ساڈے اکھان

سو سیانے اِکّو مت

نواں ایڈیشن

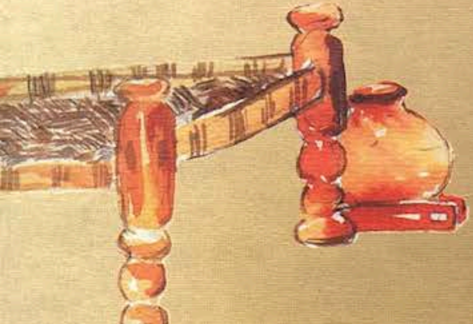

ڈاکٹر شہباز ملک

عزیز بک ڈپو، لاہور

https://archive.org/details/@dr_shahbaz_malik
dr.shahbazmalik@gmail.com

ساڈے اکھان

سَو سیانے اِکّو مت

الف بائی ترتیب نال مکمل۔ ویرواتے ورتوں

(نواں ایڈیشن)

مؤلف

ڈاکٹر شہباز ملک

(صدارتی اعزاز برائے حُسنِ کارکردگی)

سابق پروفیسر و چیئرمین

شعبہ پنجابی، پنجاب یونیورسٹی، لاہور

عزیز بک ڈپو ○ اُردو بازار ○ لاہور

Dr. Shahbaz Malik

جملہ حقوق ڈاکٹر شہباز ملک کول محفوظ نیں

ایس کتاب دا کوئی وی حصہ بغیر تحریری اجازت مؤلف شائع کرنا، نقل کرنا یا فوٹو کاپی کرنا کاپی رائٹ ایکٹ ۱۹۶۲ء (ترمیم شدہ ۱۹۹۲ء) دے تحت قانوناً جرم تے قابل مواخذہ اے۔

ایڈیشن	....	دوجا (نواں ایڈیشن)
سال	....	۲۰۰۴ء
تعداد	....	۵۰۰
پبلشرز	....	عزیز بک ڈپو، لاہور
چھاپہ خانہ	....	حامد جمیل پرنٹرز، لاہور
مُل	....	

ISBN 969-486-040-7

عزیز بک ڈپو ○ اُردو بازار ○ لاہور

AZIZ BOOK DEPOT ★ URDU BAZAR ★ LAHORE

Dr. Shahbaz Malik

انتساب

ڈاکٹر وحید قریشی

ہوراں

دے

ناں!

Dr. Shahbaz Malik

پروفیسر ڈاکٹر شہباز ملک

(پیرائیڈ آف پرفارمنس)

جان پچھان

نان : محمد شہباز ملک   قلمی ناں : شہباز ملک

ولدیت : ملک محمد دین   تاریخ پیدائش : ۳۔اپریل ۱۹۳۷ء (لاہور)

مذہب : اسلام   قومیت : پاکستانی

تعلیمی قابلیت

ایم۔اے پنجابی (۱۹۷۲ء) پی ایچ ڈی۔ پنجابی (۱۹۸۲ء پاکستان وچ پہلی)

فاضل۔ پنجابی (۱۹۵۹ء) پرویشکا۔ پنجابی' گورمکھی (۱۹۸۲ء بھارت)

کم کار

صداکار (کمپیئر) پنجابی پروگرام ریڈیو پاکستان' لاہور۔ ۱۹۶۶ء توں ۱۹۷۶ء

ملازمت' پنجاب یونیورسٹی

۱۔ جز وقتی لیکچرار' شعبہ پنجابی'   ۱۱' نومبر ۱۹۷۵ء   توں ۶' اکتوبر ۱۹۷۶ء

۲۔ لیکچرار (مستقل۔ پہلا باقاعدہ) شعبہ پنجابی'   ۷' اکتوبر ۱۹۷۶ء   توں ۳' فروری ۱۹۸۲ء

۳۔ اسسٹنٹ پروفیسر (پہلا باقاعدہ)' شعبہ پنجابی   ۳' فروری ۱۹۸۲ء   توں ۳' اگست ۱۹۹۱ء

۴۔ ایسوسی ایٹ پروفیسر (سینئر ترین)' شعبہ پنجابی'   ۴' اگست ۱۹۹۱ء   توں ۲۲' نومبر ۱۹۹۲ء

۵۔ پروفیسر گریڈ: ۲۰ (پہلا)' شعبہ پنجابی'   ۲۳ نومبر ۱۹۹۲ء   توں ۲' اپریل ۱۹۹۷ء (ریٹائرمنٹ)

انتظامی امور

۱۔ کنوینر' ایڈہاک کمیٹی۔ شعبہ پنجابی'   یکم مارچ ۱۹۷۷ء   توں ۷ اپریل ۱۹۷۸ء

۲۔ چیئرمین۔ شعبہ پنجابی (پہلا باقاعدہ)   ۸۔اپریل ۱۹۷۷ء   توں ۲۸ فروری ۱۹۷۹ء/ ۷ نومبر ۱۹۹۱ء توں ۲۔اپریل ۱۹۹۷ء

۳۔ کنوینر' بورڈ آف سٹڈیز (پہلا باقاعدہ) ۸۔اپریل ۱۹۷۸ء   توں ۲۸ فروری ۱۹۷۹ء/ ۷ نومبر ۱۹۹۱ء توں ۲۔اپریل ۱۹۹۷ء

۴۔ انچارج' شعبہ پنجابی'   ۶۔اگست ۱۹۸۱ء   توں ۶۔نومبر ۱۹۹۱ء

ادارتی امور

۱۔ نائب مدیر' ماہنامہ' پنجابی ادب' لاہور   ۲۔ مدیر ماہنامہ 'لہراں' لاہور   ۳۔ معاون مدیر سہ ماہی 'مجلۂ تحقیق' پنجاب یونیورسٹی

۴۔ رکن مشاورت اورئینٹل کالج میگزین پنجاب یونیورسٹی ۵۔ بانی مدیر ششماہی 'کھوج' شعبہ پنجابی' پنجاب یونیورسٹی' (۱۹۷۸ء توں ۱۹۹۷ء۔ ۳۸ شمارے)

Dr. Shahbaz Malik

مطبوعات (کتب)

ا۔ پدھرے راہ (۱۹۶۱ء تعلیمی، تدریسی) ۲۔ اجو کی کہانی (۱۹۶۲ء بہ اشتراک۔ انتخاب پنجابی افسانہ) ۳۔ چانن (۱۹۶۲ء علمی، ادبی، تنقید، تحقیق) ۴۔ سوکھے پینڈے (۱۹۶۲ء۔ تعلیمی، تدریسی) ۵۔ راہے راہ (۱۹۶۳ء تعلیمی، تدریسی) ۶۔ سو سیانے اکّو مت (۱۹۶۷ء ضرب الامثال جھ تک، لوک ادب، انعام یافتہ) ۷۔ پکّی روٹی۔ خرد (۱۹۷۳ء۔ تدوین متن) ۸۔ جنگنامہ مقبل تے پنجابی مرثیہ (۱۹۷۴ء تدوین متن، انعام یافتہ) ۹۔ منہ آئی گل (۱۹۷۶ء۔ تاریخ پنجابی ادب، تحقیق، تنقید) ۱۰۔ پنجابی کہاوتیں (۱۹۷۷ء ضرب الامثال معہ اُردو ترجمہ، متعدد ایڈیشن) ۱۱۔ پنجابی لسانیات (۱۹۷۷ء زباندانی، تحقیق ایڈیشن ۱۹۸۹ء، ۱۹۹۶ء انعام یافتہ) ۱۲۔ ساڈے اکھان (۱۹۷۸ء ضرب الامثال، معہ تشریح مکمل، نواں ایڈیشن ۲۰۰۴ء) ۱۳۔ نتارے (۱۹۷۹ء، تحقیق، تنقید، انعام یافتہ، متعدد ایڈیشن) ۱۴۔ ادبی مہکاں (۱۹۸۰ء بہ اشتراک، انتخاب پاکستانی پنجابی ادب، تعلیمی، تدریسی، متعدد ایڈیشن) ۱۵۔ چونواں پنجابی ادب (۱۹۸۰ء بہ اشتراک، انتخاب پنجابی ادب، تعلیمی، تدریسی، متعدد ایڈیشن) ۱۶۔ تنقیدی وچار (۱۹۸۱ء بہ اشتراک، نظری تنقید، تعلیمی، تدریسی، متعدد ایڈیشن) ۱۷۔ آزادی دے مجاہد لکھاری (۱۹۸۱ء، تحریک پاکستان تے پنجابی ادب، تحقیق) ۱۸۔ راقب قصوری دیاں نعتاں (۱۹۸۲ء تدوین متن، تحقیق، تنقید) ۱۹۔ جنگنامہ پیر محمد کاسبی (۱۹۸۲ء تدوین متن، تحقیق، تنقید) ۲۰۔ پاکستانی پنجابی ادب ببلیوگرافی (۱۹۸۳ء، تحقیق، کتابیات) ۲۱۔ تحریک پاکستان اور پنجابی ادب (اُردو) (۱۹۸۳ء، تحقیق) ۲۲۔ مولوی احمد یار۔ فکر تے فن (۱۹۸۴ء، مقالہ پی ایچ ڈی پنجابی، تحقیق، تنقید، انعام یافتہ) ۲۳۔ گویڑ (۱۹۸۵ء، تحقیق، تنقید، ایڈیشن ۱۹۸۹ء) ۲۴۔ سسی پنوں۔ حافظ برخوردار (مسلمانی) (۱۹۸۷ء، تدوین متن، تحقیق، تنقید) ۲۵۔ سسی پنوں حافظ برخوردار (رانجھا) (۱۹۸۸ء تدوین متن، تحقیق، تنقید) ۲۶۔ نویں ورقے (پہلا پراگا) (۱۹۸۸ء، تذکرہ، تحقیق، تنقید) ۲۷۔ پنجابی ادبی جائزے (۱۹۸۹ء، تاریخ ادب، تحقیق، تنقید، انعام یافتہ) ۲۸۔ پنجابی کتابیات جلد: ۱ (۱۹۹۱ء، تحقیق کتابیات، انعام یافتہ) ۲۹۔ وچار (۱۹۹۲ء، تحقیق، تنقید) ۳۰۔ پنجابی ادب تے منزل پاکستان (۱۹۹۵ء، تحقیق، تحریک پاکستان، انعام یافتہ)

۳۱۔ میریاں بھارت پھیریاں (۱۹۹۶ء، سفرنامہ بھارت)

تحقیقی، تنقیدی مقالات (مطبوعہ)

ا۔ تحقیقی، تنقیدی مقالات/ مضامین (رسائل) ۸۱ ۲۔ تحقیقی تنقیدی مقالات/ مضامین (شامل مجـ): ۳۵

۳۔ تحقیقی، تنقیدی مقالات/ مضامین (اخبارات): ۱۳۱ متفرق مقالات: ۳۰، کل تعداد: ۲۷۷ مقالات/ مضامین

نگرانی مقالات

ا۔ مقالات ایم۔اے (پنجابی) شعبہ پنجابی پنجاب یونیورسٹی: ۱۹ عدد ۲۔ مقالات پی ایچ ڈی (پنجابی) شعبہ پنجابی پنجاب یونیورسٹی: ۱۰ عدد

اعزازات

ا۔ دو قومی گیت (۱۹۶۸ء) ۲۔ علامہ علاؤالدین صدیقی میرٹ سکالرشپ (۱۹۷۱ء) ۳۔ پنجابی پرویشکا۔ گورمکھی (۱۹۸۲ء یونیورسٹی میڈل)

۴۔ بہترین کمپیئر پنجابی ادبی پروگرام ریڈیو پاکستان لاہور ۱۹۸۴ء، گریجویٹ ایوارڈ ۵۔ دھالیوال ایوارڈ، ساہت اکیڈمی لدھیانہ (بھارت)

۶۔ مختلف اداریاں ولوں پنجابی ادب لئی خدمت تے ۲۰، ایوارڈ ۷۔ پاکستان دا اعلیٰ درجے دا سول ایوارڈ: صدارتی اعزاز برائے حسنِ کارکردگی (پرائیڈ آف پرفارمنس) ۲۰۰۳ء

تذکرہ۔ فن، شخصیت (شہباز سٹڈی) (کتب)

ا۔ پنجابی ادب تے ڈاکٹر شہباز ملک مرتبہ: نبیلہ رحمان (۱۹۹۲ء) ۲۔ ڈاکٹر شہباز ملک (فن تے شخصیت) مرتبہ: ڈاکٹر بشیر عابد/ احسان اللہ طاہر (۱۹۹۵ء) ۳۔ گلاں ڈاکٹر شہباز دیاں (انٹرویو) مرتبہ: محمد ریاض شاہد/ ناصر رانا (۱۹۹۷ء) ۴۔ جس ڈاکٹر شہباز ملک مرتبہ: عبدالجبار اثر ۱۵ پراگے۔

Dr. Shahbaz Malik

تیری خیر منگاں

مرزا سلطان بیگ (نظام دین) ریڈیو پاکستان۔ لاہور

ایہہ کتاب 'ساڈے اکھان' مینوں روز گل لگ کے مِلن والے نگھّے سجن شہباز نے لکھی اے۔ ایہنوں چھوٹا تے پیار اسمجھ کے میں نرا شہباز لکھیا اے کیوں جے بازاں نوں ہورناں آسریاں دی لوڑ نہیں ہوندی۔

اسی کنڈھیاں تے کھلوتے ہوئے بردبڈھے رکھّاں ورگے بندے آں' پتہ نہیں کدوں ڈگ پیئے' پتہ نہیں کھڑاک وی ہووے کہ نہ! پر پھیر ایہہ دھرتا دل نوں ہے پئی اجیہے کھوجی تے آہری گبھرو جیوندے نیں تے سانوں کاہدا جھورا؟

ایہہ چھیٹکا جیہا نوجوان' پنجابی زبان دا عاشق تے اُسار واے اُنج وی ڈونگھے ڈُھم وانگوں مونہوں مونہہ بھریا ہویا اے۔ ایسے کر کے دوجیاں وانگوں اینوں کیویں دے کھوروُنہیں کڈھدا االلہ ایہنوں حیاتی دیوے تاں جے ایہہ ایہناں اجو کے بُلیاں تے جھمبّاں وچ پنجابی دا دیوا بالی رکھے' آمین

تیری خیر منگاں سچے صاحب کولوں!

جانوں

سلطان بیگ' نظام دین

پنجابی اکھاناں دی دستاویزی گنڈھ

اکھان اک بہت وڈھا سارا علم اے، چار چوفیرے پھیلیا ہویا۔ اگاوی دور پچھاوی دور لپھو پلپھ سمندر ہوندا اے جیہڑا کئی کھونجیاں تے چنڈاں توں پرکھیا جاسکدا اے اک اوہدے اندر دا فلسفہ اک اوہدے مڈھ قدیم دا جم پل اک اوہدا مہاندرا تے پینترا پھیر لوک ریت وچ اوہدا حصہ تے ہور ریتاں وچ اوہدا مقام، پھیر اوہدے چھیتی منہ تے چڑھن دی خوبی پر ایہہ ساریاں خوبیاں ایس اک خوبی اگے نمھیاں پے جاندیاں نیں جدوں اک اکھان اپنی ''دانشمندی'' دے زور تے ایسا پاپولر ہوندا اے کہ دوسرے سارے علم اوہدیاں دھوڑاں وچ گم ہو کے رہ جاندے نیں۔ پنجابی، اکھاناں دی تے دانش دی زبان اے۔

ڈاکٹر شہباز ملک دی بڑی مہربانی اے جو اوس نے پنجابی زبان دے اکھان اکٹھے کر کے اوہناں دی دستاویزی روپ وچ گنڈھ بنھ دتی اے ایہہ نکھڑیاں نکھڑیاں دانشمندی دیاں گلاں سیانیاں کولوں سنن وچ تے آجاندیاں سن پر ''ساڈے اکھان'' دے روپ وچ نہیں سی ملدیاں مینوں پتہ اے اوہناں نے ایہہ گلاں کس طرح اکٹھیاں کیتیاں تے تھاؤں تھائیں جا کے کس کس طرح کیہدی کیہدی خوشامد کیتی۔ کسے کتاب دا مواد حاصل کرن لئی گرداوری کرنی بڑا مشکل کم اے ایہہ صورت وی بڑے وڈھے ریسرچ ورک توں گھٹ نہیں۔

ایس کتاب دے چھپن تے میں مؤلف دی جنی صفت کراں، سو بھا کراں گھٹ اے۔ بڑا اوکھا کم سی بڑے سو کھے طریقے نال ساڈے کول اپڑا دتا۔ بڑا کوَلا پینڈا اسی بڑی سہج نال راہیاں نوں کڈھ کے لے گیا۔ بڑا انواں کم سی بڑے سیانے ہتھیں نبیڑ دتا۔

اشفاق احمد (تلقین شاہ)

Dr. Shahbaz Malik

پہلی گل

(نواں ایڈیشن)

اکھان تے پنجابی اکھان

اکھان اک اجیہی نگرّ سچائی داناں اے جیہڑی انسان دی حیاتی وچ واپرے کسے خاص واقعے یاں گھڑی مُڑی دے عمل مگروں اکاہرے سِتّے دے رُوپ وچ سامنے آوندی اے ایس واقعے دی ٹور تے عمل دی چال مگر انسانی تجربہ ٹھاٹھاں ماررہیا ہونداا ے۔ نگرّ سچائی داایہہ روپ لفظاں دے گھیرے وچ آ کے اکھان' کہاوت' اکھوت یاں کہنت اکھوانداا ے ایہو کارن اے کہ مشہور ودوان تے فلسفی ارسطو نے اکھاناں نوں معنیاں دے اجیہے ٹوٹے آکھیاا ے جیہڑے مطلب دی ستھرائی تے لفظاں دے گھاٹے سیتی پرانے فلسفے وچوں باقی رہ جان (محبوب الامثال) ارسطو دا ایتھے پُرانے فلسفے دے نال مطلب دی ستھرائی داذکر ایس گل ول سینت مارداا ے کہ حیاتی داایہہ فلسفہ اپنے مطلب تے مفہوم دی سچائی وجھوں ای زمانے دے ہتھوں مریا نہیں سگوں آون والی نسل نوں راہے پان لئی باقی (زندہ) رہ گیاا ے کیوں جے اکھان دے پچھوکڑ اک دنیا وس رہی ہوندی اے ایس کر کے فُلر نے ایہدی تعریف کردیاں لکھیاا ے کہ اکھان وچ بوہتے سارے مضمون داتھوڑے جنے لفظاں وچ ست کڈھیا ہونداا ے (محبوب الامثال) اکھان دے ایس اختصار دی صفت نوں سچ من دیاں ڈاکٹر سوہندر سنگھ (ونجارا بیدی) ہوراں اکھان دا مہاندرا انج بیانیاا ے کہ 'اکھان اوہ بجھویں بول نیں جیہڑے انسانی حیاتی نال سنبندھ (تعلق) رکھن والے کسے تجربے نوں سنکوچ (مختصر) رُوپ وچ پرگٹ (ظاہر) کردے نیں' (سوجھ پربودھ) انسانی تجربے داایہہ اکھری رُوپ عام بول چال وچ آ کے موںہوں منہ تے سینہ بہ سینہ اگلی پیہڑی تیکر اپڑداا ے' پنجابی اکھاناں وچ ای اک اکھان ایہو جیہاا ے جیہڑا آپوں اکھان دی تعریف کرداجاپداا ے:

سو سیانے تے اِکّومت' مُورکھ آپو اپنی (یاں وکھووکھ)

مطلب ایہہ اے کہ سیانے تے دانش وند بھانویں ودھیرے (سو) وی ہون گے تے اوہناں دی کسے معاملے بارے رائے یاں تعلیم اوہو ای ہووے گی جیہڑی انسانی تجربے دے حوالے نال کسے نگرّ سچائی تے ادھار ہووے گی تے تجربہ ہے ای کسے عمل دے گھڑی مُڑی واپرن مگروں اِکوسٹہ نکلن داناں' اکھان وچ اِکّومت دے نال سیانے دالفظ ایسے کر کے ورتیا گیاا ے کہ اوہدے کول تجربہ وی اے تے اوس نوں بیان کرن داڈھنگ وی۔

اکھان تے تجربہ

اکھان دی تعریف بارے کیتیاں گلاں نوں جے اچانویں نظرے وی واچیئے تاں جیہڑیاں گلاں اچیچیاں نتر دیاں نیں اوہناں وچوں پہلی گل ایہوای اے کہ اکھان دے پچھوکڑ اک باقاعدہ عمل ہونداا ے ایسے کر کے انسانی تجربے نوں اکھان داڈھرا مجھیا جانداا ے۔ کوئی اکھان چِٹک کے

Dr. Shahbaz Malik

ویکھ لئو ایہدے مگر کوئی نہ کوئی بھرپور انسانی تجربہ موجود ہووے گا جیویں اک جھلکارا ایہہ ای ویکھ لئو اکھان اے۔

پھگن نہیں سی جان دی، تے بھر گُنا لا چھان دی

پنجاب دیس وچ دیسی حساب نال چالو مہینیاں وچوں پھگن دا مہینہ بارھواں[12] ہوندا اے ایس دے اک مہینے مگروں وساکھ دا مہینہ چڑھدا اے جس وچ زمیندار تے کاشتکار دی کنک پک جاندی اے تے واڈھی شروع ہو جاندی اے۔

آئی وساکھی، کنکاں دی مُک گئی راکھی

ذکر کیتے مہینے پھگن وچ عام کر کے بھڑولیاں وچوں کنک مُکن دے نیڑے تیڑے ہوندی اے ایہہ گل وی تجربے وچ آئی اے کہ انسان کول ودھیری چیز موجود ہووے تے اوہ خرچ کرن لگیاں دریغ نہیں کردا تے انج کجھ وجھوں کئی واری اوس نوں ودھیرا دُکھ بھوگنا پیندا اے اکھان وچ تجربے دی ایس گل نوں مت دا رُوپ انج دتا گیا اے کہ جے زمیندار تے کاشتکار دے گھر والی آٹا گُنھن لگیاں پھگن دے تھوڑ والے دیہاڑیاں نوں یاد رکھدی تے ظاہر اے اوہ صرفہ کردی تے انج اوہنوں اوکھیائی نہ ہوندی۔

اکھاناں دی بُنتر

اکھان کیوں جے کسے نہ کسے تجربے دا نچوڑ ہوندے نیں تے سیانیاں نے اوہناں نوں اگلی نسل تیکر اپڑانا ہوندا اے ایس کر کے ایہناں دی بُنتر وچ سب توں پہلاں اختصار دا دھیان رکھیا جاندا اے۔ اکھان دے بیان وچ گھٹ توں گھٹ لفظ ورتے جاندے نیں دوجی گل اکھان وچ ایہہ سامنے رکھی جاندی اے کہ ایہہ اجیہے رُوپ وچ ہون کہ آسانی نال یاد رہ جان، کیوں جے ایہناں موہنوں منہ یاں سینہ بہ سینہ اگلی نسل تیکر اپڑنا ہوندا اے ایس کر کے ایہہ عام کر کے شعر وانگ وزن بحر وچ بیان ہوندے نیں بھانویں اک تُک وچ تے بھانویں دو تُکاں وچ جیویں:

اِک تُک والے اکھان

نو[9] کوہ دریا، سُتھن موڈھیاں تے

(یاں)

بھکھا سو رُکھا

(یاں)

بھکھے جٹ کٹورا لبھا، پانی پی پی آپھریا

دو تُکاں والے اکھان

– لج مریندا اندر وڑیا
مُورکھ آکھے میتھوں ڈریا

(یاں) – بھُل گئے راگ رنگ بھُل گئیاں پھکڑیاں
تِنے چیزاں یاد رہیاں لُون تیل لکڑیاں

نثری گل کلام والے اکھان

باندری دے پیر سڑن لگے سن اوس بچے ہیٹھ پا لئے

Dr. Shahbaz Malik

(یاں)

ٹھنے دی ہانڈی گئی تے کتے دی ذات پچھانی گئی

اکھاناں دے مآخذ (سومے)

اکھان دا ایڈا مختصر تے شعری رُوپ وچ بنے ہون دا اک کارن ایہہ وی ہوسکدا اے کہ ایہناں وچوں کئی اکھان اڈو اڈ پیشیاں دے استاداں نے اپنے تجربیاں دا نچوڑ اگوں ایہناں پیشیاں دے اپنان والیاں واسطے گائیڈاں دا روپ دتا ہوندا اے اپنے شاگرداں دی آگوائی واسطے بنائے گئے اصول جیہڑے اگوں سینہ بہ سینہ چلدے نیں ایہہ وی اک حوالے نال دانش دا خزانہ ہوندے نیں جیہڑے اکثر اکھاناں دا درجہ وٹا لیندے نیں ایس دی اک ٹھکویں مثال ایہہ اے کہ اک استاد ترکھان اپنے شاگرد ترکھان نوں مت دیندا اے کہ تیری تکنی ایڈی سدھی ہونی چاہیدی اے کہ اوہ لکڑی دی سدھی یاں ڈنگی دھار نوں ویکھ سکے اوہ مت وجھوں کہندا اے۔

ترکھان سدھا ہووے تے لکڑی آپے ای سدھی ہو جاندی اے

مطلب اے جے ترکھان کاریگر اے تے لکڑی نوں سیانف نال ورت کے اوہدا جو چاہے بنا سکدا اے پیشے دا ایہہ اکھان عام حیاتی وچ ہر قسم دے کاریگر بارے ورتیا جا سکدا اے۔

پیشے دے حوالے نال وجود وچ آون والے اکھاناں دی دوجی وڈی مثال واہی بیجی نال جُڑے اکھاناں دی اے۔ پنجاب دیس مُڈھلے پکھوں واہی بیجی دا دیس اے ہزاراں ورھیاں توں ایس دا ایہو مڈھلا کاروبار اے جیہڑا ایس ویلے وی موجود اے پنجاب دی ستر، پنجہتر فیصد آبادی زراعت پیشہ اے ایس لحاظ نال واہی بیجی یاں زراعت دا ایہدی رہتل تے گوہڑا چھاپا اے۔ پنجابی اکھاناں ول جھات ماریئے تے اکثر اکھان لوک دانش دے خزانے ہون دے نال نال واہی بیجی دے پیشے دے سنہری اصول وی نیں جیہڑے سیانیاں نے ورھیاں دے تجربیاں مگروں اکھری روپ وچ لیاندے نیں۔ (ایہہ وکھری گل اے کہ موسماں دی تبدیلی تے سائنس دی ترقی پاروں کجھ اکھان بے معنے ہو گئے نیں پر پھیر وی پنجابی دی پرانی رہتل دا انگ رہے نیں) ایہناں وچوں کجھ تے اُکے واہی بیجی بارے اکہرے مطلب والے نیں تے کجھ اوہ نیں جیہڑے واہی بیجی دے نال نال عام حیاتی بارے وی ورتے جاندے نیں۔

اکہرے مطلب والے اکھاناں دی مثال:

تن چیزاں مل، ہل، ملھ تے جل

مطلب اے واہی بیجی وچ تن چیزاں نوں کاشتکار نوں اپنان دی پکی کیتی گئی اے ہل، جس نال اوس کھیت واہنا اے ملھ، کھادیاں روڑی جس نال پیداوار ودھنی اے تے جل، پانی جیہڑا ہر فصل لئی ودھیرا ضروری اے پنجابی وچ پیشیاں دے حوالے نال جیہڑے اکھان موجود نیں ایہناں وچ واہی بیجی (زراعت) نال جوڑ میل رکھن والے اکھاناں دی گنتی سب توں ودھ اے واہی بیجی نال جوڑ میل رکھن والے دوہرے مطلب والے اکھان دی ونگی ویکھو۔

کتے ڈوبا تے کتے سوکا

جے ایس اکھان نوں واہی بیجی یاں زراعت ول لے جایئے تے کاشتکار نوں ایہہ سمجھاؤنی اے کہ فصل نوں پانی لان لگیاں ایس گل دا دھیان رکھے کہ پانی ہر تھاں اِکو جیہا لگے ایہہ نہ ہووے کہ اک تھاں بوہتا (ڈوبا) تے دوجی تھاں تھوڑا یاں اُکا نہیں (سوکا) جے ایس اکھان نوں

دوجے مطلب دے حوالے نال عام حیاتی وچ لاگو کریئے تے ایس نوں کانی ونڈ دے مفہوم دا اکھان متھاں گے۔

پیشیاں نال جُڑے اکھاناں توں اڈ انسانی تجربے دے اظہار والے اکھان وی ہے نیں تے ایہناں دی گنتی ودھیری اے اصل وچ انسانی تجربہ ای اکھاناں دا ڈھلا مآخذ (سوماں) اے ایسے لئی انسانی تجربے نوں اکھان دا دُھرا سمجھیا جاندا اے۔

پنجابی اکھاناں دے مآخذاں وچ پنجابی دے لوک گیت تے بھارتاں وی آؤندے نیں تے پنجابی زبان تے رہتل تے اثر پان والیاں زباناں (عربی فارسی وغیرہ) دے اکھان وی آؤندے نیں جیہڑے کئی واری عن من ترجمہ ہو کے تے کئی واری مفہوم لے کے آئے۔

اکھان تے محاورے دا نکھیڑا

اکھان دی تعریف کر دیاں لکھیا جاچکیا اے کہ اکھان اوس نگر سچائی داناں اے جیہڑی عام لوکائی نال ہنڈی ورتی ہووے۔ ایس لحاظ نال اکھان وچ جیون بارے باقاعدہ اک گیان ملدا اے ایہہ انسانی بول چال نوں شنگارن دے نال نال دانش دے خزانے وی ونڈ دے نیں جدوں کہ محاورہ صرف بول چال نوں شنگارن یاں اپنے مفہوم نوں دوجے تیکر سچجے ڈھنگ نال اپڑان تیکر محدود رہ جاندا اے۔ محاورے دی ورتوں بول چال وچ سوجھ پیدا کرن تے سنن والیاں دا دھیان کسے چمتکاری ڈھنگ نال کھچن لئی کیتی جاندی اے (سوجھ پر بودھ: ونجارہ بیدی) مطلب ایہہ اے کہ ایہدے نال آکھی جارہی گل زوردار ہو جاندی اے اکھان وچ آکھی جارہی گل اک مکمل رُوپ وچ پہلاں ای موجود ہوندی اے مطلب تے مفہوم داجتا سانجھا احساس اکھان وچ ہوندا اے اپنا زبان دے کسے ہور انگ وچ نہیں ہوندا' مطلب تے مفہوم آکھن تے سنن والے دے ذہن وچ پہلاں ای موجود ہوندے نیں اکھان راہیں اوہناں نوں ٹُمبن دی لوڑ ہوندی اے اکھان ایس دا پورا پورا حق ادا کردا اے۔ اکھان اک اجیہی سانجھ اے جیہڑی بولن والے دا سگواں احساس سنن والے دے دماغ (چیتے) تیکر اپڑاندی اے۔ اکھان کیوں جے اپنی ذات وچ سمجھ دا اک مکمل اظہار ہوندے نیں ایس کر کے ایہناں نوں بول چال یاں لکھت وچ ورتن لگیاں کوئی ہور بندوبست نہیں کرنا پیندا مطلب اے کہ اکھان نوں ورتن لگیاں سموچا اکھان پادِئی دا اے جدوں کہ محاورے نوں ورتن لگیاں بیان ہورہی گل دے حساب نال بندوبست کرنا پیندا اے۔ بلدی تے تیل پانا' اک محاورہ اے ایس دی ورتوں مصدر دے حساب نال زمانے تے صیغے موجب ہووے گی جدوں کہ عید پچھوں تمبا پھوکنا اے' اکھان نوں انج دا انج جڑ دتا جائے گا دوناں دی شعراں وچ ورتوں دی ونگی

محاورہ

اتوں توں نہ بلدی اُتے پائیں تیل جواباں
ساعت ڈھل نہ لگسی اونویں مرسی ایس عذاباں
(سیف الملوک۔ میاں محمد بخش)

اکھان

ساڈے راہ وصال وچ کدوں تیکر دس ہجر دے ناگ نے شوکنا اے
آ وکھے وقت جے کم نہ شرم آیوں دس عید پچھوں تمبا پھوکنا اے
(عزیز خان شرم)

جتھوں تیکر نثر وچ اکھان دی ورتوں دا جوڑ میل اے ایتھے وی اکھان انج دا انج رہندا اے بس سانوں ورتن لگیاں اکھ' سیانے کہندے نیں' او ہو حساب ہویا' کہاوت اے' اکھوت اے' وغیرہ کہنایاں لکھنا پیندا اے۔ پر محاورے نوں سانوں جملے دے زمانے تے صیغے نوں سامنے رکھ کے ورتنا پیندا اے۔

محاورہ اک لفظی وی ہو سکدا اے جیویں مر دیاں یاں روندیاں وغیرہ (سُوجھ بُوجھ: ونجارہ بیدی) محاورے دو جے لفظاں نال رلا کے ورتے جاندے نیں جدوں کہ اکھان کسے گل دے سمو لچے اظہار پاروں اک توں ودھ لفظاں دا مجموعہ ہوندا اے۔ اکھان تے محاورے وچ وڈا فرق ایہہ اے اکھان حیاتی دے تجربے توں کڈھے جاندے عطریاں ست وانگوں ہوندے نیں جدوں کہ محاورہ کسے بولی دی وگدی ہوئی ندی دیاں لہراں وانگ ہوندے نیں۔

اکھاناں دیاں قسماں

وڈے پکھوں اکھاناں دیاں دو قسماں ہوندیاں نیں اک تعلیمی تے دوجے تمثیلی' اُنج تے ہر اکھان کوئی نہ کوئی تعلیم یاں مت دیندا اے پر تمثیلی انگ دے اکھاناں وچ کسے خاص چیزیاں واقعے ول اشارہ کیتا جاندا اے۔ ایہدے وچ تلمیح قسم دے اوہ اکھان وی شامل نیں جنہاں مگر کہانیاں موجود نیں یاں جیہڑے تاریخی انگ دے نیں۔

تعلیمی قسم دے اکھان دی ونگی:

ویاہ تے گاہ وچ چیز ودھی چنگی (یاں) بھارا پتھر ویکھ تے چُم کے چھڈ دیئے

پہلے اکھان وچ مت دتی گئی اے کہ ویاہ وچ ورتن لئی چیزاں ودھیریاں کٹھیاں کر لییاں چاہیدیاں نیں تاں جے تھوڑ ویلے نس بھج نہ کرنی پئے یاں نموشی نہ ہووے ایہو گل گاہ بارے اے کہ گاہ پے ہون تے لوڑیندیاں چیزاں اپنیاں کول رکھیاں چاہیدیاں نیں کہ ودھ بھانویں جان گھٹن نہ تاں جے وقت وی بچے تے نقصان دا ڈر نہ رہے۔ تے دوجے اکھان وچ مت ایہہ اے کہ جیہڑا کم اپنی طاقت تے ہت توں باہرا ہووے اوہدے توں کنارا کرنا چنگا ہوندا اے۔

تمثیلی انگ دے اکھان دی ونگی:

آئی مائی جنداں' تلا مُلا وچ کے تے ہتھ پھڑائیاں ٹنڈاں

(یاں)

کھان پین نوں بھاگ بھری تے دھون بھنان نوں جُماں

پہلے اکھان وچ اشارہ مہاراجہ رنجیت سنگھ دی رانی جنداں ول اے جس سکھا شاہی تے بُرچھا گردی توں تنگ آ کے انگریزاں نال لڑائی سمے اپنی ای فوج نوں اسلحے دی تھاں ٹنڈاں وچ سرہوں بھر کے گھلی جس پاروں سکھ فوج نوں شکست ہوئی تے دوجے اکھان وچ اک ہوئے گزرے واقعے ول سینت اے جس وچ جُماں بھاگ بھری نوں چوری دے خربوزے کھواندا رہیا پھڑیا گیا تے اپنی دھون بھنوائی۔

اپنی کتاب ''امثال'' وچ مرزا سلطان احمد ہوراں اکھاناں دیاں ست قسماں دسیاں نیں پہلی قسم امثال واقعیہ جنہاں وچ واقعیاں تے اصولاً بحث کیتی جاندی اے ہر زمانے تے ایس دا اطلاق ہوندا اے ونگی: اپنا بیجیا ای وڈی دا اے'' دوجی قسم امثال احتمالیہ مطلب اے اجیہے اکھان جنہاں وچ دسیا گیا ہووے کہ انج ہو سکدا اے ونگی: بھکھا بے دھرم ننگا بے شرم (یاں) جٹ جٹاں دے سالے کر دے گھالے مالے۔

Dr. Shahbaz Malik

تیجی قسم قیاسیہ مطلب اے کہ جے انج ہووے تے انج ہوسکدا اے قیاس غالب ہووے ونگی: کھوہ کڈھدے نوں کھاتا تیار چوتھی قسم امثال تجربیہ' اچیہے اکھان جنہاں وچ گھڑی مُڑی دے تجربے توں کوئی سٹہ کڈھیا ہوندا اے ونگی: مندیں کمیں نا نکا جد کد مندا ہو پنجویں قسم امثال قولیہ' اوہ اکھان جنہاں وچ کسے دے قول نوں اکھان دا درجہ مل گیا ہووے ونگی: اجے دلی دور اے (یاں) اُگھ نہ پینیدی نانکا جائے کتھائیں پائے چھیویں قسم جس وچ کوئی شعر اکھان دا درجہ حاصل کرلیندا اے۔ ونگی: بناں مرشداں راہ نہ ہتھ آوے ددھ باجھ نہ رجھدی کھیر سائیں (وارث شاہ) ستویں قسم پنجابی کبت یاں دوہڑا ونگی: بہرے اگے گاونا گونگے اگے گل + انھے اگے نچناتنے ال ولّل

پنجابی جگت وچ عوامی پدّھر تے پر چلت کجھ اکھان ہاسے ٹھٹھے دے حوالے نال لوک دانش دا اظہار کردے موجود نیں۔ کھوج دے سٹے وجھوں ایہہ لبھے۔ ایہہ دو قسم دے نیں ایک فحش اکھراں والے دوجے ذات برادری بارے ٹپنی کرن والے۔ ادبی اخلاق دے تقاضیاں پاروں میں ایہہ درج نہیں کیتے اینا ضرور کیتا اے کہ فحش اکھراں دے مفہوم والے چنگے اکھراں والے اکھان لبھ کے درج کردتے نیں ونگی: میسنی کھائے تے منہ نہ ہلائے یاں بھکھے نے بھکھے نوں ماریا اوہ وی ڈگا تے اوہ وی ڈگا۔ جٹ دے لفظ توں شروع ہون والے اکھان ایس کرکے درج کردتے نیں کہ جٹ توں مراد کاشتکار' زمیندار تے واہی وان اے کوئی ذات برادری نہیں۔ پھیر وی جے کوئی اجیہا اکھان درج ہو گیا اے جس توں کسے دے جذبات پھٹڑ ہوندے ہون یاں تضحیک دا پہلو نکلدا ہووے ایہدے لئی اگدوں معذرت چاہنا آں۔ پنجابی دے اکھان جنہاں اکھراں وچ ملے عن من درج کردتے نیں انج پنجابی دیاں ساریاں بولڑیاں (DIALECTS) دے اکھان ایس مجموعے وچ موجود نیں نشان دہی اوہناں دے اکھر آپوں کردے نیں' اُنج میری جاچے اوہ سب پنجابی دے اکھان نیں۔

اکھاناں دا گھیرا

مڈھلے پکھوں اکھان دو قسم دے گھیرے دے ہوندے نیں اک گھیر امقامی ہوندا اے جس وچ اوس زبان تے رہتل دی اپنی دانش دا نتارا ہوندا اے ایہدے وچ گل اپنی رہتل تے محاورے دے حوالے نال کیتی جاندی اے جیویں گھر تند نہ تانی جلاہے نال ڈانگو ڈانگی (یاں) بھاجی جانویں اوس گھر جتھوں آوی مُڑ گھر (یاں) بھادروں دا چھلا اک سنگ سُکا اک سنگ گلا (یاں) جٹ دے جوں پلّے سکی ماں نوں دیوے دھکے' ہور پنجاب دیس دے پیشیاں' موسماں تے واہی بیجی بارے اکھان (کجھ اکھان موسماں دی تبدیلی تے سائنس دی ترقی پاروں غیر اہم ہو گئے نیں تے کجھ اجے وی موثر نیں)

اکھاناں دا اک گھیرا عالمی پدّھر دا ہوندا اے جس نوں یونیورسل ٹرتھ آکھدے نیں جیویں ایہہ کہ سچ نوں ہر تھاں چنگا تے جھوٹھ نوں مندا آکھیا گیا اے ایس مضمون دے اکھان ہر زبان تے ہر رہتل وچ ہون گے پر آپو اپنے رنگ ڈھنگ نال جیویں پنجابی وچ: سچ کہے سو خوش رہے۔ سچ اوہ جو اگ وی جھلّے وغیرہ پنجابی وچ کئی اجیہے اکھان موجود نیں جنہاں دے مضمون دے اکھان دنیا دیاں دوجیاں زباناں تے رہتلاں وچ وی موجود نیں گوہ کیتا جاوے تے ایہہ ترجمہ نہیں لگدے ونگیاں ویکھو:

پنجابی: دُکھ اتریا تے رب وسریا

فارسی: چوں مصیبت رسد بحق آید

انگریزی: Danger Passes God Forgoton

پنجابی: راہ پیا جانے یاں واہ پیا جانے

Dr. Shahbaz Malik

فارسی: مدداز معاملہ شناختہ می شود نہ ازشکل

انگریزی: A man Knows his companion in a long Journy and Small inn

پنجابی: دھیئے گل سُن، نونہیں کن کر

انگریزی: (سپین) I Am Saying it to you my daughter but Iwant you to understand it my daughter - in- law

اکھاناں دابیان ڈھنگ

پنجابی اکھاناں ول جھات پائی جائے تے ایہہ سٹہ نکلدا اے کہ ایہہ عام کر کے تناں ڈھنگاں نال بیان ہوندے نیں پہلا ایہہ کہ سدھ پدھرا تے سنجیدہ ڈھنگ، ایہناں اکھاناں وچ تجربے تے مت دی گل اک سادہ سبھا تے سمجھاؤنے طریقے نال کیتی ہوندی اے جیویں اکھان اے: اک، اک تے دو یاراں (یاں) اک در بند تے ہزار در کُھلا (یاں) رب مہربان تے کل مہربان، دوجا ڈھنگ رمزیاں سینت والا ہوندا اے مطلب اے اتوں گل کجھ کرنی تے وچوں سمجھاؤنی کوئی ہور پانی۔ اجیہے اکھاناں وچ رمزیاں سینت اکھان دی جان ہوندی اے جیویں اکھان اے: بلّھے دا بلّھا نہ ہووے گا تے متھے تے پھُلی ضرور ہووے گی، ایس اکھان وچ سامنے تے گل ڈھگے تے اوہدے وچھے دی ہو رہی اے پر سمجھاؤنی ایہہ اے کہ پُتر اُتے پیو دے سبھایاں کردار دا کجھ نہ کجھ اثر ضرور ہوندا اے۔

بیان ڈھنگ دے حوالے نال اکھاناں دی تیجی قسم اجیہے اکھاناں دی ہوندی اے جیہڑے طنزیاں چوٹ نال مت دی گل سمجھاؤندے نیں جیوں اکھان اے: گھر تند نہ تانی جلاہے نال ڈانگو ڈانگی، اتوں تے سدھ پدھری گل اے پر وچوں ڈونگھی رمز تے طنز اے اوس سوانی بارے جیہڑی جلاہے نال اوس ویلے ای جھگڑا کرن ڈہی اے جدوں کپاہ اجے گھر نہیں آئی نہ رُوں بنیا نہ کتیا گیا نہ اوہدی تانی بنی، جھگڑا اوہ ایہہ کر رہی اے کہ جلاہیا اوہدی تانی دا درست کپڑا نہیں بنائے گا، ایسے رنگ روپ دے اکھاناں وچ طنز دے نال مزاح والے کجھ ہور اکھاناں دیاں ونگیاں ویکھو: نو کوہ دریا تھن موڈھیاں تے (یاں) اگے نہیں سی مان وے جڑا اُو چھلا، ہن گھڑا لئی نتھ وے کیہ کریئے اللہ (یاں) بھن گھڑائیاں بر ّیاں بتھاڑی اوہا (یاں) کنڈا کڈھان گئی تے گھنڈی بھنا آئی

اکھاناں وچ رہتل دے رنگ

کسے وی قوم دے اکھان اوس دی رہتل دا سگواں رُوپ ہوندے نیں۔ اکھاناں وچ اوس قوم دی سماجی، معاشی، معاشرتی، مذہبی تے مجلسی حیاتی نتارویں رُوپ وچ ٹھاٹھاں ماردی نظر آؤندی اے دوجے لفظاں وچ ایہہ آکھ لئو کہ اکھاناں وچ اوس خطے دی ثقافت دی بھرپور دس پیندی اے۔

پنجاب دیس اک بھرویں تے سماجی پکھوں امیر رہتل دا دیس اے پنجابی اکھاناں وچ وی پنجابی رہتل دا نتارواں جھلکارا موجود اے ایتھے اڈو اڈ موضوعاں والے کجھ اکھاناں نوں اڈو اڈ سرنانویاں وچ ونڈ کے درج کیتا جاندا اے جس توں پنجاب دیس دی رہتل دا مہاندرا نتر تے نکھر کے سامنے آ رہیا اے:

خاندانی رہن سہن (رشتے داراں نال تعلق)

اپنا مارے گا تے چھانویں ای سُٹے گا

پُتر جمدے ای جوان ہوندے نیں

Dr. Shahbaz Malik

دھی اُسری کھان پین وِسریا

سوکن دل داروگ

شریک لادے لیک پچھے جتھوں تیک

نونہہ منجے، سس دھندے کوئی دیہاڑا سکھ دا لنگھے

آپسی تعلقات (ہمسائے غیر رشتے دار)

سجن تے اکھاں وچ وی سما جاندے نیں ویری ویہڑے وچ وی نہیں

گوانڈھی دا روپ نہیں آوندا مت آجاندی اے

لائی لگ نہ ہووے گھر والا تے چندرا گوانڈھ نہ ہووے

ہمسائے تے ماں پیو جائے

یاراں باجھ اُجاڑاں

معاشرتی اخلاق

آپ ہووے تکڑی تے کویں لگے پھکوی

جے چاہو سکھ جیویا' بھلا سبھس دا منگ

گل لگنوں جایئے پر منہ لگنوں نہ جایئے

منہ جٹن تے کوڑ نکھٹن

ہس دنداں دی پریت ہوندی اے

پروہنچاری۔ مہمانداری (مثبت تے منفی انگ)

اپنی مجھ دا ددھ سو کوہ تے جا پیوی دا اے

نت دا پروہنا ہک دا ساڑ

ہو چھے گھروں کھانا، جنم جنم دا طعنا

دینی عقیدے

اللہ یاد تے بیڑا پار

دُکھ اُتر یا رب وسریا

کرنہ کر اللہ کولوں ڈر

کون صاحب نوں آکھے انج نہیں تے انج کر

Dr. Shahbaz Malik

رہتل دے رنگ (رہنا، بہنا، کھانا، پینا)

پانی پیئے پُن کے تے مرشد پھڑیئے چن کے

چیت وساکھ بھویں، جیٹھ ہاڑ سویں، ساون بھادروں نہاویں، اسوں کتیں تھوڑا کھاویں

مگھر پوہ روں ہنڈاویں، ماگھ پھگن تیل ملاویں تے وید حکیم دے کدی نہ جاویں

کھائیے من بھاوَنا، پائیے جگ بھاوَنا

رسماں

باریں ورھیں مکان آئی ہمسدیاں نوں روان آئی

بھاجی جاویں اوس گھر، جتھوں آوی مُڑ گھر

نیوندرا تیل مائیوں ای دِس پیندا اے

وٹو سٹہ اک سر مٹی اک سر گھٹا

چنگیائی تے مندیائی

بُرے نال نہ رل بُرا اوڈھاوے گل

بوہتا بھلا نہ ہاسڑا، بوہتی بھلی نہ چُپ، بوہتا بھلا نہ مینگلا بوہتی بھلی نہ دُھپ

جٹ وگاڑے مرشد نال جاں بولے تے کڈھے گالھ

زر، جورو، زمین، تنے اپرادھ دامُول

واہی بیجی (زراعت)

بوہتی کھیتی ویکھ کے گرب پیا کسان، مینہہ ہنیریوں بچ کے گھر آوے تاں جان

پکی کھیتی لائے لاوے، جٹ کرے بادشاہی دے دعوے

جدوں کال کڈھے ساوَنی کڈھے

جیہڑا اوگے کھال اوہنوں کیہ آکھے کال

سوکلاں تے بیٹھ ہلاں

کاروبار

پہلے سال چٹی، دوجے سال ہٹی، تیجے سال کھٹی

دمڑی دی ہانڈی لئو اوہ وی ٹھوک وجا کے

کنک گھٹیندیاں گُو گھٹے تے مندی پئے کپاہ

Dr. Shahbaz Malik

دکانداری نرم دی، حاکمی گرم دی اُگراہی بے شرم دی

مول نالوں بیاج پیارا ہونداا ے

مہنگے دا خریدنا تے سستے دا ویچنا کوئی بہادری نہیں

فضول خرچی تے کنجوسی

پھگن نہیں سی جان دی تے بھر کنالا چھان دی

تریل چٹیاں تریہہ نہیں لتھدی

جوڑ جوڑ مر جان گے مال جوائی کھان گے

صرفہ کر کے سُتی تے آٹا کھا گئی کُتی

موسم تے رُتاں

اسوں کتیں ماہ نرالے، دنیں دھپاں تے راتیں پالے

بھادروں بدرنگ تے گورا کالا اکو رنگ

رُتاں مُڑ مُڑ آوندیاں مریا مُڑے نہ کوئی

تگڑا تے ماڑا

بختاوراں دے کم بخت نوکر

پیا کال موئے ماڑے، پیا سو کھال تاں وی موئے ماڑے

جیہدے گھر دانے اوہدے کملے وی سیانے

رج نوں سچ اے

زوراوراں دا ستیں ویہیں سو

سوانی

بڈھی رن پُرانا گڈا، مُڑ گھر کھاوے مالک داہڈا

بڈھیاں دا پیر بھکھا نہیں مردا

تر کھمبی بدلی رن ملائی کھا، اوہ وسّے اوہ اُجڑے کدی نہ خالی جا

داتا کال پر کھیئے، دوھا پھگن ماہ، استری تاں پر کھیئے جے دھن پلّے ناہ

کھسم نہ پچھے وا تڑی، پھٹ سہاگن نار

ساڈے اکھان دی تالیف

اکھاناں دی بندے دی گل کلام تے معاشرے وچ اہمیت نے مینوں شروع وچ ای ایہناں دا کھیوا کیتا سی تے ۱۹۵۸ء وچ میں ایہناں

Dr. Shahbaz Malik

بارے گوہ کرن تے ایہناں نوں کٹھیاں کر کے ترتیب دین دا ڈھ بدھا' میں شروع وچ ایہہ گل من وچ دھارلئی سی کہ اکھاناں نوں لوکائی دی بول کلام وچوں براہِ راست لینا چاہیدا اے کیوں جے جیہڑا تھوڑا بہت کم میری نظرے چڑھیا اوس دی بنیاد وی گھٹ وگھٹ ایہو ای سی ایہہ ڈھنگ ایس لحاظ نال ٹھیک ای سی کہ انج کرن نال ایس گل دی سندوی نال ای مل جاندی اے کہ ایہہ اکھان عاماں وچ ورتیندا اے جے بندہ نرا کتابی کم ای سامنے رکھے تے اکھان تے دوجیاں زباناں توں ترجمہ وی ہوسکدے نیں پر ضروری نہیں کہ ترجمہ ہوئے اکھاناں دی معاشرے تے بول کلام وچ وی ہوند ہووے ایس کر کے ایس گھیلپے توں بچن دی خاطر میں مقدم ایس گل نوں جانیا کہ اکھاناں نوں سدھیاں بول کلام وچوں ای کٹھیاں کرنا چاہیدا اے یاں ایس دا دوجا ڈھنگ اکھاناں دی ادب وچ ورتوں تیکر اپڑ کے ایس ذریعے توں فائدہ چکنا اے کیوں جے ایہہ وی تے بول کلام دا اک روپ ہوندا اے ایس کر کے ایہناں دوتواں ذریعاں نوں مکھ رکھ کے تے کسے حد تو ڑی اکھاناں بارے ہوئے کم توں آگوائی لے کے اکھاناں نوں کٹھیاں کرن دے کم دی بسم اللہ کردتی۔

جون ۱۹۵۸ء وچ وڈھیرے اخباراں راہیں پنجاب واسیاں نوں ایس بارے مل ورتن کرن لئی ونگاریا نال نال ایس بارے اک بھرپور مضمون لکھیا جیہدے چھیکو تے پنجابی دے سرکڈھ لکھاریاں نوں اکھاناں دے اکٹھیاں کرن لئی مل ورتن دین دی اپیل سی ایہہ مضمون ماہنامہ 'پنجابی' لاہور تے ماہنامہ ''پنج دریا'' لاہور وچ چھپیا ایس اُدم دے پھل سروپ پنجاب دے اڈو اڈ علاقیاں توں سجناں پیاریاں نے مل ورتن دا ہتھ ودھاندیاں چٹھی پتر راہیں اکھان گھلن دا سلسلہ شروع کیتا' پنجابی ادب وچوں اکھاناں نوں وکھ کرن دا کم وی ہوندا رہیا نال ای ایس بارے فارسی رسم الخط' گورمکھی لپیّ رومن سکرپٹ وچ ہوئے کم تیکر وی کسے حد تو ڑی رسائی ہوئی ایہدے کولوں وی کجھ لابھ چکیا (ایہناں ساریاں ذریعاں دا ویروا ساڈے اکھان دے پہلے ایڈیشن وچ موجود اے سارے سجناں پیاریاں جنہاں نے مل ورتن کیتا دے شکریے وی موجود نیں) اکھاناں بارے ہوئے کم دی پہلی ونگی 'سوسیانے اکوّمت' دے روپ وچ ۱۹۶۸ء وچ پنجابی ادبی بورڈ (رجسٹرڈ) لاہور ولوں چھاپی گئی ایہہ ''الف'' توں ''جھ'' تیکر دے اکھان تے اوہناں دے ویروے تیکر محدود سی ایس کم نوں علمی ادبی حلقیاں ولوں وڈھیرا اسلاہیا گیا پاکستان رائٹر گلڈ نے انعام دتا سگوں اگھے شاعر فقیر قادری ہوراں ایس کتاب دے ادھار تے کتاب وچاراں (۱۹۷۳ء) لکھی جس نوں پاکستان رائٹر گلڈ نے انعام دتا۔ میرا کم تے ۱۹۷۷ء تیکر ڈھیر سارے اکھاناں دے کٹھیاں ہوجان دے روپ وچ موجود سی ایس مرحلے تے میں پنجاب دیس دی رہتل دے انگ نوں اکھاناں راہیں نتارن واسطے اڈو اڈ سرناویاں دے تحت ۲۵۰' اکھاناں نوں اُردو ترجمہ تے تشریح نال پنجابی کہاوتیں (۱۹۷۷ء) دے ناں تے چھاپیا میرے ایس کم نوں کل پاکستان پدھر تے جی آیاں آکھیا گیا سگوں ایس نوں پنجاب یونیورسٹی نے بی اے (پنجابی) دے نصاب وچ شامل کرلیا جیہڑی ۲۷ ورھیاں توں شامل اے سگوں ایس دے پنجابی روپ نوں گورنمنٹ کالج یونیورسٹی فیصل آباد نے وی بی۔اے (پنجابی) نصاب وچ شامل کرلیا اے۔

پنجابی اکھاناں بارے میرا اسارا کیتا کم 'ساڈے اکھان' دے ناں نال ۱۹۷۸ء وچ سامنے آیا تے پنجابی جگت نوں عالمی پدھر تے ایس گل دا پتہ لگا کہ پنجابی' اکھاناں دے حوالے نال کنی امیر زبان اے ساڈھے پنج ہزار اکھاناں دے ایس مجموعے نوں علمی ادبی حلقیاں وچ ہر پکھوں جی آیاں آکھیا گیا ایس لئی کہ فارسی رسم الخط' گورمکھی لپیّ تے رومن اکھراں وچ ایدوں پہلاں ایس گنتی تے ایس ڈھنگ نال اکھان محفوظ ہوئے نہیں ملدے سن ایس ایڈیشن نوں چھپیاں ۲۶ ورھے ہو چکے نیں ایہہ ایڈیشن کدوں دا مک چکیا اے پنجابی جگت ولوں ایس دی طلب چراں توں اے میں وی ایہہ ۲۶ ورھے اکھاناں دی گنتی وچ وادھا کردا رہیا آں سگوں ایس دوران اکھاناں بارے اک نویں گل ایہہ کیتی کہ ریڈیو پاکستان

لاہور توں اک اکھان دا ویرا تے اوہدے اندر دی لوک دانش دا نتارا کرن والیاں تقریراں راہیں اکھاناں نال اپنے تعلق نوں قائم رکھیا' دہاکیاں دے حساب نال کیتیاں ایہناں تقریراں نوں کروڑاں لوکاں نے سنیا تے اپنے خطاں راہیں سلاہتا دا اظہار وی کیتا۔ سگوں اک خط تے مینوں اج توڑی نہیں بھلیا جس وچ لکھن والے نے اکھان بارے میری کیتی گل اُتے تبصرہ کردیاں لکھیا سی کہ میری عمر ایس ویلے ۹۰ سالاں توں وی ودھ اے پر تیری اکھان بارے گل بات توں مینوں انج لگ رہیا اے کہ توں عمروں میرے کولوں وڈا ایں۔ گل اصل وچ ایہہ اے کہ اکھاناں وچ دی لوک دانش سینکڑے ورھیاں دے تجربے توں مگروں بجھویں روپ وچ موجود ہوندی اے ایس نوں جدوں وی نتاریا جاوے گا حیاتی لئی ایہہ چانن منارے دا کم دین گے ایہو گل اے کہ جدوں دا پنجابی اکھاناں نال رشتہ جُڑیا اے ایہہ میری حیاتی دا اٹوٹ انگ بن گئے نیں ایہہ اک قسم دے بابے نیں جیہڑے انسان نوں روزمرہ دی حیاتی وچ اپنی دانش دے دیوے نال چانن کردے تے بھُلیاں نوں راہ پاندے رہندے نیں ایہناں مینوں وی کئی واری حیاتی وچ دیاں کئی گنجھلاں وچوں اپنی دانش نال کڈھیا اے۔

ہن جدوں کہ 'ساڈے اکھان' دا نواں ایڈیشن ترتیب دے کے چھاپے چاڑھیا جا رہیا اے ایہدے وچ گنتی دے حوالے نال گھٹ وگھٹ تن ہزار اکھاناں دا وادھا ہو چکیا اے مطلب اے کہ ہن ایہہ گھٹ وگھٹ ساڈھے اٹھ ہزار اکھاناں دا مجموعہ اے جس وچ ہر اکھان دا ویرا وی درج اے استعمال دے موقعے دا نتارا وی کیتا گیا اے اک مضمون دے اکھان دے نال ویکھو: دے سرنانویں نال رلدا ملدا اکھان وی درج اے' جنہاں اکھاناں دے پچھوکڑ کہانیاں نیں اوہ وی درج نیں تے پنجابی ادب وچ شعری انگ وچ استعمال وی درج اے۔ اکھاناں نوں الف بائی ترتیب نال درج کیتا گیا اے ایس حوالے نال 'ساڈے اکھان' پنجابی اکھاناں دا اک لحاظ نال انسائیکلوپیڈیا بن گیا اے۔

۱۹۵۸ء توں لے کے ۲۰۰۴ء تیکر دے ۴۶ ورھے میں اک لحاظ نال اکھاناں دے نال ای لنگھائے نیں ایس لئی کہ پنجابی رہتل اکھاناں دے حوالے نال ایڈی امیر اے کہ روز کوئی نہ کوئی نواں اکھان سنن پڑھن نوں ملدا رہیا اے یاں کسے اکھان دا نواں مطلب یاں نویں پرت دا نتارا ہوندا رہیا اے ایس لئی ایس نویں ایڈیشن دے چھپ جان توں مگروں دی 'ساڈے اکھان' نامکمل ای قرار دتی جا سکدی اے ایہہ وی ممکن اے کہ کسے اکھان دے مفہوم یاں استعمال دے موقعے بارے کسے نوں میرے نال اختلاف ہووے کھوج دے کم تے کدی مُکّے نہیں نالے بشر ہون پاروں کوئی وی عقل کل دا دعویٰ نہیں کر سکدا ایہہ ضرور اے کہ جے اکھاناں بارے میرا کیتا کم سوسیانے اکومت (۱۹۶۷ء) پنجابی کہاوتیں (۱۹۷۷ء) ساڈے اکھان (۱۹۷۸ء) توں مگروں جے ساڈے اکھان (نواں ایڈیشن ۲۰۰۴ء) بہتری ول ٹریا اے تے اگوں وی ایس نوں ہور بہتر بنان دا عزم ہے اے پر ایہدے لئی ایس موضوع نال جانکاری رکھن والے کھُلّ ڈِلے سجناں دی مل ورتن تے رب تعالیٰ دی توفیق دی لوڑ ہووے گی ایس آس نال ایہہ لکھت عاجزی نال حاضر اے۔

ڈاکٹر شہباز ملک

(صدارتی اعزاز برائے حُسن کارکردگی)

سابق پروفیسر تے چیئرمین

شعبہ پنجابی' پنجاب یونیورسٹی لاہور

مورخہ

یکم محرم الحرام ۱۴۲۵ھ

۲۲ فروری ۲۰۰۴ء

Dr. Shahbaz Malik

الف

الف
ممدودہ

آب آب کر مویوں بچہ فارسیاں گھر گالے (یاں) آب آب کریندے موئے فارسیاں پڑھ مُٹھے

گل کتھ وچ جے کوئی اپنی بولی چھڈ کے جوڑ نال اوپری بولی بولن ڈیہہ پے تے اوہدا کوئی لابھ وی نہ ہووے، سگوں نقصان ہووے، بولن والے دی تندیالئی آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: اکھان بارے کہانی مشہور اے کہ کوئی پینڈو کسے سببوں فارسی دے کُجھ اکھر پڑھ گیا اوہ بیمار پیا تے پانی دی تھاں آب آب کر کے پانی منگدا رہیا۔ گھر والیاں دی جانے بلا اوہ کیہ آہندا پیا اے۔ آہندے نیں اوہدی بُڈھی ماں نے سمجھیا، منڈا ابے نوں یاد پیا کردا اے، تے اوہ پانی دین دی تھاں دلاسے دیندی رہی، تے مُنڈا پانی ہتھوں ای مر گیا۔

مرن مگروں پھوہڑی تے عام مرن والے بارے گلاں ہوندیاں نیں ماں آکھن لگی میرا لال ابے نوں یاد کردا کردا مویا اے "آب آب" کرداسی، کوئی کول فارسی پڑھیا بیٹھا سی اوس نے آکھیا مائی کیہ آہندا سی؟ مائی نے جواب دِتا "آب آب آہندا سی" فارسی دا جانوں پٹاں تے ہتھ مار کے کہن لگا تہاڈا بیڑا غرق، مُنڈا تریہا یا مر گیا جے "آب" فارسی وچ پانی نوں کہندے نیں مائی نے سُنیا تے اوہ ہور وی پٹن لگ پئی تے نال ای آکھن لگی

"آب آب کر مویوں بچہ فارسیاں گھر گالے
جے توں موہوں پانی منگدا بھر بھر دیندی پیالے"

گل مشہور ہو کے اکھان بن گئی

آبرو دا صدقہ جان، تے جان دا صدقہ مال

جان نالوں عزت تے آبرو چنگی ہوندی اے پر مال نالوں جان۔ مطلب اے آبروتوں جان قربان کر دیئے تے جان توں مال قربان کر دیئے۔

آبرو وچ بادشاہی

عزّت وچ ای بادشاہی ہوندی اے

آ بنی سر تے، تے چھڈ پرائی آس

جدوں اپنے تے کوئی مصیبت آجائے تے پھیر ایہہ اُمید نہیں کرنی چاہیدی کہ کوئی آ کے ایس مصیبت کولوں چھٹکارا دوائے گا۔ سگوں آپ اُدم کرنا چاہیدا اے

آ بہو بستی، دیندے گھندے کُجھ نہ، جیبھ نہیں گھسدی

زبانی کلامی ہمدردی کرن والیاں بارے کہندے نیں کہ اوہ ایہہ نظریہ رکھدے نیں

آبلائے گلے لگ (یاں) آبلائے مینوں مار

زبردستی کوئی مصیبت سہیڑ لینی

آپ اپنا سنجان

انسان نوں اپنے آپ نوں پچھاننا چاہیدا اے، اپنے آپ بارے غور کرن نال انسان اپنے عیباں دا پتہ لاندا اے اپنے گریبان وچ منہ پا کے ویکھدا اے تے اپنا محاسبہ کرن جوگا ہوندا اے

آپ الاوے تے ویہڑا سُہاوے، بیا الاوے تاں مول نہ بھاوے

آپ بولے تے چنگا دوجا بولے تے چنگا نہ لگے، اپنے آپ نوں سب توں چنگا سمجھن والیاں واسطے آکھدے نیں

آپ ای بیج آپ ہی گاہو

جو بیجیا سو ای وڈھ لینا اے۔ کرنی دی بھرنی اے اپنی کیتی دا پھل بندہ پاندا اے

آپ بلبل ٹیسی آلھنا

اینا زور نہ ہووے جنا کم کرن دا چارا کرے تاں آکھیدا اے۔

آپ بی بی کوکاں مہنے دیوے لوکاں (یاں) آپ کوچجی ویہڑے سر دوس

جدوں آپ تے بندہ ہوئے بھیڑا تے دوجے تے الزام دیوے تاں آکھیدا اے۔

آپ بھلے جگ بھلا (یاں) آپ بُرے جگ بُرا آپ بھلے تاں جگ بھلا

جویں دا کسے نال ورتیے اوئیں دا اگلے توں پالئی دا اے دنیا تے گنبد دی آواز اے۔

آپ پاوَلی تے سیّد نوکر

ویکھو: ڈوماں دے پٹھان وگاری

جدوں کسے نیچ نوں اُچ ذاتی بندے دا کم کردیاں ویکھئے تاں آکھیدا اے۔

آپ پاوَلانی تے نفر لنگا (یاں) آپ پاوَلانی تے نفر لنگاہ

آپ جولاہی اے تے اوہدا نوکر لنگا لوہار ای ہوندا اے۔ جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جیہو جیہا کوئی آپ اے اوس دے حساب نال اوس نوں کامے ملدے نیں تاں کہندے نیں۔ لنگاہ اک قوم اے۔

آپ پِنّے تے گھوڑے گھنے

ویکھو: آپ میاں منگتے تے باہر کھڑے درویش

آپ تے وچارے نمانے فقیر نیں پر پھڑاں ماردے نیں کہ گھوڑیاں والے نیں نمانے بندے دے لافاں مارن تے آکھیدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

آپ پھرے تسی ونڈ دی پھرے لسی

آپ تے تریہائی، پیاسی پھر رہی اے تے لسی ونڈ دی پھردی اے مطلب اے کہ بندہ اپنے جوگا نہیں جتا ظاہر کر رہیا اے۔

آپ تے گلی باہمنی پر بھو وی گالے (یاں) آپ دی سڑی تے آڑا پاڑا وی نال

آپ تے کسے معاملے وچ پھس کے نقصان چکنا نال دوجیاں نوں وی اینویں ای پھسا کے نقصان اپڑا دینا یاں ربوں نقصان اپڑ جانا۔

اوہناں دے مت آکھے لگو جو خود راہوں بھلے
آپ گلے جہان تمامی گالی پہلے بلے (مولوی محمد علی فائق)

آپ تے مویا ڈُبا نالدیاں لے ڈُبا

ویکھو: آپ تے گلی باہمنی نال جہان وی گالے۔

آپ نقصان اُٹھانا نال دوجیاں نوں وی لے بہنا۔

آپ ٹردی ویندی بہناں کوں متیں دیندی (یاں) آپ بڈھدی ویندی بہناں کوں متیں دیندی

لوکاں نوں نصیحت کرن تے آپ اوہدے تے عمل نہ کرن والیاں بارے کہندے نیں اُردو وچ۔

اوروں کو نصیحت اور آپ میاں فصیحت

آپ جھن سکھائے اپنے اگے آئے

جدوں اوہو ای بندہ نقصان اپڑان تے آئے جنھوں آپ سکھایا پڑھایا ہووے تاں آکھیدا اے۔

آپ دتا دُوھ جیہا منگ لیا تے کھیہ
دھرم ایمان دونویں گئے جو موہنوں کہیا دیہہ

چیز منگ کے لین دی نکھیدی کیتی گئی اے۔

آپ ڈوڈ کیھ

ہمیش انسان نوں اپنے ول ویکھنا چاہیدا اے اپنا محاسبہ کرنا چاہیدا اے۔ اپنے توں ای دوسریاں دے ورتن ویہار دا پتہ لگدا اے۔

آپ راج نت کاج

اپنا راج یاں حکومت ہووے تے ہمیش خوشی ملدی اے آزادی بارے آکھیدا اے۔

آپ سواں کوئی نہیں ہوندا

اپنے ورگا کوئی نہیں ہوندا، آپ نوں چنگا سمجھن والیاں واسطے آکھیدا اے۔

آپ کاج مہاں کاج

اپنے ہتھ نال کیتا کم چنگا تے اتم ہوندا اے

آپ کپتی ویہڑا دادے ہگونا (یاں) آپ کوچجی ویہڑے سر دوس

ویکھو: آپ بی بی کوکاں ہینے دیوے لوکاں

بندہ آپ بھیڑا ہووے تے دُوجے نوں الزام لائے تاں آکھیدا اے۔

آپ کرے تے سارا، پتر کرے تے ادّھا، تینویں کرے تے چوتھا حصہ، نوکرا نرا نکارا

مطلب اے آپ کاج مہاں کاج، دوجے دے کیتے دی درجہ بندی کیتی گئی اے مت دتی گئی اے کہ جیہڑا کم بندہ آپ کرے او وہ ای چنگا ہوندا اے۔

آپ کریئے سو کم پلّے ہووے جے دَم

پلّے رقم ہوئے تے آپ سو کم کر لئی دا اے، دولت ہوئے تے دنیا تے سو کم ہو سکدے نیں۔

آپ کسے جیہی نہ تے گل کرنوں رہی نہ

اپنے وچ عیب ہونا تے دوجیاں وچ کیڑے پانے

آپ کوچجی دھیاں پُتراں کجی

اولاد جوان تے لائق ہووے تے جھلّے ماپیاں دا جھل وی کج گھندا اے۔

آپ کوں آپ سنجان، تانی ڈھیر نہ تان

انسان نوں اپنے آپ نوں پچھاننا چاہیدا اے تے حیاتی وچ بوہتے بکھیڑ یار وچ نہیں پینا چاہیدا، ایہہ اک مت اے۔

آپ گوائیے تاں سُکھ پائیے

من مار کے، محنت تے اُدّم کر کے ای پھل ملدا اے کجھ وگاڑ کے ای سواریا جا سکدا اے

آپ گئے وساکھی اسی جو آن دی راکھی

آپ تے موجاں مانن تے دوجے کم کرن تاں کہندے نیں۔

آپ لنگھن یار پرونٹھے منگن

آپ تے رسائی نہیں دوست پُر تکلف کھانا منگ رہے نیں۔

آپ مرے بھکھا ادھی کُتے نوں بھن پائی (یاں) آپ نہ پلّے کتے جھلّے

اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے آپ بھکھے ہون تے ایہہ تاثر دین کہ او وہ دوجیاں نوں کھواندے نیں۔

آپ مرے تے کتھے دھرے۔

جے بندہ اپنا نقصان آپ کر لئے تے کس سر دوس دیوے؟

آپ مری، مارن نہ ڈیسی

ویکھو: مارے ماں نہ مارن دیوے (یاں) ماں مارے مارن نہ دیوے ماں نوں بالاں دا پیچ ہوندا اے۔ اولاد دے بھلے واسطے آپ ماردی اے پر کسے نوں مارن نہیں دیندی۔

Dr. Shahbaz Malik

آپ مکتے معاملے اپنے سر آئے (یاں) آپ وہاجے معاملے اپنے ای سر آئے۔

جدوں کوئی بندہ اپنے ہتھوں ای نقصان چک لئے تاں کہندے نیں۔

آپ موچم، ساک بلوچم

آپ تے موچی اے تے ساکاداری بلوچاں نال بنان دا چارا کردا پیا اے، جدوں کوئی آپ توں وڈیاں نال جوڑ جوڑن دا چارا کرے تاں آکھیدا اے

آپ موئے جگ پرلو (یاں) آپ ڈبے جگ ڈبا

بندہ آپ مرجائے تے اوہدے لئی تاں جگ مرجاندا اے اوس کیہڑا مڑ کے آونا ہوندا اے، جان اے تے جہان اے۔

آپ موئے جگ پرلو جاپے کہہ گئے سچ سیانے
آپ مویاں بن سورگ نہیں جڑدا نہ کر زور دھگانے
جیہڑے ایس وپاروں خالی اُکے ای بال ایانے
آپ گوائے تاں سُکھ پائے دانا رمز پچھانے (فقیر قادری)

آپ مویاں بن سورگ نہیں مِلدے

بندہ آپ اُدم نہ کرے تے سُکھ نہیں مان سکدا اعبادت ریاضت نال اپنے من نوں مار کے ای بندہ جنت حاصل کر سکدا اے۔ مطلب اے دکھ سہارن بناں کوئی چیز نہیں لبھدی

دل وچ فکر دلیلاں کردا ایہہ بہشت پیارا
موئے باجھ نہ حاصل ہوندا سورگ مکان نیارا (میاں محمد بخش)

آپ میاں منگتے باہر کھڑے درویش

آپ تے کجھ کرن جوگا نہ ہووے تے اینویں پھڑاں مارے۔ مطلب اے کہ اوہدے تے اپنے کول کجھ نہیں تے اوہدے دروازے تے فقیر کیویں آ کے کھلو سکدے نیں۔

آپ نکی تے جھلو نگاوڈا

اپنی حیثیت توں ودھ چیز رکھن والے بارے آکھدے نیں کہ آپ تے نکی جئی اے پنگھوڑا وڈا سارا اے۔

آپ ننگ باپ ننگ نانکے تنے ذاتاں

کٹھیاں ہوئیاں سواہ پائی چھان کے۔

جدوں کوئی خاندانی طور تے ای بھیڑا ہووے اوس نوں ننددیاں کہندے نیں

آپ نوں تھاؤں نہیں پنج پیر ساتھی (یاں) آپ نہ ماندے تے گلب تنی آندے

مطلب اے اپنے جوگی تے تھاں نہیں جُودی نال ہوراں نوں وی لئی آؤندا اے جدوں کوئی خواہ مخواہ شودکھاوے تاں کہندے نیں۔

آپ نوں ہپ ہپ، دوجیاں نوں تُھو تُھو

اپنے آپ نوں چنگا تے دوجیاں نوں بھیڑا کہن والے بندے بارے کہندے نیں۔

آپ نہ جوگی گواہنڈھ ولائے

اپنے جوگا تے گھر کھان نوں نہیں تے گواہنڈھیاں نوں آکھے کہ آؤ کھاؤ تاں آکھدے نیں۔

آپ نہ وتے تینوں کتھوں گھتے

مطلب اے جیہڑا کم اوہ خود نہیں کر سکدا دوجیاں نوں اوہ کیویں کر کے دے سکدا اے۔

آپ نہ وںجے سوہرے تے لوکاں متیں دے (یاں) آپ سی لُڑھدی لوکاں دیندی متاں

آپ کم نہ کرنا تے لوکاں نوں اوہو کرن دیاں نصیحتیں پئے دینا۔ اُردو وچ کہندے نیں اوروں کو نصیحت اور خود میاں فصیحت

آپ نہ ویہلی تاں جگ دا پانی بھراں

اپنے کماں توں فرصت نہیں تے کہندی اے میں تے سارے جہان دا پانی بھرنی آں مطلب اے اوس کم دا دعویٰ کرنا جیہڑا نہ کیتا جا سکے تاں کہندے نیں۔

آپ وَلّلی تے ویہڑے ڈوہ

ویکھو: آپ کوجی ویہڑے دوش

نقص اپنے آپ وچ اے قصور ویہڑے (دوجیاں) نوں دیندی اے۔

آپ ہارے بہوں نوں مارے

آپنے آپ تے بھروسہ کرن والا میدان مار دا اے۔

آپ ہنے تے گھوڑا گھنے

ہنا: جانا، اکٹھا کرنا، جمع کرنا، مطلب اے آپ کجھ جمع کرے تے گھوڑا لئے۔

آپ ہووے تکڑی تے کیوں وجے چھکڑی

جے بندہ آپ نیاں پسند ہووے تے اوہدے وَل کوئی انگلی نہیں کر سکدا۔

آپا تجے تے ہر کو بھجے

عبادت تاں ای چنگی لگدی اے جے "میں" یعنی آپنے آپ نوں مارے۔

قادری مرن توں پہلاں مرنا ایہہ مرداں دی شان
آپا تجے ہر کو بھجے جان سوئی وِدِ وان (فقیر قادری)

آپو اپنی پئی تے کون کسے لئی

جتھے انسان خود غرض ہو جائے، آپو دھاپ پے جائے اوتھے آکھدے نیں

Dr Shahbaz Malik

آپو اپنی غرض دی عرض کرے ہر کوئی

ہر کوئی اپنے مطلب دی گل کردا اے، جیویں ہوری نوں ہوری نال انھے نوں ڈنگوری نال۔

آپو دھاپ اپنا منہ تے اپنا ای ہاتھ

اپنے اپنے مطلب لئی آپو دھاپ پئی ہووے تاں آہندے نیں۔

آپوں بجھو تاں بتی سُلکھنا دِتی لوے تاں تیتی سُلکھنا

بندہ جے آپ جان لئے تاں ٹھیک اے سمجھایاں سمجھ جائے تاں اودوں وی بہتر اے۔

آپی سروں ننگی تے چولی کیہنوں دیواں منگی

اپنے کول نہ ہووے تاں دوجے نوں کیہ دیوے؟ یاں لوڑوند کسے نوں کیہ دے سکدا اے؟

آپی مرجاں گے جیہڑے جیٹھ پین گے راہ (یاں) آپے پچھوتان گے جیہڑے جیٹھ پین گے راہ

بھل کرن والیاں بارے آکھدے نیں، جیٹھ ہاڑ دیاں دُھپاں لئی مشہور اے کہ ایہناں وچ سفر نہیں کرنا چاہیدا۔ جان دیاں بجھدیاں جے کوئی اجیہا کم کرے جس وچ نقصان یقینی ہووے تاں آکھیدا اے۔

اکھ پھرکی نہ ملے منہ وچ رہے گراہ
لکھ لعنت اوہدا استھریا جو دم کرے وساہ
اڈیاں چک کے قادری کدے نہ لئے پھاہ
آپے پچھوتان گے جیہڑے جیٹھ پین گے راہ (فقیر قادری)

آپے آئے تے آون دیو

بھانویں پرائی شے تے نظر نہ رکھے پر جے بناں محنت دے مِل جائے تاں نہ نکر نہ کرے تاں کہندے نیں۔

پچھوکڑ: کہانی انج سنی دی اے کہ اک قاضی ہوراں دے گھر کسے دی کُکڑی اُڈ کے آ گئی گھر والیاں پھڑ کے پکا لئی قاضی جی نوں پتہ لگا تے تتے ہوئے دوہٹی آکھن لگی بھل ہو گئی اے آکھو تے پکی پکائی سٹ دیاں پر ایہدے وچ جیہڑے مصالے پئے نیں اوہ ساڈے نیں۔ قاضی آکھیا چلو شوربے نال روٹی کھا لینے آں جدوں سالن پان لگے تے بوٹیاں وی نال پے گئیاں۔ دوہٹی کڈھن لگی تے قاضی ہوری کہن لگے او بیوقوفے آپے آئے تے آون دے، ایتھوں گل بن کے مشہور ہوئی تے اکھان دا روپ دھار گئی۔

آپے پھاتھڑیئے تینوں کون چھڈائے؟

ویکھو: آپ کتے معالے اپنے سر آئے

جے بندہ آپ کوئی وخت سہیڑ لئے تے دوجا اوہدے وچوں کیویں اوہنوں کڈھے؟ جدوں کوئی بندہ کسے اوکھے کم نوں اپنی خوشی نال چک تے لئے پر اوکھیائی پاروں واویلا کرے تاں آکھدے نیں۔

آپے جاندی اے گوریئے پرے پریرے جا

جیہڑا بندہ آپس وچ میل ملاپ نوں دانستہ خراب کرن دی کوشش کرے اوس بارے مت اے کہ اوس نوں روکنا نہیں چاہیدا اسگوں آپ وی اوہدے توں پاسہ وٹ لینا چاہیدا اے

آپے جمعہ (جماں) جنج نال

ویکھو: توں کون' 'میں خواہ مخواہ!

دوجے دے معاملے وچ ایویں دخل دینا۔ اگے ہو ہو اپنا تعلق جتانا۔

~ تھاں تھاں جمعہ ایہہ جنج نال آن بنُ داکئی وار ڈھا از ما کے تے
کھب ٹھپنی پئے گی ایس والی ٹپڑ دھوبیاں وانگ بنا کے تے
(منظور بٹ)

آپے چھیڑی آپ نبیڑ بھانویں سہہ ونج بھانویں چھیڑ

اپنیاں ذمہ داریاں آپ پوریاں کرن تے دوجیاں دے معاملیاں وچ دخل نہ دین دی پکی اے۔

آپے کیتے کمڑے آپے بیٹھ وچار

اپنے اعمال دا انسان خود ذمہ دار ہوندا اے

آپے کھیت آپے رکھوالا

جدوں کوئی کسے دا مددگار نہ ہووے تے اوس نوں آپوں ای سارے کم کرنے پین تاں آکھدے نیں۔

آپے گیوں آپے آئیوں اکھ گوائیوای رناں دا
پت لہائیوای بابے دی تے نک وڈھائیوای اماں دا

جیہڑی کُڑی اپنے آپ کسے نال چلی جاندی اے یاں اُدھل جاندی اے اوہ دوجیاں سوانیاں دا اعتبار وی گواندی اے تے پھیر جدوں اوہ آپ آ' وی جاندی اے تے تے اوہ ماپیاں دی بے عزتی دا کارن بن جاندی اے۔

آپے میں رجّی کجّی آپے میرے بچّے جیون (یاں)

آپے میں رجّی پُجّی آپے میرے بچے جیون۔

مطلب اے اپنے مونہوں میاں مٹھو بننا۔ اپنی تعریف آپ کرنی۔

~ جیونکر اک زنانی کملی آکھے آن اگیرے
آپے ہاں میں رجی پجی، بچے جیون میرے (مولوی محمد علی فائق)

آپے نوشوہ دی بُھوآ

ویکھو: سدی نہ بلائی تے میں لاڑے دی تائی (یاں)

Dr. Shahbaz Malik

آپے جماں زنج نال

اجیہے بندے بارے آکھیدا اے۔ جیہڑا اینویں ای دوجیاں نال ساکاداری پیا بنائے

آتکاں دے آتک جیہے ماپے تیہے جاتک

اولاد ماپیاں دیاں عادتاں ای اپناندی اے، جیویں دے ماپے ہون اینویں دی اولاد ہوندی اے

آتمار جے تے پرماتمار جے

بندہ کھائے پیئے تاں ای عبادت وی کرسکدا اے جے بندہ آپ ای زندہ نہ رہیا تے رب دی عبادت کیویں تے کون کرے گا؟

آتن دی رن نہ کار نہ کم

آتن: دیہڑا، جتھے سوانیاں کٹھیاں ہو جان اوتھے کوئی کم کار نہیں ہوندا۔

آتھن دا چلکو ریا، ان ہوندا بدل گھوریا۔

آتھن: سُورج ڈبن دا ویلا، چلکوریا: روشن ہویا، گھوریا: گوڑھا بدل۔

جے سورج ڈبن ویلے (سرخ) روشنی اسمان تے دِسّے تے سمجھو بدل نہ وی ہووے تے بدل آوندا اے۔ جیہڑا گھن گھور گھٹا وانگ ہو کے وسدا اے، دیس پنجاب دے موسم دے حساب نال تجربے دی گل اے۔

آتھن ویلے میگھ ہووے نالے پینگھ پوے
لال رنگ انبر دسّے جھبدے مینہہ ورھے

سورج ڈبن ویلے قوس قزح ظاہر ہووے آسمان تے سرخ رنگ دِسے تے بارش ہوندی اے دیس پنجاب دے موسم دے حوالے نال تجربے دی گل اے

آٹا پتھے ناہیں تے کنڈھے اگے وڑے پھراندیں

کسے کم جوگے تے ہونا نہ تے اینویں پیاں پھڑاں مارنیاں

آٹا گُنھدی ہلدی کیوں ایں؟

بہانہ بنا کے زیر کرن دا جتن کرنا بے دوسے بندے تے اینویں ای پج نال دوس لانا

پچھوکڑ: کہانی انج سُنیدی اے کہ اک بندہ اپنی ووہٹی نال لڑ پیا۔ ووہٹی سیانی سی اوس معاملے نوں رفع دفع کرن لئی چپ وٹ لئی جو کجھ اوہ آکھدا اوہ جھٹ کر دیندی پر بندے دے انتقام دی تریہہ نہ بجھی اوہ اوہنوں مارنا کُٹنا چاہندا سی پر ووہٹی ولوں کوئی غلطی نہیں سی ہو رہی بندہ بہانہ لبھدا رہیا پر نہ لبھا اوڑک اِک دن ووہٹی جدوں آٹا پئی گُنھدی سی، آٹا گُنھدیاں تے ہلنا ضرور پیندا اے مرد آکھن لگا آٹا گُنھدی توں ہلنی کیوں پئی ایں؟ جدوں اوہ ہلدی رہی تے اوس اوہنوں ماریا ایتھوں گل بن گئی۔

آٹا نہیں تے دلیا

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بوہتا نہیں تے تھوڑا فائدہ تے ہووے ای گا تاں آکھیدا اے

آٹے دا دیوا، اندر چوہے تے باہر کاں نہ چھڈن

اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جیہاں نوں ہر کوئی نقصان اپڑا سکے، نرم بندیاں بارے کمزور بندیاں بارے کہندے نیں۔

آٹے دی بلی بناواں، میاؤں کون کرے۔

مطلب کسے بزدل تے شرمیلے بندے نوں کوئی کم سونپیا جاوے بھانویں اوہنوں کِناوی حوصلہ دتا جاوے اوہ اپنے گھٹ حوصلے پاروں کم نہ کر سکے تاں آکھیدا اے۔

آٹے نال پلیتھن

جے کوئی وڈی شے نوں بچاندا بچاندا آپ دی ولیٹیا جاوے تاں آکھیدا اے جیویں آٹے دے آلے دوآلے خشکہ لگدا اے تے پہلاں آپ سڑدا اے۔

آٹے نال گھن وی پس دا اے

اِک دے کارن دوجے تے وی مصیبت آئے تاں آکھدے نیں وڈے نال چھوٹا وی پس جائے تاں آکھیدا اے۔

آٹے نال مطلب نہ خرشے نال

ویکھو: امب کھانے نیں کہ گٹکاں گننیاں نیں۔

جدوں ایہہ سمجھانا ہووے کہ مدعا غیر ضروری گلاں ول دھیان دین دا نہیں مقصد حاصل کرن دا اے۔

آخر نوں سنّی اپنے بھراواں دی

ویکھو: بھرا بھرانواں تے چیچڑ کانواں

آخر کار رشتہ داری ای کم آوندی اے۔

آدر تیری چادر نوں تے نوالہ تیرے گہنے نوں (یاں) آدر تیری چادر نوں تے بہنا تیرے گہنے نوں

دولت دی عزت تے امیری نوں آدر ہوندی اے۔

پچھوکڑ: چنگے بھلے کھاندے پیندے خاندان دا ٹبّر غریب ہو گیا۔ دوجے رشتے دار تے انگ ساک اوہدے توں کتراندے سن کہ غریب اے۔ رب دا کرنا ایہہ ہویا کہ اوہ ٹبر دوجے رشتے داروں نالوں وی امیر ہو گیا۔ ہن ہر کوئی اوہناں نوں اپنا رشتہ دار بنان لگ پیا۔ اک دن اک چنگے بھلے گھرانے نے اوہناں دی روٹی ور جی گھر دی چودھرانی داناں سی رحیم بی بی اوس چنگے چنگے کپڑے تے ودھیا ودھیا گہنے پائے تے روٹی کھان چلی گئی۔ جدوں روٹی اوہناں دے سامنے رکھی گئی تے رحیم بی بی نے کیہ کیتا اپنا گہنا لاہ کے روٹی دے کول رکھ دتا تے بُرکی بھن کے آکھن لگی ”کھاوے بھلیا!“ روٹی پکان والے بڑے حیران ہوئے تے آکھن لگے رحیم بی بی ایہہ کیہ؟ اوس جواب دتا میں تے اوہ ای رحیم بی بی آں جیہڑی اج توں کجھ چر پہلاں غریبی ساں کوہڑی تے کوجی رحیم بی بی، ایہہ گہنا ای نواں اے جیہدی اینی آدر ہو رہی اے۔ گھر والیاں جواب دتا نہیں رحیم بی بی ایہہ آدر تیری ای اے۔ رحیم بی بی غصے وچ آ گئی تے اُٹھ کے آکھن لگی ایہہ آکھو کہ ”آدر تیری چادر نوں تے نوالہ تیرے گہنے نوں“ ایتھوں ایہہ گل بن کے اکھان دا روپ دھار گئی۔ ایہہ کہانی بڑی پرانی

Dr.Shahbaz Malik

اے، ایرانی حکایات وچ وی ایہدا ذکر ملدا اے۔

ماڑے ساک نوں ہر کوئی آکھے دور کرو ٹٹ پینے نوں
کیہ کرنا ایں سدا دے کے ایہو جیہے گلہنے نوں
مُڑ جے ہوون کوڈاں پکے سورج کہن ٹٹیہنے نوں
آدر تیری چادر نوں نوالہ تیرے گہنے نوں (فقیر قادری)

آدر کر تے آدر کرا (یاں) آدر نوں آدر اے

عزت کر کے ای اپنی عزت ہوندی اے ایسے لئی کہندے نیں اپنی عزت اپنے ہتھ ہوندی اے۔

آدمی آدمی انتر، کوئی ہیرا کوئی کنکر

پنجے انگلیاں اِکو جیہیاں نہیں ہوندیاں، بندے بندے وچ فرق ہوندا اے کوئی اپنے سُبھاتے ورتن وہار وجھوں ہیرا یاں چنگا ہوندا اے کوئی پتھریاں مندا

آدمی اناج دا کیڑا اے

کھان پین بارے کہندے نیں، اناج بھانویں کِنّا وی ہووے بندہ ای کھاندا اے

آدمی بلبلا اے پانی دا

انسان پانی دے بلبلے وانگ عارضی حیاتی گزار رہیا اے کسے ویلے وی اوس نوں موت آسکدی اے، انسان فانی اے

آدمی پراں باجھ پکھیرو اے (یاں) آدمی پراں باجھ اُڈار و اے

انسان کائنات دی ہر تھاں اپڑن دی طاقت رکھدا اے انسان دے تخیّل دی اڈاری بارے وی آکھیا جاسکدا اے

آدمی ٹھوکر کھا کے سنبھلدا اے

انسان نوں نقصان چک کے ای عقل آوندی اے۔

آدمی چہرے مُہرے توں پچھانی دا اے

انسان دا چہرے اوہدے دلی جذبیاں دی دس پاندا اے۔ بندے دی ڈیل ڈول تے کُون بولن توں اوہدی قسم دا پتہ چلدا اے۔

آدمی دی قدر مرن پچھوں ہوندی اے

مطلب اے جیوندیاں اوہدا ساتھ میسّر ہوندا اے اوہ دوجے دے کم آوندا رہندا اے جدوں ساتھ میسّر نہ رہے تے بندے دی گھاٹ محسوس ہوندی اے تاں قدر دا پتہ لگدا اے۔

آدمی نہیں رہندا، اوہدی گل رہ جاندی اے

بندہ فانی اے پر اوہدا عمل غیر فانی اے جو کرتوت کرے اوہ یاد رہ جاندی اے چنگی کرے تاں، مندی کرے تاں۔

آدمی نے کچا دُدھ پیتا اے

بندہ اوڑک غلطی کرن والا اے۔

آدمیاں نوں آدمی ملدے نیں، کھوہاں نوں کھوہ نہیں ملدے

بندہ مِلدا اگلدا چنگا لگدا اے کیوں جے اوس پھیر مڑ کے اک دوجے نوں ملنا ہوندا اے تے دنیا دے کم انج ای چلدے نیں کھوہ تے اِکو تھاں تے رہندے نیں معاشرے وچ اک دوجے نال تعلقات پیدا کرن دی تعلیم اے۔

آ ارّی کاکی مِلوں مِلوں، اَک تے کانے چھلوں چھلوں

مطلب اے آوَرل کے بیکار کم کر لئے۔ اک تے کانے چھلنا بیکار کم کرنا اے۔

آری نوں اک پاسے دندے نیں جہان نوں دو پاسے

دنیا وچ ودھیریاں ای مایوسیاں تے دکھ مِلدے نیں ایسے لئی کہندے نیں دنیا کِسے چھابے پوری نہیں اُتر دی۔

چاہگو ہتھی دنیا کھورے زہراں وچ پتا سے
اُوجاں لا کے پٹنے پا کے کھوہ لیندی اے ہاسے
سادھاں نال بھیالی رکھے حوراں دوے رُلا سے
آری نوں اک پاسے دندے دنیا نوں دو پاسے (فقیر قادری)

آڑا پاڑا چھڈ کے چیگھاں چاچی نال

آڑا پاڑا: آس پاس، آلا دوآلا چیگھاں: نوک جھوک، چھیڑ خانی

آلا دوآلا چھڈ کے چاچی نال چھیڑ خانی کردا اے، مطلب اے اپنیاں نال وگاڑا پانا، ایہہ وی ہوسکدا اے جلاہیاں دیاں مشکریاں مانواں بھیناں نال۔

آس تے دنیا قائم اے

اُمید ہووے تاں حیاتی نوں گزارن دی تحریک ملدی اے۔

آساپاسا ویسوا، ٹھگ ٹھکر سنسار، تنے متر نہ ہوندے باندر، وید، کلال

کنجری، ٹھگ، ٹھاکر تے سنیارے، باندر، حکیم تے شراب ویچن والے ایہہ سب کسے دے دوست نہیں ہوندے خود غرض ہوندے نیں۔

آسا جیئے نراسا مرے

مایوس بندہ مردا اے جدوں کہ ہر گھڑی اُمید اُتے رہن والا بندہ زندہ رہندا اے، اُمید تے دنیا قائم اے

آسا مرے نراسا جیئے

اڈیک وچ بیٹھن نالوں ویہلا بہنا چنگا مطلب ایہہ اے کہ اڈیک نالوں نا اُمیدی چنگی۔

آساں بدھی سنسار اے

اُمید اُتے دنیا قائم اے

آساں پربت جیڈیاں موت تناواں ہیٹھ

بندہ تے آساں اُمیداں بڑیاں وڈیاں تے لمیاں بنھدا اے پر اِک پل دا پتہ نہیں کہ کدوں موت نے آن پھڑنا ایں، موت اوہدے بالکل نیڑے اے۔

Dr. Shahbaz Malik

آساں دے پندھ لمے

اُمیداں تے خواہشاں دی کوئی حد نہیں ہوندی۔

آسوں پاسوں سہنی میانوں سنگھنی

اُتوں اُتوں گل سہہ جانا پر وِچوں اپنی اڑ تے ضِد تے قائم رہنا۔

آسوں پاسوں گئی ٹھنگاروں نہ گئی۔

ٹھنگار دا مطلب اے شیخی، بندہ رہندا رہ گیا، غریبی آگئی پر شیخی مارنوں نہ مُڑیا، تاں کہندے نیں

آسیں پاسیں پھٹ گراں پانی پین نوں کوئی نہ تھاں

ایسے گراں تے پنڈاں بارے آکھدے نیں جتھے آون جان والیاں واسطے جھٹ کو ٹھہرن تے پانی پین دا بندوبست نہ ہووے۔

آکڑ پھوں تے پھٹے منہ

غرور کرن والے نوں لکھ لعنت

آکھدے پکڑے گئے کردے چُھٹ گئے

مطلب اے جنہاں اطلاع دتی اوہناں نوں ای پھڑ لیا گیا تے کرن والیاں نوں کجھ نہ آکھیا گیا۔ قصور کوئی کرے پھڑیا کوئی جائے تاں آکھدے نیں

آکھن نال کھُوہ وچ کون ترپ مریندا اے

کسے دے آکھن تے کوئی کھوہ وچ چھال دے نہیں ماردا مطلب اے کوئی اپنا نقصان آپ نہیں کردا۔

آکھن ویلے نہ آکھنا تے نہ آکھن دے ویلے آکھنا، احمقاں دا کم

مطلب اے کہ جدوں ضرورت ہووے نہ بولے تے جدوں ضرورت نہ ہووے بولے بے عقل بندے دی نشانی ہوندی اے۔

آگن ملنگ، کونڈا کھول دے نسنگ

ویکھو: آئے نیں نہنگ گنڈ اکھول دے نشنگ

آگوا ہنڈ نے لڑیئے (یاں) آلڑا ایئے ویہڑے وڑ

خواہ مخواہ لڑائی سہیڑنی اوس ویلے آکھیدا اے

آگیا تاں بسم اللہ نہ آیا تاں نعوذ باللہ

ویکھو: آئے جی صدقے، گئے سر صدقے

آگیا کاری پُتر ہووے گھر مٹھبولی نار

دھن پلے سنتو کھ من چارے سورگ سنسار

اک سکھی گھر تے دنیا تے ای جنت ونے گھر دا نقشہ ڈولیا گیا اے کہ گھر وچ جے آکھے لگن والا پُتر، شیریں زبان والی زنانی کھیسے وچ دولت تے دِل صبر دی دولت نال مالا مال ہووے تے سمجھو دنیا تے ای جنت مل گئی اے۔

آلڑا ایئے ویہڑے وڑ (یاں) آلڑا ایئے گل لگ

اجیہیاں بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے آپ جھگڑے یاں لڑائی نوں سہیڑدے نیں۔

آلس بھَعن نال نحوست کِھنڈدی اے

مطلب اے کول موجود بندے سامنے جے آکڑی لیئے تے انج نحوست پاروں اوہنوں وی سُستی پے جاندی اے

آلس نیندرا کرسان نوں مارے، نارنوں مارے ہانسی

بہت بیاج شاہ نوں مارے، چورنوں مارے کھانسی

زمیندار تے کسان نوں آہلک تے نیندر (سونا) نقصان دیندا اے عورت نوں بوہتا ہسنا نقصان دیندا اے، مہاجن (قرض دین والے) نوں زیادہ سود نقصان دیندا اے تے چورنوں کھنگ نقصان دیندی اے، تجربے دیاں گلاں نیں۔

آلسی روندا رہسی

سُست بندہ ہمیشہ روندا رہے گا مطلب اے اوہ خوشحال نہیں ہووے گا

آلسیاں دا جُھگا ہیجڑیاں نے بھیا

آہلکیاں دا گھر کھسریاں نے توڑیا، سُست بندہ ماڑے کولوں وی نقصان اُٹھا لیندا اے

آلہ دے نوالہ

ویکھو: کتا راج بہالئے تے چکی چٹن جائے۔

بھیڑی عادتوں مجبور بندیاں بارے آکھیدا اے۔

پچھوکڑ: کہانی انج سنی دی اے کہ کسے بادشاہ نے اک سوہنی تے من موہنی فقیرنی نال نکاح کر کے اوہنوں رانی بنا لیا اوہ کڑی جیہڑی پاٹے پرانے کپڑے پاندی سی گندی مندی رہندی سی۔ ہن صاف ستھری رہن لگ پئی تے پوشاکاں پان لگ پئی، منگ دے ٹکڑیاں دی تھاں ہن ودھیا توں ودھیا پکوان اوہدے لئی پکدے سن پر کیوں جے اوہ فطری لحاظ نال کمینے ذہن دی سی ایس لئی اوس دی ایہہ فطرت نہ بدلی، جدوں باندیاں روٹی لیاندیاں تے اوہ اوہناں کولوں روٹی لے لیندی تے اوہناں نوں چلے جان لئی کہندی اوہناں دے جان مگروں اوہ اندروں دروازے بند کر لیندی صاف ستھرا تے قیمتی لباس لاہ کے ٹاکیاں تیڑ بنھ لیندی کھانے نال دی کندھ دے آلیاں وچ وکھو وکھ رکھ لیندی تے ہر آلے کول جا کے صدا لاندی "آلہ دے نوالی!" انج آپ ای اوس آلے وچوں بُرکی کھا لیندی تے اگے ٹُر پیندی انج اوہ اپنی منگن دی عادت پوری کردی سی بادشاہ نوں پتہ لگا تے اوس اوہنوں اوہدی ایس کمینی حرکت تے طلاق دے دتی اوہ مُڑ آنے والی تھاں۔ تے آکے وی خوش سی اتھے کسے نے گل بنائی تے ایہہ اکھان داروپ دھار گئی

آلی بھولی ست پُتر تے ٹوٹے آلی بکس

مطلب اے سادہ معصوم سوانی نوں رب ست پُتر دیندا اے جدوں کہ ٹوٹے

Dr. Shahbaz Malik

ٹونکے والی تو ہم پرست وانجی رہندی اے۔

آلیاں بھولیاں دا رب راکھا

معصوم بندیاں دا اللہ تعالیٰ نگہبان ہوندا اے۔

آمدنی نکال دا خیال رکھنا چاہیدا اے

مطلب اے خرچ کرن لگیاں (یعنی نکال ویلے) آمدنی دا دھیان رکھے تے بندہ سوکھا رہندا اے۔

آمدنی دے سر سہرا

آمدنی ہوئے تاں ای بندہ خرچ وی کر سکدا اے۔

آندا ہووے تاں چھڈیئے نہ' جاندا ہووے تاں غم نہ کریئے

موقعے موجب فائدہ اٹھان لئی کہندے نیں تے جے نقصان ہو جاوے تاں اوہدے تے فکر تے غم نہ کرن دی پکّی اے۔

آندراں بھکھیاں تے مچھاں تے چول

وچوں کجھ نہ ہونا تے اُتوں بن ٹھن کے رہنا تاں کہندے نیں۔

آندی آں چھوڑ نہ' جلدی پچھے دوڑ نہ

مطلب اے جو مِلدی اے اوسنوں چھڈنا نہیں چاہیدا جیہڑی چلی جائے اوہدے پچھے دوڑنا نہیں چاہیدا۔ آوندی نوں اللہ دا شکر کر کے لے لئے گئی تے نہ پچھتاوے۔

آنڈے کِتے' تے گُٹو گُٹو کِتے

کھیچل کسے نوں تے لابھ کسے نوں' دُکھ کسے نوں دینا تے فائدہ کسے نوں آپڑانا۔

آکھے ظلم ہویا الناں نال میرے مدد کریں بن کے مددگار جانی

آنڈے کِتے تے گُٹو گُٹو کِتے ہوئی کیتی ہیر نہیوں اچھی کار جانی

آنگیا آوہ پالدا اے جیہڑا اِچھانہ دے

جیہڑا بندہ اپنے آکھے دا پاس کردا اے تے ویلے تے دھوکا نہیں دیندا اوہ ای انگ پال ہوندا اے۔

آ' نی آیئے تیہئے کر چھڈوّں اپنے جیہئے

جدوں کوئی بندہ کسے نوں اپنے ای رنگ وچ رنگ دیوے تاں آکھیدا اے۔

آنے دی گھوڑی نوں پائیاں دانہ

ویکھو: دھیلے دی بُڈھی ٹکہ سر منائی

کسے چیز دی اونی قیمت نہ ہونی جتی اوہنوں بنان سوارن تے لگ جانی۔

آؤ' بیٹھو' پیو پانی' ایہہ تنے چیزاں مُل نہ آنی

مُنہ نال آؤ بیٹھو کہنا تے پانی پلانا کوئی مُل نہیں منگدا ایہہ خوش اخلاقی دی نشانی اے

آؤ بیٹھو سجنوں گھر بار تساڈا' کھاؤ پیو اپنا گن گاؤ ساڈا

ویکھو: ہتھوں دیاں نہ تے مونہوں کھاوے بچہ تھیریاں نی'

کوئی بندہ جدوں مُنہ دی آؤ بھگت کرے تے ہتھوں کجھ نہ جھڑے تے پھیر ایہہ وی چاہے کہ اوہدی سو بھا کیتی جاوے اوس بارے آکھدے نیں۔

آؤ بھرا اوبہندے ونجو ساڈے گھر کاج اے' کھاون پیون اپنا ساڈا دل دراز اے کانڈا ڈتوسے کوئی نہ آیا ساڈے متھے بھاگ اے تر کلے نال گھیو کڈھیو سے وڈا جُتّ فراخ اے

اجیہے بندیاں بارے آکھدے نیں جیہڑے اندروں خالی ہون باہروں بڑے دعوے کرن اپنیاں خامیاں نوں وی خوبیاں بنا کے پیش کرن جیویں کہندے نیں: آؤ بیٹھو سجنوں گھر بار تساڈا کھاؤ پیوں اپنا گن گاؤ ساڈا۔

آؤ سجنا گھر بار (بوہا) تہاڈا' آٹا لے آؤ اپنا' تے توا لے لئو ساڈا

ظاہرا طور تے ہمدردی جتان والے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے ہمیش اپنا ای فائدہ سوچن۔

آؤ مہمانو' ساڈی داری کرو

میزبان جدوں مہماناں کولوں خدمت کران دا آہر کرے تاں آکھیدا اے۔

آؤ مست قلندر' مر دسو جو موترے اندر' باہر جائے تے خطا کھائے' اندر بہے تے سورگ نوں جائے

اجیہے نکھٹو تے آہلک دے ماریاں بندیاں بارے کہندے نیں جہناں ویہلے بہنا باہر جا کے کم کار نہ کرنا اپنا اصول بنا لیا ہووے

آؤتر نکھتر دا مال نہیں پچدا

بے اولاد نال جیہڑا بندہ دھوکھا کر کے اوہدا مال ہڑپ کردا اے اللہ تعالیٰ ولوں آؤترے دی بد دعا لگدی اے تے دھوکھے باز نوں اوہ مال ہضم نہیں ہوندا۔

آؤتر نکھتر نہ مولی نہ پتّر

آوتر اوہنوں آکھدے نیں جیہڑا بے اولاد ہووے جے مر جائے تے اوہدا کسے نوں ناں وی یاد نہیں رہندا بے اولاداں بارے آکھیدا اے۔

آؤتر مرے تے ارواح کون پڑھے؟

لاولد مر جائے تے فاتحہ کون پڑھدا اے' مطلب اے لاولد نوں مرن پچھوں رون والا ای نہیں ہوندا تے یاد کرن والا وی کوئی نہیں ہوندا

آؤترے کھٹن تے ہیجڑے کھان

بے اولادے بندے کھٹدے نیں تے ایہدر اوہدر دے بندے کھا جاندے نیں ایس لئی کہ اوہناں دا اپنا کُھو کوئی کھان والا نہیں ہوندا۔

آؤترے مرن تے تھوڑے ہون

سچی گل اے ایس لئی کہ اگوں اوہناں دی نسل تے چلنی نہیں' دوجے مر جان تے اوہناں دے پُتّر' پوترے' دھیاں' دوہترے اگوں پڑپوترے وغیرہ چلدے رہن

Dr. Shahbaz Malik

گے تے آبادی وچ وادھا کرن گے۔

آ وترے نوں ملیا نکھتر ہک لکائی بھیڈ ہے لکایا چھترا

بھیڑے نوں بھیڑا ملیا دوناں نے بھیڑا کم ای کیتا۔

آ وتریاں دی کھٹی، کتے گئے گوا

جہاں جوڑیاں دے گھر اولاد نہیں ہوندی اوہناں نوں آ وترے آکھدے نیں ایہناں دی کمائی اوہناں دی اولاد نہیں کھاندی کوئی ہور کھا جاندا اے

آ وڑ جھاکدیاں نوں ساون لاندا اے

صبر نوں اجر ملدا اے۔ جہاں کھتیاں نے دُھپاں تے سو کا سہاریا ہووے رب اوہناں لئی ساون دیاں بارشاں وی کردا اے۔ جیہڑے دُکھ جھلدے نیں رب اوہناں نوں سکھ وی دیندا اے

آ دُکھ نال سوکھ ہے

مصیبت دے نال ای سکھ وی ہوندا اے، سدا مصیبت نہیں رہندی۔

آ دُکھے ویلے ساتھ جو دیوے، سوای میت پچھانیئے

ویکھو: متر اوہ جو بنی تے کم آوے

اصل یار اوہ ہوندا اے۔ جیہڑا مصیبت ویلے یار دی مدد کرے۔

تُوں منّے نہ منّے بھانویں آکھاں سچ سوایئے
پیٹھے وچ نہ گھٹا پایئے گُنھیاں کدی نہ چھایئے
اوہنوں کدی نہ دلوں بھلایئے اپنا کر کے جایئے
آ دُکھے ویلے ساتھ جو دیوے سوئی میت پچھایئے (فقیر قادری)

آ وُلو گدے رنگ لان

ٹنڈاں والے کھوہ دا آ وُلو ہوندا اے، فصل نوں ایہو کھوہ پانی مہیا کردا اے کھوہ چلدار ہے آ وُلو بھردار ہے فصلاں سیراب ہوندیاں رہن تے رنگ لگدے رہندے نیں خوشحالی آوندی اے

آ وُلیاں دا کھادا تے سیانیاں دا آکھیا پچھوں سواد دیندا اے

مُورکھ نوں سیانے دی نصیحت من لئی آکھیدا اے کیوں جے سیانے دی مت دی قدر تے اوس دی مت تے لگ کے تے لابھ چُک کے ای آوندی اے اُنجے ای جیویں آ وُلا کھان توں مگروں اوہدا سواد آوندا اے

آ وَن اپنے وس وَنجن پرائے وس (یاں) آنا اپنے وس جُلنا بگانے وس

پروہنا اپنی مرضی نال آوندا اے تے میزبان دی مرضی نال واپس جاندا اے۔

آ وَن پرائیاں جائیاں وچھوڑن سکیاں بھائیاں

ویاہ مگروں جدوں اماں جائے کسے وجہ نال وکھ ہو جان تاں آکھدے نیں۔

تساں ورگیاں رناں نوں ویکھ کے تے لوکاں کوہتاں سچ بنائیاں نیں
سکے بھائیاں تائیں وچھوڑ دیون جدوں آوَن پرائیاں جائیاں نیں (مولا بخش کشتہ)

آوے تے نہ بھاوے ٹھک ہے اُس آون نُوں کھاوے تے نہ ماوے ٹھک ہے اُس کھاون نُوں گجے تے نہ وسے ٹھک ہے اُس ساون نُوں

کوئی آوے تے چنگا نہ لگے تے اوہدا آونا بھیڑا، کوئی کھاوے تے اوہ جرے نہ تے اوہدا کھانا بھیڑا، ساون جے گجے تے وسے نہ ایہہ ساون بھیڑا۔

آوے لُولی جاوے لُولی لُولی دے گل اوہو چُولی

ویکھو: آئی لولی گئی لولی لولی دے گل اوہو چولی

آویں ہا سویلے، کپ چاڑھا ہا کریلے

مطلب اے جے توں ویلے تے آوندا تے تیرے واسطے کریلے پکاندی، بے وقتے مہمان دی خاطر داری نہ کیتی جاوے تے آکھیا جاندا اے۔

آہرن کُھے مارنی سوئی کرنا دان

ویکھو: سوئی لبھی دے دیوے تے بچگا گھوڑ گھپ

اجیہے بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا نکے معاملیاں وچ دیانت وکھاوے تے وڈیاں بے ایمانیاں کرے۔

آہلکیاں دے پنڈ وکھرے نہیں ہوندے

ہڈحرام، کم کوس بندے دی معاشرے دے وچ ای ہوندے نیں، عام بندیاں وانگ ہوندے نیں پتہ تے اودوں لگدا اے جدوں اوہناں نوں کم کرنا پے جائے تے کم نہ کر کے یاں جلھے طریقے نال کر کے اپنے آہلکی ہون دا ثبوت دین۔

آئی بسنت پالا اڈنت

بسنت رت دے بہار تے جے موسم چنگا ہو کے دُھپاں لگن ڈیہہ پین تاں آکھدے نیں۔

آئی بسنت پالا پڑنت

بسنت دے دیہاڑے تے موسم ہوا چلن یاں بارش ہون نال ہور ٹھنڈا ہو جائے تاں آکھیدا اے۔

آئی تے روزی نہیں تے روزہ

مل گیا تے کھا لیا نہ ملیا تے بھکھے بہہ رہے صابر بندیاں بارے کہندے نیں۔

آئی جو قبر وچ جال کیہ سَوڑی تے کیہ موکلی؟

ویکھو: سر تے پئی سہنی پیندی اے

مصیبت دے جرن دی تلقین ویلے آکھدے نیں

آئی جھار، گئی اُجاڑ

ہلکی بارش (پھہار) آئی تے اُجاڑ کے چلی گئی مطلب اے ویاہی دھی نال بچیاں سمیت آئی سی تے کھا پی کے چلی گئی۔

آئی ڈھایا پانی راہی، جتھے ماں بھڑولی پائی

بیجائی ویلے زمیندار ایناں جھا ہوندا اے کہ اوہنوں موئی ماں نوں دبن دی ویہل

Dr. Shahbaz Malik

نہیں ہوندی' کتیں جٹ نوں پئی بیائی موئی ماں بھڑولے پائی۔

آئی کنک دی ادھوالی گھر جانہ پاوے ہالی

کاشتکار' واہی دان اودوں گھر نہیں جا سکدا جدوں کنک دی بٹائی دے دن ہوندے نیں۔

آئی کنک دی کتکالی پاوے ماں بھڑولے ہالی

جدوں کنک دے معاملے پیندے نیں تے کاشتکار اینا رُجھ جاندا اے؟ کہ ماں نوں دفنان دا ویلا وی نہیں ہوندا بھڑولے پا دیندا اے کہ ویہلا ہو کے دفنا دیاں گا۔

آئی لولی گئی لولی' لولی دے گل اوہی چولی

دھی دھیانی پیکیاں گھر جاوے تے عام کر کے اوہنوں جوڑا دیندے نیں پر جدوں کسے دھی دھیانی نوں نہ ملے تے دوجے مہنا بنا کے ایہہ اکھان پاندے نیں۔

آئی مائی جنداں' ٹلا مُلاّ ویچ کے تے ہتھ پھڑائیاں ٹنڈاں

کسے دے وارے اوہدے پاروں کوئی نقصان ہووے تاں کہندے نیں۔

پچھوکڑ: مہاراجہ رنجیت سنگھ دی اک رانی سی جنداں اوس نے سکھاں دی پاٹو دھاڑ' برچھاگردی تے سکھا شاہی توں تنگ آ کے اوہناں دی انگریزاں نال لڑائی سمے اسلحے دی تھاں وچ ٹنڈاں سرہوں بھر کے رن وچ گھلی جس پاروں سکھاں نوں ہار ہوئی۔

آئی مائی شبرات' تریہہ ڈٹے لیائی نال' حلوا منڈا کھا گئی' تریہہ ڈٹے مگر لا گئی

شبرات توں بعد روزیاں دا مہینہ آوندا اے اکھان وچ تریہہ روزیاں ول اشارہ اے. بجھارت انگ دا اکھان اے۔

آئی مائی مسیا جس کھان پین دسیا

کوئی بندہ انتاں دا کنجوس ہووے پر کسے موقعے تے اوہ خرچ کر دیوے جس کارن اوہ خرچ کرے اوس ول اشارہ کر کے آکھدے نیں۔

آئی موج فقیر دی لائی جھگی نوں اگ

بے پرواہ بندے نوں اپنی شے وگاڑن یاں ضائع کرن دا کوئی خیال نہیں ہوندا' موجی بندے بارے کہندے نیں۔

چھتر جانے اوسدا تکدا رہ گیا جگ
آئی موج فقیر دی لائی جھگی نوں اگ (فقیر قادری)

آئی میکھ نہ ہری ویکھ

جے ریکھ وچ میکھ (قسمت بھیڑی) ہوئے تے اوہدا آپا کوئی نہیں۔

آئی نوں کھوائی سانوں کسر کاہدی آئی

انسان نوں اللہ تعالیٰ ولوں رزق آوندا اے جے اوہ اوس رزق وچوں اپنے گھر آون والے نوں مہمانداری کر دیاں کھواندا اے تے اوہ اللہ دا دتا ای کھواندا اے خبرے اوہ رزق اللہ نے اوس آون والے واسطے اوس نوں دتا اے ایس لئی جیہڑا ایہہ ایمان رکھدا اے اوس نوں کوئی کسر نہیں آوندی رب اوس نوں ہور دیندا اے

آئی وساکھی کنکاں دی مک گئی راکھی

دیس پنجاب وچ کنک دی فصل دیسی مہینے دی پہلی تاریخ تیکر پک چکی ہوندی اے ایس لئی پہلی وساکھ نوں اک موسمی دیہار وانگ منا ندیاں وساکھی داناں دتا جاندا اے تے کنک دی راکھی مک جاندی اے تے کنک نوں داتری لگ جاندی اے مطلب اے واڈھی شروع ہو جاندی اے۔

آئی ہاں میں تاں تیڈے ساہ' توں کیوں ویندیں کنڈ ولا

میں تے تیری مرضی نال آئی ساں تے توں پٹھ کر کے بہہ گئی ایں۔ پروہنیاں ول دھیان نہ دین والیاں واسطے آکھیا جاندا اے

آئے بھابو دے سکّے گھر کھیر تے پُوڑے پکّے' آیا بھائیے دا کوئی بھابو سُنج بھڑولا ہوئی

جدوں کوئی سوانی اپنے ساکاں دی خاطر ودھیری کرے تے خصم دے ساکاں دے آون تے نک منہ وٹے تاں آکھدے نیں

آئے جی صدقے' گئے سر صدقے (یاں) آئے بسم اللہ نہ آئے نعوذ باللہ

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اساں کسے دے تھلّے نہیں لگنا کوئی آئے سو بسم اللہ نہ آئے یاں چلا جائے تے سر توں واریا تاں کہندے نیں

آئے داناں سجا' گئے داناں مکتا

جدوں کسے نوں آون تے عزت نہ ملے تاں آکھدے نیں۔

آئے دی خوشی نہ گئے دا غم

بے پرواہ بندے بارے کہندے نیں جیہڑا کسے دے آن تے خوش ہووے نہ جان تے غمگین۔

آئے دی کر آدر بھانویں جا ویکھ

مت دتی گئی اے کہ آون والے پروہنے دی عزت کر' خاطر خدمت کر پھیر خود جا کے ویکھ کہ تیری وی عزت تے آدر ہووے گی۔

آئے ممن موٹھ گوے من دتا سیس گندالیا' نہ آئے گل وچ پالیا

جدوں کوئی' کول پیسہ ہون تے انھے واہ خرچ کری جاوے تے نہ ہون تے بھکھا بہہ رہے تاں کہندے نیں مطلب اے کہ جدوں واڈھی مگروں دانے آئے تے من من سارا دے کے نائن کولوں سر گندایا تے جے نہ آئے تے سر دے وال گل وچ کھلے چھڈ کے بہہ رہی فضول خرچ بندیاں بارے آکھدے نیں

آئے نیں رب سے سوالی' چٹے کپڑے تے کھیسے خالی

ویکھو: بھکھے شکین تے بوجھے وچ گاجراں۔

سفید پوش بھکھیاں بارے آکھدے نیں

آئے نیں نہنگ گنڈا کھول دے نشنگ (یاں) آ گن ملنگ کنڈا کھول

Dr. Shahbaz Malik

دے نسنگ

نہنگ سکھاں دا اوہ فرقہ اے جیہڑا اُکا ای شریف تے سادہ ہوندا اے اوہ لالچی نہیں ہوندا تے لوڑ توں ودھ چیز نہیں لیندا' شریف تے سادہ بندیاں بارے آکھیدا اے کہ ایہناں کولوں کسے نقصان دا ڈر نہیں۔

آئے یار لاہوری' لش پش گھنی محبت تھوڑی (یاں) آئے یار پشاوری پش پش ڈھیر محبت تھوڑی وکھاون بوہا لنگھاون موری۔

لاہوریاں تے پشاوریاں بارے دسیا گیا اے کہ ایہہ اُتوں اتوں ای پیار محبت کردے نیں' صرف سبز باغ وکھاندے نیں۔

آئیاں مُچھاں کے کسے آں' چھاں آئی داڑھی منّت کاڑھی

مردنوں مُچھاں پُھٹ پین تے اوہ جوان ہو جاندا اے' داڑھی آ جائے گبھرو' اکھان دا مطلب اے جدوں بندہ جوان ہووے تے اوہ خود مختار ہو جاندا اے اوس نہ کسے نال مشورہ کرنا ہوندا اے تے نہ کسے سلسلے وچ منت سماجت۔

آئیں نہ جائیں منجے بیٹھا کھائیں

ویہلے تے نکھٹو بندے نوں کہندے نیں کہ اوس اپنی زندگی دا ایہہ اصول بنایا ہویا اے۔

آیا بندہ آئی روزی' گیا بندہ گئی روزی

بندہ (انسان) اپنا دانہ پانی نال ای لیاؤندا اے۔

اپنی قسمت اوہ نال ای لے آؤندا اے ایہہ دسن لئی آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: کہانی انج سنی دی اے کہ اک بادشاہ نے خزانے دی بچت لئی اپنے ملازماں دی چھانٹی شروع کر دتی اوسے راتی اوس سفنے وچ ویکھیا کہ اوہدے خزانے وچوں کجھ بندے دولت دے توڑے بھر رہے نیں۔ اوس پچھیا ایہہ تسی کتھے لے کے چلے او؟ اوہناں جواب دتا تیری چھانٹی وچ جیہڑے بندے آئے نیں اوہ جتھے وی جان گے ایہہ روزی اوہناں نوں اوتھے اپڑائی جائے گی۔ بادشاہ نے سویرے اٹھدیاں ساری ای چھانٹی دا حکم واپس لے لیا ایہہ گل اودوں دی مشہور ہو کے اکھان بن گئی۔

آیا پھگن ماہ تے پھگل پھاہ

پوہ ماگھ دے پالیاں پچھوں پھگن دا مہینہ بہار دا سندیسہ دیندا اے سردی گھٹ جاندی اے ایس اکھان وچ دسیا گیا اے کہ پھگن وچ کھیس دی جیہڑی بُکل ماری ہوندی اے اوہ پھاہ کر کے لاہ سٹی دی اے کیوں جے گرمی لگن ڈیہہ پیندی اے

آیا تِتی دا وارا' اُجڑ گیا تخت ہزارہ

جدوں کسے دے آیاں کسے دے وارے کوئی کم اوہدے پاروں یاں کسے دے پاروں خراب ہو جائے تاں آکھیدا اے

آیا رمضان بھجیا شیطان

روزیاں دا مہینہ مسلماناں لئی ڈھیر برکتاں والا اے ایسے مہینے وچ قرآن نازل ویا رب دیاں رحمتاں ایس مہینے وچ بارش وانگوں ورھدیاں نیں ظاہر اے جتھے رحمتاں ہون اوتھے شیطان نہیں ہوئے گا۔

آیا زال دا سکّا سک من پکّا' آیا مرد دا سکّا دیوس دھرم دا دھکا (یاں) آیا زال دا سکا ٹھٹک مار لا پکا

جدوں کوئی بیوی اپنے پیکیاں دی خاطر خدمت کرے تے خاوند دے رشتے داراں نال چنگا سلوک نہ کرے تاں آکھدے نیں

آیا ساون ماہ تے رینڈے گل گئے' کوئی نہ بنیا میت کہ ویلے چھل گئے (یاں) آیا ساون ماہ رینڈے گل گئے نت نہیں رُکھا ویلے چھل گئے (یاں) ساون ماہ رینڈے گل گئے سجن نہ رہ گئے مِت تے ویلے چھل گئے

ساون آون تے سب چیزاں ہریاں ہو جاندیاں نیں پر خربوزے گل سڑ جاندے نیں ایہہ حقیقت اے مطلب اے کہ ویلا کسے دا میت یاں دوست نہیں ویلا اک تھاں جے کسے نوں فائدہ دیندا اے تے دوجی تھاں دوجے نوں اوہو ویلا نقصان اپڑاندا اے۔

اوہ جوبن دے سے اساڈے ڈھل گئے
سجن نہ رہیے میت تے ویلے چھل گئے
نھیر سائیں دا سادھ چوراں سنگ رل گئے
آیا ساون ماہ تے رینڈے گل گئے (فقیر قادری)

آیا سی آپ ناں رکھیا تاپ

ایہہ دسن لئی کہ بیماری رب ولوں ای ہوندی اے آکھیدا اے

آیا سی پوہ' کسے دی رن لیا ئیے کھوہ' جیون گے اوہ' جیہڑے سون گے دو

پوہ دے پالے بارے کہندے نیں کہ سردی اینی ہوندی اے کہ جتھاں چر دو دو بندے ہو کے نہ سوئیے سردی نہیں لتھدی۔

آیا کتا کھا گیا' توں بیٹھی ڈھول وجا

غافل تے بے فکر بارے کہندے نیں

آیا ماماں گجنا' ان پانی سنگھنا

جدوں گھل کے آیا بدل خوب وسے تے فصل ودھیری ہوندی اے۔

آیا مرد دا سکا' دیوس دھرم دا دھکا

ویکھو: آیا زال دا سکا ٹھٹک مالا پکا

جدوں کوئی سوانی اپنے خاوند دے پیکیاں دی آدر بھانہ کرے تاں کہندے نیں۔

آیا نہ گھاو تے وید بلاؤ

ویکھو: نو کوہ دریا تھن موڈھیاں تے (یاں) پنڈ بجھانہ تے اُچکے پہلاں ای۔

کسے چیز دا اوہدی ہوند توں پہلاں ای فکر لا بہنا

آیا وساکھ تے ودھ گئی ساکھ

دیسی مہینا وساکھ آوندا اے تے کنکاں گھر آوندیاں نیں تے زمیندار دی عزت آدر ودھ جاندی اے

Dr. Shahbaz Malik

آیاہاڑموئے ماڑے، آیاسیال تے موئے ماڑے

غریب بندیاں کول نہ تے گرمیاں لئی سامان ہوندا اے تے نہ ای سردیاں لئی ایس لئی ہر موسم وچ نقصان ایہناں دا ای ہوندا اے

آیاں ہر کھ نہ گیاں سوگ

ویکھو: نہ آئے دی خوشی نہ گئے دا غم

لاپرواہ بندیاں بارے آکھیدا اے۔

الف مقصورہ

اُباسی سُستی دی نشانی اے

مطلب اے اُباسی (اردو جمائی) لین نال پتہ لگدا اے کہ بندے اُتے سُستی غلبہ کر رہی اے (یاں اوس نوں نیند آئی ہوئی اے) تجربے دی گل اے۔

اُبھرچٹی 'نہ دھی لیکھے نہ پُت لیکھے

اُبھرچٹی: تاوان' جرمانہ' ڈنڈ' جرمانہ یاں ڈنڈ تاریا تے اوہ نہ دھی دے کم آیا تے نہ پُتر دے کم آیا' جدوں کسے نوں کوئی اچھا ڈنڈ یاں جرمانہ تارنا پئے جیہڑا نہ حق ہووے تاں آکھدے نیں

اُبھروں نہ تتے' لہندے کیا تپسی

چڑھدا سورج جے گرم نہیں تے ڈُبدا کدوں گرم ہووے گا' جیہڑا جوانی وچ کجھ نہیں اوہ بڑھیپے وچ اُکا ای کجھ نہیں ہوندا

اپروں نرم وچوں سخت' چٹا سادہ بگلا بھگت

ظاہرا طور تے شریف تے وچوں چالاک تے چال باز بندے بارے کہندے نیں۔

اپنا آپ دسّے نہ تے لوک پسندے آئے نہ

ویکھو: آپ کسے جیہی نہ تے گل کرنوں رہی نہ'

اپنے بھیڑاں ول نہ ویکھنا تے دوجے وچ پیکے کیڑے پانے۔ دُوجیاں دے عیب گنن والیاں بارے آکھدے نیں

اپنا آپ سنبھالیئے تے چور کسے نوں نہ آکھیئے (یاں) اپنی چیز سنبھالیئے تے چور کسے نوں نہ آکھیئے

اپنی چیز دی حفاظت کرنی چاہیدی اے تاں جے کسے نوں چور نہ آکھنا پے۔

گھر اپنا آپ سنبھالنائیں چور کسے نوں نہ بناوناں ئیں
کھیڈاں چھڈ منظور کہے ساریاں نوں دیوا باپ دے وانگ جگاوناں ئیں

اپنا آپ سنجان (یاں) اپنے آپ کوں گول

مطلب اے اے انسان اپنے آپ نوں پچھان یعنی معرفت حاصل کر' مَن عَرَف نفسہ فقد عَرَف ربہ یعنی جس اپنے آپ نوں پچھان لیا اوس نے رب نوں پچھان لیا۔

اپنا آپ گوایئے تاں پیارا پایئے

محنت کر کے ای پھل ملدا اے۔

اوتھے خودی گمان منظور ناہیں سر دیجئے تاں بھیت پالیئے
وارث شاہ محبوب نوں تدوں پایئے جدوں اپنا آپ گوالیئے

اپنا اپنا پرایا پرایا

پرائے نوں بھانویں کِنّا وی اپنا بنا لیئے اوڑک اوہ لہو دے ساک نال نہیں رل سکدا۔

اپنا او ہو جیہڑا اَتن تے لگا

مطلب اے جیہڑا اپنے کم آئے اوہو ای اپنا اے

اپنا بیجیا ای وڈھی دا اے

جو کجھ کریئے سوای اگے آوندا اے جیویں دے انسان دے عمل ہون گے اُنج دا سٹہ نکلے گا۔

اپنا پُت پرایا ٹٹکا (یاں) اپنا پوت پرایا پڑکٹ (یاں) اپنا پوت پرایا اڑوت

بندے نوں اپنی چیز چنگی لگدی اے تے دوجے دی غیر اہم یاں بھیڑی ایس صورت حال وچ آکھدے نیں

اپنا پُتر جگ توں سوہنا

ویکھو: گھمیاری اپنا ای بھانڈا سلاہندی اے

اپنی چیز (اولاد) نوں ہر کوئی چنگا سمجھدا اے

اپنا پلّہ چاواں تے آپ ننگی ہوواں

مطلب اے کہ اپنے رازتوں پردہ چکن نال شرمساری تے اپنے آپ نوں ای ہوندی اے ڈھڈھ توں کپڑا چکیاں اپنا ای ڈھڈ ننگا ہوندا اے۔

اپنا توسہ آپ بھروسہ

اپنے گھر کھان پین نوں ہووے اوہدے تے ای بھروسہ کرنا چاہیدا اے۔

اپنا' تھاں ویکھ کے ماردا اے

ویکھو: اپنا مارے گا تے چھانویں سُٹے گا

اپنا رشتے دار جے دشمن وی ہو جاوے تے غیر جِنّا نقصان نہیں اپڑاندا۔

اپنا دام کھوٹا تے پرکھن ہارے نوں کیہ دوس؟

اپنے وچ گھاٹ ہووے تے اوس ول اشارہ کرن والے بندے نوں کیہ آکھیا جاسکدا اے' اولاد اپنی وگڑی ہووے تے الاہمے دین والیاں نوں بندہ کیہ آکھے؟

اپنا دُدھ آپ توں گُجھا نہیں رہندا

ویکھو: گھر دے جمیاں دے دند نہیں گنی دے۔

مطلب اے اپنے گھر دیاں دی بندے نوں آپ پچھان ہوندی اے دوجیاں دا سہارا لین دی لوڑ نہیں ہوندی۔

Dr. Shahbaz Malik

اپنا ڈھڈھ تے کتا وی پلیندا اے

جاندار وی اپنا پیٹ پالدا اے۔ ایہہ انسان ای اے جیہڑا دوجیاں دا خیال رکھدا اے۔

اپنا رکھ پرایا چکھ

جدوں کوئی لالچی بندہ اپنی چیز سانبھ رکھے تے دوجے دی ورتے تاں آکھدے نیں۔

اپنا رکھے بگانا چکھے اوس نوں ملن در گاہوں دھکے

اپنی دولت دب کے بہہ جائے تے دوجے دَل ویکھ کے سڑے، حاصل کرن یاں خرچ کران دا جتن کرے ایس عمل دی نندیا کرن لئی آکھیدا اے۔

اپنا سُول نہ بھلیس مُول پرائی پیڑ تاں وچ تیر

انسان اپنا درد نہیں بھلدا دوجے دا درد انج لگدا اے جیویں کندھ وچ تیر لگا ہووے

اپنا کم کیتا تے خصم نوں کھائے جمیتا

ویکھو: گوں کڈھ گھمیاری چتر تھُتھو اُلا

اجیہے بندیاں بارے آکھدے نیں جیہڑے مطلبی ہون۔

اپنا کن ویکھیئے گتے مگر نہ بھجیئے

انسان نوں لائی لگ نہیں ہونا چاہیدا، اپنے معاملیاں بارے خود دھیان کرنا چاہیدا اے۔

پچھوکڑ: گل بنی ہوئی اے کہ کوئی بندہ جارہیا سی کہ اوس نوں کُتے پے گئے اوس نے بڑی مشکل نال اوہناں کولوں اپنے آپ نوں بچایا ایس موقعے تے کسے نے اینویں ای اوس نوں آکھ دتا تیرا کن کتا لے گیا اے اوس نے جھبدے کتے مگر دوڑ لا دتی کافی دور نسدیاں اچن چیت اوہدا ہتھ اپنے کن نوں لگا تے اوس محسوس کیتا کہ کن تے موجود اے اوس دوڑ نا بند کر دتا واپس آرہیا سی تے کسے نے اوہدے تے آوازا کسیا کہ اپنا کن ویکھیئے کتے مگر نہ بھجیئے' ایہہ گل اکھان دا درجہ حاصل کر گئی۔

اپنا کوئی آیا نہیں، دھرم تے کسے چھڈی نہیں

عام کر کے آکھیا جاندا اے کہ دکاندار اپنے سجناں متراں تے واقف کاراں نوں وڈھیرے لُٹدے نیں جیویں یار آون تے غُدوداں وکاون۔

اپنا کیتا ای پائی دا اے (یاں) اپنا کیتا اپنے اگے

ویکھو: اپنا بیجیا ای وڈھی دا اے۔

~ ڈردے رہو قیامت کولوں پیش خُدا جد جاؤ
کدے نہ ہووے ظلم شُساں پر جو کیتا سو پاؤ (مولوی محمد علی فائق)

اپنا گُڑ وی شریکاں کولوں چوری کھائیدا اے

شریک خونی رشتہ دار ہوندے نیں، بھرا، بھتیجے وغیرہ جدوں ماپے گزر جان تے ایہہ اک دوجے نال خار رکھدے نیں اکھان وچ مت ایہہ دتی گئی اے کہ شریکاں کولوں بچ کے رہنا چاہیدا اے اوہناں نوں اپنا بھیت نہیں دسنا چاہیدا۔

اپنا گھر ادھی بھکھ لاہندا اے

اپنے گھر وچ بندہ ہر لحاظ نال سوکھ محسوس کردا اے

اپنا گھر سو کوہ توں دِس پیندا اے (یاں) اپنا گھر دُروں ای دِس پیندا اے

اپنے گھر دی اُچان نیوان دا آپ نوں پتہ ہوندا اے اپنے بل بلکار دا بندے نوں پہلاں ای علم ہوندا اے

اپنا گھر ہگ کے بھر، دوجے دے گھر تھُکدا وی ڈر (یاں) اپنا گھر جو چاہے سو کر

اپنی چیز ہووے تے بندہ جیویں چاہے ورتے بھجے ٹُٹ جائے تے مہنا کوئی نہیں پر دوجے دی چیز دا دھیان رکھنا چاہیدا اے

اپنا لہنا لے لیئے اگلے دا رکھیئے دب

جدوں کوئی بندہ اپنا حق تے کسے نہ کسے طرح لے لئے تے دوجے دا حق دین لئی دِ دکرا کرے تاں آکھیدا اے۔

اپنا لہو پکھر نوں نہیں رہندا

لہو دا رشتہ بڑا پکا ہوندا اے دنیاوی طور تے بھانویں بندہ اپنے رشتہ دار کولوں لکھ دور ہووے لڑیا ہویا ہووے پر اپنے نگدے نوں جدوں کسے تکلیف وچ ویکھے تے بندہ رہ نہیں سکدا آپ مہارے ہمدردی دا اک آپ مہارا جذبہ اُبھر پیندا اے۔

اپنا مارے گا تے چھانویں ای سُٹے گا

لہو دا ساک جے ویری وی ہو جائے تے کسے حد چج دا ویر لیندا اے، اوہ نقصان تے اپڑاندا اے پر ایہہ نہیں کہ خانہ ای کوچی ہو جائے لہو دے ساک دی تعریف وچ کیہا جاندا اے

اپنا مرض جگت دی ہانسی

انسان نوں کوئی بیماری لگ جائے تے بعض ویلے اوہ لوکاں دا ہاسا بن جاندی اے۔ جدوں کہ انسان اوس دے دُکھ وچ ہوندا اے۔

اپنا مکان کوٹ سمان

اپنا مکان ہووے تے بندے نوں اوہدے وچ انج محسوس ہوندا اے کہ جیویں قلعے وچ محفوظ ہووے۔

اپنا من پوکھ ٹبر نوں سنتوکھ

اپنا دل مطمئن ہووے تے خاندان نوں صبر ہوندا اے۔

اپنا منہ اپنی چپیڑ

اپنی غلطی پاروں یاں کم علمی پاروں جدوں نقصان ہو جائے تاں آکھدے نیں۔

اپنا نہ بھرے تے کڑماں اگے کیہ دھرے

جیہدے کول آپ کجھ نہیں اوہ دُوجے نوں کیہ دے سکدا اے؟

Dr. Shahbaz Malik

اپنا ہینگر پرایا ڈھینگر

اپنا پُتر جج دالاڑا تے دوجے دا کنڈیاں والی ڈھینگری

جدوں کوئی اپنی چیز چنگی تے دوجے دی مندی سمجھے تاں آکھدے نیں۔

اپنا ڈھگا آپ توں گُجھا نہیں رہندا

اپنے مال ڈنگر دے منہ مہاندرے توں بندہ پُورا جانوں ہوندا اے۔ انج ای اپنے گھر والیاں دے سبھا دا وی پتہ ہوندا اے۔

اپنی اپنی ونجھلی اپنا اپنا راگ

آپو اپنے کماں کاراں وچ رُجھے ہونا، آپو اپنی پئی ہونی کسے دی کسے نال نہ بنی، وکھو وکھ گلاں کرنیاں۔

میں تے ایہو جانا دودھ نوں لایا جاگ
جاں میں ڈھکن چکیا بُسیا ہویا ساگ
آکھاں سچ نکھاریو واہ واہ ساڈے بھاگ
اپنی اپنی ونجھلی اپنا اپنا راگ (فقیر قادری)

اپنی اکھ پرایا ڈیلا

دیکھو: اپنا ہینگر پرایا ڈھینگر

اپنی اکھ دا ولا وی نہیں دِسدا تے دُوجے دی اکھ دا ککھ وی نظر آوندا اے

اپنی وڈی ساری غلطی تے بُھل بندے نوں آپ نہیں دِسدی تے دوجے دی نکی جنی غلطی وی دس پے جاندی اے بے جا نقطہ چینی کرن والے بارے آکھیدا اے۔

اپنی بھانویں مجھ چلی جائے شریک دا کھلیاڑا ضرور ساڑنا اے

مطلب اے ویری دا نقصان ضرور کرنا اے بھانویں ایہدے وچ اپنے آپ نوں کجھ نقصان اٹھانا پئے۔

اپنی بھا بھلیسو بیا پٹاخہ چڑھیسو

اپنی اگ آپ بالو تاں چوکھی بلے گی اپنا کم آپ کردتاں ٹھیک ہووے گا۔

اپنی بھلی نبھا اوہدی اوہ جانے

بندے نوں اپنے نال غرض رکھنی چاہیدی اے دوجیاں دے معاملیاں وچ لت نہیں اڑاونی چاہیدی۔

اپنی پت اپنے ہتھ

اپنی عزت اپنے ہتھ ہوندی اے کیوں جے دوجے دی عزت آدر کرن نال ای اپنی عزت آدر ہوندی اے۔

اتھے تند نہیں وگڑی تانی وگڑی، ہے مُجھ نوں کون سمجھاون والا
عزت اپنی اپنے ہتھ ہوندی ہے کون اوہ جُتیاں لان والا (منظور بٹ)

اپنی پونجی نت رہے سوندی (یاں) اپنی پونجی دی جڑھ ڈونگھی

کاروبار وچ اپنا سرمایہ لایا ہووے تے وادھا ہوندا اے

اپنی پئی پرائی وسری

اپنے آپ تے مصیبت آئے تے بندہ دوجے دی دلچسپی نوں اصلوں بُھل جاندا اے۔

اپنی تے اپنی، گوانڈھیاں دی وی اپنی

جدوں کوئی اپنے علاوہ دوجیاں دیاں چیزاں تے وی دھگانے مل مارے تاں آکھدے نیں۔

اپنی جگہ نہیں تے پنج پیر نال

کسے بندے نوں کسے تھاں کوئی عزت نہ ملدی ہووے اوہ نال ہور بندیاں نوں وی لے آئے گا تے آپ دی بے عزت ہووے گا تے نال لیایاں نوں وی بے عزت کروائے گا۔

اپنی چھاہ کوئی کھٹی نہیں کہندا

اپنی چیز نوں کوئی بھیڑیاں نہیں کہندا ہمیش اوہدی تعریف ای کردا اے

اپنی سُدھ آپ لے (یاں) اپنی سدھ آپ گھن

مطلب اے کہ اپنی خبر گیری بندے نوں آپ کرنی چاہیدی اے۔

اپنی شے ہتھ بدھے دا غلام ہوندی اے۔

اپنی چیز اُتے انسان نوں پُورا پُورا اختیار ہوندا اے جیویں مرضی استعمال کرے۔

اپنی عقل تے پرایا دھن وَدھا ای دِسدے نیں

انسان بنیادی طور تے خود پسند اے ایس لئی ہر کوئی ایہو سمجھدا اے اوہدے نالدا عقل وند دنیا اُتے کوئی نہیں، دولت دے سلسلے وچ لالچ وچ پرایا دھن ودھا ای دسدا اے۔

اپنی غرض نوں کھوتے چرائے

انسان اپنے مطلب واسطے اجیہا کم وی کر گزردا اے جیہڑا عام حالت وچ اوہ نہیں کرنا چاہندا۔

اپنی پِچھ وچ بے دی ہتھ وچ

اپنے عیب لکانا تے دوجے دے اُچھالنا۔

اپنی کرنی آپ بھرنی (یاں) اپنی کرنی پروانی کیہ ہندو کیہ مسلمان

انسان جو عمل دنیا اُتے کردا اے اوہدے مطابق آخرت وچ اوس نوں سزاء یاں جزاء ملے گی۔

اپنی کُکڑی چنگی ہووے تاں پرائے گھر آنڈے کیوں دیوے۔

بندہ اپنا احساس خود کرے تے دوجے اوس نوں نقصان نہیں اپڑا سکدے۔

اپنی کنڈھ کسیں کوں نظر نہیں آوندی

اپنی پشت کسے نوں نہیں دسدی مطلب اے بندے نوں اپنیاں خامیاں نہیں دِسدیاں۔

Dr. Shahbaz Malik

اپنی کھٹی کمائی وِچ برکت ہوندی اے

حیاتی وِچ اپنے وسائل اُتے انحصار کرن دی پکّی اے۔

اپنی مجھ بھانویں بیٹھاں آ جائے پر شریکاں دی کندھ ڈھے جائے

ویکھو: اپنی بھانویں مجھ چلی جائے شریک دا کھلیاڑہ ضرور ساڑنا اے۔ اپنا نقصان کر کے وی ویری دے نقصان کرن والے بارے آکھیدا اے۔

اپنی مجھ دا دُدّھ سوکوہ تے جا پیوی دا اے

ایہہ اک سماجی مل ورتن دا اصول اے کہ جے کسے دے آوَن تے مہمانداری کردیاں تُسی اوس نوں اپنی مجھ دا دُدّھ پیاوَ گے تے کل نوں سوکوہ دور جدوں تُسی اوہدے کول جاوَ گے تے اوہ تہانوں اپنی مجھ دا دُدّھ پیائے گا انج تساں اوہدے کولوں اوہدی نہیں سگوں اپنی ای مجھ دا دُدّھ پیتا۔

اگے جا کے ملے گا کل اوہو دتا جوتوں سوہنیا اج دا ای
سوکوہ تے جا کے شرم پی لے ددھ اوتھے وی اپنی مجھ دا ای (عزیز خان شرم)

اپنی واری آئی تے ہل لمّی پائی

جس اصول دی زدّ اپنے تے آئے تے اصول بدل دتا جائے یاں اپنے لئی اصولاں نوں نرم کر لیا جائے تاں ایہہ آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: کہانی انج سناندے نیں کہ کسے پنڈ وِچ منڈیاں نے کوئی کم شرع دے خلاف کیتا اوہناں دے ماپے شرع دا مسئلہ پنڈ دے ملاں ہوراں کول پچھن گئے۔ معاملہ سن کے ملاں ہوراں لاحول پڑھی تے آکھیا مسئلہ بڑا سنگین اے ایہدا کفارہ ادا کرو اوہ انج کہ روٹیاں پکا کے ونڈ و روٹیاں اینیاں کو ہون کہ ہل کھڑی کیتی جائے تے لُک جائے۔ بندیاں آکھیا مُلّاں جی تہاڈا اپنا منڈا وی وِچ ای سی مُلّاں ہوریں سوچیں پے گئے تے جواب دتا انج کرو کہ ہل لمّی پاؤ' ایتھوں لوکاں گل بنا لئی تے مشہور ہو کے اکھان بنی۔

لوکاں تائیں نیک بنن دے پڑھ پڑھ حکم سناوَ
اپنی واری کم دے ویلے چا لمّی ہل پاوَ (مولوی محمد علی فائق)

اپنے اپنے ای ہوندے نیں

لہودے ساک آخرکار انسان دے کم آوندے نیں۔

اپنے اپنے سر دی بازی اے

انسان نوں اپنا غم' پریشانی تے دُکھ کلیاں آپوں ای برداشت کرنا پیندا اے' نفسا نفسی بارے آکھدے نیں۔

اپنے اوگن وی گن جاپدے نیں

اپنے بھیڑے کم وی بندے نوں خوبیاں لگدیاں نیں جدوں کوئی اپنی غلطی من وِچ نہ نکر کرے تاں آکھدے نیں۔

اکھیاں دے دردازیاں راہیں بہت لنگھائے بندے
کجھ رجے کجھ کھوہ کے بھجے کجھ چنگے کجھ مندے
دونہہ ورھیاں توں لنگھے جیہڑے رج کے چوکھے ای گندے
جنہاں نوں اپنے اوگن وی گن دوجے دے گُن مندے (فقیر قادری)

اپنے پُت سُپتیں تے اپنے خاوند سہاگن

اپنی شے دا بھاگ ہوندا اے اپنے پُتر ہون تے سُکھ نال لائق وی ہون تاں چنگا تے سہاگن اوہو ای اے جیہدا اپنا خاوند سر تے اے۔ مطلب اے کہ اپنیاں پتراں تے خاونداں نال بھاگ ہوندے نیں۔

ساڈے ویہڑے دیو چ بہہ کے آکھے مائی بھاگن
اپنے پُت سُپتی بیبا اپنے کونت سہاگن (فقیر قادری)

اپنے توں نیویں نال جھگڑنا اپنا نک وڈھانا اے

مطلب اے کہ آپ توں گھٹ معیار دے بندے نال لڑنا اپنی بے عزتی کروان والی گل اے جیویں کہندے نیں نہ چکڑ وِچ وٹا مارو نہ چھٹاں پین۔

اپنے جائے آپ پالو

مطلب اے کہ اپنے جمّے آپ پالنے چاہیدے نیں یاں ایہہ کہ اپنے تے جیہڑیاں ذمہ داریاں نیں اوہناں نوں آپ پوریاں کرنا چاہیدا اے۔

اپنے جوگی تھاں نہیں پنج پیر نال نیں

ویکھو: آپ نہ جوگی تے گواہنڈھ ولاوے۔ جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ آپ نوں تے کوئی پچھدا نہیں نال دوجیاں نوں لے کے جاندی اے تاں آکھیدا اے۔

اپنے دل دی گواہی نوں سچ منّوں

اوہ کم کرو جس دی گواہی اپنا من دیوے

اپنے دیس دا پانی دوجے دے دیس دا دُدّھ اِک برابر ہوندا اے

جواننداپنے گھر دا پانی پی کے آوندا اے اوہ پردیس دا دُدّھ پی کے وی نہیں آوندا' حب الوطنی بارے اے۔

اپنے ڈنڈاں دا زور ای کم آوندا اے

اپنے بل بلکار تے ای بندہ مان کر سکدا اے دوجے دی آس جھوٹھی ہوندی اے۔

کریئے کسے دا مان نہ من اندر شاہ زور بھائی یا کوئی ہور ہووے
آخر اوہو ای آوندا کم ناصر جیہڑا اپنے ڈنڈاں وِچ زور ہووے
(حکیم ناصر' غیر مطبوعہ)

اپنے ڈھڈھ وِچ سلائی تاں ہائے قیامت آئی' پرائے ڈھڈ وِچ مولھا تاں کیہا ہوں پولا

اپنی تکلیف زیادہ لگدی اے تے دوجیاں دی تکلیف دا احساس نہیں ہوندا

اپنے ڈھگے دے دند کیوں گِننے نیں؟ سِنگوں ای سنجھاپدا اے

ڈنگر وچھے دی عمر دا گویڑ دند ویکھ کے لائی دا اے۔ جیہڑا ڈنگر گھر دا جم ہووے اوہدے دند نہیں گننے پیندے اوہدا تے اُنج ای پتہ ہوندا اے یاں ایہہ کہ گھر دے

Dr. Shahbaz Malik

بندیاں دے سبھاد آپ نوں پتہ ہوندا اے۔

اپنے سوٹے آں بھی ویکھیں میری جانی آں بھی ویکھیں

جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ زور اور اپنی طاقت استعمال کردیاں کمزور دا دھیان کرے کہ اوہ برداشت وی کرلئے گا کہ نہیں۔

اپنے کیتے کمڑے آپ بیٹھ وچار

مطلب اے اپنا محاسبہ کر اپنیاں غلطیاں اُتے گوہ کر۔

اپنے گھر بلی وی شیر ہوندی اے

ویکھو: اپنی گلی وچ کتے وی شیر ہوندے نیں۔

اپنے گھر پکائیں نہ تے ساڈے گھر آئیں نہ

میل ملاپ نہ رکھن والے بارے آکھدے نیں جیہڑا الارے پلے لا کے بندے نوں نہ اگے جوگا تے نہ پچھے جوگا چھڈے نہ آپ کم کرنا تے نہ دوجے نوں کرن دینا۔

اپنے گھر کوئی چھج وجائے کوئی چھاننی کسے نوں کیہ؟

اپنے گھر ہر کم کرن سی کُھلھ ہوندی اے دُوجا بندہ ایس دی خودمختاری وچ دخل نہیں دے سکدا جدوں کوئی کسے دے گھر دے معاملے وچ بے جا دخل دیوے تاں آکھدے نیں۔

کسے نوں اپنا کھوپیا چنگا کسے نوں اپنی چاننی
کسے نوں اپنی بکر چنگی کسے نوں اپنی سانھی
ہر نڈ جو آنہہ کھجیاں چھاں کسے نہیں مانی
اپنے گھر کوئی چھج وجاوے کوئی وجاوے چھاننی
(فقیر قادری)

اپنے گھر لگے تے اگ دُوجے دے گھر لگے تے بسنتر

اگو قسم دی مصیبت جے اپنے تے ورتے تے دُکھ دائیک جے دُوجے تے واپرے تے خوبیاں والی' دوجے دی تکلیف دا احساس نہ کرن والے بارے کہندے نیں۔

اپنے گھر ہر کوئی بادشاہ اے (یاں) اپنے گھر ہر کوئی راجہ اے

اپنے گھر تے ہر کسے دا حکم چلدا اے۔ کیوں جے گھر اک نکی جیہی سلطنت ہوندی اے۔ جیہدے وچ مرد بادشاہ یاں راجہ سوانی وزیر تے اولاد رعایا ہوندے نیں اپنے کم وچ خودمختار ہون بارے کہندے نیں۔

اپنے گھر ہر کوئی سیانا ہوندا اے

مطلب اے اپنا نقصان کوئی نہیں چاہندا

اپنے ملکھے دا کنڈا پرائے ملکھے دا پھل ہِک برابر

اپنے دیس وطن نال انسان نوں قدرتی طور تے پیار ہوندا اے اوتھے مشکلاں وی محسوس نہیں ہوندیاں

اپنے من تھیں جانیئے اگلے من دی بات

ویکھو: میں تینوں کیہو جیہا لگناواں؟ اپنے دل کولوں پچھ!

جیہو جیہا کوئی کسے بارے سوچدا اے اوہو جیہا ای آپ نوں دُوجیاں دی نظر وچ پالیندا اے۔

انھے بھانے قادری اک جیہا دن رات
شوہدے تے کمذات لئی سارا جگ کمذات
جے توں بندہ سائیں دا پا اپنے من جھات
اپنے من تھیں جانیئے اگلے من دی بات
(فقیر قادری)

اپنے موئے آپ دفناؤ

مطلب اے اپنیاں ذمہ داریاں آپ نبھاؤ۔

اپنے نین گوا کے در در منگی بھیکھ

اپنی پونجی گوا کے پھیر رُلدا پھرے' اپنی چیز توں وانجے جان مگروں جدوں تکلیف آوے تاں آکھدے نیں

اپنے نین میٹوں دے توں ٹمکا وندی پھر

چاتر بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا دوجے دی چیز نوں لوڑ ویلے لے لوئے بھاویں دوجے نوں تنگی ہووے

اپنے وید توں گھولم گھالا' ساڈے وید نوں پھوکم پھوکا

خودغرض بندے بارے کہندے نیں یاں خودغرضی دے جواب وچ بولیدا اے۔

اپنے ہتھ اگے آندن (یاں) اپنے ہتھ اگے جُلدن

مطلب اے اپنا کیتا ای سامنے آوندا اے' اپنے اعمال دا سِٹہ مِلدا اے بُرا کرو بُرا بھگتو چنگا کرو چنگا بھلو۔

اپنے ہتھ جگن ناتھ

جگن ناتھ کلکتہ کول اک مندر اے اپنی من مانی کرن والے بندے بارے آکھدے نیں اپنے ہتھ تے ہر کسے نوں زور اے

اپنے ہتھوں سٹ لگی کیہنوں کہاں ڈاڈھی لگی

بندے نوں اپنے کسے فعل یاں غلطی پاروں نقصان اپڑے تے اوہ کسے اگے گلا وی نہیں کرسکدا۔

اپنے ہتھیں اپنا ہی کاج سواریئے

کم اوہو ای چنگا ہوندا اے جیہڑا بندہ آپ کرے جیویں کہندے نیں آپ کاج مہاں کاج

اپنے ہتھیں پیٹ وچ چھری نہیں وجدی

مطلب اے کہ انسان تھوڑی کیتیاں اپنا نقصان آپ نہیں کردا۔

Dr. Shahbaz Malik

اپنیاں ای پکیاں بے ماسی وی ڈھکیاں

جے ماسی نے پکا کے ڈھک کے ہانڈی رکھی اے تے بھنیویں، بھنیویاں اپنی ای پکّی ہانڈی خیال کردے نیں کہ خالہ دے گھر نوں اوہ اپنا ای گھر سمجھدے نیں۔

اپنیاں دے میں گِنّے بھناں، چُماں پیر پرایاں دے

اپنے نگدیاں نوں بُرا جاننا تے بگانیاں نوں چنگا تاں آکھدے نیں۔

اپنیاں کھا کریسوں شادیاں پھیر کھاسوئیے دیاں رادھیاں

مطلب اے پہلاں اپنی پیداوار کھا کے خوشیاں مناواں گے پھیر دوجیاں دی پیداوار اُتے ہتھ صاف کراں گے۔ جدوں کوئی لالچ پاروں نہ رجے تاں آکھدا اے۔

اپنیاں مانواں ٹھنڈیاں چھانواں

اپنی ماں جِتّاں سکھ بندے نوں کِتے نہیں لبھدا

اپنیاں میں کچھے ماراں بہہ پرائیاں پھولاں

اپنے عیب لُکا کے دُوجیاں دے عیب اُچھالن والیاں بارے کہندے نیں۔

اپنیاں نال ای برکت ہوندی اے

معاشرے وچ تعلق اپنے رشتے داراں نال جتّاں ودھ ہووے انسان سوکھا رہندا اے اپنے ای بنی تے کم آوندے نیں گھر کم کاج ہووے تاں ای اپنیاں نال برکت تے رونق ہوندی اے۔

اپنیاں نال ای ہُج لُج ہوندی اے

مطلب اے اپنیاں نال ای بے تکلفی ہوندی اے۔

اپنیاں نہ دسیئے پرئیاں کر کر ہسیئے (یاں) اپنیاں نہ دساں پرائیاں کر کر ہساں

اپنے عیب لُکا کے دوجیاں دے عیب دی تشہیر کرن والیاں بارے آکھیدا اے۔

اپنیاں وچ بھاہ تے اوپریاں وچ ساہ

اپنیاں نال تے حسد کرنی تے دوجیاں دے ساہ وچ ساہ لینا

اتّ تے خدا داویر

حدّوں باہرا ظلم کرنا خدا دے نال ویر سہیڑن والی گل اے کیوں جے رب نوں غصہ آ جاندا اے۔

ات کے نہ اُت کے وچے کھاہدے گُتّے

ڈھلمل یقین بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا کسے اک پاسے دی گل نہ کرے تے وِچ ای لٹکیا رہے۔

ات نہ بھلا بولنا، ات نہ بھلی چُپ، ات نہ بھلا مینہہ گلا ات نہ بھلی دُھپ

ہر چیز دی زیادتی بھیڑی ہوندی اے، میانہ روی اختیار کرن یاں بیان ہوئیاں چیزاں دی مناسب ورتوں بارے کہندے نیں۔

اُتا ولا سو باولا

چھیتی تے کالھی کرن والا بندہ بے عقل ہوندا اے چھیتی تے بناں سوچیاں کم نہیں کرنا چاہیدا۔

اُتّر میلے، پُرا وسائے، دکھن وسدے نوں ونجائے جد دکھن وسائے تاں جل تھل پانی دا بنائے

جنوب بدلاں نوں میلدا اے، پُرا (ہوا) وساندا اے، شمال وسدے نوں لے جاندا اے جے شمال وساندا اے تے جل تھل کر دیندا اے، پنجاب دے موسم دے حوالے نال تجربے والی گل اے۔

اُتّر میلے پُرا وسائے ڈھاڈو وسدے مینہہ رہائے، ڈھاڈو وسائے تاں باہلیوں ترائے

شمال کٹھا کردا اے مشرق وساندا اے دکھن وسدے نوں روکدا اے تے جے دکھن وساندا اے تے بوہتا ای وساندا اے

اترن کچھے مارنی سوئی دا کرنا دان

ویکھو: سوئی لبھی دے دیوے تے بچکا گھاؤ گھپ

اجیہے بندیاں بارے آکھدے نیں جیہڑے اُتوں ایمانداری دسدیاں کوئی نکا کم کر دین پر وچوں وڈی بے ایمانی کرن۔

اتّم گانا، مدھ وجانا

موسیقی گانے وچوں نکلی اے تے سنگیت وچ گان نوں ای مُدھلا تھاں دِتا جاندا اے۔ وجانا دُوجے نمبر تے آوندا اے ایسے لئی ایہنوں سنگت آکھدے نیں سنگت گانے وچ سہپن پیدا کر دی اے۔

اُتّم کھیتی مدھ بپار، نکھد چاکری بھیکھ ندار

سب توں بھلی کھیتی یاں واہی بیجی درمیانے درجے دا ونج بپار نوکری بھیڑی شے اے تے منگنا تے بس کجھ وی نہ سمجھو پیشے تے ساڈی وسّوں موجب وڈا اے تے بڑی سوہنی ونڈا اے

اتنی گو جان، سو گز دی زبان

معمولی آدمی، گھٹ عمر دا جدوں زبان دراز ہووے تاں کہندے نیں۔

اُتّو اُتّو لا اِلٰہ، تلّو تلّو ادھر آ

منافق بندے بارے آکھیا جاندا اے جیہڑا اُتّوں بڑا پارسا بنے وچّوں اُکا شیطان، بغل میں چُھری منہ میں رام رام

اُتّوں آلے بھولے تے وچوں عیب دے گولے

جیہڑے بندے اُتّوں معصوم ہون دا تاثر دین پر وچوں اصلوں خطرناک ہون اوہناں بارے آکھیدا اے

Dr.Shahbaz Malik

اُتوں بیبیاں داہڑیاں تے وچوں کالے کاں

منافق بندیاں بارے آکھدے نیں جیہڑے اُتوں تے بڑے شریف جاپن پر وچوں نہ ہون، دِل دے چنگے تے کرتُوت دے بھیڑے۔

میری پکھ کسے نہیں کرنی بھانویں سچ کہواں
میں آں اک فقیر نماناں دسو کیہ کراں،
جوآں وٹے کنک وٹاندے بکری وٹے گاں
اُتوں بیبیاں داہڑیاں وچوں کالے کاں (فقیر قادری)

اُتوں تھلیوں ننگے آں جہان کولوں چنگے آں

جیہڑے بندے کوئی گُن نہ ہوندیاں وی گُنی کہان اوہناں لئی آکھدے نیں

اُتوں ڈگا سنبھلے پر نظروں ڈگا نہ سنبھلے

بندے دا ذلیل ہو کے پھیر عزت حاصل کر لینا بڑا مشکل اے۔

اُتوں صدقے گھولے اندر کوئی نہ پھولے

ظاہری طور تے ہمدردی تے اندروں بُغض تے حسد

اُتوں لا اِلٰہ وچوں پئی صلاح

اُتوں تے کلمہ پڑھ کے ہمدردی پر اندروں ڈانواں ڈول مطلب اے ہمدردی نہیں۔

اُتوں مجھوں ننگی جہان کولوں چنگی

جدوں کسے بندے وچ کوئی خوبی نہ ہووے تے اوہ ایہہ جتائے کہ خوبیاں والا اے تاں طنز نال آکھیدا اے

اُتوں میاں تسبی تے وچوں میاں کسبی

کوئی بندہ اُتے تے بڑا پارسا بن دا پھرے پر وچوں عیباں بھریا تاں آکھیدا اے۔

اُتوں مینہ وُٹھا، تلوں بھیڈاں مُوتریا

کئی مصیبتاں دا کٹھیاں آ جانا

اُتوں ہویا سوتا کوچجی کُنا دھوتا

ویکھو: کوڑا سوتا کوچجی کُنا دھوتا

اُتوں لوکاں سے سون داویلا ہویا اے تے بھیڑی سوانی نے ہن ہانڈی دھونی شروع کیتی اے۔

اتی سیانف جم دا بھو

ویکھو: سیانا کاں گوہنہ تے ڈگدا اے

بوہتا سیانا بندہ اجیہی تھاں ڈگدا اے کہ سنبھلدا ای نہیں۔

اُتے نہیں مُنڈا تے ہاتھی پھرے لُنڈا (یاں) اُتے نہیں کُنڈا تے ہاتھی پھرے لُنڈا

گھر والا گھر نہیں تے ہور کسے دا ڈر نہیں، جدوں کوئی کسے دی حکومت نہ منّے تے آپ ہُدرے کم کرے تاں آکھدے نیں

اِتھاں رن دے سر تے پگ ہے

مطلب اے کہ ایس جگہ عورت پردھان اے، کسے گھر عورت جدوں من مانی کرے تاں آکھیدا اے۔

اُتھاں وی چنگے دی لوڑ اے

مطلب اے رب دے گھر وی بھلے لوکاں دی ضرورت اے۔ اللہ تعالیٰ نیک لوکاں نوں پسند کردا اے، کسے نیک بندے دے مرن تے آکھیدا اے۔

اُتھرُو اک نہیں کلیجہ بیرے بیرے

مکاری نال کسے دی ہمدردی کرن والے بارے آکھدے نیں۔

اِٹ آدیوں تے راراویوں

جس آوے دی اِٹ ہووے اوس دا پتہ لگ جاندا اے تے جس تھاں دا سردار، رائے ہوندا اے اوہدا وی اوہدے مزاج توں پتہ لگ جاندا اے۔

اِٹ چکدے نوں پتھر تیار

جدوں کوئی اپنے ویری نوں اگوں دونا ہو کے ملے۔

بُوتھ بھن کے پیر دا ہیر سُستی لے آ نال جلدی ہو تیار بچہ
کہے منظور ہے اصل علاج ایہہ اِٹ چکدے نوں پتھر تیار بچہ

اِٹ دی دینی تے پتھر دی لینی

کوئی جویں کرے اگوں اوہو جیہا ای جواب لے لوے

اِٹاں نال پکوڑے نہیں کھائیدے

اجوڑ، جوڑ میلن تے آکھی دا اے

اٹکل پچو چوڑ چپٹ

انج ای ٹیوے لان والا اوڑک خراب ہوندا اے، سوچ وچار بناں جدوں کم وِگڑ جائے تاں آکھدے نیں

اٹکے گا سو بھٹکے گا، چلے گا سو وتے گا

مطلب اے چلدا چلدا اٹک جائے، رُک جائے بھٹک جاندا اے چلدا رہن والا ای مراد نوں ول کے گھیر کے حاصل کر لے گا۔

اٹی نہ وٹی تے بُڑ بُڑ واہدے دی

ہتھ پلے کجھ نہ تے لڑن نوں تیار

اُٹھ بار نہ چاوے جٹ پوچھڑ گوں چک پاوے

اونٹھ تے وزن نہیں چک رہیا اُونٹھ والا اوہدی پوشل تے چک وڈھ رہیا اے، دوجیاں اُتے بھروسہ کرن والا ذلیل ہوندا اے۔

اُٹھ تاں اُٹھ نہیں تاں ریت دی مُٹھ

اونٹھ او ہو جیہڑا اٹھ سکے، مطلب اے ٹھیک ٹھاک ہووے اونٹھ دی وڈیائی اے

Dr. Shahbaz Malik

اُٹھ ٹھگ تے اِک ٹھیار تے اک سنیار' اٹھ سنیار تے اِک لوہار' اٹھو چوکا بتری' اک کملا جیہا کھتری' کھتریوں بھن بنایا کھوجا' جیوں والاں نوں گندا ابروزہ' کھوجا سوسوہرے دا سوہرا' کھوجا زہر لپیٹیا موہرا' سوئی وانگوں سنجرے نکلے وانگ تلوار اک کھکھیّوں' اوجیوں' جوجیوں رکھ لئے کرتار

کھوجیاں تے کھتریاں بارے ایہہ اکھان عام اے

اُٹھ جُلا ہے تے نُوں ھُتّے اُس تے وی دھکم دھکے

وافر چیز دے ہوندیاں وی جدوں مورکھ بندے اوہدے حاصل کرن وچ بے صبری وکھاندیاں بھڑتھویاں تاں کہندے نیں۔

اٹھ چنگا مال' کھٹے سونا کھائے جال

اونٹھ چنگا موشی اے ایہہ جھاڑیاں' گھا کھاندا اے پر بار برداری نال سونا کما کے دیندا اے۔

اُٹھ دالاڈ کچاوا ٹٹے

ویکھو: اونٹھ دا ناز کچاوا توڑے

اونٹھ لاڈ کردیاں کچاوا توڑن لگ پیندا اے۔ نادان بندہ جے بھلا وی کردا اے تے دوجے لئی نقصان والا ہوندا اے۔

اُٹھ سگّاں نہ تے پھٹے مُنہ گوڈیاں دا

ویکھو: نچن نہ جاناں تے ویہڑا ڈنگا

آپ تے کجھ کرنہ سکنا تے دوجیاں سِر دوس دینا۔

اُٹھ نہ سکّے بی بی تن بخرے

اُٹھ سکدی نہیں تے تن حصے منگ رہی اے' حق توں ودھ منگن تے آکھی دا اے۔

اُٹھ نی لوہیے بکریئے تیرا ساتھ گیا ای دُور

ایہہ اک بجھارت اے جیہڑی انج اے کہ:

آڈ بھری دھر کونیاں تے کھوہ بھریا سندھور' اُٹھ نی لوہیئے بکریئے تیرا ساتھ گیا ای دور۔ جس دی بجھ اے: بندوق۔ اپنے آپ نوں حوصلہ دین تے دُوجے نال ملن دا ارادہ دسن لئی آکھدے نیں۔

اُٹھ نی نوہیں نسّل ہو چرخہ چھڈ تے چکّی جھو

جدّوں کسے نوں دُکھ دینا ہووے تے سوکھے کم توں لاہ کے اوکھے کم تے لا دیوے اوتھے آکھدے نیں۔

اُٹھ وڈا تھیندا گیا پر موترن نہ سکھیا

وڈیری عمر والے جدوں بے سلیقہ کم کردے دِسّن تاں آکھدے نیں۔

اُٹھ وے ماہنوآں کھچڑی کھا' پھٹ سوہری دی اے میرے ہتھ پھڑا

بوہتے ای کالھے بندے بارے کہندے نیں۔

اُٹھ وے مناں پرائے دھناں

جسم تے رب دی امانت ای اے ایہہ انج ای اپنے آپ نوں ایہہ دسن لئی کہ جسم پرایا دھن اے آکھی دا اے۔

اُٹھو مُردیو کھیر کھاؤ

ماڑے تے آہلکی بندے نوں مخول کردیاں آکھدے نیں جدوں کہ اوہدے فائدے دی کوئی گل کیتی جا رہی ہووے۔

اٹھویں پہر کھاہ سُکی روٹی وی کڑاہ

بھکھ نال کھانا کھاہدا جاوے تے سادہ کھانا وی سواد دیندا اے۔

اُٹھی نہ ہگو تے میرے ترے بخرے

اُٹھ نہ سکے تے تن بخرے لئے

اُٹھیں پھڑنہ آوے بوریں لتّاں مارے

اونٹھاں نال اونٹھ مقابلے وچ پورا نہیں اُتر دا تے اوہ بوریاں اُتے لتّاں مار کے غصہ کڈھدا اے' کمزور اپنا غصہ اپنے آپ تے ای کڈھدا اے۔

اج دا جد اعتبار نہیں تے کل دا کیہ وساہ

موجود زمانے بارے سوچن' کم کرن یاں فائدہ اٹھان دی پکّی اے۔

اج دا کم کل تے نہ پائیں تے جے پائیں تے نہ پچھوتائیں

کم نوں ویلے سر تے آہر نال کرن دی پکّی اے۔

اج دا مُنے کر کر سامان کل دا اج ہی' پلو پلی نوں پرلو ہوسی پھیر نہ ہوسی کدی

موجود کولوں فائدہ حاصل کرن دی پکّی اے کیوں جے کل دا کوئی بھروسہ نہیں پل وچ موت آسکدی اے۔ کل واسطے نیک اعمال کرن دی پکّی اے۔

اج دی اج تے کل دی کل

موجود چیز توں فائدہ اٹھان دی پکّی اے یاں موجود زمانے وچ کم کرن دی مت اے۔

اج دی اک کل دی دونالوں چنگی

جیہڑا فائدہ اج دے حاضر نال اے اوہ کل دے غائب نال نہیں ہوسکدا ایس لئی ایس حاضر فائدے توں فیض یاب ہون دی پکّی اے۔

اج دے بانیئے کل دے سیٹھ

بانیا ہندو دکاندار بڑا کاروباری ہوندا اے اوہ کاروبار شروع کرے تے دناں وچ امیر کبیر ہو جاندا اے مطلب اے سیٹھ بن جاندا اے۔

اج دے تھپّے اج نہیں بلدے

جیہڑے گوہے اج تھپے نیں اوہ سکن گے تے بلن دے قابل ہون گے مطلب اے صبر کولوں کم لینا چاہیدا اے۔

Dr Shahbaz Malik

اج ساڈے نال ہے کل تہاڈے نال

زمانہ کسے دا دوست نہیں، رنگ بدلدا اے

اج کھا، تے کل خُدا

اللہ تعالیٰ اُتے توکل کرن دی پکّی اے کہ اوہ ای رازق اے اج جو ملدا اے انسان کھا ئے کل دا اللہ مالک اے۔

اج موئے کل دُو جا دِن

مویا بندہ اوڑک بھل جاندا اے۔

اج میری منگنی تے کل میرا ویاہ

جدوں کئی کم چھیتی ہون تاں آکھدے نیں۔

اج میریاں روندئین دینھاں تیریاں رون

اج میریاں (ماں، بھین، دھی) روندیاں نیں کل تیریاں رون گیاں' انسان نوں کسے دے دُکھ غم تے مصیبت پریشانی تے خوش نہیں ہونا چاہیدا ایہہ خیال کرکے کہ کل نوں ایہہ ویلا اوہدے تے وی آسکدا اے۔

اج وی مرنا کل وی مرنا اس مرنے توں فیر کیہ ڈرنا

انسان فانی اے، موت دا ذائقہ ہر اک نے چکھنا اے، جو گھڑیا اوس بھجنا اے ایس لئی موت کولوں ڈرنا نہیں چاہیدا۔

اُجڑ دا واڑا، اُگھیاڑ دا گوہارا، وڈی کُری تے چھوٹا گرا، کھوجی ہوئے لے پچھرا، اوہ وی بُرے توں بُرا

بیوی وڈی تے میاں چھوٹا ہووے، آپ کھوجی ہووے تے لوکاں کولوں پچھدا پھرے ایہہ بھیڑی گل اے۔

اُجڑ کھیڑا ناں نیڑا

بالکل اُجاڑ، جتھے اُکا کجھ نہ ہووے۔

اُجڑ گئی دا گھر کیویں وسّے، سیر پنجاندی داتن پا گھٹے

کچی سوانی دا گھر کس طرح آباد ہو سکدا اے کہ اوہ روں سیر پنجاندی اے تے اوہدے وچوں تن پا گھٹ جاندا اے، جدوں کوئی اپنے گھر دے نقصان دی پرواہ نہ کرے تاں آکھیدا اے۔

اُجڑ گئیاں دا گھر کیوں وُٹھا، سیر پنجایا ترے پا گھٹا

جتھے دسنا ہووے بے احتیاطی یاں فضول خرچی ہووے تے گھر خوشحال نہیں ہوندے اوتھے آکھدے نیں (روں دے بارے آکھیا گیا اے کہ سیر پنجایا تے تن پا گھٹ گیا ظاہر اے نقصان ہویا اج گھر اُجڑیا)

اُجڑ گئیاں کتھوں وسن، سیر پکاون ترے پا دسن

جیہڑیاں سوانیاں سیر چیز پکا کے گھر والے نوں ایہہ دسن کہ تن پا پکائی اے تے انج اوہنوں گھر دے خرچ دا غلط اندازہ دسن تے اوہ ہمیش اجڑ دیاں نیں۔ کیوں جے انج خرچ زیادہ ہوندا اے تے سوانی اوہ اے جیہڑی گھر بنان لئی صرفہ کرے گھر اوہو وسدا اے جس دی سوانی گھر دے مال بارے ہمدردانہ رویہ رکھدی ہووے۔

اُجڑ گئیاں واڑیاں جد ڈھڈھاں ڈھائیں ماریاں

جدوں کھان نوں چوکھا ہووے تے گلچھڑے اُڑا لئے تے جدوں مک جائے تے ڈھڈ وچ کڑلاں پین ڈیہہ پین۔

اُجڑی میت تے گالڑھ امام

جتھے کوئی نہ ہووے اوتھے بھیڑی شے ای وڈی بن جاندی اے۔

اُجڑے باگاں دے گالڑھ پٹواری (یاں) اُجڑے باگاں وچ ہنڈولا پردھان (یاں) اُجڑے پنڈ وچ بھڑولا محل

ویکھو: اُجڑی میت تے گالڑھ امام

اُجڑے گھر بھونڈاں دا چھتہ

ویران تھاں وچ سو بلا واں ڈیرا لالیندیاں نیں۔

اُجڑے نیں اوہ جنہاں دے نیں ایہہ منادیاں نیں پٹیاں سر پاندیاں نیں کھیہ

ویکھو: اجڑیاں بھرجھائیاں ولی اوہناں دے جیٹھ۔ جدوں گھر دا کوئی بندہ نکھٹو نکل آئے تاں آکھدے نیں۔

اجڑیاں بھرجھائیاں ولی جنہاں دے جیٹھ

ویکھو: اجڑے نیں اوہ جنہاں دے نیں ایہہ........

جنہاں دے وڈے نکمے ہون اوہناں آسرے کرن والیاں دا مندا حال ہووے گا۔

اُجڑیاں دے لکھ اُجڑے

اک وار برباد ہون والا خاندان پھیر سنبھل نہ سکے تاں آکھیدا اے

اجے دلی دُور اے

کوئی کم سر تے ہوئے تے اوہدے بارے لاپرواہی تے آہلکی کرنی۔

پچھوکڑ: اصل وچ ایہہ اکھان فارسی دے ہنوز دلی دور است دا ترجمہ اے۔

ایہہ لفظ ہندوستان دے بادشاہ محمد شاہ رنگیلا (بارھویں صدی ہجری) دے نیں جیہڑے اوس نے اوس موقعے تے آکھے سن۔ جدوں نادر شاہ درّانی ایرانوں چل کے علاقے تے علاقے فتح کردا لاہور تیکر آپڑ گیا سی تے ایس نوں وی فتح کر لیا سی جدوں درباریاں نے نادر دیاں جِتاں بارے محمد شاہ نوں دس پائی کہ نادر تے لاہور اپڑ گیا اے تے محمد شاہ آکھن لگا "ہنوز دلّی دُور است" ایتھوں گل بن کے اکھان دا روپ دھار گئی

اجے ڈھلے بیراں دا کجھ نہیں وگڑیا

خراب ہوئے کم نوں ویلے سر قابو کر لین تے نقصان توں بچن لئی آکھن واسطے

Dr. Shahbaz Malik

اکھان ورتی دا اے۔

؎ سر غرض دا کچل دے سپ وانگوں پتھر بنھ کے اپنے پیٹ تے جا
ڈھلے بیراں دا اے کجھ وگڑیا نہیں ہتھیں اپنے آپ سمیٹ کے جا (عزیز خان شرم)

اجے گوہڑے وچوں پُونی نہیں کتّی

کسے کم دا اصلوں تھوڑا حصہ کر چکنا۔

؎ میرے بختاں دے وانگوں ریت تتّی
اجے گوہڑے وچوں پونی نہ کتّی (سسّی، غلام رسول)

اجے مُل کھتری دا دینا تھنیں پاٹ وی گیوں

خریدی شے جے چھیتی مُک یاں ہنڈھ جائے تاں آکھیدا اے۔

اچھے سہاگ نالوں رنڈیپا چنگا

جدوں مالک دے سُکھ دی تھاں دُکھ ہووے تاں تنگ آ کے آکھی دا اے۔

اُچ جھک ایویں بندے نال تھی ویندی اے

انسان نوں حیاتی وچ اونچ نیچ نال واہ پیندا اے خوشی، غمی، شادی، بیماری، تندرستی ایہہ سب حیاتی دا حصہ نیں، زندگی وچ مشکل آوے تے گھبرانا نہیں چاہیدا۔

اُچا بولیا اگوں آندا اے

وڈا بول، تکبر انسان نوں غرق کر دیندا اے، نقصان اپڑاندا اے۔

اُچا شملہ، سلاماں دی چٹّی

اُچے طُرے والیاں چودھریاں دی عزت ہوندی اے لوک ظاہر داری پاروں وڈے لوکاں دی عزت کردے نیں۔

اُچا لمّاں گھبرو وِچلے ٹھیکریاں

ویکھو: ناں وڈا تے درشن چھوٹے

اُتوں تے لشک پشک پر وچوں خالم خالی۔

اچاروں وڈے نانکے ڈکاروں وڈے اسی

نانکے دین ولوں تے اسی ہضم کرن ولوں وڈے آں۔

اِچر پُتر پیو دا اِچر منہ نہ ویکھیا پرائی دھیو دا

جدوں بندہ ویاہیا جاندا اے مطلب اے پرائی دھی اوہدی ووہٹی آ جاندی اے تے ماپے پھیر بگانے ہو جاندے نیں جدوں کسے نوں ودھیرا ای ووہٹی دے تھلے لگے ویکھیے تاں آکھیدا اے۔

اُچر جیوے اِچر مٹکاوے

بندہ حیاتی گزارے ٹوہر نال، زندگی توں آنند لے کے۔

اُچی دکان تے پھکا پکوان

ویکھو: ناں وڈا تے درشن چھوٹے (یاں) ناں وڈا تے گن کوئی نہ

نامی بندے نوں آزمائش وچ صفت دے خلاف نکلیا ویکھ کے آکھدے نیں۔

اُچی رواں سُنے جہان نیویں رووواں بھرے تلا

دُکھ پاروں بے رو رو رولا پانواں تے لوک تماشا ویکھدے نیں جے ہولی رووواں تے اتھروواں نال دامن بھج جاندا اے سگوں چھپڑ لگ جاندا اے جدوں دُکھاں دے دسن نال بدنامی تے اُکان نال جان تے بن دی ہووے تاں آکھیدا اے دُکھ دا اثر زور والا ہوندا اے۔

اچی لمّی پتلی کنڈھی کمر جیندی لک، عورت ایہہ صفاتاں گھوڑی چوڑ چپٹ

عورت دیاں خوبیاں تے گھوڑی دیاں خامیاں دا نستارا اے۔

اُچے بُوٹے نال پینگھ نہیں پائی دی

اپنی حیثیت نالوں ودھ بندے نال تعلق (رشتہ یاری) نہیں جوڑی دی۔

اُچے چڑھ کے ویکھیا گھر گھر ایہو اگّ

ڈونگھی نظرے ویکھئے تے سب لوک کسے نہ کسے رنگ وچ دُکھی نظر آؤن گے۔

اُچے لمّے چڑ کھڑے، متھے اُتے وٹ، مرداں دیاں خصلتاں ناری چوڑ چپٹ

چنگے مرد دیاں صفتاں اُچا لمّاں تے متھے اُتے سنجیدگی نیں جدوں کہ سوانی دے ایہہ بھیڑ نیں، تجربے دیاں گلاں نیں۔

اُچیاں اُچیاں ڈھکیاں تے اُڈ اُڈ آوندے ککھ، اودروں کوئی نہ آوندا ایہدروں جاون لکھ

اُچے اُچے ٹبے نیں تے اہدروں جے واء چلے تے ککھ دی اُڈ اُڈ کے آ جاندے نیں اوہ عدم اے جس توں وجود وچ کئی چیزاں آ رہیاں نیں پر وجود توں عدم ول جان والی کوئی چیز واپس نہیں آؤندی، حیاتی نوں فنا اے بندے نے جانا اے تے مُڑ کے نہیں آؤنا۔

احقر کرے سو احقر پائے

جیہڑا خدمت کرے اوہ خدمت کروا وی لیندا اے۔

احمد خاں دُرانی نوکر گنجا گھوڑی کانی

احمد خاں دُرانی دی نندیا اے

احمق سجن دی ہاں وی بھیڑی تے نہ وی بھیڑی

بے وقوف دوست دا عمل نقصان دیندا اے

احمق سجن نالوں دانا دشمن چنگا

بے وقوف یار نالوں دانا ویری چنگا ہوندا اے کیوں جے دانا دشمن جدوں دشمنی کرے گا تے وی کرے گا اوہ انسانیت دیاں قدراں نوں ہتھوں نہیں چھڈے گا۔

احمق کپے اپنا پیر

بے وقوف اپنا ای نقصان کردا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

احمق نہ ہوون ہاتاں پنڈ کوئی نہ کھاوے

مطلب اے کہ کھجور دا اُتاریا جانا نرا احمقاں نال نہیں بجھا ہور طریقے نال وی ایہہ اتاری جاسکدی اے' جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ دنیا دے کم رُکدے نہیں۔

ادلے دا بدلہ

ویکھو: جیہا کرے تیہا بھرے۔

عمل مطابق ای سٹہ نکلدا اے۔

اُدّم اگے لچھمی تے پکھّے اگے پَون

محنت نال ای دولت مِلدی اے انج ای جیویں پکھے نوں ہلان نال ہوا آوندی اے۔

اُدّم دِلدّر داناس' آہلکیاں دے کول ڈاہڈا بھیڑ اواس

محنت تے ہمت تنگی نوں وی دور کر دیندی اے سُست آہلکی تے نکمیاں بندیاں دی بیٹھک بندے نوں نقصان اپڑاندی اے

اُدّم دِلدروں نہ سنگ' بھکھ نہ سنگ کچوریاں

محنت کرن نال غریبی انج چلی جاندی اے جیویں کچوریاں کھان نال بھکھ چلی جاندی اے۔ اکھان وچ محنت تے اُدّم کرن دی تعلیم اے۔

اَدّوں پدّوں گئی تے ٹنگاروں مُول نہ گئی

ویکھو: مرنوں مرگئی تے پٹھ دی لالی نہ گئی۔

بندہ خاک شاہ ہو جائے تاں وی اوہدا غرور تے آکڑ نہ جائے اوس نوں کہندے نیں۔

ادھ اکلّی ڈومنی تے ادھ چونہہ بھراواں

جدوں کوئی بوہتا حصہ آپ رکھے تے اصلوں تھوڑا دوجیاں نوں دے تاں آکھیدا اے۔

اَدھ پاء کھچڑی چبارے رسوئی

ہوچھے بندیاں بارے اے جیہڑے تھوڑی جنی شے تے پھونڈاں مارن ڈیہہ پیندے نیں۔

ادھ ماگھا تے پھگل پھاہ

ماگھ دے ادھ وچ سردی دا زور اینا ٹٹ جاندا اے کہ اُتے لیا ہویا کپڑا بندہ پھا ماردا اے' لاہ دیندا اے۔

ادھا میاں موج دا تے ادھا ساری فوج دا

جدوں کوئی کسے شے وچوں آپوں بوہتا حصہ لے تے دوجیاں نوں اصلوں گھٹ دیوے تاں آکھدے نیں

ادھار چاون سوکھا اے لاہون اوکھا اے

ادھار لینا تے آسان اے واپس کرنا مشکل' ادھار نہ لین دی تلقین اے۔

ادھار چاون کنوں بھکھا رہنا چنگا اے

ادھار چکن نالوں بندہ بھکھا رہے تے اچھی گل اے' ادھار نہ لین دی مت دتی گئی اے۔

اُدھار دا سِٹہ' جھگڑا

قرض دینا یاں لینا ایس دا نتیجہ اکثر جھگڑا ہوندا اے۔ ادھار توں منع کیتا گیا اے۔

اُدھار دا مُنہ کالا ہوندا اے

اُدھار دا سودا بڑا ہوندا اے' ادھار لین والے دی جیبھ اینویں ای موتر دی رہندی اے تے ایس سودا پاروں اینویں ادھار لئی جاندا اے

ادھار دی ساری نالوں نقد دی ادھی چنگی

کوئی چیز ادھار مہنگی دین نالوں نقد سستی دے دینی چنگی ہوندی اے کہ ادھار ڈب دی جاندا اے۔

ادھار دی ماں مرگئی

ادھار دین والے دی ماں ایس کر کے مرگئی کہ رقم دین نال اگوں کاروبار بند ہو گیا۔

ادھار دی ماں نہیں مرنی

قرض بہر حال مل سکدا اے۔

ادھار دے دو نویں گئے

ادھار لین والا شرم دا مارا نہیں مِلدا تے ادھار دین والا ایس کر کے سامنے نہیں آوندا کہ لین والا کتے ایہہ خیال نہ کرے کہ رقم منگن آیا اے۔

ادھار لیا تے متھے لگنوں گیا۔

ادھار لے کے نہ دے سکیئے تے سامنے ہوندیاں شرم آوندی اے۔ ایس لئی ادھار لے کے ملاقات گواچ جاندی اے ادھار دی نندیا اے۔

ادھار نہ لئو کاہدا بھو؟

ادھار لے کے بندہ ڈردا رہندا اے جے ادھار نہ لئے تے اوس نوں کاہدا ڈر اے' ادھار دی نندیا اے۔

ادھارے گھوڑے بھاڑے گُپّے' کیا کھٹسن گھیو دے ونجارے

گھیو دا کاروبار کرن والیاں کول اپنا سامان نہ ہووے مطلب گُپے کرائے تے لین گھوڑے اُدھار لے کے جان تے اوہناں کاروبار وچوں کھٹنا کیہ اے مت اے کہ کاروبار وچ سامان اپنا ہونا چاہیدا اے۔

ادھالی رن کسی دا بنّاں

اغواء ہوئی سوانی نہر دے کنارے وانگ ہوندی اے جیہڑا اگے پچھے ہوندا رہندا اے ایس سوانی دا وی کوئی اعتبار نہیں ہوندا۔

اُدھالے منہ کالے

اغواء بدنامی دا باعث بن دا اے' اُدھالے (سوانیاں بھجالیئیاں) نوں بھیڑا

Dr. Shahbaz Malik

آکھیا گیا اے۔

اُدھل گئیاں نوں بنداں دی ڈاک

جدوں کوئی بندہ بے اصولی والی گل کر کے اپنا حق گوالوے پر پھیر وی فائدے دی اُمید رکھے تاں آکھیدا اے۔

اُدھل گئیاں نوں داج کیہا؟

جہیز تے ماپے اوہنوں دیندے نیں جنہوں آپ ڈولے پان اُدھل تے اپنی مرضی نال گئی۔ ماپے تے اجیہی کڑی نوں ویکھن دے روادار نہیں ہوندے تے جہیز دی کیہ گل؟

ادھوادھوا دھو' لکھ کھٹیو کروڑ کھٹیو پلّے کجھ نہ بدھو

مطلب اے بہت محنت کر کے لکھ کروڑ کمایا پر بچایا نہ' ودھیرا کمان تے کجھ نہ بچان والے بارے آکھیدا اے

ادھی چھڈ ساری نوں دھائے بوہتی نہیں سُو مُولوں جائے

لالچ بُری بلا ہوندی اے لالچی بندہ ہور لیندا الیندا اگلی وی گوا بہندا اے۔

ادھی دی بڈھی تے ٹکہ سر منائی

جدوں کسے چیز دے مل توں وی ودھ اوہدے سانبھن تے خرچ ہووے تاں آکھیدا اے۔

ـ میرے اک لنگوٹیے یار آ کے انج رام کہانی سنائی مینوں
رب رب کر کے میرا ویاہ ہویا رب خوشی دی گھڑی وکھائی مینوں
فیشن دار ووہٹی میرے پیش پے گئی' کردا اے جیہنے قرضائی مینوں
ملی اڈھی دی بڈھی اے یار ناصر ٹکا پے گیا اے سر منائی مینوں
(حکیم ناصر)

ادھی رات تے کوڑا سوتا

بے وقت کم کرنا۔

ادھی کھاندا ساری نُوں جرے

تھوڑا کھان والا بھکھ وی جرلیندا اے

ادھی کھائیں ساری کھائیں شاہُو بگیاں مُول نہ جائیں

کسے بھیڑی تھاں جان توں روکن لئی آکھدے نیں کہ بھانویں ہور تھاں تھوڑی کھا کے گذارا کرلئیں پر اوس تھاں نہ جاویں جیویں کہندے نیں مدھری منجی تے لمیاں نائی ایہہ وی رات پڈھانے آئی۔

اڈّھی میاں منور تے اڈّھی سارا ٹبّر

جدوں کوئی بندہ اپنے حصے تے حق کولوں ودھیر اودھ حصہ لے لئے تاں آکھیدا اے

اڈّھے کھوہ وچ موہرا نہیں پیندا

مطلب اے کھوہ دے ادھے پانی وچ زہر تے نہیں رل سکدا ر لے گا تے سارے کھوہ وچ' اکھان اوتھے ورتی دا اے جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ اک گھر وچ ادھیاں نال دشمنی تے ادھیاں نال دوستی نہیں ہوسکدی۔

اڈ اڈ سکھالے رہندے ہڈ

سانجھ بھیالی وچ خرابی ہوندی اے تے وکھرا کم کرن وچ بندا خرابی کولوں بچیا رہندا اے کیوں جے سانجھ دی ہانڈی چوراہے وچ بھجدی اے۔

اُڈ بھنمبیری ساون آیا

مطلب ایہہ کہ بدنصیبی دے دِن لنگھ گئے تے چنگے دن آ گئے۔

اُڈدی پھسدی اے

حیثیت نالوں ودھ کے اپنی واہ واہ کروان والے نقصان وچ رہندے نیں۔

اُڈدے نوں پھڑ لیئے تے آپ وی اُڈّن لگ پئی دا اے

ترقی کر چکے بندے دا ساتھ مل جائے تے انسان اوہدے نال ای رل جاندا اے۔

اُڈ کھائے سوڈ کھائے ونڈ کھائی سو کھنڈ کھائے

چیز ونڈ کے کھان دی تعلیم تے اڈ واڈ کھان دی نندیا اے۔

اڈ گئی (گئے) ذات رہ گئی (گئے) کمذات

چنگے لوک چلے گئے تے بھیڑے رہ گئے

اُڈ نہ اُڈ ساڈھے کھرے نوں روپے

مطلب اے اُڈ بھانویں نہ اُڈ ساڈھے نو روپے معاوضہ تے کھرا اے' ہڈ حرام نوکر بارے کہندے نیں جیہڑا کم دی تھاں معاوضے اُتے ہر ویلے نظر رکھے۔

پچھوکڑ: گل بنی ہوئی اے کہ اک بنیئے نے اپنے جوار دے کھیت واسطے اک راکھا رکھیا تنخواہ نو روپے مقرر ہوئی راکھا موسم سردیاں وچ کھیت جاندا نال کھان پین نوں لے جاندا۔ کھیت جا کے کھاندا پیندا اتے مچان تے چڑھ کے سوں رہندا۔ پنکھی پکھیرو آوندا اوہ اک ادھی واری شُشکار دا تاں کہندا' ہاہا اُڈ نہ اُڈ ساڈھے نوں روپے تے کھرے نیں' ایہہ گل مشہور ہو کے اکھان بن گئی۔

اڈی تے پر وڈی نونہہ سس کولوں وڈی

ویکھو: دھیلے دی گڈی ٹکا سر منائی (یاں) دھیلے دی بڈھی ٹکہ سر منائی

جتھے فائدہ گھٹ تے نقصان ودھ ہووے اوتھے آکھدے نیں۔ تھوڑے مُل دی چیز دی سانبھ تے خرچ ودھ لگے۔

پچھوکڑ: کہندے نیں وڈیرے بندے نے پُتراں دا ویاہ کیتا۔ رنڈا سی چھوٹی عمر دی زنانی کرلئی' نونہاں نے نکی نوں سکھا سکھا کے سوہرے نوں تنگ کرایا آخر معاملہ پتراں تیکر اپڑیا' اگوں برادری دا کٹھ ہویا فیصلہ ہویا کہ ضرور کسے شرارت کیتی اے قصوروار اوہ زنانی اے جس دی عمر وڈیری اے' ایس لئی وڈی نونہہ قصوروار ٹھہری ایتھے کسے آکھیا اڈی پر وڈی سس نونہہ کولوں وڈی۔

اڈّی گھسے جے پر گھر جائے کھسم توں پہلاں روٹی کھائے' اوس توں کدی

Dr. Shahbaz Malik

نفع نہ پائے

سوانی بارے کہندے نیں کہ جے دوجیاں دے گھر جا کے بیٹھے تے اڈیاں گھسائے' خاوند توں پہلاں کھانا کھا لئے ایس قسم دی سوانی توں کوئی فائدہ نہیں ہوندا' مطلب اے اوہ بے سلیقہ اے۔

اڈیک نالوں کال چنگی

انتظار بھیڑی چیز اے ایہدے نالوں موت چنگی

اڈیک نالوں کالھ چنگی

انتظار کرن نالوں بندہ چھیتی کولوں کم لے لئے' مطلب اے جے کوئی کم بندے نے کسے نوں اڈیک کے کرنا اے تے ہوسکدا اے اوہ نہ آئے ایس لئی کالھی نال آپ کر لئے تے بہتر اے۔

اُرار بھاڑا' تے پار جھیڑا

جس تھاں بھاڑا کیتا جائے جھگڑا تے اوتھے کرنا چاہیدا سی جے بھاڑا کر لیا تے پھیر پار جا کے جھگڑا کرنا اصول نال بن دا نہیں

اُرار دیاں سُنیاں نی تے پار دیاں وی سُن

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ حالی جو پتہ لگا جے اوہ کجھ وی نہیں اجے تے اگوں جانوں گے تاں ہور اکھاں کھُلن گیاں۔

ارار نہ پار' ادھکڑوں وچکار

جدوں کوئی کم ادھکڑے وچکار چھڈ دتا جائے تاں آکھدے نیں۔

ارائیں تے چنڈو ر دونویں مارے ضرور اوہ وٹے کچیاں اوہ پٹے انگور

چنڈور جانور فصلاں دی پھُھدی انگوری نوں پٹدا اے تے ارائیں دی جانور سامنے پیش نہیں جاندی تے اوہ بیٹھا اپنی تھاں نویں کچیاں وٹدا اے اکھان وچ ارائیں تے چنڈو ر دونواں نوں بند یا گیا اے۔

ارائیں کم تائیں نہیں تاں چھائیں مائیں

پنجاب وچ ارائیں دا کم واہی بیجی کرنا خاص طور تے سبزیاں لانا ہوندا اے تے کھیتی باڑی وچ کم کرن نوں بڑا ضروری کہیا جاندا اے اکھان وچ ایس گل دا ویروا پایا گیا اے کہ ارائیں ای اوہ اے جیہڑا محنت کرے کم کرے۔

اُرسی گرسی' کندا ریے اُتے تُرسی

دیوار بنیاد اُتے اُسردی اے مطلب اے کردار دی تعمیر بال پن توں ہوندی اے۔

اُرلی رووے پَرلی رووے پہلی رات دی پرنی رووے؟

ہورتے رووے' پر پہلی رات دی ویاہی کیوں روندی اے

اَروگتا دھن نالوں ودھیک اے

تندرستی دولت تے پیسے نالوں چنگی ہوندی اے۔

اڑا ہے دی گُوڈی پڑا ہے نوں ڈنڈ

ویکھو: کرے کوئی تے بھرے کوئی (یاں) کھان نوں بلیاں تے ڈانگاں نوں رچھ۔

اڑوت دا پڑوت تے پُروت دا کِلّہ

پیہڑیاں دے وگڑے ہوئے بھیڑے بندیاں بارے آکھیدا اے۔

اڑینگڑی پڑینگڑی ڈھے پئی دے کنڈھے

ڈھے پئی دا کنڈھا اوہ ہوندا اے جیہڑا دریا ڈھالا کے کسے پنڈ نوں ڈھا دیوے ایہہ قدرتی پتن نہیں ہوندا اجیہے پتن دے نیڑے ہون کارن ہر کوئی ایس پتن تے اپڑ جاندا اے۔ مطلب اے رہی کھہی دا پتن میلہ۔

اُس توں ڈریئے جو مُنہ تے گوڑ مارے' اُس توں ڈریئے جو کندھ دے پروں وٹے مارے' اُس توں ڈریئے جو دریا دے پاروں بجّے دیوے۔

ڈریئے ایس لئی کہ اجیہے بندیاں دا وگاڑیا کجھ نہیں جا سکدا۔

اساں داروں گئی ایں گوریئے اگوں کھڑن نی ملنگ

نی گوریئے رتّے جے ساڈے گھروں چلی گئی ایں تے اگوں تینوں بھانویں ملنگ لے جان سانوں کیہ واسطہ؟ جدوں کسے بندے نال تعلق واسطہ ای ختم ہو گیا تے پھیر اوس بارے کیہ پریشان ہونا؟

اساں دا ولا پیا لپھنا تے گاہ پیا گھنا

ساڈی ویاہ شادی یاں کسے خوشی دا ویلا آیا اے تے اوہدروں گاہ پین دا ویلا وی آ گیا اے جدوں کسے کم وچ کوئی اوہدے توں وی ضروری تے فرض والا کم آپئے تے پہلا ماری دیاں چھڈنا پئے تاں کہندے نیں۔

اسبغول تے کجھ نہ پھول

جدوں کسے بھیت دے کھُلن نال خرابی ودھے ایس موقعے تے چپ وٹن لئی آکھیدا اے۔

گلاں کردے گول مگول
کھلاں باجھ وجاندے ڈھول
رج کے بیٹھاں ایہناں دے کول
اسبغول تے کجھ نہ پھول (فقیر قادری)

استاد دی اُستادی لگے گُنڈ دا متھا بھجے

ماہر تے ہنرمند بہتر کم کر سکدا اے تے بے ہُنر (گُنڈ) نقصان کردا اے۔

استاد جد استادی تے آوے' کانجن دی چک ڈوئی بناوے

جس کم دا کوئی استاد ہووے اوہدے وچ اوہ نویاں نویاں کاڈھاں کڈھدا رہندا اے' ایہہ اکھان مخول نال وی آکھیدا اے۔

استاد دی مار تے ماں دا پیار

استاد اپنے شاگرد نوں بُرا بھلا کہندا اے شاگرد دے فائدے لئی۔

Dr. Shahbaz Malik

استاد دیاں گالھاں، گھیو دیاں نالاں

جتھوں کسے تنگی تکلیف مگروں فائدے تے لابھ دی آس ہووے اوہ بندہ جر لیندا اے۔

استاداں دے وارے وارے جائیے

کرکم۔ یا استاد دی وڈیائی پاروں کہی دا اے۔

اُستاکار اُچکا چیلا چور چپٹ

ویکھو: گورو جیہاں دے ٹیٹنے چیلے جان چھڑپ

استاد بھیڑا ہووے تے شاگرد نے تے آپے ای بھیڑا ہونا ایں۔

اُسرے سوڈگے، ڈگے سو اُسرے

بندہ کھلوندا اے ڈگدا اے پھیر کھلوندا اے، جیویں کہندے نیں ڈگ ڈگ کے سوار ہوئیدا اے۔ حیاتی وچ اُونچ نیچ ہوندی رہندی اے۔

اسمان جیڈے کھلاریاں لئی رب جیڈی بانہہ چاہیدی اے

مطلب اے کہ ذمہ داریاں جیڈیاں وڈیاں ہون گیاں انسان نوں طاقت تے حوصلہ اوڈا ای وڈا چاہیدا اے۔

اسمان دا تھکیا مُنہ تے آوندا اے

ویکھو: چن دا تھکیا مُنہ تے آوندا اے۔

کسے شریف تے ساؤ بندے تے گندا اچھالیا جائے تے اوہدے وچ اپنی ہیٹھی ہوندی اے۔

اسمان نوں کتے بھونکدے نیں

آکڑ نال جیہدی نگاہ اسمان نوں اپڑی ہووے اوس بارے آکھی دا اے۔

اسمان ہووے سونے دا تے ہتھ نہ اپڑے تے کیہ فائدہ؟

چیز اوہ ای چنگی ہوندی اے جیہڑی اپنے کول ہووے، اپنی دسترس وچ ہووے۔

اسانوں ڈِگی بھوں بھڑ چی

جدوں کوئی وڈے درجے توں چھوٹے درجے تے آجائے تاں آکھدے نیں۔

اسانوں ڈگی کھجور تے اٹکی

اک مصیبت توں چھٹکارا ملے تے دوجی گل پے جائے تاں آکھیدا اے۔

اسوں آس لہے گورکھ چھاں بہے

دیسی مہینہ اسوں امیداں لیوندا اے تے گورکھ (پکھیرو) چھانویں بہندا اے۔

اسوں بھالے مینگھلا بھلی پھرے گنوار

دیسی مہینیاں وچوں اسوں دے مہینے وچ بارش نہیں ہوندی۔ ایس دی آس کرن والا بھل وچ ہوندا اے۔

اسوں پالا جمیا کتیں وڈا ہو، مگھر فوجاں چڑھیاں پوہ لڑائی ہو

دیس پنجاب دے موسم دے حوالے نال گل اے کہ سردی اسوں وچ شروع ہوندی اے تے پوہ وچ اپنیاں سکھراں نوں اپڑ جاندی اے۔

اسوں پوہ دی دہاڑی چُلھا چونکا تے بہاری

دیسی مہینیاں وچوں اسوں تے پوہ دے دن چھوٹے ہوندے نیں سوانیاں تھوڑا کم کر سکدیاں نیں۔

اسوں کتیں ماہ نرالے دنے دُھپاں تے راتی پالے

ساون بھادروں مگروں اسوں کتیں دے مہینے آوندے نیں ایہہ اک قسم دا سیال نوں پکھ لگدا اے ایہناں مہینیاں پاروں ای ٹھنڈ ہو جاندی اے دِنے کڑاکے دی دھپ لگدا اے تے راتی سردی ودھ جاندی اے ایہہ ایہناں مہینیاں دی خاص نشانی اے۔

اسوں وسے ہاڑی ساونی مینہہ لائے

اسوں وچ وسنا ہاڑی دا اڈھ بنھدا اے۔

اسوہ جتے اسوہ ہارے

اسوں دا مہینہ کنک دے اوہدے نالدیاں فصلاں بارے ودھیری محنت تے دوڑ بھج منگدا اے ایس مہینے وچ جیہڑا زمیندار محنت تے دوڑ بھج کرلے گا اوہ ودھ فصل لے گا تے جے کجھ نہ کرے گا تے لکھ پلے نہیں پے گا تے ہارے گا۔

اسوہ کر گیا کستو

اسوہ وچ بارش گھٹ ہوندی اے۔

اسوواہ بھانویں نہ واہ

اسوہ دے مہینے وچ تھوڑا ہل چلان نال فصل دی بیائی ہو جاندی اے۔

اسّی دی آمدنی، چوراسی دا خرچ

مطلب اے کہ آمدن گھٹ تے خرچہ زیادہ، ایہو جیہا کاروبار تے چل نہیں سکدا، یاں آمدنی ودھاؤ یاں خرچ گھٹاؤ ایہہ مت اے۔

اسی راضی ساڈا خدا راضی

کسے معاملے وچ اپنی رضامندی دی دس پان لئی کہندے نیں۔

اسی راضی تے راضی خُدا ساڈا لکھے لیکھ کون دے مٹا میاں
ساڈی گل منظور کر جا رانجھا خوشیاں وچ توں عمر لنگھا میاں

اسی سیاں گا جراں سوسیاں کماد سٹھ سیاں لاکے تے ویکھ کنک دا جھاڑ

واہی بیجی بارے تعلیم اے کہ ایہناں فصلاں لئی ہل اینی واری واہنا چاہیدا اے تاں فصل چنگی ہوندی اے۔ (کسے زمانے وچ اینیاں سیاں لوک لاندے ہون گے اج کل تے مشکل اے۔)

اشرفیاں دی لُٹ تے کولیاں تے مُہر

سستی تے نکونی شے نوں اہمیت دینی تے سانبھ سانبھ رکھنی تے مہنگی چیز دی قدر نہ کرنی۔

Dr.Shahbaz Malik

اُشناک باہمنی تے سینڈھ داتڑکا

ویکھو: بھکھا شوقین تے بوجھے وچ گاجراں۔

کوئی بندہ باہروں صاف ہووے تے اندروں گندا اوس بارے کہندے نیں یاں اوہدی کرتوت اوہدے ناں موجب نہ ہووے۔

اُشناک پاوٗلی ڈب وچ نلیاں

ویکھو: بھکھا شکین تے بوجھے وچ گاجراں' ناں موجب کرتوت نہ ہونی۔

اُشناک چڑی تے ڈوانگ وچ آہلنا

ویکھو: شکین گھمیاری تے ٹنڈ دا ٹھوٗدا' ناں موجب کرتوت نہ ہونی۔

اصل اصل اے تے نقل نقل اے

اصل دی اہمیت دسن لئی آکھیا جاندا اے۔

اصلوں خطا نہیں تے کم اصلوں وفا نہیں

خاندانی بندے توں دھوکھا تے بے وفائی دی آس نہیں ہوندی جدوں کہ کمینے لوکوں کدی وفا ہوندی ای نہیں۔

اعتبار ویندا سوکھا ہے آؤندا آوکھا ہے

اعتبار بڑی مشکل نال جمدا اے پر انسان دی تھوڑی بھُل نال جھبدے ڈھے جاندا اے۔

افسر دی اگاڑی تے گھوڑے دی پچھاڑی بُری ہوندی اے۔

حاکم یاں افسر دیاں نظراں وچ بندہ آجائے تے اوڑک نقصان ای اپڑدا اے۔ اِنج ای جیویں گھوڑے دے پچھے کھلووے تے دولتی وجدی اے۔

افیم منگے ریوڑیاں پوست منگے گنّے
بھنگ وچاری آلی بھولی جو آیا سو بنّے

مطلب اے کہ ایہہ نشے' نشے وچ واہدا کرن لئی ایہہ کجھ منگدے نیں ایہہ اکھان چالاکی واسطے وی ورتیندا اے۔

میں نہیں سچ لکوناں لوکو کوئی منّے نہ منّے
آپو وچی کہندے ڈھٹھے پونے چپے کھنّے
افیم نمانی ریوڑیاں منگے پوست منگے گنّے
بھنگ وچاری آلی بھولی جو آیا سو بنّے (فقیر قادری)

اِک آٹے اِک جھاٹے

کچّی سوانی بارے آکھیا جاندا اے کہ آٹا گُنھدی اوہدا اک ہتھ آٹے وچ ہوندا اے تے اک سر دے والاں وچ انج آٹے وچ کوئی نہ کوئی وال رل کے کسے دی بُرکی وچ آجاندا اے تے اوہدا کچ نتر جاندا اے۔

اِک اُٹھے اِک بہے دیوان خانہ لگا رہے

پنڈاں تھانواں وچ ایہہ ریت اے کہ دائرے وچ لوک کٹھے ہوندے اک دوجے دی خیر خبر لیندے تے دُکھ سُکھ ونڈدے نیں ایہہ اک معاشرتی ریت اے۔

اِک اِک تے دو یاراں

اِک دوے بندے نال اِک ہور پا یئے تے اوہ یاراں بن جاندا اے۔ اتفاق تے ایکے وچ بڑی برکت ہوندی اے

اِک اکلا نہ کوئی بھلا (یاں) اِک اکلا نہ کوئی بھلا تیجا رلیا تے جھگا گلیا

کسے ویلے کلیاں کم کرن وچ مزہ رہندا اے بکھیڑا نہیں پیندا تے بھلیکھا نہیں لگدا بوہتے بندیاں وچ خرابی وی پے جاندی اے۔

اِک انّھا دوجے کندھاں تے بھجّے

ویکھو: اک کملی دُوجے پے گئی مڑھیاں دے راہ' اِک بندہ اگے ای نتاناں ہووے دوجے کوئی آوکھا کم کرے تاں آکھیدا اے۔

اک بال ہویا ادھا روپ کھویا (یاں) اک بچہ پالیا ادھا حُسن گالیا

سوانی بارے آکھیا گیا اے کہ بال پیدا کرن وچ اوس نوں ودھیرا دُکھ چکنا پیندا اے اوہدی جوانی حُسن تے صحت اُتے ودھیرا فرق پیندا اے۔

اِک بڈھاپا' سوسیاپا

انسان بُڈھا ہو جائے تے اوس نوں معاشرتی' معاشی تے جسمانی لحاظ نال کئی قسم دیاں مشکلاں آن پیندیاں نیں۔

اِک بوٹی سو گُتّے (یاں) اِک تمّبوٗ ٹبر بھُسیاں دا (یاں) اک انار سو بیمار (یاں) اک چنا ہیٹر کبوتراں دی۔

تھوڑی جنی چیز دے لوڑ وند بوہتے ہون تاں کہندے نیں۔

اَک بیج کے امب نہیں کھادے جاندے

ویکھو: اپنا بیجیا ای وڈھی دا اے۔

جو عمل کریئے اوہو ای پائیدا اے۔

اک بج کے کدھے نہ امب کھاوے پھیر وانہہ شہتوت نہ لایا اے
جیہا بیجئے وارثا وڈھ لینے صاف وچ قرآن دے آیا اے
(سید وارث شاہ)

اِک بیلے وچ دو شیر نہیں رہ سکدے

ویکھو: اک میان وچ دو تلواراں نہیں سما سکدیاں' جیہڑی چیز اک دوجے دی ضد ہووے اوہ اک تھاں نہیں رہ سکدی

اِک بھکھا اِک ٹنگاری

کنگال بندہ اینویں پیا نخرے کرے تاں کہندے نیں۔

اِک پاپ' سو فریب

مطلب اے اک گناہ نوں لکان لئی سو قسم دے فریب تے دھوکے کرنے پیندے نیں ایس سچ دا نتارا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

اِک پاپی بیڑی نوں ڈوب دیندا اے

کشتی وچ سفر کرن والے کسے اک سوار دے کارن سارے ای ڈُب جاندے نیں انساناں دی زندگی وچ وی کئی ایسے موقعے آوندے نیں کہ اک بندہ ای قوم نوں لے ڈُبدا اے ایسے گل ول اشارہ اے۔

اِک پُت پُتی، دو بلد جوگ نہ ٹُٹی

اک پُتر والی ماں اک لحاظ نال بے پُتر والی ہوندی اے ایس لئی کہ اوہ نہ رہے تے اوہ وانجی گئی دو پُتر ہونے چاہیدے نیں جیویں ہل دے دو بلد ہون تے ہل واہیا جاسکدا اے اک بلد نال ہل نہیں وگدا۔

اِک پُتر نہ جائیں رنّے، گھر ونجے تاں بھانڈ بھنّے

مطلب اے اکلوتا پُتر کیوں جے لاڈلا ہوندا اے ایس کرکے لاڈ وچ گھر دے بھانڈے بھندار ہندا اے، سوانی نوں اکو پُتر نہ جمن واسطے آکھیا گیا اے۔

اِکّ پتنگ لیائیں نہ، لے آیوں تے پائیں نہ، پائیوای تاں دھوئیں نہ، دھویوای تاں روئیں نہ،

سن ککڑے دے کپڑے بارے آکھیا جاندا اے کہ اوہ نکھد ہوندا اے۔

اِک پدنی سی پہلے گھر دُوجی آئی ڈولی چڑھ

بُرائی وچ بُرائی دا وادھا۔

اِکّ پرہیز تو سو حکیم

ویکھو: علاج نالوں پرہیز چنگا

اک پڑوپی کھوٹی دوجا انگوٹھا وچ

اک تے مَن دا پیمانہ درست نہیں دوجے مَن والا ڈنڈی مار رہیا اے، مطلب اے اک عیب دے نال دوجا عیب شامل ہو گیا

اِک پل امیر اک پل فقیر

دولت کسے دی نہیں رب اک لمحے وچ امیر تے دوجے وچ کنگال کر سکدا اے۔

اِک پل دی شرمندگی سارے دِن دا اَڈّھر

اک لمحے دی شرمندگی تے سارے دن دا آرام یاں آنند، مطلب اے بھکھا مرن نالوں جے بندہ شرمندگی برداشت کر کے منگ لے تے چنگار ہندا اے۔

اِک پنتھ دو کاج

ویکھو: نالے حج نالے ونج (یاں) نالے پن نالے پھلیاں (یاں) نالے دیوی دے درشن نالے ونجھاں دا بپار،

مطلب اے کہ اک کم وچوں دویاں ایدوں ودھ فائدے لیئے۔

اِک پِنّا دوجے حلوے دا خیر

ویکھو: ہک پنّی تے دوجے حلوے دا خیر

مفت ملی چیز وچوں چھانٹ کے کڈھن والے بارے آکھدے نیں۔

اِک پیڑ اسو ٹھونگن والے

ویکھو: اک انار سو بیمار

اِک پیو ساری اولاد نوں پالدا اے ساری اولاد اک پیو نوں نہیں پال سکدی

باپ، بال بچیاں دی کفالت کردا اے ساری عمر پالدا اے پڑھاندا اے۔ ویاہ شادیاں کردا اے جدوں اوہ آپو اپنے گھراں والے ہو جاندے نیں تے اوہناں دیاں ترجیحاں بدل جاندیاں نیں اوہناں دا دھیان باپ تے ماں ول گھٹ جاندا اے، اولاد ماں باپ دا حق ادا نہیں کر سکدی۔

اِک توں کھوہ کے دوجے توں دیو

اک نوں فائدہ دین لئی دوجے دا نقصان کیتا جاوے تاں آکھیدا اے۔

اِک توے دی روٹی کیہ موٹی تے کیہ چھوٹی

اِکو جیہیاں اِکو بھادیاں دو چیزاں بارے آکھیدا اے۔

پچھوکڑ: اک دولت ونڈ دیاں دو کڑیاں سن وڈی ذرا منہ چٹ لگدی سی تے چھوٹی ذرا کو بچی سی بندہ مویا تے وڈی کڑی نے ساری دولت سانبھ لئی چھوٹی نے چاہیا تے اپنا حصہ لے پر وڈی نے نہ دتا تے سوانیاں کٹھیاں کر کے آکھن لگی ویکھونی ایہہ بُوتھا تے حصہ پئی منگدی جے! چھوٹی نے جواب دتا کہ اک توے دی روٹی کیہ موٹی تے کیہ چھوٹی، دھی تے میں اوسے پیو دی آں ایتھوں گل بن کے اکھان دا روپ دھار لیا۔

اِک تھاں کھلوتا پانی وی گندا ہو جاندا اے۔

حرکت وچ برکت اے۔

اک جان ہزار سدّھر

انسان نوں زندگی وچ ہزاراں خواہشاں ہوندیاں نیں جیویں اُردو وچ کہندے نیں۔

ہزاروں خواہشیں ایسی کہ ہر خواہش پہ دم نکلے

اِک جی آئے اِک نج آئے

کجھ پروہنے اجیہے ہوندے نیں جہاں دے آون تے کھچل ودھیری ہوندی اے تے خوشی گھٹ ہوندی اے اوہناں بارے آکھیدا اے۔

اک جُھنڈ سلکھنا اک گھر سُلکھنا

اک گھنڈ چنگا ہوندا اے دوجے پیر دا گُھرا، نونہہ واسطے آکھدے نیں گھنڈ کڈھے تے پیر پانا مبارک ہووے۔

اِک چپ تے سو سُکھ

خاموشی وچ فائدہ دسن لئی آکھی دا اے۔

~ ایس چپ وچ سُکھ ہی سُکھ ہے نیں بولن وچ ہے سراسر دکھ یارا
واہ واہ کسے سیانے نے کہیا ناصر اک چپ تے سو ہے سُکھ یارا

Dr. Shahbaz Malik

اِک چڑھدے گھوڑیاں اک دَر دَر بھکھ منگند

ویکھو: ماں جنیدی ست پُتر کرم نہ دیندی ونڈ' اک چڑھدے گھوڑیاں اک در در بھیکھ منگند

اک چکڑ بیا بھیڈاں موتریا

مصیبت اُتے ہور مصیبت آجائے تاں آکھدے نیں' مصیبت کلّی نہیں آوندی۔

اک چھال مار کے کوٹھے تے نہیں چڑھیا جاندا

ویکھو: اک چھال مار کے کھوہ وچ پئی دا اے پر......

اِک چھال مار کے کھوہ وچ پئی دا اے

پر سو چھال مار کے وی باہر نہیں نکلیا جاندا

ترقی اِک دم نہیں مِلدی تنزل اِک دم مل جاندا اے اُسارنا مشکل تے ڈھانا سوکھا ہوندا اے

اک چھیکے اک ڈھیکے اک اُنگل پا پا ویکھے

بوہتی اولاد بارے

اک حمام وچ سب ننگے

جدوں ہر کسے وچ عیب ہون تاں آکھیدا اے

اک دا سیر دو دا ماشہ تن دا پٹینا چونہہ دا سیاپا

خاندان دے جی بوہتے ہون تے مسائل ودھدے نیں

اَک دا کیا نک؟

اک (اک خودرو پودا) دا کیہ مان بُرائی اُتے فخر بے فائدہ۔

اِک دانہ کھنڈ نال بھر سکدا اے پر بوہتیاں دا سواہ نال وی نہیں بھر سکدا

کسے چیز دے لوڑ وند بوہتے ہون تے چیز گھٹ ہووے تے مشکل ہو جاندی اے' انسان بوہتے بندیاں دی بھرتی نہیں بھر سکدا اوہدے واسطے وسائل چاہیدے نیں۔

اک داڑھیاں نیں ایک جھاڑیاں نیں اک لاموا ترا ساڑیاں نیں

انسان دی ظاہری حالت ول نہیں جانا چاہیدا' داہڑی سنتِ رسول ﷺ اے ایہدے رکھن والا جے پورے طریقے نال سنت رسول ﷺ تے چلے تے ایہہ داہڑی اصل داہڑی اے باقی داہڑیاں دی درجہ بندی کیتی گئی اے کہ ایہدے رکھن والے بداعمال وی ہو سکدے نیں۔

اِک دہا دہا' کھیلنے دا ماہا

دو دہا دو یہہ' پتھر دیوے سیہہ

تِن داہا تیہہ' جنگل گرجے شینہہ

چار داہا چالیہہ' گلے پئی پنجالی

پنج داہا پنجاہ' ٹھنڈے بھرے ساہ'

چھ داہا سٹھ' ہتھ وچ پکڑی لٹھ

ست داہا ستر' عقل گئی کوہ بہتر

اٹھ داہا اسی' بڈھا ہو گیا خصی

نو داہا نوے' جتھے کھائے اوتھے ہگے

دس داہا سو' جینے دی خوشی نہ مرنے دا بھو

بندے دی عمر دے دساں سالاں توں لے کے سو سالاں تیکر دے ہر دس سالاں بعد بدلدے حالیاں دا بیان اے کہ عام کر کے ایس ایس عمر وچ بندے دی حالت ایہہ ہوندی اے۔

اِک در اٹے سو در پٹے

ویکھو: اک در بند تے ہزار در کھلے

انسانی اُدم تے ارادے نال اللہ تعالیٰ مشکلاں آسان کر دیندا اے' اک دروازہ بند ہوندا اے تے سو دروازے اُدمی بندے تے کھل جاندے نیں۔

اِک در بند تے ہزار در کھلا

روزی یاں آسرے لئی رب تے ڈوری سٹن لئی آکھیدا اے۔

اِک دم دا وساہ نہیں

زندگی دا کوئی بھروسہ نہیں' پتہ نہیں کس ویلے موت آجانی اے؟

وعدے دُور دے کرے اوہ ایڈ جس نوں اپنی زندگی تے اعتبار ہووے

اک دم دا نہیں وساہ ایتھے کس گل دا مان ہنکار ہووے

(مولا بخش کشتہ)

اِک دمڑی دی بی بی دے پلے' ہار گھناں کہ چھلے

ہتھ پلے کجھ نہ ہووے تے اینویں پھڑاں مارنیاں' ہوچھے بندیاں بارے کہندے نیں۔

اِک دِن پروہنا دو دن پروہنا تیجے دن دا دے داہڑی ہگونا

مناسب میزبانی تے مہمانی دی تعلیم اے جدوں پروہنا ڈیرے ای لا لوے تے ڈھیٹھ ہو کے آکڑ بہے تاں کہندے نیں۔

اِک دی دوا' دو

دو بندے اِک بندے تے بھاری ہوندے نیں۔

اِک دی سیر' دو دا تماشا' تن دا پٹینا چونہہ دا سیاپا

بوہتا کھمکتا بھیڑ ای پنگر اندا اے

اک دی ماں انھی دو نہہ دی ماں کانی

اک پُتر دی ماں ایس کر کے انھی ہو جاندی اے کہ جدوں اوہدا پتر اکھاں توں اوہلے ہو جائے تے اوہدی دنیا ہنیر ہو جاندی اے تے دو دی ماں ایس کر کے کانی اکھواندی اے کہ اک دے جان مگروں حوصلے لئی دوجا موجود ہوندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

اِک دے مگر پین چار اوہنوں کڈھن پنڈوں باہر

اِک بندے دے مگروں بوہتے بندے پے جان تے اوہنوں نقصان اپڑا سکدے نیں۔ مطلب ایہہ اے کہ بھانویں اوہ اک اپنی تھاں سچا اے پر اوہدے مگر جے چار پے گئے نیں تے منّی چاراں دی جائے گی۔

اِک دھی سو دھی، دو دھی ورتار، تن دھیاں دی دھاڑ دے لوکا، چار دھیاں اُجاڑ

مطلب اے کہ اک دھی سو دے برابر ہوندی اے جے زیادہ ہون تے ماپیاں واسطے اُجاڑ ای اُجاڑ ہوندا اے۔ ہند پاک معاشرے وچ دھی ماپیاں اُتے بھار ہوندی اے۔

اِک دھی ماؤ، اُڈا کھڑی ماؤ

اک دھی ہووے تے اوہ ای ماں نوں مصیبتاں نال اُڈا دیندی اے، پنجاب دیس وچ دھیاں ماپیاں واسطے گھاٹے دا سودا ہوندیاں نیں، جمن توں بعد پالن پوسن، چنگا ور لبھن تے پھیر اپنی حیاتی وچ سکھیں وسان وچ ماپیاں دا بُرا حال ہو جاندا اے، دینا بھلا نہ باپ دا بیٹی بھلی نہ اک، جہاں جنیاں اوہناں بنیاں۔

اِک ڈسن بھکھے دوجے تر کھ چڑھے

اک تے بھکھے ننگے نیں دوجے کالھے مزاج دے، اک دشمن نال نجٹھنا سوکھا ہوندا اے دو نال مشکل۔

اِک ڈھکدی نہیں، میں دو پر نیساں

اِک دو ہٹی لبھے نہ آکھے میں دو ویاہواں گا، کرن جوگے تے کجھ نہ ہونا تے اینویں پیاں پھڑاں مارنیاں۔

اِک رجیا تڑنگ، اک بھکھا تڑنگ

اِک بندہ تے پیسے والا ہو کے آکڑدا اے۔ فخر کردا اے غرور کردا اے تے اِک مُورکھ اینویں ای بھکھا تے کنگال آکڑ آکڑ بہندا اے

اِک رن دی بھیڑی چال، آٹا گنّھے سِر کھلے نال، روٹی پونجھے جھلے نال، گھر آوے مہمان تے مارے بال

گھر وکی جیون دے کجھ پج دسے نیں کہ سوانی آٹا گنھن لگیاں سر نہیں کجدی، دھوتی نال روٹی صاف کردی اے، مہمان آئے تے اپنے بالاں نوں ماردی اے۔

اِک رُوپ بندا تے سو روپ کپڑا

انسان دے روپ سروپ نوں اوہدی پوشاک ودھاندی اے

اِک سال اسیر اک سال فقیر

زمیندار بارے آکھیا جاندا اے جس دا دارومدار فصل دے چنگے یاں ماڑے ہون تے اے چنگی ہوگئی امیر ہو گیا نہ چنگی ہوئی تے فقیر کنگال ہو گیا

اِک ساہ ہزار چاہ، اک دم لکھ اُمید

اک ساہ ہووے تے بندہ ہزار قسم دیاں خواہشاں کردا اے حیاتی دے ساہواں نال ای کئی قسم دیاں آساں ہوندیاں نیں، دنیا آس تے قائم اے۔

اِک سپ دوجے اُڈنا

کسے وچ دو صفتاں اِک توں اِک چڑھیندی ہووے تاں کہندے نیں۔

اِک سر ہزار سودا

اِک بندہ کئی کم، اِک دِل کئی روگ، رجھیویاں بارے آکھدے نیں۔

اِک سورج دے دو پرچھانویں

ہر چیز دے دو رُخ ہوندے نیں، دو پہلو ہوندے نیں مثبت تے منفی، حالات سدا اِکو جیہے نہیں رہندے۔

اِک سی کملی مُڑ پے گئی مڑھیاں دے راہ

ویکھو: ہک ترکھ بیا ڈائن دی سواری

جدوں کسے دے اوگن کسے کارن ہور ودھ جان تاں آکھدے نیں۔

اِک شاہ دا دینا چنگا دِھر دِھر دینا مندا

اِک داد ینا ہووے گا تے اوہ ای منگے گا۔ بوہتیاں دا دینا ہووے گا تے سارے ای وڈھ وڈھ کھان گے

وکھو وکھی رب چنگیرے یا اِک چنگا ہوندا
اِکی شاہ دا دینا چنگا دِھر دِھر دینا مندا
(مولوی محمد علی فائق)

اِک شرم ڈوبے اک شرم تارے

بے جا شرم، جھاکا تے جھجک انسان نوں نقصان اپڑاندی اے، تجربے دی گل اے شرع وچ شرم کیہ؟

اِک شیر ماردا اے سو گِدڑ کھاندے نیں

وڈے بندے کم کردے نیں اوہناں پاروں کئی غریب نمانے وی پلدے نیں

اِک گُھڑ، اِک ڈھاکے اِک رڑھیا آوے آپے۔

کسے سوانی دے بوہتے بالاں نوں جیہاں دے جمن وچ وِتھ بہت تھوڑی ہووے کہندے نیں

اِک کریلا دُوجا نم تے چڑھیا

اک تے کریلا اگے ای کوڑا ہوندا اے اتوں کوڑے بوٹے اُتے چڑھ گیا اے اوہدی کڑتن ہور وی ودھ گئی اے جیویں کہندے نیں اک سپ دوجا اُڈنا

اِک گُڈی تے بارھاں جنجاں، کیہدے کیہدے نال ونجھاں

ویکھو: اِک نمّو ٹبر بھیاں دا، اِک انار سو بیمار

جدوں ضرورت وند زیادہ تے چیز تھوڑی ہووے تاں آکھیدا اے۔

اِک گُڈی سو جنجاں، کیہدے کیہدے نال ونجاں (یاں) اِک دوہٹی باراں جنجاں کیہڑے کیہڑے نال ونجاں

ویکھو: اک انار سو بیمار

Dr. Shahbaz Malik

چیز گھٹ تے طلبگار بوہتے ہون تاں آکھیدا اے۔

اِک گڑوی نوں منکا لبھا، دُھنّی تے لٹکایا

ویکھو: بھکھے جٹ کٹورا لبھا پانی پی پی آپھریا۔

ہوچھی کڑی نوں منکا لبھا اے اوہ ہوچھیاں وانگ وکھاندی پھردی اے۔

اک کوڑھا، دوجا پدّیں ساڑے

اک تے کوڑھا ہون پاروں کراہت والا اے دوجے پیٹ توں گندی ہوا نسٹ کے ایس کراہت وچ وادھا پیا کردا اے، قابل نفرت بندہ اپنے عمل نال نفرت نوں ہور ودھائے تاں کہندے نیں۔

اِک کھسم، اِک دنیا دی رسم اک دل دا زخم

اکھان وچ عورت دے جذبیاں نوں بیانیا گیا اے کہ جے دِل مل جائے من مرضی دا لبھ جائے تے اوہ خاوند اے جے من مرضی دا وی نہیں گزارا اے تے دنیا دی رسم دے طور تے قبولیا اے تیجے اُکا ای من مرضی دا نہیں تے پھیر اوہ دل دا روگ۔

اِک گودڑی وچ ویہہ فقیر سَوں سکدے نیں پر اک راج وچ دو راجے نہیں رہ سکدے۔

ماڑا تے غریب بندہ غریب تے ماڑے نال گذارہ کرلیندا اے پر دولت وند انج نہیں کرسکدا۔

اِک گھڑی دی بے حیائی سارے دِن دا اُدھر

ویکھو: اک پل دی شرمندگی سارے دِن دا اُدھر

اِک ماسی دا دم اِک تختیاں دی جوڑی (یاں)
اِک پھپھی دا دم تے تختیاں دی جوڑی

رشتہ داری یاں ملکیت دے محدود ہون بارے آکھدے نیں

تفریح طبع نوں اپنی رکھناہاں گڈی سونے دی تے جوڑی اختیاں دی
رشتہ داری جاگیر ایہہ شرم دی اے دم پھپھی دا تے جوڑی تختیاں دی

اِک ماں نوں روندے نیں دُوجے متریٔی نوں

ماں دے مرن تے اک رون تے آوندا اے کہ ماں مر گئی اے تے دوجا رون ایس پاروں وی آوندا اے ہن متریٔی آئے گی۔

اِک متر سو بھرا

سچّی دوستی دی وڈیائی کردیاں آکھیدا اے۔

اِک مجھ لبڑی سارا وگ لبیڑدی اے

ویکھو: اک مچھلی سارا جل گندا کردی اے۔

اک بندہ بھیڑا ہووے تے اوہ نالدیاں نوں وی بھیڑا کر دیندا اے

لُچّا ہوندا سب توں اُچا کر دا مفت بکھیڑے
لُچّے نال نہ متھا لائیے لُچّا کلا سہیڑے
لُچّے کولوں پاسا دیئے کدی نہ ہوئیے نیڑے
اک مجھ جے لبڑی ہووے سارا وگ لبیڑے (فقیر قادری)

اِک مچھلی سارا جل گندا کردی اے (یاں) اِک پاپی ساری بیڑی نوں ڈُوبدا اے

ویکھو: اک مجھ لبڑی سارا وگ لبیڑدی اے

اِک مراثی دوجا فارسی پڑھیا

ویکھو: اک سپ دوجے اُڈنا یاں اک کریلا دوجے نم تے چڑھیا

اِک مرے اِک اُگے (یاں) اک مرے اک اُگے کدی نہ باندی رانڈ

کائنات دا نظام انج چلدا اے کہ اک چیز جے ختم ہوندی اے تے دوجی پیدا ہو جاندی اے ایہو حیوانات تے نباتات نال اے قیامت توڑی انج ای سلسلہ چلدا رہنا اے۔

اِک میان وچ دو تلواراں نہیں سما سکدیاں (یاں) اک بیلے وچ دو شیر نہیں رہ سکدے

اک ویلے اکو دی حاکمی چل سکدی اے اکو جیہی طاقت دے دو بندے اک تھاں نہیں رہ سکدے۔

اِک میں جنیاں اِک میرے توں وی نکھد

جدوں کوئی بندہ اپنے توں وی بھیڑے حال وا ملے جائے جیویں کہندے نیں سانوں سجن اوہ ملے گل لگیں باہیں ساڈے اُتے جُلیاں اوہناں تے اوہ وی ناہیں۔

اِک میں نہ بھلّی اگے بھلی پھپھی ہیر

جدوں کوئی غلطی ہو جائے تے ایہہ کہہ کے پچھا چھڈایا جائے کہ ایہہ غلطی میں ای نہیں کیتی ہوراں کولوں وی ہوئی اے تاں آکھیدا اے

پچھوکڑ: ماہنامہ 'جاگرتی' (گورمکھی) بھارت وچ جسونت سنگھ راز دے اک مضمون وچ ایہہ مصرعہ جیہڑا بعد وچ اکھان بن گیا پنجابی دے مشہور شاعر پیلو دے نال منسوب کیتا گیا اے لکھدے نیں کہ اک دن شاعر پیلو پوٹھوہار دے اک پنڈ وچوں لنگھ رہیا سی اوتھوں دے کھوہ تے کُڑیاں پانی بھر رہیاں سن کڑیاں نوں پیلو دے شاعر ہون دا پتہ سی اوہناں وچوں اک نے مخول نال پیلو نوں آکھیا کہ شاعر بنے پھردے او کھوہ تے کوئی شعر آکھو پیلو نے ایہہ شعر آکھے۔

پیلو بیٹھا کھوہے تے بنھ بیٹھا تدبیر
لوٹیاں گل اریڑیاں جیویں چورے گل زنجیر
بوڑے کے انج ملن جیوں ملدے سکے ویر
پڑچھے پانی انج وہے جیوں حاکم ہوئے تکبر
کیاریاں پانی انج وہے جیوں در در پھرے فقیر
اِک میں نہ بھلی صاحباں اگے بھلی پھپھی ہیر

اِک میں جیہا اک میرے توں وی نکھد

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ساڈے نال جیہاں دا واہ پیا اے اوہ ساڈے نالوں

Dr. Shahbaz Malik

دی معیار وچ گھٹ نیں تاں آکھیدا اے

اَکّ نال ماکھی نہیں لگدی

اَکّ (اک خودرو پودا) بُرے کولوں چنگیائی دی آس نہیں ہوندی' اَکّ دا دُدّھ کوڑا ہوندا اے ایس واسطے ماکھیوں (شہد) دی مکھی ایہدے اُتے بیٹھدی نہیں' نامناسب جوڑ بارے وی آکھیدا اے۔

اِکّ نمبو تے ٹبر بھُسیاں دا (یاں) اک انار تے سو بیمار

ویکھو: اک بوٹی تے سو کُتے

ہے پنڈ پُھسیاں دا تے نمبو ہے ویکھ اِک
آیا اوُ وید آگئے بیمار آس پاس (مولا بخش کشتہ)

اِک نور آدمی سو نُور کپڑا' ہزار روپ گہنا تے لکھ روپ نخرہ

لباس' گہنے تے نخرے دی وڈیائی بارے کہندے نیں۔

اک نوں پانی اکنوں پچھ

بے انصافی دی ونڈ بارے کہندے نیں

اِک نوں کیہ رونی ایں' اُوت گیا ای آوا

کسے ٹبر دے سارے ای بندیاں نوں وگڑیا ویکھ کے آکھدے نیں۔

اِک نوں وگّے وا تے سمجھائے ویہڑا' ویہڑے نوں وگّے وا تے سمجھائے کیہڑا؟

ٹبر وچ اک بندہ خراب ہو جائے تے دوجے اوہنوں سمجھا کے سِدھے رستے تے لا دیندے نیں پر جے سارا ای ٹبر وگڑ جائے تے سدھے راہ تے کیہڑا لائے؟

اِک نہ' ستر بلا ٹلے (یاں) اک ہاں سو دکھ اک نہ سو سکھ

بے مروتی وچ فائدہ دسن لئی آکھدے نیں

اَکّ نہ مِلدا اسنگھدی کرناں

گھٹ اہم شے چیز تے مِلدی نہیں تے ودھ اہم تے قیمتی دیاں آساں لائی بیٹھی اے' کرنا' اک پھل دا ناں اے جدوں کہ اک اک خودرو جنگلی پودا۔

اِک وار جوگی' دو وار بھوگی' تن وار روگی

جنگل وچ رفع حاجت کرن بارے اکھان اے کہ اک وار تندرست بندہ دو وار بوہتا بھوگ کرن والا بندہ تے تن یاں ایدوں ودھ واری بیمار بندہ جاندا اے۔

اِک وار ہر اک تے ساون آوندا اے

مطلب اے کہ انسان دی حیاتی وچ کدی نہ کدی خوشحالی ضرور آوندی اے۔

اِک واری مصری دوجی واری بھسری

منگ تنگ کے گزارہ کرن والیاں نوں مت اے کہ اک وار منگن نال تے کوئی مصری دی ڈلی وی دیندا اے دوجی تیجی وار توڑی ای مِلدی اے۔

اِک وے جٹا' دو وے جٹا' تیجی واری پیا گھٹا

انسان دیاں حرکتاں نوں اک دو واری ای برداشت کیتا جا سکدا اے تیجی واری کوئی برداشت نہیں کردا

اِک ہتھ آٹے اک ہتھ جھاٹے

بے سلیقہ تے پھوہڑ' جاہل تے گنوار سوانی بارے کہندے نیں جیہڑی آٹا گُنھدی سِر گُھرکدی اے۔

اِک ہتھ اگّے اک ہتھ پچھے

فضول خرچ بندیاں بارے آکھی دا اے

اِک ہتھ دے دوجے ہتھ لے

ایہہ دنیا انسان دے عملاں دے نال چل رہی اے جس قسم دا کوئی کم کرے گا اوہدا اُنجے دا نتیجہ نکلے گا مکافات عمل دے تحت انسان دے عمل دا نتیجہ کجھ اوس نوں ایس دنیا تے ای مل جاندا' جے کسے دا بھلا کرے گا تے اوس دا بھلا ہو جائے گا۔

اِک ہتھ نال توڑی نہیں وجدی (یاں) اک ہتھ نال گِدّا نہیں پیندا

بھیڑیاں چنگ ہمیش ودھایاں ودھدا اے جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کسے کم وچ اک نہیں سگوں دوناں دھراں دا حصہ اے تاں آکھیدا اے۔

کریاد جد چاک نوں جیادتا کدی اک ہتھیں توڑی وجدی نہیں
ہویا کیہ جے وعدیوں تُسی پھر گئے کشتہ ہیر اپنے قولوں بھجدی نہیں

اِکانت دا واسا جھڑنہ ہاسا

اک پاسے رہنا نہ کس نال جھگڑا نہ پھکوی۔ اک پاسے رہن دی پکّی اے۔

اکبر جیہا بادشاہ پیلو جیہا جٹ' نہ کوئی ہویا پہلے نہ کوئی ہوسی وت۔

تاریخی قسم دا اکھان اے کہ شہنشاہ اکبر نے ہندوستان اُتے بڑے وجھکے نال حکومت کیتی انج ای پیلو جٹ وی سی تے اُچا سچا شاعر وی سی' دوناں دی انفرادیت داذ کرا اے۔

اِکناں دے ٹبر وڈے اکناں دے ببّر وڈے

کجھ خاندان اجیہے ہوندے نیں جہاں دے جی بوہتے ہوندے نیں تے خرچ ایس کر کے بوہتا ہوندا اے تے کئی بندیاں دے ڈھڈ وڈے ہوندے نیں تے اوہ تھوڑیاں ہوندیاں ہویاں وی اناج بوہتا کھاندے نیں۔

اِکوّ آنڈا اوہ وی گندا

اِکو پُتّر اوہ وی بھیڑا نکل آوے تاں کہندے نیں۔

اِکوّ ای پت سو بلیں ویاہیا

اِکو پُتر سی جیہڑا اجیہی تھاں ویاہ دِتا جتھے خاندان دی کوئی آدر نہیں۔

اِکوّ تارا اگو دے سبھ لجا دھوئے

خاندان وچ اک وی منڈا لائق نکل آئے تاں ناں روشن کر دیندا اے۔

اِکوّ چونڈھی وڈھاں نو من لہو کڈھاں

جدوں کوئی پہلے تے کسے کولوں نقصان اٹھائے پھیر اِکو واری کسراں کڈھ لے

Dr.Shahbaz Malik

یاں اوّل تے چپ کر رہنا نہیں تے بُرے دے گھر تیکر اپڑنا۔

اِکو جیہے دِن سدا نہیں رہندے

کسے تے جدوں کوئی مصیبت آن بنے تے تسلی دین لئی آکھدے نیں کہ جے چنگے دِن نہیں رہے تے بھیڑے وی نہیں رہن گے

اِکو داڈو باہرائے کھیہ اُڈی ملاں والے

کسے تھاں جان نال اگوں اوہ بندہ نہ ملے جیہڑا اوہدا جائو ہووے اوہدے بناں ہور اوہنوں کوئی نہ پچھے تاں کہندے نیں کہ اوہدے بناں اوہ تھاں سمجھو اُجاڑ ای اے

اِکو ڈھکادے دا تے کوئی نہ گِنا سوادے دا

جدوں کسے خاندان یاں گروہ دا اُگے ار بھٹ باں ۔بدیاں نال واہ پے جائے تاں کہندے نیں۔

اُکّی زبان نہ رکھّے تے آکھن ہکلا ہے

جدوں کوئی کسے دے عیباں تے دہ پان لئی اوہدے عیب نوں اُکا ای تھوڑا کر کے دسّے تاں کہندے نیں۔

اِگّے تاں سوکا اِگّے تاں ڈوبا

جے دتا تے اینا دتا کہ نک ونک ڈوب دتا تے جے نہ دتا تے اینا کہ سکدے مر گئے کسے تھاں انساں دی بھکھ تے کسے تھاں انساں دی دولت ویکھ کے آکھدے نیں۔

اِگّے واہ اِگّے پاہ

پیلی نوں واہنا تے پھیر روڑی پانی ضروری اے تاں ای فصل زیادہ ہوندی اے۔

اُکیا نہیں تے کھنجیا نہیں

ویکھو: گھڑی دا گُھتھا کوہاں تے جا پیندا اے۔ مطلب اے کہ بھلیا تے رہ گیا۔

اُکھّ پُٹ لاہور آگیا ای

کسے نوں خبردار کرن واسطے آکھیدا اے۔

اَکھ پھڑکنی نہ ملے تے منہ وچ رہوے گراہ
لکھ لعنت ستھریا جے دم دا کرے وساہ

ویکھو: ہتھ دی ہتھ وچ رہی تے منہ وچ رہیا گراہ
لکھ لعنت اوہنوں ستھریا جیہڑا دم دا کرے وساہ

انسان دی حیاتی دے اِک پل دا وی وساہ کوئی نہیں پتہ نہیں کیہڑا ساہ آؤنا اے تے کیہڑا نہیں آؤنا ایس کر کے ایس چند روزہ زندگی دے گنتی دے ایہناں ساہواں وچ رب رب کرنا چاہیدا اے

اَکھ ٹڈی رہ گئی تے کجل لے گیا کاں

کسے بندے نے کوئی کم محنت نال کر کے اوہدے توں فائدے دا آس لائی ہووے پر اچن چیت ای فائدہ کوئی دوجا لے جائے تاں کہندے نیں

اَکھ چَلّی نہیں تنبالوں غرق اے

ویکھو: اکھ لگی تے مال بگانا

مطلب اے تھوڑی جیہی لاپرواہی نقصان دا کارن بن جاندی اے۔

اَکھ دُکھے بھتار دی لال دِسے اکھ نار دی

میاں بیوی دے پیار محبت بارے کہندے نیں کہ خاوند دی اکھ دُکھنے آئی تے بیوی دی اکھ سُرخ ہو گئی۔

اَکھ لجائی دھی پرائی

دھی دا رشتہ منگن والیاں اگے جدوں کوئی چپ رہے تے سمجھو رضامندی اے تے رشتہ ہو گیا۔

اَکھ لگی تے مال بگانا

ویکھو: اکھ چکی نہیں تنبالوں غرق اے

لوکی عام کر کے سفر وچ (گڈی وچ) سوں جاندے نیں اکھان وچ ایس گل ول اشارہ اے کہ ذرا اکھ میٹو تے چور مال لے کے اتر جاندا اے ایس اکھان راہیں ایہہ تعلیم وی اے کہ اپنے مال دی حفاظت آپ کرنی چاہیدی اے۔

اَکھ نہ پچھ وو ہٹی ہیرے ورگی

کسے دا بھیڑ دسدیاں اوہدی مخول نال وڈیائی کیتی جائے تاں کہندے نیں۔

اَکھ وچ کرڑ نہ ساوے تے سجن سماون سارے

بھانویں اکھ وچ ککھ وی نہیں سما سکدا پر سجن سما جاندے نیں۔ سجن ویکھیاں خوشی ہوندی اے۔

اکھاں توں انھی ناں نین سُکھ (یاں) اکھاں توں انھی ناں نور بھری (یاں)

اکھاں نال پھل نہ ڈھاناں گل بی بی

ویکھو: ناں وڈا تے درشن چھوٹے' ناں دے مشہوری موجب کرتوت نہ ہووے تاں کہندے نیں

سروں گنجی تے کنگیاں دو ہتھیں پوری تیرے تے ہووے مثال ہیرے
اکھوں دے ناہیں ناں نور بھری انھی کھوتی دے وانگ اے چال ہیرے

(منظور بٹ)

اکھاں دیاں سوئیاں رہ گیاں نیں

ویکھو: ہاتھی لنگھ گیا تے پوشل رہ گئی

بوہتا ہو جانا تے اُکا ای تھوڑا رہ جانا

پچھوکڑ: کہندے نیں پرانے زمانے وچ اک شہزادی جنگل وچ گئی اوتھے اوہنوں اک گھبرو جوان لماں پیا دسیا جیہدے سارے جُسے وچ سوئیاں کھبیاں ہویاں سن شہزادی نے اوس جوان ول نظر بھر کے ویکھیا تے اوہ اوہدے حسن دی دیوانی ہو گئی تے بہہ کے اوہدے جُسے دیاں سوئیاں کڈھن لگ پئی اوس ساریاں

Dr. Shahbaz Malik

سوئیاں کڈھ لیّاں بس اکھاں دیاں سوئیاں رہندیاں سن کہ اک جادوگرنی پچھے کٹنی آ کے شہزادی نوں گلّیں لالیا تے آکھن لگی جادھیئے اوہ سامنے میری ڈنگوری پھڑ لیا۔ گُوڑی مائی دا آکھا من کے ڈنگوری پھڑن چلی گئی۔ جادوگرنی نے جھٹ اگے ودھ کے جوان دیاں اکھاں دیاں سوئیاں کڈھ دتیاں۔ شہزادے توں جادو دا اثر جاندا رہیا تے اوہ نو بر نو اُٹھ کے بہہ گیا اپنے سامنے جادوگرنی نوں ویکھیا تے جانیا کہ ایہو میری محسن اے جس سوئیاں والے عذاب توں اوہنوں چھٹکارا دوایا اے۔

جدوں گُوڑی ڈنگوری لے کے آئی تے جادوگرنی نے آکھیا ایہہ میری نوکرانی اے۔

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ سارا کم تے اک بندے نے کیتا اے آخری لمحیاں وچ دوجے نے ایس نوں مُکا کے اپنا ناں کر لیا اے تاں ایہہ اکھان ورتی دا اے۔

اکھاں نال جہان اے

انسان دی بینائی اللہ تعالیٰ دی اک نعمت اے دنیا دا لطف ای تاں اے کہ بینائی موجود ہووے۔

اکھاں ہوئیاں چار تے دل وچ آیا پیار

ایہہ عام گل اے کہ انسان اک دوجے نوں گوہ نال ویکھ کے ای پیار پاندا اے

اکھر اک نہ جان دا تے ناں علم دین

ویکھو: اکھاں توں انھی تے ناں نین سُکھ

مطلب اے جو ظاہر کرنا اوہ کرتوت (عمل) نہ ہونی۔

اُکھلی وچ سر دتا تے پھیر موہلیاں دا کیہ ڈر؟

جدوں کسے معاملے نوں سہیڑ لیا جائے تے اوہدی آؤکھیائی تے تنگی وی برداشت کرنی چاہیدی اے۔

اکھوں انھی ممیرے دا سُرمہ

ویکھو: سروں گنجی تے کنگھیاں دی جوڑی

جدوں کوئی اجیہی چیز اَنگ لائے جیہڑی اوہدے مرتبے یاں سبھا موجب اُچی ہووے تاں کہندے نیں۔

اکھوں اوہلے گھت بھڑولے

بندہ اکھوں دور ہو جاوے بھانویں اوہ بھڑولے وچ ای پیا اے دور ای ہوندا اے جیویں کہندے نیں کندھ اوہلے پردیس۔

اکھیاں تے پنپیاں بھاریاں نہیں ہوندیاں (یاں) اکھیں تے بھر بھٹیاں دا بھار نہیں ہوندا

ویکھو: والاں نال سر بھار انہیں ہوندا

کسے دوست رشتے داریاں پیارے دے آون تے خوشی ہوندی اے اوہدی خدمت کر کے آنند محسوس ہوندا اے اوہ تے انج ہوندا اے جیویں اکھاں اُتے جھمنیاں یاں پلکاں۔

اکھیں بھکھیاں تے ڈھڈھ رجّیا

لالچی بندے بارے آکھیدا اے۔

اکھیں ڈٹھا بھاوے نہ تے کچھڑ بہے نلیج

ویکھو: ہک کو ہجڑا ابیا کچھڑنے پڑے

جدوں بندہ دوروں چنگا نہ لگدا ہووے تے نیڑے ہو ہو بہے اودوں کہندے نیں۔

اکھیں ڈٹھا چھوڑے نہ بُوہے آیا موڑنہ

انتاں دے لالچی بندے بارے آکھیا جاندا اے۔

اکھیں سُکھ کلیجے ٹھنڈ

دنیا تے دین دی سُرخروئی بارے کہندے نیں اک دعا اے جیہڑی ماواں اپنی اولادنوں دیندیاں نیں

اس بچے نے چھاتی لگ کے ٹھنڈ کلیجے پائی
اکھیں سُکھ تے ٹھنڈ کلیجے میں دنیا وچ آئی
(مولوی محمد علی فائق)

اکھیں کجلا تے سوہرے دا سوگ

سوہرا مر گیا اے اوہدا غم اے پر اکھاں وچ تے کجلا پایا ہویا اے۔ پکھنڈی بندے بارے آکھیدا اے۔

اکھیں کجلا تے سوہرے دی سُو (کنسو)

بنا سنگار کیتا اے تے خاوند یاد آ گیا اے تے نال ای سوہرے دے آون دا سندیسہ کناں وچ پے گیا اے

اکھیّں گئیاں جہان گیا' دند گئے سواد گیا

حواس خمسہ وچ سب نالوں اُتم اکھاں نیں ایہہ چلیاں جان تے سمجھو حیاتی ای چلی گئی کیوں جے بندہ جہان نوں ویکھ نہیں سکدا' دند نہ ہون تے کھادے دا سواد نہیں آؤندا۔

اکھیں نوٹیاں ورھے لنگھ جاندے نیں

صبر کریئے تے وقت اکھاں بند کرن وانگ لنگھ جاندا اے آس اُمید بارے آکھدے نیں۔

اکھیں ویکھ کے مکھی نہیں کھادی جاندی (یاں) اکھیں ویکھ کے موہرا نہیں کھادا جاندا۔

جس کم وچ صاف نقصان دِسدا ہووے اوہ بندہ کرای نہیں سکدا۔

ہیر پھیر وی ڈری نہ کہن لگی کوٹھے دے ستویں بھانویں تاڑ میاں
اکھیں ویکھ کے مکھی میں کھاں ناہیں پاندی میڈڑے نوں سوجھاڑ میاں
(منظور بٹ)

اکھیّں ویکھ نہ رجیا بہو رنگ تماشے

انسان نوں ایہہ تعلیم اے کہ دنیا دے تماشے ویکھ کے وی ایس نوں اطمینان

Dr.Shahbaz Malik

نصیب نہیں ہویا۔

اکھیوں دور سو دلوں دور

اکھاں توں دور ہو جان والا دِلوں وی دور ہو جاندا اے

اگ اگ آکھیاں منہ نہیں سڑدا

منہ دے پلاء پکان نال بندہ رج نہیں سکدا کسے چیز دا ناں لیاں ای اوہدا اثر نہیں ہوندا جتاں چر عمل وی شامل نہ ہووے۔

اگ بلے روٹیاں پکا کے رن بنے خصم نوں کھا کے

جے روٹیاں پکا کے اگ بلی تے کیہ بلی! تے خاوند دے مرن مگروں چنگی رن یاں سوانی بنی تے کیہ بنی! چاہیدا ایہہ اے کہ جس ویلے کسے چیز دی لوڑ اے اوس ویلے اوہ ملے جے بعد وچ ملی تے کیہ ملی جیویں کہندے نیں عیدوں پچھوں تمبا پھوکنا ایں۔

اگ بلے تے دُھواں وی ہوناں اے

کجھ چیزاں لازم ملزوم ہوندیاں نیں جتھے اگ بلے گی اوتھے دھوآں وی ہووے گا' لازم وملزوم چیزاں بارے آکھیدا اے۔

اگ بناں دھواں کتھے؟

ہر گل دی کوئی نہ کوئی بنیاد ضرور ہوندی اے۔

اگ پانی دا میل نہیں ہوندا

دواڈو واڈ سبھادیاں چیزاں اِک تھاں کٹھیاں نہیں ہو سکدیاں

اگ تے لڑائی نوں ودھایاں چِر نہیں لگدا

اگ لڑائی تے لسی نوں جناں ودھانا چاہیئے ودھا سکی دا اے۔ اگ اُتے تیل یاں لکڑی پادیو لسی وچ پانی پادیو تے لڑائی وچ طعنے مہنے ورتو آپے ودھن گیاں

اگ جانے یاں لوہا پھوکنی والے دی بلا جانے

پھوکنی والا تے ہوا دے کے اگ نوں بھنخائی جاندا اے اوہنوں کیہ پتہ کہ لوہے نال کیہ بیتدی اے ایہہ یاں اگ جاندی اے یاں لوہا۔ دوجیاں دے کماں وچ دانا پا کے تنگی تکلیف نوں ودھان والیاں لئی کہندے نیں یاں دوجے دے کم وچ بے جا دخل نہ دین بارے آکھدے نیں۔

اگ کھا منہ سڑے ادھار کھا پیٹ سڑے

ادھار نہ لین دی بُکّی اے۔

اگ کھائے انگیاری ہگّے

اندر دیاں پکیاں باہر آؤندیاں نیں جیویں دا کوئی کم کرے گا اونویں دا سٹہ نکلے گا

اگ لگیاں مینہہ کتھے؟

جدوں کسے چیز دی لوڑ ہووے تے اوہ آ دُکھیاں ملدی اے غصے ویلے محبت یاں مروت نہیں رہندی۔

اگ لین آئی تے گھر والی بن بیٹھی

ویکھو: بھاگن آیا تے گھر دا مالک تھی بیٹھا۔

ویلے دے ویلے لئی کتے بہانے تے مَل ای مار لینی اوتھے کہندے نیں۔

پچھوکڑ: پرانیاں ویلیاں وچ جدوں عام ماچس نہیں سی ہوندی۔ لوک اگ چلہے وچ دب چھڈ دے سن جیہدے کول اگ نہ ہووے اوہ دوجے دے گھروں لے آؤندا سی انج دی اک کوچجی سوانی اپنے گھر تے اگ نہیں سی دبدی روز دوجے گھروں اگ لین جاندی سی اِک دن اوہ اوسے ای گھر بہہ گئی تے آکھن لگی میں تے ایتھے ای رہنا ایں۔ ایتھے اگ تے لبھ جاندی اے ناں۔ دوجی تھاؤں تے نہیں ناں لیونی پیندی ایتھے کسے آکھیا اگ لین آئی تے گھر والی بن بیٹھی تے ایہہ گل مشہور ہو کے اکھان بن گئی۔

اگ وچ آٹا دھن دا گھاٹا

اگ وچ آٹا ڈگ پئے تے بدشگونی ہوندی اے کہندے نیں رزق گھٹدا اے۔

اگا تیرا پچھا میرا

جدوں کسے دی اگوائی وچ چلنا ہووے یاں جدوں کسے نوں پہل کرن لئی آکھنا ہووے تاں کہندے نیں۔

اگا دوڑ تے پچھا چوڑ

پچھلے نوں ٹھیک سر سانبھ نہ سکنا تے اگتے ٹر پینا۔ اک کم مکانا نہ تے دُوجا شروع کر دینا انج کم خراب ہو جاندا اے۔

پچھا چوڑ تے اگا دوڑ دے حالت ہوئی اوہ پریشان میری
جھنگ وچ تقدیر لے گئی آخر جتھے جان نہ کوئی سیان میری
(مولا بخش کشتہ)

اگا کوگا پچھا بکرا

بِل وچ تولہ بِل وچ ماشہ قسم دے بندے لئی ورتیندا اے جیہڑا ڈھلمل یقین ہووے۔

اگلا اُدھار مکاندی نہیں ہور پنجاون آندی نہیں

جدوں کوئی بندہ کتوں ادھاری چیز لے کے اوتھے جانا ای چھڈ دیوے تاں دکاندار آکھدا اے۔

اگلا بولدا ہووے تے آپ چُپ ہو رہیئے

دوجے دی گل سن کے گل کرنی چاہیدی اے دوجے دی گل نوں ٹوکن توں روکن لئی آکھیدا اے

اگلا کرے پچھلا بھرے

جدوں پہلے جان والا کوئی اجیہا عمل کر جائے جس دا نقصان پچھلے نوں بھرنا پئے تاں کہندے نیں۔

اگلی لین گیا تے پچھلی گُتے لے گئے (یاں) اگلی ہتھ نہ آوے پچھلی کُتا لے جاوے

لالچ بارے کہندے نیں۔

Dr Shahbaz Malik

اگلے نک وڈھان نوں پھردے نیں توں نتھ گھڑا

جدوں کسے پاسیوں کسے نوں فائدے دی آس ہووے پر اوہ اگوں نقصان کرن دی سوچ رہیا ہووے تاں کہندے نیں۔

اگلیاں راہ تے پچھلیاں پینترے

اگے چلن والیاں دے راہ پچھے چلن والیاں لئی گئے متھے راہ بن جاندے نیں تے ایہناں راہواں تے اوہ بے دھڑک ہو کے چلدے نیں۔

اگلیاں کیتی پچھلیاں چائی

وڈیاں نے بھیڑا عمل کیتا تے چھوٹیاں نے سزا پائی۔

اگوں اگین تے گلوں گلین

اگ توں اگ بلدی اے تے گل توں گل ٹردی یاں نکلدی اے۔

اگوں بھاہ پچھوں کندھ انھا وجے کیہڑے پندھ

پریشانی ویلے انسان دا دماغ کم نہیں کردا، بندہ اک قسم دا انھا ہو جاندا اے کہ ایس مشکل توں نکلن لئی کیہ کرے، ایس صورت حال بارے آکھیدا اے۔

اگوں پئی نہ پچھوں کتا لے گیا

جدوں آس موجب کم نہ ہووے تے کول والا دی جاندا رہے تاں کہندے نیں۔

اگوں چانواں میں ننگی، پچھوں چانواں میں ننگی

مطلب اے کہ پُتر دا گلہ کرنی آں تے بدنامی میری ہوندی اے جے نونہہ دا گلہ کرنی آں تاں وی بدنامی میری ای ہوندی اے۔

اگوں وٹاں جیوڑی تے پچھوں وچھا کھائے

ویکھو: اگا دوڑ پچھا چوڑ۔

جدوں کوئی بندہ کوئی کم کردا جائے تے نال نال ای نقصان وی ہوندا جائے تاں آکھیدا اے۔

اگے بتو سوہنی پچھوں ستی اُٹھی

کجھ اگے ای وڈیائی ہونی کجھ ہور مل جانی مخول نال وی کہندے نیں۔

اگے ای مُٹھ ہڈیاں پھر بیماری گُٹھی
گُوتی لیر پلیراں ستھن پائی پٹھی
بانہواں لغراں ورگیاں منہ وانگر مٹھی
اگے بتو سوہنی پچھوں ستی اُٹھی (فقیر قادری)

اگے بیلی کونہیں نہ بابل نہ بیر

انسان نوں اگلے جہان نوں یاد کران لئی ایہہ اکھان پایا جاندا اے کہ اوتھے تے کوئی ساک سین نہیں ہونا جیہڑا دردونڈوے گا۔ اوتھے تے بندے دے اپنے ای عمل کم آون گے۔

اگے پچھے چنگی تے دِن دیہار مندی

ویکھو: گھر آئے پروہنے چاڑھ بیٹھی وڑیاں

اوس ویلے آکھی دا جدوں اگے پچھے تے چیز ٹھیک ٹھاک میسر آجائے پر جدوں اوس دا چنگی حالت وچ ملنا ضروری ہووے تاں نہ ملے۔

اگے جمی دوہتری پچھوں جمیا نانا

اک توں اک فسادی دی جڑھ کسے عجیب شے بارے کہندے نیں۔

قادری اکا ای ہن آ گیا الٹ زماناں
اک توں دو جا ودھ کے ہنڈ وچ پاوے کاناں
جے چچ پچھو ساتھیوں پیا پٹ لکاناں
اگے جمی دوہتری پچھوں جمیا ناناں (فقیر قادری)

اگے ڈگیاں نوں شیر وی نہیں کھاندا

نیو جان وچ فائدہ اے، جیہڑا بندہ نیو جائے اوہدے نال نرمی دا سلوک کرن دی پکی اے۔

اگے پیاں شیر نہیں کدی کھاندا نیواں ہو جوگی کر وار گیا
پالی پگڑ کے گلے منظور کردے ہو دوناں دا خوب پیار گیا (منظور بٹ)

اگے ڈھواں دند بھجن پچھے ڈھواں کنڈ

جدوں کسے معاملے وچ ہر پاسے نقصان ای نقصان ہووے تاں آکھدے نیں۔

اگے سپ پچھے شینہہ (یاں) اگے اگ پچھے سمندر

مصیبت ای مصیبت، اگے پانی پچھے اگ۔

اگے سونا پچھے تیل

فصل جے اگیتری بیجی جائے تے جھاڑ زیادہ ہوندا اے جدوں کہ پچھیتی فصل نفع گھٹ دیندی اے۔

اگے سی کملی مگروں پے گئی مڑھیاں دے راہ (یاں) اگے بو ٹپنی مگروں ڈھولاں دی گڑ گج

کجھ اگے ای اوہ جیہا ہووے پھیر ماحول او ہو جیہا مل جائے تے اوہدے عمل وچ واہدا ہو جاندا اے اک کریلا دوجے نم چڑھیا۔

اگے مینہہ تے پچھے کورا، دِل راہکاں دا ہوندا تھوڑا

سردیاں وچ مینہہ مگروں ککر پے تے فصلاں لئی بھیڑا ہوندا اے اِنج مزارعیاں نوں فکر لگ جاندا اے کہ جھاڑ گھٹ ہوئے گا۔

اگے نہ مان مگروں ٹپ چڑھی اسمان (یاں) اگے نہیں سی مان وے جڑاؤ چھلا ہُن گھڑائی نتھ وے کیہ کریئے اللہ؟

تھوڑ ہتے بندے نوں جے کجھ وڈیائی مل جائے تے اوہ پاٹ پیندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

جد دا بی بی کوکاں ہوراں چاہڑیا نواں مکان
ہرتھاں آپے ای بن بن بہندی پر ہیا دی پردھان
ٹنّے ٹنّے دیاں گلّاں کردی پاوندی نویں اکھان
اگّے ای نہیں سی مان مگروں ٹپ چڑھی اسمان (فقیر قادری)

اگے نہیں اُجڑی ہن دینارا کھار کھیا

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ فلانا بندہ منیا ہویا بے ایمان اے تے جدوں اوہ کسے چیز دا رکھوالا بن گیا تے سمجھو چیز گئی تاں کہندے نیں۔

اگے نہیں سن بھاوندے ہُن ڈھڈھ کڈھی آوندے

جدوں کسے بندے کولوں اگے ای تنگ ہوئیے تے اوہ اینویں پیا سرتے چڑھے تاں کہندے نیں۔

اگیتے جھاڑ پچھیتے ستھری

پہلی اگیتی ای جھاڑ دیندی اے پچھیتی پہلی ڈھیراں دی تھاں بُکاں ہوندی اے۔

اُگھ اس پایا جس رات نہیں کھایا

(۱) اوس بندے نوں بھکھے رہن دی سار آوندی اے جیہڑا آپ رات نوں بھکھا سونویں، دوجے دی بھکھ دا پتہ آپ بھکھیاں رہ کے لگدا اے۔

(۲) کم خوری بارے کہندے نیں

اُگھ نہ پیندی نانکا جائے کتھاہیں پائے؟

بابا نانک دا شبد اے جیہڑا مشہور ہو کے اکھان دا روپ دھار گیا اے ایہدے وچ ایہہ گل دسّی گئی اے کہ مر کے پتہ نہیں کتھے جانا ایں۔ اکھان اوتھے ورتی دا اے جتھے ایہہ دسنا ہووے کہ کندھ اوہلے پردیس اے اکھوں اوہلے ہوئے بندے بارے وی کہندے نیں۔

اُگھری سوئی، پئی سو سہی

ڈانگ جے کسے نے دوجے اُتے چک لئی تے سمجھو وج گئی جے وج جائے تے سہنی پیندی اے۔

اَل بلا دی گل بلا

بے وقوف اَحمق بندہ اک قسم دی بلایاں عذاب ہوندا اے

اِلّ دا نشان ویّا کاں

ویکھو: خواجے دا گواہ ڈڈّو

جدوں کسے ماڑے بندے دی حمایت وچ اوہدے ورگا ای بندہ بولے تاں کہندے نیں۔

اِلّ کوکوا ال آپ کھاندی گاجراں دھی نوں دیندی گل

اوس لالچی بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا اپنے لالچ وچ اپنے بنگدیاں نوں وی بھل جاوے۔

اِلّ منڈا لے گئی جھیریاں دے سرچڑھی

کسے نقصان ہوئی چیز نوں احسان نال کسے دے سر چاڑھ دتا جائے جدوں کہ نقصان پورا ہون دی آس جاندی رہی ہووے تاں کہندے نیں۔

اللہ ای اللہ کریا کرو خالی دم نہ بھریا کرو

رب نوں ہر دم یاد کرن دی پکّی اے۔

اللہ دا آسرا گھِن

ہمیش اللہ تعالیٰ کولوں ای مدد منگنی چاہیدی اے، مت دتی گئی اے۔

اللہ دی لاٹھی بے آواز

ظلم کرن والے تے اپرادھی بندے تے رب قہروان ہوندا اے ایہدی سزا چُپ کیتیاں ای اوہنوں مِل جاندی اے۔

اللہ دی چوری نہیں تے بندیاں دی کیہہ چوری

جس گل دا رب ولوں کوئی گناہ نہیں اوس وچ لکایاں شرم نہیں کرنی چاہیدی۔

اللہ دے تے بندہ سہے

اللہ رزق دیوے تے صبر کر کے کھانا چاہیدا اے۔

اللہ دے تے بندہ لے

جے کوئی چیز رب سبّھی مِلدی اے تے انکار نہیں کرنا چاہیدا۔

اللہ دے گھر دی آس رکھ

رب ولوں ہر دم کرم دی اُمید رکھنی چاہیدی اے۔

اللہ راسے ورھے خُدا

کم راس یاں سدھا کرن لئی دعا اے۔

اللہ رکھے تے کون مارے

ویکھو: جنہوں اللہ رکھے اوہنوں کون چکھے۔ اللہ تعالیٰ محافظ ہووے تے کون مار سکدا اے۔

اللہ سِدھ کریندا اے بندہ بِدھ کریندا اے

رب تعالیٰ انسان دیاں غلطیاں معاف کر دیندا اے۔

اللہ سونا دے گھڑانوں مہنگا اے؟

اللہ بوہتی قیمت دی چیز دیوے تے اوس نوں تھوڑا لا کے سانبھنایاں اپنی مرضی موجب بنان وچ کیہہ نقصان اے؟

اللہ کوڑی تہمت کولوں بچائے

اللہ تعالیٰ کولوں جھوٹی تہمت توں بچن دی دعا اے۔

اللہ کسیں دا بھول نہ بھنے

رب تعالیٰ کسے دی خوش فہمی نوں ختم نہ کرے رب بھرم قائم رکھے۔

Dr. Shahbaz Malik

اللہ نکلدا انکلدا نکلے، رام وڑ داوڑ داوڑ دے

عقیدہ تے ایمان انسان دے دل دیاں گہرائیاں تیکر اڑیا ہوندا اے ایس کر کے عقیدہ تے ایمان بدلن وچ دیر لگدی اے۔

اللہ والیاں نوں کیہ پرواہ

جنہاں نے اللہ تعالیٰ دی قربت حاصل کر لئی اوہناں نوں کسے شے دی پرواہ نہیں ہوندی۔

اللہ ہو چڑے اللہ گو چڑے

بالاں بارے کہندے نیں کہ ایہناں دا اللہ مالک ہوندا اے او ہو ایہناں نوں پالدا تے حفاظت کردا اے اکھان انج دی سنی دا اے کہ بھو چڑے اللہ گو چڑے۔

اللہ یاد تے بیڑا پار

رب یاد ہووے تے کامیابی ہوندی اے

اُلا ریا ماریا برابر ہوندا اے

ویکھو: اُگھری سوئی پئی سوہی

جدوں کسے نے کسے اُتے ہتھ چک لیا تے بھانویں مارے نہ مارے بے عزتی تے ہو گئی۔

اِلّاں دے آہلنیاں وچوں ماس کتھے؟

جتھے اگے ای اک شے دی انتاں دی لوڑ ہوندی ہووے اوتھے اوہ شے واڈھو کتھوں لبھ سکدی اے۔

ننگے بھکھے یار بنا کے جُھگا کر لیا ناس
ساکاں دی ایہہ ساکاداری کیتھوں آوے راس
چھڈ پرائی آس کسے دی نہ کر جھوٹھا پاس
قادری جھلیا کدے نہیں ہوندا اِل دے آہلنے ماس (فقیر قادری)

اِلّاں کس پرناہیاں کس پنجرے پائے کاں؟

اَن ہونیاں گلاں بارے آکھیدا اے۔

الاون دا قصور تھئے بیلی نت دا مہمان

اُتوں اُتوں جے کسے نوں کوئی دعوت دتی جائے تے اوہ سنجیدہ ہو جائے' معمولی تعلق پاروں کوئی خواہ مخواہ نیڑتا پیدا کرن دی کوشش کرے تاں آکھیدا اے۔

اُلٹا چور کوتوال نوں ڈنڈے

نالے قصوروار ہونا نالے اگوں آکڑ ناجیویں نالے راہ وچ ہگاں نالے آنے ٹڈاں۔

اُلٹا لون مکھنڈیں (یاں) الٹی گنگا پہاڑ نوں

ریت دے اُلٹ کم' اُردو وچ کہندے نیں اُلٹے بانس بریلی کو

الٹی کھوپری انھا گیان

پُٹھیاں سوچاں سوچن والے بندے بارے کہندے نیں۔

اُلٹی گنگا پہوے نوں

ویکھو: الٹا لون مکھنڈیں یاں اُلٹی گنگا پہاڑ نوں

اُردو وچ آکھدے نیں اُلٹے بانس بریلی کو' جتھوں کوئی چیز وافر آوے اوتھے نہیں گھلی جاسکدی۔ ریت دے اُلٹ کم۔

الڑ بانہہ سلکھنی وچوں پچھنی سکھنی

اُتوں بڑا وکھانا' شو مارنی' پھڑاں مارنیاں تے وچوں کرتوت کوئی نہ ہونی۔

اُلس کولوں پُلس ڈاڈھی ہوندی اے

لوکاں دے ہجوم اُتے حکومت دے حکم والی گنتی دی پولیس زبردست ہوندی اے۔

اُلو دے نہ ویکھدا' سورج دا کیہ دوش

اُلو نوں آپ دے نظر نہیں آؤندا پہدے وچ سورج جیہڑا روشنی دیندا اے اوس دا کیہ قصور اے۔ چنگے حالات وچ وی جدوں کوئی اپنی کم کوسی یا بجی پاروں فائدہ نہ اُٹھاوے تاں آکھیدا اے۔

اُلو سدا اُجاڑ منگے

اُلو اجاڑ تھانواں اُتے ای رہندا اے ایہہ اک رسم اے کہ جتھے اُلو ہووے گا اوہ جگہ اُجاڑ ہو جاوے گی۔

اُلو کرے ولّیاں رب سدھیاں پائے

ویکھو: لُلو کرے ولّیاں رب سدھیاں پائے' کوئی بندہ اپنے ولوں تے کوئی زور نہ لائے تے رب آپ ای کرم کر کے اوہنوں لابھ دیوے' یا داتے سِدھا بختاور بندہ بھانویں یاویاں لاوے تے رب اوہدا کم آپ ای سواری جاوے تاں کہندے نیں۔

سُرجن پُتر جمیا اُلو دیئے مائے
بھجے چھولے لے کے وی جد چھٹا لائے
کچیاں نالوں اگدے اوہ دُون سوائے
اُلو کرے ولّیاں رب سدھیاں پائے (فقیر قادری)

امان کُوں تاں کاں نے وی کجھ نہیں آکھیا

امانت نوں تے کاں نے وی نہیں سی چھیڑیا' امانت وچ خیانت نہیں کرنی چاہیدی۔

اماں باپو دا مٹھاناں' اوپرے چک کے دھپے سٹن' اپے سٹن چھاں

ویکھو: اپنا مارے گا تے چھانویں ای سٹے گا

خون دے رشتے دار نوں پھیر وی ترس آ ای جاندا اے نقصان اپڑائے تے کجھ بچا کر کے ای نقصان اپڑاندا اے۔

اماں پکیاں بابے پکیاں میں نہ پکیاں تے کنہیں وی نہ پکّیاں (یاں) اماں پکی بابے پکی بھین بھراواں پکی' اوہ جو پکی اپنی رج کے بیٹھی کھاواں

لکھ دو جیاں گھر روٹی ہووے اوہدا اپنے آپ نوں کیہ بھاگ' بھاگ تے اوہدا

Dr. Shahbaz Malik

اے جیہڑی اپنے گھر پکے جیویں کہندے نیں دولت اوہ جیہڑی اپنے پلّے

اماں تائیں طمع بابل تائیں راج

جدوں تیکر ماں حیات ہووے اولاد لالچ تے طمع نال اوہدے کولوں ہر شے لے لیندی اے باپ زندہ ہووے تے اولاد دیاں موجاں ہوندیاں نیں' ماں باپ دی اہمیت دسی گئی اے۔

اماں تیرے ہتھ گولے نیں' بچہ لگن تاں جانیں

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اُتوں بندہ سادہ دسدا اے پر وچوں بڑا ظالم تے چالاک تاں آکھیدا اے۔

اماں جائے شریک

پیو دی جائیداد دے وارث بھرا ہوندے نیں دوجے لفظاں وچ پیو دی جائیداد وچ شریک ہوندے نیں جائیداد توں کئی جھگڑے کھڑے ہو جاندے نیں جتھوں شریک مخالفت دا نشان بن دا اے۔

اماں دے آئے پیکے' اماں لال گلے سیکے بابے دا آیا کوئی اماں سُج بھڑولا ہوئی

جدوں گھر دی سوانی پیکیاں دے آون تے خوش ہووے تے سوہریاں دے آون تے متھے وٹ پا لئے تاں کہندے نیں۔

اماں ڈتی پائی بھیں ہک ڈنگ پکائی' دیوے رب سائیں تاں نت پکائی

انسان دا دتا ایڈا کم نہیں آوندا رب دا دتا ای زیادہ کم آوندا اے۔

اماں مارے' مارن نہ دیوے

ویکھو: ماں مارے پر مارن نہ دیوے

اپنا خون پھیر وی بگھر جاندا اے آپ تے ماں ماردی اے کسے بہتری لئی پر دوجا جدوں ماردا اے بھانویں اوہدے وچ بہتری ہووے ماں مریندیاں نہیں ویکھ سکدی۔

اماں مرے ماسی جیووے

ماں مر جائے تے ماں دی بھین (ماسی یاں خالہ) جیوندی ہووے تے بال نوں اوہدا بڑا اسہارا ہوندا اے کیوں جے ماسی بھنیویاں نال پیار کردی اے۔

اماں میری نانے ہالی' بچی میری ڈھٹی بھالی پیکے تے میرے ای نیں

ویکھو: گھر دے جمیاں دے دند نہیں گنی دے۔

مطلب اے کہ جیہاں بارے بندہ آپ جان دا ہووے اوہناں بارے کسے کولوں کیہ پچھنا؟

اماں نہ اماں جایا' سارا دیس پرایا

ماں تے بھین بھرا ایہہ بڑے انفرادی رشتے نیں ایہناں دے نال دا کوئی رشتہ نہیں باقی کل دیس پرایا ہوندا اے۔

اماں نی اماں میں رہ نہ سکاں

ویکھو: توں کون میں خواہ مخواہ

جدوں کوئی بندہ اینویں ای ہتھوں لے تاں کہندے نیں

اماں نی اماں میں کیہڑے ویلے نکّما؟

جدوں کوئی ویہلا بندہ اینویں ای کاروائی پائے تاں کہندے نیں۔

اماں وٹے پونیاں بچی نوں ہور تگاوے

ماں باپ دی سوچ دے اُلٹ سوچ والی اولاد بارے کہندے نیں۔

امب کھانے نیں کہ رکھ گننے نیں؟

ویکھو: مشک لینی اے کہ باغ ڈھانا اے؟

مطلب توں ودھ پچھ گچھ جیہدا کوئی فائدہ نہ ہووے کرن تے آکھدے نیں

امب نہ لگدے ٹاہلیاں توت نہ لگدے شرینہہ
باز نہ دانہ چگدا دربھ نہ چردا شینہہ

ہر شے اپنی فطرت دے مطابق حیاتی گزاری اے

امب وڈھ کے اکّاں نوں واڑ نہیں دئی دی

چنگی چیز نوں ضائع کر کے بھیڑی چیز دی حفاظت کرن والے نوں نصیحت دیندیاں کہی دا اے۔

امباں ٹل نہ بیر توڑے ہوون ڈھیر

امب تے بیر پھل نیں' پر دوناں دی اپنی وکھ اہمیت اے امب زیادہ قیمتی تے بیر گھٹ' مطلب اے کہ بیر بھانویں ودھ ہوندے نیں امب گھٹ پر امباں دی اہمیت ودھ ہوندی اے' معاشرے وچ اہم تے غیر اہم دا نستارا کرن لئی کہندے نیں۔

امباں دی بھکھ امباکڑیں نہیں لہندی

اک نال امب دی شکل دی اِک چیز لگی ہوندی اے پر ایہہ وچوں کوڑی ہوندی اے شکل وجہ اک پُرگن وکھرے' جس چیز دی لوڑ ہووے اوہو ای اوس نوں پورا کردی اے

امباں دے امب تے گٹکاں دے دم

نکے جنے کم توں بوہتا فائدہ حاصل کر لینا' نالے پُن نالے پھلیاں

امبروں ڈگی تے دھرت پُرچھی

کسے وڈے مرتبے توں نکے تے آ جانا

اتوں بھالے مینگھلا' بھلی پھرے گوار

کسے اچھے ویلے کسے چیز دی منگ کرنی جس ویلے اوہدا ملنا اوکھا ہووے۔

امیر اکو جیہے مغرور' غریب اکو جیہے مجبور

امیر لوکاں دی اک ریت تے نفسیات بن جاندی اے کہ اوہ دولت پاروں ہنکارے جاندے نیں جدوں کہ غریب دا مزاج مجبوراں والا بن جاندا اے۔

امیر دا اُگال غریب دا آدھار

امیر آدمی دا لتھ پلتھ غریب آدمی دا زندہ رہن دا وسیلہ بن دا اے امیر بندہ جیہڑی

Dr. Shahbaz Malik

چیز نکھد کر کے سٹ دیندا اے غریب آدمی اوہدے نال اپنے جسم تے جان دے رشتے نوں قائم رکھن دا جتن کردا اے۔

امیر دا گھوڑا تے غریب دا بھورا

مطلب اے خیرات وچ امیر دا تھوڑا تے غریب دا اک بھورا برابر ہوندا اے شرط ایہہ اے کہ خیرات نیت تے خلوص نال دتی جائے۔

امیر دی دائی سکھّی سکھائی

پیسے والے لوک پیسے پاروں اچھے بندیاں کولوں کم لیندے نیں جیہڑے اپس کم دے جانوں ہون

امیر دی مرگئی کتی اوہ ہر کس پچھی، غریب دی مرگئی ماں اوہدا کسے وی نہ لیا ناں

پیسے دی عزت آدر ہوندی اے۔

امیر دے سالے بہت، غریب دا بھنویا کوئی نہیں

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ دولت وند دے سارے ای ساک ہوندے نیں تاں آکھدے نیں۔

امیر کول تاں قبر وی نہ ہووے

جتاں بندہ امیر ہوندا جاندا اے عام خیال اے اونا ای اوہ بےحس ہوندا جاندا اے امیر وچ انسانی ہمدردی گھٹ ہوندی اے ایس لئی غریب بندہ اوہدے توں نفرت کردا اے۔ دولت مند دا قرب مفید نہیں ہوندا۔

امیر گونہہ کھاہدا دوائی لئی، غریب نے ڈھڈ بھرن لئی

امیراں دے عیب دی گن سمجھے جاندے نیں

امیری تے فقیری دی بو چاکھی ورھے نہیں جاندی

امیری تے فقیری وچ اپنے ماحول دیاں عادتاں پکیاں ہو جاندیاں نیں ایس کر کے گل بنی ہوئی اے، امیری تے غریبی دا اثر دیرپا ہوندا اے جدوں کوئی اپنی اصل تے آجائے تاں کہندے نیں۔

امیری دل دی ہوندی اے

کمینے نوں چار پیسے لبھ جان تے اوہ امیر نہیں ہو سکدا کیوں جے اوہدا دل تے کمینہ ای رہنا اے امیر اصل اوہوا۔ جیہدا دل وی امیر ہووے

امیری نالوں سوبھا چنگی

امیر نالوں اوہ بندہ چنگا ہوندا اے جس دی وڈیائی تعریف تے سوبھا ہووے کیوں جے جس دا بھرم چلے اوہدے بھ کجھ پلے تے بھرم سوبھا والے دا چلدا اے بھانویں اوہ غریب ای کیوں نہ ہووے

ان بھاؤندا او بہلک آندا

ویہلیاں رہ کے کھان پین نوں پسند کرن والیاں بارے کہندے نیں۔

ان پانی کھائیں تے نک دی سیدھے جائیں

اصول نال تے سدھیاں کم کرن دی سکھیا اے۔

ان پڑھ بالاں دیاں تختیاں بھوں

جیہڑے پڑھدے نہیں، نالائق ہوندے نیں اوہ بوہتیاں تختیاں رکھدے نیں مطلب اے کہ ناتجربہ کار بندے اہتمام بوہتا کردے نیں تے کم تھوڑا۔

ان تازہ حقہ، ان دھوتا منہ چندری نونہہ بندیاں دے تے کنڈ تے کندھ ول تے منہ ایہناں تِناں دا پھٹے منہ

حقے وچ پانی تازہ نہ پایا ہووے تے بو آون ڈیہہ پیندی اے، منہ نہ دھوتا ہووے تے بھیڑا لگدا اے۔ انج ای جیہڑی نونہہ آئے گئے نال ہس متھے نہ بولے تے اوہناں ول کنڈ کر کے بیٹھے تے ایہہ وی بھیڑی ہوندی اے ایہناں ساریاں دی نکھیدی کرن لئی اکھان پائی دا اے۔

ان جان دی مٹی خراب

ناتجربہ کار ہمیش نقصان چکدا اے۔

ان داتا ہر کوئی تے رن داتا کوئی نہیں

کھان نوں تے ہر کوئی دے سکدا اے پر اپنی بیوی کوئی کسے نوں نہیں دے سکدا۔

انّ دا تے رن دا نام نہیں رکھدا

انّ اناج تے سوانی دا بھیڑا ناں نہیں پانا چاہیدا اے۔

انّ دی ٹھگی کھاندیاں توڑی کپڑے دی ٹھگی ہنڈاندیاں توڑی، رن دی ٹھگی ساری عمر

جے کوئی اناج ٹھگ کے لیاوے تے کھالئے تے مدعا غائب کپڑے ٹھگ کے لیائے تے ہنڈا لئے تے مدعا غائب، پر رن اودھالی جائے تے ایہدی برآمدگی تے اوہدے جیوندیاں تیکر ہوندی اے

اُن دی چولی ریشم دا بخیہ

ویکھو: لکھاں دی کلی وند کھند دا پاڑ چھا

اجوڑ، جوڑن والے کہندے نیں۔

اُن دی کتّی جت دی کتی پوری اللہ مول نہ گھتی

جدوں بندہ کئی قسم دے کم کرے جنہاں وچ کجھ معیار توں ڈگے ہوئے ہون تے پھیر وی گھر دا تورا نہ ٹرے تاں آکھیدا اے۔

اَن ڈِٹھ کراڑی منکالدھا، ڈھڈ تے لٹکایا

ویکھو: ڈومنی دی نتھ کدی نک کدی ہتھ

اَن ڈِٹھا چور سادھ ہوندا اے

جس نوں چوری کردیاں ویکھیا ناں پھڑیا نہ جائے اوہ بھلا مانس ہوندا اے مطلب اے بناں شہادت تے کسی چور نوں وی چور نہیں آکھ سکدے۔

اَن کھاہدیاں سُول پوے تے پَوے پیا

جدوں بناں کسے وجہ توں تکلیف آوے تاں کہندے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

اَنّ مایادے، تِن نام، پرسُو، پرسا، پرس رام

جیویں جیویں دولت ودھدی جاندی اے بندے دی آدر وی ودھدی جاندی اے۔

اَن منگیاں موتی مِلن منگیاں ملے نہ بھیکھ

دیکھو: منہ منگیاں موت وی نہیں مِلدی

جدوں کسے چیز دی لوڑ ہووے اوہ نہیں لبھدی تے نہ لوڑ ہووے تے لبھ پیندی اے۔

اَن ہونی ہونی نہیں تے ہونی ہون ہار

ناشُدنی کدی نہیں ہوندی تے شُدنی ہو کے رہندی اے۔ تقدیر دا لکھیا کدی نہیں ٹلدا۔

اناج کال نہیں راج کال اے

مہنگائی حکومت پاروں ہوندی اے حکومت چنگی ہووے تے کال نہیں پیندا۔

انت بُرے دا بُرا

بھیڑا کم کرن والے دی اخیر بھیڑی ہوندی اے

انت بھلا سو بھلا (یاں) انت بھلے دا بھلا

بھلا کرے گا تے اوڑک قیامت والے دِن اوہدا بھلا ہوئے گا۔

چنگی ورتنی ہے مرضی وڈیاں دی نہیں وکھرا متا پکائی دا نی
انت بھلے دا بھلا ہے میاں کشتہ اتے بُرا ہے سِٹہ برائی دا نی

انت سچ دا بیڑا پار

سچائی دی جِت دا نستارا اے

انت کے نہیں

دنیاوی چیزاں وچوں کسے چیز دا انت نہیں مطلب اے کہ کتے نہ کتے گنجائش نکل آوندی اے ایہہ دسنا ہووے تاں کہندے نیں۔

اِنج کیتی جیویں سوہندے نے نونہہ نال کیتی

اجیہا بھیڑ یاں دھرو کرنا کہ پھیر آپ دی اوہدا اُپایاں تلافی نہ کر سکے۔

پچھوکڑ: کہانی انج سنی دی اے کہ اک بندے دا ناں سی سوہندا اوہدے دو پُتر سن دوناں دی ویاہے ہوئے سن۔ سوہندا چھوٹی نونہہ نال بوہتا پیار کردا سی رب دا کرنا کیہہ ہویا کہ دوناں نونہاں گھر اکو دن بال ہوئے سوہندے نے دائی نال رل کے چھوٹی نونہہ دی کُڑی وڈی کول تے وڈی دا منڈا چھوٹی کول پوادتا۔ اوس ویلے کوئی پتہ نہ لگا چھوٹی کول وڈی دا منڈا تے وڈھی کول چھوٹی دی کُڑی پلدی رہی گل کسے طرح نکلدی نکلدی نکل گئی نونہاں نے سوہندے نوں پچھیا اوس اقرار کرلیا کہ انج کیتا گیا سی کُڑی منڈا اوڈے ہو چکے سن۔ ہُن وٹائے وی نہیں سن جا سکدے کہ اوہناں گود وچ اپنا کر کے پالیا تے دُدھ پیایا پر پھیر وی جیہڑی اک کھٹکھتی لگی رہی اوہدا اعلاج کوئی نہیں سی سوہندے نے اوہناں نال اجیہا دھرو کیتا سی جیہدا اُپا اوہدے کول وی نہیں سی ایہہ گل مشہور ہو کے اکھان بن گئی۔

انجان وید پراناں دا کھوہ (یاں) انجان وِدیّا پراناں دا کھوہ

دیکھو: نیم حکیم تے جان دا خطرہ، تھوڑا علم خطرناک ہوندا اے۔

گھٹ علم یاں ہُنر والا فائدے دی تھاں نقصان کردا اے۔

انجوانج تھیا تے گلیا، ہِک تھیا تے بچیا

الگ الگ ہویا تے تباہ ہویا اک ہویا تے بچ گیا' مطلب اے کہ بے اتفاقی نال نقصان تے اتفاق نال فائدہ ہوندا اے۔ اتفاق وچ برکت اے۔

اندر بہہ کے پاپ کماوے سو چوکوٹیں جاپئیے

کوئی کم راز نال کیتا جائے تے اوہدا پتہ نہ لگدا ہووے پھیر وی کدی نہ کدی چار پاسے پتہ لگ سکدا اے۔

اندر بیٹھی لکھ دی باہر گئی ککھ دی

عورت بارے کہندے نیں گھر وچ عزت شرم نال رہے تے رن اَن مُلی دولت اے تے جے لج شرم لاہ کے باہر آ جائے اوہدا مُل ککھ وی نہیں رہندا مُل ای عزت تے شرم دا ہوندا اے

اندر پین کڑلاں باہر بنسری والے نال گلاں

وچوں کجھ تے اُتوں کجھ، جھوٹے وقار بارے کہندے نیں۔

اندر دیاں پکیاں ای باہر آوندیاں نیں

ویکھو: اگ کھائے انگیاری ہگے

اندر جو ہوندا اے اوہو ای باہر آوندا اے جیہو جیہا بندے دا اصل سُبھا ہوندا اے انج دے اوہدے عمل ہوندے نیں۔ بھیت کھل جان بارے وی کہندے نیں۔

اندر پکیاں باہر آون یاداں دِل تے تیر چلاون
اوہ اج نشر بزاریں ہویا جو میں بھیت لکایا سی (شہباز ملک)

اندر شے تے باہر ہوکا (یاں) اندر شے باہر جھولی

ویکھو: مُنڈا کُچھڑ تے ڈھنڈورا شہر وچ

کوئی شے جدوں اپنے کول ہووے تے اپنی بجائے دوجی تھاں لبھدا پھرے تاں آکھیدا اے۔

اندر گانواں باہر گانواں وچ شریکے نک وڈھانواں

اجیہیاں سوانیاں بارے آکھیا جاندا اے جہناں نوں کوئی لج نہ ہووے معاشرے دیاں رائج اخلاقی قدراں دی الُنگھنا کر کے خاندان دی بے عزتی دا کارن بنن۔

اندر مَلیّا تھمیاں، ویہڑیا سلام علیکم

کسے تھاں جائیے تے اگے گنجائش نہ ویکھ کے ویہڑے نوں سلام علیکم کہہ کے پرت آنا۔

اندر وڑاں تے چوہے کھاون باہر نکلدی تاں کاں

مطلب اے ہر پاسے نقصان ای نقصان اے۔ ہر حال وچ مصیبت آوَن

Dr.Shahbaz Malik

اُتے آکھدے نیں۔

اندر ہوئی سچ تے باہر کھلو کے نچ

بندہ آپ پاک صاف ہووے تے اوہنوں کسے شے دا ڈر بھو نہیں ہوندا سچے بندے دی حوصلہ افزائی لئی آکھدے نیں۔

اندھار پیا سرکارگوں جو چور بنھے کوتوال گوں

ویکھو: اُلٹا چور کوتوال نوں ڈنڈے

سرکار وچ ہنیر پے گیا کہ چور کوتوال نوں بنھ رہیا اے' جتھے قانون دی پاسداری نہ ہووے اوتھے نظام وگڑ جاندا اے' اندھیر نگری وچ نظام چوپٹ ہو جاندا اے۔

اندھی نہ ڈیکھے بچڑیاں دا منہ

صلاحیت نہ ہووے تے بندہ چنگے بھیڑے وچ فرق نہیں کر سکدا

انگ لگی دی لاج (یاں) بانہہ پھڑے دی لاج

مطلب اے دوستی تے رفاقت نبانی چاہیدی اے

اُنگل اُنگل ویروا تے چپے چپے وِتھ

ہر گل تے ہر کم وچ کجھ نہ کجھ بھیت ہوندا اے فرق تھوڑا دی ودھیرا ہوندا اے

انگل انگوٹھی دا سن ہوندا اے

انگل تے چھاپ دا ساتھ ہوندا اے

انگل وڈھی چیچی وڈھی ساڈے ساتھی ہور آئے

کسے برائی وچ پھسے بندے نال اوہو جیہے بندے ہور آرلن تے اوہ کہندا اے' ایس لئی کہ اوہ اکو کجھ نیں سب دا پردہ بنیار ہندا اے۔

انگلی پھڑی پہنچا پھڑیا

انگل پھڑن نال پہنچا پھڑن دا سہارا مل جاندا اے۔

اَنگی دا دھونا کیہ تے نچوڑنا کیہ؟

تھوڑی شے ہووے تے اوہدا صاف کیہ کرنا۔ تھوڑی چیز ہووے تے اوہدے وچوں خرچ کنی کو کرے؟ تھوڑ پونجیاں بارے کہندے نیں

انگلی کپّی لہو وگایا' وچ شہیداں ناں لکھایا

تھوڑا ایثار یاں قربانی کر کے بوہتا معاوضہ یاں فائدہ لین دی کوشش کرن والیاں بارے آکھدے نیں

انوکھی دا منس مویا کوٹھے چڑھ پٹّے

غمی وچ خوشی دا اظہار کرنا' مورکھتا اے۔

انوں کر کے گوّن کپاہوں وٹیاں

غصے نال کسے کم نوں کچے ڈھنگ نال کرنا۔

انّھا باہر اندر بیٹھدے تے سمجھدا اے اساں کوئی نہیں ویکھدا

انّھا باہر وار رفع حاجت کر دیاں ایہہ خیال کر دا اے کہ اوس نوں کوئی ویکھ نہیں رہیا۔ جدوں کوئی بندہ غلط کم کر دیاں اپنے آپ سمجھ بیٹھے کہ اوس نوں کوئی ویکھ نہیں رہیا تاں آکھدے نیں۔

انّھا تے وہار ٹوریاں ٹُردے نیں

وہار دا مطلب اے لینا دینا' ادھار لے کے واپس کر دیئیے تے پھیر وی لین والا بنی دا اے نہیں تے گڈی اوتھے ای کھلو جاندی اے انج ای انّھے نوں جتھوں تیکر پھڑ کے ٹور دیو اوہ ٹردا رہے گا نہیں تے ٹھیڈے کھان لگ پئے گا۔

انّھا دوزخی بولا بہشتی

ایس لئی کہ انّھے نوں ہر ویلے ایہہ وسواس رہندا اے کہ خبرے کہ سوجھاکھے میرے توں کیہ کیہ ودھ لے رہے نیں' بولا وچارا نہ کسے دی چغلی سن دا اے نہ کر دا اے۔

پچھوکڑ: اک انّھے نوں کسے دعوت وچ بلایا جدوں دستر خوان وچھایا گیا لوک کھان لگے تے انّھے نوں سجھی خبرے لوکی دو ہتھاں نال پئے کھاندے نیں اوہ دو ہتھاں نال کھان لگ پیا خیال آئیو سو کہ خبرے لوکی رکابی منہ نال لا کے کھاندے پئے نیں اوس رکابی منہ نال لائی پھیر خیال آیا خبرے لوک بھانڈے وی گھریں لے جا رہے نیں اوس بھانڈے کچھے مارے تے ٹرپیا راہ وچ پھڑیا گیا ایس تے گل بن گئی۔ انّھا محتاج ہون پاروں بے وساہی وچ پھاتھا ہوندا اے۔

انّھا راجہ چوپٹ نگری (یاں) انّھا راجہ تے بے داد نگری

انّھی پان والے حاکم بارے کہندے نیں جنھوں پچھن والا کوئی نہ ہووے' اوہدی نگری وچ کوئی داد فریاد نہ سنی جاوے تے ابتری پھیلی ہووے۔ ؎

کیدو آکھیا دھیاں دے ول ہو کے ویکھو دین ایمان نگھاریا نیں
وارث انّدھ راجہ تے بے داد نگری جھوٹھا دے دلاسڑا ماریا نیں

؎ تے اس ملک دے مصر دے اندر سی اندھیر مچایا
انّھا راجہ چوپٹ نگری ایہہ سی گسب کمایا (مولوی محمد علی فائق)

انّھا راجہ منج گٹیندا سر پرایاں اُتّے

ایسا چودھری یاں سردار جیہڑا ظالم اے اوہ اپنا کم سوارن واسطے دوجیاں نوں دکھ دین وچ کوئی ڈھل نہیں کردا' جدوں زورا ور اپنے فائدے واسطے دوجیاں دا نقصان کرے تے اوہ اگوں بول وی نہ سکن تاں آکھدے نیں۔

انّھا شوقین تے گارے وچ لتاں

بندہ اوس کم نوں ہتھ پائے جیہڑا اہتوں باہرا ہووے تے نقصان اپڑے تاں کہندے نیں

انّھا کُتا سائیں نوں بھونکے

سفلہ بندہ اپنیاں نوں ای نقصان اپڑاندا اے۔

Dr Shahbaz Malik

انھا کتا ہوا نوں بھونکے (یاں) انھا کتا ہوا نوں بھونکے سائیں دے لیکھے شکاری

گل دا پتہ نہ ہونا تے اینویں پتیاں یا ویاں مارنیاں۔

انھا کیہ منگدا؟ دو اکھاں!

منگ موجب چیز مل جانی۔

سن کے خبر نکاح دی ٹرے قاضی رہیا دلے وچ خوشی مناسائیں
آکھے انھا کیہ منگدا دو اکھاں دتی رب نے آس پچا سائیں (منظور بٹ)

انھا گاوے تے ڈوراواجاوے

مطلب اے نااہل بندیاں دے ہتھ کم آوے تے توڑ نہیں چڑھدا

انھا گیا کڑمائی نوں آپ لوڑے کہ بھائی نوں

ویکھو: رنڈے نوں آئی کڑمائی اپنی کرے کہ پرائی

جس چیز دا بندہ آپ لوڑوند ہووے موقعہ ملن تے پہلاں اپنی لوڑ پوری کردا اے۔

انھا مارے انھی نوں تے ڈانگ (گھسن) وجے تھمی نوں

انھونا کم کرنا' اوہ کم کرنا جیہڑا کرن دی ہمت نہ ہووے۔

انھا ملاں ٹٹی مسیت

ناقصاں نوں ناقص چیز ای ملدی اے۔

انھا وٹے رسی پچھوں وچھا کھائے

ویکھو: اگا دوڑ تے پچھا چوڑ (یاں) انھی پیہے تے کتا چٹے۔

کیتا کم خراب ہو جائے تاں آکھدے نیں۔

انھا ونڈے شیرینیاں مڑ گھر اپنیاں نوں

جدوں کوئی بندہ کوئی فائدہ آجا کے اپنے ای رشتہ داراں تے انگاں ساکاں نوں دیوے تاں کہندے نیں۔

ایہہ اللہ دا ایہہ بتاں دا حصہ خوب بناون
انھیاں وانگوں اپنیاں اندر پے نیاز ونڈاون (مولوی محمد علی فائق)

انھا ہاتھی لشکر دا اجاڑا

بل بکار ہووے پر عقل تے سلیقہ نہ ہووے تے فائدے دی تھاں نقصان وی ہو جاندا اے

انھی اکی (بلی) واری کھونڈی بھواندی ہے۔

تنگ آکے بندہ ظلم دے خلاف اپنا پورا زور لا دیندا اے انھے دی کھونڈی وانگ اوہ پھیر ایہہ نہیں ویکھدا کہ کیہنوں وجدی اے تے کیہنوں نہیں۔

انھی انھا ٹھیلیا دونویں کھوہے وچ

اجیہا راہبر جس نوں آپ اوس راہ دایاں کم دا پتہ نہ ہووے راہ پین والے یاں پچھے ٹرن والے نوں وی لے ڈبدا اے

انھی انھار لیا' کو جھگا گلیا

ناتجربہ کار بندے کم وگاڑ دیندے نیں۔

انھی بشمین کانا باز دار

ویکھو: انھیاں حوراں لوہلے فرشتے (یاں) انھی دیوی نک وڈے پجاری

اکو قسم دے بندے رل جان تے آکھیدا اے

انھی بلی چوہیاں دی محتاج

بلی چوہیاں دی دشمن وی تے اوہناں تے بھارو وی اے پر جدوں اوہ انھی ہو جاندی اے اوہ اوس چیز دی محتاج ہو جاندی اے جس تے اوہ بھاروسی اوس دے پئی ترلے کردی اے۔

انھی پچھے کانی توں نی سو تروٹا لے تانی توں

ویکھو: میں سس توں چور آئی آں' جوواں توں کنک وٹا لے

کوئی کسے توں چالاکی نال فائدہ اٹھان دی کوشش کرے' دھر بنائے تے نال احسان وی جتائے تاں کہندے نیں۔

انھی پیکیں گئی' نہ گئی برابر

ویکھو: انھے نوں تا آری برابر

انھا بندہ ویکھن دی قوت توں محروم ہوندا اے ایس لئی اوہ پیکے دے سکھ تو ر لطف نہیں لے سکدا۔ جیہڑا بندہ اچیاں خوبیاں توں واجیا ہووے اوہ کسے شے دی قدر کیہ جانے۔

انھی پیہے کتا چٹے

کسے کم دے قابل نہ ہونا تے کرنا تے نقصان ہو جانا۔

انھی پیہندی تے کتا چٹدا اے اوہنوں دسے نا ہیں تے بے شرم ہے اوہ
اینویں وقت اضائیں جائے تیرا نفس لڈیاں پائے تے حال کھیڈے
(مولا بخش کشتہ)

انھی دیوی نک وڈھے (لوہلے) پجاری

بھیڑے بندیاں دے اگوں بھیڑے ساتھی۔

انھی کتی جلیبیاں دی راکھی

جدوں کسے اجیہے بندے نوں کسے شے دی رکھیایاں حفاظت سونپی جائے۔ جیہڑا آپ نتا نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

انھی ککڑی پرائے گھر آنڈے دیوے تے کسے دا کیہ قصور اے؟

جے بندہ اپنی بے وقوفی پاروں اپنا نقصان تے دوجے دا فائدہ کرے تاں کہندے نیں۔

Dr.Shahbaz Malik

اَنّھی لگڑوی خس خس دا چوغا

کوئی اوس قابل نہ ہووئے تے اوہنوں اوہ کم دے دتا جائے جیہڑا اُوس لئی کرنا مشکل ہووے

اَنّھی ماں پتراں دے منہ نہیں دھوندی

جدوں کوئی ماں اپنی بھیڑی اولاد دے بھیڑاں تے پردہ پاوے یاں کوجھی رن نوں بھاگ نہیں لگدا آکھنا ہووے تاں ایہہ اکھان پاندے نیں۔

اَنّھی ماں کوہڑے ویاہ منہ ڈیکھے دھوادھوا

ماں اَنّھی اے تے پتر کوہڑا اے اوہدا ویاہ کرن لگیاں پُتّر دا منہ دھوادھوا ویکھدی اے مطلب اے کہ نہ پتر منہ دھو سکدا اے تے نہ اوہ ویکھ سکدی اے' جیویں کہندے نیں رب رلائی جوڑی اک انھا تے اک کوہڑی' اکو جیہے بندیاں بارے کہندے نیں۔

اَنّھی نگری بے داد راجہ (یاں) اَنّھی نگری چوپٹ راجہ۔ ٹکے سیر بھاجی ٹکے سیر کھاجا

ویکھو: انھا راجہ چوپٹ نگری۔

حکومت دے کماں وچ بدنظمی ہونی' حاکم دا اپنی من مانی کرنا جس نوں پچھن والا کوئی نہ ہووے۔

پچھوکڑ: ایہہ کہانی سنی دی اے کہ اِک نگری وچ اک گورو تے چیلہ چلے گئے۔ اوتھے اوہناں نوں کھان پین نوں واہ واہ لبھا۔ بازار وچ ہر چیز ٹکے سیر پئی وکدی سی چیلے نے گورو نوں آکے دسیا کہ ایتھے تے انھی پئی ہوئی اے میں تے ایتھے ای رہ پینا ایں۔ گورو نے اوس نوں بڑا اٹھا کیا تے آکھیا کہ ایہدے وچ دی کوئی راز اے پر چیلہ نہ مُڑیا تے گورو چلا گیا۔ پچھوں چیلے نے خوب رج رج کے کھادا پیتا تے اوہ دناں وچ موٹا تازہ ہو گیا اک دِن اوس نگری وچ قتل ہو گیا۔ گل راجے تیکر اپڑی۔ اوس نے حکم سنایا کہ نگری دے سب توں موٹے بندے نوں پھڑ کے پھانسی دے دیو۔ چیلہ پھڑیا گیا۔ پھانسی دتی جان لگی تے ایس موقعے تے گورو آ گیا اوس اعلان کر دتا کہ ایہہ پھانسی دا رسہ میرے گل وچ پایا جائے کیوں جے ایس ویلے پھانسی لگن والا بندہ سدھا سورگ وچ جاوے گا۔ کوتوال شہر نے چاہیا کہ ایہہ رسہ اوہدے گل وچ پئے۔ پر اینے چر وچ راجے نوں پتہ لگ گیا تے اوہ آپ بذاتِ خود پھانسی لے کے مر گیا۔ ایہہ اَنھیر گری اکھان دا روپ دھار گئی اُردو وچ وی ایسی مضمون دا اکھان مشہور اے۔

اَنّھی نوانی ٹنڈ دے رُمّے

ویکھو: اَنّھی نائن تے نہیر نا ونجھ دا

رمّے مخروطی نما تو بنی جیہڑی سنگی وانگوں لائی جاندی اے۔ مطلب اَنّھی نائن تے ٹنڈ دی رُمی' کم کرن والا دی بھیڑا تے اوزار وی بھیڑے۔

اَنّھی نوں گِدّے دا چا

جدوں کوئی بندہ کسے ڈاڈھے آدکھے کم نوں ہتھ پائے جیہڑا اوہدی طاقتوں باہرا ہووے تے نقصان دا دھڑکو ہووے تاں کہندے نیں۔

اَنّھی نین تے نہیر نا ونجھ دا

کم کرن والا دی بھیڑا تے اوہدے اوزار وی بھیڑے

اَنّھے اگے رونا' ڈورے اگے گل' گنگے ہتھ سنیہڑا بھاویں گھل نہ گھل

ویکھو: اَنّھے اگے رونا اکھیاں دا کھوہ

اوس بندے توں کوئی آس اُمید رکھنی جیہڑا نہ صلاحیت رکھدا ہووے تے نہ طاقت تاں آکھیدا اے۔

اَنّھے تاں ہو گئے آں پرسون دیاں موجاں نیں

جدوں کوئی بندہ اپنے سر تے پئے دُکھ نوں وی سُکھ کر کے ظاہر کرے تاں کہندے نیں۔

اَنّھے دا چھّا تے روہی دا کھڑپا

انھا چھا مارے تے دوجے دی بھانویں جان نکل جائے اوہنوں کوئی احساس نہیں ہوندا اَنّھے دے چھے نوں خطرناک متھن لئی روہی دے کھڑپے یعنی سپ نال تشبیہ دتی گئی اے۔ مورکھ نال واہ پے جانِ تے آکھیدا اے جس نوں دوجے دی تکلیف دا احساس نہ ہووے۔

اَنّھے دا دیوا

اجیہی گل کرنی جیہدے تے دوجے عمل کرن تے فائدہ آپ نوں ہووے تاں کہندے نیں۔

پچھوکڑ: اک انھا رات ویلے سر تے گھڑا چکی ہتھ وچ دیوا لئی جا رہیا سی کسے نے اوس نوں پچھیا بھائی توں تے انھا ایں ایہہ دیوا کیوں پھڑیا ہویا ای؟ اوس جواب دِتا ایس توں جے مینوں نہیں دِسدا تے لوکاں نوں تے ایہہ پتہ لگ رہیا اے کہ میں پیا جانا آں جے میں بچ کے لنگھن جوگا نہیں لوک تے میتھوں بچ کے لنگھ سکدے نیں۔ ایتھوں ایہہ گل مشہور ہوئی تے اکھان دا درجہ حاصل کر گئی۔

اَنّھے دی جورُو رب رکھوالا (یاں) اَنّھے دی جورُو سب دی بھابھی

ویکھو: غریب دی رن جتنے کھنے دی بھابھی

جدوں اجیہے بندے کول کوئی چیز آ جائے جیہدی اوہ ٹھیک سر حفاظت نہ کر سکے تاں کہندے نیں۔

اَنّھے دی ڈنگوری' جتھے وجے اوتھے موری

انھا بندہ اوّل تے ڈانگ چلا ای نہیں سکدا' پر جے اوہ ڈانگ چلان تے آ جائے تے ظالم قسم دے پھٹ لاندا اے' اگا پچھا نہیں ویکھدا' بے تکی سٹ نقصان بوہتا دیندی اے۔

اَنّھے دی رن اللہ دے حوالے

انھا کیوں جے ویکھ نہیں سکدا' ایس کر کے محتاجی کارن اوہ گھر دی حفاظت نہیں

Dr.Shahbaz Malik

کرسکدا انھے دی ووہٹی چھیتی خراب ہوسکدی اے۔

انھے دی ریجھ نگلیلے تے

کوئی انجان بندہ کسے آوکھے کم نوں ہتھ پان دا جتن کرے تاں کہندے نیں۔

انھے دے پیر تھلے بٹیرا آیا' آکھے شکاری آں

اتفاق نال کسے کولوں کوئی چنگا کم ہو جاوے تے اوہ پھونڈاں مارے تاں آکھدے نیں

انھے سامنے ہنیرا چاننا اِکو جیہا (یاں) انھے نوں ہیرا کنکرا اِکو جیہا

جس نوں کسے چیز دا احساس یاں عقل نہ ہووے یاں ایہہ کہ بے وقوف نوں چنگ مند دا پتہ نہیں ہوندا

انھے کتے ہرنان دے شکاری (یاں) انھے کتے ہرناں مگر

بندے وچ اونی کرتوت نہ ہووے جو بن بن بہے تاں کہندے نیں۔

کوڈی رانجھے نال پئی ہیر کھیڈے ویکھی وچ بیلے اکھیں جا کے تے
انھے کتے تے چڑھے شکار ہرناں آخر ڈِگدے نیں ٹھیڈے کھا کے تے
(منظور بٹ)

انھے لگڑ کھڈے دا موڑ بہہ

انھے لگڑ آ جا کے کھڈے ول ای جانا ایں

انھے کوں توا تے آرسی برابر اے

انجیہے بے شعورے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا چنگ مند وچ فرق نہ کر سکے۔

انھے کھوہ وچ جھاتی نہیں ماری دی

ایس لئی کہ اوتھوں دِسنا تے کجھ نہیں اُلٹا ڈر تے خوف سہیڑن والی گل اے۔

انھے نوں انھا کیویں راہ دَسے؟

جیہڑا آپ گمراہ ہووے اوہ دوجے نوں کیویں راہے پائے۔

انھے نوں بولا دُھسدا اے

گل بات تے معاملے دا پتہ نہ ہونا تے اینویں یاویاں مارنیاں۔

انھے نوں کانا سوول پا کے مِلدا اے

اک خیال' سبھا تے ذہنیت دے بندے نِج کے اک دوجے نوں مِلدے نیں۔

اُنھے نوں کھواؤ' نالے گھر چھڈن جاؤ

انھے نوں کیوں جے دسدا نہیں ایس کر کے اوہنوں روٹی کھوان دے بعد آپ ای گھر چھڈن جانا پیندا اے جدوں کسے انجیہے بندے دا فائدہ کیتا جائے کہ اوہ فائدہ چُک کے وی اپنے جوگا نہ ہووے تاں آکھیدا اے۔

انھے نوں ماں مسیتے سَٹدی اے

کسے نوں کسے کم دا لارا لا کے آس دوا کے مڑ نہ بوہڑنا' انھا محتاج ہوندا اے ماں مسیتے بہا گئی تے اوتھے ای بیٹھا رہیا کدوں ماں آئے تے واپس لے کے جائے

انھے ہتھ بٹیرا نہ تیرا نہ میرا

ایس لئی کہ انھا ایس گل دا فیصلہ نہیں کر سکدا کہ ایہہ کیہنوں دِتا جائے۔ جیہڑا مرضی اوہدے کولوں لے سکدا اے' انجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا کوئی چیز دین لگیاں حق ناحق نوں نہ ویکھے۔

انھیاں اگے رونا اکھیاں دا کھوہ

انجیہے بندے اگے دُکھ پھولنا جس نوں دُکھ دی سار نہ ہووے۔

الف اوس محفل اندر جاوناں کیہ' نہ کجھ جتھاں نوں علم دا تھوہ ہووے
سجھن وانگ بیماراں دے اوہ پانی بھانویں کاٹھے کما دی رَوہ ہووے
اوہ کیہ بندے کیندے دی سار جانن نہ کجھ جتھاں نوں عقل تے گوہ ہووے
رونا انھیاں دے اگے اے ناصر سچ جان کہ اکھاں دا کھوہ ہووے
(حکیم ناصر)

انھیاں حُوراں لُوہے ملے فرشتے

ویکھو: انھی دیوی نک وڈھے پجاری

اِکو ذہنیت دے بھیڑے بندے رل بیٹھن تاں کہندے نیں۔

انھیاں دیاں ووہٹیاں نوں سنگار نال کیہ؟

تینویں سنگار مرد نوں وکھان لئی ای کردی اے' تے جے مرد انھا اے تے اوس نے کیہ ویکھنا ایں؟ مطلب اے بے شعورے بندیاں نوں کوئی شعور دی گل دا کیہ احساس ہوندا اے؟

انھیاں سَوں جا' آکھے اکھیاں ہی میٹناں نیں

ہمیش ای اِکو جیہے حالیاں وچ رہن والے بندیاں بارے کہندے نیں' سون لئی اکھاں ایس لئی میٹی دیاں نیں کہ ہنیرا ہو جائے تے انھے لئی پہلاں ای ہنیرا ای ہنیرا ہوندا اے۔

انھیاں وچ کانا راجہ

ویکھو: جتھے کوئی رکھ نہیں اوتھے ہنڈولا (رِنڈ) پردھان

جتھے کوئی عقل وند نہ ہووے اوتھے تھوڑی عقل والا ای پردھان ہوندا اے۔

اوپریاں دے کیس دا ئیے بنّھے؟

بگانیاں نوں منزل دا راہ کون دسدا اے

اوتاولا سو باولا

ویکھو: کالھی آگے ٹوئے تے ڈِگ ڈِگ موئے

کالھی کرن والا بندہ نیم پاگل گنیا جاندا اے ایس لئی کہ شتابی کرے خرابی تے کالھی نال نقصان ہو جاندا اے ایسے لئی کہندے نیں کالھی دی کہانی ادھ تیل تے ادھ پانی۔

Dr. Shahbaz Malik

اوتھے جاویں بھلیا جتھے پیو دادا چلیا

وڈ وڈیریاں دے راہ تے چلن دی پکی اے۔

اوتھے عملاں تے ہون نبیڑے، ذات کسے پچھنی نہیں۔

انسان جو ایس دنیا وچ عمل کردا اے قیامت دے دن اوہناں دے حساب نال سزاء تے جزاء ملے گی، ذات برادری یاں نسبت دا اوتھے کوئی دخل نہیں ہووے گا ایہہ اسلام دا ڈھلا عقیدہ اے

اوجھڑیاں پلا پکا، سوادا اوہدا گوہا

اصلیت نہیں جاندی، اوجھڑیوں پلا پکایا سواد اوہدا گوہا، جو ہڑیوں مستلی ہویا آ کڑا اوہدی اوہا

اورنگ زیب عالمگیر، بکے خوش، بکے دلگیر

تاریخی پکھ دا اکھان اے، گھڑی وچ تولہ گھڑی وچ ماشہ قسم دے بندیاں بارے کہندے نیں۔

وڑک بچہ مُولیا توں ہتی بہنا (یاں) اوڑک مہتے ہٹی بہنا

ویکھو: فیساں تے جرمانیاں دی بھرلے چٹی اوڑک بچہ مُولیا توں بہنا ہٹی۔

جدوں کوئی بندہ اپنے جدی یاں اصلی کم نوں چھڈ کے دوجا کم پھڑے دوجے آکھدے نیں کہ اوس کم دا بھیت نہیں اوڑک اوس گھاٹا کھا کے ہٹی تے ای آ بہنا ایں۔

- اک دن اوسے دے ول جاسو من لئو میرا کہنا
بھانویں مہتا کیڈا تسے آخر ہٹی بہنا (مولوی محمد علی فائق)
- چھڈ دے ہیرا پھیری من اساڈا کہنا
ٹکے دے وٹے گھگھو نہیں جے پلے پینا
پھوکا ٹوہر دکھاوندیاں ایہہ مول نہیں رہنا
اوڑک بچہ مولیا توں ہٹی بہنا (فقیر قادری)

اوڑک تاک چوتھی تے آسی

آخر کار انسان اپنی اصلیت اُتے آوندا اے۔

اوڑک نیواناں دے پانی نیواناں نوں جاندے نیں

ہر چیز اپنے اصل ول جاندی اے جد کسے شے دا مڑ گھڑ ا کوای ہتھ نکلے تاں آکھیدا اے۔

اوس پیکے کیہہ جانا جتھے سر پانی نہ پانا

اوس تھاں کیہہ جانا جتھے آرام نہ ملے۔

اوّل تاں منڈا نہیں گوری تاں کتے گئی ای نہیں

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جے کجھ ہور نہ ملیا تے پلیوں تے کجھ جانا نہیں اودوں آکھیدا اے۔

اوّل تے یرکائیے نہ، یرکے تے لے دے جائیے

پہلی گل تے ایہہ اے کے دوجے اُتے ناجائز رعب نہ پاؤ، جے رعب پے جائے تے ایس صورت حال توں خوب فائدہ اٹھاؤ۔

اوّل طعام پھیر قیام

پہلاں کھانا پھیر بیٹھنایاں رہنا

اوّل مرنا آخر مرنا پھیر مرنے توں کیہ ڈرنا

جو ہونی ہو کے رہندی اے تے بندہ پہلاں کیوں بیا سکے

اولاد دُکھ دی دولت مٹھ دی

اپنی سکی اولاد تے پلّے دی دولت دامان ہوندا اے۔

اولاد مرد دے سر وچ بخت عورت دے سر وچ

مرد دے نصیب وچ اولاد تے عورت دے ہتھ وچ قدر

اوں کنوں ڈریئے جیہڑی منہ تے گوڑ مارے، اوں کنوں ڈریئے جیہڑی دریا دے پاروں بُجّے دیوے (یاں) اوں کنوں ڈریئے جیہڑا کندھ دے پاروں وٹے مارے اوں کنوں ڈریئے جیہڑا پاروں بُجّے دیوے

منہ تے جھوٹھ مارن والا، دریا دے پاروں مندا بولن والا، کندھ دے پاروں وٹے مارن والا بندے دے وسّوں باہر ہوندا اے ایس لئی ایہناں کولوں ڈرنا تے بچنا چاہیدا اے۔

اوناای کھائیے جنا پچا لیئے

چیز اونی انگ لانی چاہیدی اے جتی سہار لئی جائے

اُونا بھانڈا اُچھلدا اے (یاں) اُونا ہویا کھڑ کھڑ بولے بھریا ہویا کدی نہ ڈولے

اُردو وچ کہندے نیں تھوتھا چنا باجے گھنا جس بندے وچ کوئی گُن نہ ہووے اوہ گلاں بوہتیاں کردا اے

اونٹھ اپنے آپ نوں تاں سمجھدا اے جدوں پہاڑ تھلّے آوے

جدوں آپ توں ودھ کسے نوں ویکھئے تاں اپنی اصلیت دا تھوہ آوندا اے۔

اونٹھ اڑاندے ای لدی دے نیں

کسے کولوں اوہدے رَولا پاندیاں کم لیناں یاں جدوں کوئی کم بدھی دا کرے تاں کہندے نیں۔

اونٹھ بڈھا ہو گیا پر مُوترنا نہ آیا

وڈی عمرے دی عقل نہ آون بارے آکھدے نیں۔

اونٹھ بولے گا تے لانے دی بو آئے گی

بے تھوی گل کرنا خوشی وچ غمی تے غمی وچ خوشی دی اجوڑ گل کر دینی، اونٹھ لانا

Dr. Shahbaz Malik

(چارہ) بوہتا کھانداا ے۔ اکھان وچ ایس ول اشارہ کیتا گیا اے مطلب اے بے وقوف بندے کولوں بے وقوفی تے بھیڑ دی توقع ای کیتی جاسکدی اے۔

ـ عقل دے بُوہے کھول کے بے عقلی دے ڈھو
نہ کر گلاں کوڑیاں سگھڑ سیانا ہو
چوکھی واری ٹھاکیا اپنا کوہڑ لکو
اُونٹھ بولے تے آوَگی لانے ول بدبو (فقیر قادری)

اونٹھ توں اُٹھی کجاوے اٹکی

اک مصیبت تے آ وکڑ گولوں چھٹ کے دوجی وچ پے جانا اسمانوں ڈگی تے کھجور تے اٹکی

اونٹھ توں چھاننی لاہیاں بھار ہَولا ہو جائے گا؟

کسے دے ودھیرے بھاریاں دُکھ تکلیف وچوں تھوڑا جیہا بھاریاں مصیبت ٹلے تاں کہندے نیں۔

اُونٹھ تے چڑھی لکڑ نال منگدی اے

اونٹھ تے چڑھی نوں ہور اُچا ہون لئی لکڑ دی کیہ لوڑ اے؟ جدوں کوئی کامیابی دے باوجود لالچ وچ ہور ہتھ پیر مارے تاں آکھدے نیں۔

اونٹھ تے چڑھی نوں کُتا لڑ جاوَ

احتیاط دے باوجود جدوں بندہ کسے مصیبت وچ پھسے' انہونی مصیبت' یاں ڈرن دے جواب وچ آکھی دا اے۔

اونٹھ تے چڑھے نوں دودو دسدے نیں (یاں) اُتے چڑھے نوں دو نظر آوندے نیں

کوئی بندہ آپ سکھی ہووے تے ایہو سمجھدا اے کہ سب سکھی نیں۔

اونٹھ جے کنکے چھیڑیئے وت کنکے جائے کتا راج بہا لیئے تے چکی چٹن جائے

عادت توں مجبور بندیاں بارے آکھدے نیں کتے نوں بادشاہ بنالو، پھیر وی اوہ اپنی عادت توں مجبور ہو کے چکی چٹن جائے گا۔ بدخصلت بندیاں بارے، کمینی طبیعت والیاں بارے کہندے نیں۔

ـ بھیڈ نوں کتاں ورجئے پھیر وی گندگی کھاوے
ہووے مجھ کروڑ دی چھپڑ وڑ کے نھاوے
لکھ تدبیراں ورتیے پھیر وی باز نہ آوے
کتا راج بہا لیئے چکی چٹن جاوے (فقیر قادری)

اونٹھ چالھی ن[40] تے بوتا بتالیں[42]

ویکھو: باریں رُوں تے تیریں کپاہ

چنگی چیز نالوں بھیڑی چیز دا مُل ودھ ہونا

اونٹھ چنگا مال' کھاوے سہنا کھاوے جال

اونٹھ دی وڈیائی کیتی گئی اے کہ چنگا مال ہوندا اے

اونٹھ خالی وی اڑائے تے لدیا وی

ہر حالت وچ روندے رہن والے بندیاں بارے کہندے نیں۔

اونٹھ دا پڈا اُچا جائے

وڈے لوکاں دے عیب ہمیش لُکے رہندے نیں۔

اونٹھ دا پڈ نہ زمین نہ اسمان

بےتھوی گل کرنا' بےمقصدی گل کرنا' آوارہ بندیاں بارے آکھیدا اے۔

اونٹھ دا منہ' کیہ جاییئے کِدھر اُٹھے؟

کسے معاملے بارے جس دا پتہ نہ ہووے کہ کیہ صورت اختیار کرے آکھیدا اے

اُونٹھ دا ناز کجاوا توڑے

اونٹھ لاڈ کر دا اے تے کجاوہ توڑ دا اے' نادان بندہ اپنا بھلا بُرا نہیں سوچدا' انجان جے بھلا کرے تے اوہ وی بعض ویلے نقصان والا ہوندا اے۔

اونٹھ دے ڈھڈھ وچ مینگناں کون بناندا اے

رب دی قدرت دسن لئی کہندے نیں۔

اونٹھ دے گل وچ میانہ

پریشانی ظاہر کرن لئی ورتیندا اے اُردو وچ دی موجود اے

پچھوکڑ: اک لالے ہوری میانے وچ بہہ کے باہر نکلے ویکھو نیں ہرے ہرے بوٹے پئے وکدے نیں اوہناں اک دولے کے میانے وچ رکھ لے راہ جاندیاں کولوں دی اونٹھ لنگھیا اوس میانے وچ ہریول ویکھی تے اندر دھون واڑ کے بوٹے کھان ڈیہہ پیا۔ لالے ہوری ترٹک کے اک کھونجے لگ گئے تے اونٹھ نے بوٹیاں دی بُرکی بھر کے بوتھی میانے دے دوجے بنیوں کڈھ لئی لالے ہوری ہور چیکے "اوے اونٹھ دے گل وچ میانہ" ایہہ گل مشہور ہو کے اکھان بنی۔

اونٹھ دے گل بلّی

کوئی چیز دینی آوے تے بہانہ پایا جائے تاں کہندے نیں۔

پچھوکڑ: اک بندے دا اونٹھ گواچ گیا اوس بڑا لبھیا پر نہ لبھا تنگ آ کے اوس قسم کھالئی کہ اونٹھ لبھ گیا تے ٹکے دا ویچ دیاں گا۔ رب دا کرنا ایہہ ہویا کہ اونٹھ لبھ گیا بندہ نموجھانا ہویا آکھے ہن کیہ کراں؟ اونٹھ تے جاندا پیا اے اوہدے اک دوست نے اوہنوں صلاح دتی کہ اونٹھ توں بےشک ٹکے دا ویچ پر اوہدے گل وچ اک بلی بنھ دے تے لین والے نوں ایہہ شرط لا دے کہ جیہڑا اونٹھ لے گا اوہنوں بلی وی لینی پے گی تے بلی دی قیمت توں تن سو روپے رکھ دے اوس انج ای کیتا تے انج نقصان توں بچ گیا تے قسم وی پوری ہو گئی۔ ایتھے گل بن کے اکھان بن گئی۔

اونٹھ دے گل وچ ٹلی

اجوڑ جوڑ نے جیویں دوہٹی مدھر لاڑ الماں۔

اونٹھ عرب نوں بھجدا اے

ہر چیز اپنی اصل ول جاندی اے۔

اونٹھ کٹے دا نرڑ

اونٹھ تے کٹے دا کیہ جوڑا۔

اونٹھ کیہ جانیئے کدھر بیٹھے؟

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ معاملہ خبرے کیہ صورت اختیار کرلے؟ تاں آکھیدا اے۔

پچھوکڑ: آکھدے نیں اِک سبزی والے تے گھمیار نے بھیالی تے اِک اونٹھ کرائے تے لیا سبزی والے نے سبزی تے گھمیار نے مٹی دے بھاندے اوہدے اُتے لدّے تے وچکن ٹرپے راہ وچ اونٹھ دھون لمی کر کے سبزی کھاندا رہیا' گھمیار خوش ہوندا رہیا کہ میں بچیا ہویاں آں۔ منزل تے اپڑے تے اونٹھ والے نے اونٹھ نوں بٹھایا تے اونٹھ اوس بنّے پاسہ وٹ کے بیٹھا جدھر گھمیار دے بھانڈے سن۔ انج بھانڈے بھج گئے۔ دونواں نے اپنے اپنے نقصان دا گویڑ لایا تے بوہتا نقصان گھمیار دا ہویا سی سبزی والے گھمیار نوں طنز نال آکھیا بھرا کیوں گھبرانا ایں۔ اونٹھ کیہ جانے کدِھر بیٹھے۔ ایتھے گل بن گئی تے مشہور ہو کے اکھان بنی۔

اونٹھ نہ پدیا جے پدیا تے پھس

عقلمندی دے دعوے دے باوجود بے وقوفی دی گل کرنی' اوّل تے بولے نہ جے بولے تے نِکھد گل کیتی

اُونٹھ نہ رُنّے بورے رُنّے

دیکھو: اونٹھ نہ کدے بورے کدے

مطلب اے بھار تے اونٹھ تے لدّیا اے رونا اوس نوں چاہیدا اے اونٹھ دے اُتے لدّے بورے روندے نیں جدوں کسے دوجے دی تکلیف تے کوئی خواہ مخوا رولا پائے تاں کہندے نیں۔

اونٹھ نہ کدے بورے کدے

اصل بندہ نہ بولے تے دوجے پئے اینویں اڑان تاں کہندے نیں۔

گُپے وچ صندوقاں یا بوریاں دے ہوئے تنگ سن جدوں گورے کدے
شرم ویکھ نیپالیاں آکھیا سی کدے اونٹھ ناہیں ویکھو بورے کدے

(عزیز خاں شرم)

اونٹھا اونٹھا کسے داہو کے چر

حیاتی وچ انسان اکلّا کجھ وی نہیں ایس نوں کسے نہ کسے نال تعلق رکھنا پیندا اے۔ جیہڑا آوکھے ویلے اوس دے کم آ سکے۔ انسان نوں اپنے آپ تے گھمنڈ نہیں کرنا چاہیدا تے کسے نہ کسے نال بنا کے رکھنی پیندی اے۔

پچھوکڑ: ایس دے پچھے کہانی دسی جاندی اے کہ اک اونٹھ کھلی تھاں تے چر رہیا سی اوہدی نکیل زمین نال گھسر رہی سی اوتھوں اک چوہا لنگھیا آکھن لگا نکیل کھلی چھڈی آ چرنا ایں تے کسے داہو کے چر' اونٹھ آکھن لگا چل چل راہ پھڑ مینوں بوہتیاں نصیحتاں نہ کر پیر تھلے پھہہ دیاں گا چوہا چلا گیا اونٹھ دی نکیل اچانک ای جھاڑی نال جا اٹکی اوس بتھیرا زور لایا نہ چھٹی اینے وچ چوہا لنگھیا اونٹھ نے ترلا ماریا نکیل چھڈا دے چوہے آکھیا میں تے کمزور جانور آں میں کیہ کر سکنا آں اونٹھ ترلے کرن ڈیہہ پیا چوہے آکھیا ایسے واسطے تے میں تینوں آکھیا سی کسے داہو کے چر تے پھیر اوس نکیل چھڈا دتی' ایتھوں گل بن گئی

اونٹھا لہائی بھلی کہ چڑھائی؟ آکھے ہر دو لعنت

جدوں ہر کسے کم وچ ہر پاسے دُکھ تکلیف ای ہووے تاں آہندے نیں۔

اونٹھاں لئی کس چھپّر پائے نیں؟

اونٹھ ریگستان دا جانور اے اوتھے وی ایہہ کھلے اسمان تھلے رہندا اے کسے چیز تے بوہتا خرچ ہوندا ہووے تے بندہ چھڈ دیندا اے جے کوئی مجبور کرے تے اگوں آکھیدا اے۔

اُونٹھاں مرداں گھوڑیاں کم پین اُوتے

انسان نوں زندگی وچ مشکلاں آوندیاں نیں ایس لئی اوہناں نوں برداشت کرن تے حل کرن دا اُدّم دل وچ تیار رکھنا چاہیدا اے۔

اونٹھاں نال گڑیڈے (کبڈی کھیڈے (کھیلے) کملی پاؤلیانی (پولانی)

ان جوڑ بندیاں نال میل ملاپ رکھن والیاں بارے آکھیا جاندا اے۔

اُونٹھاں نوں بیگار پھڑن' لومبڑی بھجی پھرے

جدوں کم حیثیت بندہ کسے وڈی حیثیت والے کولوں کم لین دا چارا کرے تاں آکھیدا اے۔

اونٹھاں والے سدا دوالے' مجھاں والے ادّھے بھیڈاں والے سُدا سکھالے جنھاں گئے روپئے لدّھے

جناوڈا کم ہووے اوڈا ای وڈا نقصان وی ہوندا اے بھیڈاں دی چنگی سانبھ کیتی جائے تے سب نالوں نفع دین والا کاروبار اے۔

اونٹھاں والے شام نوں بلداں ادھی رات کھوتیاں والے دھمی ویلے رلے اکو ساتھ

اونٹھاں' بلداں تے کھوتیاں دی رفتار بارے دس پائی گئی اے

اوٹھیں پھر نہ آوے تے بھویں لتاں مارے

ویکھو: ٹرسکاں نہ تے فٹے منہ گوڈیاں دا

اوہ ای بھلے جیہڑے جائیوں نہیں ہلّے

اوہ ای بندے چنگے رہندے نیں جیہڑے اپنی جگہ توں ہلدے نہیں' مستقل

Dr. Shahbaz Malik

مزاج بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا اجھدا ہووے کہ اوہ درست اے پھیر اوہدے اُتے ٹک جاوے۔

اوہ تے نہ دِکھن بلدے اگے توِس دھاڑ تے آوے اگےّ للکس دھک تے گھر آ جگےّ، مردنہ ہوس تاں کھاوے اگےّ

ایہہ تنے بلدی اگ وچ پین پہلا اوہ داگی جیہڑا وگ توں پہلاں گھر آئے دوجا اوہ بندہ جیہڑا باہروں اچانچا آ کے گھر بگےّ تے تیجی اوہ سوانی جیہڑی خاوند توں پہلاں روٹی کھالیندی اے۔

اوہ بھلا مٹھا جوا کھیں نہ ڈٹھا (یاں) اوہ ای مٹھا جیہڑا اُبلا نہ ڈٹھا

جدوں بندہ کسے دی تعریف اوہدے واقف کار اگے کرے اوہ اوہدیاں کرتوتاں توں اگے ای جانو ہووے اوہ اگوں کہندا اے۔

اوہ نہ بھُلا نہ جانیئے جو مڑ گھر آوے (یاں) اوہ نہ بھلا جو شامیں گھر آوے۔

ویکھو: سویر دا بھلا شامیں گھر آ جائے تے بھلا نہیں آکھیدا۔

کسے پاسے ٹُر کے بھلن یاں نقصان اٹھان مگروں سنبھل جائے یاں راہے پے جائے تاں آکھدے نیں۔

اوہ بھی نہیں بھُلا جیہڑا راہ پئی جاوے

ویکھو: اوہ بھلا نہ جانیئے جو مڑ گھر آوے۔ بھٹک کے سنبھل جانا

اوہ جو دسدیاں ڈھیریاں جتھے لکھ پئے، اوتھوں کوئی نہیں آوندا ایتھوں لکھ گئے

قبرستان نوں سامنے رکھ کے موت کولوں عبرت حاصل کرن دی پکی اے کہ ایس دنیا وچ قیام عارضی تے اوس وچ ہمیش اے۔

اوہ دِن ڈُبا جدکم سوارے گیا

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ فلانے بندے کولوں کم دے سوا دن دی آس نہیں تاں آکھیدا اے

اوہ دِن ڈُبا جدوں گھوڑی چڑھیا کُبا

جدوں بندہ اوس کم جوگا نہ ہووے جس کم دی اوہدے کولوں آس کیتی جاوے تاں کہندے نیں۔

تیرا اوس دا کدی نہ میل ہوسی جس رن دا کنڈا اے ٹدھ کُھا

اوہ دن ڈُبا منظور ایہہ یادرکھیں جدوں گھوڑی تے چڑھیا آن کُبا (منظور بٹ)

اوہ رن گئے دیاہی جیہدے بُوہے جنج نہ آئی

ادھالی یاں ادھلی ہوئی سوانی دی شادی وی کوئی شادی ہوندی اے شادی دی شان تے جنج نال بن دی اے۔

اوہ سُر ہور تے ایہہ سُر ہور

اپنے عیب لُکان لئی کوئی بندہ کوئی بہانہ پائے تے دوجے اوس نوں پچھان جان تاں آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: کسے سوانی دی پیڑھی تے بیٹھے ہوا سرک گئی اوس چھیتی نال پیڑھی سرکا کے آواز کڈھن دی کوشش کیتی تے اپنے ایس عیب نوں لکایا کول بیٹھی سوانی بھانپ چکی سی اوس آکھیا اوہ سر ہور تے ایہہ سر ہورا یتھوں گل بن گئی۔

اوہ کجھ دیئے نہ مانگواں جس نوں دے پچھتایئے

کسے نوں کوئی چیز مانگویں دین لگیاں ایہہ گوہ کر لینا چاہیدا اے کہ دین پچھوں پچتانا نہ پوے جے پچھتانا ہووے تاں دیویئے ای نہ۔

اوہ کیہ دیسی ساڈھو جس ہوِن گلولا کھاڈھو

اوہ سادھو کاہدا جس منگ کے کھاہدا، منگن پنن والا فقیر کسے دا کیہ سوار سکدا اے؟

اوہ کیہڑا لوٹا جیہڑا اجھنگو نہیں چھولیا

ہوا چلے تے ہر بوٹا ہلدا اے، مطلب اے دنیا وچ کوئی بندہ عیبوں پاک نہیں، عیبوں پاک صرف رب دی ذات اے نبی پیغمبر معصوم ہوندے نیں۔

اوہ کیہڑی گلی جتھے بھاگو نہ کھلی؟

جدوں کوئی بندہ ہر تھاں آموجود ہووے تاں کہندے نیں۔

اوہ لوڑے نتھ گھڑان نوں اوہ لوڑے نک وڈھان نوں۔

جدوں کوئی کسے توں فائدے دی اُمید لائی بیٹھا ہووے تے اوہ اگوں نقصان اپڑان دی سوچ رہیا ہووے تاں کہندے نیں۔

اوہ ماں مرگئی جیہڑی دہیں نال ٹکر دیندی سی۔

جدوں کوئی بھیڑے بندے کولوں وی اوسے سُکھ دی اُمید رکھے جیہڑا چنگے بندے کولوں مل سکدا اے تاں کہندے نیں یاں دُکھ وچ سُکھ بھالن والیاں بندیاں بارے وی کہندے نیں۔

اوہ منگے پسوائی، اوہ پتھر ڈالے (یاں) اوہ منگے پیہاونی اوہ پتھر مارے

مطلب اے کم دا معاوضہ منگن تے اگوں نقصان اپڑان دا آہر کردا اے

اوہ نار سلکھنی جس پہلے جائی پچھی

پچھی عورت نوں سمجھیا جاندا اے، اکھان وچ اوس سہاگن نوں چنگی اکھیا اے جیہڑی پلیٹھی دی کڑی جے (ہندو عورت نوں پچھی سمجھدے نیں)۔

اوہ نال نہ نیوے اوہ آکھن میں ٹلی والے تے چڑھساں (یاں) اوہ نال نہ نیوے میں لسوڑوالے داند تے چڑھساں

ویکھو: اوہ نال نیں چاہندے، اوہ ساپھالی تے چڑھدا اے (یاں) اوہ نال نہ کھڑے تے اوہ گودی چڑھے۔ جدوں کوئی خواہ مخواہ کسے کولوں فائدہ چکن دا آہر کرے۔

اوہ نال نہیں چاہندے اوہ ساپھالی تے چڑھدا اے

ویکھو: اوہ نال نہ نیوے اوہ آکھے ٹلی والے تے چڑھساں (یاں) اوہ نال

Dr. Shahbaz Malik

کھڑے تے اوہ گودی چڑھے

دھگانے کم لین والیاں بارے آکھیدا اے۔

اوہ نال نہیں رلاندی ایہہ گلتریاں بنھدی اے۔

اوہ نال نہیں ملاندی تے ایہہ خواہ مخواہ سرتے رسال بنھ کے تیاری پئی کردی اے جدوں کوئی کسے نوں دلوں نہ چاہندا ہووے تے اوہ خواہ مخواہ تعلق پیا جوڑے تاں کہندے نیں۔

اوہ نہیں چائیندے تے اوہ لیف آلی تے چڑھدا آہا

ویکھو: اوہ لوڑے نتھ گھڑاں نوں اوہ لوڑے نک وڈھان نوں

جدوں کوئی کسے نوں اہمیت نہ دیوے تے اوہ آپ ای آس رکھے تاں آکھیدا اے۔

پچھوکڑ: کجھ بندے سانڈھنیاں تے سوار ہو کے کتے چلے کہ اک بندے نے نال جان دی خواہش ظاہر کیتی اوہناں اوہنوں کوئی اہمیت نہ دتی یاں انکار کردتا پر اوہ بندہ بضد ہویا کہ میں لیف والی سانڈھنی تے ای جاناں اے ایتھے کسے آکھیا کہ اوہ نہیں چائیندے تے اوہ لیف آلی تے چڑھدا پیا اے ایتھوں گل بن کے اکھان داروپ دھارگئی۔

اوہ دسے ہور نال جھگا وڑ گیا پیو دی گور نال

گھر نال لگاؤ تے دلچسپی نہ ہون تے کہندے نیں۔

اوہ ویلا نہ بھال ٹکر کھاندی کسے نال

جٹ اکو جہے دیہاڑے نہیں رہندے آدکھے ویلے سوکھل دی آس رکھی جائے تاں آکھدے نیں۔

اوہدا سرتے اوہدیاں ای جُتیاں

مطلب اے کہ کسے نوں اوہدے اپنے کولوں نقصان اپڑنا۔

مینوں بزم وچ ویکھ کے اک دو تی راتیں شمع رونوں لائیاں لوتیاں سن
بعضے لوک تے توتے اڈاوندے نیں تے اوس اڈیاں توتیاں سن
اگوں کجھ وی پچھو نہ نال اوہدے جو کجھ ہویاں کسوتیاں سن
ڈھا خوب سی اکھیاں نال ناصر اوہدا سر تے اوہدیاں جوتیاں سن
(حکیم ناصر)

اوہدا گٹھڑی اوہدا نٹھڑی سودا روک بروک دا' اوہ مرویسی اوہ ٹرویسی منہ کالا ہوسی لوک دا

رقم خرچ کے بالڑی کُڑی نال ویاہ کرن والا بڈھا بندہ چھیتی ای مر جائے گا۔ یاں کُڑی کسے نال اُدھل جائے گی انج ایس طرح دارشتہ کرن والے دا منہ کالا ہوئے گا اکھان وچ انمل ویاہ کرن دی مخالفت کیتی گئی اے۔

اوہو واہی (باہی) جیہڑی گھول گھال لاہی

واہی اوہو اے جیہڑی کرڑی محنت نال کیتی جاوے

اوہدے کول ہن کیہ پیا اے؟ عزت لئی بیٹھا اے

عزت دار کنگال بارے کہندے نیں

اوہناں جیہے نہ ہون بھانویں ہون ڈھیر ڈھیر

کسے چیز نوں ہندن لئی آکھدے نیں

اوہناں دا کیہ وساہ جیہڑے مویاں اکھاں پھیر تکدے نیں

دھوکھے باز بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے فریب دین دا چارہ کردے نیں۔

پچھوکڑ: کہانی انج بنی ہوئی اے کہ جنگل وچ اک شیرنی تے ہرنی دی دوستی ہو گئی اک دن شیر نوں شکار نہ ملیا اوس نے شیرنی نوں آکھیا ہرنی نوں ایہہ آکھ کے بلا لے کہ شیر مرگیا اے شیرنی دے کہن تے ہرنی آئی اوس شیر ول ویکھیا اوس نوں شک پے گیا کہ شیر جیوندا اے اوہ شیرنی نوں آکھن لگی' اوہناں دا کیہ وساہ جیہڑے مویاں اکھاں پھیر تکدے نیں۔ توں پٹو سرکنوں میں پٹساں دکھ تے دوڑ گئی۔ ایتھوں گل بن گئی۔

اوہناں نال شریکا کاہدا رب جنہاں دیاں منّے؟

بختاور دی کامیابی بارے ہارمن والے اپنے آپ نوں دلاسہ دیندیاں کہندے نیں۔

اوہوای مٹھا جیہڑا ابلّھاں نہیں ڈٹھا

ویکھو: دور دے ڈھول سہانے

جیہڑی چیز نال واہ نہ پیا ہووے اوس نوں چنگا آکھنا

اوہو باہیاں جیہڑیاں پہن پہن لاہیاں

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ معاملہ یاں گل ویکھی بھالی اے تاں کہندے نیں

اوہو بوری کھوتی اوہ رام دیال

ویکھو: سجرے نہ بہے ہمیش اکو جہے

ہمیشہ اِکو جیہا رہنا۔

اوہو تُوتی اوہو راگ

مُڑ مُڑ اوہ گلاں کار کرنی

اوہو چور تے اوہ چورادا اُگھرا

جدوں چورای چوراں نوں لبھن والیاں دے نال رل ٹُرے تاں آکھدے نیں۔

اوہو رانیاں جو خصماں بھانیاں

جیہڑی چیز مالک نوں چنگی لگے اوہوای معیاری ہوندی اے چیزیاں بندے دا معیار اوہدا مالک متھدا اے۔

سنی ہووے گی توں کئی وار کہت ایہہ پرانی
رانی بن کے اوہو بہندی جیہڑی خصمیں بھانی (سر شہاب الدین)

Dr. Shahbaz Malik

او ہو سجن جیہڑا منہ تے سچ آکھے

اصلی دوست یاں سجن تے اوہ ای ہوندا اے جیہڑا اصلی تے حقیقت دا اظہار منہ تے کرے' منہ تے تعریف کرن والا تے پٹھ پچھے بدصفتی کرن والا سجن نہیں ہو سکدا' منہ تے سچ آکھن نال انسان اپنی اصلاح وی کر سکدا اے تے جھوٹھی تعریف نال ٹُراہے پے سکدا اے۔

او ہو گھڑا تے نت کھوہ تے کھڑا

مطلب اے جس نال ہر ویلے دا تعلق ہووے اوہدے توں دُور نسن دی گنجائش نہیں ہوندی

اوہ گھڑی سُلکھنی جیہڑی شوہ نال وہاوے

محبوب' خاونداں یاں رب دی ذات نال ملاپ دی گھڑی ای چنگی ہوندی اے۔ وچھوڑا تے موت دا دُوجا ناں اے' وچھوڑے وچ زندگی عذاب ہو جاندی اے۔

ایانا جانے ہیا سیانا جانے کیا

بچہ محبت نوں جاندا اے تے سیانا لین دین نوں سمجھدا اے۔

ایانا گل کرے تے سیانا قیاس کرے

ایانا بھانویں کوئی وی گل کرے سیانے نوں چاہیدا اے اوس گل دی ڈونگھیائی تیکر اپڑے تے اصل گل نوں پھڑے ایہہ اکھان اوہدوں ورتی دا اے جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ گل دے انداز نوں نہ ویکھو مطلب ول دھیان کرو۔

تن کہیا وزیر بیٹھ جاؤ تسی آقا تے میں ہاں داس میاں
کرے گل ایانا تے ہے لازم دانا سنے تے کرے قیاس میاں
(عزیز خاں شہرم)

ایانے دی یاری' سدا خواری

آپ توں گھٹ عمر دے بندے نال دوستی چنگی نہیں ہوندی کیوں جے اوہ نادانیاں کردا اے

ایانے کیڑیاں دا بھون ہوندے نیں

جدوں نِکے نِکے بال کوئی کم کرن بال ودھیرے ہون تے کیڑیاں وانگوں اِک اِک دانہ کر کے بھڑولے بھر لیندے نیں

ایانیاں دا بیج تے ماں دا رج

کسے پاروں کوئی لابھ چک لئے تاں آکھدے نیں۔

چھوٹیاں نے رکھیا اے وڈیاں دا مان
رج لیا ماں نے ایانیاں دے بیج (مولا بخش کشتہ)

اتوار جائیے جاں پوجا پھیرن بائیے (یاں) اتوار تاں جائیے جے پوجا پادن بائیے

اتوار والے دن پوجا پھیرن والیاں عورتاں کہندیاں نیں

اتوار نہ لنگھن پار' متوں جتا آوے ہار

بدشگونی اے کہ اتوار نوں سفر کرن والا منزل تے نہیں اپڑدا' ایس دن جُوا کھیڈن والے دی ہار ای ہار ہوندی اے

اڈا امتحانہ ہو کوئی منہ پاوے' اڈا کوڑا نہ ہو کوئی سُٹ پاوے

ہر چیز دی زیادتی بھیڑی ہوندی اے ایہہ دسن لئی آکھیدا اے' میانہ روی چنگی چیز اے۔

ایس بابل دا کیہ بھروسا جو ڈولی پیئیاں کڈھے؟

بے زبانے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا گل کر کے مُکر جائے۔

ایس سراں وچ جیہڑا وی آوے گا منڈے نوں مارے گا

جدوں سب دے عیب ماڑا ویکھ کے تھپے جان تے دوجیاں دی سزا اوس اِکو نوں ناحق پئی ملے تاں ایہہ کہانی دے پچھوکڑ والا اکھان پاندے نیں۔

پچھوکڑ: کہانی انج سنی دی اے کہ کسے تندور تے جھیوری دی روٹیاں لاندیاں ہوا سرک گئی کول اک نِکا جتا منڈا بیٹھا سی جھیوری نے اپنا عیب لکان لئی اوہدی دھون تے مکا مار کڈھیا کہ بھیڑیا ایتھے ای ایہہ کم کرنا سی؟ اتفاق نال جس بندے دیاں روٹیاں لگ رہیاں سن اوہدی وی ہوا سرک گئی اوس نے وی اپنا عیب لکان لئی منڈے نوں ماریا۔ ایتھے کسے نے آکھیا ایس سراں (تندور) تے جو وی آوے گا منڈے نوں مارے گا تے گل مشہور کے اکھان بن گئی

ایس سہاگ نالوں رنڈیپا چنگا

جدوں ویاہی عورت نوں کوئی سہولت نہ ملے اوس نوں کوئی سُکھ نہ ملے تاں آکھدی اے۔

ایس کن سُنی تے اوس کن کڈھ دِتی

جدوں کوئی سن کے عمل نہ کرے تاں کہندے نیں۔

کناں دے وچ پیندی ناہیں بات ہدایت والی
ایہدر سن کے اوہدر کڈھدیئے بات حقیقت والی (محمد علی فائق)

ایس ہتھ دے اوس ہتھ لے

بدلہ دست بدستی مل جاندا اے۔

ایسا قہر کدی نہ ڈٹھا' تندو چایا وٹا

جدوں کوئی اجیہا بندہ جھگڑا کرن لگ پئے جیہدے بارے گمان نہ ہووے کہ اوہ لڑائی کرے گا تاں کہندے نیں۔

ایسا کم مُو لے نہ کیجئے جت انت پچھوتائیے

گوربانی دا ایہہ شبد مشہور ہو کے اکھان بن گیا اے۔ اوہ کم کریئے ای کیوں جس دے کرن مگروں نقصان اپڑے تے پھیر بندے نوں پچھتاوا لگے۔

Dr. Shahbaz Malik

ایسے آئے ہور جیہاں اگلے دتے توڑ

جدوں نویں آون والیاں پاروں پہلیاں دی اہمیت گھٹ جائے تاں آکھیدا اے

ایسے نوں تیسا ملے سن لے راجہ بھیل

لوہے نوں گھن کھا گیا مُنڈا لے گئی چیل

اٹ دا جواب پتھر نال دِتا جائے یاں چالاکی دا جواب چالاکی نال تاں آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: اک بندہ باہر کتے جان لگیاں کجھ لوہا اک بندے کول امانت وجھوں رکھ گیا۔ جدوں اوہ واپس آیا تے اپنی امانت واپس منگی جواب ملیا لوہے نوں تے گھن کھا گیا اے۔ امانت رکھن والا بڑا نموجھان ہویا تے چپ کر گیا پھیر آکھن لگا یار اک کم کر اوس آکھیا کیہ؟ جواب دِتا ذرا مُنڈا امیرے نال گھل دے میں دریا وچ نہاناں اے ایہہ میرے کپڑیاں دا دھیان رکھے گا۔ اوس منڈا اوہدے نال گھل دِتا اوس منڈے نوں لکا لیا معاملہ راجے تیکر اپڑیا راجے نے اوہنوں طلب کر کے آکھیا کیوں بھئی توں مُنڈا کیوں نہیں دیندا؟ امانت رکھن والا بولیا۔

؎ ایسے نوں تیسا ملے سن لے راجہ بھیل
لوہے نوں گھن کھا گیا مُنڈا لے گئی چیل

راجہ حیران ہویا تے آکھن لگا 'مُنڈے نوں چیل کیویں لے جا سکدی اے؟ امانت رکھن والا بولیا تے لوہے نوں گھن کیویں کھا سکدا اے؟ امانت وچ خیانت کرن والا شرمندہ ہویا اوس لوہا واپس کر کے اپنا مُنڈا لے لیا گل مشہور ہو کے اکھان دا روپ وٹا گئی ایہہ اکھان اُردو وچ وی عام استعمال ہوندا اے۔

ایشر تِسّے گھر گھر چھپّڑ چھاراں

جدوں اصل مالک بھکھے رہن تے دوجے رج رج کھا لین تاں کہندے نیں۔ اشر دا مطلب اے رب، رب ایہدر تریہا یا مر رہیا اے تے گھر گھر بارشاں دے چھپڑ لگے نیں۔

ایکا کرن لوک تاں کیوں نہ وسّے جھوک

اتفاق محبت نال لوک رہن تاں ای وستیاں وسدیاں نیں۔

ایکے وچ برکت اے

ویکھو: اِک اِک تے دو یاراں۔

؎ وانگ بھانڈیاں گھر جے بت کھینہدے اوہ سمجھاوندا نال پیار میاں
ایکے وچ ای ساریاں برکتاں نیں رزق آ رہیا سی چھالاں مار میاں
(منظور بٹ)

ایمان اے تاں سب کجھ اے

ایمان قائم اے تے انسان اپنے مرتبے اُتے قائم اے۔

این دی کُتی منڈیالے نوں بھونکے

مطلب اے چکی دی کُتی منڈیالے پنڈ والیاں نوں بھونکدی اے جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جیہاں دے زیر سایہ رہنا ہووے اوہناں نوں ای نقصان اپڑان دا آہر نہیں کرنا چاہیدا تاں آکھیدا اے۔

اینا پکّا جناں بیہانہ ترّکا

اونا ای پکایا جیہڑا کھا لیا' وادھو نہ پکایا تے نہ اوہ بیہا ہویا تے نہ ترگیا جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اونا ای ملنا چاہیدا اے جنا ملن نال پھک نہ پئے تاں کہندے نیں' تھوڑے رزق والے بندیاں نوں طنز کر دیاں وی ایہہ اکھان پاندے نیں۔

اینا نفع کھاؤ جِنّا آٹے وچ لون

کاروبار وچ نفع گھٹ توں گھٹ لین دی پکّی اے

اینی گورائی سارے پنڈ کھنڈائی

رائی رتی تھوڑی چیز نوں کہندے نیں جدوں کوئی نکی جہی گل نوں ودھا چڑھا دیوے تاں کہندے نیں جیویں رائی دا پہاڑ یاں بات دا بتنگڑ

ایہہ اساڈا جینا دھپ سہے نہ سی

انسان نہ زیادہ دھپ سہہ سکدا اے تے نہ زیادہ پالا

ایہہ بلی اے تے گوشت کتھے اے؟ ایہہ گوشت اے تے بلی کتھے اے؟

جھوٹھے دا جھوٹھ ثابت ہو جائے تاں آکھیدا اے

ایہہ جگ مٹھا تے اگلا کس ڈِٹھا؟

دنیا دے عاشق بندیاں نے دنیا کمان لئی ایہہ جُھوٹھا اصول بنایا ہوندا اے اچھے بندیاں بارے دُوجے اوہناں دا ایہہ اصول طنز نال دوہراندے نیں۔

ایہہ جیہی سلائی لائی' اگلی لوبھی گوائی

اکھ وچ اِیس قسم دا سُرمہ پایا کہ جیہڑا نظر آ رہیا سی اوہ وی ختم ہو گیا' جدوں کوئی کسے کول فائدے واسطے جاوے تے اُلٹا نقصان ہو جائے تاں آکھدے نیں

ایہہ جیہاں بیانہہ دے ایہہ جیہے نیندرے ہوندن

ایہو جیہاں ویاہواں دے ایہو جیہے نیوندرے ہوندے نیں' کسے غیر پسندیدہ کم دے ناخوشگوار نتیجے اُتے آکھیا جاندا اے۔

ایہہ گھوڑا تے ایہہ میدان

مطلب ایہہ اے کہ گھوڑا موجود اے تے میدان وی' جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ گل دا نتارا ہُنے کر لئو تاں کہندے نیں جیویں ہتھ کنگن نوں آرسی کیہ۔

ایہہ کل جگ نہیں کر جگ اے' ایس ہتھ دے تے ایس ہتھ لے

ویکھو: کرنی دی بھرنی اے۔

بھیڑے کماں دا بھیڑا نتیجہ ہتھو ہتھ مل جاندا اے۔

ایہہ منہ تے مسراں دی دال؟

ویکھو: سُوراں نوں کھجوراں

Dr. Shahbaz Malik

بندے دا معیار اوہ نہ ہووے جس چیز دی اوہ منگ کرے تاں کہندے نیں۔

پچھوکڑ: آکھدے نیں اِک نویں بنے نواب نے اک شاہی باورچی نوکر رکھیا جیہدا کمال مسراں دی دال پکاناسی باورچی نے نواب کولوں سارے مسالیاں لئی کئی سینکڑے روپے لے تے پھیر دال تیار کرن لگ پیا جیویں اوہدے کم کرن دا طریقہ سی اوہ کم کردا رہیا نواب دے چمچیاں نے نواب نوں پٹی پڑھائی کہ حضور باورچی تے سارا سارا دن ویہلا بہہ رہندا اے۔ نواب نے اوہناں دے آکھن تے باورچی نوں بلا کے جھاڑیا اوہ شاہی باورچی سی تے گُن والا سی اوس جھاڑ نہ سہی تے جتّی دال سی اوہ ہانڈی چک کے کول ای اِک سکے رکھ دے مُڈھ نال روڑھ دِتی تے سلام کر کے چلا گیا تھوڑے دِناں پچھوں اوہ سکا سڑیا رکھ ہریا بھریا ہو گیا ایہہ گل جدوں نواب نے ویکھی اوس باورچی نوں لبھا کے پھیر اوہو دال بنان دی فرمائش کیتی باورچی نوں اوہو پرانی گُھند گ سی اوہ آکھن لگا ایہہ دال تُسی نہیں کھا سکدے ایہہ منہ تے مسراں دی دال؟ ایتھوں گل بن گئی تے مشہور ہو کے اکھان بنی۔ اکھان اُردو وچ وی عام ورتیا جاندا اے۔

دھنگ ہو جاندا سارا پنڈ وہندا دیندی جو تیتوں زر مال ہیرے
ہن موٹھاں دی چھانویں توں رہو بیٹھی ایہہ منہ تے مسراں دی دال ہیرے
(منظور بٹ)

ایہدر جمنا ایہدر جمنا وچ جمنا کھوہ ستھریا لینا اپنا منہ وچ دے کے گونہہ

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جو بندے دی قسمت وچ لکھیا اے اوہ اوس ہر قیمت تے لے لینا اے بھانویں کوئی کجھ پیا کرے۔ ایہہ اکھان ورتندا اے ستھرا بھگت دا بول اے جیہڑا مشہور ہو کے اکھان دا درجہ وٹا بیٹھا

ایہدر رب اوہدر رب، رب ای رب سب

ہر پاسے رب دِسنا اوہدیاں قدرتاں اوہدا چمکار نیں ہمہ اُوست دا نظریہ اے جس نوں محی الدین ابن العربی نے استدلالی رنگ دتا سی۔

ایہناں تِلاں وچوں تیل نہیں نکلنا

جدوں کسے کولوں کسے کم دے نہ ہون دی آس ہووے تاں کہندے نیں۔

ایہناں دریاواں دی کنڈیاں نال کھیہندیاں لنگھ جاندی اے

جس بندے نوں نت مصیبتاں ای پیاں رہن یاں کسے بندے دی اکو ڈگر تے زندگی گزر جائے تاں آکھیدا اے

ایہناں دے چھٹّے رُکھ ہرے نہیں ہوندے

اوس بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا ڈھیر نقصان اپڑان والا ہووے۔

ایہناں دھیّاں جوایاں گھر گالے نکمّے، اوہو کم آئے جنہاں چنگھے نیں ممّے

ماپیاں تے مصیبت آوے تے عام کر کے پُتر ای بوہڑدے نیں دھیاں تے جوایاں دے آکھن وچ ہوندیاں نیں تے جوائی بگانے پُتر ہوندے نیں

ایہنوں اُکاؤ اوہنوں کڈھ لئو

اِکو شکل یاں سُبھا دے بندیاں بارے کہندے نیں۔

ایہنیں کھر اسیں ایہو جیہا ای پیسدا اے

جدوں کسے دی بھیڑی وادی نوں دُور نہ کیتا جا سکے تے اوہ مُڑ اوہ گند گھولے تاں کہندے نیں۔

ایہو جیہاں دے گل ایہو جیہے ہوندے نیں

جدوں کوئی اپنی لاعلمی نوں چھپان لئی کوئی چالاکی دی گل کرے تاں آکھیدا اے۔

پچھوکڑ: کہانی انج سنی دی اے کہ اِک بندے نے اونٹھ ویکھیا جیہدے گل وچ ٹلی سی اوس دوجے بندے کولوں پچھیا کیوں جی ایہہ کیہ اے؟ تے ایہدے گل وچ کیہ پیا اے؟ دوجا بندہ اپنی لاعلمی لکان لئی چالاکی نال بولیا تہانوں نہیں پتہ ایہو جیہاں دے گل ایہو جیہے ہوندے نیں!

ایہو حال مہینوال دا تے اللہ بیلی مال دا

جدوں حفاظت کرن والے ویسلے ہو جان تاں حفاظت کیتی جان والی چیز دے غیر محفوظ ہون بارے دس پاندیاں آکھی دا اے۔

ایہے جیہے آؤ تے کیوں نہ بھاؤ

جدوں کوئی آؤن والا کھٹی کمائی یاں سغات لے کے آوے گھر والے خوشی نال کہندے نیں۔

ب

بابا آؤ تے بکریاں چراؤ

کسے دی آس تے بہہ رہنا۔

بابا آئے نہ تے گھنٹہ وجے نہ

کوئی کم جدوں کسے بناں ہونا مشکل ہووے تاں کہندے نیں۔

بابا ٹل پکّی پکائی گھل

آہلکی تے کم چور بندے بارے کہندے نیں۔

بابا وی گرم تے بابے دیاں گولیاں وی گرم

گرم سبھا دے بندے بارے آکھدے نیں یاں گرم سبھا دے دو بندے لڑائیوں نہ مڑن دوجے آکھدے نیں۔

ایہدر بابا وی گرم تے گولیاں وی گرموں گرم کیویں کم راس ہووے
اوتھے قاضی دی پیش کیہ جاونی اے پڑھی ہیر جتھے بی اے پاس ہووے
(منظور بٹ)

Dr. Shahbaz Malik

بابا مویا نہالا جمیا، پھیر تریاں دے ترّے

ویکھو: ماں موئی رن سوئی پھیر تریاں دے ترے

جدوں ٹبر وچ واہدا نہ ہووے تے خاندان یاں کنبہ اونے دا اونار ہے تاں آکھیدا اے

بابانیاں کہانیاں پُت سپُت کرین

گورباں دا ایہہ شبد مشہور ہو کے اکھان بن گیا اے مطلب اے کہ پچھلیاں بارے چنگیاں گلاں لائق پتر ای کردے نیں۔

بابا ولی تجی بھلی

کسے وڈے خاندان یاں بندے دی بُرائی ویکھیئے تاں طنز نال کہندے نیں۔

بابل دتی ڈھینگری اوہ وی پروان

پیو دے سہیڑے ورتے دِتے داج نوں ای ودھیرا کجھ سمجھن والی تے صبر سنتوکھ نال حیاتی بیتان والی کڑی دے جذبیاں دا اظہار اے۔

بابل راجہ کدے نہ نیویا دھیاں آن نوایا

بڑے بڑے اینٹھاں والے تے پھوں پھاں کرن والے جدوں دھیاں ویاہندے نیں تے روانگی ویلے اوہ دی ہتھ جوڑ کے کھلو جاندے نیں کہ جگر دا ٹکڑا دوجے دے حوالے کر رہے نیں خبرے دوجے اوہدے نال کیہ سلوک کرن ایس نرمی تے ہیناں ہون دا مقصد ایہو ہوندا اے کہ کڑی نال چنگا سلوک کیتا جائے تاں جے اوہناں دا کلیجہ ٹھنڈا رہے ٹھیک ای کہندے نیں دھیاں نے خان نوائے۔

بابل میرے چیرا (چولا) دِتا ساہ لواں تے پاٹے (یاں) بابل دتی کھائی میں اکّو ڈنگ ہنڈائی

- کسے دی دِتی غیر معیاری چیز بارے آکھی دا اے طنز نال۔

بابے بناں بکریاں نہیں چردیاں

ویکھو: بابا آوُ تے بکریاں چراوُ۔

بگانی آس تے بہن والیاں بارے آکھدے نیں۔

بابل تونہاں سہیڑیاں کجھ ٹنڈاں کجھ ریڑیاں

بھرجائیاں جدوں اپنی پسند دیاں نہ ہون تاں نناناں آکھدیاں نیں۔

بابے دی دھی چلی تے میں کیوں رہاں اکلّی

کسے دی ریس کرنا یاں کسے ولوں ویکھ نہ سکناں۔

بابے دے گھر دھی نہ کائی پوتریاں دی دھار آئی

جدوں دوجی نسل دے گھر دھیاں بوہتیاں ہو جان تاں آکھدے نیں۔

بابے کوں بیج نہ ملے ہل وہاون کنوں جان چھٹے

اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے آرام طلب ہون بہانہ بنا کے کم کرنا چھڈ دینا چاہندے رہن۔

باپ پھرے پھوسی پھوسی پُتر بجھنے گھوڑے (یاں) باپو سہک مویا باسی ٹکڑیاں نوں پُتر پوریاں دان کرواندے نیں

اصلوں نسلوں تے کجھ نہ ہون تے وڈے بن بن بہن۔

باپ جنہاں دے سُورمے پُتراں دی اوہو خو

پیو بہادر ہون تے پُتر وی جی دار ہوندے نیں۔

باپو باپو کہندے ساں سدا سُکھی رہندے ساں باپو باپو کہایا تے ڈاہڈا دکھ پایا

گھر گھرہستی دیاں لوڑاں تھوڑاں تے جھنجھٹاں بارے آکھیا جاندا اے کہ کوارے ساں تے کوئی فکر فاقہ نہیں سی ویاہے گئے تے بال بچہ ہو گیا تے جے بال بچہ ہو یا تے اوہدے پالن دی فکر سدا ای لُون تیل لکڑیاں دی لگی رہندی اے۔

باجرہ جیٹھا پُتر پلیٹھا، مال اوٹھا گھر کوٹھا

جیٹھ والا باجرہ، پلیٹھی دا پُتر تے مال وچوں اوٹھ چنگے گنے جاندے نیں۔

باجرہ جیٹھی دا پُتر پلیٹھی دا

پلیٹھی دا پتر چنگا سمجھیا جاندا اے کیوں جے اوہ جھٹ جوان ہو کے پیو دی بانہہ بن دا اے۔

باجرے دی روٹی تے ساگے نا (دا) پتّاں ماں میکی دی رہی میں نہ گھنتاں

پوٹھوہاری انگ دا اکھان اے جس وچ دسیا گیا اے کہ موقعہ تے ملیا سی کہ میں ایہہ فائدہ اٹھاندی پر میں آپ فائدہ نہ اٹھایا ایسے موقعے نوں یاد کرن لئی ایہہ اکھان پایا جاندا اے۔

باجرے دی کوٹھی گجراتی جندرا

ویکھو: کھاں دی کُلی ونڈ گھندا پاڑ چھا'

اجوڑ جوڑ جوڑن تے کہندے نیں۔

باجھ پیاریاں جیویئے بن انوں مریئے (یاں) باجھ پیاریاں جیویئے بن کھاہدے مریئے

انسان اپنے پیاریاں بناں جی سکدا اے روٹی کھاہدے بناں جی نہیں سکدا۔

باجھ کمائی اپنی گیانیاں پھرے چوراک

اپنی کمائی دے بغیر علم والا وی پریشان پھردا اے۔

بادشاہ دا پُتر قیدا اے کجھ دے ای جاوے گا

جدوں کسے چیز کولوں ہر حالت وچ لابھ دی آس ہووے تاں کہندے نیں۔

بادشاہ دے اگوں نہ جایئے تے کھوتے دے پچھوں

ویکھو: افسر دی اگاڑی تے گھوڑے دی پچھاڑی بُری

بادشاہواں دے معاملے دریاواں دے وہن (پھیر)

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ایہہ معاملہ عام بندے دی سمجھوں باہر اے اودوں

Dr. Shahbaz Malik

ایہہ اکھان پائی دا اے۔ وڈے لوکاں دے معاملے جاننا آوکھا اے۔

بادشاہی پھُلاں دی سیج نہیں

حکومت کرنا اک آوکھا کم اے ایہہ نری پھُلاں دی سیج نہیں۔

بادشاہی گرم دی دکانداری نرم دی' ناری ہوندی شرم دی' دولت ہوندی کرم دی

بادشاہیاں حاکم سختی کولوں کم نہ لے تے کامیاب نہیں انج ای دکاندار خوش اخلاق' عورت باحیا چنگی اے تے دولت محنت نال ملدی اے (قسمت دا وی ایس وچ دخل ہوندا اے)

بادشہیں کوں پوَن وَیکے تے جٹی کون وچاری

حکمراناں نوں مصیبتاں پے جاندیاں نیں عام آدمی کیہ اے؟ جدوں عقلمند بندے مصیبتاں وچ پھس کے عاجز آسکدے نیں تے عام آدمی دا کیہ شمار اے۔

بار پرائے بیسنا سائیں مینوں نہ دے

اوس ویلے لئی ایہہ اکھان اے جدوں ایہہ سمجھانا ہووے کہ اپنے ہتھاں دی کمائی تے اپنے گھر دے دن دی ریس کوئی نہیں۔

بار چاون قیامت آون اے

قرض اک قسم دی قیامت ہوندی اے' قرض نہ لین دی پکی اے۔

بار چاون ویلے چنگا بھلا' بھال بھرن ویلے ڈورا

مطلب اے دانے چکن لئی ٹھیک ٹھاک تے معاملہ بھرن لئی بولا جدوں کوئی فائدہ لین لئی اگے تے فائدہ دین ویلے پچھے پچھے ہووے تاں کہندے نیں۔

باراں خربوزے تیراں راگدار' کیا ڈیسوں زمینداراں نوں کیا گھنسو زمیندار

ویکھو: اک نمبو تے ٹبر بھُکھیاں دا

باراں' دُدھ دیاں دھاراں

پنجاب دیس وچ موجود باراں دے علاقے اپنی زرخیزی تے حُسن پاروں چنگے سمجھے جاندے نیں ایہناں علاقیاں دیاں گاواں مجھاں وی چنگیاں ہوندیاں نیں۔

بارھاں پور بیئے تے تیرھاں چلھے

پور بیئے روٹی پکاندے تے کھاندے ہمیش وکھ وکھ ہو کے نیں اکھان اودوں استعمال کری دا اے جدوں کسے نوں وکھ تے وکھرے طریقے نال کوئی کم کردیاں ویکھا جاوے۔

بارھاں کوہ دریا ستھن موڈھیاں تے

کسے کم لئی اگدوں ای فکرمند ہونا شروع ہو جانا یاں بہت پہلاں ای کسے خطرے کولوں ڈروں ڈروں پئے کرنا تاں آکھدے نیں۔

بارھاں وچوں دو گئے' ہک وی نہ رہیا

جیٹھ تے کتیں بیائی دے دو ای مہینے ہوندے نیں جے ایہناں وچ ویلے سر بیائی نہ کیتی جاوے تے سمجھو باقی مہینیاں دی کوئی حیثیت نہیں ہوندی۔

بارھاں واٹاں اٹھاراں پینڈے

مطلب ایہہ اے کہ فاصلہ بھانویں گھٹ اے پر سفر ودھ پے جاندا اے' جدوں سفر وچ ایس قسم دی صورتحال نال واہ پے تاں کہندے نیں۔

بارھاں ورھے دِلّی رہے' بھٹھ جھوکدے رہے

کمائی والی تھاں تے رہندیاں ہویاں وی کجھ نہ کرن والیاں بارے کہندے نیں۔

بارھاں ورھیاں دی چھوہری تے پوتریاں دی دادی

چھوٹی عمر وچ شادی کر دتی جائے تے اگوں دوجی پیہڑی شروع ہو جاندی اے کم عمری دے ویاہ نوں جنجال آکھیا جاندا اے' ناممکن تے انہونی بارے وی آکھیدا اے۔

بارھیں ورھیں رُوڑی دی وی سُنی جاندی اے

جدوں کوئی آس چر پچھوں پوری ہووے تاں کہندے نیں۔

ہتھ سونے نوں پاواں ہو جائے مٹی قیمت رہی اے مینوں رلا ہیرے
بارھیں ورھیں اروڑی دی سنی جاندی [illegible] نہ جائے صدا ہیرے
(منظور بٹ)

بارھیں ورھیں سنڈھ ویاہی اوس وی کانی کُڑی جائی

چر پچھوں کوئی آس پگے تے اوہدا وی کوئی فائدہ نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

بارھیں ورھیں کاں بولیا اوس پھیر وی آکھیا "کاں"

ویکھو: کتنے دی پوچھل باراں ورھے ونجلی وچ پا چھڈی مڑ کڈھی تے ڈنگی دی ڈنگی

مطلب اے کہ ویلا گذرن دے نال جدوں کسے وچ کوئی تبدیلی نہ آوے تاں آکھیدا اے جدوں کوئی بے وقوف اول تے بولے نہ جے بولے تے بے وقوفی والی گل کرے تاں وی آکھیدا اے۔

بارھیں ورھیں مکان آئی ہسدیاں نوں روان آئی

ویکھو: چھیں مہینیں مکان آئی ہسدیاں نوں روان آئی

افسوس' ویلے تے ہونا چاہیدا اے اوہدے مگروں تے گھر والے صبر کر کے زندگی دیاں دلچسپیاں وچ رُجھ جاندے نیں تے مرن والے دے دکھ نوں بھُل جاندے نیں تے یاد کراں تے ایہہ زخم پھیر ہرا ہو جاندا اے۔

باز کوں ڈھا لگے تاں چڑیاں وی ٹُوٹے مریندیاں نیں

باز دی کم بختی آوے تے چڑیاں وی روڑے ماردیاں نیں مطلب بندے تے مصیبت پئے تے کمزور وی موقع ویکھ کے اپنا بدلہ لین دا چارا کر دے نیں ہور نہیں تے طنز ای کر دے نیں۔

بازار کس دا؟ جو لے کے دیوے اوس دا!

چنگے وہار بارے اکھان اے کہ جے بندہ چنگا وہار رکھے تے بازار اوہدے تے اعتبار کردا اے۔

بازاریں کھلیں ماریا تے گھر انج نہ آکھیں

مطلب اے بازار وچ جُتیاں پیاں سو تے آکھدا اے گھر جا کے ایس بے عزتی

Dr. Shahbaz Malik

داذ کرنہ کریں سرِ بازار بےعزت ہو کے ایس نوں ہن اُکان دا کیہ تنگ اے؟

بازاں نوں گھاتے چڑیاں نُوں ماس

حق تے سچ توں مختلف چیز دینا تاں آکھیدا اے۔

بازی بھانویں کنھوں ہووے بُھگ بُھگ جوائی نوں

ہر حالت وچ اپنے ای تعلق داریاں بِگدے دی وڈیائی کرنی بھانویں اوہدا حقدار دوجا ہووے۔

باڑے شاہ دیاں من وچ کھیپاں پنجیں لاں پنجاہیں ویچاں

اپنے دل وچ ای شیخ چلیاں لان والے بارے کہندے نیں جیہڑا من ای من وچ اُچے محل اُسار لیندا اے۔

باسی پھلاں دی باس کیہ؟ دُور گیاں دی آس کیہ؟

پردیس گیاں بارے کہندے نیں خبرے کدوں بوہڑن؟

باغ ڈھان دی کیہ لوڑ ہوندی اے؟

باغ تے واڑے نوں آپ اجاڑن دی لوڑ نہیں ہوندی اک واری اعلان کر دیو بس لوک آپ ای اجاڑ تے ڈھا دین گے۔

باغ کھڑیا کوئی قسمت والا ویکھدا اے

باغ لانا اک لمّاں تے عرصے بدھی کم اے؟ پھلاں دے کئی درخت سالاں مگروں جا کے پھل دیندے نیں کہیاں رکھاں بارے آکھیا جاندا اے دادا لاوے تے پوترا کھاوے ایس لئی جیہڑا بندہ اپنے لائے باغ دا پھل کھا لیندا اے اوہ قسمت والا ہوندا اے۔

باقی اللہ دا ناں

رب ای باقی اے، ہور سبھ فانی اے۔

باکڑی کیوں اے گڈی کو ہن ویندے نی، کوئی پڑھن تاں نہیں گدی ویندے

رولا کیوں پائی ایں تینوں ذبح کرن لے جا رہے نیں پڑھن واسطے نہیں لے جا رہے۔

پچھوکڑ: گل انج سُنی دی اے کہ اک منڈے دا دل پڑھائی وچ نہیں سی لگدا اوہدا پیو اوہنوں زبردستی اوس نوں پڑھن لے جا رہیا سی کہ راہ وچ اک بکری نوں قصائی دھرو کے لے جا رہیا سی اوہ رولا پا رہی سی منڈے نوں پتہ سی کہ اوس نوں ذبح کرن لے جا رہے نیں اوہ بکری نوں کہن لگا رولا کیوں پائی ایں ذبح کرن لے جا رہے نیں کوئی پڑھن واسطے نہیں لے جا رہے، ایتھوں گل بن گئی۔

باکرے اجڑ دا اُجڑی گھوڑے چڑھیا بھیڈے اجڑ دا آجڑی مُنڈ انٹڈا

بکریاں پالن والا خوشحال تے بھیڈاں پالن والا بدحال

بال اوہدا کھیڈ دا اے جیہڑی پیسے خرچے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کم اوہدا ہووے گا جیہڑا خرچ کرے تاں کہندے نیں۔

پچھوکڑ: اک بندہ عام کرکے شہر جاندا سی لوک اوہدے کولوں شہروں عام کر کے پیسے دے کے چیزاں دستاں منگواندے رہندے سن اِک سوانی نے اک واری اوہنوں کجھ پیسے دتے کہ لے بال لئی اِک کھڈونا لئی آئیں اوہ کھڈونا لے آیا اوہدی ووہٹی نے اِک دن آکھیا ویکھو ہاں فلانی زنانی دا بال کیویں کھیڈدا اے؟ اوس بندے نے اگوں جواب دتا بھلئیے لوکے بال اوہدا کھیڈدا اے جیہڑی پیسے خرچے ایتھوں گل بن کے اکھان بنی۔

— نری پوری کوئی رام رام سن کے خواہش کرے نہ کجھ منگواونے دی
پلے پیسے نہ ہووے تے پھیر سمجھواوہدا نال کھڈونیاں بال کھیڈے
(مولا بخش کشتہ)

بال پیار دا ہوندا اے مار دا نہیں ہوندا

بچے نال پیار کریئے تے اوہ نیڑے آوندا اے ماریئے تے دور جاندا اے۔

بال تے مُچھ دا وال اک برابر

مطلب اے دونویں بےضرر ہوندے نیں۔

بال جنجال

بال پالنا بڑا اوکھا کم ہوندا اے ایس لئی ایس نوں عذاب آکھیا گیا اے۔

بال دا بیج تے ماں دا رج

ویکھو: اپانیاں دا بیج تے ماں دا رج

کسے وجہ نال کوئی فائدہ حاصل کرے تاں آکھیدا اے۔

بال دا چھوٹا پر ہنا گالن ہے

چھوٹی عمر دی شادی نقصان والی ہوندی اے

بال دی بدھی مردی تے کال دی بدھی نہ مردی

بال دیاں ذمہ داریاں وجھوں ہر کم کرنا پیندا اے پیر پیر تے مرنا پیندا اے اجیہا مرنا کال تے قحط نال وی نہیں ہوندا جیہڑا بال بارے ذمہ داریاں نال ہوندا اے۔

بال دی ماں نہ مرے بڈھے دی جوروُ

بال دی ماں مر جائے تے بال رُل جاندا اے بڈھے دی ووہٹی مر جائے تے بڈھا رُل جاندا اے ایس کرکے کہندے نیں کہ رب کرے ایہہ نہ مرن۔

بال دے سر تے دبھ نہیں اُگدی ہور سب کجھ ہوندا اے

بال بڑی مشکل پلدے نیں، کدی بیمار کدی ٹھیک، بال دے بیمار ہون تے حوصلہ نہ ہارن دی پکی اے۔

بال سب دے سانجھے ہوندے نیں۔

بالاں نال ہر کوئی پیار کردا اے محبت کردا اے شفقت کردا اے ایس لئی ایہہ معاشرے دے مشترک ہوندے نیں۔

بال کو بال پنگھوڑیوں ای سنجھا پدے نیں

ویکھو: جمدیاں سولاں دے منہ تکھے ہوندے نیں۔

Dr Shahbaz Malik

بال پن وچ ای بندے دی جو خصلت دا گویڑ لگ جاندا اے۔

بالاں کولوں شیطان وی ڈر گیا سی

بچے آپوں شیطانیاں بڑیاں کردے نیں ایس واسطے ایہناں کولوں تے کہندے نیں شیطان نے وی پناہ منگی سی۔

بالاں نال بال نہیں بنی دا

بالاں نال بندے دا روّیہ وڈیاں والا ہونا چاہیدا اے۔ سنجیدہ تے باعزت روّیہ اختیار کرنا چاہیدا اے (ایس توں مراد آپ توں چھوٹے نال معاملہ کردیاں اوہو جہ نہیں کرن ڈیہہ پینا چاہیدا جو اوہ کردا اے)

بالئے پھلاہ توڑے مُڈھی ہووے، کریئے کواری بھانویں بڈھی ہووے

پھلاہ دا بالن چنگا ہوندا اے تے سوانی کواری چنگی ہوندی اے۔

بان نہ گئی تیری بُڈھ بڈھیندی دی وی

بڈھے وارے وی جے کسے دیاں بھیڑیاں عادتاں نہ جان تاں کہندے نیں۔

بانجھ اچھی تے اکوانج بُری

اصلوں تھوڑی کامیابی نالوں ناکافی چنگی، اک ای بال جم کے بس کر دین والی زنانی نالوں اُکا نہ جمن والی زنانی چنگی۔

بانجھ کیہ جانے پرسوتاں دی پیڑ؟

ویکھو: باندر کیہ جانے ادرک دا (بھا) سواد (یاں) گرج کیہ جانے سار پھلاں دی مُردے کھاون والی۔

جیہڑا بندہ اوس کم وچ ای نہیں پیا اوس نوں اوہدی اُنچ نیچ بارے کیہ خبر؟

باندر دی بلا گھوڑے سر

ویکھو: ڈگی کھوتے توں غصہ گھمیار تے

قصور کسے دا ہووے تے سزا کسے نوں دتی جائے تاں کہندے نیں۔

باندر دے گل موتیاں دا ہار

ویکھو: کتے دے گل کہنا

جدوں کوئی قیمتی چیز کسے اجیہے بندے نوں دے دتی جاوے جس نوں اوہدی قدر یاں سار نہ ہووے تاں آکھیدا اے۔

باندر کیہ جانے ادرک دا (بھا) سواد؟

ویکھو: بانجھ کیہ جانے پرسوتاں دی پیڑ

جیہڑا بندہ اوس کم وچ نہیں پیا اوس نوں اوس کم دی کیہ سار؟ گرج کیہ جانے قدر پھلاں دی مردے کھاون والی

باندراں نوں بنات دیاں ٹوپیاں

ویکھو: سوراں نوں کھجوراں

کوئی اجیہی چیز کسے نوں مل جائے جس دی قدر قیمت دا اوہنوں احساس نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

باندراں والی زمین نہ واہیئے بھانویں وگدا ہووے پانی
اوس پنڈ دے ہڈ نہ وسیئے جتھے عورت ہووے مقدمانی

وافر پانی والی زمین جس تھاں باندر ودھیرے ہون اوہ نہیں واہنی چاہیدی کہ باندر اجاڑ دے نیں انج ای جس پنڈ دی چودھری سوانی ہووے اوتھے واسا نہیں کرنا چاہیدا کہ عورت پردھان نہیں ہوسکدی۔

باندری دے پیر سڑن لگن اوس بچے ہیٹھ پالئے سن

ویکھو: اپنی پئی پرائی دسری

جدوں بندہ اپنے آپ دکھ یاں مصیبت وچ ہووے تے پھیر اوہ دوجے دے دکھ یاں مصیبت دا خیال نہیں کردا باندری نے بچے ایس لئی ہیٹھ پالئے سن کہ اوہ آپ سڑن والے دکھ توں بچ جائے۔ اپنی جان ایڈی پیاری ہوندی اے کہ ایہدے سامنے انسان بال بچہ وی کجھ نہیں سمجھدا۔

ـ ایہ باندری دے جدوں سڑن لگے ہیٹھاں لئے اپنے بچے سن مائے
میں اُس چم کے کیہدے نوں رکھنا نہیں کہے منظور ہن چاڑھاں گی چن مائے
(منظور بٹ)

باندی دے ہتھ کامے بی بی دا منہ کاماں

مالکن دا حکم دینا ای کم اے جدوں کہ نوکرانی دا ہتھ نال کم کرنا کم اے

باندی رُسے تاں باندی مُسے بی بی رُسے تاں باندی مُسے

مطلب اے نوکرانی رُسے تاں نوکرانی نوں خسارہ جے مالکن رُسے تاں وی نوکرانی نوں نقصان، ہر حالت وچ ماڑا ای نقصان وچ رہندا اے۔

بانہہ جنہاں دی پکڑیئے سر دیجے بانہہ نہ چھڈیئے

مطلب ایہہ اے کہ بانہہ پھڑے دی لج رکھیئے بھانویں ایہدے وچ آپ نوں نقصان چکنا پے، جس بندے دا ساتھ دیویئے پورا دیوے تے نبھائیے۔

بانہواں اُتے ای بڑھکاں ہوندیاں نیں

اپنے بل تے طاقت تے ای بندہ رعب پا سکدا اے

بانیئے دی اُستادی مشہور اے

ہندو بنیا بہت چالاک ہوندا اے، ایسے بارے کہندے نیں دھیلی دے کے حویلی لکھوا لیندا اے۔

پچھوکڑ: گل مشہور اے کہ اک بنیا سفر کر رہیا سی اوہدے کول ہزار روپیہ سی راہ وچ اوس نے ٹھگ ویکھے اوس خیال کیتا روپیہ گیا اوہ اک تھاں چادر وچھا کے روپیہ کھلار کے بہہ گیا تے ادھار دا ہوکا لایا ٹھگ آئے تے ادھار منگیا اوس آکھیا گواہی؟ جنگل وچ گواہی کتھوں اپنے نوں خرگوش دسیا اوہناں آکھیا ایس دی گواہی پالے کاغذ لکھیا نوسو روپے دتے نال تے لکھے گھر اپڑ کے افسوس ہویا پر اچانک ٹھگ ویکھ

Dr. Shahbaz Malik

کے حاکم اگے فریاد کیتی حاکم نے پیشی تے گواہ منگے آکھن لگا لومبڑی گواہ اے ٹھگ بول پۓ لومبڑی نہیں خرگوش، حاکم سمجھ گیا بنیۓ دے حق وچ فیصلہ کر کے نو سو روپے واپس دوا دتے، بنیا استاد نکلیا ایتھوں گل بن گئی۔

بانیۓ دی مُچھ دا کجھ نہ گیا پٹھان نے سارا ٹبر مار لیا

جدوں بندہ کسے دیاں گلاں وچ آ کے اپنا نقصان کر لئے تاں آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: اک بانیا اپنی دکان تے بیٹھا مچھاں نوں تا دے رہیا سی کہ اک پٹھان لنگھیا ویکھ کے غصے نال آکھن لگا اوۓ بُزدل لوک وی ہن مچھاں نوں تاء دین لگ پۓ نیں آ نکل باہر لڑائی کریاں تاء دینا بند کر۔ بانیا چالاک سی آکھن لگا ویکھ خان اسیں لڑے تے ساڈے وچوں اک تے مر جائے گا۔ پچھوں ساڈے بال بچے رُلن گے کیوں نہ پہلاں اوہناں نوں ختم کر لیئے۔ خان گلاں وچ آ گیا گھر جا کے خاندان مکایا تے آ کے پھیر للکاریا بانیا تے اپنی تھاں توں نہیں ہلیا آکھن لگا ویکھ خان تینوں مچھاں دے تاء دین تے اعتراض اے لے میں چھڈ دتا ہن تے تیری میری کوئی لڑائی نہیں۔ ایتھوں گل بن گئی تے اکھان دا روپ دھار گئی۔

باوا فریدُ رناں ڈاہڈیاں مرد غریب!

مرداں دی بے کسی بیان کر کے باوا فرید کولوں مدد منگی گئی اے، عورتاں دی وڈیائی وچ مخول نال وی کہندے نیں۔

باہر دی ساری نالوں گھر دی ادھی چنگی

جدوں پردیس وچ دکھ آون تاں آکھدے نیں۔

باہر میاں پنج ہزاری گھر بیوی چھتراں (کرماں) دی مارے

پھوکی ظاہرداری، باہر بڑیاں پھڑاں مارنیاں تے گھر بھنگ بھجنی تاں آکھیدا اے۔

باہروں آیا کتنا تے گھروں پیا گھتنا

جدوں کسے دی رکھی امانت وچ نقصان ہو جائے یاں ایہہ کہ نالے تے کسے دا کم کیتا جاوے نالے خرچ کیتا جاوے تاں آکھدے نیں۔

باہروں چِٹی چانی دِل اندھیاری رات

کوئی بندہ اتوں تے بڑا شریف ہووے پر وچوں پورا پورا بدمعاش تاں آکھیدا اے۔

باہر لے کھان گھر دے ڈھولے گون

ویکھو: گھر دے ماہنوں بھکھے مرن باہر شیرینی ونڈے

مطلب اے کہ اپنے گھر وچ بھکھ ورتی ہوئی اے تے باہر لیاں نوں پیا کھواندا اے حالانکہ اوّل خویش تے بعد درویش والا اصول ہونا چاہیدا سی۔

باہروں رُسّی تے گھر بیر نہ کھاوے

جیویں کہندے نیں ڈگی کھوتے توں غصہ گھمیار تے، باہر جے بندہ کسے نال لڑ کے آئے تے اوس نوں گھر دیاں نال رُسنایاں بے تعلق نہیں ہونا چاہیدا۔ باہر دا غصہ باہر والیاں تے ای کڈھنا چاہیدا اے گھر والیاں یاں اپنے تے نہیں کڈھنا چاہیدا۔

باہلے پُتریں عورتاں، باہلے مینہیں کن گھٹ

بوہتے پتر ہون تے معاشرے وچ سوانیاں دی گنتی گھٹ ہوندی اے تے بوہتا مینہہ وسے تے پیداوار گھٹ ہوندی اے۔

باہمن دا باہمن ویری

ویکھو: ملاں داملاں ویری (یاں) کتے دا کتا ویری (یاں) سلھیار نوں سلھیار نہیں بھاؤندی۔

اگو پیشے دے بندیاں وچ لگدی پھگدی ویکھ کے آکھدے نیں۔

باہمن دے ہتھ چُھرا اوہ وی بُرا

ویکھو: جٹ وجادے تُرا اوہ وی بُرا.......

بُرا کم جے کوئی شریف آدمی وی کرے تاں وی اوہ کم بُرا ای اے

باہمن منگدیاں تے دھائیں ٹھونگدیاں پوری نہیں پیندی

باہمن تے آپ منگتا ہوندا اے اوس کیہ دینا؟ پھیر ایہہ کہ بندہ مونجی ٹھونگن لگے تے رج نہیں سکدا کنجوسی بارے کہندے نیں۔

باہمنی دے پُوت کوئی جن کوئی بُھوت

جدوں اولاد ماپیاں توں وی بھیڑی نکلے تاں کہندے نیں۔

بتی ۳۲ دن تے تیتی ۳۳ میلے، تتا جاوے کیہڑے ویلے

اپنے آپ نوں رُجھیا ظاہر کرن والے بارے کہندے نیں یاں ات دے رُجھیویاں بارے آکھی دا اے

بتیاں دنداں دی بھاکھا خالی نہیں جاندی

عام خیال اے کہ جس بندے دے پورے بتی دند ہون اوہدا آکھیا خالی نہیں جاندا جس بندے لئی لوک بُرا منگن اوہنوں ضرور نقصان اپڑدا اے۔

بِٹ بِٹ تکے بول نہ سکّے

لاجواب تے پریشان ہوئے بندے بارے کہندے نیں۔

بٹیریاں کیہ لڑنا اے؟ استاداں دے ہتھ لڑدے نیں۔

کسبی تے ہنرونددے کسب تے ہنر دی وڈیائی اے۔

بجلی سہے تے ای پیندی اے

زوراور ماڑے تے ای رعب پاندے نیں۔

بُجھ کیہ؟ اخے چکی دا پٹ

عقل وند ہوندیاں ہویاں بے وقوفی دے کم کرے تاں آکھی دا اے اجیہے پڑھے لکھے بارے کہندے نیں جیہڑا اپنے علم تے عقل نوں ٹھک سِر استعمال نہ کرے۔

پچھوکڑ: اک شہزادے نوں علم نجوم وغیرہ پڑھا کے جدوں بادشاہ دے دربار وچ پیش کیتا گیا تے بادشاہ نے اپنی مٹھ وچ روپے دا سکہ لے کے پچھیا، بجھ کیہ اے؟ شہزادے گویڑ لایا گول گول شے اے رنگ چٹا اے چکی دا پٹ اے! جواب سن کے

Dr. Shahbaz Malik

ساری ای حیران رہ گئے کہ خیال کرو کہ گول وی اے اے ٹھیک اے' چٹا رنگ وی ٹھیک اے پر چکی دا پٹ وی کدی انسان دی اک مٹھ وچ آسکدا اے۔ ساریاں اوہدی عقل تے افسوس کیتا ایتھوں گل بن گئی۔

بچایا سو کمایا

جدوں کسے کم وچ گھاٹا دسے تے اوس ویلے جو نقصان بچا لیا جائے اوسے نوں کمائی ای سمجھی جاندی اے جیویں کہندے نیں جو وٹیا سو کھٹیا۔

بچو بچو کروں ان تلی تے نہ دھروں

ویکھو: ہتھوں دیاں نہ تے مونہوں کھاوے بچہ تھیریاں نیں۔

ایسے بندیاں بارے آکھیدا اے جیہڑے منہ دا پیار کرن تے پلا خرچ نہ کرن۔

بچے دے بہانے ماں گلچہ کھاندی اے

ویکھو: ایانیاں دا بیج تے ماں دا رج

گھر وچ مرد کفالت کردا اے اپنے بالاں واسطے محنت کردا اے تے روزی مہیا کردا اے اہمیت بھانویں بالاں نوں ہوندی اے پر اوہناں پاروں ماں وی روٹی کھاندی اے' جدوں کسے دے پاروں کوئی فائدہ چکے تاں آکھیدا اے۔

بچے کوں جاہے گھٹے کوں جا نہیں

مطلب اے کسے تقریب وچ چیز بچ جائے تے کم آجاندی اے گھٹ جائے تے نموشی ہوندی اے' چیز ودھی چنگی۔

بختاوراں دے کم بخت کامے

کامے جیہڑے ایمانداری نال کم کر کے مالک دا فائدہ کردے نیں عام کر کے اوہناں دی اپنی اقتصادی حالت خراب ای ہوندی اے اوہ وچارے بھیڑے لیکھاں والے ای ہوندے نیں' تجربے دی گل اے۔

بخشش سو سو لیکھا جو جو

ویکھو: لیکھا ماتوان دھیاں دا تے بخشش لکھ ٹکے دی۔

کاروبار تے وہار وچ لکھت پڑھت ضروری اے' لین دین دا نتارا ضروری ہونا چاہیدا اے اُنج بھانویں اک دوجے نوں رقم چھڈ دتی جاوے۔

بدشکلی ہووے' بدعملی نہ ہووے

بیوی بدصورت ہووے کردار دی چنگی ہووے تے برداشت ہو جاندی اے۔

اصل اہمیت کردار دی ہوندی اے

بدکردار رَج جاندی اے بدزبان نہیں رجدی

مطلب اے بدزبانی' بدکرداری نالوں وی بھیڑی ہوندی اے۔

بدل چڑھیا ٹلیوں گاں کھولن نہ دیوے کلّیوں

ٹلا پہاڑ نوں کہندے نیں ایہہ گنی متھی گل اے کہ پہاڑ پاسیوں آیا بدل ضرور ورھدا اے سائنس دا اصول وی ایہو ای اے کہ آبی بخارات نال بھرے بدل جدوں پہاڑاں نال جا کے ٹکراندے نیں تاں بارش ہوندی اے۔ پہاڑ پاسیوں آیا بدل جھبدے وسن ڈیہہ پیندا اے

بدل چڑھیا چمبالوں' ڈنگر وچھا سنبھالو

چمبال دیاں پہاڑیاں وَلوں چڑھیا بدل ضرور ورھے گا۔

بدل وی نیواں ہو کے ورھدا اے

کسے دا غرور تے ہنکار ویکھ کے اوہنوں نصیحت دیندیاں آکھدے نیں۔

بدل گئے لمّھے دا' اُٹھ نی رنیں موڑھا ڈاہ

مطلب اے کہ شمال ول گئے بدل ضرور ورھدے نیں۔

بدل ونجن اُبھار ٹپل (تو) مُودھا مار

ویکھو: بدل چڑھیا ٹلیوں گاں کھولن نہ دیوے کلّیوں

پہاڑ ولوں چڑھیا بدل چھیتی وسدا اے۔

بدل ونجن اُبھار تپل آں مُودھا مار' بدل ونجن ڈا لہار ہک پکا ندی پنج پکا

پنجاب دیس دے موسم دے حساب نال بدلاں دے وسن یاں نہ وسن دا گویڑ لایا اے کہ جے بدل پہاڑ ول جان تپل یعنی چوڑے منہ والا مٹی دا بھانڈا مُودھا مار کے اک پاسے ہو جا کہ وسن والا اے جے بدل لہندے ول جان تے بے فکر ہو جا جے روٹی پکار ہی ایں تے پکائی جا ایہہ نہیں وسن گے۔

بدلی دی دُھپ بُری متری دی جھڑک بُری

بدلی وچوں دھپ جدوں نکلدی اے اتاں دی تیز ہوندی اے۔ انج ای متری ماں جھاڑدی اے تے تیز سہانال دُھپ تے جھڑک دا اویر دا اے۔

بدنالوں بدنام بُرا

بداعمال بندے نالوں بدنام ہویا بندہ بھیڑا سمجھیا جاندا اے۔

بدنیتاں دے گھوڑے پُڑھدے نیں نیتاں والیاں دے نہیں پُڑھدے

بھیڑی نیت والے جے گھوڑے چڑھن تے اوہ ڈگ جاندے نیں تے اوہناں نوں نقصان ہوندا اے نیت چنگی رکھن والیاں دے گھوڑے بدکدے نہیں مطلب اے نیت والیاں دا کم مکمل ہوندا اے اوہ نقصان توں بچے رہندے نیں۔

بدو بدی دا سواد نہیں ہوندا

سودے بازی تے من مرضی دی کھیڈ ہوندی اے۔ جی کیتا تے تھوڑے بھاتوں من گئے تے جی کیتا تے بوہتے اُتے ای اڑے رہے زبردستی دے سودے وچ پھک پیندی اے جدوں سودے بازی وچ کوئی دھکا کرے تاں آکھیدا اے

بدی نہیں لُکدی بھانویں ستویں اندروڑ کے کریئے۔

گناہ بھانویں لُک لکا کے کیتا جاوے اوڑک ظاہر ہوندا اے رب دا فرمان اے کہ بدی تے نیکی دا رب نظارہ کر رہیا ہوندا اے بھانویں کنیاں وی لُک کے کرو۔

Dr.Shahbaz Malik

کتا نفس صدِق زنجیروں رکھیں بھائی کر کے
چھپے بدی نہ کریئے بھانویں ستویں اندر وڑ کے (فقیر محمد فقیر)

بُدھ سنگھ دی بُدھ گئی عطر دی گئی خوشبو! لبھیوں ہن دینا آیا اللہ کرے سو ہو۔

جدوں دو چار بند کسے کم نوں رل کے کرن تے اوہ پُٹھا پے جائے تاں کہندے نیں۔ سکھاں دے راج بارے تاریخی اکھان اے۔

بدھ سنیچر کپڑا گہنے ایتوار' جے سکھ سُتا لوڑیئے منجی اُنیں سوموار

پنجاب دیس وچ ہندو معاشرے وچ بہت ساریاں توہم پرستیاں سن ایہہ عام شگن نیں جہاں اُتے ہندو عمل کردے سن۔

بُدھ کم سُدھ

عام لوکاں دا ایہہ خیال اے کہ بدھ وار والا دیہاڑا چنگا تے مبارک ہوندا اے تے ایس دن کیتے کم وچ کامیابی ہوندی اے۔

بدّھا بھار مسافراں تے مُنّا کوہ لاہور (یاں) بدھا لک اروڑیاں تے مُنّا کوہ لاہور

کسے کم نوں کرن دا جے پکا ارادہ کر کے تے اوس نوں شروع کر دیئیے تے اوہ مُک جاندا اے مکمل ہو جاندا اے اوس نوں آہر نال شروع کرن دی لوڑ ہوندی اے۔

بدھا تاں شیر وی مار کھاندا اے (یاں) بدھا مار کھاندا اے

بجھا ہووے تے شیر ورگا طاقت ور وی مار کھاندا اے مغلوب بے بس ہو کے نقصان اُٹھاندا اے۔

بدّھا چٹی جو بھرے نہ گُن نہ اُپکار

مجبور ہو کے کوئی کم کرن والے بندے بارے آکھیدا اے۔

بدھا چور تے چھٹیا جھاگڑو

کسے قصوروار نال جے نرمی ورتیئے تے اوس نوں معاف کر دیئیے تے اوہ اُلٹا اپنے آپ نوں بے قصور ثابت کرن لئی جھگڑا کرن لگ پیندا اے اکھان اجیہے بندیاں بارے اے۔

بدھا مار کھاندا اے

بندے تے پے جائے تے ہتھ پلا ماردا اے پر جدوں اوہدی پیش نہ جائے تے پھیر نقصان اٹھاندا اے' مفلس تے نتانے نوں مصیبت جھلنی پیندی اے۔

بدھونا تھا' گھگی گئی بٹیر اپھاتھا

مطلب اے کرے کوئی بھرے کوئی۔

بدھی مُٹھ لکھ برابر

ایکے تے اتفاق وچ بڑی برکت اے ایکے تے اتفاق دی پکی کرن لئی آکھیدا اے۔

بُڈھی مجھ دا دُودھ شکر دا گھولنا بڈھے مرد دی رن گلے دا ڈھولنا

مجھ بُڈھی ہووے تے کھانگڑ ہو جاندی اے تے اوہدا دُودھ چنگا ہوندا اے تے بڈھے دی رن جیہدے اوہ ناز نخرے چکدا اے اوہ اک قسم دی گلے دا ڈھول ہوندی اے ہر کوئی اوہدے ول ویکھدا اے۔

بدھی مراں پریت دی ول ول غوطے کھا

پریت یاں محبت اجیہا بندھن اے کہ بندہ ایہدے وچ بجھ کے کئی قسم دیاں تکلیفاں تے مشکلاں وچ پے جاندا اے۔

بدھے راس نہ آوندے چھیڑ چُگن جیہڑے

جیہاں نوں وگ نال چھڑ کے آزادی نال چگن دی عادت ہووے اوہناں ڈنگراں نوں کلے بنھ دتا جائے تے اوہ بیمار پے جاندے نیں۔

بڈھا آدمی نہیں بڈھی خوراک اے

مطلب اے کہ آدمی خوراک دے گھٹ یاں غیر معیاری ہون پاروں بڈھا ہوندا اے۔

بڈھا پُرس' گھیو کھائے تے ٹنگاں ٹُرس

بڈھے آدمی نوں خوراک دتی جاوے تاں ای اوہ ٹردا پھردا اے۔

بڈھا چور مسیتیں ڈیرے

جدوں بندہ بڈھا ہو جاوے تے موت دسدی اے ایس لئی رب کولوں ڈردیاں اللہ اللہ کرن لگ پیندا اے۔

بڈھا ہو کے چور مسیت وڑیا رل پھردا اے نال مداریاں دے
گنڈی رن بڈھی ہو بنے حاجن پھرے مور چھل گرد مزاریاں دے
(سید وارث شاہ)

بڈھا خصم جان دا روگ (یاں) بڈھا ور ہڈاں دا کھو

خاوند بڈھا ہووے تے ہر لحاظ نال آؤکھا کردا اے آمدن گھٹ' صحت دا گھاٹا ایس لئی ایس نوں اک بیماری نال رلایا گیا اے۔

بڈھا ڈراوے مرنوں تے جوان خصم کرنوں

گھر وچ بڈھے (وڈیری عمر والے) دے مرن دے دُکھ دا ہر ویلے ڈر لگا رہندا اے تے جوان دھی ہووے تے ہر ویلے اوہدے ور لبھن دا دُکھ لگا رہندا اے تے ایہہ ڈر ہوندا اے اندیشہ ہوندا اے کہ خبرے چنگا ور لبھدا اے کہ نہیں چھیتی لبھدا اے کہ نہیں۔

بڈھا منتیں نہیں ویاہی دا

بڈھا منتاں نال نہیں دولت نال ویاہیا جاندا اے۔

بڈھا نہ مرے نہ منجی چھڈے

جدوں کوئی چیز کسے بنے نہ لگے تے بندہ اوہدے توں اُک جاندا اے۔

بڈھا وارا کلک دوارا

کئی بندے بڈھے ہو کے وی دھوکے فریب یاں بدچلن عورتاں دی صحبت

Dr.Shahbaz Malik

اختیار کرلیندے نیں اوہناں بارے آکھیا جاندا اے (کلک: دغا، پاپ، بدچلن)

بڈھا وریام نہیں تے بھکھا سخی نہیں

کمزور تے ناطاقت بندہ بہادر نہیں ہوسکدا اتے جس پلے کجھ نہیں وہ سخاوت کتھوں کرے؟

بڈھی جیوندیاں نت پواڑے

بندہ بیوی والا ہو جائے تے نت پواڑے ای پے رہندے نیں۔

بڈھی رن پرانا گڈا ٹمر، گھر کھاوے مالک داہڈا

بڈھی رن تے نت بیمار ای رہنا ایں تے پرانے گڈے نت بھجدیاں ٹٹدیاں رہنا ایں ایس کرکے ایہہ دونویں مالک لئی نقصان دا باعث ہوندے نیں۔

بڈھی رن خدیجہ ناں (یاں) بڈھی کنجری تیل دا اجارہ (یاں) بڈھی گھوڑی بناتی ہتی (یاں) بڈھی گھوڑی لال لگام

اجوڑ گلاں کرنیاں، روایت تے رواج توں ہٹ کے کم کرنے

بڈھی بینہ جھاجر گڈا تے متر پچادھا، بھجنا ایں تاں بھج نہیں کھادا ہی کھادا

بڈھی مجھ تے دھڑ کنا گڈا تے فال رلی والا یار ایہناں کولوں جے کنارہ کشی اختیار نہ کریں گا تے نقصان وچ رہیں گے

بڈھی نوں راہ سنڈھے نوں گاہ، مردنوں چکی اسمانوں بج کڑ گی

جے ایہناں تِناں نوں ایہہ کم پے جان تے سمجھو ایہناں دی مصیبت آ گئی۔

بڈھی ویہڑے دی راکھی

مطلب اے بڈھی عورت یاں گھر دی وڈیری گھر دی اک لحاظ نال محافظ ہوندی اے بڈھی نوں جے سوانی دے معنیاں وچ لیا جاوے تے گھر والی گھر دی راکھی ہوندی اے۔

بڈھے دی چوٹ نہ کندھ نہ کوٹ

بڈھے نوں چوٹ (سٹ) لگ جائے تے اوہدا کجھ نہیں رہندا زیادہ نقصان والی ہوندی اے

بڈھے دی رن نہ مرے بال دی ماں نہ مرے

بڈھے دی رن مر جائے تے پھیر اوہدا دیاہ نہیں ہوسکدا اتے اوہدی آخری عمر خراب ہوندی اے انج ای بال نوں ماں نے سانبھنا ہوندا اے۔ بال دی ماں مرن نال بال رُل جاندا اے تے جے متریٔ کول پلدا اے تے کئی قسم دِ دکریاں نال پلدا اے۔

بڈھے طوطے پڑھن قرآن

بڈھے وارے کوئی پڑھن بیٹھے تاں مخول نال کہندے نیں۔

بڈ طوطے وی کدے پڑھے نیں؟

عمر وڈی ہو جائے تے بندہ پڑھ لکھ نہیں سکدا۔

بُڈھے منہ مہاسے ویکھن لوک تماشے

بڈھے دے منہ تے جواناں والے مہاسے یاں، کل نکل آون تے لوک مخول کردے نیں یاں بڈھا جواناں والا روپ اختیار کر لئے تاں لوک ٹچکراں کردے نیں۔

بڈھے وارے خلق دوارے

جدوں بڈھے وارے کوئی کسے دے رحم تے کرم اتے آپے تاں کہندے نیں۔

بڈھے وارے رنّری ڈُوماں دی جوار

جدوں کسے دی آس بڑی دیر نال پگے، پچھلی عمرے کوئی لابھ چکے تاں کہندے نیں۔

بڈھیاں بغیر ویہیاں پوریاں نہیں ہوندیاں

سوانیاں دا جائیداد وچ برابر دا حصہ ہوندا اے، عورتاں دے بغیر حیاتی مکمل نہیں۔

بڈھیاں دا پیر بھکھا نہیں مردا

سوانیاں عام کرکے ودھیریاں وہمی تے توہم پرست ہوندیاں نیں تعویذ دھاگے تے ٹونے ٹوٹکے تے ایمان رکھدیاں نیں۔ جس پیر کول بڈھیاں دا آونا جانا ہووے اوہدی خاطر خدمت ودھیری ہوندی اے۔

بڈھیاں ڈھگیاں دی واہی، اُگن دبھ تے کاہی

بڈھے ڈھگے ماڑے ہوندے نیں۔ کم گھٹ کرنا زمین وچ ہل ٹھک سر نہ وگنا تے اوہدے وچ ہونا تے اُگنا کیہ اے؟ ایس کرکے اوس زمین وچ فصل دی تھاں بے کار چیزاں دبھ تے کاہی ورگیاں ای ہونیاں نیں۔

بڈھیاں وچ کریندیاں گھر بڈھے تیرا

مطلب اے کہ جے توں اپنا کاروبار گھر دیاں سوانیاں دے سپرد کر دتا اے تے سمجھ تیرا گھر تباہ ہویا، یعنی عورتاں کاروبار نہیں جان دیاں گھاٹا پے گا۔

بڈھیپا سو بیماریاں دی اِکو بیماری

بندہ بڈھا ہو جائے تے اوہ نت بیمار رہندا اے جیویں کہندے نیں بڈھا ڈھگا تے چھتی روگ۔

بُرا بُرائی توں نہ ونجے تے نیک نیکی توں کیوں ونجے

نیکی دی عادت کدی چھڈنی نہیں چاہیدی۔

بُرا جنگل دا واسا بُرا مُورکھ دا ہاسا

جنگل وچ رہنا تے ہوچھے تے بھیڑے بندے نال ہاسا ٹھٹھا رکھنا دونویں نقصان دیندے نیں۔

بُرا حال تے بانکے دیہاڑے

دن چنگے پر حال بھیڑا ہونا

بُرا روز دا پندھ بُرا جنگل دا واسا بُری کپتی نار تے بُرا مُورکھ دا ہاسا

روز روز دا سفر، جنگل وچ رہنا، جھگڑالو بیوی تے احمق دا ہاسا ٹھٹھا سب برے

نیں، تجربے دیاں گلاں نیں۔

بُرا غریب دا مارنا، بُری غریب دی آہ موئے بکرے دی کھل توں لوہیا بھسم ہو جا

غریب نوں تنگ نہ کرن دی مت بارے اکھان اے کیوں جے غریب دی آہ نقصان اپڑاندی اے بکرا مر جائے تے اوہدی کھل دی پھوکنی بندی اے۔ جیہڑی لوہار دی بھٹھی نوں ہوا دیندی اے جس ہوا نال لوہیا وی گل جاندا اے۔

برات دا مُل کنالیاں لے لیندیاں نیں

ودھیرے اخراجات بارے

برات دی سوبھا واجا، جنازے دی سوبھا رونا

ہر چیز اپنے موقعے تے چنگی لگدی اے خوشی تے غمی دے دو روایتی تے ضروری انگاں ول اشارہ اے۔

برادری وچ امیر غریب سب برابر ہوندے نیں۔

شریکے برادری وچ صرف بندیاں نوں اہمیت دتی جاندی اے دولت نوں نہیں (بھانویں ہن دولت دی اہمیت ودھ گئی اے)

برسے ادھ ہاڑھ تاں بھرے بھنڈار

مطلب اے جے ہاڑ مہینے دے ادھ وچ بارش ہو جائے تے فصل ودھیری ہوندی اے، پنجاب دیس دے موسم دے حوالے نال تجربے دی گل اے۔

برسے پھگن دُون چوگن

دیسی مہینے پھگن دی بارش فصلاں ودھاندی اے۔

برسے چیت لکھ تھوڑے دانے بسیکھ

مطلب اے کہ جے بارش چیتر دے مہینے وچ ہووے تے فصل نوں دانا بوہتا پیندا اے پنجاب دیس دے موسم دے حوالے نال تجربے دی گل اے۔

برقعے وچ لہر بہر تے گھنڈ وچ ہڑتال

برقعے وچ سوانی نوں کوئی نہیں ویکھ سکدا اوہ ہر کسے نوں ویکھدی اے ایہدر گھنڈ وچ بجھ کے بہنا پیندا اے۔

برکی اپنے منہ نوں آوندی اے

ویکھو: سیال دی اگ ہر کوئی اپنے ول کڈھدا اے

مطلب اے ہر بندہ اپنے ای فائدے دی گل کردا اے۔

بُری نار توں تھی پرے پرے نس گئے اوس توں چنگے چنگیرے

مطلب اے کہ بدکردار عورت توں دور رہنا چاہیدا اے

بُرے توں بُرا گراہ ڈانڈ دی کو ہانڈ نہ جوان دا طرہ

(۱) مطلب اے خراب رستہ بھیڑے توں بھیڑا ہوندا اے ایس رستے دے چلن والے بلد دی کوہان وی قائم نہیں رہندی تے جوان چلان والے دی مسافرت وچ خراب ہون پاروں شان وی مٹی وچ مل جاندی اے۔

(۲) ساریاں نالوں بھیڑی خشک سالی جیہڑی کسان تے جانور دوناں نوں نقصان اپڑاندی اے۔

بُرے دی برائی توں ہر کوئی ڈردا اے

مطلب اے کہ بُرا آدمی ہمیش بُرا ای کردا اے لوک اوہدے کولوں نہیں اوہدی بُریائی کولوں ڈردے نیں۔

بُرے کوٹھے چھڈے چنگے (بھلے)

جس تھاں توں بندے نوں فائدے آرام دی تھاں دکھ تکلیف یاں بدنامی ملے اوتھوں کنارہ ای چنگا۔

بُرے کولوں بریائی تے چنگے کولوں چنگیائی (یاں)

بُرے کولوں برائی بھلے کولوں بھلیائی

بندہ اپنی خصلت تے فطرت موجب کم کردا اے۔

؎ کھہکن تھیں کہ خوف محمد باہر نکل اس گلیوں
بریاں تھیں بریائی نکلے ہے بھلیائی بھلیوں (میاں محمد بخش)

بُرے نال نہ رل بُرا اوڈھاوے گل

بھیڑی مجلس وچ بیٹھن توں ٹھاکن لئی کہندے نیں

بُرے نوں نہ ماریئے بُرے دی ماں نوں ماریئے

برائیاں بھیڑے کم نوں اوس تھاں روکنا چاہیدا اے جتھوں ایہہ پھٹے تاں جے پھیر ایہہ سر نہ کڈھے۔

بُرے دی ماں نوں ایس لئی مارن لئی آکھیا گیا اے تاں جے ہور بُرا نہ جمے۔

بُرے نوں وی منہ تے بُرا نہیں آکھیدا

کسے دے نقص دا اظہار (اوہدے منہ تے یاں سامنے) نہیں کرنا چاہیدا۔

بُریا تیتھوں نہیں تیری بریائی توں ڈر آوندا اے

مُڈھ قدیم پکھوں ہر انسان اِکو جیہا اے چنگیائی یاں مندیائی اوہدے عملاں پاروں ہوندی اے ایس لئی کوچتے دے کو پت کولوں ڈر آوندا اے۔

بُریائی پَر لا کے اُڈدی اے

بریائی چھیتی کھنڈدی اے کیوں جے ایہدے وچ دنیا دی لذت ہوندی اے۔

بُریاں دے سنگ بیٹھ کے بھلیاں دی پت جائے

بھیڑی بہنی نال اوڑک نقصان ہوندا اے بریاں وچ بیٹھن نال لوک بھلیاں نوں وی بریاں سمجھن لگ پیندے نیں۔

بُریاں نال بھلا کرنا بُرا اے

بُریاں نال بھلا کریئے تے اوہ سگوں وگڑدے نیں، بُریائی نوں سختی نال مٹان دی

Dr. Shahbaz Malik

مت اے۔

بڑی کھیتی کماد دی، گڈی لگے تاں ہے بربادی، جے لگے تاں لگے بھادوں
جیوں جانئیں توں ڈریں فسادوں

مطلب اے کہ کماد دی فصل بڑی نقد آور فصل اے پر ایس نوں بھادروں دے مہینے وچ اک گڈی ناں دا کیڑا لگدا اے زمیندار نوں آکھیا گیا اے کہ توں ایس کیڑے دا علاج کر کے اپنی فصل برباد ہون توں بچا سکنا ایں۔

بسنت پالا اڈنت

جے بسنت آون تے سردی گھٹ جائے تاں کہندے نیں۔

بسنت پالا پڑنت

جے بسنت آون تے سردی ودھ جائے تاں کہندے نیں۔

بسنتر دیوتا، گھر لگے تاں جاپے

جدوں کوئی بندہ اک چیز نوں اپنے لئی بھیڑی جانے تے دوجے لئی چنگا تاں کہندے نیں۔ اگ دوجے دے گھر لگے تے بسنتر اپنے گھر لگے تے اگ

بکاروں وگار بھلی

ویہلا بہن نالوں بندہ کوئی وگار ای کڈدا رہے تے چنگا اے کیوں جے ویہلے بندے دا ماغ کہندے نیں شیطان دی ورکشاپ ہوندا اے وگار پاروں کیتے کم دا اک فائدہ ایہہ کہ بندہ آلکت توں بچیا رہیا دوجے کسے دے کم اج بندہ آوے تے کل اوہ وی آسکدا اے۔

بگاں نال سمندر نہیں منے جاندے

کسے وڈے کم دا گویڑ جے کسے نکی جہی چیز نال لان دا جتن کیتا جائے تاں کہندے نیں۔

بکرا چھورے جند نوں قصائی چھورے مجھ نوں

ہر کوئی اپنا فائدہ ای سوچدا اے

بکر داہڑی سدا خواری

بکرے وانگوں دی داہڑی والا بندہ چنگا نہیں سمجھیا جاندا۔

بکری اپنے پیریں آپ ٹنگیندی اے

جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ انسان اپنے عملاں دی سزا آپ بھگتدا اے تاں آکھیدا اے۔

بکری بھکڑی گاں جنجال، جے دُدھ پیونا مہیں نوں پال

دُودھ دین دی سردار مجھ ای اے باقی جانوراں نوں اینویں ای سمجھیا جاندا اے

بکری تے لکڑی۔ قیامت تیکر نہیں مکنی

حضور اکرم ﷺ دی حدیث اے جیہڑی اکھان دا روپ دھار گئی اے ایہہ حق گل اے کہ ایہہ دونویں چیزاں دنیا تے ورتیاں دی بہت جاندیاں نیں پر ایہہ مکدیاں نہیں۔

بکرے دی جان گئی کھان والے نوں سواد نہ آیا

اک بندہ تے بڑی وڈی قربانی دیندا اے نقصان اٹھاندا اے تے دوجا اوہدی قدر نہیں کردا مُل نہیں پاندا تاں آکھدے نیں۔

~ زر سیوا دے عوض وچ سُن یارا دتی ذرا مینوں کسے داد ناہیں
گیا بکرا جان توں مثل ہے ایہہ کھان والے نوں آیا سواد ناہیں
(عزیز خان شرم)

بکرے دی ماں کد تک خیر منائے گی

جدوں کوئی خطرہ سہیڑ کے وی بے فکری ورتی جاوے تاں کہندے نیں۔

~ ماں بکرے دی کد تک خیر منگے آخر چھری تھلے اِک دن آونا ایں
میرے بھائیاں بھی تساں دے وانگ مینوں اک دن ٹھیک جواب سناونا ایں
(منظور بٹ)

بکری نے دُودھ دِتا مینگیاں پا کے

جدوں کوئی بندہ کسی دا کم تے کر دیوے پر اوہنوں ایاں تے اجیہا کرے کہ دوجے نوں کوئی خاص فائدہ نہ ہووے یاں پھیر کر کے مڑ مڑ پیا جتاوے تاں کہندے نیں۔

بکری سنگ لوانے گئی تے کن بھی کپال آئی

ویکھو: کنڈا اکڈھان گئی گھنڈی بھنا آئی، نمازاں بخشان گئے روزے گل پے گئے۔

کوئی بندہ کسے فائدے واسطے کوئی کوئی کم کرے اُلٹا نقصان ہو جائے تاں آکھدے نیں۔

بکریاں وچ نہر تے آ جڑی گوں حاجت

ویکھو: شکار ویلے کتی ہگائی

جس ویلے کسے دی لوڑ ہووے اوہ کسے ہور کم لگ جائے، ویلے تے کم نہ آئے تاں آکھیدا اے۔ (نہر: بگھیاڑ)

بُکل وچ چھری تے منہ تے رام رام

ویکھو: منہ وچ شیخ فرید تے بغل وچ اٹاں منہ دا مٹھا تے دل دا کھوٹا، اتوں نرم تے وچوں نقصان اپڑائے تاں کہندے نیں۔

بُکل وچ گہنا تے بھکھیاں کیہ رہنا

کول مال سباب ہووے تے پھیر بندہ بھکھا نہیں مر سکدا

بُکل وچ لہر بہر بُرقعے وچ سارا شہر

سوانی نے بُکل ماری ہووے تے کسے حد توڑی اوہ آلے دوالے ویکھ سکدی اے پر برقعے وچ اوہ تے سب نوں ویکھ سکدی اے اوس نوں کوئی نہیں ویکھ سکدا۔

بگانہ محل ویکھ کے اپنی کُلی نہیں ڈھائی دی (یاں) بگانے محل ویکھ کے ٹکر نہیں مارلئی دی

اپنی بھاتویں لکھاں دی کُلی ہووے اوہدی بڑی موج ہوندی اے بندہ جیویں

Dr.Shahbaz Malik

جی کرداا ے رہندا ہندا اے دوجے دے محل وچ تے بندہ ٹھکدا وی ڈردا اے اکھان وچ مت دتی گئی اے کہ رب ولوں جو میسر اے اوہدے تے صبر شکر کروتے دوجیاں دے بوہتے تے دِل نہ ساڑو مان بندے نوں اپنی ای شے دا ہوندا اے۔

بگانی چھاہ تے مُچھاں نہیں منائی دیاں

ویکھو: کسے دی چھاہ تے مچھاں نہیں منائی دیاں۔

دوجے دے آسرے تے رہنا چنگا نہیں ہوندا' جدوں کوئی بندہ کسے دے آسرے تے اُمید تے بڑا اُدم کرے تے اوہ آس پوری نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

پچھوکڑ: کہندے نیں کوئی بندہ کسے گھر لسی (چھاہ) پین جاندا ہوندا سی اک دن لسی دی چھڈی اوہدیاں مچھاں تے لگ گئی لسی پیان والی سوانی نے آکھیا ایہہ کیہ توں مچھاں رکھیاں ہویاں نیں مُنا ایہناں نوں' اوس آؤندیاں ای مچھاں منا دتیاں دوجے دِن اوہ لسی پین گیا تے سوانی کہن لگی۔ مجھ ای نہیں ملی سی ایس کر کے لسی کیویں رڑکدی؟ ایتھے کسے نے آکھیا بگانی چھاہ تے مچھاں نہیں منائی دیاں ایہہ گل مشہور ہو کے اکھان بنی۔

بگانی مجھ دا ہوانہ وڈا جاپدا اے

ویکھو: اپنی عقل تے پرائی دولت بوہتی دسدی اے

اپنی شے دی قدر نہیں ہوندی دوجے دی تھوڑی وی بوہتی لگدی اے

بگانہ من پردیس

کسے دے من دا کیہ پتہ ہوندا اے جیویں پردیس بارے کوئی اگھ سگھ نہیں ہوندی۔

بگانے پت چمے' منہ لالیں بھریا

اپنا پُتر ہووے چمیئے تے رالاں لگ جان تے کوئی خیال نہیں ہوندا پر دوجے دے پُتر نوں چمیا جائے تے اگوں رالاں لاوے تے بندہ محسوس کردا اے اکھان اوس تھاں وی ورتیا جاندا اے جدوں ایہہ کہنا ہووے کہ بگانے پتر نوں پالیا وی اوہدا دکھ وی اٹھیا تے اوہ پھیر وی کم نہ آیا۔

بگانے تھاں وچ لڈو وڈا جاپدا اے

ویکھو: بگانی مجھ دا ہوانہ وڈا جاپدا اے۔

بگانے دا محل ویکھ کے اپنا چھپر نہیں ڈھائی دا

انسان نوں جو کجھ میسر اے ایہدے اُتے صبر سنتوکھ کرنا چاہیدا اے اپنی حیثیت وچ رہن دی پکی اے۔

بگانے دمیں شاہوکار نہیں بنی دا

ویکھو: ماسیں کنیں بیر بلیاں بھنیوں آکڑدا۔

دوجے دی چیز تے آکڑ نہ وکھان دی پکی اے۔

بگانے گہنے تے مان کیہا' چنڈ ماری تے لاہ لیا۔

ویکھو: پرایا گہنا پایا تے من موہ لیا' منہ تے ماریا چھکڑ تے گہنا کھوہ لیا۔

بگانی چیز دا تے کوئی مان نہیں ہوندا مان تے اپنی چیز دا ہوندا اے بگانے دا کیہ اے جدوں چاہے بے عزتی کر کے وی لے سکدا اے۔

بگانے ہاوے نیندر نہ آوے

حاسد دوجیاں دے حسد وچ اپنی رات دی نیندر گوا لیندا اے۔

بگانے ہتھیں کہی ہولی جاپدی اے

دوجا کم کرے تے سوکھا لگدا اے

بگانے ہتھیں گونہہ وی نہ سُٹائیے

اپنا کم آپ ای کرن دی پکی کیتی گئی اے

بگلا بھگت تے مچھلیاں داٹرکاؤ

چالاک بندے بارے کہندے نیں جیہڑا اتوں تے ساؤ ہووے پر وچوں گھرچال۔

بگھیاڑا کھانہ کھا تیرا منہ لہو بھریا

ویکھو: شیرا کھانہ کھا تیرا منہ لہو بھریا۔

کوئی برائی جدوں کسے دے سر چڑھ جائے اوہ اوس سلسلے وچ بدنام ہو جائے تے پھیر بھانویں اوہ کرے نہ کرے اوہ اوسے سر آؤندی اے ایس صورت حال وچ ایہہ اکھان پائی دا اے۔

بَل بن آدر نہیں

ایس زمانے وچ جس دی لاٹھی اوسے دی مجھ والا حساب اے جیہدیاں چار بانہواں نیں یاں جیہدے کول چار پیسے نیں عزت وی اوسے دی اے۔

بَل بن تا نہیں

ویکھو: بلاں اُتے ای بڑھکاں نیں۔

پلے پیسے ہون یاں ڈنڈاں وچ زور ہووے تاں ای بندہ آکڑ سکدا اے۔

بلا تے بلا غالب

دنیا وچ بھلیو بھلی پئی اے کوئی ایہہ دعویٰ نہیں کر سکدا کہ اوہدے کولوں ودھ ہے ای کوئی نہیں طاقت دا جواب طاقت نال دتا جا سکدا اے جدوں ایہہ آکھنا ہووے بُرے دا توڑ اوددوں ودھ بُرا' یاں طاقت دا توڑ اوددوں ودھ طاقت' اوس موقعے دا اکھان اے۔

بلاں اُتے ای بڑھکاں نیں

ویکھو: بل بن تا نہیں۔

بندے وچ زور ہووے تاں اوہ بڑھک مار سکدا اے۔

بلداں باجھ کھوہ نہیں گِڑدے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کوئی کم بناں وسیلے توں نہیں ہو سکدا تاں آکھدے نیں

بلدی وچ دھخدا نہیں ڈاہی دا

گل اگے ودھ رہی ہووے تے ودھانی چاہیدی اے۔ مطلب جیہڑا موضوع

Dr. Shahbaz Malik

ہووے او سے بارے گل کرنی چنگی ہوندی اے نہ کہ گل ہو رہی ہووے پیاریاں کاروباردی تے بندہ موسم داذکر چھیڑ دیوے۔

بلد دے ہڈ وگن تے سنڈھے داماس

سنڈھا طاقت وچ ڈھگے نالوں ودھ ہونداا ے۔

بلو دا بلند خان بن گیا

جدوں کسے نوں رج کے کھان نوں لبھ جائے تے رہت بہت وچ فرق پے جانداا ے۔

بلّی 'اگ' 'فقر' باندی گھروگھری پھردے نیں

ایہہ چارے چیزاں تھاں بدلدیاں رہندیاں نیں۔

بلّی تاں بنائی میاؤں کون کرے؟

اک بندے نوں بڑی محنت نال سکھایا پڑھایا جائے۔ تیار کیتا جاوے پر ویلے تے آکے اوہ توقع موجب نہ نکلے مطلب اے بھل جائے یاں ڈر جائے تاں کہندے نیں۔

بلّی جدوں ڈگدی اے پنجیاں پر نے

چالاک تے ہوشیار بندے اپنے بچالئی بندوبست کیتا ہونداا ے۔

بلی خدا دے نال لئی چوہے نہیں ماردی

ہر بندہ جو وی کم کرداا ے اپنے فائدے لئی کرداا ے۔

بلی دا گونہہ نہ لیمبن جوگا نہ پوچن جوگا

بے کار تے ناکارہ چیز بارے آکھیدا اے۔

بلی دودھ پی جاوے تے جندرے وجن گے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کم خراب توں آپ کر بیٹھا ایں۔ ہن خمیازہ بھگت تاں کہندے نیں۔

بلی دُدھ دی راکھی

ویکھو: جواں دا بوہل تے کھوتا رکھوالا۔

جیہڑا بندہ آپ چوٹا مشہور ہووے اوہ چیز دی حفاظت تے لادتا جاوے تاں کہندے نیں۔

بلی دی میاؤں کولوں ڈر لگدا اے

ظالم دا خوف ای بڑا ہونداا ے۔

پچھوکڑ: اینویں گل بنی ہوئی اے کہ چوہیاں نے بلی کولوں بچن لئی تجویزاں سوچن دا اک کٹھ کیتا تے متا پکایا کہ رل کے بلی نوں مارسٹن دا بندوبست کریئے۔ اک نے کہیا میں نس کے اوہدے پیر قابو کرلاں گا۔ دوجا بولیا میں نونہہ لاہ لواں گا تیجا بولیا میں نک نال لمک جاواں گا۔ چوتھا بولیا میں کن پھڑ کے کھچاں گا۔ چوہے انج ای پھڑاں ماردے پئے سن اک نکڑ وچ بڈھا چوہا بیٹھا سی اوہ بولیا' اوئے بھولیو گلاں تے بڑیاں ودھ ودھ کے کرن ڈہیے او ایہہ دسو کہ جدوں اوس میاؤں کیتا اوہنوں کون پھڑے گا سارے ای ڈر گئے تے آکھن لگے 'میاؤں کولوں ڈر لگدا اے' ایتھوں گل بن کے اکھان بنی۔

بلّی دے بھاگیں چھکا ٹٹا

جدوں کسے نوں اچانک کوئی موقعہ لبھے جس چیز دے ملن دا گمان نہ ہووے اوہدے ملن دا امکان پیدا ہو جائے جس وجہ نال ایہہ امکان پیدا ہووے اوہنوں سامنے رکھ کے آکھدے نیں۔

بلّی دے گل وچ ٹلی کون پائے گا۔

کسے زور آور نوں حقیقت دس کے اوس نوں سدھے رستے تے لیاؤن دا جتن کرن وچ ڈرتے خوف دا اظہار کرن واسطے آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: گل سمجھان واسطے سیانیاں کہانی جوڑی اے کہ اک بلی چوہیاں نوں روز ای آکے گھٹار ہی سی چوہیاں نے مشورہ کیتا کہ کسے طرح ایس کولوں جند بچائی جائے مسئلہ ایہہ سی کہ بلی چھپھ لا کے چپ چپیتے آؤندی سی۔ فیصلہ ہویا کہ بلی دے گل وچ ٹلی پا دتی جائے اوہ جدوں آئے گی ٹلی دی آواز نال سب نوں پتہ لگ جائے گا تے اپنا بچا کر لین گے ایس فیصلے تے سارے چوہے خوش سن اک وڈیرا تجربہ کار چوہا آکھن لگا۔ گل تے تہاڈی ٹھیک اے انج بچاروی ہو سکدا اے پر بلی دے گل ٹلی کون پائے گا؟ ایہہ سن کے سارے چوہیاں دی جیویں ماں مرگئی' کیہڑا اجوہا ایہہ جرأت کر سکدا سی؟ ایتھوں گل بن گئی۔

بلّی دے نونہہ لُکّے ہوندے نیں

چالاک بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا اپنی طاقت ظاہر نہ کرے۔

جائیں توں کیہہ مکرز نانیاں دے رہندے بلی دے نونہہ نیں لکے جتا
چلڑ وچ بھریاں بھانویں ہون رناں ظاہر پیر رکھن سک پکے جتا
(مولا بخش کشتہ)

بلی کن پتا نہیں

جیہڑا بندہ کسے چیز دا ہلیا ہووے اوہنوں اوہ چیز بھانویں دوجیاں لئی ڈاہڈی ہووے کجھ نہیں کہندی مطلب اے بلی نوں دودھ تا نہیں لگدا۔

بلی کھائے گی نہیں روڑھ تے دیوے گی

جدوں کوئی آپ فائدہ نہ چکے تے دوجے دا وی فائدہ نہ ہون دیوے تاں کہندے نیں۔

بلی نویاں چھچھڑیاں دے سفنے (یاں) بلی نوں چوہیاں دے خواب

ویکھو: ہوری نوں ہوری نال انھے نوں ڈنگوری نال۔

جس چیز دی لوڑ ہووے ہر ویلے اوہوای ذہن وچ رہے ہر ویلے اپنے ای مطلب دی گل یاد رکھنی۔

ہیر پیراں تے پانی نہ پین دیندی آکھے مغز نہ میرا کھپا سہتی
آوے بلی نوں خواب جیویں چھچھڑیاں دے اونویں جاتا بے حیا سہتی (منظور بٹ)

Dr. Shahbaz Malik

بلی نوں ہیزا بھاوے

بلی نوں تاریکی چنگی لگدی اے۔ شکاری نوں کمین گاہ دی لوڑ ہوندی اے۔

بلی نے شینہ پڑھایا بلی نوں کھان آیا

جدوں اپنے سکھائے بندے اپنے آپ نوں نقصان اپڑان دا چارا کرن تاں کہندے نیں۔

پچھوکڑ: گل بنی ہوئی اے کہ جدوں شیر نوں بلی نے سب گلاں سکھا پڑھا دتیاں تے شیر نے خیال کیتا ہن بلی والا مکو ٹھپیا جاوے اوہ بلی نوں کھان پیا بلی جھٹ درخت تے چڑھ گئی۔ شیر بولیا ایہہ کیہ بلی کہن لگی میں ایہہ چیز اپنی حفاظت لئی اپنے کول رکھ لئی سی۔

بلی ہتھ پریا' بھانویں گھل نہ گھل

مطلب اے کہ بلی دے ہتھ کھانا بھیجنا انج ای اے کہ نہ ای گھلیا' ڈاکو چوکیدار دا کم نہیں کر سکدا

بلّے دا وساہ نہ کریئے بھانویں سکا بھائی

نیلیاں یاں خاکی اکھاں والے بندے نوں بلاّ کہندے نیں اجیہے بندے جیہناں دیاں اکھاں بلیاں ہون ایہناں بارے ساڈے پنجابی معاشرے وچ کجھ چنگے خیال نہیں ملدے ایس دا جھلکارا پنجابی اکھاناں وچ عام ملدا اے' کہندے نیں کَکا کیرا آدمی تے مچھاں والی رن' بے وفا ہوندے نیں سیانیاں دے اکھان ڈھیر تجربیاں پچھوں ہوند وچ آؤندے نیں ایس اکھان وچ وی ایہہ نتارا کیتا گیا اے بلے دا اعتبار نہیں کرنا چاہیدا بھانویں اوہ سکا بھرا ای کیوں نہ ہووے۔

بلّھے دا بلّھا نہ ہووے گا تے مَتھّے تے پھُلّی ضرور ہووے گی

ویکھو: ماں پر دھی پتا پر گھوڑا' بوہتا نہیں تے تھوڑا تھوڑا

مطلب اے چٹے رنگ دا ڈھگے دا وچھا پورا چٹا نہیں تے چٹے متھے والا ضرور ہوندا اے پُتر پیو اُتے بوہتا نہیں تے کجھ ضرور ہوندا اے۔

بَن آئی دی گل اے

جدوں دو ساتھیاں وچ بن جائے تے اوہ اک دوجے دی نہ منن والی گل وی پے منّ دے نیں۔

بن بلائے بولنا احمقاں دا کم

جدوں تیکر کسے مسئلے وچ کسے نوں بولن لئی آکھیا نہ جائے اوناچر بولنا نہیں چاہیدا

بن پرچے پرتیت نہیں

جدوں تیکر کسے دی آزمائش نہ ہووے اوناچر اعتبار نہیں کرنا چاہیدا

بن پانیوں موزے لاہیئے

ویکھو: نو کوہ دریا تھن موڈھیاں تے

کسے کم لئی اگدوں بے جا تیاری شروع کر دینی۔

بن پانیوں مونجڑی لائیے

اوگت کم کرنا' پانی توں بغیر مونجی دیاں لاباں لائیاں نہیں جا سکدیاں۔

بن دے جائے بن وچ ای نہیں رہندے

حالت ہمیش اکو جیہی نہیں رہندی۔ جنگل وچ جمے ضروری نہیں جنگل وچ ای سدا رہن۔

بن سیوا نہ لبھی میوا

خدمت یاں محنت دے بغیر میوا یعنی فائدہ' نفع نہیں مل سکدا۔

بن کشتی سمندر ترے غرق تھیندے ملاح بن جامہ سفر کماون ناہیں عقل صلاح

بغیر کشتی دے سمندر وچ سفر کرن والا ملاح وی ڈُبدا اے تے جیہڑے اکٹھے ہو کے سفر نہ کرن اوہ وی اوڑک خراب ہوندے نیں۔

بن لاگے جو کھیڈ دا جُو اج وی مویا تے کل وی مویا

بے ترکیب جُوا کھیڈنا ہار سہیڑنا اے۔

بن منگے موتی ملے منگے ملے نہ بھیکھ

رب دی ذات دی بے پرواہی بارے کہندے نیں۔ جے چیز دی لوڑ ہووے تے نہیں ملدی اُنج لبھ جاندی اے جدوں کوئی چیز بناں لوڑ توں مل جائے یاں لوڑ ویلے نہ ملے تاں آکھیدا اے۔

بناں مرشداں راہ نہ ہتھ آون

کسے وی کم لئی راہبری دی لوڑ ہوندی اے ایہہ اکھان وارث شاہ دے مشہور مصرعے دا حصہ اے:-

بناں مُرشداں راہ نہ ہتھ آون دودھ باجھ نہ رجھدی کھیر سائیں

بندوق خالی وی ہووے تاں وی دو بندے ڈردے نیں

مطلب اے کہ زور آور حاکم' زردار' رعب والا بندہ بھانویں کسے نوں نقصان اپڑون دا ارادہ نہ وی رکھدا ہووے لوک اوہدے کولوں اُنج ای ڈردے نیں اُتوں تے بندوق توں پتہ نہیں لگدا کہ بھری اے کہ خالی انج ای طاقت ور دا کیہ پتہ؟

بند مٹھی لکھ برابر اے

مطلب اے کہ انسان نوں راز والی گل راز وچ ای رکھنی چاہیدی اے۔

بندہ اناج دا کیڑا اے

بندے دے اناج کھان بارے کہندے نیں۔

بندہ اوتیئں بھاری' جے تیئں چل کے نہیں گیا

انسان دی عزت آبرو' رعب' دبدبہ اودوں تیکر اے جدوں تیکر اوہ چل کے کسے کول نہیں جاندا اسگوں لوک چل کے اوہدے کول آؤندے نیں تے عزت ہوندی اے۔

بندہ ایں کہ نائی؟

یاراں بیلیاں وچ بیٹھیاں جدوں کوئی بے ڈھنگی گل کرے تاں مخول نال

Dr.Shahbaz Malik

آکھدے نیں۔

بندہ بشرا اے

مطلب اے کہ بندہ بھُلن ہار اے

بندہ بھُلن ہار اے

ویکھو: بندہ بشرا اے

غلطی ہو جان یاں غلطی نہ کرن دی احتیاط ویلے کہندے نیں۔

بندہ پردیسی ہو جاندا اے پر نیکی بدی پردیسی نہیں ہوندی

انسان فانی اے۔ اپنی حیاتی وچ جیہڑیاں نیکیاں یاں بدیاں کردا اے اوہ نہیں مردیاں اوہ اوہدے کھاتے وچ لکھیاں جاندیاں نیں قیامت والے دن اوہناں دا حساب ہوناں اے۔

بندہ ٹھنڈ نال نہیں مردا بھکھ نال مردا اے۔

سردی دا اُپا کتے نہ کتے لگ لکا تے سر چھپا کے کیتا جا سکدا اے پر بھکھ دا اپا ان پانی نال ای ہو سکدا اے۔ بھُکھ سردی نالوں ودھ خطرناک اے۔

بندہ جوڑے پلّی پلّی تے رب (رام) رڑھائے کُپّا

جدوں بندہ تے محنت نال کوئی کم کرے تے کوئی لابھ چکے پر اوڑک اِکو واری دے نقصان وچ اگلا پچھلا فائدہ تے لابھ نقصان وچ بدل جائے تاں کہندے نیں۔

بندہ جیوے سوور ھے جے جیوندار ہے سو کھالا

انسان نوں حیاتی وچ سکھ ملے تے اوہدی صحت چنگی رہندی اے تے اوہ دیر تیکر جی سکدا اے۔

بندہ ڈھیٹھ چاہی دا اے شرم تے آوَنی جانی چیز اے

بے شرم بندے نوں طنز نال کہندے نیں۔

بندہ کرے اٹھاراں اُنّھی اوتھے مُکدی ویہہ اے

بندے دی پہنچ محدود اے تے رب لامحدود طاقت اے۔ رب دی ربوبیت تے رب دے بھانے بارے آکھیدا اے۔

؎ پر ایہہ اکثر راز نہ جانن پردے پچھے کیہ اے
بندہ کرے اٹھاراں اُنّھی اوتھے مکدی ویہہ اے (مولوی محمد علی فائق)

بندہ کرے گوَلیاں رب کرے سوَلیاں

انسان کولوں معصومی پاروں کئی قسم دیاں غلطیاں ہو جاندیاں نیں اللہ تعالیٰ دا جے اوہدے تے فضل اے تے اوہ اوہدے پٹھے کم وی سدھے کر دیندا اے۔

بندہ کم نال سوہنا اے

بندہ کم کردا سوہنا لگدا اے بے کار بندہ چنگا نہیں ہوندا ایہہ گل ہُنر بارے وی آکھی جا سکدی اے۔

بندہ کہے دن گیا عمر گھٹیندی جان

انسان کہندا اے کہ اک دن گزر گیا اے اصل وچ دن نہیں گزریا بندے دی عمر گھٹی اے۔

بندہ مُک جاندا اے پر سوچاں نہیں مُکدیاں

حیاتی وچ انسان نوں کئی قسم دیاں سوچاں نال واہ پیندا اے، حیاتی ہے ای گنجھلاں دا گھر ہر ویلے بندہ کسے نہ کسے گنجھل وچ پھس کے اوہدے وچوں نکلن دی سوچ وچ رہندا اے ایتھوں تیکر کہ اوہدی موت آ جاندی اے۔

بندہ نہیں رہندا بندے دی گل رہ جاندی اے

انسان دیاں گلاں تے اوہدے کیتے مندے چنگے عمل ایتھے یاد رہ جاندے نیں تے انسان فنا ہو جاندا اے۔

؎ بندہ رہندا نہیں رہندی اے گل اوہدی دھیدو پتھیاں سدھیاں ماردا سی
پنڈا چھنڈ کے نال اوہ بھابیاں دے نت کلا دے محل اتاردا سی
پٹے چوپڑے نت نال مکھناں دے چھیڑ رکتاں مول نہ ہاردا سی
نری غصے دی پنڈ سی جٹ نڈھا ہور کوئی نہ گل وچار دا سی
(فقیر قادری)

بندے جیہا کیہڑا پکھنو، جیہڑا بن کھنبھاں اُڈ جائے

انسان دی سوچ اڈاری بغیر کھنبھاں دے وڈی اے اکھان وچ ایہدے ول اشارہ اے

بندے دا بندہ دارو

بندہ بندے دے کم آ کے اک دوجے دیاں مصیبتاں نوں کٹ سکدا اے اِک دوجے دی مدد کرن دی ترغیب یاں مدد کرن دی تلقین امر دے طور تے آکھیدا اے۔

؎ بندے دا بندہ دارو اے آوِتھاں ھل مٹا دیئے
ایس دیش دیاں اج پنڈاں تے شہراں نوں سورگ بنا دیئے (نند لعل نورپوری)

بندے دی مرن پچھوں سار آوَندی اے

گھر وچ رہندے کسے بندے دی جدوں ٹھک سر قدر نہ ہووے یاں میسر چیز دی قدر اوہدے نہ میسر ہون ویلے آوَندی اے۔

بندے نوں بندہ اکثر مل پیندا اے کھوہ نوں کھوہ نہیں ملدا

انسان ٹردا پھردا ای ملدا اورتدا اے، ایہدے ملن ورتن نال ای معاشرہ وجود وچ آوَندا اے کھوہ تے بے جان چیز اے اوس نوں جتھے گڈھیا جاوے اوتھوں اِک انچ ایہدر اوہدر نہیں ہوندا، اکھان وچ مل ورتن ول اشارہ اے۔

بنّو دامنہ انج جویں نہج ملّی

بھیڑ تے کوجھ نوں ظاہر کرن لئی کہندے نیں۔

بنی تے کوئی نہیں بوہڑدا (یاں) بنی دا کوئی واہر و نہیں

مصیب آ جائے تے اوس ویلے کوئی ساتھ نہیں دیندا ۔

غیراں سامنے نہ بےحجاب ہوویں منگیں رب تھیں جو درکار ہیرے
اوکڑ بنی تے کوئی نہ بنے واہر و کشتہ کوڑ ہے جگ سنسار ہیرے

بنی دے سب ساتھی تے وگڑی دا کوئی نہیں

ویکھو: بنی تے کوئی نہیں بوہڑدا (یاں) بنی دا کوئی واہر نہیں۔

بنی صلاح نکاح دی تے ملّاں رُس گیا

جدوں مشکلاں دے بعد کوئی کم کرن لئی حالات سازگار ہون تے کوئی اڑچ آن پئے تے اوہ کم نہ ہوسکے تاں کہندے نیں۔

بنی وچ رب یاد آوندا اے

دُکھ تکلیف تے مصیبت ویلے رب یاد آوندا اے۔

بنئے جٹ نہ چھیڑیئے ہٹی تے کراڑ

کسے نوں کسے دے اڈے تے نہیں چھیڑنا چاہیدا کیوں جے اوتھے اوہدا اثر رسوخ زیادہ ہوندا اے تے انج اوہ نقصان اپڑا سکدا اے۔

بنیئے دا پت کجھ ویکھ کے ای ڈِگدا اے

عقل وند داہر کم فائدے والا ہوندا اے۔

پچھوکڑ: اک بنیئے دا پتر تیل والی ہانڈی سر تے چکی جارہیا سی کہ ڈگ پیا لوکاں آکھیا بنیئے تیرا پتر ڈگ پیا اے تے تیل ڈُلھ گیا اے۔ بنیئے جواب دتا کوئی گل نہیں اوہ کجھ ویکھ کے ای ڈگا ہونا ایں پچھوں پتہ لگا کہ بنیئے دا پتر اشرفی ویکھ کے ڈگا سی ایتھوں گل بن گئی۔

بُوا بھتریجی ہکّا ذات، ماں دھی بئی بئی ذات

پھپھی بھتیجی دی ذات اکو ہوندی اے کیوں جے ایہہ رشتہ پیو ولوں ہوندا اے جدوں کہ دھی نے خبرے کتھے ویاہیا جانا ہوندا اے ایس لئی اوہدی ذات وکھ ہوندی اے۔

بُوا بھتریجی ہکّا لوک پرایا پھگّا

سس بُھوآ ہووے تے نونہہ بھتریجی ایہناں وی لڑائی وی اک عجیب رنگ بھدی اے جدوں کوئی صلح صفائی کران لئی ودھے تے دونویں اک ہوجاندیاں نیں تے چھڈان والا اپنا ای منہ لے کے چلا جاندا اے۔

بُوتھی چُمی یاں مرن ویلے تھیندی اے یاں سوال کرن ویلے

سوال کرن لگیاں بندہ وچارا بن دا اے تے منہ وگاڑدا اے، مرن لگیاں انسان نوں جسم تے اختیار نہیں رہندا منہ آپ ای وگڑ جاندا اے، منگن گیا سو مر رہیا تے منگن مول نہ جا۔ اکھان وچ منگن یاں سوال نہ کرن دی پکّی اے۔

بوٹا اپنے باغ وچ ای سوہنا لگدا اے

ہر چیز اپنی تھاں تے ای سوبھدی اے

بوٹے دی چھاں نہ نیندر نہ آرام

اصل وچ چھاں تے رُکھیاں درخت دی ہوندی اے پوداں یاں بوٹا تے ایڈا ہوندا ای نہیں کہ چھاں کرے اکھان وچ اجیہا سہارا ڈھونڈن دی پکی اے جیہڑا کسے جوگا ہووے۔

بوٹے لمبڑ دی دھی دا ویاہ تے بوٹا بروالا ہتھ جوڑدا پھرے

ویکھو: ویاہ نائیاں تے چھنج بھرائیاں (یاں) چھینبیاں دا ویاہ تے کھسرے ہتھ جوڑدے پھرن (یاں) قاضی نوں شہر دا جھورا۔

دوجے دے مسئلے نوں انگ لاکے اپنے لئی زندگی موت دا مسئلہ بنالین والے بارے کہندے نیں۔

بوٹیاں حرام تے شوروا حلال

جدوں اِکو ذات دیاں چیزاں وچوں اک نوں لین تے دوجی نوں رد کرن دا عمل ویکھیا جاوے تاں کہندے نیں۔

بودی والا تارا جاں چڑھے تے ہوئے اجاڑا

جدوں اسمان اُتے دُم دار ستارہ چڑھے تے پنجاب دیس وچ ایہہ بدشگونی گنی جاندی اے کہ بربادی ہوندی اے۔

بُور پیا اے تے پھل وی دے گا

آس دے پوری ہون دی اُمید رکھنا۔

بُور دے لڈو نیں جیہڑا کھائے پچھتائے جیہڑا نہ کھائے اوہ وی پچھتائے

ویاہ شادی بارے کہندے نیں کیوں جے ویاہ وچ جتھے آنند ہوندا اے اوتھے دنیا دے جھگڑے جھانجے وی ہوندے نیں۔

بولت بولت بڈھے بکاری

بوہتا بولن والے نوں سمجھان لئی کہندے نیں۔

بولیئے سچ دھرم جھوٹھ نہ بولیئے، جو گورو دسّے واٹ مریداں جو لیئے

ہمیش سچ بولن تے مرشد دے دسّے راہ تے چلن دی پکّی اے۔

بولی کاج دگاڑیا جیوں مولی پتّا

ایہہ اکھان اودوں لئی اے جدوں کسے بندے دی زبان ای اوس دی ہیٹھی دا باعث بنے یاں جدوں کسے دی بولی توں اوہدے پچ ہون دا پتہ لگ جائے۔ تاں آکھدے نیں۔

بوہا تاک بھلا، لیکھا پاک بھلا

بوہا اوہ چنگا جنہوں دروازہ ہووے حساب اوہ چنگا جیہڑا صاف کرلیا جاوے۔

بوہتا بھلا نہ ہاسڑا، بوہتی بھلی نہ چُپ، بوہتا بھلا نہ مینہڑا، بوہتی بھلی نہ دُھپ (یاں)
بوہتا بھلا نہ بولنا، بوہتی بھلی نہ چپ، بوہتا بھلا نہ مینگلا، بوہتی بھلی نہ دھپ

ویکھو: ات نہ بھلا بولنا، ات نہ بھلی چپ، ات نہ بھلا مینگلا، ات نہ بھلی دُھپ۔

ہر چیز دی زیادتی بھیڑی ہوندی اے

Dr. Shahbaz Malik

بوہتا جائیے تے بھرم گوائیے

ہر ویلے کسے تے ڈگے رہن نال عزت گھٹ جاندی اے۔

بوہتا کردا تھوڑیوں وی جاندا اے

لالچ بارے کہندے نیں ایہدے وچ نقصان ای ہوندا اے

بوہتا نیویں جے کوئی اُس نوں بھلا نہ جان' تِنّے نیوں کے ماردے چیتا' باز' کمان

چالاک بندے مٹھی چھری ہوندے نیں حیاتی دے تجربے دی گل اے کہ بوہتی چاپلوسی کرن والے جُھک جُھک سلاماں کرن والے ڈنگ ماردے نیں انج ای جیویں چیتا' باز تے کمان جھکدے تے حملہ کردے نیں۔

بوہتا وگے پُرا اوہ وی بُرا' جٹ وجائے تُرا اوہ وی بُرا' باہمن دے ہتھ چُھرا اوہ وی بُرا

کجھ بھیڑیاں چیزاں دی نشان دہی کیتی گئی اے پُرے دی ہوا بوہتی وگے تے بھیڑی ہوندی اے جٹ جیہڑا کہ کاشتکار تے محنتی آدمی اے اوہ تُرے وجان وچ رجھ جائے تے اپنے کم توں ویسلا ہو جاندا اے ایہہ وی بُرا اے تے چھرا بھانویں اوہ باہمن جیہے شریف وچوں کسے دے ہتھ وچ اے ایہہ بھیڑا اے۔

بوہتی کھیتی بوہت ڈن' تھوڑی کھیتی بہت انّ

کھیتی اونی بیجن دی پکّی کیتی گئی اے جتّی بندہ سنبھال سکے' جنی دی دیکھ بھال کر سکے زیادہ اُگائے گا دیکھ بھال نہ کر سکے گا تے فائدے دی تھاں وڈا نقصان ہووے گا۔

بوہتی کھیتی ویکھ کے گرب پیا کسان' مینہہ ہنیریوں بچ کے گھر آوے تاں جان

ویکھو: پکی کھیتی ویکھ کے کیوں بھلا کسان' جھکھڑ جھانجا بوہت اے گھر آوے تاں جان (یاں) پکی کھیتی ویکھ کے جٹ کریندا مان جھکھڑ جھانجا واہنیری گھر آوے تاں جان۔

کھیتی ودھیری ویکھ کے کاشتکار نوں بُھوئے نہیں ہونا چاہیدا گھر آون تیکر ایہنے کئی بلاواں دا حالی مقابلہ کرنا اے۔

بوہتی ہووے واہ' پیلی خطا نہ جا

جے زمین وچ زیادہ توں زیادہ ہل چلائیے تے ایہہ کدی نہیں ہو سکدا کہ فصل نہ ہووے' محنت کدی خطا نہیں جاندی۔

بوہتے پُتّیں گُل مہنا' بوہت مہیں کنک گھٹ

بوہتے پتر ہون تے قبیلے یاں خاندان واسطے اک مہنا بن جاندا اے حدوں ودھ بارش ہو جائے تے کنک گھٹ ہوندی اے' تجربے دیاں گلاں نیں۔

بوہتے گھراں دا پروہنا بھکھا رہندا اے

بوہتے تھانواں توں کجھ ملن دی آس رکھن والا اکثر وانجیا رہندا اے۔

پھریں گلّاں دے پئی دواریاں تے رکھ لیا تے صدق وشواش بلبل
بوہتے گھراں دا پروہنا رہے بھکھا ایہہ سوچ لے اپنے من اندر
(مولا بخش کشتہ)

بوہتیں ڈومیں ڈھڈ نہیں وجدی

ویکھو: دوملاں وچ ککڑی حرام

کسے کم نوں جانن والے بوہتے ہون تے اوہ اکثر توڑ نہیں چڑھدا

بوہتیں رنّیں اُدّم رنڈا گھر سورنیاں دا تر نڈا

ویکھو: بوہتیں ڈومیں ڈھڈ نہیں وجدی (یاں) دوملاں وچ ککڑی حرام۔

گھر وچ بوہتیاں سوانیاں اک دوجی دی آس تے بہہ رہندیاں نیں تے کم نہیں ہوندا۔

بوہتیاں ہتھاں دی برکت

اتفاق تے سلوک وچ برکت ہوندی اے۔

بوہرے دی رام رام جم دا سنیہاں

لین دار دا سلام دین دار (مقروض) لئی موت دا پیغام ہوندا اے کہ سلام دے مگروں اوہ اپنے پیسے دا تقاضا کرے گا تے ایہدے کول ہے نہیں انج اوہ ڈُب ڈُب جاندا اے۔

بوہڑ دی تھانویں بوہڑ ای اُگدا اے

جدوں کسے وڈے بندے دی اولاد وی اوہدے در... ئ ای نکلے تاں آکھیدا اے

بوہل سائیاں دا تے ہوا چوہڑیاں دی

دوجے دی چیز تے خواہ مخواہ پیا آکڑنا۔

بہوں کپڑے' بہوں پالا' بہوں پتریں منہ کالا

بوہتے کپڑے پائیے تے عادت بن جاندی اے تے بدن نوں ٹھنڈ بوہتی لگدی اے' بوہتے پتر ہون تے بعض ویلے اوہناں پاروں دُکھ بوہتا ای ملدا اے۔

بوہے آئی جنج تے وِنھوں کڑی دے کن

عین اوس موقعے تے کم حالی شروع کرنا جدوں کہ اوہنوں مکمل ہونا چاہیدا سی جیویں اگ لگن تے کھوہ کڈھنا۔

بوہے اگے لِکری' رہی سواری سِکری

ویکھو: نہاتی دھوتی رہ گئی تے اُتے مکھی بہہ گئی

جدوں کسے کم دی تیاری بڑے اہتمام نال کیتی جاوے بڑے اچیچ کیتی جاوے پر کسے وجہ نال ایہہ تیاری' تیاری ای رہے کم کرن دی لوڑ ای نہ پئے تاں آکھیدا اے۔ مطلب ایہہ کہ کتے جان لئی ودھیری تیاری کیتی اگوں سنیہاں آ گیا کہ جتھے

Dr Shahbaz Malik

جانا سی اوہ اوتھے ای نہیں۔

بوہے تے بیری نہ ہووے تے ڈاڈھے نال ویر نہ ہووے

بوہے تے بیری ہووے گی تے بڑی نت دی لڑائی ہوندی رہے گی لوگ وٹے مار کے بیر لاہن گے وٹے گھر دیاں نوں وی وجن گے انج ای زبردست بندے نال دشمنی پے جائے تے بندہ گھاٹے وچ رہندا اے دونویں گلاں تجربے دیاں نیں۔

بوہے والی دی وی سنو

جیہڑا بندہ اپنے دل دی گل کر رہیا ہووے دوجیاں نوں اوہدر دھیان دوانا۔

پچھوکڑ: کوٹھے توں ڈگ کے اک بندے نوں لوک چک کے اک پاسے لے گئے کوئی آکھے ایہنوں تیل ملو کوئی آکھے ایہنوں گھٹو۔ اوہ بے سدھ پیا رہیا۔ اک سوانی پرانہہ بوہے وچ کھلوتی سی اوس آکھیا وے ایہنوں دودھ پیاؤ روَلے وچ اوہدی گل تے کوئی دھیان نہیں سی دے رہیا۔ لماں پیا بندہ کہن لگا اوئے بوہے والی دی وی سنو ایتھوں گل بن گئی۔

بہہ کے کھادیاں کھوہ دی مُک جاندے نیں۔

ویہلا بہہ کے خرچ کردا جائے تے جو کجھ پلّے اے مُک جاندا اے بھانویں کھوہ بھرے جنی دولت ای کیوں نہ ہووے۔

بہہ گیا تے رہ گیا

بندہ چلدا پھردا رہے تے تندرست رہندا اے چلنا پھرنا بند کر دیوے تے صحت خراب ہو جاندی اے ایہہ گل عام حیاتی وچ انج دی لاگو ہو سکدی اے کہ اُدم تے ہمت نہ کیتی جائے تے بندہ حیاتی وچ دوجیاں کولوں پچھے رہ جاندا اے۔

بھاری دا اِنتھ نہیں تاں تیلا تیلا۔

ویکھو: اک اک تے دو یاراں

اتفاق وچ بڑی برکت اے۔

بہرے اگے گانا، گونگے اگے گل اُنھے اگے نچنا تِنے اَل ولّل

اوس بندے نوں چیز دینا جیہڑا اوہدا احساس ای نہ رکھدا ہووے انھے نے ناچ کیہ ویکھنا ایں۔

بہُو پتیں بہوں مہنے بہوں مینہہ کن گھٹ

ہر چیز دی زیادتی بھیڑی ہوندی اے بوہتی رشتہ داری ہووے تے جھگڑے جھانجے بوہتا مینہہ وس جائے تے جھاڑ گھٹ جاندا اے۔

بہوں الا دن قدر ونجاون

بوہتا بولنا بندے دی قدر، عزت گھٹا دیندا اے

بہوں چترائی عقل دا گھاٹا

مطلب اے کہ جیہڑا بندہ حدوں ودھ چالاکی تے چترائی کرن دی کوشش کردا اے اوہ اک لحاظ نال بے وقوفی کر رہیا ہوندا اے، زیادہ چالاکی دی عقل دی کمی ہوندی اے

بھی بچے نہ کتا چٹے نہ

کفایت لئی کہندے نیں کہ نہ باسی بچے تے نہ اوہ ضائع ہووے۔

بھی کڑی نوں اُبالا نہیں دیئی دا

کسے مکے ہوئے مسئلے نوں مُڑ نہیں چھیڑ لینا چاہیدا

بھے پھلاں دی باس کیہ؟ دور گیاں دی آس کیہ؟

پھل باسی ہو جان تے اوہناں وچ خوشبو کوئی نہیں رہندی تے اوہ اک قسم دے بے کار ہو جاندے نیں انج ای دور گئے جن تے آس دا کوئی فائدہ نہیں کیوں جے اوہ بنی تے بوہڑ نہیں سکدے

بی بی آپ نہ رجّے تے ٹھوٹھا کتھوں چھڈے

کدی کدی انج وی ہوندا اے کہ غریبی آوندی اے تے ٹھوٹھا پھڑنا پے جاندا اے۔ ایہدے مگروں جے خوشحالی آ جائے تے بعض بندیاں دا ٹھوٹھا پھڑنا عادت بن جاندی اے جدوں تیکر نیت نہیں رجدی ایس قسم دے بندے منگنا نہیں چھڈدے۔

بی بی آندا کتنا تے گھروں پیا گھتنا

بی بی نے مزدوری کرن لئی سوتر کتن لئی لیاندا واپسی تے کولوں پا کے دینا پیا، جدوں کسے کاروبار وچ پلیوں پانا پے جائے تاں آکھیدا اے۔

بی بی پھٹی ون چڑھی تے پیل لتھی

مڑگشت تے آ دا اوہ گرد بارے آکھیدا اے۔

بی بی دے ترے کپڑے، تھن نالہ ہتھ

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ فلانا غریب تے ہینا اے تاں آکھیدا اے

بی بی رُسے باندی مُسّے، باندی رُسّے باندی مُسے

مطلب اے کہ مالک دے رُسن نال نقصان نوکر دا تے نوکر دے رسن نال وی نقصان نوکر دا ای ہوندا اے۔

بی بی کنوں بُتّے بھاری

ویکھو: داہڑی نالوں مچھاں وڈیاں (یاں) مُول نالوں بیاج ودھیرا، اصل چیز نالوں لاگویں چیز ودھ جائے تاں آکھیدا اے۔

بی بی کوکاں مہنے اپنے دیوے لوکاں

جدوں کوئی اپنا عیب دوجے سر لا کے قصوروار پیا بنائے تاں آکھدے نیں۔

بی بی متو تیریاں سو سو متاں

ہر گھڑی صلاح بدلن والے ڈھلمل یقین بندے بارے کہندے نیں۔

بی بی وسے کسیماں بیلے، دل فرید آباد

بے دھیان شخص بارے کہندے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

بی بی ہوری ہلّے تے سارا جگ ہلّے

اچھے بندے بارے کہندے نیں جس دے آکھن وچ لوک ہون جس دے مگر لگ جان کسے بندے دے اُٹھن تے کوئی چیز ڈگ کے ٹٹ جائے تاں وی مذاق نال آکھدے نیں۔

بی بیجیں ککراں تے لبھنا ایں داکھاں

انسان جو عمل کردا اے اوہدا نتیجہ اوس دے حوالے نال نکلدا اے جے ککر دے بیج، بیجے جان تے اوہدے تے انگور دی ویل تے نہیں چڑھ سکدی۔

بیاج دُدھے گہنا گھسے قرض کھاہیے گھر کیوں وسّے

سود ہمیشہ وددھدا رہندا اے تے گہنا استعمال کرن نال وی گھسدا اے مڑ سنیارے کول جاوے تاں وی گھسدا اے قرض لے کے گھر چلان نال گھر وسدا نہیں اُجڑدا اے۔ سود تے قرض لین توں منع کیتا گیا اے تے گہنے نوں بار بار سنیارے دے سپرد کرن توں وی موڑیا گیا اے۔

بیاج ودھے، گہنا گھٹے، گُجھا کھاہیے گھر کیونکر وسّے

سود ہمیش وددھدا اے نہ دیو تے سود در سود پیندا اے۔ انج ای زیور ہمیش گھسدا اے جنی وار تڑوا کے بنواؤ گھسدا رہندا اے، جس گھر وچ اندر خانے دولت کھادی جائے اوہ گھر اُجڑدا اے۔

بے حیا توں کیوں موٹا؟ لاہا جانم نہ تروٹا

بے شرم نوں کیوں جے لتھی چڑھی نہیں ہوندی، اوہ بے فکر ہوندا اے ایس لئی اوہ صحت وِلّوں تندرست ہوندا اے۔

بے حیاواں دے ستّ نک کپّن والے گئے تھک

بے حیائی تے بے شرمی دی حد ہو جائے تاں کہندے نیں۔

بے داتی بھانویں ہووے پر بے لاگی نہ ہووے

مطلب اے کہ دوہتی نوں بھانویں جہیز نہ ملیا ہووے پر اوہدے ویاہ تے لاگیاں نوں لاگ ضرور مِلے ہون پنڈاں وچ ایس گل نوں عزت سمجھدے نیں۔

بے درد نوں سار کیہ دُکھڑے دی جاکے پُچھ لے کسے بیمار کولوں

جس تن لگے سو تن جانے۔

بے شرم جیوے بھیڑے حال

جس بندے نوں غیرت تے شرم نہیں ہوندی اوہ جیوندا تے ضرور اے پر اوہدی کوئی عزت نہیں ہوندی معاشرے وچ اوہ بھیڑے حال جیوندا اے۔

بے شرم دی پٹھ تے رکھا اُگ پیا آکھن لگا چلو یار چھانویں ای بیٹھاں گے

اچھے ڈھیٹھ بندے بارے آکھدے نیں جس لوئی لاہ چھڈی ہووے بے عزتی دا کوئی اوہنوں خیال نہ ہووے ایہو جیہے بندے ہوئی بے عزتی وچوں اپنے اندر دا سامان کڈھ کے اوہدے تے خوش ہوندے نیں۔

بے شرمی آوُن جان اے بندہ ڈھیٹھ چاہیدا اے۔

کسے بے شرم یاں ڈھیٹھ بندے تے جدوں کسے گل دا کوئی اثر نہ ہووے تاں آکھیدا اے یاں بے شرم بندہ اپنے آپ نوں تسلی دین لئی وی آکھدا اے۔

بے شرمی دی زندگی توں عزت دی موت چنگی

بے شرم تے بے غیرت انسان اندروں اک لحاظ نال مریا ای ہوندا اے جدوں کہ عزت نال مرجان والا مطمئن دل لے کے اگلے جہان جاندا اے، مرنا تے اک دن ہوندا ای اے، عزت دی حیاتی گزارن دی پکّی اے۔

بے کار ئیے تپدق دیئے ماریئے، توں ای بنائیں چور ڈاکو تے جواریئے

بے روزگاری اک لحاظ نال بیماری ہوندی اے ایسے دی وجہ نال بندے مجبوری ہتھوں جرائم پیشہ بن جاندے نیں۔

بے متے دیاں سو متّاں

احمق بندے سو قسم دیاں بےوقوفیاں کردے نیں

بے نمازاں دے ایہہ فرق، سوون سویلے جاگن چر کے

لاپرواہ بندیاں بارے کہندے نیں۔

بے وقتی ساز ڈوماں وی سُٹے

ہر چیز اپنے وقت تے مناسب رہندی اے، جے نامناسب لگے تے ڈوم (مراثی) دی ساز وجانا چھڈ دیندے نیں۔

بیلیاں وِچوں بی چنگیرا چاول کنک تے چنا اچیرا

سب بیلیاں نالوں اتا جاں وچوں چاول کنک تے چھولے چنگے ہوندے نیں ایہناں دی کاشت ول دھیان کرن دی پکّی اے۔

بیبو سر مُکیاں تے بندی دل دریا

مالکن کنجوسی تے کِرس کرے تے نوکرانی فضول خرچی تے کھلے دِل نال خرچ کرے تاں کہندے نیں۔

بیبو مارے مُکیاں نشنگ پرائے سراں تے

دوجیاں دی دولت خرچ کرا کے خوش ہونا مطلب اے دوجے کولوں کم لئی جانا تے آپ نہ کرنا دوجے نوں ہلاشیری دئی جانی تے آپ نیڑے نہ لگنا۔

بیتی تائیں وسار کے اگّے دی سُدھ لے

جو گزر گئی سو گزر گئی، بعض ویلے گزریا ویلا انسان اُتے چنگا اثر نہیں چھڈا ایس نوں بھل جان تے مستقبل دی فکر کرن دی پکّی اے۔

بیٹ بھوئیں نہ واہیاں اُدشیر نہ چھیڑیاں، بال بدھ نہ سکھائیاں تنے کھڑ گئیاں

دریا دے کنارے دی زمین نوں بیٹ آکھیا جاندا اے ایہہ بہت زرخیز ہوندی اے جے ایہہ نہ واہی جائے اُدشیر مال نوں چرایا نہ جائے تے بچے نوں بچپن وچ کوئی تعلیم تربیت نہ دتی جائے تے سمجھو موقع ضائع ہو گئے۔

Dr. Shahbaz Malik

بیٹھے دی ڈھیری تے پھردے دی پھیری

اُدم وچ فائدہ تے لابھ اے۔

بیجیا سی پھُل اُگ پیا گنڈا

آس دے برخلاف سٹہ نکلے تاں آکھدے نیں۔

بیجیانہ واہیا گھڑپ پلاڈا ہیا

کم کوئی نہ کرنا تے معاوضہ ودھ منگنا۔

بیجے امب تے لگے اک

جدوں کسے کم دا نتیجہ آس موجب نہ نکلے تاں آکھیدا اے۔

بیجیں پوہ تے ہتھیں کھوہ

پوہ دی بیائی بھیڑی ہوندی اے انج فصل ڈھیر پچھیتی ہو جاندی اے تے جھاڑ کجھ نہیں دیندی ایس لئی جے پوہ وچ فصل بیجی جائے تے اینی تھوڑی ہوندی اے کہ ہتھیں کھوہنی پیندی اے تھوڑی فصل ملدی اے۔

بیری بیر تے سجن ڈھیر (یاں) بیر پکے تے آئے سکے۔

انسان کول خوشحالی ہووے تے ہر کوئی دوست بن دا اے۔

بیری بیر تے کنکاں ڈھیر

گن والے بندے بارے کہندے نیں کہ اوہ لُکھا نہیں رہ سکدا۔

بیڑی دا پور ترنجن دیاں کُڑیاں پھیر نہ بیٹھن رل کے

بیتا ویلا مُڑ نہیں آوندا۔

٭ جو پانی اج پتنوں لنگھیا پھیر نہ آوندا بھلکے
بیڑی دا پور ترنجن دیاں کڑیاں پھیر نہ بیٹھن رل کے (احمد راہی)

بیڑی ڈھٹی تے پیر ڈنگے

پیدل سفر کردیاں جے سواری دس پئے تے بدن بھارا بھارا لگن لگ پیندا اے دل کردا اے پیدل دی تھاں سواری تے سفر کیتا جائے

بیڑی سنگ لوہیا وی تر جاندا اے

ویکھو: لکڑی نال لوہیا وی تر جاندا اے۔

ساتھی چنگے ہون تے کسے کم وچ اپنے دی بھیڑ لک جاندے نیں گن ونتیاں نال بے گن وی پار لنگھ جاندے نیں۔

٭ کڑیاں کہندیاں دس ہاں جو گیا وے کیہڑی گارے وچ ہیں توں کھبا
بیڑی سنگ تے لوہیا وی تر جاندا توں کیہ چیز جو ڈم دے وچ ڈُبا (منظور بٹ)

بیکار نالوں وگار چنگی

ویہلے بہن نالوں کسے دا مفت کم کر دینا بہتر ہوندا اے

بیکھراں دی عجیب چال ہک مہینہ کھٹدے کھاندے سارا سال

بیکھراں: باگاں دا کم کرن والے۔

بیکھراں دا انوکھا کاروبار اے اک مہینہ کمائی کردے نیں سارا سال بہہ کے کھاندے نیں ایس لئی کہ پھل دا اک موسم ہوندا اے جدوں اوہ تیار ہو جاندا اے اوہ سودا کردے نیں اگوں نفعے تے ویچ کے اگوں پھیر اگلے سال دا انتظار کردے نیں۔

بیگانہ من پردیس

دوجے دے دل وچ کیہ خبر کیہ ہوندا اے کیوں جے اوہ پردیس وانگوں اکھوں اوہلے ہوندا اے

بیل میرا کھراسلگ بُرا پے گیا چگلدے وگ، روں لداں تاں جھاڑیاں کھہے، لون لداں تاں پانی بہے، محصول بھناں تاں بڑکن ڈھے، اوہدا مُل تیا کل کہے

وگڑے ڈھگے بارے آے چگلدے وگ نال رل گیا اے روں لداں تے جھاڑیاں نال کھہہ کے روں خراب کردا اے۔ لون لداں تے پانی وچ بیٹھ کے لون کھور دیندا اے محصول لُکاواں تے اُچی اُچی بول کے چونگی والیاں نوں اپنی ہوند دی خبر کر دیندا اے، بھیڑا ڈھگا اے۔

بیلی رب تے سجن سب

اللہ تعالیٰ مالک کُل اے جے اوہ راضی ہو جائے تے دنیا وچ ہر بندہ سجن بن جاندا اے ہر پاسیوں خیر دا آوازہ آوندا اے انسان دے سارے مسئلے حل ہو جاندے نیں۔ عقیدے دی گل اے رب نوں بیلی بنان لئی رب دی ہدایت تے چلنا ضروری اے۔

بیمار دی جیبھ گڈلمی ہوندی اے

بیمار بندہ چڑچڑا ہو جاندا اے، جدوں کوئی بیمار اک کے بڑیاں گلاں کرے یاں دوجے دی پان پت لاہ دیوے تاں درگزر کرن لئی ایہہ اکھان پاندے نیں

بیماری آوندی اے ہاتھی دی ٹور جاندی اے جوں دی ٹور

بیماری آوندی اودوں اے جدوں انسان وچ مدافعت دی طاقت گھٹ جائے۔ بیماری دے علاج وچ ایس طاقت نوں بحال کرن وچ ویلا لگدا اے تے ہولی ہولی بندہ ٹھیک ہوندا اے، عام کر کے بیمار تے اوہدے گھروالیاں نوں تسلی دیندیاں آکھیدا اے۔

بیماری تے مقدمہ ربّ کسے نوں نہ پائے

بیماری تے مقدمے وچ اک تے رقماں لگدیاں نیں دوجے بندہ خوار ہوندا اے۔

٭ نہ بیماری مقدمہ دے دشمناں نوں سدا آکھدا منہ لُکاوندا اے
انھا راجہ تے ہوئی بے دادنگری سکھ کسے نوں نہ پچاوندا اے (منظور بٹ)

بیماری ہمیشہ منہ ولوں آوندی اے

بندہ بیمار عام کر کے کھان پین دی بدپرہیزی توں ای ہوندا اے ایس لئی کھان پین ای بیماری دا کارن ہوندا اے۔

بیوقوف سجن نالوں دانا دشمن چنگا

دانا دشمن دشمنی ہمیشہ اک حساب دی کردا اے پر بےوقوف سجن دی نادانی کسے

Dr. Shahbaz Malik

ویلے دشمنی دے پدھرتوں وی ڈگ پیندی اے۔

ملکی آکھدی ہن تے سوچ ہیرے ہووے نہیوں خاطر یار درجے
بیوقوف سجن کولوں یاد رکھیں دانا دشمن ہے چنگا ہزار درجے (منظور بٹ)

بیوی بلی تے ست گھر چلی

پھرتو گھرتو سوانیاں بارے کہندے نیں جیہڑیاں ست گھر پھر دیاں نیں تاں اوہناں نوں چین آوندا اے۔

بیوی خیلا دو چٹے اک میلا

بے تمیز بندے یاں کوچجی رن بارے آکھدے نیں اوس نوں وی آکھی دا اے جیہدے کم اِکو جیہے نہ ہون۔

بیوی موئی تے سب کوئی آیا میاں مویا تے کوئی وی نہ آیا

ویکھو: موہناں دے ملاحظے تے سراں نوں سلاماں

بیوی دے مرن تے میاں دے منہ ملاحظے پاروں ہر کوئی آیا پر میاں مر گیا تے بس اوہو آیا جیہڑا اصلی ہمدردسی۔

بھ

بھابزار دا وٹے سرکار دے

ہمیشہ بھاءاو ہو منّیا جاندا اے جیہڑا بزار دا نکلے تے انج ای وٹے وی سرکار دے ای منّے جاندے نیں۔

بھابھی دا سُوت تے دیور دلال

جدوں کسے اپنے بندے دی بھیڑی چیز نوں کسی دے سر مڑھن دی کوشش کیتی جاوے تاں کہندے نیں یاں اوس ویلے ورتدے نیں جدوں سب کجھ اپنیاں وچ ای ونڈ لیا جاوے۔

بھاجی جانویں اوس گھر جتھوں آوے مڑ گھر

انسان اوہدے نال میل ملاپ رکھے جیہڑا اُنج دے تعلقات تے میل ملاپ نال جواب دیوے 'نیوندرے دا فلسفہ ایہو ای اے جس پاروں انسان اک دوجے دے کم آوندا اے۔

بھاجی دی بھاجی اے

ویکھو: جیہا کرے گا تیہا بھرے گا

نیوندرا بھاجی جناں کوئی دیوے اونا ای موڑیا جاندا اے

بھاجی دی بھاجی لنڈی دی کاہدی متھاجی؟ (یاں) بھاجی جیہی بھاجی تے کیہی متھاجی

نیوندرا بھاجی پوری موڑ دتی جاوے تے کسے دی کوئی گل نہیں سہندا۔

بھادروں دا چھلاّ اِک سِنگ سُکاّ اِک سِنگ گلاّ

بھادروں دے مہینے وچ بدل دے ورھن دا طریقہ دسیا اے کہ بارش کسے تھاں ہوندی اے کسے نہ نہیں ہوندی۔

بھادروں دی دھپ ویکھ کے جٹ فقیر ہویا' (یاں) بھادروں ماریا جٹ فقیر

دیسی مہینے بھادروں دی دھپ بڑی تیز ہوندی اے ایس نوں چماسا کہندے نیں زمیندار نوں جدوں ایس سخت دھپ وچ کم کرنا پیندا اے اوہدا جی کردا اے ایس کم نوں چھڈ کے فقیر ہو جائے۔

بھادرا (بھادروں) دی کنگ تے کتیں دی چھا

بھادروں وچ پتلی لسی (کنگ) پینی چاہیدی اے تے کتیں وچ چھا سنگھنی لسی پینی چاہیدی اے۔ مطلب اے گرمیاں وچ پتلی لسّی تے سردیاں وچ سنگھنی لسّی پین دی پکی کیتی گئی اے۔

بھادروں بدرنگ تے گورا کالا اِکو رنگ

بھادروں دی خراب رُت بارے آکھیا جاندا اے کہ ایہہ گندی بہار ہوندی اے خون پانی اک ہویا ہوندا اے انج ای رنگ وی بدرنگ ہو جاندے نیں۔

بھادرہ بد بلا تے ساون ہووے ہا

مطلب اے بھادروں دی گرمی دے مقابلے وچ ساون دی گرمی گوارا ہوندی اے۔

بھارا پتھّر ویکھ کے چُم کے چھڈ دیئے

جیہڑا کم اپنی طاقت تے ہت توں باہرا ہووے اوہدے توں کنارا کرنا چنگا ہوندا اے ایہدے وچ کوئی نموشی والی گل نہیں جیہڑا کم اپنے حوصلے تے قدرت توں باہر اے اوہ نہ کیتا جاوے ایہو سبق اے۔

بھارا چھابا نیواں ہوندا اے

مطلب ایہہ اے کہ جیہدے وچ گُن ہوندے نیں اوہ جھکدا اے اوہ نرمی اختیار کردا اے پھل نال بھری ڈالی ای نیوندی اے عام کر کے نرمی تے انکسار توں کم لین دی پکی اے غرور تے ہنکار توں ہٹکیا گیا اے

بھارا نہیں تے نال دو بٹے بنھ گھن

مطلب اے کہ جے تیری کوئی اہمیت نہیں تے دو غیر اہم بندے نال رلا لے تاں جے انج ای تیری کوئی اہمیت بن جائے۔ عام کر کے ویکھیا گیا اے کہ سوہنی سوانی نال دو کوجھیاں سوانیاں نوں لے کے پھردی اے تاں جے اوہ ہور سوہنی لگے۔

بھارے ملیاری جاں پُترگاں آئیاں کھاری

کمیاں بندیاں دی خصلت ہوندی اے کہ کوئی کم رچے تے اوہ ضرور رس پیندے نیں تے پھیر بھاراں تے پیندے نیں لوک مناندے نیں ترلے منتاں کردے نیں

Dr. Shahbaz Malik

تاں جا کے اوہ اوس کم وچ شریک ہوندے نیں۔

بھاڑا دھاڑا

ڈاکے تے کرائے یاں بھاڑے وچ لگدا کجھ نہیں بس جناں دا لگے لے لیا جاندا اے' رائے بارے کہندے نیں۔

بھاڑا' دھاڑا' موت تے گاہک دا کوئی ویلا نہیں

کرائے تے شیواں دین' ڈاکہ' موت تے گاہک دا کوئی ویلا نہیں ہوندا تجربے دی گل اے۔

بھا کرے سو بھائی نہیں تاں وڈھ قصائی

ویکھو: بھائی اوہ جیہڑا بھا چھلّے

بھرا اوہو ای ہوندا اے جیہڑا چنگا سلوک کرے جے بھرا دا سلوک وی بھرا نال چنگا نہیں تاں اوہ بھرا نہیں کہا سکدا اکھان وچ اوس نوں بجّو یاں ظالم آکھیا گیا اے اکھان انج وی اے بھائی بھا دا نہیں اوہ جو ہووے وار دا۔

بھاء کس وگاڑیا؟ رات دیاں بُھکھیاں!

لوڑ ویلے چیز بھا نالوں ودھ وی لے لئی دی اے تے قیمت ودھان وچ لوڑ ونداں دا بڑا ہتھ ہوندا اے۔ طلب تے رسد دا حوالہ اے۔

بھاگ تے بھوتنا ویکھ کے نہیں لگدے (یاں) بھاگ ویکھ کے نہیں لگدا

ویکھو: روپ رون تے قسمتاں کھان

جیہدے تے رب دی رحمت ہووے اوہنوں بھاگ لگدا اے اوہدی ای قسمت چنگی ہوندی اے ایہو گل بھوتنے بارے اے جس تے روں آ گئی اوس نوں چڑ گیا۔

بھاگ جاگے ہون تے مٹی نوں ہتھ پایئے تے سونا بن جاندی اے۔

ویکھو: دِن ہون سِدھے تے بھجے اُگن موٹھ

قسمت چنگی ہووے تے سب کم چنگے پئے ہوندے نیں۔

بھاگ وندا گھوڑا غریب دا بھورا

قسمت والے آدمی دی ملکیت گھوڑا ہوندی اے تے غریب بندے دی نیویں زمین وچ اک کمرہ (یاں تنکا)

بھاگ ہین جے جیجے جائے رُس بہے یاں مکّھی کھائے

کرماں دا ماریا بندہ جتھے کتے وی جائے گا نقصان ای اٹھائے گا کجھ اپنے کرماں وجھوں تے کجھ اپنے بھیڑے عملاں وجھوں۔

بھاگاں وچ لکھیا ڈھوڈی تے ساگ

جو قسمت وچ لکھیا ہووے اوہ ای ملدا اے جے غریبی اے تے گلا کاہدا' غریبی وچ پھاتھا آکھدا اے

بھاگ بھرن آیا گھر دا مالک تھی بیٹھا

ویکھو: اگ لین آئی تے گھر والی بن بیٹھی

جدوں کوئی کتے ویلے دے ویلے لئی بیٹھے تے مل ای مار لئے تاں کہندے نیں (کہانی اگ لین آئی) وچ ویکھو۔

بھا نال بھرا کیہا؟

کاروبار دا اصول اے کہ ونج بیپار وچ کوئی لحاظ نہیں ہوندا جے بھرا وی منگے تے اوہدے نال وی بھا کیتا جاوے۔

بھانڈے دا منہ موکلا ہووے تے کتے نوں شرم چاہیدی اے

جے کوئی کسے نوں کسے کم توں عزت یاں لج شرم پاروں نہ موڑے تے کرن والے نوں آپ ای خیال ہونا چاہیدا اے' جدوں کوئی کسے شے دا نقصان کر رہیا ہووے مالک لج پاروں نہ آکھے اوہ خیال کر رہیا ہووے کہ خبرے اوہنوں آپ شرم آ جائے گی پر اوہ پھیر وی نہ مڑے تاں کہندے نیں۔

~ منہ بھانڈے دا کھلا جے رہیا ساتھوں کیتی کتے بھی شرم بدکار نا ہیں
ہونجا پھیر گیا اے ظالم گھر میرے ایسے پیراں دا ذرا اعتبار نا ہیں (منظور بٹ)

بھانڈے وچ جو پایئے اوہو لچھلدا اے

بندے دی جو خُو خصلت ہووے گی اوہدا ورتن وہار انج دا ہووے گا

بھانڈے وی آپو وچ کھیہ پیندے نیں

نال نال رہندے بندیاں وچ کدی کھڑبا گھڑبی ہو ای جاندی اے ایس صورت وچ صلح صفائی کران پاروں آکھیدا اے۔

~ بھانڈے مٹی دے وی ٹکرا پیندے لکھ رکھیئے نال ترتیب میاں
چل اپنا کم سنبھال کشتہ بن کے بُت عزیز حبیب میاں (مولا بخش کشتہ)

بھانڈیاں وچ اک توا ضرور ہوندا اے

جیویں گھر دے بھانڈیاں وچ توا (کالا) ہوندا اے انج ای خاندان محلّے یاں اک معاشرے وچ بھیڑے لوک وی ضرور ہوندے نیں۔

بھاؤندے دا سب کجھ بھاوے تے نہ بھاؤندے دا کجھ وی نہ بھاوے

جیہڑا بندہ چنگا لگے اوہدی ہر شے چنگی لگدی اے تے جیہڑا بھیڑا لگے اوہدی چنگی شے وی بھیڑی لگدی اے۔

بھانویں اپنا ای گُڑ کھایئے پر لوکاں توں چھپایئے

گھر دی گلاں باتاں وچ راز رکھن لئی ورتیدا اے۔

~ وارث شاہ چھپایئے خلق کولوں بھانویں اپنا ای گڑ کھایئے جی

بھانویں من بھانویں مانی' کنک جوائیاں کھانا

دھیاں دے ماپیاں دی کمائی دھیاں دے حوالے نال جوائیاں تے لگ جاندی اے دھی نے ساری عمر لیناں ای لینا ہوندا اے۔

بھاہ تے پانی دے ہتھ پیر نہیں ہوندے

اگ تے پانی جدوں نقصان اڑان تے آن ایہناں اُتے قابو پانا مشکل ہوندا اے۔

Dr.Shahbaz Malik

بھاہ تے کپاہ دا ویر اے

اگ تے رُوں دا ایس کر کے ویر اے کہ رُوں بہت جلدی اگ پھڑ لیندی اے ایہناں نوں اک تھاں نہیں رکھنا چاہیدا۔

بھاہ تے کپاہ کٹھے ہوون تے بلن نہ؟

مطلب اے عورت تے مرد اک تھاں کٹھے ہون تے جذبات ضرور بھڑکدے نیں۔

بھائی اوہ جیہڑا بھاء جھلّے (یاں) بھائی اوہ جو بھاء تے چلّے

ویکھو: بھاء کرے سو بھائی نہیں تاں وڈ قصائی۔

بھرا اوہ جیہڑا اوہنی تے مشکل وچ کم آوے۔

اوہو ساکڑ ہین تساڈے رشتے دار حقیقی
بھائی اوہ جو بھاتے چلے اوہو یار حقیقی (مولوی محمد علی فائق)

بھائی بھائے دا نہیں اوہ جو ہووے دائے دا

بھرا اوہو جیہڑے اک دوجے نوں چنگے لگن، صورت ایہہ نہ ہووے تے سمجھو ہر اک اپنے اپنے داؤتے اے۔

بھائی بھاوہوں تے بھتر تیجے تیجے

بھائی تے ہر تھاں حصہ داریاں شریک ہوندے نیں ایس لئی اگ ورگے جاپدے نیں تے بھتیجے کیوں جے تیجی تھاں تے ہوندے نیں ایس لئی کجھ وی نہیں لگدے۔

بھائی بھین دی عزت دا رکھا ہوندا اے

بھرا بھیناں دیاں عزتاں تے محافظ ہوندے نیں۔

بھائی جیہا یار نہیں تے بھائی جیہا دشمن نہیں۔

بھرا نفع تے نقصان دوجیاں کولوں ودھ دیندے نیں، قابیل نے ہابیل نوں وڈھ کے بھراواں وچ دشمنی دی نیہہ رکھ دتی سی۔

بھائی چارے اگے کس دا وارا

بھائی چارے وچ سب برابر ہوندے نیں۔

بھائیاں باجھ نہ جوڑیاں تے پتراں باجھ نہ ناں

بھرا بانہواں ہوندے نیں جے اک توں ودھ ہون تے جوڑیاں سجدیاں نیں سوبھا ہوندی اے تے پتراں نال انسان دا شجرہ اگے چلدا اے۔

بھائیاں جیہی بہار نہیں جے خار نہ ہووے، مینہہ جیہی بہار نہیں جے گار نہ ہووے، جوئے جیہا پیار نہیں جے ہار نہ ہووے۔

بھرا، مینہہ تے جوا اودوں ای چنگے لگدے نیں جے ایہناں وچ حسد، چکڑ تے ہار نہ ہووے۔

بھائیاں نال سوبھا

بھراواں نال عزت، وڈیائی تے قدر ہوندی اے۔

بھٹھ پیا اُدھار جیہڑا نکھیڑے یار

ادھار لین یاں دین وچ دوستی وچ وگاڑ پے جاندا اے ایس واسطے یاری دوستی وچ ادھار لین دین توں منع کیتا گیا اے۔

بھٹھ پیا اوہ دتا جیہڑا ساڑے پتا

جے کسے نوں کوئی چیز مرضی نال دتی جاوے پھیر گھڑی مُڑی اوہدی گنتی پائی جائے تے دسیا جاوے اوہ دتی گئی اے تے لین والا شرمندہ ہو کے کہندا اے۔

پچھوکڑ: کسے سوانی نے دوجی سوانی دا گھگرا منگ کے لیا تے ویاہ تے چلی گئی دین والی سوانی وی اوسے ویاہ تے گئی۔ منگ کے پان والی سوانی جدوں اوہدے نیڑے آئے دین والی آکھے ذرا گھگرا اُچا کر لے تھلے پیا لگ کے خراب ہوندا اے۔ منگن والی نے سڑ کے کہیا بھٹھ پیا اوہ دتا جیہڑا ساڑے پتا گل بن کے اکھان دے رُوپ وچ آ گئی۔

بھٹھ پیا اوہ سونا جیہڑا کناں نوں کھائے (یاں) بھٹھ پیا اوہ سونا جیہڑا توڑے کن

سونا ہمیش توں سہپن دے واہدے لئی ورتیا جاندا اے اوہ سونا جیہڑا کناں نوں نقصان اپڑائے اوہ نہ ای ہووے تے چنگا اے کوئی چیز جدوں فائدہ گھٹ تے نقصان ودھ اپڑائے اوہدے بارے آکھیدا اے۔

پچھوکڑ: پہلے زمانے دے رواج موجب کسے سوانی نوں سیراں دے حساب نال داج وچ سونا پیا۔ سس سارے دا سارا سونا ووہٹی نوں پوا کے سارا دن پیڑھی تے بٹھال چھڈدی آلے دوالے دیاں سوانیاں ووہٹی نوں ویکھن آوندیاں تے تعریف کر دیاں۔ سس ایس نوں سوبھا سمجھدی، ووہٹی بڑی اکّی اوس اک دن سس توں اک بنے ہو کے سارا سونا لاہیا تے چلھے وچ دب دتا۔ سس نے ووہٹی نوں ننگوں کنوں بچی ویکھیا تے پریشان ہو کے کہن لگی زیور کتھے ای؟ ووہٹی بولی ''بھٹھ پیا اوہ سونا جیہڑا کناں نوں کھائے'' گل مشہور ہو کے اکھان بنی۔

بھٹھ پیا بے شرمی دا سیر اساگ شرم دا چنگا

بے شرمی دے ملے حلوے کولوں شرم عزت دا ساگ چنگا، حرام کمائی دے بوہتے کولوں حلال کمائی دا تھوڑا چنگا آکھن لئی ورتی دا اے۔

بھٹھ پیا پیسہ جیہڑا یار نکھیڑے

اوس پیسے نوں اگ وچ سٹو جس پاروں دوستی ٹُٹدی اے۔

بھٹھ پئی تانگھ پرائی

بگانی آس بھیڑی ہوندی اے۔ انتظار نوں وی بھیڑا آکھیا گیا اے۔

بھٹھ پئی ونگار جیہڑی یار نکھیڑے

کسے کولوں مفت کم لین نوں وگار آکھیا جاندا اے ایس نال دوستی وچ فرق پیندا اے ایس لئی ایس توں ڈکیا گیا اے۔

Dr.Shahbaz Malik

بھٹھ دوستی کمینے دی اشراف پالے ہک تل
بادشاہاں دے پتر باز پلیندے مورکھ پالے ہل

تل دا مطلب اے کہ چنگے تے شریف لوک تل جنی نیکی دا وی لحاظ رکھدے نیں مثال دتی اے کہ بادشاہ باز ورگا چنگا جانور پالدے نیں تے جاہل ال' چنگے بندیاں دی دوستی تے کمینے بندیاں دی دوستی دا نتارا اے۔

بھٹھ وے جوبناں تیڈی یاری وداع نہ کیتوای جاندی واری

جوبن روپ جوانی دس کے تے نہیں ناں جاندے تے جدوں چلے جاندے نیں تاں بندہ اوہنوں یاد ای کردا رہندا اے ایہہ اکھان اجیہے جذبیاں نال بھرپور اے۔

بھٹھبھو نجے دی کڑی تے کیسر دا تِلکا

اُنج کنگال تے دماغ عرشاں تے مطلب اے کہ ادنی اوقات نہ ہونی جنیاں گلاں کرنیاں۔

بھج بھج رُنی 'توڑ نہ پُنی

دوڑ دوڑ کے پھاوی ہوئی پر کامیابی نہ ملی' ودھیری کوشش کیتیاں وی جے بندہ کامیاب نہ ہووے تاں کہندے نیں

بھج بھج کھڑی پر پکیں نہ پُنی

مطلب اے کہ بڑی دوڑ بھج کیتی پر مقصد پورا نہ ہویا

بھجاں دُھرکاں بھراں کلاوے جیہڑا لکھیا او ہو ہتھ آوے

جے بندہ ودھیری دوڑ بھج کر کے ایدھر اودھر ہتھ مارے اوس نوں اوہو ای ملدا اے جیہڑا رب تعالیٰ نے اوہدے مقدر وچ لکھیا اے' رزق مقدر دے حساب نال لبھدا اے۔

بھجدیاں پچھے مُول نہ بھجیں' کلّا!

دشمنی وچ اِکو جیہی اوکڑ بن دی اے' مقابلے ویلے میدان تے اِکو جیہا ہوندا اے جیہدی ہمت ودھ ہووے اوہو ودھ جاندا اے۔

- کٹھے کرکھیڑے لے جادھاڑ مگرے اجے گئے دریاؤں نہیں پار بچہ
واہن بھجدیاں نوں اِکو جیہا ہوندا اوہ کوئی مُدھ توں نہیں ہوشیار بچہ (منظور بٹ)

بھجّی ٹٹی دا پتن میلا

ویکھو: رہے کھیسے دا پتن میلا

پتن تے آ کے لوک کٹھے ہو جاندے نیں جدوں کسے اک تھاں کٹھے ہون دی روایت بن جائے تاں آکھدے نیں۔

بھجدے دے پچھوں کوئی کے تیں بھجے

جیہڑا میدان وچوں نس ای جانا چاہندا ہووے اوس نوں کوئی کتھوں تیکر روکے۔

بھجی ٹٹی موہنگلی گوہیاں جوگی وی نہ

اوہ چیز جیہڑی وگڑ کے کسے کم جوگی نہ رہے اوہدے بارے کہندے نیں۔

بھجی ہوئی مونگھلی وی سو بھانڈے بھن دی اے

پہلاں امیر رہ چکیاں طاقت ور رہ چکا بندہ بھانویں کنا وی غریب یاں ماڑا ہو جائے تاں وی اوہ کسے ویلے کمیاں امیراں یاں طاقت وراں نوں پچھاڑ لیندا اے جویں کہندے نیں تتا پانی وی اگ بجھا لیندا اے۔

بھجیاں باہواں اوڑک گل نوں آوندیاں نیں

جدوں بندے نوں ودھیرا دکھ اپڑدا اے تے اوہ اپنیاں ای ساکاں ول نسدا اے جتھوں اوہنوں مدد دی آس ہوندی اے ایہو اوہدا آخری ٹھاہر ہوندا اے جتھوں اوہنوں دُرکاریا نہیں جاسکدا۔

بھرا اوہ جو بھار ونڈے

رشتہ داری اوہو ہوندی اے جیہڑی آپس وچ پیار محبت والی ہووے اک دوجے دے دُکھاں نوں ونڈ کے رل کے مکا کے گھٹ کرے۔

بھرا بھراواں تے چچڑ کانواں

بھرا دا رشتہ اٹٹ ہوندا اے بھرا اوڑک بھرواں دے ہوندے نیں بھانویں کِنے وی لڑے بھڑے ہون خون دے رشتے ٹٹ نہیں سکدے

بھرا دور گوانڈھی نیڑے

ہمسایہ کیوں جے ہر ویلے نزدیک ہوندا اے ایس لئی جے سلوک ہو جائے تے بھراواں نالوں وی ودھ نیڑے ہو جاندا اے۔

بھرا دے پچ کھائیے بھتیجے دے بچے دیئے

بھراواں نال ورتن دا ڈھنگ دسیا گیا اے۔

بھرا منگے بھانگا' اول ڈیجے

بھرا جے اپنا حصہ منگے تے سب توں پہلاں دینا چاہیدا اے کیوں جے اوہ حقدار ہوندا اے۔

بھراواں دی کار ملو' بگانیاں دی کار گھنو

ملنا گلنا بھیناں بھراواں وانگ رکھو پر لینا دینا ہووے تے پھیر بگانے بن جاؤ۔ جویں کہندے نیں لیکھا ماں نواں دھیاں دا تے بخشش لکھ ٹکے دی۔

بھراواں نال باہواں

بھراواں وچ ایکا تے اتفاق ہووے تے طاقت تے بل بلکار ہوندی اے۔

بھر سمندر گھوگا لابھ

جس تھاؤں بوہتے فائدے دی آس سی اوتھوں اصلوں ای تھوڑا ملے تاں کہندے نیں۔

بھرم گوائیے اپنا تے نہ کوئی دیند اونڈ

اپنی عزت بندے دے اپنے ہتھ ہوندی اے جے ایہہ گوا بیٹھے تے ایس بے عزتی نوں کوئی ونڈ نہیں سکدا اعتبار جے بندہ آپ گوا لئے تے دوجا نہیں دے سکدا۔

Dr. Shahbaz Malik

بھری بھگھنی چپ چپیتی کھڑکے کنّی سکھنی

ویکھو: تھوتھا چنا باجے گھنا

اجیہے بندے بارے آکھیدا اے۔ جیہڑا اوچوں گُناں پاروں سکھنا ہووے تے منہ زور ہووے، گھمبیر تے گُناں والا آدمی بولدا گھٹ اے پھڑاں گھٹ ماردا اے۔

بھری جوانی ماجھا ڈِھلّا

جوانی وچ سستی تے آہلکی کرن والے بندے بارے آکھیدا اے۔

بھریا اوس دا جانیے جس دا توڑ چڑھے

مطلب اے کہ سوانیاں کھوہ تے پانی بھرن جاندیاں نیں، کھوہ وچوں گھڑے بھرے جاندے نیں کئی بھرن لگیاں ٹٹ جاندے نیں کئی چکن لگیاں کئی راہ وچ رہ جاندے نیں بھرے ہوئے اوہو گنے جاندے نیں جیہڑے توڑ گھر تیکر اپڑن۔ ایہو حساب ایس دنیا دا اے کامیاب انسان اوہوای اے جس دے عمل دا گھڑا توڑ اپڑے سارا شعر ایہہ اے۔

پانی بھرن سوانیاں رنگو رنگ گھڑے
بھریا اوس دا جانیے جس دا توڑ چڑھے

بھریا بھانڈا نہیں بولدا

جس انسان وچ دانش، عقل، سچائی ہووے اوہ رولا نہیں پاندا۔

بھریا میلہ چھڈنا چنگا ہوندا اے

ایدوں پہلاں کہ کسے تھاں اختلاف ہون، جھگڑا جھیڑا ہووے بندہ پہلاں ای کنارہ کر جائے۔

بھکھ نہ منگیا سالنا تے عشق نہ پچھی ذات (یاں) بھکھ نہ منگے سالنا تے نیندر نہ منگے بستر (یاں) بھکھ نہ پچھدی لازمہ تے عشق نہ پچھدا ذات

ویکھو: بھکھ ویلے چھولے وی بدام لگدے نیں (یاں) بھکھ ویلے چھولے وی سوادی لگدے نیں (یاں) بھکھ اگے جوں جوار سب برابر

ات لوڑ ویلے بندہ اوس چیز دے معیار نوں نہیں ویکھدا، من نوں جیہڑی چیز چنگی لگے بندہ اوہدے معیار نوں نہیں ویکھدا۔

بھریاں بھانڈیاں دیاں گھروڑیاں ای نہیں مان

ویکھو: شاہواں دی گھروڑی نہیں مان

مطلب ایہہ کہ مال دولت عام ہووے تے تک گیاں وی کتوں کجھ نہ کجھ لبھ جاندا اے۔

بُھکھا اشراف اے رج کمینہ اے

بھکھا، غریب تے ماڑا بندہ شریف ہوندا اے تے رجیا یعنی امیر عام کر کمینہ خصلت یاں متکبر ہوندا اے۔

بھکھ بھاوو دھاندی اے

ویکھو: بھاکس وگاڑیا! رات دیاں بھکھیاں!

لوڑ وند کولوں چیز دی قیمت ودھ لئی جاسکدی اے

بھکھ عیباں دی ماں

آکھدے نیں بھکھ رب وی بھلا دیندی اے ایس کر کے بھکھا بندہ بھکھ مٹان لئی کئی قسم دے عیب کر جاندا اے۔ اکھان وچ اشارہ ایسے ول اے کہ جے عیباں نوں گھٹ کرنا اے تے بھکھ نوں گھٹ کرو۔ عیب توں ایتھے مراد جرم توں اے۔

بھکھ لگے تے تندور دی، پیٹ بھرے تے دور دی

بھکھ ویلے بندے نوں روٹی دا ای خیال رہندا اے اوس ویلے نیڑے ہور کوئی خیال نہیں آوندا پر جدوں ڈھڈ بھر جائے تاں پھیر اوہ بڑیاں دور دیاں گلاں پیا سوچدا اے۔ جہاں دا اوہدی حیاتی نال سیدھا تعلق نہیں ہوندا۔

بھکھ لعنت تے قرض قیامت

بھکھ بڑی وڈی لعنت اے ایس لئی کہ بھکھ بڑے بڑے گناہ وی کروا دیندی اے تے جدوں بندہ مقروض ہو جائے تے اوہدے لئی ہر اوہ گھڑی قیامت دی گھڑی ہوندی اے جدوں قرض خواہ اوہدے کولوں قرض ادا کرن دی منگ کردا اے۔

بھکھ موئے کنوں ترٹ مویا چنگا

فاقیاں نال مرن کولوں تے ایہو چنگا اے کہ بندہ محنت کر کے تھک ٹٹ کے مرے اکھان وچ محنت دی پکی کیتی گئی اے۔

بھکھ نال کھاہ، سکی روٹی وی کڑاہ

بھکھ لگی ہووے تے سکی روٹی وی حلوے وانگ مزہ دیندی اے۔

بھکھ نہ ویکھے سکی ٹاپ نیندر نہ ویکھے ٹٹی کھاٹ، پیاس نہ ویکھے دھوبی گھاٹ، عشق نہ ویکھے ذات کذات

ویکھو: بھکھ نہ منگیا سالنا تے عشق نہ پچھی ذات (یاں) بھکھ ویلے چھولے وی بدام لگدے نیں۔

مطلب اے لوڑ ویلے بندہ معیار نہیں ویکھدا لوڑ پوری کردا اے۔

بھکھ ویلے چھولے وی بدام لگدے نیں (یاں) بھکھ ویلے چھولے وی سوادی لگدے نیں (یاں) بھکھ ویلے جوں جوار سب برابر

ویکھو: بھکھ نہ منگیا سالنا تے عشق نہ پچھی ذات (یاں) بھکھ نہ منگے سالنا تے نیندر نہ منگے بستر (یاں) بھکھ نہ پچھدی لازمہ تے عشق نہ پچھدا ذات

بُھکھا ای کملا بھکھا ای خوار

انسان غریب ہووے تے اوہ کملا وی اکھواندا اے تے خوار وی ہوندا اے۔

بھکھا بٹیرا ای چنگا لڑدا اے

بٹیریاں دی لڑائی دا ایہہ اصول اے کہ اوہناں نوں بھکیاں رکھیا جاندا اے تے

Dr. Shahbaz Malik

بوہتے لڑدے نیں عام حیاتی وچ ایہہ گل اوتھے کیتی جاندی اے جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ جس کولوں کم لینا ہووے اوس نوں معاوضہ پہلاں نہ دیو۔

بھکھا بے دھرم تے ننگا بے شرم

بھکھ آکھدے نیں رب وی بھُلا دیندی اے۔ بدن دے ننگیج نوں کجنا حیا دی نشانی ہوندی اے ایہہ نہ رہیا تے حیا جاندی رہی ایس لئی بے شرم ہو گیا۔

بھکھا جٹ مُولی کھائے مُولی بھکھ وَدھیری لائے

جدوں کوئی بندہ اپنی تکلیف نوں گھٹ کرن لئی اجیہا چارا کرے جیہڑا تکلیف دے واہدے دا کارن ہووے تاں آکھیدا اے۔

بھکھا دیندا بُتا

لوڑ پوری کرن لئی دھوکا کیتا جاوے تاں کہندے نیں۔

بھکھا راجپوت تے رجیا رنگھڑ

ویکھو: بلّو دا بلند خان بن گیا (یاں) دھن مایا دے تن نام پرسُو، پرسا، پرس رام

چار پیسے آ جان تے ذاتاں وی بدل جاندیاں نیں۔

بھکھا رجے تاں پرائیں کن بھجے

غریبوں امیر ہو جائے تے اپنے رشتے داراں نوں چھڈ دیندا اے۔

بھکھا سوُر کھا

ویکھو: پیٹ نہ پیّاں روٹیاں تے سبھے گلاں کھوٹیاں

بندہ بھکھا ہو جائے تے اوہدے دیدیاں وچوں لحاظ وی اُڈ جاندا اے۔

بھکھا کتا تے رجیا سُور برابر ہوندے نیں

مطلب اے رجن نال سُور خطرناک تے بھکھے رہن نال کتا خطرناک ہوندا اے۔

بھکھا کراڑ وہیاں پھولے

جدوں بندے کول پیسے مک جان تے اوہ سوچدا اے کہ اوہنے کس کس کولوں رقم لینی اے، کراڑ وہیّاں ایس کر کے پھولدا اے کہ خبرے کسے سامی دے ناں رقم بقایا نکل آئے۔

بھکھا کنجر دھی نوں وہندا اے

حرص تے لالچ وچ رشتیاں دی تمیز نہیں رہندی۔

بھکھا گدّوں بوہل دا راکھا

ویکھو: چوٹی (چوَل) کتی جلیبیاں دی راکھی

جیہڑا بندہ آپ چور ہووے یاں اوس چیز دا آتی لوڑوندا اوہ اوہدی رکھوالی کیویں کر سکدا اے؟ انج ہوئے تاں کہندے نیں۔

بھکھا مرے کیہ نہ کرے؟

بھکھ تے لوڑ ویلے بندہ بڑے کوتے کوتے کم کر جاندا اے اوہ کم جیہڑے اوہ کسے دوجے ویلے کر دیاں اپنی بے عزتی تے ہتک سمجھدا سی۔

بھکھا وتے جوُر ورجیا کہے میں ادھار لاں

انسان اُتے مصیبت آ جائے تے اوہدی ایس حالت کولوں لوک ناجائز فائدہ اٹھاندے نیں۔

بھکھاں بھرٹتھو گھتیا لگا کلیجے ڈھو، بھکھیاں نیندنہ آؤندی جے کوئی آکھے سوں

بناں کھادیاں انسان نوں چین نہیں آؤندا، ایتھوں تیکر کہ نیندر وی اُڈ جاندی اے

بھکھاں نال کوئی نہیں مردا، دُکھاں مر جلدا اے

بھکھ کٹ لئی دی اے تھوڑا کھا لئے، بندہ مردا نہیں جدوں کہ دُکھ لگ جائے تے انسان نوں سو قسم دیاں بیماریاں (نفسیاتی تے جسمانی) لگ جاندیاں نیں تے بندہ جی نہیں سکدا، بھکھ نہیں دُکھ ظالم ہوندا اے۔

بھکھڑی بیر لتاڑیا، میں کیکر جیواں

بھکھ، بندے نوں سخت مصیبت وچ گرفتار کر دیندی اے غریبی وچ بندہ جیوندیاں ای مریا ہوندا اے کہندے نیں موتوں بھکھ بُری، راتیں سُتا کھا کے دتے پھیر کھڑی۔

بھکھی دا چِت کنالی وچ

بندہ بھکھا ہووے تے اوس نوں بھکھ مٹان بناں ہور کجھ نہیں سُجھدا، جیویں کہندے نیں بھکھے نوں کسے پچھیا دو تے دو؟ اوس جواب دتا چار روٹیاں۔

بھکھی مرے اکھلّی، تبھکے لوے چھج

غریبی تے بھکھ بارے کہندے نیں۔

بھکھی اُکھلی چھج پیا تبھکدا اے
سینہ چھاننی دا ہویا چھاننی اے (ہمدم)
سفلیاں دی اندروں کرتوت جانوں انج اے
بھکھی مرے اُکھلی تبھکے لوے چھج (مولا بخش کشتہ

بھکھے اگے جوں جلیبی

ویکھو: بھکھ ویلے چھولے وی بدام لگدے نیں

بھکھ لگی ہووے تے بے سوادی چیز دی سوادی لگدی اے

بھکھے اگّے کسے بات پائی اوس آکھیا روٹی (یاں) بھکھے نوں کسے پچھیا سی دو تے دو اوس آکھیا چار روٹیاں!

ویکھو: ہوری نوں ہوری نال انھے نوں ڈنگوری نال

جدوں لوڑوند نوں اپنی لوڑ بناں ہور کجھ نہ سُجھے تاں آکھدے نیں۔

بھکھے بانکے ٹاپاں دے ویری

مطلب اے بھکھے شوقین روٹیاں دے ویری، پیٹو بندیاں بارے آکھدے نیں۔

بھکھے بھگت نہ کنجے (یاں) بھکھے بھجن نہ ہوندے (یاں) بھکھے بٹیرے کدی نہیں لڑدے۔

خالی ڈھڈ کم نہیں ہوندا

Dr. Shahbaz Malik

بھکھے پئے مراں گے کلول پئے کراں گے۔

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بندہ ہے تے غریب پر غریبی وچ وی لاپرواہ اے تاں آکھیدا اے۔

بھکھے جٹ کٹورا لبھا پانی پی پی آپھریا

ویکھو: ہوچھے جٹ کٹورا لبھا پانی پی پی آپھریا (یاں) ڈومنی دی نتھ کدی نک کدی ہتھ

جدوں کسے سفلے تے ہوچھے بندے نوں اجیہی چیز مل جائے جیہڑی اوس اگے کدی نہ ویکھی ہووے اوہ اوہنوں اینا ورتے کہ فائدے دی تھاں نقصان ہون ڈیہہ پئے یاں اوہدے ہوچھے پن دی دس پئے تاں کہندے نیں۔

پچھوکڑ: اِک جٹ راہے راہ پیا جاندا سی کہ اوس نوں راہ وچوں پانی والا سوہنا جیہا کٹورا (پیالا) لبھ پیا۔ مفت دے ایس کٹورے (پیالے) نوں لبھ کے اوہ بڑا خوش ہویا راہ وچ جتھے وی کتے پانی آئے اوہ بھرے کٹورا تے پی لئے اوڑک اوہ چاء چاء وچ پانی پیندا آپھر گیا۔ اوتھے کسے آکھیا بھکھے (ہوچھے) جٹ کٹورا لبھا پانی پی پی آپھریا ایہہ گل مشہور ہو کے اکھان بن گئی۔

بھکھے جٹ کٹورا جیوں لبھ کے تے پانی پی آپھر گیا ہار ناہیں
اڑی ایہدی وی جتّاں دے وانگ دسدی کھادی اج فقیر دی مار ناہیں
(منظور بٹ)

بھکھے دی دھی رجی تے کھیہہ اُڈاون لگی

جدوں کوئی غریبوں امیر ہو کے اٹ چک لئے تاں آکھیدا اے۔

بھکھے دی کڑی پنڈ دا اُجاڑا

غریبی بے وسیلہ ہوندی اے معاشرے دا مقابلہ بوہتے حوصلے نال نہیں کر سکدی اوتھے ورتیندا اے جتھے گھٹ حوصلے دی دس پائی ہووے۔

بھکھے رہیاں کاج نہیں تے ننگے رہیاں داج نہیں

بندہ ڈھڈوں بھکھا ہووے تے کم نہیں ہوندا تے جے آپ گل کجھ نہ پائے تے داج کیہا بنایا جائے گا۔

بھکھے شریف تے رجے امیر کولوں ڈریئے

ایس لئی کہ دونویں لڑن نوں تیار رہندے نیں۔

بھکھے شکین (شوقین) تے بوجھے وچ گاجراں

ویکھو: شکین گھمیاری تے ٹینڈ دا بٹوا (یاں) اشناک باہمنی تے سینڈھ دا تڑکا۔

ظاہرا طور تے بڑا شکین تے پھوں پھاں بڑی پر توت وچوں کوئی نہ۔

بھکھے کم نہ آوندے، رجے وی نہیں مان

بکھے تاں سوہن منگدے بکھے سوہن گستان

ایہہ اکھان عام کر کے پیراں فقیراں بارے پایا جاندا اے۔

بھکھے نوں دے نہیں سکدے، رجے نوں ویکھ نہیں سکدے (یاں) بھکھے نوں کوئی دے نہیں سکدا، رجے نوں کوئی ویکھ نہیں سکدا

دنیا دی ایہہ ریت اے کہ لوک بھکھے نوں گلاں تے کردے نیں بدنام وی کردے نیں پر اوہدی بھکھ نہیں مٹاندے۔ دوجے پاسے جے اوہدے کول دولت اے تے حسد نال مارے جاندے نیں۔ حاسد لوکاں بارے آکھدے نیں۔

بھکھے نوں سبھ کجھ گاجراں

لوڑ ویلے بھیڑی چیز دی وی قدر ہوندی اے۔

بھکھے مردے، ہوئے فقیر، نہ کوئی گُر تے نہ کوئی پیر

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ فقیر بنن دا مقصد رب نال لَو لانا نہیں سگوں ڈھڈ بھرنا اے تاں آکھیدا اے۔

بھکھے نے بھکھے نوں ماریا، اوہ وی ڈگا تے اوہ وی ڈگا (یاں) بھکھے نال بھکھا لڑیا دوناں نوں غش پے گیا

جدوں اک دوجے نوں نقصان اپڑان والے بندے اصلوں ای مریڑے تے نتانے ہون تاں آکھیدا اے یاں بے فائدہ محنت بارے کہندے نیں۔

بھکھیاں نوں بیر تے تریہایاں نوں گنے

بھکھا ہووے تے بیر کھاوے، تریہایا ہووے تے گنے چوپے

بھکھا کتا سائیں پُنادے

ویکھو: مندا کتا خصمیں گاہل

بھیڑا اُکتا ہووے تے ہر کوئی اوہدے مالک نوں ای بھیڑا کہندا اے، ماتحت چنگے ہون تے مالک دی سوبھا ہوندی اے نہیں تے بدتعریفی۔

بُھل بھلیکھے اللہ لیکھے

اوہ کم جیہڑا نادانستہ یاں اُکا بُھل نال ہو جائے۔ بھانویں اوہ گناہ ای ہووے اوس نوں اللہ تعالیٰ معاف کر دیندا اے۔ جدوں کوئی کم بُھل نال ہو جائے تے پتہ لگن تے اک قسم دی معذرت کر دیاں آکھیدا اے

بُھل چک لینی دینی

پیار دا اصول اے کہ غلطی پھڑی جائے تے لے دے لئی دا اے۔

بُھل گئی نماز نمانی ماری وختاں دی

مصیبت ویلے بندے نوں کئی اَت ضروری گلاں تے فرض وی یاد نہیں رہندے

بُھل گئے اوہ لیر پراندے، جے مولا دن چنگے آندے

چنگے دن آون تے جدوں کوئی اپنے بھیڑے دناں نوں بُھل جائے تاں آکھیدا اے۔

بُھل گئے راگ رنگ، بُھل گیاں پھکڑیاں تنے تھوک یاد رہے لُون تیل لکڑیاں

جدوں بندہ کوارا ہوندا اے اوہنوں صرف اپنا ای فکر ہوندا اے جو جی وچ آیا

Dr. Shahbaz Malik

کرلیا اوہ آزاد ہوندا اے راگ رنگ وچ دلچسپی لیندا اے لڑائی جھگڑے ہاسے ٹھٹھے تے پھکوی وچ حصہ لیندا اے پر جدوں ویاہیا جاوے تے گھر وکی لوڑاں تھوڑاں پاروں سب شکیباں جاندیاں رہندیاں نیں اوہنوں گھر دے لون تیل دی فکر لگی رہندی اے، گھر وکی مصیبتاں وچ پھاتھے بندے نوں ویکھ کے آکھدے نیں۔

بھل گئے یار پرانے نویاں دے لڑ لگ کے

پرانے دوستاں نوں چھڈ کے نویاں وچ دلچسپی لین تے پرانیاں نوں پچھے پان تے آکھدے نیں۔

؎ رتی رت نہ چھڈی سر پر اندر جوک ہجر دی نے دتا مار ہیرے
بھل گئی ایں یار پرانیاں نوں نویں لبھ کے توں کھیڑے یار ہیرے (منظور بٹ)

بھل وے جوبن تیڈی یاری کھڑ نہ پچھو ویندی واری

اے جوانی واہ واہ تیری دوستی توں تے جان لگیاں کھلو کے پچھیا ای نہیں کہ چلی ایں، جوانی ملکڑے ای گزر جاندی اے اوہدے جان دا احساس ای نہیں ہوندا۔

بھُلا اوہ نہ جانیئے جو مڑ گھر آوے

ویکھو: سویر دا بھلا شامیں گھر آ جائے تے بھلا نہیں آکھدے

بھل بھلیکھے کوئی کُراہے پے جائے تے پھیر چھیتی راہے پے جائے تے عام کر کے اوہنوں بھلا نہیں کہندے۔ کیوں جے اوہ راہے پے گیا ہوندا اے۔

بھلا کر کے کھوہ وچ سٹ

اُردو وچ کہندے نیں نیکی کر دریا میں ڈال، مطلب اے بھلا تے نیکی کر کے بھُل جائے اوہدے اجریاں عوضانے دی اُمید نہ کر

بھلا ہویا گُڑ مکھیاں کھاہدا بھن بھن توں تے چھٹے آں

چنگی گل اے گُڑ مکھیاں نے کھالیا، گُڑ نال خواہ مخواہ مکھیاں بھن بھن کر رہیاں سن شاہ حسین دی کافی اے ؎ سجنا! اسیں موریوں لنگھ پیا سے

بھلا ہویا گڑ مکھیاں کھاہدا اسیں بھن بھنا توں چھٹیا سے
ڈھنڈ پرانی کتیاں لکی اسیں سرورد نہیں دھوتیا سے
کہے حسین فقیر سائیں دا اسیں پٹن ٹپ نکلیا سے

بھلا ہویا لڑ نیڑیوں چھٹا میری عمر نہ گزری ساری

بندہ کسے ماڑے کم وچ پے کے چھیتی سنبھل جائے تاں آکھیدا اے۔ ایس اکھان نال رلدے باقی مصرعے انج نیں۔

؎ لگدی نالوں ٹٹدی چنگی بے قدراں دی یاری
بھلا ہویا لڈ نیڑیوں چھٹا میری عمر نہ گزری ساری

عام کر کے دوسرا مصرعہ اکھان دے طور تے ورتیا جاندا اے۔

بھل سوہاوی چھاپری جاں میں گن گائے

اکھان وچ امیراں دیاں بنگلیاں نالوں اپنی چھپر دی کلی نوں چنگا آکھیا گیا اے، جیہدے وچ من دی شانتی اے صبر تے سنتوکھ اے۔

بھلے بھانہ پچھوتا

شرافت وچ رہو تے کم کڈھ تاں جے بُرا کر کے پچھوں پچھتانا نہ پوے۔

بھلے تے بُرے وچ چار اُنگل دی وِتھ اے

بھلیائی تے بُرائی وچ تھوڑا ای فرق ہوندا اے مطلب اے بندہ جھٹ ای بھلا تے جھٹ ای بُرا ہو سکدا اے ساری نیت دی گل اے۔

بھلے دا بھلا

ویکھو: انت بھلے دا بھلا
نیکی کریئے تے نیکی ملدی اے۔

بھلے دا ویلا کوئی نہیں

جے کسے نال بھلیائی کرنی ہووے تے ایس دا کوئی ویلا وقت نہیں ہر ویلے کیتی جا سکدی اے۔

بھلے دے بھائی تے بُرے دے جوائی

چنگے نال چنگا تے بُرے نال بُرا ہو کے ملن دی پکّی اے۔

بھلے کم دا کیہ پُچھنا؟

ویکھو: نیکی تے پُچھ پُچھ؟
نیکی یاں چنگا کم کرن لگیاں پچھنا نہیں چاہیدا

بھلے مانس نوں بھلا مانس دساں کوہاں دا ولا مار کے آملدا اے

اک عادت تے خوخصلت دے بندے اِک دوجے نوں اُچ کے مِلدے نیں۔

بھلے مانساں دی مٹی خراب

جدوں کسے دی شرافت تے ساؤپنا ای اوہدے لئی خرابی دی وجہ بنے تاں آکھیدا اے۔

بھن گھڑائیاں ڈھیڈ لیاں (ببریاں) تیھاڑی اُوہا

بندہ بھانویں کِنا ای ہار سنگار تے پوشاک پا لئے منہ تے اوہدا اوہ ای رہنا ایں جدوں کوئی کوجھا ہار سنگار تے پوشاک پائے تے اوہنوں پھبے نہ تاں کہندے نیں۔

بھنڈ دا پُتر سوداگر دا گھوڑا، کھان نوں ڈھیر کماون نوں تھوڑا

مراثی دا پتر تے سوداگر دا گھوڑا کھاندے وددھیرا نیں تے کم گھٹ کردے نیں۔ تجربے دی گل اے۔

بھنڈا بھنڈاریا کِناں کو بھار؟ اک مُٹھی چک لے دُوجی تیار

جدوں اک مصیبت وچوں بندہ نکلے تے دوجی وچ پھس جائے تاں کہندے نیں۔ ایہہ پنجاب دی اک کھیڈ دے بول نیں جیہدے وچ پیراں تے پیر تے اوہناں تے پہلاں اک تے پھیر دو مٹھاں (مکیاں) رکھیاں جاندیاں نیں تے دوجا اوہدے اُتوں ٹپدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

بھنڈ نوں بھنڈار دی خبر ہوندی اے

بھنڈ (میراثی' دادا) نوں اوس دھر دی اطلاع ہوندی اے جتھوں اوہ گا' وجا' نقلاں کر' تے جس گا کے رقم لے سکدا اے۔

بھنگ کھانی سوکھی اے پر موجاں تنگ کردیاں نیں

کوئی چیز حاصل کر کے جرلین دا سبق دین لئی آکھیدا اے ہر کم دا شروع سوکھا ہوندا اے۔

بھنگی دی رن رنگ برنگی' پوستی دی رن رووے' افیمی دی رن آکھے مویا ایتھے نہ ہووے

بھنگ' پوست تے افیم دے نشیاں مگروں نشئی دی حالت پاروں دوجیاں دارد عمل دسیا گیا اے۔

بھنی گئی بھنی گئی بگا وصل چائی آئی (یاں) بھنی گئی بھنی گئی بگا وسل چٹی تے وٹی آئی

مطلب نس کے گئی' اہتمام نال گئی پر جتا گنداے کے مڑی' کم لئی بڑا اہتمام کرنا تے حاصل نتیجہ کجھ نہ ہونا تاں آکھیدا اے۔

بھنے دے پچھے مول نہ بھجیں تے کلر بیج نہ ہاریں

جیہڑا بندہ نس گیا اے اوہدے پچھے نہیں جانا چاہیدا تے نہ ای کلراٹھی زمین وچ بی پا کے ضائع کرنا چاہیدا اے' کنارہ کر جان والے بندے کولوں فائدے دی اُمید نہیں ہوندی ایہہ مت اے۔

بھوجن پورا نہ ملے دھن دی کیہ آس؟

اقتصادی لحاظ نال مشکل تے سخت دِناں بارے آکھیدا اے کہ کھان نوں تے ڈھڈ بھر کے لبھدا انہیں جمع کرن نوں دولت دی کیہ اُمید رکھی جاسکدی اے۔

بھور بھونڈ دی دوستی' اکو جیہی گرونڈھ

واہ پئے تاں جانیئے کیہڑا بھور تے کیہڑا بھونڈ؟

ویکھو: یاں واہ پیا جانے یاں راہ پیا جانے

بھور تے کابلی بھونڈا اکو جیہی شکل تے آواز دے ہوندے نیں پر بھور پھلاں تے بہندا اے تے ڈنگ نہیں ماردا پر بھونڈ ڈنگ مار کے انسان نوں نقصان اپڑاندا اے۔

بھورا شال بھورا دوشالہ اکو گل بھورے دی ماڑی' ویکھے بھورا پھڑے وگاری

بھورا اک کمبل ہوندا اے ایہہ اُتے لین یا تھلے وچھان دونویں کم دیندا اے غریب کیوں جے بوہتا اُتے لیندے نیں ایس کر کے جس نے ایہہ اُتے لیا ہووے پنڈ وچ اوہنوں ہینا کمّی جانیا جاندا اے ایس کر کے اوہنوں وگار پے جاندی اے۔

بھورے جیڈ نہ کپڑا جٹ جیڈ نہ راٹھ' اوہ پھنڈے اوہ لترے دونویں آون رانے

بھورے نوں سوٹے مارن تے جٹ نوں لتر مارن نال ایہہ ٹھیک ہوندے نیں۔

بھورے ہتھ نہ پائیے دوشالہ نہ لُہائیے

کسے نوں اک مندی گل آکھیئے اگوں دس مندیاں گلاں سنیاں پیندیاں نیں ایس کر کے نہ کسے دی پت لاہیئے تے نہ اپنی پت لہائیے۔ اکھان وچ ایہو تعلیم اے۔

بھولے بھا ملے رگھورایا

جدوں کسے نوں کوئی چیز بھولے سبھا ای مل جائے کوئی فائدہ بنا تردد دے ای اپڑ جائے تاں کہندے نیں۔

بھولے کٹے ای دودھ چنگھدے نیں

بھولے رہ کے فائدہ اٹھان والیاں بارے آکھیدا اے۔

بھولیاں دے کم سُمولے

ویکھو: الو کرے ولّیاں رب سدھیاں پائے

مطلب اے بھولے تے سادہ بندیاں دے کم رب آپ ای سدھے پیا کردا اے

بھوں چوں کھوتی بوہڑ تھلے

ویکھو: بھوں چوں لعنتی اگودے چک

کسے چیز نالوں تعلق توڑ کے دی مڑ مڑ اوسے ول جانا۔ یاں کسے کم نوں کردیاں مڑ مڑ اکوتھاں رہناں تاں آکھدے نیں۔

~ اوتھے ای آ گئے جتھوں چلے یار ایہناں دے سروچ کھلے
کیہ ایہناں دی بلے بلّے' بھوں چوں کھوتی بوہڑ دے تھلے (فقیر قادری)

بھوں چوں لعنتی اُگوّدے چک

ویکھو: بھوں چوں کھوتی بوہڑ تھلے

کسے چیز نالوں تعلق توڑن مگروں دی مُڑ مُڑ اوہدر ای جان تے کہندے نیں

پچھوکڑ: اُگوّدا چک مانگہ منڈی دے کول اک پنڈ اے۔ ایتھے اک بندہ ویاہیا گیا کجھ چر مگروں میاں بیوی وچ ان بن ہوگئی تے اوس نے اپنی ووہٹی نوں طلاق دے دتی انج اوہدا تعلق تے واسطہ اگوچک نال ختم ہوگیا۔ پھیروی ایہہ بندہ ہر ویلے اگودے چک بناں کسے کم کارتوں وڑیا رہندا سی ایس تے کسے نے آکھیا کہ بھوں چوں (ایہہ) لعنتی اگودے چک ای رہندا (یاں آوندا اے) انج گل مشہور ہو کے اکھان داروپ دھار گئی۔

~ بھوں چوں لعنتی اگودے چک آوے بوہڑ تھلیوں کھوتی نہ جاوندی اے
کڈھ رانجھے نوں گھروں نہ دیر لاوٗ' ملکی ترت ایہہ آکھ سناوندی اے

بھوئیں ٹبہ دھپ پئی تے تپدا جائے' مینہہ پوے تاں لبھا' جد ٹبہ والے واہندے اوہ راضی راضی جوندے' بھر بھر مُٹھیاں بیج پاوندے' جد ٹبہ ڈھن جائے' اوہ کونج وانگ کرلائے' بھر بھر مُٹھیاں کھیہ اُڈائے' اُٹھ خالی گھراں نوں آوندے

مطلب اے کہ ٹبے یاں ٹیلے دی زمین واہی بیجی واسطے چنگی نہیں ہوندی ایس

Dr. Shahbaz Malik

اُتے بھانویں کنی محنت کیتی جاوے فصل نہیں ہوندی وجہ ایہہ کہ پانی نہیں اپڑدا

بھوئیں روہی تلوار سروہی مہنگی نہیں

مطلب اے روہی دی زمین تے سروہی دی تلوار فائدہ دیندیاں نیں۔ چنگیاں ہوندیاں نیں۔

بھوئیں سونا منگ کھانا تے پریرے کیہ اکھوانا

ویکھو: اک در بند تے ہزار در کھلے (یاں) ہتھ ٹھوٹھا تے دیس موکلا

جیہڑا بندہ بگانے پلیوں کھائے تے بھنجے سوں رہے اوس نوں لتھی چڑھی نہیں ہوندی۔

بھیت کہندا اے توں مینوں مونہوں کڈھ میں تینوں شہروں کھڈساں

ویکھو: گل کہندی اے توں مینوں مونہوں کڈھ تے میں تینوں پنڈوں کڈھاں گی

مطلب اے بھیت تے گل اوناں چر اپنی جتاں چر منہ دے اندر، باہر نکلی تے پرائی ہوئی، گل تے بھیت سوچ سمجھ کے ظاہر کرن دی پکی اے۔

بھیتی چوہڑا شریک دی نیائیں

چوہڑے دا کم اے گھراں وچ آوندا جاندا اے۔ تے بناں روک ٹوک آوندا جاندا اے جے ایہہ دشمن دے ہتھ آ جائے تے سمجھو کہ ایہہ اوہدے لئی بڑا فائدے مند ہوندا اے شریک ایہدے کولوں اپنی نیائیں دی پیلی وانگوں بڑا فائدہ لیندا اے۔

بھیڈ بوری، مینہہ ڈبی، داڑھی والی رن، تناں چیزاں چھڈ کے سودا کریں نشنگ

بورے رنگ دی بھیڈ، ڈب کھڑبی مجھ تے چہرے تے والاں والی عورت نوں پنجابی رہتل وچ چنگا نہیں سمجھیا جاندا ایہناں کولوں بچن دی پکھ کیتی گئی اے۔ پنجاب دیس دی رہتل دے حساب نال گل اے۔

بھیڈ تے وی چار دن جوانی آوندی اے

جوانی وچ کوہجا وی سوہنا لگدا اے، جوانی دی وڈیائی اے

بھیڈ دا بھڈ وراسو کھواؤ ٹگہ، پورے دا پورا

بھیڈ نوں سو کھواؤیاں ٹگہ، جدوں اوہ سُو کے بھڈ ورادے دیندی اے خرچہ پورا ہو جاندا اے۔

بھیڈ جتھے ویسی، کُتری ویسی

غریب، کمزور تے نماناں بندہ جتھے وی جاوے گا نقصان ای اٹھائے گا۔

بھیڈ دا بھجا چو کنا نہ کسے رونا نہ کسے گو کنا

چھوٹے نقصان نوں اہمیت نہ دین دی پکی اے

بھیڈ دا پچھ پکڑیا نہ پار نہ اُرار

مطلب اے کمزور سہارا کامیاب نہیں کردا

بھیڈ دی چھٹر گوڈے تیکر

دیکھو: ملاں دی دوڑ مسیت تیکر

جدوں کوئی اپنی پوری بت موجب کم کرے تاں کہندے نیں۔

بھیڈ دے خونوں پنڈ نہیں ماری دے

نکے جئے نقصان دا بدلہ وڈے نقصان نال پورا نہیں کری دا۔

خون بھیڈ دے پنڈ جے مارسیں اجڑ جائے جہاں تے جگ سارا
ہتھوں جوآں دے جُل جے سٹ ویچن کیکر کٹیئے پوہ تے ماگھ بھارا

بھیڈ دے مگر لگیاں نہ اُرار نہ پار

بھیڈ دا کم ایہہ اے کہ اوس اپنے توں اگلی بھیڈ نوں ویکھ کے چلنا ہوندا اے۔ اوہدی اپنی کوئی مرضی نہیں ہوندی ایسے کر کے کہندے نیں کہ بناں ویکھیاں چلنا بھیڈ چال چلنا ہوندا اے۔ بھیڈ دے مگر لگ کے بندہ کنڈے نہیں لگدا جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اجیہے بندے دے مگر نہیں لگنا چاہیدا جیہدی اپنی مرضی نہ ہووے تاں آکھیدا اے۔

بھیڈ ڈُب موئی تے مینگن ترپئی (یاں) بھیڈ بُڈ موئی تے پھینگنی تر آئی

مطلب اے کہ قیمتی چیز تے ضائع ہو گئی بیکار بچ گئی۔ مطلوبہ چیز دی تھاں اوہ چیز مل جائے جس دی لوڑ نہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

بھیڈ رکھی اُن نوں بیٹھی کھائے کپاہ

جدوں کوئی کم فائدے لئی کیتا جاوے تے الٹا نقصان ہو رہیا ہووے تاں کہندے نیں۔

بھیڈ معشوق تے کتا عاشق وچ گدھا وکیل سمانا بھیڈ موئی وچ رڑے دے گدھا بھرے جرمانہ

عاشق، معشوق تے وکیل سارے ای گھٹیا نیں تے اک دوجے دے طالب اکھان اودوں وی پایا جاسکدا اے جدوں اصل دی تھاں درمیانی آدمی نوں نقصان بھرنا پے۔

بھیڈ مُل تے اونٹھ جھونگا

جدوں کوئی تھوڑے سودے وچ رعایت یاں چھوٹ ودھیری منگے تاں کہندے نیں۔

بھیڈاں اُن ای لہانی اے کوئی لا لئے

عام کر کے گاہک دوکانداراں بارے کہندے نیں کہ ایہہ گاہکاں دی زیادہ نفع لے کے کھل لاہندے نیں مطلب اے کہ گاہک ایہناں دیاں بھیڈاں نیں تے ایہہ ایہناں نوں مُندے نیں۔

بھیڈاں تے وگڑیاں سن لیلے وی نال

جدوں کسے نوں ویکھ کے دوجے وی خرابی کرن تاں کہندے نیں

بھیڈاں ڈھکا تے تاپے

مطلب اے نقصان ویلے بے فکر اے۔

Dr. Shahbaz Malik

بھیڈاں سٹھ، ہوپیاں بھٹھ

وگ وچ ساریاں بھیڈاں ای ہو جان تے ایہہ وگ بے کارا اے (وچ لیلے، چھترے سارے جانور ہونے چاہیدے نیں) سٹھ دا مطلب مُورکھ، احمق، جاہل وی ہوندا اے۔

بھیڑا اکتا خصمیں گالھ

کتا جے بھیڑا ہووے لوکاں نوں تنگ کرے تے ہر کوئی اوہدے مالک نوں ای بھیڑا آکھے گا، جدوں کسے دے وجھوں کسے نوں بُرائی ملے تاں آکھدے نیں

بھیڑا ڈھگا خصماں نوں کھائے، مندا اکتا خصماں گالھ

ویکھو: مندا اکتا خصمیں گالھ (یاں) بھیڑ کیتا خصمیں گالھ

بلد بھیڑا ہووے یاں کتا بھیڑا ہووے دونویں مالک لئی نقصان والے ہوندے نیں۔

بھیڑا کیتا خصم نوں گالھ

جے کوئی دیاہی زنانی کوئی بھیڑ کارا کرے تے اوہنوں تے جیہڑا بھیڑ ملنا ہوندا اے اوہ ملنا ای ہوندا اے بوہتا بھیڑ تے گھنامی اوہدے خصم نوں ملدی اے کہ بے عزتی اوہدی ہوندی اے۔

بھیڑ بھڑئیے گُھیڑ نہ بھیڑئیے

لڑائی وچ وی اک حد توڑی رہن دی پکی اے کہ کسے وجھوں جے لڑائی ہو وای جائے تے کمیڑیاں والیاں حرکتاں نہیں کرنیاں چاہیدیاں۔

بھیڑی جُتی سال دا روگ بھیڑی عورت عمر دا روگ

جُتی تنگ ہووے تے بندہ ٹرنوں اوازار ہوندا اے جدوں تیکر پاندا اے دُکھی رہندا اے گھٹو گھٹ سال دا روگ تے لگ ای جاندا اے جے بھیڑی بیوی آ جائے تے ساری عمر دا روگ لگ جاندا اے۔

بھیڑی خبر جھبدے اپڑدی اے

لوک تے ڈھلے پکھوں تماش بین ہوندے نیں کسے دے بھیڑ نوں خوب اچھالدے نیں، خبر نالوں افواہ چھیتی پھیل دی اے۔

بھیڑی رن دی بھیڑی چال چلھے اُتے روس بال، آٹا گنھدیاں گُھر کے وال نک پونجھدی گوڈیاں نال

بے سلیقہ تے پھوہڑ قسم دی سوانی دیاں بھیڑیاں عادتاں دا ذکر اے ہانڈی پکاندیاں اوہدا بال روندا اے، آٹا گنھدی جھاٹا کھلار کے گُھر کدی اے تے وال آٹے وچ پیندے نیں تے بیٹھی ہووے تے نک گوڈیاں نال صاف کردی اے، سوانیاں نوں مت اے کہ اپنی اصلاح کرن۔

بھیڑی رن گھر دی چٹی، نہ جائے ماری نہ جائے سٹی

بے سلیقہ تے بُری بیوی اک قسم دا عذاب ہوندی اے اوس نوں بندہ قتل نہیں کر سکدا تے نہ ای بھیڑی شے وانگ کتے سُٹ سکدا اے

بھیڑی گاں دے بھیڑے وچھے۔

بھیڑے سبھا والی ماں دی اولاد وی اگوں بھیڑی نکلے تاں آکھیدا اے۔

بھیڑے بھانڈیوں بھیڑی آواز آوندی اے

بندہ اپنی خوخصلت تے فطرت موجب ای گل کردا اے تے عمل کردا اے جدوں کسے بھیڑے بندے کولوں بھیڑ نترے تاں آکھدے نیں۔

بھیڑے بھیڑے یار میری پھتو دے

جدوں کسے دے نال دے سارے ای بھیڑے ہون تاں آکھیدا اے۔

بھیڑے رونے نالوں چُپ چنگی

کم بھیڑی طرح یاں دِل نال نہ کرن نالوں ایہو بہتر اے کہ اوہ کم نہ ای کیتا جاوے ہر کم وچ جچ ہونا چاہیدا اے۔

بھیڑے نوں چندرے تے باراں کوہ داولا

ویکھو: بھیڑیاں دے یار چندرے نہ بُو ہے نہ جندرے

بھیڑے بندے آپو وچ باراں کوہ داولا عبور کر کے وی مِل جاندے نیں، اِکو جیہی بھیڑی طبیعت دے بندے جھٹ رل مِل جاندے نیں۔

بھیڑیاں دی گلی بدھیاں، رو رو ہوئیاں ادھیاں (یاں) بھیڑیاں دے لڑ لگیاں رو رو ہوئیاں ادھیاں

دھیاں نوں جے بُرے لوکاں وچ ویاہ دیویئے تے وچاریاں عذاب وچ پھس جاندیاں نیں ساری عمر روندیاں ای رہندیاں نیں۔

بھیڑیاں دے یار چندرے نہ بُو ہے نہ جندرے

ویکھو: بھیڑے بھیڑے یار میری پھتو دے

جدوں اِکو جیہے بھیڑے بندے مل بیٹھن تاں آکھدے نیں۔

بھین جھٹیں نہ تھیوے بھرجائی، توڑے گھر وچ آئی۔ ڈوہتری، اوتھائیں جے تھائیں نانی جیندی آئی

بھرجائی بھانویں گھر وچ آئی اے پر اوہ بھین وانگوں نہیں ہو سکدی انج ای ماں تے سس وچ وی زمین اسمان دا فرق اے۔ دوہتری اودوں تیکر ہوندی اے جدوں تیکر نانی جیوندی رہوے مگروں کون پچھدا اے

بھین دا مُل بھنویا

ڈاڈھے لئی اودوں وَدھ ڈاڈھا لبھیا جاندا اے جیہڑا اوہدا توڑ کر سکے

Dr Shahbaz Malik

پ

پاپ دی بیڑی بھر کے ڈُبدی اے

کسے دے گناہواں تے ظلماں دی حد ہو جائے تے پھیر رب اوس نوں سُمو لچے پکھوں سزا دیندا اے۔ جیہڑی اوہدی بربادی دی صورت وچ ہوندی اے۔

پاپ کریندے سر پر مُٹھے

گناہ کرن والیاں نوں رب چھیتی ای ایہدی سزا دیندا اے۔

پاپی پاپ دا مائی دا نہ باپ دا

گناہگار، گناہ دا ہوندا اے اوہ ہور کسے دا نہیں ہوندا، مطلب اے پاپی تے پاپ سوار ہوندا اے اوہ کسے دی نہیں سُن دا۔

پاپی دا مال پرایت (اکارت) جائے۔ چور پئے یاں ٹھگ لے جائے

گناہگار بندے نوں رب ولوں مار پیندی اے تے اوہدہ نقصان ہوندا اے۔

پا' تے سب لیندیاں نیں پر مٹکاونا کِسے کِسے نوں آوندا اے۔

کسے شے دی چج نال ورتوں دی سِکھیا اے کیوں جے کپڑا ابنا وی لیا پا وی لیا تے اوس نوں سانبھنا نہ آیا تے ہوچھ پنا ظاہر ہوندا اے۔

پاٹا سیوئیے نہ' رُٹھا منائیے نہ تاں گھر نہیں وسدے (یاں) پاٹا سیمدا آیا رُٹھا منیدا آیا

کپڑا پاٹ جائے تاں اوسے گھڑی نہ سیتا جائے تے ودھیرا پاٹ کے ضائع ہو جاندا اے انج ای گھر وچ کسے نال جے ناراضگی ہو جائے تے جے منان دا چارا نہ کیتا جاوے تے گنڈھاں ہور پیندیاں جاندیاں نیں تے انج گھراں وچ وسیبا نہیں ہو سکدا۔

پاٹکاں دے پاٹک جیہے ماپے تیہے جاتک

پڑھے لکھے ماپیاں دے بال پڑھے لکھے ہوندے نیں۔ مطلب اے کہ جیویں دے ماپے ہون انج دی اولاد ہوندی اے جدوں کوئی بندہ اپنے ماپیاں وانگ ای نکلے تاں آکھدے نیں۔

پاٹے راس نہ آوندے سو رفو کرائیے

جدوں کوئی چیز اک واری وگڑ جائے تے پھیر اوہ وگڑ دی ای جاندی اے تے ٹھک سِر کم نہیں دیندی۔

؎ تے پاٹے راس نہ آوندے سو رفو کرائیے
تے عورت چنگی ویکھ کے نہ بہت سلاہیئے (پیر محمد' چٹھیاں دی وار

پا جانے ہر کوئی مٹکا جانے کوئی کوئی

ویکھو: پا تے سب لیندیاں نیں پر مٹکاونا کسے کِسے نوں آوندا اے سوانی سرمہ پا لئے تے نیویاں اکھاں کر کے بہہ رہے تے اوس سُرمے دا کیہ فائدہ سرمہ پا کے اوس دا فائدہ اٹھانا ضروری ہوندا اے مطلب اے بندہ کپڑا پائے تے اوس نوں چنگے تے سوہنے طریقے نال ظاہر کرے اوہدی پھب تاں ای بن دی اے۔

پار بھیڑاں ارار بھیڑاں گھن دے گلری شکار کھیڈاں

آر پار بھیڈاں دے ریوڑ نیں خوشحالی اے امیری اے چلو فراغت اے شکار کھیڈیئے' امیر آدمیاں دے شکار کھیڈن دے شغل ول اشارہ اے۔

پار لیا' جار لیا

جدوں تیار ہو کے رستے اُتے پیر پایا تے اوس بندے نے منزل نوں پا لیا' حاصل کر لیا

پار والے کہن اُرار والے چنگے' اُرار والے کہن پار والے چنگے

ویکھو: کہی دوجے دے ہتھ وچ ای چنگی لگدی اے

پاڑ پاڑ سیواں تے نکمّی نہ تھیواں

بے کار رہن نالوں بندہ پاڑ پاڑ کے سیوندا رہے

پاڑن سوکھا تے سیون اَوکھا

مطلب اے ڈھانا سوکھا تے اُسارنا اَوکھا ہوندا اے۔ بھلا کرنا اَوکھا تے بُرا کرنا سوکھا ہوندا اے۔

پاسا پئے اناڑی جِتے

جُواء دا ہوندا اے جے پاسا پے جائے تے بندہ جِت جاندا اے ایہدے وچ جاچ نہ اناڑی پن دا داخل نہیں ہوندا قسمت چنگی ہووے تے چج کوچج کجھ نہیں۔

پاسا پئے تاڑ دا رلجہ کرے نیاں

شخصی حکومت بارے کہندے نیں

پاک رہو بے باک رہو

ویکھو: اندر ہووی سچ تے باہر کھلو کے نچ

ایماندار تے سچے بندے نوں کوئی فکر اندیشہ نہیں ہوندا اوہ بے باکی نال بول سکدا اے۔ کیوں جے اوہ کسے دا کانا نہیں ہوندا۔

پاگلاں دے پنڈ اونٹھ گیا

جدوں بے عقل تے مورکھ بندے کسے چیز بارے ہاسے ہلے گویڑ تے ٹیوے لان تاں آکھدے نیں۔

پاگلاں دے سِر سنگ ہوندے نیں؟

ویکھو: مورکھاں دے پنڈ کوئی وکھرے ہوندے نیں؟

جدوں کوئی چنگا بھلا عقل وند بندہ مورکھاں والی گل یاں عمل کرے تاں آکھدے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

پالا پوہ نہ ماگھ پالا اٹھنڈی واءدا

پنجاب دیس دے موسم دے حساب نال گل اے کہ سردیاں دے مہینیاں پوہ ماگھ وچ ای اینا پالا نہیں ہوندا جتنا سیال وچ ہوا چلن نال ہوندا اے۔

پالے وچ گوڈے ڈِھڈھ نوں آوندے نیں

ویکھو: بھجیاں باہواں گل نوں آوندیاں نیں (یاں) نیواناں دے پانی نیواناں نوں آوندے نیں۔

مطلب اے کہ مصیبت ویلے چیز اپنے اصل ول جاندی اے اپنا خون پکھر نوں نہیں رہندا۔

ہولی گل کر ڈنڈ نہ پا اچی سنیا ہون دیواراں نوں کن مائے
گوڈے ڈھڈھول کہن نوائے جاندے میتھوں کھٹا کیوں ہویا ای من مائے (منظور بٹ)

پا مائی بھچھیا' میں نواں منگنا سکھیا

کسے کم وچ نویں نویں بندے نوں کم چ دانہ کر داویکھ کے آکھیا جاندا اے۔

پا مائی سلائی' اگلی لووی جائی

جدوں کسے نقصان مگروں اوس نوں پھیر اوہو کم کرن لئی آکھیا جاوے تے اوہ اگوں آکھے گا۔

پاندا پیچ نہ پیت نہ پریت' زرزاری دی جیت

ٹیل اُتے بیٹھا بندہ جس نوں آخر تے پانی ملدا اے' ایہدے وچ نہ محبت کم آوندی اے نہ لحاظ بس دولت دی جت ہوندی اے یاں فیر منت ترلے دی۔

پانی اوڑک پُل تھلوں لنگھدا اے

طاقت ورنوں کدی نہ کدی سر جھکانا پیندا اے۔ غرور دا سر نیواں

پانی اوک دا سودا روک دا

پانی اوہو صاف تے اعتبار والا ہوندا اے جیہڑا اپنے بک نال پیتا جاوے سودا اوہو چنگا ہوندا اے جیہڑا نقد کیتا جاوے

پانی پی کے ذات کیہ پچھنی ؟

کوئی گل ہو بیت جائے پچھوں اوہدی پن چھان کیہ کرنی ؟

پچھوکڑ: کہندے نیں اک باہمن مسافری وچ سی راہ وچ اوہنوں تریہہ لگی اوتھے راہ وچ ای اک کھوہ آیا اوس کھوہ تے پانی بھر دے بندے کولوں پانی منگ کے پی لیا تے پھیر پچھیا تیری ذات کیہ؟ اوس جواب دتا کوئی! باہمن بڑا پریشان ہویا کیوں جے اوس نے اوہدے ہتھوں پانی نہیں سی پینا پر ہن کیہ ہو سکدا اسی اوڑک باہمناں نے اوہنوں برادری وچوں کڈھ دتا اوتھوں ایہہ گل بن گئی تے اکھان کر کے مشہور ہوئی۔

پانی پینا پُن کے تے ماہنوں کھانا چُن کے

باہروں کجھ تے اندروں کجھ' باہروں ایڈا سنت کہ پانی دی پُن کے پیندا اے پر کرتوت ایہہ اے اجیہا داء لاندا اے کہ اُٹھن جوگا نہیں رہن دیندا چالاک تے کافر خصلت۔

پانی پیندے "پُنّے"، کھیر (ددھ) پیندے "سُکّے"

صحت دی بوہتی فکر کرن والے دی صحت سگوں ٹھیک نہیں رہندی بے فکری نال صحت درست رہندی اے۔

پانی پیئے پُن کے تے مرشد پھڑیئے چُن کے

پانی جے احتیاط نال پن کے پیتا جائے تے نقصان دا دھڑکو نہیں رہندا انج ای جے راہبریاں مرشد پھڑنا ہووے تے ویکھ چاکھ کے ڈھونڈ بھال کے چننا چنگا ہوندا اے تاں جے اوہ چنگا راہ دسے کم سوچ سمجھ کے کرن دی پکی اے۔

پانی تتا وی اگ بجھا دیندا اے

جدوں بندے دی جان تے بن جائے تے اوس نوں بچان لئی ماڑا بندہ وی جان تے کھیڈ کے تگڑے نوں نقصان اپڑا سکدا اے۔

پانی دا ہگیا منہ نوں آوندا اے

ویکھو: اندر دیاں پکیاں باہر آوندیاں نیں

جدوں کوئی اپنے دلوں تے کوئی لکاویں گل یاں حرکت کرے پر ربوں ای بھانڈا بھج جائے تے اوہنوں شرمندیاں کرن لئی کہندے نیں

پانی دی پٹی تے مورکھ دی چھٹی

ویکھو: عقل دا انھا تے گنڈھ دا پورا۔

پانی دے پیر ساوے

فصلاں واسطے پانی ات ضروری ہوندا اے پانی، ی ہریالی اے۔

پانی دے ہتھ پیر نہیں ہوندے

ہڑ آجاوے تے اوس نوں ڈکیا نہیں جا سکدا' پانی جس پاسے رُخ کر لئے اوہدے سامنے سب بے وس ہوندے نیں۔

پانی دے ہوندیاں تیمم روا نہیں

پانی موجود ہووے تے تیمم جائز نہیں ہوندا آب آمد تیمم برخواست اصل آدمی آجائے تے قائم مقام دی حیثیت ختم ہو جاندی اے۔

پانی سر توں لنگھ جاوے تاں وت کے گز تے کے دس گز

مطلب اے جدوں بندہ پانی وچ سر دے اُتوں تیکر ڈُب گیا تے پھیر تے اوس مرنا ای اے بھانویں پانی سر توں اک گز نیواں ہووے تے بھانویں دس گز' یعنی کوشش پانی دے سر (یعنی منہ دے ساہ لین) تیکر اے' معاملہ وگڑ گیا پھیر اوہدا پیمانہ کیہ؟

پانی مٹھا کس رُتی' جوں پکن جس رُتی

جواں دے پکن دی رت وچ پانی مٹھا تے سوادلا ہوندا اے (چیتر ماہ وچ)

Dr. Shahbaz Malik

پانی نالوں خون گاڑھا ہونداا ے

ویکھو: اپنا خون پکھر نوں نہیں رہندا۔

اپنے خون دے رشتے دارای اوڑک بنی تے کم آوندے نیں۔

پانی نیواناں وَل جانداا ے

ویکھو: پالے وچ گوڈے ڈھڈ نوں آوندے نیں

جدوں کوئی چیز اوڑک اصل ول مُڑے تاں کہندے نیں۔

؎ پانی اوڑک نیواناں نوں آوندے نیں جدوں آون دریا اچھال اُتے
انت چمن تے آوسی رُت کشتہ بلبل بولسی گلاں دی ڈال اُتے
(مولا بخش کشتہ)

پانی وچ سوٹا ماریاں پانی دو نہیں ہو جاندا

ویکھو: نہواں نالوں ماس وکھرا نہیں ہوسکدا

اجیہا اتفاق جیہڑا اٹٹ ہووے او تعلق جیہڑا اٹٹ نہ سکے۔ اوس بارے کہندے نیں۔

؎ ایہوں لکوں بھنن والے نہوں نہوں ہیسن کھوٹے
پانی دے وچ مارے کوئی بھانویں لکھاں سوٹے
ایہنے اِکوّ مِکوّ رہنا کدی نہیں ہونا ٹوٹے
نہ وچھڑے نہ وچھڑنے جے نہواں نالوں پوٹے
ایہدے دوکھی دوئیں جہانیں شاہلا ہون خراب
وڈا دیس پنجاب میرا وڈا دیس پنجاب (حکیم ناصر)

پانی وچ مدھانی مارن نال مکھن نہیں نکلدا

فضول کم دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا

پاوَلی چڑھے شکار تے مولا خیر گذارے

جلاہیا شکار کرن چڑھیا رب خیر ای کرے مطلب اے کہ شکار ذہین بندیاں دا کم اے۔ جلاہیاں کولوں ایس دی آس نہیں جدوں عقل وندی دا کوئی کم بے عقل کرن تاں کہندے نیں۔

پاوَلی دی نال وانگوں کدائیں ایدے کدائیں اودے

جولاہے دی نلکی وانگوں کدی ایہدر کدی اودھر، اک گل تے نہ ٹکن والے بندے بارے آکھدے نیں۔

پاون سوکھا ہنڈاون آوکھا

تعلقات بناتے لئی دے نیں اوہناں نوں نبھانا مشکل ہونداا ے۔

پاہ گھٹ تے پچھوں واہ، سائیں چاہے تے دوہرا لاہ

روڑی پا کے فصل بیجی جائے تے فصل بوہتی ہووے گی۔

پاہی نوں پائی پھاہی تاں اگلی گل وی گوائی

مزارعے نوں جے مصیبت وچ پایا جائے اوہنوں تنگ کیتا جاوے تے ملدا رزق دی جاندار ہنداا ے، نوکراں نال چنگا سلوک کرن دی پکّی اے

پاہی نوں ستاوے گھر آوندا رزق گواوے

مزارعے نوں تنگ کرن والا زمیندار اپنا ای مالی نقصان کرواا ے ایس لئی کہ اوہ دل لا کے کھیتی باڑی نہیں کرے گا تے فصل چنگی کیویں ہووے گی نوکراں نال چنگا سلوک کرن دی پکّی اے

پاو چول تے چبارے رسوئی (یاں) پا نہ پڑھی تے وخت نوں پھڑی

سفلے تے ہوچھے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا تھوڑی شے تے ای آکڑیا تے پھلیا پھرے۔

پاءنہ پڑھی تے پھاہے چڑھی (یاں) پاءنہ پڑھی تے وخت نوں پھڑی

مطلب اے اجے کوئی کم شروع ای کیتا اے تے اوہدے ماہر ہون دی دعویدار ہوگئی۔

پاءنہ پڑھی، پھٹے اگے چڑھی (یاں) پاءنہ پڑھیا تے بیوی دا متھا سڑیا

مطلب اے پلّے اجے کجھ علم نہیں پر اپنے آپ نوں عالم فہم ڈیہہ پینا۔

پاءوچ سوا پاء پاوَ تے باہر آسی

کم ظرف بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا گھٹ حیثیت پاروں ای پاٹ جانداا ے۔

پائی آٹا تے پنڈ پلیتھن

پلّے پا آٹا اے تے خشکا پنڈ وچ ونڈ دی اے مطلب اے پلّے کجھ نہ ہونا تے ظاہر کرنا کہ بڑا کجھ اے۔

پائی پیٹھی چنگی تے کڑی کھڈائی مندی

ویکھو: کھڈائے داناں نہیں ہوندا روائے داناں ہو جانداا ے

جس کم دے کرن نال بدنامی ہووے اوہنوں نہ کرنا ای بہترا ے۔ کڑی کھڈان دی تھاں چکی پیس دینا چنگاا ے

پائی ڈوئی دا لیکھا برابر

کسے شے دے وٹاندرے وچ جدوں کوئی چالاکی نال اپنی تھوڑی چیز دے بدلے دوجے دی بوہتی چیز لین دا چارا کرے تاں آکھیداا ے۔

پائی نہیں چاراا ے

ویکھو: پائی بائی لیکھا برابر

پائی والی سنگے تے پڑوپی والی منگے

ویکھو: کھوٹا آوے ڈردا تے مکھوٹا آوے لڑدا

جدوں حق والا شرم کردا رہے تے دوجا اگے اگے ہو کے کھلوئے تاں کہندے نیں۔

پائے دا راج، پُتر دی محتاج

خاوند ہوندیاں پُتر دی محتاج اے مطلب اے خاوند دی دولت موجود ہوندیاں

Dr. Shahbaz Malik

نتانی اے جدوں کوئی سکت موجود ہوندیاں بندہ تکلیف وچ ہوئے تاں آکھیدا اے

پپّاں کھنبیاں ڈھائی دہاڑے راج

کائی تے کھنبی (بدبھیڑے) کجھ دن دی فصل اے ایس دوران ایس توں جو فائدہ حاصل کرنا ہووے کر لینا چاہیدا اے۔

پُت بگانے چٹنے منہ رالیس بھریا

جدوں کسے دی سیوا انج کیتی جائے کہ بعد وچ فائدے دی تھاں نقصان اپڑے تاں آکھیدا اے جیویں ایہہ کہ لے پالک بچہ دھوکھا دے جائے۔

پُت پرتیت تے کھری نیّت

انسان وچ ایہہ تن چیزاں جیکر ہون تے اوہ چنگا گنیا جاوے گا۔ عزت، اعتبار تے صاف نیت۔

پُت پڑھایا بھلا تے کماد پیڑیا بھلا (یاں) پُت پڑھایا چنگا تے کماد پیڑیا چنگا

مطلب اے نرینہ اولاد نوں تعلیم ضرور دینی چاہیدی اے ایس دا اک وقت ہوندا اے جیویں کماد پیڑن دا وی اک وقت اے جے ایس وقت تے نہ پیڑیا جاوے تے فائدہ نہیں ہوندا۔

پُت جے چاہیں اپنی پانی منگ نہ پی

عزت ایسے وچ ہوندی اے کہ بندہ اپنا کم آپ کرے۔ منگ کے تے پانی پینا وی بھیڑا اے۔

پُت جمے، چن چڑھے لکدے نہیں

اوہ بھیت، جیہڑا لکایاں نہ لکایا جاسکے اوس بارے کہندے نیں۔

؎ تیرے ہوش حواس درست ہوون ذرا جاکے تے نہا دھو مائے
چن چڑھے بھلا کدوں رہن گُجھے جدوں کھنڈ جائے ساری لو مائے (مولا بخش کشتہ)

پُت لاڈلے بھیڑے چالڑے

پُتر نوں حدوں ودھ لاڈ لایا جائے تے اوہ وگڑ جاندا اے۔

پتّا کھڑکیا تے بندہ سرکیا

سینت یاں اشارے نال کوئی گل سمجھ جانا۔

پُتر اُتوں نہیں دُکھ پچھوں نہیں (یاں) پُتر تو ہیں تے دُکھ پچھو ہیں

پُتر ذرا وڈا ہویا تے ماپیاں دے دُکھ کٹے گئے۔ پُتر آخر عمر دا سہارا ہوندے نیں۔

پُتر اجے جمیا ای نہیں

مطلب اے پُتر جمیا نہیں تے اوہدے بارے گلاں کرن لگ پییاں۔

پچھوکڑ: جلاہیاں دے گھر میاں بیوی وچ ایس بارے جھگڑا ودھ گیا کہ جلاہا پُتر نوں تھانیدار بنانا چاہندا سی تے جلاہی نمبردار۔ جھگڑا لڑائی ویکھ کے لوک کٹھے ہو گئے معاملہ ویکھ کے صلاح دتی کہ پتر کولوں پچھ لو۔ جلاہیا جلاہی آکھن لگے اوہ تے اجے جمیا ای نہیں اے تے صلاحوں کردے۔ جھگڑے پئے آں ایتھوں گل بن گئی۔

پُتر بنا کے ہر کئی کھویندے پیو بنا کے کئی نہیں کھویندا

جے کسے کولوں کم لینا ہووے تے اوہدی عزت آدر، ادب آداب کرنا ضروری ہوندا اے انج نہ کیتا جائے کوئی فائدہ نہیں اپڑاندا۔

پُتر بھانویں کوجھا ہووے ماپیاں نوں دُپر یارا نہیں ہوندا

پُتر بھیڑا وی ماپیاں نوں چنگا لگدا اے۔

پُتر تے شاہاں دے آں، پر دماں ہاردتی ہوئی اے

کسے امیر گھر وچ غربت آجائے تے اوہ کہندے نیں۔

پُتر جمدے ای جوان ہوندے نیں۔

پتر دے جمدیاں ای ماپیاں نوں اک آس تے اُمید جیہی لگ جاندی اے کہ اوہ اوہناں دا سہارا بنے گا۔

؎ ہویاں پت جوان نہ کرو سنتاں جان بجھ کیوں تسی نادان ہوندے
مثل ایہہ مشہور جہان اندر پت جمدے ہین جوان ہوندے (عزیز خاں شرم)

پُتر جمن کھترانیاں وچ وچ باہمنیاں

کھتریاں دے پتر عام کر کے چنگے تے لائق نکلدے نیں کدی کدی باہمناں دے پتر وی چنگے تے لائق نکل آوندے نیں اکھان وچ ایسے پاسے اشارہ اے۔

پُتر ڈھاگے ڈھنڈورا شہر وچ

اُردو وچ کہندے نیں لڑکا بغل میں ڈھنڈورا شہر میں۔ چیز اپنے کول ہووے تے ایہدر اوہدر لبھدیاں پھرنا۔

؎ مدّت ہوئی سوالی ہویاں کارن اک پیالے
کھو جا تک شہر ڈھنڈورا اینویں پئے کشالے (ماسٹر غلام حیدر، ترجمہ دیوان حافظ)

پُتر رونا کیوں ایں؟ اخے تھالی وچ کجھ نہیں

انسان لئی بھکھ سب توں وڈا رونا ایں، روزگار دا غم سب توں وڈا غم اے۔

پُتر سوجو کہنا منّے، نہیں تے جانوں گاں اڑنگے

پُتر کپتر اودوں ای ہوندے نیں جدوں ماپیاں دے آکھن وچ نہ رہن اوہناں دی مرضی توں اُلٹ چلن، اکھان وچ پُتراں دے کہنا نہ منن نوں گانواں دے اڑنگن نال رلایا گیا اے۔

پُتر فقیراں دے چال احمدیاں دی

ویکھو: رہنا روڑیاں تے خواب شیش محلاں دے۔

اوقات توں ودھ بن بن بہن والیاں لئی کہندے نیں

پُتر کپتر بھنگوڑیوں ای سنجھاپدے نیں

کسے بال دے بال پنے وچ بھیڑ چالے ویکھ کے کہندے نیں۔

پُتر کپتر ہو جاندے نیں ماپے کُماپے نہیں ہوندے

اولاد بھانویں ماپیاں نوں دھوکھا دے جاوے چھڈ جاوے پر ماپے بھیڑی

Dr Shahbaz Malik

اولادنوں وی سینے نال لائی رکھدے نیں۔

پُتر مٹھے میوے رب سب نوں دیوے

نرینہ اولاد ساڈے مشرقی معاشرے وچ چنگی سمجھی جاندی اے کیوں جے ایہہ بڈھاپے دا سہارا ہوندی اے دھیاں تے بگانے گھر چلے جانا ہونداا ے ایس کر کے پُتراں نوں مٹھا میواہ آکھیا گیا اے

پُتر مرے نہیں بھلدے بھانویں ہو کے مرن فقیر

پتراں نال ربوں ای ماپیاں نوں پیار ہونداا ے بھانویں اوہ چنگے ہون یاں بھیڑے پتر دے مرجان دا دکھ ماپیاں لئی بڑا دکھ والا ہونداا ے۔

پتر نہ جمیا جمی خواری، جنی کھنی گڑ منگن ہاری

کسے دے گھر پتر جمے تے اوہ پلا لانداکرِس کرے تاں دوجے آکھدے نیں جیہدے وچ طنز وی اے حقیقت وی اے

پُتر ویاہیئے وار وار تے دھی ویاہیئے اِکو وار

مطلب اے کہ پُتر نوں اک توں ودھ وار ویاہنا پے جائے تے کوئی ہرج نہیں پر دھی نوں وار وار ویاہنا آؤکھا کم اے، رب کرے دھی دا اکو وار آباد کیتا گھر آباد رہے۔

پُتر ہووے چنگا تے نونہہ لڑے کیوں، توا ہووے چوپڑیا تے روٹی سڑے کیوں

بنیادی گل ایہہ اے کہ پُتر ماپیاں دا آگیاکار ہووے تے نونہہ نوں ماپیاں دے خلاف گل کرن دی جرأت ای نیں ہوندی، اک تجربے دی گل ہور اے کہ روٹیاں پکان توں پہلاں توے نوں چوپڑلین نال روٹی سڑدی نہیں۔

پُتر ہووے ندان تے بہہ سمجھائیے، دھی ہووے ندان اوہنوں ندی رڑھائیے

ساڈے مشرقی سماج وچ دھی دی لج دا بڑا دھیان رکھیا جاندا اے پُتراں بارے آکھیا جاندا اے نہاتے گھوڑے ہوندے نیں ایس کر کے ناسمجھ دھی نوں ندی روڑن واسطے آکھیا گیا اے کہ اوہ کوئی نموشی والا کم نہ کرے۔

پُتراں باجھ نہ جگ تے نام روشن

ولدیت باپ دی چلدی اے ایس کر کے ماپیاں دا ناں لائق پُتراں پاروں روشن ہونداا ے۔

پُتراں باجھ نہ سوہندیاں مانواں

پُتراں دے بغیر مانواں چنگیاں نہیں لگدیاں، اولاد نرینہ ہووے تاں ای ماں دی عزت ہوندی اے۔

پُتراں جیہے میوے رب ہر کسے نوں دیوے

لائق پتر ماپیاں لئی مٹھے میوے کولوں گھٹ نہیں ہوندے۔ کیوں جے اوہ اوہناں دا سہارا بن دے نیں۔ اوہ اوہناں دے ناں جگ تے اجاگر تے روشن کردے نیں۔

پُتریں بھاگ، کوئی لیاوے لکڑیاں کوئی لاوے ساگ

پتر ہون تے ماپیاں دا بھار ونڈان لگ پیندے نیں

پُتراں دے پوتڑے ای نہیں مان

پنجاب دیس وچ اولاد نرینہ دی عزت، قدر ودھ ہوندی اے پتر دی اہمیت ہے ای اے اوہدے پوتڑیاں (گندڈکن والے کپڑیاں) دی وی ودھیری اہمیت ہوندی اے۔

پُتراں دیاں مانواں دے وڈے وڈے جیرے

مطلب اے پتراں دیاں مانواں دے حوصلے وڈے ہوندے نیں ایس لئی کہ اوہناں نوں پتراں اُتے مان ہونداا ے پُتر حیاتی وچ مانواں دے حوصلے ودھا دیندے نیں اوہ حیاتی دیاں آوکڑاں نوں جرن دا حوصلہ رکھدیاں نیں۔

پُتریں وہتریں سنی جاندی اے

پتر لائق ہون، محنت کرن، کھٹن کمان تے ماپیاں دا بھار ہولا کردے نیں اوہناں دا سہارا بن دے نیں تے جگ تے اوہناں دا ناں روشن کردے نیں۔ وہتر مال ڈنگر نوں کہندے نیں۔

پتلا ویکھ کے لڑیئے نہ تے موٹا ویکھ کے ڈریئے نہ

تجربے دی گل اے کہ کمزور نوں اُتوں نہ ویکھو تے لڑن نہ ڈیہہ پیو تے نہ ای موٹے نوں ویکھ کے ڈرو، مت اے کہ بندے دی اصل دا گویڑ لاؤ ہوسکدا اے پتلا دلیر تے موٹا بزدل ہووے۔

پتن میوں نہ چھیڑیئے، ہٹی تے کراڑ، بنے جٹ نہ چھیڑیئے، بھن سٹے بُتھاڑ

اکھان وچ مت اے کہ کسے نوں اوہدے کم دے اڈے تے کم کردیاں چھیڑنا یاں تنگ نہیں کرنا چاہیدا اوہ نقصان دیندا اے۔

پتو دا شکلین تے بوجھے وچ گاجراں

دیکھو: بھکھا شکلین تے بوجھے وچ گاجراں (یاں) اشناک باہمنی تے سینڈھ دا تڑکا (یاں) اُچا لمیاں گھبرو پلے ٹھکریاں، شکلین گھمیاری تے ٹنڈ دا بوٹا نزاکت، شکلینی تے نخرہ بڑا پر نہ پلے، نہ کرتوت ہووے تاں آکھیدا اے۔

پتّل چمیں آپ جمنے تے نائیاں سر دوس

جدوں اک تے کوئی کسے نوں وگاڑے تے پھیر ایس وگاڑ دا قصوروار بنن لئی تیار نہ ہووے سگوں دوس اوس کم یاں کم والے نوں دیوے تاں کہندے نیں۔

پچھوکڑ: آکھدے نیں اک نائی کولوں کسے بال دی ٹنڈ کردیاں پچھ لگ گیا تے خون نکل آیا۔ اوہدے گھر دیاں نائی نوں الاہما دِتا اوس آکھیا میرا کوئی دوس نہیں منڈے دا چم ای پتلا اے۔ جان مگروں آکھیا کہ پتل چمیں آپ جمنے تے نائیاں سر دوس ایتھوں گل مشہور ہو کے اکھان بنی۔

پتلی نار کھاوے چار، کنت آکھے میری صرفے دار
موٹی بنّی کھاوے گھنی، مرد آکھے میری کوٹھی بھنی

اجیہا بندہ جیہڑا اتوں تے ساؤ دِسے پر اندروں جڑاں وڈھ ہوئے (یاں) اجیہا بندہ جیہڑا قصوروار نہ ہووے پر اوس تے قصوروار ہونا لاگوں کردتا جاوے ایہناں

Dr. Shahbaz Malik

بارے کہندے نیں۔

پتی برتا ناردا ڈنڈے رکھیا مان

خدمت گزار بیوی دی عزت ہوندی اے، کسے نہ کسے پاروں اوس نوں مان حاصل ہوندا اے۔

پچھوکڑ: گل انج سنی دی اے کہ اک سلوک اتفاق والے گھرانے دی خدمت گار بیوی کولوں اوہدے خاوند نے ادھی نیندروں اُٹھ کے پانی منگیا اوہ اوس ویلے اُکھلی وچ چاول نوں ڈنڈے (منگلی) نال کُٹ رہی سی اوس نے ڈنڈا اُتے چکیا ہویا سی اوتھے ای چھڈ دتا تے پانی لے کے خاوند سرہانے جا کھلوتی کہ پانی پی لئے اوہ سوں گیا سی نالدی ہمسائی آئی تے ویکھ کے حیران رہ گئی۔ اوس وی خاوند نوں آکھیا توں وی میرے کولوں پانی منگیں تے ڈنڈے دا کرتب ویکھیں ایہہ گھرانہ جھگڑالو سی خاوند ستا رہیا اوہ چاول چھڑی دی رہی ہمسائی آئی تے ویکھ کے حیران ہوئی کہ بیوی نے ڈنڈا خاوند دے سر تے ماردتا سی تے اوہ کرلا رہیا سی اوہ آکھن لگی بھین نقل کرن نال ڈنڈے نہیں کھلوندے اصل وچ خدمت گار عورت دی عزت ڈنڈے رکھی سی ایتھوں گل بن گئی۔

پُتیں گنڈھ پوے سنسار

پتراں نال دنیا وچ ناں رہ جاندا اے (گوربانی)

۔ نانک دیو جی ست کرتار
بابا جی دی سچ وچار
میں گوربانی توں بلہار
پتیں گنڈھ پوے سنسار (فقیر قادری)

پتھر آوُکھے سمدن

سخت دل بندے نرم گھٹ ای ہوندے نیں

پتھر اوں تیئیں بھاری جے تیئیں لڑھ نہیں گیا

جدوں تیکر پتھر اپنی تھاں تے پیا رہندا اے قائم رہندا اے بھارا ہوندا اے جدوں تھاں توں ہلیا' مطلب اے رڑھیا (لڑھکیا) تاں گیا' مستقل مزاج بندے نوں مستقل مزاجی قائم رکھنی چاہیدی اے۔

پتھر تے تریڑا پوندا ہے تاں چگھ گھت دیندا اے

پتھر تے چویا (بوند) پیندا اے مسلسل ایس عمل نال اوہدے وچ وی کُھڈا نکل آوندا اے مطلب اے جے مسلسل ہدایت تے نصیحت اثر کردی اے۔

پتھر ڈھے گھڑی اُتے گھڑی ٹٹے' گھڑی ڈھے پتھر اُتے تاں وی گھڑی بھجے

ویکھو: زوراور دا ستیں وی ہیں سو (یاں) چھری ڈگے خربوزے تے خربوزہ کٹیا جائے' خربوزہ ڈگے چھری اُتے تاں وی خربوزہ کٹیا جائے۔

مطلب اے کہ زبردست تے مریڑی چیز دے مقابلے وچ نقصان ہمیشہ مریڑی چیز دا ای ہوئے گا۔

پتھر رڑھ پوون تاں لکھاں کولوں ہولے ہوندے نیں

ویکھو: پتھر اوں تیئیں بھاری جے تیئیں لڑھ نہیں گیا

مطلب اے کہ پتھر جدوں لڑھک پئے تے پھیر اپنے ای بھار نال پہاڑ توں لکھاں نالوں تیز تھلے آجاندا اے۔ مستقل مزاج یاں زوراور جے گردش وچ پھس جائے تے چھیتی نقصان اُٹھا لیندا اے

پتھر کولے ہون تے گِدڑ ای نہ چٹ جان

اکھان اودوں ورتی دا اے جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ انسان نوں اپنی ہوند برقرار رکھن لئی کجھ سختی کولوں وی کم لینا پیندا اے۔ اپنی چالاکی دا سکہ بٹھان لئی وی آکھدے نیں۔

پتھر کھنبھ کرایا وی کورے دا کورا' مورکھ نوں سمجھایا؟ الّورے دا بورا

مطلب اے پتھر نوں بھٹھی چڑھا دتا جائے تاں وی اوہ پتھر رہندا اے انج ای کم عقل بندے نوں سمجھایا جاوے گل اوہدی سمجھ وچ نہیں آوندی' بے عقل بندے بارے آکھیا جاندا اے۔ کم فہم بارے

پتھر نالوں چکی بھلی جو پیسے سنسار

بے کار نالوں اوہ چیز چنگی جیہڑی کوئی کار کردی اے' کہن نوں تے چکی وی پتھر ای اے پر اوہ ایس لئی چنگی اے کہ پیس کے دنیا نوں آٹا کھواندی اے تے پتھر پیا کسے کم نہیں ہوندا۔

پتھر وچ جوک نہیں لگدی

اجیہے سخت دل بندے بارے آکھدے نیں جیہدے کولوں کسے نوں فائدہ نہ اپڑے

۔ سونا رُپا سنبھالنا ہے سوکھا دل دا راز لکاونا بہت مشکل (مولا بخش کشتہ)
جوک پتھر دے وچ لگان نالوں مورکھ تیئیں سمجھاونا بہت مشکل

پچھواڑے دی تاکی نیڑے دی ماسی گھر نہیں وسن دیندی

مکان دے پچھلے بنے باری (کھڑکی) ہووے تے عام کر کے ایہہ مشہور اے کہ اوس مکان دیاں عورتاں نوں پچھے راہ ٹرن دا موقعہ لبھ جاندا اے تے انج بعضے ویلے گھر اُجڑ دا اے۔ انج ای رشتے دی ماسی جے کتے نیڑے رہندی ہووے تے اوہ بھنویں نوں اینویں پئی سکھاندی تے بیج وٹدا کے پچھے راہ لاندی اے تے اجاڑے دا کارن بن دی اے۔

پَٹ پرانا تاں وی چکی دا پولا کہیں نہ کیتا

پٹ: ریشم   پولا: جھاڑن

مطلب اے کہ چنگی شے پُرانی وی ہو جاوے پھیر اوس نوں بھیڑی طرح استعمال نہیں کیتا جاندا' اُچے معیار دے لوک اپنے معیار توں تھلے نہیں آوندے۔

Dr. Shahbaz Malik

پَٹ پُرانا ہو جُلے تے اُساں آں ڈھیر اُتے کوئی نہیں سُٹدا۔

ریشم جے پُرانا ہو جائے تے اوس نوں کوڑے دے ڈھیر تے کوئی نہیں سُٹدا۔ مطلب اے کار آمد چیز پُرانی ہو ای کیوں نہ ہو جائے اوس نوں کوئی ضائع نہیں کردا۔ کوئی عزیز رشتہ دار بڈھا ہو جائے تے اوس نالوں تعلق نہیں توڑنا چاہیدا' کسے عمدہ پر پرانی چیز نوں اہمیت نہ دین تے وی آکھیدا اے۔

پٹ دی پچھاڑی تے منج دیاں واگاں

ویکھو: گگھاں دی کلّی تے دند کھنڈا دا پاڑ چھا (یاں) اُن دی چولی تے ریشم دا بخیا بے جوڑ کم کرنا۔

پٹیا پہاڑ تے نکلیا چوہا

جدوں کسے چیز دی کھوج کردیاں وِچوں نِکھد جیہا شے نکلے تاں آکھدے نیں۔

پٹیا نہ ساتا تے مردہ گیا گواتا

اجے اک ہفتہ مرگ دا ماتم نہیں کیتا کہ مرن والا بُھل گیا' جدوں کوئی اپنے مرن والے نوں چھیتی بھل جائے تاں آکھدے نیں۔

پِٹھ پچھے تے بادشاہ نوں وی گالھاں کڈھ لئی دیاں نیں

جدوں کوئی کسے دی غیر موجودگی وچ بُریاں کہے پر منہ تے چُپ رہے تاں آکھدے نیں۔

پٹھ کھائے سٹھ ¹ پھیر پٹھ دی پٹھ

بکری بھانویں سٹھاں دے پٹھے کھا جائے تاں وی بکری دی بکری رہندی اے۔

پٹھان دا پوت گھڑی وچ اولیا گھڑی وچ بُھوت

پٹھاناں دی تلوّن مزاجی بارے کہندے نیں

پُٹھی رن دے پُٹھے چالے آپ وی رُڑھے تے جھگا گالے (یاں)

پُٹھیاں رناں دے پٹھے چالے

الٹی کھوپڑی والی سوانی دے عمل وی پٹھے ای ہوندے نیں ایہناں دی وجہ نال اوہ آپ وی ڈبدی اے تے گھر دیاں نوں ڈوبدی اے پُجی سوانی' بارے آکھدے نیں۔

پٹھے کھا گئی گاں تے غصہ وچھے تے

ویکھو: ڈگی کھوتے توں غصہ گھمیار تے

قصور وار کوئی ہووے تے غصہ کسے تے کڈھیا جاوے تاں آکھدے نیں۔

پچھ پیندیاں پیندیاں پَول وی آ ای جاندا اے

بیکار کم کردیاں جدوں کوئی فائدہ اپڑ جائے تاں کہندے نیں اُدم کردے چلے جان تے فائدے دی آس رکھن لئی ورتیندا اے۔

پچھاوڑے دی طاقڑی تے نیڑے دی ماسی گھر نہ وسن ڈیسی

پچھواڑے دی کھڑکی تے کول وسدی ماسی (خالہ) دیاہی ٹمیار نوں وسن نہیں دیندیاں' پچھواڑے دی کھڑکی توں گوی نوں ورغلایا جا سکدا اے تے ماسی نت ہیچ لا کے سوہریاں دے خلاف کردی رہندی اے۔

پچھاوڑے موتریاں ویر نہیں لہندے

کسے نال ویر کڈھنا ہووے تے اوہدے گھر دے پچھواڑے بندہ موترے تے کیہ اک اوچھی جیہی حرکت اے' جدوں بندہ انتقام لین لئی اوچھیاں حرکتاں کرے تاں کہندے نیں۔

پُچھدیاں پُچھدیاں دلی لگے جائی دا اے۔

کسے کم دا پتہ نہ ہووے پر بندہ آہر نال شروع کردیوے تے پچھ پچھ کے توڑ چاڑھ ای لیندا اے۔

پچھلے پہر دا کیا پر نیجن

بڈھاپے دی شادی' کوئی شادی نہیں ہوندی' مطلب اے شادی دا آنند نہیں مانیا جا سکدا۔

پچھلے موئے پچھے دِبے گئے

ہوئی بیتی گل نوں مُڑ چکن والے نوں ٹھاکدیاں آکھدے نیں

پچھلے نہ مردے تے فوجاں اپنیاں ای ہوندیاں

ایہہ دس لئی اکھان پائی دا اے کہ ہر شے نوں فناہ اے ایتھے دنیا وچ موت تے تباہی یاں نقصان ہر شے نال جڑے ہوئے نیں۔

پچھوں آئے ہور جنہاں اگلے دِتّے ٹور

ویلا تے لنگھدا جا رہیا اے پپل دے پتیا وے کیہ کھڑ کھڑ لائی آ' جھڑ گئے پرانے رُت نویاں دی آئی آ' نویں نسل آوندی اے کہ پُرانی چلی جاندی اے (نویں نسل دے روایتاں نوں بدلن بارے وی کہندے نیں)

پچھوں چمکے بدلی پُوریوں لگے ون' کٹے ڈک بھڈلی پچھلے اندر بنھ

جے بدل گھر کے آوے تے پُورے دی ہوا اوس نوں دھکے تے بدل ورھدا اے ایس لئی ڈنگراں نوں اندر بنھ دینا چاہیدا اے۔

پچّھوں ہاتھی پئے لنگھن' اگوں مکھّی بھی نہ لنگھے

لاعلمی یاں بے خبری وچ بھانویں بوہتا نقصان ہو جائے پتہ ہوندیاں یاں ویکھدیاں کوئی نقصان نہیں اُٹھاندا۔

پچّھی نہ گچّھی میں لاڑے دی پھپھّی

ویکھو: سدی نہ بلائی میں لاڑے دی تائی (یاں) آپے جماں جج نال (یاں) توں کون؟ میں خواہ مخواہ!

جدوں کوئی کسے نال اینویں پیا تعلق جوڑے تاں کہندے نیں۔

پچھے دی پچھ تھی ویندی اے

کم وچ ذرا جنی دیر ہو جائے تے پھیر ایہہ کمی پوری نہیں ہو سکدی۔

Dr. Shahbaz Malik

پدکے ہسّے لڑکے رووے اُس توں نفع کدی نہ ہووے

ساڈے معاشرے دیاں دو قدراں ول اشارہ اے کہ جیہڑا بندہ ہوا سرک جان نال ہس پئے اوہ بھیڑا تے جیہڑا کسے نال لڑ کے رون ڈیہہ پئے اوہ وی بھیڑا ہوندا اے ایہناں دوناں نوں عزت دی نگاہ نال نہیں ویکھیا جاندا۔

پدّی نے وی پینگھ پائی

ماڑا تے ہینا جیہا بندہ تگڑے تے امیر بندیاں دی ریس کرن لگ پئے تاں آکھیدا اے

پرادھیں سُپنے سکھ ناہیں

پرائے وس وچ ہووے تے بندہ کدی سُکھ نہیں پاسکدا۔

پرالی والے کُٹے گئے دھائیں والے بچ گئے

تھوڑا نقصان (پرالی) کرن والے مارے گئے تے بوہتا نقصان (چاول) کرن والے بچ گئے، بوہتے قصوروار چھُٹ گئے تھوڑے قصوروار سزایاب ہو گئے۔

پران جائی پر بچن نہ جائی

بندہ موت نوں سہیڑ لئے پر دتے قول توں نہ پھرے۔ وعدے دے پورے کرن دی پکّی اے

پرائی آس تے سدا نراس (یاں) پرائی آس دا کیہ وساہ؟

دوجے تے آس اُمید نہ رکھن دی پکّی اے

پرائی بکری گوں گھا کون چریندا اے

غیر دی چیز دی کون پرواہ کردا اے

پرائی پیڑ تاں کندھ وچ تیر

دوجے دے دُکھ دا احساس کون کردا اے، تیرا اپنے آپ نوں وجے تاں ای پیڑ ہوندی اے دوجے نوں وجا تیر تے کندھ وچ وجا جاپدا اے

پرائی قبر وچ کون پیندا اے (یاں) پرائی موت کون سہیڑ دا اے (یاں) پرائی اگ وچ کون پیر پاندا اے

مطلب اے دوجے دی مصیبت وچ کوئی نہیں پھسدا۔

پرائی گل کرائیں گی تے سیس بھیجا پٹائیں گی

جدوں دوجے دی گل وچ خواہ مخواہ دخل دتا جائے تے نقصان اپڑے تاں آکھدے نیں یاں دوجے دے معاملیاں وچ دخل نہ دین دی پکّی کرنی ہووے تاں کہی دا اے۔

پرائی ہاسی گڑوں مِٹھی

دوجے نوں مخول کریئے تے مزہ آوندا اے تے اپنی واری آئے غصہ، ایہہ اکھان اوس ویلے لئی اے

پرائے پیٹ رنبیاں کپاہوں گولیاں

ویکھو: پرائے سر موہلا کپاہوں کولا۔

مطلب اے کہ دوجے دی تکلیف دا ایڈا احساس نہیں ہوندا جِنا اپنی تکلیف دا ہوندا اے۔

پرائے پیرنوں ملیدھا گھر دے پیرنوں دھتورا

ویکھو: گھر دا جوگی جوگڑا تے باہر دا جوگی سِدھ (یاں) گھر دے پیرنوں تیل دے ملیدھے (یاں) گھر دی ککڑی دال برابر

گھر دے گُناں والے بندے دی قدر نہ کرنی تے باہر دے بے گُنے دی قدر کرنی۔

پرائے پیریں سپ لڑیا کنڈا ای دسدا اے

ویکھو: پرائے سر موہلا کپاہوں گولا

جدوں دوجے دی درد یاں مشکل دا احساس نہ ہون دا دسنا ہووے تاں کہندے نیں۔

پرائے پیریں کوہ وی قدماں جِنّا لگدا اے

ویکھو: پرائے ہتھ کہی سوہنی لگدی اے (یاں) پرائے سر موچھلا کپاہوں وی گولا (یاں) پرائے سر موہلا کپاہوں وی گولا

پرائے راج وچ دُکھ کتھے؟

آزادی ورگی نعمت دا احساس دوان واسطے آکھیا جاندا اے۔

پرائے سر جُتیاں بی بی دا دل دریا

دوجیاں نوں دُکھ اپڑان واسطے جدوں کوئی حدوں باہرا زور لائے تاں آکھیدا اے کہ دوجیاں دے سر جُتیاں مارن لگیاں بی بی بڑی سخی ہو گئی۔

پرائے سِر موچھلا کپاہوں وی گولا (یاں) پرائے سر موہلا کپاہوں وی گولا

پرائے سر بھار ہووے تے اوہدے وزن دا کیہ پتہ ہوندا اے۔ انج تے اوہ رُوں نالوں وی ہولا لگدا اے پتہ تے لگدا اے جدوں اوہ بھار اپنے سر اُتے پئے، دوجے نوں مصیبت پئے تے بندہ اوہدے دکھ دا اینا احساس نہیں کر سکدا جِنا اپنی تکلیف ویلے، اوہنوں ای سار ہوندی اے جیہدے سر اُتے پئے۔

پرائے مال تے دیدے لال

ویکھو: مامے کنیں بیر بلیاں بھنیواں آکڑدا

دوجے دے مال دولت تے آکڑن والیاں بارے آکھیدا اے۔

پرائے مَنڈے اماں داتی

دوسریاں دے مَنڈے (روٹیاں) ونڈن لئی اماں بڑی سخی ہو گئی اے کہ دوجے دا پلّا پیا خرچ ہوندا اے جدوں کوئی دوجیاں دا خرچ کر کے اپنا ناں بنان دی کوشش کرے تاں کہندے نیں۔

پرائے ہتھ کہی سوہنی لگدی اے

جدوں دوجا کم کردا ہووے تاں خوش ہونا تے اپنی واری آوے تاں مر گی پے

Dr. Shahbaz Malik

جانی' دوجیاں نوں دُھر بنان تے آکھدے نیں۔

پرائے ہتھیں بتیاں دے تیتی ہونے مشکل نیں

ویکھو: پرہتھیں ونج سنیہیں کھیتی کدی نہ ہون بتیاں دے تیتی

جدوں کم دوجے تے سٹ دیئے تے آپ دلچسپی نہ لیئے تے اوہدے توں فائدے دی آس لاہ چھڈنی چاہی دی اے۔

پرایا [illegible] رلی [illegible]

پرای پیڑ دی راکسی بوٹی نرفی چیندی اے دوبے دے، تھ وچ پیڑ بوٹی لگدی اے

[illegible]

خودغرض بندے بارے کہندے نیں۔

پرایا گہنا پایا تے اپنا روپ گوایا

منگ دی چیز نہ لین دی پکی اے

پرایا گہنا کیہ پَھل پَھل بہنا؟

بگانی چیز لے کے ورتوں وچ نہیں لیانی چاہیدی اپنی چیز دا ای مان ہوندا اے۔

جیویں کہندے نیں پرایا گہنا پایا تے اپنا رُوپ گوایا۔

پرایا گہنا پایا تے من موہ لیا' منہ تے ماریا چھکڑ تے گہنا کھوہ لیا

ویکھو: بگانے گہنے تے مان کیہا' چنڈ ماری تے لاہ لیا

پرایاں داگون تے کدو دالون

جدوں دوجے دی چیز پسند نہ کیتی جائے تاں کہندے نیں

پرتکھ نوں پرمان دی کیہ لوڑ اے؟

صاف سِدھی گل نوں جدوں کوئی کجھن وچ حیل حجت کرے تاں کہندے نیں۔

پرچھانویں نال تے ٹرپیندے نیں پر ہتھ نہیں آوندے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ راہ تے ہر کوئی دس دیندا اے پر انگ کوئی نہیں لاندا نیڑے نہیں آون دیندا۔

پرچھانویں ہتھ نہیں آوندے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ فلانا کم مشکل اے ہو نہیں سکدا تاں آکھیدا اے (یاں) ایہہ دسنا ہووے کہ جیہڑا کم تسی سوکھا سمجھدے او اوہ اوکھا اے۔

ریتاں دے وچ ملکی جاپے پانی دی جھمکار

پرچھانویں دے پچھے لگ کے اینویں جند نہ رول

(رؤف شیخ)

پردیس گیا' بھیڑولے پیا' اِکو جیہا

ویکھو: کندھ اوہلے پردیس

بندہ نظروں دور ہو جائے تے بھانویں اوہ کندھ پچھے ہووے یاں کنک رکھن والے بھڑولے وچ بہہ جاوے اک لحاظ نال پردیس ای چلا گیا۔ اردو وچ کہندے نیں آنکھ اوجھل پہاڑ اوجھل۔

پرگھر گئی نہ بوہڑدی پوتھی' لکھن نار

کتاب' تحریر جیہڑی دوجے نوں بندہ آپ لکھ کے دے دیوے تے عورت بگانے گھر چلی جائے تے مشکل نال واپس آوندی اے۔

پرمرے پرمیشر جاگے

ایہہ دوائی ماردتی جائے تے ہرپاسے اللہ ای اللہ اے

پرمیشر تے بھُلیا ویاپن سبھے روگ

رب نوں بندہ بھُل جائے تے اوہدے دل نوں کئی قسم دے روگ لگ جاندے نیں۔

پرمیشر رو [illegible]؟ کِسے دسپ کِتے چھایا

رب دی دین یاں دولت بارے کہندے نیں کِتے بوہتی کِتے تھوڑی

پرناہ خوشی نال نہیں تے ہے مرنا

ویاہ مرضی موجب ہووے تاں چنگا ہوندا اے سبھا موجب نہ ہوئے تے حیاتی عذاب بن جاندی اے

پرونھا آکھیاں ڈِھڈ نہیں بھردا

ویکھو: اگ آکھیاں منہ نہیں سڑدا۔

جناں چر عمل نہ کیتا جائے نتیجہ نہیں نکلدا

پرہیا وچ پرمیشر اے

ویکھو: پنجاں وچ پرمیشر

پرہیا وچ یاں سبھ وچ کیوں جے انصاف کیتا جاندا اے تے سب توں وڈا منصب تے رب تعالیٰ اے تے انصاف وی اوسے دا حکم اے ایس کر کے پرہیا دی انصاف دی ایس طاقت ول اکھان وچ اشارہ اے۔

پرے دی سک مارے کول دی ہوا ساڑے

مطلب اے کہ دُور رہیئے تے محبت ودھدی اے' نیڑے رہن نال اپنی قدر نہیں رہندی۔

پریاں دی پرہیا تے بھوتنے پینچ

ویکھو: چورا چکے چودھری تے گنڈی رن پردھان۔

جتھے سب اِکو جیہے لفنگے رل بہن اوتھے آکھدے نیں۔

پریت دی ریت نرالی

محبت' پیارے تے لگن دا کوئی اصول نہیں دِل دا سودا اے۔

پریت گھٹے میت کہ نت جائے

ویکھو: بوہتا جائیے بھرم گوائیے

کِسے ول زیادہ جانا وی انسان دی قدریاں محبت گھٹا دیندا اے

پڑبن دا اے تے بھریاں منگ جاندیاں نیں

فصل پکن مگروں واڈھی تے بھریاں بنھیاں جاندیاں نیں' پڑاں وچ گہائی

Dr Shahbaz Malik

ہوندی اے پڑ بن جائے تے سمجھو بھریاں گاہیاں کھیاں جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ کم شروع کریئے تے کم مُک ای جاندا اے تاں آکھیدا اے۔

پُڑ پیا تے ساک گیا

پوترے تیکر ساک داری بھدی اے پڑپوترا ہویا تے ساک داری اونی گوہڑی نہیں رہندی جنی پہلاں ہوندی اے۔

پڑ وچ رہیاں پُونیاں تے تند چرکھڑے نال ہتھ دی ہتھ وچ رہ گئی تے منہ دی منہ وچکار

جدوں بندے دی موت آوندی اے اوہ ایہہ نہیں ویکھدی کہ بندے نے جیہڑا کم چھوہیا ہویا اے اوہ مکمل کر لیا اے کہ نہیں، رب تعالیٰ نے تے ساہواں دا حساب رکھیا اے جیہڑا ساہ ایس دنیا وچ نہیں آونا اوہ نہیں آونا، موت اٹل اے دنیا فانی اے ایہہ دسن لئی آکھیدا اے۔

پڑوپی دیاں ترے جیہی مرضی لے

ویکھو: اِک تُوے دی روٹی کیہ چھوٹی تے کیہ موٹی

اِکو جیہیاں شیواں بارے آکھیدا اے

پڑوپی والی منگے تے پائی والی سنگے

جس نے ودھ خرچ کیتا اے اوہ تے شرم کر رہی اے تے جس نے گھٹ کیتا اے اوہ اگے ودھ ودھ بے شرمی نال طلب کر رہی اے۔ ہوچھے تے سفلے بندے پلیوں گھٹ لا کے انتاں دا فائدہ اٹھان دی کوشش کردے نیں۔

پڑھ پختہ تے لکھ لوہڑا

نہ پڑھن والے بارے مخول نال آکھیدا اے

پڑھ پڑھ گڈی لدیئے پڑھ پڑھ بھریئے ساتھ

کجھ لوک ایس اکھان نوں پڑھن دے حق وچ تے کجھ بقول بلھے شاہ "علموں بس کریں او یار" دے طور تے ورتدے نیں ایہہ گوربانی دا شبہ اے جیہڑا مشہور ہو کے اکھان بنیا۔

پڑھ نہیں تے پنجرہ چھڈ

جدوں کسے نوں کسے کم تے مقرر کیتا جائے تے اوہ اوس کم نوں کرن وچ دیر لا رہیا ہووے تاں آکھیدا اے کہ نہیں تے اک پاسے ہو کوئی ہور سر بندھ کر لیئے۔

پڑھائی ذات کجیندی اے

تعلیم ذات پات نوں ڈھک لیندی اے۔ لیاقت نال غریب خاندان دا بندہ دی اُچی تھاں اپڑ سکدا اے

پڑھائے مُہرو مارے مہندا (محمدا)

پڑھان والے مہرو دی مار تے ایس لئی جری دی اے کہ اوہ پڑھا کے فائدہ اپڑا رہیا اے پر مہندا (محمدا) کس سلسلے وچ ماردا اے جدوں فائدہ تے کوئی اپڑائے تے

احسان کوئی جتائے تاں کہندے نیں۔

پڑھے فارسی ویچے تیل، ایہہ ویکھو کرماں دے کھیل

کسے لائق فائق بندے نوں اوہدے معیار دا کم نہ ملیا ویکھ کے آکھدے نیں

پڑھے کتوں گڑھیا جنگا

تعلیم یافتہ نالوں تجربہ رکھن والا ڈنگا ہوندا اے۔

پڑھے لڑھے داماں نہ کریئے پھٹ جاندے ڈڈھ لڑھ کے

انسان نوں اپنے علم تے عقل تے زیادہ مان نہیں کرنا چاہیدا، کسے ویلے ایہہ کم نہیں آوندے۔

پڑھے نہ لکھے تے ناں ودیا ساگر

ویکھو: اکھوں انھی تے ناں نور بھری

جدوں کسے وچ اوہ گلاں نہ ہون جنہاں نال اوہ مشہور ہووے تاں کہندے نیں۔ بندہ ظاہر دے حساب نال نہ نکلے تاں آکھیدا اے۔

پڑھیا اے گڑھیا نہیں

علم ہووے پر عقل گھٹ ہووے یاں ایہہ کہ اوس علم نوں ورتن دا چج نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

پڑھیا پُت پڑھا کودا تے سولاں دُونے اٹھ

جدوں کوئی بندہ اپنے پیو دادے توں وی نکھد نکلے تاں کہندے نیں

پشو پالنا چنگا وچ وچالے وپار نوکری مندی تے منگنا کم نکار

ویکھو: اُتم کھیتی مدھ بپار نکھد چاکری تے بھیکھ ندار

پنجاب دیس دی ریت رہتل موجب مویشی پالنا (کھیتی باڑی کرن والے ای مویشی پالدے نیں) چنگا کم کار اے بپار دوجے نمبر تے نوکری مندی تے منگنا بہت بھیڑا کم اے۔

پکا طعام ویکھ کے کھائے بے ایمان، دو گھڑی دی شرمندگی اٹھ پہر دا آرام

کھانا تیار ویکھ کے بے شرمی نال اگے ودھ کے حاصل کر لین نال بھکھ تے لتھ ای جاندی اے بھانویں کھوہا کھاہی وچ شرمندگی تے ہوندی اے جیویں کہندے نیں۔

جو بڑھ کر تھام لے مینا اُسی کا ہے

پکا ہویا تھاں ای دُکھدا اے

روگ ہووے تے درد ہوندی اے تکلیف ہوندی اے۔

پکائی تیڈیاں دی، ارواح میڈیاں دی

مطلب اے کہ تیرے گھر دیاں نے پکائی اے ایہدے تے میں اپنے پچھلیاں نوں ثواب اپڑا دتا اے۔ دوجیاں دے مال تے اپنا کم سارن والیاں بارے آکھیدا اے

پکی بیری بیٹھاں مرنا ایں نہیں تے مرنا ای نہیں

اوس بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا ہر کم وچ اپنا فائدہ سوچے

Dr. Shahbaz Malik

پکّی کھیتی لائے لاوے، جٹ کرے بادشاہی دے دعوے

کھیتی دے پکن تے جٹ بڑا خوش ہوندا اے کسے حد تو ڑی مغرور یا جاندا اے تے کسے نوں پلے نہیں بنھدا

پکّی کھیتی ویکھ کے کیوں بُھلا کسان جھکھڑ جھانجا بوہت اے گھر آوے تے جان (یاں) پکّی کھیتی ویکھ کے جٹ کریندا مان جھکھڑ جھانجا واء ہنیری گھر آوے تاں جان

ویکھو: بوہتی کھیتی ویکھ کے........

کھیتی پکن دے مگروں اجے کئی اَوکھے مرحلے ہوندے نیں اوہ خیریت نال گزر جان تے فصل گھر آوندی اے

پکے بیراں نوں ہر کوئی وٹے ماردا اے

چنگے، گن وان، ہنر وند بندیاں نوں اینویں لوک بُرا (حسد نال) آکھن لگ پیندے نیں۔

پکّے فصل تے گورا پیا، ستّہ اِک نہ ثابت رہیا

فصل پکن تے گکر گورا پے جائے تے نقصان ہوندا اے

پکھی واساں دی کیہ تھاں

خانہ بدوشاں دی کوئی اک جگہ نہیں ہوندی اوہ اک تھاں نہیں رہندے۔

پگ بدھی انھے کدی کھولی کدی بنھے

انھا بندہ ویکھ تے نہیں سکدا اندازے نال پگ بنھدا اے اوس نوں تسلی نہیں ہوندی کہ پگ چنگی بدھی اے کہ نہیں، بے ہنر کوئی کم کرے تے اوس نوں تسلی نہیں ہوندی۔

پگ بدھی یاں پٹکا دنیا چار دناں دا لٹکا

دنیا دی عزت تے دولت چار دہاڑے ای اے بندہ امیر ہو کے یاں غریب ہو کے گزار لیندا اے۔

پگ رکھ کے کھیر کھائی دی اے

ویکھو: پگ رکھ کھا گھیو

زندگی عزت نال گزارنی چاہیدی اے، عیش آرام واسطے عزت داء تے نہ لان دی پکّی اے۔

پگ رکھ کھا گھیو

چنگا کھاؤ پر عزت نال ایہہ نہیں کہ ککڑ مرغ کھاہدے جان پر عزت نوں نیلام کر کے کیوں جے عزت تے لکھیں نہ ہزاریں مِلدی اے خرچ بارے وی آکھیا جاسکدا اے۔

پگ دی پت خدا رکھدا اے

مرد دی عزت اللہ تعالیٰ ای رکھدا اے۔

پگ نہیں تے پت نہیں

پنجاب دیس دی رہتل وچ اک زمانے وچ پگ دی بڑی اہمیت سی، پگ نہ نری بدھی جاندی سی سگوں وٹا کے بھرا بنائی داسی، پیراں تے رکھ کے معافی منگ کے معاف کرایا جاسکدا اسی ایس لئی پگ نوں عزت دی نشانی سمجھیا جاندا سی۔

پلّا پکڑ رسول دا جیہڑا دو جگ دا سردار

نبی اکرم سرورِ کائنات فخرِ موجودات حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم دا دامن پھڑ لین دی پکّی اے جیہڑا رسول برحق وی اے نبی آخری الزمان وی اے رحمت اللعالمین وی اے۔ جس بندے نوں رسول پاک ﷺ دی نزدیکی نصیب ہو گئی اوہ دو جہان وچ کامیاب ہو گیا۔ مسلمان دا ایہہ مُڈھلا عقیدہ اے۔

پُلسی یار تے دشمن دھار نہ دھار

جے تہاڈا دوست کوئی پولیس والا اے تے تہانوں کوئی ہور دشمن بنان دی لوڑ نہیں دشمن تہاڈے کول موجود اے، پولیس والے کسے دے سجن نہیں ہوندے ایہہ دس لئی آکھدے نیں۔

پلاء دا گل تے زردے دا تل ہک برابر

درجہ بندی اے کہ کھانیاں وچوں پلا دا اُتلا حصہ تے زردے دا تھلوا حصہ چنگا ہوندا اے، تجربے دی گل اے

پلّے اے زر تے بندہ اے نر نہیں خر

انسان دے کول جے دولت اے تے اوہدی عزت اے جے دولت نہیں تے اوہدی کوئی عزت نہیں (اوہ کھوتے وانگ جانیا جاندا اے)

پلّے پیا ڈھولنا تے بھاء پچھوڑی جاں

جدوں کسے تے کوئی ذمہ داری آ جائے تے اوس دا احساس کرے تے فکر مند ہووے تاں کہندے نیں

پلّے رزق نہ بنھدے پنچھی تے درویش

پرندے پکھیرو رب تے توکل کردے نیں تے انج ای درویشاں دا وی رب تے توکل ہوندا اے ایس کر کے ایہہ رزق سانبھدے نہیں پکھیرو وی رب ایہناں نوں دیئی جاندا اے رب تے توکّل کرن بارے آکھیدا اے۔

پلّے نہ دھیلہ تے کردی میلہ میلہ (یاں) پلّے نہ پیسہ تے جمعرات پڑھانی ایں

ویکھو: ہتھ نہ پلّے بازار کھڑی ملّے

کول کجھ نہ تے ودھ ودھ کے گلاں کرے تاں آکھیدا اے۔

~ جھاتی گھر وچ پا کے ویکھ تے سہی ٹوم ٹلیوں تیرا صندوق وی ہلا
اوس رن وانگ مثال تیری بناں دھیلیوں جو کردی پھرے میلا (عزیز خاں شرم)

پلّے نہ کوڈی تے ناں لکھ پتی

ویکھو: اکھوں انھی تے ناں نور بھری

Dr. Shahbaz Malik

ناں موجب کرتوت نہ ہون تے آکھدے نیں۔

پلّے نہیں دھن تے ورھا سُوئی بنھ

غریب تے نتانا بندہ اولاد گھٹ پیدا کرے، نصیحت اے۔

پلّے نہیں سیر آٹا تے ہینگدی دا سنگھ پاٹا

اُنج تے غریب اے پر اپنی امیری دا ذکر کر کے اوس اپنا گلا خراب کر لیا اے۔

غریب جدوں اپنی وڈھپ دا اظہار کرے تاں آکھیدا اے

پلے ہوون دمڑے تے سوہیں سمجھیں ویاہ

ویکھو: گھر ہون گیاں روٹیاں تے آپے آون گیاں دوہٹیاں

رقماں پلے ہون تے دنیا دا ہر کم ہو جاندا اے

پلّیوں کھوتا وی دِتا تے مُورکھ وی سدادیا

بندہ اپنا نقصان وی کرے تے عزت وی نہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: گل بنی ہوئی اے کہ کسے دھوبی دے گھر اولاد نہیں سی اوہ اک تھاں توں لنگھ رہیا سی کہ اک استاد پڑھاندیاں اک منڈے نوں کنوں پھڑ کے کہہ رہیا سی کہ میں تے بڑے بڑے کھوتیاں نوں بندہ بنا دتا اے توں کیہ ایں؟ دھوبی تسیا تسیا گھر آیا بیوی نوں کہن لگا کیوں نہ اسی اپنے کھوتے نوں بندہ بنوا لیئے اوہ کھوتا لے کے استاد کول گیا اوس دو سو روپے منگے دھوبی نے سو روپے دتے باقی سودے ساری عمر کپڑے دھون دا وعدہ کیتا استاد آکھیا کل آ کے اپنا آدمی لے جانا اوس کھوتا اوتھے چھڈیا تے بندے دی آس تے گھر آ گیا دوجے دن استاد کول اپڑیا اوس نے اپنے شاگرد ول اشارہ کر کے آکھیا ایس نوں لے جاؤ باہر آ کے منڈے نے نال جان توں انکار کیتا تے دھوبی گھروں کھوتے دا سامان لے آیا منڈے نے گلا پھڑ کے دھوبی نوں ماریا لوک کٹھے ہو گئے دھوبی نے رام کہانی سنائی تے لوک ہسن لگ پئے تے اوس نوں مورکھ آکھیا انج اوہدا کھوتا وی گیا تے اوہ مورکھ وی بنیا۔

پُن دی جڑ سدا ای ہری

نیکی وچ سدا رب برکت پاندا اے

پُن دی گھوڑی دے وی کسے دند گنے نیں؟ (یاں) پُن دی گئو دے دند کون گن دا اے؟

ویکھو: گئو پُن دی دے دند کون گن دا اے؟

جدوں کوئی پُن کرن لگے تے اوس نوں بندہ ایہہ نہیں کہہ سکدا کہ فلانی شے میتھوں دے پُن دان یاں نیکی اپنی توفیق موجب بندہ کر دا اے، منگ تنگ دی چیز دا معیار نہیں ویکھی دا۔

پُن دے دا دِتا کھائیے گن دے دا دتا نہ کھائیے

فقیر کولوں منگ کے لیاندا کھا لیئے پر اوس توں لے کے نہ کھائیے جیہڑا دے کے جتائے، گن دا پھرے بدنام کر دا پھرے۔

پُن دیاں کولوں پُن تے اُٹھ گھوڑا گھن (یاں) پِنّنے کوں پِنّنا نہیں بھاندا

منگتیاں کولوں منگیاں کیہڑا اونٹھ گھوڑا مل جاندا اے۔ ایس لئی کہ اوہ تے آپ منگ کے گزارا کر دا اے اوہدے کول دین نوں کیہ ہوندا اے؟

پُن کیتا، پُن کھٹیا

کسے نال نیکی کیتی جائے تے ایہہ اک نفع حاصل کرن والی گل ہوندی اے۔

پنج اُنگلیاں پنج چراغ

چراغ توں مراد روشن، عام کر کے سگھڑ یا سلقہ مند سوانیاں بارے آکھیا جاندا اے جس سوانی وچ ہر قسم دا چنگا گُن ہووے اوس نوں آکھدے نیں۔

پنج پُتر، پنجاہ پوترے اجے وی بابا گھا کھوترے

اولاد تے پوتر دوہتر دے ہوندیاں ہویاں وی جدوں کسے وڈے نوں کم کرنا پئے یاں آپ کرے تاں آکھیدا اے۔

پنج پنجاہاں نوں تار دیندے نیں، پنج پنجاہاں نوں ڈوب دیندے نیں

پنجاہ عقلمند بندیاں وچ پنج بےوقوف تے مورکھ ہون تے اوہ پنجاہ عقلمنداں نوں لے ڈبدے نیں تے جے پنجاہ مورکھاں تے بےوقوفاں وچ صرف پنج عقلمند ہون تے بعضے ویلے پنجاہ مورکھاں تے بےوقوفاں نوں تار دیندے نیں۔

پنج کوہ پیکا دہ کوہ اسوار ہک نار کو لکھنی ہکے مرد نکار

گھروں باہر پنج کوہ دا پیدل فاصلہ تے دس کوہ دا اسواری تے پندھ کٹ کے جیہڑا بندہ شامیں گھر نہیں پرت دایاں تے اوہدے گھر دی بھیڑی کولہنی اے تے یاں پھیر اوہ مرد ای نکارا اے۔

پنج کھلّے پگ جھلّے، سائیں پت رکھی

ویکھو: دو پیاں وِسر گئیاں یاراں دیاں دور بلائیں۔

بےشرم تے ڈھیٹھ بندے بارے کہندے نیں جیہڑا بےعزتی کروا کے وی کہندا اے کہ اللہ نے عزت رکھ لئی۔

پنج گرائیں تے پنج مقدم پندراں چوکیدار، ادھ پڑوپی چِنڑیاں دی اٹھاراں لاگدار

ویکھو: اک نمبو تے ٹبر بُھکیاں دا (یاں) اک چِنا تے ہیڑ کوتراں دی

کاشت کار دی حالت دا نقشہ کھچیا اے کہ فصل پکن تے اوہنوں اینیاں لین داراں نوں حصہ دینا پیندا اے، چیز تھوڑی لوڑ وند بوہتے۔

پنج لائے ترے وٹے، پرمانند کیہ کھٹے

پرمانند (ساہوکار) نے پنج لا کے تن وٹے تے نفع تے نہ کھٹیا، جدوں اصل زر لان دے بعد وی کوئی نفع نہ ہوئے تاں کہندے نیں۔

پنجاب دی راہی تے دُدھ دی ملائی سدا لاہے وندی

مطلب اے پنجاب دی کھیتی باڑی تے دودھ دی ملائی فائدہ دیندی اے پنجاب

Dr. Shahbaz Malik

دیس شروع توں زراعت دا دیس رہیا اے کھیتی سونا اگاندی اے تے مجھاں گاواں ودھیرا ددھ دیندیاں نیں۔

پنجاب دے جمیاں نوں نت دیاں مہماں

ویکھو: کابل دے جمیاں نوں نت مہماں

پنجاب تے افغانستان اجیہے علاقے نیں جیہاں راہیں حملہ اور ہمیش آوندے رہے تے ایہناں نوں اوہناں دے حملے ڈکن لئی جھوجھنا پیا' افغانستان تے پنجاب دیس دے لوک ایسے لئی جفاکش ہوندے نیں۔

پنجاب وچ جمنا ثواب

پنجاب دیس دی وڈیائی کردیاں آکھیدا اے۔

پنجابی ٹٹو تے خراسانی دولتے

آکڑ نال جدوں بندہ اپنا آپ ای بھل جائے۔ ریت رواج ای بھلا بیٹھے تے رہتل دا خیال نہ کرے تاں آکھیدا اے۔

پنجابی پھٹڑ وی نہیں مان

پنجاب دیس دا وسنیک کیوں جے بہادر ہوندا اے لڑائی وچ پر نہیں چھڈدا زخمی وی ہووے تے لڑدا ائے' پنجاب دیس دے وسنیک دی بہادری دا اگے گن دا اظہار اے۔

پنجابی دا ہتھ تے ہندوستانی دی زبان نچلے نہیں رہندے

پنجابی کار کرن وچ تے ہندوستانی (اُردو بولن والا) بات کرن وچ مشہور آکھن لئی اکھان اے

پنجابی نہ پڑ چھڈ دے نیں' نہ ہتھ ٹڈ دے نیں

پنجاب دیس دی روایتی آن تے انکھ دا ذکر اے کہ بزدل نہیں ہوندے تے محنت کر کے روزی کماندے نیں' پنجابیاں دی وڈیائی تے گن دستے نیں۔

پنجابی چھڈ دیندی اے خصم نہیں چھڈدا

زمینداراے وچ' کھیتی باڑی وچ کامیاں اُتے مالک دا حکم چلدا اے جدوں اوہدی مرضی ہووے اودوں ای ہل پنجالی توں جھنکارا ملدا اے۔

پنجاں وچ پرمیشر

ویکھو: پریہا وچ پرمیشر

اتفاق نال رل کے کم کرن دی پکی اے۔ کیوں جے بوہتے بندیاں وچ رب برکت پاندا اے

پنجہ اُنگلیاں توں بھارا ہوندا اے۔

انگلیاں کلیاں کلیاں ہوندیاں نیں پنجہ اکٹھا' اکٹھ وچ مضبوطی۔

پنجے انگلیاں اکو جیہیاں نہیں ہوندیاں

رب ہر بندے دا سبھاؤ وکھو وکھ بنایا اے اگوں ہر بندے دا کردار آپو اپنا ہوندا اے اکھان اودوں ورتی دا اے جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ سب بندے اکو جیہے نہیں ہوندے۔

؎ منہ دھو کے رانجھے داناں لے توں میرا یار ہے بے مثال قاضی

اکو جیہیاں نہ انگلیاں ہون پنجے اوہ تے یمن دا خاص ہے لعل قاضی (منظور بٹ)

پنجیں میت پنجاہیں ٹھاکر

یار دوست پنجاں روپیاں نال تے حاکم یاں ٹھاکر پنجاہاں دے دین نال خوش ہوندے ہون تے انج کر دینا چاہیدا اے

پنجیں یار تے پنجاہیں ساک نہیں چھڈنا چاہی دا

تعلق وچ اک رشتہ تے خون دا ہوندا اے تے دوجا سلوک دا (یاری دوستی دا) اکھان وچ دسیا گیا اے کہ جے یار چھڈن وچ پنجاں تے ساک چھڈن وچ پنجاہواں دا نقصان ہوندا ہووے تے ہون دیو پر ایہہ تعلق نہ چھڈو

پنڈیں کنوں پن تے اُٹھ گھوڑا گھن ؟

مطلب اے کہ منگتے کولوں منگن نال کیہڑا اوٹھ گھوڑ مل جانا اے۔

پنڈ اُجاڑ یا چودھریاں وسان والا کون؟

پنڈ دے وسان والے پنڈ دے چودھری ہوندے نیں تے اوہو ای پنڈ نال اپنی دے ٹھلھن والے ہوندے نیں جے اوہو ای پنڈ نوں اجاڑن تے لک بنھ لین تے پھیر اوس پنڈ نوں ہور کوئی نہیں وسا سکدا' جدوں کسے چیز دے بنان والا آپوں ای اوہنوں ڈھان لگ پئے تاں کہندے نیں۔

پنڈ اوے اگانہہ' پتّا اوے پچھانہہ!

جدوں کوئی مشکل یاں مصیبت دیلے دوجیاں نوں اگے تے اپنیاں نوں پچھے کرے تاں آکھیدا اے۔

پنڈت وید مشالچی تنے اکو سمان' ہوراں نوں دین چاننا آپ ہنیرے جان

بے عمل نصیحت کرن والے (اُپدیشی) نوں کہندے نیں۔

پنڈ بجھا نہ اُچکے پہلاں ای

کوئی چیز حالی تیار ہوئی نہ ہووے تے اوہدے کولوں فائدہ چکن والے پہلاں آن کھلون تاں آکھدے نیں اکھان اودوں وی پائی دا اے جدوں کوئی بندہ اصل بندے نوں تاں گل نہ کرن دیوے تے آپ اگے اگے ہووے۔

پنڈ دا باس گل دا ناس

پنڈاں دے رہن والے چنگی حیاتی نہیں بیتاندے ایہہ دسن لئی آکھیدا اے۔

پنڈ دا کتا نہیں مان

اپنے دیس دی یاں تھاں دی ہر چیز انسان نوں چنگی لگدی اے ایتھوں تیکر کہ کتا وی اپنے پنڈ دا مل جائے تے بندہ خوش ہو جاندا اے

Dr Shahbaz Malik

پنڈ دی کُڑی تے شہر دی چڑی اک برابر ہوندی اے

پنڈ تے شہر دیاں کڑیاں دا بچانواں ویرواے۔

پِنڈنوں اگ لگی کُتا رُوڑی تے

بے پرواہ تے کسے دا احساس نہ کرن والے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا اگے تے کول ای رہے پر کم پین تے کھسک جائے

پنڈ وڑنا نہ ملے تے جُتیاں دا آدھی (یاں) پنڈوں تیرھواں حِصّہ تے چھتّراں دا آدھی

ملکیت وچ پنڈ وچوں حِصّہ تیرھواں فائدے وچ وی اینا ہونا چاہیدا اے پر نقصان ویلے ادھا نقصان اوہدے پیٹے پادتا گیا اے کسے کاروبار وچ نقصان دا حِصّہ زیادہ ہون تے آکھیدا اے۔

پنڈوں میں آیا سنیہاں توں دے

حق تے ایہہ اے کہ جیہڑا پنڈوں آیا اے سنیہاں اوہ دیوے۔ جدوں کوئی خواہ مخواہ دی دخل اندازی کرے تاں آکھیدا اے۔

پنڈیں بھاجڑاں وِلّی نوں کتن دا چاء (یاں) پنڈیں بھاجڑاں دھوبی نوں کتن دا چاء

مورکھ بندے بارے کہندے نیں جیہڑا ویلے تے منگ موجب کم نہیں کردا ہسن ویلے رونا تے رون ویلے ہسنا۔

پنن جیہی کار نہیں وٹھ نہیں وگار نہیں

منگن جیہا کوئی کم بہتر نہیں نہ گرفت تے نہ زوریں کم لئے جان دا ڈر' منگنا سوکھا کم دسن لئی آکھدے نیں۔

پنن سچّی کار نہ چور پوَے نہ دھاڑ

مطلب اے منگن دے پیسے وچ گھاٹا نہیں ہوندا۔ سُچا کم اے نہ چور پیندا اے نہ ڈاکہ وجدا اے

پنیا تے سوٹے نال گھنیا

جدوں کوئی چیز (دان' خیرات' مفت) منت سماجت دی تھاں طاقت دے زور تے لے تاں آکھیدا اے۔

پواندی سوں سرہاندی سوں لک وچکار ای آوَنا اے

جدوں کسے کم دا سٹہ آجا کے اِک ای نکلے بھانویں کجھ کیتا جاوے تاں کہندے نیں

پوتریوں بھاگ

ویکھو: پتریں وہتریں سنی جاندی اے۔

نیک تے لائق اولاد پاروں جدوں کوئی خاندان خوشحال ہو جائے تاں کہندے نیں۔

پوتڑیاں دے وگڑے کدی راس نہیں آوَندے

بچپن توں ای وگڑے بندے مشکل نال ای سوردے نیں۔

پوچھاں نال دوستی تے مُڈھ نال ویر

مُڈھ تے اصل شے ہوندا اے جدوں اوس بندے نال تے تعلق توڑ لیا جاوے جیہڑا اصل اے تے اوہدے کارن جنہاں نال تعلق جُڑدا اے اوہناں نال دوستی پا لئی جائے تاں کہندے نیں۔

پورا بادشاہ' کیرو وزیر تے چھٹا فقیر

بی دا طریقہ پورا سب نالوں چنگا اے کیرا ایہدے نالوں گھٹ چنگا تے چھٹا تے سمجھو نکھد چیز اے

پُورا کسے نہ ہویا جوتو لے سو گھٹ

دنیا بارے اے کہ ایتھے کسے نال وی نیاں یاں انصاف پُورا پُورا نہیں ہویا۔

پُورا وگے جے جیٹھ ساون برتھا جائے

ساون وچ پورے دی ہوا (پُرا مشرق ولوں چلن والی ہوا) چلے تے ساون وچ ساون ورگی بارش نہیں ہوندی۔ ساون ضائع جاندا اے

پورب گھن آوے اُتر وسا دے

پنجاب دیس دے موسم دے حساب نال تجربے دی گل اے کہ مشرق دی ہوا بدلاں نوں لے کے آوَندی اے تے شمال ول اپڑ کے بارش ہو جاندی اے مطلب اے کہ جے بدل مشرق (چڑھدے) ولوں شمال ول جان تے بارش ہوندی اے۔

پورب ہووے بھانویں پچھّم اپنا کوٹھا سب تھیں اُتم

اپنا مکان' سر اُتے اپنا چھت دنیا وچ اِک وڈی نعمت اے بھانویں غیر معیاری ہووے رہن دا سواد اپنے مکان وچ ای آوَندا اے بگانی تھاں بھانویں مفت رہیا جاوے تے بھانویں کرائے تے اک ذلت توں گھٹ نہیں۔

پوستا دل دوستا تیرا مُڈھوں پٹاواں بُوٹا' وسدے گھر اُجاڑ کے ہتھ پھڑانا ایں ٹھوٹا

پوست (نشہ) بارے آکھیا اے کہ جیہڑا دل تیرا دوست بن جائے اوسدے گھر نوں اُجاڑ کے تباہ کر دینا ایں تے چنگے بھلے ہسدے وسدے گھر نوں فقیر بنا دینا ایں تیرا بوٹا مُڈھوں پُٹ دینا چاہیدا اے۔ پوستی کم کار جوگا نہیں رہندا۔ نشے دے خلاف آکھیدا اے۔

پوہ پالے دا روہ

پوہ وچ پالا اپنے زوراں تے ہوندا اے۔

پوہ پاہل جھڑ کرے ساون کرے اُجاڑ کنتا ڈھگے ویچ کے بگی پوہلا دا

پوہ دے دیسی مہینے وچ جے جھڑ ہو کے پہلی بارش ہو جائے تے ساون وچ بارش گھٹ ہوندی اے دیسی موسماں دا حساب اے۔

پوہ دی مُٹھ ماہنہ (ماگھ) دی بھری پھکن جیہی چری جیہی نہ چری

ڈنگراں دے پٹھیاں بارے سکھیا اے کہ پوہ وچ اک مُٹھ ای ماگھ وچ دی پوری

Dr Shahbaz Malik

بھری دے برابر ہوندی اے تے چھکن وچ چری نہ چری اِک برابر ہوندی اے۔

پوہ ماہنہ (مانگھ) دی جھڑی نہ کوٹھا نہ کڑی

سیال دیاں بارشاں ودھیراں نقصان دین والیاں ہوندیاں نیں۔

پوہ مانہہ دی دیہاڑی چلھا چونگا تے بہاری

دیسی مہینے پوہ دا دن بہت چھوٹا ہوندا اے چلھا چونکا تے صفائی کردیاں دن لنگھ جاندا اے ہور کوئی کم نہیں ہوسکدا۔

پُوے کڑی نوں تے بنھے اڑی نوں

ویکھو: سوئی کھوتی تے کِلّے گھمیاری

مطلب اے کہ لوڑ وند کوئی اے دے کسے نوں رہیا اے ایہہ اکھان ایہناں معنیاں وچ وی ورتیدا اے کہ عاداتاں سِراں دے نال جاندیاں نیں۔

پُوے لگّر بھنّے پتّر

کورے نال فصل دے پتر ڈگ پین تے نقصان ہوندا اے۔

پہاڑ تے وی رستے ہوندے نیں۔

مطلب ایہہ اے کہ بھانویں پہاڑ تے چڑھنا مشکل ہوندا اے پر چڑھن والیاں واسطے ہمت کرن والیاں واسطے رستے نکل آؤندے نیں جدوں دسنا ہووے کہ ہر مشکل نوں حل کرن دا کوئی نہ کوئی رستہ موجود ہوندا اے تاں آکھیدا اے۔

پہاڑ دوروں ای سوہدے نیں نیڑیوں نہیں

ویکھو: دور دے ڈھول سہانے

دوروں چیز چنگی لگدی اے اصل حقیقت دا نیڑیوں جا کے پتہ لگدا اے جدوں ایس قسم دی صورت حال ہووے تاں آکھیدا اے۔ پہاڑاں دی حیاتی چنگی نہیں ہوندی تجربے دی گل اے۔

پہاڑ نال ٹکرّ لیاں سِر ای بھجدا اے

آپ توں ڈھیر زوراور نال مقابلہ نہ کرن دی پکی اے کیوں جے انج نقصان ہون دا ڈر ہوندا اے۔

پہاڑیے مت کس کے؟ بھت کھاہدا تے کھسکے

کسے مطلب دے متر بارے آکھیا جاندا اے جیہدا مطلب کڈھ کے تیر ہوندا اے۔

پہل جیہاں دی ماڑیا پچھوں دھکیا نال

پہلاں تے اہمیت نہ دتی بعد وچ دھک کے نال لے گئے۔

پہلا کڑا، دوجا چھلا، تیجا خیر سلّا

زیور بارے کہندے نیں کہ سنیارا جدوں پہلی وار کڑا بناندا اے تے ایس دا وزن پورا ہوندا اے اوہدے بعد اوسے کڑے نوں سنیارے نوں دیو ہور زیور بنان لئی اوہ کڑے دے سونے نوں چھلّے جنے سونے وچ بدل دیندا اے ایہدے بعد جدوں زیور تیجی وار سنیارے کول جاندا اے تے ایہدے وچ سونا برائے نام رہ جاندا اے۔

پہلاں پُوت پچھیتری مائی

ویکھو: کنک کھیت کڑی پیٹ آجوایا منڈے کھا (یاں) پنڈ بجھا نہیں اُچکے پہلاں ای۔

اصل وچ ایہہ بجھارت اے جس دی بجھ ددھ تے ملائی اے اکھان دے طور تے ایہہ اوددوں ورتیندی اے جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ کوئی بندہ اصل نالوں وی اگے ہوہو بہندا اے۔

پہلاں تولیئے پھیر بولیئے

گل کرن توں پہلاں انسان نوں موقعے دے مطابق سوچ لینا چاہیدا اے کہ ایہہ گل کرن دا موقعہ ہے اے کہ نہیں؟

~ پہلاں تولیئے بولیئے پھیر مونہوں رہے گل ایہہ یاد مدام تینوں
تیری رن تے آ گیا رنج کشتہ کیتی میں جو سخت کلام تینوں

پہلاں لِکھ تے پھیر دے گھٹ جان تے میتھوں لے

اصول تے پتے دی گل اے کہ دین لکیاں لکھت پڑھت کر لینی چاہیدی اے انج رقم گھٹدی نہیں، سیانے کہندے نیں دھریا بھلے تے لکھیا نہ بھلے۔

پہلوں آوے پہلوں کھاوے

جیہڑا پہلاں اوے گا اوہ پہلاں ای فائدہ لے گا۔

پہلوں پُتر ماں دا پھیر پتر پیودا، پھیر بگانی دھیودا، پھیر نہ ماں دا نہ پیودا

پُتر دے جھکا دی درجہ بندی کیتی گئی اے کہ جدوں ویاہیا نہیں جاندا، جمدیاں ماں پالدی اے اوہدے ول اوہدا رجحان ہوندا اے پھیر باپ ول، ویاہیا جاندا اے تے ووہٹی دا ای بن جاندا اے ماں پیو دا اُکا نہیں رہندا۔

پہلوں ہوندا پھیر خوار

خواری دے جھٹ آون بارے کہیا جاندا اے

پہلی بسم اللہ ای غلط

جدوں کسے دا شروع ای غلط ہو جائے تاں آکھدے نیں

پہلی بوہنی اللہ دی آس

سودا ویچن ویلے جس گاہک نوں پہلا سودا دتا جاوے اوس نوں بوہنی آکھدے نیں دکاندار دا خیال ہوندا اے کہ پہلا گاہک جے کرماں والا اے وکری ودھ ہووے گی ایس لئی اوہ رب دی آس رکھدا اے۔

پہلی چوری تے پہلا ای پھاہ

پہلی غلطی تے ای پھڑے جان بارے آکھیدا اے۔

پہلی چھکی کال دی موچی تے پاولی

مطلب اے قحط دی پہلی زد وچ ماڑے تے مفلس بندے آؤندے نیں۔

پہلے اپنا پھیر پرایا (یاں) پہلے خویش پھیر درویش

مدد دے سلسلے وچ نصیحت اے کہ پہلاں اپنیاں توں شروع کیتی جائے۔

Dr. Shahbaz Malik

پہلے پڑھ وَل گُڑھ وَل مڑ وَل جی وَل روٹی جوگا تھی

مطلب اے بندہ پڑھن توں بعد تجربے امتحان گھاٹے وچوں لنگھ کے ایس جوگا ہونداا اے کہ روٹی کما سکے۔

پہلے پیٹ پُوجا پھیر کم دوجا

قدرتی گل اے بھکھ لگی ہووے تے ہور کوئی کم سجھدا ای نہیں ایس کر کے مت ایہو دتی گئی اے کہ جے بھکھ لگی ہووے تے کم چھڈ کے بھکھ مٹاؤ پھیر کم کرو۔

پہلے دیہاڑے دیاں مجماناں ساڈے سر تے پھُل، دُوجے دیہاڑے دیاں مجماناں ساڈے جند کاں نال گھل، تریجے دیہاڑے دیا مجماناں جیہدروں آئیں اوہدر جُل

مہمان دی مہمانداری دی درجہ بندی کیتی گئی اے کہ پہلے دن دا مہمان سر اُتے کوئی بھار نہیں ہوندا، پھُل جتاں ہولا لگدا اے دوجے دن بہانے بہانے آکھیدا اے ساڈے بالاں نال توں لڑ نہ (مطلب اے توں چنگا نہیں لگدا) تیجے دن ایہو جی کرداا اے جتھوں آیا اے اوتھے چلا جائے۔ اک دن پروہنا دو دن پروہنا تیجے دن دادے داڑھی ہگونا

پہلاں روٹی، جے نہیں روٹی تاں ساری گل کھوٹی

ویکھو: پہلے پیٹ پوجا پھیر کم دوجا

بھکھ ویلے پہلاں ایس نوں مٹان دا آہر ضروری اے جے ایہہ نہ کرو تے باقی دوجے کم کوئی اہم نہیں۔

پہلے گھر دے تے پھیر باہر دے

اوّل خویش بعد درویش۔

پہلے سال چٹی دوجے سال ہٹی تیجے سال کھٹی

کاروبار آہستہ آہستہ جمدا اے پہلے سال تے گھاٹا پیندا اے دوجے سال کاروبار دا ول آؤندا اے تیسرے سال جا کے نفع شروع ہونداا اے۔

پہلے شاہ پھیر بادشاہ

بادشاہ بنن لئی پہلاں ضروری اے کہ انسان دِل دا کھلاں یاں شاہ ہووے۔

پہلے کُلی آٹا پاواں پچھے گُنڈے پھرواواں

پہلاں گھر بھرنا چاہیدا اے پھیر اوہدی حفاظت دا بندوبست۔

پہنی تاں سٹھاں دی جوڑی نہیں تاں نکوں وی بوڑی

بہت سارا خرچ کر کے وی جدوں کوئی کسر رہ جائے تاں آکھیدا اے ایس توں اڈ وڈی چیز دے سامنے چھوٹی چیز نوں کوئی درجہ نہ دین تے وی آکھیدا اے۔

پہنے دا پہنا، تے رنگڑو دا رنگڑو

کوئی خاندانی امیر بندہ ماڑا ہو کے نیچ کم کرے تے امیراں والی اَینٹ وی نہ چھڈے تاں آکھیدا اے۔

پئی پئی سو مولوں گئی

پئی پئی چیز خراب ہو جاندی اے ایتھوں تیکر کہ اوہدی اصل قیمت وی جاندی رہندی اے۔

پئی شے کم آؤندی اے

رکھی ہوئی (سانبھی ہوئی) چیز بیکار نہیں ہوندی کسے نہ کسے ویلے کم آجاندی اے۔

پیا کال موئے ماڑے پیا سو کھال تاں وی موئے ماڑے

کال وچ ماڑے تاں مردے نیں کہ خریدن دا ٹل نہیں ہوندا سکھال وچ تاں مردے نیں کہ ونڈن تے پلے کجھ نہیں پیندا۔

پے متاساں پُتر لیساں، ماؤں دا جایا کتھوں لیساں؟

ویاہ کراں گی تے پُتر پیدا کراں گی پر ماں دا جمیا بھرا کتھوں لاں گی، بھرا بھین دے پاک پاکیزہ رشتے تے پیار دا اظہار اے۔

پچھوکڑ: کسے زمانے دی گل اے کہ اک خاندان دے باپ، بیٹے باپ دے سالے نوں راجے نے موت دی سزا دتی خاندان وچ صرف اک عورت سی فریادی ہوئی کہ اوہناں نوں چھڈ دے۔ راجے آکھیا چن لے اک نوں چھڈ دینا آں باپ سوچیا اک بیوی نوں خاوند پیارا ہوندا اے اوہ چھڈا لے گی، بیٹے نے سوچیا ممتا پاروں اوہ بیٹے نوں چھڈا لے گی بھرا نے سوچیا خاوند تے پتر دے مقابلے وچ عورت نوں بھرا دا خیال کس طرح آسکدا اے؟ عورت نے سوچیا ویاہ کراں گی تے پُتر پیدا کراں گی پر ماں باپ تے مر گئے نیں ہُن بھرا تے ہور مل نہیں سکدا ایس لئی اوس آکھیا بھرا نوں چھڈ دیو اوتھے ایہہ اکھان بنی۔

پیار وچ سو کھجل خواری

عشق وچ ودھیرا خراب ہونا پیندا اے

پیٹ بھرو تے پئے لڈو

جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ کھا پی کے ای کم کار ہوندا اے ایہہ اکھان پائی دا اے

پیٹ پاڑاں تے پٹ کتھے بنھاں؟

مطلب اے کہ جے دل دا بھیت ظاہر کر دیاں تے پھیر ایس نوں نہ واپس لے سکنا آں تے نہ چھپا سکنا آں بھیت نوں چھپا کے رکھن دی پکی اے۔

پیٹ دی پیڑ تے ہنوں کڈھائے

ڈھڈھ دی پیڑ وچ ڈھڈھ پیڑ دا علاج ہونا چاہیدا اے داڑھ کڈھانا غلط اے جدوں کسے خرابی دا علاج اُکا غلط طریقے نال کیتا جاوے تاں کہندے نیں

پیٹ دے نہ پتھ دے اللہ ڈ تے لُٹ دے

جیہڑی چیز غیبوں رب سببوں مل جائے اوس بارے آکھدے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

پیٹ سڑکے روٹی نوں، جوڑاں چاڑھے دوہٹی نوں

ایہہ اکھان اودوں ورتی دا اے جدوں کوئی بندہ گھر دیاں ات ضروری لوڑاں نوں پوریاں کرن دی تھاں فیشن مگر لگے یاں فضول خرچی کرے۔

پیٹ کنوں سب ہیٹھ

سکی اولادتوں ہر رشتہ غیر اہم ہوندا اے۔

پیٹ نہ پئیاں روٹیاں تے سبھے گلاں کھوٹیاں

گھر کھان نوں نہ ہووے تے کوئی گل نہیں سجھدی

پیٹے کارن اپنے میں پیہاں چکی

انسان اپنے ڈھڈ دی بھکھ مٹان لئی ہر قسم دا کم کرن نوں تیار ہو جاندا اے۔

پیٹے کارن پورے تال

بھکھ مٹان لئی انسان محنت کردا اے درست کم کرن تے مجبور ہوندا اے۔

پیٹھا دارو تے مُنیا جوگی دوہاں دا پتہ نہیں لگدا

دوہاں دی اتوں چنگے تے سچے ہون دی نشانی کوئی نہیں ہوندی پتہ تے واہ پین یاں ورتن تے ای لگدا اے۔

پیٹھا سودا مُنیا سوجوگی

کسے شے دی ظاہری حالت ویکھ کے کوئی اینا ای لگ سکدا اے پٹھی ہوئی ایہہ چیز دارو اے یاں ایہہ بندہ روڈ بھوڈ جوگی اے پر ایہناں دے گن آوگن دا پتہ ایہناں نال واہ پین تے ای لگدا اے۔

پٹھانہ چھتریا تے بنی لے گھر وڑیا

گھر تے بنالیا پر کھان پین تے گھرداری دا کوئی سر بندھ نہ کیتا' جدوں بندہ محنت تے کرے کوئی نہ تے لابھ چکن دی کوشش کرے تاں آکھیدا اے۔

پیر پیسہ رن گور جیہدرا آکھی اوہدی ٹُر نہیں تاں ہوئے گی آگھر وچ ڈُر ڈُر

ویکھو: پیسہ پیر تے رن گورو جیہدرا آکھو اوہدر ٹرو

مطلب اے کہ جے تیرا پیر پیسہ اے تے بیوی تیری گوروا اے تے پھیر ایہناں دے آکھے لگ جے نہیں انج کریں گا تے بے عزتی کروائیں گا۔

پیٹھے دا کیہ پیہنا

ویکھو: کھادے دا کیہ کھانا؟

بنی تنی چیز نوں کیہ بنانا؟

پیر کراماتی تاں کپّے نہ کاتی

جے راہبر یاں استاد چنگا ہووے تے اوس کم نوں کردیاں بندے نوں نقصان نہیں ہوندا۔

پیراں نوں پیر پچھانن

گن والے نوں گن والا ای سمجھ سکدا اے اک قسم دے بندے مل بہندے نیں۔

پیراں نوں مرید اُڈاندے نیں

پیر مریداں دے من تے ای مرید بن دے نیں جدوں کسے دا پکھنڈ اوہدے نالدیاں وجھوں کامیاب ہو جائے تاں آکھیدا اے۔

پیر پُت تے رن گور جدھر آکھن اوہدر ٹر

لائی لگ تے رن مرید بندیاں بارے آکھدے نیں

پیر پُت نہ دے گا تے تھن تے نہیں ناں لاہ لین لگا (یاں) پیر پُت نہ دے گا تے گھر تے آون دے گا نا (یاں) پیر پُتر نہ دیسی تے رن تاں نہ گھسے سی

ویکھو: میاں سبق نہ دیؤ تے منڈے نوں وی گھر نہ آون دیو؟

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بندے نوں اپنے وتوں اُدّم کرنا چاہیدا اے کم ہووے نہ ہووے ایہہ گل اللہ تے سٹ دینی چاہیدی اے۔

کر کے گُتھیاں ساری برادری نوں اک وار تے ویکھ لاواہ بچہ

پیر پُتر نہ جے منظور ویسی لیند استھن وی تیری نہیں لاہ بچہ (منظور بٹ)

پیر دی وگی مڑ جاندی اے فقیر دی وگی نہیں مڑدی

پیر تے فقیر وچ عام کر کے ایہہ فرق سمجھیا جاندا اے کہ پیر پھیر وی کجھ دنیادار ہوندا اے پر فقیر نے تے اُکی دنیا چھڈ کے رب نال لو لائی ہوندی اے تے ایس کر کے اوہدی رب دے گھر وچ زیادہ منّی جاندی اے۔

پَیر کہاڑا ماریا غافل اپنے ہاتھ

عام کر کے محاورے دی ورتوں وچ آوندا اے کہ اپنے پیر تے آپ کہاڑا مارنا ایہہ پنجابی تے اردو وچ سانجھا استعمال ہوندا اے ایہہ اکھان اصل وچ گودبانی دے شبد نیں جیہڑے مشہور ہو کے اکھان دا درجہ حاصل کر گئے نیں

پیر وڈا کہ یقین؟

ویکھو: پیراں نوں مرید اُڈاندے نیں

یقین ہووے تے پیر دی پیری منّی جاندی اے انسان دا اوہو یقین ای اوس دا کم بناندا اے پیر بھانویں کامل نہ وی ہووے یقین جو کامل ہوندا اے۔

پَیر وڈے گواراں دے تے سر وڈے سرداراں دے

عام گل بنی ہوئی اے کہ وڈے پیراں والا بندہ بے عقل ہوندا اے جیویں کہندے نیں لمے قد والا بندہ عقل مند نہیں ہوندا سگوں اوس دی گِٹیاں وچ عقل ہوندی اے انج ای ایہہ گل وی عام کر کے سچ منی جاندی اے کہ عقل مند بندیاں دے سر وڈے ہوندے نیں تے عقل وند بندہ ای سردار بن سکدا اے۔

پیڑے بناں تیل نہیں نکلدا

سختی کرن نال ای جدوں کجھ لبھدا اے تاں آکھدے نیں

پیس موئی پکا موئی آئے ڈٹے کھا گئے۔

جدوں محنت کردا تے کوئی مرجائے تے فائدہ چکن والے کوئی ہور آجان تاں

Dr Shahbaz Malik

آکھدے نیں۔

پیسہ اوہدا جیہدے پلّے (یاں) پیسہ گنٹھ بانی کنٹھ

دولت اپنی تے ای مان ہونداا ے۔

ے عیش وچ نہیں بھلنا عاقبت نوں دنیا اک ٹھٹھرا گ ہے رانجھناوے
پیسہ سوجو گنڈھ دے وچ کشتہ کسے ناں کیہ بھاگ ہے رانجھناوے
(مولا بخش کشتہ)

پیسہ ٹبے وچوں راہ کرداا ے

مطلب اے کہ دام بنائے کام، رقم وٹے (پتھر) وچوں وی راہ کڈھ لیندی اے پیسے دے زور نال ہر کم ہونا ممکن اے۔

پیسہ پیر تے رن گورو، جیہدر آکھو اوہدر ٹرو

اوہناں بارے ایہہ اکھان پائی دااے، جیہڑے دین ایمان تے اخلاق پیسے نوں جان دے نیں یاں جیہڑے رن مرید ہون۔

پیسہ ڈتا روک تے کھلاّ دتا ٹھوک

نقد پیسہ دتا تے منہ تے جُتی ماردتی، مطلب اے اگلے نوں بولن جوگا نہ رہن دتا

پیسہ سو جو ہووے گنٹھ وڈّیا سو جو ہووے کنٹھ

ویکھو: پیسہ اوہدا جیہدے پلّے (یاں) پیسہ گنٹھ بانی کنٹھ

چیز اوہو چنگی ہوندی اے، جیہڑی اپنی ہووے۔

پیسہ کھوٹا اپنا بابیئے نوں کیہ دوس؟

اپنے وچ گھاٹ ہووے تے دوجے سر الزام کیوں دیویئے؟ عام کر کے نالائق تے بھیڑی اولاد بارے کہندے نیں۔

پیسہ کھوٹا نہیں، جٹی رنڈی نہیں

مطلب اے پیسہ ہووے بھانویں کھوٹا ای ہووے اوہ کدی نہ کدی چل جاندا اے ایس لئی اوہ کھوٹا نہیں ہوندا، جٹ زنانی ایس لئی رنڈی یاں بیوہ ہو کے بیٹھی نہیں رہندی کہ اوہ کم کار کرن والی ہوندی اے بیوہ ہو وی جاوے تے جھٹ نکاح ثانی ہو جاندا اے۔

پیسہ نہیں پلّے ہار گھناں کہ چھلّے؟

ویکھو: پلّے نہیں دھیلہ تے کردی میلہ میلہ
پلّے کجھ نہ ہونا تے اینویں پیاں پھڑاں مارنیاں

پیسہ ہتھاں دی میل اے

مطلب اے کہ دولت جس دے ہتھ وچ اے اک لحاظ نال عارضی ہوندی اے ہتھ آوندی اے تے ہتھ دی میل وانگ چلی وی جاندی اے۔ دولت نوں غیر اہم آکھن لئی وی کہندے نیں۔

پیسے آن پیسے جان لوک لفنے وچ روٹی کھان

بیار بارے آکھیداا ے کہ پیسے خرچ کر کے بندے چیز خرید دے نیں پیسے لے کے ویچدے نیں پیسے ای ٹردے نیں پر وچکن والے نفع کماندے نیں تے انج اوہناں دی روٹی دا آہر ہونداا ے۔

پیسے دیسیں روک کم کرساں ٹھوک، پیسے دا کرسیں اُدھار تے مٹی رکھناں وار

جے رقم خرچ کریں گا تے ٹھوک وجا کے سوہنا کر کے تیرا کم کراں گا جے ادھار کریں گا تے تیرے کم نوں وارای تے لادیاں گا جدوں تیری واری آئے گی کم ہو جائے گا، نقد تے کم تے ادھار تے ٹالنا

پیسے نوں پیسہ کماندا اے

دولت نوں دولت کماندی اے کیوں جے بیار وچ پیسہ ای لگدا اے تے پھیر نفع ہونداا ے۔

پیسے والی دا ای بال کھیڈ دا اے

ویکھو: بال اوہدا کھیڈ دا اے جیہڑی پیسے خرچے

پیکے گیاں دی خبر کون دے (یاں) پیکے گیاں نوں خیر کون پائے

جدوں کوئی بندہ اوس بندے دے حصے دی چیز منگے جیہڑا اوتھے ای نہیں تاں کہندے نیں۔

پیکے مانواں نال، مان بھراواں نال

ماں تے بھرا جیوندے ہون تے پیکے وی بنے رہندے نیں، بھراوی پچھدے نیں جس دا مان ہونداا ے۔

پیکے نہ سوہرے تے ڈب موئی تہورے

جیہدا اگے پچھے کوئی نہ ہووے اوہنوں مہنے وجھوں آکھدے نیں

پیکے نہ سوہریاں ورتن نہ واہیاں ساون آ ، پائیاں تننے آو گت پئیاں

سوانیاں نہ پیکے تے نہ سوہرے کوئی سلیقہ سکھیا تے ساون دی بارش کولوں کوئی فائدہ نہ اٹھایا تے تننے ضائع گئیاں۔

پیکے وسن کواریاں میں وساں شریکے نال

اکھان وچ ایس جذبے دا اظہار اے کہ سوہرے وسنا بھانویں اک اوکھا کم اے پر ہمت نال ایس کم نوں کرنا چاہیدا اے۔ کیوں جے کڑی ویاہی گئی تے اوس سوہرے ای وسنا اے پیکے رہن والیاں تے کواریاں ہوندیاں نیں۔ کڑی نوں ویاہ مگروں پیکے دی تھاں سوہرے وسن وچ دھیان دینا چاہیدا اے۔

پنج آکھن بلّی تے بلّی ای سہی

جدوں کسے معاملے وچ اصل دا پتہ لگ جائے پر اوہدے تے پردہ پان دی کوشش کیتی جاوے تے ایس گل ول اشارہ کر دیاں آکھی دا اے کہ سانوں اصل دی اُگ سگھ ہے اے۔

پچھوکڑ: گل مشہور اے کہ اِک دکاندار دی دکان وچ چور وڑ گیا اوس باہروں کنڈی لا دتی چور نے چالاکی ایہہ کیتی کہ اندر بلّی وانگوں میاؤں میاؤں کرن ڈیہہ

Dr. Shahbaz Malik

پیا‘ دکاندارا گوں ودھ چالاک سی اوس آکھیا پتر جی ایہہ معاملہ پینچاں اگے پیش کراں گا جے پینچ آکھن گے بلی اے تے پھیر بلی ای سہی ایتھوں گل بن کے اکھان دا رُوپ دھارن کر گئی۔

پینچ کیہنے بنایا؟ مڑھیاں والیاں؟

ویکھو: مویاں پچھوں ڈوم رانے

جدوں چنگیاں دے نہ ہون پاروں ماڑیاں نوں اہمیت مل جائے تاں آکھیدا اے

پینچاں دا آکھیا سر متھے تے‘ پرنالہ اوتھے ای رہنا اے

جدوں کوئی دوجیاں دی ہاں وچ ہاں وی ملائی جائے تے کرے اُکی اپنی مرض تاں آکھیدا اے۔

منہ تھیں ہاں ہاں آکھن والی عادت تساں بنائی
پرُ پرنالہ اوتھے رہسی چھڈو ضد نہ کائی (محمد علی فائق)

پچھوکڑ: گل انج بنی سی کہ کسے بندے دا پرنالہ کسے دوجے بندے دے گھر دے وچ پیندا سی۔ جس پاروں اوس نوں بڑی تنگی سی اوس معاملہ پرہیا وچ چا رکھیا۔ پینچاں نے پرنالے والے بندے نوں بلا کے پچھیا کیوں بھئی تیرے پرنالے نال تیرے گوانڈھی نوں تنگی اے۔ ایس دا اگے پچھے کرن دا آہر کرتاں جے تیرے گوانڈھی نوں تنگی نہ رہے اوس جواب دِتا مینوں آپ ایس گل دا ڈاڈھا احساس اے کہ پرنالہ ایتھے نہیں ہونا چاہیدا۔ پینچاں نے آکھیا تے پھیر ایہہ پرنالہ پٹ کے دوجے پاسے لالے اوس آکھیا کیوں نہیں ضرور‘ پینچاں دا آکھیا سر متھے تے‘ تے چلا گیا۔ دو چار دن لنگھ گئے تے گوانڈھی نے یاد کرایا کہ تہانوں پینچاں نے پرنالہ لاہن لئی آکھیا سی اوس جواب دِتا۔ کیوں نہیں کیوں نہیں پینچاں دا آکھیا سر متھے تے کناں ریہڑے مار چھڈے جدوں گوانڈھی اوہنوں پچھدا اوہ اگوں ایہو جواب دیندا گوانڈھی نے اک کے آکھیا آہو پینچاں دا آکھیا سر متھے تے‘ پر پرنالہ اوتھے ای رہنا اے۔ ایہہ گل مشہور ہو کے اکھان بن گئی۔

پیندیوں دھاڑوں تے مِلدیوں اُدھاروں بچنا چنگا

گڑ بڑتوں بچن تے سوکھے طریقے نال مل رہے ادھارتوں بچن دی پکی اے ایس لئی کہ ادھار بندہ لے تے لیندا اے پر دین لگیاں اُکھیائی ہوندی اے ایس کر کے سیانے کہندے نیں کہ بہترا ایہوای اے کہ ادھار دی عادت ای بندہ نہ پائے۔

پیو چوڑ پتاندے لاگے

بھیڑا باپ پتراں نوں وی چوڑ کر دا اے تے انج اوہناں دی تباہی دا کارن بن دا اے۔

پیو دی جُتی پُتر کوں پوری آوے تاں اوہ کوں یار سمجھو

پُتر وڈا ہو جائے تے اوس نوں بال دی تھاں دوست سمجھنا چاہیدا اے۔

پیو کریسی‘ پیو چیسی‘ پُتر کریسی‘ پُتر چیسی

جیہڑا جو عمل کرے گا اوس دا بھار اوسے نوں چکنا پوے گا۔

پیو لاکھی مندا‘ ماں بھٹھیاری چنگی

ماں غریبنی ہووے تاں وی اولاد کسے نہ کسے طرح سانبھ لیندی اے تے پیو لکھ پتی ہووے تاں ماں دی ممتا تیکر نہیں اپڑ سکدا ماں تے ودھ مان لئی ایہہ اکھان ورتیا جاندا اے۔

پیون بھنگاں تے سون باگیں‘ پچھلے جیون کرماں دے بھاگیں

بے پرواہ تے اپنے فرض نوں نہ پچھانن والے بندیاں بارے آکھیا جاندا اے۔

پیو نہ ماری پدّی تے پُتر تیر انداز

جدوں کسے بندے وچ اوہ گن پیو دادیوں نہ ہووے جیہڑا اوہ اپنے وچ دسن دی کوشش کرے تاں کہندے نیں۔

پیو موئیں ادھار چھورا‘ ماں موئیں پکا چھورا

پیو مر جائے تے ادھا یتیم تے ماں مر جائے تے پورا یتیم‘ پیو دے مرن تے ماں دا سہارا ہوندا اے

پیو ہوندیاں حرامی کون اکھواندا اے؟

انکھی بندے اپنے بارے آکھدے نیں جدوں کسے وچ اوہ کجی یاں گھاٹ ہے ای نہیں تے پھیر اوس بارے گل کون سُن سکدا اے جس شے دا ثبوت ہووے اوہدے توں نابر نہیں ہو سکی دا۔

پیہنے کولوں پنہائی پہلے نہیں ہوندی

چکی وچ آٹا پیسن دے بعد ای پیسائی دتی جاندی اے پہلاں نہیں دتی جاندی‘ جدوں کوئی بندہ کم مکمل کرن توں پہلاں ای اُجرت طلب کرے تاں آکھیدا اے۔

پیڑھا ہلّے پر نونہہ نہ ہلّے

مطلب اے نونہہ (بہو) ایہو جیہی سکھ رہنی آئی اے کہ ہر ویلے پیڑھے تے بیٹھی رہندی اے‘ سوہریاں گھر آون والی ووہٹی جدوں گھر دے کم کاج ول دھیان نہ دے تاں آکھدے نیں۔

پھ

پھاتھی نوں پھٹکن کیہ؟ چُھٹ گئی تے اٹکن کیہ؟

جدوں کوئی معاملہ یاں تکلیف آ ای جائے تے پھیر واویلا کرن دا کیہ فائدہ؟ جرنی چاہیدی اے۔

ایس مصیبت اندر دسّو کیہ امداداں کریئے
ہُن پھاتھی نوں پھٹکن کیہا جریئے جریئے جریئے
(مولوی محمد علی فائق)

Dr. Shahbaz Malik

پھاتے نوں پھٹکن کیہ؟

ویکھو: پھاتھی نوں پھٹکن کیہ؟ چھٹ گئی تے اٹکن کیہ؟

پھاٹک ٹٹیا گھر لٹیا

پھاٹک ٹٹ جائے گھر غیر محفوظ ہو جاندا اے ظاہر ایس حالت وچ گھر دے لٹے جاندا اندیشہ ودھیرا ہوندا اے۔

پھاکے پئے مراں گے لاڈ پئے کراں گے

ویکھو: بھکھے پئے مراں گے کلول پئے کراں گے

(یاں) سروں پیروں ننگی تے جہانوں چنگی

بندہ غریبی دے ہوندیاں وی لاپرواہی کرے تے ایس نوں مکان دا اُدم نہ کرے اوس نوں آکھدے نیں۔

پھپھرا گوشت نہیں، دشمن دوست نہیں

جیویں پھپھرا گوشت نہیں کہاندا انج ای دشمن نوں دوست نہیں آکھیا جاسکدا، جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ دشمن کسے صورت وچ دوست نہیں ہوسکدا تاں آکھدے نیں۔

پھپھی دادم تے تختیاں دی جوڑی

ویکھو: اک پھپھی (ماسی) دادم اک تختیاں دی جوڑی

گھٹ پونجی رکھن والیاں بارے آکھدے نیں۔

پھپھے گٹن لگی کٹن

دھوکے بازی کردیاں ویکھ کے آکھدے نیں۔

پھتو دے یار کئی گدڑ کئی گھمیار

ویکھو: بھیڑے بھیڑے یار میرے پھتو دے

جدوں کسے بندے دے بجن متر بھیڑے ویکھئے تاں آکھی دا اے۔

پھتو کدوں آہی چھلیاں جوگی

مطلب اے پھتو ناں دی سوانی کدوں چھلیاں دے لائق ہوئی اے، غریب بندہ وچارا کدی کسے لائق نہیں ہوندا غریب نوں غیر اہم سمجھیا جاندا اے۔

پھتھے سر چاپئی بھنی پوندی اے

پھسے ہوئے سر دے سبب چاپئی بھنی پے جاندی اے بھار لگ رہیا ہووے تے بھار سُٹ کے بندہ سوکھا ہو جاندا اے بھانویں ٹٹن والی شے دا بندہ نقصان ای کربہے، بے بس انسان کسے ویلے اپنا ای نقصان کردا اے

پھٹ اوہدا جیونا تکے پرائی آس

ویکھو: پرائی آس تے سدا نراس

پرائی آس دا کیہ وساہ ہوندا اے ایس کر کے دوجے دی اُمید تے نہ رہن دی مت اے۔

پھٹ ایہو جیہا جت ودھایا پیٹ

اجیہے بندیاں دی نکھیدی کیتی گئی اے جیہڑے دنیا وچ آون دا مقصد صرف کھان پین نوں ای سمجھدے نیں ڈھڈ ودھاندے نیں۔

پھُٹ پھُٹ چین تے ایکا رسین

ایکے تے اتفاق وچ بڑی برکت اے

پھٹے منہ راج بھوانے دا، اِکو بھا آٹے دانے دا

ویکھو: انھی نگری بیدار راجہ ٹکے سیر بھاجی ٹکے سیر کھاجا۔

مطلب اے کہ سیاسی طور تے اجیہے راج نوں بھیڑا آکھیا گیا اے جس وچ قیمتاں تے کوئی قابو نہ ہووے۔

پھدّی لدھا پیسہ، یاں خان کنے یاں میں کنے (یاں) پھدّی آکھیا سوئی میں کنیں یاں خان کنیں

مطلب اے غریب واسطے معمولی چیز ای بڑی اہم ہوندی اے جدوں کوئی امیر ہو کے اِتران ڈیہہ پئے تاں آکھی دا اے۔

پھر پھر پھرلوہے دیاں لتاں سنسار دا سر

انموڑ بال بارے آکھدے نیں

پھڑیا سی چور نکل آیا جولاہ

آس دے خلاف سٹہ نکل آون تے آکھدے نیں۔

ـ روڈ بھوڈ پھر ویکھ کے رانجھے نوں وچ منہ دے انگلیاں پاوندی اے

پھڑیا چور تے نکل جولاہ آیا ہیر ہس کے گھنڈا اٹھاوندی اے (منظور بٹ)

پھس گئی تے پھٹکن کیہ؟ چھٹ گئی تے اٹکن کیہ؟

ویکھو: پھاتی نوں پھٹکن کیہ؟ چھٹ گئی تے اٹکن کیہ؟

ـ لیناا اپنا لکھیا ہے ہیرے پھس گئے تے پیاریئے پھٹکنا کیہ؟

جے توں جاونا رانجھے کول لوڑیں کر کے قصد پھو بھیڑیئے اٹکنا کیہ؟ (مولا بخش کشتہ)

پھکّے خربوزے متراں دی ارواح

مطلب اے پھکّے خربوزیاں اُتے ختم پڑھ کے دوستاں دیاں روحاں نوں ثواب اپڑا رہیا اے۔ رب دے ناں تے سستی تے غیر معیاری چیز دین تے آکھیا جاندا اے۔

پھگن آکھے چیتر نوں سن میرے بھائی، میں آیاں جھون جھان توں بنے لائیں

زمینداراں کول عام کر کے پھگن دے مہینے وچ دانے مک جاندے نیں ایس لئی ایہہ مہینہ چیتر دے مہینے نوں آکھدا اے کہ ہن دانے وَلوں توں ای بیڑی بنے لانی اے

پھگن چیتر تیل ملاوے اوس نوں روگ کدی نہ آوے

دیس پنجاب دے موسم دے حوالے نال تجربے دی گل اے کہ دیسی مہینے پھگن تے چیتر وچ جیہڑا بندہ بدن تے سرہوں دے تیل دی مالش کروندا اے اوہدی صحت ٹھیک رہندی اے تے بیماری نہیں لگدی۔

پھگن کندھی لگن، جے پھگن پھگے تاں دل سیالا لگے

مطلب اے جے بارشاں ہو جان تے مُڑ سیال آ جاندا اے۔

پھگن گیا ترے تھوک ونجا، گل لگنوں تل چھنوں تے پھعوں کپاہ

پھگن وچ کیوں جے سردی گھٹ جاندی اے تے پھُکل پھاہ ماری دی اے۔

Dr.Shahbaz Malik

ایس کر کے سیال دیاں ایہہ چیزاں چھڈ دتیّ دیاں نیں۔

پھگن نہیں سی جان دی تے بھر کنالا چھان دی

پھگن دے مہینے وچ عام کر کے زمینداراں کول کنک مک جاندی اے ایس کر کے جدوں دانے وڈھ ہوندے نیں اودوں گھر دی سوانی کنالی بھر بھر گھدی اے۔ اکھان وچ پھگن دے مہینے دی تھوڑ نوں یاد کرا کے فضول خرچ یاں شاہ خرچی کولوں ہٹا کیا گیا اے تے آکھیا گیا اے کہ جدوں گھر وچ وافر مقدار وچ کنک موجود اے تے ایہدے تے بھلیاں نہیں رہنا چاہیدا اے اک ویلا (یعنی پھگن دا مہینہ) اجیہا وی آوندا اے زمیندار تے جدوں اوہدے گھروں دانے مک جاندے نیں تے اوہ پھیر آو کھائی کٹ دا اے ایس کر کے ایس تھوڑ دالے مہینے واسطے زمیندار نوں بچا کرے رکھنا چاہیدا اے، اکھان فضول خرچی دے خلاف تے کفایت کرن بارے اے

پھگن وائیں وگن سیالے دا کنڈھی لگن

دیسی مہیناں وچوں بارھواں مہینہ پھگن دا ہوندا اے ایس وچ ہواواں وگن لگ پیندیاں نیں تے سردیاں کمن دا لڈھ بجھ جاندا اے

پھُل بھکھا خوشبوئی دا

پھُل خشبو دا بھکھا ہوندا اے مطلب اے انسان محبت، پیار، اخلاق تے خلوص دا بھکھا ہوندا اے انسان جے کسے دی ضرورت پوری نہیں کر سکدا تے اخلاق تے نہ چھڈے بے رُخی تے اختیار نہ کرے۔

پھُل دی خشبو تک تائیں چنگے دی چنگیائی ملکاں تائیں

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ چنگے عمل دے اثر دا گھیرا عالمی پدھر تے ہوندا اے تاں آکھیدا اے۔

پھُل موئی گھمیاری میرے دو پروہنے آئے

سفلے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا اپنے نکّے جیّے کم دی انتاں دی تشہیر تے مشہوری کردا اے۔

سفلے بندے کولوں بچیئے اللہ واہ نہ پائے
سو ورھیاں دی کیتی کتری پل وچ روھڑ گوائے
لسی دی اک چھنّی دے کے گھر گھر ڈھول وجائے
پھُل موئی گھمیاری میرے دو پروہنے آئے (فقیر قادری)

پھُلاں باجھ نہ سوہندیاں ویلاں

مطلب اے کہ ولاں نال جے پھُل نہ لگن تے اوہ سوہنیاں نہیں لگدیاں ماواں جے اولاد نہ جمن تے اوہ سوبھدیاں نہیں۔

پھُلاں دی باشنا دوروں بھلی

ویکھو: دور دے ڈھول سہانے

جدوں کتے نیڑے گیاں خرابی ودھدی ہووے تاں کہندے نیں۔

پھُلاں نال کنڈے وی ہوندے نیں

آرام مانن لئی دکھ وی کٹنا پیندا اے، محنت تے اُدم کریئے تاں ای آنند حاصل ہوندا اے۔

پھُلاہنی مٹھا زہر اے جو پھکّے مر جائے

مطلب اے بے جا وڈیائی اک لحاظ نال بندے نوں پھُلا دیندی اے ایہہ پھُلاہی بندے نوں راہوں کراہ پا دیندی اے۔ چاپلوسی نال اے ایہہ پھُلاہنی بندے نوں راہوں کراہ پا دیندی اے۔ چاپلوسی نال اوہ انھا تے بولا ہو جاندا اے ایہہ اک قسم دا زہر اے جیہڑا آخر کار بندے نوں لے بہندا اے، بے جا تعریف بندے نوں نقصان اپڑاندی اے۔

پھلدار درخت جھکیا ہوندا اے

صلاحیت والا بندہ ہمیش انکساری کولوں کم لیندا اے

پھوکی شیخی دا مُل مخول

کرتوت تے چنگا عمل نہ ہووے تے نریاں پھوئڈاں یاں شیخیاں ای ہون تاں عام کر کے اوڑک بھانڈا بھجدا اے تے مخول اڈایا جاندا اے۔

پھوکے سنکھ وجاوے دیپا

پھوکیاں گلاں ای کرنیاں، خالی بھانڈے بوہتے کھڑکدے نیں

پھوئیں پھوئیں تلا بھر جاندا اے

ویکھو: کوڈی کوڈی جوڑیاں بنیا لکھ کروڑ

قطرہ قطرہ دریا بن جاندا اے ذرہ ذرہ مل کے کائنات دا روپ دھار جاندا اے تھوڑی توں ای بوہتی ہوندی اے۔

پھیرن دی آڑی (یاں عاری) تے چنگھ گھتن دی ہوشیاری

مطلب اے کہ چکی پھیرن توں عاری پر کنک دی مُٹھی بھر کے پان دی ہوشیار، مشکل کم نہ کرنا تے سوکھے ول توجہ کرنی تاں آکھدے نیں۔

پھیری بوہکر بہاری، گئی پوہ دی دیہاڑی

دیس پنجاب دے موسم دے حوالے نال دیسی مہینے پوہ دے دن چھوٹے ہوندے نیں سوانی گھر دا کم گھٹ کم کر سکدی اے۔

ت

تابعہ سیٹھ دی پرچھ بھاگ شاہ دا

ماتحت کسے دا ہووے تے حمایت کسے دی کرے۔

تار تار سُوتر جوڑے تھیوے تھان تیار

ویکھو: پھوئیں پھوئیں تلا بھر جاندا اے

Dr. Shahbaz Malik

کپڑا' کپاہ نوں ویل تمب کت کے سوتر دی تار بن دی اے تے ایس سوتر توں کپڑے دا تھان تیار ہوندا اے' قطرہ قطرہ دریا بن دا اے۔

تارُو ہمیش دریا دی موت مردا اے

جدوں روز دے خطرناک کم کرن والے نوں اوس کم توں نقصان اپڑے یاں کسے کم دے کرن والے کولوں ای غلطی دی ہوندی اے کہنا ہووے تاں اکھان پاندے نیں۔

تاریاں نُوں بالھیاں نہیں بُھلدیاں

تیرن والیاں نوں بانہہ ہلانی کدی نہیں بُھلی' مطلب اے کہ ہر کوئی اپنے کم دا جانُو اے ماہر اے۔

تاڑی ہمیشہ دو ہتھیں وجدی اے

کلا بندہ تے کجھ نہیں کر سکدا' اک ہتھ نال تالی نہیں وجدی' کوئی کم سوردا یاں وگڑدا اے دو دھراں دے ملن نال

تازی کوں اشارت گڈاں کوں کوڑا

گھوڑے نوں اشارہ تے کھوتے نوں کوڑا مطلب اے عراقی نوں سینت گدے نوں سوٹا' سیانے نوں اشارہ ای بڑا ہوندا اے مُورکھ نوں سختی نال سمجھانا پیندا اے۔

تالوں کھنجی ڈومنی پھردی تال بے تال (یاں) تالوں گھتھی ڈومنی کردی تال بے تال (یاں) تالوں گھتھی ڈومنی گائے آل بتال

اک واری تھڑک جان والا بندہ مشکل نال ای پھیر سنبھلدا اے اکھان انہی حالت ویکھ کے پائی دا اے۔

تانی وچ گڈا آپے

مطلب اے کہ تانی تنی سی کہ کھوتا آ پیا' جدوں چنگا بھلا بنیا بتریا کم وگڑ جائے تاں آکھیدا اے۔

تار ہلی تے راگ بُجھیا

تار والے ساز دی تار دے ہلن نال آواز نکلدی اے ایتھے مطلب اے کہ آواز نکلن توں پہلاں تار ہلن تے ای راگ دے ناں دا پتہ لگ گیا' جدوں کوئی کسے اشارے توں ساری گل نوں جان جائے تاں کہندا اے۔

تالی بادشاہ نہ جھالی

کوئی بندہ اک کم دی چھیڑ پائے تے دوجے بھیڈ چال چلن

پچھوکڑ: اک واری بادشاہ دا لشکر کسے تھاں توں لنگھ رہیا سی بے خیالی وچ بادشاہ نے راہ دی اُگی فصل دا اک پتر توڑ لیا وزیر نے وی ایہو کم کیتا اوہدے پچھے آوندے امیراں نے وی پتر پتر توڑیا مگر لشکر سی سارے ایسے کم لگے رہے جدوں لشکر لنگھیا تے فصل وی مُک چکی سی اک بُری عادت دی وجہ نال باقی لوکاں نے دی ایس نوں جواز بنا کے اوہو کم کیتا تے اگلے دا نقصان ہو گیا۔

تاں ای جانیں پتا' جے راکھشیاں توں چُھٹا

بال دندیاں تے آوے تے ماپیاں نوں خوب تارے وکھاندا اے راکھشیاں دندیاں خاص کر کے ودھیرے دُکھ دیندیاں نیں بال ایس مرحلے وچوں نکل جاوے تے ماپے شکر کردے نیں۔

تانگھ ڈاڈھی بُری ہوندی اے

انتظار/اڈیک ودھیری تکلیف دین والی ہوندی اے۔

تانی ٹُرٹی سوکھی نہیں سنبھلدی

ٹٹی ہوئی تانی (کپڑا بنان ویلے) سوکھیاں قابو نہیں آوندی مطلب اے کہ کم وگڑ جاوے تے چھیتی سدھا نہیں ہوندا۔

تائے دی دھی چلی تے میں کیوں رہواں کلّی

جدوں کسے دی ریس نال کوئی کم کیتا جاوے تاں آکھدے نیں۔

تپّے دی جائی اُتے کوئی ہتھ نہیں رکھدا

جیہڑی جگہ تپی ہووے' گرم ہووے اوہدے اُتے کوئی وی ہتھ نہیں رکھدا مطلب اے جدوں کوئی بندہ کسے دُکھ وچ ہووے مصیبت وچ ہووے اوس مصیبت وچ یاں الجھن وچ کوئی دوجا اپنے آپ نوں عملی طور تے کوئی نہیں پاندا' بندہ آپ ای ایہہ دُکھ بھوگدا اے کوئی دوجا اوہدی تھاں دُکھ نہیں اٹھاندا۔

تتا پانی وی اگ بُجھا دیندا اے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اکیا ہویا بندہ جدوں اپنی عزت بچان دی خاطر لڑدا اے تے اوہ ماڑیاں ہوندیاں ہویاں وی ودھیر انقصان اپڑا دیندا اے پانی بھانویں تتا ہوندا اے پر اوہدی ٹھنڈھی خوخصلت اوہدے کم آوندی اے۔

تتر دے منہ پچھی

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کسے معاملے دی صورت کیہ ہووے گی تاں آکھی دا اے۔

تتر کسے دا نہ متر

تتر اک پکھیرو اے بھانویں لوک ایس نوں پالتو رکھدے نیں پر پنجرے وچوں نہیں کڈھدے ایس لئی کہ داء لا کے اُڈ جاندا اے' محاورہ وی اے فلانا بندہ تتر ہو گیا مطلب اے موقعہ لبھا تے چلا گیا۔ اکھان اجیہے بندے بارے پایا جاندا اے جس دے وفادار نہ رہن دا یقین ہووے۔

تتر کھنبی جھڑ کرنے جے رنڈی ویس کرے' سر پر مینہہ وسنا اوہ بھی ہور کرے (یاں) تتر کھنبی پئی پاندھا پچھن کیوں گئی (یاں) تتر کھنبی ہوسی کیہ پچھیے پاندھا جوتشی (یاں) تتر کھنبی ہوسی پچھن کیہ جانا جوتشی

ویکھو: تتر کھنبی بدلی رن ملائی کھا' اوہ وسّے اوہ اُجڑے خالی کدی نہ جا

ایس اکھان وچ اک وکھری گل ایہہ کہ بیوہ بارے آکھیا گیا اے کہ جے اوہ

Dr. Shahbaz Malik

بناسوار کے رہندی اے تے اوہ دوجا نکاح کرے گی۔

تتر کھمبی بدلی رن ملائی کھا' اوہ وسے اوہ اُجڑے خالی کدی نہ جا (یاں)

تتر کھمبی بدلی رنڈن دا کجلا پا اوہ وسّے اوہ اُجڑے خالی کدی نہ جا (یاں)

تتر کھمبی بدلی مہری سرمہ پا' اوہ وسّے گا مہنگلا اوس کی خصم تے رضا

مطلب اے کہ تتر کھمب وانگر دی بدلی جے چڑھے تے سیانے کہندے نیں ضرور وسدی اے پر جیہڑی چٹوری سوانی یاں فیشن کرن والی عورت ہمیشہ اُجڑدی اے یاں جے کواری اے تے سُرمہ پان والی فیشن کرن والی کواری ور منگدی اے۔

تتر ہے متر' بٹیرا نہ تیرا نہ میرا

تتر چھیتی ہل جاندا اے پر بٹیرا چھیتی کیتیاں بندے نال ہلدا نہیں۔

تتی دی جمی غریب دے گل لئی

بدنصیب دی جائی غریب دے گھر ای دیاہی جاندی اے

تتی کوں تارا سامناں

ویکھو: جتھے گئی تت بھڑتی تندلا وکے اوسے ہتی

بدقسمت' نوں ہر تھاں ای بدقسمتی پیش آوندی اے۔

تتے دُودھ نال منہ سڑیا سی ہن لسّی نوں پھوکاں مارے

ویکھو: دُدھ دا سڑیا لسّی نوں پھوکاں مارے

جیہڑا اک واری دھوکا کھا کے نقصان چک لئے پھیر پھوک پھوک کے پیر رکھے تاں کہندے نیں۔

تخت بہے تختے دے لائق

اوس بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا حکومت یاں افسری دے لائق نہ ہووے تے اوہنوں مل جائے' اوہو بندہ وڈیائی تے تعریف دا حقدار ہوندا اے۔ جیہڑا اوقعی حقدار ہووے۔

تخت یاں تختہ

یاں سلطانی یاں موت' موئے یاں مارلیا' کوئی کم کرن لگیاں جدوں ایہہ سوچیا جائے کہ کامیاب ہوئے تے ٹھیک نہیں تے مراں گے وی نہ۔ تاں آکھدے نیں۔

تخم تاثیر تے صحبت دا اثر

ایہہ اکھان اُردو وچ وی رائج اے' سُبھاتے کرتوت پیو دادیوں تے کجھ نہیں تے کجھ بندہ آلے دوالے دی بہنی توں اثر لے کے اپناندا تے کردا اے۔

ڈھگے ملکیئے کیدو چرائے میرے دل وچ ایہہ سماوندی اے
ہوندا صحبت دا اثر منظور اینویں جیویں دُدھ نوں جاگ جماوندی اے

تدوں آوس ترس جدوں اپنا کوئی مرس

دوجے نوں دُکھ اپڑے تے ایڈا ترس نہیں آوندا جتا اپنے نوں دُکھ اپڑے تے آوندا اے اکھان وچ ایس اٹل سچائی ول اشارہ کیتا گیا اے۔

تراوے سور میاں اپنیں باہیں

اپنی طاقت باہو بل تے مان کرن دی سکھیا اے دوجے دی مدد توں مایوس ہو کے آکھیدا اے۔

تُرت دان' مہادان

ویلے سر تے چھیتی کسے دی لوڑ پوری کریئے تے اوہ بڑی وڈی نیکی ہوندی اے۔

تُرت تُرت بھناں تے توڑ نہ پُناں

ٹٹ کے دوڑیا' مطلب اے' بہت محنت کیتی تاں وی کامیابی نہ ہوئی' توڑ نہ اپڑیا۔

تر جان گیاں اوہ جنہاں دیاں ایہہ' مناندیاں نیں پٹیاں سرپاندیاں نیں کھیہ' جنہاں دے ایہہ

اولادیاں خصماں دیاں نالائقیاں ویکھ کے آکھیدا اے طنز نال اکھان پایا جاندا اے

تُرداتاں جاگدا' بیٹھاں تاں سُتا تے سُتا مویا برابر

بندہ حرکت کرے تے جاگدا ہوندا اے' بہہ جائے تے سست پے جاندا اے اک لحاظ نال سُتا ہوندا اے جے سوں جائے تے انج جانوں مرگیا' اکھان اے سُتا مویا اک برابر۔ ایہناں حالتاں وچوں کسے موقع لئی ورتی دا اے۔

ترسا پانی منگے' ماشکی مشک ٹنگے

پیاسا پانی منگدا پیا اے ماشکی لاپرواہی نال مشک ٹنگ رہیا اے مطلب اے جیہڑا بندہ کوئی کم مستقل کردا ہووے اوس نوں انساناں دا احساس گھٹ جاندا اے

ترسدی نے دِتا وِلکدی نے کھادا جیبھ جلی نہ سواد آیا

مطلب اے کہ سواد کوئی نہ آیا' دین والے کول دین جوگا نہیں سی تے لین والے نوں انساں دی لوڑ سی اوس چھیتی نال کھادا زبان سڑ جان نال چھیتی نال کھان دا وی کوئی سواد نہ آیا۔

ترکالی دا مہمان تے بدل خالی نہیں جاندے

مطلب اے جیہڑا بدل رات ویلے چڑھے تے جیہڑا پروہنا رات ویلے آئے اوہناں بارے تجربہ' ایہہ کہندا اے کہ بدل وسدا اے پروہنا ٹھہر دا اے۔

ترکہ بک گھوڑی تے پاگالا ہور توڑی

وراثت وچ اک گھوڑی ملی تے گلاں بڑیاں ودھ ودھ کے کردا اے

ترکھان سدھا ہووے تے لکڑی آپے سِدھی ہو جاندی اے

کاریگر چنگا ہووے تے بھیڑے خام مال توں چنگی چیز تیار کرلیندا اے تے نکھد کاری گر چنگے خام مال دا دی ناس ماردیندا اے تاں وی چنگی چیز تیار نہیں کرسکدا۔

ترگئے جتیندے اکھاں نُوٹ کے لانواں دیندے

جیہڑے دھیاں دا مل وٹ کے ویاہندے نیں اوہناں بارے آکھیدا اے کہ اوہ ورنوں ویکھ بھال کے نہیں سگوں رقماں دے حساب نال لبھدے نیں تے اکھاں

Dr. Shahbaz Malik

میٹ کے دھیاں دیاں شادیاں کردے نیں۔

ترہے عمر خوار: مچھ پھٹیند اگبھرو چھاتی پھٹی ناڑوگ وچ چھٹا ویہڑکا

مطلب اے جس گبھرو دی مچھ پھٹ رہی ہووے (مچھاں اُگ رہیاں ہون)
جس مٹیار دی چھاتی اُبھر رہی ہووے تے جیہڑا گاں دا ویہڑکا وگ وچ چھیڑ دتا جائے
ایہناں نوں جے سنبھالیا نہ جائے تے ایہہ خراب ہو جاندے نیں

ترہے کرڑے نیں بھلے استری گھوڑا کمان اوہ رُت میں گیا پھر کرڑے اوس
دانہ ٹٹے بان اوہ بولیا سر چڑھے گھر آیا مہمان

سوانی، گھوڑا تے کمان کرڑے یعنی سخت چنگے رہندے نیں۔

ترہے نہ عمر خوار: چنگی سنگت گبھرو گھر ستونتی نار ہالی گڈھیا ویہڑکا

مطلب اے گبھرو جوان نوں جے صالح صحبت مل جائے، گھر عزت دار عورت
آجائے تے ہل وچ جوتا گاں دا ویہڑکا ایہہ خراب نہیں ہوندے۔

ٹری ہوئی جوں وی نہیں مان

مطلب ایہہ اے کہ جے بندہ اک کم کرن تے لک بنھ لئے تے اوس نوں شروع
کر لوے اوہ ضرور توڑ چڑھدا اے جُوں دی ٹور بھانویں اصلوں ای مٹھی ہوندی اے
پر اوہ جے مسلسل چلدی رہے تے اوس خرگوش نالوں چنگی ہوندی اے جیہڑا پٹوسیاں
ماردا نسے تے اگے جا کے سوں رہے اجیہا خرگوش اک عام کہانی موجب کچھوے
کولوں دوڑ وچ پچھے رہ گیا سی، کم مسلسل کیتا جاوے بھانویں مٹھیاں ای کیتا جاوے
تاں کامیابی ہوندی اے۔

ترے ان کوان، سڑی کڑاہی باگلی کھچڑی دال پانی دی دھان

ایہہ تنے کھانے بھیڑے نیں

ترے بھس پین، چغل مارے چغلی، کاں صبون چان، کتا پاڑے چھانی
ترے بھس پین

چغلی مارن والا انسان، صابن چکن والا کاں تے چھانی پاڑن والا کتا بھیڑا اے،
ایہہ غرق ہون۔

ترے چادبن بلدی اگے واگی آوے وگ توں اگے باہروں آوے تے گھر
آ لگے عورت کھاوے مرد توں اگے

ڈنگر چارن والا ڈنگراں توں پہلاں گھر آئے، بندا باہروں آئے تے گھر آ کے
ٹی کرے یاں اوہ سوانی جیہڑی خصم توں پہلاں کھانا کھائے ایہناں تناں نوں بھیڑا
آکھیا گیا اے۔

ترے چادبن بلدے چُلھے، باہمن ہووے ان نھاتیاں کھاوے، سورما
ہووے رن وچوں آوے، جوہری (بانیئے) دا بیٹا لیکھیوں بھلے

مطلب اے باہمن نھاتیوں بنا کھائے، بہادر جنگ دے میدان وچوں نس کے
آئے، جوہری یاں بانیئے دا پتر لکھت پڑھت توں بھل جائے ایہناں نوں بلدی اگ
وچ پا دینا چاہیدا اے ایس لئی کہ اوہ اپنیاں خوبیاں توں دور ہو گئے نیں۔

ترے چیزاں مَل، ہل جل تے مَلھ

زمینداراں نوں ہل واہن پانی دا دھیان رکھن تے رُوڑی پان دی پکی کیتی گئی اے
تاں ای فصل ودھ ہوندی اے

ترے راہ گراہ، مرد گوں چکی، رن گوں پندھ، سنڈھے گوں گاہ

تن چیزاں جانوں پٹھے راہ ٹرن والی گل نیں پہلی بندہ چکی چلاوے، جیہڑا عورتاں
دا کم اے دوجی عورت دا پینڈے پینا جیہڑا مرداں دا کم اے تے تیجی سنڈھے دا ہل
واہنا جیہڑا کہ عام کر کے گڈ تے جنگار ہندا اے۔

ترے سڈن تیراں آون، ڈب دال وچ پانی

تناں نوں دعوت دتی تے تیراں آجان تے پھیر دال وچ دب کے پانی پا کے لمی کر
لئو تے بھکتا لئو بن بلائے بوہتے پروہنے آجان تے معیاری کھانا نہیں کھوایا جاسکدا

ترے سوڈُبے

ہنر منداں غلطی وی کرداا اے۔ ترن والے ای ڈبدے نیں۔

ترے کم نہ آیا، ہاڑی نہیں واہیا، ساونی نہیں چرایا، پیکے نہیں سکھایا

ہاڑ وچ پیلی واہی نہ جائے، ساون وچ ڈنگر چرائے نہ جان تے پیکے دھیاں
نوں کجھ سکھایا نہ جائے تے بھیڑی گل ہوندی اے، کوئی فائدہ نہیں ہوندا۔

ترے کم نہ کم، گاں چونا، منجی اُننا تر یار نہ بھن

ایہہ کم کوئی نہیں گنے جاندے ایہہ تے ہر کوئی کر لیندا اے

ترے گھل گیو ساون رُت نہ چگیو ساون نہ نورھیا، پیکے گھر نہ سکھیا

ساون وچ جے چگیا چریا نہ تے مینہہ نہ ورھیا انج ای جے پیکے گھر وچ کڑی نے
کجھ ہنر نہ سکھیا تے بھیڑی گل اے۔

ترے لَل پلّل، انھے اگے نچنے ڈورے اگے گل، گونگے ہتھ سنیہاں گھل
بھانویں نہ گھل

ایہہ ساریاں گلاں آوگت جاندیاں نیں۔

ترے ور تھا گئیاں، ساون نہ چریاں، ہاڑ نہ واہیاں پیکے نہ سکھیاں

ساون دے مہینے وچ گھاہ بوٹ بوہت ہوندا اے ڈنگراں نوں عام چرایا جاسکدا
اے جے کسے انج نہ کیتا تے غلط کیتا، ہاڑ وچ اگلی فصل لئی ہل واہنا ضروری ہوندا اے
تے پیکیاں وچ رہندی دھی نوں سکھانا، پڑھانا، سلیقہ سکھانا ضروری ہوندا اے۔

ترے وَن گون، مہیں ڈبی بھیڈ بھوسلی، داڑھی والی رن

تن چیزاں بھیڑیاں نیں، ڈب کھڑبی مجھ، بھوری بھیڈ تے چہرے اُتے والاں
والی عورت، تجربے والی گل اے۔

Dr. Shahbaz Malik

تریمت رنج تے منجی انج

بیوی ناراض ہو جائے تے اوہدی منجی وکھ ہو جاندی اے مطلب اے کہ اوہ میاں دی خدمت نہیں کردی۔

تریمتیں قیمتیں رَنّاں رنول ُجھگے پُٹ کریندیاں چوڑ ایمان دا گھرنہ ڈیندیاں گھول

بیویاں قیمتی ہوندیاں نیں تے داشتاواں گشتیاں جیہڑیاں وسّے وسائے گھر نوں برباد کر دیندیاں نیں ایمان وی گواندیاں نیں۔ مطلب اے بیوی گھر آباد کردی اے داشتہ گھر تے ایمان دونویں برباد کردی اے۔

تریویں پیّیاں بھٹھ ڈھی کانی، نونہہ ہڈنی ڈنگی کھوہے دی لٹھ

اکھوں کانی ڈھی، ضدی نونہہ تے کھوہ اُتے پئی لکڑی دی ڈنگی لٹھ ایہہ تنے اگ وچ پین مطلب اے بے کار نیں چنگیاں نہیں۔

تریہہ[۳۰] پُتّر تے چالی پوترے اجے وی بابا گھا کھوترے

ودھیری آل اولاد والا بندہ محنت مزدوری کردا ویکھ کے آکھیدا اے کیوں جے اپنی آل اولاد دے ہوندیاں اوہنوں ایس بڈھی عُمرے کم نہیں کرنا چاہیدا۔

تریہہ لگن تے کھوہ نہیں کڈھیدا

ویکھو: بُوہے آئی جنج تے وِنھو کڑی دے کن

مطلب اے کہ عین لوڑ ویلے ای چیز دا سربندھ کرنا شروع کرنا۔

ثُریا ثُریا جاتے کرماں دا کھٹیا کھا

انسان نوں اپنی قسمت ای ملدی اے جتھے وی چلا جاوے

تریل چٹیاں تریہہ نہیں لتھدی

کنجوسی بارے آکھیدا اے، دھائیں ڈھونگدیاں پوری نہیں پیندی۔

تریل مُڈھاں تے پیندی اے

جدوں کوئی اپنیاں نوں ای فائدہ دیئی جائے تاں کہندے نیں

تڑاگی ٹٹ کھوہ

تڑاگی اوس رسّی نوں کہندے نیں جیہڑی ماہل تے ٹنڈ نوں جوڑدی اے، تڑاگیاں ٹٹیاں والا کھوہ بے کار ہوندا اے کیوں جے ٹنڈ ای بدھی نہ ہوئے گی تے پانی باہر کیویں آوے گا، اوہ بندہ جس توں فیض نہ ہووے اوس بارے اکھان اے۔

تغلق وٹاوگار، سیّداں سنج کیتی چودھار

تغلق خاندان دی حکومت ویلے ملک وچ شورشاں ہوئیاں سن۔ بدامنی تے گڑبڑ وچ سیّداں نے تے انھی مچائی سی اکھان وچ ایس پاسے اشارہ اے۔

تقدیر اگے تدبیر نہیں چلدی

ہونی ہوون ہار ہوندی اے۔ جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جو ہونا اے اوہ ہو کے رہنا اے تاں آکھیدا اے۔

تک تک کے چن چڑھیا اوہ وی ڈنگ پڈنگا

اڈیک اڈیک کے چن نظر آیا اوہ وی ونگا ٹیڈھا، جدوں کوئی چیز انتظار مگروں چاہت مگروں چنگی حالت وچ نہ ملے تاں آکھدے نیں۔

تکھی چلے تے ہریالی، ہولی ٹرے تے نازو (یاں) تکھی ٹرے تاں چھوہر ہے، مٹھی ٹرے تاں نازو

مطلب اے تیز ٹرے تے لوکی ٹھیار کہندے نیں، ہولی ٹرے ناز والی، لوکی گلاں کرن توں باز نہیں آوندے، ہر پاسے مصیبت ویلے آکھیدا اے۔

تگڑے اگے بول نہ سکّاں ماڑے تے گھڑم (یاں) تگڑے تے ڈِگاں نہ ماڑے تے گھڑم

آپ توں زوراور بندے اگے بول نہ سکے تے ماڑے تے اینویں رعب جماوے تاں آکھیا جاندا اے۔

ہر دو لعنت جھلیا چنگے تیرے کم
تگڑے اُتے ڈگیں نہ ماڑے تے گھڑم (فقیر قادری)

تگڑے دا سلاہنا کیہ تے ماڑے دا کلاہنا کیہ

زوراور دی تعریف کرنی تے ماڑے نمانے نوں ننداّ کوئی وڈی گل نہیں، مزہ تے تاں اے کہ تگڑا بھیڑا ہووے تے اوہنوں سلاہیا نہ جائے ماڑا چنگا ہووے تے اوہدی تعریف کیتی جاوے۔

تگڑے دی مار تے ماڑے دیاں گالھاں

زوراور دا ہتھ چلدا اے تے کمزور دی زبان چلدی اے، ماڑا بندہ زوردا مقابلہ زور نال تے نہیں کر سکدا ایس لئی گالھاں کڈھ کے اپنی تسلی کرلیندا اے۔

تگڑے ماڑے دی بھیالی، اوہ منگے حصہ اوہ کڈھے گالھی

ویکھو: زوراور دا ستیں ویہیں[۲۰] سو۔

آپ توں تگڑے نال بھائی والی پایئے تے اوہ پلے کجھ نہیں پاندا

تِل سنگھنے تے کنک ورلی، مجھاں دیون کٹ، نونہاں جمّن کُڑیاں چارے چَوڑ چپٹ

ایہہ چارے چیزاں فائدے وند نہیں ہوندیاں

تِل ورلے جَوں سنگھنے ڈانگو ڈانگ کپاہ لیف دی بکل مار کے پھلّیاں وچ دی جاہ

اپنی وِتھ تے اُگیاں چیزاں جھاڑ ودھ دیندیاں نیں

تلوار تھلّے دم تے لال

مطلب اے جو دم بچے اوہ ای چنگا اے، انسان بھانویں کِناوی دکھی ہووے اوہ مرنا نہیں چاہندا۔

پچھوکڑ: اک بندے نوں کسے وجھوں بادشاہ نے ایہہ سزا دتی کہ نیزہ اوہدے

Dr. Shahbaz Malik

گُھپ وچوں چِھبو کے سنگھ تھائیں کڈھادِتا ایس سزا وچ اوہ بڑا ای تکلیف وچ سی تے بڑا اڑار ہیا سی ایہہ ویکھ کے بادشاہ نے حکم دِتا کہ ایہدی دھون لاہ دیو تاں جے ایہہ ایس عذاب توں چھٹ جائے تلوار لے کے جدوں جلاّد اوہدی گردن تے چڑھ کھلوتا تے اوہ بندہ کرلایا۔ مینوں انج ای رہن دیوں تکلیف تے ہے پر دم تے لے رہیا واں، ایتھوں ایہہ گل بن گئی کہ کیہ رہیا اے تلوار تھلے دم تے لاں تے گل مشہور ہو کے اکھان بنی۔

تلوار دا پھٹ مل جاندا اے پر زبان دا نہیں مِلدا

ویکھو: گل دا زخم تلوار دے زخم توں ڈونگھا ہوندا اے۔

طعنہ تے مہنا تلوار دے زخم نالوں وی ودھیر اُدکھ دائیک ہوندا اے

تلوار کسے دی متر نہیں

تلوار توں مراد طاقت اے، انسان طاقت وچ انھا ہو جاندا اے طاقت اوہدی دوست ہوندی اے جس دے ہتھ وچ ہووے۔

تلی بادشاہواں نہ جھلی

سوکایاں خشک سالی بادشاہ وی برداشت نہیں کر سکدے، عام رعایہ دا تے بُرا حال ہوندا اے، ایہدے نال ای کال پیندا اے۔

تلی تے آیا تے گلی وچ ونجایا

کمائی ہتھ وچ آئی تے اوسے ویلے خرچ کر دتی، کمائی نوں جھبدے اجاڑن والیاں بارے آکھدے نیں۔

تلی چٹائی چنگی تے مت دتی مندی

عقل دین نالوں اک بنے ہو کے شرمندہ ہونا بہتر اے

تماکو دا بپاری جھرے، گلا سکے تے سکا بھرے

تمباکو دے بپار وچ دو گلاں گھاٹے وندی ہوندیاں نیں پہلاں تے تماکو گلا ہووے تے سکدا اے تے گھٹدا اے جے سکا ہووے تے پھیر بھُر بھُر کے گھٹدا اے تے انج ایہہ گھاٹا اوہدے منافعے تے اثر پاندا اے۔

تماکو دی چُغلی منہ تے ہوندی اے

عام کر کے ایہہ رواج اے تماکو دی چلم دے پہلے سوٹے نال ای حقہ پین والا اوہدے چنگے مندے دا نتارا کر دیندا اے تے ایس نوں ایتھے عیب نہیں سمجھیا جاندا۔

تن بلائے تیراں آئے سن سنتاں دی بانی، رادھا کِشنا گوبندا! دیہہ دال چ پانی

جدوں تھوڑے پروہنے بلائے جان تے بوہتے آوڑن تے کھان پین دا سربندھ بلائے مہماناں موجب ای ہووے تاں دال وچ پانی پانا پیندا اے بھانویں کھانے دا معیار گھٹ ای جاندا اے۔

تن مٹھے نہ مِلن، پتھر شیشہ چِت

ویکھو: ہتے مٹے نہ ملن، پتھر، شیشہ، چِت

تن چیزاں مٹھیاں، ناری، گڑم، کمین، تن چیزاں کوڑیاں، مرچ، تماکو، فیم

ایہناں چیزاں بارے تجربہ ایہو دسدا اے کہ پہلیاں تن فائدے وند ہوندیاں نیں پر دوجیاں تن نقصان دہ ایہناں وچوں مرچ کسے حد توڑی برداشت کر لئے تے فائدہ دیندی اے۔

تن سُکھی تے من سُکھی

تندرستی ہووے تاں ای حیاتی دا مزہ آوندا اے

تناں وچ نہ تیراں وچ

جدوں کوئی بندہ جان پچھان دے کسے گروپ نال تعلق نہ رکھدا ہووے جیہڑے ہر بندے نے اپنے مِلن یاں جانن والیاں دے اپنے حساب نال بنائے ہوندے نیں تاں آکھدے نیں

پچھوکڑ: کہندے نیں کسے کنجری نے اپنے کول آون والیاں دے تن گروپ بنائے ہوئے سن پہلے گروپ وچ صرف تن بندے سن دوجے وچ تیراں تے تیجے وچ عام بندے جدوں کوئی بندہ آوندا۔ اوہ حساب لا لیندی تے اوس حساب نال ای پیش آوندی اک واری اِک ڈھانڈی دی ڈھاندی ای آ گئی اوہ گھبرا گئی۔ حساب نہ لا سکی تے آکھن لگی ایہہ کون نیں؟ نہ تناں وچ نہ تیراں وچ ایتھوں گل بن گئی ایہہ اکھان اُردو وچ وی عام ورتیا جاندا اے۔

تن کم اَوّلے جان وتروں کھنجھ گیا کرسان، چودھری رہیا کچہریوں جان، تریا دھریل تے ورجے کھان

تن کم درست نہیں پہلا زمیندار دی زمین نوں پانی لگا وتر آئی ہن اوس نوں واہ دینی چاہیدی اوس نہیں واہی، چودھری دا کم اے کچہری جائے اپنے تے لوکاں دے کم کرے پر اوہ نہیں جاندا تے ایسی سوانی خریدی یاں اُدھالی عورت نوں کھانوں منع کرے، تجربے دیاں گلاں نیں۔

تن کم گوتے، بن ہتھیاروں کرداحلّے، ننگے پیریں پینڈے چلّے، رن مٹیار نوں پیکے گھلے

تن کم چنگے نہیں، ہتھیار توں بغیر کسے تے حملہ کرے، پیروں ننگیاں سفر کرے تے جوان مٹیار نوں پیکے (بوہتے چر واسطے) گھلے، تجربے دیاں گلاں نیں

تن گلاں (چنگیاں) نہ جاتو، چودھری رہیا کچہریوں جانوں، نونہہ ورجے سس نوں کھانوں، بھوئیں رہی وتروں واہنوں

تن چیزاں چنگیاں نہیں، پہلی چودھری کچہری جانوں رہ جائے، نونہہ سس نوں کھان پین توں منع کرے تے زمین پانی دین مگروں وتر ہووے تے زمیندار اوہنوں واہے نہ۔ تجربے تے لوک دانش دیاں گلاں نیں۔

تناں وچ نہ تیراں وچ نہ لوٹے والے بیراں وچ

مطلب اے جدوں کوئی بندہ نہ خاصاں وچ ہووے نہ عاماں وچ کسے شمار وچ

Dr. Shahbaz Malik

ڈہووے تاں آکھیدا اے۔

ستاواں ای دا ادھا مُل ہوندا اے

گنڈی (آڈان والی) نوں ستاواں پا لیئے تے بھانویں آوہ نویں نکور ہووے اوہدا مُل ادھا رہ جاندا اے۔ ایہو حال عورت دا ہوندا اے جے اوہ ویاہی جاوے تے پھر اوہدا کنواری جِنّا مُل (یاں قدر) نہیں رہندی۔

تند تند کر دیاں تانیاں بن جاندیاں نیں

ویکھو: پُھوئیں پُھوئیں تلا بھر گھندا اے

تھوڑا تھوڑا جمع کرن نال ڈھیر لگ جاندا اے' قطرہ قطرہ دریا بن دا اے کفایت شعاری بارے آکھیدا اے۔

تند نہ تانی جولاہے نال ڈنگو ڈانگی

اوگت تے نکّو نے معاملے بارے۔ جھگڑن والے بندیاں بارے کہندے نیں

پچھوکڑ: کوئی جٹی جولاہے نوں آکھن لگی ایدکی جدوں کپاہ ہووے گی تے میں تینوں کپاہ کت کے سوتر دیاں گی تے توں ایہنوں خراب نہ کر دیویں' اگے توں تن سال پہلاں میرے کھیساں دا ستیاناس کر دِتا سی' جٹی جولاہے نال بڑی تتی ہو رہی سی۔ ایتھے کسے آکھیا پئی حالی نہ کپاہ آئی اے نہ کتی اے نہ تانی بنی اے تے ایہہ پر بھانی اینویں پئی جولاہے نال اگیتی ڈانگوں ڈانگ ہون ڈہی اے۔ گل مشہور ہو کے اکھان دا درجہ مل گئی۔

تند نہیں تانی وگڑی ہوئی اے (یاں) تند نہ پھٹی تانی پھُٹی

جدوں خرابی حد دوں ٹپ جائے تاں کہندے نیں۔

ایتھے تند نہیں وگڑ گئی تانی اوہ ہے مُجھ نوں کون سمجھان والا
عزت اپنی اپنے ہتھ ہوندی بھلا کون اوہ جتیاں لان والا (منظور بٹ)

تندرست نوں سار کیہ دُکھڑے دی' جا کے پُچھ لے کسے بیمار کولوں

ویکھو: جس تن لگے سو تن جانے

دکھ دا اوس نوں پتہ ہوندا اے جس تے آوندا اے دوجے نوں کیہ سار؟

تنگ تھی' تنگ نہ تھی

مشکل کٹ لے' آوکھیائی جھاگ تے تنگی وچ گزارا کر لے پر شرمندی (منگن دی) خجالت نہ اُٹھا۔

تِنّے ٹُٹے نہ ملن' پتھر' شیشہ' چت

ویکھو: تن ٹٹے نہ ملن' پتھر' شیشہ' چت

تن چیزاں جے ٹٹ جان تے جُڑ نہیں سکدیاں' پتھر (قیمتی پتھر وغیرہ) شیشہ (جُڑ تے جاندا اے پر بال آ جاندا اے) تے دِل' من تجربے دیاں تے لوک دانش دیاں گلاں نیں۔

تنے راہ کُولے' ننگے پیریں گاہے سلّے' راہ چھڈ کے اوجھڑ چلّے' کنواری دھی نوں کلیاں گھلے

تِنّے عمل چنگے نہیں پیروں ننگے کھیت وچوں کنک دی رہند کھوند سمیٹنا' چنگا بھلا سدھا راہ چھڈ کے اوپرے راہ سفر کرنا تے جوان جہان کنواری دھی نوں کتے کلیاں گھلنا' تجربے تے لوک دانش دیاں گلاں نیں۔

تنے کم اوّلے' ننگے پیریں وڈے تلّے' رنڈی پہنے چھلّے دھی مٹیار نوں جنگل گھلے

تن کم چنگے نہیں (گوتے نیں) تِل دی فصل نوں پیروں ننگیاں زمیندار وڈھے' بیوہ چھلّے (یعنی زیور پائے' بنا سنگار کرے) تے جوان جہاں دھی نوں (کلّیاں) جنگل بیابان وچ گھلے' تجربے تے لوک دانش دیاں گلاں نیں

تِنّے کم کسوترے' نیویں بہہ کے اُچا موترے' تتا کھاوے تے مرے' ڈھوترے راہ جاندا سرکڑا سوترے

تن کم چنگے نہیں۔ نیویں تھاں بہہ کے اُچی تھاں ول پیشاب کرے (ظاہر اے اوہ اپنے ول آئے گا) گرم گرم کھانا کھاوے تے بار بار پیشاب آون دی بیماری لگ جاوے گی تے جے راہ ٹردا ٹردا سرکڑے نوں کٹھیاں کرن دی کوشش کرے گا تے ہتھ زخمی کروا لئے گا۔ تجربے تے لوک دانش دیاں گلاں نیں۔

توانہ انگیاری تے کاہدی بھٹھیاری؟

جس کاریگر کول اپنے پورے ہتھیار وی نہ ہون اوہ کاہدا کاریگر اے؟

توبتہ النصوح دی رت بیواں کالے چوہے دی

ایہہ اک طرح دی قسم اے۔ جیہڑی کسے کم توں توبہ کرن ویلے چکدے نیں۔

توبرے لئی موہنہ اگانہہ تے لگام لئی پچھانہہ

جدوں کوئی کھان نوں اگے اگے ہووے تے کم کرن نوں پچھے تاں آکھیدا اے۔

توبہ دا دروازہ ہر ویلے کھلا ہوندا اے

انسان اپنی حیاتی وچ کسے ویلے کسے لمحے وی سدھی راہ اختیار کر سکدا اے۔

تورکڈھن چھڈیاں مساں چالے ہی چلے

جدوں کوئی بندہ صرف پھڑاں جوگا ای رہ جائے کرتوت کجھ نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

توڑ چڑھے دیاں برکتاں' راہ رہیا کس کم

کم مکمل ہووے تے تاں ای فائدے مند ہوندا اے تے اوسے دی برکت ہوندی اے جے مکمل نہ ہویا اوہدا کوئی فائدہ نہیں سچ کہندے نیں کہ بھریا اُس دا جائیے جس دا توڑ چڑھے۔

توڑی نوں تنگو اُڈائی نوں چنگڑ تے جھگڑے نوں رنگھڑ

توڑی نوں تنگو چنگا قابو کر دا اے گاہ وچ چنگڑ اُڈائی چنگی کر دا اے تے لڑائی وچ

Dr. Shahbaz Malik

رنگھڑ جٹ پُورا اتر دا اے

تو ڑی وِچّوں اَگو دانا ٹوہی دا اے

ویکھو: دیگ وچوں اِکو دانہ چکھی دا اے۔

تھوڑی چیز ویکھ کے ای ساری دا گویڑ لگ جاندا اے۔

توکل دے بیڑے پارے

جیہڑا بندہ اللہ پاک اُتے توکل کردا اے، بھروسہ کردا اے، رب اُتے ای اپنے معاملیاں نوں سُٹدا اے اوہ ایس دنیا اُتے کامیاب ہوندا اے

تو لے بھری روٹی کیہ پتلی کیہ موٹی

جیہڑی روٹی ہے ای تولے دی اوہدے پتلیاں یاں چھوٹیاں ہون دی کیہ گل کیتی جاسکدی اے، گھٹ دولت، گھٹ مقدار دے غیر معیاری ہون دا کیہ جواز؟

توں آئی ایں کم اُسار، میں رہی آں غم وسار

توں اپنا کم توڑ چڑھا کے مُکا کے آئی ہیں جدوں کہ میں اپنا دُکھ وسار بیٹھی آں بھُلا بیٹھی آں، جدوں کوئی کسے نال ویلے تے تعزیت نہ کرے تے اوہدوں تعزیت واسطے جاوے جدوں اگلے اپنا دُکھ بھل گئے ہون تاں آکھدے نیں جیویں چھیں مہینیں مکان آئی ہسدیاں نوں روان آئی۔

توں آیوں کم سنوار کے میں بیٹھی دُکھ وسار کے

توں تے اپنا کم سنوار کے آگیا ایں جدوں کہ میں اپنے وگڑے کم دے دُکھ نوں وی بھل بیٹھی آں، جدوں کوئی کم دیر نال ہووے تاں آکھیدا اے۔ دیر نال تعزیت کرن تے وی آکھدے نیں۔

توں اپنی سنبھال تینوں ہوراں نال کیہ؟ توں گٹھڑی سنبھال تینوں چوراں نال کیہ؟

جدوں ایہہ کہنا ہووے کہ بندے نوں خواہ مخواہ دوجے دے معاملے وچ دخل نہیں دینا چاہیدا تاں کہندے نیں۔

توں بیٹھی بھُن دانے

جدوں ایہہ کہنا ہووے کہ کسے دی گل وچ خواہ مخواہ دخل نہ دیو تے اپنے کم نال غرض رکھو تاں کہندے نیں

توں پائی تے میں بجھی کانی اکھ نہ رہندی گُجھی

جدوں کسے دیاں گلاں وچوں چالاکی تے ہوشیاری دی گل لبھ لئی جائے تاں کہندے نیں۔

توں تے مری اک منائی، تیری ڈار روڈیاں دی آئی

جدوں کوئی کسے نال تھوڑا دھرو کرے تے اوہدے نال اوددوں وی ودھ دھرو ہوجائے تاں آکھیدا اے

توں درانی میں جٹھانی تیرے اگ نہ میرے پانی

جدوں اک تھاں دونویں دھراں مفلس تے غریب ہون اوہ اپنے بارے کہندیاں نیں۔

تُوں سُٹیا روہے نال میں چکیا چھوہے نال

جدوں کوئی بندہ کسے کولوں کوئی چیز بار بار منگے تے اوہ اک کے وگا ہتی مارے تے دوجا چکن لگیاں کہندا اے۔

توں کون تے میں کون

جدوں کوئی اپنا مطلب کڈھ کے طوطا چشم ہوجائے تاں آکھیدا اے۔

توں کون؟ میں اگوں والی!

ویکھو: توں کون؟ میں خواہ مخواہ

بے تعلق بندہ جیہڑا دوجیاں دے معاملیاں وچ اینویں ای دخل دیندا اے اوس بارے آکھیدا اے۔

توں کون؟ میں خواہ مخواہ!

ویکھو: توں کون؟ میں اگوں والی!

جدوں کوئی خواہ مخواہ دخل اندازی کرے تاں آکھیدا اے۔

توں کیوں رونی ایں رنگھڑ دیئے مائے آپے رون گے جنہاں لڑ لائی

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کسے کم دی جیہدی ذمہ داری اے آپے اوہ فکر مند ہووے گا۔ دوجے نوں اوس بارے سوچن یاں فکر مند ہون دی کیہ لوڑ اے، تاں کہندے نیں۔

توں گھ بھری میری میں گل کراں تیری

ویکھو: کھاوے منہ شرماوے اکھ

جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ جیہڑا کھاوے لوک اوسے دا کم کردے نیں تاں ایہہ اکھان پائی دا اے۔

توں میرا ابال کھڈ، میں تیری کھیر کھانی آں

ویکھو: سس توں چوری آئی آں جواں توں کنک وٹا لے'

چالاکی نال نالے تے کسے کولوں کم لیا جاوے نالے اوہدا نقصان کیتا جاوے۔

توں میں اتے لوک پرائے پھکے

جدوں دو بندے اتفاق کر لین تے دوجے اوہناں وچ اختلاف نہیں پا سکدے جیویں کہندے نیں میاں بیوی راضی تے کیہ کرے گا قاضی۔

توں مینوں تے میں تینوں

توں مینوں حاجی کہو تے میں تینوں ملاں کہناں، توں میری عزت کر میں تیری عزت کرنا آں۔ باہمی مل ورتن دی مت دتی گئی اے

Dr.Shahbaz Malik

توں نہ پائی چھپری میں نہ پائی آچلھ' جیہد رمرضی آجُلھ

دولا پرواہ بندیاں بارے آکھیدے نیں۔

توں نہ وگڑیوں میں آپ وگاڑیوں' موری دا گند چبارے چاڑھیوں

جدوں کسے نیچ نوں سہارا دتا جائے تے اوہ اگوں نقصان اپڑائے تاں آکھیدا اے

توں واہ نہ جانیا' میں گُنّھ نہ جانیا

دو نکھد میاں بیوی مل جان تے آکھدے نیں

توں وی رانی میں وی رانی کون بھریسی پانی

جتھے ہر بندہ اپنے آپ نوں وڈا سمجھے' اہم سمجھے اوتھے کم نہیں چل سکدا' ہر تھاں وڈا چھوٹا ہوندا اے تاں ای کم ٹُردا اے۔

توں ہیر دی ڈولی نال آیا ایں؟

جدوں کوئی اینویں ای اپنی اہمیت بناندا پھرے اوہنوں کہندے نیں۔

توہاں بناں چَول نہیں ہوندے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ایس کم بنا فلانا کم ہونا آوکھا اے تاں آکھیدا اے۔

تُوے تے آکے رب دی مار

چھولیاں دی ایہہ خاصیت ہوندی اے کہ ہور ہر تھاں ٹھیک رہندے نیں پر جدوں توے تے پا لیئے تاں تڑتڑ کرن لگ پیندے نیں۔ اکھان وچ دسیا گیا اے کہ کئی بندے کم پین تے اکھاں متھے تے رکھ لیندے نیں۔

~ قادری کردا بت وچار چنگے ٹکرے گوڑھے یار
پھوکیاں گلاں کرن ہزار توے تے آکے رب دی مار (فقیر قادری)

توے دی تیری تے ہتھ دی میری

تھوڑا فائدہ تیرا تے بوہتا میرا۔

~ توے والی تیری تے ہتھ والی میری بن گیا اوہو حساب قاضی
دوملّاں وچ ککڑی حرام جویں انویں پھسی میں وچ حساب قاضی

تَوے نوں کیہ حق اے دیچکی نوں مہنا مارے کالے ہوون دا

ویکھو: چھج چھانی نوں مہنا نہیں دے سکدا ایاں چھجاوے چھیکالیا۔

واہ نی ماسی ان ودھیئے۔

کوئی عیبی دوجے دا عیب گنوائے تاں کہندے نیں۔

تویوں لاہ کے چلّھے وچ

سدھارن دی تھاں وگاڑ دین بارے آکھدے نیں۔

تہاڈا مال ودھے ساڈیاں بُکّاں ودھن

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اک دے فائدے نال دوجے دا وی فائدہ ہو رہیا اے تاں کہندے نیں۔

تیجا رلیا تے جُھگا گلیا

ساڈی رہتل وچ اک عام وہم اے کہ تن جی جس کم نوں کٹھیاں کرن اوہ نہیں ہوندا' جدوں کسے کم وچ بوہتے بندیاں دے ہون پاروں نقصان ہوئے تاں آکھیدا اے

تیر کمانوں' گل زبانوں' نکلی مڑ نہیں آوندی

ویکھو: مونہوں نکلی ترت پرائی (یاں) گل مونہوں کڈھی پرائی ہوئی

گل کرن توں پہلاں اوہدے تے غور کر لینا چاہیدا اے کیوں جے گل مونہوں نکلی واپس نہیں آسکدی جدوں آکھنا ہووے پہلاں تولو پھیر بولو تاں کہندے نیں۔

تیر نہیں تکّا ای سہی

کوئی کم رب لیکھے بنا اُدّم دے کر چھڈیا جائے تے سوچیا جائے کہ کامیابی ہو گئی تے ٹھیک اے نہیں تاں نہ سہی۔

تیرا بھرت نہیں بھردا

جدوں کسے دی کسے پاروں پوری نہ پے تاں کہندے نیں

تیرا مال سو میرا مال' میرا مال سوہیں ہیں

اوس چالاک بندے بارے آکھیا جاندا اے جیہڑا دوجیاں دا مال اپنا سمجھ کے ورتے تے اپنی واری آئے تے ٹال مٹول کرے۔

تیری ذات کیہ اے؟ چھتے! کھان پین نوں وکھو وکھرے لڑن نوں کٹھے

اجیہے خاندان بارے آکھیدا اے جیہاں دی اگے پچھے تے آپس وچ نہ بنے پر جدوں اوہناں وچوں کسے تے مصیبت آبنے تے کٹھے ہو جان۔

تیری کانی اکھ چمکے میرا پھینا نک دونویں دھراں اِکو جیہیاں خاطر جمع رکھ

جدوں کوئی کسے دے عیب دی تشہیر کرے تے اوہ وی اگوں اوہدے عیب دا نشارا کر کے معاملے نوں اِکو جیہا کرن دا چارا کرے ایس موقعے دا اکھان اے

پچھوکڑ: کسے کانی دی پھینی سہیلی دا رشتہ چُھٹ گیا تے اوس آکھیا پھینی دا رشتہ تے چُھٹ ای جانا سی اوہدے تے نک تے فرشتیاں نے گھُسن مارے سن ایس لئی اوہ پھس گیا۔ پھینی لڑن واسطے آ گئی لڑدیاں لڑدیاں اوس آکھیا تیری کانی اکھ چمکے میرا پھینا نک دونویں دھراں اِکو جیہیاں خاطر جمع رکھ' مطلب اے جے میرے وچ عیب اے تے توں کیہڑی عیبوں خالی ایں' میرا رشتہ چھٹیا اے تے ہُن توں بچ کے رہیں تیرا وی ایہو حال ہون والا اے۔ ایتھوں گل مشہور ہو کے اکھان بنی۔

تیری ملے نہ ملے مینوں دو تھنی چوڈے

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا اپنا کم کڈھ لین ول دھیان دیوے بھانویں اگلے نوں تنگی ہووے گی

تیرے اگّے توا آرسی برابر اے

عقل دے انھے تے مورکھ بندے بارے آکھدے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

تیرے پٹھے دا کیہ چھاننا؟

جدوں کسے دے کم کیتے وچ کوئی گھاٹ یاں ونگ نہ ہوندا ہووے اوس بارے کہندے نیں۔

تیرے لارے تے رنڈے رہن کوارے (یاں) تیرے لارے تے مُنڈے رہن کوارے

ٹالن' تے لارے لپّے لان والیاں بارے آکھیدا اے۔

ے دیندے سب نوں جھوٹھے لارے جگ دے منڈے رہن کوارے
بھلیاں نوں نہیں سوبھدے کارے نہ توڑو اسمانوں تارے (فقیر قادری)

تیرے ڈھڈ ھ وچ اے تے میرے نونہاں وچ

ودھیری ہوشیاری کرن والے بندے دی ہوشیاری جانن والا آکھدا اے۔

تیرے وَل چھل با ہمینے پرمیشر جانے

جدوں کسے بندے دے کماں تے کرتوتاں دی کوئی سمجھ نہ آئے تاں آکھدے نیں۔

ے مکاراں دی مکاری نوں اللہ خوب پچھانے
دل چھل بھمنیئے سب تیرے اوہ پرمیشر جانے (محمد علی فائق)

تیریاں توں ای جانیں (ربّا)

رب تعالیٰ قدرتاں والا اے غائب' تے آون والیاں گلاں دا او ہو جانوں اے رب دی قدرت دا اقرار تے اوہدے تے تکیہ کردیاں آکھی دا اے

ے پردے دارا جد توں ساتھوں مڈھوں پردے تانے
کڈھ آساں تدبیری دل تھیں ہوئے لوک نمانے
ٹانویں سار تیری نوں دل وچ رکھن مرد سیانے
سچ اکھان فقیرا ساڈا تیریاں توں ای جانے!

تیڑ نہ اُتّے' بھونکن کُتّے

بندہ غریب ہووے کپڑے پاٹے ہوئے ہون تے اوہدے تے کتے ای بھونکدے نیں' مخالفت کردیاں کسے دی غریبی دسدیاں آکھدے نیں۔

ے تھو ویاہ کے نونہہ لیاندی خوریا کس کھنوادے دی
تیڑ نہ اُتے اٹی وٹی بُو بُو کردی واہدے دی (فقیر قادری)

ے چھڈ کے منجیاں بھوں تے سُتے
تیڑ نہ اُتے بھوکن کُتے (فقیر قادری)

تیل تِلاں وچ ہوندا اے رَتّو وچ نہیں (یاں) تیل تِلاں وچوں نکلدا اے

تیل تلاں وچوں نکلدا اے رتو وچوں نہیں نکلدا مطلب اے فائدہ اوہدے کولوں ای لیا جاسکدا اے جیہڑا ایس قابل ہووے

تیل تِلاں وچوں ای نکلدا اے

مطلب اے کہ بھاوچ رعایت منافعے وچوں ای کیتی جاسکدی اے

تیل سڑے تے گھیو' گھیو سڑے تے کھیہ

تیل کھان والے دِل نوں تسلی دین لئی کہندے نیں۔

تیل طمع جاں کُو ملے ترت نرم ہو جا

مطلب اے کہ جس نوں لالچ ہوندا اے اوہ نرمی کولوں کم لیندا اے نرمی نال کم کڈھن دی پکّی اے۔

تیل کھانا تے گُلگُلیاں توں پرہیز

جدوں کوئی بندہ اک کم کرلئے تے دوجے او ہو جیہے ای کم توں بہانے بنا کے انکار کرے تاں کہندے نیں۔

تیل ویکھو تیل دی دھار ویکھو

ہر کم وچ صبر تے تحمل کولوں کم لے کے اوہدے اونچ نیچ توں واقف ہو کے تاں اوہنوں کرنا چاہیدا اے۔ چھیتی یاں جھبدے نہیں کرنا چاہیدا اکھان اُردو وچ وی عام کرکے ورتیندا اے۔

پچھوکڑ: اک شہزادے دے چار یار سن' سپاہی' اونٹھاں والا' مولوی تے تیلی جدوں اوہ بادشاہ بنیا تے اوس چونہہ نوں وزیر بنالیا۔ آلے دوالے دیاں بادشاہیاں نے اوہدے ملک تے چڑھائیاں کردتیاں۔ بادشاہ بڑا گھابریا اوس وزیراں نوں بلا کے مشورہ کیتا۔ سپاہی نے صلاح دتی کہ دشمن تے ٹُٹ پو۔ اونٹھ والے نے آکھیا کہ سانوں حالی ایہہ ویکھنا چاہیدا اے کہ اونٹھ کس پاسے (کروٹ) بیٹھدا اے؟ مولوی نے فتویٰ دتا کہ حالی لڑائی جائز نہیں۔ تیلی بولیا حالی تیل ویکھو تیل دی دھار ویکھو تیلی تے اونٹھ والے دیاں ایہہ گلاں مشہور ہو کے اکھان دا درجہ مل لیا۔

ع عشق دے شہر وچ آکے تے ہور حُسن دا گرم بازار ویکھو
سودا پیار دا جے کر خریدیا جے تے ہن نفع نقصان دی بہار ویکھو
اجے ہنے کیوں تُسی گھبرا گئے او چار دن تے ہور گذار ویکھو
اجے ناصر جی خیر دے نال تُسی تیل ویکھو تے تیل دی دھار ویکھو (حکیم ناصر)

تیل ہٹی دا تے گھیو جٹی دا

کسے زمانے وچ ایہہ دونویں چیزاں خالص گنیاں جاندیاں سن۔

تیلاں باجھ نہ بلن مشالاں درداں باجھ نہ آہیں

دکھ تے درد دے بغیر آہ نہیں نکلدی

تیلی دا تیل بلے مشالچی دا دل جلے

ویکھو: داتا دان کرے بھنڈاری دا پیٹ پھٹے'

جدوں خرچ کرن لگیاں اصل مالک تے کجھ نہ محسوس کرے تے جس دے ذریعے خرچ ہو رہیا اے اوہ اینویں پیا سڑے تاں آکھیدا اے۔

تیلی دا داند صبح شام کھل کھائے پھرے مستانہ اِک داند ڈنڈ تے پنجاہ روپے جرمانہ

جدوں کسے نِگدے کولوں (یاں) اولاد کولوں' اوڑک نقصان اپڑے تاں کہندے نیں۔

Dr.Shahbaz Malik

تیلی وی کیتا تے رُکھاوی کھاہدا

مطلب اے کہ سُبھا دے اُلٹ وی عمل کیتا تے پھیر وی مرضی موجب فائدہ حاصل نہ ہویا، چنگی آس تے بھیڑا کم وی کیتا تے پھیر وی آس پوری نہ ہوئی۔

پچھوکڑ: اک سوانی نے اپنے پہلے خاوند کولوں ایس گلّے طلاق لے لئی تے تیلی نال نکاح پڑھالیا کہ اوتھے تر مال کھان نوں ملے گا۔ اگوں تیلی کنجوس مکھی چوس نکلیا تے اوس سوانی نوں تیلی دے گھر وی سکی ای کھانی پئی اوس آکھیا کہ تیلی وی کیتا تے رُکھاوی کھاہدا ایتھوں گل بن گئی۔

تیلی دے بلد نوں گھر ای پنجاہ کوہ

ایس لئی کہ اوس کولھو دے آلے دوآلے چکر لانے ہوندے نیں، اکھان اوتھے پائی دا اے جتھے ایہہ دسنا ہووے کہ ایتھے ای سانوں دوھیرا کم کرنا پیندا اے۔

تیلی دے، تن مرے اُوپروں ٹُٹی لٹھ

تیلی دے تن ڈھگے مرے اُتوں کوہلو دی اکلی لٹھ وی ٹٹ گئی جدوں دُکھ اُتے دُکھ آون تاں آکھدے نیں۔

تیلی کس دا بیلی تے کنگ کاہدا ہتھیار؟

نہ تیلی کولوں کوئی فائدہ تے نہ کنگ کولوں۔

تیلے پکن تے کاج رچن

فصل پک آئے تے جٹ اوہدی آس تے سوکم کرن دیاں آساں لاندا اے عام کر کے ویاہ شادی کردے نیں، کاج شادی نوں کہندے نیں۔

تیئوں بُھل گئے یار پرانے، نویاں دے لڑ لگ کے

اودوں آکھی دا اے جدوں کوئی پرانے سجناں نوں چھڈ کے نویاں نوں اہمیت دین لگ پئے۔

؎ رتی رت نہ چھڈی سریر اندر جوک ہجر دی نے دتا مار ہیرے
بھُل گئی ایس یار پُرانیاں نوں نویں لبھ کے توں کھیڑے یار ہیرے (منظور بٹ)

تینوں پرائی کیہ پئی توں اپنی نبیڑ

دوجے دے معاملیاں وچ دخل نہ دین تے اپنے معاملیاں نوں سیانف نال نبیڑن دی نصیحت اے۔

تینوں چاہ نہیں، سانوں پرواہ نہیں

ویکھو: توں مینوں بتے میں تینوں (یاں) آدرنوں آدر اے

انسان کسے دی عزت کرے تے اگوں عزت کرواوی لیندا اے جے کوئی کسے دی چاہ نہ کرے تے دُوجا وی پرواہ نہیں کردا۔

تینوں کسے نال کیہ؟ توں اپنے آپ جی!

انسان نوں اپنی حیاتی نال غرض ہونی چاہیدی اے دوجیاں دی حیاتی وچ بے جا دخل دین توں منع کیتا گیا اے

تینوں لیندا کوئی نہیں سی تے مینوں دیندا کوئی نہیں سی

جدوں اِکو جیہے نکھد بندے تے سوانی دا ویاہ ہو جائے تاں کہندے نیں۔

تیویں گیا نن بھیڈا شانن، لوئی گُھمبہ نہ ہوئی (یاں) تیویں گیا نن بھیڈ سانن بُھورے گُھمبہ نہ چڑھدے، باندر نہ تولن تکڑی تے رچھ نہ گھنے گھڑدے

تعلیم یافتہ بیوی تے نہاون والی بھیڈ تے لوئی دھوبی کدی نہیں دھوندے یاں پڑھی لکھی بیوی نہان والی بھیڈ تے بُھورا (کمبل) دھوبی دھوندا اے (ایہناں نوں دھون دی لوڑ نہیں، ایہہ انج ای ٹھیک ہوندے نیں) باندر ترازو نہیں پھڑ سکدے تے رچھ سنیارے نہیں بن سکدے، مطلب اے جاہل آدمی عقل والے کم نہیں کردے۔

تھ

تھالی وِچ لُون نہیں بھنی دا

تھالی وچ لون بھننا کوچج اے مطلب اے کہ کوئی اجیہا کم نہیں کرنا چاہیدا جیہدے نال فائدہ گھٹ تے نقصان ودھ ہون دا ڈر ہووے۔

؎ بھلکے ایتھے نہ ہووسن دونویں گویاں سانوں شگن ایہہ نظر آیا جے
وارث شاہ شیطان بدنام کرسو لُون تھالی دے وچ بھنایا جے

تھالے دے وچ شکر بھوری آکھاں تینوں سناواں ہوری

ویکھو: دھیئے گل سُن نوہیں کن کر

جدوں گل سنانی کسے ہور نوں ہووے تے کیتی کسے ہور نال جائے تاں آکھدے نیں۔

تھاں تے لکھے دا تے ہل وچ لکھے دا

دسّن نوں چنگا تے کم نوں نکھد

تھڈا تے کڈھیا ہک برابر

بندے دا تھاں چھڈ کے چلے جانا یاں لوٹے دا پٹ کے دوجی تھانویں لانا اکو جیہا اے دونویں قسمت نال ای کامیاب ہوندے نیں۔

تھڑا پُرانا سُوتکا میرے بانکے دے ہتھیار

غریب آدمی دی غریبی حالت دسن لئی طنز نال آکھدے نیں۔

تُھڑے دا علاج اے تھڑے دا نہیں

چیز گھٹ رکھن والا صبر کر لیندا اے تھڑ جاں والا انساں دا لالچی صبر نہیں کردا۔

تُھڑیا سنبھل جاندا اے پر تھڑیا نہیں سنبھلدا

ویکھو: تالوں کھنجی ڈومنی گائے آل بتال

عام کر کے ایہہ اکھان اوتھے ورتیا جاندا اے جدوں ایہہ کہنا ہووے کہ کسے

Dr. Shahbaz Malik

بندے دا خرچ ولوں اک ادھی واری آمدنی نالوں گھاٹا ہوئے اوہ کجھ چر مگروں پور اہو جاندا اے پر جیہڑے بندے دا گھاٹا ہمیش ای رہے اوہ کدی وی پورا نہیں ہوندا جس دا نتیجہ ایہہ ہوندا اے کہ اوہ کدی وی اقتصادی لحاظ نال سنبھل نہیں سکدا۔

ٹھڑیاں دے کُرم دا ہلے جوگاں دیندے واہن نوں تے کھوہ دیندے گھر مالے

کسے غریب گھر دے مُنڈے نوں امیر گھرانے دا ساک مِل جائے تے اوہدی خوب پالنا تے مدد ہوندی ہووے تاں آکھدے نیں

تُھک وی اتھے تے ٹُھک وی اتھے

تُھک : لعنت اے، نفرت نال بھیڑا آکھنا، تُھو تُھو کرنا، ٹُھک : ٹھکانہ، مجلس، جماعت، جے کوئی بندہ کسے نوں بھیڑا وی آکھے تے پھیر آپے اوس تھاں براجمان ہو جائے تاں آکھیدا اے۔

تھکے دا کوئی نہ سکا

تھکے توں مراد پچھڑیا ہویا مصیبت وچ گرفتار، ایس حالت وچ کوئی مدد لئی نہیں آوندا۔

تھکیا اونٹھ سراں ول تکے

اونٹھ تھک جاوے تے سراں (ٹھہرن دی جگہ) ول ویکھدا اے مطلب اے بندہ تھک جائے تے ٹھہرن دے ٹکانے ول ویکھدا اے۔

تھکیں وڑے نہیں پکدے

کسے کم نوں حاصل کرن لئی بَکھد آہر کرن تے آکھدے نیں، کم ودھیا چاہنا تے پلا نہ لانا۔

سعدی جیہاں دی پیش نہ جان دِتی ایسے جان دیاں وَل چھل بیلی
لوڑ تیل دی نہیں منظور ایہناں تھکاں نال لیورن وڑے تل بیلی

تھگڑی نال تھگڑی رلدی ہے

ٹاکی نال ٹاکی جُڑدی اے مطلب اے کہ برابر دی حیثیت والیاں نال رشتے داری سجدی اے۔

تھل اونٹھاں، جل بیڑیاں مہیں دریاواں دے کن، آہن بیٹھیاں چھیریاں بوہے آئی جنج پنجاں دا اک ای ون

تھل (ریت) وچ اونٹھ پانی وچ بیڑی دریا وچ مجھ ویہڑے وچ بیٹھیاں ٹیاراں تے دروازے تے آئی جنج ایہہ ساریاں اِکو قسم (کن) دیاں چنگیاں لگدیاں نیں۔ پنجاب دیس دی رہتل دا اک نقشہ کھچیا گیا اے

تھل دے گواہنڈ کراڑ دی داہڑی

ایہہ اک برابر ہوندے نیں مطلب اے کدی آباد تے کدی بے آباد۔

تھلاں دے پلے پانی وِچ گلے

تھل ریت ای ریت ہوندی اے اتھے دے وسنیکاں نوں خشکی وچ رہن دی عادت پے جاندی اے پر جے ایہناں نوں تھوڑے پانی وچ وی رہنا پے جائے تاں اوہ گل جاندے نیں، جدوں کسے نوں اپنی عادت توں اُلٹ ماحول میسر آئے تے اوس وچوں اوہنوں نقصان اپڑے تاں وی آکھیدا اے۔

تھلے پٹواری اُتے باری

تھلے (دنیا اُتے) پٹواری تے اُتے (حاکم کُل) اللہ تعالیٰ، دیس پنجاب وچ پٹواری نوں اینے اختیار نیں کہ اوہ رب وانگ ان داتا اکھواندا اے پٹواری دی زمینی حقیقت تے اہمیت دا اظہار اے۔

تُھلے کپڑے ہنڈے چنگے

ویکھو: ٹُھلے کپڑے ہنڈے چنگے۔

مطلب اے کہ موٹے کپڑے بوہتا ہنڈدے نیں۔

تھلے والا ہتھ اُتے نہیں آوندا

مطلب اے جس نوں منگن دی عادت پے جائے اوہ دیندا نہیں

تھوبی چڑھی تے دشمن وی نہ وجھے

مطلب ایہہ اے کہ جدوں تو انج پوے تے روٹیاں لگن لگ پین تے پھیر دشمن وِی بھکھا نہیں مردا۔

تھوتھا چنا باجے گھنا

ویکھو: خالی بھانڈے بوہتے کھڑکدے نیں۔

کمزور منہ زور بارے آکھی دا اے جیہدے وچ گن کوئی نہ ہووے تے گلاں بڑیاں کرے۔ ایہہ اکھان اُردو وچ وی ورتیندا اے۔

تھوتھے شاہ دیاں من وچ کھپیاں

ویکھو: باڑے شاہ دیاں من وچ کھپیاں، پنجیں لاں پنجاہیں ویچاں

اپنے من وچ شیخ چلیاں لانا۔

تھوڑ بُری کہ چھری

تھوڑ نوں بریاں کہن لئی ورتی دا اے۔

تھوڑا پانی ڈھیر اُبالا

پانی گھٹ ہووے تے چھیتی تے بوہتا اُبلدا اے مطلب اے کمزوریاں کم ظرف بندہ بوہتا آکڑدا اے، اتراندا اے، کمزور بندے نوں غصہ دی چھیتی آوندا اے۔

تھوڑا جُسہ کرودھ بوہتا

ماڑے بندے وچ غصہ بوہتا ہوندا اے۔

تھوڑا دینا بوہتی مِنت

دھیاں والے عام کر کے دھیاں ٹورن لگیاں کڑماں نوں آکھدے نیں۔

تھوڑا کھا کے سَوکھا رہو

بھکھ رکھ کے کھان والا بیمار وی گھٹ ای ہوندا اے

Dr. Shahbaz Malik

تھوڑا کھائیے' خطا نہ کھائیے

حکمت دا اصول اے کہ بھکھ رکھ کے کھانا چاہیدا اے ایس نال بندہ سوکھا رہندا اے۔

تھوڑا کھٹیئے تے بھوں سُدھا (یاں) تھوڑا کھٹیے بَرکت ڈھیر

کاروبار وچ مناسب منافع کمان دی پکی اے

تھوڑا لدسو یرے آ

ودھیریاں ذمہ داریاں نہ چکن یاں ودھیرا منافع نہ کمان بارے تعلیم اے۔

تھوڑی پونجی خصمیں کھائے (یاں) تھوڑی کھائے آپ نوں تے بوہتی کھائے گاہک نوں

ویکھو: ڈاڈھیر گاہک نوں کھائے چھوٹا ڈھیر مالک نوں کھائے کاروبار دا ایہہ اصول اے کہ پیسہ پیسے نوں کماندا اے ایس کرکے کاروبار وچ جنا ودھ پیسہ لاؤ گے اونا ای ودھ نفع ہووے گا' کاروبار وچ ودھ سرمایہ لان دی مت اے۔

تھوڑی رہاتے جل پلا چھکی کپ تے نکی گاہ برکت گھتسی آپ خدا

مطلب اے تھوڑا رقبہ کاشت کرو تے پانی دیو' گھر وڑ کے تھلیوں وڈھو تے گاہو اللہ تعالیٰ کھیتی وچ آپ برکت پاوے گا' کم بھانویں تھوڑا کرو پر معیاری کرو ایہہ مت دی گل اے۔

تھوڑے تے ای صبر سنتوکھ کرنا بڑی امیری اے

لالچ نہ کرن دی پکی اے جو وی اللہ تعالیٰ نے دتا ہووے اوہدے اُتے صبر کرنا چاہیدا اے کیوں جے لالچ کرن والا بعض ویلے انگلی وی گوا لیندا اے۔

تھوم کھاسی تاں بُو آسی

مطلب اے جے بھیڑا کم کرو گے تے لوکاں نوں ایس دا پتہ وی لگ جائے گا۔

ٹ

ٹاٹ دی جُلّی تے ریشم دا بخیہ

ویکھو: کالی کُتی لال پونچھ (یاں) ککھاں دی کلی تے دندکھنڈ ادا پاڑچھا۔

بے جوڑ چیزاں بارے آکھدے نیں۔

ٹاھلی دے تن پت

ویکھو: ستے دیاں تن لتاں

اجیہی ضد کرنی کہ کسے دے سمجھایاں وی نہ سمجھے تاں آکھیدا اے۔

ٹاھلی' کِکر دا کوئی جوڑ نہیں

ٹاھلی (تے دیار) چنگیاں لکڑاں نیں ٹاھلی دے مقابلے تے کِکر ایڈی چنگی لکڑی نہیں' دوناں دا جوڑ کوئی نہیں (اکھان ایہناں دواں لکڑاں دے چنگے ہون واسطے وی ورتیا جاندا اے)

ٹاھلیوں ڈِگ پئے کچے گِھچے' وات یتیماں دی کوئی نہ پچھے

چھوٹی عمرے جدوں ماپیاں دا سایہ سروں لتھ جائے تے اولاد دے رُل جان تے آکھیدا اے۔

ٹٹ پے ٹاہلیوں کچے گھچے وات یتیماں وی کوئی نہ پچھے
آن کے آپ سنبھال وے اجڑی نگری نوں سائیاں (ملک لال دین قیصر)

ٹبر بھکھا مرے تے بنرا سیلاں کرے

لاپرواہ تے غیر ذمہ دار بندے بارے کہندے نیں جیہڑا اپنے گھریلو فرض چھڈ کے ذاتی عیش آرام نوں چنگا سمجھے۔

ٹبہ واہ تے کاں اڈا' کھان پین نوں خشکہ کھا

زمیندار نوں مت اے کہ اُچی یاں ٹبے والی زمین واہیں گا' کاں اڈاویں گا تے خشکہ چاول کھاویں گا۔

ٹپہ زمین دا تے ناں زمیندار

ویکھو: اکھوں انھی ناں نور بھری

کرتوت کوئی نہ ہونی تے وڈیاں بن بن بہنا

ٹٹو بھاڑے دا کرنا ایں تے کڑماں دا ای رہ گیا اے؟

جدوں اپنایاں لحاظ والا بندہ کاروبار وچ بالکل رعایت یاں سہولت نہ دیوے تاں آکھیدا اے مطلب اے کہ چیز دا مُل یاں فاصلے دا بھاڑا اوناں ای دینا ایں جنا بزار دا مُل اے تاں پھیر واقف کاریاں کسے نگدے دا ای کیہ ضروری اے جتھوں مرضی لئو' جیہڑا مرضی جے بھاڑے تے لئو پھیر کسے دا کاہدا احسان؟

ٹٹوا کھا گیا ہٹوا' مُڑ ٹٹوے دا ٹٹوا

جدوں کسے بندے تے بھانویں کِنی محنت تے خرچ کیتا جاوے اوہدیاں عادتاں نہ بدلن تاں کہندے نیں۔

ٹٹی بانہہ تے چوڑیاں دا چاء

ویکھو: انھے دی رنجھ گلیلے تے (یاں) اکھوں انھی ممیرے دا سرمہ

بندہ اوس جوگا نہ ہووے جس دا اوہ چاء کرے یاں عمل کرن دی کوشش کرے تاں آکھیدا اے۔

ٹٹی بانہہ گل جندڑی

متھاج دی حیاتی دُکھ بھری ہوندی اے

ٹٹی سانڈھن ہار گوپال

مطلب ایہہ اے کہ رب ٹٹیاں ہویاں سانجھاں نوں ملا رہیا اے

ٹٹی نوں کون گنڈھے؟

جدوں کوئی خرابی ٹھیک نہ ہووے تاں کہندے نیں' مطلب اے کہ جے رب

Dr. Shahbaz Malik

وَلوں ای ٹٹ گئی اے تے پھیر ایس نوں کون گنڈھ سکدا اے

ٹُٹی ہوئی منگھلی وی دس بھانڈے بھندی اے

مطلب اے کہ بوہتا تگڑا یاں دولت مند بندہ کمزوریاں غریب ہو کے وی اوہ کئیاں طاقت وراں یاں امیراں نالوں چنگا ہوندا اے۔

ٹُٹّے، پھٹّے نہ ملن کریئے لکھ اُپا

دل ٹٹ جائے یاں دو بندیاں وچ کسے پاروں وکھواں ہو جاوے تے ملاپ مشکل ہوندا اے۔

ٹٹے پھُٹے نہ ملن، گُل کنچن دی ریت

مطلب اے کہ ایہہ ٹٹ گے پھیر اوس شکل وچ نہیں آ سکدے۔

ٹٹے دل نہیں کدی جُڑدے، چڑھدے ہڑ نہیں کدے مُڑدے

انسان دا دل اک عجیب چیز اے جے کسے پاروں ٹٹ جائے اوہ گل جو انسان چاہندا اے اوہ نہ ہووے تے ہون دی اُمید نہ ہووے تے دل ٹٹ جاندا اے ایہہ انج اے جیویں شیشے وچ تریڑ آ جائے تے شیشہ اُنج دا نہیں ہو سکدا انج ای دریا دا ہڑ آ جائے تے مُڑدا نہیں مک جاندا اے۔

ٹُٹے راس نہ آؤندے گنڈھ گنڈھیلے ہو

وگاڑ پے جان مگروں صلح صفائی وی ہو جائے تاں وی دِل صاف نہ ہووے تاں بولدے نیں۔

ٹُٹیاں باہواں گل نوں آؤندیاں نیں

ویکھو: بھجیاں باہواں اوڑک گل نوں آؤندیاں نیں

دُکھ اپڑن تے بندہ اپنے ساکاں ول ای مدد لئی جاندا اے۔

ٹٹیہری آکھدی اے اَسمان میں ای تھمیا ہویا اے

ٹٹیہری اک جانور اے لمیاں لمیاں لتاں والا ہوندا اے۔ ایہدے ولوں مت دی گل ایہہ کیتی گئی اے کہ کوئی اجیہا انسان جیہڑا ایڈا مضبوط نہ ہووے اینا با کمال نہ ہووے پر دسے ایہہ کہ دنیا دے وڈے وڈے کم اوس پاروں ای ہو رہے نیں۔ بندہ اپنے آپ نوں خواہ مخواہ اہم سمجھے تاں آکھیدا اے۔

ٹِڈّی ٹپو تے پہاڑ ڈھاؤ؟

جدوں کسے نتانے بندے بارے ایہہ آکھنا ہووے کہ اوہ نقصان کوئی نہیں اپڑا سکدا مطلب اے کہ اوہ غصے وچ آ جائے گا تے کیہ کر لئے گا؟

ٹِڈی دا آؤنا کال دی نشانی

ٹِڈی آ کے فصلاں دا ستیاناس کر دی اے ایس لئی جدوں آوے تے دانے تباہ ہو جاندے نیں تے کال پے جاندا اے۔

ٹڈی سوئی ٹوکا جمیا

جدوں ماپیاں نالوں اولاد ہور چالاک یاں خراب ہووے تاں کہندے نیں۔

ٹِڈیاں نوں مَمّے لگ گے

اُردو وچ کہندے نیں۔ مینڈ کی کو زکام ہو گیا' جدوں کوئی تھوڑ بِتا بندہ اینویں ای پیانزا کتاں کرے تاں کہندے نیں۔

مے ٹڈیاں تائیں بھی لگ گئے' تیری گل نوں لیا ازما ہیرے
توں تے کسے دی سکی نہیں بنن والی' ہیں توں وانگ سپّاں بے وفا ہیرے (منظور بٹ)

ٹُردا جاگدا' بیٹھا سُتا' سُتا مویا

متحرک بندہ اصل وچ چنگا ہوندا اے بیٹھا تے سُتا (مویا) اک برابر ہوندے نیں' بندے نوں حرکت وچ رہن دی پکّی اے

ٹُردی پھردی نہ مرے تے بیٹھڑی مر جائے' اوہ وی اُکا نہ مرے جو تھوڑا تھوڑا کھائے

بندہ ٹُردا پھردا رہے تے لہو گرم رہندا اے' حِرکت وچ ای برکت ہوندی اے' انج ای جے بندہ تھوڑا تھوڑا اوی کھاندا رہے تے مردا نہیں کمزور ہوندا اے۔

ٹُردے تے بھجدے دا کیہ میل؟

بھجن والا بندہ ظاہر اے ٹُردے بندے توں کتے پہلاں منزل تے اپڑ سکدا اے جے ایس نوں ترقی یافتہ تے ٹردے نوں پچھڑیا آکھیا جاوے تے امیر تے غریب دا مقابلہ نہ ہون دا مضمون اے۔

ٹُردے دے پیر نہیں بھر دے

ہمت والا بندہ ہمیش کامیاب ہوندا اے۔

ٹردے نوں کوئی نہیں مِلدا

مطلب اے کہ جیہڑا بندہ مسلسل کوشس کردا رہندا اے اوس تیکر کوئی وی نہیں اپڑ سکدا۔

ٹُرسگاں نہ تے پھٹّے منہ گوڈیاں دا

ویکھو: نچن ناچ نہ جان دی تے آکھے ویہڑا ڈنگا اے

آپ تے کجھ کر نہ سکے تے بہانہ پا کے دوس کسے نوں دیوے تاں کہندے نیں۔

ٹُر گئے تے مر گئے دیاں تھوڑاں پچھوں یاد آؤندیاں نیں

جدوں بندہ یاں چیز کول ہووے اوس دی اہمیت دا اینا اندازہ نہیں ہوندا جدوں اوس دے مر جان' چلے جان یاں چیز دے کھُس جان پچھوں ہوندا اے۔

ٹُر گئے دا گلہ کوئی نہیں کردا

جدوں اک بندہ چلا ای گیا تے پھیر گلہ کس نال کرے اوہ تے سُن ای نہیں رہیا ہوندا' جدوں کوئی ساتھ چھڈ جائے تاں آکھدے نیں۔

ٹُر مردا سو پھُر مردا' جو بہہ مردا سو جھُر مردا

مطلب اے جیہڑا کوشِش کردا اے اوہ کامیاب ہو جاندا اے تے جیہڑا بیٹھا رہندا اے اوہ اپنی ناکامی تے جھُردا رہندا اے۔

Dr.Shahbaz Malik

ٹریا گھمیار نال کن مروڑے کھوتے دے

دھسو بندے بارے کہندے نیں جنھوں تھوڑی جنی کھُل دتی جاوے تے اوہ موڈھیاں تے چڑھ کھلووے تے اوس کھُل کولوں ناجائز فائدہ وی اُٹھاوے۔

ٹکّر دین والا مندا اتے مت دین والا چنگا

انسان نوں چنگی ہدایت زندگی نوں چنگا کرن لئی اَت ضروری ہوندی اے' ہدایت یافتہ بندہ کھان دا آپ بندوبست کر سکدا اے جدوں کہ کھان نوں دین والا بندہ کدوں تیکر دیوے گا' ایس لئی مت دین والا ای چنگا ہویا۔

ٹکّر کھاہدا دِن والا نے' کپڑے پاٹے گھر نوں آئے (یاں) ٹکّر کھاہدا ڈنگ ولائے کپڑے پاٹے گھر نوں آئے۔

بے مقصد زندگی گزارن والیاں بارے کہندے نیں۔ جیہڑا روٹی کھان تے کپڑے پاڑن نوں ای حیاتی سمجھدے نیں' ایجیے بندیاں بارے وی آکھیدا اے جیہڑے پردیس کمان لئی جان تے سکھنے ای آون۔

ٹکّی اُتے تھوم' لکھن والا لکھ گیا موڑن والا کون؟

اللہ تعالیٰ نے بندے دی قسمت وچ جو لکھیا اے اوس نوں نہ کوئی بدل سکدا اے تے نہ ہون توں موڑ سکدا اے' رب تعالیٰ دے مالک کُل ہون دا بیان اے۔

ٹکے دی باندی ہزاراں گُوں بدّھے

امیر دا ٹکے دا نوکر امیر دے حکم نال ہزاروں روپے والے بندے نوں پھڑ لیندا اے سرکار دے ٹکے نوکر سرکاری حکم نال کئی لکھ تے کروڑپتیاں نوں بنھ لیندے نیں حکم دی سرداری اے۔

ٹکے دی ہانڈی گئی تے کُتے دا وساہ گیا (یاں) ٹکے دی ہانڈی گئی تے کُتے دی ذات پچھانی گئی

جدوں کسے بندے کولوں بندہ وساہ وچ نقصان اُٹھا لئے تے اگوں واسطے اوہدے کردار دا تے وہار دا پتہ لگ جاندا اے تے پھیر بندہ اوہدا وساہ نہیں کردا۔

ٹکے سیر مہنگا تے روپے سیر سستا (یاں) ٹکے ہاتھی مہنگا' سودا سستا

پلے رقم نہ ہووے تے سستی چیز دی مہنگی لگدی اے تے پلے ہووے تے مہنگی دی سستی جاپدی اے' تجربے دی گل اے۔

ٹِلیوں گجے تے گاں چوندا بھجے (یاں) چھالی بدل گجے گاں چوندا بھجے

ویکھو: بدل چڑھیا ٹلیوں گاں کھولن نہ دیوے' کلتیوں پہاڑ ولوں آیا بدل ایڈی چھیتی وسدا اے کہ سامان یاں مال ڈنگر سانبھن دا موقعہ وی نہیں دیندا۔

ٹنڈ بیراں دی تے پنڈ بھُسیاں دا

ویکھو: اک نمبو تے ٹبر بھُسیاں دا

جدوں چیز تھوڑی ہووے تے طلب گار زیادہ ہون تاں کہندے نیں۔

ٹنڈ جیہا بھانڈا نہیں جے رِڑھے نہ

جٹ جیہا بندہ نہیں جے تھڑے نہ'

راہنگوڑھ جیہا وریام نہیں جے تڑے نہ'

توت جیہی لکڑی نہیں جے پھرے نہ

ویکھو: ٹنڈ جیہا بھانڈا نہیں جے رڑھے نہ چوہڑے جیہا.......

ٹنڈ جیہا بھانڈا نہیں جے رِڑھے نہ

چوہڑے جیہا جوان نہیں جے تڑے نہ

بھورے جیہا کپڑا نہیں جے رکوے نہ

جٹ جیہا راٹھ نہیں جے تھڑے نہ

توت جیہی لکڑی نہیں جے پھرے نہ

ایہہ سارے تاں ای چنگے لگدے نیں جے ایہناں وچ بیان ہوئے عیب نہ ہون۔

ٹنڈ دا نہیں گھر آئیں سائیاں

ویکھو: آپ نہ جوگی گواہنڈے ولائیے

اپنے کھان جوگا تے ہووے نہ دوجے نوں دعوت تے بلانا

ٹنڈاں' کدی بھریاں کدی سکھنیاں

سدا اک جیہے حالے نہیں رہندے' ہر کمال نوں زوال اے۔

ٹِنڈاں گھڑن نہ جان دے مگھیاں دے استاد

وچ کوئی گن نہ ہووے تے اینویں پیا بن دا پھرے مطلب اے کہ تاں موجب عمل نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

پہلاں ماپے اُوت سن رل پئی پھیر اولاد
رہندی گل گوائیکے کیتا گھر برباد
مارن لُت گھڑتیاں گلاں بے سواد
ٹنڈاں گھڑن نہ جاندے مگھیاں دے استاد (فقیر قادری)

ٹنڈی بانہہ تے چوڑی دا چاء

ویکھو: اتھے دی ریجھ گلیلے تے (یاں) انّھی نوں گدے دا چاء

ٹنوا گیا پتاں نوں نہ پت آئے نہ ٹنوا

ٹنوا (سبز رنگ دا چڑی ورگا پرندا) پت (پتر' رکھاں دے) مطلب اے کہ ٹنوا پتر لین گیا سی نہ پتر آئے نہ اوہ واپس آیا' جدوں کوئی کسے کم جائے نہ اوہ کم ہووے نہ اوہ بوہڑے تاں آکھیدا اے۔

ٹوبھے دا پانی مشکل بھردا اے

ٹوبھا' چھپڑیاں تالاب نوں آکھدے نیں ایس وچ پانی بھرن دا ذریعہ صرف بارش ای ہوندا اے جس تھاں ایہہ ٹوبھے ہوندے نیں اوتھے بارشاں دی گھٹ ای

Dr.Shahbaz Malik

ہونْدیاں نیں اوہدروں مال مویشی تے انسان ایس نوں خالی وی کر دیندے نیں۔

ٹوپہ ہٹی تے ٹوپہ بھٹھی ٹوپے دیاں گڑ دھاناں
صرفہ صرفہ ورتن لگے اُجڑتے نہیں جاناں

جے دکان توں ٹوپہ لے کے اوس نوں ای پکالیا جائے تے انج ٹوپے ٹوپے دا چکّر (گڑدھی) رکھیا جائے تے انج دا صرفہ انسان نوں اُجڑن کولوں بچالیندا اے۔

بندے نوں چاہیدا اے کہ جتّی لوڑ ہووے اوتی خریداری کرے جتا کھانا ہووے اونا پکائے انج اُجڑن کولوں بچیار ہنداا ے۔

ٹوپے والی سنگے پٹر وپی والی منگے

جس نے ودھ خرچ کیتا اے اوہ پچھے تے گھٹ خرچ کرن والا اگے ہو کے ودھ فائدے دا طلب گار اے۔

ٹھ

ٹھٹھیاراں دی گاگر چوندی اے

ویکھو: ملاح دے حقے وچ پانی نہ

مطلب اے کہ ترکھان دی منجی ٹٹی ہوئی' جدوں کم دا ماہر سُستی کارن آسانی نال کیتے جاسکن والے کم نوں وی نہ کرے تاں کہندے نیں۔

ٹھٹھیاراں دے کبوتر کدی شی کیتیاں نہیں اُڈدے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کوئی ڈھیٹھ بندہ تھوڑی کیتیاں ڈرن یاں مڑن والا نہیں تاں آکھیا جاندا اے

ٹھگ ملیندے ٹھگاں سروں لاگھیدے پگّاں

ویکھو: چوراں نوں مورتے موراں نوں بلائیں

جدوں چالاک نوں اپنے توں ودھ چالاک مل جائے تاں آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: گل سنی دی اے کہ اک نائی نکما سی اوس دی بیوی بڑی چالاک تے کھچری سی اوس نائی نوں راجے کول گھلیا تے پکّی کیتی سوالی بن کے جا جے راجہ کجھ نہ دیوے تے ڈھیٹھ بن کے کھلو رہویں اوس انج کیتا راجے نے مگروں لاہن لئی بنجر زمین دے دتی' نائن چالاک سی بنجر زمین توں کجھ نہیں مل سکدا سی جدوں تیکر خرچہ کر کے واہی نہ جاندی اوس نائی نوں آکھیا جو میں کراں توں انج ای کریں نائن زمین تے جا کے زمین ول جھک کے ٹرن لگ پئی جیویں کجھ لبھ رہی ہووے لوکاں نے ویکھیا تے اوہناں وچوں ڈاکواں دے ٹولے نے نائن کولوں گل پچھی اوس دسیا ایس زمین وچ اوہدے نانے دولت دی دیگ دبی سی اوہ لبھ رہی آں رات پئی تے چوراں ساری زمین پٹ ماری کجھ نہ ملیا سویرے نائن نے بندے نوں آکھیا بی پادے اوس انج ای کیتا فصل واہ واہ ہوئی چور اپڑ گئے تے حصہ منگیا نائن نے انکار کر دتا چوراں آکھیا اسی لُٹ لاں گے تے چلے گئے اک رہ گیا جس نوں سوانی نے ویکھ لیا سی اوس نے اک گھڑے وچ ٹھوہیں بھونڈ وغیرہ بھرے۔ چور نوں دس دتا کہ دولت اے چور آئے گھڑا لے گئے' توڑیا تے اندر جو سی لڑیا اوہناں اپنیاں پگاں وی لا سٹیاں ایتھوں گل بن گئی۔

ٹھگاں توں بچیا تے چور لے گئے

مطلب اے اک مصیبت توں بچیا تے دُوجی مصیبت پے گئی

ٹھل پُوچھلا' او کھل پیرا چھجل کناں کدی نہیں میدانے بھناں

مطلب اے انج دے گھوڑے تے ڈھگے کسے کم دے نہیں ہوندے۔

ٹُھلھے کپڑے ہنڈے چنگے

ویکھو: تُھلے کپڑے ہنڈے چنگے

موٹے کپڑے بوہتا ہنڈدے نیں۔

ٹُھلھی بنّی کھاوے گھنی' شوہ آکھے کلھوٹی بھنّی' پتلی گوار کھاوے چار شوہ آکھے میڈی صرفے دار

ویکھو: پتلی نار کھاوے چار کنت آکھے میری صرفے دار موٹی بنّی کھاوے گھنی مرد آکھے میری کوٹھی بھنی۔

ٹُھلھی ترمیمت' سیالے دا سو را اے

موٹی بیوی سیال دا اُچھاڑ ہوندی اے

ٹھنڈ نال بندہ نہیں مردا بھکھ نال بندہ مردا اے

سردی دا علاج تے اُپاہ موجود اے بھکھ دا اُپا وسیلہ نہ ہووے تے موجود ای نہیں

مطلب اے بھکھ ٹھنڈ نالوں خطرناک ہے

ٹھنڈا کر کے کھا' تتّے دا کھاسیں تے منہ سڑسی آ

انساں دا گرم کھانا منہ ساڑ دیندا اے۔ مطلب اے جلدی تے اوتاوے کم وچ نقصان دا امکان ہوندا اے بندے نوں بے صبری توں ڈکیا گیا اے۔

ٹھنڈا کھائے تے کوسے نہائے' وید حکیم دے کدی نہ جائے

کھانا بوہتا گرم نقصان دیندا اے ٹھنڈا کر کے کھانا' کوسے پانی نال نہانا چنگا ہوندا اے۔ صحت چنگی رہندی اے تے حکیم کول جان دی لوڑ نہیں ہوندی

ٹھنڈا لوہیا تتّے لوہے نوں وڈھدا اے

مطلب اے کہ مزاج وچ دھیما پن' بُردباری ہووے تے کم چنگے ڈھنگ نال کڈھیا جاسکدا اے۔

ٹھنڈی ٹھنڈی کھانہ پوی پھوکنا' کولوں کولوں سدنہ پوی گولنا

ٹھنڈی کر کے کھان نال پھوکاں نہیں مارنیاں پیندیاں تے نیڑیوں بلان نال

Dr.Shahbaz Malik

آواز اں نہیں دیندیاں پیندیاں مطلب اے معاملات نوں اعتدال نال نبیڑنا چاہیدا اے درمیانہ رستہ ای چنگار ہندا اے۔

ٹھو ٹھے نال کنالی تے ڈھگیاں نال ہالی

اک چیز دوجی چیز نال مکمل ہوندی اے

ٹھوکر کھائے تاں بدھ پائے

نقصان اٹھا کے ای انسان نوں عقل آوندی اے

ٹھوکر لگدی اے تاں سمجھ آوندی اے

انسان نوں حیاتی دے معاملیاں وچ جدوں کوئی نقصان اپڑدا اے دکھ ہوندا اے تے نال ای تجربہ وی حاصل ہوندا اے انج انسان دی حیاتی گزارن دی عقل سمجھ وچ وادھا ہوندا اے

ٹھوہیں داڈنگیا بھویں تے سپ داڈنگیا سوئیں

ٹھوہیں داڈنگ پیڑ کردا اے تکلیف دہ ہوندا اے تے بندہ نٹھا پھردا اے پر سپ دے ڈنگ نال نشہ چڑھدا اے تے بندہ سوندا اے انج ای اوہدی موت ہو جاندی اے۔ ایہہ نشانیاں نیں۔

ٹھہسوں ٹھہسوں نہ تاں بھیں بھراتاں رہسوں

تہاڈا ساڈا باہمی تصفیہ ہو گیا تے ٹھیک اے نہیں تے بھائی بندی تے قائم رہے گی' معاملات وچ میانہ روی اختیار کرن تے آخری حدنوں نہ چھوہن دی پکی اے جیویں کہندے نیں گل لگنوں جائیے پر منہ لگنوں نہ جائیے۔

ٹھیکرے وچ اگ تے دوزخاں نال مقابلہ

اپنی حیثیت ایہہ اے کہ اک نکے جیہے تیریاں ٹھیکرے وچ اگ اے۔ چلھا وی بھریا ہویا نہیں تے دعوٰی بوہتی اگ دا کر رہیا اے مطلب اے کم حیثیت جدوں وڈیائی دے دعوے کرے تاں آکھیدا اے۔

ٹھیل مہانیا بیڑی ٹھوں تے کپ گھن لاہا

مہانا: ملاح، ٹھیل: دریا وچ چلانا بیڑی دا لاہا: فکر، چنتا

اے ملاح (اللہ تعالیٰ دی آس تے) بیڑی نوں دریا (پانی) وچ چلانا شروع کر دے تے چنتا تے فکر نوں وڈھ کے سُٹ دے۔ مطلب اے کم نوں اللہ دے آسرے تے شروع کر دینا چاہیدا اے تے فکر لاہ دینا چاہیدا اے۔

ٹھیلن میر مہانے اگوں اللہ جانے

ملاح دریا (سمندر) وچ کشتی چلانا شروع کر دیندا اے اللہ دی آس تے پار لانا تے رب تعالیٰ دے فضل تے کرم نال ہوندا اے۔ انسان دا کم اے کوشش کرنا۔ نتیجہ اللہ تے سُٹ دینا چاہیدا اے۔

ث

ثابت کرتے منہ تے مار

مطلب ایہہ اے کہ جرم یاں قصور باقاعدہ ثابت کرتے پھیر بے دھڑک ہو کے اوہدی ذمہ داری قصوروار تے سُٹ دے۔

ج

جاوو ہاسڑدی ہے جتھاں بھاہ بلدی ہے

دُکھی نوں ای دکھ دا احساس ہوندا اے

جا' جائیے توں اپنے گھر ایتھے کھیڈن پوتریاں

دھیاں پرایا دھن ہوندیاں نیں' اوہناں اوڑک سوہرے گھر جانا ہوندا اے۔ اصل وچ اوہ ای اوہناں اپنا گھر ہوندا اے' دھی نوں آکھیا گیا اے اپنے (خاوند دے) گھر جا' اسی توں نہاں لیائے اوہناں دیاں دھیاں (یعنی ساڈیاں پوتریاں) ایس ویہڑے وچ کھیڈن' دھیاں پرایا دھن ہون بارے آکھیدا اے۔

جادو اوہ جیہڑا سر چڑھ کے بولے

جدوں کوئی چیز اپنا اثر نکھیڑواں دسے تے جھٹ پٹ دسے اوتھے آکھیدا اے۔

~ تے اللہ دی گل ہمیشہ اُتے اُتے رہندی

جادو اوہ جو سر چڑھ بولے ایہہ خلقت سب کہندی

(محمد علی فائق)

جادو برحق پر کرن والا کافر

جادو دے سچیاں دسن لئی ورتی دا اے۔

جادھیار اوی نہ کوئی آدی نہ کوئی جاوی

جدوں کسے دور گئے انگ ساک نوں پچھیا نہ جائے تاں آکھدے نیں۔

جاگدیاں دیاں کٹیاں تے سُتیاں دے کٹے (یاں) جاگدے دا لکھ تے سُتے دا ککھ

جس کم دے بندہ سر اُتے ہووے اوہدے کولوں بوہتا فائدہ لبھیدا اے غیر حاضر مالک دے کجھ وی پلے نہیں پیندا۔

پچھوکڑ: دو بندیاں دی مجھاں وچ بھائی والی سی کجھ مجھاں اک دیاں سن کجھ دوجے دیاں' دوناں دیاں مجھاں اگو دن سویاں ایہناں بندیاں وچوں اک سوں گیا۔ جاگن والے دی مجھ نے کٹا دتا تے سون والے دی مجھ نے کٹی' سون والا کول تے نہیں سی ایس کر کے جاگن والے نے اپنی مجھ دا کٹا دوجے دی مجھ دی کٹی نال وٹ

Dr. Shahbaz Malik

لیا، ایتھوں گل بن گئی۔

جام دی رن تے بلّی دے کن

مطلب اے امیر آدمی دی بیوی تے بلی دے کن، دنیا رکھن یاں زمانہ سازی واسطے آکھیدے نیں۔

جان اے تے جہان اے

ایس جہان دیاں نعمتاں انسان دی جان دے نال ای نیں جیوندیاں ای اوہ ایہناں توں فائدہ اٹھا سکدا اے۔ تندرستی بارے اکھان ورتی دا اے۔

ع عشق دے شہر وچ آ کے تے اللہ کرے نہ کوئی ویران ہووے
ہوئے دشمن دا دشمن نے اوہ یار وناہیں عشق دے وچ غلطان ہووے
نقد جان دے کے موت مل لینی ایدوں ودھ کیہ ہور نقصان ہووے
عشقوں اپنی جان بچا ناصر کیوں کہ جان دے نال جہان ہووے (حکیم ناصر)

جان بچی تاں لکھ کھٹیا

مصیبت توں بچ کے نکلنا ای بڑی گل اے جیویں کہندے نیں جان بچی تے لاکھوں پائے

جان جائے پر آن نہ جائے

عزت تے آن نال زندہ رہن دی پکی اے جس بندے دی آن انکھ چلی گئی اوہدی حیاتی کوئی حیاتی نہیں ہوندی

جان جائے پر ظن نہ جائے

ویکھو: جن نکل جاندا اے پر ظن نہیں نکلدا
مطلب اے شک یاں وہم دور نہیں ہوندا

جاں پیاں ترکالاں، کوچجی مارے چھالاں

کویلے کم کرن والیاں بارے آکھی دا اے

جاں جٹ دی پکی بیائی کسے نوں پھپھی کسے نوں تائی جاں جٹ دے ڈڈے پکے سکی ماں نے مارے دھکے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ مطلب لئی ہر کوئی مٹھا بن جاندا اے۔

جان دا صدقہ مال

مال خرچ ہو جائے تے جان بچ جائے ایہہ ای بڑی گل اے مال جان توں اہم نہیں ہوندا۔

جاں دیدے نابینے ہوئے پھر سرمہ کیہ کرسی؟

لوڑ ویلے جدوں کوئی چیز نہ ملے تے پھیر اوہدا کیہ فائدہ میاں محمد بخش کھڑی دے کلام دا ایہہ مصرعہ اکھان دا درجہ حاصل کر کے لوکائی وچ بڑا مشہور اے۔

جاں دھن دھنیں جاں دھن پٹا کیں

مطلب اے یاں دولت امیراں کول یاں دولت گپ بازاں کھول

جاں رہی مائی کا لکاں، جاں رہیا سالک رام

کسے گھر وچ رات دی لڑائی ویکھ کے آکھیا جاسکدا اے مطلب اے کہ یاں ہن گھر والا رہے گا یاں گھر والی۔

جان سب نوں پیاری

ہر جاندار نوں اپنی جان پیاری ہوندی اے مرنا کوئی وی نہیں چاہندا۔

جان سکھی جہان سکھی

بندہ تندرست ہووے یاں حیاتی وچ سوکھا ہووے تے جہان چنگا لگدا اے (جان اے تے جہان اے)

جان منگو تے حاضر، کھوتی وہیلی نہیں

اجیہے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا گنڈ دا پکا ہووے زبانی کلامی فائدہ دین دا احساس دوائے عملی طور تے کجھ نہ کرے۔

جان نہ جان میں تیرا مہمان

ویکھو: توں کون؟ میں خواہ مخواہ (یاں) آپے جمعہ جنج نال

دھکّے دے پروہنیاں بارے کہندے نیں اجیہے بندیاں بارے آکھیا جاندا اے جیہڑے دوجے دے معاملے وچ اینویں پئے لت اڑان۔

جاندے چور دی لنگوٹی ای ہی سہی

ڈھیر نقصان ہوندا ہووے تے اوہدے توں جے تھوڑے دا بچا ہو جائے تاں دل نوں آسرا دین لئی آکھی دا اے۔

پچھوکڑ: اک واری اک جٹ دے گھر وچ چور آ پیا اوس جدوں چیزاں وستاں سنبھال لیاں تے اوہدروں جٹ نوں وی جاگ آ گئی اوہ نس کے چور نوں پھڑن لگا چور اوہنوں جھکا دے کے نس گیا ایس بھج دوڑ وچ جٹ دا ہتھ چور دی لنگوٹی نوں پے گیا تے لنگوٹی ای اوہدے ہتھ آ گئی چور چیزاں وستاں تے لے گیا پر لنگوٹی چھڈ گیا۔ جٹ نے دل نوں تسلی دین لئی آکھیا چلو چور تے جاندا ای پیا سی جاندے چور دی لنگوٹی ای سہی ایتھوں گل بن گئی۔

جاندے راہ نہ وننجے اوہدا پینڈا نہ پچھ

جیہڑا بندہ بنے بترے تے گنے متھے رستے تے چلن دی تھاں اوکت رستے پیندا اے اوہدا پینڈا اکدی نہیں مکدا، ریت رواج موجب کم کرن دی پکی اے۔

جانیں گی نی دھیئے جدوں وس بگانے پیئے

دھیاں بگانا دھن ہوندیاں نیں اوہناں اوڑک ویاہ کے بگانے گھر جانا ہوندا اے دھی نوں مت دتی گئی اے کہ پیکے گھر تے اوس نوں کوئی پرواہ نہیں جدوں سوہرے جانویں گی تے پیکیاں دے آرام دا تینوں احساس ہووے گا۔

جاوے لاکھ پر رہے ساکھ

ایس گل دی مت اے کہ عزت تے اعتبار نوں قائم رکھن لئی دولت نوں قربان

Dr Shahbaz Malik

کر دینا چاہیدا اے۔

جبر وچ سب اِکو جیہے

جدوں کتے ظلم ہوندا ہووے اوتھے سارے ای اِکو جیہے ہوندے نیں سب تے ای ظلم ہوندا اے۔

جت ہار دو پاسے 'ایویں ہاریا پئے نرا سے

مطلب اے جت تے ہار دو پاسے ہوندے نیں یاں جت یاں ہار' جتیا نہیں تے ہار گیا ایس لئی مایوس کیوں ہوندا اے۔

جُتم جوڑ اپانی لائم واڑ کوں' ڈکھیں دا گوگڑا اونج ڈیسوں کراڑ کوں

ہل اگے بلد جوڑ کے ہل واہیا' فصل بیجی پانی لایا دکھاں نال تیار کیتا فصل جدوں گھر آون لگا تے ہندو بنیا (جس کولوں قرض لیا سی) آ گیا اوس ساری فصل چک لئی محنت زمیندار کیتی تے پھل مہاجن لے گیا۔

جُتی تے رن دی اک مثال' آئی تے پائی نہیں تاں دور ہٹائی

مطلب اے کہ جتی جے پوری نہ ہووے تے پائی نہیں جاسکدی تے جے پا لیئے تے لگدی اے تے زندگی اک عذاب وچ پھس جاندی اے انج ای بیوی دی طبیعت بندے نال نہ رلے تے جتی والے عذاب نالوں وی ودھ ہوندی اے۔ ایس اکھان وچ ایہو مت اے کہ بہتر ایہو اے کہ ایس صورت وچ علیحدگی اختیار کر لئی جاوے۔

جُتے دیاں چھتراں وی کھانیاں پیندیاں نیں

جس بندے کولوں کوئی فائدہ ہوندا ہووے اوہدے نخرے یاں اوہدے پاروں کجھ تنگی وی سہاری جاسکدی اے' جوتھا کھائی دا اے مٹھے دے تراں۔

جُتے ہل پائے پھل

محنت کیتی جاوے' ہل واہیاں' فصل بیجیاں ای جھاڑ ملیا

جتیا سو ہاریا' ہاریا سو ماریا

جیہڑا جواجتدا اے اوہ ضروری گل اے ہار داوی اے تے ایہو ہار انسان نوں لے بہندی اے۔

جُتیاں گھسایاں ور ملدے نیں

چج دا رشتہ کرنا ہووے تے وڈھیر اکھجل خوار ہونا پیندا اے جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کم آسانی نال نہیں ہوندا تاں وی آکھیدا اے۔

جتھا راجہ تتھا پرجھا

ویکھو: جیہا راجہ تیہی پرجھا

جتھاں اللہ جوڑ جوڑے 'بندہ کیوں ہوڑے

رب تعالیٰ جے کوئی سبب لا دیوے تے کوئی اوس نوں روکن والا نہیں ہوندا' جنھوں اللہ رکھے اوہنوں کون چکھے۔

جتھاں زالیں چار اوتھاں گالھیں دا گھمکار' جتھاں زالیں پنج اوتھاں جھیڑا سنویں سنج جتھاں زالیں ست اوتھاں جھیڑا پٹورٹ

جس تھاں تے چار سوانیاں کٹھیاں ہو جان اوتھے گلاں دا رولا پے جاندا اے ایدوں ودھ زنانیاں کٹھیاں ہون تے جھگڑ دیاں نیں

جتھاں فقیر بیٹھا ڈیرہ اوہو

درویش بے فکر ہوندا اے جتھے مرضی بیٹھ جائے' جتھے بیٹھے اوہو اوہدا ڈیرا اوہو اوہدا گھر بار' ٹکانہ۔

جتھوں دی کھوتی اوتھے ای آن کھلوتی

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اوڑک بندہ اپنی اوقات تے ای آوندا اے۔ تاں آکھی دا اے۔

آخر جتھوں دی کھوتی اوہ کھاد ھکے آ پھیر گئی اوسے ای جا ہیرے

پتر گھائیاں دے کدی نہیں شاہ ہوندے قسمت لئی میں خوب ازما ہیرے (منظور بٹ)

جتھے اپنی دنیا سواہ اوتھے اک دی نہیں پرواہ

جتھے انسان دا نقصان ہو رہیا ہووے اوہ نقصان توں بچن لئی اُپا کر دیاں کسے اک دا دھیان وی نہیں رکھدا۔

جتھے بانگ نہیں اوتھے دیہوں نہیں چڑھیگا

ویکھو: نہ ککڑ بانگ دے گا نہ تسی جاگو گے۔

جدوں کوئی بندہ ایہہ خیال کر بیٹھے کہ میرے بناں فلانا کم نہیں ہوسکدا اودوں آکھی دا اے کیوں جے دنیا دے کم تے کدی رُکے نہیں۔

پچھوکڑ: اک کپتی سوانی پنڈ نال لڑ کے پنڈ چھڈ چلی اوس اپنا ککڑ وی کچھے مار لیا تے آکھن لگی نہ میرا ککڑ بانگ دے گا نہ دن چڑھے گا تے نہ تسی جاگو گے یاں جتھے بانگ نہیں اوتھے دیہوں نہیں چڑھے گا۔ ایتھوں گل بن گئی۔

جتھے بلدی بھا' جلدی او ہاجا (یاں) جتھے بھا بلدی اے' سیک اُتھائیں ہوندا اے

جتھے زخم ہووے پیڑ اوتھے ای ہوندی اے جس بندے نوں دُکھ اپڑے اوس نوں اوس دکھ دی سار ہوندی اے۔

جتھے بیری اوتھے ڈھیلے

بیری اُتے بیر لگدے نیں لوک اوہناں نوں روڑے مار کے ڈیگدے تے کھاندے نیں عام کر کے دھیاں بارے آکھیا جاندا اے کہ جس گھر ہون اوہدر لوکاں دی نظر ہوندی اے۔

جتھے پئی پھُٹ اوتھے پئی لُٹ

بے اتفاقی تے کھنڈ تا وچ نقصان ہوندا اے۔

جتھے پھُل اوتھے کنڈے

فائدہ حاصل کرن لئی آرام مانن لئی تھوڑا جیہا اُدم کرنا پیندا اے تکلیف چکنی

Dr. Shahbaz Malik

پیندی اے۔

جتھے تھندا گندھا اوتھے کُتا بِلا اُلندھ

تھند گندھ: مرغن غذا، لندھ: لالچی

جس تھاں مرغن غذا ہووے اوتھے کُتے بِلے تے لالچی آ جاندے نیں، حریص تے لالچی بارے آکھیدا اجیہڑا چنگی چیزیاں زیادہ دولت ویکھ کے کُتیاں بِلیاں وانگ اوہدے آلے دوآلے منڈلان ڈیہہ پیندا اے۔

جتھے جت کے ہارنا اوتھے چنگی چُپ

مطلب اے جس تھاں جت کے وی بندے نوں ہار ای ملے اوتھے کھیڈنا ای نہیں چاہیدا بندہ اوہ کم ای نہ کرے جیہدے وچ کامیابی وی ناکامی ہووے۔

جتھے جاوے بھکھا اُتے ملے سُکا

ویکھو: گھروں جایئے کھا کے تے اگوں ملن پکا کے۔

جتھے چاہ اوتھے راہ

مطلب اے جتھے چاہت یاں محبت ہووے اوتھے باہمی میل ملاپ یاں مل ورتن اک دوجے دے کم آون دے کئی رستے نکل آوندے نیں۔

جتھے رن اک اوتھے گلاں دی سک، جتھے رناں دو اوتھے گلاں دی خشبو، جتھے رناں ترے اوتھے گلاں دی لے جتھے رناں چار اوتھے گلاں دی گھمگار

سوانیاں دے کٹھے ہون تے گلاں دی درجہ بندی کیتی گئی اے اک سوانی گلاں چاہندی اے دو ہون تے گلاں دی خشبو آون لگ پیندی اے ترَ ہون تے آواز آون لگ پیندی اے چار ہوون تے رولا پے جاندا اے۔

جتھے رُکھ نہ ہووے اوتھے رِنڈ ای پردھان

ویکھو: انھیاں وچ کانا راجہ

پلیے بنا نہ کسے نوں پار کھڑدا اوہدا راج دریا تے جان ہویا
جتھے رکھ نہ کوئی منظور ہیسی اوتھے رِنڈ دے وانگ پردھان ہویا

جتھے سَو اوتھے سوا سو

ویکھو: نو من لوہا فیم ای سہی

مطلب اے جتھے سو نقصان ہو رہیا اے اوتھے ہور وی ودھ جائے تے کیہ فرق پیندا اے، کوئی کم ہو رہیا ہووے تے اُمید توں کجھ ودھ خرچ کرنا پے جائے تاں اُمید پاروں بندہ خرچ کر لیندا اے۔

جتھے قدر نہ ہووے اوتھے پیر نہ پاوے

بندے نوں اوتھے آونا جانا چاہیدا اے جتھے اوہدی عزت آبرو ہووے جتھے آدر نہ ہووے اوتھے نہ جان دی تکی کیتی گئی اے

جتھے کڈھ نہ پایئے بھرے نکھٹن کھوہ

مطلب اے پانی کڈھیاں تے کھوہ وی خالی ہو جاندے نیں، بندہ خرچ کردا رہے یعنی کڈھدا رہے آمدن نہ ہووے یعنی پاوے نہ تے خرابی پیدا ہوندی اے، آمدنی دے حساب نال خرچ دی پکّی اے۔

جتھے گڑ اوتھے مکھیاں

دو چیزاں جدوں اک دوجے لئی لازم ہون تاں کہندے نیں۔

گڑ ہووے تے مکھیاں بہت آون اینویں پیسے نال ہوندی بہار میاں
پیسے بناں منظور غریب سندی لیندا سار وی کوئی نہ سار میاں (منظور بٹ)

جتھے گئی تت بھڑتھی اوہو ہٹی خالی (یاں) جتھے گئی تت بھڑتھی تاندلا وِکے اوسے ہٹی

بھیڑا بندہ جتھے جاوے گا بھیڑ ای کھلارے گا جد اوہ اپنا آپ وکھائے تاں کہندے نیں۔

جتھے تت بھڑتھی جاسی اوہو ہٹی خالی
نہ اوہناں دا سائیں اوتھے نہ کوئی اوتھے والی (محمد علی فائق)

جتھے گھڑا اوتھے چکّڑ

مطلب اے جتھے کجھ سہولت ملے گی اوتھے کجھ مسائل وی ہون گے۔

جتھے لاڑا اوتھے جنج (یاں) جتھے سردار اوتھے اوہدے خدمت گار (یاں)

جتھے گاں اوتھے وچھا

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ دو چیزاں اک دوجے لئی لازم نیں تاں آکھیدا اے۔

جتھے لوڑیئے اپنے بھج جان پرائے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کنبہ پروری نال دوجیاں دا بھلا گھٹ ای ہوندا اے تے اوہناں دی حق تلفی ہوندی اے تاں کہندے نیں۔

جتھے مناں دے گھاٹے ہون اوتھے کٹکے نال کیہ بن دا اے؟

جدوں بوہتا نقصان پورا کرن لئی کوئی بندہ اکا ای تھوڑا بچا کرن دا آہر کرے تاں کہندے نیں۔

جتھے منڈیاں دی کھیڈ اوتھے ملاں دی میت

اُجاڑے والا کم کرنا

جتھے میاں نور جمال کھوتا کھر کا سب حلال

دوجیاں نوں حلال حرام دی نصیحت کرے آپ اوہدے اُتے عمل نہ کرے یاں اپنی واری اُصولاں نوں توڑ کے یاں نرم کرے تاں آکھیدا اے ویکھو: اپنی واری آئی تے ہل لمی پائی

پچھوکڑ: آکھدے نیں اک مُلاں ہوری وعظ کردیاں دس رہے سن کہ اسلام وچ کیہڑیاں چیزاں حلال تے حرام نیں اک بندے نے اُٹھ کے آکھیا مُلاں جی کھوتا حلال اے کہ حرام مُلاں جی نے آکھیا حرام اے، (بندے نے مُلاں جی دے پتر نور

Dr. Shahbaz Malik

جمال نوں کھوتے دا گوشت کھاندیاں ویکھیا سی شاید ایہہ ٹھل چک سی) بندے آکھیا تہاڈے پتر نے کھوتے دا گوشت کھادا اے' ملاں ہوراں جھٹ آکھیا نور جمال نے کھادا اے تے حلال اے اوہ بندہ بولیا ہاں جی ایہہ کیوں نہیں کہندے' جتھے میاں نور جمال کھوتا کھد کا سب حلال' گل مشہور ہو کے اکھان بن گئی۔

جتھے میری بھاگو جائے اوتھے بھاگ ای بھاگا جائے

اجیہے بندیاں بارے آکھیا جاندا اے جیہڑے رب ولوں چنگی قسمت لے کے آئے ہون۔

جتھے نگارے اوتھے ماتم

اللہ تعالیٰ دی بنائی دنیا وچ غم تے خوشی موجود اے جتھے اک ویلے خوشی آوندی اے اوتھے اک ویلے غمی وی آوندی اے ملک ماہی داوتے کوئی روئے تے کوئی ہسے

جتھے ویکھاں توا پرات اوتھے گاواں ساری رات

لالچی بندیاں بارے آکھیا جاندا اے۔

منجی ڈاہی وچ سبات
انج اے میری اُچی ذات
جتھے ویکھاں توا پرات
اوتھے ای گاواں ساری رات (فقیر قادری)

جتھے ہووے پیار اوتھے کریئے نہ ادھار جے کریئے ادھار تے چھڈیئے وسار

محبت تے پیار والی تھاں ادھار نہ کرن دی پکی اے کیوں جے ادھار نال عام کرکے دونہہ دھراں وچ پھک پیندی اے اول تے ادھار نہ کرے تے جے کر بیٹھے تے ایس گل نوں وسار چھڈے کہ ادھار واپس وی ملے گا۔

جٹ بیل تے بکرا بدکردار نار' چارے بھکھے بھلے رج کرن وگاڑ (یاں)

جٹ بیل تے بکرا چوتھی وودوانار' ایہہ چارے بھکھے بھلے رج کرن خوار

(جٹ توں مراد ذات جٹ نہیں سگوں واہی بیجی کرن والا کاشتکار اے)

مطلب اے زمیندار' بلد' بکرا تے بھیڑی عورت یاں بیوہ بھکھے رہن تے معاشرے واسطے چنگے رہندے نیں رج جان یاں خوشحال ہو جان تے وگاڑیاں خرابی پیدا کردے نیں۔

جٹ بھاڑ تے چڑھیا کھڑا ہا' بادشاہ دے مہابت نوں آہندا ہا اوئے ایہہ کھوترا کتنے مُل وکیندا اے؟

ویکھو: جٹ دے جوں پکے سکی ماں نوں مارے دھکے

زمیندار دی فصل پک جائے تے اوہ اک لحاظ نال مغرور ہو جاندا اے' فصل دے کول کھلوتا سی کولوں بادشاہ دا ہاتھی لنگھیا اوس دے مہابت نوں آکھن لگا ایہہ کھوتا (ہاتھی نوں کھوتا آکھ رہیا اے) کِنے دا وکدا اے' مطلب اے میں امیر آں تے ایہہ لے سکناں آں۔

جٹ بھوترن تے اللہ نگہبان

مطلب اے جے جٹ غصے وچ آجائے تے لوکاں دا اللہ حافظ' اوہ نقصان اپڑان توں باز نہیں آوندا۔

جٹ پنچ نہیں سہندا' پنجاہ سہہ لیندا اے

ضد وچ آیا جٹ ودھ نقصان دی سہہ لیندا اے۔

جٹ پتے' کھدھاں کولوں گھنے

زمیندار' واہی وان جے منکن تے آجائے تے ہر کسے اگے تلی ڈاہ دیندا اے گندھاں کولوں وی منگد اپھردا اے۔

جٹ بیائی لسی تے گل وچ پائی رسی

سفلے تے تھوڑ بیتے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا کسے نوں جے تھوڑا جتا فائدہ اپڑا دیوے تے جتا جتا کے مت مار چھڈدا اے۔

جٹ پیو گوں کلھوئی وچ گھت کھڑا یاہا' جوواندا تھی تے ول دفنیساں

ویکھو: کتیں جٹ نوں پئی بیائی موئی ماں بھڑولے پائی

اک ویلا اجیہا زمیندار' واہی وان تے آوندا اے جس ویلے اوس نوں سر کھرکن دی وی ویہل نہیں ہوندی اوہ فصل دی بیائی دا ویلا ہوندا اے اوس ویلے اوہدی ماں یاں پیو وی مرجان تے گل بنی ہوئی اے بھڑولے وچ پا دیندا اے کہ ویہلا ہو کے دفناں دیاں گا۔

جٹ توں راج نہیں تے موٹھاں توں کاج نہیں

جٹ راج گدی تے نہیں بہہ سکدا' جد بندے کولوں وڈی شے دی اُمید لائی جائے تے پوری دی آس نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

جٹ تے سنڈھے داویر نہیں جاندا

جٹ زمیندار دی دشمنی تے ضد دی دس پائی اے۔

جٹ تے سُور برابر اے' جٹ تو لے بھاڑ سُور اُجاڑے مرلہ تے جٹ اجاڑے وگھہ سارا

جٹ زمیندار (ذات داجٹ نہیں) دی فضول خرچی بارے اکھان اے۔

جٹ جانے تے بجو جانے چوہڑا نو برنو (یاں) جٹ جانے تے بجو جانے توں بیٹھی بھُن دانے

جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ دوجیاں دے معاملیاں وچ دخل نہیں دینا چاہیدا تاں آکھی دا اے۔

تینوں کیہ لگے اس گل تھیں رب حساب مکانا
بجو جانے تے جٹ جانے تیرا کم سنانا (محمد علی فائق)

جٹ جٹ دار ہندا کاماں' بھکھا مرے تے کرے سلاماں' جے رجے تاں

Dr.Shahbaz Malik

کڈھے گالھ' جٹ وگاڑے مرشد نال

ویکھو: جٹ وگاڑے مرشد نال جے بولے تے کڈھے گالھ

مطلب اے کہ جٹ جے دوجے جٹ واہی وان دا کاماں لگے تے جھک جھک کے سلاماں کردا اے پر جے رج جائے یاں خوشحال ہو جائے تے مرشد (رہبر' پیر) دی وی پرواہ نہیں کردا' جھٹ متھے تے اکھاں رکھ لیندا اے جٹ زمیندار واہی وان بڑا بے دید ہوندا اے' تجربے دی گل اے۔

جٹ جٹاں دے بھولو نارائن دا

جدوں کوئی بندہ وِچھڑان مگروں پھیر اپنے ہِگدیاں نوں آن ملے اودوں کہندے نیں۔

جٹ جٹاں دے سالے کردے گھالے مالے

اک دوجے نال دھرو کرن تے آکھدے نیں۔

جٹ جٹنی' چھولیاں دی روٹی اُتے لون مرچ رکھنی

مطلب اے جٹ' زمیندار' واہی وان وچارا غریب ای ہوندا اے۔

جٹ دا لہنا' گھڑے دا گھیو' کراڑ دی داہڑی' دھیاں دا پیو' ایہناں دا کوئی بھروسا نہیں

جٹ کولوں قرض لینا' گھڑے دے وچ گھیو نوں سانبھنا' ہندو ہٹوانیے (دکاندار) دی داہڑی تے دھیاں دے پیو اُتے بھروسا نہیں کرنا چاہیدا جٹ اُدھار اتارن وچ اصلوں وسیلا ہوندا اے گھڑے وچ گھیو پا دیویئے تے ٹھڈا وجے گھڑا بھج جاندا اے گھیو ضائع ہوندا اے ہندو دکاندار بے اعتبارا ہوندا اے دھیاں دے پیو کئی وار ڈولی پیّیاں کڈھ لیندے نیں تجربے دیاں گلاں نیں۔

جٹ دامنہ پانی ول تے پانی دامنہ رڑھ ول

جے جٹ دامنہ گھر ول تاں پانی دامنہ جھر ول

جیویں کہندے نیں کھیتی کھسماں سیتی اکھان وچ مت اے کہ جے زمیندار فصل نوں پانی لاوے تے فصل ودھ ہوندی اے جے اوہ گھر بہہ رہوے تے فصل بنجر ہو جاندی اے۔

جٹ داہا سا بھن سٹے پاسا

ویکھو: مورکھ داہا سا بھن سٹے پاسا

مورکھ تے بے وقوف بندے بارے کہندے نیں جیہڑا اخول کرن لگیاں ایہہ نہ ویکھے کہ دوجے نوں نقصان اپڑ رہیا اے۔

(١٠٠)

جٹ دی اک سو پت

جٹ دی ملت گلت کیوں جے بوہتی ہوندی اے کئی پاسیوں اُوہدے اُتے دبا پیندے رہندے نیں ایس واسطے کہندے نیں اوہدی عزت کئی طبقیاں وچ ہوندی اے۔

جٹ دی داند نال راند اے

زمیندار دی بلد (ڈھگے) نال دوستی اے ایس لئی کہ ڈھگا اوہدا ہل واہندا اے کھوہ چلاندا اے بار برداری دا کم کردا اے

جٹ دے جوں پلّے سکی ماں نوں مارے دھکّے

جدوں زمیندار دی فصل پک جائے تے اوہ کسے نوں وی پلّے نہیں بنھدا اوہ اپنا کو بھل کے پھٹ جاندا اے کہ سب توں ودھ قابل احترام تے عزت والی ماں نوں وی کسے لیکھے نہیں لکھدا۔

١٠١

جٹ دیاں سومانواں ہوندیاں نیں

جٹاں وچ عام کر کے بڑا بھرپن ہوندا اے اوہ کتے وی چلے جان جٹ اوتھے دیاں بندیاں نال کوئی نہ کوئی تعلق کڈھ لیندے نیں اکھان وچ ایسے ول اشارہ اے۔

جٹ دہقان' اللہ نگہبان

دعا اے' کاشت کار دا رب والی ہوندا اے۔

جٹ ڈب پلّے ویر بنھی رکھدا اے

جٹ زمیندار' واہی وان دا اک اپنا مزاج ہوندا اے اوہ چھیتی ای دشمنی پنگرا لیندا اے۔

جٹ ڈولے پئی وی کڈھ لیندے نیں

جٹاں دے جھلے مزاج ول اشارہ اے جے جٹ اپنی آئی تے آوے تے کیتی زبان توں وی مُکر جاندا اے

جٹ دیوے دلاسہ جیں ویلے ہل واہے' اکھیں کڈھے کوڑیاں جیں ویلے منھاں پاوے ساری پت ونجاوے جیں ویلے بار پاوے

ادھار لے کے جٹ ہل واہن ویلے دلاسہ دیندا اے کہ رقم واپس کر دیاں گا۔ جدوں گاہ پاندا اے تے رعب وچ آ جاندا تے اکھاں وکھان ڈیہہ پیندا اے تے جدوں دانے چکدا اے تے اوس ویلے اوہدی حالت ایہہ ہوندی اے کہ منت وچ جھاڑ کے بٹھا دیندا اے۔

جٹ رُٹھا کمیں مٹھا' کمیں رُٹھا تاں وی کمیں ای مٹھا

ہر حالت وچ کمیں یاں نوکر دا ای نقصان اے

جٹ سنڈھا' سنسار قبیلہ گالنا گکڑ کاں' کمبو قبیلہ پالنا

سنڈھا سنڈھے نال لڑدا' سنسار اِک دوجے دا ویری ہوندا اے تے جٹ بارے وی مشہور اے کہ ایہہ اک دوجے نوں نہیں ویکھ سکدا جدوں کہ گکڑ کاں تے کمبو رل مِل کے اک دوجے دا فائدہ کرن وچ مشہور نیں گکڑ نوں اک دانہ وی لبھے تے بول کے دوجیاں نوں بلا لیندا اے انج ای کاں دا تے کمبو دا حال اے۔

جٹ سونے دا تھلا پتل دا

جدوں کسے بندے وچ ودھیرے گناں دے ہوندیاں ہویاں کوئی عیب وی نکل

Dr. Shahbaz Malik

آئے تاں کہندے نیں۔

جٹ فقیر گل گنڈھیاں دی مالا

جٹاں دی سادگی ول اشارہ اے۔ جٹ فقیر ہویا تے اوس پیاز لے کے اوہناں دی مالا بنالئی تے ٹریا ایس حالت وچ وی اوس اپنے کم نوں نہیں وساریا۔ مطلب ہر حالت وچ اوہدا فائدہ اے۔

جٹ نُوں بُھل بُھوائیا' ٹبر گھن کے اُوہے آیا

زمیندار' واہی وان' کاشتکار' جٹ دا بھلا کیتا' اوس نوں منہ لایا' اوہ سر تے چڑھ گیا تے بے تکلفی دا اظہار کر دیاں ٹبر لے کے آٹپکیا' جدوں کسے ناداں نوں منہ لاؤ تے سر چڑھ جاندا اے تاں آکھدے نیں۔

جٹ کیہ جانے گُن نوں؟ لوہا کیہ جانے گھن نوں

جٹ دی مُورکھتا بارے کہندے نیں جویں لوہے نوں گھن نہیں لگ سکدا انج ای گُن' خوبی' جٹ دے کول نہیں آسکدے۔

جٹ کیہ جانے لونگاں دا بھاء (یاں) جٹ کیہ جانے لگلے تے پڈ بھیڑے کھا

ویکھو: سوراں نوں کھجوراں (یاں) باندراں نوں بنات دیاں ٹوپیاں جیہڑا بندہ اک چیز دے پان دا وقوف نہیں رکھدا اوہ اوہدی قدر کیہ کرے گا۔

جٹ کھان تے آوے تے راہ کڈھ لیندا اے

زمیندار واہی وان بے ایمانی کرن دی نیت کر لئے تے اوس لئی کئی طریقے اختیار کر سکدا اے۔

جٹ گسائیں گل گنڈھیاں دی مالا جپو تاں جپو نہیں تاں کھاؤ سکھالا

ویکھو: جٹ فقیر گل گنڈھیاں دی مالا

جٹ مہنت (جوگی' سنت' فقیر) بنیا تے اوس گل وچ گنڈھیاں دی مالا پالئی ایس لئی کہ اوہ اپنی رہتل دے نیڑے رہندا اے اوہ سنت فقیر دا مزاج ای نہیں رکھدا۔ مطلب اے ہر حالت وچ اوہدا فائدہ اے۔

جٹ گنا نہیں دیندا گڑ دی روڑی دے دیندا اے

جٹ دی فصل جدوں پک جاندی اے تے اوہنوں سانبھن سُترن دی بڑی فکر ہوندی اے ایس حالت وچ نہ اوہ کنک دا سٹہ ضائع کردا اے تے نہ اک گنا' بعد وچ بھانویں اوہ بوہل لٹا دیوے یاں گڑ اینویں ای ونڈ دیوے۔

جٹ متر جاں ہتھ چھتر

جٹ دی دوستی ناپائیدار ہوندی اے' چھیتی چھتھا پے جاندا اے تے اکھاں متھے تے رکھ لیندا اے (جٹ توں مراد واہی وان کاشتکار)

جٹ محصّل باہمن شاہ بنیا حاکم قہر خُدا

جٹ لگان کٹھا کرن تے لگ جائے براہمن قرضہ دین دا کم شروع کر دیوے تے بنیا (ہندو دکاندار) حکومت کرن ڈیہہ پئے تے سمجھو اللہ دا قہر اوس علاقے تے نازل ہو گیا ایس لئی کہ ایہناں دی اپنی اپنی نفسیات اے۔ ایہہ اپنا ای کم کر سکدے نیں۔

جٹ ملوک تے گونگلوواں دا اجاڑا

اوتھے کہندے نیں جتھے ایہہ دسنا ہووے کہ باوجود نزاکت' لیاقت وڈیائی دے کوئی کم نامناسب ہووے

جٹ نے رادھی' سارے جگ نے کھادی

کاشتکار نے زمین واہی' کھیتی کیتی اناج اُگایا ساری دنیا نے کھادا' کاشتکاری کولوں ہر بندہ فائدہ اُٹھاندا اے۔

جٹ وٹ تے پھٹ بدھیاں ای قابو آوندے نیں

وٹ بھی نہ جائے تے پانی وگ جاندا اے' زخم نوں بھیانہ جائے تے واہدا ہو جاندا اے تے جٹ اوناچر کم نہیں آوندا جناچر اوہ پھسیا نہ ہووے۔

کھلیاں جیکر چھڈیئے لیکھا چوڑ چپٹ

بدھیاں قابو آوندے جٹ وٹ تے پھٹ (فقیر قادری)

جٹ وَدھے راہ بدھے کراڑ ودھے جٹ بدّھے

جٹ سوکھا ہووے تے رستے ڈک لیندا اے تے کھتری یاں کراڑ سوکھا ہووے تے جٹاں نوں پھسا ندا اے

جٹ ڈگاڑے مُرشد نال جے بولے تے کڈھے گالھ

مُورکھ بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا اوگاڑ پے جان تے جدوں باہر ادشمن بن جائے کسے دا وی لحاظ نہ کرے۔

جٹ پیٹھ پیاوی ماردا اے تے اُتے پیاوی

جدوں کسے توں ہر حالت وچ نقصان ای نقصان ہووے تاں آکھدے نیں

جٹ یار نہیں کنگ ہتھیار نہیں

ویکھو: جٹ کیہ جانے گُن نوں لوہا کیہ جانے گھن نوں؟

مطلب اے جیویں وجان والی کنگ نال کسے نوں ماریا نہیں جا سکدا انج ای جٹ دی دوستی بے کار اے۔

جٹ یملا تے خدا نوں لے گئے چور (یاں) جٹ ہویا یملا خدا نوں لے گئے چور

جدوں کوئی بندہ چالاکی دے جھوں یملا کملا بنے تاں آکھی دا اے۔

ے چوری کھڑی نہیں کھیڑیاں ہیر جٹی تینوں جھڈو دا اوہ نال ٹور لے گئے

ہن توں اک نہ میری منظور منیں یملا جٹ خدا نوں چور لے گئے (منظور بٹ)

جٹا تیرے نال بُری ہوئی' باہر تے تیرے چھولے بھج گئے گھر آیوں تے گڑی ہوئی

ساڈے معاشرے وچ پتر جمن نوں چنگا تے کُڑی جمن نوں بھیڑا سمجھیا جاندا اے

Dr.Shahbaz Malik

جدوں کسے بندے دے کوئی دو نقصان کٹھے ای ہو جان تاں وی ایہہ اکھان ورتیا جا سکدا اے۔

جٹاں دا منہ کہاڑے پاٹا

جٹ زمیندار' واہی وان دیاں سوعزتاں ہوندیاں نیں مطلب اے اوہ عزت بے عزتی دا دھیان رکھدا ای نہیں

جٹی بھعویں اٹی تے کراڑ چڑھاوے وٹی

ویکھو: جٹی پھسائی اٹی تے کراڑ پھسایا وٹی

جٹی (کاشتکار دی بیوی) سوتر ویچن گئی تے سُوتر بھیوں کے لے گئی' اگوں کراڑ (ہندو دکاندار) وی چالاک سی اوس تولن توں پہلاں سوتر نوں چنگی طرح نچوڑ لیا' اک دوجے نوں دھوکھا دین بارے آکھیا جاندا اے۔

جٹی پا میہڑ دا آندا' ٹھاکر داڑھی وٹی جٹی جاتا ٹھاکر مُٹھا' ٹھاکر جاتا جٹی' نہ مٹھا ٹھاکر نہ مٹھی جٹی' سودا اوٹو وٹی

جدوں دو چالاک بندے اک دوجے نوں دُھر بنان تے اگو جیہے رہن تاں آکھیدا اے سپ نوں سپ لڑے تے وس کیہنوں چڑھے۔

جٹی پھسائی اٹی تے کراڑ پھسایا وٹی

ویکھو: جٹی بھعویں اٹی تے کراڑ چڑھاوے وٹی

اک دوجے نوں دھوکا دینا۔

جٹی چارے ای تھوک سوار دی اے' اِکو دیلے اُنّ تُمبدی بال کھڈاندی' چڑیاں موڑ دی تے لیلے چار دی اے

جٹی دے رجھویں تے بیچ دا نقشہ اے۔

جٹی دا کھسم کرنا سچا' پر کھوہ لوانا جھوٹھا

جٹ زمیندار واہی وان دی بیوی' شادی چھیتی کر لیندی اے پر دوجے دے بھلے دا کم (کھوہ لوان والا) نہیں کر دی' تجربے دی گل اے۔

جٹی دی جولاہے نال تانی دی سانجھ

جٹی (جٹ زمیندار واہی وان دی گھر والی) دی جلاہے نال سوتر دی سانجھ اے اوس سُوتر کت کے جولاہے کولوں کپڑا ابنوانا ہوندا اے

جٹی ڈٹھے ڈمبھرے اوہ گھناں کہ اوہ؟

پینڈو سوانی نے ڈمبرا مچھی ویکھی' آکھن لگی کیہڑی لواں' جٹی سادہ مزاج اے اوس نوں مچھی خریدن دا ول نہیں۔

جٹے جٹ نوں کسے بھل بلایا ٹبر لے کے بوہے آیا

کسے نوں اینویں منہ رکھن لئی کوئی پیش کش کرے تے اوہ اوس پیشکش نوں سچ سمجھ کے اوہدے توں حدوں ودھ فائدہ لین دی کوشش کرے تاں آکھیدا اے

جھمان! وال کیڈے نیں؟ آپے اکھاں لگے آ جان گے

مطلب اے کہ پچھن دی کیہ لوڑ اے ہر چیز سگوں سامنے آ جائے گی جیویں اُردو وچ کہندے نیں ہاتھ کنگن کو آرسی کیا؟

بچر جیوے اُچر مٹکائے

حیاتی لطف لے کے گزارن دا سندیسہ اے

بچر دم تچر غم

حیاتی نال غم وی ضروری اے

بچر ساس' تچر آس

اُمید تے دنیا قائم اے جدوں تیکر بندے دے ساہ نیں آس رکھنی چاہیدی اے۔

جدا استاد استادی تے آوے' کانجن وڈھ کے ڈوئی بناوے ڈوئیوں ہووے جے کر خطا کڈھنی دیندا اجھٹ بنا

ایہہ اکھان اوس نکھد کاری گر دے بارے اے جیہڑا کاری گری تے کجھ نہیں جاندا پر اپنے آپ نوں بڑا اوڈا استاد متھدا اے۔

جددے جمّے بودیوں لمّے

جماندرو مفلس یاں دکھی لئی ورتی دا اے۔

جدّ دے جمّے چندر بھان چلھّے اگ نہ منجے وان

جدوں کسے دے آون تے اوتھوں دی حالت وگڑ جائے تد کہندے نیں۔

ویچ کے کھا لیا چھ پلان
جلّی کلّی سنے دکان
جد دے جمے چندر بھان
چلھے اگ نہ منجے وان (فقیر قادری)

جدرا کھشیاں توں چھٹا تاں جاناں میر اپٹنا

راکھشیاں اوہناں دنداں نوں آکھدے نیں جیہڑے بچہ اگلے کڈھدا اے ایہہ کڈھن لئی بال نوں بہت تکلیف ہوندی اے ایہہ دندیاں کڈھ لئے تے سمجھو بال اک عذاب وچوں نکل آیا تے تہاڈا ہو گیا' تجربے دی گل اے۔

جد ساون تد گھا' جد جوانی تد چاہ' جیہد ر شہر اوہدر راہ

ساون دے مہینے وچ مینہہ وسدا اے تے ہر پاسے گھا بوٹ ہو جاندا اے' جوانی آوندی اے شوق' محبت' پیار عشق دا جذبہ پنگر دا اے۔ شہر وسّے تے اوہدر جان والا رستہ آپ مہارے بن جاندا اے ایہہ ساریاں چیزاں اک دوجے لئی لازم ملزوم دسن لئی آکھیدا اے۔

جد مینہہ تد گھا' جد دھن تد چاہ' جیہد رمن اوہدر راہ

بارش ہو جائے تے گھاٹ آپ ای اُگ پیندے نیں' دولت کول ہووے تے شوق' پیار' محبت' کرن نوں جی کردا اے تے جس چیز نوں دل چاہے اوہنوں

Dr. Shahbaz Malik

حاصل کرن لئی کئی راہ، کئی رستے نکل آوندے نیں ایہناں چیزاں نوں لازم ملزوم دسن لئی اکھان اے۔

جدوں جیواں گے تدوں سیواں گے

حیاتی نال ای ساریاں کھیڈاں نیں، محنت بارے کہندے نیں

جدوں رب دین تے آوندا اے چھپر پاڑ کے دیندا اے

رب رزق دین تے آوے تے کئی اوّلے رستے پیدا کر دیندا اے جس تے حیرانی ہوندی اے۔

پچھوکڑ: اک واری دی گل اے چور کتوں چوری کر کے کسی دے کوٹھے اُتے بہہ کے ونڈیاں پا رہے سن کہ اچن چیت کوٹھے دی چھت اک پاسیوں ڈھے پئی چور ہرفلی وچ مال چھڈ کے نس گئے گھر والے اُٹھے اوہناں ویکھیا چھت اک پاسیوں ڈگی اے تھلے دولت پئی اے۔ جیہڑی چور چھڈ کے نسے سن گھر والے دولت لے کے خوش ہوئے آکھیا جدوں رب دین تے آوندا اے تے چھپر پاڑ کے دیندا اے ایہہ گل اکھان بن گئی۔

جدوں کال کڈھے ساونی کڈھے

ربیع دی فصل ایس گلوں ودھ ہوندی اے کہ بارشاں عام ہوندیاں نیں بارانی علاقیاں وچ وی دانا پھکا ہو جاندا اے دوجے ایس فصل وچ زیادہ کر کے اناج اُگدا اے۔

جدوں کیتی آس اودوں آئی تیرے پاس

آس اُمید تے جان والا بندہ کہندا اے

جدوں نونہہ کنواری سس گلیاں اُتوں واری، جدوں نونہہ ویاہی آئی بوہے سس ڈُبن لگی کھوہے

کنواریاں جدوں کُڑی نوں ویکھیا جاندا اے، منگنی ہوندی اے چاء چاء نال اوس نوں ویاہیا جاندا اے ایتھوں تیکر کے سس اوہدے واری صدقے جاندی اے پر جدوں نونہہ گھر آ جاندی اے تے سس اوہنوں کھوہ وچ ڈوبن دے جتن کرن لگ پیندی اے، پنجاب دیس وچ ایہہ کوریتی موجود رہی اے۔

جڑ دی نہیں ایہہ دُھر دی ٹٹی، دھری رہے سب دارو بوٹی

جدوں رب ولوں ای مک جائے تے علاج اوتھے کجھ نہیں کردا موت آ کے ای رہندی اے۔

جُوی کُوں جَس ہے

بندے دی اقتصادی حالت چنگی ہووے اوہنوں اللہ ولوں ودھیری دولت جُوی ہووے تے اوہدی سارے ای تعریف کردے نیں

جس پر بھانی دی اُن ویلی اوسے دا منہ ڈِنگا

مطلب اے کہ کم وی اوسے دا کیتا تے ناراضگی وی اوسے دی مُل لئی۔

جس پنڈ نہیں جانا، اوہدا راہ کیہ پچھنا؟ (یاں) جس نہیں جانا پنڈ گراں اوہدا مڑ کیہ لینا ناں

تعلقات جس پاسیوں بندے نے توڑ لئے ہون اوہدا پھیر ذکر وی فضول اے۔

ایہہ گل دسّی میری ماں
میں ہن سجناں نوں سمجھاں
جس نہیں جاناں پنڈ گراں
اوہدا مڑ کیہ لینا ناں؟ (فقیر قادری)

ج جس دی ذات نہیں پھیر پچھنی دل اوس غریب دا کھچیئے کیوں
جانی جس نوں دیونی نہیں مرہم اوہدے اٹڑھے زخماں نوں چھیڑیئے کیوں
جیہڑی چیز دے نال ہووے پیٹ بھریا اوہنوں کھا کے پھیر الگھیئے کیوں
جس پنڈ نہیں جانا میاں ناصر اوس پنڈ دا راہ مڑ پچھیئے کیوں

جس تن لگے سو تن جانے

جس نوں دکھ اپڑدا اے اوہو ای اوہدی سار جان دا اے۔

جس تن لگے سو تن جانے ہور گلاں کرن سکھالیاں دو (شاہ حسین)

جس تینوں دسیا اے اوہ مینوں وی دس گیا اے

مطلب اے کہ جس تینوں آگاہ کیتا اے اوسے نے مینوں آگاہ کیتا اے جدوں کوئی اپنی غلطی توں بچ جائے تاں آکھیدا اے۔

پچھوکڑ: کہانی سنی دی اے کہ ماں اپنی جوان دھی نال سفر کر رہی سی راہ وچ اوس محسوس کیتا کہ کڑی تھک گئی اے اوتھوں اک گھوڑ سوار لنگھیا عورت نے اوس نوں آکھیا کڑی نوں گھوڑے تے بٹھا لے میں نال نال پیدل چل لاں گی، گھوڑ سوار نے انکار کر دتا تے راہ پیا اگے جا کے اوہنوں خیال آیا چنگی بھلی سوہنی کڑی سی بٹھا لیندا تے اودھال کھڑ دا عورت نے کیہ کر لینا سی، اوہ واپس آیا تے عورت نوں آکھن لگا کڑی نوں بٹھا دے اوس عرصے وچ عورت نوں ایہہ خیال آ چکا سی کہ اوس بے وقوفی کیتی اے کہ گھوڑ سوار نوں کڑی نوں کلیاں بٹھان لئی آکھیا جے اوہ اودھال کے لے جاندا تے میں کیہ کر سکدی ساں ایس لئی عورت نے آکھیا میں نہیں کڑی نوں بٹھاندی تیرا کیہ پتہ توں اودھال کے لے جاویں، گھوڑ سوار نے آکھیا تینوں کس دسیا اے کہ میں اودھال کے لے جاواں گا عورت نے جواب دتا جس تینوں دسیا اے اوہ مینوں وی دس گیا اے، ایتھوں گل بن گئی۔

جس جیونا تے آپ جس مرنا

بے عزتی دی حیاتی نالوں عزت دی موت بھلی۔

جس چُنجھ دتی اے چوگ وی دیسی جند دتی اے روزی وی دیسی

اللہ تعالیٰ نے انسان نوں پیدا کیتا اے اوس نوں ڈھڈھ لایا اے ایس دے

Dr.Shahbaz Malik

بھرن دا انتظام وی اللہ تعالیٰ ای کیتا اے۔ اوہ پتھر دے وچ وی کیڑے نوں روزی دیندا اے، روزی دے سلسلے وچ اللہ تعالیٰ اُتے بھروسہ کرن دی پکّی اے۔

جس دا دتا کھانا، تِس کہیئے شاباش

ویکھو: جس دا کھائیے اوس دے گن گائیے

احسان کرن والے دا اعتراف کرنا چاہیدا اے

جس دا دُدھ وکے اوہ دہیں کا ہنوں جمائے

ویکھو: جس دا آنڈل وکے اوہ کھسّی کیوں کرائے

مطلب ایہہ اے کہ جس نوں تھوڑی محنت نال فائدہ ہوندا اے اوہنوں ہور محنت تے وخت کرن دی کیہ لوڑ اے۔

جس دا لُون کھائیے اوس دے گُن گائیے

اکھان وچ ایس گل دی پکّی کیتی گئی اے کہ جس دا نمک کھائیے یعنی جو تہاڈا فائدہ کرے (رزق دا خاص طور تے) اوس دی وڈیائی کرنی چاہیدی اے اوہدا شکر گذار ہونا ضروری اے۔

جس دی بھاوے اوس دی تول تول وکاوے

جیہڑا کرتا دھرتا ہووے اوسے دی سُنی جاندی اے

جس دی چھٹ ڈھٹھی دی ہووے اوہ دوہرا زور لاندا اے

چھٹ: بوری جیہڑی کھوتے اُتے لدی جاندی اے، جس باربردار دی بوری کھوتے اُتوں اک پاسے اُلر جائے اوہ اوہنوں سدھا کرن وچ عام زور نالوں دونا زور لاندا اے۔ اکھان دا مطلب اے جدوں انسان اُتے اک دم کوئی ناگہانی مصیبت آپئے تے جلدی نال اوہ کسے ہور نوں مدد واسطے بلا وی نہ سکے تے اوہ اوس مصیبت وچوں نکلن واسطے اپنیاں ساریاں توانائیاں خرچ کر دیندا اے۔

جس دی لاٹھی اوس دی مجھ

ویکھو: جیہدی لاٹھی اوہدی مجھ

طاقت ور، زوراور دی جے ہوندی اے اوسے دی گل منی جاندی اے اوہدا ستیں ویہیں سو ہوندا اے زوراور دا کوئی اصول نہیں ہوندا۔

جس دی مانی اُس دی کانی (یاں) جیندی مانی ہوں دی کانی

جس دی روٹی ہووے اوسدی چلدی اے جیہڑا رقم خرچدا اے اوس دا حکم ہوندا اے۔

جس دے پلّے ہووے مال اوہنوں روٹی دا کیہ کال

حیاتی وچ رقم یاں مال دی اہمیت بہت زیادہ اے ایہہ موجود ہووے تے روٹی (کھانا) بہت پیسے نال ہر شے خریدی جاسکدی اے۔

جس دے پکے نیڑے اوہ پیراں نال کھدیڑے

جس نونہہ دے پکے نیڑے ہون اوہ خراب کردی اے جیویں کہندے نیں نیڑے پکے نت خواری جد جاواں تے کنڈی ماری۔

جس دے گھر لویرا اوہ سبھ توں چنگیرا

جیہدے گھر مجھ گاں دُدھ دین والی ہووے اوہ دوجے ساریاں کولوں چنگی زندگی بسر کردا اے۔

جس دے ہتھ ہتھیار دسو اوہدا کیہ اعتبار

جس بندے کول ہتھیار ہون اوہدا اعتبار نہیں کرنا چاہیدا ایس لئی کہ اوہ کسے ویلے وی ایہناں دا استعمال کر کے نقصان اپڑا سکدا اے۔

جس دیہاڑے بڈھ ہووے بھیڑا ڈنگر ڈھائے لگے

بڈھ: سلھ کنک دے اوہ سٹے جیہڑے واڈھی وچ کھیت وچ ڈگ پیندے نیں، اوہناں نوں سلھاراں (ٹمیاراں) چن لیندیاں نیں، اکھان دا مطلب اے کہ جدوں ایہہ سٹے چنن یاں چارن دا ویلا آیا بھیڑا ڈنگر ڈھائے لگ گیا مطلب اے اوہ ایس فائدے توں محروم رہیا جیویں کہندے نیں شکار ویلے کُتی ہگائی۔

جس ساہ دِتے اوہ گراہ بھی دیسی

مطلب اے، جس (رب تعالیٰ جیہڑا خالق اے) حیاتی دتی اے اوہ گراہ (لقمہ) ان پانی، خوراک وی دیوے گا، جس پیدا کیتا اے اوہ روزی دا وسیلہ وی بناندا اے۔

جس کڑی چھپنا اوہنوں منڈیاں ویکھنا

مطلب ایہہ اے کہ جنا کسے چیز نوں لکایا جائے ویکھن والیاں دا اوہدے بارے شوق ہور وددھا اے انج ای کسے گل نوں لکایا جائے تے لوکاں نوں اوہدے بارے کھتکھتی لگ جاندی اے۔

جس کڑی دا دا یا اوہو گوہے چکّن جا

جدوں کسے نوں سارا ای کم آپ کرنا پے تاں کہندے نیں۔

جس گھر دیوانہ بلے آنگن نہ کھیڈن بال اوس گوں راجہ کیا ڈتے اوہ آپ ڈنیا کرتار

گھر وچ بال نہ ہون نوں اک عذاب کر کے دسیا گیا اے کہ گھر بال دا نہ ہونا رب ولوں اوس گھر تے عذاب اے۔

جس گھر دھی پردھان اوہ جھگا ویران

جس گھر وچ دھی دا حکم چلدا ہووے اوہ تباہ ہوندا اے ایس لئی کہ ماں، باپ دے ہوندیاں اولاد تے اوہ وی دھی پردھان نہیں ہوسکدی ایس لئی کہ اوہ تجربہ نہیں رکھدی، سوانی ویاہ جان دے بعد ای سیانی ہوندی اے۔

جس گھر لکڑی نہیں اوس نوں گھن دا کیہ ڈر؟

جس وچ کوئی کمی یاں عیب نہیں اوس نوں کوئی خطرہ وی نہیں۔

جس لئی کیتی چوری اوہو آکھے چور

جس بندے دے فائدے لئی کوئی بے اُصولا کم کیتا جاوے جے اوہو ای قصوروار

Dr. Shahbaz Malik

متھن لگ پئے تاں آکھی دا اے۔

جس مُل دی چھوہری اوسے مُل وکانی

جس سلوک دا کوئی مستحق سی اوہدے نال اوہو سلوک ہویا اے۔

جس نوں آن نہیں اوس نوں ایمان نہیں

معاشرے وچ عزت آن رکھن والا بندہ ای ایمان دی سلامتی دا دعویدار ہوسکدا اے

جس نوں چاہ اوس نوں لبھے راہ

جے کسے نوں بندہ چاہت نال ملنا چاہے تاں اوس نوں ایس لئی آپ مہارے کئی راہ لبھ پیندے نیں۔

جس نہیں ویکھیا بھوتنا اوہ ویکھے حلوائی جس نہیں ویکھیا دھرم (رام) راج اوہ بن دیکھے قرضائی

حلوائی گندہ رہن پاروں بھوتنا لگدا اے تے ہندو شاہوکار جدوں قرضائی دی دھون تے انگوٹھا رکھدا اے تے اوس دی زندگی حرام ہوجاندی اے تے ایہو ایہناں دے دھرم دا راج اے۔

جس نے چُنجھ دتی اے اوہ چوگا وی دیوے گا

اللہ تعالیٰ نوں رازق قرار دین لئی آکھیدا اے؛ جس پیٹ دتا اے اَن وی دیوے گا 'اللہ تے توکل بارے آکھیدا اے۔

جس وڈیاں نوں تایا اوس کیہ پھل پایا؟

ایس گل دی مت دتی گئی اے کہ بزرگاں (وڈیریاں' آپ توں وڈیاں' ماں باپ بھین بھائی) نوں دُکھ دین والا بندہ کدی چنگا نہیں رہندا' اوہ حیاتی وچ نقصان اٹھاندا اے

جگرّ برچھ ڈلگدا اے' اِکرّا ای پیار رہندا اے

بے آسرا تے نتانے بندے بارے کہندے نیں۔ جیہدا کوئی والی وارث نہ ہووے جیویں پیار رہیا اجیہے بندے دا کوئی پاسہ وی نہیں پرتدا۔

جگ جیوندیاں دے میلے

جیوندے جی بندے دا کسے نہ کسے موڑ تے میل ملاپ ہوای جاندا اے۔

جگ دے دوہڑے اُپٹھے مینہاں اُتے چھپّر وٹھے مل بکریاں قصائی گُٹھے

زمانے دا اُلٹ رواج ہوگیا اے بارش تھلے تے چھپر اُتے بکریاں رل کے قصائی نوں ذبح کردیاں نیں' جدوں ان مل بے جوڑ تے انہونیاں ہون لگ پین تاں کہندے نیں۔

جگ شیشہ آرسی جو دیکھے سو دیکھ

دنیا گنبد دی آواز اے ایتھے بندہ جیویں دا کسے نال ورتے گا اوہو جیہا ای ورتارا دوجیاں ولوں پالئے گا۔

جگت نال چلے تے سب کجھ پلّے (یاں) جگت وہونا وکھو جائے

زمانے دے نال نال چلن دی مت اے' ویلے دے حساب نال نہ چلن والا بندہ اوڑک نقصان اٹھاندا اے۔

جگت وہونا آدمی اوڑک نِگھر جائے

دوجیاں دا محتاج بندہ اوڑک' ختم ہوجاندا اے جس بندے دے اپنے اندر صلاحیت نہیں اوہ کامیاب نہیں ہوسکدا۔ زمانے نال چلن دی پکّی اے۔

جگوں جہانوں باہری سب خلقت ٹکر ہاری

کسے کوتی گل تے کہندے نیں جیہڑی جہان تے کِتے وی پر چلت نہ ہووے۔

جُل کھُدولی مَوجاں مانے آکڑ پالے ٹھردی

پالے وچ بندہ اُتے کوئی کپڑا لے لوے تے چنگا رہندا اے تے جے آکڑو وچ رہے کہ مینوں تے کجھ نہیں ہوناتے پھیر جلاہیاں دے جوائی وانگوں آکڑناای سُو۔

جُلاہے دا پُت بیٹھ پیاوی رووے تے اُتے پیاوی رووے

ساڈے پینڈو جیون وچ جلاہے وچارے' ماڑے تے ہینے سمجھے جاندے نیں اکھان وچ ایسے پاسے اشارہ اے اُتے پیا ہووے تے رون دا مطلب اے کہ اوس نوں ایس گل دا ڈر ہوندا اے کہ جے تھلے پیا نکل آیا تے مینوں مارے گا۔

جلدی پکا سو جلدی سڑیا

دیکھو: کاہلی اگے ٹوئے

چھیتی کم دے وچ خرابی ہون دا امکان ہوندا اے

جلدی کم شیطان' دیر کم رحمٰن

کاہلی دے خلاف آکھدے نیں۔

جُلّو اگے چھاٹا پچھے دیندے جُلّو

مطلب اے کہ اگے چلو تے پچھے چھڑ کاؤ کردے جاؤ' بندہ حیاتی وچ اک تھاں تے نہیں رہندا کئی وار نکانے بدلدا اے' ماحول تبدیل ہوندا اے پڑھائی دے سلسلے وچ نوکری دے سلسلے وچ اکھان وچ مت ایہہ دتی گئی اے کہ جتھے رہواوتھے خوشگوار ماحول بناؤ تاں جے چلے جاؤ تے لوک چنگے لفظاں وچ یاد کرن۔

جِلّھن جٹ گل گنڈھیاں دی مالا' جُوجُونہیں تاں کھاؤ سو کھالا

ویکھو: جٹ فقیر گل گنڈھیاں دی مالا (یاں) جٹ گسائیں گل گنڈھیاں دی مالا' جیوتاں جیونہیں تاں کھاؤ سو کھالا۔

جدوں کسے نوں ہر پاسے تھوڑا بہت کم بن دا دسے اودوں کہندے نیں۔

جم نہ ڈٹھا بوریا تے سفنے آئی کھٹ

ویکھو: سوتا اروڑیاں تے خواب شیش محلاں دے

جم نہ کنگھی واہی تے سر ٹک ٹک لیکھاں

جدوں بندہ آپ بے پرواہ ہووے تے خرابی آپ ای پیدا ہونی اے۔

Dr Shahbaz Malik

جم نہ کنگھی واہی تے سواہنڈھا ونگا

جدوں کسے وچ کرتوت تے کوئی نہ ہووے تے اینویں بن بن بہے تاں آکھدے نیں۔

جم نہ ہکی تے ناں نکے مہاندرے

ویکھو: پنڈ بجھانہ تے اُچکے پہلاں ای

جماعت کرامات

ایکتا تے اتفاق نال بوہتا لابھ ہوندا اے۔

جمدی دا انگور پیا سہی ہوندا اے

اُگدی فصل دیاں کروبلاں توں اندازہ ہو رجاندا اے۔ مطلب اے کہ کسے بندے دے کم دے آغاز توں اوہدے چنگے یاں بھیڑے انجام دا اندازہ ہو جاندا اے جیویں کہندے نیں جمدیاں سُولاں دے منہ تکھے۔

جمدے ای تِل روون لگے یاد آ یونیں گھانی

تلاں دی جنس دی قسمت وچ کیوں جے کولھو وچ پے کے پیڑیا جانا لکھیا ہوندا اے ایس لئی پیدا ہوندیاں ای اوہ کولھو دی گھانی یاد کر کے روون لگ پیندے نیں مطلب اے اوہ بندے جہناں نوں پیدا ہوندیاں ای ایہہ احساس ستان لگ پئے کہ اوہناں تے غربت دی چکی وچ پیسیا جانا اے اوہ کہندے نیں۔

جمدیاں سولاں دے منہ تکھے

جدوں کسے بال نوں وِگڑیا ویکھیئے تاں آکھیدا اے، بھیڑے بندے شروع توں بھیڑے ہوندے نیں

محفل چند دی تاریاں نال سوہے ہیر سیال دے نال سوہاوندی اے
سولاں جمدیاں دے منہ ہون تکھے کر کے سچ مثال وکھاوندی اے
(مولا بخش کشتہ)

جمعرات دی جھڑی نہ کوٹھا نہ کڑی

پنجاب دیس دے موسماں دے حساب نال گل بنی ہوئی اے کہ جے بارش جمعرات والے دن ورھنی شروع ہووے تے دب کے وی وسدی اے تے کئی کئی دن جھڑی لگی رہندی اے تجربے دی گل اے۔

جمن وار ایہو وار

ویکھو: جد دے جمے بودیوں لمے

جدوں کوئی بندہ مڈھوں ای مصیبتاں وچ پھاتھا ہووے تاں آکھیدا اے۔

جموں شہر دیاں چار بلائیں، منڈے رناں باہمن گائیں

جموں مقبوضہ کشمیر دا اک مشہور شہر اے سیالکوٹ (پاکستان) دے نال لگدا علاقہ اے ایس بارے گل بنی ہوئی اے جیویں ملتان بارے بنی ہوئی اے۔ چار چیزاں تحفہ ملتان گرد، گرما، گدا، گورستان

جمی جائی تے گڑیاں دی مار

جدوں کسے بندے دا کوئی کم بالکل چھیکڑ وچ آ کے خراب ہو جائے تے دوجے افسوس وجھوں کہندے نیں۔

جُمی جماں رلیا ہکو جُھگا گلیا

جدوں اِکو قسم دے بھیڑے لوک رل جان تے نقصان ہو جائے تاں کہندے نیں۔

جُمے کھوتی کلّے گھمیاری

ویکھو: ہُوئے کھوتی تے گھمیاری کلے

دوجے دے دُکھ نوں ونڈیا نہیں جاسکدا

جُمے لال تے ونڈے کولے

جدوں کوئی مُورکھ بندہ کوئی کوجا کم کرے تاں آکھیدا اے۔

کل گڈری جمی اج دیاہ ہویا اونویں توں ہوئی چشم کور ہیرے
جمے لال تے ونڈے نے پئے کولے ڈاہڈی ہوئی توں ہیں لٹور ہیرے (منظور بٹ)

جمے نو[9] تے پٹے تیراں[13]

اصل توں ودھ مصیبت پے جانی

جن تے راج (معمار) گھر وڑے ہوئے مشکل نکلدے نیں

عام گل بنی ہوئی اے گھر وچ راج لائیے تے راج دا کم اے اوہ کم نوں اوتھے چھڈ کے جاندا اے جتھے کل وی آ ؤنا پے (مطلب اے کہ گھر والے کل وی راج نوں لان تے مجبور ہون) دوجے بنے راج لگا ہویا ہووے تے گھر والیاں دے ذہن وچ وی کوئی نہ کوئی نواں کم نکلدا ای رہندا اے ایس کر کے راج فارغ کرنا مشکل ہو جاندا اے۔

جن نکل جاندا اے پر ظن نہیں نکلدا

وہم دا علاج کوئی نہیں

جن نکل جاندا ظن نہیں جاندا توں وی اوہو ہے گل بنا دتی
کڈھ وہم منظور توں جا ڈھارے رانجھا گیا کاہلی جیج پا دتی (منظور بٹ)

جناز نانی دے سرتے جنا ہوندا اے

مرد دے مرداوَ پنے دا پیمانہ زنانی ہوندی اے۔ اکھان ایس مفہوم وچ ورتیا جاندا اے کہ بندہ گھر والی دی سلیقہ شعاری یاں پھوہڑپن دے حوالے نال جنا اکھواندا اے جے گھر والی چنگی اے تے گھریلو زندگی کامیاب ہوندی اے۔

جتاں پھلے اوناں ای جھکے

مت اے کہ بندے وچ جتے گُن ہون اونی ای اوہنوں انکساری کولوں کم لینا چاہیدا اے۔

جتاں چھانیئے اوناں ای کرکرا ہوندا اے

مطلب اے کہ جتا ازماؤ اوناں ای نقص دار نکلے تاں آکھیدا اے

Dr. Shahbaz Malik

جتاں چھوٹا اونا ای کھوٹا

بندہ نِکا ہووے تے بھیڑ وڈے وڈے کرے تاں آکھیا جاندا اے۔

جتاں سوت اونا پالا' جنا کٹب اونا منہ کالا

وڈیرے ٹبر نوں خرچ ولوں تنگ ویکھ کے آکھیدا اے

جتاں کہوا اونا کرو

انسان نوں اپنے قول دا پالن کرنا چاہیدا اے جو آکھو اوہ کر کے وکھاؤ

جتاں گڑ پایئے اونا ای مٹھا ہوندا اے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کسے معاملے وچ جنی محنت تے اڈم کریئے اونا ای پھل وی ملدا اے۔ معاوضے دے سلسلے وچ وی آکھیدا اے۔

جتاں ہسیئے اوناں رونا وی پیندا اے

اک شگون اے جیہڑا کئی واری سچ ہوندا ڈٹھا اے۔

جنج آئی پتن کچی لگی کتن

وقت اُتے کم نہ کرن والیاں بارے آکھیا جاندا اے جیویں کہندے نیں ویہڑے آئی جنج تے ونھوں کڑی دے کن' حالانکہ جنج دے آون توں پہلاں کچی نوں کچی بن کے کتنا چاہیدا سی تے داج بنانا چاہیدا سی تے جنج دے آون توں پہلاں ووہٹی دے کن ونھنے چاہیدے سن پر انج نہیں کیتا گیا۔

جنج پرائی احمق نچے جنگاں توڑے تے کپڑے اٹے۔

ویکھو: میل مانی تے بھڑکن بھلر (یاں) توں کون؟ میں خواہ مخواہ۔ کم کسے دا ہووے تے کوئی بے تعلق بندہ اینویں پیالتاں توڑے تاں کہندے نیں۔

~ احمق جیویں پرائی وچ جنج نچے' اونویں نچیا قاضی غدار ناتھا
میاں بیوی جے ہووے منظور راضی قاضی کرنی کیہ پھیر تکرار ناتھا

جنج کو پتی' ستھرا بھلا مانس

جدوں کوئی دوجیاں نوں بھیڑا تے اپنے آپ نوں چنگا سمجھے تاں آکھیدا اے۔

جنج گھر تے چھوڑ گلیں

کسے نوں کوئی اوہدے گھر ملن جائے تے اوہ اگوں کتے ہور ٹر پئے تاں آکھیدا اے۔

جنج منھاں تے گھوٹ کاٹھیاں

منھاں (لکڑیاں جوڑ کے زراعت دی حفاظت واسطے بنایا جاندا اے (جس تے محافظ بہہ کے نگرانی کردا اے) مطلب اے جنج منھاں اُتے لاڑا کاٹھی اُتے' جنج کتے لاڑا کتے ایس موقع تے آکھدے نیں۔

جنجے چڑھے نہیں تے چڑھدے تے ویکھے نیں

ویکھو: گھوڑی نہیں چڑھے تے چڑھدے وی نہیں ویکھے

مطلب اے جے کوئی کم اپنے ہتھیں نہیں کیتا تے ہوندا تے ویکھیا اے نا' ایس بنیاد تے اوہ کم کیتا جانا ممکن اے۔

جندرے سادھاں واسطے کہ چوراں واسطے؟

سزا تے اوہدے لئی ہوندی اے جیہڑا قصور وار ہووے بے قصور لئی سزا نہیں ہوندی

جنس دینی سکھلی تے نقد دینا آوکھا

جنس آسانی نال ایس لئی دتی جاسکدی اے کہ ایہہ ویچ کے نقد حاصل کری دا اے تے ویچنا اک آوکھا کم اے جنس دین نال ایس آوکھے کم توں چھٹکارا مل جاندا اے ایس لئی جنس دین نوں سوکھا سمجھیا گیا اے۔

جنگل جٹ نہ چھیڑیئے ہٹی تے کراڑ بیڑی تے مہانا جو بھن گھتن بتھاڑ

کسے وی بندے نوں اوہدے کم دے اڈے تے جتھے اوہ کاروبار وچ رُجھا ہووے نہ چھیڑن یاں تنگ نہ کرن دی پکی اے۔

جنگل وچ مور نچیا' کس ویکھیا؟

جتھے کسے کم دی قدر پان والا کوئی نہ ہووے اوتھے اوہ کم کرنا بے کار ہوندا اے

جہاں اوڑا جھا گیا' رب ساون لاسی

جہاں نے خشک سالی برداشت کیتی اے اللہ تعالی اوہناں تے کرم کردیاں ساون دی بارش کرے گا' اُمید اُتے دنیا قائم اے مصیبت توں مگروں آرام تے راحت ضرور ملدی اے۔

جہاں جتے کھوہ اوہ سکھ نہ ستے رُوح

زمیندار بارے اے کہ واہی بیجی وچ رُجھا زمیندار وی ٹھک سر نہیں مان سکدا۔

جہاں جنیاں اوہناں بنیاں

دھیاں جم بیاں تے ماپیاں نوں ای معاملے پینے نیں اودوں آکھی دا اے جدوں کوئی بندہ کوئی معاملہ سہیڑ تے لئے تے وچ کوئی اڑ کا پے جائے اوس دا دکھ وی اوسے نوں ہووے گا تے اوہ ای اوس اڑونی نوں کڈھے گا۔

جہاں چت نہ بھاوندے' نیوں نیوں کرن سلام

ویکھو: سیس نوائے کیہ کرن جے منوں کسودھے جان۔

ولاں وچوں پاپ نہ نکلے حلیمی تے نرمی دا کیہ فائدہ۔

جہاں دے دانے اوہناں ای کھانے۔

جیہڑے محنت کردے نیں' دانے اگاندے نیں اوہوای فائدہ اُٹھاندے نیں اوہوای کھاندے نیں۔

جہاں دے گھر دا بھو جس ایہہ اے؟ مُنڈا تکن دی لوڑ کے اے؟

جس گھر دا پکوان معیاری نہیں اوتھے رشتہ کرن لئی منڈا ویکھن دی لوڑ نہیں مطلب اے رشتہ کرنا ای نہیں چاہیدا۔

Dr. Shahbaz Malik

جنہاں دے ہتھ کھلا' اوہناں دا جگ وچ بھلا

ہر دور وچ طاقت ور (ہتھ وچ جوتی رکھن والے' ظالم' جھگڑالو' زور اور) کولوں ہر کوئی ڈردا اے تے اوسے دا ای بھلائیاں فائدہ ہوندا اے۔

جنہاں دیاں ٹر گئیاں ماواں اوہناں دے ٹکر کھاہدے کانواں

ماں دے بغیر بال نوں کوئی نہیں پچھدا ایتھوں تیکر کہ اوہناں دے ہتھ وچ پھڑی روٹی وی کاں کھوہ کے لے جاندے نیں۔

جنہاں دھیاں جنیاں اوہناں گالیاں گھنیاں

جنہاں دے گھر دھیاں ہوندیاں نیں اوہناں نوں بہت گالھاں پیندیاں نیں یعنی لوک بُرا آکھدے نیں جیویں کہندے نیں جنہاں جنیاں اوہناں بنیاں۔ پنجاب دیس دے معاشرے وچ دھی رحمت دی تھاں زحمت ہوندی اے۔

جنہاں روڑا گرمی لا گیا' رب ساون لاسی

مطلب ایہہ اے کہ اوکھے دِناں مگروں سوکھیاں سکھ دے دن وی اللہ لیاوے گا۔

جنہاں کجھ نہ ڈٹھا اوہناں پھپھر متھا

گوشت وچوں پھپھرا' سب توں نکھد گوشت ہوندا اے' اکھان وچ دسیا گیا اے جنہاں کدی گوشت کھادا ای نہ ہووے اوہناں واسطے پھپھرا ای لذیذ اے' جنہاں کدے خوشی نہ ویکھی ہووے اوہناں واسطے معمولی خوشی اینتاں دا سکھ ہوندی اے' کیڑی واسطے ٹھوٹھا ای دریا۔

جنہاں کوں مار بخت دی رہن عقل توں وانجے' مٹی دے تھاں نہ تھیندے کانجے توڑے وَل وَل مانجے

بدنصیب دی مت ماری جاندی اے جیویں مٹی دے بھانڈے نوں جتاں زیادہ مانجو اوہ پتل دے بھانڈے وانگ نہیں چمکدا انج ای بدقسمت دی تدبیر وی کارگر نہیں ہوندی۔

جنہاں کھاہدا لپ گھڑپی اوہناں کیہ ہووے انگل چٹی (یاں) جنہاں کھاہدا لپ گھڑپی اوہناں نوں کیہ لگے انگل چٹی؟

بوہتا کھان والیاں نوں تھوڑا کھانا پے جائے تے اوہناں دا کجھ نہیں بن دا۔

جنہاں کھاہدا منگ تنگ اوہ کیہ جانن شرم تے ننگ

منگ کے کھان والا غیرت تے شرم نوں اک پاسے رکھ کے منگنا شروع کردا اے کیوں جے غیرت مند بندہ تے منگ کے کھان نالوں محنت کرن تے ٹوکری ڈھون نوں چنگا سمجھدا اے۔ ایسے لئی کہندے نیں منگن گیا سو مر رہیا منگن مُول نہ جا۔

جنہاں کھاہدیاں گاجراں ڈھڈھ (پیٹ) اوہناں دے پیڑ

جیہڑے غلطی کردے نیں نقصان وی اوہو ای اٹھان گے

جنہیں گاجراں کھاہدیاں پیڑ اوہنوں ہوسی پیٹ سندا بُرا حال ہیرے
آکھے اساں دے جے نہ کھیوں توں رہنا پھیر نہیں ایہہ اقبال ہیرے (منظور بٹ)

جنہاں کھوٹ اوہناں منہ کالا

جنہاں بندیاں دے دل وچ کھوٹ یاں بے ایمانی ہوندی اے اوڑک اوہناں دی بدنامی ہوندی اے۔ نیت صاف رکھن دی پکی اے

جنہاں لئی توں پاپ کمانا ئیں کتھے نیں اوہ گھر دے

بندے نوں ایس گل دا احساس دوایا گیا اے کہ بندہ اپنی حیاتی وچ اپنے بال بچیاں واسطے گناہ کردا اے بداعمالیاں کردا اے۔ جدوں مردا اے تے اوہدے نال گھر دے نہیں سگوں اوہدے گناہ جاندے نیں ایس لئی حیاتی وچ پاپ نہ کماوے۔

جنہاں نوں اساں ٹکر پائے' اوہناں ہی سانوں لتر چائے

اساں جنہاں دا بھلا کیتا کھانا کھوایا روزی دا بندوبست کیتا اوہناں نے ساڈے تے جُتیاں نال حملہ کیتا' یعنی بھلے دا بُرا کرن والیاں واسطے آکھیدا اے۔

جنہاں نوں لگے پریم چٹو کے گھر دے کمّوں گئیاں

محبت کرن والے گھر بار کیہ اپنے جُسّے توں وی بے پرواہ ہو جاندے نیں۔

جنہاں نوں ناز گھنیرے' اوہناں نوں دُکھ بتھیرے

ویکھو: لاڈلا پُتر بوہتا رُلدا اے۔

جدوں لاڈ کی اولاد نوں بوہتے دُکھ آوَن تاں آکھدے نیں۔

جنہاں نے کیتے وڑے اوہ اج وی مرے تے کل وی مرے

جُوئے وچ اوڑک نقصان ای ہوندا اے۔

جنہاں نے کھاہدی سرگھی دی دال' اوہ نہ رلے گھر دیاں نال

جیہڑے پہلاں کھا لیندے نیں اوہ چنگے رہندے نیں۔

جنہاں نے کھاہدی سرگلی دال' اوہ نہ رکے گھر دیاں نال

جیہڑا بندہ باہر دی اچھی ہانڈی کھالئے اوہنوں گھر دی ہانڈی دا سواد نہیں آوندا

جنہاں مارے اپنے' پھوک دین پرائے

جیہڑے اپنیاں نوں نقصان اپڑا سکدے نیں اوہ بگانیاں نال کیہڑی گھٹ کرن گے۔

جنہاں ویکھیا نہیں شیر اوہ ویکھے بلائی' جنہاں ویکھیا نہیں چور اوہ ویکھے جوائی

جنہاں شیر نہیں ویکھیا اوہ بلا (ڈین' چڑیل) ویکھ لین' جنہاں چور نہیں ویکھیا اوہ جوائی (داماد) ویکھ لین' اوہ جوائی جیہڑے سوہرے نوں دھی دے حوالے نال بلیک میل کرے اوس بارے آکھدے نیں۔

جنہوں اَکھ نہ کھائے اوہنوں دل (منہ) کویں کھائے؟

جیہڑی چیز دسن دی بھیڑی ہووے اوس نوں دل وی قبول نہیں کردا

جنہوں آن نہیں اوہنوں ایمان نہیں

غیرت' آن تے انکھ والا بندہ ای چنگا ہوندا اے

جنہوں اللہ تارے اوہنوں کون مارے

ویکھو: جنہوں رب رکھے اوہنوں کون چکھے۔

Dr. Shahbaz Malik

رب تعالیٰ دی ذات پاک جس دی نگہبان ہووے اوس نوں کوئی نقصان نہیں پہنچاسکدا۔

جنہوں پچھوں اُڈ یکنا ہووے اوہنوں نال لے کے ٹریئے

نال لے کے ٹرن دا فائدہ ایہہ ہونداا اے کہ اڈیک کال نالوں وی بھیڑی ہوندی اے۔

جنہوں پوچھوں پھڑ اُٹھایا' اوہنے جوترا کدوں واہیا؟

ماڑے ڈھگے بارے آکھیدا اے۔ جیہڑا بہہ جائے تے اٹھن جوگا نہ ہووے اوس ہل کیہ واہنا اے؟ ماڑا بندہ وی ٹھک سر کم نہیں کرسکدا۔

جنہوں رب رکھے اوہنوں کون چکھے؟

جیہد ا اللہ نگہبان ہووے اوہنوں کوئی نقصان نہیں اپڑا سکدا۔

جنہوں رب رکھے اوہنوں کون مارے' بھانویں بوٹیاں ٹک جدا کریئے
سر تے لکھ دل سَول آون آپے جھلیئے زہر نہ کھا مریئے!
(عبداللطیف عارف)

جنہوں ستھرا بی ہتھ آوے اوہ خوشیاں کیوں نہ مناوے

بی' فصل دی بنیاد ہونداا اے جے چنگا بی مل جائے تے زمیندار دی محنت رنگ لاندی اے تے جھاڑ ودھ ہونداا اے۔

جنہوں مرض عشق دی اوہدی موت دوا' جنہوں مرض موت دی اوہ ہے لا دوا

عشق دے جذبے نوں اُجاگر کرن تے ایہہ دسن لئی ورتیا جانداا اے کہ عشق اک روگ اے جس دا علاج کوئی نہیں۔

جنہے تمبی سوائی اے مُوتن نوں راہ وی رکھ لیا ہووے گا

مطلب اے جیہڑا بندہ کوئی معاملہ سہیڑدا اے اوہ اوس دے سب پاسے ویکھ چاکھ لیندا اے' اوہ نفع نقصان دا گویڑ لا لیندا اے تے ایہہ وی اندازہ لا لیندا اے کہ جے پھس گیا تے نکلن دا کیہ طریقہ اے؟

پچھن ویکھ کے تیرے دل نوں ہٹکیا میں نین نیناں کولوں کر رکھ لتے
جہاں تمبیاں شرم سوائیاں نیں رستے جائز ناجائز وی رکھ لتے (عزیز خاں شرم)

جنہے ویکھیا نہیں لاہور' اوہ ویکھے کلانور

کلانور وی پرانا تے ویکھن لائق شہر اے ایس نوں ویکھن لئی پرپریا گیا اے۔

جنہے دھی دتی اوس کیہ رکھیا؟

ایہہ اکھان اودوں پائی دا اے جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ دھی جیہڑی جگر دا ٹوٹا ہونداا اے جدوں اوہ ڈولی پا دتی اودوں اوس باقی مال اسباب دین وچ کیہڑی کسر چھڈی ہونی ایں۔

جنہے سر سونپیا اے اوہنے کن وی نال ای سونپے نیں

جدوں کوئی بندہ اِک چیز دے کے اوہدے نال لاگویں کوئی دوجی چیز رکھنی چاہئے تے لین والا کہندا اے۔

جنہے کوڑا دِتا اے اوہ گھوڑا وی دے گا

مطلب اے تھوڑا دتا اے بوہتا وی دے گا۔

جہنے لاہور نہیں ویکھیا' اوہ جمیا ای نہیں

لاہور شہر صدیاں توں تہذیب دا مرکز اے ایس کر کے ویکھن والا شہر اے۔ جیہڑا ویکھ لیندا اے اوہ دوجیاں نوں ویکھن لئی آکھن لئی ایہہ اکھان پاندا اے۔

لوکاں دی اس گل تے چاچا مینوں چڑھدا ای ڈاہڈا گچ
آکھن جہنے لاہور نہیں ڈٹھا جمیا ای نہیں' ٹھیک اے! سچ؟ (حکیم ناصر)

جنہے لایا گلیں' اوسے نال اُٹھ چلی

لائی لگ بارے کہندے نیں۔

جنہیں سا کیں ساک' کوئی سیالاں دے چاک

جدوں کسے اک تے وی بڑا مان ہووے پر اوہ نیڑے نہ لگے تے دل توڑے تاں آکھی دا اے۔

جتّی سوت اونا پالا' جنے کرم اونا منہ کالا (یاں) جتّی سوت اونا پالا' جتا کتب اونا منہ کالا

جنی دولت ہووے اونا ای فکر بوہتا ہونداا اے بندہ جِتا کھلارا پائے اونی خرابی ودھ پیدا ہوندی اے۔ جناں وڈا خاندان اونے مسئلے۔

جتّی گوڈی اونی ڈوڈی

فصل نوں جتّی گوڈی دیو گے فصل اونی ای ودھ ہووے گی مطلب اے جتّی محنت کریئے پھل اونا ای ملدا اے۔

جتّی لمّی چادر ویکھیئے اونے ای پیر پساریئے

ویکھو: چادر ویکھ کے پیر پساریئے

جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ اپنی توفیق موجب ای کم یاں خرچ کرنا چاہیدا اے تاں کہندے نیں۔

چادر جیڈی لمّی ہووے اونے پیر دہاؤ
ناڈھوشا دے سالے بن کے مت وچ تنگی آؤ (محمد علی فائق)

جتّی نکی اونی ترِکھی

جدوں چھوٹا بندہ ودھ چالا کی کولوں کم لئے تاں کہندے نیں۔

جتی نھاتی اونا ای پُن

جدوں کتیوں تھوڑے فائدے نال نقصان ودھیرا ہو جائے تاں آکھیدا اے کہ فائدہ اینا ای چنگا جس نال نقصان ودھ ہو گیا اے، ہور فائدہ لین دی کوشش کیتی تے نقصان ایدوں وی ودھ ملے گا۔

غوطے دے کیتا نیم جان مینوں ہتھ پیر کیتے میرے سُن سیّو
شرم رہن دیو پایاں لبڑی دی جتّی نھاتی میں اونا ای پُن سیّو (عزیز خاں شرم)

Dr. Shahbaz Malik

جتی واہ اوتی گاہ

ودھ زمین واہیں گا تے ودھ ای فصل ہوئے گی

جنے بال اونے جنجال

بوہتا خاندان مصیبت ہوندی اے

جنے بورے پاؤ گے اونا ای جھاڑ ودھاؤ گے۔

فصل وچ کھاد پان دی تعلیم اے۔

جنے جنے دی لکڑی تے اک جنے دا بوجھ

اک اک لکڑی دا کوئی بھار نہیں ہوندا جے اک اک بندہ اک اک لکڑی چک لئے پر جے ساریاں لکڑیاں اکو نوں چکنیاں پین تاں ایہہ بھار بن جاندا اے اکھان وچ ونڈ کے کم کرن دی سکھیا اے۔

جنے چھٹرو گے اونے ای اجلے ہون گے

جس چیز تے جنی محنت کیتی جائے اوہ اونی ای چنگی بن دی اے چاولاں بارے آے۔

جنے منہ اونیاں ای گلاں

گل عاماں وچ آ جائے تاں اوہ اوہنوں آپو اپنی عقل تے سمجھ موجب اگے ٹور دے نیں، جدوں کسے گل دی چرچا ہو جائے تاں کہندے نیں

کھیڑے گھراں نوں جاوندے حکم سن کے اوتویں رانجھا وی کنی کھساوندا اے

جنے منہ تے اونیاں ای کرن گلاں سن سن کے سیدا گھبراوندا اے (منظور بٹ)

جو آیا سو چلسی سب کوئی آئی واریئے

دنیا دی بے ثباتی بارے اے کہ جیہڑا بندہ ایس دنیا تے آیا اے اوہ اپنی واری تے ایتھوں چلا جائے گا جویں بابا فرید فرماندے نیں

واری آپو اپنی چلے مشائخ شیخ

جو ودھن او ہوای بنھن

فصل نوں وڈھن دے بعد اوہدے پولے بنھنے پیندے نیں اکھان وچ دسیا اے کہ جیہڑے کوئی کم کردے نیں اوہناں نوں ای مکمل وی کرنا پیندا اے۔

جوار دے بھوکھڑے کوئی انگیار نہیں پھکدا

ویکھو: امباں دی بھکھ امباکریں نہیں لتھدی۔

مطلب اے کہ جس چیز دی لوڑ ہووے کم اوسے نال سردا اے۔

جوار ڈھے تے ہس ہس بہے، کنک ڈھے تاں رورو پئے

پنجاب دیس دے زمیندار دے بارے تجربے دی گل اے کہ جوار ڈگن نال زمیندار نوں فائدہ ہوندا اے جدوں کہ کنک ڈگن نال نقصان، ایس لئی اوہ دکھی ہوندا اے۔

جوار یا آوے ہار نجی اک جواریئے چار جوار یا آوے جت منجیاں چار جوار یا اک

جواریاں دی ایہہ نفسیات اے کہ ہاریا ہووے تے دنیا توں بے زار ہوندا اے تے منہ لکاندا پھردا اے تے جے جتیا ہووے تے للکرے ماردا اے۔

جوا کسے نہ جتیا سب جوئے جتے

جواء کھیڈن توں منع کرن لئی کہندے نیں

جوا مٹھی ہار

مطلب اے کہ جوا کھیڈن والے نوں جوا ہارن دا وی چسکا پے جاندا اے۔

جواں توں اک کے کپڑے نہیں پاڑ دیئی دے (یاں) جواں دے دکھوں جلا نہیں سٹ دیئی دا

تکلیف نوں صبر نال کٹن دی مت اے کہ اوس تکلیف نوں رفع کرن دی کوشش ضرور کرو پر اوہدے توں اکیویں دے اظہار تے عمل وجھوں اپنا کوئی ہور نقصان نہ کر بہو

جواں دا بوہل تے کھوتا رکھوالا

اوس بندے نوں کسے چیز دا رکھوالا لا دینا جیہڑا آپ اوہدا لوڑ وند تے چور ہووے

بیڑی کاغذ دی باندر ملاح ہویا شوہ دریا دے پار لنگھاونے نوں

راکھا جواں دے ڈھیر دا گدھا ہویا انھا گھلیا حرف لکھاونے نوں (سید وارث شاہ)

جواں والا سر سڑے، مارن والا کھسم مرے

جس سوانی دے سر وچ جوواں ہون اوہ بڑی دکھی ہوندی اے، دوجیاں وی اوہدے کولوں نفرت کردیاں نیں انج ای بیوی نوں مارن والا خاوند معاشرے وچ چنگا نہیں سمجھیا جاندا خود بیوی وی اوہدے توں نفرت کردی اے۔

جوان نوں کوئی کھاندیاں نہ ویکھے، رن نوں کوئی نہاندیاں نہ ویکھے

معاشرتی اخلاق دی گل اے۔

جوانی بڑی مستانی، بڈھیپا بڑا لعنتی

جوانی وچ انسان طاقت ور ہون دی وجہ نال مستانہ ہوندا اے، جوانی نوں خوشی نال مزے نال گزار دا اے جدوں کہ بڈھیپے ویلے انسان دیاں طاقتاں جواب دے جاندیاں نیں جیویں بڈھا ڈھگا تے چھتی روگ، نہ اکھاں ویکھ سکدیاں نیں نہ دند کھا سکدے نیں، بڈھیپا بدمزہ ہوندا اے ایس لئی ایس اتے لعنت بھیجی گئی اے۔

جوانی پتھر اتے وی آوندی اے (یاں) جوانی کھوتی تے وی آوندی اے

ہر چیز اتے عروج آوندا اے ایہہ آکھن لئی ایہہ اکھان پایا جاندا اے۔

جوانی دیوانی ہوندی اے۔

جوانی وچ چنگے مندے دی تمیز نہیں ہوندی ہوش دی تھاں جوش نے ملی ہوندی اے۔

جوانی ویلے بھس، بڈھیپے ویلے چھائی

جیہڑے بندے جوانی ویلے مٹی ہون (کجھ نہ ہون) اوہ آپ مہارے بڈھیپے ویلے سڑے ہوئے بالن وانگ (راکھ) ہوندے نیں اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑے اول آخر نکمے ہون۔

Dr. Shahbaz Malik

جوائی جواہاں دی چھاں نہ بہے کتا نہ بہے کاں

جوائی کولوں کوئی فیض نہیں ہوندا اکھان وچ ایس گل دا بھوگ پایا گیا اے۔

جوائی سرہانے دا سپ

اُنج تے جوائی سوہریاں واسطے عزت والا رشتہ اے اوہدی عزت وی کیتی جاندی اے پر اوس نوں سرہانے دا سپ ایس واسطے آکھیا جاندا اے کوئی پتہ نہیں اوہ کسے گل توں وگڑ کے نقصان اپڑا دیوے۔

جوبن دے دن چار

حُسن تے جوانی چار دناں دی ہوندی اے۔

جو بیجیا سو وڈھے گا

بندے دے جیہو جیہے عمل ہون گے اوہو جیہا اوہنوں سٹہ ملے گا جتی کوئی محنت کرے گا اوناں ای اوہنوں پھل ملے گا۔

اک بج کے کسے نہ امب کھاہدے پھر داہنہ شہتوت نہ لایا اے

جیہا بیجیئے وار تا وڈھ لیئے حرف وچ قرآن دے آیا اے (سید وارث شاہ)

جو پٹی سو وادوں پٹی

جدوں کسے چیز دی لذت یاں عادت نال کوئی بندہ خراب ہو جائے اودوں کہندے نیں۔

جو ترے گا اوہ ڈبے گا

ترن والے ای ڈبدے نیں مطلب ایہہ اے کہ جس نے دریا وچ چھال ای نہ ماری اوہ ڈب کیویں سکدا اے؟ تارو ای ڈبدے نیں۔

جُوٹھ جُھوٹھ تے پلّے کپوت

بھیڑے آدمیاں دے بھیڑے کم ویکھ کے آکھیدا اے۔

جُوٹھ مارے یاں جھوٹھ مارے

جدوں کسے اک دے آسرے توں ڈکنا ہووے یاں جھوٹھ توں روکنا ہووے تاں کہندے نیں۔

جوٹھا کھائی دا اے مٹھے دے تران

ویکھو: مجتے دیاں چھراں دی کھانیاں پیندیاں نیں

جدوں کسے توں فائدے دی آس ہووے تے بندہ کجھ تکلیف وی جھل لیندا اے۔

جو جتیا اوہو کھڈاری

جتن والے دی ای واہ واہ ہوندی اے تے اوسے نوں چنگا کھڈاری منیا جاندا اے مطلب اے جو کر و کھاوے اوہ ای چنگا اے

جو جتیا سو ہاریا، جو ہاریا سو ماریا

جُوا جدوں اک وار جت لیا جاوے تے اوہدا اک نشہ چڑھ جاندا اے پھیر ایہہ لتھدا نہیں ایہہ عادت ہمیشہ بندے نوں خوار کر دی اے کیوں جے ایہدے وچ

جت تھوڑی تے ہار بوہتی ہوندی اے۔

جو جیوے سو سیوے

زندہ رہن والا بندہ کوئی نہ کوئی کم کردا اے

جو دل وچ ہوندا اے، مونہوں نکلدا اے

ویکھو: اندر پکیاں باہر آوندیاں نیں

جس قسم دا بندے دا سبھا ہوندا اے انج دے اوہدے عمل ہوندے نیں۔ راز فاش ہون تے وی آکھدے نیں۔

جو ڈٹھا سوای مِٹھا

ویکھو: جس نے لائی گلیں اوسے نال اُٹھ چلی

لائی لگ بارے کہندے نیں۔

جو ڈریا، سو مریا

حیاتی وچ بندے نوں ہمت کولوں کم لینا پیندا اے ایس لئی مت ایہہ دتی گئی اے کہ حیاتی نوں گزارن واسطے بزدلی دی تھاں دلیری دی لوڑ ہوندی اے۔

جو روز وردی نہیں کسے ہور دی

بیوی اوسے دی ہوندی اے جیہڑا جسمانی تے مالی لحاظ نال طاقت رکھدا ہووے ایس حقیقت دے اظہار لئی اکھان پاندے نیں۔

جوڑ جوڑ مر جان گے، مال جوائی کھان گے۔

کنجوس دا مال انج ای جاندا اے۔

جوڑ مائے جوڑ تے کھان والے ہور

ویکھو: جوڑ جوڑ مر جان گے مال جوائی کھان گے

کنجوس، مالدار بندیاں بارے آکھیدا اے۔

جوڑا بال ماں دا جنجال

جس ماں دے گھر جُڑواں بال جمن اوہ مصیبت وچ پیندی اے۔

جوڑے اُتّے بن دے نیں

مرد تے عورت دا رشتہ رب تعالیٰ ولوں طے ہویا ہوندا اے ایہہ اک قسم دا عقیدہ اے۔

جو کجھ لکھیا بھاگاں اندر سوئی ہو کے رہندا اے، اُدّم کر کے کھیتی واڑی، لکھ نہ پلّے پیندا اے

ویکھو: ہونی ہوون ہار

قسمت دا لکھیا ای انسان نوں ملدا اے زمیندار واہی وان وڈھیری محنت کر کے کھیتی بیجدا اے جے قسمت وچ نہ ہووے تے کئی قسم دیاں اڑچلاں کھیتی برباد کر دیندیاں نیں اپنی قسمت اُتے بھروسہ کرن دی پکّی اے۔

جوڑ گئے سو بوڑ گئے، کھا گئے رنگ لا گئے

دولت نوں اپنی بہتری لئی ورتنا ای چنگا ہوندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

جوڑیاں جگ تھوڑیاں تے نرڑ بتھیرے

دیاہ بارے آکھدے نیں کہ مل گئے سبھاواں والے جوڑے تھوڑے ہوندے نیں۔

جوسکھ چھجو دے چُبارے اوہ بلخ نہ بُخارے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اپنے گھر وچ جوسکھ چین تے آرام مِلدا اے اوہ کِتے وی نہیں مِلدا' چھجو بھگت دا چبار لاہور وچ اے تے اکھان ایسے بارے اے۔

جوکجھ جال ویکھدا اے ماچھی ویکھے تے اوتھے ای مر جائے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ تیرے ولوں جوظلم ہو رہیا اے اوس دے ویروے دا پتہ لگو تے دُکھ وڈھیرا ہووی۔

جوکجھ نظر مظلوم دی ویکھدی اے ویکھے ظالم نہ اوہدی شمشیر ویکھے
جوکجھ پانی وچ ویکھدا اے جال شرم پھٹ جائے جگر جے ماہی گیر ویکھے
(عزیز خاں شرم)

جوکم کرے گھسن' اوہ رِشی کرے نہ مُن

سختی نال کم زیادہ کڈھے جاسکدے نیں۔

جوکرے گھیو' نہ کرے ماں نہ کرے پیو

ویکھو: کھائی بھلی کہ مائی

صحت واسطے گھیو دی صفت لئی آکھیدا اے۔

جوگجدے نیں' اوہ وسدّے نہیں

ویکھو: سکھنا بھانڈا بوہتا کھڑکدا اے۔

جیہڑے بوہتیاں گلاں کردے نیں اوہناں وچ کرتُوت گھٹ ای ہوندی اے۔

ہیر وانگ نہیں ماردا اوہ لافاں' چکھے مزے جس عشق دی رس دے نیں
کرے قول کیہ ہیر منظور پورے بدل گجدے کدی نہ وسدے نیں

جوگل کٹے کسی دا اپنا سوئی کٹا' اگے پچھے نا نکا بدلا لوے گا پا

مطلب اے جیسا کرو گے ویسا بھرو گے

جوگن گئی تے بھوگن آئی

چنگے گئے تے وخت بھوگن والے آ گئے۔

جوگوں رلی جوگ' اِک نوں گلڑھ اِک نوں پانا روگ

ویکھو: رب رلائی جوڑی اک انھا تے اک کوہڑی

جدوں اِکو جیہے بھیڑے بندے مل جان تاں آکھدے نیں۔

جوگی بھُلا دونالاہ

جوگی مالا جپدا اے بھُل جائے تے ظاہرا اے مُڈھ توں شروع کرے گا نج فائدہ ای اے جدوں کسے نقصان توں اُلٹا فائدہ ہو جائے تاں کہندے نیں جویں گُبّے نوں لت کاری۔

جوگی تے بیسوا کسے دے وی نہ

فقیر تے کنجری کسے دے دوست نہیں ہوندے

جوگی جگت جانے نہ' کپڑے رنگے تے کیہ؟

ناں رکھن نال یاں گیروے کپڑے پان نال جوگی نہیں بن جائی دا جوگی بنن لئی جوگ نوں پچھانناتے ایس لئی کٹھن عمل کرنا پیندا اے

جوگی جوگی لڑے تے کھپّراں دا ناس

جدوں دو بندیاں دی لڑائی وچ دوجے دی نقصان اُٹھالین جویں سنڈھیاں دا بھیڑ تے بوٹیاں دا کھو۔

جوگی سن سو اُٹھ گئے آسن رہی بھُبھوت

چنگے بندے چلے گئے تے مندے رہ گئے۔

جو گھڑیا سو بھجنا

موت برحق اے' سوائے رب دے ہر چیز ٹُٹ جان والی اے۔

جوکوئی جمیا مرے گا سب کوئی گھڑیا بھجسی واہ سب ویہن گے وے
میر پیر وی غوث قطب جاسن ایہہ سب پسارڑے ڈھین گے وے (سید وارث شاہ)

جولاہیاں دے پٹھان وگاری

جدوں کوئی ماڑا تگڑے نوں اگے لائی پھرے تے کم کرائے تاں کہندے نیں۔

جولاہیاں دیاں مشکریاں ماںواں بھیناں نال

جدوں کوئی بال گھر دیاں نال مخول دی ات کر دیوے جدوں کہ باہر اوہ کسے نوں کدی مخول نہ کردا ہووے تاں کہندے نیں۔

جومن وچ وسّے اوہ سپنے دِسّے

خواب وچ بندہ اپنے من دیاں وچاراں دا ای نظارہ کردا اے۔

جوں آبو تے یار قابو' جوں لشکے تے یار کھسکے

جوں دی جنس جدوں آبو واں اُتے آوندی اے تے پتہ ہوندا اے کہ فصل آئے گی دولت آئے گی ہر کوئی دوستی کردا نظر آوندا اے' جوآں دے لشکن تے دوستی چھڈ دیندا اے تے کھسک جاندا اے' دولت ہووے تے ہر کوئی دوستی کردا اے غریب دا کوئی دوست نہیں ہوندا۔

جوں پکّے تے ڈھول ڈھمکّے

جٹ زمیندار دی جدوں فصل پک جاندی اے تے اوہ خوشیاں منان لگ پیندا اے۔ تیلے پاکن تے کاج رچن والی گل اے۔

جُون جُون تے پلّے کپُوت

بھیڑے بندیاں دے بھیڑے کم ویکھ کے کہندے نیں۔

جوَں' مَسر تے چنا چیت ہوندا اگھنا

پنجاب دیس دیاں جنسیاں جوَں' مسر تے چھولیاں بارے ایتھوں دے موسم

Dr.Shahbaz Malik

تے ماحول دے حوالے نال تجربے دی گل اے کہ ایہہ چیتر دے مہینے وچ زیادہ ہوندے نیں۔

جوں، جوار، کپڑا، ڈِھوؤ تے بھاء

ایہناں چیزاں نوں ویکھ کے مُل کرنا چاہیدا اے۔

جوں ساوے تے کوئی نہ آوے، جوں پکّے تے مِلن سکّے

دولت ہووے تے سارے ساک بن جاندے نیں۔

جو نصیحت کرو آپ اوہدے تے عمل کرو

عمل اوس نصیحت تے کیتا جاندا اے، جیہڑی نصیحت کرن والا کر کے وکھاوے۔

جُوواں والا سر سڑے مارن والا خصم مرے

جس سر وچ جوواں پیاں ہون تے جیہڑا خاوند بیوی نوں ماردا ہووے ایہناں دی نکھیدی کیتی گئی اے

جو ونڈیا سو سکھیا

جدوں کسے چیز دے وِکن نال نفع ای نفع مِلدا ہووے اودوں کہندے نیں۔

جو بیسی جو چیسی، کنک ربیسی کنک چیسی

جو بیجوگے اوہوای وڈھوگے، جیہا کروگے تیہا بھروگے۔

جوئے ہل تے پائے پھل

محنت کرے تے فائدہ لئے۔

جہان کسے چھابے پورا نہیں آوندا

زمانے دی بے مروّتی نوں ویکھ کے آکھدے نیں۔

جی اوڈھڈھا جی توہیں پتر توہیں دھی

اپنے ای کھان پین تے عیش آرام وچ رُجھے اوس بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا اساکاں، رشتہ داراں یاں اولاد دیکر دا دھیان نہ کرے۔

جی دیاں جی تے من دیاں من

جدوں من وچ اُسریاں آساں بس آساں ای رہ جان تاں آکھیدا اے۔

جی نوں جی اے

ویکھو: آدر کرتے آدر کرا (یاں) آدر نوں آدر اے

عزت کرواتے عزت کیتی جاوے گی۔

جے اپنی ای گگڑی ماڑی نہ ہووے تاں گواہنڈیاں دے گھر آنڈے نہ دیوے

جدوں کسے خرابی وچ اپنے ای کسے بندے دا نقص ہووے تے اوس معاملے بارے آکھیدا اے۔

جے اِک بول شاہ منصور نہ بولدا تے کیوں سُولی تے چڑھدا

ویکھو: گل آکھدی اے توں مینوں موہنوں کڈھ تے میں تینوں پنڈوں کڈھنی آں

سوچ سمجھ کے گل نوں موہنوں کڈھن دی پکّی اے۔ شاہ منصور (منصور بن حلاج) نے اک روحانی تجربے مگروں اناالحق (میں خدا) دا نعرہ ماریا جیہڑا کفر قرار دے دتا گیا تے اوہ سُولی چڑھ گیا۔

جے امبڑی تاں پیکے جاں بابل تاں مان جیون ویرن لکھ تھیون ایہہ ہن کنڈ اَدا تراں

جے ماں اے تے پیکے نیں بابل اے تے اوس اُتے فخر ہوندا اے بھرا لکھ ہون ایہہ اک لحاظ نال بھیناں دی پشت یعنی پیکیاں دی طاقت ہوندے نیں۔ دھیاں، ماں باپ تے بھراواں دے سر تے ای مان کردیاں نیں۔

جے انّھا انّھے نوں راہ دسے تے دونویں ٹوئے وچ جا پین

جیہڑا آپ کجھ نہ جاندا ہووے اوہ راہبری کویں کر سکدا اے؟

جے باڑ آوے تے بخت وددھاوے جے نہ آوے گرا کھاوے

جے طوفان، سیلاب آوندا اے تے بھاگ لگدا اے (یعنی سیلاب دے پانی نال زمین دی صلاحیت وددھدی اے) جے نہیں آوندا تے سوکے نال فصل تباہ ہو جاندی اے، سیلاب دی چنگیائی دا ذکر اے۔

جے بھادروں سر گھٹا پاوے، تاں وی کھتری کھٹ گھر آوے

کھتری دی سیانف تے چالاکی دی دس پائی گئی اے۔

جے پانی تے ہوا مُل وِکدے تے بندہ اک نہ جیوندا

اللہ تعالیٰ نے پانی تے ہوا انسان واسطے وافر مقدار وچ پیدا کیتے نیں ایہہ امیر غریب نوں مِلدے نیں جس طرح دا بندہ خودغرض اے جے پانی تے ہوا دوسریاں جنساں وانگ ہوندے تے ایہناں دا مُل دوجیاں جنساں وانگ لگدا تے انسان جی نہ سکدے، اللہ دی نعمت (پانی تے ہوا) تے انسان دے خودغرض ہون دا بیان اے۔

جے پت لوڑیں اپنی چھڈ بُرے دا واسا

بھیڑی بہنی توں کنارہ کرن دی پکّی اے۔

بُریاں نال بھیالی پا کے نہ بن جگ دا ہاسا
بُرے دی سنگت انگا گھاٹا لاہوے سِروں منڈاسا
کرے پکھنڈے وَن سونے دیوے کُوڑ دلاسا
جیکر لوڑیں پت فقیرا چھڈ بُرے دا واسا (فقیر قادری)

جے توں اوہل پائیں کھیت دو کھیتی لائے اِک کھیت

کھاد پان نال فصل دونی ہوندی اے۔

جے توں بندہ رب دا خادم بن جا سب دا

جے توں اللہ تعالیٰ دا نیک بندہ ایں تے توں اوہدی مخلوق دا خدمت گار بن جا، انسان نوں سب دا بھلا کرن دی پکّی اے۔

جے توں جانیں میریاں نوں، میں لوری دیواں تیریاں نوں، جے تراویں

Dr. Shahbaz Malik

میریاں نوں میں صدقے کردیاں تیریاں نوں

جے توں میریاں بچیاں نوں چنگا جانئیں تے میں تیریاں بالاں نوں پیار نال لوریاں دیاں پر جے توں میرے بالاں نوں چنگا نہیں سمجھیں گا تے میں تیرے بچیاں نوں اپنے بچیاں توں قربان کردیاں گا یعنی بھلا کرتے بھلا کرا۔

جے جاناں جانی رُٹھا جاندا، راتیں کاہنوں ستی

پل سونے دے کارن سیّو میں کہی وگئی

کم ٹھیک اوہو ہوندا اے جیہدے سر اُتے رہیئے جے تھوڑی جنی غفلت کریئے تے نقصان ہوندا اے، اکھان وچ سسی دے سون وّل اشارہ اے جس پاروں ہوت پنوں نوں لے گئے، ایہہ وی غفلت سی۔

جے جاناں مر دنجنا مٹھا بول لیئے جگ، عمر ونجایا ضائع کوڑے لارے لگ

انسان نوں ایہہ سوچنا چاہیدا اے کہ اوڑک مر جانا اے ایس کرکے ہر کسے نال اخلاق نال پیش آنا چاہیدا اے۔ مٹھا بول بولنا چاہیدا اے۔ جے انج نہ کیتا تے سمجھو کہ ایس دنیا وچ عمر نوں گوالیا۔

جے چاہو سکھ جیویا، بھلا سبھس دا منگ

جے سکھ نال جیونا چاہو تے سب دا بھلا منگو تے کسے دا بُرا نہ منگو۔

جے چلھوں گیا تے دلوں گیا

کٹھیاں رہن وچ بڑیاں برکتاں نیں اک چلھے تے کھان نال انسان دلاں دے نیڑے رہندا اے۔ چلھا وکھ کرن نال دلاں وچ پاڑے پے جاندے نیں۔

جے دھن جاندا ویکھیئے تے اَدّھا دیئے لٹا

بوہتے نقصان توں بچن لئی تھوڑا نقصان کرلینا چاہیدا اے۔

جے رُٹھے نہ منیدے تے پاٹے نہ سویندے تے ملک کیویں وسیندے

(یاں) رُٹھے نہ مینجن پاٹے نہ سوینجن ملک کیویں وسّے

ویکھو: رُٹھے نوں منایئے، پاٹے نوں سوایئے

مطلب اے رُسے نوں منالینا چاہیدا اے تے پاٹے کپڑے نوں سوالینا چاہیدا اے۔ ایہو عمل اے جس نال معاشرہ آپو وچ بجھا رہندا اے۔ معاشرے وچ سلوک اتفاق نال رہن دی پکّی اے۔

جے رُکھ ودھن لگن تے اسمان نوں نہ لگ جان

ہر چیز دے ودھن دی اک حد ہوندی اے، پچھلے نہ مردے تے فوجاں اپنیاں ای ہوندیاں۔

جے سر بجھے ساون بھادروں تریہایا جائے

بھٹھ کہے سُن بھٹھنی چُلیاں نیر وگائے

جے ساوَن دا شروع وسّے تے بھادروں وچ گھٹ وسدا اے۔

جے سر بجھے ساوَن دا بھادروں نہ بجھے پٹھ، بھٹھ کہے سُن بھٹھنی سماں نہ لگے گھٹ

جے ساون شروع وسن لگ پئے تے بھادروں دا آخروی وسدا اے۔

جے سکھ چاہویں جین دا کھلے کھبیں اُڈ

اگر سکھی حیاتی گزارنا چاہنا ایں تے آزادی نال زندگی گزار یعنی آزاد بندہ ای سکھی زندگی گزار سکدا اے غلامی وچ حیاتی تنگ ہوندی اے اکھان وچ غلامی کولوں بچن تے آزادی نال رہن دی پکّی اے۔

جے سکھی چاہیں جی نوں تاں پانی منگ نہ پی

اپنا کم اپنے ہتھیں کرن ایتھوں تیکر کہ پانی وی آپ پین دی مت اے انج بندہ شک کولوں بچیا رہندا اے۔ دوجے ویکھ چاکھ کے پیندا اے تے سکھی رہندا اے۔

جے سودے دی سار نہ جانے تے دوندے، چوندے خرید

ڈھگیاں، بکریاں، چھتریاں دے بارے مت اے کہ جے بلد دا سودا کرن دی جاچ نہیں تے اگو گل پلّے بنھ لے کے دونداایاں چوگا خرید لے۔

جے شوہ آکھے پھٹے منہ تاں میں جیوی

اپنے خاوند نال محبت دی دس پان لئی سوانیاں آکھدیاں نیں۔ مطلب ایہہ کے جے اوہ پھٹے منہ وی آکھے تاں وی جان پیندی اے۔

جے شوہ بھاوے، کھلے وال گلے وچ پاوے

سہاگن لئی نصیحت اے جیویں اوہدا خاوند چاہے اونویں ای اپنے آپ نوں بنالے

جے صاحب کجھ کیتا لوڑے تنوں سبب اک پل وچ جوڑے

رب ولوں کرم ہون لگدا اے۔ تے کرم دے سبب آپ مہارے لگ جاندے نیں

جے ظالم ہووے والی، سٹے زمین ساڑے ہل تے پنجالی

جے زمیندار، کاشتکار تے ظلم کرے اوہدی کیتی محنت لٹ کے لے جائے تاں اجیہی فصل سڑ جائے تے کاشتکار نوں کیہ؟ جیویں علامہ اقبال نے فرمایا-

ع جس کھیت سے دہقاں کو میسر نہ ہو روزی
اس کھیت کے ہر خوشۂ گندم کو جلا دو

جے قسمت دیوے یاری، تاں کیوں ہووے خواری

اگر قسمت چنگی ہووے بندے دا ساتھ دیوے تے بندے تے مصیبتاں نہیں آؤندیاں، قسمت، لیکھ تے بھاگ بارے ایمان رکھن دا بیان اے۔ کہندے نیں بھاگ جاگے ہون تے مٹی نوں ہتھ پایئے تے سونا بن جاندی اے۔

جے کھایئے تے کھایئے رج رج نہیں تے بہیئے منہ کج کج

رج کے کھان دی صلاح اے۔

جے کھتری سر گھٹا پاوے تاں وی کھتری کھٹ گھر آوے

کھتری دی سیانف تے چالاکی دی دس پائی گئی اے۔

Dr. Shahbaz Malik

جے کھواویں نہاری تاں ترپیاں محل ماڑی، جے کھواویں دانا تاں ترپساں کاہے تے لانا، جے کھواویں بھوں تاں اوہ کاٹھی تے ایہہ توں

گھوڑا اپنے مالک نوں کہہ رہیا اے کہ جس قسم دی توں مینوں خوراک کھوائیں گا میں اوسے قسم دی کاکردگی وکھاواں گا۔ نہاری کھوائیں گا تے سرپٹ دوڑاں گا انج جیویں محل ماڑیاں ٹپاں، جے دانا (چنے) کھوائیں گا کاہی لانا (کھروے پودے) پھلانگاں گا جے صرف توڑی دیویں گا تے پٹاک کرکے سُٹاں گا، گھوڑے نوں چنگی خوراک دین دی پکی اے۔

جے کرایہ ای دینا اے تے کُڑماں دا ٹٹّورہ گیا اے؟

ویکھو: بھاڑا ای دینا اے تے کڑماں دا ٹٹّورہ گیا اے؟

جے کم معاوضے تے کرانا اے تے واقفیت یاں رشتے ناطے دی کیہ لوڑ اے؟

جے کوئی آکھے کم کار نوں، چادر لے کے پے جائیے جے کوئی آکھے کھان نوں ہتھ دھو کے بہہ جائیے

ایہہ منشور اجیہے بندیاں دا اے جیہڑے کھان پین نوں چنگے بھلے، کم کرن نوں بیمار پے جاندے نیں۔ اجیہے بندے نوں انج کرداویکھ کے اکھان پائی دا اے۔

جے کوئی آکھے لے پرشادا اگے ودھ کے لیئے، جے کوئی آکھے کم کرن نوں صُمٌ ہو کے بہیئے

ایہہ کم کوس، ہڈ حرام بندیاں دا اصول بیان ہویا اے جیہڑے کھان ویلے اگے تے کم کرن ویلے پچھے ہوندے نیں۔

جے کوئی کول نہ ہووے تے کندھ کولوں دی پچھ لیئے

صلاح مشورے دی مت اے۔

جے گاہے ہل واہن ہا، داندے دی گل کوئی نہ پچھے

اگر وچھے ہل واہن ڈیہہ پین تے بلداں نوں کوئی نہ پچھے، جس دا کم اوسے نوں بنجے۔

جے ماہنہ نہ ہون کھلاسے تد کاہدے خوشیاں ہاسے

ضرورت دیاں چیزاں میسر نہ ہون تے خوشی تے ہاسا کاہدا؟

جے میں ہوواں چجیں چاریں، کاہنوں پھراں بگانے دواریں

جے کر مینوں کوئی ہنر آوندا ہووے تے میں دوجیاں دا محتاج کیوں ہوواں۔

جے مینہہ پئے لوہڑی تے ہاڑی ہووے گی تھوڑی

لوہڑی تے مینہہ پیاں نقصان دیندا اے۔

جے مینہہ وسے مگھریں بوہتا کرے خوار، کرنڈ کریندا ہاڑی ساون چیت وگاڑ دیسی مہینے مگھر وچ جے بارش ہو جائے تے خوار کردی اے کہ بھوئیں نوں کرنڈ کر دیندی اے ایس لئی ہاڑی دی فصل نوں مشکل پیش آوندی اے۔ ساون تے چیت وچ وی خرابی ہوندی اے، پنجاب دیس دی زراعت بارے تجربے دیاں گلاں نیں

جے وسّے پوہیں ماہیں کون آکھے جھنگی ناہیں

جے بارش دیسی مہینے پوہ ماگھ وچ ہووے تے زمین جھنگی جھاڑیاں والی ہوندی اے، گھابوٹ زیادہ ہوندا اے

جے وسّے پھگن ماہ تے بوٹے بوٹے کاہ تاں ان میوے گانہہ

جے پھگن (بارہویں) مہینے بارش ہو جائے فصل نوں دانہ بوہتا پیندا اے تے گاہواں وچ اناج اینا زیادہ ہوندا اے کہ سانبھنا مشکل ہو جاندا اے۔

جے ہوندا رزق کمایاں تے حافظ جیہے رُل مردے

رزق اللہ تعالیٰ نے اپنے ہتھ وچ رکھیا اے تے بندے نوں صرف ہتھ پیر ہلان لئی آکھیا اے باقی ایہہ کہ اوہ تے پتھر وچ وی کیڑے نوں (رزق) دیندا اے۔

جیبھ دا رس پیا چوندا اے

طنز نال آکھدے نیں کہ زبان وچوں جیہڑا رس پیا چوندا اے ایہہ زہر اے۔ منفی سوچ رکھن والے کدی چنگی گل نہیں کردے۔

پچھوکڑ: کہانی سنی دی اے کہ اک گنوار سفر تے سی راہ وچ بھکھ لگ گئی اوس نے کھچڑی دا سودا لیا تے اک بڈھی مائی دے گھر جا کے پکادین دا ترلا کیتا اوس ترس کھا کے سامان لیا تے چلھے کھچڑی رکھ دتی ویلا سی گنوار کوئی گل کرنا چاہندا سی مجھ بجھی ویکھی تے مائی نوں آکھن لگا مائی تیری ڈیوڑھی تنگ اے جے تیری مجھ مر جائے کس طرح باہر کڈھیں گی۔ مائی کہن لگی خیریں سلا میری مجھ کیوں مرے، گنوار چپ ہو گیا پھیر بولیا مائی تیرا کھسم کتھے اے آکھن لگی مر گیا اے۔ آکھن لگا چنگا ہویا جیوندا ہوندا تے تیری آزادی وچ فرق پیندا مائی نوں غصہ لگا پھیر بولیا توں کس نال رہنی ایں آکھن لگی اپنے پتر نال اوہ پردیس سوداگری کرن گیا اے بولیا جے تیرے پتر دی موت پردیس وچ ہو جائے؟ مائی نوں بڑا غصہ آیا اوس پکدی پکدی کھچڑی اوہدی جھولی وچ پائی تے آکھیا دفعہ ہو جا۔ راہ وچ کسے پچھیا جھولی وچوں کیہ وگ رہیا اے آکھن لگا میری جیبھ دا رس پیا چوندا اے۔ ایتھوں گل بن گئی۔

جیبھ دیوانی اپنے گوں سیانی

اپنے مطلب لئی چالاک تے سیانے بندیاں لئی کہندے نیں۔

جیبھ رسیلی اپنی، ویری میت کرے

ویکھو: زبان شیریں ملک گیری

خوش اخلاقی دوجیاں دا من جت لیندی اے۔

جیبھو پٹھ لتھا، جیہا مِٹھا تیہا کھٹا

مطلب اے سواد سارا زبان دا ہوندا اے۔

جیٹھ تاویں تے ہاڑ لاویں

دعا اے کہ جیٹھ تپے تے ہاڑ بارش ہووے تے چنگا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

جیٹھ تائے تے ہاڑھ وساوے اُوس ملک دے کال کیوں نیڑے آوے

ویکھو: جیٹھ تاویں تے ہاڑ لاویں۔

جیٹھ جیٹھا ہاڑ پچھیتا، ساون دی جوار ہیں جیہا

کیپاہ بارے اکھان اے کہ ساون دی گھٹ ہوندی اے

جیٹھ جیٹھو ہاڑ پچھیتو، ساون سوئیاں مجھاں

کیہیاں بھادروں سوئیاں کھڑیاں جیہیاں

جیٹھ وچ سوئی مجھ چنگا دُدھ دیندی اے ہاڑ وچ چنگا دُدھ نہیں دیندی ساون وچ سوئی مجھ جیہی سوئی تہی نہ سوئی، کھڑیاں دا مطلب اے گیاں ورگیاں۔

جیٹھ جیٹھیں ہاڑ کنہیں ساون مول نہ رہائیں

شروع جیٹھ زمین واہ کے بیج پالٹو تے چنگا اے۔ ہاڑ تے ساون وچ نہ بیجو، پنجاب دے موسم دے حساب نال کھیتی دا بیج دسیا گیا اے۔

جیٹھ کنے تے سو دن گنے

جیٹھ وچ بارش ہو جائے تے ساون گھٹ لگدا اے

جیٹھ مینہہ تے سیال وچ واء مندی، کتیں ماہ وچ منع ہنریاں نیں

ایس لئی کہ ایہناں مہینیاں وچ ایہہ چیزاں واہی بیجی وچ نقصان دیندیاں نیں۔

جیٹھ ہاڑ تائے تے ساون لائے

دیسی مہینے جیٹھ تے ہاڑ وچ دب کے دھپاں لگن تے ساون وچ خوب بارش ہووے تے فصلاں دا جھاڑ ودھیرا ہوندا اے۔

جیٹھ ہاڑ کُچھیں تے ساون بھادروں رُکھیں

مت اے کہ جیٹھ ہاڑ وچ دھپ کولوں بچے تے ساون بھادروں باہر رُکھاں تھلے بہے۔

جیڈ اسپ لتاں اوڈی گوہ چوڑی

ویکھو: سرہاندی سوں پواندی سوں لگ وچکار ای رہنا اے۔

جدوں ایہہ دسنا ہوئے معاملہ اکو جیہا اے تاں آکھیدا اے۔

جیڈ اقد ہووے اوڈی رضائی بنایئے

مطلب اے انسان نوں اپنی لوڑ دے مطابق اپنیاں ضرورتاں دا پربندھ کرنا چاہیدا اے۔

جیڈی سِری اوہو جیڈی نہ کری

جِتاں دماغ اے او ناوقوف (ذہانت) نہیں

جیڈی گُتی اوڈے ای ہنڈ چاندی اے

اپنی بت موجب ای بھار چکنا چاہیدا اے ذمہ داری قبول کرنی چاہیدی اے۔

اوہ جُگاں دا پالن ہارا اس دے اُلٹ نہ جانا
فرعونا توں جیڈی گُتی اوڈا ہی ہڈ چانا (محمد علی فائق)

جیڈے ویسی لوک لوکائی اساں دی ویسوں دِگا چائی

جس پاسے لوک جان گے اسی وی سوٹا پھڑ کے اوسے پاسے چلاں گے۔ بھیڈ چال بارے آکھدے نیں۔

جیسا دے ویسا پائے پُت بھتار دے اگے آئے

ویکھو: جیہا کرے گا تیہا بھرے گا

پچھوکڑ: پُرانے ویلیاں دی گل اے کہ اک پنڈ وچ فقیر رہندا سی، روزانہ پنڈ وچ منگن لکیاں آواز لاندا، جیہا کوئی کرے گا تیہا بھرے گا، فقیر جو منگدا لوڑ موجب کھا لیندا باقی مسافراں راہیاں نوں کھوا دیندا، اک دن اوس پنڈ دی اک زنانی نوں شرارت سجھی اوہ گھر کلی رہندی سی خاوند تے پتر باہر کمان گئے سن اوس زہریلے پرونٹھے پکائے تے فقیر نوں دے دتے اوہ اپنی کلی وچ گیا اوسے ویلے دو مسافر آئے اوس خاطر خدمت کردیاں ایہو پرونٹھے اوہناں اگے رکھ دتے۔ فقیر دوڑا عورت کول گیا تے پچھیا توں بھیک وچ کیہ دتا سی زنانی آکھیا تینوں ازمان واسطے زہر ملے پرونٹھے اوس آکھیا اوہ تے دو مسافر کھا کے مر گئے نیں زنانی جدوں اوتھے اپڑی تے ویکھ کے پٹن لگ پئی ایہہ تے اوہدا خاوند تے پتر مرے پئے سن، فقیر دی سدا تے پھیر سچ ہو گئی ایتھوں گل اکھان بن گئی۔

جیکر ڈسوتاں ہتھوں پھسو

مشورہ دین والا جدوں آپوں کرن تے مجبور کیتا جائے تاں آکھدا اے۔

جیکن کڑمائی ہو گئی سُومرگی وی جاندی رہسی

جدوں کوئی میسنا بن کے اُتوں اُتوں صفتاں کرے تے دِلوں جڑھاں وڈھے تاں آکھیدا اے۔

پچھوکڑ: شریکاں وچوں کسے منڈے دی کڑمائی ہون تے کوئی سوانی کڑی والیاں دے گھر مبارک دین دے بہانے گئی منڈے دیاں صفتاں کردیاں کردیاں ایہہ وی آکھیا بھیناں جیکن کڑمائی ہو گئی سُومرگی دی جاندی رہے گی اوہناں آکھیا ہائے ہائے منڈے نوں مرگی دی مرض اے تے انج اوہناں کڑمائی توڑ دتی۔ گل مشہور ہو کے اکھان بن گئی۔

جیں کنوں بادشاہ رُسے اوں نال کون وسے

حکومت دی ناراضگی دے شکار بندیاں کولوں ہر کوئی کنی کتراندا اے۔

جیکوں اپنی نہیں اوہ بے دی کیا رکھیسی

جس نوں اپنی عزت دی پرواہ نہیں اوہ دوجے دی عزت دی پرواہ نہیں کردا۔

جیں ول بھٹھیاری وارہ اُسی دا

دانے بھنان جایئے تے بھٹھیاری جس دی طرفداری کرے اوسے دی واری ہوندی اے، کسے کم وچ کم کرن والا جس پاسے ہووے اوسے دا کم ہوندا اے۔ سفارش واسطے وی آکھیدا اے طرفداری واسطے وی آکھیدا اے۔

Dr.Shahbaz Malik

جینا جَس، مرنا آپ جَس

جینا وڈیائی والا اے تے مرنا آپ ای وڈیائی والا ہووے گا۔

جیندا جم صحی ہووے اوندے دند کیوں ڈیکھیجن

ویکھو: گھر دے جمیاں دے دند نہیں گنی دے

گھر دے بندیاں دے سبھا دا آپ نوں پتہ ہوندا اے۔

جیندا اگھا چھکیجے اوں نوں اپنے چھپر دا رکھیجے

جس مالک دا گھا چوری ہو جاندا اے اوس نوں چاہیدا اے کہ اوہ اپنے چھپر یعنی گھر دی خیر منگے یعنی اپنے مال دی حفاظت کرے۔

جیندی زبان تکھیری اوندی ذات اچیری

چرب زبان بندہ اہمیت حاصل کر لیندا اے۔

جیندی سس چاچی، اوہ لونگاں وچ لاچی، جیندی سس بُوا اوہ مَل بہسی پیکا بُوہا

چاچے دے گھر دے رشتے نوں چنگا آکھیا گیا اے۔

جیندی کہیں نہ سُنی تے موئیں دھڑا دھڑ ہوٹی

جیوندیاں وات نہ پچھی تے مویاں سیاپا کیتا، جدوں کوئی انج دا عمل کرے تاں کہندے نیں۔

جیندی کھڑی وکا وے اوں نوں انبار کرن نال کیہ؟

ویکھو: جیہدا اُدھ وکے اوہ دہیں کاہنوں جمائے

جس دی کھڑی فصل وک جائے اوہ واڈھی کرکے، گہائی کرکے، ڈھیر لا کے وتکن دی کھیچل کیوں برداشت کرے!

جیندی نیت کھوٹی اوہ رج نہ کھاسی روٹی

بدنیت بندہ ہمیشہ ذلیل خوار ہوندا اے (دوجیاں دے بارے بُرا سوچن والا بندہ بدنیت ہوندا اے)

جیندے پیرا اوہندے بیر

جیہڑا اُدم کرے نس کے بیری دے تھلے جائے بیر اوسے دے ہوندے نیں اکھان وچ کجھ حاصل کرن لئی ادم کرن دی سکھیا اے۔

جیندے ہتھ وچ کھلاّ اوندا جگ وچ بھلا

زور اور بندے دا ای ایس جہان وچ بھلا ہوندا اے دنیا طاقت دے سامنے نیوندی اے۔

جیون جتیاں چکیاں تے موت جُتے جندراہ

پیدائش دیاں چکیاں تے موت دے خراس چلدے نیں۔ پیدائش گھٹ تے موت زیادہ اے۔

جیوں جمّے سو بودیوں لمّے

ویکھو: جدوں جمّے بودیوں لمّے

جماندرو ای دُکھی یاں مفلس واسطے آکھدے نیں۔

جیوں جیوں بال اُچیرے تیوں تیوں خرچ ودھیرے

بال بچے جیوں جیوں وڈے ہوندے جاندے نیں گھر دے خرچے ودھدے جاندے نیں۔

جیوں جیوں بھجے کملی تیوں تیوں بھاری ہو

جیوں جیوں بندے دا تجربہ ودھدا اے اوہ سیانا ہوندا جاندا اے۔ اکھان قرض دی زیادتی لئی وی ورتی دا اے۔

جیوں جیوں دھوئیں گی تیوں تیوں روئیں گی

جدوں کسے دا کسے بھیڑے بندے یاں بھیڑی چیز نال واہ پے جائے تاں جیوں جیوں ویلا گذردا اے اوہدی تکلیف ودھدی جاندی اے۔

جیوں جیوں گگڑی موٹی ہوندی اے آنڈا چھوٹا دیندی اے

امیر ہو جان تے کنجوس ہو جان والے بندے بارے کہندے نیں۔

جیوں جیوں نیڑ تیوں تیوں پیڑ

دکھی بندے نال جیویں جیویں کسے دا تعلق یاں رشتہ نیڑے دا ہوئے گا اوس دے دکھ دی پیڑ اوس دے حساب نال ودھ ہوئے گی۔

جیوں کنت گھر رہے اونویں رہے پردیس

ویکھو: جیہی چوراں کھڑی تیہی کلّے بدھی۔

ہر حال اکو جیہا رہن والے بارے آکھیدا اے۔

جیون گوڑا آسرا، عمر بے وفا

زندگی دا کوئی اعتبار نہیں ایہہ حقیقت بیان ہوئی اے جدوں زندگی، حیاتی دی بے ثباتی دسنی ہووے تاں کہندے نیں۔

جیون گوڑا، موت حق دی واٹ

نگر سچائی اے کہ زندگی جھوٹھا آسرا اے کہ مُک جان والی اے تے موت اک سچی حقیقت ہے ہر کسے نوں آونی اے

جیوندے خصم ڈھوئی نہ ملے مویاں سوہاگناں وچ پیر دھرے

ہناں وڈیایوں جیہڑا بندہ اینویں ای بنیا پھرے اوس بارے آکھیدا اے۔

ن نج جمنی تت کھر منی میں جیکر جمی تے جمی دراگناں وچ
عمر میں نکمی بتے کٹ دِتی کجھ کمناں تے کجھ لاگناں وچ
ہن میں روندیاں روندیاں چراں پچھوں پیر پان لگ پئی آں راگناں وچ
جیوندے خصم ناہیں ملی ڈھوئی ناصر مویا خصم تے رلی سہاگناں وچ (حکیم ناصر)

جیوندے دا لکھ تے موئے دا سوا لکھ

ہاتھی بارے آکھدے نیں کہ اوہ مر جائے تے قیمت ودھ پاندا اے۔ کسے چیز

Dr. Shahbaz Malik

دے وڈّرن مگروں اوہدا بوہتا فائدہ ہووے تاں آکھیدا اے۔

جیوندیاں پتر نہ منّے تے مویاں کرے شرادھ

پتر: والد (پیو' دادا) شرادھ: ہندوواں وچ اک رسم جس وچ مردے نوں پانی لاندے نیں۔

جیوندیاں تے پیو (دادا) دا مرتبہ نہ دتا' عزت آبرو نہ کیتی اوہدے حق حقوق پورے نہ کیتے مرن تے موت دیاں رسماں ادا کرن واسطے آحاضر ہوئے۔

جیوندیاں دے ساڑے سڑاں مردیاں دے ہاوے مراں

جدوں کوئی جیوندیاں تے کسے نوں دُکھ دیوے تے مرن توں بعد ودھیرے دُکھ دا اظہار کرے تاں آکھیدا اے۔

جیوندیاں سٹھیاں' مویاں پٹیاں

زندگی وچ گالھاں تے مویاں سیاپا کرنا۔

جیوندیاں لیکھاں سڑے' مویاں موتیاں بھرے

جدوں کسے نوں مرن مگروں نیک نامی ملے تاں آکھدے نیں۔

جیوے آسا مرے نراسا

اُمید تے دنیا قائم اے۔

جیوے ماں دی جائی میر اگلی گلی جوائی

کسے نوں کسے عورت دے خراب ہون تے مہنا دین لئی ورتیا جاندا اے۔

جیوے میرا بھائی میری گلی گلی بھرجائی

کسے مرد رشتہ دار دے خراب ہون تے ورتیا جاندا اے۔

جیہا پیسہ گنڈھ دا تیہا میت نہ کو

دولت اپنی ای چنگی ہوندی اے تے ایہو ای دنیا وچ سب توں وڈی سجن اے

جیہا پیو' تیہا پتر

ویکھو: جیہی ماں تیہی ماسی کندھا ایرے اُتے جاسی

جدوں اولاد باپ وانگوں ای نکلے تاں آکھیدا اے۔

جیہا تیرا لون' پانی' تیہا میرا کم جانی

ویکھو: جتا گڑ پائیے اونا ای مٹھا ہوندا اے۔

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جتاں کسے چیز دا معاوضہ ملے گا۔ اونی ای چیز ملے گی تاں آکھیدا اے۔

جیہا چا ماریا تیہا ڈھا ماریا

چُک کے ماریا' یاں دھکا دے کے یاں ٹھبی مار کے ماریا' اکو گل اے جدوں کسے نوں کسے وی طریقے نال کوئی نقصان اپڑایا جائے مقصد نقصان اپڑانا ہوندا اے طریقہ کوئی اختیار کیتا گیا ہووے' جدوں ایہہ کہنا ہووے نقصان اپڑایا اے طریقہ کیہ اختیار کیتا اے ایہہ بحث نہیں۔

جیہا دیس تیہا ویس

مت اے کہ جس تھاں رہیئے اوتھوں دی ریت اپنائیے۔

جیہا دُدھ تیہی بُدھ

تخم تاثیر بارے کہندے نیں۔

جیہا ڈھارائے ونڈ تیہا ہوسی اگلا پنڈ

اک چیز نال واہ پین مگروں دوجی اوسے دے نال دی بارے آکھیدا اے۔

~ توں ہیں بڑی بے پیر بے دید وڈی گھر وچ نہ تیرا سماہیرے
ڈھارائے ونڈ تیہا ہے پنڈ اگلا ویکھ لیا میں تینوں ازماہیرے (منظور بٹ)

جیہا راجہ تیہی پرجھا

جس قسم دا حاکم ہووے گا عوام اوسے قسم دے ہون گے۔

جیہا سالا تیہی سالے دی بھین

اک ٹبر دے بالاں وچ شکل صورت تے مزاج دی ودھیری اکیتا ہوندی اے ایس لئی بھرا دی بھین جیہی اوہدی ووہٹی اے بھرا تے ای ہووے گی' عام طور تے ویاہ توں پہلاں ووہٹی نہیں وکھائی جاندی لاڑے ولوں ایہہ گل آکھی جاندی اے۔

جیہا کرے گا' تیہا بھرے گا

عمل موجب ای سٹہ نکلدا اے۔

جیہا گورو' تیہا چیلا

جیہو جیہا گورو اے' اُستاد اے' اُنجے دا ای چیلا' شاگرد ہوندا اے کیوں جے اوہ اوسے دی سکھلائی تے چلدا اے۔

جیہا مٹھا وی نہ بنیئے جے کوئی منہ وچ ای پا لئے' جیہا کوڑا وی نہ بنیئے کہ کوئی سُٹ پائے

ہر چیز دی زیادتی بُری ہوندی اے۔ میل جول وچ توازن رکھن دی مت اے۔

جیہا منہ' تیہی چپیڑ

ویکھو: نیت بھر مراد۔

اِکو قسم دیاں چیزاں دا ملاپ۔

~ ایہہ دنیا ہے اک شیشہ جیہدے وچ ہزار تریڑ ہووے
جیہا کوئی ورتے تیہا ورت جائے کسے نال نہ لگ لیہڑ ہووے
اودوں بُرے نوں بھلا کہہ دیئے جدوں آپ تے بنی دریڑ ہووے
پکی گل ایہہ رکھیئے یاد ناصر جیہا منہ تے تیہی چپیڑ ہووے (حکیم ناصر)

جیہا مہماناں دا دل ہوندا اے جے گھر والیاں دا ہووے تاں پٹّے جان

پروہنے یاں مہمان جدوں کسے دے گھر جاندے نیں تے ایس گل دی آس رکھدے نیں کہ اوہناں نوں گھر وڈا آرام تے آسائش ملے پر پروہن چار دے وسائل

Dr. Shahbaz Malik

پاروں ای اوہناں دی پروہن چاری ہوسکدی اے جے پروہنیاں دی مرضی مطابق مہمانداری کیتی جاوے تے کم وسیلہ مہماندار تے اُجڑای جان' اپنے وسائل موجب مہمانداری کرن دی پکّی اے۔

جیہدا آنڈل وِکے اوہ کھسّی کیوں کرے؟

ویکھو: جیہدا دُدھ وِکدا اے اوہ مکھن کیوں کڈھے؟

جے تھوڑی محنت کیتیاں بوہتا لابھ ہووے تے محنت کرن دا کیہ فائدہ؟

جیہدا بھرم چلے اوہدے سب کجھ چلے

جیہدا اعتبار قائم اے اوہدا سب کجھ قائم اے

جیہدا دُدھ وِکدا اے اوہ مکھن کیوں کڈھے؟

ویکھو: جیہدا آنڈل وِکے اوہ کھسّی کیوں کرے؟

جیہدا رب اوہدا سب

رب دی ای سرداری اے' ماڑے دی جت تے آکھیدا اے۔

جیہدا سر مٹھا اوہدی سرداری وی مٹھی

چنگے بندے دی چودھر چنگی ہوندی اے۔

جیہدا کم اوسے نوں سجے' ہور کرے تے ڈھونگا بجے

ہر کوئی اپنے کم دا بھیتی اے۔ دوجے نوں اوہ بھیت نہیں ہوندا ایس لئی جے اوہ کم کردا اے تے اکثر نقصان اُٹھاندا اے۔

جیہدا کوئی نہیں اوہدا خدا

بے سہاریاں دا رب سہارا ہوندا اے

جیہدا کھائیے اوہدا گیت گائیے

جتھوں فائدہ اپڑے اوہدی وڈیائی کریئے اوہدا بھلا چاہیئے۔

جیہدا انگل گھٹیئے اوہ اگوں آنے ٹڈدا اے

کسے نوں دُکھ اپڑے تے اوہدا اوہدے تے ردِ عمل ہوندا اے۔ ظاہر اے کرلاندا اے مخول نال دوجے کہندے نیں۔

جیہدا اوگُے کھال اوہنوں کیہ آکھے کال؟

فصل نوں پانی عام ہووے تے فصل دوھیری ہوندی اے۔

جیہدا اویاہ اوہنوں تیل وی نہ (یاں) جیہدا پنڈ گراں اوہنوں بہن نوں وی نہ تھاں

جدوں کسے نوں اپنے ای کم وچ عزت نہ ملے تاں آکھیدا اے۔

جیہدر گیا بانیا اوہدر گیا بازار

ویکھو: جیہدر گئیاں بیڑیاں اوہدر گئے ملاح

لازم ملزوم اکٹھے رہندے نیں۔

جیہدر گیا دلہا (لاڑا) اوہدر لگ تے لاگ

ویکھو: جیہدر لاڑا اوہدر جنج

جنج لاڑے دے نال ہوندی اے بناں لاڑے جنج کیہ؟

جیہدر گئیاں بیڑیاں اوہدر گئے ملاح

جدوں ایہہ دسنا ہوئے کہ کسے اک چیز دے نقصان نال تعلق رکھن والیاں دا وی نقصان ہو گیا اے تاں آکھدے نیں جیہدر سوہنی اوہدر مہینوال۔ لازم ملزوم اکٹھے۔

جیہدر میری بھاگو جائے' اوہدر بھاگ اگیرے دھائے

قسمت والا انسان جس پاسے جاندا اے خوش قسمتی اوہدے نالوں وی پہلاں اوہنوں جی آیاں آکھن لئی اپڑ جاندی اے' خوش قسمت لوکاں بارے آکھدے نیں۔

جیہدی اکھ وچ تل اوہ بڑا ای بے مل

بے مروت بندیاں دی اکھ وچ تل ہوندا اے اک بدشگنی اے۔

جیہدی باندری اوہوای نچاوے

اپنی چیز دا آپ نوں بھیت ہوندا اے۔

جیہدی پت چلے اوہدے لکھ پلے

جس بندے دی معاشرے وچ عزت آدر ہووے اوہدے سب کجھ پلے ہوندا اے' عزت دار بندہ ای اصل وچ دولت وندا اے۔

جیہدی پت اللہ رکھے اوہدی کون لاہے؟

ویکھو: رب مہربان تے کل مہربان۔

رب دی رحمت والا محفوظ ہوندا اے۔

جیہدی تیغ اوسے دی دیگ

اکھان جس دی لاٹھی اوسے دی مجھ دے معنیاں وچ ورتیا جاندا اے۔

جیہدی خاطر پہنیا ساڑھا اوہو تھاں رہیا گھاڑا

جس مقصد واسطے آوکھے ہوئے اوہ مقصد پورا نہ ہویا

جیہدی رُوڑی اوسے دی مُوڑی

اکھان وچ مت دتی گئی اے کہ جیہڑا رُوڑی پائے گا اوہدی فصل وی ودھ ہوئے گی۔

جیہدی زبان چلے اوہدے ستر ہل چلن

چرب زبان ہر اک نوں زیر کر لیندا اے۔ فائدے وچ رہندا اے۔

جیہدی لاٹھی اوہدی مجھ

ویکھو: زور اور داستیں وہیں سو (یاں) جس دی لاٹھی اوس دی مجھ۔

طاقت ور دے ہتھ وچ انصاف

نیویاں اتے اچے لوکاں پائی ہوئی سی کاٹھی
اوہو سی وگاں دا مالک ہتھ جیہدے سی لاٹھی
(موہن سنگھ)

جیہدی ماں سکھی اوہدی دھی سکھی

جس دی ماں نوں نونہہ پاروں سکھی رکھیا گیا ہووے اوہدی دھی وی اگے نونہہ پاروں سکھی وسدی اے۔

Dr. Shahbaz Malik

جیہدی نہ پھٹی بیائی اوہ کیہ جانے پیڑ پرائی؟

ویکھو: جس تن لگے سو تن جانے۔

آپ تکلیف نہ کٹن والا دوجے دی تکلیف نہیں جان سکدا۔

جیہدے بھا پئی اوہو کٹے گا

معاملہ یاں مصیبت جنہوں پیندے نیں۔ اوہ ای کٹدا اے۔

جیہدے پیر نہ پھٹی بیائی' اوہ کیہ جانے پیڑ پرائی

ویکھو: جیہدی نہ پھٹی بیائی اوہ کیہ جانے پیڑ پرائی؟

دُکھ جس نوں اپڑدا اے اوس نوں اوہدی سار ہوندی اے۔

جیہدے پیکے دور کڑی مریندی کوڑ' جیہدے پیکے نیڑے کڑی قدماں نال کھیہڑے

جس نونہہ دے پیکے دور ہون اوہ کئی قسم دے جھوٹھ بولدی اے ایس لئی کہ جو اوہ بولے اوہدی تصدیق کرنی مشکل ہوندی اے ایس لئی اوہدا جھوٹھ چھپ جاندا اے جس نونہہ دے پیکے نیڑے ہون اوہ نت پیکے ٹری رہندی اے ایس کر کے گھر دل توجہ نہیں دیندی تے گھر برباد ہوندا اے۔ تجربے دیاں گلاں نیں۔

جیہدے ڈھگے ماڑے اوہدے کرم وی ماڑے

واہی بیجی وچ ڈھگے بڑا کم کردے نیں تے جے ایہو ای ماڑے ہون تے ہل کیویں واہیا جائے گا؟ تے ہل نہ واہیا جائے گا تے فصل کیویں ہووے گی؟ تے جے فصل نہ ہوئی تے کاشتکار بھکھا مرے گا تے انج اوہدی قسمت تے آپے ماڑی ہوئی۔

جیہدے گل پلاّ اوہنوں سو کھلاّ' جیہد اہتھ کھلا اوہنوں سو خیر سلاّ

جدوں کوئی ذمہ داری وچ پھسیا پھرے اوہ دوجے نوں آزاد دسن لئی آکھدا اے۔

جیہدے گھر بیل ہل واہ' اوہنوں دُھن دی کیہ پرواہ

واہی وچ خوش حالی دسن لئی اکھان پائی دا اے۔

جیہدے گھر وچ دانے اوہدے کملے وی سیانے

ویکھو: رج نوں بچ اے

جس دی کوٹھی دانے اوہدے کملے وی سیانے' دولت ہووے تے لوک عقل وند سمجھدے نیں۔

جیہدے مکان وچ بوہا ہر نڈ دا اوہدا ناں گلاب دین

ویکھو: اکھوں انھی تے ناں نور بھری۔

جو ظاہر وچ اے اوہ اصل نہیں اے۔

جیہدے مگر گت نہ ہووے دنیا اوہدے مگر بو ہکر بنھ دی اے

سنی سنائی تے یقین کر کے بھنڈی لا دینی۔

~ دنیا دی گل کیہ پچھدے او' ایہہ دنیا مثال اک رنّ دی اے
ایہدے ویکھن تے سنن دا فرق دساں کچی اکھ دی تے پکی کن دی اے
اکھیں دیکھ کے کرے نہ گل ظالم' کنیں سنے جو کجھ اوہو من دی اے
ہووے جس دے مگر نہ گت ناصر اوہدے مگر دنیا بوہکر بنھ دی اے (حکیم ناصر)

جیہدے نال واہ نہیں پیا اوہو چنگا

معاملہ پین نال انسان دے چنگے مندے ہون دا پتہ لگدا اے۔ اُتوں ہر کوئی چنگا لگدا اے۔

جیہدے واسطے میں چلی' اوہدی بدلی ہو گئی

جدوں کوئی آس نہ پگے تاں کہندے نیں۔

جیہدے ہتھ ڈوئی اوہدا سب کوئی

جیہدے ہتھ وچ کوئی حکم ہووے' اختیار ہووے اوہدا ہر کوئی بن دا اے۔

جیہدے ہتھ ڈوئی بھکھا مرے سوئی

دوجیاں نوں ونڈن والا جدوں آپ محروم رہے تاں کہندے نیں۔

جیہدے ہتھ ہتھیار' اوہدا کیہ اعتبار؟

ہتھیار رکھن والا بندہ خطرناک ہوندا اے کسے ویلے وی وِٹر سکدا اے۔

جیہدیاں جُتیاں اوسے دا سر

کسے بندے نوں اوسے دی چیز کولوں نقصان اپڑ جائے تاں آکھدے نیں

جیہڑا آڈ نہیں ٹپ سکدا اوہ پھاٹ کیا ٹپیسی

نکمے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا چھوٹی مصیبت ای برداشت نہیں کر سکدا وڈی کیویں برداشت کرے گا؟

جیہڑا اپنی لاہ لئے اوہ بگانی کدوں رکھدا اے؟

جیہڑا بندہ اپنی لج شرم دا خیال نہ کردا ہووے اوہ دوجے دی لج شرم دا خیال کدوں کرے گا؟

جیہڑا اٹھدا اے ٹردا اے کھٹ کھاندا اے

بندہ رزق واسطے جے عملی قدم چکے تے رزق ملدا اے۔ جیہڑا محنت کردا اے اوہ ای فائدہ وچ رہندا اے۔

جیہڑا بانہہ پکڑے اوہنوں سر دیو

جو بندہ تہانوں سہارا دیندا اے' احسان کردا اے اوہدے لئی جان وی قربان کر دینی چاہیدی اے۔

جیہڑا بولدا اے اوہو مردا اے

گل کرن نال بندہ اک لحاظ نال ننگا ہو جاندا اے بعض ویلے ایہو اظہار اوس نوں نقصان اپڑاندا اے (اکھان جیہڑا بولے اوہو کنڈی کھولے دے معنیاں وچ وی ورتیا جاندا اے)

جیہڑا بولے اوہو کنڈی کھولے

جیہڑا کسے نوں دسے اوسے نوں کرنا وی پئے تاں کہندے نیں۔

جیہڑا بہوں نیویں او کو بھلا نہ جان تنوں نیوں کر مار دے چیتا تیر کمان

بوہتا جھکن والا بندہ تیرا دشمن اے توں ویکھدا نہیں چیتا تے تیر کمان اپنا شکار جھک کے ای کردے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

جیہڑا بھانڈا سکھنا ہووے اوہ ای کھڑکدا اے

ویکھو: خالی بھانڈے کھڑکدے نیں (یاں) تھوتھا چنا باجے گھنا

جیہدے وچ کرتوت گھٹ ہووے اوہ ای گلاں بوہتیاں کردا اے۔

جیہڑا پاوے رَولا اوہو چوں پولا

جیہڑا شور مچاندا اے اوہو بعض ویلے قصوروار ہوندا اے۔ بوہتا شور مچا کے کسے معاملے وچ اپنا بچا چھڈان والیاں بارے آکھدے نیں۔

جیہڑا پٹے اوہو گھر لٹے

اک تے گھر وچ مرگ ہو جاندی اے دوجے زمانے دیاں رسماں ریتاں وچھوں خرچ ہو جاندا اے۔ یاں ہمدردی کرن والا نقصان اپڑائے۔

جیہڑا جانے آپ نوں اوہدے جانیئے مائی باپ نوں

ویکھو: آدر نوں آدر اے (یاں) جی نوں جی اے

جیہڑا عزت کرے اوہدی عزت کرنی چاہیدی اے۔

جیہڑا جتیا اوہو کھڈاری

جتن والے ای ہمیش ناں پاندے نیں۔

جیہڑا دانہ لگدا اے اوہی چڑی چگ کھاندی اے

فصل نوں ظاہر اے دانہ پیندا اے شروع وچ ای چڑیاں جنور ایس نوں کھان دی کوشش کردے نیں جے ایس مرحلے اُتے دانہ چگیا جاوے تے فصل کامیابی نال توڑ نہیں چڑھدی اکھان دے ذریعے ایہہ گل سمجھائی گئی اے کہ کسے کاروبار وچ جدوں کوئی نفع ہون لگدا اے کوئی نالو نال ای اوہدا صفایا کری جاندا اے انج نفعے نے کٹھیاں کیویں ہونا اے؟ گھر وچ تھوڑا اکجھ بچایا جاوے تے ٹبر نالوں نال چٹم کری جائے تے جُڑدا کجھ نہیں۔

جیہڑا دیسی روک تاں بُنساں ٹھوک

جیہڑا رقم دے گا اوس دا کپڑا خوب چنگے طریقے نال بناواں گا۔ مطلب اے دم بناوے کم۔

جیہڑا دیوے ٹیرا میں اُسی دا مزیرا

ٹیرا: روٹی دا ٹکڑا، مزیرا: مزارع (کھیتی واہن والا) اجیہے بندے بارے آکھیا جاندا اے۔ جیہڑا بغیر اُجرت یاں معاوضے دے کم نہ کرے، اکھان دا مفہوم ایہہ وی اے کہ کھیتی واہن والے نوں بہر حال ایہہ توقع تے ہوندی اے کہ واہے تے اوہنوں معاوضہ تے ملے جے محنت وی کرے تے روٹی وی نہ لبھے تے اوہدے کم کرن دا کیہ فائدہ، اکھان لالچی بندیاں بارے وی پایا جاسکدا اے جیہڑے لالچ دے تحت کسے دی ماتحتی اختیار کر لیندے نیں۔

جیہڑا ڈردا اے اوہو مردا اے

ڈرنا انسانی فطرت اے۔ جیہڑا کم کرن وچ بندہ ڈر محسوس کرے یاں جھاکا آوے اوہ کم بندہ درست طریقے نال نہیں کر سکدا ایس واسطے ناکام رہندا اے، کم کرن واسطے حوصلہ، جرأت تے جھجک پُنا ضروری ہوندا اے اکھان اے، جیہڑی ڈردی رہی اوہ ڈھیر سوہرے گئی، سوہرے وسنا دیس پنجاب وچ حوصلے تے جرأت دا کم ہوندا اے۔

جیہڑا ڈرے اُساں وچکار سوالو

جیہڑا ڈردا ہووے اوس نوں درمیان سواؤ، عام کر کے بال رات نوں ڈردے نیں اوہدا توڑ ایہہ کڈھیا گیا اے کہ ماپے اوس نوں وچکار پالیندے نیں تاں جے اوہ اپنے دونویں پاسے محفوظ سمجھے تے سکون نال سونویں، اکھان عام حیاتی وچ کسے معاملے وچ جھجک محسوس کرن والے نوں دو بندے مل ورتن دین واسطے حوصلہ دین دے سلسلے وچ وی ورتیا جاسکدا اے۔

جیہڑا ڈھونڈے گا لبھ لے گا۔

محنت تے اُدم نال پھل پائی دا اے۔

جیہڑا رن دی مت لگے او خوار تھیندا اے۔

عورت دے آکھے لگ کے کم کرن والا خوار ہوندا اے۔

جیہڑا سرگھی کھائے اوہو روزہ رکھے

جیہڑا فائدہ لیندا اے اوہو محنت وی کرے۔

پچھوکڑ: اک بندے نے کتا پالیا ہویا سی اک دن اوس راتی سرگھی واسطے کھان پین دیاں چیزاں رکھیاں اوہ سب چیزاں سرگھی ویلے کتا کھا گیا۔ اوس کتے نوں کس کے بنھ دتا تے سویرے جدوں کتا بھوکن لگا لوکی پچھن لگے کہ کتے نوں کیہ گل اے؟ بندے نے حال حقیقت دسی تے آکھیا جیہڑا سرگھی کھائے اوہ روزہ وی رکھے۔

ایتھوں گل بن گئی۔

جیہڑا سوکھا، اوہو اوکھا

جیہڑا امیر اے اوس نوں کئی قسم دیاں الجھناں تے مسائل دا سامنا کرنا پیندا اے۔

جیہڑا شے کھاوے بال اوسے دا

بچے اوسے نال پیار کردے نیں جیہڑے اوہناں نوں کھان نوں دین، بچہ یاں پیار دا ہوندا اے یاں کھان دا۔

جیہڑا صاحب ہتھوڑے دا اوسے اکوڑے دا

جیہڑا ہتھوڑے یعنی طاقت دا مالک ہووے گا اوہو اکوڑہ (خٹک) علاقے دا مالک ہووے گا۔ سرحد دا ایہہ علاقہ پٹھاناں دے بہادر قبیلے خٹک دی جُوہ اے ایہناں نوں کوئی زیر نہیں کر سکیا مطلب اے ایہہ ہتھوڑے دے مالک لوک نیں، اکھان ایہناں معنیاں وچ وی ورتیا جاندا اے کہ کسے طاقت ور نوں زیر کرن واسطے اوہدے توں ودھ طاقت دی لوڑ ہوندی اے۔

جیہڑا کماوے بے شک جوتا (دو) کھاوے

جیہڑا فائدہ دیندا اے اوہ کجھ ودھ حصہ لے لوے تے بُرا نہیں لگدا۔

Dr. Shahbaz Malik

جیہڑا گڑ دتیاں مرے اوہنوں زہر کیوں دینا؟

جے نرمی نال کم نکل آئے تے سختی نال کیہ لینا؟

؎ دِلا پیا سمجھاونا سمجھ تینوں حاصل ندی تھیں اوبیڑی بوڑ کیہ اے؟
جے میں کٹ تینوں باہر سٹ دیواں مینوں کسے دی ہٹک تے ہوڑ کیہ اے؟
ایپر موڑ رہی اوا اک گل مینوں لے ایہہ سن اوہ گل انموڑ کیہ اے؟
گڑ دتیاں جیہڑا مر جائے ناصر زہر دین دی اوس نوں لوڑ کیہ اے؟ (حکیم ناصر)

جیہڑا گل نال نہیں مرادا وہ سوٹے نال کے مرسی

مطلب اے جس اُتے آکھی گل دا اثر نہیں ہوندا ایس شخص اُتے جبر کرنا فضول اے بے شرم تے بے حس بندے بارے آکھیدا اے۔ا

جیہڑا گھر نہیں ویکھیا اوہو چنگا

عام کر کے ان ڈِٹھیاں چیزاں بارے خوش گمانی ہوندی اے۔

جیہڑا منہ تے مُکرے اوہدا دارُو کیہ؟

صاف مُکر جان والے تے جھوٹھے بندے دا کوئی علاج نہیں ہوندا۔

جیہڑا مولا کولوں ڈردا اے اوہ گھیو گُر ولیاں کردا اے جیہڑا دنیا کولوں ڈردا اے اوہ ہر میدانے ہردا اے۔

ایس گل دی مت دتی گئی اے کہ اِکو ذاتِ اقدس جس کولوں انسان نوں ڈرنا چاہیدا اے اوہ رب دی ذات اے۔ جے ہر تھاں توں بندہ ڈرن لگ پئے تے تھاں تھاں خدا بنا لئے تے ایہہ شرک اے اللہ کولوں ڈرن والا بندہ چنگا رہندا اے۔

جیہڑا نہ بھاوے منہ نوں سوئیو ای بھیڑی سونہہ نوں

سونہہ اوس دی چنگی جیہڑا اگے ای بھیڑا لگدا اے۔

جیہڑا وال پچھکوا وسے آں درد ہوندا اے

جس وال نوں پٹو اوسے نوں درد ہوندا اے جس فرد نوں دُکھ دیو اوسے نوں تکلیف ہوندی اے۔

جیہڑا ہوندے نہ کھاوے اوگوں پھِٹ

جس نوں رب تعالیٰ نے رزق دتا اے جے اوہ رج کے نہ کھائے تے ایسے بندے تے لعنت اے۔

جیہڑی بلا اچھنی بُنھ ای اچھنی

جیہڑی بلا آوندی اے تھلیوں ای آوندی اے مطلب اے مصیبت پہلاں غریباں نچلے طبقے اُتے ای آوندی اے۔

جیہڑی پائے منہ اوہو میری نونہہ

ویکھو: کھائی بھلی کہ مائی

جیہڑا اکھواوے اوسے ول دی گل کیتی جاندی اے۔

جیہڑی پوشل چِکّو اوہو ای مدین

جدوں کسے تھاں کوئی بندہ وی کم دانہ دِسے اوس ویلے آکھیدا اے۔ مدین توں مراد بھیڈ مطلب اے سب بھیڈاں ڈراکل نیں نریاں مرد کوئی نہیں۔

جیہڑی جامتا اوہی جاجطا

کھیت وچ جیہڑی تھاں بوہتی زرخیز ہووے اوتھے فصل گھنی ہو جاندی اے ایس واسطے کئی وار اوہنوں دانا نہیں پیندا کھان اوتھے ورتیا جاندا اے جتھے آکھنا ہووے کہ جس توں توقع سی اوتھوں ای کجھ نہ ملیا۔

جیہڑی جائی جوگے تھگڑی لائی اوہ جا ننگی ای رہی

جس بدن دی تھاں نوں ڈھکن واسطے کپڑے نوں ٹاکی لائی اوہو تھاں ننگی رہی مطلب اے ایس ٹاکی دا کوئی فائدہ نہ ہویا کسے مقصد نوں پوریاں کرن واسطے کوئی اُدم کیتا جاوے تے اوہ کارے نہ آئے تاں آکھیدا اے۔

جیہڑی جنے کولوں ڈرے اوہ ویاہ ای نہ کرے

مرد کولوں ڈرن والی سوانی نوں ویاہ ای نہیں کرنا چاہیدا یعنی جیہڑا کم بندے نوں مشکل لگے اوس نوں ہتھ ای نہ پائے۔

جیہڑی ڈُسکی اوہ رُنی

منہ بسورن والی ہمیش روندی اے منہ بسورنا تے رونا اِکو گل اے۔

جیہڑی رات قبر وچ آونی اے اوہ باہر نہیں آسکدی

موت لئی ویلا وقت اٹل دسن لئی آکھی دا اے۔

؎ جانو ایہہ سب موت حیاتی وس خداوند سائیں
جیہڑی رات قبر وچ ہونی بنے ہونی ناہیں (محمد علی فائق)

جیہڑی گنڈھ ہتھ نال کُھلے چک نال کیوں کھولیئے

جیہڑا کم آسانی نال ہو سکدا اے اوس لئی مصیبت کرن دا کیہ فائدہ؟

جیہڑی لڑی دا موتی سی اوسے نال پروتا گیا۔

جدوں اک طبیعت دے بندے اک ذات دے بندے یاں اک خنوادے دے بندے کسے سببوں مل جان تاں آکھیدا اے۔

جیہڑی نبھاگی مقدمہ کرے دھروں وی بھوگے تے ٹکے وی بھرے

بد بخت انصاف دے حصول واسطے مقدمہ کرے کھجل خراب وی ہووے تے خرچہ وی پلیوں کرے تاں وی انصاف نہیں ملدا ایسے ماحول بارے آکھدے نیں جتھے غریب دی دادرسی نہ ہووے۔

جیہڑے ایتھے کوہڑے اوہ ترن تارن وی کوہڑے

اصلوں ای نکھد بندے بارے کہندے نیں جیہڑا کدی وی کتے وی چنگا ہو کے نہ نترے۔

Dr.Shahbaz Malik

جیہڑے جیون گے سو پیون گے

حیاتی دے نال ای ساریاں گلاں نیں، جیہڑے رہن گے اوہ ای ویکھن بھگتن گے۔

جیہڑے ڈر ڈر کے رہے اوہ ڈھیر سوہرے گئے

انج وی کہندے نیں کہ جیہڑی ڈر ڈر کے رہی اوہ ڈھیر سوہرے گئی۔ مطلب اے کہ زمانے دے حالات نال تے اپنیاں ذمہ داریاں نال متھا ڈاہن والا ای کامیاب ہوندا اے۔

جیہڑے رُکھ تھلے بہوا وہدی خیر مناؤ

جس بندے کولوں فائدہ لئو اوہدا بھلا سوچو۔

جیہڑے سکولوں توں پڑھیا ایں، میں اوتھوں دا استاد لگا رہیا آں

کسے دی چالاکی بجھ کے اگوں آکھی دا اے۔

جیہڑے کھان گے چوپڑی گھنے سہن کے دُکھ

باوا فرید شکر گنج ؒ دے شلوک دا دوجا مصرعہ اے جیہڑا مشہور ہو کے اکھان دا درجہ مل کھلوتا اے مطلب اے کہ سادہ تے سدھی حیاتی گزارنی چاہی دی اے۔

جیہڑے ہون سر جوڑے اوہناں نوں مارن کیہڑے؟

اتفاق تے ایکتا دی مت اے۔

جیہو جیہا ویکھیا گندی ونڈا اوہو جیہا اگلا پنڈ

ویکھو: جیہا ڈھارا ئے وند تیہا ہوسی اگلا پنڈ

اک قسم دیاں دو چیزاں (یاں بندیاں) نال واہ پین تے آکھیدا اے۔

جیہو جیہی روح اوہو جیہے فرشتے (یاں) جیہو جیہا منہ اوہو جیہی چپیڑ

ویکھو: جیہا منہ تیہی چپیڑ۔

نیت پر مراد

جیہو جیہے کوہن والے اوہو جیہے کھان والے

اِکو جیہے نکھد کٹھے ہو جان تاں آکھدے نیں۔

جیہی بات تیہی ذات

بندہ اپنی گل کلام توں پچھانیا جاندا اے۔

جیہی بھجدی اے ایہو جیہی لگدی نہیں

بھانڈا جدوں بھج جاوے تے بھانویں اوس نوں کسے وی طریقے تے سلیقے نال جوڑ دتا جائے اوہ اصل وانگ نہیں ہو سکدا' جدوں بندیاں دے تعلقات اک وار ٹٹ جان پھیر پہلاں وانگ کدی نہیں جُڑ سکدے دِلاں وچ ول پیا ای رہندا اے۔

جیہی تیری بنسری تیہے میرے راگ

ویکھو: جیہا تیرا لون پانی تیہا میرا کم جانی (یاں) جناں گڑ پاؤ گے اوناں ای مٹھا ہوئے گا۔

معاوضے مطابق کم

جیہی پھلی تیہی گھگو چٹ گیا

جو چونا تھناں نوں مل دینا' جیہا فائدہ ہونا تیہا نال نقصان وی ہو جانا۔

جیہی چوراں کھڑی تیہی کلّے بدھی

ویکھو: جیہے لال گھر آئے تیہے گئے پردیس

بندے دی ہوند دی کوئی اہمیت نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

جیہی دیاں دکھناں' ٹھوٹھا رہے سکھنا

نہش قسم دے بندے بارے کہندے نیں۔ جیہدے منہ دکھان نال کھان نوں وی نہ لبھے۔

جیہی سنگت تیہی رنگت (یاں) جیہی واسی تیہی گھاسی

بندے دی جیویں دی صحبت ہووے گی اوہ اُنج دا ہو جاوے گا' تخم تاثیر تے صحبت دا اثر۔

جیہی سیتلا دیوی تیہا کھوتے داواہن

ویکھو: اَکھی دیوی نک وڈھے پُجاری

اِکو جیہے نکھد بندے

جیہی غربین باہمنی' تیہی مچھہری چوپ

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اپنی بت موجب ای بندے نوں چھال مارنی چاہی دی اے تاں آکھی دا اے۔

جیہی کشمیری دی دوستی تیہا سانڈھو دا ساک' کتاندی نہالیا کدی نہ ہووے پاک

کشمیری ذات تے سانڈھو دے ساک دے بے وفا ہون بارے دس پائی اے تے دسیا اے کہ ایہہ بھانویں سونے دے وی ہو کے دس تے اعتبار نہیں کرنا چاہیدا۔

جیہی کوکو تیہے بچّے (یاں) جیہی ماں تیہی ماسی (یاں) جیہی ماں تیہی ماسی کندھ ایرے اُتے جا سی

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اولاد دی ماپیاں جیہی ہوندی اے۔

~ جیہی ماں سی تیہی سی دھی ہونا کرنا ٹھیک نہیں ہن تکرار مائے

سولاں جمدیاں دے تکھے منہ ہوندے کیتی نویں نہیں میں کوئی کار مائے (منظور بٹ)

جیہی گوہ چوڑی تیہا سپ لمّاں

گوہ' کرلے وانگ دا رینگن والا اک جانور اے کافی وڈا ہوندا اے بہت ای سُست ہوندا اے کئی کئی دن اِکو تھاں بیٹھا رہندا اے عام کر کے قبرستاناں وچ پایا جاندا اے ایس دی دہشت ہوندی اے اکھان دا مطلب اے سپ جناچر کھڈ وچ نہ وڑ جائے دہشت قائم رہندی اے گوہ چوڑی تے وڈی ہوندی اے اودی دی دہشت ہوندی اے جدوں کسے خطرے دے دو پہلوواں دی اِکو جنی اہمیت ہووے تاں آکھیدا اے۔

جیہی مائی تیہی جائی

جیویں دی ماں اے اونویں دی دھی اے۔ ایہہ تجربے دی گل اے دھی ماں اُتے جاندی اے تے پتر پیو تے ایہہ اودوں وی آکھی دا اے جدوں دھی کوئی کم ماں وانگ کرے۔

Dr. Shahbaz Malik

جیہی نیت تیہی مراد

ویکھو: بھیڑے کماں دے بھیڑے نتیجے

جس نیت نال بندہ کم کرے اوہدا اوس طرح دا سٹہ نکلدا اے۔

جیہے بھیڑے بھابڑے، تیہے بھیڑے پوچ

ویکھو: انھی دیوی نک وڈے پجاری (یاں) جیہی سیتلا دیوی تیہا کھوتے دا واہن۔ اکو جیہے نکھد بندے۔

جیہے سند تیہے ترکھان جیہے لوک تیہے اکھان

جس قسم دے اوزار ہوندے نیں اوہو جیہا ای ترکھان ہوندا اے، ترکھان دے چنگے یاں بھیڑے دا گویڑ اوہدے اوزاراں توں ہو جاندا اے انج دی سچائی ایہہ اے کہ ضرب الامثال، کہاوتاں، اکھوتاں تے اکھاناں توں اوس معاشرے دے لوکاں دے ذہنی، معاشی، معاشرتی، اخلاقی، سماجی، مذہبی تے رہتلی، ثقافت دا گویڑ لایا جا سکدا اے۔ جے اکھاناں وچ لوک دانش دا معیار اچیرا اے تے وسنیک وی اُچ پدھر دے ہون گے۔

جیہے لال گھر آئے تیہے گئے پردیس

ویکھو: جیہی چوراں کھڑی تیہی کلّے بدھی

بندے دی ہوند دی اہمیت نہ ہونا

جیہیاں گنڈھاں تیہا رس نہیں

دولڑے ہوئے بھراواں نوں ملان لئی کوئی بھج دوڑ کرے پر بھراواں وچوں اک آکھے کہ ساڈے دل وچ ہن وروھتا دیاں گنڈھاں پے گئیاں نیں تے گنڈھاں وچ رس نہیں ہوندا ایس کر کے تہاڈا ایہہ جتن بے پھل رہے گا۔

جھ

جھاڑیا جھمبیا بھرا جیہوں داتیون

جدوں کسے دی بے عزتی کیتی جائے تے اوہدے تے اثر نہ ہووے تاں آکھدے نیں

جھٹ روٹی پٹ دال چک مُنڈا اچل نال

بوہت چھیتی ای کم کران لئی آکھدے نیں۔

جھڈو سریا ماں کولوں گیا ماسی کول، پھیر جھڈو دا جھڈو

نکما تے جاہل آدمی جے ماں کولوں تنگ آ کے ماسی (خالہ) کول گیا تاں وی اوہ جھڈو دا جھڈو رہیا، نکمے تے جاہل بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا کسے دے سواریاں وی نہ سورے۔

جھُڈو خصم پریتم دا ونگارو

جس سوانی دا خاوند جھڈو، نکما، رن دے تھلے لگا ہووے اوہ رن نوں کسے ہور نال یاری لان دی دعوت تیکر دے دیندا اے۔

جھڑی جھڑی دے بہوں گیا، کچی دا ٹبر بھکھا مویا

بدل آئے، بارش ہوئی کچی ایسے آہرے لگی رہی تے گھر دا کوئی کم نہ کیتا نتیجہ ایہہ ہویا کہ خاندان بھکھارہ گیا آہلکی دے کم ادھورے ای رہ جاندے نیں۔

جھگڑا اُسوتر ہوندا اے

جھگڑا کر کے معاملہ کرن والا بندہ کجھ نہ کجھ لے مردا اے بھانویں ایہہ جھگڑا جھوٹھا ای کھڑا کردا ہووے۔

جُھلدی نال جُھلانی پیندی اے

دنیا دے نال رہندیاں دنیاداری ضروری ہوندی اے، دنیاداری وچ اوہ کجھ وی کرنا پیندا اے جو بندہ خود نہیں چاہندا اپر کرن تے مجبور ہوندا اے۔

جھلے تائیں اگ وکھائی اوہنے لے کے گھر نوں لائی

دیوانہ، بے وقوف بندہ اپنا نفع نقصان نہیں جان دا، کئی وار اوہ اپنا ای گھر تباہ کر لیندا اے۔

جھلے کتھوں جاپن، گلاں کرن تے سنجاپن

بندہ اپنی گل بات توں پچھانیا جاندا اے، انسان دی گل بات ای اوہدے دانشمندیاں جاہل ہون دی پچھان کراندی اے۔ جدوں کوئی گلاں وچ یاویاں ماردا دسے تاں کہندے نیں۔

جھوٹھ، جھوٹھ اے سچ سچ اے

جھوٹھ تے سچ اِکو جیہے نہیں ہو سکدے

جھوٹھ چاہے جیہا بھیس، سچ کہے میں چنگا بھلا

جھوٹھ نوں ہمیش لکان لئی کئی جتن کیتے جاندے نیں پر سچ نوں لکان دی کوئی لوڑ نہیں ہوندی۔

جھوٹھ سچ نوں وی لے ڈبدا اے

بعض ویلے جھوٹھ دا اینا کو زور ہو جاندا اے کہ سچیاں اُتے وی اعتبار اُٹھ جاندا اے۔

جھوٹھ دے پیر نہیں ہوندے

اک جھوٹھ نوں لکان لئی جھوٹھا کئی پینترے بدل دا اے۔ پل پل بلدا ویکھ کے ایہہ اکھان پائی دا اے۔

چٹیپت نہ جھاں دے ہرے ہوون اکدن بیڑیاں اوہناں ڈبونیاں نیں
دغے جھوٹھ دے پیر نہ رہین قائم کندھاں ریت دیاں نہ کھلونیاں نیں

جھوٹھ گُڑ وانگ مٹھا ہوندا اے

جھوٹھ وچ اک قسم دی لذت ہوندی اے جدوں کہ سچ کوڑا۔

Dr. Shahbaz Malik

جھوٹھے دا دائرہ دیئیں پئیں

جدوں بندہ جھوٹھا پے جائے تے اپنی صفائی لئی اوس نوں لفظ نہ لبھن تے شرمندگی دی ایس حالت بارے ایہہ اکھان پائی دا اے۔

جھوٹھیاں نوں درگاہوں دھکے (یاں) جھوٹھیاں تے خدا دی لعنت

جھوٹھے بندیاں نوں رب تعالیٰ ولوں دُرکاریا جاندا اے۔ اوہناں اُتے رب ولوں لعنت پیندی اے' جھوٹھیاں دی مذمت لئی ورتی دا اے۔

چ

چا اُدھار گئوں بناواں' شاہوکار دی رن سڑ اتواں

ادھار چک کے گاں لواں تے شاہوکار (مہاجن) دی بیوی کہاواں مطلب اے کہ ادھار چک کے شان وشوکت نہیں بن دی۔

چاتر توں ویری بھلا' مورکھ بھلا نہ میت

جیہڑا بندہ دوستاں نال چترائی کرے دھوکہ کرے اوہدے نالوں دشمن چنگا جس تے بندہ وِسدا نہیں۔ انج ای نادان دوست وی چنگا نہیں ہوندا۔

چاتر نالوں ویری چنگا مورکھ نالوں یار' بھیڈ دی پوشل پھڑ کے بندہ کدی نہ لگے پار

چالاک بندے کولوں دشمن چنگا اے کہ چالاک منافق وی ہوندا اے۔ احمق نالوں انگ پال دوست چنگا ہوندا اے کیوں جے احمق بھیڈ وانگ ہوندا اے جیہڑی کدی پار نہیں لاندی۔

چاچا آکھیاں پنڈ کوئی نہیں چکدا

منت ترلے نال ای کم نہیں نکلدا' سختی وی کرنی پے جاندی اے۔

چاچا بابے جیہا بھال ہاں نہ بابے جیہا

مطلب اے چاچا' پیو ورگا لگدا اے پر تحقیق کریئے تے چاچا' پیو وانگ نہیں ہوندا' باپ جیہی محبت تے شفقت ہور کسے کول نہیں ہوندی۔

چاچا ٹکرے بھتریئے آں پتہ نہ لگے تریئے آں

چاچا اپنے بھتیجے نوں انج نقصان اپڑاندا اے کہ تیجے نوں خبر نہیں ہوندی۔ مطلب اے کہ نیڑے دا رشتہ دار اپنی رازداری نال نقصان اپڑاندا اے کہ پتہ ای نہیں لگدا' گھر دا بھیتی لنکا ڈھائے۔

چاچا چور بھتیجا قاضی

جدوں مجرم تے عدل کرن والے ملے ہون تاں آکھدے نیں۔

چاچا چور تے منجیں سانجھیاں

جدوں اک مزاج دے لوک مل بیٹھن تاں آکھدے نیں۔

چاچے دی دھی چلی میں کیوں رہواں اکلی

جدوں کسے دی ریس کر کے دُوجا وی اوہو کم کرن ڈیہہ پئے تاں آکھدے نیں۔

چادر ویکھ کے پیر پساریئے

ویکھو: جنی لمی چادر ویکھیئے اونے ای پیر پساریئے

ہر کم اپنی طاقت' ہمت تے وسائل موجب کرنا چاہیدا اے۔

پچھوکڑ: گل بنی ہوئی اے کہ اک واری اکبر بادشاہ نے حکم دتا۔ غریباں لئی رضائیاں بناؤ۔ بیربل نے پچھیا کنیاں لمیاں بادشاہ نے آکھیا پونے دو گزیاں جنی مناسب سمجھو تیار کر کے مینوں وکھا لینا۔ بیربل نے رضائی تیار کرائی بادشاہ نوں وکھائی بادشاہ نے اُتے لئی تے چھوٹی سی پیر باہر نکل آئے۔ بیربل آکھن لگا جنی چادر ویکھیے اونے ای پیر پساریئے' بادشاہ نے پیر سمیٹ لئے ایتھوں کہندے نیں گل مشہور ہوگئی۔

سو جراں پتال چوں پُٹ سٹے خالی جائے نہ سودا وار بیلی
جے توں بچنائیں ایس وبا کولوں چادر ویکھ کے پیر پسار بیلی (ظہیر نیاز بیگی)

چار جنے دا آکھیا بکری کُتا ہوئے

جس شے نوں بوہتے لوک جو آکھن بھانویں آکھی گئی شے نہ ہووے اوہ اوہو ای سمجھی جاندی اے۔

پچھوکڑ: آکھدے نیں کہ اک جلاہے بکری خریدی راہ وچ اوہ کدی بکری نوں ٹراندا تے کدی چک لیندا۔ راہ وچ چار ٹھگ ملے اوہناں جلاہے کولوں بکری ہتھیان دا متا پکایا اوہ سارے وکھو وکھ ہو گئے اک جلاہے نال رل کے ٹردا آکھن لگا بھرا توں کتے نوں چک کے کتھے چلیا ایں۔ جلاہیا بولیا ایہہ کتا نہیں بکری اے دُدھ دین والی تے اگے ٹریا اگوں دوجا ٹھگ بولیا ئی کتے نوں کتھے لے جا رہیا ایں جلاہیا ہسیا تے آکھن لگا بھرا ایہہ کتا نہیں بکری اے۔ تیجے ٹھگ نے وی بکری نوں کتا آکھیا' چوتھے نے وی بکری نوں کتا آکھیا جلاہیا حیران ہویا کہ خبرے میرے نال دھوکھا ہویا اے مینوں بکری دی تھاں کتا دے دتا گیا اے۔ غصے وچ آ کے اوس بکری نوں سٹیا تے آکھن لگا ایہہ کتا ای اے کیوں جے چار جنے آکھ رہے نیں' اوہدے جان تے' ٹھگاں نے بکری پھڑ لئی' انج گل بن گئی۔

چار چور' چور اسی اسیں' ہلا کیتا چوراں نس گئے اسیں' لعنت چوراں واہ' وہ اسیں

چور گھٹ تے اسیں ودھ پھیر وی جدوں چوراں ہلا ماریا تے اسیں نس اُٹھے۔ بزدل تے اسی ہوئے پر اسی اپنے آپ نوں شاباش تے چوراں تے لعنت گھل رہے آں' بزدل بندیاں بارے آکھدے نیں جیہڑے بہادری تے کوئی نہ دسن پر زبانی کلامی بہادری والے نمبر لوان دا چارا کرن۔

چار چوڑے چار سوڑے' دو موٹے دو چھوٹے' گول دُم پٹھ چوڑی اوہ لیاوین کنگا گھوڑی

چنگی گھوڑی (یاں گھوڑے) دیاں نشانیاں (صفتاں) دسیاں نیں کہ سُم یاں تے

Dr.Shahbaz Malik

چارے چوڑے ہون یاں چارے چھوٹے' یاں دو موٹے دو چھوٹے' ڈھچی گول ہووے تے پٹھ چوڑی ہووے وے خاوند ایس قسم دی گھوڑی (یاں گھوڑا' خریدیں) تجربے دیاں گلاں نیں۔

چار دن دی کوتوالی' فیر اوہو ای رنبا' پنجالی

اوس بندے بارے آکھدے نیں جس نوں کوئی چنگا عہدہ ملے تے کھس جائے

چار داناں دا میلہ

دنیا دی بے ثباتی بارے آکھدے نیں۔

چار دِناں دی چاندنی مُڑ ہنیری رات

دنیا دی بے ثباتی بارے آکھدے نیں جوبن' دھن' جوانی سبھ چھل جان والیاں چیزاں نیں ایہناں تے مان نہیں کرنا چاہیدا۔

چار دیہاڑے چیتر دے گُڈے بکروال

چیتر دے مہینے وچ ہریول بڑی ہوندی اے بکریاں چران والے بہت خوش ہوندے نیں پر ایہہ عرصہ بہت تھوڑا ہوندا اے' اکھان وچ دسیا گیا اے کہ جے انسان نوں کوئی عارضی سہولت مل جائے تے ایسے اُتے تکیہ کر کے نہیں بیٹھ رہنا چاہیدا۔

چار دیہاڑے شوق دے مُڑ اوہو کتے بھونکدے

ویکھو: دو دن شوق دے مُڑ اوہو کُتے بھونکدے

جدوں کسے دی پھوکی پھاکی شان ویکھ کے ایس گل دا پتہ ہووے کہ ایہہ کُجھ دناں دا کھیل اے پھیر ایہہ شان شوکت نہیں رہے گی تاں آکھیا جاسکدا اے۔

چار رکعت نماز ہنیرا' جو حال اگلیاں دا سو ای میرا

اجیہے بندیاں بارے آکھدے نیں جہاں دی اپنی کوئی مرضی نہیں ہوندی۔ اوہ بھیڈ چال چلن والے ہوندے نیں' جیہدر کسے ہکیا ٹرپے۔

چار کتاباں عرشوں لتھیاں پنجواں لتھا دِگا' چونہہ کتاباں کجھ نہ کیتا دِگے کیتا سدھا (یاں) چار کتاباں عرشوں لتھیاں پنجواں آیا ڈنڈا

ویکھو: ڈنڈا پیرا اے وگڑیاں تگڑیاں دا

دِگا: ڈنڈا' مطلب اے انسان نرمی نال نہیں سختی نال گل من دا اے اصلاح ہمیش سختی کرن نال ہوندی اے ایہہ دسن لئی آکھیا جاندا اے۔

چارے پپیاں بھٹھ' دھی کانی تے نونہہ ہنڈنی' ڈنگی کھوہ دی لٹھ' مُڈھ پوا ہے کھیتری چارے چوڑ چپٹ

کانی دھی' لڑاکی نونہہ' کھوہ دی ڈنگی لٹھ تے رستے دے نیڑے بیجی پیلی نقصان کر دیاں نیں۔

چار یار اوہ دی بیکار

جدوں دوست کسے کم جوگے نہ ہون تاں آکھیدا اے۔

چار یاراں وچ بیٹھیاں جو کھادا سو پُن

مطلب اے دوستاں دے نال رل کے ونڈ کے سلوک اتفاق نال جو کھالیا اوہ ثواب دا کم ہوندا اے۔

چاقو جے قاتل دے ہتھ وچ۔ موت' جراح دے ہتھ وچ۔ حیاتی!

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ چیز دی اپنی کوئی حیثیت نہیں ہوندی ایہہ حیثیت ایس نوں ورتن والا دیندا اے۔

چاکر' چور' ونجارا گھر آوے تاں جاپے

نوکر' چور تے پھیری والا بوہتا چر گھروں باہر ای رہندے نیں

چاکری تھیں گھا کھوترن چنگا

سیانیاں نے نوکری (چاکری) نوں نکھد آکھیا اے ایہہ اک قسم دی غلامی ہوندی اے ایہدے نالوں اپنا کم بھانویں اصلوں ای تھلوے درجے دا (گھا کھوترنا) ہووے چنگا متھیا گیا اے۔

چاکری وچ نابری کیہ؟

جدوں کسے دی نوکری ای کرلئی پھیر اوہدے حکم دا اِنکار نہیں ہوسکدا۔

ے چاکر عورتاں سدا بے عذر ہوون اتے آدمی بے نقصان ہووے (وارث شاہ)

چاندی دی ریت نہیں تے سونے دی توفیق نہیں

اجیہے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا ہر کم وچ انتاں دا خرچ کرن دا عادی ہووے تے جے انج نہ کر سکے تے پھیر انج ای بہہ رہووے۔

چانن اکھ دا سونا سُکھ دا' پانی گُج دا کھانا بھکھ دا' چنگا

روشنی دنیا جہان دی ہووے جے اکھ دی روشنی نہیں اے ایہہ ویکھ نہیں سکدی۔ ایس واسطے اکھ دی روشنی چنگی' سکھ' شانتی ہووے تے نیندر چنگی آوندی اے' پانی گُجے دا چنگا ہوندا اے تے جدوں بھکھ لگی ہووے تے کھانا کھادا جائے تے چنگا لگدا اے' تجربے دیاں گلاں نیں۔

چانن چند دا' سونا سنگ دا' پانی گنگ دا' کھانا کھیر دا

چند دا چانن چنگا' پانسے دا سونا چنگا' دریا گنگا دا پانی چنگا تے کھیر دا کھانا چنگا ہوندا اے

چانہہ ماریا یاں ڈھا ماریا اکو ای گل اے

جدوں کوئی گل دلیویں نال کیتی جائے تے اوہدا مطلب آکھن والے دے خلاف جاوے تاں دوجا بندہ آکھدا اے۔

چاول گلن دم وچ' بندے گلن غم وچ

تجربے دی گل اے چاولاں نوں جتاں چر دم نہ لایا جائے اوہ گلدے نہیں۔ اک ہور تجربے دی گل اے کہ بندے دُکھ تے غم وچ مر مُک جاندے نیں۔ غم بندے نوں گال چھڈدا اے۔

Dr.Shahbaz Malik

چاہ دی سُرکی ڈوگی رہن کوٹھا قُرقی

چائے دا نشہ ایہو جیہا ہوندا اے کہ جس نوں لگ جائے ایہدا چھڈ نا مشکل ہوندا اے ایس نال بھانویں کھیت گہنے پایا جائے یاں کوٹھا قرق ہو جائے ایہہ نشہ ضرور کیتا جاندا اے۔

چاہ نوں راہ اے

محبت پیارے تے خلوص نال کم کڈھے جاسکدے نیں۔ چاہت ہووے تے بندہ اک دوجے نوں مِلدا اے۔

چاہ نال موئی کھپھن بھورے دا

کوئی کم کسے وڈی آس نال کرنا تے اوہ پوری نہ ہونی تاں آکھیدا اے۔

چائیں چائیں وتاں سبھ بھڑولے لگھتاں

شوق نال جاواں، رغبت نال جاواں تے کنک لے کے بھڑولے پالواں کھیتی باڑی شوق نال رغبت نال کرن دی گل اے۔

چبری دا چہرہ تے ناں نور بھری

ویکھو: اکھاں توں انھی تے ناں نین سُکھ (یاں) اکھاں توں انھی تے ناں نُور بھری

جدوں بندہ اوہ کجھ نہ ہووے جو اوہ اکھواوے (یاں) اپنے آپ نوں سمجھدا ہووے تاں آکھیدا اے۔

چبن چھولے تے ڈکار بداماں دے (یاں) چبنے چھولے تے چٹنیاں انگلاں

ویکھو: کھانا چھان تے پھوسیاں میدے دیاں۔

جدوں بندے دی کرتوت تے کوئی نہ ہووے تے اینویں بن دا پھرے تاں آکھدے نیں

چُپ چپیتا پُتر مندا، چتے والی دھی، پھرنے والی نونہہ مندی، ایہنوں والا مینہہ

چتے والی: عاشق مزاج، ایہنوں: ژالہ، گڑا مطلب اے پُتر چپ کر کے بہہ رہے ایہہ چنگا نہیں۔ دھی عاشق مزاج چنگی نہیں ہر ویلے آوارہ گردی کرن والی نونہہ چنگی نہیں تے بارش نال گڑا پینا چنگا نہیں، لوک دانش تے تجربے دیاں گلاں نیں۔

چُپ چپیتا مارے گیتا نال آکھے میں کجھ نہیں کیتا

میسنا بندہ اندروار نقصان اپڑاندا اے۔ شرارت دی آپ ای کردا اے۔ اپنے آپ نوں بے قصور وی آکھدا اے اُتوں سادہ تے شریف پر وچوں ڈھیر خطرناک بندیاں بارے آکھیدا اے۔

چت دی میری تے پت دی وی میری

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ میری رائے اہم اے تے مینوں ہر تھاں فائدہ اے تاں آکھدے نیں۔

چتر چاہے بولنا، مُورکھ چاہے چُپ، ساون چاہے میگھلا، ہاڑ منگے دُھپ

چالاک نوں بولنا چنگا لگدا اے تے بے وقوف نوں چپ بھلی لگ دی اے ارنج ای ساون وچ مینہہ ورھنا تے ہاڑ وچ سخت دھپ پینا کسان لئی چنگا اے۔

چتو پُتر مہر دا نہ گوگدا نہ ویہر دا

بھلے مانس تے گؤ قسم دے بندے بارے آکھیدا اے۔

چتھ کے کھائے سمجھ الائے اوس نوں کدے خطا نہ آئے

روٹی (کھانا) دنداں نال چتھ چتھ کے کھان والا، سوچ سمجھ کے بولن والا کدی ناکام نہیں ہوندے، تجربے دیاں گلاں نیں۔

چٹ روٹی تے پٹ دال (یاں) چٹ منگنی تے پٹ ویاہ

کالھی کم کران ویلے آکھدے نیں۔

چٹا کپڑا تے ٹکڑ کھانا، اوس جٹ دا نہیں ٹکانہ

جٹاں نوں شوقیناں توں ورجن لئی ایہہ اکھان پایا جاندا اے۔

چٹو کے دا پڑ کا بُو بُو وادھے دی

جدوں کوئی اک دیاں دو سنائے وی تے ٹکائے وی اودوں آکھدے نیں۔

چٹی پئی مہر تے، تے مہر گھتی شہر تے

جدوں کوئی اپنا نقصان کسے دوجے کولوں پورا کر لئے تاں آکھیدا اے۔

چٹی داہڑی تے آٹا خراب (یاں) چٹی داہڑی تے ایڈا خراب

ویکھو: دھولی داہڑی آٹا خراب

جدوں کسے پکی عمرے بندے کولوں کوئی ماڑی گل ہو جائے تاں آکھدے نیں۔

چٹی قبر تے مردہ بے ایمان

ویکھو: چونے گچ قبر تے مردہ بے ایمان

جدوں کوئی عیبی بندہ ساؤ تے موموناں والی شکل بنا کے رکھے تاں آکھیدا اے۔

چٹی وی میری تے پٹی (پٹھ) وی میری

ویکھو: ساڈے گھر آؤ گے تے کیہ لیاؤ گے۔ اسیں تہاڈے گھر آواں گے تے کیہ دیو گے۔

جدوں ہر بنے بندہ اپنا ای فائدہ سوچے تاں آکھدے نیں۔

چٹے دنداں دی پریت

ویکھو: ہس دنداں دی پریت

محبت تے پیار ہسدے متھے ملن نال ودھدے نیں۔

چٹے وال موت دا سنہیاں

دھولے آجان نوں عام کر کے بڈھیپے دی نشانی سمجھیا جاندا اے تے بڈھیپا موت دا پیغام ہوندا اے۔

چڈیاں پگاں، سلاماں دی چٹی

وڈیرے بندیاں دے کول وسنا وی عذاب ہوندا اے۔ ہر ویلے سلاماں کرنیاں پیندیاں نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

چٹیاں قبراں تے ای ہر کوئی پھُل پاندا اے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ وڈھیاں تے پیسے والیاں دی ای ہر تھاں عزت ہوندی اے اودوں ورتدے نیں۔

چٹیاں قبراں تے ہر کوئی پھل چاڑھے لیندا انہیں غریب دی سار کوئی

کاماں سمجھ تینوں رشتہ نہیں دتا لبھیا کھیڑیاں وچوں سردار کوئی (منظور بٹ)

چج نہ چار تے گھلن نوں تیار

ویکھو: گھر تند نہ تانی جلاہے نال ڈانگو ڈانگی

خواہ مخواہ لڑائی لین والے بارے آکھدے نیں۔

پچالی بدل گجے، گاں ڈھنگیندا انھجے

ویکھو: بدل چڑھیا ٹلیوں گاں کھولن نہ دیوے کلّیوں۔

پہاڑ والے پاسیوں آئی بدلی ایڈی چھیتی وسدی اے کہ گاں وی کلیوں نہیں کھولن دیندی

چھوں نکلی چوہڑیاں جوگی (یاں) چھکلیوں نکلی چوہڑیاں جوگی

گھر دیاں دی عزت برباد کر کے ٹر جان والی زنانی خراب ہوندی اے۔

چراغ تھلے ہنیرا

ویکھو: دیوے تھلے ہنیرا

جدوں کسے دی بُرائی دے مٹان والے دے اپنے کول ای بُرائی ہوندی ہووے تاں آکھیدا اے

چراغ گُل پگ غائب

ذرا کو غافل ہون تے موقع کولوں فائدہ اٹھا کے جدوں نقصان پہنچ جائے تاں آکھدے نیں

چرخہ راج کشیدہ رانی چکی پیہے دوزخ جانی

چرخے تے کشیدہ کاری نوں چنگیاں تے چکی پیہن نوں مندیاں آکھیا گیا اے۔

چرخہ میرا اچھیرواں بُدھو مرے تاں تیرھواں (یاں) چرخہ میرا اچھیرواں توں مریں تاں تیرھواں

کوئی کم کردا کردا بندہ جدوں گا کھ جائے تے اوہدے تے فخر کرے تاں ورتدے نیں

پچھوکڑ: کہندے نیں بدھوناں دے اِک بندے نے اٹھویں بڈھی کیتی اوہدیاں پہلیاں ست ووہٹیاں مر چکیاں سن اوہ اکثر آکھدا ہوندا سی کہ مار اوئے بدھو اٹھو اٹھ گھر اوئے بدھو اٹھو اٹھ" اوہدی ووہٹی پہلاں تاں سُن چھڈ دی پر اک دن اوس نوں بُدھو دے ہنکارتے بڑا غصہ آیا اوس چرخہ کتدی نے آکھیا "چرخہ میرا اچھیرواں بُدھو مرے تاں تیرھواں" مطلب ایہہ کہ باراں خصم پہلاں میں کھا چکی آں۔

چڑ کا گھوڑا من چڑ جو کسے سو کر من دے گھر ہو

اجیہا گھوڑا جس نوں جو پایا جائے چڑ جائے چنگا اکھواندا اے تے ایس دا مالک کرماں والا ہوندا اے۔

چُردی نکھڑدی اے

بھین بھرا پہلاں اکٹھیاں رہندے نیں اوڑک اوہناں دے راہ وکھو وکھ ہو جاندے نیں جتھے کسے دا دانہ پانی ہوندا اے چلا جاندا اے، بھرا ہمیش اکٹھیاں نہیں رہ سکدے۔

چرن تے جی نہیں تے لالیاں بہانہ

کسے کم دے نہ کرن لئی انیویں کینویں دے بہانے لبھنا

چرند چرے نہ چرے چرنی بھرے

ڈنگر بھانویں چرے یاں نہ چرے چرن دا معاوضہ بھرنا پیندا اے اودوں آکھیا جا سکدا اے جدوں لگا معاوضہ ادا کرنا ای پئے بھانویں ایس دے عوض فائدہ اٹھایا جائے یا نہ۔

چڑی آں لکھاں اُتے ای آرام آندا اے

چڑیاں نوں اپنے لکھاں دے بنے آ ملنے وچ ای سکون آوندا اے، انسان نوں جو سکھ اپنے گھر وچ ہوندا اے اوس گھر وچ جیہڑا اوہدی حیثیت دے مطابق بنیا ہووے اوہ کتے ہور نہیں ہوندا جو سکھ چھجو دے چبارے نہ بلخ نہ بخارے۔

چڑی چونچ بھر لے گئی ندی نہ گھٹیا نیر

دان لین ویلے جے کوئی غریب لے جائے تے امیر دا کجھ نہیں گھٹدا اُنج ای جویں وگدی ندی وچوں چڑی چُنجھ بھر کے لے جائے، ایہہ بھگت کبیر دا شلوک اے جیہڑا اکھان دا رُوپ دھار گیا اے۔

چڑی دی چوگ تے چودھواں حِصّہ

جدوں کوئی چیز ونڈن مگروں اوس دی تھوڑی جیہی مقدار نوں دسنا ہووے تاں کہندے نیں۔

چڑی دی کلیجی تے یارھاں حِصّے دار

بہت ای گھٹ مقدار دی شے دے بہت ای زیادہ طلبگار ہون تاں آکھیدا اے، اک نمبو تے ٹبر بھُکھیاں دا۔

چڑی گُٹھی تے جگ نیوندرا

جدوں ونڈن والی شے تھوڑی ہووے تے لین والے بوہتے بلا لے جان تاں آکھدے نیں۔ یاں بوہتا خرچ کرن والے موقعے تے تھوڑا خرچ کیتا جاوے۔

چڑی وچاری کیہ کرے ٹھنڈا پانی پی مرے

چڑی وچاری اوہو کجھ لے سکدی اے جو آل دوآلے موجود اے اوہدے وسیلے جنّے نیں اوہدی پہنچ جتھوں تیکر اے اوتھوں تیکر اوہ جا سکدی اے جے اوس نوں پیاس لگی اے تے ٹھنڈا پانی میسر اے اوہ ایسے نال پیاس بجھاوے گی بھانویں پی کے مر جائے، محدود وسیلیاں والا بندہ مجبور ہوندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

چڑیاں اُڈیاں تے گُڑیاں گئیاں سوہرے، مُڑ قسمت نال آون

دھیاں دے ماپیاں کولوں دُور ہو جان دا دیر وا پایا اے۔

چڑیاں دی موت تے گواراں دا ہاسہ

جدوں کوئی زور آوریاں بے وقوف ہاسے ٹھٹھے وچ دوجے دا نقصان کر جائے تاں کہندے نیں۔

سہاڈا نکڑو سی تر سیویاں دا تُساں چیل بن کے جھپ لیا ہے جی

چڑیاں موت گنواراں دا ہاسڑا اے کشتہ سچ سیانیاں کہیا ہے جی (مولا بخش کشتہ)

چڑیاں کولوں باز مروانے رب سچّے دے بھانے

اللہ تعالیٰ ولوں مدد ہووے تے کمزور بندہ، ڈاڈھے نوں زیر کر لیندا اے۔

چڑیاں کھنب کھلیرے وسّن مینہہ بتھیرے

جے چڑیاں پر کھلارن تے سیانے کہندے نیں بارش آوندی اے۔ پنجاب دیس دے سیانیاں دا تجربہ اے۔

چڑیاں ہتھ سیکھیں تے کانواں ہتھ سلاماں

اچھے بندے کولوں کم کرانا جیہڑا اوس دے قابل نہ ہووے۔

چڑھ جا بچہ سولی رام بھلی کرے گا

جدوں کوئی چالاک بندہ کسے بھولے بندے نوں دم دلاسہ دے کے اوکھت وچ پھسا دیوے تاں کہندے نیں۔

چڑھ وے چھماہی دیاں گڈیا! بہو دے ورھے دیا پروہنیا

ڈھیٹھ پروہنے نوں اگوں ڈھیٹھ بن کے ای مگروں لاہیا جا سکدا اے۔

چڑھیا باون بیر، گھٹن گائیاں دے کھیر، نال نکھٹن ندیاں دے نیر

باون بیر چڑھے تے ندیاں دے پانی گھٹ جاندے نیں تے گائیاں دے ددھ۔

چڑھدی گُڈی دا ہر کوئی یار

لوکی دولت مند دی خوشامد کردے نیں، جیہدا اگڈا چڑھیا ہووے ہر کوئی اوہدے اگے پچھے پھردا اے۔

چڑھدے سورج دی ہر کوئی پوجا کردا اے

دولت والے با وسیلہ بندے دی ہر کوئی عزت کردا اے۔

چڑھدیوں بدل لہندے جائے اک پکاندی چار پکائے

پنجاب دیس دے موسم بارے تجربے دی گل اے کہ جے مشرق ولوں بدل بن کے مغرب ول جائے تے بارش ہوندی اے مطلب اے بارش توں پہلاں گھر دا کم نبیڑ لینا چاہیدا اے۔

چڑھن نوں منگی تے چکن نوں مل گئی

جدوں کوئی چیز فائدے لئی منگی جائے تے ملن تے الٹا نقصان کرے تاں آکھدے نیں

چڑھے تے چڑھاؤنہ، سر دُکھے نہ پاؤں

ویکھو: بلدی اُتے بالو نہ پوَے دھونکھنی، چلدی اُتے چلاؤ نہ پوَے آدکھنی، چلدے کم نوں چلایا جائے تے سوکھا رہیدا اے۔

چڑھیا سو تے لتھا بھو

قرض اِک خاص حد تیکر بندے دی بت موجب ادا ہو سکدا اے جدوں قرضہ اوہدی بتوں باہر ہو جائے تے اوہدے لاہن دا ڈر کوئی نہیں رہندا۔

چڑھیوں بھا نہیں، سڑیوں تا نہیں

اوس دے گھر دا پکا ملن دی خوشی نہیں اوس دے سڑ جان دا تے دُکھ ہے اے شریک بھرا دا نقصان ہو جان تے ہمدردی وجھوں آکھیدا اے۔

چغل خور خدا دا چور

چغلیاں کرن والے بندے نوں رب چنگا نہیں جاندا۔

چک سرے تے پوٹلی منگ سرے دی خیر

اپنے آپ نوں اوس ویلے آکھیدا اے جدوں کوئی اوکھا کم کرنا پے جائے۔

چک مرے یاں کھا مرے

اپنی بت توں باہرا بھاریاں ذمہ داری چکنی یاں بتوں باہرا کھا لین نال بندہ نقصان اُٹھاندا اے۔

چکّر پیندا اے پر دِسدا نہیں

انسان نوں حیاتی وچ کئی وار مصیبتاں تے اُلجھناں نال واسطہ پیندا اے ایہناں دا انسان اُتے اثر ہوندا اے پر ایہہ دسدیاں نہیں

چکڑ بھریاں مجھاں نال لگیاں کون نہیں لبّڑدا۔

بھیڑیاں دی صحبت نال بندہ بھیڑا ہو جاندا اے۔

چکڑ وچ اِٹ سٹیاں چھٹاں اپنے تے ای پیندیاں نیں

بے عزت بندے نوں چھیڑ کے اپنی ای عزت جاندی اے اوہدا کُجھ نہیں وگڑدا۔

چکی پیہنی سوکھی تے گُڑی کھڈانی اوکھی

بالاں نوں کھڈانا ورچانا بڑا اوکھا کم اے ایہدے نالوں چکی پیہنا سوکھا لگدا اے حالانکہ ایہہ اوکھا کم اے۔

چکی دا ہتھ تیلی دا متھا

تیلی کو پتا ہوندا اے ایہہ ہتھ نہیں ہاردا ایس نال متھا لانا بھیڑا، انج ای جے چکی دے ہتھے نوں پھڑ لیئے تے اوہ چھٹن داناں نہیں لیندا۔

چکی دے پیٹھے وچوں بچ جاندا اے دنداں دے پیٹھے وچوں کجھ نہیں بچدا (یاں) چکی دا پیٹھا چنگا تے دنداں دا پیٹھا مندا

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ترلے پان نالوں محنت کر کے کھانا چنگا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

چکھنے چا کھنے تے ٹیک کوں گنڈھیں

چسکے لینے پر ڈب (پلاّ) نوں گرہ لا چھڈنی' زبان دا چسکا لینا ہووے تے پلاّ ڈھلا کرنا پیندا اے۔ رقم خرچ کرنی پیندی اے۔

چلاکاں دے دو دو حصّے

چتر چالاک لوک کسے وی معاملے وچ دوجیاں کولوں ودھ فائدہ اُٹھا لیندے نیں۔

چلدا پھردا ہے فقیر تاں چنگا' وگدا رہے ندی دا نیر تاں چنگا

فقیر تے ندی دا پانی جے کھلو جان تے چنگے نہیں ہوندے۔

چلدی دانا ں گڈی

کم کردا بندہ چنگا ہوندا اے' حرکت دی سلاہتا لئی آکھیدا اے اوس ویلے وی آکھدے نیں جدوں کسے نکھد بندے دی کسے پاروں گل چلے۔

چلدی نوں وَل پے گیا

کم چلدا چلدا کھلو جانا۔

چلدی ہووے عطاری کیہ کرے تھانیداری

کاروباری سو بھا بارے آکھدے نیں تے نوکری بھانویں حاکمی ای ہووے اوس توں کاروبار نوں چنگا دسن لئی ایہہ اکھان پایا جاندا اے۔

چلن چت سہیلیاں تے گوہڑے دتے ونڈ

سکھیاں دا دل جدوں کسے توں اُٹھ جاندا اے تے اوہ پاساوٹن لئی چرخہ کتن لئی گوہڑے ونڈ دیندیاں نیں کہ کم لگیاں رہن' جدوں کسے کم وچ بہانہ بازی کیتی جاوے تاں آکھیدا اے۔

چلو چلی دا میلہ

دنیا دی بے ثباتی بارے آکھدے نیں کہ ایتھے کسے بہہ نہیں رہنا۔

چُلھ انگیاریوں نہ رّجے ماں جاتکوں نہ رّجے

ماں بالاں دے جمن توں رجدی نہیں' اولاد دی کُچھ تے سِک ای اینی ہوندی اے جیویں چلھا اگ توں نہیں رجدا ماں اولاد توں نہیں رجدی۔

چُلھ تے بہو' دل وچ رہو

ہانڈی وچ شریک رہن نال دلاں وچ محبت ودھدی اے۔

چلھا پُٹ کے کھا جائے تے ناں سنتو کھ سنگھ

ویکھو: اکھوں انھی تے ناں نور بھری

جدوں بندے وچ اوہ وصف نہ ہووے جو اوہ بنے یاں بنادتا جاوے تاں آکھیدا اے

چلّھا وی اپنا تے چونکا وی اپنا

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اسی خود مختار آں تاں آکھیدا اے۔

چلّھے اگ نہ گھڑے پانی

انساں دی غریبی بارے آکھیدا اے۔

چلھتے پچھے پردیس

ویکھو: کندھ اولھے پردیس

بندہ گھروں اولھے ہو جائے تے پردیس وچ تے ایس حالت وچ کوئی فرق نہیں ہوندا' گھر ورگا آرام گھر وچ ای مل سکدا اے۔

چلھیوں دُور سو دِلوں دور

سانجھیاں رہندیاں انساناں دے دل وی ملے ہوندے نیں کٹھیاں رہن دی سانجھ ٹٹ جائے تے دل وی دور ہو جاندے نیں۔

چلھیوں نکلی اوھلے پئی ماں جانے دھی سوہرے گئی

اوھلا اوہ چلھا ہوندا اے جیہدے وچ گوہیاں دے سیک نال دودھ کڑھدا اے گوہے بلدے نہیں سگوں دُھکھدے نیں۔ چھوٹی مشکل توں وڈی مشکل وچ پھسنا

چم دی زبان وچوں کجھ نہ کجھ نکل ای جاندا اے (یاں) چمڑے دی زبان اے چوک جاندی اے

بولن وچ کوئی غلطی ہون تے آکھدے نیں۔

چم چمیاراں دے متھے

جیہو جیہا کوئی بندہ ہوئے گا اُنج دا کم کرے گا۔ بے ایمان نوں بے ایمانی سُجھدی اے۔

چم نہ ویکھئے ہڈ ویکھئے

گوشت تے ودھ گھٹ سکدا اے جے ہڈ کاٹھ داہ داہ ہووے تے گوشت آپے چڑھ جاندا اے۔ چنگے ڈنگر دی پچھان بارے آکھدے نیں۔

چم نہیں کم پیارا ہوندا اے

ویکھو: کم پیارا اے چم پیارا نہیں۔

محنت نال کم کرن دی پکّی کرن لئی آکھیدا اے۔

چمڑی جائے پر دمڑی نہ جائے

انساں دے کنجوس مکھی چُوس بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا دمڑی تے جان دیندا ہووے۔

چن تے تُھکیا منہ تے آوندا اے

کسے عزت دار تے بھلے مانس بارے کوئی بھیڑی گل کرے تے اوہنوں اوس گل نال نقصان نہ اپڑن ول سینت مارن لئی تے گل کرن والے دی نکھیدی کرن لئی آکھیا جاندا اے۔

چن چڑھے تے پُتر جے گُجھے نہیں رہندے (یاں) چن چڑھے تے چڑھی جوانی کتھوں رہندے گجھے (یاں) چن چڑھے وی کدی گجھے رہندے نیں (یاں) چن چڑھیا کل عالم ویکھے

ویکھو: کدی نہوں لگے تے چن چڑھے وی گجھے رہے نیں

Dr. Shahbaz Malik

کوئی اچھا معاملہ جیہڑا اوڑک لکیا نہ رہنا ہووے اوس بارے آکھدے نیں۔

چن چڑھے نوں تندہی پروار اے پچھوں بھانویں پنگالاہ لاہ سُٹے

ویکھو: ویلے دی نماز تے کویلے دیاں ٹکراں۔

عام خیال اے کہ پہلی دے چن نوں ویکھ کے بندے اپنی پگ وچوں دھاگے دی اِک تند کڈھ کے صدقہ کردے نیں جویں کئی لوگ چن ویکھ کے چاندی نوں ویکھدے نیں ایہہ نیک شگن ہوندا اے۔ ایہہ عمل اوسے گھڑی ہوندا اے۔ مگروں نہیں ہوسکدا' صدقہ یاں وارن ویلے سر کرن لئی آکھیدا اے۔

چن چناں دے معاملے چڑھن چڑھن نہ چڑھن نہ ای چڑھن

کسے معاملے دے ہیر پھیر نہ چڑھن دی پکی اُمید نہ ہووے تے ہاسے نال ایہہ اکھان ورتیندا اے۔

چُن دی آئی ٹوٹے' آن بہائی کوٹھے

گھٹ حیثیت سی' راہواں وچوں لکڑیاں دے ٹوٹے چن دی سی تے گھر دا چلھا بلدا سی چنگیاں نال تعلق جڑ گیا (ویاہی گئی) اوہناں نے محل تے بٹھائی' عزت دتی' جدوں بے حیثیت نوں کوئی اُچا مقام مل جائے تاں آکھدے نیں۔

چن دی چاننی تے غریب دی جوانی اجائی جاندی اے

ویکھو: غریب دی جوانی تے پوہ دی چاننی ایویں ای جاندی اے۔

غریباں نوں سکھ داویلا گھٹ نصیب ہوندا اے۔

چن نوں کتے بھونکدے نیں (یاں) چن دا تھکیا منہ تے لے آؤندا اے

ویکھو: کتے بھونکن تے چن نوں کیہ۔

کسے شریف تے ساؤ بندے تے گند اچھالیاں شریف بندے دا کجھ نہیں وگڑدا گند اچھالن والا ای خراب ہوندا اے۔

چن نوں کلنک بدلی' سوہنی کڑی نوں کلنک چھوٹے کنت دا

چن چڑھے دے اگے جے بدل آجائے تے ایہہ بُری گل اے چاننی دا مزہ نہیں آؤندا جے خوبصورت کُڑی نوں آپ توں عمریاں قد بُت چھوٹے دا خاوند مل جائے تے ایہہ وی اِک قسم دی اوس کڑی واسطے چنگی گل نہیں۔

چن نوں گرہن لگا

صفتاں بھرے بندے وچ کوئی بھیڑ ہووے تاں آکھدے نیں۔

چنا تر پے تاں بھٹھ بھنے (یاں) چنا تر پسی تاں اپنا منہ بھناسی

ویکھو: ٹڈی ٹپے گی تے پہاڑ ڈھالئے گی؟

کم وسیلہ بندہ جے غصہ دی کرے گا' لڑے گا دی تے آپ توں طاقت ور دا کجھ وگاڑ نہیں سکدا۔

چنا ٹپے تاں بھٹھ بھن لئے گا؟ (یاں) چنا بھڑ کو تے پہاڑ ڈھالو؟

ویکھو: ٹڈی ٹپو تے پہاڑ ڈھاوَ؟

ہینا تے ناکارہ بندہ وگڑ کے کیہ نقصان کرسکدا اے؟

چنا چیت گھنا' کنک گھنی وساکھ' استری گھنی تد جانیئے جد پتر ہووے ڈھاک

چھولیاں دی فصل چیت وچ زیادہ ہوندی اے تے کنک دی وساکھ وچ' عورت اوہ چنگی ہوندی اے جیہڑی اولاد نرینہ پیدا کرے' تجربے دیاں لوک دانش دیاں گلاں نیں۔

چنبہ۔ اچنبا

چنبے دیاں پہاڑیاں نوں' عجیب و غریب' حیران کردین والی حد توڑی چنگیاں دسیا گیا اے (کشمیر دی وادی)

چنبے داز ور گسنی دے زور نال آہے ہتھے داز ور وینی دے سر نال

پنجے داز ور کلائی دے زور نال تے ہتھ داز ور وینی دے زور نال لگدا اے یعنی انسان اپنے حمایتاں دے زور نال بولدا اے۔ اتفاق بارے آکھدے نیں

چنا چنچہ برابری کیلے مُڈھ کریر کیلا چھلیا کیا کرے چوٹاں سہے سریر (یاں)

چنتا بری بلا

فکر تے غم بارے آکھیدا اے کہ ایہہ انسان نوں سدا لئی دُکھی تے روگی کر جاندا اے۔

چُنج ہلّے تے بندہ چلّے

انسان کھاندا پیندا رہے تے صحت وند رہندا اے۔

چندرا گواہنڈ تے لائی لگ کھسم دونویں بھیڑے ہوندے نیں

ویکھو: لائی لگ نہ ہووے گھر والا تے چندرا گواہنڈ نہ ہووے۔

دوجیاں دے آکھے لگ جان والا گھر والا ہووے تے حیاتی خراب ہو جاندی اے انج ای ہمسایہ بھیڑی خصلت والا ہووے تے زندگی اجیرن ہو جاندی اے چنگے گواہنڈ تے دوجیاں دیاں گلاں وچ نہ آون والے خصم دی خواہش لئی ورتدے نیں۔

چندری رن دے پنج سبھ اِنجو اِنج

بے وقوف عورت دے پنج پتر سارے ای الگ الگ' بے سلیقہ۔ عورت اپنے پتراں دی درست پرورش نہیں کردی ایس لئی سارے وگڑ جاندے نیں۔

چندرے دا جھاڑا چھتر نال کریدا اے

ویکھو: ڈنڈا پیر اے وگڑیاں تگڑیاں دا۔

بھلمانسی نال سدھی راہ تے نہ آون والے بندے نوں سدھی راہ تے لیون لئی سختی کرنی پیندی اے۔

چندرے کوں ملیا چندرا اوں ماریا گنڈا اوں ماریا جندرا

منحوس بندے نوں منحوس ملیا اوس گنڈا ماریا اوس جندرا لا دتا' بھیڑے دا ساتھی بھیڑا' جدوں دو بدقسمت بندیاں دے ملن نال نقصان ودھے تاں آکھدے نیں۔

Dr Shahbaz Malik

چندن دی چٹکی بھلی۔ گاڈی بھلی نہ کاٹھ

چنگی تے کار آمد تھوڑی چیز اوس بے کار چیز توں بھلی ہوندی اے، جیہڑی بھانویں بوہتی ہووے۔

چُندی آئی ٹوٹے تے آن بٹھائی کوٹھے

پچھوں غریبنی سی لکڑی دے ٹکڑے چُن چُن کے چلھا بالدی سی اُچے گھر ویاہی گئی۔ کوئی بندہ ایس قابل نہ ہووے تے اوس نوں اوہ مرتبہ مل جائے ہوچھے پن بارے وی آکھدے نیں۔ موری دی اِٹ چبارے لگی۔

چنگا اے، پر اللہ کرے کم نہ پوَی

اُتوں بندہ چنگا ہووے پر اندروں خراب تاں آکھیدا اے۔

چنگا بی پاویں بھانویں چین توں منگواویں

بی فصل لئی اک قسم دی بنیاد ہوندا اے۔ پیلی وا ہن بیجن پانی کھاد تے گوڈی توں اڈرا کھی کرن مگروں وده جھاڑ او ہوای لے سکدا اے۔ جیہڑا نال نال چنگا بی وی پاوے

چنگا کر بہالیئے تے پیڑے لے چرا (یاں) چنگی کر بہالیئے پیڑے لے چھپا

ویکھو: سلاہی دا گو دندیں لگا

جدوں کسے دی ودھیری تعریف کر کے اوہدے تے بھروسہ کر کے ذمہ داری دِتی جائے تے اوہ اگوں نقصان اپڑائے تاں آکھدے نیں۔

چنگا کرے چنگیائی ہر تھاں دیوا دیوے لو صندل اگ وچ سُٹیئے تاں وی دیوے خشبو

چنگا بندہ ہر جگہ بھلیائی کردا اے تے ایہہ بھلیائی انج نظر آوندی اے جیویں دیوے دی روشنی ہوندی اے یاں صندل دی لکڑی نوں بھانویں اگ وچ وی سٹ دیو تاں وی خشبو دیندی اے۔

چنگا مینہہ پیا جو اگلا وی وتر گیا

فائدہ ہون دی اُمید وچ اُلٹا نقصان ہو جائے تاں آکھیدا اے۔

چنگا ناں خُدا دا

رب دی تعریف کیتی گئی اے ایہہ اودوں وی آکھ لئی دا اے جدوں اپنے آپ نوں انکساری نال پیش کرنا ہووے۔

چنگا ور پایا ای نی کانچو! چھو ہر گھوڑی لتھوا ای تاں جانسو؟

رشتے وچ دونویں داگی ہون تے اِک دُوجے نوں پتہ نہ ہووے تے جانن والے آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: گل سنی دی اے کہ اک کانی کُڑی دا رشتہ اک لوہلے منڈے نال طے ہو گیا جنج چڑھی جدوں لاڑا سوہرے گھر اپڑیا تے شریکنیاں کھلوتیاں سن۔ منڈا اوکھیا تے بڑا سوہنا سی اوہناں ٹچکر کردیاں آکھیا "چنگا ور پایا ای نی کانچو" کول لاڑے دی اک شریکنی وی کھلوتی سی اوس جواب دتا "چھو ہر گھوڑی لتھوا ای تاں جانسو" مطلب اے کہ لاڑا جدوں گھوڑیوں لہے گا تاں تہانوں پتہ لگ جائے گا کہ لنگا اے۔

چنگی بھلی توریوں آئیوں موڈھے لگ

جدوں بندہ کسے نوں سکھ وچ ٹورے تے دُکھ وچ آوندیاں ویکھے تاں آکھدا اے

چنگی مت چاہو تے بڈھے نوں پُچھن جاؤ

بڈھا آدمی کیوں جے تجربہ کار ہوندا اے تے اوس حیاتی دے کئی ول ولیویں لاہے ہوندے نیں ایس کر کے اوہ جیہڑی مت دے گا اوہدے وچ نقصان دا ڈر گھٹ ای ہووے گا۔

چنگی ہووے جوگ تے کاسہ سنگھنا، گھر دا ہووے بی پوَے نہ منگنا، چنگی ہووے ٹیر تے چڑھ کے ٹوریئے، گھر سولکھن نار تے دکھ سُکھ پھولیئے ایہہ دیوے کرتار تے مڑ کیوں بولیئے۔

بلداں دی جوگ چنگی ہووے تے فصل بوہتی ہوندی اے چھنا بھریا رہندا اے، گھر دا بی چنگا ہووے تے دوجے کولوں منگنا نہیں پیندا، چنگی گھوڑی ہووے تے اوہدی سواری کر لیئے تے گھر وچ سلیقے والی بیوی ہووے تے اوہدے نال دُکھ سکھ پھولیئے ایہہ ساریاں چیزاں جے رب دے دیوے تے پھیر ہور کیہ منگن دی لوڑ اے حیاتی سَور جاندی اے۔

چنگے بندے دی خشبو پرے تیئں بُج ویندی اے

بھلے آدمی دی شہرت دور تیکر اپڑ جاندی اے۔

چنگے دِن آوندے نیں تے مٹی نوں ہتھ پائیے تے سونا پیا ہوندا اے

ویکھو: دن ہون سدھے تے بجھے اُگن موٹھ

قسمت تے رب دی مہر تے یقین لئی آکھدے نیں

چنگے دن نہیں رہے تے بھیڑے وی نہیں رہن گے

بھیڑے دناں وچ مصیبت وچ صبر کرن لئی آکھدے نیں۔

چنگے دن جے رہے نہیں اساں اُتے
جاسن بُرے بھی وانگ ہوا ہیرے
تقویٰ رب دی ذات دا رکھیا میں
دیسی کدیں تے یار مِلا ہیرے (منظور بٹ)

چنگے دی کرنی چنگی تے ماڑے دی کرنی ماڑی

بھیڑے بندے کولوں بھیڑے عمل دی تے چنگے کولوں چنگے عمل دی آس ہوندی اے۔

چنگے کم کریں سرکار پھڑے کیوں، توا ہووے بھارا روٹی سڑے کیوں، راہو راہے جاویں کنڈا اڑے کیوں، پُتر ہووے چنگا تو نہہ لڑے کیوں

چنگے کم کرن، بھارا توا ورتن، سدھے رستے جان، پُتر نوں چنگی تربیت دین تاں

Dr. Shahbaz Malik

جے اوہ دوہٹی نوں سس سوہرے دی عزت کرن لئی آکھے ایہہ کم کرن دی پکی اے۔

چنگیاں دے چنگے تھیندے نیں

نیک لوکاں دی اولاد وی نیک ہوندی اے۔

چنگیاں دے مندے تے مندیاں دے چنگے

ویکھو: گندھے وچوں گندھیلاں نکلدیاں نیں۔

جدوں چنگیاں دا کوئی بھیڑا یا مندیاں دا کوئی چنگا نکل آئے تاں آکھیا جاندا اے۔

چنگیاں نال مندی تھیندی آئی

نیک لوک مصیبت وچ حیاتی گزاردے نیں۔

چنے دی چاننی چار دیہاڑے' تاریاں دا چانن نت

چن تے چڑھ کے چھپ جاندا اے تارے کدی ڈبدے نہیں' اوہناں دی روشنی بھانویں تھوڑی اے پر قائم رہندی اے مستقل مزاج بندیاں بارے آکھیدا اے۔

چنے ہَن تے دند نہیں ہَن' دند ہَن تاں چنے کوئی نہیں

جدوں چنے سن تے دند (چنے چبن واسطے) نہیں سن ہن دند نیں تے چنے میسّر نہیں' جدوں ضرورت ویلے چیز نہ ملے تے بے لوڑی مل جائے تاں آکھیدا اے۔

چھُوہی کڑی تے پنج اونٹھ داج

اکھاں توں چھُوہی کڑی اے تے اوس نوں پنج اونٹھ داج وچ ملے' کوجھی کڑی نوں دولت دے زور تے ویاہ لیا جاندا اے۔

چوتھے حصے دی بھیالی تے ٹھوٹھا ڈاہوے ادھ

اپنے حق نالوں ودھ منگن والے بندے بارے کہندے نیں چوتھے حصے دی بھائی والی پائی ہوئی اے تے منافع چوتھے حصے دے حساب نال ای ملنا اے پر اوہ ادھ منافع دین لئی آکھ رہیا اے جیہڑا مناسب نہیں۔

چو پڑیا منہ ڈھڈ خالی

ویکھو: دال الونی تے کپڑے صبُونی

اُتوں بڑا ناں پر وچ اصلیت کوئی نہ۔

چودھری ہووے تے بھانویں کوئی رائے' کم نہیں آوندا تے کھسماں نوں کھائے

جیہڑا بندہ' بندے دے کم نہیں آوندا اوہ بھانویں سردار ہووے یاں راجہ اوہ کسے کم دا نہیں۔

چور اٹرای' ٹرتہاڈے گھر ای

ٹر: اکھڑپن' جدوں کوئی ضد' اکھڑپن' تے بے شرمی تے ڈھیٹھ پُنا وکھائے تاں آکھدے نیں۔

چور اُچکا چودھری تے گنڈی رن پردھان

جدوں بھیڑی خوخصلت والے بندے اگے اگے ہو کے کوئی حیثیت بنالین تے نیکاں تے مستقاں نوں پچھے چھڈ دین تاں آکھیدا اے۔

چور چودھری' گنڈی پردھان کیتی
ایہہ الٹ اولیاں زور ہویاں (وارث شاہ)

سنے کون غریب دی داد دیوے نشے وچ ستے حکمران میاں
ایتھے چور اُچکا ہن چودھری اے گنڈی رن بے شرم پردھان میاں (عزیز خاں شرم)

چور اوہو چیز چُراوے جو سائیاں نوں بھاوے

مالک دے پسند کرن توں چور ایس گل دا اندازہ لاندا اے کہ ایہدی قیمت زیادہ ہووے گی ایس کر کے چور اوسے نوں چُراندا اے۔

ایہہ ہے مثل پنجابی اندر سنّے دے وچ آوے
چور چُراون اوسے تائیں جو سائیاں نوں بھاوے (محمد علی فائق)

چور پئے گھر باہمناں وسن گھر ججماناں

باہمناں دے ججمان بھیتی ہوندے نیں ایس کر کے جدوں لُٹدے نیں اوہ ای لُٹدے نیں۔

چور تے کُتی رلے ہوئے جے

جدوں غلطی پھڑن والا بندہ غلطی ہوندی ویکھ کے چپ کر رہے تاں آکھیدا اے۔

ایہہ آپس وچ اِک دوجے دے دوست یار گھنیرے
رل گئے چور تے کُتی دونویں ڈاکے کرن اندھیرے (محمد علی فائق)

چور تے لاٹھی دو جنے میں تے باپو کلے (یاں) چور تے چگھا دو جنے میں تے باپو کلّے (یاں) چور تے لاٹھی دو جنے جنج وچاری کلی

جدوں کوئی موٹا تازہ تے ہٹا کٹا بندہ کسے مریڑے جہے کولوں کُٹ کھالئے تے ظاہر کرے کہ مارن والے وچ ایہہ ایہہ واہدا سی تاں مخول نال کُٹ کھان والے نوں آکھدے نیں۔

چور جانجی چور مانجی چور ویاہن آئے

بھیڑے بندے دے سنگی وی بھیڑے ای ہوندے نیں۔

چور چوری کر گئے توں بیٹھی ڈھول وجا

جیہڑا نقصان ہونا سی اوہ ہو گیا اوس نقصان بارے واویلا کرن دا کیہ فائدہ' نقصان توں پہلاں نقصان نہ ہون دین دا پربندھ کرن تے نقصان توں بعد رولا نہ پانی دی پکی اے۔

چور چوریوں چلا جاندا اے پر ہیرا پھیریوں نہیں جاندا (یاں) چور دا تے ڈین دا جھس نہیں جاندا

ویکھو: وادڑیاں سجادڑیاں جان سراں دے نال

جیہڑا بندہ اِک واری بھیڑ وادیاں وچ پھس جائے اوہ ٹھیک نہیں ہو سکدا' اوہدی بھیڑی عادت گھٹ تے ہو سکدی اے اُکی ختم نہیں ہو سکدی۔

Dr. Shahbaz Malik

چور دا بھرا گنڈھ کُترا

بھیڑے دا ساتھی بھیڑا۔

چور دا دل تھوڑا ہوندا اے

چور دا حوصلہ پست ہوندا اے، اوہ ڈردا وی اے تے احساسِ جرم دی اوہنوں ہوندا اے۔

چور دا شاہدی دیوا

چانن ہووے تے چور دی چوری پھڑی جاندی اے ہنیرا ہووے تاں چور دا پتہ ای نہیں لگ سکدا ایس لئی چوراں نوں چور متھن لئی سب توں وڈی شہادت چانن یعنی دیوا ای ہویا۔

چور دا مال ہر کوئی کھاوے

ایس لئی کہ اوہ مفت دا ہوندا اے چوراں نوں اوس مال دا درد تے کوئی نہیں ہوندا۔

چور دی تے سپ دی، دہشت بُری ہوندی اے

چوریاں سپ نال واہ پین تے ایس اکھان دے پچھاں ہون دا پتہ لگ سکدا اے۔

چور دی داہڑی وچ ککھ

جدوں کوئی قصوروار آپ مہارے ایہو جیہی گل یاں حرکت کر لئے جس توں اوس دا قصوروار ہونا ثابت ہو جائے تاں آکھیدا اے۔

پچھوکڑ: ایہہ اکھان اُردو تے ہندی وچ موجود اے تے ایس دے پچھے کہانی ایہہ بیان کیتی جاندی اے کہ کسے بندے دی چوری ہو گئی چوری پھڑی نہ جائے اوس کجھ بندیاں نوں کٹھا کیتا تے آکھن لگا ویکھو میرے کول اِک اجیہا جادو اے کہ میں پڑھاں گا تے جیہڑا چور ہووے گا اوہدی داہڑی وچ ربوں ای ککھ آ موجود ہووے گا۔ حالی اوہ ایہہ گل کر کے ہٹیا ای سی کہ اِک بندہ اپنی داہڑی ٹوہن لگ پیا کتے ککھ آ تے نہیں گیا۔ سیانے بندے نے اوسے نوں پھڑ لیا تے چوری اوسے کولوں ای نکل آئی اوس دن دی ایہہ گل بن گئی اے۔

چور دی ماں: اندر وڑ کے روندی اے (یاں) چور دی ماں کُھجے رووے (یاں) چور دی ماں کیاڑی کھوہے

بھیڑے تے عیبی پُتر دی ماں اندر وڑ کے روندی اے ایس لئی کہ باہر رووے یاں رولا پائے تاں پُتر دے عیباں توں پردہ لتھدا اے۔

چور دی ماں کد تیکر خیر منائے گی؟

ویکھو: بکرے دی ماں کد تیکر خیر منائے گی۔

بھیڑے بندے نے اِک دن اپنے بھیڑ توں پھڑیا جانا ہوندا اے ایس لئی اوس دے لواحقیاں اوس دے گھر والے یاں نگدے کدوں تیکر اوس دی خیر منگدے رہن گے آخر اِک نہ اِک دِن اوس بکرے وانگوں چُھری تھلے آونا ای ہوندا اے بھیڑے کم دا نتیجہ اوڑک بھیڑا ای ہوندا اے۔

چوراں نوں نہ مارئیے! چور دی ماں نوں مارئیے

ویکھو: بُرے نوں نہ مارئیے بُرے دی ماں نوں مارئیے

بُرے دی تھاں برائی نوں جڑوں ختم کرن دی تعلیم لئی ایہہ اکھان ورتیا جاندا اے۔

چور دی نگاہ بُچکے وچ

چور دی نظر ہمیش پوٹلی (یاں گنڈھ) تے ہوندی اے۔

چور دے پیر نہیں ہوندے

چوری ویلے چور ذرا جنے کھڑاک تے بھج اُٹھدا اے بھانویں ایہہ کھڑاک بلی نے بھانڈے سُٹ کے ای کیتا ہووے ذرا جنا دباپان نال چوری نکل آئے تاں آکھدے نیں۔

چور دے گھر دیوا نہیں بلدا

بے ایمانی دی کھٹی کمائی وچ کدی برکت نہیں ہوندی۔

چور رجیا نہ، سادھ بھکھانہ

چور دے گھر کدی دیوا نہیں بلدا، اوہ کدی خوشحال نہیں ہوندا جدوں کہ مالک چوری ہون دے بعدوی بھکھا نہیں رہندا اللہ تعالیٰ اوس نوں ہور دے دیندا اے۔ دوجیاں دے مال نال کدی خوشحالی نہیں آوندی۔

چور سہانے چوراں نوں (یاں) چور جانے چور دی سار

جیویں دا بندہ آپ ہوندا اے اوہو جیہاں بارے واہ واہ جانکاری ہوندی اے۔

چوراں نوں چنّی بھلی، کُتے نوں گنی بھلی، گندی رن ستّی بھلی

چوراں نوں جرمانہ، کُتے نوں زنجیر تے بدکار عورت نوں سُٹ پانا (دفع کرنا) تِنّے چنگیاں گلاں نیں۔

چور کھڑکی گھر دا ناس

گھر دے بھیتی کولوں ای فائدے دی تھاں نقصان ہو جائے تاں آکھیدا اے جدوں کوئی چیز اندر واندر بندہ بنائے تے اپنے فائدے لئی پر اُلٹا نقصان ہو جائے تاں آکھیدا اے۔

چور نک گئے کہ ہنیرا؟

ویکھو: مرزا مر گیا اے کہ سارنگی ٹٹ گئی اے؟

برائی سدا ای کیتی جاسکدی اے۔ برائی واسطے سدا ای ماحول موجود ہوندا اے تے بُرائی کرن والا وی موجود ہوندا اے۔

چور نالے چتر

ویکھو: نالے چور نالے چتر (یاں) نالے راہ وچ ہگاں نالے آنے ٹڈاں۔

نالے دُوجے دا نقصان کرنا نالے اوہدے تے رعب پانا تے اگوں آکڑنا تاں آکھیدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

چورنوں بوٹے وی سپاہی جاپدے نیں

چور چوری کرن لگیاں وڈھیرا ڈریا ہوندا اے محتاط ہوندا اے' اوس نوں دھڑکا لگا رہندا اے پھڑیا نہ جانواں ایس کر کے آل دوالے اُگے بوٹے وی اوس نوں پولیس والے ای دسدے نیں۔

چورنوں چوری سجھدی اے

بندہ اپنے سبھا تھوں مجبور ہوندا اے۔

چورنوں سارے چور ای نظر آؤندے نیں

بندے وچ خامیاں ہون تے اوہ دوجیاں وچ وی ویکھدا اے تے اوہناں نوں وی اپنے جیہا جاندا اے۔ بھیڑا بندہ دوجیاں نوں بھیڑا ای سمجھدا اے۔

چورنالوں پنڈ کاہلی

جدوں اصلی دعویدار تے چپ رہے تے اوس دا حمایتی ودھ ودھ کے گلاں کرے تاں آکھدے نیں' مطلب اے مدعی سست گواہ چست

چورنوں کھاندیاں نہیں مریندیاں ویکھیئے

چوری دی سزا تے بے عزتی دے واسطے نال چوری توں ڈکن لئی عبرت پھڑن لئی آکھیا جاندا اے۔

چوراں اتے چکاراں' ہنیری رات نوں پوں باراں

ہنیری رات وچ چور دے بچ نکلن دا امکان زیادہ ہوندا اے۔ ایس کر کے چور ہنیری رات نوں چنگا سمجھدے نیں۔

چوراں دی ٹولی ہکّو ای بولی

اکو قسم دے بھیڑیاں بندیاں بارے آکھدے نیں۔

چوراں دے جھیڑے بھاگواناں دے بھلے

چور آپس وچ لڑائی جھگڑا کرن تے پھڑے جاندے نیں اُنج چوریاں نکلدیاں تے قسمت والیاں نوں گواچیاں چیزاں مل جاندیاں نیں' چوراں دے اختلاف نال لوک سکھی وسدے نیں۔

چوراں دے کپڑے ڈانگاں دے گز

بناں محنت دے ہتھ آئی چیز نوں جدوں بے دریغ ستے مل سُٹے تاں آکھدے نیں۔

چوراں دے گھر چور ای جاندے نیں

ویکھو: چور جانجی' چور مانجی چور ویاہن آئے۔

اِکو مزاج دے بھیڑے بندے آپو وچ رابطہ رکھدے نیں' ملت گلت رکھدے نیں۔

چوراں دے محل نہیں ہوندے

چوری کیوں جے جائز کاروبار نہیں ایس کر کے چور کول بھانویں کِنا وی مال آ جائے اوہ اوس دی نمائش نہیں کر سکدا۔ تے محل نمائش دا اک ذریعہ اے دُوجی گل ایہہ اے کہ چوراں دی کھٹی اوگت ای جاندی اے اوہناں دی پوری رب ولوں نہیں پیندی ایس کر کے بے ایمانی دی کھٹی توں روکن لئی ایہہ اکھان پاندے نیں۔

چوراں دے نہ چوراں باجھوں لبھے جان ٹکانے

چوراں دے ٹکانیاں دا اتہ پتہ چور ای دیندے نیں۔

چوراں نوں بُو نہیں بھاؤندی

چور اپنا کم ہنیرے تے خاموشی وچ کردا اے اوس نوں نہ تے چانن چنگا لگدا اے نہ ای رَولا۔

چوراں نوں کہنا لگو تے سادھاں نوں کہنا جُھو

ویکھو: سادھاں نوں کہنا جُھو چوراں نوں کہنا لگو

مدعی تے مدعا علیہ دوناں نال رلیا ہویا بندہ جیہڑا دوناں نوں لڑا کے آپ تماشا ویکھدا اے یاں اپنا کم کڈھدا اے اوس بارے آکھیدا اے۔

مکر ایہناں دے ویکھ حیران رہ گئے حضرت شیخ سعدی دانا رانجھا
ایہدر چوراں نوں کہن آ لگ آ کے اوہدر ساداں نوں دین پھڑا رانجھا (مولا بخش کشتہ)

چوراں نوں مور تے موراں نوں بلائیں

کسے چالاک بندے نوں اگوں اوددوں ودھ چالاک ٹکر جائے کسے ٹھگ دی ٹھگی نے اگوں کوئی مہاٹھگ ٹھگ کے لے جائے تاں آکھدے نیں۔

باہروں پھڑے ظائر وچ شہر دے بچے ایسے کم اندر مالا مال ہویا
مثل ہے کہ چوراں نوں مور پے گئے ایہو واقعہ اوسدے نال ہویا (عزیز خاں شرم)

چوراں' یاراں' عاشقاں قسماں نال وہار

چور جدوں رل کے چوری کردے نیں تے اک دوجے نوں قسم پاندے نیں کہ تعاون کرن گے انج ای دوستی تے عاشقی وی اک دوجے نال توڑ نبھان نال ای اگے ودھدی اے۔

چوراں یاراں لپراں' سوگندھ نہ بڈھیاں کھپراں

چور بدمعاش تے مور کھیاں بے وقوف دی سونہہ دا اعتبار نہ کرن دی پکی کیتی گئی اے

چوروں قطب بناندا اے (یاں) چوروں پل وچ قطب بناوے جس تے چاہے کرم کماوے

نیکاں دی بہنی نیک بنا دیندی اے۔

پچھوکڑ: حضرت عبدالقادر جیلانی غوث پاکؒ بارے مشہور اے کہ اوہناں دے گھر اک چور چوری کرن آیا آپ نے اوہدے تے خاص نظر پائی اوس توبہ کیتی تے ایڈا رب دا بندہ بنیا کہ اوس دا درجہ قطب دا ہو گیا۔ سیانے ایس دا تعلق غوث پاک دے بچپن وچ قافلے نال چلدیاں ڈاکواں سامنے سچ بولن نال وی رلاندے نیں۔

چوری دا پانی وی مٹھا ہوندا اے (یاں) چوری دا گُڑ مٹھا

جس بندے نوں چوری دی عادت پے جائے تے اوہ آکھن تے وی نہ چھڈے

Dr. Shahbaz Malik

اوس بارے آکھدے نیں۔ کیوں جے اوس نوں چوری وچ سواد آؤن لگ پیندا اے

چوری لکھ دی وی تے لکھ دی وی

بُریائی بھانویں تھوڑی ہووے یاں بوہتی آخر بُریائی اے۔

چوری، یاری، چاکری باجھ وسیلے نہ

چوری، دوستی تے نوکری سدھیاں نہیں کسے ذریعے یاں وسیلے نال ہوندیاں نیں اکھان وچ ایسے چیز ول اشارہ اے۔

چوری تے پھیر سینہ زوری

نالے تے کم خراب کرنا تے نالے اگوں آکڑنا، جدوں کوئی بھیڑے کموں آکھن تے وی نہ مُڑے تے دھونس نال کرے تاں آکھیدا اے۔

چوری دے پُت کدی گبھرو نہیں ہوندے

اپنے پُتراں دی تھاں جے کسے دا پُتر چرا لیا جاوے تے اوہ گبھرو ایس لئی نہیں ہوندا کہ اوہدے گبھرو ہون تیکر ایس چوری دا پتہ لگ جاندا اے اگلے واپس لے جاندے نیں۔

چوریوں مہنا، یاریوں مہنا، محنتوں مہنا نہیں

چوری تے کسے رن نال یاری لانا دونویں بھیڑے کم نیں تے بھیڑیاں ہون کر کے مہنے دا کارن بن دے نیں پر محنت کرنا اصلوں بھیڑا کم نہیں تے نہ ای محنت کرن والے نوں مہنا ملدا اے، محنت دی عظمت ظاہر کرن لئی ایہہ اکھان ورتیا جاندا اے۔

چوڑ چپٹ دی پُٹھی مت

وگڑے ہوئے (بندے یاں بال) دی عقل اُلٹی ہوندی اے، اوہ ہمیش منفی انداز تے سوچدا اے غلط حرکتاں تے عمل کردا اے تے دوجیاں انساناں نوں دکھ دے کے خوش ہوندا اے۔

چوڑے والی دی چوڑے والا ای بانہہ پھڑدا اے

ویکھو: خاناں دے خان پروہنے

ہر کوئی ایہو کوشش کردا اے کہ رشتہ یاں میل ملاپ اپنے برابر دا ہووے۔

چوکے بیٹھی ماں چوکا مٹی تے سواہ، چوکے بیٹھی بھین لگے ڈین، چوکے بیٹھی رن چوکا ہو گیا دھن دھن

جدوں کوئی بندہ ویاہ پچھوں اپنی بیوی نوں ساریاں کولوں ودھ اہمیت دیوے تاں آکھدے نیں۔

چوکھے پچھے تھوڑا وی گوایا

لالچ بُری بلا اے لالچ کردا بندہ گھاٹے وچ رہندا اے۔

چوگاٹھ ہووے تے وان بہت

ویکھو: سونا ہووے تے گھڑائیوں مہنگا نہیں۔

بہتا کجھ موجود ہووے تے تھوڑے دا بندوبست ہو جاندا اے۔

چول چھڑیاں ای چٹے ہوندے نیں

ویکھو: چھڑیا اے اُجلا ہووے گا۔

دُکھ تکلیف جھل کے ای بندہ سکھلا ہوندا اے۔

چول کُتی جلیبیاں دی راکھی

ویکھو: جواں دا بوہل تے کھوتا رکھوالا (یاں) بگلا بھگت تے مچھیاں دا ٹرکاؤ (یاں) بھکھا گدوں بوہل دا راکھا (یاں) بلی دودھ دی راکھی (یاں) بگیاڑاں نوں واڑا سونپنا (یاں) گدوں جواں دا راکھا (یاں) گنیاں دا راکھا گدڑ۔

جدوں کوئی چیز اجیہے بندے دی رکھوالی وچ دے دتی جاوے جس دا اوہ آپ لوڑ وند تے چور مشہور ہووے تاں آکھیا جاندا اے۔

چول کھاہدے گھپ گھپ نیوندرے دا کجھ پک

اوس بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا دوجیاں کولوں کھان وچ فرق نہ چھڈے تے آپ کجھ نہ دیوے

چول کھائیں سٹھی دا پانی جائی اکھیں دا

سٹھی مونجی دا چول کھان نال اکھاں توں وگدا پانی بند ہو جاندا اے۔

چوَلاں دا ویاہ تے کھچاں گاؤندیاں، کھچاں کرن گمان اسی نہیں آؤندیاں

نکھد بندیاں دا ویاہ اے اوہناں ورگے ای خوشی منا رہے نیں اوہناں ورگے ای نکھد اڑی کر رہے نیں کہ اوہ شامل نہیں ہوندے، اکو جیہے نکھد رل بہن تاں آکھیدا اے

چوندا اے تے چون دے فضل اللہ دا ہون دے

بارش اللہ دی رحمت ہوندی اے انسان واسطے پانی تے فصلاں واسطے پانی دا ایہو ذریعہ اے ایس لئی بارش وچ جے کوٹھا چون ڈیہہ پئے تے ایس دا فکر نہیں کرنا چاہیدا۔

چُونڈا اگا تے بی بی اجے گوی اے

عورت دے وال چٹے ہو گئے نیں تے گھر والے اوس نوں گوی یعنی مٹیار آکھ رہے نیں۔

چونکے بیٹھی بھین چونکا لگے ڈین، چونکے بیٹھی ماں چونکا لگا مٹی سواہ، چونکے بیٹھی رن چونکا ہو گیا دھنو دھن

بندے دا ویاہ ہو جائے تے اوس نوں اپنی ووہٹی ای سب توں اہم دسدی اے بھین اوس نوں ڈین، ماں غیر اہم (مٹی سواہ) دسدیاں نیں۔

چونکیوں نکلی تے چوہڑیاں جوگی

اپنے گھر دے چلھے چونکے نوں چھڈ کے نکل کے نس جان والی سوانی ذلیل تے خوار ہوندی اے اوہ پھیر چوہڑے جوگی ہوندی اے ہور کوئی اوس نوں قبول نہیں کردا۔

چونے گچ قبر تے مردہ بے ایمان

ویکھو: چٹی قبر تے مردہ بے ایمان (یاں) قبر چونے گچ تے مردہ بے ایمان

Dr. Shahbaz Malik

(یاں) شکل مومناں کرتوت کافراں۔

جدوں کوئی عیبی بندہ ساؤ تے مومناں والی شکل بنا کے رکھے تاں کہندے نیں۔

چوہا کیویں کھڈیں جاوے بُھج، اوہدی دُم نال بدھا اے چھج

اپنی حیثیت توں ودھ کے گل کرن والے بارے آکھدے نیں، اوہ آپ تے کھڈ وچ جا سکدا اسی اوس نے اپنی اہمیت بنان لئی دم نال چھج بنھ لیا اے۔

چوہڑا گیا پروار (پار) اوہنوں اوتھے وی وگار

جدوں کوئی بندہ مشکلاں نال کسے کم توں جان بچا کے کھسک جائے جتھے اپڑے اوتھے وی اوہنوں کم کرنا پے جائے تاں آکھیدا اے۔ کاماں تے بنیا ای کم واسطے ہوندا اے۔ چوہڑا چن دو آلے ہالے (پروار) وچ وی چلا جائے اوتھے وی کم اوہدا پچھا نہیں چھڈے گا۔

چوہڑے کولوں لینا تے کُتے دے گل پینا

چوہڑے نوں دتا ہویا قرضہ بڑی مشکل نال مُڑدا اے تے جے مُڑدا اے تے کھجل خراب ہو کے۔

چوہڑیاں دا کھٹیا تے کُتے گئے گوا

نیچ قسم دے بندیاں نوں اکثر بھیڑیاں عادتاں وی پے جاندیاں نیں ایس کر کے اوہناں دی کمائی عام کر کے بھیڑیاں عادتاں وچ رُڑھ جاندی اے۔

چوہڑیاں دی ٹپری شریکاں کولوں وکھری

اپنے بھین بھراواں کولوں آکڑ خانی نال وکھ وکھ رہن والے بندے بارے آکھیدا اے۔

چوہڑیاں دی ٹین ای وکھری ہوندی اے

گند گوڑا چکن والیاں (چوہڑیاں) دی الگ آکڑ ہوندی اے، جیویں کہندے نیں لیس لسوڑے دی تے آکڑ چوہڑے دی۔

چوہڑیاں دی جوگ چمیار لے جان

بھیڑے بندے دا ورتن وہار اپنے ورگے نال ای ہوندا اے۔

چوہڑیاں دے آکھے ڈھگے نہیں مردے

ویکھو: مُنڈیاں دے کہے مُلاں تھوڑا مر چلیا اے۔

چوہڑیاں نوں لالچ ہوندا اے کہ ڈنگر مرے تے اوہ کھل لاہ کے ویچن اوہ تے ہر ویلے ایہو آکھدا اے کہ پنڈ دے سارے ڈنگر مر جان پر اوہدے آکھے تھوڑا مردے نیں۔ مطلب اے کہ کسے دے آکھیاں کجھ نہیں ہوندا؟ ہوندا اوہوا اے جو رب ولوں ہونا ہووے۔

چوہڑیاں دے پٹھان وگاری

ویکھو، جولاہیاں دے پٹھان وگاری

اوس ویلے آکھیدا اے جس ویلے کوئی آپ توں گھٹ درجے دا بندہ وگار پائے یاں کم لوے بعضے ویلے عزت دار بندے کمینے بندیاں دے محتاج ہو جاندے نیں۔

چوہڑیوں مسلی ہویا آکڑ اوہدی اوہا

جدوں بندے دی حالت اگے نالوں سُدھر جائے پر اوہدا سبھانہ بدلے تاں آکھیدا اے چوہڑے دی آکڑ بڑی ہوندی اے مسلمان ہو کے اوہنوں مہذب بن جانا چاہیدا سی پر اوہدی خصلت نہ بدلی۔

چُوہے نوں سُنڈھ دی گنڈھی لبھی اوہ پنساری بن بیٹھا

تھوڑ ہتا بندہ نکے جنے فائدے تے ودھیرا مان کرے یاں تھوڑے جنے گُن پا کے آکڑ خانی وکھائے تاں آکھیدا اے۔

چوہیاں دے ڈروں گھر نہیں چھڈ دئیدے

ویکھو: جُواں توں اِکّ کے کپڑے نہیں پاڑ لئیدے

تھوڑی جنی تکلیف توں چھتے پے کے فرار دی راہ نہیں پھڑنی چاہیدی۔ سگوں تکلیف دا مقابلہ کر کے اوہنوں مٹان دی کوشش کرنی چاہیدی اے۔

چوہیاں کولوں ڈر تے لٹھ ماراں وچ ناں (یاں) چوہیاں کولوں ڈرتے ناں شیر سنگھ

دیکھو: اکھر اک نہ جاندا تے ناں علم الدین

جدوں بندہ اوہ کجھ نہ ہووے جو اوہ بنے یاں بنایا جاوے تاں آکھیدا اے۔

چوئے داڑ را اے

چالاکی نال کسے وڈھی مصیبت تے قابو پا لینا یاں انجھول ای کوئی وڈی مصیبت کسے کارے توں کٹی جانی۔

پچھوکڑ: کہانی مشہور اے کہ اِک جنگل وچ اِک مائی بڈھی رہندی سی اوس اپنے رہن لئی اِک ٹٹی بھجی جھگی بنائی ہوئی سی۔ جدوں مینہہ وسدا ایہہ جھگی چوپیندی تے مائی بڈھی تنگ ہوندی اوس دی جاپے چویا ای دُنیا وچ سب توں وڈھی مصیبت اے اک دن اوہدی جُھگی وچ جنگل دا بادشاہ شیر آ گیا تے مائی بڈھی نوں اینویں ای پچھن لگا مائی ایس جنگل وچ سب توں زبردست کیہڑی چیز اے مائی نے جواب دتا ایس جنگل دا سب توں زبردست ''چویا'' اے بس ایسے توں ڈر لگدا اے شیر نے خیال کیتا پتہ نہیں ایہ چویا میرے نالوں زبردست اے ایس کر کے چلا گیا تے مائی دی جان بچ گئی۔

چہرہ دل دا گواہ ہوندا اے

اوس ویلے آکھیدا اے جدوں کسے دے دل دی گل اوہدے چہرے توں صاف نظر آ جائے۔

چیت اُتے چیتا نہ کریئے وساکھ اُتے وساہ نہ کریئے پھگل بھورا نال کھڑیئے

دیسی مہینیاں دے موسم دے حوالے نال گل کیتی گئی اے کہ چیتر تے وساکھ دے مہینیاں دے موسم دا کوئی اعتبار نہیں ہوندا بھانویں ایہہ آکھیا جاندا اے کہ پھگن

Dr. Shahbaz Malik

نوں پھگل پھاہ کرکے ماری دی اے پھیر وی احتیاط کردیاں پھگل (کمبل) نال رکھنا چاہیدا اے' تجربے دیاں گلاں نیں۔

چیت کھسم کھیت

دیسی مہینیاں وچوں پہلا مہینہ چیتر دا ہوندا اے جدوں کنک دی فصل تیار ہون دے نیڑی ہوندی اے ایس ویلے زمیندار نوں کھیت دے وچ پھیرا لانا چاہیدا اے کیوں جے پہلی وساکھی نوں کنک نوں داتری لگ جاندی اے۔

چیت وچ گڑ' وساکھ وچ تیل' جیٹھ وچ پندھ' ہاڑ وچ بیل' ساون ساگ نہ بھادروں مہیں' اسوہ کریلا' کتک دہیں' مگھر زیرا' پوہ وچ دھنیا' ماگھ مصری' پھگن چنا ایہناں باراں توں لے بچائے تاں گھر وید کدی نہ جائے

اکھان وچ باراں مہینیاں وچ ہر اک دے نال ذکر کیتی چیز توں جے بندہ پرہیز کرے تے اوہدی صحت چنگی رہندی اے پنجاب دیس دی رہتل نوں مکھ رکھ کے سیانیاں تجربے دی گل کیتی اے۔

چیت وساکھ بھوئیں' جیٹھ ہاڑ سوئیں' ساون بھادروں نہاویں' اسوں کتیں تھوڑا کھاویں مگھر پوہ رُوں ہنڈاویں' ماگھ پھگن تیل ملاویں تے وید حکیم دے کدی نہ جاویں

صحت بارے اصول نیں' مطلب اے ایہناں باراں دیسی مہینیاں وچ اکھان وچ دسیاں گلاں اُتے عمل کرن نال بیماری نہیں لگے گی تے حکیم کول علاج واسطے نہیں جانا پے گا۔

چیتر چنا' وساکھ وچ بیل' جیٹھی سونا' ہاڑ وچ کھیل' ساون ہرڑ' بھادروں ترت اسوں گڑ کھائیونت' کتک مولی' مگھر تیل' پوہ وچ ددھ سیور کھے میل ماگھ گھیو تے کھچڑی کھائے ایہہ باراں جے سیون کرے دُکھ روگ سبھ تن دے ہرے

پنجاب دیس دے موسم تے دیسی مہینیاں دے حوالے نال تجربے دیاں گلاں نیں

چیز نہ سانبھے اپنی تے چوراں گالھیں دے

ویکھو: اپنی چیز سنبھالئے چور کسے نوں نہ آکھیئے۔

آپ تے بندہ لاپرواہ ہووے تے نقصان اُٹھائے تے پھیر نقصان کرن والے نوں بندے تاں آکھیدا اے۔

چیلاں دے آلھنے ماس کتھوں؟

ویکھو: الاں دے اہلیاں چوں ماس کتھے؟

جیہڑا بندہ جس چیز دا آپ لوڑ وند ہووے اوہ چیز اوہدے کول کسے واسطے نہیں نکلدی۔

ایہہ حسین یار و پھل کاغذی جے ایہناں وچ وفا دی باس کتھے
مثل سچ دانا ایہہ شرم کہندے ہوندا چیلاں دے آہلنے ماس کتھے (عزیز خاں شرم)

چینا خیر دنیا بُرا جوگیاں نوں مجھی بھابڑے نوں ماس باہمناں نوں

پنجاب دی اک ریت دی دس پائی گئی اے' ایہہ بندے ایہہ چیزاں نہیں کھاندے

چینا خیر دنیا۔ بُرا جوگیاں نوں مجھی بھابڑے نوں ماس باہمناں نوں
(سید وارث شاہ)

چھ

چھاتی تے دھر کے کوئی نہیں لے جاندا

دنیا دی دولت ایتھے ای رہ جانی اے نال نہیں جا سکنی' دولت مال خزانے دی لالچ دی نکھیدی کرن لئی آکھیدا اے

چھان سی تے جان سی

جدوں جنس نوں چھانے گا تاں پتہ لگے گا کہ ایہدے وچ کنی چنگی اے تے کنی مندی' بندے دی اصل دا پتہ اوس نال واہ پیاں' معاملہ پیاں لگدا اے۔

چھاننی چھج نوں مہنا نہیں دے سکدی (یاں) چھاننی نے ودھنی نوں مہنا دتا نی بہونی بھیڑی چھیک چھکالی (یاں) چھج وی بولے تے چھاننی وی بولے؟ (یاں) چھجا دے چھیکالیا بلّے نی ماسی ان ودھیئے (یاں) چھج تاں بولے چھاننی کیہ بولے جس وچ بتی سو چھیک

بوہتا عیبی تھوڑے عیبی نوں مہنا مارے تاں آکھیدا اے۔

چھاہ پانی پا جگ ورتا

لسی وچ جنا مرضی پانی پا کے اوس نوں بوہتا کیتا جاسکدا اے اینا کہ ودھیرے لوکاں نوں ونڈی جاسکدی اے۔

چھب گٹھڑی وچ صورت طباق وچ

شنگار گٹھڑی وچ ہوندا اے تے صورت یاں حُسن کھلی چیز اے جیویں پرات وچ کوئی چیز پئی ہووے ہر کوئی اوس نوں ویکھدا اے۔

چھپڑ وچوں مجھیں کڈھنی تے کھٹی وچوں چوہڑا کڈھنا بڑا اوکھا ہوندا اے

چوہڑیاں دی آکڑ تے نخرے بارے اے' کھٹی اوہ تھاں ہوندی اے جتھے چوہڑیاں دے گھر ہوندے نیں' جیویں مجھ ڈھیٹھ بن جاندی اے پانی وچ انج ای کھٹی وچوں چوہڑا نکلن لگیاں ڈھیٹھ بن جاندا اے۔

چھت پئی تے مت گئی

مکان بنان لگیاں بندہ بڑا خوار ہوندا اے' بنیاداں توں لے کے چھت پین تیکر

Dr Shahbaz Malik

انسان دی مت ماری جاندی اے' چھت پین توں مگروں اخراجات دی ودھیرے ہوندے نیں ایس لئی وی بندہ پریشان ہو جاندا اے۔

چھترانہ لڑے تے پنّوں کیہ کرے؟

اصل بندہ ہمت ہار جائے تے ہلاشیری دین والے کیہ کر سکدے نیں؟

چھتی بھوجن کھانے' بہتر روگ لاؤنے

بوہتی قسم دے کھانے کھان نال بوہتیاں بیماریاں لگدیاں نیں' خوراک سادہ کھان دی پکّی اے۔

چھتھی تھیوے گدڑی پوچھ گوں پاوے چک

گدڑی نوں غصہ آئے تے اوہ اپنی ای پوچھل نوں وڈھن لگ پیندی اے۔ جیویں کہندے نیں کھسیانی بلی کھمبا نوچے۔

چھُٹڑرن کدی نہ کریئے بھانویں ہووے حُور

پنجاب دی رہتل وچ ایہہ گریتی رہی اے کہ طلاق یافتہ سوانی نوں چنگا نہیں سی سمجھیا جاندا تے بھانویں طلاق دی وجہ کوئی ہووے یاں اوہ کنی وی خوبصورت ہووے اوہدے نال ویاہ نہیں سی کیتا جاندا اکھان ایہو آکھ رہیا اے۔

چھُٹڑرن وسیبے پئی بنے بیٹھی گاوے

طلاق یافتہ سوانی نے نکاح ثانی کیتا تے مُڑ گھر گھرہستی وچ پئی تے اوہدا کیوں جے چھا کا کھلا ہوندا اے تے اک پاسے بہہ کے گاندی رہندی اے۔

چھٹی گھڑی دی شیطانی ساری عمر دی پشیمانی

اک پل دی شیطانی (مطلب اے بھیڑا کم) ساری عمر دی شرمندگی' پچھتاوا پلّے پا دیندی اے' بندہ بھیڑا کم اوس لمحے وچ لذت حاصل کرن لئی کردا اے جدوں اوہ کیفیت ختم ہوندی اے پھیر ایس غلط حرکت دا اوس نوں احساس ہوندا اے تے ضمیر ساری عمر اوس نوں ملامت کردا رہندا اے' مت اے کہ انسان نوں جذبات وچ آ کے دی کوئی غلط کم نہیں کرنا چاہیدا۔

چھٹی ہیر جنجالوں جے کھیڑے مُڑے خیالوں

ایویں تنگ کرن والیاں نوں رب مگروں لاہ دیوے تاں حیاتی سوکھی ہو جاندی اے

چھج گھڈ وچ وڑن نہیں دیندا (یاں) گدڑنوں چھج اندر نہیں وڑن دیندا

کسے نوں کوئی نمبرداری مل جائے تے اوہ اوہنوں فائدے دی تھاں نقصان اڑائے تاں آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: گل بنی ہوئی اے کہ کسے تھاں سارے چوہے سن اوہناں وچوں اک نوں پھڑ کے کسے ایہدے پچھے چھج بنھ دتا کہ ایہہ ایہناں ساریاں دا سردار اے جدوں سارے گھڈ وچ وڑن لگے تے ایہہ سب توں پچھے رہ گیا اندروں چوہیاں نے آواز دتی کہ گھڈ وچ آؤندا کیوں نہیں اوس جواب دتا میں تے آونا چاہنا ایہہ پچھے بجھا ہویا چھج نہیں وڑن دیندا۔

چھج نہ بہاری تے کاہدی بھٹھیاری؟

ویکھو: تیر نہ کمان تے کاہدا پٹھان

جس کاریگر کول ہتھیار ای نہ ہون اوہ کاریگر کاہدا؟

چھجے چڑھی پدّن لگی تے رات کدوں وہائی

جدوں کوئی معاملہ سہیڑ لیا جائے تے اوس وچ تنگی ترشی جھلنی چاہیدی اے۔

چھڈی تیری چھاہ' مہری کُتے نوں ہٹک

ویکھو: تیری چھاچھ چھڈی کتیاں کولوں تے بچا

جدوں کسے فائدے دے نال نال دُونا چونا نقصان ہوئے تاں آکھیدا اے۔ مطلب اے کہ میں تیرے ایس احسان توں اُنج ای بھلا۔

چھڈ یا تھاں کیہ لیناناں؟

ویکھو: جس نہیں جانا پنڈ گراں اوہدا مُڑ کیہ لیناناں

کسے نال سانجھ توڑ لیئے تے پھیر اوس پاسے دامنہ کرن تے جی نہیں کردا۔

چھڈ یا مجھ تھلے جا پیا سنڈھے تھلے

جدوں کسے نوں کم کوئی آکھیا جاوے تے کرن کوئی ڈیہہ پئے تاں آکھدے نیں۔

چُھری تھلے دم لے

کسے نوں کوئی تنگی دتی جائے تے اوہ کُرلاوے تاں اگوں مخول نال آکھدے نیں۔

چھری چنگی نہ کٹاری

جدوں ہر چیز نقصان دین والی نکلے تاں آکھدے نیں۔

چھرے تے پھرے دا کوئی دارو نہیں

پاگل بندے تے گل توں پھر جان والے وعدہ خلاف بندے دا کوئی علاج نہیں۔ مطلب اے اصلاح مشکل اے۔

چھڑے بھانڈیاں کون ڈھکدا اے

چھڑے دا مطلب اے خالی' سکھنے بھانڈے نوں عام کر کے ڈھکیا نہیں جاندا' اکھان دا مطلب اے مفلس بندے دی مدد کوئی نہیں کردا۔

چھڑے کرماں دے سڑے' آپ پکیندے روٹیاں آپ بھریندے گھڑے

دن دیا ہے (چھڑے) بدقسمت ہوندے نیں روٹیاں وی آپ پکاندے نیں پانی دی آپ بھردے نیں' چھڑیاں دیاں مشکلاں دا نستارا اے۔

چھڑے ہتھ مونہاں در نہیں جُلدے

چھڑے: خالی سکھنے۔ خالی ہتھ تے منہ ول نہیں آؤندے' ہتھ وچ کھان واسطے کجھ ہووے تے تاں ای منہ ول آؤندے نیں مطلب اے صرف زبانی کلامی محبت یاں تعلق دا اظہار کیتا جاوے عمل کوئی نہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

چھڑیدا اُجلا ہووے گا

ویکھو: چول چھڑیاں ای چٹے ہوندے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

تکلیف جھل کے ای بندہ سیانیا ہونداا ے۔

چھکا ٹٹا بلّی دے بھاگیں

جدوں کسے اِک دے نقصان وچ دوُجے دا فائدہ ہو جاوے تاں آکھدے نیں۔

چھکے تے پڑ چھکا تُسی باراں تے میں اِکّا

سال کہندا اے مہییاں نوں تُسی باراں رلو تاں میں اک بنناواں۔ ایہہ اکھان اجیہی تھاں ورتیا جاسکدا اے جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جے تسی سارے وی رل جاؤ تے تاں جا کے میرے برابر ہووو گے۔

چھکے ہتھ نہ پہنچے تھوہ کوڑی

ویکھو: دا کھے ہتھ نہ پہنچے تھوہ کوڑی

جدوں کوئی بندہ کسے چیز نوں حاصل کرن لئی اپنا پورا واہ لا لئے پر کامیاب نہ ہووے تے اپنی شرمندگی نوں چھپان لئی نہ حاصل کیتی جاسکن والی چیز وچ نقص کڈھے تاں آکھدے نیں۔

چھل نہ لوڑے میگھلا ئ ریت نہ جمے گھاس روہیوں و دیا میرے دی نہیں آس

بارش نوں چھل دی طلب نہیں ہوندی' گھا' ریت اُتے نہیں اُگ سکدا روہیوں تے میرے (ریتلی زمین) بہ'توں فصل اُگن دی آس نہیں ہوندی۔

چھلی پُونی سبھ وکانی تاں جی بچہ پرنیویا

پُتر ویاہن وچ گھر دا سب کجھ وِک گیا' شادی اُتے بوہتے اخراجات ہو جان اُتے آکھدے نیں۔

چھلیاں نوں توں گوڈ کے مُڈھیں جھنگی گھت' گڈھ چنگی لگ جاوؤگی ایہہ جانیں توں مت

چھلیاں گڈھ گڈھ فاصلے اُتے لانیاں چاہیدیاں نیں تاں جے فصل بوہتی ہووے' تجربے دی گل اے۔

چھُندر دے سر چنبیلی دا تیل

کسے چیز نوں اوس دی اصل تھاں تے نہ ورتنا

چھندی گُڑی ڈومان دی دھاگے توڑدی جُلّی دے (یاں) چھنداپوت کنالی موت

لاڈ وچ وگڑے ہوئے بال بارے آکھدے نیں۔

چھوٹا پانی ویکھ کے تے وڈھا ٹپ نہ مار

کسے چیز دی ظاہری حالت نوں دیکھ کے کوئی فیصلہ نہیں کرلینا چاہیدا اوس دی تہہ تک اپڑنا چاہیدا اے۔

چھوٹا زہر دا ٹوٹا

قدوں لڈوں تے عمروں تے وڈا نہ ہووے پر غصے دا بھیڑا ہووے تے ایہہ گستاخی ویکھ کے آکھیدا اے۔

چھوٹا منہ تے وڈی گل

آپ توں وڈے اگے حق دی گل کیتی جائے' یاں حیران کرن والی گل کیتی جائے تاں آکھدے نیں۔

میں کد لوکاں تائیں کہیا کد مونہوں گل کڈھی
کیہ طاقت جو میں ایہہ آکھاں منہ چھوٹا گل وڈھی (محمد علی فائق)

چھوٹی نہ ویکھ پاتال کرے چھیک (یاں) چھوٹی نہ ویکھ میریاں دو پکائیں

ویکھو: مینوں نِکّی نہ ویکھ میریاں پنج پکائیں'

بندہ قدوں بُتوں تے کجھ نہ ہووے پر وچوں انتاں دا کھوٹا تے ورودھی ہووے تاں آکھدے نیں۔

چھوٹے ای وڈے تھیندے آئے

اج دے بال کل دے گھرُو ہوندے نیں' چھوٹیاں توں ای وڈے ہوندے نیں۔

چھوٹیاں ہوندیاں دیاں موئیاں ماواں ہتھاں دے ٹکر کھوہ کھاہدے کانواں

بالاں دیاں ماواں ای اوہناں نوں سانبھ سکدیاں نیں تے بناں ماواں دے بال رُل جاندے نیں۔

چھورے آپ زورے

یتیم بچے آپ مُدرے ہو جاندے نیں ایس لئی کہ سر تے کوئی نہیں ہوندا جیہڑا اوہناں دی تربیت کرے اوہناں نوں بھیڑے کم کرن توں منع کرے۔

چھولے کیہ جانن واہ نوں تے سنڈھا کیہ جانے گاہ نوں

ویکھو: جٹ کیہ جانے گُن' چنا کیہ جانے واہ' اوس دا گورو سہاگہ اوس دا گورو شاہ۔

جدوں کسے نوں اوس دی طبیعت دے اُلٹ [illegible] تا جائے جیہڑا اوہ کرن دی ہمت یاں انکل نہ رکھدا ہووے تاں آکھیدا اے' چھولیاں لئی زمین نوں ایڈا واہنا ضروری نہیں تے سنڈھا پیلی بلد نالوں گھٹ واہ سکدا اے۔

چھولے کھالے یاں مُرلی وجا لے

مُرلی وجا کے تے چھولے کھا کے بندہ ہَف جاندا اے عام کر کے پیاس لگدی اے' چھولے کھانا تے مُرلی وجانا اکو جیہا اے۔

چھولیاں نال گھُن وی پِس جاندا اے

ویکھو: آٹے نال گھُن وی پسدا اے۔

اک دے کارن دُوجے تے وی مصیبت آئے تاں آکھدے نیں۔

چھوہر دی رن وی کوئی نہ تھیوے

اللہ کرے مُنڈے دی رن کوئی نہ ہووے مطلب اے نادان دی بیوی نوں کئی مشکلاں پیندیاں نیں۔

چھوہراں دیلی تے اللہ بیلی

جے رتی منڈیاں نے وٹی اے تے اوہ معیاری نہیں ہووے گی مطلب اے

Dr Shahbaz Malik

ناتجربہ کار بندیاں دا کم معیاری نہیں ہوندا

چھیڑیں اوئے چھیڑیں، میریاں اپنیاں ای نہیں چھڑدیاں

جدوں کسے اپنے کم وچ مصروف بندے نوں دوجا کم آکھے تاں آکھدے نیں۔

چھیہہ ہو کیتیاں پانی کوئی نہیں پیندا

تریہہ نہ ہووے تے لکھ چھیہہ ہو کہیئے ڈنگر پانی نہیں پیندا انج ای لوڑ ویلے ای چیز لئی جاسکدی اے نرے آکھن تے ای نہیں۔

چھمبیاں دا ویاہ تے گھسرے ہتھ جوڑدے پھرن

ویکھو: بوٹے لمبڑ دی دھی دا ویاہ تے بوٹا بروالا ہتھ جوڑدا پھرے (یاں) ویاہ نائیاں تے چھنج بھرائیاں (یاں) قاضی نوں شہر دا جھورا۔

دوجے دے مسئلے نوں خواہ مخواہ اپنی زندگی موت دا مسئلہ بنا لین تے آکھدے نیں۔

چھمبیاں دا میل چھان پھک کے ای نکلدا اے

اجیہے پروہنیاں بارے آکھیدا اے، جیہڑے کتے جان تے گھر والے دا کونڈا کر کے نکلن

ح

حاجی مویا اونٹھ چھٹیا

جدوں کوئی کسے کولوں حدوں باہرا کم لیندا ہووے اودوں چھڈے جدوں کم لین جوگا نہ رہے تاں کہندے نیں۔

حاضر نوں حجت کیہ؟ (یاں) حاضر نوں حجت نہیں

پچھوں تے کسے دی بندے تے نقطہ چینی کیتی جاسکدی اے پر سامنے بیٹھے تے نقطہ چینی نہیں کیتی جاسکدی۔

حاضراں گوں مہر ہے

ویکھو: جاگدیاں دیاں کٹیاں تے ستیاں دے کٹے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جیہڑا بندہ موجود اے فائدہ اوہو ای لے سکدا اے غیر حاضر نقصان وچ رہندا اے۔

حاکم چونے دا وی برا

حاکم نے حکم دینا ہوندا اے تے ضروری نہیں کہ اوہ حکم محکوم لئی چنگا ای ہووے ایس کر کے محکوم لئی تے حاکم بھانویں مٹی دا وی ہووے بھیڑا ای ہوندا اے۔

حاکم دمانڈے تے کھسم رناں دے

حکم اوہدا ای چل سکدا اے جس دے پلے ہووے۔

حاکم دی اکھ نہیں ہوندی کن ہوندے نیں

حاکم عام کر کے کناں دا کچا ہوندا اے سنی سنائی تے یقین کر لیندا اے تے آپ اکھیں ویکھن دی کھیچل نہیں کردا

حاکم دی جھڑک تے چکڑ دے تلکے دا غصہ نہیں کری دا

حاکم دا کم حکم چلانا تے لوڑ ویلے سختی وی کرنا اے ایس کر کے ایس دا غصہ نہیں کرنا چاہیدا۔ انج ای بندہ چکڑ توں تلک پئے تے ایس وچ کسے دا تے کوئی دوش نہیں ہوندا، اجیہی ناگہانی مصیبت دا وی غصہ نہیں کرنا چاہیدا۔

حاکم دی حکم عدولیاں پت ونجے یاں سر سولی

حاکم دا حکم نہ منن دی سزا یاں بے عزتی یاں موت، مطلب اے حاکم دا حکم منناای پیندا اے نہیں تے نقصان ہوندا اے۔

حاکم، موت تے گاہک دا وقت کوئی نہیں

حاکم، موت تے گاہک کسے ویلے وی آسکدے نیں۔

حاکم، ویری، کتے دا وساہ نہ کھائیے ستے دا

ایہناں تناں دا اعتبار نہیں کرنا چاہیدا، کسے ویلے نقصان اپڑا سکدے نیں، ستا ہویا بندہ موئے برابر ہوندا اے اوہ کسے دا کجھ سوار نہیں سکدا۔

حاکمے دی نوکری لکھے دی وی لکھے دی وی

نوکری بھانویں چھوٹی ہووے یاں وڈی اوڑک نوکری ای اے۔

حال دا نہ قال دا، چھڑا روٹی دال دا

نکھٹو بندے بارے آکھدے نیں، جیہڑا کھاتے لیندا اے کماندا نہیں۔

حال گیا احوال گیا گئی منہ دی لالی، سودا سود وک گیا، پیسے رہ گئے خالی

بڈھیپے بارے آکھدے نیں۔

حالی کچے گھڑے پانی دے بھرنے نیں

ناممکن نوں ممکن کر کے وکھانا اے۔

حج نوں لجھ ہے

اپنائیت ہووے تے لڑائی جھگڑا وی ہو جاندا اے۔ کول پئے بھانڈے وی آپو وچ ٹکرا جاندے نیں۔

حج نال ونج

ویکھو: نالے حج نالے ونج (یاں) نالے پن نالے پھلیاں

کوئی کم کردیاں اوس توں اڈ نال ای دوجے کم دا فائدہ چکنا اکو ویلے دو فائدے۔

حد لنگھے اولیا بے حد لنگھے پیر، حد بے حد دوتویں لنگھے اوس دا ناں فقیر

فقیر جیہڑا "فقر" دے مرتبے تے اپڑ جاندا اے اوس نوں سب توں اچا درجہ دین لئی اکھان پایا جاندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

حرام چالھی گھر لے بہندا اے

حرام دی خرابی دی دس پائی گئی اے۔

حرام حرامی نوں پچدا اے

حرام دا مال اصلوں بھیڑے بندے نوں ای ہضم ہوندا اے۔ عام بندیاں نوں راس نہیں آؤندا۔

حرام حلال دی کاتی اے

حرام حلال دی چُھری اے' جتھے حرام آجائے اوتھے حلال نہیں رہندا۔

حرام دا مال حرام ای جاندا اے (یاں) حرام دی کمائی کُتیاں بِلّیاں کھائی

ہڈ بھن کے کمایا مال بندہ فضول خرچی وچ اُڈا نہیں سکدا پر جس مال تے محنت نہ لگی ہووے حرام دے راہ توں آیا ہووے اوہ فضول خرچی وچ اُڈاؤنوں فرق نہیں کردا ایس کر کے ایہو جیہا مال جس راہوں آؤندا اے اوسے راہے چلا جاندا اے برکت صرف حلال دی کمائی وچ اے۔

حرام کوٹھے چڑھ کے کُوکے (یاں) حرام نچھوں نہیں رہندا

حرام کاری کسے نہ کسے ذریعے نال ظاہر ہو ای جاندی اے۔

حرام کھاہدا تے اوہ وی گونگلو

حرام کھایا جائے تے اوہ اک گناہ اے تھوڑا ہووے یاں بوہتا جے کوئی بندہ کسے گھٹ معیار دی شے نال ایہہ پاپ کرے تاں آکھدے نیں۔

حرام وی کھاہدا تے رج کے وی نہ کھاہدا

جیہڑا بندہ کوئی بھیڑا کم کرے تاں وی اوس نوں کوئی خاص فائدہ نہ ہوئے تے اوہ بدنام ہو جائے تے افسوس کردیاں آکھدا اے۔

حَرام دی لذّت بوہتی

ہر شیطانی کم وچ دنیا دی لذت تے سواد ہوندا اے۔

حساب جَو جَو بخشش سو سو

اک اک جَوں دا وی حساب رکھنا چاہیدا اے بھانویں سو روپے دی بخشش دے دتی جاوے۔ جیویں کہندے نیں لیکھا ماں واں دھیاں دا تے بخشش لکھ ٹکے دی۔

حُسن خوراکوں' عقل پوشاکوں

خوراک چنگی کھائیے تے خوبصورتی وچ وادھا ہوندا اے' انسان دے عقل وند ہون دا اندازہ لانا ہووے تے اوہدی پوشاک ول دھیان مارنا چاہیدا اے۔

حِصّہ چوتھا تے جوتیاں دا ادھ (یاں) حِصّہ میرا بارھواں تے ولّاں دی مار ادھوادھ

فائدے دی واری ہووے تے تھوڑا حِصّہ تے نقصان دی واری ہووے چٹی بوہتی تاں آکھیدا اے

حق ادا راضی خُدا

حق والے دا حق ادا کرن نال رب خوش ہوندا اے۔

حق پچھان پُورا ایمان

جیہڑا بندہ حق ناحق نوں پچھاندا اے اوہنوں ای ایمان رکھن والا آکھیا جا سکدا اے۔

حق حق اے

سچ نوں اُچیاں آکھن لئی کہندے نیں۔

حق حلال دار کھ خیال راضی ہووے ذوالجلال

حرام تے حلال وچ تمیز کرن والے بندے تے رب راضی ہوندا اے۔

حق سبھ نوں پیارا

ہر انسان اپنے حق نوں چنگا سمجھدا اے' اپنا حق لین دی پئی اے۔

حق قہروان تے جگ قہروان

رب ولوں مصیبت آئے تے جل دتوں وی آؤندی اے۔

حق کر حلال کر' اک دن ہزار کر

حق حلال دی کر کے کھا بھانویں جتی مرضی کر۔

حقو' حق نبیڑئیے تے کسے دا حق نہ چھیڑئیے

حق دار نوں اوہدا حق دینا چاہیدا اے تے کسے حق دار دا حق کھوہنا نہیں چاہیدا۔

حقوں نحقوں رب بچائے

مطلب درست مصیبت تے نادرست مصیبت کولوں اللہ تعالیٰ دور رکھے۔ مصیبت آخر کار مصیبت ای ہوندی اے ایہہ دسن لئی آکھیدا اے۔

حُقّہ نہا کے' حُقّہ کھا کے' حُقّہ جا کے' حُقّہ آ کے

پنجاب دیس وچ حُقّہ (تماکو) اک ہر من پیارا نشہ اے ایس دے پین دے اصول دتے نیں کہ نہا کے پیوے' کھانا کھا کے پیوے' کتے جائے تے پیوے' کتوں آئے تے پیوے۔

حکم بناں پتّر وی نہیں ہلدا (یاں) حکم بناں جُھولے نہ پتّر

جو کجھ وی جہان وچ ہو رہیا اے رب دے حکم نال ہو رہیا اے اوس دے حکم بنا تے پتّر وی نہیں ہل سکدا۔

حکم نشانی بہشت دی جو منگے سو لئے

ویکھو: دوہیں جہانیں حکم ساتھی

جس بندے نوں حکم چلان دا حق نصیب ہو جاندا اے اوہدے لئی تے ایہہ دُنیا ای بہشت بن جاندی اے اوہ جو چاہندا اے اوہنوں حاصل ہو جاندا اے۔

حکومت گرمی دی تے دکانداری نرمی دی

انتظامیہ سختی کولوں کم نہ لے تے انتظام درست نہیں چلدا انج ای جے دکاندار

Dr. Shahbaz Malik

خوش اخلاق نہ ہووے تے کاروبار نہیں چلدا' تجربے دیاں گلاں نیں۔

حکیم اوہ جس نال ہو برتے

تجربہ بندے نوں سیانیا (حکیم) کر دیندا اے' انسان نوں حیاتی وچ مختلف قسم دے معاملیاں وچوں لنگھنا پیندا اے کسے وچ دُکھ مِلدا اے کسے وچ سکھ مِلدا اے۔ انج ٹھوکراں کھا کے تجربے حاصل کر کے سیانف حاصل کردا اے۔ حکیم وانگ اوہ حیاتی دیاں اڈو اڈ بیماریاں (معاملیاں) دا علاج کر سکدا اے۔ تجربہ سیانف سکھاندا اے۔

حکیم دا یار روگی تے پنڈت دا یار سوگی

حکیم کول بہن کھلون والا بندہ سدا لئی ایس واسطے روگی ہو جاندا اے کہ اوس نوں معمولی بیماری تے مفت دوا مِل جاندی اے تے اوہدی طبیعت سوکھی ہو جاندی اے انج ای پنڈت یاں جوتشی کول بیٹھن والا بندہ ہر ویلے فالاں دے چکر وچ پیا وسواساں وچ پھاتھا رہندا اے تے انج اوہدی ایہہ فکرمندی اوس نوں سدا لئی سوگی بنا دیندی اے۔

حکیم کولوں روگ نہ چھپائیے

حکیم کولوں جے روگ چھپایا جائے گا تے علاج ٹھیک نہیں ہو سکے گا جے حکیم نوں ساری حقیقت توں جانوں کردا جائے تے مرض چھیتی ٹل جاندی اے۔

حکیم، وکیل، مُلّاں الف، بے تے جیہڑا جان لے اوہ کداں جان دے

حکیم وکیل تے مُلّاں بندے کولوں فائدہ حاصل کردے نیں اوہدا خون نچوڑ دے نیں تے فائدہ گھٹ دیندے نیں۔

حلوائی دی اگاڑی تے قصائی دی پچھاڑی چنگی ہوندی اے

ایس لئی کہ حلوائی مٹھیائی نوں بڑا سجا کے رکھدا اے پر جتھے مٹھیائی بناندا اے اوتھے گوڈے گوڈے گند تے موئیاں ہویاں مکھیاں ہوندیاں نیں تے قصائی چنگا گوشت ہمیشہ بچا کے رکھدا اے پہلاں اوہ ایہو کوشش کردا اے کہ ماڑا ماڑا نکل جائے جے چنگا نکل جائے تے ماڑا کون لئے؟

حلوائی دی ہٹی، نانی دی ارواح

حلوائی دی دکان اُتے نانی دا فاتحہ' اپنی ناموری واسطے مال دوجیاں دا خرچنا۔

حوصلے والیاں دے محل ماڑیاں

وڈے حوصلے والا ای بندہ ترقی کردا اے' نوکری کردا اے یاں کاروبار کردا اے ایہدے وچ حوصلہ کر کے محنت کردا اے کئی قسم دے امتحاناں وچوں لنگھدا اے تاں ترقی مِلدی اے۔

حوض بھرے پھوارا چھٹے

بندے دی اپنی بھکھ لتھے تاں ای دوجے نوں دے سکدا اے۔

حویلی میّیں باقردی تے وچ جمالو آکڑدی

ویکھو: بگانی دمیں شاہو کار (یاں) ماہیں کنیں بیر بلّیاں بھنیواں آکڑ دا پھرے

جدوں کسے وڈھے بندے دا دُور دا چھوٹا رشتہ دار یاں تعلق دار اوس وڈھے بندے دی وڈھپ تے مان کردا اے' آکڑ دا پھرے تاں آکھیدا اے۔

حیلہ ہر کم دا وسیلہ ہوندا اے

جدوں تیکر بندہ آپ اُدّم کولوں کم نہ لے کم نہیں ٹور سکدا

حیلے حق ناحق تے جھوٹھ دی تہمتوں خُدا بچائی رکھے

بہانے ناحق توں تے جھوٹھ دی تہمت توں بچن لئی دعا اے۔

حیلے رزق بہانے موت

ہمت کرن نال کار کرن نال ای روزی ملدی اے۔ جیویں موت دا وی کوئی نہ کوئی کارن ہوندا اے۔

بڈھے کھا کے پھیر الحمد کہیا شکر تیرا اے بے نیاز میرے
حیلے رزق بہانڑے موت دیویں سارے جگ دے تے کارساز میرے (عزیز خاں شرم)

خ

خاصاں دی گل عاماں اگے نہیں مناسب کرنی

جیہڑی گل خاص بندیاں نال کرن والی ہووے اوہ عام بندیاں نال نہیں کیتی جا سکدی ایس لئی کہ عام بندیاں دی سمجھ دا اوہ معیار نہیں ہوندا ایہہ میاں محمد بخش (کھڑی شریف) دے سیف الملوک دا اک مصرعہ اے جیہڑا اکھان دا روپ دھار چکا اے۔

خاناں اگوں نوکر، نوکراں اگوں چاکر، چاکراں اگوں کش کش

وڈے بندیاں دے نوکر ہوندے نیں اوہ اوہناں تے حکم چلاندے نیں نوکر اگوں چاکراں تے چاکر اگوں کش کش اُتے حکم چلاندے نیں مطلب اے ہر بندہ آپ توں تھلوے اُتے حکم چلاندا اے۔

خاناں دے خان پروہنے

ویکھو: چوڑے والی دی چوڑے والا ای بانہہ پھڑ دا اے (یاں) مایا نوں مایا ملے کر کر لمے ہتھ۔

وڈے بندیاں دی تعلق داری وڈیاں نال ای ہوندی اے۔

ہوندے خاناں دے خان مہمان بچہ نہیں یتیم سر دیوندا پیار کوئی
جے کر پچھنا ایں سچ منظور میتھوں مطلب بناں نہیں سجن یار کوئی (منظور بٹ)

بنوں خاناں دے خان مہمان، کِدے بدنام کمین کیوں ہیچ دے او
زردار شرم تے کیہ ہویا اتم ذات تُسی ہیچ دے او (عزیز خان شرم)

Dr. Shahbaz Malik

خالی بانیا کیہ اے؟

بناں پیسے توں شاہوکار کُجھ نہیں کرسکدا اوس دا کاروبار ای پیسے تے چلدا اے۔

خالی سنکھ وجاوے دیپا

جدوں کوئی غریب بندہ پھوکیاں پھڑاں مارے تاں آکھیدا اے۔

خالی گھر تے جِنّاں دا ڈر

خالی گھر وچوں قدرتی گل اے ڈر لگدا اے کیوں جے عام گل مشہور اے جن بھوت خالی تھانواں تے ڈیرہ لا لیندے نیں۔

خانگاہ تے جد چڑھنا تے مجاور دی کیہ خوشامد

خانگاہ تے چڑھن نال مجاور نے تے ناراض آپی ہونا ایں ایس کر کے اوہدی خوشامد کیویں کیتی جاسکدی اے۔ جے کسے دا کم خراب ای کرنا اے تے اوس نوں پتیایا نہیں جاسکدا۔

خانگاہ ڈھین لگی تے خلیفیاں نے وی وٹے مارے

بھیڑا ویلا آ جائے تے اپنے وی بگانے ہو جاندے نیں۔

خبر والا دھوبا، بے خبرا قصائی، صبر والا کتا تے بے صبرا نائی

پنجاب دیس دی رہتل دے مختلف طبقیاں دی نفسیات دسّی اے دھوبی دی عادت اے اوہ آلے دوآلے دی خبر رکھدا اے، قصائی ایس پاسے دھیان نہیں دیندا، کتا بڑا صابر جانور اے تے نائی بڑا بے صبرا ہوندا اے۔

خُدا اِپنواوے تے بھولو ڈھیر

جے رب تعالیٰ نے منگنا ای قسمت وچ لکھیا اے تے ایہدے لئی رچھ وڈھیرے بندہ اپنے معیار توں ڈگنا چاہے تے وڈھیرے اسباب موجود ہوندے نیں۔

خدا دی خدائی وچ کسے دا دخل نہیں

اللہ تعالیٰ مالکِ کُل اے، خالق اے اوہ ہر کم اپنی مرضی نال کردا اے اوہنوں کوئی حکم نہیں دیندا تے نہ ای اوہدے کیتے تے کوئی باز پُرس کرسکدا اے۔

خُدا کسے دا محتاج نہ کرے

اک دعا اے کہ رب تعالیٰ نین پران ولوں روٹی رزگار ولوں کسے دوجے دا محتاج نہ کرے ایس لئی کہ محتاجی بڑی بھیڑی چیز اے۔

خُدا نوں اک دن منہ وکھانا اے

قیامت والے دن میدانِ حشر وچ اپنے اعمال دا حساب انسان نوں دینا پینا اے۔

خدمت توں عظمت اے

خدمت کرن نال بندہ مخدوم بن دا اے، سیوا پاروں میوہ ملدا اے۔

خراب ہووے ہل تے سَٹ آوگے اُتے (یاں) ہل ہلے تے سُٹ آوگے تے

آوگ: تن چار انچ لماں تے دو انچ موٹا لکڑی دا ڈنڈا جیہڑا ہل نوں پکیاں کرن واسطے ہل نال لایا جاندا اے۔ ہل جدوں دھڑکدی اے تے آوگ تے سٹ مار کے اوس نوں ٹھیک کیتا جاندا اے۔ ایہہ اک لحاظ نال ہل دی بنیاد اے۔ اک پھانا ہوندا اے جیہڑا اگرو وچ ٹھوکدے نیں۔ جدوں کوئی فرد بھیڑا کم کرے تے خاندان دے سربراہ نوں ایس دا ذمہ دار سمجھیا جاندا اے کیوں جے اوہ اک بنیاد ہوندی اے خاندان دی۔ قصور کسے دا تے سزا کسے نوں۔

خربوزہ چھری تے ڈگے یاں چھری خربوزے تے خربوزہ ای کٹیا جاندا اے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ نقصان ہر حالت وچ ماڑے دا ای ہوندا اے تاں آکھدے نیں۔

خربوزہ منگے دُھپ، اَمب منگے مینہہ، ناری منگے زور تے بال منگے نیہہ

خربوزے دی بڑھوتری دھپ نال، اَمب دی بارش نال، عورت دی چاہت صحت مند مرد تے بچے دی چاہت پیار۔

خربوزے نوں ویکھ کے خربوزہ رنگ پھڑدا اے

مجلس یاں بیٹھک دا اثر وڈھیرا ہوندا اے جیہو جیہے بندیاں کول بندہ بیٹھدا اے اوہ جیہا ہوندا اے۔

ہری ویل رنگیلا خربوزہ لایا
جدوں ڈٹھا کچرے نے رشک اوہنوں آیا
شرف رَبت اوہدی جیہا جوش کھاہدا
اوہو رُوپ اوہنے بھی منہ تے چڑھایا (فیروز دین شرف)

تے جو پھیرا وہناں تھیں پچھوں نیکی پاروں آئے
اوہ خربوزہ ویکھ وکھا کے جِہاں رنگ وٹائے (محمد علی فائق)

خربوزیاں دے چور نوں لَت مُکا کافی

گھٹ قیمت دے نقصان تے بوہتا جرمانہ نہیں ہوسکدا، خربوزیاں دے چور نوں دھول دھپا کر کے چھڈ دینا چاہیدا اے۔

خربوزیاں والے چُھٹ گئے تے چھلڑاں والے پھڑے گئے

ویکھو: اڑا ہے دی گڑوی پڑا ہے نوں ڈنڈ (یاں) کھا گیا کوئی تے باندر دے مُنہ لاگیا (یاں) کرے کوئی تے بھرے کوئی (یاں) لڑن مرن نوں نہنگ سنگھ تے قادرہ پین نوں حکیم (یاں) مارن والے چھٹ گئے تے پچھلے پھڑے گئے۔

جدوں قصوروار تے کوئی ہور ہووے تے پھڑیا کوئی ہور جاوے اودوں آکھدے نیں

خر، خربوزہ، پاسرا، چوتھا گاڈی بان چارے مینہہ نہ منگدے بھانویں اُجڑ جائے جہان

کھوتا، خربوزہ، پوستی تے گڈوا ہن والا ایہہ چارے بارش نہیں منگدے ایس لئی کہ کھوتا تے پوستی مزاج پاروں بارش دے خلاف تے خربوزہ بارش توں بعد پھکا ہو جاندا اے گڈوا ہن والے دی روزی بند ہو جاندی اے، پنجاب دیس دی رہتل دے حوالے

Dr. Shahbaz Malik

نال، تجربے دیاں گلاں نیں۔

خوشبو لینی اے باغ تے نہیوں ڈھانا.

ویکھو: امب کھانے نیں کہ رکھ گنّنے نیں

مقصد حاصل کرن ول دھیان دین دی پکّی اے۔

خصم حُسن ساتھی، ماں دُکھ ساتھی

خاوند اودوں تیکر بیوی ول توجہ رکھدا اے جدوں تیکر اوہ خوبصورت لگدی اے جدوں کہ ماں اولاد دے دُکھ وچ وی ساتھ دیندی اے۔

خصم دا کتا، سُرہانے سُتا

وڈے آدمی دی شے دی قدر ویکھ کے آکھیا جاندا اے۔

خصم دا کھائیے بھیّا جی دا گیت گائیے

اجیہی زنانی بارے آکھدے نیں جیہڑی ہر ویلے پیکیاں دی وڈیائی کردی رہوے

خصم دے من بھانی تے کانی وی رانی

بیوی دے چنگے یاں مندے ہون دا معیار اوہدا خاوند مقرر کردا اے خاوند نوں جے اکھوں کانی بیوی پسند آ جائے تے اوہو ای رانی اے راج کردی اے۔

خصم کرو گُتّی نہ سر پاندر نہ پیریں جُتّی

جدوں کسے کنگال نال ویاہ ہو جاوے جیہڑا پراندہ تے جُتی لے کے دین جوگا وی نہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

خصم کیتا پھتّا اوہو چکی اوہو ہتھا (یاں) خصم کیتا بھر بھونجا اوہو بھُٹھی اوہو ہونجا

بھلے تے سُکھ دی اُمید تے ساتھی بنایا پر اُمید پوری نہ ہوئی۔

ایہہ ہے نقل قدیم روایت کون یقین لیائے
اوہو چکی اوہو ہتھا ایہہ گل کس نوں بھائے (محمد علی فائق)

خصم مویا سر دی سٹ

بیوی واسطے تے خاوند ای حیاتی دا سہارا ہوندا اے ایہہ مر جائے تے انج اے جیویں بندے نوں سر دی سٹ وجے جیہڑی بہت ای خطرناک ہوندی اے ایہدے توں کوئی کوئی بچدا اے۔

خصم نہ پُچھے واتڑی پھِٹ سہاگن نار

جس زنانی نوں اوہدا خاوند پیار نہ کرے اوہدا دُکھ سُکھ نہ ونڈے اوہ سہاگن کاہدی اے؟

خصم وارے راج دوارے

بیوی نوں خاوند دا دور بادشاہی جاپدا اے

خصماں باجھوں ساون دھریائیاں

ساون دے مہینے وچ بھانویں مینہہ ورھ کے تھاں تھاں چھپڑ لگ جاندے نیں تے ڈنگر اپنی تریہہ کتوں وی بجھا سکدے نیں پر ساون وچ جے مالک آپ ڈنگر دا دھیان نہ رکھے تے اوہ تریہائے رہندے نیں۔ مطلب اے کہ جس چیز دا مالک دھیان نہ کرے اوہ خراب ہوندی اے۔

خصماں دی سالم دیہاڑ تے چوراں دی ہک چھٹی

چھٹی دا مطلب اے پل، لمحہ، مالک وچارے سارا دن لا کے محنت تے مشقت کر کے جو کجھ کماندے نیں چور اک پل، اک لمحے وچ اوس نوں لے نسدے نیں۔ جدوں کسے دی عمر دی محنت دی کمائی پلاں گھڑیاں وچ چوری ہو جائے۔ ڈاکو لے جان یاں کوئی فراڈ کر کے ہتھیا لے تاں آکھیدا اے۔

خصماں دیاں سواریاں کدی نہ دیندیاں واریاں

خاوند نال مقابلہ نہ کرن دی پکّی کیتی گئی اے کیوں جے مقابلہ کرن نال زنانی خراب ہوندی اے۔

خصمیں بھانا کھرا سیانا

ویکھو: اوہو رانیاں جو خصماں بھانیاں (یاں) کون سیانی؟ جو کنتے بھانی!

جس زنانی نوں اوس دا خاوند چنگی سمجھدا اے اوہ ای سیانی اے کیوں جے عورت دی سیانف دا معیار اوہدے خاوند دی چاہت ہوندی اے۔

خط لکھیاں ادھی مُلاقات ہو جاندی اے

خط لکھ کے بندہ اگلے نوں حال احوال دس سکدا اے جو ملاقات دے نیڑے تیڑے اے۔

قاصد ذرا محبوب ول جائیں تے مہربان رب دی ذات ہووے
آکھیں آن کے دستا رُخ روشن تا کہ ہجر دی دُور ظلمات ہووے
یا کوئی نامہ تحریر فرما دیو کجھ تاں جیونے دی گل بات ہووے
المکتوب نصف الملاقات ناصر لکھیاں خط ادھی ملاقات ہووے (شیر محمد ناصر)

خلق کولوں چھپائیے بھانویں اپنا ای گُڑ کھائیے

ویکھو: بھانویں اپنا ای گُڑ کھائیے پر لوکاں کولوں چھپائیے۔

ایس لئی کہ لوک کسے نوں کھاندیاں ویکھ نہیں سکدے۔

گُڑیاں نال نہ کھولنا بھیت کوئی سمجھو جیودے وچ لکائیے نی
وارث شاہ چھپائیے خلق کولوں بھانویں اپنا ای گُڑ کھائیے نی (سید وارث شاہ)

خواجے دا گواہ ڈڈو

ویکھو: عیسیٰ دا گواہ موسیٰ

جدوں کوئی اپنے کسے زیر بندے نوں اپنے کسے بھیڑے چنگے کم وچ گواہ بنا لئے کیوں جے زیر بندے نے اوسے دے ول دی گل کرنی ہوندی اے۔ ایتھے خواجے توں مراد خواجہ حضرت خضر علیہ السلام اے۔

ملکی آکھدی کیہ پڑھائیں مینوں تیرے جیہے کئی چھڈے پڑھا کے تے
ہوندا خواجے دا جیویں گواہ ڈڈو اونویں بھونکے اوہ سکھ سکھا کے تے (منظور بٹ)

Dr. Shahbaz Malik

خوش رکھ تے خوش رہو

حیاتی وچ آپ وی خوش رہن تے دوجیاں نوں وی خوش رکھن دی پکّی کیتی گئی۔
مطلب اے جے بندہ دوجیاں نوں خوش رکھے گا تے آپ آپے ای خوش رہے گا۔

خوشی غمی سب نال اے

دنیا وچ انسان نہ ہر ویلے خوش رہندا اے نہ ای ہر ویلے غمگین' حیاتی وچ ایہہ دونویں نال نال چلدیاں رہندیاں نیں' اکھان وچ ایس نگر سچائی ول اشارہ اے۔

خوشیوں رہ جائے پر غمیوں نہ رہے

کسے دی خوشی وچ شریک نہ ہووے تے کوئی گل نہیں پر دُکھ وچ ضرور شریک ہونا چاہیدا اے انج دُکھ ونڈیا جاندا اے۔

قاصد ذرا محبوب ول جا نہیں سی خبر مت اوہ آکے کہے ناہیں
اکھیں سکھی وسّو اوہ نہیں دُکھ کیہڑے جو نین تساندے ہجر وچ سہے ناہیں
ہن تے آخری لباں تے دم آ گئے چلو اُٹھو جلدی رو بہے ناہیں
لوک آکھدے نیں کہ انسان ناصر خوشیوں رہ جائے غمیوں رہے ناہیں (شیر محمد ناصر)

خوف خدا دا رکھ تے سب توں رہو بے خوف

دل وچ جے رب دا ڈر پیدا ہو جائے پھیر کسے کولوں وی بندہ نہیں ڈر سکدا۔

خون' خون نال نہیں دھوئیندا'

جوش دا بدلہ جوش نادانی اے

خون سر تے چڑھ کے بولدا اے۔

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کسے تے ظلم کیتا یاں کسے دا خون کیتا چھپیا نہیں رہ سکدا کسے نہ کسے طریقے نال ظاہر ہو ای جاندا اے' تاں آکھیدا اے۔

خیرات بلائیں دا بنھ

ایہہ دسن لئی کہ خیر خیرات دین یاں رب دے ناں تے دان کرن نال بندے دی مصیبت دُور ہوندی اے تاں آکھیدا اے۔

خیرات قبول تے بلائیں دُور

عقیدہ اے کہ صدقہ انسان اُتے آئیاں بلاواں' مصیبتاں نوں دور کردا اے شرط اے کہ اللہ تعالیٰ صدقہ خیرات نوں اپنی درگاہ وچ قبول فرما لئے۔

خیر دی گُت خیرات دا نالا' پڑھ وے مُلّاں عقد ادھارا

جدوں کوئی بندہ ہر کم مُفت لا کے کرنا چاہے تاں آکھیدا اے۔

خیر قلندراں ہونجا باندراں

جدوں کسے دی خون پسینے دی کمائی کسے ہور دے ڈھڈ وچ پیندی ہووے تاں آکھیدا اے۔

خیر دا آیا خیر نال' ست بلائیں پیر نال

ایسا منحوس بندہ آیا اے جیہڑا اپنے آون نال کئی قسم دیاں مصیبتاں وی نال لیایا اے۔

د

دات پیاری وِسریا داتا

اوس بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا کسے کولوں کوئی فائدہ اٹھا کے اوہدے احسان نوں بھُل جائے

داتا اوہ نہ منگیئے پھر منگن جائیے

اجیہے داتے کولوں منگنا چاہیدا اے کہ مڑ منگن دی لوڑ نہ رہے۔

داتا دان کرے بھنڈاری دا پیٹ پھٹے

جدوں کسے غریب دا فائدہ ہوندیاں ویکھ کے کوئی سڑے تاں آکھدے نیں۔

داتا کال پرکھیئے' دودھا پھگن ماہ' استری تاں پرکھیئے جے دھن پلے ناہ

دوستاں تے سجناں دی پرکھن دا چنگا موقعہ اوہ ہوندا اے جس ویلے بندے تے اوکھا ویلا آ بنے داتے دی پرکھ اوس ویلے ہوندی اے جدوں اوس چیز دا کال ہووے جدوں داتا آپ وی لوڑ وند ہووے جے اوہ داتا اصل اے تاں دان کولوں فرق نہیں کرے گا' داتے دی تے سجن متر دی پرکھ دی ایہہ اِک قسم دی گھسوٹی اے انج ای دودھ دین والی گاں دا دودھ پھگن وچ ویکھنا چاہیدا اے تے گھر دی سوانی دی سیانف تے سادپنے دی پرکھ اودوں ہوندی اے جدوں خصم کول دولت نہ ہووے اودوں پتہ لگدا اے کہ اوس نوں اپنے خصم نال کِنّی ہمدردی یاں محبت اے۔

داتری نوں اِک پاسے دندے نیں دنیا نوں دو پاسے

ویکھو: آری نوں اِک پاسے دندے نیں جہان نوں دو پاسے

دنیا وچ حیاتی بیتان بارے مشکلاں ویکھ کے آکھیدا اے کیوں جے دنیا وچ کِنّیاں ای مشکلاں تے دُکھ ملدے نیں۔

داتے داتے مر گئے تے رہ گئے مکھی چوُس

جدوں ہر بنّے کنجوس بندیاں نال واہ پئے تاں آکھیدا اے۔

داتے دا دان غریب دا اشنان (یاں) داتا دان کرے غریب اشنان کرے

ویکھو: دان وچ سمان

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ہر کوئی اپنی ہمت موجب دوجے دی مدد کر سکدا اے۔

داتے دی بیڑی پہار چڑھدی اے

خیرات تے دان کرن والے دی ہر مشکل آسان ہو جاندی اے۔

دادا جی دا فاتحہ حلوائی دی دوکان تے

دوجیاں دے مال تے عیش کرنی۔

دادو دنیا باوری مڑھیاں پوُجن اوت

مڑھیاں پوجدیاں ویکھ کے آکھیا جا سکدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

داکھے ہتھ نہ پہنچے تھوہ کوڑی

ویکھو: چھکّے ہتھ نہ پہنچے تھوہ کوڑی۔

جدوں کوئی بندہ کوئی چیز حاصل کرن لئی اپنا پورا ٹل لا لئے تے حاصل نہ کر سکے تے اپنی شرمندگی نوں لکان لئی اتوں اوس چیز نوں ای نندے تاں آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: ایس اکھان نال لومڑی دی کہانی مشہور اے۔ جیہڑی انگور کھان گئی تے ویل تے لگا گچھا اوہدی پہنچ توں دور سی اوس بتھیری کوشش کیتی تے کامیاب نہ ہو سکی تے اپنے دل نوں سمجھان خاطر آکھن لگی میں اینویں ہفن لگی ہوئی آں انگور کھٹے نیں۔
ایتھے کسے آکھیا تے اکھان بن گیا۔

چال ملکہ دی ویکھ سہیلیاں لڈی پائی تے آکھیا باز توڑی
بدنظر اج یوسف نوں شرم آکھے داکھے ہتھ نہ گیا تے تھوہ کوڑی (عزیز خان شرم)

دال الونی کپڑے صبونی

ویکھو: بھکھے شکین تے بوجھے وچ گاجراں

گھر وچ حالت ایہہ اے کہ دال وچ لون پان نوں نہیں تے کپڑے صابن نال دھو کے باہر نکلدے نیں، اجیہے بندیاں بارے ایہہ اکھان پائیدا اے جیہڑے گھر بھکھ ہون دے، ہوندیاں ہویاں وی باہر بن ٹھن کے نکلدے ہون۔

دال ٹکی کھاہ تے نک دی سیدھے جا

سادگی تے سدھے رستے تے چلن دی پکّی کرن لئی ایہہ اکھان ورتیا جاندا اے۔

دال چول رِنیئے جھکھ مار کھچڑی کھائیے

جدوں کوئی بے وقوف آدمی خواہ مخواہ دی ضد دے بعد آپ ای سدی راہ تے آ جائے تاں آکھدے نیں

دال روٹی کھاندیاں جے گھاٹا پوے تے پوی جاوے

جدوں کوئی بندہ اپنے ولوں تے کسے سلسلے وچ کوشش کرے پر پھیر وی نقصان دا ڈر ہووے تاں آکھدے نیں مطلب اے وسّوں باہرلیاں گلاں لئی بے پرواہ ہو جان تے رب تے ڈوریاں سٹن دی تعلیم دتی گئی اے۔

دال موری دی تے مُل پلا دا

جدوں چیز تے گھٹیا ہووے تے مُل اوہدا اودھیا چیز دا منگیا جاوے تاں آکھدے نیں۔

دام ڈیوڑھے جنس دُونی

ڈیوڑے دام (رقم) دے کے جنس دونی منگ رہیا اے۔

دان توں کلیان

خیرات کرن نال بندے دی نجات ہوندی اے ایس گل نوں ظاہر کرن لئی آکھیدا اے۔

دان وچ سمان

ویکھو: داتے دا دان تے غریب دا اشنان (یاں) داتا دان کرے غریب اشنان کرے۔

ہر کوئی اپنی ہمت موجب دوجے دی مدد کر سکدا اے۔

دانا پانی اپنا، قادر دے ہتھ ڈور

انسان دا رزق اللہ تعالیٰ نے اوہدی قسمت وچ لکھ دتا اے جس دے ہتھ کائنات دا نظام اے اکھان ایہہ دسن لئی پایا جاندا اے کہ انسان نے اپنی قسمت لینی اے پر قسمت خالق کائنات دے ہتھ وچ اے۔

دانا دشمن مورکھ سجن نالوں چنگا

ویکھو: مورکھ سجن نالوں دانا دشمن چنگا

دانا دشمنی کسے ہج سر کرے گا جدوں کہ مورکھ سجن دی سجنائی کسے ویلے نقصان اپڑا دیندی اے۔

داناواں دی تے اولیاواں دی ہٹی سانجھی ہوندی اے

سیانے تے ولی رب ولوں کسے معاشرے لئی نعمت ہوندے نیں، دونویں بندیاں نوں سدھا راہ دسدے نیں ایس لئی دوناں دی کندھ سانجھی دسی گئی اے۔

داند پرائے ہالی ہور، جیویں بھاوے تویں ٹور

جدوں بندہ ہر کمیں دوجے دا محتاج ہووے تے دوجے دی مرضی مطابق ٹرنا پوے تاں آکھیدا اے۔

داند جتھے جلسی ہل ای واہسی

کارکن تے کم واسطے ای بنیا ہوندا اے اوہ جتھے وی جاوے گا اوس نوں کم کرنا پوے گا، چوہڑا گیا پروار (چن دے آلے دوالے دا ہالا) اوہنوں اوتھے وی وگار۔

داند گُمیا گاہ وچ تے رن گُمی ویاہ وچ

ڈھگا اصل تے ہل واہن واسطے ہوندا اے جدوں ایس نوں گہائی دے کم تے لا دتا جائے تے پھیر ایہہ ہل واہن جوگا نہیں رہندا ایس لئی کہ گہائی دا کم بہت ای سوکھا ہوندا اے اینج ای جدوں گھر دی سوانی گھر داری کردیاں ویاہ وچ شریک ہون چلی جائے اوتھے اوہ سُکھ رہنی تے آہلکی ہو جاندی اے ایس لئی گھر داری اوہدے واسطے اوکھی ہو جاندی اے۔

داند گھا نال یاری لاوے تے کھاوے کیہ؟

ڈھگا، جس دی خوراک ای گھا، بوٹ اے جے اوہدے نال یاری لا کے اوہدا لحاظ کرے تے بھکھا مرے مطلب اے کہ دوجیاں دا لحاظ کر کے اپنا نقصان نہیں کیتا جا سکدا۔

دانے دانے (سر) تے مہر اے

قسمت وچ جیہڑا جتھوں تے جیہدا ان پانی لکھیا اے اوہ بندہ ضرور کھاندا اے۔

دانے مُرلی تے ہتھ گھگوں نوں

معاوضہ تھوڑا دے کے چیز ودھ قیمت دی حاصل کرنا چاہن والے نوں آکھدے نیں پنجاب دے پنڈاں وچ حالی توڑی وی ایہہ رواج اے کہ ضرورت دیاں چیزاں دانیاں توں حاصل کیتیاں جا سکدیاں نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

داہڑی شیخ دی عمل شیطان والے

ویکھو: اتوں بیبیاں داہڑیاں تے وچوں کالے کاں (یاں) دن دے چنگے تے کرتوت دے بھیڑے۔

اجہے منافق بندیاں لئی آکھیدا اے جیہڑے شکلوں شریف جاپن تے وچوں انتاں دے بھیڑے ہون۔

داہڑی نالوں مچھاں وڈھیاں

ویکھو: مُول نالوں بیاج ودھیرا

جدوں کسے چھوٹی چیز تے وڈھی نالوں وی ودھ خرچ آوندا ہووے تاں آکھدے نیں۔

داء پُت تے مینہہ کوئی روز روز آوندے نیں

ایہہ تنیں چیزاں رب دی رحمت نیں ایہہ اکھان اودوں ورتی دا اے جدوں کوئی ایہناں تناں وچوں کسے لئی ترسدا ہووے یاں میسّر ہووے تے اوس دی قدر نہ کرے۔

داء داتا تے ونجھ وریام

جدوں رب سبھی کسے پاسیوں مددل جان نال کم بن جائے تاں آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: اک مہانا سی اوس پتن پار کرن لگیاں جان کے ڈھل کر کے لوکاں کولوں دیر ہو جان توں فائدہ لیندیاں ہویاں جی آیا بھاڑ لینا تے پھیر آکھنا میں بڑا وریام آں کسے آکھیا میاں توں کاہدا وریام ایں تیرا داء داتا اے تے ونج وریام اے ایتھوں گل بن گئی۔

دائی کولوں ڈھڈ لُکا نہیں رہندا

اجہے بندے کولوں گل لُکان دی کوشش کرنا جیہدے کولوں اوہ گل لُکی نہیں رہ سکدی، کوئی بندہ یاں ات نزدیکی ساک ہووے اوس نوں ہر معاملے دا پتہ ہوندا اے تاں آکھیا جاندا اے۔ دائی حاملہ عورت دے پیٹ دے ابھار توں مہینیاں دا گویڑ لا لیندی اے، سیانا بندہ گل دی تہہ تیکر اپڑ جاندا اے۔

میں تے اودوں ای ہیر دی چال سمجھی کاماں رکھیا جدوں بنا کے تے
دائی کولوں نہ گُجھیا پیٹ ہوندا اچھلیا ایس نے رُعب وکھا کے تے (منظور بٹ)

دب کے واہ تے رج کے کھا

کھیتی اجیہا کاروبار اے جس وچ جنی محنت کیتی جائے اوتا ای فائدہ ہوندا اے۔ اکھان محنت کرن دی پکّی کرن لئی ہر تھاں ورتیا جاسکدا اے۔

دب کے واہ رج کے کھا اوجٹا تیریاں پوں بارا
کلّر بنجر شور وی تیرے بن گئے نیں گلزاراں (عبدالحمید امر)

دُبتا وچ کد تیکر جھورو گے

جھگڑے یاں لڑائی والی تھاں نوں چھڈ دین اوس توں کنارہ کرن دی پکّی اے۔

دُبدا وچ دونویں گئے مایا ملی نہ رام

دوچتی وچ رہ کے نقصان اٹھایا جائے تاں آکھدے نیں۔ دوچتی جیہی دلیل رکھن والے واسطے الٹ پرچار اے (یاں) جھگڑے وچ جدوں توٹا ای توٹا ہووے تاں آکھیدا اے۔

دبی جائے تے کیڑی وی وڈھ کھائے

جدوں کمزور دی وی جان تے بن دی اے تے اوہ وی مقابلے لئی تیار ہو جاندا اے بھانویں اوس نوں آپ توں کئی گُنا وڈے نال مقابلہ کرنا پئے۔

دبی ہتھ نہالیا کوئی نہیں

جدوں کوئی کسے دی غیر حاضری توں خوب فائدہ اُٹھائے تاں آکھیدا اے۔

دِتا اِک وی کم آوندا اے

خیرات کرنی چاہیدی اے رب دے ناں تے دتا ہویا اِک پیسہ وی کسے ویلے بڑی وڈی مصیبت نوں ٹال دیندا اے۔

دِتی دھیلی تے لئی حویلی

اجہے چالاک تے ٹھگ قسم دے لوکاں بارے آکھدے نیں جیہڑے کسے نوں تھوڑا فائدہ دے کے انتاں دا ودھیرا فائدہ چکن دا آہر کرن (عام کر کے شاہوکاراں بارے کہندے سن جیہڑے دھیلی دے کے حویلی وصول کر لیندے سن)

دِتی کھل نہ کھاوندی تے کولھو چٹّن جائے

ایسے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا آپ دتی چیز لین ویلے یاں انکار کرے یاں نخرہ، تے مگروں اوس چیز نالوں نکھد چیز نوں حاصل کرن لئی جائز یاں ناجائز طریقے اختیار کرے۔ کمینی خصلت والے بندے بارے آکھدے نیں جنہوں چوری یاں کمینگی نال حاصل کیتی چیز چنگی لگے۔

دِتی نہ لئی اینویں بھنڈی پئی

جدوں کتے کوئی معاملہ نہ کیتا جائے تے خوامخواہ جھگڑا اُٹھ کھلوئے تاں آکھیدا اے۔

دِتے باجھ نہ اُتر دے اُدھار پرائے

ادھار لاہن دا گُر دسیا اے کہ اُدھار دتیاں ای لہندے نیں۔

دِتے لیف تے تلائی سُتے دھی تے جوائی لوکاں نوں کیہ؟

جہیز دین وچ کُڑی یاں اوس دے خاوند نوں فائدہ پہنچدا اے لوکاں نوں نہیں اکھان اودوں ورتدے نیں جدوں جنج دی ٹہل سیوا ٹھیک سر نہ کیتی جاوے تے جہیز ودھ چڑھ کے دتی جاوے۔

دُدّھ اُتے بُدھ اے

جس قسم دا کسے دودھ پیتا اے اوسے قسم دی اوس دی عقل ہوندی اے مطلب اے اولاد ماں اُتے جاندی اے۔

دُدھ بانکی مہیں سوہے چال بانکی گھوڑیاں انکھ والا گھبرو سوہے لاجونتی گوریاں

(یاں) دُدھ بانکی مہیں سوہے چال بانکی گھوڑیاں بول بانکے مرد سوہے لاجونتی گوریاں

اچھا ددھ دین والی مجھ اچھی، چنگی چال چلن والی گھوڑی چنگی، غیرت وند جوان

Dr. Shahbaz Malik

چنگا لج شرم رکھن والی گوری سوانی چنگی، تجربے دیاں گلاں نیں۔

دُدھ تے بُدھ وگڑدیاں چر نہیں لگدا

عقل تے پردہ پین لگیاں وی کوئی چر نہیں لگدا ددھ پھٹدیاں کوئی ڈیر نہیں لگدی۔

دُدھ دا دُدھ تے پانی دا پانی

نکھیڑا کرنا، انصاف کرنا چنگے مندے دا نتارا کر دینا

پچھوکڑ: گل بنی ہوئی اے کہ دودھی شہروں کمائی کر کے پنڈ آ رہیا سی اوس نے ددھ وچ پانی ملا کے کافی دولت کٹھی کر لئی سی ایہہ اشرفیاں اوس نے اک پوٹلی وچ بدھیاں سن راہ وچ تھک کے اِک رُکھ تھلے سوں گیا پوٹلی اوس سرہانے رکھ لئی اوس درخت تے باندر رہندے سن اوہ پوٹلی لے گئے اُٹھیا تے بڑا پریشان ہویا اشارے دغیرہ کیتے باندراں نے پوٹلی وچوں اشرفیاں کڈھ کے اک اوہدے ول تے اک نال وگدی ندی وچ سٹیاں شروع کر دتیاں آخر اوہدے حصے ادھے نالوں وی گھٹ اشرفیاں آئیاں اوس خیال کیتا کہ جنا میرا ددھ سی اوہدیاں اشرفیاں مینوں مل گئیاں پانی دا مُل پانی وچ چلا گیا اے انج گل مشہور ہو کے اکھان بن گئی۔

دُدھ دا دُدھ تے پانی دا پانی گجری ویچ کے پچھوتانی

جدوں ددھ دا ددھ تے پانی دا پانی نتر جائے ویچن والی گجری نادم ہوندی اے۔ جدوں کسے معاملے وچ بے ایمانی نکل آوے تے معاملہ کرن والا شرمندہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

دُدھ دا سڑیا لسّی نوں پھوکاں مار مار پیندا اے

ویکھو: اگ دا ڈریا ٹھنڈیوں ڈردا اے (یاں) سپ دا وڈھیا رسیوں ڈردا اے۔

اک تھاوں جے بندہ نقصان چکے تے تھاں تھاں پیر پھوک پھوک رکھدا اے۔

دُدھ دی رکھوالی بِلّی

ویکھو: جوآں دا بوہل تے کھوتا رکھوالا (یاں) چوٹی کتی جلیبیاں دی راکھی۔

جیہڑا بندہ آپ اوس چیز دا لوڑوند ہووے تے جائز ناجائز طریقے نال لین وجھوں بدنام دی ہووے اوہ اوس چیز دی رکھوالی تے لا دتا جائے تاں آکھدے نیں۔

دُدھ سانبھے گجر یٹّی، دھن سانبھے کھترانی

ویکھو: دھن جرے کھتری دودھ جرے گجر

گجری تے کھترانی دے پچھے سبھا دی دس پائی گئی اے۔

ددھ کے کھا کوہ کے نہ کھا

ددھ دین والا جانور ہووے تے اوس دا ددھ استعمال کرو اوس نوں ذبحہ نہ کرو۔ ددھ کے دا مطلب اے ددھ چوکے، اکھان اوتھے وی ورتیا جاندا اے جتھے آکھنا ہووے کہ چیز میسر ہووے تے اوس نوں اعتدال نال استعمال کرنا چاہیدا اے۔

ددھ ماجھا، گھیو گاوا، بولھی باکری

مجھ دا ددھ چنگا، گاں دا گھیو چنگا تے بولھی بکری دی چنگی ہوندی اے تجربے دیاں گلاں نیں۔

دُدھاں دیاں تریہاں لسّیاں نال نہیں لہندیاں

ویکھو: امباں دی بھکھ اماکڑیں نہیں لہندی (یاں) مڑھیاں دا سلوکا ماواں ورگا نہیں ہو سکدا۔

اصل چیز دی ضرورت کسے نقل چیز توں پوریاں نہیں ہو سکدی۔

دُدھیل گاں دیاں لتاں وی سہی دیاں نیں

ویکھو: جتھے دیاں چھڑاں وی کھانیاں پیندیاں نیں

جتھوں کجھ فائدہ ہووے اوتھوں سختی وی سہہ لئی دی اے۔

دُدھیں نہاویں تے پتّیں پھلیں

دُعا اے ددھ تے پتر ساڈے دیس وچ رب دیاں نعمتاں سمجھیاں جاندیاں نیں۔

در تے بیر نہ راہیں، سپاہی نوں یار نہ بنائیں

دروازے اُتے بیری دا درخت نہیں لانا چاہیدا تے سپاہی نوں دوست نہیں بنانا چاہیدا تجربے دیاں گلاں نیں دروازے تے درخت لاؤ گے تے لوک وٹے مارن گے تنگ کرن گے سپاہی دا کیوں جے مزاج ای بے وفا دا ہوندا اے ایس لئی اوہ نقصان اپڑاندا اے۔

دردمند نوں سارا اے دکھڑے دی جا کے پچھ توں کسے بیمار کولوں

دردمندای درد دا احساس کر سکدا اے بیمار دی تکلیف بیمار ای جان دا اے۔

دردمنداں دیاں آہیں سُن کے آپ خداوند ڈریا

دُکھی دی آہ بڑی خطرناک ہوندی اے ایس توں ڈرنا چاہیدا اے ایس لئی کہ ایس توں تے آپ رب وی ڈردا اے۔

دردمنداں نوں درد سلامت

جس قسم دا بندہ ہووے گا اوہ اپنے نظریئے دا بھلا چاہے گا۔

درزی بھلّا درز ودھی

جدوں درزی کولوں کپڑا کٹدیاں کوئی غلطی ہو جائے تے اوہ غلط کاٹ نوں اِک ادھی سیون ہور پا کے اوس دا نواں فیشن بنا دیندا اے اوس نوں فرق صرف اینا پیندا اے کہ اوہدی ذرا محنت ودھ لگ جاندی اے۔

درکھان کنڈ ولائی چیر اُکھڑ آئی

ترکھان کم کر کے گیا تے اوہدا کیتا کم اوہدے جاندیاں ای خراب ہو گیا ناپائیدار تے غیر معیاری کم بارے آکھیدا اے۔

دریا ٹپو بولی بدلی

ویکھو: باراں کوہ تے بولی بدل جاندی اے

زباناں وچ نکے نکے مقامی لہجے ہوندے نیں جنہاں نوں بولڑیاں کہندے نیں ایس بارے اشارہ اے۔

Dr Shahbaz Malik

دریا جھناں قلعی لوے تے سونا سوئے، دریا سندھ سونا لوے تے قلعی دیوے

چناب دا پانی زرخیز ہوندا اے جدوں کہ سندھ دا ایڈا نہیں، ایہہ دسن لئی اکھان اے۔

دریا دا ہمسایہ نہ بھکھا نہ دھرایایا

دریا کنڈھے دی زمین بڑی زرخیز ہوندی اے ایس لئی اوس زمین وچ فصل ڈھیر ہوندا اے۔ تے دریا کنڈے رہن والے خوشحال ہوندے نیں انج ای اوہناں نوں دریا وچھوں پانی دی تھوڑ نہیں ہوندی ایہو صورت چنگے تے ساؤ گوانڈھ دی ہوندی اے چنگا گوانڈھی اپنے گوانڈھی نوں کدی دُکھی نہیں ویکھ سکدا۔

دریا وچ رہنا تے مگرمچھ نال ویر

مگرمچھ اک لحاظ نال دریا دا شیر ہوندا اے، جیویں جنگل وچ رہنا ہووے تے شیر نال ویر نہیں پایا جاسکدا انج ای دریا وچ رہنا ہووے تے مگرمچھ نال دشمنی نہیں پائی جا سکدی معاشرے وچ وی انج ای زوراور لوک ہوندے نیں اوہناں نال وی ویر نہیں پایا جاسکدا۔

دریا وچ موتے دا کون گواہ

دریا وچ رڑھدا جاندا بندہ مر جائے تے اوس دا گواہ کوئی نہیں ہوندا ایس لئی کہ ڈبن والا مر وی سکدا اے تے بچ وی سکدا اے۔

دریا ورگی سخاوت نہیں، سورج ورگی شفقت نہیں

دریا فصلاں نوں پانی دیندا اے تے سورج فصلاں نوں پکاندا اے۔

دڑ وٹ زمانہ کٹ بھلے دن آون گے

صبر کرن دی پکی کیتی گئی اے تے آکھیا گیا اے کہ چنگے دناں دی اُمید وچ بندے نوں بھیڑے دِن وی کٹ لینے چاہیدے نیں۔

دس فقیر اک گودڑی وچ سما جاندے نیں دو بادشاہ اِک راج وچ نہیں سما سکدے

غریباں وچ سانجھ بوہتی ہوندی اے امیراں وچ گھٹ۔

دسترخوان وِچھاتے جھگڑا مُکا

کتے چونہہ جنیاں وچ جے کوئی اختلاف، یاں جھگڑا ہو جائے تے ایہدے ختم کرن دا درست طریقہ ایہہ اے کہ ساریاں دھراں نوں کھانے تے اکٹھا کیتا جاوے منہ درموہنیں گلاں ہون غلط فہمیاں دور ہون۔

دِن دے چنگے تے پانی دے کوہڑے (یاں) دِن دے چنگے تے عملاں دے خراب

اجیہے بندیاں بارے آکھیا جاندا اے جیہڑے کم پین تے کم نہ کرسکن تے اگے پچھے بڑیاں پھڑاں ماردے پھرن۔

دشمن آکھے ہسا کے تے سجن آکھے روا کے

دشمن کوئی بھلے دی گل کرے تے انج کرے گا جیویں اوہ مخول کر رہیا ہووے، مزاحیہ ڈھنگ نال تاں جے بندہ اوس نوں سنجیدہ لے کے اوس اُتے عمل کر کے فائدہ نہ حاصل کر لئے جدوں کہ سجن جے کوئی بھلے دی گل کرے گا تے بڑے سخت ڈھنگ نال سنجیدہ ہو کے تاں جے اوس نوں مذاق نہ سمجھیا جاوے تے سجن اوس نوں سنجیدہ لے کے اوہدے اُتے ضرور بر ضرور عمل کر کے فائدہ اٹھائے۔

دُشمن دا دُشمن سجن ہوندا اے

ویری دا ویری سجن ایس لئی ہوندا اے کہ دوناں دا مقصد اِک ہوندا اے کہ نقصان اپڑانا ایس لئی اوہ اپنے ایس مقصد نوں حاصل کرن لئی اِک دوجے نال مل ورتن کردے نیں۔

دشمن کون؟ اخے ماں دا ڈھڈ!

ویکھو: ماں جائے بھرا شریک۔

جدوں ماں جائے شریک بن کے دشمنی کرن تاں آکھدے نیں۔

دشمن گل کرے اَن ہونی

ویری ویر لین لگیاں یاں بدنام کرن لگیاں اجیہیاں گلاں کردے نیں جہاں دا سر پیر کوئی نہیں ہوندا۔

ے ویری گل کرن ان ہونی توں نہ اس تے کن دھریں
کشتہ بول کے جھوٹھ بناون دشمن پربت رائی دا (مولا بخش کشتہ)

دشمن گوہے دا تے فیر وی لوہے دا

دشمن تے ویری ’ڈنگراں دے گوہے وانگ ڈِھلا‘ نِکھد ہووے تاں وی اوس نوں کمزور نہیں سمجھنا چاہیدا اوس نوں لوہے ورگا سخت جاننا چاہیدا اے تاں ای بندہ اوہدا درست طریقے نال مقابلہ کر سکدا اے۔

دشمن مار کے مویا تے کیہ مویا؟

دشمن نوں پہلاں مُکاناں چاہیدا اے جے آپ ختم ہو گئے تے بعد وچ دشمن ختم ہویا تے ایس دا فائدہ آپ نوں تے نہیں ہوندا۔

ے اک دن تدھ نوں ماردیسی جے نہ ایہہ تیتھوں دشمن جی مویا
تیرا جیونا فیر دشوار ہوسی جے ایہہ سپ تیرا ساہ پی مویا
جتھوں تیک ہووے چھیتی مار ایہنوں چنگا نہیں جے دیر نال وی مویا
ویکھ کسے سیانے کہیا ناصر دشمن مار کے مویا تے کیہ مویا (حکیم شیر محمد ناصر)

دشمن نوں چھڈ دینا تے سپ نوں دُدھ پلاؤنا اک برابر

دشمن نوں نقصان اپڑایاں بناں چھڈ دینا انج ای اے جیویں تُسی سپ نوں دودھ پلایا جس پھیر وی ڈنگ مارنا اے۔

دُشمناں وچ انج رہو جیویں بتیاں دنداں وچ جیبھ

دشمناں کولوں ہر گھڑی بچ کے رہن دی پکی کیتی گئی اے۔

دُکھ اتر یارب وِسریا (یاں) دُکھ کٹیا رام نٹھیا

ویکھو: نیں لنگھی تے خواجہ وسریا (یاں) کوٹھا اُسریا ترکھان وسریا

Dr Shahbaz Malik

جدوں تیک کسے نال کم ہووے اوہنوں یاد رکھیا جاوے جدوں کم نکل جاندا اے اوہ بندہ وی بھُل جاندا انج ای دُکھ وچ بندہ رب نوں بڑا یاد کردا اے تے جدوں دُکھ کٹیا جاوے پھیر اوس پاسے دھیان نہیں دیندا۔

دُکھ امیری تے گھار غریبی

انسان غریب ہووے' نادار ہووے اوس نوں اجیہا دُکھ یاں روگ لگ جاوے جس دا اُپایاں علاج میراں کر اسکدے ہون تاں آکھیدا اے۔ مطلب اے امیراں دی بیماری یاں روگ غریب نوں لگ گیا۔

دُکھ جے دیئے خلق نوں پیندا قہر خدا

ویکھو: ات تے خُدا دا ویر

خدا دی مخلوق تے ظلم کرن والے تے رب قہروان ہو جاندا اے۔

دکھ سہے گھگی تے میوہ کھائے کاں

محنت تے کوئی کرے' دُکھ کوئی جھلے تے فائدہ کوئی ہور لے جائے' جیویں کہندے نیں کھان پین نوں بھاگ بھری تے دھون بھناں نوں جماں۔

دُکھ ویلے سُکھ دی قدر آوندی

تکلیف ویلے آرام دی سار آوندی اے جے تکلیف نہ آئے تے آرام یاں سکھ دا احساس ای نہ ہووے۔

دُکھ دیاں گھڑیاں لنگھن وچ نہیں آوندیاں

خوشی خوشائیں ویلا چھیتی بیت جاندا اے ایس لئی کہ خوشی وِنڈاں والے بتھیرے آجاندے نیں پر غم دُکھ یاں تکلیف وچ کیوں جے کوئی غم دُکھ یاں تکلیف وِنڈن والا کوئی نہیں ہوندا ایس لئی ایہہ ویلا چھیتی نہیں گُوردا۔

دکھاں مارا پھردا اٹردا گیا اُچی ساکیں' منہ سر بنھ کے چکی پیٹھی کجھ نہ رہیا باقی'
پیسہ تے ہے پر دینا میں نہیں خصماں نوں کھائے تیری کاکی

جدوں کوئی کسے نوں آپ تے فائدہ نہ دیوے تے اوہدے کولوں فائدے دا چاہوان ہووے تاں جواب وچ آکھی دا اے۔

پچھوکڑ: اک رنڈا وچارا کرتوں عاجز آ کے اپنے کسے رشتے دار ول گیا گھر دی وڈی زنانی کولوں روٹی منگیو سُو اوس آکھیا "چکی تے بہہ جا تے پیہہ کے کھا لے" وچار منہ سر بنھ کے آٹا پیہن لگ پیا اہدروں اوس زنانی دی چھوٹی دھی آ گئی تے آن کے آکھن لگی "بھاء کوئی پیسہ ہے تے دے" اوس آکھیا "ہے تے سہی اے پر دینا نہیں" اوس سوچیا چکی پیہہ کے تے میں تہاڈے گھر آ کے روٹی کھان لگا آں۔ تہاڈا امیرے تے احسان کاہدا اے تُسی کھسماں نوں کھاؤ۔ ایتھوں گل بن گئی۔

دُکھڑے رووے غیراں دے لے لے ناں بھراواں دے (یاں) دکھڑے رووے یاراں دے لے لیناں بھراواں دے

ویکھو: اگ بال کے دھوئیں دے بہج روداں (یاں) روندی دُکھ یاراں دے لے لے ناں بھراواں دے۔

جدوں کوئی اپنے دِل دا غبار کڈھن لئی کوئی بہج لائے تاں آکھدے نیں۔

دُکھن الجھے بدلی اُلجھے تاں ورھے' تریا بچن نہ اُچرے جاں اُچرے تاں کرے

جے بدل جنوب ول چڑھے تے ورھدا اے عورت اوّل تے وعدہ نہیں کردی جے کردی اے تے پورا کردی اے' تجربے دیاں گلاں نیں۔

دُکھن ساہمنیں بدلیاں جے رنڈ دھووے پیر اوہ وی وسنوں نہ مٹّن اوہ پردیسی پھیر

دکھن ولوں آون والے بدل وسدے نیں تے مُڑ مُڑ پیر دھون (اپنا آپ سوارن) والی بیوہ دوجا نکاح کر دی اے' تجربے دی گل اے

دُکھن گھرن اُگھے جاں اُگھے تاں برس منہ مرد نہ بھاسرے جاں بھاسرے تاں کرنے

دکھن یعنی جنوب ول بدل اوّل تے چڑھدے کے گھلدا نہیں تے گھل جائے تے پھیر وسدا اے انج ای مرد موہنوں گل نہیں کڈھدا جے کڈھے تے پھیر پوری کردا اے۔

دکھنوں اُٹھی بدلی پچھوں جائے چھا' کہے ڈک سُن بھڈلی برسے باجھ نہ جا

جنوب ولوں بدلی اُٹھن والی بارش لیاوندی اے پنجاب دے موسم دے حوالے نال تجربے دی گل اے۔

دکھنوں چڑھی بدلی گھلی پُورے دی ہوا' تک کہے سُن بھنڈلی اندر پلنگ وچھا

دکھن ولوں آیا بدل ضرور ورھدا اے ایس گل دی دس پائی گئی اے۔

دُکھی نوں دُکھ لے بہندے نیں

دُکھی بندے نوں دُکھ برباد کر دیندے نیں قہر درویش بر جانِ درویش غریب بندہ دُکھ نوں اپنی جان دا روگ بنا لیندا اے۔

دُکھی ہوئی تھاں ای دُکھدی اے

دُکھ وچ دُکھ آوے تاں بوہتا لگدا اے انج ای جیویں دکھدی تھاں تے سٹ لگے تاں بوہتی پیڑ ہوندی اے۔

دل دُکھیا سڑدا رہے کیونکہ سینے اگ جدائی دی دُھکدی اے
ایس جیونے بُھیں میں تے رج رہیاں باقی بھکھ تساڈڑے مکھدی اے
میرا دل تے اگے ای دُکھیا اے نہ دکھاؤ خیرات کر سکھدی اے
جانوں بچ نہیں آکھدی جھوٹھ ناصر دُکھی ہوئی جگہ ڈاڈھی دکھدی اے (حکیم ناصر)

دُکھیئے کوڑ پیارا

بیمار بندے نوں جیہڑا بندہ جھوٹھے دلاسے دیوے تسلیاں دیوے اوہ اوہنوں چنگا سمجھدا اے تے جے اوہنوں سچ سچ اوہدی بیماری دس دیوے اوہ اوہدے خلاف ہو جاندا اے مطلب اے بیمار نوں جھوٹھ چنگا تے سچ بھیڑا لگدا اے۔

دُکھے سر تے بنھو گوڈا (یاں) دُکھے سر تے بنھو گِٹا

سر دُکھن تے سر پیڑ دا علاج کرنا چاہیدا اے چیز دی چاہت موجب عمل کرن دی پکی اے۔

Dr. Shahbaz Malik

ڈکھیا درد کھنی ویدن جانیں توں دکھنی

دکھی لوک اپنے دکھ دسن لگیاں ویدنوں آکھدے نیں۔

دِل آئے گدھی تے تاں پری کیہ چیز اے؟

ویکھو: من نوں بھاوے تے ڈیلا وی سپاری اے

من دی موج بارے آکھدے نیں دل نوں چنگی لگے تے بھانویں اوہ چیز ککھ دی ہووے اوہ اوہدے لئی لکھ اے تے دِل نوں نہ بھاوے تے لکھ دی چیز اوہدے لئی ککھوں وی ہولی اے۔

دل دا مالک اللہ

دِل دے بھیت تے رب ای جاندا اے

دِل دریا سمندروں ڈونگھے کون دلاں دیاں جانے

جدوں کوشش کیتیاں وی کسے دے دل دا بھیت نہ پایا جا سکے تاں آکھیا جاسکدا اے دل دیاں گلاں تے رب جاندا اے ایس دا بھیت پانا بڑا مشکل اے۔

دِل دریا سمندروں ڈونگھے کون دلاں دیاں جانے ہو
وِچے بیڑے وِچے جھیڑے وِچے ونج مہانے ہو
چوداں طبق دلے دے اندر تمبو وانگر تانے ہو
دِل دا محرم ہووے باہو سویو ای یار پچھانے ہو

دل دلاں دے بھیتی ہوندے نیں (یاں) دل دلاں دے محرم ہوندے نیں (یاں) دِل دلاں دے ضامن ہوندے نیں

اوہ دل جیہڑے اِک دوجے لئی کجھ ہمدردی رکھدے ہون اوہناں وچ اِک جیہی چاہ تے اِک دوجے لئی اکو جیہیاں نیک چاہتاں ہوندیاں نیں۔

سچ دلاں نے دلاں نوں راہ ہوندے سماں رب نے اج دکھایا اے
شوہدی ترسدی سی جیہدے ویکھنے نوں سنگھنے وچ اوہو نظر آیا اے (مولا بخش کشتہ)

دل دلاں نوں چاہون تے دِل پہاڑاں توں وی آون

جے کسے نوں (بندے نوں) کسے دل دی (بندے دی) چاہت اے تے اوہ پہاڑاں یعنی (اوکھیائی کٹ) کے وی آجاندا اے۔ جیویں کہندے نیں چاہ نوں راہ اے۔

دل دی دل تے من دی من (یاں) دل دیاں دل وچ من دیاں من وچ

چپ ای چنگی، جدوں کسے دے من دی سدھر من وچ ای رہے تاں وی آکھدے نیں۔

دل سُندر گھوڑی مچھ سندر مرد رُوپ سندر گوری سنگ سندر بھینس

گھوڑی دا دل چنگا ہونا چاہیدا اے یعنی دلیر ہووے مرد دی مُچھ سوہنی ہونی چاہیدی اے۔ خوبصورتی سوانی دی چنگی تے سنگ مجھ دے چنگے ہونے چاہیدے نیں، تجربے دیاں گلاں نیں۔

دل سوڑا نہ ہووے تے جا سوڑی نہیں ہوندی

دِل تنگ نہ ہووے تے تھاں تنگ نہیں ہوندی مہانداری وچ میزبان دا جے کر دل کھلا اے تے اوہ بوہتے مہماناں واسطے وی گنجائش کڈھ لیندا اے۔

دل ہووے چنگا کٹورے وچ گنگا

ویکھو: مکّے گیاں گل مُکدی ناہیں جے منوں نہ مکائیے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جے اپنا من صاف اے تاں سارے تیرتھ تے اشنان ایہدے وچ آجاندے نیں۔

دل ہووے قرار تدے سجھے دن دیہار

بندے نوں دل دا سکون ہووے تاں ای خوشی وی چنگی لگدی اے۔

دلاں دا محرم کوئی نہ ملیا جو ملیا سو غرضی

دِل نال محبت تے پیار کرن والا غرض توں بے نیاز ہو جاندا اے ایس کر کے دوستی جتھے غرض دی ہووے اوہ دوستی سچی نہیں ہوندی دوستی اوہ جیہڑی دلوں ہووے اجیہی دوستی نہ ملن تے آکھیا جاسکدا اے۔

دلاں نوں دلاں نال راہ ہوندی اے

ویکھو: دل دلاں دے بھیتی ہوندے نیں (یاں) دل دلاں دے محرم ہوندے نیں (یاں) دل دلاں دے ضامن ہوندے نیں۔

جیہو جیہا کسے نوں دلوں جاپے اگوں اوہو جیہا ای جان دا اے۔

دلالاں نوں گھوڑی نہیں پوہندی

دلالاں نے دلالی لینی ہوندی اے گھوڑی کِلے نہیں بنھی ایس کر کے اوہ کسے وی گھوڑی نوں دلوں نہیں سلاہندے۔

دلالاں وچ دلال تے روپوں باہمنی (یاں) دلالاں وچ دلال تے سرروپوں باہمنی

کوئی بندہ اُنج تے ظاہری ڈیل ڈول وجھوں یا وا ہووے پر بڑا چلدا اپھرتا ہووے اوس بارے آکھدے نیں۔

دِلّی دا بنڑا تے کھیسے وچ سِل

دِلّی دا لاڑا تے بوجھے وچ پتھر، بنا بڑا کجھ تے کرتوت کوئی نہ ہونی تاں آکھیدا اے۔ جیویں کہندے نیں بھکھے شکین تے بوجھے وچ گاجراں۔

دلّی دا نمونہ اندر مٹی باہر چونہ

جدوں آکھنا ہووے اُتوں ہور تے وچوں ہور تاں آکھیدا اے

دلّی دی راہ تے ہر کوئی دس دیندا اے پر پلے خرچ کوئی نہیں بنھاندا

تماشبین تماشا ویکھن لئی اشکل دے دیندے نیں تے جدوں سر تے پیندی اے پرے ہو جاندے نیں مطلب اے راہ دسنا سوکھا اے نال ٹرنا یاں ٹرن دا سامان مہیا کرنا اوکھا ہوندا اے۔

پردہ چاک زلیخا دے وانگ کرنا سّسی وانگ کُرلاونا بہت مشکل
رستہ دلّی دا دسنا سہل کشتہ پلے خرچ بنھاونا بہت مشکل (مولا بخش کشتہ)

Dr. Shahbaz Malik

دِتی دے بانکے بغل وچ گاجراں (یاں) دتی دے بانکے کھیسے وچ اِتاں

ویکھو: بھکھے شکین تے بوجھے وچ گاجراں

پھوکی شکینی ویکھ کے ایہہ اکھان پایا جاندا اے۔

دلیلیں پئی تے گل گئی

جیہڑا بندہ کسے معاملے بارے سوچاں تے دلیلاں وچ پے جاندا اے تے عمل نہیں کردا اوہ کامیاب نہیں ہوندا' کامیابی واسطے سوچ وچار دے نال نال عمل دی ضروری اے۔

دم بیاجی کھیت پیاجی

رقم جیہڑی بیاج تے لئی جائے خراب کردی اے تے پوہلی تے پیازی والا کھیت کجھ پلے نہیں پاندا تے اوڑک خراب کردا اے۔

دم پلّے تے گل چلے

ویکھو: پلے ہوون دمڑے تے سویں سمجھیں ویاہ (یاں) گھر ہوون گیاں روٹیاں تے آپ آون گیاں دوہٹیاں

عزت دولت پاروں ہوندی اے۔

دم ٹھیکریاں تے بول بریک

غریب آدمی جس دے پلے کجھ نہیں ہوندا اوہ سودا لین لکیاں نمانیاں ہو کے بولدا اے۔

دم دا دم نہ دھو کھا نہ غم

چھڑے چھانٹ بندے بارے ایہہ اکھان پائی دا اے ایس لئی کہ اوس نوں اپنے سوا ہور کسے دا فکر نہیں ہوندا۔

دم دا کیہ بھروا سا' ساہ آوے نہ آوے

انسان فانی اے اک لمحے دا پتہ نہیں اک ساہ اُتے بھروسہ نہیں کیتا جا سکدا کہ اوس آونا اے کہ ایدوں پہلاں ای انسان مر جانا اے۔

دم سو جو پلّے گل سو جو چلّے

پیسہ اپنا ای چنگا اے گل جیہڑی منی جائے اوہ ای چنگی ہوندی اے۔

دم شاہو کاراں دے صبون گراں داناں (یاں) دم لگن شاہ دے سُکھے دی سراں

جدوں کسے دی محنت تے دوڑ بھج دی شاباشی یاں فائدہ دُوجا لے جائے تاں آکھیدا اے۔

دم غنیمت جانو

انسان نوں چاہیدا اے اللہ تعالیٰ نے جیہڑے ساہ ایس دنیا وچ زندہ رہن واسطے دتے نیں ایہناں نوں غنیمت جانے تے نیکیاں کر کے چنگے اعمال اگلے جہان لے کے جائے۔

دم کڈھن کم

پیسہ ہر مشکل آسان کر دیندا اے ایس نال ہر جائز ناجائز کم پورا کیتا جا سکدا اے۔

دُم نال دوستی گھوڑے نال ویر (یاں) دم نال دوستی سنگاں نال ویر

ویکھو: گُو کھانا تے گُلگلیاں توں پرہیز

جدوں کوئی اپنے فائدے لئی اِک چیز نوں قبول کر لئے پر دوجی اوسے دے نال دی نوں رد کر دیوے تاں آکھدے نیں۔

دم نہ بیلی رَنگ نہ ہتھیار

دولت ہمیش دی بیلی نہیں تے موسیقی دے سازاں وچوں رَنگ نوں ہتھیار ایس کر کے نہیں گنیا جا سکدا کہ ایہدے نال بندہ اپنی حفاظت نہیں کر سکدا۔

دم وپاری مینہہ کرسان

بیوپاری واسطے اصل زر بنیاد اے جیہڑی اوہ بیوپار واسطے لاندا اے تے نفع کماندا اے تے بارانی علاقے دے کسان واسطے بارش اصل بنیاد اے جے ہو جائے تے نفع ہوندا اے جے نہ ہووے تے نقصان۔

دماں دے رُٹھے گلیں نہیں مندے (یاں) دماں دے رُٹھے دمیں مندے نیں

حق دار حق لے کے مطمئن ہوندا اے گلاں نال نہیں

جیوں جانی تن من وچ جانی مینوں جد جانی دس آوے
ہر دم درد زبانی جانی دا ہور سخن کلام نہ بھاوے
ہر جانی ظاہر بن ملیاں ایہناں اکھیاں چین نہ آوے
ہاشم آکھ دماں دیاں رُٹھیاں پر کون گلیں پرچاوے (ہاشم شاہ)

دماں نال دمامے وجدے نیں

خرچ کیتیاں بناں کوئی سوبھا نہیں مل سکدی' شادی وچ دمامیاں دا وجنا اک تے خوشی کارن ہوندا اے دوجا ایس لئی کہ لوک آکھن کہ ویکھو کیڈی خوشی کیتی سُو تے ایہہ دمامے رقماں نال ای وجدے نیں۔

دمڑی دی بُلبُل ٹکا ہلائی

ویکھو: دھیلے دی گڈی (بڈھی) ٹکا سر منائی

جدوں کسے چیز تے اوہدی اصل نالوں دی ودھ خرچ آؤندا ہووے تاں آکھیدا اے۔

دمڑی دی ہانڈی ٹٹے کُتے دی ذات پچھانی جائے

اپنا تھوڑا جیہا نقصان کر کے تجربہ حاصل کرن لئی آکھدے نیں تاں جے بوہتا نقصان نہ ہووے تھوڑے نقصان وچ بندیاں دے سبھاواں دا پتہ لگ جائے تاں آکھیدا اے۔

دمڑی دی ہانڈی لوے اوہ وی ٹھوک وجا کے

خریدن لکیاں چیز نوں چنگی طرح پرکھن دی پکی کیتی گئی اے بھانویں چیز

Dr. Shahbaz Malik

تھوڑے مُل دی ہووے یاں بوہتے مُل دی۔

دمبڑی نہ جائے چمڑی جائے

بوہتے ای کنجوس بندے بارے آکھدے نیں۔

دمیں ڈھیریاں چمیں ڈھیر

مقصد دماں نال یاں جان لڑا کے پورا ہونداا ے یاں پیسہ خرچ کے یاں محنت کر کے کم سواریا جانداا ے۔

دن دی دُھپ رات دی بھکھ جنگ دا گہنا اے

جنگ وچ دیاں مشکلاں دا اظہار اے

دن عید تے رات شب رات

جیہڑا بندہ خوشیاں وچ کھیڈدا ہووے اوس نوں آکھدے نیں۔

دن گوایا بھوں کے تے رات گوائی سوں کے

اجیہے نکمّے بندے بارے آکھدے نیں جیہدی حیاتی دا مقصد ای کوئی نہ ہووے۔

دن لتھا تے نکما متّا

رات پئی تے نکما بندہ مچلن لگ پیا۔

دن نوں اللہ ہُو' رات نوں جندرے دھرُو

اجیہے بندے بارے آکھیا جانداا ے جیہڑا اُتوں تے بڑا پارسا بنے پر اندروں اصلوں شیطان۔

دن ہون سدھے بُھجّے اُگن مُوٹھ

ویکھو: بھاگ ہون چنگے تے مٹی نوں ہتھ پایئے تے سونا بن جاندی اے (یاں) قسمت ہووے چنگی تے بھجے اُگن موٹھ۔

حالات سازگار ہون تے ناممکن وی ممکن بن جانداا ے۔

دند پہلاں کہ وال؟ (یاں) دند پہلا کہ وال؟

جدوں کوئی اِک ضروری کم نوں چھڈ کے غیر ضروری ول توجہ دیوے تاں آکھدے نیں۔

دند ٹٹے گھر بجھے یاں بچھا نکلے بلد نوں گھر بنھ کے کوئی نہیں کھواندا

بجّل جانور نوں جیہڑا کوئی کم نہ کرے تے نرا خرچ ای ہووے اوس نوں کلّے کوئی نہیں بنھ چھڈدا' مطلب ایہہ اے کہ اجیہا بندہ جیہڑا کم دا نہ کاج دا ہووے تے صرف ویری اناج دا ہووے اوس توں جان چھڈانی پیندی اے۔

دند سن تے چنے نہیں سن' ہن چنے نیں تے دند نہیں

اوس ویلے چیز نہ ملے جس ویلے اوس چیز توں بندہ فائدہ حاصل کر سکے تے اوڈوں ملے جدوں اوس توں فائدہ حاصل نہ کر سکے تاں ایہہ اکھان پایا جاسکدا اے مطلب اے جدوں سکھ تے آرام مانن دی طاقت ہے سی نہ ملیا تے جدوں طاقت ای نہ رہی اودوں ملیا تے کیہ ملیا۔ عیدوں پچھوں تمبا پھوکنا ایں۔

دند کھاندیاں کھاندیاں گھس گئے زبان گِلے کردیاں نہیں گھسی

گِلہ گزاری بارے کہندے نیں لوک اک دوجے دا گِلہ کردیاں نہ تھکدے نیں نہ اُکدے نیں۔

دند گئے سواد گیا اکھاں گئیاں جہان گیا

منداں نال چتھ کے کھائیدا اے تاں ای کھان دا سواد آؤنداا ے تے اکھاں نال جہان دیاں رنگناں ویکھیدیاں نیں۔ ایہناں دوناں دے چلے جان نال ایہہ دونویں شکتیاں مُک جاندیاں نیں۔ اکھان دے نال جہان دا ذکر اکھان نوں ودھیرا فکر انگیز کر رہیا اے زندگی بندہ بے سوادی گزار لیندا اے پر انّھے بندے دی زندگی کوئی زندگی نہیں ہوندی۔

دند ہلّے' سنگ اُگلّے' ڈھوریاں ملے کن' کھول کھسماں ٹلڑی ہوری دے گل بنھ

دند ہلے' اگے نوں جھکے سنگ کیڑیاں کھادے کناں والے ڈنگر نوں اوہدے مالک نوں آکھیا گیا اے کہ ایس توں کنارا کشی اختیار کر کے کسے ہور ڈنگر دے گل وچ اپنی مالکی دی ٹلی بنھ' ہور ڈنگر لے

دِنے بدّل راتیں تارے آکھیں مار خصم نوں بلداں نوں نہ مارے

سویرے بدّل ورھدے نیں رات نوں کھرا ہونداا ے۔ دِنے جے کم نہیں ہوندا تے بلداں دا کیہ قصور اے مالک دی قسمت ای ایہو جیہی اے۔

دنے بولے گدڑی' رات بولے کاں' اکے تے راجہ ماریئے اکے تاں اُجڑے گراں

دن نوں گدڑ بولے تے رات نوں کاں بولے تے ایہہ بدشگنی ہوندی اے یاں تے راجہ ماریا جانداا ے یاں اوہ گراں اُجڑ دا اے۔ تجربے دیاں گلاں نیں۔

دنے پوَے پینگھ راتیں وگے وا' کہے ڈک سُن بھڈلی نہیں ورھن دا چا

دن دے ویلے قوس قزح (گڈی گڈے دی پینگھ) پوَے تے راتیں تیز ہوا چلے تے بارش نہیں ہوندی پنجاب دیس دے موسم دے حوالے نال تجربے دی گل اے۔

دنے تاں پھردی اُونی رات پوَے تاں پھروے پُونی

بے سلیقہ عورت بارے آکھدے نیں کہ سارا دن تے وہلی پھردی رہندی اے رات پیندی اے تے چرخہ کتن لئی پُونیاں پھرولن لگ پیندی اے' جیویں اُتوں پیاں ترکلاں تے کوچجی مارے چھالاں۔

دنے تے نہالی نوں دسے نہ تے راتیں بھاجڑاں ٹورے

ٹنڈاں گھڑن نہ جاندے تے مگھیاں دے استاد کم موجب تران نہ ہون تے آکھدے نیں۔

دنے کتّاں راتیں کتّاں اوہ نہ لبھے جو اُتے گھتاں

دن رات محنت کرن دے باوجود وی جدوں پوری نہ پوَے تاں آکھیدا اے۔

Dr.Shahbaz Malik

دنے نہ کتن کتنیاں رات نوں دُھمّاں گھتنیاں

کوچجی سوانی بارے آکھدے نیں جیہڑی سویر ویلے کدی نہیں رات نوں کتن بہہ جاندی اے۔

دنیا اُمید تے قائم اے

ویکھو: آس تے دنیا قائم اے۔

اُمید تے تاہنگ ہووے تے حیاتی نوں ہور بیتان دی تحریک پُنگردی اے۔

دنیا ترے پاوی کھٹ اے

ترے پاویاں والی منجی (چارپائی) اُتے بندہ نہ ٹِک کے بہہ سکدا اے نہ سکون نال سوں سکدا اے بس جھٹ نوں پیراں دے زور نال بیٹھیا ای جاسکدا اے جیوں کہندے نیں دنیا کسے چھابے پوری نہیں اتر دی۔

دنیا چلو چلی دا میلہ (یاں) دنیا مسافراں دی سراں

مٹ جان والے بندے بارے آکھدے نیں کہ انسان آؤندا اے کجھ چر دُنیا وچ ٹھہردا اے تے پھیر اگلے جہان نوں ٹُر جاندا اے۔

ے آوے چھل تے آکے گُور جاوے نکتہ جاندیاں ایہہ سمجھا جاوے

دنیا ہے سراں مسافراں دی انت چلا جاوے جو آجاوے (مولا بخش کشتہ)

دنیا رن ملاحظے دی تے فقیر دا اللہ بیلی

زنانی تے لوکائی لحاظ ملاحظے نال چنگی رہندی اے تے فقیر نوں کیوں جے ایہناں دوناں نال کوئی واسطہ نہیں ہوندا ایس لئی اوس نوں کوئی پرواہ نہیں ہوندی اوہدا توکل رب تے ہوندا اے۔

دنیا دے کم کدی پورے نہیں ہوندے

دنیاداری مکمل نہیں ہوسکدی (یاں) ات دی مصروفیت بارے آکھدے نیں

دنیا کسے چھابے پُوری نہیں

ویکھو: آری نوں اِک پاسے دندے جہان نوں دو پاسے (یاں) داتری نوں اِک پاسے دندے جہان نوں دو پاسے۔

دنیا وچ انسان نوں دُکھ ملدے نیں ایس گل نوں دسن لئی ایہہ اکھان پایا جاندا اے مطلب ایہہ کہ لوکاں نوں تُسی کدی وی مطمئن نہیں کرسکدے ہر آن تہاڈے کولوں کسے نہ کسے نوں شکایت رہے گی۔

دنیا کھچر دی مثال اے اگوں لنگھو چک مارے پچھوں لنگھو لتّ

ویکھو: داتری نوں اک پاسے دندے دنیا نوں دو پاسے

دنیا بندے نوں کسے حال وی مطمئن تے سکون والی حیاتی گزارن نہیں دیندی'

دنیا دکھاں دا گھر اے' نانک دکھیا سب سنسار۔

دنیا مطلب دی

دنیا وچ ہر کوئی مطلب دا پجاری اے۔

دوائی گلاں یاں جت یاں ہار (یاں) دو لڑدے نیں اک ڈگدا اے

کسے وی کم وچ کامیابی یاں ناکامی ای ہوندی اے۔ ہارن والیاں نوں دلاسہ دوان لئی آکھدے نیں۔

دو بھی جرگہ سو بھی جرگہ

جرگہ' اکٹھ نوں آکھدے نیں صوبہ سرحد وچ جیہڑی پنچایت اکٹھی ہوندی اے اوس نوں جرگہ آکھیا جاندا اے ایس دی بُنتر انج ہوندی اے کہ دو دا جرگہ وی ہوسکدا اے تے ان گنت بندیاں دا وی ایس کرکے اکھان وچ دسیا گیا اے کہ پنچایت دو دی وی تے ودھ دی وی ایس لئی اوس دا فیصلہ منّنا پیندا اے۔

دو بھیناں اکی پائے

جدوں کوئی اپنی کمزوری نوں چھپان لئی کسے تگڑے دا سہارا لئے تاں آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: گل انج سنی دی اے کہ دو بھیناں سن اِک ذرا غریبڑی تے دوجی امیر' اوہ کسے ویاہ تے گئیاں امیر نے نیوندرا ودھ پانا سی تے غریب نے گھٹ غریب نے کیہ کیتا بھین کولوں ویہہ ۲۰ روپے لے وچ اک اپنا رلا لیا تے نیوندرا ایہہ کہہ کے پادتا کہ اساں دو بھیناں اِکی پائے اوتھوں ایہہ گل بن گئی۔

دو پکّے تاں باراں پکّے' دو کچے تاں باراں کچے

ساون دیاں بارشاں فصلاں دیاں جڑھاں پکیاں کردیندیاں نیں۔

دو پہلوان لڑدے نیں' اک ڈھاندا اے

مقابلے وچ اک بندے نوں تے شکست ہوندی اے دوجے نوں فتح۔

دو پیاں وِسّر گئیاں یاراں دیاں دور بلائیں

اجیہے بے شرم ڈھیٹھ تے لاپرواہ بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا بے عزتی جھاڑ جھنب سگوں چھترول مگروں اوہو کم کرنوں باز نہ آئے۔

دو تے دو؟ چار روٹیاں

لوڑوند ہر معاملے نوں اپنی لوڑ دے واسطے نال ویکھدا اے۔

پچھوکڑ: بھکھا بندہ سی اوس نوں کسے پچھیا دو تے دو کنے؟ اوس جواب دتا چار روٹیاں ایتھوں گل بن گئی۔

دو تے مٹی دے وی بُرے

ویکھو: اِک اِک تے دو یاراں

اِک دے مقابلے وچ جے دو آجان بھانویں اوہ اک موجب مریڑے ای ہون تاں وی اوس نوں چت کرسکدے نیں' اتفاق لئی ورتیا جاندا اے۔

دو تھاں بندہ جھلا ہوندا اے اِک شیشہ ویکھ کے تے دوجا بال نوں ورچاندیاں

تجربے دی گل اے شیشہ ویکھ تے اپنا آپ سوارن لئی کئی پوز بناندا اے بال نوں ورچان لئی بالاں والیاں حرکتاں کردا اے۔

دوجے دی اکھ دا تیلا وی دِسدا اے اپنی اکھ دا شہتیر وی نہیں دِسدا

ویکھو: اپنی اکھ دا والا وی نہیں دِسدا دوجے دی اکھ دا ککھ وی نظر آ جاندا اے۔

اپنے عیباں ول نہ ویکھنا تے دوجے دے عیب پھول پھول بہنا۔

دوجے دے تھاں لڈو وڈھا ای جاپدا اے

ویکھو: اپنی عقل پرایا دھن وددھ دِسدے نیں۔

جدوں کوئی کسے دی امیری یاں آؤ گن دِسن لگیاں مبالغے کولوں کم لئے تاں آکھیدا اے۔

دوجے نوں کانا ویکھ کے اپنی اکھ نہیں کڈھ لئی دی

دوجے نوں ویکھ کے چنگا کم تے کر لینا کوئی بھیڑ نہیں پر بھیڑے کم دی ریس نہیں کرنی چاہیدی۔

دو دن دوڑ کے اک دن کھائے بھکھا ہووے جنیتی جائے

دو دن مزدوری کر کے کم کرے تے ایس کمائی وچوں اک دن دا خرچ کرے تاں ٹوراٹر دا اے ایس لئی کہ کسے ویلے کمائی نہیں وی ہوندی تے بچیا کم آ جاندا اے مت اے کہ جنج دا جانجی ڈھڈ بھر کے کھاندا اے ایس لئی جے کسے نے رج کے کھانا اے جانجی بنے۔ جنیت: بارات

دو دن شوق دے مُڑ او ہو گئے بھونکدے

چار دیہاڑے شوق دے مُڑ او ہو گئے بھونکے۔

نکوں سُنک کے منہ نال ملاں کیکر آ جا باز نہ تپی نوں تا ہیرے
دو دن شوق دے ہوندے نیں خوب جاناں گئے پھیر بھونکن او ہو آ ہیرے (منظور بٹ)

دو دناں دی مہمانی' تیجے دن دی بے ایمانی

پروہنے واسطے آکھیا جاندا اے کہ دو دن پروہن چاری کیتی جا سکدی اے تیجے دن پروہنا بے ایمان ای لگن لگ پیندا اے۔

دو دُناں والیو رل مل گاؤ گیت اج تہاڈے سوہلڑے بُھڑ کو نچو نیت' دو رناں دو راج سن اک رن اک راج بھانویں کتنا پٹ مرے کا جوں ہووے اکاج۔

دو رناں والیاں دا کم بہتر چلدا اے۔

دو ڈوماں وچ ڈھڈ نہیں وجدی

ویکھو: بوتیں ڈومیں ڈھڈ نہیں وجدی (یاں) دو مُلاں وچ ککڑی حرام

جدوں کم کسے اک نے کرنا ہووے تے اِک دوجے دے بھلیوے رہ جائے تاں آکھدے نیں۔

دو ڈھائی بھس چھائی' تیجی پائی تاں سُرت آئی

دو ڈھائی پائیاں تے ضائع کیتیاں' تیجی پائی تے ہوش آئی۔

ڈُور دے ڈھول سہانے

ویکھو: پھلاں دی واشنا دوروں چنگی

جدوں ڈور بیٹھے کسے دی سوبھا سُنیے پر واہ پین تے اوہ اوتا ای اوس دے الٹ نکلے تاں آکھدے نیں۔

- ڈھول دور دا سدا سہاوندا اے ویکھ لیا اے تیرے نزدیکیاں نوں
واقف حال دے گل نوں سمجھ گئے نیں تیری روشنی وچ تاریکیاں نیں
(فقیر محمد فقیر)

- جٹ کہیا سپاہی نوں سُن بھائی ڈھول سدا سہاوندے دور دے نیں
نیک اِک ہوندا اکل تار دیندا میرے ستے ای بانی فتور دے نیں
(عزیز خان شرم)

دور رہندے رشتہ دار کولوں نیڑے دا دشمن چنگا ہوندا اے (یاں) سجناں توں دور مندے' نیڑے دے دشمن چنگے

دور رہن والے رشتے داریاں سجن نالوں نیڑے وسدا دشمن ایس واسطے چنگا ہوندا اے کہ کسے مصیبت دیلے دور رہن والا رشتہ داریاں سجن مدد واسطے خبرے اپڑے یاں نہ نیڑے والا دشمن شرموں شرمی مدد کر دیندا اے یاں اوہدے نال دشمنی مکائی وی جا سکدی اے۔

دور سنیدے نیڑے آئے (یاں) دور وسیندے نیڑے آئے

جدوں کسے کم کرن دا ویلا ہولی ہولی نیڑے آ جائے تاں آکھیدا اے۔

دور گئے دی آس

بندہ گیا ہووے تے اوہدے آون دی آس لگی رہندی اے مر گئے دی آس نہیں ہوندی۔

دور گیاں دے ہاڑے گھتاں' نیڑے آیاں نوں مُر دھر پٹاں (یاں) دور گئے دے ہاوے مراں گھر آئے دے ساڑے سڑاں

جدوں ہوٹھ پچھے تے کسے دیاں صفتاں کیتیاں جان تے جدوں اوہدے نال واہ پئے تے اوہنوں نقصان اپڑایا جائے یاں بے صفتی کیتی جائے تاں آکھیدا اے۔

دو رناں دا یار خوار ہوندا اے

ایس لئی کہ اوہ دواں نوں خوش نہیں رکھ سکدا تے خبر ہون تے دونواں توں جاندا اے تے خوار ہوندا اے۔

دو رناں والے دی موت خراب (یاں) دو زالیں دا مانا (خصم) داہڑی کھودی اکھوں کانا (یاں) دو رناں دا جناں' دو سوانیاں وچ سُور

اِک دو ہٹی دے ہوندیاں ہویاں دوجی کرن والے دا حال بھیڑا ای ہوندا اے کیوں جے سوکن دا ساڑا گھر وچ ہمیشہ فتور پوائی رکھدا اے تے گھر دے ایس فتور دا بوہتا شکار خصم ای بن دا اے

دوس اپنا دادے داہڑی ویہڑے دی

ویکھو: آپ کیتی ویہڑا دادے ہگونا (یاں) آپ بی بی کوکاں مہنے دیوے لوکاں۔

Dr.Shahbaz Malik

جدوں آپ بندہ قصوروار ہوئے تے دوجے تے الزام دھرے تاں آکھیدا اے۔

دو شیراں وچ بکری بدھی

جدوں ہر پاسے مصیبت ہووے تاں آکھدے نیں۔

دو غلے دا کوئی ایمان نہیں ہوندا

گھڑی مُڑی زبان بدلن والا اپنی گل تے قائم نہ رہن والا بندہ ایماندار نہیں اکھواندا۔

دکانداری نرم دی، حاکمی گرم دی، اُگراہی بے شرم دی

دکان دار ہمیشہ حلیمی کولوں کم لئے تے چنگا رہندا اے ایس دے برخلاف جے حاکم حلیمی ورتے تے کم کوئی نہیں کردا تے جے قرض واپس لین وچ بندہ منگن لگیاں شرم کرے تے قرض واپس نہیں مل سکدا۔

دو کماں والے ترے شاباوالے

کم کرن والے دو بندے تے ہلاشیری دین والے تِن، مطلب اے پنجاں وچوں ادھے دی کم کرن والے نہیں جدوں کم کرن والے گھٹ تے رولا پان والے زیادہ ہون تاں آکھیدا اے۔

دو کھادیاں دو پلّے عاشق مار کڑدہ چلے

بے پرواہ بندے بارے کہندے نیں جنہوں بوہتا لالچ نہیں ہوندا۔

دو کھادیاں دو کھان گے چور نس جان گے

چوراں نوں کجھ کجھ سزا مل گئی اے تے کجھ ہور ملے گی تے آپ نس جان گے۔

دو گدڑاں شینہہ مار لیا سی

ویکھو: دو تے مٹی دے وی بُرے (یاں) اِک اِک تے دو یاراں

اتفاق تے سلوک لئی ورتیا جاندا اے۔

دو گھراں دا پروہنا بھکھا رہندا اے

دو گھراں دا پروہنا ایس لئی بھکھا رہندا اے کہ ایہہ ممکن ہو سکدا اے کہ ہر گھر اپنی تھاں ایہہ سمجھ لئے کہ پروہنے نے اج روٹی دوجے گھروں کھانی اے مطلب اے کہ دو پاسیاں دی اُمید نہیں رکھنی چاہیدی دو بیڑیاں وچ لتاں رکھن والا بندہ ہمیش ڈُبدا اے۔

دولت حلال حرام دا چھرا اے

دولت مند بندہ حلال تے خرچ کرے تے حرام لئی چھرا ہویا جے حرام لئی خرچ کرے تے حلال لئی چھرا۔

دولت کا ننگ بنیرے دی (یاں) دولت ڈھلدا پرچھانواں

دولت بنیرے دا کاں اے جیہڑا کسے ویلے وی اُڈ سکدا اے مطلب اے کہ دولت تے مان نہیں کرنا چاہیدا۔ رب جے ککھوں لکھ کر سکدا اے تے لکھوں ککھ وی کر سکدا اے۔

دولت والے دے سالے بہت بن دے نیں غریب دا بھنویا کوئی نہیں بن دا

جدوں دسنا ہووے کہ دولت ای سبھ کجھ اے تاں آکھیدا اے۔

دو ملاں وچ ککڑی حرام

اِک کم لئی دو بندے مقرر کر دتے جان تے ضد بازی نال اوہ کم ای خراب ہو جاندا اے یاں دو ڈاہڈیاں بندیاں وچ آیا کمزور بندہ پس جاندا اے۔

؎ توے والی تیری تے ہتھ والی میری بن گیا اوہو حساب قاضی
دو ملاں وچ ککڑی حرام جیویں اویں پھسی میں وچ عذاب قاضی (منظور بٹ)

دونویں لئی نہ بھُل توں گھوڑی مہیں سُرنگ، جیوں جیوں ہون پرانیاں تیوں تیوں کھولن رنگ

سُرنگ: ہلکے سرخ رنگ دا گھوڑا، مطلب اے کہ مجھ تے گھوڑا، گھوڑی ہلکے سُرخ رنگ دے لینے چاہیدے نیں کہ جیوں جیوں ویلا گزردا اے ایہہ اپنا رنگ نکھار دیاں نیں، مطلب اے ایہہ مال چنگا اے، تجربے دی گل اے۔

دو وَل پگ دے تے ہتھ تُرا

غریب آدمی پھوکی سفید پوشی پیا وکھاوے تاں آکھیا جا سکدا اے۔

دَہ دُنیا تے ستر آخر

جیہڑا بندہ دنیا وچ اِک نیکی کردا اے اوہنوں دنیا وچ ای دس نیکیاں مل جاندیاں نیں تے آخرت وچ ستر لبھدیاں نیں۔ ایس نیکی وچ رب دی راہ وچ دان کرنا وی شامل اے۔

دو ہتھروان ستیں پیہڑیں ویری (یاں) دو ہتھروان نمک حرام

نانکے جاکے بال عام طور تے بڑا کھرُود مچاندے نیں اکھان مخول دے طور تے وی آکھدے نیں تے جے کوئی سچ مچ نانکیاں دا ویری نکل آئے تاں سچی مچی وی آکھیا جا سکدا اے۔

دو ہیں جہانیں حکم ساتھی

حکم رب تعالیٰ دا منن والا دو ہیں جہانیں چنگا رہندا اے۔

دو ہیں ہتھیں توڑی وجدی اے

جیہڑا معاملہ ودھ جائے اوہدے ودھان وچ دوہاں فریقاں دا ہتھ ہوندا اے۔

دو یار تے تیجا خوار

دو دوست بچ جاندے نیں تیجا رلے تے خرابی پیدا ہوندی اے آکھدے نیں تیجا رلیا تے جھگا گلیا

دہیں پا کھچڑی تے چبارے رسوئی

ویکھو: ڈیڑھ پا کھچڑی تے چبارے رسوئی۔

تھوڑ پُونجیا شان و شوکت وکھائے تاں آکھیدا اے۔

دہیں دے بھلیوے کپاہ دی پھٹی نہیں کھائیدی

چنگی تے بھیڑی چیز بجن تے دُشمن وچ فرق نوں سمجھن دی ایس اکھان وچ پکی کیتی گئی اے۔

Dr. Shahbaz Malik

دے کے نہ منگ متاں پیندی ہووے جنگ

ادھار بندہ دے دیوے تے منگن تے ناراضگی دا منہ ویکھنا پیندا اے جیویں کہندے نیں ادھار محبت دی قینچی اے۔

دے نہ جانے ڈھٹی شریکاں کنوں رُٹھی

ویکھو: کیہڑا اے تے کیہڑا ای سہی

جدوں کجھ دینا آ رہیا ہووے تے بہانہ پا کے دینوں بچن لئی جتن کیتا جائے تاں آکھدے نیں۔

دے نہ گھن اجائیں لگا جن

فائدہ کوئی نہ دیوے اِنج ای جدوں کوئی دھگانے چمبڑ جائے تاں آکھدے نیں۔

دیا برابر دھرم نہیں

رحم کرنا سب توں وڈا مذہب اے۔

دیس چوری پردیس بھکھیا

اپنے شریکے برادری وچ اوہ چوری کر لئے گا پردیسوں دور جتھے شریکا کوئی نہیں ہوندا منگ کے کھان نوں وی بھیڑ نہیں سمجھے گا۔

دیسوں ملکوں باہریاں کھاہ جوایا نہاریاں

پنجاب دیس دی رہتل دی ایہہ ریت اے کہ داماد دی سیوا اپنی حیثیت توں وی ودھ کیتی جاندی اے۔

دیسی ٹٹو خراسانی دولتے

دوجیاں دی ریس کر کے اپنے گھر دی ریت چھڈن والے بارے آکھدے نیں۔

دیغ تیغ فتح

لنگر تے تلوار سدا ای چلدے رہن تے فتح ہووے سکھاں وچ عام کر کے چلدا اے مطلب اے کہ دھرم دی جت ہووے۔

دیکھا دیکھی سادھیا جوگ

ویکھا ویکھی ایویں جوگ اختیار کر لئی اے' اپنی مرضی دی تھاں دوجیاں نوں ویکھ کے ایویں کوئی کم کرن تے آکھیدا اے۔

دیگ وچوں دانہ ای چکھی دا اے

ویکھو: توڑی وچوں اِکو دانہ ای ٹوہی دا اے۔

پرکھ ویلے بندے دی تھوڑی کرتوت ای اوہدے اصل دا پتہ دے دیندی اے۔

دین تے لین زور اور داد دونویں بُرے

ڈاڈھے تے زور اور بندے کولوں جے لینا ہووے تاں ہمت نہیں پیندی تے جے اوس دا دینا ہووے تے اوس سنگھی تے نونہہ رکھ کے لے لینا ہوندا اے ایس کر کے دینا تے لینا دونویں بھیڑے۔

دین دا پاپ دین نال ای کٹیا جاندا اے

قرض واپس کرن نال ای ایس دُکھ توں چھٹکارا مل سکدا اے۔

دین فضول تے لین حکمت (یاں) دین دلیری تے لین حکمت

قرضہ دے دینا تے سوکھی گل اے پر لینا بڑی آوکھی' لین لئی سو حکمت کولوں کم لینا پیندا اے' ایہہ گل سمجھان لئی ورتیندا اے۔

دِین گوایا دُنی سیوں دُنی نہ چلی نال

ایہہ اکھان اودوں ورتیا جاندا اے جدوں کوئی بھیڑی چیز نوں حاصل کرن لئی چنگی چیز گوا بیٹھے تے مُڑ اوہ بھیڑی وی ہتھ نہ آوے۔ دنیا بنان لئی ایمان چھڈیا جاوے پر دنیا تے سدا ساتھ نہیں دیندی۔

دین مینوں ہرج گیا تے لین مینوں ورج گیا

جدوں دے کے نقصان ہووے تاں بندہ ڈردا کسے کولوں نہیں لیندا۔

دینا بھلا نہ باپ دا بیٹی بھلی نہ اِک

قرض لین دی نکھیدی کرن لئی تے دھیاں دے دُکھاں دی دس پان لئی ورتیا جاندا اے۔

؎ دینا بھلا نہ باپ دا بیٹی بھلی نہ اک
بری اوہ ناری سُندری جو دے اگوں موڑ (مولا بخش کشتہ)

دینا کدی بُڈھا نہیں ہوندا

کسے نوں کوئی چیز تحفے وچ دتی جائے' کسے تے کوئی احسان کیتا جائے ایہہ سدا تازی رہندی اے ایس لئی اوس نوں کدی وی موڑیا جا سکدا اے' تحفہ دتا جائے قائم رہندا اے موڑیا جائے پُرانا نہیں ہوندا۔ تحفہ یاں احسان کسے ویلے وی اپنے ولوں دے کے موڑیا جا سکدا اے۔

دینداری صبر نال تاں بڑے نفع دا وسیلہ اے

دِین تے ثابت قدمی نال چلنے تے اوڑک نفعے وچ رہندا اے۔

دینداریاں نوں ای دیندا اے

خیرات کرن والیاں یاں دوجیاں تے خرچ کرن والیاں نوں رب ہور دیندا اے۔

دیوا بلیا ہنیرا ٹلیا (یاں) دیپک بلے ہنیرا ٹلے

ہنیرا دُکھ تے تکلیف تے چانناں خوشی تے راحت دیاں علامتاں نیں جیویں دیوا بلن نال ہنیرا ختم ہو جاندا اے انج ای خوشی یاں راحت ملن نال تکلیف یاں دُکھ بھُل جاندے نیں۔

دیوا فقیر دی قبر تے بلدا اے

فقیر کیوں جے لالچی نہیں ہوندا اوہ دنیا دے جھگڑیاں وچ پے کے کسے دا دل نہیں دکھاندا سگوں ہو سکے تے کسے دا بھلا ای کردا اے ایس کر کے اوہدا ناں ہمیشہ لئی زندہ رہندا اے۔

؎ نام فقیر تنہاں دا باہو قبر جنہاں دی جیوے ہو

دیواراں نوں وی کن ہوندے نیں

ویکھو: کندھاں نوں وی کن ہوندے نیں۔

گل نوں راز وچ رکھن لئی بوہتی واری نہ کرن دی پکی اے۔

ے ہولی گل کر ڈنڈ نہ پا اچی سنیا ہون دیواروں نوں کن مائے
گوڈے ڈھڈھ دل کہن نوائے جاندے میتھوں کھٹا کیوں ہویا ای من ائے

(منظور بٹ)

دیوردے بھرواسے خصم گوایاہاسے

کسے دے مگر لگ کے جے بندہ موجود شکھ کولوں وی وانجیا جائے تاں آکھدے نیں۔

دیوے تھلے ہنیرا

جدوں کسے بُرائی نوں مٹان والے دے اپنے کول ای برائی پئی ہوندی ہووے تاں آکھدے نیں۔

دیوے نال دیوا بلدا اے

کوئی نیک عمل کمایا ہووے تے دُوجے اوہدے کولوں فائدہ لے کے نیک عمل نوں اگے ودھاندے نیں۔

دیوے نہ دواوے اجائیں من دکھاوے

جدوں کسے دی نزدیکی یاں صحبت دا کوئی فائدہ نہ ہووے اُلٹا نقصان ہووے تاں آکھدے نیں۔

دیوے وچ تیل نہیں تے منہ دوا کھےدا

دیکھو: اکھوں انھی تے ناں نور بھری

بت موجب تران نہ ہون بارے کہندے نیں۔ بندہ اوہ نہ ہووے جو اوہ بن دا پھرے تاں آکھیدا اے۔

دیہہ وڈّا تے ناؤں سنّج

پنڈ وڈا اے پر تاں ویرانہ‘ جس تھاں دی شہرت تاں دے حوالے نال چنگی نہ ہووے تاں آکھیا جاندا اے۔

دھ

دھاا و بندیا دھا جیہڑا متھے بچ اے کھا

اے انسان محنت کر‘ تنگ ودوکر‘ روزی روزگار واسطے دھاوے مار‘ ملنا تینوں اوہو کجھ اے جیہڑا رب تعالیٰ نے تیرے لیکھاں وچ لکھ دتا اے جدوں کوئی ودھیری تنگ ودو دگروں وی کوئی خاص کامیابی نہ حاصل کر سکے تاں آکھدا اے۔

دھا گالماں نہیں سماں

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ودھی نوں کوئی ڈر نہیں تاں آکھیدا اے۔

دھان ڈھیین تاں سبھے گھر کماد ڈھے تاں معاملے دا ڈر

فصل بارے تجربے دیاں گلاں نیں کہ جے چاول کھیت وچ کھڑے ڈگ پین تے کوئی نقصان نہیں ہوندا ساری فصل گھر آ جاندی اے پر جے کماد ڈگ پئے تے نقصان ہوندا اے ایتھوں تیکر کہ معاملہ تارن دی فکر لگ جاندی اے کہ اینی رقم وی نہیں آوندی۔

دھائیاں نال ڈیلا وی چھڑیا جاندا اے

ویکھو: آٹے نال گھُن وی پس دا اے۔

بھیڑی بہنی دے خلاف اکھان ورتیدا اے کہ بُرے بندیاں وچ بیٹھے تے اوہناں دی بلا وی اپنے سر آ جاندی اے تے نہ کرن والے گناہ وچ بندہ پھاتھا جاندا اے۔

دھائیاں والے پنڈ پرالیوں پچھانے جاندے نیں

ویکھو: تاں کیہ آ؟ پیہدی! تریوروں سنجاپی ایں

بندہ اپنی ڈیل ڈول تے لباس شکل توں دس پیندا اے کہ اوہ کس پدّھر دا اے۔

دُھپّاں لگّن تاں کنکاں پکّن

دیس پنجاب دی واہی بیجی بارے تجربے دی گل اے کہ کنک دی فصل نوں دُھپ لگے تے پکدی اے

دُدھا تھنّیں نہیں پوندا (یاں) دُدھی تھنّیں نہیں پوندی

تھناں وچوں چویا ہویا دُدھ مُڑ تھناں وچ نہیں واپس پے سکدا‘ گیا وقت پھیر مُڑدا نہیں‘ اک کم ہو جائے اوہ واپس نہیں ہو سکدا‘ ترکش وچوں نکلیا تیر واپس نہیں جا سکدا۔

دُھر درگاہوں لکھیا ڈھوڈی اُتے تھوم‘ لکھن والے لکھیا میٹن والا کون

بھاگاں وچ جو وی لکھیا اے بندے نے اُنج ای ہونا اے قسمت وچ غریبی لکھی اے تے اوس نوں امیری وچ کوئی نہیں بدل سکدا۔ قسمت تے شاکر رہن لئی آکھیا جاندا اے۔

دِھر دِھر دادینا ناں لہنا سنگھ

ویکھو: اکھوں دِتے نہ ناں نور بھری

جدوں بندہ اوہ کجھ نہ ہووے جو بن دا پھرے تاں آکھیدا اے۔

دِھرک دِھرک بھُنّی‘ پکے نہ پُنّی

نس نس کے گئی پھیر وی پکے نہ اپڑی‘ جدوں ودھیری کوشش کیتیاں وی مقصد حاصل نہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

دھرم چھوڑ دھن کوئی کھائے

بے ایمانی یاں لے کے مُکر جان والے بارے آکھیدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

دھرم دا دھرم کرم دا کرم

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بندے نوں اپنے عملاں دا پھل ملدا اے تاں آکھدے نیں۔

دھرم نالوں دھڑا پیارا

جیہڑا بندہ اپنی حمایت کرے اوہدی حمایت کرنی چاہیدی اے۔ ایسے نوں دھڑا آکھدے نیں حمایتی دی حمایت کرن دی پکّی کرن لئی ایہہ اکھان ورتیا جاندا اے۔

دھرم ہین دا اڈھ نہ مُول

بے ایمان بندے دا اعتبار نہیں کرنا چاہیدا۔

دھریا بھلّے پر لکھیا نہ بھُلّے

کِسے معاملے دی لکھت پڑھت کرن دی پکّی اے۔

دھریل رن کھری بُری' دا نے مُکے اُٹھ ٹری

اُدھالی ہوئی سوانی بھیڑی ہوندی اے بندے کول پیسے مُک جان تے کسے ہور نال اُدھل جاندی اے۔ رکھیل یاں بے نکاحی عورت دا اعتبار نہیں ہوندا۔

دھڑتھ' دلالی' ویدکی پہلوں لئے لے' جیکر پچھوں منگیئے جھگڑا جاندا پے

آڑھت (دھڑتھ) دلالی تے حکمت دی فیس پہلاں لین دی پکّی اے، کیوں جے سودا وکن تے بیمار دے ٹھیک ہو جان تے رقم نہیں ملدی تے جھگڑا اپیندا اے۔

دھکے کھاندی اُوکھلی بھکّے کھاندا چھج' جیہڑا حال کل سی اوہو حال اج

کسے خاندان دے اقتصادی حالات بھیڑے ہون تے بھیڑے ای رہن تاں آکھدے نیں۔

دھگانے دی اماں چڑھ بہو دھنگاڑے

ویکھو: سدی نہ بلائی تے میں لاڑے دی تائی (یاں) توں کون؟ میں خواہ مخواہ!

جدوں کوئی کجھ نہ لگدا اینویں ہیج لا لا دسے اینویں پیا ڈُھک ڈُھک بہوے تاں آکھیدا اے۔

دھن اوہ گیا جو کھاہدا سالے' دھن اوہ رہیا جو رکھیا آلے

سالا' بھنوئیے دا مال کھا کے واپس نہیں کردا جدوں کہ آلے وچ رکھیا مال بچ جاندا اے۔

دھن بناں منگل کتھے؟

خوشی دولت خرچ کے ای حاصل ہو سکدی اے۔

دھن پر بھانیاں جیہڑیاں توڑی سرہانے رکھ کے سوندیاں نیں (یاں)
دھن اوہ پر بھانی جیہڑی چھکے وچ رکھ کے سوندی اے

مطلب اے وڈے لوکاں دا جیرا وی وڈا ہوندا اے اوہناں کول دولت ٹک دی جاندی اے رجیاں ہویاں دے حوصلے وڈے ہوندے نیں۔

پچھوکڑ: اِک مراثن نے راتی سون لگیاں ددھ نوں جاگ لائی تے سرہانے توڑی رکھ کے منجی تے لمّی پے گئی۔ تھوڑے چر پچھوں پھیر گلاس بھر کے پی لیا۔ انج ای سویر ہوندے تیکر ددھ مک گیا۔ اصل وچ تھوڑ ہتی سی کول پیا ددھ ویکھ نہ سکی تے آکھن لگی میرے کولوں تے صبر نہیں ہویا دھن پر بھانیاں نیں جیہڑیاں سرہانے رکھ کے سوں جاندیاں نیں۔

دھن پنجابی مانواں دے جائے' جنہاں وڈے کوٹ نوائے

اشکے اوہناں پنجابی مانواں دے جمیاں نوں، جنہاں بڑے بڑے معرکے سر کیتے۔ بڑے بڑے قلعے فتح کیتے' پنجابیاں دی بہادری بارے آکھدے نیں۔

دھن پوَنا جس پوَنا اکھوایا

معمولی جیہا کم کر کے اپنی وڈیائی کردے پھرن والے بارے آکھدے نیں ہر بندہ ایہو سمجھدا اے کہ جو میں واں ہور کوئی نہیں۔

دھن جرے کھتری ددھ جرے گوجر

ویکھو: ددھ سانبھے گجریٹی دھن سانبھے کِسرانی۔

دولت دی سانبھ کھتری چنگی کردا اے تے ددھ دی سانبھ گوجر۔

دھن جھورے کھتری رن جھُورے جٹ

کھتری نوں دولت نال پیار ہوندا اے تے جٹ نوں عورت نال۔

دھن دیئے جی رکھیئے

دولت خرچ کر کے ای سُکھ حاصل کیتا جا سکدا اے۔

دھن رب اے' جیہڑا دے کے چتکار دا نہیں

ہو چھا تے سِفلہ بندہ نِکا جیہا احسان کر بہے تے گھڑی مُڑی سناندا اے۔ اجیہے ویلے اکھان پائیدا اے۔

دھن صدقہ سر دا' سر صدقہ عزت دا

جدوں آکھنا ہووے جان دا صدقہ مال ہوندا اے تے آن عزت واسطے انسان جان دی قربان وی دے دیندا اے تاں آکھیدا اے۔

دھن گئو دا جایا' جس سارا ملک وسایا

اشکے اوس بلد دے' جیہڑا گاں نے جمیا اے' ہل واہندا اے' فصل اگاندا اے تے وسیب دا سبب بن دا اے۔

دُھندپئی سیال تاں مڑا اپیندا مال' گنگی لگدی کنک نال کھیتی کدی نہ ہووے بحال

سیال دے کورے نال مال ڈنگر بیمار پے جاندے نیں کنک نوں گنگی دی بیماری لگدی اے انج کھیتی برباد ہو جاندی اے' پنجاب دیس دے موسم دے حوالے نال سیال دے لکر بارے تجربے دی گل اے

دھوواں آبادی دی نشانی ہوندا اے

وسدے گھراں وچ اگ بلدی اے تے دھوآں نکلدا اے' جتھوں دھوآں نکلے

Dr. Shahbaz Malik

اوتھے آبادی ہوندی اے۔

دھوبی دا چھیلا کدی اُجلا کدی میلا

دھوبی دا پُتر کدی دھوتے کپڑے پاندا اے کدی میلے۔

دھوبی رہے جل وچ گندی مچھی کھائے

دھوبی بھانویں ہر ویلے پانی وچ رہندا اے پر اوس دا تعلق کپڑے دھون نال ہوندا اے مچھیاں بارے اوہ کجھ نہیں جان دا تے گندی مچھی کھاندا اے۔

دھوبی دا کُتا نہ گھر دا نہ گھاٹ دا

ویکھو: شاہدرے دے چاو چ کُتی گو ہلاں توں وی گئی

ایسے بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا دوپاسے لت اڑائے تے فائدہ کتوں وی نہ اُٹھا سکے۔

یہوں پردیسیاں نال نہ لاؤنا سُنی کہے پکار پکار
گھر گھاٹ دا رہندا ناہیں عشق دی جنھوں پوے چیٹر (مولا بخش کشتہ)

اک وار تیرا جھلک پیا جنھوں نہ اوہ گھر جوگا نہ اوہ گھاٹ جوگا
تیری گلی اندر ستمگار لکھاں کردے اپنی عمر برباد ویکھے (پیر فضل)

دھوبی دی جانے چھُوہ، کپڑا اپاٹا مالکاں دا

جدوں کوئی غیر ذمہ دار آدمی کسے دا نقصان کر کے وی کجھ محسوس نہ کرے تاں آکھدے نیں۔

دھوبیاں دے گھر پئے چور اوہ نہ لٹّے، لٹّے ہور

جدوں کسے دے گھر چوری ہووے تے چور کسے دا پیا مال لے جان، یاں بنک دیوالیہ ہو جائے تاں آکھیا جاندا اے۔

دھوتی وچ سب ننگے

ویکھو: حمام وچ سب ننگے

اک تھاں جتھے سارے ای عیب دار نکل آون اوس گھڑی آکھیدا اے۔

دھُوریا دھکّا ای کرنا ایں

ویکھو: نہ دے دُھوریا میں نہیں جاندی

پہلاں کسے کم توں انکار کر دینا تے پھیر بہانے پا کے اوہ کم آپ کرن دی کوشش کرنا۔

پچھوکڑ: آکھدے نیں اِک گھمیاری دا اپنے خصم نال نت جھگڑا رہندا سی جدوں لڑدی ایہو کہندی کہ میں پیکے ٹُر جاواں گی۔ اِک دن اک کے اوس گھمیار نے آکھیا جا ٹر جا۔ اک واری چھڈ کے ہزار واری ٹُر جا تے مڑ ایہدر وَل منہ نہ کریں۔ گھمیاری غُصے نال اُٹھی تے باہر چلی گئی۔ پھیر خیال آیا اوس ایہہ کیہ کردا اے؟ سارا دن تے اوس آہنڈھ گوآہنڈھ وچ کٹ لیا۔ لوہڈا گو ویلا ہویا تے گھر جان نوں جی کیتا۔ بہانہ کوئی نہ لبھے اوس ویکھیا اوہناں دا کھوتا دُھورا روڑی تے چگدا پیا اے اوس نے اوہدی کنڈ تے ہتھ رکھ لیا شام ہوگئی سی کھوتا گھر نوں ٹُر پیا گھمیاری نال لگی جائے تے نال کہی جائے دھوریا دھکا ای پیا کرنا ایں۔

دھوکھے دی ٹٹی نہ جائے وٹی

ویکھو: کاٹھ دی ہانڈی اکو واری چڑھدی اے۔

دھوکھے بازی نال کم بار بار نہیں سَور سکدا۔

دھولی داہڑی جھاٹا خراب (یاں) دھولی داہڑی آٹا خراب (یاں) دھولی داہڑی ایڈا خراب

ویکھو: چٹی داہڑی آٹا خراب۔

جدوں کسے پکی عمر دے بندے کولوں کوئی بھیڑی کرتوت ہو جائے تاں آکھدے نیں۔

؎ لتاں قبر اندر نیت ابر اندر توبہ شکن ہو گیا خطاب تیرا
ہن تے شرم کرتوں لوکی آکھدے نیں دھولی داہڑی تے جھاٹا خراب تیرا
(عزیز خان شرم)

دھولے آئے جوانی گئی

بندے دے وال چٹے ہونے شروع ہو جان تے سمجھو جوانی جاندی رہی، تے بڈھاپا شروع ہو گیا، تجربے دی گل اے۔

دھی آئی پیکے جوائی متھا ٹیکے دھی آئی سوہرے جوائی کدوں بوہڑے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ سبھ کوئی مطلبی یار اے، مطلب پورا ہون تے کوئی نیڑے نہیں لگدا تاں آکھیدا اے۔

دھی اُسری کھان پین وسریا

دھی جوان ہو جاوے تے اوہدے ویاہ دی فکر وچ ماپیاں نوں روٹی بھل جاندی اے تے اپنا پیٹ کٹ کے وی اوہدے ویاہ لئی جوڑن دا سر بندھ کرن لگ پیندے نیں۔

دھی اَن بھاؤنا پروہنا اے

دھی ایہو جیہا پروہنا اے جس نوں گھر والے پسند نہیں کردے ایس دی وجہ ایہہ اے کہ ایس نے ویاہ کے دوجے گھر جانا ہوندا اے جتھے اوہناں دی مرضی موجب زندگی گزارنی ہوندی اے۔

دھی بھنگوڑے لے آئی اُدورے

دھی دے جمن دے نال ای ماپیاں نوں اوہدے داج بنان دا فکر پے جاندا اے۔ اُدورا اوس چکر نوں کہندے نیں جیہدے اُتے سُوتر دی اَٹی چڑھدی اے۔

دھی پرائی اُجڑی ہسن ہار الوک

ویکھو: وگے بگانی دھیوڑی تے ہسن ہار الوک۔

دوجے دی دھی اُجڑدی اے تے لوک ایس واقعے نوں سواد لے کے بیان کردے تے ہاسا ٹھٹھا کردے نیں۔

دھی توں جوائی مہنگا (یاں) دھی چھڈ جوائی پیارا

سوہرے جوائی نوں دھی توں وی ودھ خوش رکھن دی کوشش کردے نیں تاں

Dr. Shahbaz Malik

جے اوہ اگوں اوہناں دی دھی نوں خوش رکھے۔

دھی تے غریب دی آہ خالی نہیں جاندی

دھیاں دھیانیاں تے غریب بندے نوں تنگ نہ کرن دی پکّی اے۔

دھی جمدی مُغز جائے، جیہدا دُکھ وی نہ آئے

پنجاب دیس وچ دھی ماپیاں اُتے اک بھار ہوندی اے، جمن توں لے کے مرن تیکر ایس دی ذمہ داری ماپیاں اُتے ہوندی اے ایس کر کے اوہدی مرن دی اِچھا ظاہر کیتی گئی اے۔

دھی جمے تے کراں وڈیائیاں پُت جمے تے سرنہ آئیاں

جدوں کوئی بندہ کسے دے چنگے کم دے ہوجان تے آکھے کہ جے میرا ایڈا چنگا کم ہوندا تے میں ایہہ کردا اوہ کردا تے جدوں اوس دا اوہو کم ہو جائے تے اوہ شکل ای نہ وکھائے تاں آکھیدا اے۔

دھی، جوائی، بھانجا، تنے نہیں اپنا

دھی ویاہی گئی تے پرائی، جوائی ہوندا ای بگانا اے تے بھانجا بھین دا پُتر ہوندا اے تے اوہ اپنے دادکیاں دا ہوندا اے۔

دھی دا تے زمین دا پیسہ وٹیا بھیڑا ہوندا اے

دھی تے زمین نوں نہ ویچن دی پکی کیتی گئی اے۔

دھی دے مل جوائی

دھی بڑی مہنگی چیز اے اوس مہنگی چیز نوں دے کے جوائی نوں لئی دا اے۔

چھڈے کس طرح بھلا معشوق نوں اوہ جیہدے اُنہہ باغ سمائی ہووے
دے کے دل خریدیا شرم دلبر جیویں دھی دے مل جوائی ہووے (عزیز خان شرم)

دھی دھاڑا پتر پیڑا رن دُکھاں دا گھر

دھی نوں تورن نہیں جوگا، رن توں دکھی اے پر پُتر توں پھیر وی آس رکھدا اے۔

دھی دھریک تے پُتر امب

دھی دھریک وانگوں دِناں وچ جوان ہو جاندی اے تے ماپیاں نوں ڈولے پانی پیندی اے پر پُتر نوں جوان ہوندیاں پھل دیندیاں ڈھیر چر لگ جاندا اے۔

دھی رجی نوں نہ دیئے، جیہڑی پھوکاں مارے
دھی بھکھی نوں دیئے، جیہڑی سو سو شکر گزارے

امداد اوس دی کرنی چاہیدی اے جیہڑا لوڑ وند ہووے اوہ اوہدی قدر وی کردا اے۔

دھی رُسّے تے خصم منگے پُتر رُسّے تے رن

جوان دھیاں پُتراں دے روسے دا سبب ویاہ دی خواہش وی ہوسکدا اے۔

دھی سوکھی تاں پٹ دا تیر، دھی آدکھی تاں جگر دا تیر

دھی سوکھی وسدی ہووے تے پٹ دا تیر ہوندا اے (جیہڑا درد تے کردا اے جان لین والا نہیں ہوندا) جدوں کہ دھی آوکھی وسّے تے ماپیاں واسطے جگر دے تیر وانگ ہوندا اے جیہڑا ماپیاں نوں لے بہندا اے۔

دھی کانی تے نونہہ لڑاکی ڈنگی کھوہ دی لٹھ، مُڈھ پوا ہے کھیتری چارے چوڑ چپٹ

چار چیزاں بھیڑیاں اک اکھ والی دھی (جس نوں ویاہنا آوکھا) لڑن والی نونہہ (جس نال دن گزارنا آوکھا) کھیتی نوں پانی لان والی کھوہ دی ڈنگی لٹھ (جیہڑی نت کھسکدی اے) تے راہ وچ اُگائی پیلی (جیہڑی اُجڑدی اے)

دھی کسے دی مندی نہیں، نونہہ کسے دی چنگی نہیں

دیس پنجاب دی ایہہ عام ریت اے کہ دھیاں نوں ہر کوئی چنگی آکھدا اے ایہو دھی جدوں نونہہ بن دی اے تے ایسے نوں مندا آکھیا جاندا اے۔

دھی گئی ہاسے، پُتر گیا تماشے

جیہڑی دھی ہاسے بکھیڑے وچ رجھی رہندی اے اوہ مجھو ہتھوں گئی تے جیہڑا پتر گھروں باہر تماشے ویکھدا رہندا اے اوہ وی ہتھوں گیا۔ دھی تے پُتر نوں قابو وچ رکھ کے پالنا چاہیدا اے۔

دھی گھنیے جاگوں، گھوڑا گھنیے باگوں

منڈے دا ویاہ کرن لگیاں ایہہ ویکھنا چاہیدا اے کہ کون لوک نیں تے کیہڑی تھاں رہندے نیں؟ مطلب اے تھاں ٹکانہ رہت بہت ذات برادری، تے گھوڑا لین لگیاں اوس دی واگ آپ پھڑ کے اوس نوں چلا، دوڑا کے ویکھ لینا چاہیدا اے، تجربے دیاں گلاں نیں۔

دھی منجے تے ماں دھندے

کچی دھی بارے آکھیا جاندا اے کہ اوہدی ماں کم کر رہی اے تے اوہ منجی تے لمی پئی اے۔

دھی موئی تے جوائی چور

جدوں کسے دی سانجھ مطلب پاروں ہووے مطلب نہ رہے تے سانجھ وی ٹٹ جائے تاں آکھیدا اے۔ جوائی دا رشتہ دھی پاروں ہوندا اے۔

دھی نہ بھین کھا گئی بھکھی ڈائن (یاں) دھی نہ دھیہین کھا گئی کالی ڈائن

مطلب اے کہ فائدہ نہ دھی نوں اپڑیا نہ بھین نوں فائدہ بھکھی ڈائن یعنی کوئی ہور لے گیا، ایس موقعے لئی اکھان اے۔

دھی نہ رہندی ڈاری دی، پُتر رہندا لکھ ہزاری دا

دھیاں تے اوڑک دیا ہیا جانا ہوندا اے بدچلن عورت دی دھی وی ویاہی جاندی اے تے بعض ویلے لکھ پتی بندے دا پُتر نہیں ویاہیا جاندا۔

دھی نہیوں تاں کھالے نونہہ نہیوں تاں لالے

دھی دے ہوندیاں ماں تھوڑا کھا کے اوہدے لئی بچاندی اے تے نونہہ دے ہوندیاں اپنے نالوں نونہہ دے کپڑیاں دا ودھ خیال کرنا پیندا اے دھی تے نونہہ دے

ہونڈیاں ریتاں دیاں بندھناں وچ بجھنا پیندا اے۔

ڈھی والیاں دے گھر پھوہڑی

پنجاب دیس وچ دھیاں دے جمن اُتے خوشی دا اظہار نہیں کیتا جاندا سگوں دھی جمن تے انج لگدا اے پھوہڑی وِچھ گئی اے۔

دھی ہسدی آوے روندی نہ آوے

دھیاں بارے ایہہ دعا اے کہ اوہ اپنے گھر (یعنی خاوند ولوں) خوش خوش آوے دُکھی نہ آوے تاں ای ماپیاں نوں سکھ مِلدا اے۔

دھی ہسدی نہ مرے دھی وسدی نہ مرے دُھی جمدی مر جائے جس دا دُکھ وی نہ آئے

اکھان وچ ساڈے معاشرے وچ کُڑی دے مقام دی دس پائی گئی اے کہ دھی دی ایتھے کڈی بے قدری ہوندی اے دھیاں والیاں دے سر ہمیش نیویں رہندے نیں۔

دھیاں بگانا دھن ہوندیاں نیں (یاں) دھیاں دھن پرایا

دھیاں نے ماپیاں دے گھروں اوڑک ٹُر جانا ہوندا اے ایس لئی اوہ اِک قسم دی پرائی امانت ہوندیاں نیں۔

تیرا دیاہ رچاون دے لئی آکھن سبھ بھین بھراتے خویش دھیا

دھیاں دھن بیگانڑا رہن ناہیں اپنے ماپیاں کول ہمیش دھیا (مولا بخش کشتہ)

دھیاں پچھن نہ راجیاں پُتر پچے فقیر

دھی دا سانبھنا بڑا مشکل ہوندا اے اوس دا پالنا اوس دی عزت دی حفاظت کرنی پھیر اوہنوں ویاہنا تے ویاہن مگروں اپنے جیوندیاں اوس نوں سکھ نال وسانا ایس لئی دھی بھانویں دولت مند دی وی ہووے پالنی مشکل ہوندی اے تے پُتر بھانویں کنگال دا ہووے نہاتا گھوڑا ہوندا اے۔رُل کھل کے پل ای جاندا اے تے آپ ای اپنے جیون دا سامان کر لیندا اے۔

دھیاں جمدیاں نوں ہے ہے

دھیاں دا جمنا دیس پنجاب وچ اک قسم دا مہنا اے عام کر کے آکھیا جاندا اے فلانے گھر کُڑی ہوئی اوہدے نال بُری ہوئی۔

دھیاں جمدیاں نیں تے ماپے نیوں جاندے نیں

دھیاں نے کیوں جے ماپیاں دا گھر چھڈ کے خاوند دا گھر وسانا ہوندا اے اوتھے اوہدے نال کس طرح دا سلوک ہوندا اے؟ ایس دی کجھ خبر نہیں ہوندی اوہنوں سکھی رکھن لئی ماپے دھی دے خاوند تے سوہریاں نوں ہر طرح خوش رکھنا چاہندے نیں ایس لئی ہر ویلے نیوندے نیں۔

دھیاں دا پیڑ ارب توں وچ نہیں رلایا

مطلب اے کہ دھیاں دا دانا پانی ماپیاں دے نال سدا لئی نہیں ہوندا۔

دھیاں دی ماں رانی 'بڈھیپے بھرسی پانی

مطلب اے دھیاں بوہتیاں ہون تے ماں نوں کم نہیں کرن دیندیاں اوہ گھر وچ رانی بن کے رہندی اے پر جدوں اوہ ویاہیاں جان تے ماں تے بڈھیپا آ جائے تے آدکھی ہوندی اے اوس نوں گھر دا کم آپوں کرنا پیندا اے۔

دھیاں دے دُکھ بُرے

دھیاں کیوں جے پرایا دھن ہوندیاں نیں ماپے پال پوس کے ویاہندے نیں اگے جے اوہدے نال چنگا سلوک نہ ہووے تے ماپیاں واسطے عمراں دا دُکھ ہوندا اے۔

دھیاں رکنوں جنوائی پیارے

دھیاں نالوں جوائی ایس واسطے پیارے رکھی دے نیں کہ اوہ دھی نوں سکھی وسان تے ماپیاں دے دل وچ اطمینان آئے۔

دھیاں کولوں نہ ڈریئے دھیاں دے کرماں کولوں ڈریئے

ماپیاں نوں دھیاں دے لیکھاں دا بڑا وسواس ہوندا اے اکھان وچ ایسے گل ول اشارہ کیتا گیا اے۔

دھیاں' کونجاں سدا پردیسی

دھیاں پرایا دھن ہوندیاں نیں اوہناں اوڑک بابل دا گھر چھڈ کے سوہرے ٹُر جانا ہوندا اے ایس لئی کونجاں وانگ پردیسی اکھواندیاں نیں۔

دھیاں لجاں ہوندیاں نیں

دھیاں ماپیاں دی عزت ہوندیاں نیں' دھی دا غلط کیتا کم اوہدی عزت گھٹ گواندا اے ماپیاں دی دھ گواندا اے۔

دھیاں لئی پیکیاں دا بھو رادوشالیوں چنگا

دھیاں لئی ماپیاں ولوں گھٹ معیار دی دتی چیز وی قیمتی ہوندی اے۔

دھیاں نام نمانا

دھیاں دا دھن نمانا' معصوم ہوندا اے' چڑیاں وانگ ہوندیاں نیں ماپیاں گھر پلدیاں ووھدیاں نیں تے اگلے ویاہ کے لے جاندے نیں اوہ اوہناں دے سپرد کر دتیاں جاندیاں نیں۔جیہناں نوں اوہ جان دی وی نہیں ہوندی اوس نوں پچھلا سب کجھ بھلا کے ہمیش لئی اوتھے رہنا پے جاندا اے۔

دھیاں نوں پیکے نہیں وسردے (یاں) دھیاں مردیاں وی ماپے نہیں بھلاندیاں

دھیاں نوں ماپے کدی نہیں بُھلدے ایس لئی کہ اوتھے اوہناں دے جمن والے ہوندے نیں بھیناں بھرا ہوندے نیں اوہ اپنے گھر کنی دی خوش ہووے ماپیاں نوں نہیں بھلا سکدی۔

دھیاں ہتھاں دا دتا لے جانا' تے پُتاں تیری بھوئیں سانبھنی

پنجاب دیس دی ایہہ ریت رہی اے کہ دھیاں نوں جو کجھ داج وچ دتا جاندا اے اوسے تے صبر کر دی اے۔ زمین جائیداد پُتراں وچ ونڈی جاندی سی (پنجاب

Dr. Shahbaz Malik

دے مسلمان دھیاں دا حق برابر دیندے نیں) اکھان وچ ایسے ول اشارہ اے۔

دھیاں ہر اک دیاں سانجھیاں ہوندیاں نیں

پنجاب دیس وچ دی ایہہ ریت اے کہ دھی نوں سارے ماپے عزت دیندے نیں اوہدے نال پیار کردے نیں اک پنڈ دی دھی دوجے پنڈ ویاہی جائے تے دھی دے پنڈ والے اوس نوں اپنی ای دھی سمجھدے نیں' دھیاں والے ہر دھی نوں سانجھی سمجھدے نیں۔

دھیرا سو گھمبیرا

حوصلے والا بندہ گھمبیرا ہوندا اے۔

دھیریں ڈِتن نونہاں کہیں نہیں ڈِتیاں

مطلب اے دھیاں تے دے دِتیاں جاندیاں نیں ویاہ دِتیاں جاندیاں نیں پر نونہاں تے نہیں دِتیاں جاندیاں اوہ ہمیشہ واسطے کول رہندیاں نیں یعنی دھیاں نالوں نونہاں عزیز ہوندیاں نیں جنہاں نال عمر گذارنی ہوندی اے۔

دھیلا دھیلا جوڑ کدی نہ آوے تھوڑ

کفایت شعاری دا درس اے' جیویں قطرہ قطرہ دریا بن دا اے انج ای رقم دھیلے پیسے توں شروع ہوندی اے جے انسان تھوڑی تھوڑی رقم وی جوڑ دا رہے تے کم آجاندی اے۔

دھیلا نہ دیوے دھیلی دیوے

ویکھو: جٹ گنا نہیں دیندا گُڑ دی روڑی دے دیندا اے۔

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ منگن تے اوہ تھوڑی جنی شے نہیں دیندا تے موج وچ آوے تے ڈھیری چا دیندا اے تاں آکھیدا اے۔

دھیلے دی گُڈی ٹکا سر منائی (یاں) دھیلے دی بُڈھی ٹکا سر منائی

ویکھو: آنے دی گھوڑی نوں پایا دانہ (یاں) دمڑی دی بلبل ٹکا ہلائی۔

تھوڑے مل دی چیز دی سانبھ تے دونے چونے پیسے لگ جان تاں آکھدے نیں۔

توں وی دھیلے دی بڈھی تے ٹکا اُس دا سر منائی لیں خانہ خراب قاضی
گھر دے من دے نہیں دو دو ہو بیٹھے آپے بنیں توں پیا نواب قاضی (منظور بٹ)

دھیلے والا منگے روپے والا سنگے

ویکھو: پائی والا سنگے تے پڑوپی والا منگے

بوہتا حقدار شرم کرے تے تھوڑا اٹپ ٹپ کے منگے تاں آکھدے نیں۔

دھیوں پرے گالھ نہیں سروں پرے وَیر نہیں

ساڈے ایتھے دھی نوں غیرت دی نشانی سمجھیا جاندا اے ایسے لئی دھی جمی نوں بھیڑیاں گنیا جاندا اے۔ سر دی سٹ بھیڑی ہوندی اے تے عام کر کے جان لے لیندی اے۔

دھیئے سارے جگ نال لڑیں پر خصم نال نہ لڑیں

ماپیاں وَلوں دھی نوں مت دِتی گئی اے کہ اوہ ہر کسے نال لڑ سکدی اے ایہدے نال کوئی فرق نہیں پیندا پر خاوند نال نہ لڑے کیوں جے اوہدے نال فرق پیندا اے خاوند ناراض ہو جائے تے اوہدا ہور کوئی ٹکانا نہیں۔

دھیئے تیرا خصم مر جائے' ماں ماں میرا اگے ای وسن نوں جی نہیں کردا

کسے نوں اوہ گل کہنی جیہڑا پہلاں دھاری بیٹھا ہووے۔ آکھن والا اوہ گل اوہدے نقصان لئی کردا اے پر اکھوان والا اوس نوں اپنے فائدے دی سمجھدا اے۔

دھیئے گل سن نونہیں کن کر

جدوں گل کسے نال کیتی جائے تے سنان دا مقصد کسے ہور نوں ہووے تاں آکھیدا اے۔

دھیئے گھر جا اپنے

دھیاں پرایا دھن ہوندیاں نیں' ماپیاں دا گھر اوہناں دا گھر نہیں ہوندا اوہناں دا گھر تے خاوند دا گھر اے ایس لئی دھی نوں اوتھے جان دی پکی کیتی گئی اے۔

ڈ

ڈاچی کٹیا ویہہ کوہ تے ٹوڈی کٹیا ویہہ کوہ

ویکھو: کھوتے کیتا چالیہ کوہ تے گھمیار کیتا بتالی کوہ

جدوں کم کرن والے کولوں ودھ کم لین والے نوں بھج دوڑ کرنی پے تاں آکھدے نیں۔

ڈاڈھا مارے تے رون وی نہ دیوے

ویکھو: زوراور مارے تے رون وی نہ دیوے (یاں) تالے کوہندے نال رون نہ دیندے۔

جدوں کوئی سختی وی کرے تے فریاد دی کرن نہ دیوے تاں آکھیدا اے۔

ڈاڈھی پکی پئی

جدوں کوئی کسے نوں چالاکی نال کوئی کم کرن تے مجبور کرے تے اوہ کم نہ ہو سکے تاں کہندے نیں۔

پچھوکڑ: اک میاں بیوی ڈھیٹھ پروہنے نوں نسان لئی جھوٹھ موٹھ دوجے کمرے وچ لڑے۔ پروہنا اوس ویلے تے چلا گیا میاں کہن لگا میں تاں ڈاڈھا پکا پیا کندھاں نال مریندا رہیا' ماری میں وی نہیں' بیوی کہن لگی میں وی ڈاڈھی پکی پئی سکے سنگھ اڑاندی رہی' روئی میں وی نہیں' مہمان جیہڑا اجے گیا نہیں سی آکھن' میرا ناں اے گوردتا منجی ڈاہ پچھواڑے سُتا گیا میں وی نہیں۔ ایتھوں گل بن گئی' ڈھیٹھ پروہنیاں بارے آکھدے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

ڈھے آندے پی پی وہندے شُہدے پیاسے رہندے

جدوں حیثیت والے تے زوراور اگے ودھ ودھ فائدہ اُٹھالین تے بے حیثیت وچارے وانجے ای رہن تاں آکھیدا اے۔

ڈاڈھے تے پھر نہ آوے ہینے نُوں لتّاں مارے

ویکھو: ڈاڈھے اگے بول نہ سکاں ماڑے تے گھرّم

طاقت ور دا مقابلہ نہ کرے تے کمزور نوں لتاں مارے، ماڑے تے ساریاں دا وس چلدا اے۔

ڈاڈھے تے پھرّے نہ تے ہینے تے چڑھے نہ

زوراور نال مقابلہ نہیں کردا تے کمزور اُتے چڑھائی نہیں کردا۔ اصلوں شریف بندے بارے آکھیا جاندا اے۔

ڈاڈھے اگے بول نہ سکّاں ماڑے تے گھرّم

جدوں کوئی زوراور اگے بولے نہ تے نمانے نوں ڈھاڈھا مارے تاں آکھدے نیں۔

ڈاڈھے دا بھیال اٹھدیاں بیٹھدیاں گال

جے کسے زوراور، طاقت ور بندے نال بھائی والی دا کم کرلیا جاوے تے اوہ نکی نکی گل تے جھاڑاں پاندا اے جیویں کہندے نیں ڈاڈھے نال بھیالی اوہ منگے حصہ اوہ کڈھے گالی۔ طاقت ور نال ماڑے بندے دی بھائی والی وچ ماڑا بندہ آؤ کھا ہوندا اے۔

ڈاڈھے دا ڈن ہر حال من

زوراور دا جرمانہ منا پیندا اے، مطلب اے طاقت ور اگے بندہ بول نہیں سکدا نقصان اٹھالیندا اے۔

ڈاڈھے دا ستیں ویہیں سو

ویکھو: زوراوراں دا ستیں ویہیں سو

جدوں کوئی ظالم اجیہا ظلم کرے کہ دُوجا بول ای نہ سکے تاں آکھیدا اے یاں جدوں کوئی کسے نال معاملہ کردیاں بے انصافی کرے تے کسکن وی نہ دیوے تاں آکھدے نیں۔

اساں منگیا خیر تے ویر لیا مینوں ماریو نال پھوٹیاں دے
وارث ڈاڈھیاں دا سو ست ویہیں ہاڑے رب اگے کمزوریاں دے (وارث شاہ)

ہوندا ڈاڈھے دا ستیں ویہیں سو پورا تویں جتیوں میں ہن ہار گیا
گذر سنگھی کوئی تدھ دے کول دسدی یا بزرگ تینوں کوئی تار گیا (منظور بٹ)

ڈاڈھے دا کھلّا تے ہینے دا مندا

مطلب اے طاقت ور جُتیاں ماردا اے تے کمزور صرف گالھ مندا ای کڈھ سکدا اے۔

ڈاڈھے دا ہاسا غریب دا بھجے پاسا

ویکھو: مورکھ دا ہاسا بھن لئے پاسہ (یاں) جٹ دا ہاسا بھن لئے پاسا

ہاسے مذاق وچ دوجے دا نقصان کردین والے بارے کہندے نیں۔

ڈاڈھے دا ہتھ چلے ماڑے دی زبان (یاں) ڈاڈھے دی مار لِسّے دی گالھ

زوراور مار سکدا اے پر ماڑا مار دا جواب مار نال نہیں تے زبان نال دے سکدا اے۔

ڈاڈھے دی بھیالی گھر باہر دی رکھوالی

جے کسے زوراور زمیندار دے نال کوئی کاشتکار بھائی والی یاں بٹائی تے واہی بیجی کرلئے اوس نوں کاشتکاری دے نال نال زمیندار دے گھر دا کم وی کرنا پیندا اے۔ ایتھوں تیکر کہ مزارعیاں دے بال بچے وی زمیندار دے کامے ہوندے نیں، جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ طاقت ور نال بھائی والی دا کم مشکل وچ پاندا اے تاں آکھیدا اے۔

ڈاڈھے دی منت (ونڈ) گردن تے لت

زوراور نال جدوں گنتی منتی یاں ونڈ تقسیم کرن لگیئے تے اوہ زبردستی اپنی گل منواندا اے۔

ڈاڈھے دے دو حصے

مطلب اے طاقت ور دے دو حصے ہوندے نیں، اک حصہ اوہدا تے اک طاقت دا، زوراوراں دا ستیں ویہیں سو۔

ڈاڈھے کولوں ڈریئے کجھ اگے وی دھریئے

زوراور کولوں ڈر کے جدوں کوئی چٹی بھرنی پے جائے تاں آکھدے نیں۔

ڈاڈھے نال بھیالی اوہ منگے حصہ تے اوہ کڈھے گالھی (یاں) ڈاڈھے نال آنہہ تے مروڑ بھنّے بانہہ (یاں) ڈاڈھے نال برابری، اُجڑ جان دی نیت (یاں) ڈاڈھے نال رادھی کیہی من وچ شادی

ویکھو: تگڑے ماڑے دی بھنجالی اوہ منگے حصہ اوہ کڈھے گالھی (یاں) زوراور دی بھیالی اوہ منگے حصہ اوہ کڈھے گالھی

زوراور نال ماڑے دی بھائی والی ہووے تے معاملہ کرن لگیاں زوراور آپ بوہتا فائدہ لے جاندا اے اکھاناں وچ ایہو مت دتی گئی اے کہ ڈاہڈے یاں لڑاکے بندے نال بھائی والی نہیں پانی چاہیدی، ایس وچ ماڑے تے بھلے مانس دا نقصان ہوندا اے۔

ڈاڈھے نال وپار تے ڈیندیں گھندیں سائیں

آپ توں ودھ حیثیت والے نال رل کے بپار کریئے تے لیندیاں دیندیاں سائیں سائیں کہنا پیندا اے، ڈر دیاں ڈر دیاں لیکھا کرنا پیندا اے، بندہ کھل کے گل نہیں کرسکدا۔

ڈاروں وچھڑی کونج پھیر ڈارے نہیں رلدی

ڈاروں وچھڑی کونج دی مثال نال ایہہ سمجھایا گیا اے جیہڑا بندہ ملت توں وچھڑ

Dr. Shahbaz Malik

جانداا ے اوہدا کوئی ٹکانہ نہیں ہوندا جیویں کہندے نیں۔

فرد قائم ربطِ ملت سے ہے تنہا کچھ نہیں
موج ہے دریا میں اور بیرونِ دریا کچھ نہیں

اتفاق وچ برکت اے

ڈالی ڈالی ہور پھل، پھل پھل ہور سواد

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اکو گھر دے بندیاں دے سبھاواں وچ فرق ہونداا ے تاں آکھدے نیں۔

ڈانگ ماریاں پانی دو نہیں ہو جاندا

ویکھو: پانی وچ سوٹا ماریاں پانی دو نہیں ہو جاندا (یاں) لاٹھی مارن نال پانی دو نہیں ہوندا۔

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ خون دے رشتے اوڑک اِک مک ہو جاندے نیں۔ تاں آکھیدااے۔

لاٹھی ماریاں پانی نہیں دو ہوندا ہوندا نوہاں تھیں ماس جُدا نا ہیں
تیرے بھائی لیندے ساہ نال تیرے تہمت اوہناں سرور کھالا ناہیں (منظور بٹ)

ڈانواں ڈول دی مٹی خراب

تجربے دی گل اے کہ ڈِھل مِل یقین بندہ حیاتی وچ ہمیش خطا کھانداا ے انسان نوں معاملیاں بارے سوچ وچار کرن توں بعد یقین نال کوئی فیصلہ کرنا تے قدم اٹھانا چاہیداا ے نتیجہ رب تے سُٹ دینا چاہیداا ے۔

ڈائن آپ تے مر گئی دندلاہ کے آلے وچ دھر گئی اے (یاں) ڈائن مر گئی دند سٹ گئی

جدوں کوئی آپ تے چلا جائے پر اوہدا خوف باقی رہے تاں آکھدے نیں۔

ہندوستان اندر پاکستان بنیا ڈُبی بیڑی اسلام دی تر گئی اے
مسلمان غلام آزاد ہو گئے اتے نانی انگریز دی مر گئی اے
ایہہ وزیر امیر تے جج افسر جاندی واری تعیّن جو کر گئی اے
ڈین آپ تے رگئی اے ناصر دندلاہ کے آلے وچ دھر گئی اے (حکیم شیر محمد ناصر)

ڈائن دا گھر وی اُتھائیں بالاں دے کھیڈن دی جا وی اُتھائیں

جدوں کوئی مجبوری پاروں اپنے دشمناں دے وچ رہندا ہووے تاں آکھدااے۔

ڈائن دے گُھر منڈا

ویکھو: چُول گُتی جلیبیاں دی راکھی (یاں) جواں دا بوہل تے کھوتا رکھوالا (یاں) بلی دودھ دی راکھی

جدوں کوئی چیز اجیہے بندے دے سپرد کیتی جائے جو آپ اوسے چیز دا لوڑوندیاں بھکھا ہووے تاں آکھیدااے۔

ڈُب موئی ڈیکے نہ سوہرے نہ پیکے

عاشق معشوق بارے آکھدے نیں کہ اوہ نہ اگے جوگا رہندا اے نہ پچھے جوگا نہ سوہریاں دی خبر ہوندی اے نہ پیکیاں دی۔

ڈُبدے سُورج نوں کدوں کسے نے پانی دتّا اے

ہر کوئی چڑھدے سورج دی پوجا کردااے جس بندے تے دِن چنگے ہون ہر کوئی اوہدے ول ای جُھکداا ے تے تنزل دے شکار بندے ول کوئی نہیں آوندا۔

ڈُبدے نوں تیلے دا سہارا ہونداا ے

اکھان اصل وچ اُردو دااے۔ ڈوبتے کو تنکے کا سہارا۔ پنجابی وچ ورتینداا ے اودوں آکھیدااے جدوں کسے نوں دُکھ تکلیف وچ رتا جنی وی امداد ملے تے اوہ قبول کرن لئی اوتاولا ہووے۔

ڈُبی تاں جے ساہ نہ آیا (یاں) ڈُبے تد جے ساہ نہ آیا

جدوں تیکر ساہ وچ ساہ ہونداا ے بندہ ہتھ پیر مارداای رہنداا ے۔ انج ای مصیبت ویلے بندہ مصیبت نوں مکان لئی اپنا چارہ تے کردااے تے جدوں وسّوں گل باہر ہو جائے پھیر کیتا کجھ نہیں جا سکدا۔

ڈُبی تاں جاں آیا نہ ساہ جانیں میں کیہ جاندی ساں ایہدی کار بچہ
کدی چاچے دیاں کدی یاد رکھیں بابا کرے گا گھوڑے وار بچہ (منظور بٹ)

ڈُبی لہندے لبھدا چڑھدے

اجیہے کوتے بندے دے جانوں بارے آکھدے نیں جیہڑا ہمیش پٹھا جاندا سی۔

پچھوکڑ: آکھدے نیں اِک بندے دی سوانی ہمیش اوس دے آکھن توں اُلٹ عمل کر دی ہوندی سی جے اوس آکھنا لہندے ول جائے اوس چڑھدے ول جانا تے جے اوس آکھنا ایہہ کم نہ کرے تے اوس سگوں کرنا ایہہ اکھڑ زنانی اِک واری نہر توں پانی لین گئی تے ڈُب موئی اوس دی بھال شروع ہوئی تے سارے لوکی لہندے پانی ول اوس نوں ڈھونڈن پر اوس دا خاوند چڑھدے ول، لوکاں سبب پچھیا تے اوہ اگوں آکھن لگا میری جنانی ہمیش پٹھا کم کر دی سی اوہ ایسے پاسے ای گئی ہونی ایں۔

ڈھا منہ مِٹھا

مطلب اے ویکھے ہوئے مٹھے ہوندے نیں زندہ اولاد مر جان والیاں نالوں زیادہ عزیز ہوندی اے۔

ڈھی چٹی چمبڑی تے بھل گئی امبڑی

ماں نے ورلبھن لئی لاڑا گوار چٹا ویکھیا اوس دیاں کرتوتاں نہیں ویکھیاں (ایہو گل ووہٹی بارے وی کہی جا سکدی اے) مت ایہہ اے ویاہ ویلے صرف شکل صورت ای نہیں ویکھنی چاہیدی بوہت ساریاں دوجیاں چیزاں دا ویکھنا وی ضروری اے جیہڑیاں گھر وسان لئی ضروری ہوندیاں نیں۔

ڈھی نہ بھالی تے میں لاڑے دی سالی

ویکھو: سدی نہ بلائی تے میں لاڑے دی تائی

جدوں کوئی آپ ای خواہ مخواہ ساک بن بن بہے یاں بے تعلق پیا تعلق جوڑے

Dr. Shahbaz Malik

تاں آکھدے نیں۔

ڈڈاں دی پنیری کدی اِک تے کدی ڈھیری (یاں) ڈنڈاں دی پنیری کدی اِک تے کدی ڈھیری

جدوں بھانت بھانت دیاں بولیاں تے خیالاں والے اِک تھاں کٹھے ہو جان تاں آکھیدا اے

ڈڈ پوسی کنگن، ڈانگو ڈانگ کیاہ لیف دی نُکل مار کے چھلیاں وچوں جاہ

فصلاں بیجن ویلے درمیانی فاصلہ دسیا گیا اے

ڈردار ہو خدا توں نہ کر مان تران

اسلامی تعلیمات وچ مُڈھلا اصول ایہہ اے کہ اللہ تعالیٰ جیہڑا خالق تے مالک اے، جیہڑا نافرماناں لئی قہار تے جبار وی اے ایس توں ڈردے رہنا چاہیدا اے جے دنیا وچ اوہدی ہدایت تے نہ چلے تے قیامت والے دن سزا ملے گی، سگوں اوہ تے نافرمان نوں دُنیا اُتے وی سزا دے سکدا اے ایس لئی بندے نوں رب توں ڈرن تے اپنی طاقت تے مان نہ کرن دی پکی اے۔

ڈردی ہر ہر کردی

بوہتا ڈرن والے بندے بارے آکھیدا اے یاں جدوں کوئی مار توں ڈردا پہلاں ای توبہ توبہ کرن لگ پئے۔

ڈِسن دا چِن ہے، اُونویں بھان بھن ہے

ویکھن نوں چن ورگا اے اُنج بارہ بھن والا اے، روشن چہرے والے وی منحوس ہو سکدے نیں۔

ڈسن دے من موچلے، گپّن دے گپناوُ

ویکھن نوں بھولے بھالے اندروں مال ہضم کرن والے، باہروں معصوم اندروں چالاک۔

ڈرک ڈرک کردی موئی تے پیکے نہ پئی

پیکے جان لئی تھیرا روندی تے کُرلاندی رہی پر اگلیاں نہ جان دِتا۔ چاہت دے باوجود کم نہ پورا ہو سکے تاں آکھیدا اے۔

ڈگ ڈگ کے سوار ہوئیدا اے

کوئی وی کم ماہرانہ طریقے نال سکھن نال پہلاں تکلیف اٹھانی پیندی اے۔

اکھاں نال گلاں کر کر کوارے یئے توں دتا ماں تے پیو نوں بھنڈ ہیرے
ڈگ ڈگ کے خوب سوار ہوئیوں دیویں لڑدیاں مول نہ کنڈ ہیرے (منظور بٹ)

ڈگی کھوتے توں غصہ گھمیار تے

ویکھو: پٹھے کھا گئی گاں تے غصہ وچھے تے (یاں) کوٹھے توں ڈگ پئی ویہڑے نال رُس پئی (یاں) لڑی گھمیار نال کن مروڑے کھوتے دے (یاں) لڑی گھر دیاں نال دادے پئے گوانڈھیاں دے۔

جدوں کوئی کسے ہور دا غصہ کسے ہور تے کڈھن لگ پئے یاں نقصان تے کوئی کرے تے بولن کسے نوں ڈیہہ پئے تاں آکھدے نیں۔

لڑیں کسے دے نال بھی جے ہیرے خشکی چھانٹی ایں میں غم خوار اُتے
کہے منظور ایہہ خوب انصاف تیرا ڈگی کھوتے توں غصہ گھمیار اُتے (منظور بٹ)

ڈُلھے بیراں دا کجھ نہیں وگڑیا

ویکھو: اجے ڈلھے بیراں دا کجھ نہیں وگڑیا

جدوں معاملہ حالی وی سدھ ہو جان والا ہووے تے اوس نوں قابو کرن دی پکی لئی آکھیدا اے۔

ڈنڈا پیر اے وگڑیاں تگڑیاں دا

ویکھو: چندرے دا جھاڑا چھتر نال کریدا اے

جدوں کوئی بھلمن ساؤ نال باز نہ آوے تے سختی کرنی پئے تاں آکھیدا اے۔

عشق پیر ہے عاشقاں ساریاں دا تے داؤد ہے زرہ نواسیاں دا
سوٹا پیر ہے وگڑیاں تگڑیاں دا بھکھ پیر ہے بھکھیاں پیاساں دا (سید وارث شاہ)

ڈنڈا اکر یر دا نہ مرشد دا نہ پیر دا

ویکھو: تلوار کسے دی متر نہیں۔

طاقت اوہدی جیہدے ہتھ وچ ہووے۔

ڈنڈی پوندی پیکیاں دے در تے

مطلب اے رستے تے ٹری تے جھٹ پیکے جا اپڑی، اجیہی ویاہی سوانی جیہڑی ہر ویلے پیکیاں دیاں ای گلاں کردی رہے یاں پیکے وڑی رہے تے سوہرے دل نہ لائے اوس بارے آکھیدا اے۔

ڈنڈی نہ مار اندر تول نہ سُن گاہک دے بول

دکاندار دا تول پورا ہووے سگوں ودھ تولے تے گاہک گلاں نہیں کردا، دکاندار نوں پورا تولن دی پکی اے۔

ڈنگر اپنا گھر نہیں بھلدا

ڈنگر ایس کر کے گھر نہیں بُھلدا کہ اوہ روز آوندا جاندا اے۔ جس کم نال اپنائیت ودھیری ہو جائے اوس بارے آکھیدا اے۔

ڈوجنے ڈاڈھے ہوندن، ہِک جیہڑا دریا دے پاروں کھڑ، تے مندے کڈھے بیا جیہڑا منہ تے گُوڑ ما ے

تجربے دی گل اے کہ دریا دے پاروں گالھاں کڈھن والے بندے دا بندہ گالھاں نال ای جواب دے سکدا اے اوس نوں ہور کسے ڈھنگ نال بند نہیں کر سکدا انج ای جیہڑا بے شرم ہو کے منہ تے جھوٹھ بولے اوہدا وی اُپا نہیں ہوندا ایس واسطے دوناں نوں ڈاڈھا آکھیا گیا اے۔

ڈوڈے لشکے یار کھسکے

ویکھو: جوں لشکے تے یار کھسکے

Dr. Shahbaz Malik

کم دے بندے محنت توں گھبراندے نیں ڈوڈے لشکن دا مطلب اے کہ واڈھی نیڑے آئی تے اوہناں نوں واڈھی کرنی پینی اے ایس کر کے کنارہ کر گئے۔

ڈورا دو واری ہسدا اے

بولا بندہ اک واری تے اوس ویلے بندیاں دی ریس کر کے ہسدا اے جدوں گل ہووے دوجی واری اودوں جدوں اوہ گل نوں جان دا تے سمجھدا اے۔

ڈورے اگے گاؤنا گونگے اگے گل، انھے اگے نچنا تریئے جھل ولل

مطلب اے کہ بولا سُن نہیں سکدا گونگا جواب نہیں دے سکدا اتے انھا ویکھ نہیں سکدا ایس لئی ایہہ تنے کم جے ایہناں ساہمنے یاں ایہناں نال کیتے جان تے اینویں ای جاندے نیں۔

ڈوز ایس دا ونڑا جیویں ڈو کتیاں وچ سُور

ویکھو: دو رناں والے دی موت خراب (یاں) دوز ایس دا مانا (خصم) داہڑی کھودی اکھوں کانا۔

دو دو بٹیاں والے بندے دی مثال انج دتی گئی اے جیویں اک سُور نوں دو کتیاں نے گھیریا ہووے مطلب اے کہ بوہتے ویاہ کرن والا بندہ خراب ہوندا اے۔

ڈولی کڈھن ماپے تے منجی کڈھن سوہرے

مشرقی سماج (ہند پاک) دا ایہہ سماجی رواج اے کی دھی نوں ایہہ سبق دتا جاندا اے کہ اوس نے سوہریاں دے گھر ہر صورت وچ وسنا اے بھانویں اوہدی ویاہتا حیاتی عذاب وانگ ای گذرے مطلب اے اوس دی جے سوہرے گھر ڈولی گئی اے تے جنازہ ای نکلے۔

ڈولی نہ کہار بی بی بیٹھی اے تیار

جدوں کوئی کسے بندوبست دے بغیر کسے کم لئی تیار ہو جائے تاں آکھیدا اے۔

ڈولھ رت کھا بھت

جیہڑا بندہ خون پسینہ اک کر کے محنت کر کے کم کرے گا (چاول بیجے گا) اوہ فائدہ حاصل کرے گا۔ (چاول کھاوے گا)

ڈوم اگے ڈوم گائے دسو کیہ انعام پائے

ڈوم مراثی دے ساہمنے جے ڈوم مراثی ای گائے تے اوس نوں ایس واسطے انعام نہیں مل سکدا اکہ اوہدے ساہمنے اوس کوئی نواں کم نہیں کیتا اوہ خود ایہہ کم جان دا اے اوہ انعام لین والیاں وچوں اے دین والیاں وچوں نہیں۔

ڈوم دا تیر رب جھوٹھ کرے

ڈوم نوں لڑائی نہیں آوندی اوس نوں تیر چلانا پئے تے ایہو آکھدا اے کہ رب جھوٹھ ای کرے کہ مینوں تیر چلانا پئے۔

ڈوم ڈانگری نہیں دانا ہوندے

عام گل بنی ہوئی اے کہ مراثی سیانے نہیں ہوندے۔

ڈوم کوں ملیا نائی، اوں کڈھیا شیشہ اوں ڈھولکی وجائی

جدوں دسنا ہووے کہ ہر کوئی اپنے پیشے دی وڈیائی کردا اے تاں آکھیدا اے۔

ڈوم نہ بیلی رکنگ نہ ہتھیار

مراثی دی یاری پکی نہیں ہوندی تے کنگ کوئی اجیہا ہتھیار نہیں کہ بندہ اوہدے نال اپنی حفاظت ای کر سکے۔

ڈوم وجائے چپنی ذات وکھائے اپنی

ڈوم مراثی دا ہتھ تے منہ نچلا نہیں رہ سکدا، عام طور تے بیٹھدیاں اُٹھدیاں اوہ ایس دا اظہار کر دیندا اے مطلب اے جے اوہدے ہتھ وچ گھڑے دی چپنی آ جائے تے اوسے نوں وجان لگ پیندا اے انج اوہدی ذات دا پتہ لگ جاندا اے۔

ڈوماں دی شادی تے سبھے ججمان

مراثیاں دی شادی وچ سارے ای سردار ہوندے نیں نوکراں دے کم وچ کوئی خدمتگار نہیں ہوندا۔

ڈوماں دی کھٹی، گئے گُتے پاء

ڈوم، مراثیاں دی کمائی گُتے لے گئے مطلب اے جیہڑے پہلاں ای کم نہ کردے ہون اوہ جے کم کرن لگ پین تے اوہناں دی کمائی کئی واری ضائع ہو جاندی اے۔

ڈوماں دے گھر سو ہلے من بھاؤندے گاؤن (یاں) ڈوماں دے گھر ویاہ جیوں بھاوے تیوں گا

جدوں کوئی بندہ اپنے ہنر نال اپنا کم آپ ای سوار لئے تاں آکھدے نیں۔

ڈوماں دے گھر گنجی ٹپ ٹپ توڑے منجی

نکھد بندیاں دے گھر اک ہور نکھد رل گیا اے جیہڑا اوہناں کولوں وی اک ہتھ اگے اے۔

ڈومنی دا پُت چپنی وجائے

ویکھو: ڈوم وجائے چپنی ذات دکھائے اپنی

مراثی دا پُتر ہر ویلے مراث پُنا کھلاردا اے۔

ڈومنی دی ریت نہیں کنجری دی توفیق نہیں

ویکھو: چاندی دی ریت نہیں سونے دی توفیق نہیں۔

اجیہے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا ہر کم وچ انتاں دا خرچ کرن دا عادی ہووے تے جے نہ کر سکے تے پھیر گھٹ خرچ والا وی کم نہ کرے۔

ڈومنی دی نتھ کدی نک کدی ہتھ

ویکھو: ہوچھی رن دی نتھ کدی نک کدی ہتھ (یاں) بھکھے جٹ کٹورا لبھا پانی پی پی آپھریا۔

جدوں کسے تھوڑے ہتے نوں کوئی ودھیا شے مل جائے تے اوہ اوہدے کولوں حدوں باہرا کم لے ایتھوں تیکر کہ فائدے دی تھاں نقصان تیکر اپڑ جائے تاں

Dr. Shahbaz Malik

آکھدے نیں۔ ہو چھے سفلے گھٹ ظرف والے بندے نوں کوئی حاکمی مل جائے تے اوہ اوس نوں غیر ضروری ورتے تاں وی آکھدے نیں

ڈوہتری او تائیں جے تائیں نانی جیندی آئی

جدوں تیکر نانی جیوندی ہووے دوہتری اودوں تیکر ای ہوندی اے بعد وچ کوئی نہیں پُچھدا

ڈوہنگے واہ ہل تیرے گھر وچ نوکری

واہی بیجی وچ محنت تے دل لا کے کم کرن دی پکی اے تے آکھیا گیا اے کہ تینوں کتے جا کے نوکری کرن دی کیہ لوڑ اے محنت کر تے رج کے کھا تیرے تے اپنے گھر وچ کم ہے اے۔

ڈیڑھ بکائن میاں دھریکاں دی چھانویں

ویکھو: ڈھائی بُوٹیاں تے پھتو باغبان (یاں) ڈھائی ٹوٹروں تے ڈیڑہ ڈپھروال (یاں) ڈوڈھ مکان میاں بھگوان۔

جدوں کوئی تھوڑ پونجیا اپنی تھوڑی پونجی تے ای پُھلیا پھرے تاں آکھدے نیں۔

ڈیڑھ پا کھچڑی چبارے رسوئی

ویکھو: دہیں پاء کھچڑی چبارے رسوئی (یاں) گھر بُھکھ بوہے آگے ڈیوڑھی

جدوں تھوڑ پونجیا بندہ بڑی پھوں پھوں وکھاوے تاں آکھدے نیں۔

ڈیڑھ پڑوپی کنگی پھلیہوں گوندی آ

کسے کم وچ اپنا حصہ گھٹ ہوناتے رولا بوہتا پانا' اجیہے بندے بارے آکھیدا اے۔

ڈیڑھ کوڈی نیوندرا جالندھروں گوندی آئے

ویکھو: آئے یار لوری (لاہوری) پُش پُش گھنی محبت تھوڑی

جدوں کوئی بندہ اُتوں اُتوں بج بڑے لائے وچوں خالی ہووے تاں آکھیدا اے۔

ڈیساں ہک وصل چیساں ساری فصل

اک گنڈھا دیاں گا تے اوہدے بدلے اُگی ہوئی ساری فصل چکاں گا' اک دے بدلے دس لین والے بندے بارے آکھدے نیں۔

ڈیکھ پرائیاں ڈھیریاں دھتالو اکھاں پھیریاں

دوجیاں دی دولت ویکھ کے دھتالو (لالچی سوانی) نے اکھاں پھیر لئیاں' مطلب اے لالچی بندے لالچ پاروں دھوکھا دے جاندے نیں۔

ڈیون آلے دیاں سو گالھیں سُنیاں وینْدن

دین والے دیاں سو قسم دیاں گلاں برداشت کرنیاں پیندیاں نیں' جتھے فائدہ مِلدا ہووے اوتھے تکلیف برداشت کیتی جاسکدی اے۔

ڈھ

ڈھائی ٹوٹروں تے ڈیرہ ڈپھروال (یاں) ڈھائی ٹوٹرو تے پھتو باغبان (یاں) ڈھائی بوٹے تے پھتو باغبان

ویکھو: ڈیڑھ بکائیں میاں دھریکاں دی چھانویں

جدوں کوئی تھوڑ پتا بندہ اپنی تھوڑی پونجی تے ای پُھلیا پھرے تاں آکھدے نیں۔

ڈھائی بُوٹیاں تے باغبان فتو گنڈھی سُنڈھ لدی ہٹ پان لگوں
ٹِنڈ وچ دارو لاگا نال شاہاں میاں جان کے منہ دی کھان لگوں (سید وارث شاہ)

ڈھائی دن بھیڈ تے وی جوانی آ جاندی اے

بندہ جوانی وچ سوہنا لگدا اے بھانویں ایہہ کجھ دِن ای ہوندی اے جوانی دی وڈیائی لئی آکھیدا اے۔

ڈھائی دن سقے وی بادشاہی کیتی سی

جدوں کسے نِیچ نوں کجھ چر لئی حاکمی مل جائے تاں آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: بادشاہ ہمایوں تے جدوں ہندوستان دی زمین تنگ ہو گئی۔ شکستاں تے شکستاں کھان مگروں اوہ ایتھوں جان بچا کے نسّا اوس نوں نسن وچ دریا پار کرنا پیا نظام سقے نے اپنی مشک وچ پھوک بھر کے اوس نوں دریا پار کرایا ہمایوں اوس نال وعدہ کر کے گیا کہ جے مینوں ہندوستان دا تخت مُڑ لبھا تے تینوں ڈھائی دن توڑی حکومت سونپ دیاں گا بعد وچ انج ای ہویا تے نظام سقے نے ڈھائی دن تیکر حکومت کر کے چمڑے دا سِکہ چلایا۔

ڈھائی گھر ڈائن وی چھڈ دیندی اے (یاں) ڈائن وی ست گھر چھڈ کے پیندی اے

اپنا بجن ای ویر کرن لگ پے تاں آکھدے نیں۔

ڈھائی کنالاں کنگی وچ ٹھاکر دوارہ

تھوڑے تے ای پُھل پُھل بہن والے بندے بارے آکھیدا اے۔

ڈھائی من کھوتی پنج من بھار کیا کریسی سیّد ستّار

اوڈی کھوتی نہیں جنا بھار چکن لئی دے دتا گیا اے ایتھے کھوتی دا مالک کیہ کرے؟ مطلب اے بِت توں ودھ ذمہ داری دے دتی جائے تاں آکھدے نیں۔

ڈھائی مہینے رکھ دے مرد' گھوڑا تلوار' سون بھادروں توں لے کے اسوں تک

ڈھائی مہینے ہاڑی بیجن لئی جٹ بالکل ویہلا نہیں تے ایتھوں تیکر کہ نہ اوہ تلوار چلاندا اے تے نہ گھوڑے تے بہندا اے مطلب ایہہ کہ اوہنوں کموں ویہل نہیں ہوندی۔

ڈُھٹی کوں اندھارا بھاوے

مطلب اے بلی نوں ہنیرا چنگا لگدا اے' بدکردار ہنیرے وچ بھیڑ کاریاں کردے

Dr.Shahbaz Malik

نیں، رات گناہواں واسطے پردہ اے۔

ڈھٹھے تھاں توں ای وٹوانی لئی دی اے

ویکھو: ڈھیندے نوں لوک ڈھاندے نیں۔

کمزور آدمی نوں ای ہر کوئی نقصان اپڑان دی کوشش کردا اے۔

ڈھڈ بھر جاندا اے پر اکھ نہیں بھردی

بندیاں وچوں بعض بندے نظروں بھکھے ہوندے نیں اوہ کھا پی لین تاں وی نظر اوہناں دی کھان ول ای ہوندی اے، موجود تے میسّر تے صبر نہ کرن والیاں بارے آکھدے نیں۔

ڈھڈ بھریا تے کم وسریا

مطلبی تے کھاؤ بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا صرف کھان پین نال مطلب رکھدا اے۔

ڈھڈ پچھوں بندہ کیہ نہیں کریندا

پیٹ دی خاطر بندہ سو قسم دے کھیکھن کردا اے، پیٹ پالن واسطے بہت کجھ کرنا پیندا اے۔

ڈھڈ تاں کھوتا وی بھر لیندا اے

انسان نوں رزق تے مل ای جاندا اے، ویکھنا چاہیدا اے عزت نال یاں بے عزتی نال۔

ڈھڈ توں کپڑا چکیاں اپنا ای ڈھڈ ننگا ہوندا اے

ویکھو: اپنا پلہ چاواں تے آپ ننگی ہوواں

مطلب اے اپنا راز جے دسیا جائے تے شرمندگی تے نقصان تے اپنے آپ نوں ای ہوندا اے۔

ڈھڈ دی کڈھی ڈڈی نہیں مان

اپنی اولاد پیاری ہوندی اے بھانویں کیہو جیہی ہووے۔

ڈھڈ نہ پئیاں روٹیاں تے سبھے گلاں کھوٹیاں

ویکھو: پیٹ نہ پئیاں روٹیاں تے سبھے لگاں کھوٹیاں

گھر کھان نوں نہ ہووے تے کوئی گل نہیں سجھدی

ڈھڈ رجیا اکھیں بھکھیاں

لالچی بندہ کدی رجدا نہیں

ڈھڈ سب نال لگا اے

ہر انسان نوں رزق چاہیدا اے۔

ڈھڈ شرم نہیں رہن دیندا

مطلب اے کہ بھکھ ویلے منگ کے کھان توں وی بندہ کوئی فرق نہیں کردا۔

ڈھڈ نالوں گوڈے اگے نہیں ہوندے

مطلب اے کہ ڈھڈ دے جائے نالوں پرائے چنگے نہیں لگدے۔

ڈھڈ نوں نک نہیں ہوندا

مطلب اے کہ ڈھڈ دے جائے لئی ماپیاں نوں اجیہے کم وی کرنے پے جاندے نیں جیہڑے بے عزتی کراندے نیں۔ بھکھا بندہ بے شرم وی ہو جاندا اے۔

ڈھڈوں اگے کالی رات

مطلبی تے خود غرض آدمی دوجے دا خیال کدی نہیں کردا۔

ڈھڈوں بھکھی تے بھڑولے نال لاڈ (یاں) ڈھڈوں بھکھی تے بُھجّے ڈکار (یاں) ڈھڈوں بھکھی تے ڈکار بھلیاں دے (یاں) ڈھڈوں بھکھی تے ڈکار مکھانیاں دے

ویکھو: گھر بُھکھ تے بوہے اگے ڈیوڑھی

اجیہے بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا اوہ کجھ نہ ہووے جو بن دا پھرے۔

ایس قسم دے بندے عام کر کے پھوکیاں پھونڈاں ماردے نیں جویں کہندے نیں بھکھے شوقین تے بوجھے وچ گاجراں، پھوکیاں شیخیاں مارن والے بندیاں دی کرتوت کوئی نہیں ہوندی نریاں پھڑاں ای ہوندیاں نیں۔

ڈھڈوں بھکھی تے بھنگڑے دا چا

جدوں کوئی مریڑا بندہ اینویں خیالی پلا پیا پکائے تاں آکھدے نیں۔

ڈھڈوں بھکھی تے میلہ دکھ نہ دیوے

کھان نوں نہ ہووے تے کوئی خوشی چنگی نہیں لگ۔

ڈھڈھیں پیا چارا تے کدے پیا وچارا

ویکھو: رج آن تے کدآن (یاں) رج ہان تے کدہان (یاں) رج کھان دی مستی۔

ہوچھا بندہ امیر ہو کے ات چک لیندا اے

ڈھکی رِجھے کوئی نہ بجھے

اندرو اندر کسے کم دے ہو جان بارے آکھدے نیں۔

ڈھگی نہ ڈھور کیا کریسی چور

پلّے ای کجھ نہیں تے چوری دا کیہ ڈر

ڈھگی نہ وچھی تے نیندر آوے اچھی

ویکھو: سکھیں سون شیخ جہاں دے ٹٹو نہ میکھ

غریب آدمی نوں نیندر سُکھی آوندی اے ایس لئی کہ اوس نوں راتیں چوری یاں ڈاکے دا ڈر نہیں ہوندا دُنیا دے بوہتے جنجالاں توں بچن یاں دولت کٹھی کرن دی مصیبت دی وس پائی گئی اے۔

Dr. Shahbaz Malik

ڈھولڑ یئے گھٹو نہ لڑئیے

لڑائی کسے چج دی لڑنی چاہیدی اے' جیہدے وچ کوئی دلیل ہووے کوئی منطق ہووے۔

ڈھونگا ہووے پار سائی دیویئے ارار

مطلب اے سخت طبیعت والا بلد جے دریا دے دوجے پار ہووے تے ایس نوں خریدن لئی بیانہ اُرار وے دینا چاہیدا اے' ایہہ بلد چنگا ہوندا اے۔

ڈھوئی کوں اوہو بچیا جیہڑا چکی نہ پھکیا

ڈھوئی دا مطلب اے پنہاری' غلے دی پسائی کرن والی چکی پیسن والی' جدوں کسے کاروبار وچ برائے نام نفع ہووے تاں آکھیدا اے۔

ڈھیر بار سدھی کاٹھی اُتے ہوندا اے

مطلب اے سِدھی شہتیری اُتے بھار بوہتا پیندا اے یعنی سادہ بندیاں اُتے لوک کاٹھی بوہتی پاندے نیں اوہ زیر بار ہوندے نیں۔

ڈھیر نیائیں پانی دھائیں جتنا پائیں اُتنا کھائیں

نیائیں یعنی نیویں تھاں زمین ہووے تے پانی موجود ہووے تے جے مُونجی دی فصل لائی جائے تے جتّی لایئے اونی ای ہوندی اے یعنی فصل ودھ ہوندی اے۔

ڈھگیا تینوں چور لے جان' یاراں پِٹھے ای کھانے نیں

ویکھو: جیہی چوراں کھڑی تیہی کلّے بجھی (یاں) لنڈیا تینوں چور لے جان' یاراں پِٹھے ای کھانے نیں۔

محنت کر کے کھان والا اپنے بارے آکھدا اے کہ سانوں کِتے وی گھل دیو اساں تے کر کے کھانا اے ایس کر کے سانوں کوئی ڈر خوف نہیں۔

ڈھلدی چھاں' کدی ایہدر کدی اُودھر

دولت بارے آکھدے نیں کدی کسے کول ہوندی اے تے کدی نہیں۔

ڈھول وجے ڈھمّکا وجے مُڑ وو ہٹی دے پیر نوں لگّے

گھڑی مُڑی سمجھان تے وی جدوں کوئی نہ سمجھے تاں آکھدے نیں۔

ڈھونڈ بھال تھکی مِل پیا مُڑھتھی

ویکھو: کُچھڑ کُڑی تے ڈھنڈورا شہر وچ

جدوں کوئی چیز اپنے کول ای ہووے تے بندہ اوسے نوں دوجیاں کولوں منگدا یاں لبھدا پھرے تاں آکھیدا اے۔

ڈھونے بھاڑے تے کرنیاں مزاجاں

بندہ سماجی لحاظ نال تھلڑے طبقے دا ہووے تے دماغ اُوہدا اُتلے طبقے والا ہووے' کھوتا واہن والا بندہ نخرے تے نہیں کر سکدا۔

ڈھئی ڈانڈ دیاں ڈھئی مُٹھیں (دیاں)

ڈھائی ڈھگے دے تے ڈھائی دھوکھا کرن دے' جدوں کوئی بندہ کسے دا مال دھوکھے نال ہتھیا لئے تے اوس توں ایہہ مال کئی گناہ زیادہ کر کے وصول کیتا جائے تاں آکھیدا اے۔

ڈھیندی پیندی پیکیاں دے بُوہے

مشرقی سماج وچ دھی دا آخری ٹکانہ پیکے ای ہوندا اے' پیکیاں دا ای اوس نوں آسرا ہوندا اے۔

ڈھیر غلامیں جُھگا سُنج

بوہتے نوکراں والا گھر برباد ہوندا اے۔ بوہتے لوکاں دی ذمہ داری پاروں کم وگڑ دا اے۔

ڈھیر کاوڑ گھر دا زیان

بوہتا غصہ کرن والا بندہ گھر برباد کر لیندا اے۔

ڈھیر کاوڑ مار کھویندی ہے

جیہڑا بندہ چھیتی غصے وچ آجاوے اوہدے نال بندے نوں نقصان ہوندا اے۔

ڈھیر کوں ڈھیر بھاہ ہوندی ہے

بوہتی دولت رکھن والے نوں ہور دولت اکٹھی کرن دی اگ لگی رہندی اے۔

ڈھیر وسّے تاں جُھگے کھسّے

بارش زیادہ ہووے تے گھر تباہ ہو جاندے نیں۔

ڈھیماں وچّوں نِکل کے واہن وچ پھسے

اک مصیبت دور ہوئی تے دُوجی مصیبت پے گئی۔

ڈھیندے نوں لوک ڈھاندے نیں

ویکھو: ڈھٹھے تھاں توں ای وٹوانی لئی دی اے۔

کمزور بندے نوں ای سارے نقصان اپڑان دی کوشش کردے نیں۔

ذ

ذات پات پچھے نہ کوئی ہَر نوں پچھے ہر دا ہوئے

رب دے دربار وچ ذات دی کوئی اہمیت نہیں ہوندی اوتھے تے جیہڑا اوہنوں جتا یاد کرے اونا اوہنوں پا لئے۔

ذات پُئی کھوہ وچ روٹی پُئی منہ وچ

بھکھ ویلے ذات کذات نہیں ویکھی جاندی تے ڈھڈ بھرن دا آہر کرنا پیندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

ذات دی پدی چھٹاں بازاں دیاں

کوئی چھوٹے طبقے دا بندہ اُچے طبقے دی ریس کر دا دِسے تاں آکھدے نیں۔

ذات دی کُمیّں تے خواجہ خضر دی پوتری

مطلب اے ذات دی کچھو کُمیّں تے پانیاں دے پیغمبر خواجہ خضر علیہ السلام نال اپنا رشتہ پوتری دا جوڑ رہی اے۔ جدوں گھٹ حیثیت بندہ وڈی حیثیت والے نال خواہ مخواہ اپنا رشتہ جوڑن دا چارا کرے تاں آکھدے نیں۔

ذات دی کوہڑ کرلی تے شہتیراں نال جپھے

ویکھو: رہنا روڑی تے خواب شیش محلاں دے۔

کمزور تے نتانا جیہا بندہ ہووے تے وڈھے کماں نوں پیا ہتھ پائے یاں اپنی حیثیت توں اُتلے گھراں نال ملاپ کردے بندے بارے آکھیدا اے۔

ذات دے چِٹھے کھان پین نوں وکھو وکھرے تے لڑن نوں کٹھے

اجیہے بندیاں بارے آکھدے نیں جیہڑے لڑن ویلے اپنے ذاتی اختلاف چھڈ کے کٹھے ہو جان۔

ذات کانواں نوں وی پیاری

جس کسے نال کسے نوں نسبت ہووے اوہدے اُتے اوہ مان کر دا اے۔

ذات مدھ پی کے پتہ لگا

نشے وچ بندہ اپنی اصل حالت وچ آوَندا اے۔

ذاتاں تے نہیں داتاں تے اے

مطلب اے اللہ تعالیٰ جس نوں عزت دیوے اوہدی ذات تے اے' رب ذات نہیں ویکھدا۔

ذرا گُو الایا' سبھ باہر آیا

بندہ تھوڑی گفتگو ای کرے اوہدے توں ای اوہدے بارے اندازہ ہو جاندا اے کہ کس معیار دا اے۔

ذکر فکر توں رہو نہ غافل دم دا کیہ بھروسا

رب نوں یاد کرن تے آخرت دا فکر کرن دی پکی اے' موت کسے ویلے وی آسکدی اے۔

ر

رات دی نیتی کم نہیں آوَندی

اک عام جیہا وہم اے کہ رات نوں کسے کم دی نیت (یا پروگرام) کیتی جائے اوہ کم توڑ نہیں چڑھدا۔

رات رجے دی وی لنگھ جاندی اے تے بھکھے دی وی

حیاتی وچ بُرے تے چنگے حال وچ ویلا گزر ای جاندا اے' رات بارے ایس لئی ای آکھیا گیا اے کہ بندہ سوں جاندا اے تے ویلا نکل جاندا اے

رات کھادا صبح دا والی اللہ

توکلّ تے رب تعالیٰ دے رازق ہون تے پکّے ایمان واسطے کہندے نیں۔

راتیں بولے کُکڑی تے دنے بولے شرگال (گدڑ) اِکّے بدلے صاحبی تے اِکّے پوندا کال

جے رات ویلے ککڑی بانگ دیوے یاں دن ویلے گدڑ بولے تے بدشگنی ہوندی اے یاں تے حکومت بدلدی اے یاں قحط پیندا اے' تجربے دیاں گلاں نیں پنجاب دیس دے حوالے نال سیانیاں جوڑیاں نیں۔

راج پیارے راجیاں تے وِیر دُپر یارے

حاکمی تے بادشاہی ہر انسان نوں بہت ای عزیز ہوندی اے ایس نوں حاصل کرن یاں بچان واسطے راجے یاں بادشاہ خونی رشتیاں دا دھیان وی نہیں کردے (دُپریارا' بیگانہ' اجنبی اوپرا)

راج' مال' رُوپ' جات' جوبن پنجے ٹھگ

حاکمی' دولت' حُسن' ذات' جوانی پنجے ایس واسطے ٹھگ نیں کہ ایہناں دے ہون اُتے بندہ مغرور یا جاندا اے' ایہناں اُتے مان کرن ڈیہہ پیندا اے تے آکھدے نیں ہنکاریا سو ماریا۔

راج متھاج نہ ہووے

مطلب اے حکومت کسے دی محتاج نہیں ہوندی

راج نوں دُھونی دے کے ای گھروں کڈھی دا اے

جدوں معمار مکان بنان گھروڑ جائے تے اوہ کم نوں ودھان دے بہانے لبھدا رہندا اے تے لمّاں کردا رہندا اے آکھدے نیں راج جن وانگ چمبڑ جاندا اے جیویں جن نوں دُھونی دے کے کڈھی دا اے راج نوں وی تنگ آ کے زبردستی کڈھنا پیندا اے۔

راجہ بابل کدے نہ نیویاں' دھیاں آن نیوایا

دھی دا پیو راجہ ہووے اوہ کسے اگےّ نہیں جُھکدا دھی پاروں اوس نوں وی جُھکنا پیندا اے۔

راجہ رانا کُوں پے قضیئے جٹی وچاری کون

وڈے وڈے لوکاں نوں مصیبتاں پے جاندیاں نیں عام جٹی وچاری کس شمار وچ اے' جدوں عام بندہ کسے مصیبت وچ پھس جائے تے حوصلہ ودھان پاروں آکھیدا اے

Dr.Shahbaz Malik

راجہ، جوگی، اگن، جل سب دی اُلٹی ریت، راجہ کس دا ہویا جوگی کس دا میت

حاکم، جوگی (سنت) اگ تے پانی ایہناں دا عجب مزاج ہوندا اے ایہہ کسے دے وی دوست نہیں ہوندے۔

راجے دے گھر آئی رانی کہائی

وڈھے نال لگ کے بندہ وڈھا ہو جاندا اے۔

راجے کیہدے پروہنے جوگی کیہدے میت (یاں) راجے کتھے پروہنے جوگی کس دے میت؟

راجیاں نوں پروہنا رکھنا اَوکھا ہوندا اے انج ای جوگی دی دوستی ناممکن اے۔

راجیاں دے گھر موتیاں دا کال اے؟

کسے امیر آدمی کولوں کم لین لئی اوہدی وڈیائی کرن لئی آکھیدا اے، امیر آدمی کول دولت دی کمی نہیں ہوندی۔

راکھی پھردی آن دی تے لتھی چڑھی نہ جاندی

جیہڑا بندہ لتھی چڑھی نہ جانے عزت نہ کرے تے نہ کرائے اوہ اپنی آن دی وی راکھی نہیں کر سکدا

راکھی کر بہالیے پیڑے لے چُرا

ویکھو: چنگی کر بہالیئے تے پیڑے لئے چُرا

جدوں کسے تے اعتبار کر کے کوئی کم اوہدے سپرد کیتا جائے تے اوہ اگوں بے ایمانی کرے تاں آکھیدا اے

رام رام جپنا پرایا مال اپنا (یاں) رام نام جپنا لوکاں دیاں گنڈھاں کپنا

اوس دھوکے باز بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا اُتوں بڑا پرہیزگار بنے۔

رام رام دو آنے، گل لگے چوانی جے گھر لائے ڈیرے تاں ایہدر کر کے (یاں) رام نام دوانیاں، گل ملو چوانیاں ہٹی اُتے تیرا ادھوادھ نیڑا۔

مطلب اے کہ دکاندار صاحب سلام والے کولوں دوانی کھٹدا اے، ہور نیڑے والیاں کولوں چوانی تے جیہڑے اُکے نیڑے ہون بعض ویلے اوہناں کولوں ادھوادھ نفع لے لیندا اے۔

راموں وی گئے تے رحیموں وی گئے

دو غلے تے ڈھلمل یقین بندے کسے پاسے جوگے نہیں رہندے۔

رانجھا سب دا سانجھا

پیارے ساریاں نوں ای پیارے لگدے نیں۔

رانی اپنے پیر دھوندی گولی نہیں ہو جاندی

اپنا کم اپنے ہتھ نال کر لینا کوئی بُری گل نہیں۔

رانی دی جوٹھ گولی دا رج

کسے دولتمند دی بے کار چیز وی ماڑے دیاں کئی ضرورتاں پوریاں کر دیندی اے

راولوں تے چاولوں جو کہے سو بن جاندا اے

جس چیز توں کئی چیزاں بن سکدیاں ہون اوس بارے آکھدے نیں۔

راونی نوں ران پیارا کاونی نوں کان پیارا

ویکھو: کاوَنی نوں کاوَں پیارا، راوَنی نوں راوَ پیارا (یاں) رانی نوں راوَ پیارا کاوَنی نوں کاں پیارا

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ عورت نوں اپنا ای خاوند پیارا ہوندا اے تاں کہندے نیں۔ اکھان وچ ران، رانا یاں راجہ دا ذکر اے کہ رانی نوں جویں اپنا رانا یاں راجہ چنگا لگدا اے انج ای غریب عورت نوں اپنا غریب خاوند چنگا لگدا اے اوہدے لئی اوہ ای راجہ اے، کاوَنی دا استعارہ غریب عورت دا استعارہ اے۔

راوی راٹھاں، جھناں لاڈلیاں سندھ منافقاں

گل بنی ہوئی اے کہ راوی سرداراں دا، چناب لاڈلیاں دا تے سندھ منافقاں دا دریا اے (ایہناں دریاواں دے کنڈے وسدے بندیاں دی نفسیات دسی اے)

راوی کیہ جانے چولاں دا بھاء

سستی چیز دی قدر کوئی نہیں جاندا۔ دریا راوی دا علاقہ چاولوں دا علاقہ اے۔

راہ پیاتے سوہی واہ پیاتے لکھ

ویکھو: یاں راہ پیا جانے یاں واہ پیا جانے

کٹھے سفر کرن نال بندے دیاں خصلتاں دا پتہ لگدا اے اکھان وچ دسیا اے کہ صرف سفر کرن نال ای پتہ نہیں لگدا اسگوں واہ پین تے ای اصل دا نتارا ہوندا اے۔

راہ پئے جانیئے یاں واہ پئے جانیئے

ویکھو: واہ پیا جانے یاں راہ پیا جانے (یاں) راہ پیا جانے یاں واہ پیا جانے۔

جدوں بندے نال معاملہ پئے تاں ای اوہدے چنگے ماڑے ہون دا پتہ لگدا اے۔

راہ جاندا اسر فٹر سوترے، تھلے پئے تے اُتے موترے تتا کھائے تے مرے دکھوترے، ایہہ تنے کم کسوترے

راہوں گراہے جانا، تھیویں بہ کے اُچی تھائیں پیشاب کرنا تے بوہتا گرم کھانا نقصان اپڑاندا اے۔

راہ چھڈ گراہ نہ پئے

انسان نوں بنے رستے نوں چھڈ کے اوبھڑ رستے نوں اختیار نہیں کرنا چاہیدا ایہدے وچ بڑیاں اَوکڑاں نیں۔

راہ چھڈ کراہے چلے ترت دھوکھا کھائے

چنگا بھلا بنیا بتریا اصول چھڈ کے عمل کرن والا بندہ انت دھوکھا کھاندا اے بنے

Dr. Shahbaz Malik

راہ تے ٹرن نال بندہ سوکھا رہندا اے۔

راہ راہاں تے گاہ گاہاں (یاں) راہ رہن تے گاہ گہن (یاں) راہ رہیاں تے گاہ گہیاں

کنک دے گاہ اودوں پیندے نیں جدوں جیٹھ دی گرمی وجھوں راہی راہ نہ چل سکن

رار ہوواں تے جھوٹا دیواں پار چڑھاں تے چُوچا

مطلب اے دریا دے پار اُتراں تے مجھ دا جھوٹا ذبحہ کر کے خیرات کراں گا (ایہہ منت من لئی جدوں دریا پار کرن لگا۔ جدوں پار اُتر گیا تے نیت بدل گئی) پار چڑھاں تے ککڑی دا چُوچا' جدوں کوئی اپنا مطلب نکل جان مگروں وعدے توں مُکر جائے تاں آکھیدا اے۔

راہ نہ چھڈیئے سچ دا تے پیار نہ کریئے کچ دا

ہمیشہ سچ تے رہن دی پکّی اے۔

راہ وِیندی بلا ویہڑے تھیندی اے

رستے چلدی بلا ویہڑے آوڑدی اے بعض ویلے بندہ آپ ای کسے مصیبت نوں گلے پا بہندا اے۔

راہک کمائے تے سائیں کھائے

کم ہمیشہ کامے ای کردے نیں تے فائدہ مالک اٹھاندے نیں۔

راہوں گراہ نہ جائیے بھاویں دُور پیا ہووے' لوٹے نال منہ لا کے نہ پیئیے بھاویں نُور پیا ہووے' طلاق والی رن نہ کریئے بھاویں حُور پئی ہووے۔

بنیا رستہ چھڈنا نہیں چاہیدا۔ بند لوٹے دی ٹوٹی راہ پانی نہیں پینا چاہیدا تے طلاق یافتہ سوانی نال ویاہ نہیں کرنا چاہیدا۔ تجربے دیاں گلاں نیں۔

راہے راہ جاتے کرماں دا کھٹیا کھا

سدھے راہ چلن دی پکّی اے نیک نیتی نال بندے نوں کم کرنا چاہیدا اے مِلدا تے اوہوا اے جو قسمت وچ ہوندا اے۔

راہے راہے ٹُریئے تے موہڑی اڑے کیوں' توا ہووے بھارا تے روٹی سڑے کیوں' پتر ہووے چنگا تے نونہہ لڑے کیوں؟

موہڑی: ککّر دی کٹی ہوئی شاخ۔ انسان جے بنے بترے رستے اُتے چلے تے اوس نوں راہ دے کنڈیاں نال اڑنا نہیں پیندا' توا بھارا ہووے تے روٹی نہیں سڑدی تے پُتر چنگا ہووے تے سس نونہہ دی لڑائی نہیں ہوندی' تجربے دیاں گلاں نیں۔

رب بنایا سبب تے کھوہ ہٹیکیا ڈھگے چھڈے وگ تے دھونواں سیکیا

کھوہ خراب ہو گیا تے شکر کیتا ڈھگے باہر وگ وچ چرن نوں چھڈ دتے تے تیکے بہہ کے اگ' سیکی جدوں کم کرن نوں آپ جی نہ کرے تے رب ولوں کم وچ اڑکا پے جائے تے کم کوس بندے شکر کردے نیں۔

رب پتھر وچ وی کیڑے نوں دیندا اے

رب دے رازق ہون لئی آکھیا جاندا اے کہ کیڑا جس وچارے دا وسیلہ ای کوئی نہیں رب اوس نوں روزی اپڑاندا اے بعض ویلے پتھر توڑیئے تے اندروں کیڑا نِکلدا اے اُنج دسدا ایہہ ای اے کہ ایس کیڑے نوں ہوا وی اپڑن لئی رستہ کوئی نہیں پر رب اوس نوں وی اوتھے رزق اپڑا کے زندہ رکھدا اے۔

پتھر وچ دیندا روزی کیڑیاں نوں لیندا لاج اوہ سبھ دی رکھ بھائیو
دیو و رعب نہ رزق دا تسیں مینوں اِک دوجے نوں مار کے اکھ بھائیو
(منظور بٹ)

رب پرائے ہتھیں گندگی وی نہ سٹائے

رب کسے دا محتاج نہ کرے۔

رب تے ہر اک توڑ دا جوڑ بنایا اے

ویکھو: رب نے ہر اک روگ دا دارو بنایا اے۔

کِسے وگڑے معاملے وچ اوس دے سورن دی آس کردیاں آکھیدا اے۔

رب جیڈی کوئی مہر نہیں

رب مہربان ہو جائے تے ایس توں وڈی مہربانی دنیا تے کوئی نہیں۔

رب داد تا سہیئے (یاں) رب دے تے بندہ سہے

ویکھو: اللہ دے تے بندہ سہے

ایہو دِس لئی کہ سوکھ یاں آدکھ رب ولوں ای ہوندے نیں جے رب مصیبت پا دیوے تے بندے نوں صبر سنتو کھ نال اوہنوں کٹنا چاہیدا اے۔

رب داد تا کم آوندا اے بب دا نہیں

اپنی کمائی ای چنگی ہوندی اے' بب دا مطلب اے باپ مطلب اے کہ دتا باپ دا وی چنگا نہیں ہوندا رب دا دتا ای چنگا ہوندا اے۔

دِتا بب دا کِسے نہ کم آوے
جدوں رب ناہیں دیا دان ہووے
پیسے نال انسان ہے میاں کشتہ
بناں پیسیوں حال حیران ہووے (مولا بخش کشتہ)

رب وی بھریاں نوں بھردا اے

امیر آدمی ای دنوں دِن امیر ہوندا اے۔

رب دی دتی ہر کوئی جھلدا اے بندے دی دتی کوئی نہیں جھلدا

مصیبت جے رب ولوں آوے تے صبر آجاندا اے تے جے ایہہ پتہ ہووے کہ فلانا بندہ ایس مصیبت دا کارن اے تے برداشت نہیں ہوندا۔

رب دی رب جانے

اللہ تعالیٰ دی حکمت دا انسان جانوں نہیں ہوندا۔

Dr. Shahbaz Malik

رب دے رکھن دے راہ نیارے

رب نے جے بچانا اے تے اوہ کوئی نہ کوئی سبب لا دیندا اے کسے خطرے وچوں مشکل نال نکلن مگروں آکھدے نیں۔

رب دے گھر وچ دیر اے ہنیر نہیں

رب دے گھر وچ انصاف اے بھانویں دیر نال ای لبھے اوتھے بے انصافی نہیں ہوسکدی۔

رب دے ناں دیاں گھنگدیاں تے پیراں دے ناں دے سنڈھے

جدوں کسے عزت والے دی بوہتی عزت نہ ہووے تے گھٹ عزت والے نوں اینویں چک دتا جاوے تاں آکھیدا اے۔

رب دے ناں دی ٹکّی ادھی سڑی ادھی سکّی

اللہ تعالیٰ دے ناں تے خیرات کیتی جان والی چیز کوئی گھٹیا جیہی دین تاں آکھیدے نیں۔

رب دیاں بے پرواہیاں کھوتے کھان کڑاہیاں

جدوں عزت آن' آدر مان والے بندے تے رُلدے پھرن تے نکھد تے نکمے بندیاں دی گڈی چڑھی ہووے تاں آکھدے نیں۔

رب دین تے آؤندا اے تے چھپر پاڑ کے دیندا اے

جدوں رب دین لگدا اے تے چھت پاڑ کے دیندا اے۔

یاں رب دے دین دے راہ نیارے۔ رب ہر بندے نوں کسے نہ کسے پج دیندا اے ایہہ پج بڑے انوکھے تے نیارے وی ہوندے نیں۔

سنیا ہے جد رب دی مہر ہووے چھت پاڑ کے دولتاں سٹدا اے
سندا جے تماشاں دی گل ایویں تجن سٹ گئے کندھ پاڑ کے خط
(مولا بخش کشتہ)

چھپر پاڑ دیندا آکھے جگ شرم
دتا کسے نوں تے چھپر چک دِتا (عزیز خاں شرم)

رب دیندا نہ تھکّے

اللہ تبارک تعالیٰ رزاق اے' رحیم اے' کریم اے اوہ انساں دا مہربان اے انساناں نوں اوس دیاں دتیاں نعمتاں دا کوئی شمار ای نہیں تے ایہہ ہر گھڑی ودھدیاں رہندیاں نیں۔

رب دیندیاں نوں دیندا اے

جیہڑے لوک رب دی راہ اُتے دان کردے نیں اوہناں نوں رب تعالیٰ ہور ودھیرا دیندا اے۔

رب ڈاڈھیاں دے وس نہ پائے

جدوں کوئی ماڑا بندہ تگڑے دے قابو آجائے تے اوہ اوہدے کولوں اوہدی مرضی دے خلاف کم لوے تاں آکھدا اے۔

رب راضی تے سب راضی

اللہ تعالیٰ خوش ہووے تے ہر کوئی خوش ہوندا اے اوہدے مہربان ہون تے دنیا والے وی مہربان ہو جاندے نیں ایس لئی انسان نوں رب دی ہدایت تے چلنا چاہی دا اے اوس نوں خوش کرنا چاہیدا اے۔

رب راضی تے کاہدی محتاجی

جے اللہ تعالیٰ مہربان ہو جائے کرم نوازی کرے تے پھیر کسے دی محتاجی دی لوڑ نہیں ہوندی اوہ انسان دیاں ضرورتاں پوریاں کر دیندا اے' اللہ تے بھروسہ تے توکل کرن دی پکی اے۔

رب رب کہو تے سدا سکھی رہو

جیہڑا بندہ رب نوں یاد کردا رہے اوہ سکھی رہندا اے۔

رب رلائی جوڑی اِک انھا اک کوہڑی

اگو سبھا دے بندیاں دے تعلق جڑن تے آکھدے نیں۔

رب سبھ دے پردے ڈھکدا اے

مطلب اے اللہ تعالیٰ انسان دیاں کمیاں' گھاٹاں دوجیاں اُتے ظاہر نہیں کردا کسے نہ کسے سبب ایہہ پردہ رہندا اے۔

پچھوکڑ: پرانے ویلے دی گل بنی ہوئی اے کہ کسے عورت دے گھر اوہدی دھی جوائی آئے غریب نے ہمسایاں کولوں ددھ چاول لے کے پکائے تے جوائی نوں کھوائے دھی واسطے ساگ تے مکئی دی روٹی پکائی تے کھوائی راتیں جوائی نے بیوی نوں پچھیا تینوں بدہضمی دے ڈکار آ رہے نیں کیہ کھاہدا ای اوس آکھیا کھیر تے پوڑا کہندے نیں اوس ویلے ناف تھائیں ڈھڈ وچ ویکھیا جاسکدا اسی جوائی نے آکھیا میں ہنے ویکھ لینا آں اوس ویکھیا تے اوہوسی بیوی نے رب اگے دعا کیتی سی کہ رب سبھ دے پردے ڈھکدا اے اوہدی وی لاج رکھے ایتھوں گل بن گئی آکھدے نیں ایہدے مگروں ناف تھائیں تکنا بند ہو گیا۔

رب سبھناں دا داتا

اللہ تعالیٰ کل عالم دا رازق اے۔

رب سونا دیوے تے گھڑائیوں مہنگا اے؟

جے ودھیرا فائدہ لین لئی تھوڑا جیہا خرچ کرنا پئے تھوڑا پلیوں دینا پئے تے دُکھدا نہیں۔

رب غریب نوازیا بھورے والا جٹ

رب مہر کرن تے آوے تے ماڑے بندے نوں تار دیندا اے۔

نظر جہاں دی کیمیا سونا کردے وٹ
رب غریب نوازیا بھورے والا جٹ

Dr.Shahbaz Malik

رب کرے سبب غریباں لوکاں دے

کسے سِدھے بِچھے بندے دا کم آسانی نال توڑ چڑھ جائے تے آکھدا اے۔

رب کسے گوچرا کم نہ پاوے

کسے دی محتاجی بھیڑی ہوندی اے۔

رب گنجے نوں نونہہ نہ دے

جدوں کوئی اپنی ای کسے چیز توں نقصان اٹھائے تاں آکھدے نیں ایہہ اکھان اُردو وچوں آیا اے۔

اے پر اللہ مرضی کردا حکمت تھیں از میندا
گنجے نوں ازمانے کارن اوہ ناخن ہے دیندا (محمد علی فائق)

رب لڑن گھڑی دیوے وچھڑن گھڑی نہ دیوے

انسان کٹھے رہندیاں اک دوجے نال لڑ بھڑ لیندا اے اکھان وچ ایہہ منگ اے کہ لڑن مگروں وکھیواں نہ ہووے مطلب اے انسان نوں لڑنا جھگڑنا اینا کو چاہیدا اے کہ دُوری پیدا نہ ہووے۔

رب لکھوں لکھ وی کر دیندا اے تے لکھوں لکھ وی کر دیندا اے

عزت یاں ذلت دولت یاں کنگالی رب ای دیندا اے اوہ چاہے تے دولت والے کولوں دولت کھوہ لے تے بھکھے نوں بھر دیوے۔

لکھوں لکھ کیتا مینوں رب جیہڑے اوہو کریگا لکھ تھیں لکھ بھائیو
ہل واہونا میں تے مُول ناہیں میری آپ کرسی رب پکھ بھائیو (منظور بٹ)

رب مہربان تے کُل مہربان

جدوں کوئی کسے مصیبت وچوں آسانی نال نکل آئے تاں آکھدے نیں۔

رب نہ ڈانگیں ماردا کومتیں لا

جس ویلے رب نے کسے دا بیڑا غرق کرنا ہوندا اے تے اوس بندے دی مت پٹھی ہو جاندی اے تے اوہ اپنی تباہی دا آپ ای ذمہ دار بن جاندا اے۔

رب نے آن ملایا جٹ نالے ڈانگ تے نالے پھٹ

جٹ زمیندار' واہی وان دے مزاج بارے گل اے کہ جتھے جٹ زمیندار ہووے گا اوتھے ڈانگ سوٹا ہووے گا تے جتھے ڈانگ سوٹا ہووے گا اوتھے زخم وی ہون گے۔ ایہہ سب اک دوجے لئی لازمی نیں۔

رب نے دتیاں گاجراں تے وچے رنبا رکھ

ہتھ آئے موقعے توں فائدہ اُٹھان تے آکھدے نیں۔

رب نے قضیے پائے تے غلیچے بُہنے آئے

جدوں بندہ رب دی نعمت دا شکر نہ کرے تے بے زاری دا اظہار کرے تاں آکھدے نیں۔

رب نے ہر اک روگ دا دارُو بنایا

ویکھو: رب نے ہر اک توڑ دا جوڑ بنایا اے۔

کسے وگڑے معاملے وچ اوس دے سورن دی آس کر دیاں آکھیدا اے۔

رب نیڑے کہ گھسن

ویکھو: ہور انیڑے کہ خدا (یاں) گھسن نیڑے کہ خُدا۔

زوراور تے ڈاڈھے کولوں ہر اک ڈر دا اے۔

رب قدرتاں توں ای لبھی دا اے

رب تعالیٰ دی کوئی انوکھی قدرت نوں وڈیاندیاں آکھی دا اے۔

ربا! اک واری جیاں تے آسے کِتے دا پانی پیاں

اے اللہ میں جیواں تے آس نال جیاں اُمید اُتے دنیا قائم اے۔

ربا دے ساڈے گُڑ ماں نوں

سدھیاں منگن دی بجائے جدوں کوئی ولینواں پا کے منگے تاں آکھیدا اے۔

ربڑ دا پھیتا جس کھچیا لمّاں کیتا

اپنی مرضی نہ رکھن والے تے لائی لگ بندے بارے آکھیدا اے۔

رڑا ہون مغز کھپاون

سخت قسم دی زمین وچ ہل چلانا اک لحاظ نال اپنا مغز کھپان والی گل اے کہ ایس دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا۔

رُت بے شرم ہوندی اے

موسم نے تے اپنے حساب نال آونا ہوندا اے اوہ بھانویں کسے نوں بھاوے یاں نہ بھاوے اوہ آ جاندی اے۔

رَت غلبہ کریندی اے

خون جوش ماردا اے' کوئی خون دا رشتہ دار کسے مصیبت وچ پے جائے تے ضروری گل اے کہ سکا ساک اوہدی کدی نہ کدی مدد نوں آؤندا اے۔

رَت گوں اسیں تھیندی ہے

خون نوں محبت ہوندی اے' خون جوش ماردا اے' اپنائیت قرب پنگراندی اے

رُتاں مُڑ مُڑ آؤندیاں مریا مُڑے نہ کوئی

ایہہ دس لئی ورتی دا اے کہ مرن والا مُڑ کے کدی نہیں آ سکدا۔

رَتی دا ناطہ پہاڑ دی اشنائی

ناطہ: رشتے داری' اشنائی: واقفیت' دوستی' رشتے داری رتی (بالکل معمولی) ہووے تے ایہدے برابر اشنائی' دوستی پہاڑ جتنی ہوندی اے مطلب اے رشتے داری نال دوستی نہیں رل سکدی۔

Dr. Shahbaz Malik

رٌتی رت وچوں فائدہ اے رٌتی سونے وچوں فائدہ کوئی نہیں

انسان دا خون زیادہ قیمتی اے سونے دے مقابلے وچ' مطلب اے کہ انسان دی صحت دی اہمیت مال نالوں ودھ اے۔

رٌتی کرم دی برابر تولہ عقل دا نہیں ہوندا

قسمت دی رٌتی عقل دے تولے برابر ہوندی ای مطلب اے عقل ناقص اے رب تعالیٰ دے کرم نال جو کجھ مِلدا اے اوہ بِنا تردد دے مِلدا اے' رب دے کرم دی اہمیت دسن لئی آکھیدا اے۔

رٌتی کھائے رت نوں' ماسہ کھائے ماس' تولہ کھائے ہڈیاں دم دا کیہ بھرواس

نشے بارے کہندے نیں کہ رتی خون نوں' ماسہ گوشت نوں تے تولہ ہڈیاں نوں ختم کر دیندا اے ایس لئی نشہ کرن والے دی زندگی دا کوئی بھروسہ نہیں ہوندا' نشے دے خلاف اے۔

رٌتے دا پڑ خالی نہیں جاندا

جیہڑا بندہ رتا پالے' جھگڑا کر کے بندے کٹھے کر لیندا اے اوہ بھانویں جھوٹھا دی ہووے کجھ نہ کجھ لے لیندا اے۔

رُٹھا منے تے پاسے بھنّے

رُٹھیا من جان مگروں تنگ کرن ڈیہہ پئے تاں آکھیدا اے۔

رُٹھی گولی کس منائی لِتر کھاندی آپے ای آئی

نوکر رُس جاوے تے اوس دی کیہ اوقات ہوندی اے کہ اوہ آکڑ جائے بھکھا مردا آپ ای واپس کم تے آجاندا اے۔

رُٹھی نوں پیکیاں دا سُفنا

بھیڑی عادت رکھن والے کول کئی بہانے ہوندے نیں جیویں من حرامی حجتاں ڈھیر مطلب اے جدوں عورت رُسدی اے اوہدی بنیاد پیکیاں ولوں کوئی پیغام ہوندا اے۔

رُٹھی نال الاوے تاں ٹھُٹھ بچّے کھاوے

رُسی رن نال بولو تے اوہ اگوں لعنت ملامت کردی اے' ناراض انسان ہر کسے نال لڑائی جھگڑا کردا اے۔

رُٹھے کوں کیں منایا' بھکھ لگی تاں آپے آیا

ویکھو: دھوریا دھکا ای کرنا ایں

بے شرم بندے واسطے آکھدے نیں۔

رُٹھے نوں منایئے پاٹے نوں سوایئے

ایس گل دی مت دتی گئی اے کہ وگڑے کم نوں سوار لینا چاہیدا اے جے رُٹھے نوں منایئے نہ تے ناراضگی ودھدی جاندی اے تے پاٹے نوں سوایئے نہ تے کپڑا پاٹدا اپاٹدا اُگا ای بے کار ہو جاندا اے انج ای وگڑے معاملے نوں جے سُدھ کرن دا جتن نہ کریئے تے معاملہ اجیہی صورت وٹا لیندا اے کہ سدھ نہیں ہو سکدا۔

رج آن تے کدآن (یاں) رج ہان تے کدہان (یاں) رج کھان دی مستی

بُھکھا تے کمینہ بندہ رج کے آخر چُک لئے تاں آکھیدا اے۔

رج آن نوں ہے کدآن سارا ہین چوچلے ایہہ مالداریاں دے
صورت چند دی ویکھ چکور تڑفے سے نظر آون بے قراریاں دے

(مولا بخش کشتہ)

رَج کمینہ اے بُھکھ اشراف اے

دولت مندی بُرائی پیدا کردی اے جدوں کہ بھکھ انسان نوں سدھے رستے تے لاندی اے۔

رج کھان دیاں گلاں نیں آٹا لگے تے طبلے پٹا کدے نیں

ویکھو: رج نوں چج (یاں) رج کھان دیاں مستیاں۔

بندہ خوش حال ہووے تے مستیاں کردا اے ودھ ودھ گلاں کردا اے انج ای جیویں طبلے نوں آٹا لادیئے تے بوہتا وجدا اے۔

رج نوں چج اے (یاں) رج نوں چج آجاندا اے (یاں) رج نوں چج تے بھکھ نوں گاجراں

ویکھو: جیہدی کوٹھی دانے اوہدے کملے وی سیانے۔

پلے ہووے تے ساریاں جاچاں آجاندیاں نیں۔

رَجّی دی ماں کجّی

دولت انسان دیاں بُرائیاں چھپا لیندی اے۔

رٌجے امیر تے بھکھے شریف کولوں ڈریئے

رجیا امیر مغرور ہو جاندا اے تے بھکھا شریف غصیلہ' ایس واسطے دوناں کولوں ڈرن دی پکی کیتی گئی اے۔

رجے ہوئے آں انگلیاں چٹنیاں آوکھیاں ہوندئین

بھرے ہوئے ڈھڈھ نوں ہور کھان دی چاہت نہیں ہوندی ایس لئی اوہ انگلیاں نہیں چٹدا' رجیا ہویا بندہ تھوڑا وی نہیں کھاندا' کسے کم نوں کردیاں دل بھر جائے تے پھیر ایس پاسے رغبت نہیں ہوندی۔

رجیا جٹ ستی کلا جگاندا اے

زمیندار کول چار پیسے آجان تے اوہ پاٹ پیندا اے تے ستے معاملاں نوں جگا جگا جھگڑے کرن دی کوشش کردا اے۔

رجیا جٹ وگھے دا اُجاڑا کردا اے

خوش حال زمیندار اپنا نقصان کرن توں باز نہیں آوندا۔ زمیندار دے بوہتا کھان ول وی اشارہ اے۔

Dr. Shahbaz Malik

رجیا گھوڑا تے بھکھا ٹٹو

گھوڑے نوں جے رجا دیویئے تے گھوڑے وانگ ای دوڑدا اے جے بھکھا ہووے تے کھوتے وانگ جلھا ہو جاندا۔

رجے کم نہ آؤندے نائی کتے ڈوم (یاں) رجے کم نہ آؤندے نائی، کتے باز

ایہناں نوں جے بھکھ نہ ہووے تے ایہہ کم نہیں کردے ایس کر کے ایہناں کولوں جے کم لینا ہووے تے ایہناں نوں رجن نہ دتا جائے۔

رجے گھر دا کُتا بھکھا

کسے خاندانی بندے نوں کسے دعوت وچ کمینگی دسدیاں ویکھ کے آکھیا جاسکدا اے۔

رجے نوں سلاہنا کیہ تے کنگال نوں کلا ہونا کیہ؟

امیر دی تعریف تے آپ ای ہوندی اے تے بھکھے دی بدتعریفی آپ ای ہوندی اے ایہہ کسے کر کے کیہ لینا ہوندا اے۔

رجے نوں ویکھ نہ سکاں تے بھکھے نوں دے نہ سکاں

ویکھو: بھکھے نوں دے نہیں سکدے رجے نوں ویکھ نہیں سکدے

جگ دی ایہہ ریت اے کہ بندے کول چار پیسے ہون تے لوک حسد کرن لگ پیندے نیں تے بھکھا ہووے تے امداد کوئی نہیں کردا۔

رجیا جٹ کرے کولل رجی مجھ نہ کھاوے کھل

ویکھو: رج کھان دی مستی

رجیا ہویا بندہ نخرے کردا اے کھان پین وچ سو نہ نکر تے مرضی کردا اے پر بھکھے نوں جو مل جائے کھا لیندا اے۔

رجیا راجپوت تے بھکھا راہنگڑ

چار پیسے ہون تے راجپوت اکھوالیا تے نہ ہون تے راہنگو مطلب اے کہ کھوٹے دا کھوٹا۔

رجیا کیہ جانے بھکھے دی سار

ویکھو: جس نوں نہیں پھٹی بیائی اوہ کیہ جانے پیڑ پرائی۔

تکلیف دی سار اوسے نوں ہوندی اے جیہڑا تکلیف وچ ہووے۔

رجیا ملاح بھکھی مجھ جتاں کھاندا اے

پرانے زمانیاں دی گل بنی ہوئی اے خبرے ملاح زیادہ کھاندے ہون گے۔

رجیا ہویا ڈھڈ فارسیاں بولدا اے

غریب بندے کول چار پیسے آجان تے اوہ آکڑ آکڑ کے گلاں کرے تاں آکھدے نیں۔

رجھی مجھ گھماں دا اجاڑا (یاں) رجھی مہیں تے وگھے دا اُجاڑہ

بھکھ نہ ہووے تے بندہ پسند تے ناپسند دا خیال کر کے کئی چیزاں ناپسند کر کے ضائع کر دیندا اے کسے امیر آدمی نوں کوئی کم دی چیز ضائع کردیاں ویکھ کے آکھ سکنے آں۔

رُجھیا رہے بھانویں بھکھا رہے

ویکھو: بکاروں بیگار بھلی

بندے نوں کوئی نہ کوئی کم کردے ای رہنا چاہیدا اے۔

رچھ بال قلندر نہ ہوندے اندر

ایہہ تنے اندر نہیں رہندے۔

رچھ پاپا بُرقعے نالے کھنگے تے نالے گُھرکے

اُجڈ تے بےوقوف پردہ کرن والی سوانی بارے آکھیدا اے۔

رِچھ مسیتی اپڑھے نہ تے مُلاں جنگل گچھے نہ

رِچھ مسیت وچ نہیں آؤندا تے مُلاں جنگل وچ نہیں جاندا، جدوں دو مخالف مزاج رکھن والیاں دے اک تھاں کٹھیاں ہون دا جواز نہ دسنا ہووے تاں آکھیدا اے

رَچھاں باجھ مچھ نہیں پکڑیندے

رچھ: ہتھیاریاں اوزار، مطلب اے مچھیاں ہتھیاراں جال، کنڈیاں وغیرہ توں بغیر نہیں پھڑیاں جاسکدیاں، اکھان چالاک تے مکار بندیاں نوں قابو کرن لئی دولت یاں چال دا کوئی جال ورتن دی پکی کرن لئی وی ورتیا جاندا اے۔

رِچھاں دا گھول قلندر جانن

ویکھو: گونگے دیاں سینتاں گونگے دی ماں بھین جانے

کسے معاملے توں اوہو ای جانو ہوندا اے، جیہڑا اوس معاملے وِچوں گزریا ہووے

رِچھے دی گنڈی اُتوں وال کھسے دا بھی چنگا

رِچھ دی کنڈ توں اک وال وی اُکھیڑ لینا بڑی گل اے، مطلب اے کنجوس بندے کولوں کوئی معمولی چیز لے لینی معرکے توں گھٹ نہیں ہوندی۔

ردھا ساگ تے پکی روٹی، جیہڑا سُٹ دے اوہدی قسمت کھوٹی

پنجاب دیس دی ثقافت دا اظہار اے کہ ساگ تے روٹی جے پکی مل دی ہووے تے کوئی بدقسمت پنجابی چھڈ کے جاندا اے پر وہنا پکی روٹی چھڈ کے چلا جائے تے بدقسمت ہوندا اے۔

رڑی بھوں نکھاندی، پانی دیندیاں جل جل جاندی، نہ مینہہ پوَے تاں کھسماں نوں کھاندی

پتھریلی زمین ناکارہ ہوندی اے پانی دی دیوتاں وی سڑ جاندی اے تے بارش نہ ہووے تے مالک نوں فصل توں کجھ نہیں ملدا ایس لئی نقصان ہوندا اے۔

رڑھدی بیڑی دیاں ہریڑاں ای سہی

ویکھو: جاندے چور دی لنگوٹی ای سہی

Dr.Shahbaz Malik

نقصان ہوندے وچوں کجھ ای بچ جائے تاں ای چنگا

رزق نہ ویکھیئے کرتوت ویکھیئے

انساناں دے عملاں ول ویکھنا چاہیدا اے کاریاں ول ویکھنا چاہیدا اے امیری یاں غریبی ول نہیں۔

رزق وہونا آدمی دردر دھکے کھائے

جس بندے دی روزی نہیں لگی ہوندی اوہ ہمیش روزی لئی ایہدر اوہدر دھکے کھاندا رہندا اے۔

رُستم جیہے بہادر وڈّے‘ موت آئی تے دنداڑے

موت دے سامنے بڑے بڑے بہادر پران چھڈ جاندے نیں‘ موت دے سامنے سارے ای بے بس ہوندے نیں۔

رسّہ ہمیشہ ہینی جاتوں تروٹدا اے

رسّہ کمزور جگہ توں ٹٹدا اے انسان اپنے عیباں پاروں بدنام ہوندا اے۔

رُسی رن دا نک وی نہیں وڈھیندا

سلوک نال بندہ بڑے کم کڈھ سکدا اے سگوں دوجے نوں نقصان وی اپڑا سکدا اے رُسی ہوئی رن نے نیڑے ای نہیں آونا ایس کر کے نک وڈھن دا موقع کیویں مِل سکدا اے۔

رُسی گولی کس منائی چھتر کھاندی آپے آئی

نوکر رُس جائے تے بھکھا مردا آپ ای پرت آوندا اے اوس نوں کوئی نہیں مناندا

رسی سڑ گئی پر ول نہ گیا

ویکھو: مرنوں مرگئی پر پٹھ دی لالی نہ گئی

جدوں کوئی بندہ کوڈی کوڈی وک جاوے پر اپنی آکڑ نہ چھڈے اصل وچ ہینا ہووے تے ضد نال ہینا نہ سمجھے تاں آکھدے نیں۔

تینوں وقت جوانی وچ آکھ دساں
ایڈا ظلم تے ستم توں کھٹ ناہیں
تیغ مار کے جور و جفا والی
ناحق کسے دا کالجا کٹ ناہیں
ہن تے کالیوں یار سفید ہو گئے
کریں ستم توں اجے بھی گھٹ ناہیں
ایہہ تے بن گئی اوہو ای گل ناصر
رسّی سڑ گئی تے گئے وٹ ناہیں (حکیم شیر محمد ناصر)

رُسے نوں منایئے نہ پاٹے نوں سیویئے نہ تاں گل نہیں بن دی

ویکھو: رُٹھے نوں منایئے پاٹے نوں سوایئے

ایس گل دی مت دتی گئی اے کہ وگڑے کم نوں سوار لینا چاہیدا اے نہیں تے ہور ور گڑ جاندا اے۔

رسّیاں سر بنھ نہ جانے‘ پچھ کیہ جانے چیرے دا
کھکھڑیاں دی سار کیہ جانے راکھا تارے میرے دا

جیہڑا بندہ سر تے رسی بنھن دا ول نہیں جان دا اوس نوں پگ بنھن دا کیہ پتہ تے جیہڑا اپنے کھیت وچ تارا میرا بیجدا اے اوس نوں خربوزے اُگان دا کیہ پتہ؟ گھٹ حیثیت دے بندے بارے کہندے نیں جدوں اوہ ودھ حیثیت دسن دی کوشش کرے۔

رعیت ارائیں‘ کھیر گائیں تے کھیت نیائیں

ارائیں مزارع گاں دا ددھ تے نیویں پیلی چنگے ہوندے نیں۔

رعیّت ارائیں تے مال گائیں

ارائیں نوں شریف تے گاں نوں ساؤ سمجھ کے آکھیا جاندا اے کہ ایہناں دے مالک بھاگاں والے ہوندے نیں۔

رکھ بھروسہ رب تے جیہڑا سب دا پالنہار

رب توں سوا کسے دی آس نہیں رکھنی چاہیدی۔ رب ای سبھ دا پالن والا اے رب تے بھروسہ کرن دی لکی اے۔

رکھ پت رکھا پت

ویکھو: آدر نوں آدر اے (یاں) اپنی عزت اپنے ہتھ۔

جدوں کسے دی عزت کریئے تاں ای دوجا عزت کردا اے۔

رُکھ پھلوں پچھانی دا اے

بندے دے عمل اوس دی ذہنیت دی دس پاندے نیں۔

رکھ دیہہ کھا کھیہ ڈوہل رت کھا بھت

محنت کر کے خون پسینہ اِک کر کے روزی کمان وچ لابھ زیادہ ہوندا اے آرام طلب بندہ خوشحال نہیں ہوسکدا۔

رُکھ کولوں ٹہنگڑیاں پیاریاں ہوندیاں نیں

درخت نالوں شاخاں عزیز ہوندیاں نیں‘ اولاد نالوں پوترے پوتریاں تے دوہترے دوہتریاں نال پیار ودھ جاندا اے۔

رُکھ ہلیا‘ چور چلیا

درخت ہلدا اے تے چور اپنے بچا لئی نس جاندا اے‘ چور بڑا بزدل ہوندا اے تھوڑی ہل جُل نال نس اٹھدا اے ایس حقیقت ول اشارہ اے۔

رُکھا کھاویں‘ بھویں سوویں‘ گھر کلھنی نار‘ چوتھا میلے کپڑے نرک نشانی چار

روٹی رُکھی کھانی‘ زمین تے سونا گھر وچ لڑاکی بیوی تے گندے کپڑے ایہہ چارے دنیا اُتے ای دوزخ دی نشانی نیں مطلب اے ایہہ عذاب نیں بُرے نیں انسان دی زندگی وچ مصیبت نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

رکھن مہیں جماون دہیں بھر بھر پینڈے باٹ

مجھاں رکھن والے چنگے رہندے نیں ددھ دہیں عام ہونداا اے تے نفع مِلدا اے۔ باٹ (بالٹیاں) بھر بھر پینڈے نیں۔

رکھن والے دے راہ نیارے (یاں) رکھن ہارے دے راہ نیارے

خطرے وچ بچ جان تے آکھی دا اے کہ رب تعالیٰ دی مہر نال انج ہویا اے۔

رُکھی سکی کھا کے تے ٹھنڈا پانی پی

غریبی وچ صبر سنتو کھ نال گزارہ کرن دی پکّی اے۔

رُکھی سکی کھائے کے ٹھنڈا پانی پیو
فریدا ویکھ پرائی چوپڑی نہ ترسائیں جیو (بابا فرید گنج شکر)

رکھی نہیں خدا نال، مہنا نہیں قضا نال

اجیہا بندہ جس کسے نال بنا کے نہ رکھی ہووے ویلے سر اوس دا کوئی حامی کار نہیں ہوندا۔

رکھی ہوئی کم آوندی اے

انسان نوں آوندی بھلک دا دھیان ہونا چاہیدا اے تاں اوہ گزر رہی اج وچ کُجھ لر سکدا اے اکھان وچ گزر رہی اج وچ آوندی بھلک لئی کجھ سر بندھ کرن دی پکّی اے۔

رکھے رب تے مارے کیہڑا؟

ویکھو: جہنوں رب رکھے اوہنوں کون چکھے

موت تے رب دے ہتھ وچ اے ایس کر کے جے اوہ ای نہ مارے تے ہور کون مار سکدا اے خطرے وچوں نکلن تے یاں خطرے وچ جان تے آکھیا جاندا اے

رکھے وی ڈھڈ تے اجاڑے وی ڈھڈ

ڈھڈ دے طمعے لئی بندہ محنت کردا اے تے ایہو ای طمع جدوں حدوں ودھ جاندا اے تے عیش پرستی جنم لیندی اے تے پھیر اُجاڑن دی صورت پیدا ہو جاندی اے۔

رکھیئے تے پیت، نہیں تے پلیت

محبت باہمی پیار نال ہوندی اے تے آپ رکھنی پیندی اے۔

رل مل دی دال ایتھے نہیں گلدی

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ایتھے سانجھا کم توڑ نہیں چڑھ سکدا۔

رُل مویاں دے کیہے جنازے

گم ہو کے، مسافری وچ یاں جنگ لڑائی وچ مر جان والیاں دے جنازے کدوں پڑھے جاندے نیں، مسافر بے بسی دی موت مردا اے۔

رلیا نہیں میرا منہ کالا ویا تیرا

جدوں دو دھراں وچ دی سانجھ کسے پاروں ٹُٹ جائے تے اوہ ایس سانجھ دے ٹُٹن دا سبب اُنج تے تقدیر نوں دسدے نیں پر نال ای اِک دوجے نوں بدنام وی کر دے نیں کہ منہ کالا اوسے دا ہویا۔

رلیاں ای چگدیاں نیں

مجھاں کٹھیاں ہون تاں ای ٹھیک چگدیاں نیں وکھو وکھ ہون تے نسدیاں بھجدیاں رہندیاں نیں۔

رن بیٹھی وِگڑی، جیویں چھتّی گِدڑی

سوانی لڑائی جھگڑے مگروں وِگڑ جاوے تے انج لگدی اے جیویں بدمزاج گِدڑی ہووے، اوہ بدمزاجی وی وکھاندی اے تے کروی کجھ نہیں سکدی۔

رن بھیڑی داند ڈبا ایہہ کیہ کیتوای میر یار با

ڈب کھڑبے بلد بارے آکھدے نیں واہی دا بھیڑا ہوندا اے ایہد رواہی وچ جٹ نوں ایہہ مصیبت آئے تے اوہدر گھر بھیڑی زنانی پلّے پے جائے تے زندگی خراب ہو جاندی اے۔

رن پرائی ویکھ کے اَنّھے بھوانٹی آئی

تجربے دی گل اے کہ پرائی سوانی (جے منہ چیت لگدی ہووے) تاں ہر کوئی اوہدے تے ریجھ جاندا اے ایتھوں تیکر کہ اَنّھا وی۔

رن تماکو چھکنی، حاکم وڈھی خور پتر ہووے لاڈلا تریوے ترٹی چوڑ

حقہ تماکو پین والی رن، رشوت کھان والا حاکم تے لاڈلا پتر ہمیش خراب کر دے نیں

رّن تے اَنّ دا ناں نہیں رکھی دا

بیوی تے کھان والی شے دا اُٹھا ناں نہیں رکھنا چاہیدا (ایس لئی کہ دونویں انسان واسطے اک نعمت نیں)۔

رن تے بال دونویں رُو بُرو چنگے

بیوی تے اولاد سامنے رہن تے چنگا اے اکھوں اوہلے ہو جان تے نقصان ہوندا اے۔ بیوی چھڈ سکدی اے بال وگڑ سکدا اے۔

رن ٹوہے جیب ماں ٹوہے پیٹ

بیوی خاوند دی جیب پھولدی اے ایس لئی کہ اوس نے گھر چلانا ہوندا اے۔ ماں نوں ایہہ فکر ہوندی اے کہ اوہدے پتر نے کجھ کھادا وی اے کہ نہیں۔

رن جٹی ہور کھان دی چٹی

جٹ دی سوانی نہ صرف گھر ای سیانف نال سانبھدی اے سگوں جٹ دی واہی بیجی وچ وی ہتھ وٹاندی اے اوس دیاں ایہہ صفتاں اوس نوں دوجیاں سوانیاں کولوں وکھریاں کر دیاں نیں۔

رن خصم رلے تے ماں پئی وچلّے

میاں بیوی راضی ہون تے ماں وچ کجھ وی نہیں کر سکدی۔

Dr. Shahbaz Malik

رن دا یار وی اوہو تے پیکے پچھان والا وی اوہو

رن دا یار تے رقیب ہو یا ایس پاروں اوہدے نال سلوک نہیں ہو سکدا جیہدے نال سلوک نہیں اوسے دے سپرد رن کر دتی گئی کہ پیکے اپڑا دے ظاہر اے اوہ محفوظ ہتھاں وچ نہیں، جس نال جھگڑا ہووے اوہو خیر خواہ بنے تاں آکھدے نیں۔

رن دو دھاری چھری ہوندی اے

عورت بڑی خطرناک ہوندی اے جے خرابی کرن تے آئے، بہت خراب کردی اے رن دی اڑی آؤکھیاں کرن والی ہوندی اے (یاں) رن دی سیڈ آؤکھیاں کردی اے

تریا (سوانی) ہٹ (ضد) مشہور اے عورت دی ضد وڈھیری آؤکھیاں کردی اے

رن دے مرید دا منہ وی شرمندہ

تجربے دی گل اے جیہڑا بندہ رن دے تھلے لگا ہووے اوہدا چہرہ شرمندہ شرمندہ لگدا اے۔

رن سوڑ دا جن

عورت لحاف دا جن ہوندی اے۔ بیوی لحاف وچ مرد دا سدا دا ساتھی اے۔

رن سوہنی تے جان دا کھوہ

ووہٹی سوہنی ہووے تے ہر ویلے دھڑکو لگا رہندا اے کسے نال خراب نہ ہو جائے کیوں جے سوہنی ووہٹی ول ہر اک دی نظر اٹھدی اے۔

رن کڑکنی ہل دھڑکنی بلد جائے اکواسا، بندے دی کیہ زندگی تے ہالی دا کیہ بھروسا؟

ویکھو: ہل دھڑکنی، رن کڑکنی، ڈھگا جائے اکواسا، بندے دی نہیں زندگی تے ہالی دا نہیں بھروسا۔

لڑاکی بیوی خراب ہل خاوند نوں تے ہالی نوں تنگ کردے نیں۔

رن نوں بھیت نہ دے

مت اے کہ عورت (بیوی) نوں کدی راز دی گل نہیں دسنی چاہیدی، اوہدے کول راز محفوظ نہیں رہندا۔

رن گئی جد پئی راہیں، گل گئی جد پئی صلاحیں (یاں) رن پئی راہیں اوہ وی گئی، رل پئی صلاحیں اوہ وی گئی

عورت کولوں سفر نہیں مکدا، بوہتیاں سوچاں تے صلاح مشورے وی ایس نوں خراب کردے نیں ایہہ چھیتی گلاں وچ آ جاندی اے۔

رن گئی سیاپے دکھ رووے آپو اپنے

جدوں سوانیاں تعزیت واسطے پھوہڑی تے جاندیاں نیں مرن والے دا بہانہ پا کے اپنے دکھاں تے وی روندیاں نیں۔

رن گئی سیاپے گھر آئی تاں جاپے

عورتاں نوں گلاں کرن دا بہانہ ملنا چاہیدا اے تے سیاپے تے اوہناں نوں ایہہ مل جاندا اے اوہ گھروں سیاپے تے جاندیاں نیں پر اوتھے اپنیاں پرانیاں پھول بہندیاں نیں جدوں کوئی کسے کم جائے تے اپنی کسے ہور دلچسپی وچ رجھ کے واپسی وچ ڈیرلا دیوے تاں آکھیا جا سکدا اے۔

رن گیا نن بھیڈ اشنانن لوئی کھمب نہ ہوئی، سنوں صاحبو ہندو جٹ نہ کوئی

کسے بندے نوں ظاہر اہنن تے جدوں کہ اصلوں اوہ نہ ہووے کہندے نیں۔

رن مارے رن تارے رن کوڑی اکنی لکھ مارے چھتر فیر وی رن رکھنی

کوڑی تے کپتی رن وی اوڑک وسانی پیندی اے۔

رن ملی کپتی نہ ماری گئی نہ چھٹی، غیب دی چٹی

بیوی جے لڑاکی مل جائے تے نہ اوس نوں ماریا جاندا اے نہ چُمیا چٹیا یعنی پیار کیتا جا سکدا اے بس اک لحاظ نال اللہ تعالیٰ ولوں بندے نوں اک جرمانہ ای ہوندا اے۔

رن منگے پیڑے اوہنوں دین والے بتھیرے مرد منگے آٹا اوہنوں آٹے دا وی گھاٹا

ویکھو: مرد منگے دال اوہنوں دال دا وی کال رن منگے پیڑے اوہنوں دین والے بتھیرے۔

عورت مرد دی کمزوری ہوندی اے۔ ایس کر کے مرد مرد نالوں عورت نوں ودھ مدد دیندا اے۔

رن نوں رن چھیڑے رن کولوں خدا ڈرے

عورتاں دی چالاکی تے مکر دی تیبر تا وجھوں آکھدے نیں۔

رن نہیں رناں وچ تاندلا نہ اناں وچ

عورت میدان جنگ وچ کار آمد نہیں ہوندی تے خوراک وچ تاندلا کوئی اناج نہیں۔

رنّ وللی کیویں جاپے گل کریندیں کھلے آپے (یاں) رن وللی کیویں جاپے گالھ گالھ تے کھلے آپے

بے وقوف عورت دی نشانی ایہہ اے کہ آپے گل کردی اے تے آپے ای ہسدی اے۔ بلا وجہ ہسن والا جھلا ہوندا اے۔

رن ویاہی تاں انڈے پائی

اک وار عورت ویاہی جاوے تے انج ای ہوندی ای جیویں دھوتی نوں درمیان وچوں پاڑ کے سیوں لیا جاندا اے مطلب اے پرانی ہو جاندی اے جیویں کہندے نیں تناواں پئی (گڈی) دا اڈھا مُل۔

رن ویہلی، چوسیلی

عورت فارغ ہووے تے اوس نوں چسکہ لگ جاندا اے (فراغت دا چسکہ)

Dr. Shahbaz Malik

مت اے کہ عورت نوں گھر وچ وہلیاں نہیں رہنا چاہیدا۔

رن ہووے بُھکھی سویرے دُھونی دُھکھی

عورت نوں آپوں بھکھ لگی ہووے تے جلدی اگ بال کے کھانا تیار کرن ڈیہہ پیندی اے۔

رناں چینچل ہاریاں چینچل کم کرین ڈِنے ڈرن بلائیں تھیں راتیں ندی ترین

عورتاں دی مکر والی طبیعت دی دس پائی گئی اے تے دسیا گیا اے کہ پیار لئی عورت سب کجھ کر گزر دی اے۔

رناں دی ذات بے وفا اے

عام گل بنی ہوئی اے کہ عورت دی ذات بے وفا ہوندی اے (حالانکہ تاریخ نے کئی باوفا عورتاں نوں محفوظ کیتا ہویا اے)

رناں دی گُھری پچھے مت

عام کر کے آکھیا جاندا اے کہ عورتاں بے وقوف ہوندیاں نیں۔

دل دا بھیت نہ رناں نوں دیویں رانجھا
ایہہ تے کھنب دی ڈار بنادیاں نیں
مت اوہناں دی وی ہوندی گُھری پچھے
بی اے پاس جو پیاں سداندیاں نیں (منظور بٹ)

رناں گُمیاں سیاپے دُکھ رون آپو اپنے

کِسے دے مرن تے گُمیاں عورتاں بیچ پا کے اپنے اپنے دُکھ روندیاں نیں۔

رناں گھر دیاں رانیاں مرد ڈھوندے بھار، جیہڑا رن پیتیاؤندا سوئی اِترے پار

اجیہے رن مرید مرد نوں تچکر کرن لئی آکھیدا اے جیہڑا آپ آوکھیائی کٹ کے رن نوں رانی بنا کے رکھدا ہووے۔

رنبا تے پُتر جیوں جیوں چنڈے سیوں سیوں کم آوندے نیں

اکھان وچ پُتر دی تربیت وچ سختی کرن ول اشارہ اے۔

رناں نال متھا لاوے تاں کناں دی خیر مناوے

جیہڑا عورتاں نال بحث کرے تے اوہدے کناں دی خیر نہیں ہوندی عورتاں بولدیاں بہت زیادہ نیں۔

رناں والیاں دے پکن پرونٹھے تے چھڑیاں دی اگ نہ بلے

گھر دار بندے سوانیاں پاروں گھراں وچ ردھا پکا کھالیندے نیں جدوں کہ چھڑے (ان ویاہے) اگ بالنوں وی اوازار ہوندے نیں۔

رناں وچ بہوے تاں رنّوں اکھواوے

عورتاں وچ بیٹھن والے مرد نوں زنانہ آکھیا جاندا اے۔ رناں وچ دھناں وی آکھدے نیں۔

رنجیت سنگھ کانا، دو روپئے کھڈی تے اک روپیہ تانا

مہاراجہ رنجیت سنگھ (انھویں صدی عیسوی) دے راج وچ دو روپے کھڈی نوں تے اک روپے تانے نوں ٹیکس لادتا گیا اوس ول اشارہ اے۔

رنڈی بھی روئے، سہاگن بھی روئے تے روئے نہ کواری

رنڈی دا خاوند مریا اے اوہ روندی اے سہاگن نوں گھر گرہستی دے کئی سیاپے ہوندے نیں تاں روندی اے، کواری نوں ایہناں دوناں وچوں کوئی معاملہ نہیں ایس واسطے اجے اوہ رون توں بچی اے۔

رنڈی پاوے بھنڈی

بیوہ عورت کسے نہ کسے جھگڑے دا باعث بنی رہندی اے۔

رنڈی تے بہندی اے مشٹنڈے نہیں بہن دیندے (یاں) رنڈی تے وقت کٹدی اے پر انگلاں والے نہیں کٹن دیندے

کِسے معاملے نوں نبڑ دیاں جے کوئی لوتی لا کے معاملے نوں وگاڑ دیوے تاں آکھدے نیں۔

رنڈی دا پُتر تے راجے دا پُتر اک برابر

بیوہ دا پُتر تے حاکم دا پُتر اِکو جیہے لاڈلے ہوندے نیں۔

رنڈی دا پُوت کنالی مُوت

رنڈی دا پُت ماں دا لاڈلا ہوندا اے ایس کر کے اکثر اوہ لاڈ وچ آ کے اوّلے کم کردا اے۔

رنڈی دا پُتر سوداگر دا گھوڑا، کھاون کُوں ڈھیر کماون کُوں تھوڑا

رنڈی دے پُتر تے سوداگر دے گھوڑے کولوں کم گھٹ لیا جاندا اے ایس کر کے اوہناں نوں وہلیاں بہن دی عادت پے جاندی اے اوہ کھاندے تے ودھیرا نیں کم گھٹ کردے نیں۔

رنڈی دی نہیں سنی جاندی یتیماں دی سنی جاندی اے

اللہ تعالیٰ یتیماں دی مدد کردا اے، بیوہ دی نہیں مطلب اے جے بیوہ داد فریاد کرے تے یتیم فریاد کرن تے رب یتیماں دی سُن دا اے۔ ایس لئی کہ رنڈی تے دوجا خصم کر کے سوکھی ہو سکدی اے۔ یتیم دا کون والی وارث ہوندا اے؟ رب تعالیٰ نے بندیاں نوں یتیم دی مدد دی ہدایت کیتی اے۔

رنڈی وی رووے سہاگن وی رووے، کواری آکھے میرا کیہ ہووے؟

ایہہ دنیا دکھاں دا تے سوچاں وچاراں دا گھر اے رنڈی روندی اے طلاق مل گئی یاں بیوہ ہو گئی سہاگن روندی اے ایالداری وچ پوری نہیں پیندی یاں چنگا ور نہیں ملیا، کواری روندی اے کہ اوہدا ویاہ کدوں ہووے گا، نانک دکھیا سب سنسار۔

رنڈی دے گھر منڈی

فاحشہ عورت دے گھر بزار لگا ہوندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

رنڈے رن پیاری جیویں پھُلاں دی کھاری

رنڈا اپنی رن دی بڑی ٹہل سیوا کردا اے ایس لئی کہ رنڈے نوں رن ساڈے معاشرے وچ مشکل نال ملدی اے تے مشکل نال ملی چیز دی قدر کیتی ای جاندی اے

رنڈے سنڈھے بڑے سکھالے رَوندے ٹبّر والے

ایہہ حقیقت اے کہ جتنا ٹبر تھوڑا ہوندا اے اونا خرچ تے ذمہ داریاں گھٹ ہوندیاں نیں، رنڈے (طلاق یافتہ) کلّے رہن والے چنگے رہندے نیں ٹبر والے خرچاں تے ذمہ داریاں پاروں مصیبت وچ ای پھسے رہندے نیں۔

رنڈے نوں آئی کڑمائی اپنی کرے کہ پرائی

جیہڑا بندہ آپ لوڑوند ہووے اوس نوں کسے دی او ہو لوڑ پوری کرن دا موقعہ تے اختیار ملے تے اوہ پہلاں اپنی لوڑ پوری کر لیسی تاں آکھدے نیں۔

رنگ سوہنا کیہ کرنا جے گُن نہ سوہنے ہون

ظاہر دی تھاں اصل نوں چنگا ہونا چاہیدا اے۔

رنگ مشکی نہ کھنگ نہ خشکی

پکے رنگ نوں وڈیاؤن لئی آکھدے نیں۔ ساڈے معاشرے وچ بھانویں چٹے گورے رنگ نوں ودھیرا سلاہیا جاندا اے پر پکے رنگ یعنی گندمی رنگ دی قدر کیتی جاندی اے ایہہ خیال عام اے کہ رنگ بھانویں پکا ای ہووے پر نقش نین سوہنے ہونے چاہیدے نیں۔

رنگ نہ ہووے تاں سنگ کیہا

رشتے داراں وچ آپسی محبت تے پیار نہ ہووے تے ساتھ دا میل دا کیہ فائدہ؟ آپسی محبت توں ای رشتہ داری دا پتہ لگدا اے۔

رواں نہ دھواں تے شیطان مارے جُواں

کول کجھ نہ ہووے تے اینویں آکڑ دا پھرے مطلب اے نہ کپڑا پان نوں اے نہ گھر وچ اگ بلدی اے کہ کھان نوں ملے تے اینویں آکڑ دا پھردا اے۔

رُوپ رون تے قسمتاں کھان

اوس ویلے آکھیدا اے جدوں گُناں والے تے اینویں ای رہن تے نکّمے فائدے لے جان۔ چنگی قسمت والے بے گُناں نوں ترقی کردیاں ویکھ کے آکھدے نیں۔

روپے بڑی کمائی کیتی اے

ویکھو: پیسہ پیسے نوں کماندا اے۔

کاروبار پیسے نال ہوندا اے تے منافع وی تاں ای ہوندا اے جے روپیہ لایا جائے۔

روپے بھاگ جنگل دے کھولے

دولت بھیڑی چیز نوں وی چنگا کر دیندی اے۔

روپے دی وڈیائی آ بہو بھائی

ویکھو: آدر تیری چادر نوں تے نوالہ تیرے گہنے نوں

دولت دی ای ساری عزت اے ہر معاشرے وچ۔

روپے دے سب لاگو

دنیا وچ پیسہ اک اٹل حقیقت اے کہ ایس دے بغیر گھڑی پل نہیں لنگھدے اَج کل تے دولت ای شرافت دا معیار بن چکی اے ایس لئی ایس دے سب لوک خواہشمند ہوندے نیں۔

روپے کوئی رُکھیں لگدے نیں

مطلب اے روپے محنت نال کمائے جاندے نیں درختاں نال نہیں لگدے۔

روپے نوں سبھ لاگو

ہر کوئی دولت نوں چاہندا اے تے داء لگن تے جائز ناجائز طریقے نال حاصل کرن دی کوشش کردا اے۔

روپئے دی ذات وڈی اے

روپئے، پیسے (دولت) انسان دی عزت ودھاندی اے۔ دھن مایا دے تن نام پرسُو، پرسا، پرس رام

روپئے سیر مچھی مہنگی، پنج روپئے سیر سستی

غربت وچ سستی چیز وی مہنگی لگدی اے ایس لئی کہ پلّے خریدن واسطے کجھ نہیں ہوندا جدوں ہوندا اے مہنگی چیز وی سستی لگدی اے۔

روپیاں دی ڈھال، نال دیوے دبال

ایہہ اج کل دی اٹل حقیقت اے کہ ہر مصیبت نوں مال دولت نال دور کیتا جا سکدا اے ایہہ دولت ہر مصیبت نوں ڈکن واسطے ڈھال دا کم وی دیندی اے۔

روٹی پرائی اے، ڈھڈ تے اپنا اے

پیٹو بندیاں بارے آکھدے نیں جیہڑے کسے دے گھر روٹی کھان تے اگا پچھا نہیں ویکھدے بھانویں کھادیاں نقصان ای ہووے۔

روٹی پئی منہ وچ ذات پئی کھوہ وچ

جدوں کوئی پیٹ دی خاطر ذلت برداشت کرن تے تیار ہو جائے تاں آکھیدا اے۔

روٹی چوپڑی تے ونج رُکھا

ویکھو: بھانال بھرا کیہا

پیار وچ لحاظ نہ کرن لئی آکھدے نیں۔

روٹی چھڑیاں دی سکھر دوپہرے پکدی

مطلب اے چھڑے چھانٹ کیوں جے گھر دا کم کاج کرن نہیں جان دے ایس کرکے اوہناں دی روٹی سویر دی تھاں دوپہراں نوں جا کے کتے پکدی اے جیویں کہندے نیں چھڑیاں دی اگ نہ بلے۔

Dr.Shahbaz Malik

روٹی، سوٹی تے شرھوئی سفر وچ ضرور کول رکھو

سفر وچ کھانا' ڈنڈا' (ڈانگ) تے چھوٹا کمبل (بھورا) ضرور نال رکھنا چاہیدا اے پُرانے زمانے وچ سفر پیدل ہوندا سی کھانا گھروں بنھ کے لے جانا پیندا سی سوٹا ڈانگ حفاظت واسطے تے کمبل موسم توں بچا واسطے' تجربے دیاں گلاں نیں پُرانے زمانے وچ کم آوندیاں سن۔

روٹی کیوں پروٹھا ٹکر کیوں دواء

سُکی روٹی نوں پرونٹھا نہیں آکھیا جاسکدا اتے روٹی نوں دوائی دے طور تے کدی نہیں ورتیا گیا۔

روٹی کھاندے داہڑی ہلدی اے

ویکھو: آٹا گنھدی ہلنی کیوں ایں۔

بہانہ پا کے زیر کرن دا چارا کرنا' بے دوس نوں بج پا کے دوس لانا۔

روٹی کھاہدی ڈنگ ولائے کپڑے پائے گھر نوں آئے

اوہناں بندیاں بارے آکھدے نیں جہناں دی حیاتی دا کوئی خاص مقصد نہیں ہوندا۔

روٹی کھائیے ساگ نال کیہ پرائے بھاگ نال

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اپنی قسمت بندے نوں ملدی اے دُوجے دی نہیں ایس کر کے صبر سنتو کھ نال گزر بسر کرنی چاہیدی اے تے جو رُکھی سُکی ملے کھا کے رب دا شکر ادا کرنا چاہیدا اے۔

روٹی کھائیے شکر نال دنیا لٹیے مکر نال

کسے فریبی نوں فریب کردیاں ویکھ کے آکھدے نیں۔

روٹی لنگروں تے گھاگھا ٹیڑیوں

نکما تے کم نہ کرن والا بندہ جیہڑا ایہدروں اوہدروں منگ پِن کے کھالیندا اے تے وقت گزار لیندا اے اوس بارے آکھدے نیں۔

روٹی مُکّے تے مجمان دا قصور' بھاجی مُکے تے مہمان دا قصور

میزبانی تے مہمانی دے وی اُصول ہوندے نیں' میزبان روٹی مہماناں دے حوالے نال اندازے نال پکاندا اے سالن اوس روٹی (یاں چاولاں) دے حساب نال پُکایا جاندا اے جوں مہمان بعض ویلے سالن ضائع کردے نیں ایس لئی مت دتی گئی اے کہ مہمان تے میزبان دونواں نوں اک دوجے دا خیال رکھنا چاہیدا اے۔

روٹی ویلا مستاں نوں وی یاد ہوندا اے

بھکھ تے ہر جاندار نوں لگدی اے' مست ملنگ' جھلا وی بھکھ ویلے کھانے دا طلبگار ہوندا اے۔

روٹیاں پکاوے دو' انگیٹھیاں بھنّے ترے

کچجی رن کم کرے تاں نقصان ودھ کردی اے تے فائدہ گھٹ۔

روٹیاں کارن پُورے تال

ڈھڈ بھرن لئی بندے نوں بڑا کُجھ کرنا پیندا اے۔ معاوضے لئی کم درست کرنا ضروری ہوندا اے۔

روردوی موئی تے سوہرے وی نہ گئی

کسے کم لئی تکلیف وی برداشت کیتی جائے دوڑ بھج وی کیتی جائے تے اوہ پُورا نہ ہووے تاں آکھیدا اے۔

رُوح نہ روحاں جیہیاں باہرلیاں بُرہاں جیہیاں

بھیڑے بندے نوں ویکھ کے آکھیا جاندا اے۔

روڑ کچی' گاں گبھنی' مُورکھ آس کرے

کچی ڈھیم تے حاملہ گاں اُتے بھروسہ نہیں کرنا چاہیدا جیہڑا کرے اوہ بے وقوف اے ایس لئی کہ کچی ڈھیم چکدیاں پھس جاندی اے تے گاں گبھن ہووے تے خبرے کیہ جمے یاں خبرے سُوئے کہ تُروئے؟

روڑی دا کوُڑا روڑی ہی سُٹنا اے

بے قیمت شے روڑی اُتے ای سُٹی دی اے جدوں کسے بھیڑے بندے نوں بھیڑی تھاں ملے تاں آکھیدا اے۔

رُوڑی دو جا رب اے

کھاد نال فصل ودھیری ہوندی اے کھاد دی وڈیائی وچ آکھدے نیں۔ انج رب تے اکو تے واحد اے پر صفتاں کئی' ایتھے رب دی اوس صفت ول اشارہ اے جیہدے تحت اوہ فصلاں اگاندا تے دانیاں توں ڈھیر لا دیندا اے روڑی پان نال پیداوار اناں دی ودھ ہوندی اے ایہہ گل اج دی سائنس نے وی منی اے تاں ای کئی قسم دیاں کھاداں کڈھیاں تے عام استعمال ہوندیاں نیں۔

روز دی کل کل وچ گھر دی برکت اُڈ جاندی اے

ویکھو: کلے قلندر روبے تے گھڑیوں پانی تتے۔

بے اتفاقی وچ ہمیشہ گھر برباد ہو جاندا اے۔

روز دے مرن نالوں اک واری مرن چنگا

چھوٹے چھوٹے دُکھ سہن نالوں اک وار وڈا دُکھ برداشت کرنا چنگا ہوندا اے۔

روزگار تے ویری روز روز نہیں لبھدے

ملے روزگار نوں جھبدے حاصل کرلین تے آئے دشمن نال نجھ لین دی دس پائی گئی اے۔

روزہ رکھیا' رکھیا جے کھولیا تے گونہہ نال

کُروی نوں دھائی رکھیا جے ویا ہیا تے نکھد نال۔ کسے کم توں پرہیز کیتی رکھیا جے پرہیز چھڈیا تے کوئی فائدہ نہ ہویا۔

Dr.Shahbaz Malik

روسے بھاگ جھکی دے کھولے

جھکّی نیویں جیہی منجی تے کوئی رن رُس کے جاپئی انج اوس منجی دے بھاگ جاگے مطلب اے اوس نوں وی کسے پچھیا جدوں کسے وجہ نال کسے چیز دی سُنی جائے تاں آکھدے نیں۔

روکے پچھ لے، ہس کے ٹرکادے

بھیت بارے آکھدے نیں کہ جیویں وی ہوسکدا اے ایس نوں حاصل کر عام طور تے ہمدردی ونڈ کے دُکھ وچ اتھرو واگا کے بھیت حاصل ہونداا اے تے بھیت نوں لکانا ہووے تے گل نوں مخول وچ پا کے ٹرکا دینا چاہیدا اے۔

روگ دا مُول کھانسی، لڑائی دا مول ہانسی

کھنگ لگن نال کئی بیماریاں لگ جاندیاں نیں۔ انج ای ہاسے مذاق توں لڑائی ضرور ہوندی اے۔

روگن گئی تے بھوگن آئی

اِک دُکھ وچوں نکل کے دوجے وچ پے جان تے آکھدے نیں۔

روگی دا کھادا تے قرضائی دا کمایا اِک برابر

بیمار دی جدوں تیکر بیماری دور نہ ہووے اوس نوں کھادا پیتا لگدا نہیں۔ انج ای قرضائی جنا کماندا اے اوہ قرضاں وچ مُک جاندا اے اوس نوں وی ہوش نہیں آوندی۔

روگی دی جیبھ تے ویددے کن رب سبھی وڈے

بیمار بندہ زیادہ بولدا اے تے حکیم زیادہ سُن دا اے تجربے دی گل اے۔

روگی دے بھانے سب روگی

بندہ آپ دُکھی ہووے تاں اوس نوں ساری دنیا دُکھی لگدی اے۔

روگی ملیا روگی نوں نِم کھا نِم

دو بیمار آدمی رل جان تے اِک دوجے نوں دوائیاں کھان دی پکی کردے نیں ہر اِک ایہہ چاہندا اے کہ اوہدی دسی دوائی دُوجا استعمال کرے۔

رون پکھی وارے جنہاں دی راس پرائی۔ اچل کھولا کھولیاں رڑھ گئے حلوائی

دیکھو: دھوبیاں دے گھر ڈھکے چور اوہ نہ لُٹے ہور۔

جدوں کسے تھاں پئی چیز دے نقصان وچ اوس تھاں والے دا نقصان گھٹ تے اوس دے اصل مالک دا ودھ ہووے تاں آکھدے نیں۔

رونداڈھونداماؤں دا، ہسدا کھیڈدا پیو دا، پھیر بگانی دھیو دا

پیو خوشیاں ونڈاندا اے ماں غمی، جدوں ویاہ ہو جاندا اے اوہ دوناں کولوں جاندا اے تے اوس دی غمی خوشی دی ساتھن اوس دی بیوی ہوندی اے۔

روندا کیوں ایں؟ تھالی وچ کجھ نہیں

ویکھو: پُتر رونا کیوں ایں؟ انے تھالی وچ کجھ نہیں

مطلب اے کہ بھکھ ہتھوں ستیا ہویا ای رونداا اے۔

روندی دکھیاراں دے لے لے ناں بھراواں دے

ویکھو: ڈُکھڑے روندی یاراں دے لے لے ناں بھراواں دے

جدوں کوئی کسے ہور دا پیچ پا کے کوئی دُوجا کم کرے تاں آکھیدا اے۔

روندی گھوڑے چاڑھئیے ہگ بھرے پلان

زبردستی تے کسے دی مرضی دے خلاف کسے کولوں کوئی کم لیا جاوے تے اوہ کم ضرور خراب کردا اے۔

روندے جاؤ گے تے مویاں دی خبر لیاؤ گے

کسے کم جان توں پہلاں جے گھروں ای نہ کردیئے یاں خوشی نال نہ جائیے تے اوہ کم کدی نہیں ہوندا۔

روندے کیوں او؟ شکل ای اجیہی اے!

جیہڑا بندہ اینویں ای اپنا سبھا گاڑی رکھے اوہدے بارے آکھدے نیں۔

روندے گھوڑے چڑھائے مُڑ گھراں نوں آئے

جیہڑا کم روندیاں مرضی دے خلاف کیتا جاوے اوہ کدی توڑ نہیں چڑھدا۔

روندیاں دے اتھروں پونجھن والی گل اے

رون دا کارن ختم نہ کرنا تے اتھرو پونجی جانے مطلب اے اینویں دم دلاسہ دینا۔

روندیاں روزی نہیں ودھدی

جے ہر ویلے بندہ گلے شکوے کردا رہے بھیڑے حالات دا تذکرہ کردا رہے حالات تے روندا رہے تے انج حالات تے سُدھر نہیں سکدے روزی ودھان لئی رب دا شکر ادا کرن دے نال نال عملی جدو جہد دی لوڑ ہوندی اے۔ نرا رونا کم نہیں آوندا۔

روندیاں کول رویئے نہ تے رون والی شکل بنا لیئے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ انسان نوں ماحول مُوجب اپنے آپ نوں ڈھال لینا چاہیدا اے تاں آکھیدا اے ایہہ معاشرتی اصول اے۔

روہی بھوں، سپُت گھر، گھرستونتی نار، گھوڑیاں اُتے چڑھنا چارے سوگ سنسار

روہی دی زمین، چنگا پُتر، عزت والی بیوی تے گھوڑے دی سواری ایہہ چار چیزاں میسر ہون تے سمجھو دُنیا اُتے جنت مل گئی۔

روے والا بھوجن پکدا نہیں

ترِی سُوجی والا بھوجن نہیں پکدا ایس لئی کہ اوہ جڑدا ای نہیں۔

رویاں بناں ماں وی دودھ نہیں دیندی

ویکھو: بن رُنیاں ماں وی دودھ نہیں دیندی

Dr. Shahbaz Malik

محنت بناں ٔ ادم بناں ٔ ہتھ پیر ہلان بناں کجھ وی حاصل نہیں ہوندا۔

رہت مُلوک کہ ذات مُلوک

آسائشاں ملن تے ہر کوئی نزاکتاں کرن لگ پیندا اے۔

رہنا روڑی تے خواب شیش محلاں دے

ویکھو: سونا اُوڑیاں تے خوب شیش محلاں دے۔

اجیہا بندہ جس وچ گُن تے کوئی نہ ہون تے دماغ اوہدا بڑا اُچا ہووے اوس بارے آکھدے نیں ؎

گل گل اُتے کھاویں قسم جھوٹھی
سڑی جیبھ علاج تیزاب تیرا
رہویں اُتے اروڑیاں ہر ویلے
شیش محلاں دا ہوندا ہر خواب تیرا (منظور بٹ)

رہندی رہندی رہ نہ سکاں

جھکدیاں جھکدیاں کوئی کم کرای لیا جائے تاں آکھیدا اے۔

رہندیاں دا گھر نہیں ہوندا

اصل گھر مالک دا ای ہوندا اے رہن والے تے کرائے دار وی ہو سکدے نیں

رہی سواری ستری لاڑا چڑھ گیا کِکریں

جس دی خاطر ساری جنج کٹھی ہوئی جدوں گھوڑی تیار کیتی تے لاڑا رُس کے کِکر تے چڑھ گیا۔ عین موقعے اُتے جدوں کوئی کم وگڑ جاوے تاں آکھیدا اے۔

رہی صلاح نکاح دی تے قاضی رُس گیا

صلاح مشورے کردیاں اینی ڈیر کردتی کہ قاضی ہوری چلے گئے۔

رہیاں کھیہاں دا پتن میلہ

وچھڑے ہوئے سجن کسے سببوں اک تھاں تے مل جان تاں آکھدے نیں۔

رہیئے شہر بھانویں ہووے قہر

شہراں وچ رہن والے اپنی وڈیائی کردیاں آکھدے نیں۔

ریت ارائیں تے مال گائیں

مزارعے ارائیں چنگے ہوندے نیں تے مال ڈنگراں وچوں گائیاں چنگیاں ہوندیاں نیں کیوں جے ایہنا تو ں ددھ وی حاصل ہو جاندا اے تے ڈھگے وی۔

ریت تے پیشاب جیہا کیتا تیہا نہ کیتا

جدوں کسے بندے نال نیکی کیتی جائے فیض کیتا جائے تے اوہ احسان ای نہ منّے تاں آکھدے نیں۔

ریت ویاہی ٹبی جائی ٔ پیدا تھیا بھوئیں پھوڑ

ریت دا ویاہ ہویا اوس نے ٹبا جمیا اگوں اوس دے گھر زمین دا پھوڑ پیدا ہویا

مطلب اے ناکارہ بندیاں توں ناکارہ کم ای ہوندے نیں۔

رتجھ نال موئی اے بھورے وچ دبو

ویکھو: موئی رتجھاں نال دبّو بھورے وچ

کوئی کم بڑے چاتال تے شوق نال کرنا پر قدر نہ ہونی۔

رتجھ نال موئی دبو وچ بھورے
کیتی توں بھی ہے اوہو کار دھیدو
گھر وچ حکومتاں چھڈ کے تے
بنیوں آن کاماں خاطر یار دھیدو (منظور بٹ)

رتجھاں پٹیاں رب دیاں رکھاں

رتجھاں وچ رہن والیاں دا رب راکھا ہوندا اے مطلب اے کیوں جے ایہو اجیہا بندہ رتجھ کرن والا من مرضی کرن والا ہوندا اے ایس لئی کسے ویلے نقصان وی اُٹھا سکدا اے۔

رِیس چنگی کِھیس مندی

ریس وی چج دی ہونی چاہیدی اے جدوں انّھی تقلید (بھیڈ چال) دا رُوپ دھار لئے تے ایس نوں بھیڑا جانیا جاندا اے۔

رِیس کر ہوس نہ کر

تقلید کر پر حسد نہ کر ٔ حسد کرن توں منع کیتا گیا اے مطلب اے رشک کرنا چاہیدا اے حسد کرنا (سڑنا) نہیں چاہیدا

رِیس کرن چھوہاریاں دی گندے بتاؤں

نکھد تے نکمّے بندے جدوں اپنے آپ نوں چنگیاں ول رلان دا جتن کرن تاں آکھیدا اے۔

ریساں کریں جھناں دیاں توں راوی تُل وی نہ

نیویں درجے دا بندہ اُچا بنن دی کوشش کرے تاں آکھیدا اے۔

رِیسیں پُت نہ جمدے ہور سبھے گلاں

پُتر تے رب دی دین ہوندا اے۔ بندہ ہور تے سبھ کُجھ ریس نال کر سکدا اے پُتر نہیں جم سکدا کسے شریک نوں ریس کردیاں ویکھ کے آکھدے نیں۔

ریوڑی پرشاد نہیں سنیارہ سِکھ نہیں

گوردوارے وچ ریوڑی پرشاد پروان نہیں ہوندا تے سنیارہ کیوں جے عقلمند ہوندا اے تے سکھاں نوں عام کر کے گھٹ عقل والے سمجھیا جاندا اے (پتہ نہیں کیوں؟) ایس کر کے ایہہ گل آکھی گئی اے۔

Dr. Shahbaz Malik

ریوڑی دا پھیر

مصیبت وچ پھسنا آفت وچ گرفتار ہونا مشکل وچ پے جانا۔

جدوں چار یار اکٹھے ہوندے نیں آپس وچ مخول یاں تفریح کارن اک دوجے نوں پچھدے نیں کہ کنیاں ریوڑیاں کھائیں گا پہلے اک پھیر دو پھیر ایس دا دونا انج ای کر کے ودھوانج ای کوئی آکھ دیندا اے کہ دس واری آخر شرط لگدی اے تے ایس دا حساب کیتا جاندا اے تے دس تیکر دا حساب اک ہزار تیئس ریوڑیاں بن جاندیاں نیں تے آکھیا جاندا اے کہ لے بھئی کھاہ اک ہزار تیئس ریوڑیاں اک تے حساب بڑا بھلھل بھوسیاں وچ پان والا اے دوجے نتیجہ بڑا پریشان کرن والا۔

آئے ہوئے نیں پھیر وچ ریوڑی دے
کوئی راہ نہ جان دا پاوندے نیں
گئی مہرلی بھیڈ ہے بھل ڈنڈی
اجڑ اوس دے کھوج تے جاوندے نیں
نہیں ہوش کراہ تے راہ دی اے
بنا تک دے تیکڈے دھاوندے نیں (سر شہاب الدین)

ز

زال آئی تاں ادھی گئی، بال آئے تاں ساری

بیوی خاوند دے ادھے وسیلے کھاندی اے تے اولاد سارے۔

زال باجھوں جُھگا کہیا

گھر، گھر والی نال ہوندا اے، گھر سوانی نال ای سجدا اے، سوانی نہیں تے گھر کہیا؟

زال تے بال رُوبرو چنگے

بیوی تے اولاد اکھاں سامنے رہن تے وگڑدے نہیں۔

زال (زن) دا مرید تے دلچا خراب

رن مرید ہونا عورت دے تھلے لگن والا بندہ خراب ہوندا اے۔

زال دے مرید دا منہ شرمندہ

رن مرید دا چہرہ شرمندہ شرمندہ رہندا اے اوہ ذلیل ہوندا اے۔

زال لئی ور بھلا، ور لئی گھر بھلا

سوانی (ووہٹی) واسطے ور (خاوند) چنگا ہووے تے اوہدے لئی ایہو ای سب کجھ اے جدوں کہ ور (خاوند) لئی گھر نوں چنگے ڈھنگ نال چلانا اک مقصد ہوندا اے ظاہر اے چنگی بیوی ای چنگا گھر دے سکدی اے۔

زال، مال، بال تے مُچھ دا وال جتھاں ہلاؤ اتھائیں ہلسی

بیوی، مال ڈنگر تے مچھ دا وال اپنے حکم وچ ہوندے نیں ایہناں نوں جیویں چاہیے استعمال کر لیئے ایہناں دی تربیت آسانی نال کیتی جاسکدی اے۔

زال متوں کہیں دے جُھگے؟

بیوی دے بغیر گھر دا تصور وی نہیں کیتا جاسکدا، بیوی دے بغیر گھر ویران۔

زبان آکھدی اے توں مینوں موہوں کڈھ تے میں تینوں پنڈوں کڈھنی آں

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بندے نوں گل سوچ سمجھ کے کرنی چاہیدی اے کیوں جے کسے ویلے زبانوں نکلی گل بندے نوں بڑا نقصان اپڑاندی اے تاں آکھیدا اے۔

زبان اگے کھائی کھوہ سب برابر

مطلب اے جو منہ آیا کہہ گئے۔

زبان بندے نوں تخت بہاندی اے تے زبان ای کھوتے بہاندے اے

بندے دی گل معاشرے وچ اوہدا مرتبہ مرتب کردی اے بعض ویلے چنگے بھلے بندے دے موہنوں کوئی ایہو جیہی گل نکل جاندی اے کہ تختوں، تختے تے آ ڈگدا اے تے ایسے زبان توں گلاں کر کے اوہ وڈا مرتبہ حاصل کر سکدا اے۔ ایسے واسطے آکھدے نیں پہلاں تولو تے پھیر بولو۔

زبان دا رس چوندا اے

بدزبانی کرن تے سزا ملے تاں آکھدے نیں۔

زبان رسیلی اپنی ویری مت کر لئے

ویکھو: زبان شیری ملک گیری

خوش اخلاق بندہ اپنی مٹھی زبان نال دشمن نوں وی دوست بنا سکدا اے۔

زبان شیری ملک گیری

خوش اخلاق بندہ ہر اک دا دِل جت لیندا اے۔

زبان نال دھی پُتر وی بگانے ہو جاندے نیں

اولاد سب نالوں پیاری چیز اے تے رشتہ کرن لگیاں انسان زبان نال ایس نوں بگانی جھولی وچ پا دیندا اے۔ مطلب اے کہ زبان دا پاس رکھنا چاہیدا اے۔

زبان ہلان نال کم چلدا اے

گل بات کرن نال کم سدھے ہوندے نیں۔

زحمت جاندی دارُو واں عادت سر دے نال

ویکھو: واداڑیاں سجاداڑیاں جان سراں دے نال (یاں) کال سکھال سمے نال بھیڑی عادت دے نال

روگ دوائی نال ٹھیک ہو جاندے نیں بھیڑی عادت دا ٹھیک ہونا مشکل ہوندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

زرا اے تے نرا اے

ایس زمانے وچ جس دے پلّے کجھ نہیں اوس دی کوئی عزت نہیں بندہ ای پیسے نال اے۔

زر بناں عشق ٹیں ٹیں

ویکھو: پیٹ نہ پیّاں روٹیاں تے سبھے گلاں کھوٹیاں

پلّے کجھ نہ ہووے تے کوئی چیز وی پھبدی نہیں ایتھوں تیکر کہ عشق وی اینویں ٹیں ٹیں ای ہونداا ے۔

زر جورو زمین تنّے اپرادھ دا مول

دولت، عورت تے زمین فساد دے کارن ہوندے نیں۔

زر لگے بادشاہ دی تے زور لگے وزیراں دا

رقم بادشاہ دی خرچ ہوئی زور وزیراں دا لگا۔ مطلب خرچ کسے دا ہویا بھار کوئی محسوس کر رہیا اے، کسے دی مدد کوئی کرے تے کوئی دوجا اینویں پیا سڑے تے بھجے۔

زروالیاں دا سب کوئی تے بے زر دا خُدا

دنیا دی ایہہ ریت اے کہ دولت وند دے سارے ای رشتہ دار بن دے نیں پر غریب بندے دا کوئی نہیں ہوندا سوائے رب تعالیٰ دے تے اوہو ای غریب دے پردے ڈھکدا اے۔

زر دی رہے تے یار وی رہے

یاری دوستی وچ تے زریاں دولت دا خیال چھڈنا پیندا اے اجیہے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا اپنا نقصان وی نہ کرنا چاہے تے تعلقات وی نہ چھڈن دا چاہوان ہووے۔

زر دی گیا تے یاری وی گئی

ودھیرا خرچ کرن مگروں وی چنگا نتیجہ نہ نکلے تے کجھ فائدہ نہ ہووے تاں آکھیدا اے۔

زمانہ وڈا استاد اے

حیاتی گزارن واسطے بندے دا واہ لوکاں نال پیندا اے ایہناں وچ چنگے وی ہوندے نیں تے مندے وی، معاملے پیندے نیں تے بندہ تجربہ حاصل کردا اے ایہو تجربہ انسان نوں اگوں اپنے معاملے نبیڑن دا ول دسدا اے ایس لئی زمانہ حیاتی دا ول دسن والا استاد اکھواندا اے۔

زمین روہی جھوٹی کوئی

روہی زمین وچوں کوئی زمین چنگی نکلدی اے تے جھوٹیاں، وچوں کوئی جھوٹی چنگی نکلدی اے۔

زمین ہیرہ تے ڈھگا نہرہ

میرہ زمین تے اُچے سنگاں والا بلد چنگے ہوندے نیں۔

زمین واہ تے کھنڈ کھیر کھا (یاں) زمین واہیں فصل گاہیں جاں نہائیں

واہی بیجی کر کے خوشحال رہن دی دس پائی گئی اے۔

زمینداری دَبھ دی جڑھ اے

دب دی جڑھ بڑی پکّی ہوندی اے زمینداری نوں وڈیاؤن واسطے آکھدے نیں

زنا تے فنا

زنا کاری انسان نوں تباہ تے برباد کر دیندی اے۔

زنانی دا رونا تے مجھیں دا موترا اک برابر

مجھ دا موتر کوئی اہمیت نہیں رکھدا عورت دے اتھرواں نوں ایس لئی ایہدے نال رلایا گیا اے کہ ایہدی ساڈی رہتل وچ کوئی اہمیت نہیں سمجھی جاندی عورت وی گل گل تے روپیندی اے، زنانی دے رون نوں غیر اہم آکھن لئی اکھان اے۔

زنانی مردے نی جُتّی نال ہنڈ جاندی اے

پنجابی رہتل وچ عورت (بیوی) نوں مرد (خاوند) دی جُتّی برابر سمجھیا جاندا اے جیہڑی پوری نہ آئے تے لاہ کے سُٹ دتی جاندی اے۔ پُرانے زمانے وچ انج ای ہوندا سی۔

زنانی ہووے بھکھی تے سویرے دُھونی دُھکھی

گھر والی نوں آپ نوں بھکھ لگے تے اوہ چھیتی پکان دا آہر کردی اے۔

زندگی دے پوٗلے کسے نوں ڈاڈھے کسے نوں ہَولے

حیاتی دُکھاں دا گھر اے انسان زندگی وچ دُکھ (جفتیاں) برداشت کردا اے کوئی ودھ کوئی گھٹ، زندگی اک عذاب اے کسے واسطے گھٹ۔ کسے واسطے ودھ۔

زور اور نال کھیل اساڈی، جے میں میری تاں وی پھاڈی

میری دا مطلب اے پہلا تے پھاڈی دا مطلب اے بالکل آخری، ڈاڈھے بندے نال جے کوئی کھیڈ کھیڈی جائے یاں کم کیتا جاوے تے اوہ ہر حال وچ اپنے آپ نوں ای اگے رکھدا اے۔

زور اور دی بھیالی اوہ منگے حصہ اوہ کڈھے گالھی

ویکھو: ڈاڈھے نال بھیالی اوہ منگے حصہ اوہ کڈھے گالھی (یاں) تگڑے ماڑے دی بھیالی اوہ منگے حصہ اوہ کڈھے گالھی

تگڑے تے ڈاڈھے بندے نال کیتا کاروبار بھیڑا ای ہوندا اے ایس کر کے کہ اوس نے ماڑے نوں برابر دا حصہ نہیں دینا ہوندا۔

زور اور مارے وی تے رون وی نہ دیوے

ویکھو: ڈاڈھا مارے وی تے رون وی نہ دیوے (یاں) نالے کوہندے نالے رون نہ دیندے

تگڑا ماڑے تے سختی وی کردا اے تے فریاد وی نہیں کرن دیندا

Dr. Shahbaz Malik

زوراوراں دا سیتیں وِیہیں سو ہوندا اے

ویکھو: ڈاڈھے دا سیتیں وِیہیں سو۔

ڈاڈھے بندے اصول تے ضابطے دا کوئی خیال نہیں رکھدے۔

زور پِدی دا تے بھکھ سنڈھے دی

پدی: ایک چھوٹی جیہی چڑی' جدوں کوئی کھاوے تے بوہتا تے کم تھوڑا کرے تاں آکھیدا اے۔

زور تھوڑا تے شور ڈھیر

کسے کم نوں کرن والا جے محنت گھٹ کرے تے رولا بوہتا پاوے تاں کہندے نیں۔

زور تھوڑا تے واگ وڈی

کمزور جیہا گھوڑا ہووے تے اینویں اوہنوں سجا سجا رکھیا جائے

زور تھوڑا مار کھان دی نشانی

لڑائی ویلے کمزور مار کھاندا اے۔

زوردے اگے زاری اے

طاقت ور کسے ویلے عاجزی' منت سماجت کرن نال طاقت استعمال کرنوں باز آ جاندا اے۔

زوردے اگے زاری کیہی؟

طاقت ور دے سامنے عاجزی' منت سماجت کم نہیں آوندی۔

زوری دا نیہوں نہیں ہوندا

عشق تے ہمیشہ دو دلاں دی مرضی نال ہوندا اے۔ دھکے زوری عشق ناممکن اے۔

زیارت بزرگاں کفارت گناہواں

نیک پاک لوکاں دی زیارت (ملنا' ہدایت حاصل کرنا' ویکھنا) اوہناں دیاں دعاواں گناہواں دا کفارا ہوندی اے۔ نیک پاک لوکاں' بزرگاں دی صحبت اختیار کرن تے اوہناں دیاں دعاواں لین دی مت اے۔

س

ساتھوں گیئے گوریئے پرے پریرے جا (یاں) ساتھوں گیئے گوریئے بھانویں لے جان نیں چور

جدوں کسے نالوں پیار والا رشتہ کسے وجھوں ٹٹ جائے تے اوس ولوں بے پرواہی ظاہر کرن لئی آکھیدا اے۔

ساٹھا تے پاٹھا

مرد سٹھاں (۶۰) سالاں دا ہو کے وی مضبوط رہندا اے۔

سادہ سر گُتّا تے جیا سکھالا مُتّا

سادہ سادہ سر تے وال بنائے تے سوکھی نیند سُتے' حیاتی نوں بوہتی لشک پشک توں بندہ دور رکھے تے سوکھا رہندا اے جنے پواڑے پائے اونا ای اوکھا ہونا پیندا اے کہ پھیر اوس نوں برقرار رکھنا ضروری ہوندا اے۔

سادھاں دے لئی دو دو رناں گرہستی پھرن کوارے سادھ دیندے نقد بنقدی گرہستی لین ادھار

سادھو سنت کئی کئی رناں پھسا لیندے نیں پر دنیادار بندہ دنیا دے جھیڑیاں کارن اک نہیں سنبھال سکدا۔

سادھاں نوں کہنا بھجو چوراں نوں کہنا لگو

ویکھو: چوراں نوں کہنا لگو' سادھاں نوں کہنا بھجو

اجیہے بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا دونویں دھراں نوں رکھے تے آپ تماشا ویکھے۔ اجیہا بندہ جیہڑا سبھناں دا ہمدرد بنے پر کسے دا وی ہمدرد نہ ہووے اوس بارے آکھیدا اے۔

سادھاں نوں کیہ سواداں نال سنے ملائی آون دے

اجیہے چالاک بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا اتوں تے کوئی سکھ یاں آرام دا چاہوان نہ ہووے پر وچوں اُکا اوس دا لالچی یاں آس وند ہووے۔

رانجھا آکھدا ہن نہ مول روکیں
طرف رنگ پور دی مینوں جان دے توں
لگے سادھاں نوں نال سواداں کیہ
ہے منظور ملائی وی آن دے توں (منظور بٹ)

سادھواں دیاں دھیاں سب کجھ سہندیاں نیں

سادھو' سادہ لوک ہوندے نیں کسے نوں بُرا بھلا نہیں کہندے کسے نوں نقصان نہیں اپڑاندے ایس لئی ایس قسم دا مزاج رکھن والیاں دیاں دھیاں سوہریاں دے گھر ساریاں سختیاں سہار لیندیاں نیں ایس لئی کہ اوہناں نوں پتہ ہوندا اے کہ ماپیاں ساتھ نہیں دینا۔

ساڈ ستوڑ تے ہاتھی دا پوڑ

اجیہے بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا رشتے پاروں تے کجھ نہ لگے تے اینویں ای دخل دیوے۔

ساڈا کیہ جینا مینہہ لتھے تے مر گئے دھپ چڑھے تے جی پئے' جینا ساڈے شاہوکاراں دا

پنجاب دیس دی پرانی رہتل وچ زمیندار نوں قرض دین والا شاہوکار سب توں ودھ سوکھی حیاتی گزار دا سی جیہڑا دھیلی دے کے حویلی لکھا لیندا سی' جٹ زمیندار تے

Dr. Shahbaz Malik

ہمیش اوس دے مقروض رہندے سن اکھان وچ جٹ زمیندار دی حیاتی نوں غیر محفوظ قرار دِتا اے۔

ساڈی بلی تے سانوں ای میاؤں؟

جدوں کوئی بندہ اوس نوں نقصان اپڑان دا آہر کرن لگ پئے جس توں اوس سکھیا ہووے تاں آکھیدا اے۔

کہندا پھڑاں جتی گن کے سوٹھوکاں
ایڈا تیرے اُتے رنج میاں
ساڈی بلی تے سانوں ای میاؤں شرم
کریں یاراں دے نال دی پنج میاں (عزیز خاں شرم)

ساڈی ڈور نال سانوں گا ہٹیاں؟

جے کوئی کسے دے وسائل نال ای اوس نوں نقصان اپڑان لگ پئے تاں آکھیدا اے۔

ساڈے جیہا شاہ نہیں کوڈی داوساہ نہیں

شاہوکار ایس واسطے چنگار ہندا اے کہ اوہ کسے دا کوڈی دا اعتبار وی نہیں کردا، حیاتی وچ بندہ اوہو چنگار ہندا اے جیہڑا محتاط ہووے۔

ساڈے گھر آؤ گے تے کیہ لیاؤ گے؟ اسیں تہاڈے گھر آواں گے تے کیہ دیوگے؟

اوس بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا ملت گلت وچ ہر ویلے اپنے نفعے دی سوچے، خود غرض بندے بارے آکھدے نیں۔

ساڈھے تن ہتھ زمین ملکھ اے

دنیا دی بے ثباتی تے انسان نوں سبق اے کہ لالچ کرنا ایں پر تیری اصل ملکیت تے قبر دی اوہو ساڈھے تن ہتھ زمین اے نا۔

کسے تتڑے ہے میں نیہوں لایا
اساں بیجیا بھجیاں دانیاں نوں
ساڈھے تن ہتھ زمین ہے ملکھ تیری
اینویں کاس نوں ولیس ولانیاں نوں (سیّد وارث شاہ)

سار چور ڈھہو تے پنڈاں جیہا رہو

چوراں دا پنڈ (مجیٹھ) بھارت وچ اے، مطلب ایہہ اے کہ ایہہ ڈھٹھ کے پنڈاں ورگارہ جائے گا' اکھان دی ورتوں اوس ویلے کری دی اے جدوں دسنا ہووے کہ کوئی امیریاں طاقت ور بندہ غریب یاں ماڑا ہوئے گا تے کیاں نالوں چنگا ای ہووے گا۔

سارا جھیڑا بنّی تے ونّی دا اے

سارا جھگڑا زمین تے زن (عورت) دا اے' زر زن تے زمین توں ای دنیا وچ لڑائیاں' جھگڑے' اختلاف ہوندے نیں۔

سارا گھر بل گیا تاں چوڑیاں پچھیاں

جدوں کوئی بندہ اپنی گھٹان لئی شومارن لئی کوئی نقصان کر بہے تاں آکھدے نیں

پچھوکڑ: کسے سوانی نے چوڑیاں گھڑائیاں اوہ وکھانا چاہندی سی جدوں کسے وی نہ ویکھیاں تے اوس بہانے نال اپنے گھر نوں اگ لا دتی لوکاں آ کے پچھیا تے اوس چوڑیاں وکھا کے آکھیا جے پہلاں ای چوڑیاں بارے پچھ لیندے تاں گھر تے نہ بلدا۔ سارا گھر بل گیا تاں چوڑیاں پچھیاں۔

ساری جاندی ویکھیئے ادھی دیئے لُٹا

ویکھو: جے دھن جاندا ویکھیئے ادھا دیئے لُٹا

بوہتا نقصان ہوندیاں ویکھ کے کجھ بچا لین دی تعلیم اے۔

ساری رات بھنّی تے جم پئی انھی (یاں) ساری رات اڑائی تے کانی کڑی جائی

مطلب اے کہ اینی محنت کیتی تاں وی کوئی زیادہ فائدہ نہ ہویا۔

ساری رات روندی رہی مویا اک وی نہ

بناں کسے کارن دے کوئی کم کرنا شروع کر دینا' کن نہ ویکھنا تے ٹُٹے مگر بجھ ٹُرنا۔

پچھوکڑ: گل بنی ہوئی اے کہ اک جولاہے دی دھی ویہڑے وچ جھاڑو دے رہی سی اوہدے ویاہ دیاں گلاں گھر وچ ہوندیاں سن ایس لئی اوہ جاگدیاں خواب ویکھدی رہندی اوس سوچیا اوہدی منگنی ہوئے گی پھیر ویاہ ہووے گا اک سال بعد پتر ہووے گا ہو سکدا اے اوہ بیمار پے جائے تے ہو سکدا اے مر ای جائے مینوں تے رونا وی نہیں آؤندا ایہہ سوچ کے اوس جھاڑو چھنڈیا تے کپڑا لیا تے اُچی اُچی رون لگ پئی اوس دی ماں آئی بغیر پچھیاں اوہ وی رون لگ پئی پیو آیا اوہ وی رون لگ پیا لوک وی آن لگے عورتاں وی آ کے رون لگ پئیاں آخر اک دانا بندہ آیا تے رون دا کارن پچھیا۔ گل ایہہ کھلی کہ ساریاں کڑی نوں روندیاں ویکھ کے رونا شروع کیتا سی کڑی کولوں پچھیا تے اوس اصل گل دس دتی 'دانے' نے ایہہ جملہ آکھیا جیہڑا اکھان دا روپ دھار گیا۔

ساری رات یوسف زلیخا پڑھدے رہے دِنے اُٹھ کے پُچھدا اے زلیخا بڈھی سی کہ بندہ؟

اجیہے شادی بے خبرے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا اپنے آلے دوآلے توں اُکا بے پرواہ تے اکھاں نوٹ کے حیاتی گزاردا ہووے یاں اجیہے موقعے تے آکھی دا اے جدوں کوئی بندہ اجیہی گل توں بے خبر ہووے جس وچ اوہ آپ موجود ہووے۔

ساری رن جولاہے دی ہورناں دی ادھی

کسے زمانے وچ جلاہیاں نوں وڈھیرا کم کرنا پیندا سی سارا ٹبر ہر ویلے کم بُنتا رہندا سی خاص طور تے گھر دی سوانی دے سر بوہتا کم ہوندا سی ایس لئی بیویاں وچوں جلاہے دی بیوی نوں کم دے حوالے نال مکمل بیوی آکھیا گیا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

ساری عمر سلام نہ کیتا تے کیتا تاں اگے ہندو آیا

مطلب اے بندہ کوئی کم کسے وجہ نال یاں احتیاط پاروں نہ کرے جے احتیاط دے بعد کرے تے اوہدا سٹہ مرضی دے مطابق نہ نکلے یاں غلط نکلے تاں آکھیدا اے

پچھوکڑ: اک بندے نے اپنا من بنایا ہویا سی کہ کسے نوں سلام نہیں کرنا کہ ایویں بندہ دوجے دی سلامتی منگدا پھرے اک دن دل وچ خیال آیا بھلیا لُوکا دوجے دی سلامتی منگن نال اگوں اوہ وی تے تیری سلامتی منگدا اے یعنی وعلیکم سلام آکھدا اے اوہ بڑا من پکا کرکے باہر ٹُر پیا اگوں اک بندہ آؤندا نظر آیا ایس نے بڑے اہتمام نال اگے ہو کے آکھیا 'اسلام علیکم ورحمتہ اللہ' اگوں اوہ بندہ دونویں ہتھ جوڑ کے کھلو گیا بولیا رام رام جی' ایتھے اوس ایس اکھان دے بول بولے جیہڑے مشہور ہو گئے۔

ساری عمر گُوڑا سِٹیا' دسّو راہ اروڑی دا

جیہڑا کم ساری عمر کیتا ہووے اوس بارے بندہ ہر قسم دا علم رکھدا اے جے کوئی اوسے بارے دوجیاں کولوں پچھن لگ پئے تاں آکھیدا اے۔

ساری کھاندا ادھی کھائے مرے نہیں پر کموں جائے

پچھوکڑ: سیر کھاندا پا کھائے مرے نہیں پر کموں جائے

لوڑ دے لیے پوری چیز نہ ملے تے کم تے سَر جاندا اے پر نہ ہویاں جیہا۔ ودھیرا کھان والے بندے نوں تھوڑا ملے تے اوہ جیوندا تے رہے گا پر کمزور ہوندا ہوندا کموں کاروں جاویگا۔

ساری نہیں تاں ادھی سہی

ویکھو: ساری جاندی ویکھیئے تے ادھی دیئے لُٹا

کسے کم وچ نقصان ہو رہیا ہووے تے اوہدے وچوں کجھ بچالین دا آہر کرن دی پکی اے۔

سارے بن گئے خان تے بھیڈاں کون چراسی

جتھے سارے ای وڈے ہون اوتھے معمولی کم رہ جاندے نیں۔

سارے چٹ کپڑیئے بھلے مانس نہیں ہوندے

بھلمانسی کپڑیاں نال نہیں سگوں کردار تے عمل نال ہوندی اے۔

سارے گُتے کانشی گئے تے ہانڈی کیہنے چٹی

کانشی ہندوواں دا اک پوتر استھان اے اکھان وچ دسیا گیا اے کہ جے امانت وچ خیانت کرن دا مزاج رکھن والے غیر حاضر سن تے ایہہ خرابی کس نے کیتی اے؟

سارے منہ ملاحظے جیوندیاں دے

اودوں آکھیدا اے جدوں کوئی کسے دے مرن مگروں بے دید ہو جائے۔

ساریاں کھیڈاں کھیڈیاں گھر گھلّی رہ گئی

جدوں کوئی بندہ ودھیرے تجربے حاصل کر بیٹھے تے پھیر وی کوئی کم رہ جائے اوس تے آکھدے نیں۔

ساک سُلاک تے پریت پتّل (یاں) ساک سونا تے پریت پلیت

رشتے داری چنگی تے دوستی ایڈی چنگی نہیں ہوندی رشتے داری سمجھو سونا اے تے دوستی پتّل۔

ساکا چاری شرم دی' بھائی والی دھرم دی' تے عدالت گرم دی

رشتے داری اوہو چنگی ہوندی اے کہ رشتیاں دی لج شرم رکھی جائے سانجھے کاروبار وچ دھرم پاروں جو متھیا ہووے اوس دا پاس کیتا جاوے تے حاکمی یاں عدالت جے سختی نہ کرے تے انصاف نہیں ہوندا۔

ساکاں وچوں ساک بھیڑا پھپھڑ دا' گوشتاں وچوں گوشت بھیڑا پھپھڑ دا

پیو دی بھین یعنی پھپھی دا خاوند پھپھڑ ہوندا اے ایس نوں بھیڑا آکھیا جاندا اے انج ای پھپھڑے دا گوشت بدمزہ ہوندا اے۔

ساکھ بنا پرتیت جما

کاروبار وچ اعتبار بنان دی پکی اے مطلب ایہہ اے کہ جس دی ساکھ بنی ہووے اوسے دی کوئی پچھ پرتیت کردا اے۔

ساگ متھے دا بھاگ منڈے دے باد جوگا' دال ٹبرے نال کہ تونہاں پتراں جوگیاں' وڑیاں گھیودیاں سڑیاں بھیڑی زندگی جوگیاں

ساگ' دال تے وڑیاں دی پینڈو زندگی وچ بوہتی اہمیت نہیں ہوندی۔

ساگی دے یاں واگی

یاں ساگ چیرن والا دے یاں وال چران والا چرواہا

سالن گھر گالنا

سالن دے چٹوریاں دی نکھیدی کیتی گئی اے کہ ون ون دا سالن کھان والے گھر گالدے نیں۔

سالی تے ادھ گھر والی (یاں) سالی ادھ بھنجالی

سالی بھنوجے دا پیار ویکھ کے دوجے ٹچکر کردیاں آکھدے نیں۔

سالے نوں دتا تے آلے رکھ دتا

مطلب اے بیوی دے بھرانوں جے کجھ دتا جائے اوہدا کوئی فائدہ نہیں ہوندا۔

سامی کنجر تے بھوئیں بنجر

بنجر زمین تے کنجر اسامی کجھ دوال نہیں ہوندی

سانجھ جٹ دی جے بھویں نہ' توڑا توت دا جے دھویں نہ

جٹ مکر جاندا اے تے توت دی لکڑی پھڑ دی اے ایہناں وچ ایہہ گھاٹے نہ ہون تے ایہہ چنگے ہوندے نیں۔

سانجھ چنگیری چلّے ایویں جیوں جانے توں چلی نیوں

شراکت تے بھائی والی انج چلدی اے اک دوجے نوں نیوں نیوں کے عزت آدر

Dr.Shahbaz Malik

نال ملیا جائے' اک دوجے دا خیال رکھن نال ای سانجھ نبھ سکدی اے۔

سانجھا کھوہ اُجاڑے داہُول

سانجھا کھوہ ہووے تے ایہدے وچ جھگڑا پیندا اے واریاں دی۔ بنھ لیاں جان تاں وی جدوں اک نوں پانی دی لوڑ ہووے دوجا وی پانی چاہندا ہووے تے جھگڑا پیندا اے جے پانی نہ ملے تے فصل نہیں ہوندی۔

سانجھی ببّ نہ پٹے کو (یاں) سانجھا باپ نہ پٹے کو

جدوں کسے سانجھی چیز دے مالک اوہدے وگڑن تے لاپرواہی ورتن تے تاں آکھیدا اے۔ ببّ دا مطلب اے بے بے یاں ماں۔

سانجھی چنگا نہیں اوہ جو چوری پچھّی کھائے

جس بندے نال رل کے کم کریئے تے اوہ چوری چوری رقم وچوں کھاندا رہے اوس بھائیوال دی نکھیدی کیتی گئی اے۔

سانجھی داتوں حق پچھان' اپنے نالوں چنگا جان

شراکت تے سانجھ داری وچ ایہہ اصول ہونا چاہیدا اے کہ ہر کوئی سانجھدار اک دوجے نوں اہمیت دیوے' اک دوسرے نوں عزت دیوے اک دوجے دا حق پچھانے' شراکت تاں ای چنگی نبھ سکدی اے۔

سانجھی ہانڈی چوراہے پھُٹے (یاں) سانجھی گنی چوراہے بھنّی

رل کے کم کرن وچ جدوں پھک پے جائے تد آکھیدا اے یاں سانجھا کم نہ کرن دی سکھیا دین لئی ورتی دا اے۔

سانجھی ہولی سب توں بھلی

سانجھی ہولی وچ فائدہ ایہہ ہوندا اے کہ ایہہ پتہ نہیں لگدا رنگ کس پایا اے بندہ نشانہ نہیں بن دا۔

سانجھے گھر چوراں دا راج

سانجھے گھر وچ چوراں دا راج ایس کر کے ہوندا اے کہ سانجھ والے اِک دوجے تے سٹ کے گھر ولوں لاپرواہ ہو جاندے نیں۔

سانڈھو گوانڈھی تے تروا سرہاندی

سالی دا خاوند جے ہمسایہ ہووے تے سمجھو بندے نے اپنی سرہاندی کنڈیلں والا سرہانہ رکھ لیا اے' مطلب اے سانڈھو دا ساتھ دُکھ دین والا ہوندا اے' ایہہ پنجاب دیس وچ تجربے دی گل اے۔

سانڈھو نوں سانڈھو جیوں کتے نوں واڈھو

سالی دا خاوند اک دوجے نال دشمنی رکھدے نیں انج جیویں کتا کتے دا ویری ہوندا اے۔

سانسیاں دے گھر گوہ گئی اوہناں جیوندی چلھے دبّی

جدوں کوئی کسے نوں نقصان اپڑائے تاں اوہنوں اُلٹا نقصان دی تھاں فائدہ ہو جائے تاں آکھدے نیں۔

سانگ لالُو فقیر دا تے گلاں چوہڑی چوہڑے دیاں

جدوں کوئی بندہ اپنی حیثیت تے معیار توں ڈگ کے گل بات کرے یاں چنگا بھلا بندہ ڈگا ہویا کم کرن لگ پئے تاں آکھیدا اے' لالو فقیر دا بانا پا کے تے لالو فقیر والیاں ای گلاں کرنیاں چنگیاں لگدیاں نیں۔ اَن جوڑ چیزاں بارے وی آکھیا جا سکدا اے۔

سانگے دی بکری تے گُساںگے دی میلھ

مل جائے بکری ای بڑی اے جیہڑی شے نہ ملن دی اُمید ہووے بھانویں اوہ قیمتی ہووے اوہدے نالوں گھٹ قیمت والی مِلی شے چنگی۔

سانی سیتی کیجئے ویاہ' وَیر' پریت (یاں) سانی سیتی کیجئے' ناتا' وَیر' پریت

سانی: پتہ' سراغ' پچھ گچھ' شادی' دُشمنی تے پیار محبت اوہدے نال کرنی چاہیدی اے جس بارے پُورے طریقے نال پُن چھان' پتہ' پچھ گچھ کر کے تسلی کرلئی ہووے

ساؤ سو جو چُپ

خاموشی وچ ودھیرے فائدے نیں خاموشی اختیار کرن والا ای شریف اکھواندا اے۔

ساؤ مُٹھے گھنڈ پیارے

اُتوں شریف دِسن والے کدی بے اعتبارے وی ہوندے نیں ایس لئی سوانی دا گھنڈ نال پیار ای ضروری اے۔

ساوَن آوَندی ساونی بدل آندے بور' اوہنوں ساوَن کیہ کرے جیہدا بلد نہ ڈھور

ساون وچ بدل آوندے نیں وسدے نیں پر ایہدے کولوں تے اوہ ای فائدہ چک سکدا اے جیہڑا ساون دے وتر توں واہ لے فصل بیجے۔ جیہدے کول ہل واہن نوں بلد' ڈھگے ای نہیں اوس نوں ساون دے وسّے دا کوئی فائدہ نہیں۔

ساون برکھا لگی' کمادی اُچی ہوہو پھپی' لوکی مکّی بیجن لگی

پنجاب دیس دی زراعت تے موسم دے حساب نال گل اے کہ ساون وچ جے بارش ہو جائے تے کمادی برھوتری ہوندی اے تے لوک مکئی بیجن دا آہر کرن لگ پیندے نیں۔

ساون بھادروں پھرن گرائیں' اُس نوں ربّا پنڈ نہ وسائیں ایہو حال مہینوال داتاں اللہ بیلی مال دا

پنجاب دیس دی واہی بیجی دا بوہتا انحصار ساون بھادروں دی بارش اُتے ہوندا اے ایہہ پانی زمیندار فصل لئی ورتدا اے اوس نوں پیلی بنے دے نیڑے رہنا چاہیدا اے جیہڑا جٹ زمیندار ایہناں مہینیاں وچ فصل دے کول نہیں رہندا اوس نوں آباد رہن دا حق نہیں ایہو گل مال ڈنگر دے مالک دی اے اکھان وچ ساون بھادروں دے پانی توں فصل تے مال ڈنگر لئی فائدہ لین دی پکّی اے۔

ساون بھادروں دی رُت نہ چھاں بھاوے نہ دُھپ

ساون گھٹ تے بھادروں وچ دا ایہہ موسم واقعی اجیہا ہوندا اے کہ چھانویں

Dr Shahbaz Malik

سردی لگدی اے تے دھپے کھلوتا نہیں جاندا۔

ساون بھادروں سارڑا' ادھا اُسوہ دا پکھ ٹراں' ترنگاں' ناریاں ڈھائی مہینے رکھ مرداں' گھوڑیاں تے سوانیاں بارے ایہناں مہیناں وچ صحت دا دھیان رکھن دی پکی اے۔

ساون بھادروں سُتّی تے جیٹھ ہاڑ اُٹھی

ساون بھادروں وچ نہ سون دی پکی اے' ساون بھادروں دا سُتّا پھیر بندہ بھر گرمی جیٹھ ہاڑ وچ جا اُٹھدا اے۔

ساون بھادروں نہ ورھے تے کنک کنیاں' کھنّی روٹی دو دو جنیاں

پنجاب دیس دی زراعت دے سلسلے وچ تجربے دی گل اے کہ ساون بھادروں سُکا لنگھ جائے تے کتیں وچ کجھ بارش ہووے تے کنک اصلوں تھوڑی ہوندی اے اینی کہ دو بندیاں دے حصے ادھی روٹی آوندی اے۔

ساون پالا نمیا بھادروں ظاہر ہوا' اسوں پالا جمیا کتیں وڈا ہو مگھر فوجاں چڑھیاں پوہ لڑائی ہوئی' ماگھ وچ پالا ماریا پھگن کیتا سو (سوگ) چیتر قل پڑھیا وساکھ وداع ہو جیٹھ گھلیاں واؤں ہاڑ نہ رہیا سی بو

اکھان وچ پالے یاں ٹھنڈ دے عرصے بارے دسیا گیا اے کہ کیہڑے مہینے وچ ایہہ کتناں ہوندا اے؟

ساون پُتر سیالے دا

ساون جے بھر کے لگ جائے تے ٹھنڈ ہو جاندی اے۔

ساون پیا چوئے کپاہ بوہتی ہوئے

ساون مسلسل وسدا رہے تے کپاہ دی فصل زیادہ ہوندی اے دیس پنجاب دے موسم دے حساب نال تجربے دی گل اے۔

ساون ترّی پچھمی جے چلّے پَوَن

جے مغرب دی ہوا چلے تے ساون دیاں بدلیاں وی ٹرپیندیاں نیں مطلب اے وسدیاں نہیں پنجاب دے موسم دے حوالے نال تجربے دی گل اے۔

ساون چلے پورہ' اوہ وی بُرا' جٹ وجاوے تُرا اوہ وی بُرا' باہمن دے ہتھ چھرا اوہ وی بُرا

دیسی مہینے ساون وچ پُرے دی ہوا چلے تے بدل اُڈا کے لے جاندی اے ایس لئی بُری' جٹ جے ساز وجان لگ پے تے واہی بیجی کون کرے؟ ایہہ بُری گل اے ہندو برہمن جیہڑا رہنسا دا پرچارک ہوندا اے اوہ چھرا پھڑ لئے ایہہ وی بُری گل اے' تجربے دیاں گلاں نیں۔

ساون دا سَو بھادروں دا اک جیہڑا لاہ دیوے سِک

بھادروں دے شرلاٹیاں وچ کسے ویلے ساون دے مینہہ نالوں وی ودھ شکتی ہوندی اے۔

ساون دی جھڑی نہ کوٹھا نہ کڑی

ساون دا مینہہ ایڈا زوردار ہوندا اے کہ کوٹھے ڈھا دیندا اے اکھان وچ ساون دے اوس مینہہ دی دس پائی گئی اے جیہڑا کئی کئی پہر بند ہون دا ناں نہیں لیندا۔

ساون دے انھّے نوں ہرا ای دِسدا اے

جیہدے اپنے وچ عیب ہون اوہنوں دوجیاں وچ وی عیب ای دسدے نیں۔

ساون دیاں بدلیاں پُورے آن جھکائیاں' کُھل نہ ڈھا ڈواسیں وسن تے آئیاں

پورا: چڑھدے ولوں آون والی ہوا' ڈھاڈو: جنوب مغرب ولوں شمال ول چلن والی ہوا۔ ساون دا بدل چڑھے تے چڑھدے ولوں آون والی پورے دی ہوا ایس نوں نیواں کر دی اے ایہہ بدل آکھدا اے کہ جنوب مغرب ولوں شمال ول چلن والیئے ہوائے توں نہ چل اسیں تے وسن واسطے آئیاں آں۔

ساون سُتی تے سدا وگتی (یاں) ساون سُتے تے سدا وگتے

ساون وچ بارش ہون پاروں زمیندار دا کم ودھ جاندا اے تے جیہڑا زمیندار اپنی زمین دیاں وٹاں بنے ٹھیک کر کے ساون دا پانی ٹھک سر نہ ورتے اوہ نقصان وچ رہندا اے۔ جیہڑا زمیندار ساون وچ سُتا رہیا سمجھو اوہ پچھے رہ گیا ایہہ اکھان موقعے توں فائدہ اٹھان دی پکی کرن لئی وی ورتیا جاندا اے۔

ساون سُتیاں گھر دی اُگھ نہ سُدھ اوہ گھر ایویں جاوندے اوہناں کیہے دُدھ

ساون وچ نہ سون دی پکی کیتی گئی اے' ساون وچ محنت کرن زمین تے مال ڈنگر دی سیوا کرن نال گھر بن دے نیں تے جیہڑا ساون وچ ویہلا ہو بہے اوہ نقصان اُٹھاندا اے مجھاں دی سانبھ نہ کرن نال دُدھوں وی جاندا اے۔

ساون سردار

مہیناں وچوں ساون دے مہینے نوں سب دا سردار مہینہ آکھدے نیں ایس لئی کہ ایہدے وچ زمین نوں پانی لبھدا اے۔

ساون سُکے بھادروں رُکھے

جیہڑے ساون وچ سُکے رہے اوہ بھادروں وچ وی رُکھے ای رہے۔

ساون سُکے نہ ہاڑ ہرے

نہ ساون ہرے نہ ہاڑ سُکے یاں ہاڑ سُکے نہ ساون ہرے سدا ای اکو حال وچ رہن والے بارے آکھیدا اے۔

ساون سُنج' کپاہ نہ منج

دیس پنجاب دے موسم دا نتارا اے کہ جے دیسی مہینے ساون وچ بارش نہ ہووے زمین سُکی رہے گی ایس لئی نہ کپاہ بیجی جائے گی سگوں مُنج جس دا وان بن دا اے اوہ وی نہیں اُگے گی۔

Dr. Shahbaz Malik

ساون کوٹھا ڈھے پئے سُوئی مجھ مر جائے' کرم ہین تے تاں جانیئے جے چیتر گڑا وسائے

پنجاب دیس دے موسم دے حساب نال رہتل دا نتارا اے کہ جے ساون وچ بارشاں پاروں کوٹھا ڈھے جائے پھیر بن سکدا اے سوئی ہوئی مجھ مر جائے دوجی لئی جاسکدی اے پر چیتر دے مہینے وچ فصلاں تے گڑا (ژالہ باری) ہو جائے تے ایہہ کسان دی بدنصیبی اے کہ ایس نال فصل برباد ہو جاندی اے تے ایہہ نقصان پورا نہیں ہو سکدا۔

ساون کھیر نہ کھادی آکیوں جمیا پراہدیا

دیس پنجاب دی ایہہ ریت اے کہ ساون دے مہینے وچ اک نہ اک واری کھیر ضرور پکائی تے کھادی جاندی اے ایس ریت نوں چالو رکھن لئی ایہہ اکھان پایا جاندا اے' کھیر نہ کھاون والے نوں ظالم آکھیا گیا اے تے اوہدے جمن نوں اینویں ای بیانیا گیا اے۔

ساون گیا سُکا تے بھادروں کیتی دیا' سونے دا گھڑا اندی سی رُوپے داوی گیا (یاں) ساون سُن بھادروں کیتی دیا' سونے ہس گھڑا انداچاندیوں وی گیا

پنجاب دیس دی زراعت دے سلسلے وچ موسم دے حساب نال تجربے دی گل اے کہ ساون دے مہینے وچ جے بارش نہ ہووے تے بھانویں بھادروں وچ کجھ ہووی جاوے تاں وی سمجھو زمیندار دی بیوی جیہڑا سونے دا زیور گھڑان دا متا پکارہی سی کیوں جے فصل نہیں ہونی اوہدا چاندی دا زیور وی وِک جاندا اے۔

ساون لوڑے میگھلا' دھوبی لوڑے دُھپ' بھٹ لوڑے بولنا سادھ لوڑے چُپ

پنجاب دیس دی واہی بیجی دے موسم دے حساب نال ساون دی ضرورت بارش دی اے' دھوبی دی ضرورت دھپ دی بھنڈ ودھ توں ودھ بولنا گانا چاہندا اے جدوں کہ عقل وند بندہ بوہتا کر کے چُپ رہندا اے' تجربے دیاں گلاں نیں۔

ساون ماہے دا پُورا اوہ وی بُرے توں بُرا بڈھی مجھ تے کھنڈا چھرا اوہ وی بُرے توں بُرا

ساون دا پورا (ہوا) بدل اُڈا کے لے جاندا اے۔ بڈھی مجھ کھاندی بوہتا تے ددھ گھٹ دیندی اے انج ای چُھرا کھنڈا ہووے تے ویلے تے دھوکا دے جاندا اے۔

ساون مجھیں اوہدیاں جو ہاڑوں کڈھے

ہاڑ جیٹھ دی آفتاں دی گرمی وچ مجھاں نوں سانبھن والا زمیندار ساون وچ ودھیرا ددھ پیندا اے۔

ساون مچھر جمیا' بھادروں ہویا جوان' اسوں مچھر مر گیا' کتیں کان مکان

مچھر دی حیاتی بارے سیانیاں دا گویڑا اے۔

ساون مندا چونہہ گھراں' کاغذ کٹن' چمیاراں' کوہلو' گھمیاراں

تجربے دی گل اے کہ ساون دے مہینے وچ بارش ہوندی اے ایس لئی ایہہ مہینہ کاغذ بنان والیاں' چمڑہ بنان والیاں' تیلیاں تے بھانڈے بنان والے گھمیاراں واسطے چنگا نہیں ہوندا کہ ایہناں سبھناں نوں خشک موسم دی لوڑ ہوندی اے۔

ساون نہ اوڑیاں' ساون نہ چاریاں' پکے نہ سوریاں' تنے کھور گئیاں

دیس پنجاب دے دیسی مہینے ساون وچ بارشاں ہوندیاں نیں مت اے کہ جے بارش دا پانی سانبھن لئی اوڑیاں نہ بنائیاں گئیاں پانی ضائع ہو گیا فصل برباد ہوئی' ساون وچ گھا بوٹ ودھیرا ہوندا اے مال ڈنگر نہ چرایا ایہہ بھیڑی گل اے' دھیاں نوں پیکے گھر تعلیم تربیت نہ دتی تے اگلے گھر (سوہرے) اوہ بے عزت ہون گیاں' مت تے تجربے دیاں گلاں نیں۔

ساون نہ واہیں اِک بار' پھیر واہیں بار بار

ساون تے اوہدے بعد زمین دے واہن دی دس پائی گئی اے۔

ساون وتریں ہاڑ پتریں

ساون دے وتر وچ جے واہ لیئے تے ہاڑ دی بیجائی زیادہ جھاڑ دیندی اے۔

ساون وچ کانیاں وی کجل پالیندیاں نیں

ساون دا مہینہ دیس پنجاب وچ کھلی تے سوہنی بہار دا مہینہ ہوندا اے ایہدے وچ ہر کسے دا دل کردا اے کہ اوہ چنگا لگے۔

ساون وسایا صُوبہ' رعیت خوش مقدم مُونجھا

جدوں اصل مالک چنگا ہووے تے نوکر بالا ماتحت سکھ مانن تے وچولے سڑن' آکھدے نیں ایہہ اکھان تاریخی پکھ دا اے۔

پچھوکڑ: دیوان ساون مَل دا عہد ملتان دی تاریخ وچ سنہری عہد سی ہر پاسے عدل تے انصاف دا دور دورہ سی ایس اکھان وچ ایہدی ریسنت اے۔ ساون مل نے صوبہ ملتان دا بندوبست اجیہا چنگا کیتا کہ لوکائی خوش سی پر اہلکار وگڑے ہوئے سن کیوں جے اوہناں نوں ودھیری محنت کرنی پیندی سی (ویکھو مضمون ڈاکٹر عبدالحق امروز لاہور یکم جنوری ۱۹۶۰ء)

ساون وسے رت رت بھادروں دے دن چار اسوں منگے میگھلا مورکھ جٹ گوار

ساون بھر کے بھادروں تھوڑا وس جائے تے جٹ دی موج ہو جاندی اے پھیر اسوں دے مہینے وچ بارش دی کوئی لوڑ نہیں ہوندی۔ اسوں دے مہینے وچ بارش منگن والا جٹ بے وقوف ہوندا اے۔

ساوے پیلے روضے پیر دے اُتے چڑیاں چوہنکن زیارتی آون زیارتاں کرن اگوں کتے بھونکن

چنگے لوکاں دی نالائق اولاد اپنے بزرگاں داناں وی گوا دیندی اے۔

Dr. Shahbaz Malik

ساہ بھریاں کھتاں دا اعتبار نہیں

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ انسان دی حیاتی دا کوئی اعتبار نہیں تاں آکھیدا اے۔

ساہ جائے وساہ نہ جائے

زندگی جاوے پر اعتبار نہ جاوے، انسان نوں اپنی حیاتی وچ اپنا اعتبار قائم رکھنا چاہیدا اے۔

ساہ دا کوئی وساہ نہیں

اک دم دا کوئی بھروسہ نہیں زندگی دا کوئی بھروسہ نہیں، حیاتی نوں نمک جان والی دسن واسطے آکھیدا اے۔

ساہناں دا بھیڑ تے بُوٹیاں دا کھو

جدوں وڈیاں دی لڑائی وچ چھوٹے وی نقصان اٹھالین تاں آکھیدا اے۔

ساہنڈ وگواہنڈی تے تر واسر ہانڈی

ساہنڈ دے گواہنڈ دی نکھیدی کیتی گئی اے۔

ساہڑا ویلا اچھنا تے گاہ پئی گھنا

ویکھو: آیا تی دادارا اُجڑ گیا تخت ہزارہ

جدوں کسے دے آیاں کوئی کم خراب ہو جائے تاں آکھدے نیں۔

ساہوکاراں دی دوستی سر لعنت دی پگ جی کہنا تے اوئے اکھوانا دھر دھر دینی اگ

ساہوکار دی یاری دی نکھیدی کیتی گئی اے جیہڑا اپیسے بناں کسے شے نال دوستی نہیں پاندا، غریب بندہ امیر نال دوستی پالئے تے اوہنوں بے عزت ای ہونا پیندا اے۔

ساہوریاں دے ٹکر کھاہدے بھل گئے پیکے

جدوں کوئی کتے جا کے پچھلیاں نوں بھل جائے تاں آکھیدا اے۔

ساھے بدھی تاں ہُن لدھی

کوئی بندہ پہلاں تے کوئی سیانا نہ ہووے پر کسے رُتبے تے اپڑ کے مشہور ہو جائے تاں آکھیدا اے۔

سائی گھڑی سلکھنی شوہ نال وہاوے

اوہ ویلا ای چنگا ہوندا اے جیہڑا سجناں متراں نال گزر جائے۔

سائیں آون تے بُندے پاون

مالک یاں خاوند آوے تے زیور پاندا اے، کوئی کسے دا ہووے تے اوہ ای بوہڑ کے مدد کر سکدا اے۔

سائیں اکھاں پھیریاں تے ویری کل جہان

ویکھو: رب مہربان تے کُل مہربان

رب دی نظر سولی ہووے تاں سّتے خیراں ہوندیاں نیں۔

سائیں باجھوں مالی ودھیلا ہتھ نہ پھیرے کوئی

ویکھو: سائیاں باجھوں ساون دھرانیاں

مالی ودھیلا اوس سانڈھ نوں آکھدے نیں جیہدی نسل وچوں ددھ زیادہ دین والیاں گائیاں پیدا ہون ایہناں دی قدر سائیاں نوں ای ہوندی اے دوجا کوئی اوہناں تے ہتھ نہیں پھیردا دوجے گاں گھن کراندے نیں تے چلدے بن دے نیں سائیں نوں اوس دی قدر رہوندی اے۔

سائیں تھڑے تے نہ چڑھن دے، اوہ آکھے پورا تول

مالک تے نیڑے نہیں لگن دیندا اوہ کہندا اے پورا تول کے مینوں دے، جدوں کسے نوں کوئی اہمیت نہ دتی جائے پر اوہ خواہ مخواہ اگے ودھے تاں آکھیدا اے۔

سائیں چور تے گیں والے زور

مالک آپ چور ہون تے واگی اوددوں وی ودھ بھیڑے ہو جاندے نیں۔

سائیں راج بلند راج پُت راج متھاج راج

عورت نوں اپنے خاوند دا راج ای چنگا ہوندا اے جدوں پتراں دا راج آ جائے تے محتاجی آ جاندی اے۔

سائیں رکھے لج غریباں لوکاں دی

جدوں کوئی بندہ جیہڑا غریب اے کوئی کم شروع کر بیٹھے تے نقصان دا خطرہ ہووے اوہ رب اُتے بھروسہ ظاہر کردیاں آکھدا اے۔

سائیں دے من بھانی تے کانی وی رانی (یاں) سائیں دے من بھانی تے کملی وی سیانی

جے خاوند نوں چنگی لگے تے بھانویں اوہ اکھوں کانی ہووے یاں بے وقوف ہووے اوہ رانی اے اوہ عقل وندا اے۔

سائیں سنبھالی باندی لوک غیرت کھان

مالک نے اپنی نوکرانی نال ویاہ کر لیا لوک اینویں ای غیرت کھارہے نیں، مالک عزت والا سی غیرت والا سی اوس آپوں اپنی حیثیت توں گھٹ نال رشتہ جوڑ لیا اوس نوں تے غیرت نہ آئی لوکاں نوں خواہ مخواہ آ گئی۔

سائیں گھر تے بدھو کھلواڑے

مالک تے حالی اپڑیا نہیں کاما اپڑ گے اینویں ہر فلی مچا دیوے تاں آکھدے نیں اصل مالک توں ودھ ودھ کے اپنے آپ نوں مالک جتان والے بارے آکھدے نیں۔

سائیں گھلے ملتان بیلی وجھے خراسان

مالک ملتان جان لئی آکھدا اے تے نوکر خراسان چلا جاندا اے۔ مالک دا حکم نہ منن والیاں بارے آکھیدا اے۔

سائیں منہ نہ لائے تے بی بی گُڑ ونڈائے

خاوند تے نیڑے نہیں آون دیندا تے بیوی ڈھیٹھ بن کے اگے ہو ہو گُڑ ونڈن دی کوشش کر رہی اے، اجیہے بندیاں بارے آکھدے نیں جہاں نوں کوئی اہمیت نہ دیوے تے اوہ اینویں ڈھیٹھاں وانگ اگے اگے ہون۔

سائیں ونجن بیڑی چڑھے، گواہ ونجن غوطے کھاندے

جدوں مدعی تے مدعا علیہ صلح صفائی کر کے خوش خوش چلے جان تے گواہ وچارے

Dr. Shahbaz Malik

شرمندگی وچ غوطے کھاندے نیں۔

سائیں ولے پھٹ میلے تے چوراں دا بھلا

مالک جے ولگن کرکے بُوہا لاندا اے تے میلدا اے ایس نال چوراں دا بھلا اے کہ اوس تھاں کوئی بندہ نہیں رکھے گا' پھٹ بُوہے تے توڑے وی جاسکدے نیں۔

سائیاں باجھوں ساون دھریائیاں

ویکھو: خصماں باجھوں ساون دھریائیاں

مالک آپ کول نہ ہووے تے چیز دے وگڑیاں ضائع ہون دا اندیشہ ہوندا اے کیوں جے نوکر چاکر مالک جناں خیال نہیں رکھ سکدے۔

سائیاں کِتے تے ودھائیاں کِتے

کوئی وعدے کسے نال کرے تے کم کسے دا تاں آکھیدا اے۔

سائیاں کِتے تے کِتے ودھائیاں لائیے
جھوٹھ بولنی ایں جھوٹھیے آکاش دائیے (اختر کاشمیری)

سبز بھاجی تے سکی منی واہ شادی دی کھانی

کسے نوں غیر معیاری کھانا کھاندیاں ویکھ کے آکھدے نیں۔

سبھ بات کھوٹی پہلے دال روٹی

حیاتی گزارن لئی سبھ توں پہلاں کھان پین دی لوڑ ہوندی اے ایہدی اہمیت سبھ توں زیادہ ہوندی اے جیویں کہندے نیں پیٹ نہ پئیاں روٹیاں تے سبھے گلاں کھوٹیاں۔

سبھ توں بھلا کسان کھیتی کرے تے گھر آئے

واہی بیجی نوں سبھ توں چنگا کاروبار سمجھیا جاندا اے جس وچ بندہ گھر دا گھر ای رہندا اے۔

سبھ توں وڈا دُکھ تا اوہنوں جان' آپ بڈھا تے رن جوان

جس دی بیوی جوان ہووے تے آپ بڈھا ہووے اوہ بڑا ذلیل ہوندا اے۔

سبھ کجھ آکھیں پر مُنڈیاں ونجائی نہ آکھیں

ماں نوں سبھ کجھ برداشت ہو جاندا اے ایہہ برداشت نہیں ہوندا کہ اوس نوں اوہدے پُتر بھلا دین۔

سبھ کوئی ملے پر لنگوٹیا نہ ملے

ہانی یاں لنگوٹیا یاری ویکھدا اے بندے دی حیثیت یاں رتبہ نہیں ویکھدا ایس کرکے اوہ جھٹ بے تکلف ہو جاندا اے ایس بے تکلفی وچ دوست نوں بعض ویلے نقصان چکنا پیندا اے ایس کرکے ایس کولوں بچن بارے آکھیا گیا اے۔

سبھ گہنیاں وچ چھلن ہار

اپنی مرضی دی کسے چیز نوں اُتم کہہ کے سلاہن ویلے آکھیا جاسکدا اے۔

سبھاگئی مریندی بان پوری کہیں نہ کیتی پان

ساریاں نے اپنے ولوں پوری کوشش کرلئی کسے نے اوس دی لوڑ پوری نہ کیتی جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ غریب دی لوڑ کون پوری کردا اے تاں ورتی دا اے۔

سبھناں اگے جِتا' ڈھڈ ے اگے دِتا

اجیہا بندہ جیہڑا ابڑا ای ڈاڈھا یاں ضدی ہووے تے کدی ہٹھ نہ ہاردا ہووے اوہ وی اولاد دی ضد اگے ہار جاندا اے۔

سبھے بھیڈاں منہ کالیاں (یاں) سبھے بھیڈاں کالیاں

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ایس تھاں دے سارے ای بندے اکو جیہے بھیڑے تے نکارے نیں' تاں آکھیدا اے۔

سبھے کھیڈاں کھیڈاں گھر گھلی رہ گئی (یاں) سبھے کھیڈاں کھیڈیاں گھر مِل وی کھیڈن دے

جدوں کوئی ودھیری دوڑ بھج دے باوجود وی کوئی فائدہ نہ ہووے تے آخری داء ازمان بارے آکھدے نیں۔

سپ اگے دیوا نہیں بلدا

کسے تگڑے اگے ماڑا کیویں ٹھہر سکدا اے۔

رانجھا آکھدا جہاں نوں میں ڈنگاں
ٹکی ہون اوتھے اوہ نہ ہِل دے نیں
چل لین دے توں منظور مینوں
سپاں سامنے دیوے نہ بل دے نیں (منظور بٹ)

سپ دا بچہ سپولیا

بھیڑے بندیاں دی اولاد وی بھیڑی ہوندی اے۔

بیڑی وچ چڑھاندیاں دل کنبے
دیوے اجر نہ بُرا بٹھاونے دا
پت سپ دے انت نوں سپ ہون
نفع کجھ نہیں ددھ پلاونے دا (مولا بخش کشتہ)

سپ دا ڈنگیا چنگا سیہ دا ڈنگیا مندا

اکھان وچ سیہ (خارپشت) کنڈیالے چوہے نوں سپ نالوں وی خطرناک قرار دتا گیا اے۔

سپ دا کٹیا نہ مرے ولونے ولے مر جائے

سپ دا کٹیا ہو سکدا اے بچ جائے پر سپ دی دہشت دا ماریا مر جاندا اے۔

پچھوکڑ: گل بنی ہوئی اے کہ اک سوانی دودھ رڑک رہی سی اک فقیر آیا اوس لسی منگی سوانی نے ادھ رڑکی دے دتی اوہ چلا گیا سارا رڑکا پان مگروں سوانی مکھن کڈھ کے لسی دوجے بھانڈے وچ پائی تے وچوں مویا ہویا سپ نکلیا اوہ ہکی بکی رہ گئی سوچیا فقیر وچارا تے مر گیا ہووے گا اوس لسی مکھن سُٹ دتے۔ اک ورھے مگروں لسی رڑکدیاں اوہو فقیر آیا لسی منگی سوانی نے پچھان لیا تے آکھیا توں جیوندا ایں؟ فقیر

Dr. Shahbaz Malik

آکھیا کیوں؟ سوالی نے ساری گل سنا دتی۔ سپ دا سُن کے فقیر دے منہ تے تریلیاں آنیاں شروع ہو گئیاں اوس نوں چکر آیا زمین تے ڈگا تے مر گیا ایس تے کسے آکھیا سپ دا کٹیا نہ مرے ولونے ولے (یعنی سپ دا سُن کے چکر کھا کے) مر جائے۔

سپ دا کھادا بچے نظر دا کھادا نہ بچے

نظروں اتاں دا بھیڑیاں دس لئی کہ نظر بیڑا غرق کر کے رکھ دیندی اے۔ آکھیدا اے

سپ دا کھادا اسلّی توں ڈردا اے (یاں) سپ دا وڈھیا رسّی توں ڈردا اے

ویکھو: اگ دا ڈریا ٹٹہنیوں ڈردا اے (یاں) تتے دُدھ نال منہ سڑیا سی ہُن لسی نوں پھوکاں مارے (یاں) دُدھ دا سڑیا لسّی نوں پھوکاں مار مار پیندا اے۔

اِک واری دھوکھا کھا کے نقصان اٹھان والا بندہ ہر معاملے وچ ودھیری احتیاط کردا اے۔

سیف ملوک سُن ہویا حیراں بہت اندیشہ کردا
سپ دا ڈریا آکھ محمد رسی کولوں ڈردا (میاں محمد بخش کھڑی)

سپ دی موت آوے تے رستے وچ بہندا اے

ویکھو: کُتے دی موت آئے تے مسیتے چڑھ کے مُوتردا اے

بُرا جدوں برائی وچ دلیر ہو جاندا اے تے حدوں باہر ہو کے بُرائی کرن لگ پیندا اے تے انج اوس دی موت یقینی ہو جاندی اے۔

کھکھر ڈیمووان دی چھیڑی آن کیدو
تارُو ڈبدا کر ہنکار تائیں
موت سپ دی جدوں منظور آوے
رستے وچ بہندا چھڈ غار تائیں (منظور بٹ)

سپ دے منہ اُتے پیار دینا آؤکھا ہوندا اے

ظالم تے جابر اگے حق گل کہنی آؤکھی ہوندی اے۔

سپ دے منہ وچ کوڑھ کرلی جاں کھاوے تے ہوئے کوڑھا جاں چھڈے تے لگے لاج

کسے کم دے کرن یاں نہ کرن دوناں حالتاں وچ نقصان ہو رہیا ہووے تاں آکھیدے نیں۔

سپ دھی نوں لڑے وِس ماں نوں چڑھے

ماں دھی دا پیار بڑا گوڑھا ہوندا اے جے ماں دھی واسطے دل وچ درد رکھدی اے تے دھی وی ماں دی ہمدرد ہوندی اے ماں نوں دُکھ اپڑے تے دھی وی دُکھی ہو جاندی اے۔

سپ ڈنگنا تے چھڈیا شوکر کیوں چھڈے

چور چوریوں چلا جاندا اے پر ہیرا پھیریوں نہیں جاندا۔

سپ، شینہہ فقیر دا دیس کیہا

تجربے دی گل اے سپ دی اک تھاں نہیں رہندا، شیر وی ٹکانے بدلدا رہندا اے تے فقیر وی۔

سپ مرے تے دگا بچے (یاں) سپ وی مرے دگا وی نہ بھجے

مطلب اے کہ سپ وی مر جائے تے سوٹا (ڈانگ) وی بچ جائے، جدوں کسے عمل وچ نقصان توں بغیر فائدہ لین دی پکی کرنی ہووے تاں آکھیدا اے۔

سپ نکل گیا لکیر نوں ڈنڈے

ویلے سر کسے چیز دا اُپانہ کیتا جائے تے مگروں کیہ فائدہ۔

سپ نوں سپ لڑے تے وِس کیہنوں چڑھے؟

اکو جیہے زور اور بندے جدوں اِک دوجے دے دشمن ہو جان تاں آکھدے نیں

لڑے سپ نوں سپ تے وِس کیہنوں چڑھے
عقل دے گھوڑے دوڑان لگا
گڈ نال کفا لڈن جو بدھا
نال چال دے دھیدو کھلان لگا (منظور بٹ)

سپ وی مر جاوے تے ڈانگ وی بچ جاوے

اجیہا طریقہ اختیار کیتا جائے جس نال مقصد وی پورا ہو جائے تے کسے نوں نقصان وی نہ اپڑے۔ مطلب اے کہ دشمن نوں مارن لگیاں اجیہا طریقہ اختیار کرنا چاہیدا اے کہ اپنا نقصان وی نہ ہووے۔

مرے سپ تے بچ جائے ڈانگ نالے
چال کھیڈ کوئی سحر بجا بچہ
ویلا گزریا پھیر نہیں ہتھ آونا
چھیتی کر ہن ڈیر نہ لا بچہ (منظور بٹ)

سپ وی کھڈ وچ وڑن لگیاں سدھا ہو جاندا اے

باہر بندہ کناں وی کتابیاں کو پتا ہووے گھر وچ اوس نوں ایہہ وطیرہ نہیں رکھنا چاہیدا

سپّاں باجھ نہ چندن ہوندے کنڈیاں باجھ نہ پھُل، سدھا راہ جے لوڑنیں اویں بیٹھ نہ بھُل

صندل دے درخت تے سپ عاشق ہوندا اے ایس لئی جتھے ایہہ رکھ ہووے گا اوتھے سپ وی ہووے گا انج ای پھلاں دے نال کنڈے ہوندے نیں اکھان وچ مت دتی گئی اے کہ جے سدھا رستہ چاہنا ایں تے اینویں نہ بہ جا ایس نوں تلاش کرتاں جے توں بھل نہ جائیں، مطلب اے راحت تکلیف مگروں ای حاصل ہوندی اے۔

سپّاں دے پُتر کدی نہ ہوون مِتر بھانویں چُلیاں دُدھ پیائیے

دشمن دی اولاد نوں بھانویں کِناں وی پیار کیتا جاوے اوہ اوڑک نقصان اپڑاندی اے جماندروں بھیڑے بندیاں توں بھلائی دی آس گھٹ ای رہندی اے۔

نیہاں وچ پانی سمجھ مرن لگا
ویری سامنے آن جد جھکے جتا
لکھ دُدھ پائیے میاں کشتہ
سپ ڈنگ نہ مارنوں رُکے جتا (مولا بخش کشتہ)

Dr. Shahbaz Malik

سپاں دے سر تے پیار دینا نہیں چاہیدا

اچھے بندے نال فیض نہیں کرنا چاہیدا جس دی فطرت ای دُوجے نوں نقصان اپڑان دی ہووے اوس بارے آکھدے نیں۔ ~

دے کے پیار میں سپ دے سر بھلا
اوہدا نام نشان مٹا دیاں گا
عزت میری نوں اوس نے ہتھ پایا
اوہنوں میں وی ہتھ وکھا دیاں گا (منظور بٹ)

سپاں دیاں کُھڈاں وچ ہتھ نہیں پائی دا

سپ ظاہر اے اک زہریلا جانور اے اوہدی کھڈ وچ ہتھ پاؤ گے تے ڈنگ مارے گا ایجیہے موقعے تے آکھیا جاندا اے جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اجیہے معاملے وچ نہیں پینا چاہیدا جس بارے علم ہووے کہ نقصان اپڑے گا۔

سپاہی دی رن دھوویں دے بچے روئے

پنجابی رہتل وچ سپاہی نوں اک لاپرواہ' بے وفا سمجھیا جاندا اے ایس لئی آکھیا گیا اے سپاہی دی بیوی دُکھی رہندی اے۔ ابھا سر نہیں سکدی اوہ زور اور وی ہوندا اے ڈاڈھا ماردا وی اے تے رون وی نہیں دیندا۔

سپاہی دی رن نہ ودوا نہ سہاگن

پنجاب دیس وچ سپاہی نوں لاپرواہ' بے وفا تے ڈاڈھا سمجھیا جاندا اے اوس دا سلوک اپنی بیوی نال چنگا نہیں ہوندا' ودوا ایس لئی نہیں ہوندی اے کہ اوہ جیوندا ہوندا اے پر اوہدی پرواہ نہیں کردا' سہاگن ایس واسطے نہیں ہوندی کہ اوس نوں سہاگن والا سُکھ نصیب نہیں ہوندا' تجربے دیاں گلاں نیں۔

سپاہی نال یاری نہ لا' رن نوں بھیت نہ دئے تے در تے بیری نہ اُگا

سپاہی بے پرواہ ہوندا اے' عورت کم فہم ہوندی اے بھیت نبھا نہیں سکدی تے دروازے تے بیری دا رُکھ لاؤ تے لوک وٹے ماردے نیں' ایہہ تنے کم نہ کرن دی پکّی اے۔

سپاہیا لڑیں گا؟ ساڈا کم کیہ اے!

جدوں کوئی ایہہ تاثر دیوے کہ اوہ اپنا فرض ادا کرن لئی ہر ویلے تیار اے تاں ورتی دا اے۔

سپنا توں سلطان ہیں اُتم تیری ذات' سو ورھیاں دے وچھڑے آن ملاویں رات

خواب دے بارے اکھان اے کہ ایہدے وچ ایہہ خوبی ہوندی اے کہ ورھیاں دے وچھڑیاں نوں نیند روچ ملا دیندا اے۔

ست پتری رووے ٹکراں نوں بے پتری رووے پتراں نوں (یاں)
سپوتی رووے ٹکراں نپوتی رووے پتراں

ستاں پتراں دی ماں روٹی توں وانجی اے تے جس دے پتر نہیں اوہ پُتراں واسطے جھُردی پئی اے۔

ست بھولاں رانی اپنی دھی

اپنی اولاد (یاں چیز) نوں ہر کوئی اعلیٰ' بہترین' انمول آکھدا اے (بھانویں اوہدے وچ وی کئی عیب یاں گھاٹاں ہون)

ست تھوک ساڑن ہڈاں' مُورکھ نفر' مسافری' گھوڑا چابک کھاوندا' چنچل نار' کچجاور' چوڑا کھوہ راس نہ آوندا' بے وقت ڈوم دربار کھڑا بڑاوندا

ست چیزاں دُکھ دیندیاں نیں' جاہل نوکر' سفر' مار کھا کے ٹرن والا گھوڑا' تیز طرار سوانی' بے سلیقہ بیوی' بوہتے گھیرے والا کھوہ تے ایسا مراثی جیہڑا دربار وچ کھلوتا بے وجہ بولدا رہندا اے۔ تجربے دیاں گلاں نیں گوہ کیتیاں سچ جاپدیاں نیں۔

ست ڈنگا تے جہان ڈنگا

جس معاشرے وچ سچائی گھٹ جائے اوہ معاشرہ زوال دا شکار ہو جاندا اے۔

ست سنیاس تے بارھاں ذات

ویکھو: ماں مُولی تے پیو پیاز پتر کیسر دی جڑھ

جدوں پُھساں توں بھیڑے بندیاں نال واہ پے جائے تاں آکھیدا اے۔

ست سُو تے اک تڑو

عورت یاں مجھ گاں ست واری بچہ جمے تے جنی تکلیف جھلدی اے اینی تکلیف صرف اک واری تڑون یعنی ویلے توں پہلاں بچہ جمن نال جھلنی پیندی اے۔

ست سو چوہے کھا کے بلّی حج نوں چلّی

ویکھو: نو سو چوہے کھا کے بلی حج نوں چلی

انسان دا بدنام' بدمعاش تے گناہی بندہ نیکی دا کوئی کم کردیاں جدوں بڑا اترا رہیا ہووے تاں آکھدے نیں۔

ست کلر ستاراں پانی چینا پکّے مانی مانی

کلر: کھاد چینا: اناج جنس مانی: ۸من۔ چینا بیج کے ست وار کھاد پاؤ ستاراں واری پانی دیوو تے تاں چینا مانی مانی ہووے گا' پنجاب دی زراعت دا کسے زمانے دا تجربہ اے اج کل شاید ایس دا اطلاق نہ ہووے۔

ست کھلے پگ جھلّے اللہ پت رکھی

جدوں کسے دی پریہا وچ پت لاہی جائے تے اوہ بے شرم ہو کے آکھے کہ اللہ نے عزت رکھی اے تاں آکھیا جاسکدا اے۔

ست گھر ڈائن وی چھڈ لیندی اے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ہمسائے یاں نیڑے دے رشتے دار نوں نقصان اپڑان توں پہلاں سوچ لینا چاہیدا اے ڈائن جس دا کم ای انساناں نوں نقصان اپڑانا اے ایہہ وی ست گھر چھڈ کے نقصان اپڑاندی اے۔

ست وہیاں وی چھڈ کے اکوّ واہ کے رج

اِک ہل نہ واہیا جائے تے ست وہیاں ٹنڈاں چلا کے پانی پاندے رہیئے تے

Dr.Shahbaz Malik

کوئی فائدہ نہیں ہوندا رج کے بندہ ہل واہ کے ای کھاندا اے۔

ویہیاں ست واہیاں نفع کُجھ ناہیں
اکو واہ کے رج کھلوونا جے
ٹنڈ ٹکڑیاں دی رڑکا لینی
دین دار نہ کسے ہوونا جے (سید وارث شاہ)

سُتا مویا اک برابر

سُتیاں بندے دا کوئی نقصان ہوسکدا اے ایس لئی نیندر اَدھی موت اے۔

میریاں کناں دے وچ آکھن ویکھیں سوں نہ جاویں
جو سُتا سو مویا اتھے ایہہ نہ منوں بھلاویں (سلیم کاشر)

ستر ہووے چاندنی دن جیہی نہ رات

رات بھانویں تیرھویں چودھویں دی ہووے دن دے چانن برابر نہیں ہوسکدی‘ رب نے جیہڑیاں چیزاں دیاں صفتاں رکھیاں نیں اوہناں دا فرق موجود رہندا اے‘ جدوں ایہہ دسنا ہووے اک دیاں صفتاں بہت زیادہ نیں تاں کہندے نیں۔

ستو بھی کھانا سیہلاں وی مارنا

دو مختلف کم اک وقت وچ نہیں کیتے جاسکدے‘ ستو خشک ہوندے نیں منہ وچ پا لئے جان تے سیٹی ماری جائے تے ستو سارے ہوا نال باہر نکل جاندے نیں۔

ستویں ہوگئی ساؤنوں تے چھٹ گئی تتی بھاؤنوں

پنجاب دیس دے موسم دے حساب نال ساون دے مہینے بارے تجربے دی گل اے۔

سُتّی سُتّی تاں جاگاں جاں ہگائی ہوواں

ایسی ہڈحرام سوانی بارے آکھدے نیں جیہڑی ہر ویلے سُتی رہندی اے اودوں اُٹھدی اے جس ویلے اوس نوں رفع حاجت دی لوڑ پئے۔

سُتّی نہ کتیا ای سہی

وقت ضائع نہیں کرنا چاہیدا ایس نالوں کوئی نہ کوئی کم کر لینا چاہیدا اے۔

ستے ای سوہن: تھل ڈاچی‘ جل بیڑیاں‘ مہیاں بیٹ چرن‘ رن گبھرو‘ آتن گُڈیاں‘ گھوڑیاں پاکھریاں‘ پوا ہے آئی جنج

ست چیزاں چنگیاں لگدیاں نیں تھلاں وچ اُوٹھنی‘ پانی وچ بیڑیاں‘ بیٹ دی زمین وچ چردیاں مجھاں لڑائی دے میدان وچ جوان‘ ویہڑے وچ مُٹیاراں‘ گھوڑیاں تے پئی کاٹھی‘ تے رستے وچ آوندی جنج‘ دیس پنجاب دی رہتل دا اک لحاظ نال نقشہ کھچیا گیا اے۔

سُتے پئے بال دا منہ چمیا نہ ماں سِر احسان نہ پیو سر (یاں) سُتے پئے منڈے دا منہ چمیا نہ منڈا راضی نہ منڈے دی ماں

اوس کیتے احسان دا کیہ فائدہ جس دا احسان کیتے جان والے نوں کوئی پتہ نہ ہووے۔

چم لیا مُنہ بال سُتے دا مفت پیار گوایا
نہ احسان ہویا ماں پیو تے جاتک علم نہ پایا (محمد علی فائق)

سُتے دا منہ کُتا چٹے

بندہ غافل ہووے تے نقصان اٹھاندا اے۔

سُتے ددھ پلائیے ویہو منہ تھیں

سُتے ہوئے بال نوں ددھ پیایئے تے اوہ منہ توں وگ کے باہر آجاندا اے جے کسے نوں کوئی فائدہ دیئے تے اوہ اگوں توجہ ای نہ دیوے تے اوہ ضائع ہوندا اے۔

سُتے لیکھاں نوں کون جگائے

قسمت بھیڑی ہووے تے اوس نوں کوئی بدل نہیں سکدا‘ سوائے رب تعالیٰ دی ذات پاک دے۔

سُتے نوں ہر کوئی جگاوندا اے جاگدے نوں کون جگائے

جس بندے نوں اِک چیز دا علم نہیں اوہنوں تے بندہ دس دیندا اے تے جیہڑا جان دیاں بجھدیاں بے علم رہے اوہنوں بندہ کیویں سمجھائے؟

سُتیاں رب جگایا‘ گھر نونہہ تے پوترا آیا

پنجاب دیس دی رہتل دے حساب نال تجربے دی گل اے کہ جس گھر دی نونہہ نوں نرینہ اولاد ہووے اوہدی قسمت جاگ پیندی اے‘ نونہہ دا آؤنا تے پھیر پوترے دا جمنا چنگا سمجھیا جاندا اے۔

سُتیاں ہویاں نوں کُتے چنگھ لیندے نیں

بندہ غافل ہووے تے نقصان اُٹھاندا اے جیویں کہندے نیں جاگدیاں دیاں کٹیاں تے سُتیاں دے کٹے۔

ستھن تے نالا بھابھی دے کپڑے آئے

جدوں کسے نوں کتوں اوس دے معیار یاں منگ موجب دات نہ مجُڑے تے دُوجے اوس نوں بدنام کرن لئی آکھدے نیں۔

ستھن دا ساک پیارا ہوندا اے

بیوی دے رشتے دار پیارے ہوندے نیں‘ ایہہ دس لئی آکھیدا اے جتھے بوہتا تعلق تے وابستگی ہووے اوہ زیادہ عزیز ہو جاندے نیں۔

سٹ بلے دی‘ دال تھلے دی‘ چلم پلے دی

سٹ چھیتی حملہ کرن دی دال تھلوی چنگی تے چلم اپنی چنگی ہوندی اے۔

سُتّی تُھک تے پے گئی چُک

بدن دے اناں دے کمزور بندے بارے آکھیا جاندا اے جیہڑا تھوڑی بے احتیاطی نال بیمار پے جائے۔

سٹھی چاول‘ بھینس دُدّھ گھر ستونتی نار‘ چوتھی پشت ترنگ دی سورگ نشانی چار

سٹھی اک قسم دا چاول اے جے ایہہ لبھے‘ مجھ دا دُدھ میسّر ہووے بیوی عقل مند ہووے تے چوتھی چیز تیز چلن والے گھوڑے دی سواری مل جائے تے سمجھو دنیا وچ جنت مل گئی۔

Dr. Shahbaz Malik

سٹھیں لے پنجاہیں گال تینوں کیہ لگے نفعے نال

جیہڑی چیز سٹھاں دی خرید کے پنجاہواں دی وِک جائے اوہدے وچ نفعے دا سوال ای پیدا نہیں ہوندا۔

سٹھیں ویہویں گھوڑی آئی، چوراں دے پسند نہ آئی

سٹھ ویہاں یعنی باراں سو دی گھوڑی لیاندی چوراں نے چوری کیتی تے سستی اگوں ویچ دتی، جیویں کہندے نیں چوراں دے کپڑے تے ڈانگاں دے گز، چوراں نے تے چیز اپنے کول رکھنی نہیں ہوندی جے پسند کر کے اپنے کول رکھ لین تے پھڑے جان دا ڈر ہوندا اے۔

سجّا دھوئے کھبے نوں تے کھبا دھوئے سجّے نوں

اک دوجے دے کم آؤنا چاہیدا اے انج بندہ فائدے وچ رہندا اے۔

سجری نہ بہی تے ہمیش اکو جیہی

ویکھو: سدا بھوانی چپے جتّی (یاں) نہ سجرے نہ بہے تے ہمیش اکو جیہے۔

جسموں یاں سبھاؤں سدا اکو جیہدے رہن والے بندے بارے آکھدے نیں عام طور تے کمزور بندے بارے۔

سجن اوہ جو منہ تے سچ آکھے

دوست تے خیر خواہ اوہو ہوندا اے جیہڑا سچی گل کرے دھوکے وچ نہ رکھے۔

سجن ملے تاں سبھ کجھ ملیا

جس بندے نوں دوست، بیلی خیر خواہ مل جان سمجھو اوس نوں جہان وچ سب کجھ مل گیا، چنگے دوست انسان لئی نعمت ہوندے نیں اوکھے ویلے کم آؤندے نیں۔

سجن اوہو جیہڑا اوکھے ویلے کم آوے

مشکل وچ کم آون والا ای دوست اکھوا سکدا اے۔

سجن اوہو جیہڑا اکنڈھ سنجانے

دوست اوہو ہوندا اے جو پچھے نوں پچھان دا اے تے دوست دے آکھے بغیر اوہدا فائدہ کردا اے۔

سجن ڈھیر دشمن زیر

دوست بوہتے ہون تے دشمن مغلوب ہو جاندا اے۔

سجن کوں ہتھ دے کے ملو، دشمن کوں گل لا کے

سجن نال ہتھ ملاؤ تے دشمن نال جپھی پاؤ، انج کیتیاں دشمن وی سجن بنایا جا سکدا اے دشمناں نال وی اخلاق نال پیش آون دی پکی اے۔

سجن بانہہ دیوے تے ننگل نہیں سٹی دی (یاں) سجن بانہہ دیوے تے سُٹ نہیں پائیدا

کوئی دوست یار کوئی امداد کرے تے جر کے لینی چاہیدی اے تے اوس دی ایس کُھل دلی توں ناجائز فائدہ نہیں اٹھانا چاہیدا۔

سجن تے اکھاں وچ سماندے نیں ویری ویہڑے وچ وی نہیں

دوستاں یاراں لئی بندہ کھیچل وی برداشت کر لیندا اے تے محسوس نہیں کردا پر دشمن نوں تے بندہ کھیچل چھڈ کے ویکھن تے راضی نہیں ہوندا۔

سجن چھڈئیے رنگ سر کدی پھیر وی بوہڑے (یاں) سجن چھڈئیے رنگ نال بوہڑ وی آوے کم

کسے سبھوں جے کسے دوست متر توں کنارہ کرنا ای پے جائے تے اوہدے نال اینی دشمنی نہیں پالنی چاہیدی کہ مڑ دوستی ممکن نہ ہو سکے کیوں جے ہو سکدا اے حالات اوہو جیہے نہ رہن تے اِک دوجے دی اوس ویلے دی غلط فہمی دُور ہو جائے انج چھڈیا متر دشمن ہوندیاں وی کسے ویلے کم آ جاندا اے۔

سجن سجن مِل گئے جھوٹھے پئے وچولے

دو سجن جدوں وچھڑن مگروں مِل بیٹھن تے اوہ ملان والے نوں بھل جاندے نیں۔

سچ آکھے لا طمع یاں ہتھوں ڈاڈھا بے حیا

سچی گل یاں بے غرض بندہ کردا اے یاں بے شرم، ہر کوئی نہیں کردا۔

سچ آکھیاں بھانبڑ مچدا اے (یاں) سچ آکھیاں مرچاں لگدیاں نیں (یاں) سچ مرچاں جھوٹھ گڑ پیر پیسہ رن گُر (یاں) سچ کوڑا ہوندا اے (یاں) سچ آکھناں دھی لڑائی (یاں) سچ کہو تے پرے پرے، بہو (یاں) سچ دا رنگ رُکھا

ویکھو: کوڑ مٹھا سچ مرچاں

بندہ قصوروار وی ہووے تاں وی سچی گل سُنن نوں تیار نہیں ہوندا۔ سچ سُن کے ہمیشہ غصہ لگدا اے ایس لئی لڑائی دا کارن بن جاندا اے بھیڑے معاشرے وچ سچ آکھن والے بندے دے نیڑے کوئی نہیں آؤندا۔

اَج اوہ ویلا تینوں بھل گیا
جدوں وگدی مونہوں سائی رال ہیرے
سچ مرچاں تے جھوٹھ ہے گُڑ ہوندا
سب کجھ سمجھنی ایں نہیں توں بال ہیرے (منظور بٹ)

سچ آکھیاں یاری ٹُٹدی اے تاں ٹُٹن دے

سچی گل کرن لگیاں نقصان وی ہوندا ہووے تاں گل کرنی چاہیدی اے۔

سچ اوہ جو اگ وی جھلّے

اُردو وچ آکھدے نیں سانچ کو آنچ نہیں، حضرت ابراہیم علیہ السلام سچے سن اوہناں نوں اگ وچ سٹیا گیا تے رب دے فضل نال اوہناں نوں کجھ نہ ہویا اکھان وچ دسیا گیا اے کہ سچ نوں کوئی نقصان نہیں اپڑ سکدا اتے حقیقت وچ سچ ہوندا وی اوہو ای اے۔

سچ بولاں تے ماری دی جھوٹھ بولاں تے تاری دی

سچ تے کوڑا ہوندا اے سچ آکھیاں نقصان وی ہوندا اے تے بعض ویلے جھوٹھ بولیاں فائدہ ہوندا اے جدوں اجیہی صورتحال ویکھیے تاں آکھیدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

سچ سچ اے کوڑ، کوڑ اے، کوڑ دے منہ وچ دھوڑ اے

سچ تے جھوٹھ وچ فرق اے کوڑ (جھوٹھ) دی نشانی ایہہ اے کہ ایہدے سر گھٹا پیندا اے تے سچ دا بول بالا ہوندا اے۔

سچ سو پڑدے پاڑ کے ننگا ہو جاندا اے (یاں) سچ پردیاں وچ نہیں چھپدا

مطلب اے کہ سچ ہمیش ظاہر ہو کے رہندا اے۔

سچ سودا، کوڑ کڑمائی، دھروں ہوندی آئی

سچ آکھنا دیوانگی، تے نِری کڑمائی کر کے ایہہ بھُل جانا کہ ایہہ ٹٹ سکدی اے ایہہ ازلاں توں ہوندا آیا اے۔

سچ طاقتور کہندے نیں یاں بے وقوف

سچ کوڑا ہوندا اے، سچ آکھن نال ودھیرے جھیڑے پیندے نیں تے سچ آکھن والا اکثر ایس دا نقصان وی اُٹھاندا اے اکھان دے مطابق طاقتور سچ آکھدا اے تے اوہ نقصان دا مقابلہ کرن دی ہمت رکھدا اے تے بے دھڑک آکھ دیندا اے بے وقوف نوں کیوں جے سچ آکھن دے بعد دے ردِ عمل دا گیان نہیں ہوندا ایس لئی اوہ آکھ دیندا اے تے نقصان اُٹھاندا اے، تجربے دی گل اے۔

سچ کہاں ماں کھاوے جُتا، جھوٹھ بولاں پیو کھاوے کُتا

جدوں بندہ گومگو دی حالت وچ پھا تھا جاوے تے کوئی تدبیر کرے تاں آکھیدا اے۔

پچھوکڑ: اک واری اک بندے نے بکرے دا گوشت لے کے اپنی بیوی نوں دتا کہ پکاوے، مصالحہ بناندیاں بیوی دا دھیان دوجے پاسے ہویا تے کتا گوشت کھا گیا اوس نوں غصہ چڑھیا اوس کتا مار دتا، اوس نوں ڈر سی کہ خاوند نے آ کے گوشت والا سالن منگنا اے تے اوس کُتے دا گوشت ای پکا دتا اوہدا پتر ایہہ ویکھ رہیا سی بیوی نے جدوں سالن خاوند اگے رکھیا تے پُتر سوچیا جے پیو نوں دساں تے ماں نوں جُتیاں پین گیاں جے نہ دساں تے پیو حرام گوشت کھا جاندا اے پیو نے بوٹی توڑی تے مُنڈا لڑکھڑایا تے بھانڈے نال ٹکرا گیا جس نال سالن ڈلھ گیا انج باپ کُتے دا گوشت کھانوں وی بچ گیا تے ماں نوں جُتیاں وی نہ پئیاں۔

سچ کہواں تے رات رِکت رہواں

بعض ویلے سچ آکھیاں نقصان ہوندا اے ایس لئی بندہ مصلحت کولوں کم لیندا اے

پچھوکڑ: آکھدے نیں اک بندہ سفر تے ٹریا تے راہ وچ رات پے گئی اوس اک پنڈ وچ رات بسر کرن دا پنڈ والیاں نوں ترلا ماریا کسے نہ جھلیا اوہ اوہناں نوں بُرا آکھدیاں جا رہیا سی کہ پنڈ دے آخر تے رہن والے بندے نے اوس نوں مسافر جان کے ٹھہرا لیا، کھانے اُتے گلاں وچ اوس نے اپنے پنڈ دے بندیاں بارے اوہدے کولوں پچھیا اوس نے دل وچ آکھیا سچ کہواں تے رات رِکت رہواں، تے چپ رہیا۔ ایتھوں ایہہ کہاوت بن گئی جے اوہ سچ آکھ دیندا تے اوہ بندہ وی اوس نوں کڈھ دیندا

سچ کہے سو خوش رہے

سچ آکھن والے دا ضمیر مطمئن ہوندا اے تے ضمیر دا ایہو اطمینان اوہدے لئی خوشی دا کارن بن دا اے۔

سچ نہیں کہنا تے ڈھیہاں لے کے ڈھیہنا

اِک بندہ سچ نوں لُکاندا اے تے جے دوجا سچ آکھن لگدا اے تے اوہ اوہنوں وی منع کردا اے سگوں لڑن نوں پیندا اے اجیہے بندے تے ایہہ اکھان پورا اتردا اے۔

سچا جائے روندا آئے جھوٹھا جائے ہسدا آئے

جتھے انصاف تے نیاں ختم ہو جائے اوس بارے آکھدے نیں۔

سچا پھُل گلاب دا، اوہو فقیر دا اوہو نواب دا

سچائی پھُل گلاب وانگ ہوندی اے فقیر آکھے تاں وی خشبو دیوے نواب آکھے تاں وی اوہو ای خشبو دیوے، سچائی دا معیار اِکو اے۔

سّچا قسم نہیں چُکدا

سچا بندہ کیوں جے بے دھڑک ہوندا اے ایس لئی سچ آکھن لئی قسم دا سہارا نہیں لیندا۔

سچّے مارگ چلدیاں اسنت کرے جہان

جیہڑا بندہ ایس جہان وچ سچ نوں نہیں چھڈدا جہان وچ اوس دی سوبھا ہوندی اے۔

سُچّے موتیاں نوں مُلمّے دی کیہ لوڑ

موتی اصل ہون تے اوہناں تے ملمّا چڑھان دی ضرورت ای نہیں ہوندی۔

سچیا کیہدر جُلدیں؟ ماپے چرٹا لنے آں

جُلدیں: چلیاں ایں، چرٹا لنے آں: گالیاں دیوان

کسے نے سچ آکھن والے بندے نوں پچھیا سی کہ کتھے چلیا ایں؟ اوس جواب دتا اپنے ماں پیو نوں گالھاں دوان، ایس لئی کہ اوس نے سچ آکھن توں باز نہیں آونا تے سچ کوڑا ہوندا اے۔ جس دے بارے وچ ہووے گا اوہ اوہدی ماں بھین اک کریگا۔

سختا ویکھ نہ آوے روہ

مطلب اے زور اور ڈاڈھا ویکھ کے اوہدے اُتے غصہ نہیں آوندا ایس لئی کہ پتہ ہوندا اے غصہ کر کے بندہ اوہدا اوگاڑ کجھ نہیں سکدا۔

سخی دا بول بالا، شوم دا منہ کالا (یاں) سخی دا بیڑا پار شوم دی مٹی خوار (یاں) سخی دا بیڑا پار

سخاوت کرن والا کامیاب ہوندا اے جدوں کہ کنجوسی کرن والا ذلیل، سخاوت کرن دی پریرنا اے۔

سخی دا ہتھ چلدا اے، شوم دا دِل ہلدا اے

سخاوت کرن والا اللہ دا دِتا ہتھیں دیندا اے شوم دا ہتھوں کڈھدیاں ویکھ دل گھبراندا اے، کنجوس آپ تے دیندا نہیں دوجیاں نوں دیندیاں ویکھ کے وی سڑدا اے گھبراندا اے۔ کنجوسی بارے آکھدے نیں۔

سخی دے مال تے پئے شوم دی جان تے

خیرات کرن والے دیاں سختیاں خیرات جھل لیندی اے پر شوم دیاں سختیاں

Dr. Shahbaz Malik

اوہدی جان تے پیندیاں نیں اوہ نقصان وچ رہندا اے۔

سخی دیوے تے شرمائے

رب دی راہ تے خرچ کرن والا بندہ نالے خرچ کردا اے نالے ایس دان کرن تے مان نہیں کردا۔ اصل سخی ایہو ہوندا اے دان کرن تے مان کرن والا بندہ نمائشی ہوندا اے رب اوہدا دان قبول نہیں کردا۔

سخی سرور لکھاں دا داتا اسی کوڈی دانہ جاتا

سخی لکھاں نوں فائدہ اپڑاندا اے تے جس نوں فائدہ نہیں اپڑدا اوہدے واسطے اوہ کجھ وی نہیں۔

سخی شوم دا لیکھا برابر

سخی دان کرکے پُن کھٹدا اے تاں اوہدے مال وچ کجھ کمی آوندی اے پر شوم دی کھٹی ربوں ای کئی سببوں ضائع ہو جاندی اے گھٹن دے اعتبار نال دوناں دا لیکھا برابر ہویا پر سخی پُن کھٹ گیا۔

سخی منگتیاں دے محتاج ہوندے نیں

منگتے نہ ہون تے سخی دی سخاوت دا کیویں پتہ لگے ایس لئی منگتیاں نوں سخی دا محتاج آکھیا گیا اے۔

سخی نالوں شوم چنگا جیہڑا ترت دے جواب

وعدے کرکے لارے لاکے جیہڑا بندہ مایوس کرے اوس نالوں تے اوہو ای چنگا اے جیہڑا پہلاں ای جواب دے دیندا اے تاں جے لوڑ وند کتوں ہوروں لوڑ پوری کرن لئی دوڑ بھج کر سکے۔

سخیاں دے ہتھ لمے ہوندے نیں

جس نوں سخی داناں دتا گیا اوس نوں تنگ ہتھ نہیں آکھیا جا سکدا، سخی سخاوت لئی کسر نہیں چھڈدا، کھلے ہتھ نال سخاوت کردا اے۔

سدا بھوانی چپے جتی (یاں) سدا بھوانی ایڈی کیڈی (یاں) سدا بھوانی چپے جیڈی

ویکھو: بجری نہ بہی تے ہمیش اکو جیہی (یاں) نہ بجرے نہ بہے تے ہمیش اکو جیہے۔

جسموں یاں مالی حالت وجھوں سدا ای اکو جیہا دِسن والے بارے آکھیدا اے۔

سدوڈھی نوں آٹے وچ کھیہ رلائے

کجھ وڈیرے اجیہے ہوندے نیں اوہناں دی صلاح ہوئے کم نوں وگاڑ دیندی اے عام کرکے وڈیرے بے وقوفاں بارے آکھدے نیں جیہڑے سترے بہترے جاندے نیں۔

سدی نہ بلائی میں لاڑے دی تائی (یاں) سدی نہ پچھی میں لاڑے دی پھپھی

جدوں کوئی بندہ خواہ مخواہ کسے معاملے وچ ٹنگ اڑائے یاں تعلق دسن دی کوشش کرے تاں کہندے نیں۔

سدیا پہنچ ان سدیا بھڑوا

جے کوئی کسے نوں اپنے معاملے وچ سدے تاں ای اوس دی عزت ہوندی اے آپ ای اپڑے بندے دی عزت دی تھاں بعض ویلے بے عزتی ہو جاندی اے۔

سدیا ہویا سو مٹدا اے ان سدا اک نہیں مٹدا

دعوت جے سو مہماناں نوں دتی ہووے تے اوہناں واسطے بندوبست وی کر لیا جاندا اے ایس لئی اوہ سارے جھلے جاندے نیں پر جے دعوت ای نہ دتی ہووے تے بندہ اک واسطے وی بندوبست نہیں کر سکدا ان بلائے مہمان دی کوئی قدر نہیں ہوندی۔

سِدھا راہ نہ چھوڑئیے بھانویں ہووے دُور، کچّا ددھ نہ پیوے بھانویں ہووے نُور، چھڑ رن نہ کیجئے بھانویں ہووے حُور، وڈھیاں دی گل نہ موڑئیے بھانویں ہووے کَوڑ

سدھا راہ بھانویں دور دا ہووے چنگا رہندا اے، کچا ددھ پین نال پیٹ وچ کیڑے پے جاندے نیں، جیہڑی عورت نوں چھڈ دتا گیا ہووے بھانویں اوہ ات سوہنی ہووے اوہدے نال ویاہ نہ ای کیتا جائے تے چنگا اے تے وڈیرے بندیاں دی گل ایس واسطے من لینی چاہیدی اے کہ ہو سکدا اے جس نوں بندہ جھوٹھ سمجھ رہیا اے اوہ سچ ای ہووے کیوں جے اوہ تجربہ کار ہوندے نیں، تجربے دیاں گلاں نیں۔

سدھی اُنگلے گھیو نہیں نکلدا

نرمی نال جیہڑا کم نہ ہووے سختی نال کرنا پیندا اے۔

سدھیاں انگلاں نال گھیو نہیں نکلدا

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ نرمی دی تھاں سختی کرکے کم لینا پے گا تاں آکھیدا اے۔

سر آئی قضا نہیں ٹلدی

موت دا اک وقت متھیا ہویا اے ایہہ ہر صورت آوندی اے ٹالی نہیں جا سکدی، ہونی ہو کے رہندی اے۔

سر اڑے چھڈ تے چالے ای چل

اپنی حیثیت توں ودھ کم کرن والے اجیہے دعوے کرن والے بارے آکھیدا اے۔

سر سلامت ہوون تے ٹوپیاں دا کال نہیں

سر سلامت ہووے تے عزت مل ای جاندی اے، عام کرکے شادی دے سلسلے وچ آکھدے نیں کہ مُنڈا جیوندا رہے اوس نوں ووہٹی مل ای جائے گی۔

سراں دا کُتا سبھ دا یار

ایس لئی کہ اوس دا مالک کوئی نہیں ہوندا اوہ سبھ کولوں منگ کے کھاندا اے۔

سراں نال ستارے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ قسمت انسان دے اپنے ہتھ ہوندی اے تاں کہندے نیں۔

سراں نال سرداری

وڈے گراں دا بھرم بھا وڈیریاں دی حیاتی نال ہوندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

سراں دے نال سرداری تے خصماں نال ہے کھیتی
پرائے ہتھیں ہونے بتیاں دے آدکھے ہین تیتی (مولا بخش کشتہ)

سر پئی مت گئی

سر تے سٹ وجّے تے عام طور تے دماغ نوں نقصان اپڑدا اے اج وی آکھیا جاسکدا اے کہ جدوں بندے دے اپنے سر تے کوئی مصیبت آجائے تے اوس نوں کجھ نہیں سُجھدا

سر تے پئی کٹنی پیندی اے

ویکھو: اُگری سوئی پئی سوہی (یاں) گل پیا ڈھول وجانا پیندا اے۔

کوئی مصیبت آبنے تے صبر نال کٹنی پیندی اے۔

فیر میں دِل نال صلاح کیتی سر تے پئی جیہڑی بیبا کٹنی اے
ہے شریکاں نے بھن کباب کیتا ساڈا کوٹھا بنالیا ٹپّی اے (عزیز خاں شرم)

سر تے گُت تے گھر بال مینوں کیہدی پرواہ؟

حسن ہووے تے گھر وچ سُکھ ہووے اولاد ہووے تے پھیر کاہدی پرواہ اے۔

سر تے نہیں کُنڈا تے ہاتھی پھرے لُنڈا

ویکھو: اُتے نہیں مُنڈا تے ہاتھی پھرے لُنڈا

آپ ہُدرے تے بے لگامے بندے بارے آکھیدا اے۔

سر تے ہوون چھتّے تے پرائے والاں کوں ہتھ نہ گھتّے

جیہڑا بندہ آپ خطرے وچ ہووے اوہ ہور خطرہ مُل نہ لئے، شیشے دے مکان وچ رہن والیاں نوں دوجیاں نوں وٹے نہیں مارنے چاہیدے۔

سر تیرے پیار دھراں ہیٹھ تیرے انگیا دھراں توں سڑ جائیں تے کیہ کراں؟

اجیہے چالاک بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا اُتوں تے بڑا مٹھا ہووے پر اندروں اندر جڑھاں وڈھے تے نقصان اپڑن تے گلہ کیتا جائے تے پرواہ نہ کرے تے آکھے میں تے تینوں بڑا چنگا جاننا آں تے اگوں آکھدے نیں۔

سر تے کانیاں دی بھری تے سیر بازار دا

گولیاں گلاں کرن والے بندے بارے آکھیدا اے۔

سر جائے صدق نہ جائے

انسان نوں سچائی نوں نہیں چھڈنا چاہیدا بھانویں ایس لئی اوہدی جان دی چلی جائے۔

سر چکیدا بھنجے پیندا اے (یاں) سر تے چکیاں ڈِکدا اے

ویکھو: کچھو چکیدا بھنجے پیندا اے۔

اک بندے دی عزت کریئے تے اوہ پھیر اجیہی گل کرے جس وچوں اوس دی بے عزتی دا پہلو نکلے تاں آکھیدا اے۔

سر دا بھار پیراں تے آوے (یاں) سر دا بھار پیراں تے پیندا اے۔

ویکھو: پانی نیواناں نوں آوندے نیں۔

آجا کے غریب ای ماریا جاندا اے۔

سردار مُتّوں وسّی وانجی

سرپرست توں بغیر عام لوکاں دی حیثیت کوئی نہیں ہوندی، آبادی وچ کوئی نہ کوئی سربراہ ہونا چاہیدا اے ایس دے بغیر معاشرے وچ خرابیاں ودھدیاں نیں۔

سر دی بھری اے ہر کہیں آپ چاونی اے

بھری دا مطلب اے فصل وڈھن مگروں جیہڑیاں بھریاں یاں پُولے بنائے جاندے نیں، مطلب اے ہر کسے نے اپنا بھار خود آپ چکنا ہوندا اے۔

سرُ کھے پُنچھ نروئی، میری وید نہ جانے کوئی

پیٹو بندہ بھانویں بیمار ای ہووے بوہتا کھانوں فرق نہیں کردا تے پھیر خراب وی ہوندا اے۔ اجیہا بیمار بندہ جیہڑا کھان ویلے اپنے ڈھڈ یاں مزاج دا خیال نہیں کردا اوہ کدی ٹھیک نہیں ہوسکدا۔

سر رکھ گُھس گئی آں تے پھر رکھ

عزت نوں بچا، جے کُھل گئی ایں تے پھیر بچا۔

سر سجدے وچ من بدلاں وچ

جدوں بندے دے عمل تے اوس دی نیت برابر نہ ہون تاں آکھدے نیں۔

سر سہلائے، بھیجا کھائے

سرنوں تے ہَولی ہَولی مل رہیا اے، تھپک رہیا اے، مالش کر رہیا اے، جھس رہیا اے پر نال ای دماغ کھا رہیا اے۔ گلاں کر کے دماغ نوں تکلیف اپڑا رہیا اے۔ مطلب اے اک پاسے سر جھسن نال دماغ نوں آرام اپڑدا اے تے گلاں کرن نال تکلیف۔

سر قائم جنگ دائم

جدوں تیکر بندہ حیات اے جدوجہد جاری رہندی اے۔

سر قائم رہے جُتیاں بتھیریاں (یاں) سر سلامت جُتیاں بتھیریاں

ویکھو: جُتیاں دا گھاٹا نہیں

بے شرم تے ڈھیٹھ قسم دے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا بے عزتی نوں بے عزتی نہ سمجھے۔

سرکار وچ اندھیار، سادھ گوڑا چور سچیارا

ویکھو: انھا راجہ چوپٹ نگری (یاں) انھا راجہ بے داد نگری

اجیہی تھاں جتھے انصاف نہ ہووے قصور وار چھٹ جان تے بے قصور پھڑے جان جھوٹھے سچے تے سچے جھوٹھے ہو جان۔

سرکاروں گھیو ڈُہیوے، ڈھسّے وچ جھلکے

سرکاروں جے گھیو ونڈی دا ملے تے ڈھسّے دے پلّے وچ پوا لئو، بھانویں اوہ ضائع ہو جائے، مال مفت دل بے رحم، مفت دی شے دی قدر نہیں ہوندی۔

سُرمہ پایا جوت نوں خلقت مرگئی سوچ نوں

اوس تے اکھ دی تکلیف نوں مکان لئی سُرمہ پایا پر لوکی سو سو گلاں کرن لگ پے،

Dr. Shahbaz Malik

لوکاں نوں کسے دے خلاف گلاں دا بہانہ ملنا چاہیدا اے۔

سر نوں سٹ تے اوجھری نوں پیڑ

جے سر نوں سٹ لگی اے تے سر نوں ای پیڑ ہونی چاہیدی اے مطلب اے کہ نقصان کسے دا ہووے تے محسوس کوئی کرے۔

سر نہاتی دھوتی کنگھی واہی تے لین نہ کوئی آئی

ویکھو: نہاتی دھوتی رہ گئی تے مُنہ تے مکھی بہہ گئی

کسے کم دی تیاری کیتی جائے تے آس موجب اوہ کم نہ ہووے تاں آکھدے نیں یاں بندہ اچیچ کر کے تیاری کرے تے جان دی صلاح رہ جائے

سروڈے سرداراں دے پیر وڈے گواراں دے

ویکھو: پیر وڈھے گنواراں دے سر وڈھے سرداراں دے

عام جیہی گل اے وڈھے سر والا عقلمند ہوندا اے تے سردار عقلمند ای ہو سکدا اے انج ای اُجڈ بندے کیوں جے ننگے پیریں پھردے نیں ایس کر کے اوہناں دے پیر وڈھے ہو جاندے نیں۔

سروں پرے عشق دا ڈیرا

عشق دا ٹکانہ اوس تھاں اے جتھے انسان نوں سر دی بازی لا کے اپڑنا پیندا اے' مطلب اے عشق' محبت' پیار اَوکھی شے اے۔

سروں پیروں ننگی جہان نالوں چنگی آں (یاں) سروں پیروں ننگی آں سبھناں نالوں چنگی آں

پلے کجھ نہ ہونا تے اوویں آکڑ آکڑ پے ٹرنا یاں بھکھے ننگے ہویاں دی آکڑ نہ چھڈنی تے ایس بھکھ ننگ تے بیا مان کرنا۔

سروں گنجی تے کنگھیاں دی جوڑی (یاں) سروں گنجی تے نیفے وچ کنگھی

ویکھو: ٹنڈی باہنہ تے چوری دا چاء (یاں) انھے مُنجے ہرناں دے شکاری

جدوں بندہ اجیہی چیز دا چاء یاں منگ کرے جس جوگا نہ ہووے اودوں آکھیدا اے۔

سروں گنجی تے کنگھیاں دو ہتھیں
پوری تیرے تے ہووے مثال ہیرے
اکھوں دے ناہیں ناں نور بیگم
انھی کھوتی دے وانگ ای چال ہیرے (منظور بٹ)
ایس آزادی نے بُریاں دا قدر کیتا
مندا حال کیتا ایتھے چنگیاں دا
ناہیں جائز اے شرم مثال ہوندی
سروں گنجی رکھیں جوڑا کنگھیاں دا (عزیز خاں شرم)

سروں لتھے وال' بھانویں گُھوہے ڈال

سر توں لتھے والاں نوں بھانویں زمین تے سٹ تے بھانویں کھوہ وچ اوہ تے لتھ چکے نیں۔

سر ہاندی سوں پواندی سوں لک وچکار ای آؤندا اے

ویکھو: پواندی سوں سرہاندی سوں لک وچکار ای آؤندا ایں

جدوں کوئی عمل کئی ڈھنگ نال کرن نال نتیجہ اکو ای نکلدا ہووے تاں آکھیدا اے۔

سرہوں جیڈے پیٹھے نہیں ہوندے

جھوٹھ تے سچ اک جیہے نہیں ہو سکدے۔

سڑ موئی پھتو چھلیاں کھنو

شریک دی خوشحالی توں سڑن والے بارے آکھیا جاندا اے۔

سڑے پنڈوں رول نسدا اے

فال رل والے اُجڑے پنڈاں ول نہیں جاندے ایس کر کے اوہناں نوں اوتھوں کجھ نہیں لبھنا ہوندا۔

سڑے گھر دے کولے ای سہی

ویکھو: جاندے چور دی لنگوٹی ای سہی

ودھیرے نقصان ہوندے وچوں کجھ نقصان بچا لیا جائے تاں ای بڑی گل اے۔

سڑے ہوئے دل مندے ہوندے نیں

جس کسے دا دل دکھایا جائے اوہدی ہاہ اوہدی فریاد اللہ تعالیٰ چھیتی سن دا اے تے دل دکھان والے نوں نقصان اپڑدا اے۔ کسے دا دل دکھانا اللہ تعالیٰ دے غضب نوں دعوت دینا اے۔

سَس بھانویں ماں ہووے وار انہیں کھاندی نونہہ دھی ہووے تاں وی نہیں نبھدی (یاں) سکی ماں بنائی سَس اوہنوں مٹھی مٹھی گُس

ساڈے معاشرے وچ نونہہ سس دی لڑائی مشہور اے تے ناگزیر وی بھانویں نونہہ سس کنیاں وی چنگیاں ہون ایہناں وچ لڑائی ضرور ہوندی اے اکھان وچ ایسے گل ول اشارہ کیتا گیا اے۔

سس توں چوری آئی اں جواں توں کنک وٹا لے

ویکھو: سسّو سس توں چوری مانہہ سانویں مرچاں

چالاکی نال ماڑی چیز دے بدلے چنگی چیز لین تے پھیر احسان جتان والے بارے آکھیدا اے۔

او ہٹی والے ماہیا کر بوہنی برکت پا دے
میں سس توں چوری آئی آں لے جواں توں کنک وٹا دے (مولا بخش کشتہ)

سَس دیاں میلناں جولاہیاں تے تیلناں

ویکھو: بھیڑے بھیڑے یار میری پھتو دے

جدوں کسے دے دوست یاں مِلن گِلن والے اصلوں ای نکھد تے نکمے ہون جیہڑے اوہدے معیار دے نہ ہون تاں آکھدے نیں۔

سس سنجوڑی نونہہ چوٹی

جس دی سس کنجوس ہووے اوہدی نونہہ ضرور چول تے چور ہووے گی۔

Dr. Shahbaz Malik

سس کسے دی چنگی نہیں ماں کسے دی مندی نہیں

پنجاب دیس دی سماجی ریت اے کہ سس نونہہ واسطے چنگی نہیں ہوندی پر ایہو سس ماں وی تے اے۔ ماں دھی واسطے کدی مندی نہیں ہوندی۔

سس گئی گراں' نونہہ آکھے کیہ کراں

سس جدوں گھروں گئی تے نونہہ نوں آزادی مل گئی اوہ ایہہ فیصلہ نہیں کر پاندی کہ کیہڑے کیہڑے اوہ کم نیں جیہڑے میں اوہدی موجودگی وچ نہیں کر سکی اوہناں وچوں چھیتی چھیتی کیہڑا کیہڑا کرلاں۔

سس نال ویر' نونہہ نال گوڑھیاں

ویکھو: دم نال دوستی تے گھوڑے نال ویر

گھر دے وڈے نال دشمنی تے چھوٹیاں نال دوستی رکھنا۔

سس' نونہہ دا جھورا

جھورا: فکر' اندیشہ۔ ساڈی رہتل وچ سس نونہہ دی لڑائی موجود اے ایہو جھورا اے جیہڑا ایس دا کارن بن دا اے۔ سس نوں نونہہ دا جھورا' فکر' اندیشہ ایہہ ہوندا اے کہ اوس اوہدے پُتر اُتے قبضہ کرلیا اے' نونہہ نوں جھورا' فکر تے اندیشہ ایہہ ہوندا اے کہ اوہدا خاوند ہُن صرف اوہدا ای ہونا چاہیدا اے انج لڑائی دا مڈھ بجھدا اے۔

سس نونہہ لڑیاں' اِکو چونکے وڑیاں

نونہہ سس دی لڑائی کاہدی ہوندی اے جے لڑدی پین تے رہنا تے اوسے گھر ہوندا اے اوسے چونکے وچ روٹی ہانڈی کرن واسطے جانا ہوندا اے ایہہ لڑائی عارضی ہوندی اے۔

سس نہ ننان ووہٹی آپ ای پردھان (یاں) سس انجان ووہٹی آپ ای پردھان

ویکھو: سوہرا نہ سالا میں آپ ای گھر والا

گھر وچ آپ ہدریاں کرن والے بارے آکھدے نیں۔

سس نہیں سنگ چلاں سوہرا نہیں گھنڈ کڈھاں

گھر وچ کوئی وڈا بندہ ہووے تے چھوٹے اوہناں کولوں ڈر کے یاں سنگ کے آپ ہدریاں نہیں کردے تے جے گھر وچ وڈھا نہ ہووے تے پھیر کئی اصلوں ای آزاد ہو جاندے نیں خاص کر عورتاں بارے ایہہ اکھان پایا جاندا اے۔

سساں جنہاں دیاں مٹکدیاں' نونہاں دا کوئی نہ حال

جنہاں دیاں سساں فیشن ایبل ہون اوہناں دیاں نونہاں اوہناں توں وی اگے لنگھ جاندیاں نیں۔

سساں نونہاں دا اِکو پردہ

سس تے نونہہ دا اک حیا دا پردہ ہوندا اے' عزت تے تکریم دا اک پردہ ایہہ لتھ جائے تے خرابی پیدا ہوندی اے۔

ستا اناج گھر گھر پوجا

معاشرے وچ عام خوشحالی ہووے تے رب نوں زیادہ یاد کیتا جاندا اے نہیں تے بُھکھ تے رب وی بھلا دیندی اے۔

ستا رووے وار دوار مہنگا رووے اکو وار

ویکھو: مہنگا روئے اکو وار ستا روئے وار وار

چیز ستی ہووے تے چھیتی خراب ہو جاندی اے تے پھیر لینی پیندی اے۔ مہنگی پائیدار ہوندی اے تے چھیتی خراب نہیں ہوندی۔ مطلب اے ستے والا چیز دے خراب ہون تے وار وار دُکھ اٹھاندا اے تے مہنگا اکو واری۔

ستی بھیڈ دی پُوچھل چُک چُک ویکھدے نیں

چیز ستی ہووے تے شک کر کے اوس نوں مُڑ مُڑ ویکھیا جاندا اے کہ کتے نقص دار تے نہیں۔

سسو بناں نہ سوہرے ہلدی بناں نہ ماس (یاں) سسو بناں نہ سوہرے سالیاں بناں نہ نہہ' چنّے باجھ نہ چاننی بدلاں باجھ نہ مینہہ

ایہہ ساریاں لازم تے ملزوم نیں' جتھے سس نہ ہووے اوہ سوہرے کاہدے؟ گوشت دے سالن وچ ہلدی نہ پائی جائے تے اوہ چنگا سالن نہیں' سالے نہ ہون تے سوہریاں نال پیار نہیں ودھدا' چن نہ ہووے تے چاننی نہیں ہوندی بدل نہ ہون تے بارش نہیں ورھدی۔ تجربے دیاں گلاں نیں۔

سسو سس توں چوری مانہہ ساں نویں مرچاں

ویکھو: سس توں چور آئی آں جوآں توں کنک وٹا لے

چالاکی نال ماڑی چیز دے بدلے چنگی چیز لین تے پھیر احسان جتان والے بارے آکھیدا اے۔

سسو نی باراں تالیئے! نونہہ تیراں تالن آئی آں

جدوں نونہہ سس نالوں وی چالاک' چتر آ جائے تاں آکھدے نیں۔

سسے نہ کر میرے نال بُرائی تیرے اگے تیری جائی

نونہہ دا ترلا اے سس اگے کہ اوہدے نال بھیڑا سلوک نہ کر کیوں جے توں اج میرے نال بُرا سلوک کریں گی تے کل تیری دھی نے وی کسے دی نونہہ بننا اے اوہدے نال وی بُرا سلوک ہووے گا' جیویں کہندے نیں کر پرائیاں تے آون جائیاں۔

سسے نی میں تھکی اچھڈ چرخہ تے جھو چکی

کِسے نوں آوکھا کم چھڈا کے چالاکی نال اوددوں وی آوکھے کم تے لا دتا جائے تے اتوں دسیا جائے کہ چلو ایہہ سوکھا کرلے تاں آکھدے نیں۔

سفنے آیا بھاوے نہ تے کھچڑ بہے تلچ

ویکھو: اکھیں ڈٹھا بھاوے نہ تے کچھڑ بہے تلچ

بندہ اُنج چنگا نہ لگے تے اینویں پیا ڈھک ڈھک بہے۔

سُکا ڈھینگر اَن سوارے

سُکی لکڑی کھانا چنگا پکاندی اے۔

Dr.Shahbaz Malik

سکّا سو جو سک لہاوے آوکھی ویلے بھی کم آوے

رشتہ دار او ہوای اے جیہڑا اپنا نقصان کر کے وی رشتے دار نوں فائدہ دیوے۔

سکدیاں چن چڑھیا اوہ وی ڈنگ پڑ نگا

جدوں بڑیاں چاہتاں تے حسرتاں نال کوئی چیز ملے تے معیاری یاں مکمل نہ ملے تاں آکھیدا اے امید دے مطابق نتیجہ نہ نکلے تاں آکھدے نیں۔

سکی سیوں ہری ہو جاوے گی

مینہہ ورھن نال سکی سیں (ہل نال واہی) ہری ہو جائے گی۔ ہل واہن توں مگروں مینہہ ورھے تے چنگا ہوندا اے۔

سکی نال گلی وی بَل جاندی اے

ویکھو: بیڑی سنگ لوہیا وی تر جاندا اے۔

جدوں اک چنگے نال اِک مندا وی تگ جائے اودوں آکھیدا اے۔

سکے دا سک لاہنا ایں؟

سکیاں دے کِسے سک لاہنے نیں۔ جِہاں رشتے داراں وچ ہت پیار نہ ہووے اوہ کس کم دے رشتے دار ہوندے نیں؟

سکیاں دے کِسے سک لاہنے نیں؟

ویکھو: سکے دا سک لاہنا ایں

جہاں رشتے داراں وچ محبت نہ ہووے اوہ کس کم دے رشتے دار ہوندے نیں؟

سکھ جیہی سوت نہیں تے اکھ جیہی جوت نہیں

انسان نوں سکھ ہووے تے ایس دا آننداج دا ہوندا اے جیویں بندے نوں نیندر آ رہی ہووے تے شاندار بستر مل جائے، روشنی اکھ دی بینائی اے جے دسے نہ تے ہر قسم دی روشنی بے کار اے۔

سکھ دا ہر کوئی یار اے

جدوں انسان سکھی ہووے، خوشحال ہووے ہر کوئی اوہدا دوست بن دا اے جدوں مصیبت وچ ہووے دُکھی ہووے دوست وی چھڈ جاندے نیں۔

سکھ سمن گھمہار جو مٹی چور نہ پوں

مٹی نوں کیوں جے چور نہیں پیندے ایس لئی گھمیار سکھ نال سوندا اے۔

سکھ نہ سکھ گواڈھن دی مت

ویکھو: گواڈھن دا روپ نہیں آوندا مت آ جاندی اے۔

کول رہن والے کولوں بھانویں بندہ دانستہ کجھ نہ سکھے آپ مہارے ای اوہدیاں کئی گلاں بندے وچ آ جاندیاں نیں ماحول کولوں بندہ ودھیر امتاثر ہوندا اے۔

سکھ نہ سوندی ڈومنی گھر ہوندے دانے

جے ڈوم مراثیاں نوں ودھ وی جُڑ جائے اوہ تاں وی مطمئن نہیں ہوندے۔

سکھ وسے راجے دا پوت یاں سکھی جوگی ابدھوت

یاں تے راجے یاں بادشاہ دا پتر سکھی وسدا اے یاں جوگی کیوں جے دوناں نوں روٹی دی فکر نہیں ہوندی۔

سکھاں جوگے نلڑی گھوٹی اگوں اکھیاں کڈھنے لگ پیا

کسے فائدے واسطے جے کسے نوں تھوڑی تکلیف دتی جائے اوہ اُلٹا غصہ کرے تاں آکھدے نیں۔

سکھاں لدی دُکھاں پالی

چنگے نصیباں ویلے جمی پر بھیڑے حالاں وچ پلی جدوں کوئی چنگا کھاندا پیندا بندہ مصیبت تے بھیڑے حالاں وچ پھس جائے تاں آکھیدا اے۔

سکھاں نال ماس، دُکھاں نال ہڈیاں

بندے نوں سکھ ہووے تے اوہ موٹا ہوندا اے جے دکھی ہووے تے ماس چھڈ کے ہڈیاں دی کڑکن لگ پیندیاں نیں۔

سکھر دوپہر توں اپنا سایہ وی جواب دے دیندا اے

مطلب اے جدوں بندے اُتے مصیبت [illegible] آ کوئی وی اوہدا ساتھی نہیں بن دا سکھر دوپہر نوں سورج سر دے بالکل اُتے ہوندا اے تے بندے دا پرچھانواں موجود نہیں رہندا انتاں دی دھپ مصیبت دی علامت اے۔

سکھر سورج پروار یا جاں تاں ورھے بدل جاں راجہ ماریا

عین دوپہر ویلے جے سورج دوآلے ہالہ پے جاوے یاں تے بارش ہوندی اے یاں حاکم مردا اے، گل بنی ہوئی اے۔

سکھن نال سب کجھ آوندا اے

انسان نوں ہر قسم دا ہنر تے کم کاج دوجیاں کولوں سکھن نال آوندا بالکل ممکن اے سکھنا تے ہولا بھانڈا بہت کھڑکدا اے

ویکھو: تھوتھا چنا باجے گھنا

جیہدے وچ گن گھٹ ہون اوہ زیادہ گلاں کردا اے۔

سکھنی بھین بھراواں توں گھولی

زبانی کلامی ہمدردی جتان والیاں بارے آکھدے نیں۔

سکھنیئے وڈیایئے تینوں کتھے کتھے پایئے؟

صرف تعریفاں ای تعریفاں ہون تے گن کوئی نہ ہووے تاں آکھدے نیں

سِکھیا نائی دا تے وڈھیا جٹ دا

جے نائی دا پتر یاں کاریگر چنگا کم کرے تے اوہدی تعریف نائی دے حصے وچ آوندی اے جے پتریاں کاریگر کولوں ٹک لگ جائے تے فوراً نائی ایس دا کارن جٹ (زمیندار) اُتے دیندا اے کہ اوس دی غلطی نال ٹک لگا اے۔

سکھیو ساون گرجیا میرا تھر تھر کنبیا جی، اوس نوں ساون کیہ کرے جس گھر بیل نہ بی

دیسی مہینے ساون وچ انتاں دی بارش ہوندی اے ایہو بارش کاشتکار لئی خوشحالی دا پیغام لے کے آوندی اے اکھان وچ دسیا گیا اے کہ ساون دی بارش اوسے نوں

Dr Shahbaz Malik

فائدہ دے سکدی اے جیہڑا اہل واہے تے بی بیجے' جس کول ہل لئی ڈھگے نہیں تے فصل دا بی نہیں اوہ تے وچارا آؤن والے ویلے لئی خوف زدہ ای ہو سکدا اے' ساون دی بارش توں فائدہ اٹھان واسطے بلداں تے بی دا پہلاں توں سربندھ کرن دی لکی اے۔

سگھڑ سگھڑ بھگت گئے تے مورکھاں دی واری آئی

جدوں چنگے بندیاں دے مگروں مندیاں نوں وی کسے پاروں بھگتنا پے جائے تاں آکھیدا اے۔

سکھیں سون شیخ جہاں دی ٹٹو نہ لیکھ

ویکھو: ڈھگی نہ وچھی تے نیندر آوے اچھی

امیر بندے نوں سو فکر ہوندے نیں ایس کر کے اوس نوں نیندر وی ٹھیک نہیں آوندی تے غریب آدمی نوں اجیہا کوئی فکر نہیں ہوندا۔

سگھڑ نال بھیکھ منگ لئی چنگی' مورکھ نال راج را دھیا مندا

ویکھو: عقل والے نال بھیکھ منگ لئی چنگی تے مورکھ نال راج را دھیا مندا۔

بے وقوف بھانویں امیر ہووے اوہ بھیڑا تے عقلمند بھانویں غریب ہووے چنگا ہوندا اے۔

سلاہی دا گڑ دندیں لگا

ویکھو: چنگی کر بہالیئے تے پیڑے لئے چُرا۔

جدوں کسے تے بھروسہ کر کے نقصان اُٹھائیے تاں آکھیدا اے۔

سلہار توں سلہار نہیں بھاؤندی

ویکھو: باہمن دا باہمن ویری (یاں) گتا ویری گتے دا تے مُلاں ویری مُلاں دا۔

ہم پیشہ بندے اِک دوجے دے خلاف ہون تاں آکھدے نیں۔

سماں کدے کسے لئی ٹھہریا نہیں

ویلا تے گزردا اے' ٹھہردا نہیں' ایہہ دسن لئی کہ وقت توں انسان نوں فائدہ اٹھانا چاہیدا اے کیوں جے ایہہ پھیر ہتھ نہیں آوندا۔

سمجھ دی گل تے سدا سوکھل

سمجھ سوچ کے چلن والا بندہ ہمیشہ چنگا رہندا اے۔

سمندراں دے وڈے جیرے

وڈے حوصلے تے ظرف واسطے آکھیدا اے۔

سُن وے بھائیا کھوتیا' آوے بیٹھ کھلوتیا' آوانہیوں ممکنا تے توں نہیوں چھڈنا

اجیہے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا کماں وچ رُجھیا رہے تے اوہدا کماں توں چھٹکارا ممکن نہ ہووے۔

سنتوکھی سدا سوکھی

ویکھو: صبر کیتیاں اجر ملدا اے

صبر کرن والا بندہ ہمیش سکھ وچ رہندا اے۔

سُنجا آیا ادھی رات' ڈلھ سرہاندھی وٹہ وات

بے کار بندہ ادھی رات نوں مہمان آیا اوس دی خاطر ایہہ کیتی گئی کہ اوہدے سرہانے ڈھیماں رکھ دتیاں تے منہ وچ وٹہ (روڑا) رکھ دتا کہ لے کھا کے سوں جاں مطلب اے راتیں چڑھ کے آؤن والے مہمان دی خاطر نہیں کیتی جاندی۔

سنجا پنڈ بھڑولا مہر

ویکھو: اُجڑے پنڈ وچ بھڑولا محل (یاں) اُجڑے باگاں وچ ہنڈولا پردھان (یاں) اُجڑے باگاں دے گالہڑ پٹواری (یاں) انھیاں وچ کانا راجہ۔

جس تھاں زیادہ گُناں والے نہ ہون اوتھے تھوڑے گناں والے ای پردھان ہوندے نیں۔

سنجم کر کے کھا' نک دی سیدھے جا

ویکھو: لون پانی کھاتے نک دی سیدھے جا

فضول خرچی نہ کرن والا تے سِدھے رستے تے چلن والا بندہ ہمیشہ چنگا رہندا اے

سنجی دا ساگ پکایا گکڑ گوہ گمایا

سنجی: اک خودرو ساگ سبزی جیویں باتھو ہوندا اے موسم بہار وچ کھلیاں تھانواں تے پیلیاں دے کنڈے آپے اُگدا اے ایہہ بڑا لذیذ ہوندا اے۔

سنجی دا ساگ پکایا تے گکوکوہ کے بھوسٹ دیو تے ایہہ ساگ رکھ لو کہ ایہہ گکڑ دے سالن کولوں وی مزے دار ہوندا اے' سنجی دے ساگ دی تعریف وچ آکھیدا اے۔

سنجے گھر چوراں دا راج

آبادی توں باہر وسوں ہووے تے چوراں دا بوہتا ڈر ہوندا اے۔

سُنجے گھر وچ کھکھر لگے

جس گھر وچ وسوں نہ رکھی جائے اوتھے خرابیاں پیدا ہو جاندیاں نیں ایہہ اکھان اوتھے وی ورتیا جا سکدا اے جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جے بندہ گھر وچ دلچسپی نہ لے تے اوتھے کئی خرابیاں پیدا ہو جاندیاں نیں۔

سُنجے محل ڈراؤنے برکت مرداں نال (یاں) سُنجے محل ڈراؤنے رونق بندیاں نال

رونق مرد نال ہوندی اے عورت لئی بھانویں گھر محل ہووے اوہ اجاڑ ای لگدا اے

سُنجے نوں ملیا چندرا اوس دتا گُنڈا اوس ماریا جندا

جدوں کسے چالاک دھوکھے باز نوں اودوں ودھ چالاک تے دھوکھے باز مل جائے تاں آکھیدا اے۔

سنداں باجھوں کوئی نہ کسبی

کاریگر ہتھیارا' اوزاراں توں بغیر کاریگر نہیں ہوندا' اوزار کسے وی کسب وچ مُڈھلی حیثیت رکھدے نیں نہ نائی نہ موچی نہ لوہار نہ ترکھان بغیر اوزاراں دے کم کر سکدے نیں' کسب وچ اوزاراں دی اہمیت دسن لئی آکھیدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

سندھ صادقاں دا' جھناں عاشقاں دا' راوی سارقاں دا

دریا سندھ تے آباد لوک صادق' سچے' چناب دو آلے آباد عاشق مزاج تے راوی دو آلے آباد لوک چوراکاری دے وجری' عام کر کے ایہناں دریاواں دو آلے آباد وسنیکاں دیاں صفتاں دسیاں نیں۔

سُنڈھ دی گنڈھی لبھ کے چوہا پنسار ی بن بیٹھا

ویکھو: چوہے نوں سنڈھ دی گنڈھی لبھی پساری بن بیٹھا

کسے کمینے بندے نوں کوئی معمولی جیہی حیثیت حاصل ہو جائے تے اوہ مان کردا پھرے تاں آکھدے نیں۔

گنڈھی لبھ چوہے دے وانگوں ایہہ بن بہن پساری
اللہ نوں ناواقف جانن مت اجیہی ماری (محمد علی فائق)

سَنڈھ کیہ جانے پرسُوتاں دی پیڑ

ویکھو: جس دے پیر نہ پھٹی بیائی اوہ کیہ جانے پیڑ پرائی

جس بندے نوں کسے چیز نال واہ ای نہیں پیا اوہ اوس دے ردّ عمل توں کیویں جانوں ہو سکدا اے۔

سنڈھے نوں گاہ' مرد نوں چکی تے عورت نوں راہ' آو کھے ہوندے نیں

سنڈھا ہل نہیں واہ سکدا' مرد چکی نہیں چلا سکدا اتے عورت سفر نہیں کر سکدی جے ایہہ کرن تے آوکھے ہوندے نیں؟ تجربے دیاں گلاں نیں۔

سنڈھیاں دا بھیڑ تے بُوٹیاں دا کھو

ویکھو: آٹے نال گھن وی پس جاندا اے۔

دو زوراں وراں دی لڑائی وچ جدوں کوئی ماڑا خواہ مخواہ نقصان اُٹھا بہے تاں آکھدے نیں تے انج ہوندا ضرور اے انج ای جیویں سنڈھے لڑن تے بُوٹے اینویں ای بھج جاندے نیں۔

سنڈیاں نوں کن یاں اکھیں

بے وقوف کجھ ویکھدے سُندے نہیں۔

سنگ تارے تے سنگ ڈوبے

مجلس بندے نوں تار وی دیندی اے تے ڈوب وی دیندی اے چنگیاں وچ بندہ بیٹھے تے فائدے وچ رہندا اے تے مندیاں وچ بہن نال نقصان اُٹھاندا اے۔

سنگے دی بکری گُسنگے دی مجھ

بے شرم ہو کے حاصل کرن والے نوں ہمیش ودھ حاصل ہوندا اے تے شرم کرن والا گو نقغے وچ رہندا اے۔

سنگ رل تریئے کسنگ رَل ڈُبیئے

اپنے ورگے بندے نال سنگ کرن دی پکی اے۔

سنگ کرے تنگ

شرم وچ بندہ ماریا جاندا اے۔

سنگ گیا ملنوں تے لاہنا گیا منگنوں

رشتہ ٹٹ جائے تے قرضہ وی واپس نہیں ہوندا

سنگھ بانکے مہیں چنگی' نین بانکے گوریاں' مُچھ بانکی مرد چنگا' سُم بانکی گھوڑیاں (یاں) ددھ بانکی مہیں چنگی اکھ بانکی گوریاں' سخن بانکے مرد چنگا' چال بانکی گھوڑیاں

مجھاں' سوانیاں' مرداں' گھوڑیاں دے چنگیاں ہون دیاں نشانیاں دسیاں گئیاں نیں پنجاب دیس دی رہتل دے حوالے نال تجربے دیاں گلاں نیں۔

سنگھ شرابی گھوڑا اکاجے

جیہڑا بندہ اپنے جوگا نہ ہووے دوجے لئی کیہ کر سکدا اے

سِنگھاں نال دوستی دُم نال ویر

ویکھو: گُو کھانا تے گلگلیاں توں پرہیز

اکو قبیل دیاں دو چیزاں وچوں اِک نوں اپنے فائدے لئی انگ لا لینا تے دوجے نوں ردّ کر دینا

سَنگھوں ہیٹھاں لتھا جیہا لڈو تیہا مَٹھا (یاں) سنگھوں ہیٹھاں ہویا جیہا گُو تیہا گوہیا

لذت تے ساری زبان دی ہوندی اے' اکھان وچ جیبھ دے چسکیاں توں بچن دی پکی اے۔

سنو سنگھ سردار کہ دَلو راج جی' پالا پوہ نہ پالا ماگھ پالا وا جی (یاں) سنو سنگھ سردار بگھیلے راوَ جی پالا پوہ نہ پالا مانہہ' پالا مینہہ تے واوَ جی

جدوں دونواں دھراں نوں ناراض نہ کرن والی گل کیتی جائے تاں آکھیدا اے۔

پچھوکڑ: اک واری اِک شیر نے بگھیاڑ وچ شرط لگ گئی کہ شیر آکھن لگا پالا پوہ وچ بوہتا ہوندا اے بگھیاڑ آکھن لگا نہیں ماگھ وچ' فیصلہ دونواں دھراں نے لومڑی تے سُٹ دتا۔ لومڑی بڑی چالاک ہوندی اے اوس نوں پتہ سی کہ کِسے اِک ول دی گل کر کے دُوجے نوں ناراض نہیں کر سکدی اوس ایہہ اکھان سنایا انج دونویں ناراض نہ ہوئے۔

سُنے دا تے ویکھے داسیاں کوہاں دا فرق ہوندا اے

جیہڑی چیز آپوں ویکھی ہووے اوہ اُتم ہوندی اے

سِنے سِنے تیرے سُکے سُکے میرے

گِلے گلے تیرے سُکے سُکے میرے' کسے چیز نوں چالاکی نال ونڈیا جائے کہ چنگی آپ تے مندی دوجے نوں دتی جاوے تاں آکھیدا اے۔

سنیار دی ٹھک ٹھک لوہار دی اکو سٹ

ویکھو: سو سنیار دی اک ٹھٹھیار دی (یاں) سو سنیار دی اک لوہار دی

جدوں کوئی کسے نوں نقصان اپڑائے تے اوس توں نہ اپڑے تے دوجا اِکو ای

Dr.Shahbaz Malik

سٹ نال دُونا نقصان اپڑا دیوے تاں آکھیدا اے۔

سنیارا تے اپنی ماں دے گہنے وچوں وی سونا ٹُگ لیندا اے

ویکھو: سنیارا ہووے پار تے گنڈھ سنبھالیئے اُرار

سُنیاراں توں ہوشیار رہن لئی آکھیدا اے۔

سنیارا سِکھ نہیں ریوڑی پرشاد نہیں

ویکھو: ریوڑی پرشاد نہیں سنیارا سِکھ نہیں

ریوڑی گوردوارے وچ پرشاد نہیں ہوندی انج ای سکھ سنیارے نہیں ہوندے۔

سنھوں پھڑیئے چورنوں تے چھیجوں پھڑیئے یارنوں

قصوروارنوں قصور کردیاں پھڑنا چاہیدا اے۔ سُنی سُنائی تے کسے تے الزام نہیں دھرنا چاہیدا۔

سنیارا ہووے پار تے گنڈھ سنبھالئے اُرار

سنیاریاں دی بے ایمانی بارے آکھیا جاندا اے تے اوس کولوں ہوشیار رہن دی پکی کرن لئی ایہہ اکھان ورتی دا اے۔

سُنیا سی کروڑ دا ویکھیا تے لکھ دا' راہ پیا سَود اواہ پیا لکھ دا

ویکھو: یاں راہ پیا جانے یاں واہ پیا جانے۔

کسے بندے بارے سُنیا سی کہ بڑا ای چنگا اے پر جدوں اوس نال معاملہ پیا تے اصلوں بھیڑا نکلیا انج ای جدوں کٹھیاں سفر تے نکلے تے ساتھی چنگا لگا پر واہ پیا تے اصلوں بھیڑا۔

سواد لگا کھا کھاں نوں تے اُٹھ ٹُرے ساکاں نوں

کسے نے کجھ کھوایا پیایا تے ایس سواد پاروں ای اوہناں اُتے ڈلھ پئے تے اوہناں نال ساکا داری دا مُتا پکا لیا۔

سواداں چٹی سرہند بستی دے ہوگئے کولے

ویکھو: نانی خصم کیتا تے چٹی دوہترے نوں (یاں) کرے کوئی بھرے کوئی۔

قصوروار کوئی ہووے تے سزا کسے نوں مِل جائے تاں آکھدا اے۔

سواری ویکھ کے پیر من من تے ہو جاندے نیں

سہارا نہ ہووے تے بندہ صبر کر کے اُدّم کردا رہندا اے پر جے سہارا نظر آ جائے تے پھیر صبر وی نہیں ہوندا۔

سوال کنک جواب چھولے

پچھیا کُجھ جائے تے جواب کجھ مِلے تاں آکھدے نیں۔

سوالوں بھیڑا نہ پئیں

منگن لکیاں نہ جھکنا نہ شرم کرنا' ایس قسم دے بندے بارے کہندے نیں۔

پچھوکڑ: پنڈاں وچ قدیم دور وچ مراثی دا کم لوکاں نوں گلاں باتاں تے گاوَن وجان نال خوش کرنا ہوندا سی ایہو اوہناں دی روزی رزگار سی اک مراثی دے پتر نے ایہہ تے سب سکھ لیا پر اوہ ایس کمائی دے اصل گُر توں جانوں ہونا چاہندا سی پیو دے مرن تے اوس پیو نوں کوئی آخری نصیحت کرن لئی ترلا کیتا اوس آکھیا پُتر اک گل گھٹ کے پلے بنھ لے ساڈی کمائی دا اکو گُر اے سوالوں بھیڑا نہ پئیں مطلب اے منگن لکیاں ذرا شرم نہ کریں' ایتھوں گل بن کے اکھان دا روپ دھار گئی۔

سوائی پھبے جو چھڑ کے چبّے

ہتھیں کر کے کھان والا بندہ چنگا لگدا اے۔

سوائی رانی جو خصمیں بھانی

ویکھو: اوہو رانیاں جو خصماں بھانیاں

جیہڑی مالک نوں چنگی لگے اوہ ای چنگی اے۔

سوائی سگا جو دیوے رِدّھا پکا

کھان نوں دین والا ای سکا جانے' لالچی بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا کھا پی کے خوش رہے۔

سوائی شاہ جس کیتا نہیں ویاہ

عام گل اے کہ ویاہ کر کے بندہ مصیبت پا بہندا اے جِتاچر بندہ ویاہ نہیں کردا بادشاہی زندگی بسر کردا اے۔

سوائی گاون سوہلے ویاہ جنہاں دے

جس نوں خوشی آوندی اے اوہ ای سوہلے یاں خوشی دے گیت گاوندا اے۔

سوتر دی اٹی تے یوسف دی خریدار

اپنے جوگے نہ ہونا تے آساں وڈیاں وڈیاں کرنیاں دعویٰ وڈے وڈے بنھنے۔

سوڑ گا ہر ایئے پر پریت نہ گوائیے

سو ٹکے دا نقصان وی ہو جائے تے پھیر وی پیار محبت تے تعلقات قائم رہنے چاہیدے نیں' یعنی انسان نوں اپنے تعلقات نوں دولت نال نہیں تولنا چاہیدا۔

سوٹے دے ڈر باندر نچّے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کم لین لئی سختی وی کر لینی چاہیدی اے۔

سوچ کرنتا پُر کھا ہارے' ماردا اوہی جو پہلاں مارے

سوچیں پین والا بندہ ہاردا اے ماردا اوہ وا اے جیہڑا لڑائی وچ پہلاں سٹ مارے' پہل کرن والا بعض ویلے ایسا وار کردا اے کہ اگلا مردا نہیں تے حملہ کرن جوگا نہیں رہندا۔

سوچ کرے سو سُگھڑ نر' کر سوچے سو گوڑ

کوئی کم کرن توں پہلاں سوچن والا بندہ سُگھڑ سیانا ہوندا اے تے کر کے سوچن والا مُورکھ

سوچ کے الاوے تے چتھ کے کھاوے

بولن توں پہلاں انسان نوں سوچ لینا چاہیدا اے انج ای کھانا ہمیشہ چتھ کے کھانا چاہیدا اے۔ تجربے دیاں گلاں نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

سوچا چاتے اک پیؤ سودا رُوتے اک گھیو

چاچا' پیو دے رشتے نال نہیں مل سکدا اتے کتاں وی علاج کرو ایس دے مقابلے وچ جے گھیو کھاؤ تے سیانیاں دے آکھے مُوجب بندے دے اندر بیماریاں دا مقابلہ کرن دی طاقت ودھ جاندی اے تے علاج دی لوڑ نہیں رہندی۔

سوچاں جاکے پتن تے آئیاں جائیں جائیں گھروں چلیاں

جدوں کوئی گھروں ٹرپئے تے جتھے جانا ہووے اوس بارے پورے طریقے نال سوچیا سمجھیا تے پروگرام نہ بنایا جائے تے کسے پاروں جانا منسوخ کرنا پے تاں آکھدے نیں۔

سوچیں پیا تے بندہ گیا

جیہڑا بندہ کسے معاملے وچ بوہتا ای سوچاں وچ ڈب جاوے تے کوئی عمل نہ کرے اوہ نقصان وچ رہندا اے۔

سودا رُوتے اک پتھ (پرہیز)

علاج نالوں پرہیز چنگا۔

سودا روتے اِک گھیو سو چاچا تے اِک پیؤ

گھیو دی وڈیائی کردیاں آکھیدا اے۔

سودا ندیاوی اک داند دا لے کول جاندا اے

مطلب اے سو ڈھگے دا مالک بعض ویلے اک ڈھگے دے مالک کول اپنی کوئی خاص غرض پوری کرن واسطے جاندا اے۔ جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بعض ویلے با وسیلہ بندہ بے وسیلے بندے کول جان لئی مجبور ہو جاندا اے۔

سودائی سودائی

کسے کم دے سودا ہو جان دی وجہ نال اوس کم وچ بندہ ماہر ہو جاندا اے۔

سودن چور دا اِک دن سادھ دا

چور بھانویں سودن چوری کردا رہے اوڑک اِک دن اوس پھڑیا جانا ہوندا اے تے اوس دن ساری کسر نکل جاندی اے۔ مطلب اے بھیڑ کرن والا بھانویں کناں لُک لُک کے کرے اوڑک اِک دن گل نکل ای جاندی اے۔

رانجھا آکھدا ٹھیک توں کہیں ہیرے
خوف مینوں بھی ذرا نہ لاہد دا اے
اے پر چوری منظور کد تک ملساں
سودن چور دا تے اِک دن ساہد دا اے (منظور بٹ)

سودی سنو تے اپنی کرو

آلے دوالیوں صلاح مشورہ ضرور لینا چاہیدا اے پر کرنا اوہو چاہیدا اے جیہدے تے اپنا دل راضی ہووے

سُور کیوں موٹا؟ نہ لہا جانے نہ تروٹا

سور کیوں موٹا ہوندا اے؟ ایس لئی کہ اوس نوں لتھی چڑھی کوئی نہیں ہوندی' اینجے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے اکا ای بے پرواہ ہون۔

سُوراں نوں کھجوراں تے باندراں نوں بنات (یاں) سُوراں نوں پونے

ویکھو: باندراں نوں بنات دیاں ٹوپیاں (یاں) گدھے نوں گلقند دینا

کوئی چیز اجیہے بندے نوں دتی جائے جو اوس دی قدر نہ جاندا ہووے یاں اوس دے قابل نہ ہووے تاں آکھیدا اے۔

سورج تپے کھیتی پکے

دُھپ جنی زیادہ ہووے گی کھیتی، فصل لئی اونی ای چنگی ہوندی اے کہ اَنج فصل پکدی اے۔

سُورج کھیتی پال اے چن بناوے راس' جے دونویں نہ ملے کھیتی ہووے بھاس

سورج تے چن دونویں کھیتی نوں فائدہ اپڑاندے نیں۔

سورگ نشانیاں چار' ان پُرانا تے گھیو نواں' گھر کلونتی نار' چوتھی پٹھ ترنگ دی

سورگ نشانی چار

چار چیزاں دے میسّر ہون نال دنیا اُتے ای سمجھو جنت مل جاندی اے پہلی پُرانا اناج (چاول جنا پُرانا ہوندا اے چنگا ہوندا اے) گھیو تازہ' گھر وچ سلیقے والی بیوی تے سواری واسطے گھوڑا' پنجاب دیس دی رہتل دے حوالے نال کسے زمانے وِچ ایہہ نگر سچائی سی۔

سورنگاں وچ اک رس' بھانویں اُجڑ تے بھانویں وس

مطلب اے کہ عورت دے بھانویں سو رُوپ رنگ ہون وچوں لذت اِکو جیہی ہوندی اے۔

پچھوکڑ: اک سوداگر بپار کرن گیا ہویا سی اوس دی بیوی بہت خوبصورت سی بادشاہ نوں پسند آ گئی اوہ اوہدے نال ویاہ کرنا چاہندا سی اوس نوں دربار وچ بلا لیا عورت نے آکھیا میرا خاوند بپار واسطے دوسال لئی گیا سی اک گذر گیا اے اک سال ہور اڈیک لئو بادشاہ من گیا سال گزریا تے عورت ہار سنگار کر کے بادشاہ دے دربار ول ٹُرپئی راہ وچ خاوند مل گیا واپس آ گئی خاوند نوں دسیا تے اوہ گھبرا گیا عورت سیانی سی اوس آکھیا بزاروں ککڑی دے آنڈے لیا' اوہ لیایا اوس نے بھ نوں باہروں رنگ لیا تے دربار اپڑی اوس نے سارے انڈے بادشاہ اگے رکھ کے آکھیا ایہناں وچوں اک چنگا تے اک بھیڑا آنڈا چک لئو بادشاہ نے اک رنگدار تے اک دوجا چک لئے اوس آکھیا ایہہ توڑ کے اِکو بھانڈے وچ پالئو اوس انج ای کیتا اندروں اوہ اکو جیہے سن عورت نے آکھیا ایسے طرح عورت دا اُتوں روپ بھانویں وکھ ہووے اندروں اوہدا رس یاں لذت اِکو جیہی ہوندی اے ایس لئی تسی کوئی دی ہور عورت ویاہ سکدے او بادشاہ من گیا ایس لئی اوہدا گھر برباد نہ ہویا۔

سوسال نہ سڑے گا وال جیہا ہور ہے گا

کسے کم دے دیر پا ہون بارے آکھیا جاسکدا اے۔

Dr.Shahbaz Malik

سو سجن سو دشمن

حیاتی وچ انسان دے آلے دوالے سجن وی ہوندے نیں تے دشمن وی اکھان وچ حیاتی وچ کوئی وی کم کرن لگیاں احتیاط واسطے آکھیا جاندا اے۔

سو سکھ جے رہے چُپ

ویکھو: اِک چپ سو سکھ

خاموش رہن نال کئی مصیبتاں ٹل جاندیاں نیں

سو سنیار دی اک ٹھٹھیار دی (یاں) سو سنیار دی اِک لوہار دی

ویکھو: سنیار دی ٹھک ٹھک لوہار دی اکو سٹ

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کوئی بھانویں نقصان اپڑاندا رہے اوہ گھٹ اپڑا سکے گا تے دوجا جے چاہے تے اکو سٹے زیادہ نقصان اپڑان دے قابل اے۔

سو سوار دا اتنا ڈر نہیں جتنا اپنی کرتوت دا

فوج دے سو سواراں دی اینی دہشت نہیں جتا ڈر بندے نوں اپنی کرتوت (کسے بھیڑے) کم دا ہوندا اے۔

سو سیاں تے اک سہاگہ

سو واری ہل واہیئے تے سوہاگہ نہ پھیریئے تے پیلی نہیں بن دی سہاگہ پھیریاں ای پیلی ٹھیک بن دی اے۔

سو سیاں تے اک وتر، سو کاماں تے اک آہری

سو واری ہل واہیا جاوے جے زمین وتر نہ ہووے تے اوہدا کوئی فائدہ نہیں ہوندا انج ای کم کرن والے زیادہ ہون پر توجہ نال کم کرن والا اک ای ہووے تے اوہ اوہناں بوہتیاں کولوں چنگا ہوندا اے۔

سو سیانے اکو مت مورکھ آپو اپنی (یاں) سو سیانے اکو مت مورکھ دکھو دکھ (یاں) سو سیانے اکو مت گالن دی آپو اپنی

مورکھ بھانویں تھوڑے ہون کسے معاملے بارے اوہناں دی رائے اِک نہیں ہوئے گی پر سیانے بھانویں بوہتے ہون گے اوس معاملے بارے اوہناں دی رائے اکو ہووے گی ایس لئی کہ اوہ اوہو گل کرن گے جو حقی اے اوہناں کولوں اوہو گل نکلے گی جو سچیائی تے ادھار ہووے گی تے سچیائی اٹل ہوندی اے۔ ایس لئی اوہناں دی گل اکو ہووے گی اوہ جے مت دین گے تاں اکو ہووے گی ایہہ اکھان اکھان دی تعریف دی اے۔

جے اوہ جان منگے تاں جلدی سر اگے چا دھریئے
سو سیانے تے مت اکو ڈاڈھے کولوں ڈریئے

سو صبوناں دے لگے کالے کدے نہ ہون بگے (میاں محمد بخش)

ویکھو: لکھ صبوناں دے لگے کالے کدی نہ ہون بگے (یاں) واڈریاں سجا ڈریاں جان سراں دے نال

کسے چیز دی فطرت نہیں بدل دی۔

سو عیباں دا اِکو عیب بھکھ اے

غریبی سب توں وڈا عذاب اے، گناہ اے غریب ہونا کیوں جے غربت دی وجہ نال انسان نوں وڈھیرے دُکھ اٹھانے پیندے نیں۔

سو کاماں تے اِک آہری

آہر نال کم کرن والا بوہتیاں کم کرن والیاں نالوں چنگا ہوندا اے۔

سو کلاں تے ہیٹھ ہلاں

واہی بیجی نوں اُتم وسن لئی آکھدے نیں

سوکن بھگت لئی دی اے متریا نہیں بھگتیا جاندا

مترئے پتر نال بھانویں کناں وی چنگا ورتا کیتا جائے اوہ مطمئن نہیں ہوندا۔ مترئے نوں بھگتانا سوکن نالوں وی اوکھا سمجھیا جاندا اے۔

سوکن تے سہاگن کیہی، کر دے سائیں اکو جیہی

سوکن دے بھیڑے سلوک وجھوں ایہو کہیا جاندا اے کہ ہر سوکن ایہو سمجھدی اے کہ میرے جیہی دُکھی کوئی نہیں تے دوجی وی میرے جیہی ہو جائے۔

سوکن دل دا روگ

خاوند دی دوجی ووہٹی دِل دی بیماری وانگوں بھیڑی ہوندی اے جیہڑی اندرو اندر سکا دیندی اے۔

سوکن دے پھُل تے سوکن دی چُلھ

خاوند دی دوجی بیوی دے پھُل (خیر خواہی) وی اوہدی چلھ (چُلھے وانگ گرم) ہوندے نیں، مطلب اے اوہدی چنگی شے وی چنگی نہیں لگدی۔

سوکن دے سو کا دھے، ست ڈھوڈے کھا دھے

سوکن دے ہوندیاں سوکن رج کے کھا نہیں سکدی۔

سوکن سہیلی نہیں لبانا بیلی نہیں (یاں) سوکن کوئی سہیلی نہیں دشمن کوئی بیلی نہیں

سوکن دشمن ہوندی اے ایس کر کے سہیلی کویں ہو سکدی اے؟

سوکن مٹی دی وی نہیں مان

سوکن بھانویں کیہو جیہی ہووے اوڑک سوکن ہوندی اے تے سوکن سب نالوں دُکھ دین والی چیز اے۔

سوکن نالوں سوکا بھیڑا

خاوند دی دوسری بیوی نالوں اوہدی اولاد بھیڑی ہوندی اے۔

سوکن نوں سو (۱۰۰) کن

سوکن ہر ویلے سوکن دیاں گلاں دی سُوہ لاندی رہندی اے تے سوکن بارے ہر بھیڑی گل نوں سُن لیندی اے۔

سوکوہ توں اپنا دِس پیندا اے

اپنے گھر دا سارا بھیت ہوندا اے ایس کر کے اپنے گھر بارے بندے نوں ہر گل بات دا پتہ ہوندا اے۔

سو کوہ دریا تھن موڈھیاں تے

ویکھو: آیا نہ گھاؤ تے دید بلاؤ (یاں) باراں کوہ دریا تھن موڈھیاں تے (یاں)

Dr. Shahbaz Malik

جم نہ مُکی نا نکے مہاندرے (یاں) کنک کھیت کڑی پیٹ آ جوائیا منڈے کھا (یاں) نوکوہ دریا تھن موڈھیاں تے

کسے کم لئی ویلے توں پہلاں ای واویلا کرنا شروع کر دینا۔

سوکوہاں تے اپنا سمجھے

اپنا رشتہ دار واقف کار انگ ساک دور دی ہووے تے نظر آ جاندا اے

سو کے دی جڑھ تے مُڈھوں جائے سڑ

سُکے ہوئے رُکھ دی جڑھ مڈھوں سڑ جاندی اے۔

سوگ دل دا روگ

بندہ دُکھ غم وچ رہے تے اندروں کئی قسم دیاں بیماریاں دا شکار ہو جاندا اے۔

سوگز دا ریئے تے گز نہ پاڑیئے

ویکھو: ہتھوں جھڑاں نہ تے موہوں کھاوے بچہ بتھیریاں نی

اتوں اتوں بڑیاں ہمدردیاں جتانیاں پر پلیوں کجھ نہ دینا اجیہے موقعے تے آکھی دا اے۔

سوگنڈھا وی کھالیا، سو جُتی وی کھالئی (یاں) سو گنڈھا وی کھالیا سو ڈنڈا وی کھالیا

جدوں کسے کولوں کوئی قصور ہو جائے تے اوہدا نقصان یاں جرمانہ عام نالوں دی دوھ ادا کیتا جاوے تاں آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: کسے بندے کولوں کوئی قصور ہو گیا اوس نوں سزا دتی گئی کہ یاں سو ڈنڈا کھائے تے یاں سو گنڈھا کھائے اوس گنڈھا کھانا سوکھا جانیا گنڈھے کھان لگ پیا کجھ چر مگروں جدوں اکھاں تے نک وچ مرچاں لگیاں تے آکھن لگا میں ڈنڈے کھانے نیں جدوں کجھ ڈنڈے کھان مگروں پیڑ ہوئی تے آکھن لگا نہیں گنڈھے کھاواں گا انج ڈنڈے تے گنڈھے کھاندا رہیا لیکھا کیتا تے سو ڈنڈے وی کھا چکیا سی تے سو گنڈھے وی ایتھوں گل بن گئی۔

سُولاں جمدیاں دے منہ تکھے

گُن یاں آوگن بندے وچ بال پُنے توں ای جھلکن لگ پیندے نیں۔ اُردو وچ کہندے نیں ہونہار بروا کے چکنے چکنے پات۔

جیہی ماں تیہی سی دھی کرنا ٹھیک نہیں ہن تکرار مائے
سولاں اُگدیاں دے تکھے منہ ہوندے کیتی نویں نہیں میں کوئی کار مائے

سُولی تے وی نیندر آ جاندی اے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ نیندر تے بندے نوں قابو نہیں ہوندا۔

سُولی چڑھیا چور ہسّن ہارا لوک

دُوجے نوں تکلیف وچ ویکھ کے جدوں خوشی منائی جائے تاں آکھدے نیں۔

سو مرد تے گھر دا اک رن تے گھر سارا

گھر تے اصل وچ گھر والی نال بن دا اے، مرد سو وی رل جان تے اوہ گھر نہیں سگوں اک دائرہ (کٹھیاں بیٹھن دی تھاں، چوپال) لگدا اے تے جس گھر دیا ہی اک سوانی آ جائے اوہ گھر بن جاندا اے۔

(100) سو ملاں تے مُنی رن

ہمت تے مردانگی وچ سو ملاں سامنے پونی عورت برابر ہوندی اے۔

سونا پاسے دا جیون ہاسے دا

چنگے جیون یاں چنگی حیاتی دا پیمانہ ایہہ اے کہ انسان ہسدیاں خوشی نال زندگی گزارے ایہہ زندگی سمجھو انج ای اے جیویں پاسے دا سونا اصل سونا ہوندا اے۔

سونا جُڑے نہ چاندی پایئے نہ

ویکھو: چاندی دی ریت نہیں تے سونے دی توفیق نہیں

اجیہے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا اپنا معیار بڑا اُچا رکھنا چاہندا ہووے کھاوے تے رج کے نہیں تے بھکھا بہہ رہے پائے تے چنگا نہیں تے بہہ رہے ننگا

سونا رُوڑیاں تے خواب شیش محلاں دے

ویکھو: رہنا روڑی تے خواب شیش محلاں دے۔

تھوڑ بِتا بندہ اُچیاں تے نہ پوریاں ہون والیاں تانگھاں کرے تاں آکھیدا اے۔

سونا لبھا وی بھیڑا تے گواچا وی بھیڑا

ساڈے دیس وچ ایہہ عام وہم اے کہ سونا لبھے تے بدشگونی گواچے تے بدشگونی

سونا ہووے تے گھڑانوں مہنگا اے؟

کوئی وڈا نفع حاصل ہوندا ہووے تے کجھ نقصان وی اٹھالئی دا اے زیادہ نفعے لئی تھوڑا خرچ ڈکھدا نہیں۔

سونچل ساگ سواریا، تاں بکرا کاہنوں ماریا

جے سونچل دا ساگ سوہنے طریقے نال سوار کے پکایا جائے تے پھیر بکرا ذبح کرن دی کوئی لوڑ نہیں مطلب اے اوہ گوشت دے سالن کولوں وی لذیذ ہوندا اے۔

سونڈی پڑے، رات کتھے کڈھے

جیہڑی سوانی سونڈیاں پڑ مارے اوس نال لوک نفرت کر دے نیں اوس نوں ہگانے تھاں رات گزارنی اوکھی ہو جاندی اے۔

سوندے سار نہ جانے تاں رُتڑیاں پچھانے

انتہ پتہ کجھ نہ ہووے تے موسماں دے اندازے کر دا پھرے۔

سونہ تے اِک چُپ اِک نہ تے سو سُکھ

سماجی ورتارے وچ جے بندہ کسے معاملے وچ نہ کرنا چاہندا ہووے تے بہتر اے کہ یاں خاموشی اختیار کر لئے یاں پاساوٹ لئے یاں انج نہ کر سکے مجبوری ہووے تے صاف انکار کر دیوے ایہدے نال بندہ سوکھا رہندا اے کیوں جے کہندے نیں سخی نالوں شوم بھلا جیہڑا ترت دے جواب مطلب اے انکار کر دیوے۔

Dr.Shahbaz Malik

سونہہ دیئے جیا دی نہ پُت دی نہ دھیا دی

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ انسان اپنے توں اڈ کسے دی وی ضمانت نہیں دے سکدا کیوں جے کیہ پتہ کوئی کدوں بے ایمان ہو جاوے۔

سونے دی چھری ڈھڈ وچ کوئی نہیں دیندا (یاں) سونے دی کٹاری کسے سینے تے نہیں ماری

چھری سونے دی بنی ہوئی ہووے تے ایہدے نال کوئی دوجے دا ڈھڈ نہیں پاڑ دا' مطلب اے کہ دوجے نوں نقصان اپڑان لگیاں کوئی اپنا نقصان نہیں کردا' چھری سونے دی اے ظاہر اے ایہہ آلۂ قتل اے ایس نوں تے غائب کرنا ضروری ہوندا اے۔

سونے دی سِل گلے تے آدم بچے پلے

انسان دے بال پالن تے بڑے ہو کے کھٹن تے خرچے کرنے پیندے نیں سونے دی اک پوری سِل گال کے لائی جائے خرچ کیتی جائے تاں بال پلدا اے۔

سونے دی قدر سنیارے کول ای ہوندی اے

سنیارے دا کیوں جے کم ای سونے نال ہوندا اے ایس لئی اوہدی قیمت دا وی اوسے نوں پتہ ہوندا اے جیویں کہندے نیں ہیرے دی قدر جوہری نوں ہوندی اے' چنگا انسان ای چنگے انسان دی قدر جان دا اے۔

سونے دی کٹاری جتھے وجے اوتھے ای کاری

زبان دا مٹھا تے کرتوت دا بھیڑا بندہ نقصان اپڑاندا اے۔ سونے دی تلوار دی وڈھ سُعدی اے۔

سونے رُوپے لدی سُڑ گھمیاری سدی

کمینا تے ہوچھا بندہ کناں وی امیر ہو جائے کمینا تے ہوچھا ای رہندا اے کوجھا آدمی جنے مرضی شنگار کر لئے اوہ کوجھا ای رہندا اے۔

سوواہنداک رُوڑی

پنجاب دیس دی زمینداری وچ تجربے دی گل اے کہ زمین نوں سو واری واہیا جاوے تے اوہ تاں ودھ پیداوار دیندی اے ایس دے برابر جے گھٹ وی واہیا جاوے تے کھاد پا دتی جاوے تے تاں وی پیداوار ودھ ہوندی اے۔ واہی بیجی وچ کھاد دی اہمیت دا نسارا اے۔

سوولانواں اکو گڈ

بار برداری واسطے گڈ بارے آکھیا گیا اے کہ ایس نوں بنان واسطے کئی قسم دیاں چیزاں استعمال ہوئیاں نیں ایہناں ساریاں چیزاں دے اکٹھیاں ہون نال گڈ بنی اے تے ایس نے کم دتا اے' ایکتا تے اتفاق بارے آکھدے نیں۔

سو ولائی راہ بھلا (یاں) سو ولا نہ ہک راہ

رستہ ہونا چاہیدا اے بھانویں اوہدے وچ سو واری مُڑنا پوے اُنج بندہ منزل تے اپڑ جاندا اے ایس دے مقابلے وچ راہ ای کوئی نہ ہووے تے بندہ دو قدم وی ٹُر نہیں سکدا۔

سو ہتھ رسہ سرے تے گنڈھ

جتنی مرضی دوڑ بھج کر لؤ' سوچ سمجھ کولوں کم لے لؤ نتیجہ اوہو ای نکلنا اے کسے گل نوں بھانویں کناں وی لمّا کر لیئے اوڑک کہتے تے اوس نے مکنا ای ہوندا اے۔

؎ مارے اوہ جوائے اوہو آخر اُس دل جاؤ
سو ہتھ رسہ گنڈھ سرے تے مکدی گل مکاؤ (محمد علی فائق)

؎ شرف تیری زندگی دا سٹہ نیک چاہیدا اے
سو ہتھ رسہ اوہدے سرے اُتے مار گنڈھ (فیروز دین شرف)

سوہرا بدّھا نونہہ نوں داؤ لدّھا

پچھ گچھ کرن والا سر تے نہ ہووے تے آزادی نال ایس موقعے کولوں دب کے فائدہ اٹھایا جائے تاں آکھدے نیں۔

سوہرا نہ سالا میں آپے ای گھر والا

ویکھو: سس نہ نناں ووہٹی آپے ای پردھان۔

آپ ہدرے بندے بارے آکھدے نیں۔

سوہرا منہ نہ بھرے نونہہ ہگ ہگ بھرے

ویکھو: اکھیں ڈٹھا بھاوے نہ تے کچھڑ بہے نلچ

کوئی بندہ چنگا نہ لگدا ہووے تے آپے نیڑے ڈھک بہے اوہنوں آکھدے نیں۔

سوہرا نہیں جے گھنڈ کڈھاں' سس نہیں جے ہچ کراں

ویکھو: سس نہ نناں ووہٹی آپ ای پردھان (یاں) سس انجان ووہٹی آپ ای پردھان۔

سوہریاں وچ جدوں ایسا ماحول مل جائے کہ سوانی نوں آپ ہدری کرن دا موقعہ ملے تاں اوہ آپ ہدری (خود مختار) ہو جاندی اے تے اخلاقی قدراں نوں وی چھڈ دیندی اے۔

سوہرے پیکے کُڑی دے لیکھے

ہر جمن والی کڑی دے ناں پیکے لکھے ہوندے نیں ویاہوں پہلاں مر نہ جائے تے سوہرے وی لکھے ہوندے نیں' کڑیاں نے سوہرے ای جانا ہوندا اے ایس لئی پیکے سوہرے لازم ملزوم ہوئے' جدوں دو مسئلے اک دوجے واسطے لازم ملزوم ہون تاں آکھیدا اے۔

سوہرے دا جایا تے دُون سوایا

سوانی دا خاوند نال پیار دسیا گیا اے۔

سوہرے گدڑ نوں وی پیارے ہوندے نیں

پنجاب دیس دی ریت اے کہ ووہٹی نوں ایس کر کے سوہرے پیارے ہوندے

Dr. Shahbaz Malik

نیں کہ ایہو اوڑک اوہدا اصلی گھر ہوندا اے لاڑے نوں ایس کر کے پیارے ہوندے نیں کہ اوہناں پاروں اوہدا گھر وسدا اے تے نسل اگے چلدی اے۔

سوہرے گھر جواترا تے کُتّے دی مانند

ویکھو: بھین گھر بھرا اوہ دی کُتا سوہرے گھر جوائی اوہ وی کُتا

سوہریاں گھر رہن والے اوہناں دے ٹکڑیاں تے گزر کرن والے جوائی دی کوئی عزت نہیں ہوندی اوہ کُتے وانگوں جانیا جاندا اے۔

سوہریاں دی موئی گاں کسے نہ لیا ناں، پیکیاں دا مویا کتا ڈھیو سارا سر گُھتھا (یاں) سوہریاں دی موئی مینہہ اتھرو اک نہ وگے، پیکیاں دی موئی ککڑی تے سُنیا سارے جگے

دسیا گیا اے کہ دھیاں ساری عمر پیکیاں ول دی گل زیادہ کردیاں نیں سوہریاں ول دی گل گھٹ کردیاں نیں، جدوں ایہہ صورت حال کتے دِسے تاں آکھدے نیں۔

سوہریاں دیاں وڈیاں جاگیراں

جے کوئی سوانی اپنیاں سوہریاں دی تعریف کردی نہ تھکے تاں آکھیدا اے۔

سوہنا سوای جیہدے کم سوہنے

حُسن اصل وچ ظاہری ای چنگا نہیں ہوندا سگوں باطن دے حُسن دی اہمیت زیادہ ہوندی اے تے باطن دا حُسن انسان دے عمل نال ظاہر ہوندا اے۔

سوہنی ویکھ کے بھلی، بانہہ سرہانے لتاں چلھے

سوانی دا حُسن ویکھ کے رشتہ کرلیا پر اوہ اصلوں پوڑھ تے بے سلیقہ نکلی، بانہہ سرہانے رکھ کے سوندی اے تے لتاں چلھ ول کردی اے یعنی کوئی کم کار نہیں کردی، جدوں کسے نال تعلق مگروں اوہ اصلوں بھیڑے سبھا دا نکلے تاں آکھیدا اے، ظاہر ای نہیں ویکھنا چاہیدا۔

سوہنے ان دھوتے منہ وی سوہنے ہوندے نیں

خوبی بناں سنوارن توں بناوی خوبی ہوندی اے، خوبی ظاہر ہو جاندی اے۔

سوئی ٹٹی کسیدیوں چھٹی

کوئی کم کرن تے اگے ای جی نہ کردا ہووے مگروں اوس وچ کوئی اڑکا پے جائے تے شُکر کیتا جائے تاں آکھدے نیں۔

سوئی گئی ددھ چوان پھنڈر گئی لتاں بھنان

جدوں کم والا بندہ کتے جاوے تے اوہ بندہ وی ٹُر پئے جیہدے جان دا مقصد کوئی نہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

سوئی لبھی دے دیوے تے بُچکا گھہو گھپ

کسے دی تھوڑی چیز واپس کر دینی تے اپنے آپ نوں ایماندار ظاہر کرنا پر بوہتی چیز ہڑپ کر جانی اجیہے بندے بارے آکھدے نیں۔

صاف کر کے شیشے دل تائیں بیٹھ وچ گوشے نام جپ میاں
نال مکر کیوں جگ نوں ٹھگ رہیا ئیں ایہہ کتاب فریب دی ٹھپ میاں
بگلہ بھگت جاپیں انج چپ کر کے پیا مچھیاں کریں ہڑپ میاں
سُوئی لبھی توں دینا ایں موڑ ناصر بُچکا کر جائیں گھہو گھپ میاں

(شیر محمد ناصر)

سوئی مینڈھا سکا جو دیوے رِڑھا پکّا

اجیہے مطلب پرست بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا فائدہ حاصل کر کے ای تعلق رکھے۔

سُوئے کھوتی کلّے گھمیاری

ویکھو: کھوتی سُوئی گھمیاری کلّے

دوجے دے دُکھ نوں ونڈیا نہیں جاسکدا جس نوں دُکھ آوندا اے اوہ ای کٹ سکدا اے کھوتی سُوندی اے تے بھانویں گھمیاری نوں اوس نال ہمدردی ہوندی اے پر اوہ وی اوہدی پیڑ ونڈان لئی اوہدی تھاں کلّے نہیں بجھ سکدی۔

سوئے کھوتی تے کلّے گھمیاری جیویں مٹھی رانجھے دا درد ونڈان لگی
لاندی ڈیر نہ ذرا پھر نین مٹھی اونویں ہیر دے ول مڑ جان لگی

(منظور بٹ)

سویر دا بُھلا شامیں پرت آئے تے بُھلا نہیں کہی دا

ویکھو: اوہ بُھلا نہ جانیئے جو مڑ گھر آئے (یاں) بُھلا اوہ نہ جانیئے جو مڑ گھر آوے

بھٹکے ہوئے بندے نوں جے چھیتی سمجھ آجائے تاں آکھدے نیں۔

سویر دی بوہنی رب دی آس

دکانداراں وچ ایہہ گل مشہور اے کہ سویرے جس قسم دے بندے اگے سب توں پہلاں سودا ویچیا جائے سارا دن دکانداری اوسے حساب نال ہوندی اے سویر دی بوہنی دے چنگے ہون دی آس کردیاں آکھیدا اے۔

سویرنوں گئی تے شام نوں آئی، دس نی ماں میرے وچ کیہ بُرائی

ویکھو: سویر دا بُھلا شام نوں گھر آجاوے تے بُھلا نہیں آکھی دا

جے اپنی غلطی دا چھیتی احساس ہو گیا تے اوس نوں نہ نرا منیا سگوں اوہدی تلافی دی کرلئی تے اوس نوں غلطی نہیں آکھیا جاندا، بُرائی نہیں ہوندی۔

سویں سنجھ دے موئے نوں کوئی کتے تائیں رووے

لگھی شام دے موئے نوں بندہ کدوں تیکر رووے پئے، مطلب اے کہ ہوئی گذری گل یاں تکلیف نوں اک حد تیکر ای انگ لایا جاسکدا اے پھیر بندہ بُھل جاندا اے۔

سہج پکے سو مٹھا ہو

آرام نال تے اطمینان نال کیتا کم چنگا ہوندا اے۔ کاہلی نال کیتا کم چنگا نہیں ہوندا اے۔

سہے ان دھوتے منہ وی سہے نیں

ویکھو: شیر ان دھوتے منہ وی شیر ای نیں

Dr. Shahbaz Malik

بندے وچ گُن ہون تے اوہنوں لشک پُشک دی کوئی لوڑ نہیں ہوندی۔

سہے دی نہیں پہے دی پئی اے

مطلب اے اِک واری تے سہا گیا پر ایس نوں کھان والے نوں جیہڑا راہ آ گیا اے اگوں گجھا گجھا ایدوں ودھ نقصان کرے گا۔ ایس راہ نوں پیہا آکھیا گیا اے مطلب اے کہ تھوڑے نقصان دی کوئی گل نہیں چنتا تے ایس دی اے کہ اگوں ایدوں ودھ نقصان نہ ہووے۔

سہے نوں تکلے دا ای گھاؤ بڑا

سہے نوں اپنے تکلے دا زخم ای بڑا ہوندا اے انسان کوئی وی تکلیف اپنی ہمت دے مطابق ای برداشت کر سکدا اے۔

سے ورھے جینا اوڑک مرنا

ویکھو: جو گھڑیا سو بھجنا

آخر کار فنا ہو جانا اے ہمیشگی صرف رب نوں اے باقی ہر شے فانی اے بندے دی فانی حیاتی دی دس پاندیاں آکھیدا اے۔

سے ورھیاں دی اوڑ جھاک لئی دی اے پر اِک گھڑی دا ورھنا نہیں جھلیا جاندا

مینہہ دا زور نال ورھنا بڑا ظالم ہوندا اے۔

سیال دا کورا اُوڑی دا بورا

سیال دا کورا فصلاں نوں فائدہ دیندا اے پر شرط ایہہ اے کہ مگروں پانی آوے نہیں تے نقصان دیندا اے۔

سیال دی اگّ ہر کوئی اپنے ول کڈھے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ فائدہ دین والی چیز ہر کوئی جائز ناجائز طریقے نال آپ لین دی کوشش کردا اے۔ انسان بنیادی طور تے خود غرض اے ایس کر کے موقعہ ملے نالے لوڑ وندوی ہووے تے فائدہ اٹھانوں فرق نہیں کردا۔

سیال سویرے' ہاڑ دوپہرے' ساون مینہہ ورھیندے' ایہہ تنے جھاڑے مندے

ایہناں تناں ویلیاں وچ رفع حاجت لئی باہر جانا اوکھا ہوندا اے مہنگا پیندا۔

سیالا جواناں دا بھائی بڈھیاں دا قصائی

سیال' سردیاں دا موسم جواناں دا دوست ہوندا اے تے بڈھیاں دا دشمن۔

سیاں وچوں پردھان سُلو کو باہمنی

دوستاں یاراں وچ اوس دوست یار دی قدر بوہتی ہوندی اے جس دا سلوک چنگا ہووے۔

سیانا کاں گندگی تے ڈِگدا اے (یاں) سیانا کاں گوہ نہ کھائے

بوہتا ای سیانا بندہ چنگی چیز لبھدا لبھدا مندی پلے پا لیندا اے۔

سیانا ویری مُورکھ متر توں چنگا

ویکھو: احمق سجن نالوں دانا دشمن چنگا

عقلمند بھانویں دشمن وی ہووے گا تے اوہ دشمنی وی چج دی کرے گا پر مُورکھ دوستی وچ وی مورکھتا ای وکھائے گا۔

سیانے دا روسا' تے کپاہ دا سوکا چر کا سمجھ وچ آؤندا اے۔

تجربے دی گل اے کپاہ سُک جاندی اے تے ودھیرا چر ایس دے کارن دا پتہ نہیں لگدا انج ای سیانا بندہ ناراض ہو جائے تے دسدا نہیں بس پاسا وٹ لیندا اے بندے نوں کجھ چر مگروں اپنی غلطی پاروں اوس دی ناراضگی دا پتہ لگدا اے۔

سیانے نال بھیکھ منگ لئی چنگی مورکھ نال راج مندا

عقلمند دا سنگ چنگا ہوندا اے بھانویں اوہ غریب ای ہووے تے مُورکھ دا سنگ خراب کردا اے بھانویں اوہ امیرا ای ہووے۔

مُڑ مُڑ آؤنا ایس جہان ناہیں تے نہ ویکھنے ایہہ گلستان ہیرے
سیانے نال کشتہ بھیک منگ لیئے کریئے راج نہ نال نادان ہیرے
(مولا بخش کشتہ)

سیانے نوں اشارہ مورکھ نوں پھٹکار

ویکھو: عراقی نوں سینت گدھے نوں سوٹا (یاں) گدھے نوں سوٹا عراقی نوں سینت (یاں) کھوتے نوں سوٹا عراقی نوں سینت۔

سیانے بندے نوں گل سمجھان لئی اشارہ ای کافی ہوندا اے جدوں کہ جاہل نوں انج گل سمجھ نہیں آؤندی۔

سیج بگانی سُتا کھر او گتا

دوجیاں دیاں زنانیاں نال سون والا بندہ اوڑک دُکھ اُٹھاندا اے' خطا کھاندا اے تے ذلیل ہوندا اے۔

سیّدا اے نال صحیح دے

جے سیّدا اے تے درست، صحیح، صراطِ مستقیم تے چلن والا ہووے گا' ایہہ ای سیّد دی پچھان اے۔

سیر پنجاندی دا تن پا گھٹے

کچی سوانی بارے آکھیدا اے کہ سیر روں پنجاندی اے تے اوہدی لاپرواہی پاروں تن پاء روں گھٹ جاندا اے' ظاہر اے اوہ انج گھر نوں چنگے طریقے نال نہیں چلا سکدی۔

سیر چن تے ادھ سیر بنجر

سیر کپاہ چُن تے ایہدے وچوں ادھ سیر چُنائی لے لئی جاوے تاں کہندے نیں۔

سیر ددھ تے دیہہ سیر پانی گھُم گھُم پھرے مدھانی

اجیہے بندیاں بارے آکھیا جاندا اے جیہڑے کرتوتوں گھٹ ہون تے ظاہر زیادہ دسن دی کوشش کرن۔

سیر نوں سوا سیر وی مل پوندا اے

زورا ور نوں اوددوں ودھ زورا ور وی مل جاندا اے' دنیا وچ بھلیو بھلی پئی اے جدوں کسے نوں اپنے نالوں ودھ ٹکر جائے تاں آکھدے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

سیر کھاندا پا کھائے مرے نہیں پر کمّوں جائے

ویکھو: سیاری کھاندا دھی کھائے مرے نہیں پر کمّوں جائے

بوہتی خوراک دا کھان والا تھوڑی کھان لگ پے تے اوہ بھانویں مردا نہیں پر کمزور ضرور ہو جاندا اے تے انج اوہ کم کرن دے قابل نہیں رہندا۔

سیس نوائے کیہ کرن جے منوں کسودھے جان (یاں) سیس نوائے کیہ کرن جے ردے نہ بھجن (یاں) سیس نوائے کیا تھیئے جے رِدّھے کسودے جائے

ویکھو: مکّے گیاں گل مُکدی نہیں جے منوں نہ مکائیے۔

دلاں وچوں پاپ تے دشمنی نہ کڈھی جائے تے نرے سجدے یاں بھجن گالین نال مُکتی نہیں ہو سکدی۔

سین نوں سین پچھانے

ہم پیشہ بندے اِک دُوجے نوں سہاؤں پچھاندے نیں۔

سینجی وڈھ کماد دی بیج اندروڑ کے سوں

سینجی دے پِچھے وڈھ کے اوس وڈھ وچ کماد بیج لے تے پھیر بیشک اوس ول دھیان نہ کر، تاں وی فصل واہ واہ ہو جاندی اے۔

سیں دی سار سہاگہ جانے

پیلی وگی ہووے تے سہاگے نوں پتہ ہوندا اے کہ کیہو جیہی سیں اے؟

سینے سینے رکھن سواد چکھن

بھیت لُکان وچ فائدہ اے۔

سیوہ نوں میوہ اے

خدمت کرن والے نوں ہمیشہ چنگا نتیجہ ملدا اے اوہ فائدہ اٹھاندا اے اوسے طرح جیویں درخت دی ٹہل سیوا کیتی جائے تے پھل لگدا اے۔

سیویاں ور سال تائیں، چاول بازار تائیں روٹی قندھار تائیں

مختلف کھان والیاں چیزاں دے ہضم ہون بارے دس پائی گئی اے کہ سیویاں جلدی ہضم ہو جاندیاں نیں مطلب اے گھروں بندہ ٹرے تے دہلیز تیکر اپڑے، چاول بازار تیکر اپڑ دیاں تے روٹی افغانستان دے شہر قندھار تیکر مطلب اے روٹی نال پیٹ خوب بھردا اے دیس پنجاب وچ روٹی ای لوکائی دی مرغوب غذا اے۔

سیہا اُٹھیا تے کتیاں ہگن آ گیا

ویکھو: شکار ویلے کُتی ہگائی

جدوں شکار کردیاں خرگوش نظر آیا تے کُتیاں نوں رفع حاجت دی لوڑ پے گئی جدوں کوئی بندہ ویلے سر اصل کم کرن دی تھاں کسے ہور کے لگ جائے تاں آکھیدا اے

سیہ گا دامنہ ہووے تے اوہ دیہاڑی چرے راتی نہ چرے

کنڈیالہ چوہا عام کر کے دن نوں باہر نہیں نکلدا راتیں نکلدا اے۔ سیہ گا اوس انسان نوں آکھیا گیا اے جیہڑا اپنیاں بدعادتاں تے خصلتاں پاروں کسے نوں منہ وکھان جوگا نہیں ہوندا، جدوں کسے اجیہے بندے داذکر کرنا ہووے تاں آکھیدا اے۔

سیہگے آں کسے لت ماری اوہ کماد دے وچ جُل گئی

کنڈیالے چُوہے نوں کسے لت ماری تے اوہ رڑھ کے کماد دے کھیت وچ چلا گیا جتھے اوس نوں کماد کھان دی موج لگ گئی، جیویں کہندے نیں گُبے نوں لت کاری۔

سیہے دیاں تن لتّاں چوتھی کوئی نہ

خرگوش دیاں تن لتّاں چوتھی بالکل نہ، جدوں بندہ اپنی گل تے اڑیا رہے کوئی گل کوئی دلیل نہ سنے نہ منے بس اپنی منوائے تاں آکھدے نیں۔

سیر چھٹا کیاں نال ای سیر بن دے نیں

چھوٹیوں ای وڈا ہوندا اے۔

ش

شادی اے، گڈی گڈے دی کھیڈ نہیں

ویاہ شادی نوں بڑی سنجیدگی نال لینا پیندا اے رشتہ طے کرن توں لے کے ڈولی ٹورن یاں ڈولی لیاؤن سگوں مکلاوے تیکر سارے معاملیاں نوں خوش اسلوبی نال نبیڑنا پیندا اے ایس سلسلے وچ ڈھل مٹھ یاں جلدی ہووے تاں آکھیدا اے۔

شادی تھئی ادھی گئی بال تھئے ساری گئی

سوانی دی جوانی تے حُسن شادی تیکر قائم رہندا اے شادی مگروں ہولی ہولی ڈھلن ول جاندا اے بال ہو جائے تے نہ جوانی رہندی اے نہ حُسن، ایس اکھان نوں انج وی ورتی دا اے کہ بال ہو جان تے پھیر ماں باپ دی تھاں بالاں دی اہمیت ہو جاندی اے۔

شادی دی بھکھ، بیڑی دی دُھپ تے نمبردار دی چُپ بُری

تجربے دیاں گلاں نیں ویاہ سنجوگ نال ہوندا اے ویاہ دی بھکھ اک مجبوری اے انج ای بیڑی اُتے سفر کردیاں جے دھپ لگے تے ایہدا اُپا کوئی نہیں، ساڈے پنڈاں وچ نمبردار اک اہم شخص ہوندا اے اوہدے کولوں کئی چیزاں پچھی دیاں نیں پر اوہ مرضی دا مالک اے چُپ رہے تے رہے۔ اکھان اوتھے پائی دا اے جتھے مجبوری دسنی ہووے۔

شادی دی بھکھ بُری، بیڑی دی دُھپ بُری، زمیندار دی چُپ بُری تے مترئی دی مُک بُری

ویکھو: شادی دی بھکھ، بیڑی دی دھپ تے نمبردار دی چُپ بُری ذکر کیتاں چارے چُپاں بھیڑیاں ہوندیاں نیں، تجربے دی گل اے۔

شادی غمی نہ عاشقاں جو ہونی سو ہو

عشق ہو جائے تے عاشق خوشی غمی، نفع نقصان نوں نہیں ویکھدا، جو وی ہو جائے اوہ برداشت کرن لئی ہر دم تیار رہندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

شادی گنڈھیس پان گیا پچھوں ویاہ ہوگیا

نکمّا تے نکھد بندہ جتھے گیا اوتھے ای بہہ رہیا اوس بارے آکھیدا اے۔

شاعری خُدا دی داد

شاعری رب ولوں دتی اک نعمت ہوندی اے۔

شاکر رہو خُدا دا ٹھڑیں نہ وچ جہان

رب دیاں دِتیاں نعمتاں دا شُکر کرن والا بندہ کدی نہیں ٹھُڑدا۔

شاکر نوں شکر موذی نوں ٹکر

بے صبرے نوں جدوں تیکر ٹکر نہ ملے اوہ چین نال نہیں بہندا اتے صابر شاکر بندہ شکر کر کے بہہ رہندا اے۔

شاگرد مارے گرد استاد چٹے دا چٹے

جدوں شاگرد استاد نالوں ہُنر وچ اگے لنگھ جائے تاں آکھیدا اے۔

شاماں پیّاں جُھڈّو بوہڑیا

نکھد بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا کم کار وی نہ کرے تے آوگت آوارہ گردی کردا رہے۔

شاوا شے باجریا ٹِدھے نبھائی پگ

باجرے دی فصل گھٹ ای دھوکھا دیندی اے۔

شاوا شے میری بکری دا جیہنے قرضہ لاہیا کھتری دا' فٹے منہ ماں دا جیہنے گھیو نہیں جوڑیا گاں دا

جے بندہ چاہے تے چھوٹی چھوٹی کفایت شعاری نال وڈے وڈے کم کر سکدا اے بکری دا دودھ ویچ کے قرضہ لاہیا جاسکدا اے تے گاں جھدے دودھ نوں جما کے مکھن کڈھیا تے ایس توں گھر دی حالت کیوں نہیں سواری جاسکدی؟

شاہ بن پت نہیں گورو بن گت نہیں

دیکھو: گورو بناں گت نہیں تے شاہ بناں پت نہیں۔

راہبر دی اہمیت بارے اے۔

شاہ جہاں بیٹھا تخت ملک نُوں لگا بھاگ تے بخت

تاریخی اکھان اے بادشاہ شاہ جہان دے عہد نوں ملک لئی چنگا آکھیا گیا اے۔

شاہ جہاں بیٹھا تخت' مستریاں لگا بھاگ تے بخت

مغل شہنشاہ شاہجہان تخت تے بیٹھا تے اوس نے سابق ہندوستان وچ ودھیریاں تاریخی عمارتاں تعمیر کروائیاں جیویں تاج محل آگرہ' شالامار باغ لاہور وغیرہ اوہدے عہد وچ راجاں دی قسمت جاگی' تاریخی اکھان اے۔

شاہ دے قابو آئے گھروں گھاٹوں جائے

جیہڑا بندہ شاہوکار کولوں قرض لے بیٹھا اوہ سمجھو اجیہا پھسیا کہ دین دنیا جوگا نہ رہیا

شاہ دیاں کھٹیاں کجھ کھا گئے جٹ کجھ کھا گئیاں جٹیاں

سود خوراں دی کمائی کجھ جٹ کھا جاندے نیں کجھ جٹیاں

شاہ ہوراں دی کُتی شکار گئی تے نال اک ترٹالا آہندا سو

کسے کم تے جاندے نال خواہ مخواہ بے تعلق نوں نال جوڑ لینا۔

شاہاں نال برابری سر سر چوٹاں کھا

وڈھے بندیاں دی ریس نہیں کیتی جاسکدی تے جے کیتی جائے تے نقصان اُٹھائیدا اے۔

شاہدرے دے چاء وچ کُتی گوہلاں توں وی رہی

ویکھو: دھوبی دا کُتا نہ گھر دا نہ گھاٹ دا (یاں) کُتی گوہلاں کھان گئی اگوں ہوا نہ وگی پچھوں روٹی ویلا کُھنجھ گیا۔

لالچی بندہ لالچ کردا اگلے توں وی جاندا اے۔

شاہلا غریب نوں ماں نہ ای جمے

غریبی بڑی بھیڑی ہوندی اے غریب دی حیاتی ودھیری اوکھی لنگھدی اے ایہناں حالات نوں سامنے رکھ کے اکھان پایا جاندا اے۔ جیویں کہندے نیں غریب نوں رب دی مار۔

شاہوکاراں نوں کنڈیا پُریا سبھ ویکھن آیا غریب وچارا پہاڑوں ڈھٹھا کسے پکڑ وی نہ اُٹھایا

امیر آدمی تھوڑا بیمار پئے تے علاقے دا ہر کوئی اوس دی بیمار پُرسی لئی آوندا اے غریب وچارا' پہاڑ توں وی ڈگ پئے اوس نوں پھڑ کے اُٹھاندا کوئی نہیں' پیسے نوں سلام اے۔

شتابی کرے خرابی

ویکھو: اوتاولا سو باولا (یاں) کاکھی دی کہانی ادھ تیل تے ادھ پانی (یاں) کاکھی اگے ٹوئے تے ڈگ ڈگ موئے۔

چھیتی کرن وچ کم خراب ہو جاندا اے۔

شراب پینی تے بھنگ توں پرہیز

ویکھو: تیل کھانا تے گُلگلیاں توں پرہیز گُو کھانا تے گلگلیاں توں پرہیز۔

اکو جہیاں چیزاں وچوں اک نوں ورتنا تے دُوجی توں پرہیز کرنا۔

شراب خانہ خراب

شراب انسان نوں تباہ کر دیندی اے۔

شرابی دھی بھین دی شرم نہیں کردا

شراب خانہ خراب ہوندی اے شراب دا نشہ کرن والا بے شرم ہو جاندا اے اوس نوں دھی بھین دی شرم دا وی خیال نہیں ہوندا۔

شرابی کبابی دا کوئی دین ایمان نہیں ہوندا

شراب خانہ خراب ہوندی اے شراب پین والا نشے وچ ہر چیز بُھل جاندا اے ہوش وچ وی اوہ اپنی عادت مُوجب ای عمل کردا اے شراب تے نشہ ای اوہدا دین ایمان بن جاندا اے۔

Dr Shahbaz Malik

شرع اگے شرم کیہ؟ (یاں) شرع وچ شرم کاہدی؟

انصاف تے مذہبی طور تے جائز گل نوں بے دھڑک اختیار کرنا چاہیدا اے۔

دل وجگر ناچیز ہین منگناں ایہہ کیہ میری ہستی دا کل سامان لے جا
شرع وچ نہیں پیاریا شرم کوئی دھرم دے اپنا تے ایمان لے جا
(عزیز خاں شرم)

شرع ظاہر اے باطن نہیں

اسلامی شریعت دے معاملے ظاہر نیں، لُکے ہوئے نہیں مطلب اے جیہڑی گل شرع وچ جائز یاں ناجائز اے اوس نوں لکایا نہیں جاسکدا۔

شرع کردے شرمانا پر جھگڑا کردے نہیں شرمانا

اجیہے بندیاں بارے آکھدے نیں جیہڑے حق دی گل تے چپ رہن تے ناحق دی گل تے رولا پان۔

شرم دا گھاٹا تے ٹنڈ وچ آٹا

بے شرم بندے بارے آکھیدا اے

شرم دی ماری دوزخ ویندی اے

شرم شرم وچ کئی بندے چنگا کم کرنوں رہ جاندے نیں ایس کر کے اکھان وچ مت دتی گئی اے کہ شرمیلے پن پاروں چنگے کم کرن وچ دیر نہیں کرنی چاہیدی۔

شرم، شرم نال اے

شرم، حیادے نال اے حیا دِلوں ہوندی اے۔

شرم کر کے بہو تے نت بھکھّا رہو

اپنا حق حاصل کرن لئی شرم نہ کرن دی پکی اے جے شرم وچ رہیئے تے حق توں وانجے جائیدا اے۔

شرمندے دا علاج ییئں ییئں

کوئی بندہ جھوٹھا پے کے لاجواب ہو جائے تے اگوں اوس نوں کوئی گل نہ آوڑے تاں آکھدے نیں۔

پھر سمجھاں گے دعوے اندر صادق تسی تمامی
نہیں تے جھوٹے والی ییئں ییئں جاپے بات عوامی (محمد علی فائق)

شریک اُجڑیا ویہڑا موکلا

دشمن دے چلے جان یاں اوہدے نقصان تے آکھدے نیں دشمن دی موجودگی نال بندے دی حیاتی تنگ ہوندی اے تے دشمن دے مُک جان نال حیاتی کھلی ہو جاندی اے۔

شریک تتّی سیکھ

شریک (خون دے رشتے دار) گرم سیکھ وانگ دُکھ دین والے ہوندے نیں، تجربے دی گل اے۔

شریک چنگے ہوون ہاتاں خُدا دے نہ ہوون کہا

شریک بھیڑی شے اے شریک چنگے ہوندے تے رب دے نہ ہوندے شریکاں دی نندیا لئی کہندے نیں۔

شریک دادانہ سر دُکھیاں وی کھانا

شریکاں نال ورتن وہار رکھنا مجبوری ہوندی اے۔

شریک کول گوشت کھاندا ہووے تے آپ گنڈھا بھن لیئے

مخالف سامنے بندے نوں اپنی آن رکھنی پیندی اے جے اوہ کول گوشت کھاندا پیا اے تے آپ وی بندہ اوہدے دل بتر بتر تکن دی بجائے گنڈھا ای کھان لگ پئے تاں جے اوہدے ولوں توجہ تے ہٹے تے انج جیہڑی ہیٹھی بندہ نفسیاتی طور تے محسوس کردا اے اوہدے توں بچ جائے۔

شریک سہرہ بنھ کے نہیں ڈھکدا اے ہور سبھو کجھ کردا اے

شریک ہر کم گجھا کردا اے۔

شریک لاون لیک پُجّے جتھوں تیک

شریک بدنام کرن دی کوشش کردا اے جتھوں تیکر وی ہو سکے۔

شریک مٹی دا وی بھیڑا

مخالف بھانویں کمزور ای ہووے ایس گل نالوں تے بھیڑا ای اے کہ اوہ نہ ہووے۔

شریکاں دا کہیا سر متھے تے پرنالہ اوتھے ای رہنا ایں

ویکھو: پنچاں دا کہیا سر متھے تے پرنالہ اوتھے ای رہنا ایں۔

اوس چالاک بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا آکھن تے گل زبانی من لئے پر عمل نہ کرے۔

شریکاں دی پھلاں ورگی آب

خون دے رشتے داراں دی پھلاں ورگی آب وتاب ہوندی اے۔

شریکاں دا منہ لال ویکھ کے اپنا چپیڑاں نال لال نہ کر لیئے

اِک بندے نے کوئی چیز محنت نال حاصل کیتی اے حق تے ایہہ اے کہ اوہ چیز حاصل کرن لئی محنت کولوں کم لیا جائے تے جے بندہ اوس نوں کسے ہور طرح نال پیدا کرن دی کوشش کرے تاں آکھدے نیں مطلب اے کہ دوجے دی بے جا ریس جس وچ فائدے دی تھاں نقصان ہووے نہیں کرنی چاہیدی۔

شریکے دا وسنا آوکھا

اوہ رشتے دار جیہڑے پچھلیاں دی جائیداد ونڈ الیندے نیں شریک اکھواندے نیں ایہہ ہمیشہ لت کھچن دی کوشش کردے نیں ایس کر کے ایہناں وچ وسنا بڑا آوکھا ہوندا اے۔

شکار ویلے کُتّی ہگائی

جس ویلے کسے دی لوڑ پئے تے اوہ کسے ہور کم رُجھ جائے تاں آکھدے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

شکاری دی بھکھ بُری بیڑی دی دُھپ بُری

شکاری بھکھ مٹان واسطے شکار کرن جاندا اے اگوں جے شکار نہ ملے تے بھکھا ای رُلدا اے بیڑی دی دھپ ایس لئی بھیڑی ہوندی اے کہ اُتوں دھپ پیندی اے تھلیوں گرم پانی دی ہواڑھ ایس لئی بیڑی بیٹھے بڑے آوکھے ہوندے نیں۔

شکاری دے کن وِیری

شکاری نوں کوئی بھانویں جھوٹھ موٹھ ای آکھ دیوے کہ فلانے پاسے بڑا شکار اے اوہ اوسے پاسے ٹُرپئے گا۔ شکاری سُنے تے اعتبار کرلیندا اے۔

شکر خورے نوں رب شکر دیندا اے (یاں) شکر خورے نوں شکر تے مفت خورے نوں ٹکّر

ویکھو: ماس خوریاں نوں رب ماس دیندا اے۔

جس قسم دا بندہ عادی ہو جاندا اے رب سبب بنا ای دیندا اے۔

بیٹھی حکم تے موج بہار کرسیں دیسیں ماپیاں تائیں دعاء ہیرے
شکر خوریاں نوں رب شکر دیوے کشتہ کہہ گئے شکّر دانا ہیرے

شکر کرو پر بھانیوں دو لٹھے جیوندیاں گھر آئے

ویکھو: ہتھ پرانے کھوسڑے بسنتے ہوری آئے۔

جدوں نکھدے تے نکتا بندہ نامرادای واپس آجائے تے دوُجے مخول نال آکھدے نیں کہ شکر کرو آپ ای جیوندے آگئے نیں۔

مینہہ ورھیندے کانگاں چڑھیاں ویکھ کماؤ پرتے
شکر کرو پر بھانیوں دو لٹھے جیوندیاں گھر آئے (مولا بخش کشتہ)

شکر واری بدلی رہے سنیچر چھاوُ ڈاک کہے میں بھنڈنی منجی اندر ڈاہو

ضرور مینہہ ورھے گا تجربے دی گل اے۔

شکل چڑیلاں تے دماغ پریاں

ویکھو: آپ کسے جیہی نہ تے گل کرنوں رہی نہ (یاں) اپنا آپ دسے نہ آپ دِسّے نہ تے لوک پسند آوے نہ۔

ہووے تے اصلوں بدشکل تے سوہنیاں والے نخرے کرے تاں آکھدے نیں۔

شکل مومناں کرتوت کافراں

ویکھو: اُتوں بیبیاں داہڑیاں تے وچوں کالے کاں۔

اُتوں کوئی بندہ بڑا اساؤ دِسّے پر وچوں عملاں دا بڑا بھیڑا ہووے تاں آکھدے نیں۔

شکلوں نکو تے دماغ پریاں

بندہ عقلوں شکلوں تے گیا گذریا ہووے پر اوہدا دماغ بڑا اُچا پرواز کرے اپنے آپ نوں بڑا سوہنا تے عقل وند خیال کرے تاں آکھدے نیں۔

شکم فقیراں تغار خدا

مطلب اے فقیراں دا ڈھڈھ کدی نہیں بھردا (تغار اوس مٹی دی گھانی نوں کہندے نیں جیہڑی لپائی واسطے بنائی جاندی اے)

شورا حلال تے بوٹیاں حرام

اصل شے نوں ناپسند کرنا تے اوسے توں بنی ضمنی شے نال رغبت جیویں شاخاں نال دوستی تے مُڈھ نال ویر۔

شوق انھا ہوندا اے

چاہت وچ بھلے بُرے دی تمیز کوئی نہیں ہوندی۔

شوق دا کوئی مُل نہیں

بندے نوں جس چیز دا شوق ہووے اوس دی اہمیت اوہدے نیڑے مِتھی جاندی اے دوجا بندہ اوہدا اندازہ نہیں لا سکدا۔

شوقن رن تے گوانڈھ کوپتا‘ بے سواد زندگی بھیڑا بھتا

فیشن کرن والی ووہٹی تے کوپتا ہمسایہ بھیڑے ہوندے نیں شوقین بُڈھی وی خراب کردی اے تے جھگڑالو ہمسایہ وی حیاتی خراب کر دیندا اے۔

شوقین گھمیاری ٹِنڈ دا بوٹہ

ویکھو: اشناک بھاہمنی تے سینڈھ دا تڑکا (یاں) اُچالنیاں گھبرو پلّے ٹھیکریاں (یاں) بھکھے شکین تے بوجھے وچ گاجراں (یاں) جٹ ملوک تلوار و مال (یاں) دِلّی دے بانکے بغل وچ گاجراں۔

جدوں کوئی اُنج تے شکینی کرے پر کرتوت کوئی نہ ہووے۔ اودوں کہندے نیں

شوقین مری بوریاں دبی (یاں) شوقین مری بھورے دبی

ویکھو: ریجھ نال موئی بھورے وچ دبو

جدوں کوئی بندہ کوئی کم کسے آس تے کرے تے اوہ آس پوری نہ ہووے‘ مطلب اے شوق نال اوہ موئی تے کفن اوس نوں بوریاں دا پیا۔

شوم دی کھٹی آوتر جاندی اے (یاں) شوماں دی کھٹی تے کُتے گئے گوا

کنجوس آدمی دی کمائی ضائع ہو جاندی اے جیہدا مال دولت نہ رب دی راہ تے خرچ ہووے تے نہ گھر دیاں دے کم آوے اوہ ضائع ای جاندا اے۔

شوم دی مڑھیوں دھوآں نہیں نکلدا

کنجوس اپنی حیاتی وچ اینی کنجوسی کردا اے کہ مرن مگروں اوہدی مڑھی (شمشان‘ مرگھٹ) توں اگ کیہ دھوآں وی نہیں نکلدا۔ کنجوسی کرن والیاں دے خلاف آکھیدا اے۔

شوم کہیں نی آکھی روٹی‘ گھم گھما پانی تے پہتی

کنجوس نے کسے دی کھانے دی دعوت کیتی سی گھم پھر کے روٹی دی تھاں صرف پانی تیکر آگئی سی‘ کنجوس ہمیش کنجوسی کردا اے۔

پچھوکڑ: گل بنی ہوئی اے کسے کنجوس نے دوست دی دعوت کیتی دوست گھر اپڑیا تے بھانڈے خالی سن کنجوس آکھن لگا میں بزار دعوت کراں گا بازار چلے گئے حلوائی کول اپڑ کے دوست نوں آکھیا کیہ پسند ای اوس پوڑیاں پسند کیتیاں حلوائی پوڑیاں

Dr. Shahbaz Malik

نوں مکھن ورگا کہیا کنجوس کہن لگا جے مکھن چنگا اے تے اوہ کیوں نہ کھاہدا جائے مکھن والے کول گئے تے اوس تعریف کر دیاں مکھن نوں برف ورگا آکھیا کنجوس آکھن لگا برف چنگی اے تے اوہ کھانے آں ایہدا پربندھ گھر ای ہو جائے گا میری بیوی راتیں پانی باہر رکھ دیوے گی برف بن جائے گی گھر اپڑ کے برف نہ بنی کنجوس آکھن لگا برف پانی توں بن دی اے چلو پانی پی لے تے گلاس پانی دا بھر کے دے دتا۔

شوم کھٹے دھرتی کھائے

کنجوس بندے دی کمائی عام کر کے دوجے ای کھاندے نیں۔

شوہ دے من بھانی تاں کانی وی رانی (یاں) شوہ دے من بھانی، کملی وی سیانی

بیوی جے بدصورت (یا کانی، کملی) ہووے جے خاوند نوں چنگی لگ جائے تے اوہ گھر دی رانی ہوندی اے (سیانی ہوندی اے)

شوہ راضی تے خدا راضی (یاں) شوہ راضی تے کاہدی محتاجی

جے خاوند یاں مالک راضی ہووے تے سبھو سب راضی نیں ایتھوں تیکر کہ رب وی راضی اے۔ تے سب راضی نیں تے بندہ کسے دا محتاج نہیں ہو سکدا۔ بیوی نوں خاوند راضی کرن تے نوکر نوں مالک راضی کرن دی پکی اے۔

شہر کوئی وڑن نہ دیوے تے ہتھیار ملکاں دے گھر

ویکھو: پنڈ کوئی وڑن نہ دیوے تے جتیاں دا ادھی

جدوں کسے دی کسے تھاں تے عزت تے کوئی نہ ہووے تے اوہ اینویں پیا موڑھیاں تے چڑھے تاں آکھدے نیں۔

شہر کیہہ تے مہر کیہہ؟

شہر دے وسیبے وچ افراتفری بوہتی ہوندی اے مہر محبت گھٹ ہوندی اے

شہر وچ اونٹھ بدنام

اونٹھاں دا کم ریگستاناں وچ اے شہراں وچ اوہناں دا کیہہ کم؟

شہریں وسن دیوتے قصبیں رہن منکھ، پنڈیں وسن بھوتنے ڈھا ڈھا سُٹدے رُکھ

شہراں دے وسن والے اپنے آپ نوں اُچیاں دسن لئی آکھدے نیں۔

شہری یار تے لئی دا انگار

شہر دے رہن والا دوست، دوستی وچ ثابت قدم نہیں ہوندا اوس نوں لکڑی دا انگیارا آکھیا گیا اے اوہ فائدے دی تھاں نقصان دیندا اے۔

شے وِنجے تاں قدر پوندی ہے

نعمت دی قدر اودوں ہوندی اے جدوں اوہ گھس جائے یاں چلی جائے۔

شیخی خورے نوں کسے کیہا تیرے گھر نوں اگ لگی اے کہن لگا پھیر کیہ ہویا میری شیخی تے قائم اے۔

شیخی مارن والا بندہ خودپسند ہوندا اے تے شیخی مارن وچ اوس دی ایس خواہش نوں تسکین ملدی اے ایس کر کے اوہ اپنا نفع نقصان وی نہیں ویکھدا۔

شیخی دا منہ کالا

شیخی اوس عمل نوں آکھدے نیں جیہڑا کسے نوں وکھا کے کیتا جائے تے ایس وکھاوے وچ خود پسندی تے تعریف کران دی چاہت ہووے ایس عمل نوں ایتھے ننِدیا گیا اے۔

شیرا کھانہ کھا تیرا منہ لہو بھریا

ویکھو: بگھیاڑا کھانہ کھا تیرا منہ لہو بھریا

بدنام آدمی بھانویں بھیڑ کرے نہ کرے ناں اوسے دا لگنا ایں۔

شیراں دے پُتر شیر

شیر جانور بہادری دی علامت اے، مطلب اے بہادراں دے پُتر وی بہادر ای ہوندے نیں۔

شیراں دے منہ کس دھوتے نیں؟

شیر ہر صورت وچ شیر ای ہوندے نیں اوہناں نوں اپنے آپ نوں بنان سوارن دی کوئی لوڑ نہیں ہوندی۔ شیر صفت بندیاں بارے آکھدے نیں۔

شیراں دیاں ماریاں ہویاں گدڑ کھاندے نیں

مرداں تے بہادراں دیاں کیتیاں ہویاں کمائیاں تے نکمے تے نکھٹو قسم دے بندے پلدے نیں۔

شیر تے بکری اکو گھاٹوں پانی نہیں پیندے

شیر ظالم تے بکری مظلوم ہوندی اے اکوں گھاٹوں ایہہ ایس کر کے پانی نہیں پی سکدے کہ بکری نوں خطرہ ہوندا اے کہ شیر اوہنوں کھا لے گا اوتھے ورتیا جاندا اے جتھے ایہہ آکھنا ہووے کہ ظالم تے مظلوم اِک تھاں کٹھے نہیں ہو سکدے۔

شیر جنگل دا بادشاہ اے مرضی آوے بال جمے مرضی۔ رے آنڈے دیوے

طاقت ور من مانی کردا اے۔

شیر دا اکو بڑا (یاں) شیر پُت اکو بھلا سو گدڑ کس کم؟

بہادر تے نامی اکو ای پُتر اوہناں بوہتے پُتراں توں چنگا جیہڑے نکمے ہون۔

شیر دے منہ لکڑی

کوئی ناممکن یاں اوکھا کم کرنا۔

شیر شکار کرے سارا جنگل رَجے

جنگل وچ شیر وڈا شکار کردا اے اوہدے کیتے شکار نال اوہدے علاوہ ہور کئی نکے نکے جانور رجدے نیں ایتھے ایہہ دانش دی گل کیتی گئی اے کہ وڈے لوکاں دے کیتے کماں نال کئی چھوٹیاں دا رزق لگدا اے۔

شیرنی دا دودھ سونے دے بھانڈے وچ ای سماندا اے

وڈے بندیاں دے کم وی وڈھے ای ہوندے نیں۔

شیر نے سدا ماس ای کھانا ایں

حاکم نے سدا حکم چلانا اے شیر نے سدا ماس کھانا ایں۔

Dr. Shahbaz Malik

شیشے وچوں اپنا ای منہ نظر آوندا اے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بے ایمان بندہ دوجے نوں وی بے ایمان ای سمجھدا اے

شیشیاں دی ماڑی وچ بہہ کے دوجیاں نوں وٹے نہ مارو

جس بندے وچ عیب ہون اوہنوں چاہیدا اے کہ اوہ دوجیاں دے عیب نشر نہ کرے ایس لئی کہ اپنے عیباں دے نشر ہون دا سو فیصدی امکان ہوندا اے۔

شیطان دے کن ڈورے

شیطان کسے دی سُن دا نہیں صرف اپنی کردا اے ایس لئی کہ شیطان دا کم اے شر پھیلانا اے تے شر نال کئی جاناں وی ضائع ہوندیاں نیں کئیاں تے ظلم وی ہوندے نیں جے اوہ ظلماں دیاں کرلاٹاں سُنے تے اوہ پھیر ظلم کیوں کرواسکدا اے ایس کر کے اوس دا کم شر کردیاں جاناں اے۔

شیطان وی بالاں کولوں ڈر گیا سی

بال بڑے شرارتی ہوندے نیں ایہناں نوں لتھی چڑھی نہیں ہوندی کسے نوں نقصان اپڑ جائے یاں بعد وچ ایہناں نوں سزا ملے شیطانی ویلے ایہہ نہیں سوچدے ایس لئی کہندے نیں کہ بالاں کولوں شیطان وی پناہ منگدا اے۔

شیطان ہر تھاں اے

بدخصلت بندے ہر جگہ ہوندے نیں۔

شینہہ بُھکھ مرے پر دربھ مُول نہ چرے

دربھ گھا نوں کہندے نیں، شیر بُھکھا مر جائے گا پر گھا نہیں کھائے گا۔ مطلب اے کہ آن انکھ والا تے بااصول بندہ بھیڑے توں بھیڑے حالاں وچ اپنے اصولاں نوں نہیں چھڈدا۔

شینہہ نال ہتھ گڈاون ٹھیک نہیں

شیراں نال دست پنجہ ٹھیک نہیں ہوندا مطلب اے کہ متھا اپنے جیڈے نال لانا چاہیدا اے۔ ایہدے وچ مقابلہ تے دوستی دونویں آ جاندے نیں۔

ص

صابراں دا رب سنگی

خدا صبر کرن والیاں دے نال ہوندا اے۔

صاحبی گوں کیا صرفہ

دولت وند کفایت شعاری نہیں کردے۔

صاف رہ بے باک رہ

معاملہ صاف رکھن ول اشارہ اے اپنے ولوں صاف بندہ ای بے باک ہوندا اے۔

صبر اُتارے پار بندے نوں ہر ہر مشکل بابوں

انسان جے صبر کرن دی عادت پالئے تے ایہہ انسان نوں ہر مشکل وچ کامیاب کردی اے۔

صبر دی پگ تلے چکّو بلدا اے

مطلب اے کہ صبر دا پھل دیر نال ملدا اے پر ملدا ضرور اے۔ ظاہر اے چکڑ بلدا ایسے واسطے آکھیا گیا اے کہ دیگ دیر نال پکّے گی۔

صبر شکر درگاہے لیکھا

بندے نوں اللہ تعالیٰ دا شکر کرنا چاہیدا اے صبر سنتوکھ کولوں کم لینا چاہیدا اے انج دے بندے دا رب اُتے توکل ہوندا اے تے ایہہ توکل اوس نوں فائدہ ای اپڑاندا اے

صبر کیتیاں اجر ملدا اے (یاں) صبروں پائی دا اے (یاں) صبر دا پھل مٹھا (یاں) صبر صبوری نا نکا درگاہے لیکھا

ویکھو: سنتوکھی سدا سکھی

رب تے بھروسہ کر کے صبر کرن والا بندہ ہمیشہ نفعے وچ رہندا اے۔

ے صبر دُکھ دور کرن والا رب سچّا بس رہ نوں سدا دھاویے نی
ملدا صبر دا اجر ہے نیک کشتہ کریئے صبر تے شکر بجاویے نی

ے آخر صبراں دا پھل مٹھا اوہناں دے ہتھ آیا
کفاراں دا اللہ غضبوں بوٹا جڑھوں پٹایا (محمد علی فائق)

صبر لئی تگڑے جیرے دی لوڑ اے

صبر کرن واسطے مضبوط حوصلے تے دل دی ضرورت ہوندی اے، صبر وچ تھوڑا آوکھا ہو لین دی پکی اے۔

صبر مند کُتا بے صبرا نائی، عقلمند دھوبی بے وقوف قصائی

کُتا صابر ہوندا اے تے نائی بے صبر انج ای دھوبی نوں عقلمند گنیا جاندا اے تے قصائی بے وقوف۔

صبر والا سہے بے صبرا رہے

جس بندے نوں صبر دی عادت ہووے اوہ اوکھے حالات دا وی مقابلہ کر سکدا اے جدوں کہ بے صبرا بندہ رہ جاندا اے مقابلہ نہیں کر سکدا۔

صبون صاف تاں کر دیندا اے پاک نہیں کردا

اسلامی حوالے نال صاف تے پاک دا فرق اے ایتھے ایس فرق نوں نتاریا گیا اے کوئی گندگی صابن نال صاف تے ہو جائے گی پر پاک کرن واسطے اسلامی اصول دا پورا کرنا ضروری ہوندا اے۔

صحبت دی تاثیر ضرور ہوندی اے

ویکھو: تخم تاثیر صحبت دا اثر۔

انسان اُتے ماحول دا اثر ضرور ہوندا اے۔

صدق ثابت تے منزل آسان

سچے دِل نال کوئی کم شروع کیتا جائے تے اوس تے بندہ ثابت قدم رہے تے

Dr. Shahbaz Malik

منزل آسان ہو جاندی اے مقصد حاصل ہو جاندا اے۔

ثابت صدق تے قدم اگیرے تاہیں رب لبھیوے ہو (سلطان باہو)

صدق دا بیڑا پار

سچائی وچ ہمیش کامیابی ہوندی اے۔

صدقہ دتا رد بلا

کسے چیز دا صدقہ دینا انسان دیاں کئی مصیبتاں تے دُکھ مکا دیندا اے۔

اے دربان جا آکھدے شاہ خوباں دین دنی وچ تیرا بھلا ہووے
در تے آیا ہے اک گدا او ہنوں صدقہ حسن دا دید عطا ہووے
ویکھو کسے دانا دا قول ہے ایہہ غور ایہدے تے شاہا ذرا ہوئے
التصدق ردّ البلا ناصر صدقہ دتیاں رد بلا ہوئے (شیر محمد ناصر)

صدق مقال تے رزق حلال

نیت چنگی اے سچی اے تے انسان نوں حلال رزق دا گھاٹا نہیں ہوندا۔

صدقے کیتی تینڈی چھا، سانوں کُتے کنوں چھڈا

ویکھو: چھڈی تیری چھاہ، مہری کُتے نوں ہٹک (یاں) تیری چھاچھ چھڈی کُتیاں کولوں تے بچا

جدوں کوئی اک نکے فائدے نال کوئی دوجا وڈا نقصان ہوئے تاں آکھیدا اے کہ میں ایہہ فائدہ نہیں لیندا میری جان چھڈ۔ جدوں کوئی فائدہ لیندیاں الٹی مشکل وچ پھس جائے۔

صرفہ کر کے سُتی تے آٹا کھا گئی کُتی

کوئی بندہ کرس کرے تے اُلٹا دونا نقصان ہو جائے تاں آکھدے نیں۔

صفائی تے دوائی دا دُھروں ویر

جتھے صفائی ہووے گی اوتھے بیماری نہیں ہووے گی۔ ایسں لئی دوائی اوتھے آئے گی ای نہ، صفائی دے حق وچ دلیل اے۔

ض

ضامن دیوے یاں دوائے

جیہڑا کسے چیز دا ذمہ چک لیندا اے یاں اوہ اوہنوں پوریاں کردا اے یاں پوریاں کردا اے۔

ضامن نہ پو گنڈھوں چا ڈیوو

ضمانت دینا بھیڑا اے ایہدے نالوں اپنے پلیّوں دے دیو تے چنگا اے ضامن بنن توں منع کیتا گیا اے

ضامن نہ ہوئیے باپ دا ضامنی گھر پاپ دا

کسے دی ذمہ داری لینی بڑی اوکھی گل اے بھانویں اوہ کتناں ای نزدیکی کیوں نہ ہووے انج بندہ اکثر خراب ہوندا اے

ضائع گئی حیات جیکر وچ گزری ظلمات

ظلمات توں مراد ہنیرا اے ایہہ ہنیرا جہالت دا وی ہو سکدا اے، اسلام دے سچے تے سُچے رستے توں بھٹکن دا وی ہو سکدا اے، علم توں دور دا وی ہو سکدا اے۔

ایہناں ساریاں معنیاں نوں سامنے رکھیاں وی گل نتر دی اے کہ حیاتی وچ ایہہ چیزاں انسان دی زندگی نوں ضائع کر دیندیاں نیں۔

بالو علم دا دیوا یارو وچ ہنیری رات
ضائع گئی حیات جیکر وچ گزری ظلمات

ضد بندے نوں لے بہندی اے

ضد انسان نوں تباہ تے برباد کر دیندی اے۔ ضد کرنا چنگی عادت نہیں ایہدے توں منع کیتا گیا اے۔

ضرورت ایجاد دی ماں اے

لوڑ پوری کرن لئی بندہ جیہڑی دوڑ بھج کردا اے اوس دے نتیجے وچ کئی ایجاداں ہو جاندیاں نیں

ضرورت وچ سب جائز اے

لوڑ دی مجبوری ویلے چنگے بھیڑے دی کوئی تمیز نہیں رہندی۔

ط

طباخی دی کُتی وانگوں جیہدے چٹے کپڑے ڈٹھے اوندے پچھے لگ پیا

طباخی دی کُتی ہر سفید پوش نوں اپنا مالک سمجھدی اے۔ ہر ظاہر دار نوں اپنا آپ گو سمجھ لین والیاں بارے کہندے نیں۔

طبیلے دی بلا باندر دے سر

قصور تے بوہتیاں بندیاں دا سی کسے اِک تے اوہدا ڈن پا دتا جائے تاں آکھیدا اے۔

طمع خور بندہ خراب ہوندا اے

ویکھو: لالچ بُری بلا (یاں) لوبھ پاپاں دا مول

لالچی بندہ ہمیش خراب ہوندا اے۔

طمع گناہواں دی نانی اے

ویکھو: لالچ بُری بلا

لالچ انسان کولوں کئی گناہ کروا دیندا اے۔ لالچ دے خلاف آکھیدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

طُورمدینے دا ذرہ ذرہ ویکھن اکھیاں والے

نبی آخرالزماں سرورکائنات حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم دے شہرمدینے دا ذرہ ذرہ کوہِ طور وانگوں اے باطن دیاں کھلیاں اکھاں والے ای ایس نوں ویکھ سکدے نیں' مسلماناں دی شہرمدینے دی تکریم تے اوہدے ذرے ذرے نال عقیدت دا اظہارا اے۔

طوِطے جیبھ پک گئی جدوں میوہ پکّن تے آیا

جدوں فائدہ اٹھان داوقت آیا تے فائدہ اٹھان دی طاقت نہ رہی۔

طوطے دی بلاباندر دے سر

ویکھو: باندر دی بلا گھوڑے دے سر (یاں) طبیلے دی بلاباندر دے سر

قصوروار کوئی ہووے تے سزا کسے نوں مل جائے' کرے کوئی تے بھرے کوئی۔

طُوطیاں دی نگاریاں وچ کون سُندا اے؟

زوراوراں وچ کمزوراں دی جدوں کوئی گل نہ منی جائے تاں آکھدے نیں۔

ظ

ظالم دی رسی درازا اے

ظالم اپنا ظلم جاری رکھدا اے اللہ تعالیٰ وی اوس نوں کھل دیئی رکھدا اے۔

ظالم کولوں بچو تاں سجدہ کرو

ظالم اوہو ہوندا اے جس نوں رب یاد نہ ہووے تے ظالم ظلم وی اوہدے تے کردا اے جیہڑا اوہدا مقابلہ نہ کر سکے جدوں نمانا بندہ ظالم توں کسے پاروں بچ جائے تے خیال کیتا جاندا اے کہ انج رب تعالیٰ دی مدد نال ہوندا اے ایس لئی ایس مدد تے رب تعالیٰ دا شکرادا کردیاں رب سچے نوں سجدہ کرن لئی آکھیا گیا اے۔

ظلم آخر مُک جاندا اے۔

اک حدتوں بعد ظلم آخرکار ختم ہو جاندا اے اللہ تعالیٰ ظالم دی رسی ضرور دراز کردا اے پر جدوں اخیر ہو جائے تے اپنی رحمت نال بندیاں نوں طاقت دے کے ایس دا خاتمہ کردا اے۔ ایسے لئی کہندے نیں ظلم دی جڑھ زمین توں اُتے ہوندی اے۔

ظلم دے اگوں زاری ہے

ظلم توں عاجزی نال نجات حاصل کیتی جاسکدی اے' منت سماجت نرمی تے حلیمی دا مظاہرہ کرن نال وی طاقت توں چھٹکارا حاصل کیتا جاسکدا اے۔

ع

عادت پئی گروی نوں نہیں جاندی بُڈھی اُڑی نوں

ویکھو: عادت نہ جاوے عادتاں تے خصلت مول نہ جا اُٹھ کنکاں چھیڑیا تے پھیر جوانہاں کھا (یاں) وادیاں سجاوڑیاں جان سراں دے نال

نکے ہوندیاں جیہڑی عادت پے جائے اوہ بڈھیاں ہوندیاں تیکر جاندی اے۔

عادت سر نال ویندی اے

جیہڑی عادت اک واری پے جائے اوہ حیاتی دے نال ای لگی جاندی اے۔

عادت نہ جاوے عادتاں تے خصلت مول نہ جا اُٹھ کنکاں چھیڑیا تے پھیر جوانہاں کھا

ویکھو: وادیاں سجاوڑیاں جان (بھن) سراں دی نال (یاں) کال سکھال سمے نال تے بھیڑی عادت دمے نال۔

جیہڑی عادت اک واری پے جائے مشکل چُھٹدی اے۔

عاشق بھور فقیر تے کالے ناگ منتر بناں کیلے نہیں جاندے

عاشق' بھوریاں بھونڈ تے سپ ایہناں نوں پھڑن لئی قابو کرن لئی منتر پڑھ لینا چاہیدا اے مطلب اے تردّد کرنا چاہیدا اے کیوں جے ایہہ زبردست ہوندے نیں قابو نہیں آوندے۔

مان متیئے روپ گمان بھرئیے اٹھکیلیے رنگ رنگیلیئے نی
عاشق بھور فقیر تے ناگ کالے بناں منتروں مُول نہ کیلیئے نی (سید وارث شاہ)

عاشق نو برنو جھورا چُٹیو نوں

گل تے قائم رہن والا پکیاں رہن والا بندہ ای چنگا رہندا اے۔ ڈھلمل یقین تے جھرن والا بندہ کامیابی حاصل نہیں کرسکدا۔

عاشقاں بدھیاں کمراں تے دِلّی ڈھائی کوہ

ویکھو: نھے بھار مسافراں تے منّا کوہ لاہور

بندہ کسے کم کرن دا ارادہ کر کے اوس تے عمل کرنا شروع کر دیوے تے کم سوکھیاں نبڑ جاندا اے۔

عالم فاضل میرے بھرامیں پاپڑھیاں تھیں ڈرنی آں

ویکھو: ماسیں کنیں بیر بلّیاں بھیواں آکڑدا

آپ تے گُجھ نہ ہونا تے اپنے کِسے نگدے دے گُناں تے پئے مان کرنا۔

عُذرکوں اُکھڑ وچ جاہے۔

معذرت دی تھاں اکھ وچ اے مطلب اے غلطی بندہ تسلیم کر کے اوہدی معافی منگ لئے معذرت کر لئے تے انسان دا مرتبہ ودھ جاندا اے۔

عراقی نوں سینٹ گدھے نوں سوٹا

ویکھو: سیانے نوں اشارہ تے مورکھ نوں پھٹکار (یاں) گدھے نوں سوٹا عراقی نوں سینٹ (یاں) کھوتے نوں سوٹا' عراقی نوں سینٹ

Dr.Shahbaz Malik

عقلمند آدمی گل نوں چھیتی سمجھ جاندا اے اوس نوں صرف اشارہ کرن دی لوڑ ہوندی اے پر مورکھ بندہ سوٹے کھاکے نقصان اُٹھاکے سمجھدا اے۔

عرباجیوں داتیوں کنبہ رُڑھیو کیوں

بندے دیاں کرتوتاں پاروں خاندان نوں نقصان ہویا اے اوس نوں کوئی پرواہ نہیں۔

عرشوں لتھیاں چار کتاباں پنجواں لتھا ڈِگا' جونہہ کتاباں کجھ نہ کیتا ڈِگے کیتا سِدھا

دانش دی گل ایہہ اے کہ بندہ سختی نال ای سِدھا ہوندا اے۔ وارث شاہ نے لکھیا اے 'ڈنڈا پیرا اے وگڑیاں تگڑیاں دا۔

عزت پیسے نال اے۔

انسان دے پلے مال دولت ہووے تے ہر کوئی اوس دی عزت کردا اے' ایہو جگ دی ریت رہی اے' ہے اے تے خبرے قیامت تیکر رہنی اے۔

عزت گلے تاں ول نہ ولے

عزت جاندی رہے تے مُڑ واپس نہیں آوندی' آبرو اک قسم دا شیشہ ہوندی اے جیویں شیشے وچ تریڑ آجائے تے جاندی نہیں انج ای آبرو دا حال اے۔ آبرو ہر حال وچ بچان دی لوڑ اے۔

عزت لکھیں ہتھ نہ آوندی

عزت بندہ ورتن وہار نیک عمل تے چنگے سلوک نال بناندا اے۔ ایہہ چلی جائے تے مُل نہیں خریدی جاسکدی۔

عشق تے مشک چھپایاں نہیں چھپدے

اکھان عام کرکے عشق دے آخر کار ظاہر ہو جان دی دس پان لئی پایا جاندا اے۔

کیدو رُکھ او ہلے کھڑا ویکھدا اسی چوہل جو دونویں سن رج کے تے
عشق مشک منظور نہ چھپے رہندے چھپے رہن ناہیں ڈھول وج کے تے
(منظور بٹ)

عِشق دا راہ سوکھا نہیں' لا دن سوکھا تے پالن آوکھا اے

عشق لالینا تے سوکھا ہوندا اے ایس نوں نبھانا مشکل۔

عشق کیہہ لگے راہ نال

عشق سدھایاں پٹھا رستہ نہیں ویکھدا' اگلن سامنے کوئی آوکڑ نہیں ہوندی۔

من اٹکیا بے پرواہ دے نال' اس دین دنی دے شاہ دے نال
قاضی ملاں متیں دیندے کھرے سیانے راہ دسیندے۔
عشق کیہہ لگے راہ نال (شاہ حسین)

عشق مجازی تِلکن بازی

مجازی عشق مطلب اے دُنیا داری دا عشق بڑا آوکھا ہوندا اے۔ ایہدے وچ پھوک پھوک کے قدم رکھنا پیندا اے کیوں جے کسے گھڑی وی تلک پین یاں نقصان اپڑن دا اندیشہ ہوندا اے۔

عشق نہ پچھے ذات صفات

ویکھو: بھکھ نہ ویکھیا سالنا عشق نہ پچھی ذات (یاں) بُھکھ نہ پچھدی لازمہ تے عشق نہ پچھدا ذات۔

جدوں دو دِل مل جاندے نیں تے ذاتاں یاں صفاتاں دی کوئی اہمیت نہیں رہندی اوہ دونویں دُنیا والیاں دیاں نہیں سگوں اپنیاں اکھاں نال اِک دوجے نوں ویکھدے نیں۔

عقل پوشاکوں تے حُسن خوراکوں

کپڑے چنگے ہون تاں بندہ عقلمند معلوم ہوندا اے تے خوراک کھان نال ای حُسن پیدا ہوندا اے۔

عقل دا انّھاں تے گنڈھ دا پُورا

جدوں کوئی بندہ اُنج تے بے وقوف ہووے پر اپنے مطلب دا پکا ہووے تاں آکھدے نیں۔

تے کُجھ انّھے عقلوں انّھے تیں ول نظر ٹکاون
شاید اوہ گنڈھاں دے پُورے تیتھوں رستہ پاون (محمد علی فائق)

عقل دات رب دی آوے کسے دے ہتھ

عقل رب دی دات اے تے ہر کسے نوں نہیں مِلدی۔

عقل دا دیوا کدتک بلے؟

جدوں ایہہ آکھنا ہووے بندے دی عقل ناقص اے تقدیر اگے تدبیر نہیں چل سکدی۔ بندہ لکھ سیانفاں کرے ہونا او ہوا ای اے جو رب نوں منظور ہووے۔ تاں آکھدے نیں۔

عقل دی مار نہ خبر نہ چار (یاں) عقل دی مار تے ڈُکھاں دی اڑی

عقل دی گھاٹ پاروں کئی مصیبتاں پیندیاں نیں۔

عقل دیندا اجڑ گا ٹکر دیندا مندا

عقل ہووے گی تے ٹکر آپ کما کے کھا سکدا اے ایس کرکے روٹی دین نالوں روٹی کمان دی عقل دینی چنگی اے۔

عقل والے نال بھیکھ منگ لئی چنگی مورکھ نال راج رادھیا مندا

ویکھو: سگھڑ نال بھیک منگ لئی چنگی مورکھ نال راج رادھیا مندا۔

بے وقوف نال سانجھ بھیڑی ہوندی اے ایس وچ ہمیش نقصان ہوندا اے سانجھ بندہ رکھے تے ہمیش سیانے یاں عقلمند نال۔

عقل وڈھی کہ مجھ

سمجھ یاں عقل قد کاٹھ وجھوں نہیں ہوندی جے قد کاٹھ وجھوں ہووے تے مجھ وچ بندے نالوں ودھ عقل ہووے عقل نال بندہ مجھ ورگی وڈی شے نوں اگے لالیندا اے عقل فہم نال جدوں کوئی وڈا کم کرلیے تاں آکھیدا اے۔

Dr.Shahbaz Malik

عقل وڈی اے جاندا جگ سارا مجھ وڈی نہ ویکھ کمذات مائے
میری عقل ہے ایہو ہن کم کردی راہجے بناں نہ ہونی نجات مائے (منظور بٹ)

عقل ہووے تاں لہروں کھٹے

عقل وند بندہ آمدنی لئی کئی طریقے کڈھ لیندا اے لہراں (دریا) دیاں توں وی نفع کھٹ سکدا اے۔

پچھوکڑ: کسے راجے دا اہلکار بڑا رشوت خور سی کسے دا کوئی کم رشوت لیاں بناں نہیں سی کردا راجے تیکر شکایتاں اپڑیاں تنگ آ کے اوس نوں دریا دیاں لہراں گنن تے لا دتا ایہہ خیال کر کے کہ ایتھے رشوت دا کیہ کم؟ کجھ دن تے اہلکار پریشان رہیا چالاک سی اوس نے رشوت لین دی ایہہ ترکیب کڈھی کہ دریا وچ جیہڑی بیڑی لنگھدی اوہ اوس نوں دور کھڑی کروا دیندا کہندا ایہدے نال میریاں لہراں گنن وچ فرق پیندا اے جدوں ملاح تنگ آئے تے رشوت دے کے لنگھن لگ پئے راجے نوں پتہ لگا تے بڑا حیران ہویا تے اوہدی عقل دی داد دتی تے اوس نوں دربار وچ بحال کر دتا' ایتھوں گل بن گئی۔

عقلاں باجھوں کھوہ خالی

عقل نہ ہووے تے بھرے ہوئے کھوہ وی خالی دِسدے نیں عقل بناں دولت مند ہونا کوئی گن نہیں۔

عقلوں گُتی ڈومنی سُرمہ پاوے نک

مراثن جدوں عقلوں وانجی گئی تے اکھ دی تھاں نک وچ سرمہ پان لگ پئی۔
جدوں کوئی پھوہڑ' بے ڈھنگا کم کرے تاں آکھیدا اے۔

علاج نالوں پرہیز چنگا

بندہ علاج کرے تے پرہیز نہ کرے تے علاج دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا ایس دے اُلٹ بعض ویلے علاج نہ کیتا جائے تے صرف پرہیز نال کئی بیماریاں ٹل جاندیاں نیں ایس کر کے علاج نالوں پرہیز نوں ودھ تھاں دتا جاندا اے۔

عِلت دھوتی جاندی اے عادت نہیں

ویکھو: وادڑیاں سجاوڑیاں جان سراں دے نال۔
جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ عادت پئی چُھٹدی نہیں تاں آکھیدا اے۔

علم بڑی دولت اے

علم دی وڈیائی لئی آکھدے نیں علم اجیہی دولت اے جیہڑی خرچ کیتیاں سگوں ودھدی اے۔

علم ریت دی مُٹھ اے

ریت نوں مُٹھ وچ لیئے تے اوہ ٹھہردی نہیں انج ای علم نوں جے بندہ سانبھے تاں ای کم آوندا اے۔

علم نہیں آدمی نہیں (یاں) علموں پچھے گلاں! بس!

انسان علم دے بغیر مکمل نہیں ہوندا عقل ای علم دے بغیر نامکمل اے علم دی وڈیائی بیان کیتی گئی اے۔

عمر' جوانی' دولت پلے ایسی ویسی نیوں کے چلے

بندے نوں ہمیش عاجزی تے انکساری نوں ای اختیار کرنا چاہیدا اے عمر' دولت' تے جوانی اُتے کوئی مان نہیں کیتا جا سکدا اجے ملے ہون تے رب دا شکر ادا کرنے تے عاجزی نال ہنڈائیے۔

عمر گزری دریانواں دی نال کنڈھی واہندیاں

دریانواں دی عمر ہمیش کنڈیاں نال رہندیاں گزردی اے۔ ہر شخص اپنے ماحول دے نال ای سجدا اے۔

عمل تے علم دا ستھن نالے دا ساتھ اے

علم تے عمل اک دوجے لئی لازم تے ملزوم نیں کیوں جے کامیابی اُوسے صورت وچ ملدی اے جے دوناں نوں ورتوں وچ لیاندا جاوے علم ہووے تے عمل نہ کیتا جاوے تے کجھ فائدہ نہیں تے علم توں بغیر عمل ہوندا ای نہیں۔

عملاں تے نبیڑے

قیامت والے دن عملاں نوں ویکھیا جاناں اے۔ جس دے عمل چنگے ہون گے اوس نوں جنت تے بُرے عملاں والیاں نوں دوزخ ملے گا۔ ایس حساب کتاب وچ کوئی رعایت نہیں ہون گی۔ ذات یاں خاندان نہیں ویکھیا جانا۔

عملاں دے اُپر ہوگ نبیڑا کیا صوفی کیا بھنگی
جو رب بھاوے سوائی تھیسی سائی بات ہے چنگی (شاہ حسین لاہوری)

عورت ایمان' دولت گزران' پُتر نشان

ویکھیا جاوے تے عورت انسان دے ایمان دا اک لحاظ نال امتحان ہوندا اے۔ خرابیاں وی عورت پاروں ہوندیاں نیں تے چنگیائیاں وی ایسے پاروں جے ایس نال رشتہ ایمان دی سلامتی والا اے تے حیاتی مثبت انداز وچ گزردی اے۔ انج ای دولت وقت دے گزاران لئی ضروری اے تے جے دنیا وچ اپنا نشان چھڈنا اے تے ایہہ نرینہ اولاد نال ہوندا اے۔ تجربے دیاں گلاں نیں۔

عورت جیہا کوئی ساک نہیں بدکار نہ ہووے' چوری جیہا کوئی روزگار نہیں سرکار نہ ہووے بھراواں جیہا کوئی ساک نہیں جے خار نہ ہووے۔

بیوی سگھڑ وفادار ہووے' چور دا کاروبار چنگا جے پھڑیا نہ جائے' بھراواں دا رشتہ خار بازی نال خراب ہوندا اے۔

عورت مرد دے چولے دی جُوں اے

ویکھو: رن سُور دا جن اے۔

عورت مرد دا چولی دامن دا ساتھ ہوندا اے۔ پنجاب دیس دی رہتل دے حساب نال کسے زمانے وچ جُوں دا تصور ایہہ سی کہ ایس توں چھٹکارا ممکن نہیں ایس لئی گل سمجھان لئی ایہہ آکھیا گیا اے۔

عورتاں گھر دیاں دولتاں

چنگیاں سوانیاں گھر نوں کیوں جے گھر بناندیاں نیں' سوار دیاں نیں ایس لئی گھر دی دولت توں گھٹ نہیں ہوندیاں۔

Dr. Shahbaz Malik

عیب کرن لئی وی ہُنر چاہیدا اے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ہنر تے فن حاصل کرنا بڑا ضروری اے یاں کسے بندے نوں کُجھ طریقے نال عیب کردیاں ویکھ کے آکھدے نیں۔

عیبوں پاک خدا دی ذات

اللہ تبارک و تعالیٰ دی ذات پاک، کیوں جے خالق اے، مالکِ کُل اے ایس لئی اوہ ہر قسم دے عیب توں پاک اے، نبی معصوم ہوندے نیں تے بندہ بشر بھلن ہارا اے

عیدی اُتّے نہ آئیں تے چھتّرے اُتوں گھمائیں

جے توں دن دہار (عید تے) نہ آئی تے جُتی توں وار کے سُٹی، یعنی دفعہ دُور، جدوں کوئی موقعے اُتے نہ بوہڑے بعد وچ آوے تے اوہدی کوئی خوشی نہیں ہوندی سگوں اُلٹا اوہدے اُتے غصّہ چڑھدا اے۔ جیویں کہندے نیں عیدوں پچھوں تمبا پھوکنا۔

عید اُوندی جیں روزے رکھے

خوشی اوہنوں مِلدی اے جیہڑا اَجھ محنت کرکے دُکھ جالے۔

عیدوں پچھوں تمبا پھوکنا ایں؟

اوس ویلے چیز نہ مِلے جس ویلے اوس دی لوڑ ہووے تے پچھوں ملی کس کم؟

ساڈے راہ وصال وچ کدوں تیکر دس ہجر دے ناگ نے شوکنا ایں
آؤکھے وقت جے نہ کم شرم آیوں دس عید پچھوں تمبا پھوکنا ایں
(عزیز خان شرم)

عشق اساں دے نوں ہیرے وچ دنیا بچے بچے نے ویکھ لیئی کوکنا ایں
جے نہ اج منظور توں جھنگ چھڈیں عیدوں بعد میں تمبے نوں پھوکنا ایں
(منظور بٹ)

عیسائیاں دے گھروں نکلی تے سایاں دے جا وڑی

ویکھو: اسمانوں ڈِگی کھجورے اَنکی (یاں) امبروں ڈِگ تے دھرت پڑچھی (یاں) ڈھیماں وچوں نکل کے واہن وچ پھس جانا (محاورہ) (یاں) کھوہوں نکل کے کھائی پئے۔

اک مشکل وچوں نکل کے دوجی وچ پھس جانا۔

عیسیٰ دا گواہ موسیٰ

ویکھو: خواجے دا گواہ ڈڈو۔

جدوں اکوجیہے رل جان تے اِک دُوجے دی تائید کرن تاں آکھیدا اے۔

غ

غائب دا علم تے خُدا نوں اے۔

اللہ تعالیٰ عالم الغیب اے۔

غرض پچھے کھوتے نوں وی پیو کہہ لئی دا اے

مطلب ہووے تے کسے نکھد بندے دی غلامی وی بندہ برداشت کرلیندا اے۔

غرض مند دیوانہ

بندے نوں غرض ہووے تے اوہ ہر قسم دا بھیڑا کم کرن لئی تیار ہو جاندا اے۔

غرور دا سر نیواں

ویکھو: ہنکار دا سر نیواں ہوندا اے (یاں) ہنکاریا سو ماریا

غرور کیتا جاوے تے سورے کم وی وگڑ جاندے نیں۔

غریب آں جس ویلے لبھ جُلے امیر آں جس ویلے بھکھ لگے

کھان بارے اے کہ غریب نوں جدوں لبھے اوس ویلے اوہ کھاندا اے امیر نوں جس ویلے بھکھ لگے اوس ویلے کھاندا اے۔

غریب تے خدا نے کیتا اے پر بے غیرت کس نے کیتا اے؟

رزق تے اللہ تعالیٰ دے ہتھ وچ اے کسے نوں ودھ دیندا اے کسے نوں گھٹ دیندا اے پر غیرت تے بے غیرتی انسان دے اپنے عمل نال آوندی اے غربت وچ بندہ باغیرت ہو سکدا اے امیری وچ بے غیرت، اکھان وچ مت ایہہ دتی گئی اے کہ انسان نوں باغیرت ہونا چاہیدا اے۔

غریب دا بھتوا کوئی نہیں امیر دا سالا ہر کوئی

دولت وندے نال ہر کوئی رشتہ جوڑن دا چارا کردا اے بھانویں ایہہ رشتہ بے عزتی والا ای کیوں نہ ہووے۔

غریب دا پُتّر بہہ گیا سی، امیر دی دھی نہیں سی بیٹھی

امیر دی دھی نوں رشتیاں دی کوئی گھاٹ نہیں ہوندی جدوں کہ غریب دا پُتّر وی ویاہے بنے بیٹھا رہندا اے اوس نوں رشتہ نہیں لبھدا۔

غریب دا کوئی بانہہ بیلی نہیں

ماڑے، بے زر بندے دا کوئی سہارا، دست گیر نہیں ہوندا۔

غریب دا نیالہ بڑا اسہی آندا اے

غریب دا لقمہ وڈا محسوس ہوندا اے۔ غریب نوں کوئی معمولی فائدہ ہو جائے دوسریاں نوں اوہ غیر معمولی نظر آوندا اے جدوں کسے غریب دے معمولی فائدے نوں کوئی برداشت نہ کر سکے تاں اوہ کہندا اے۔

غریب دی چپ بُری، ہاڑ دی دُھپ بُری، سُور دی گھت بُری

غریب اُتے ظلم کیتا جائے تے اوہ چپ رہندا اے پر اوہدے ولوں جیہڑی ہا نکلدی اے اوہ ظالم نوں تباہ کر دیندی اے۔ جیٹھ ہاڑ دیاں دھپاں بڑیاں ظالم ہوندیاں نیں تے سُور گھات لا کے حملہ کردا اے تے بہت نقصان اپڑاندا اے، تجربے دیاں گلاں نیں۔

Dr.Shahbaz Malik

غریب دی جوانی تے پوہ دی چاننی اینویں ای جاندی اے

غریب نوں جوانی مانن دا موقعہ نہیں ملدا اوسے طرح جیویں سیال دی چاننی توں پالے دی وجہ نال لوک لطف نہیں اُٹھاندے۔

غریب دی دھی نہ بیٹھی، بادشاہ دا پُتر بہہ گیا سی

شہزادیاں نوں ور مشکل نال ای ملدے نیں، بادشاہواں دے جوڑ بادشاہ ای ہوندے نیں۔

غریب دی رن جنے کھنے دی بھابھی

کسے کمزور تے نتانے بندے دی قدر کوئی نہیں کردا۔

غریب دی ہنج تے بیڑی دا ونج پجن پتال توڑیں

غریب بندے دے ہنجو (اتھرو) بیڑے دے ونجھ وانگوں پاتال تیکر اپڑدے نیں مطلب اے غریب دا رونا، آہ تے زاری اوڑک رنگ لیاؤندی اے۔ مظلوم نوں ظلم دا بدلہ ظالم دی تباہی دے روپ وچ دتا جاندا اے۔

غریب مُلّاں دی بانگ کون سُن دا اے

ایتھے بانگ توں مراد حق دی گل اے، بھانویں شریعت اسلامی رب تعالیٰ دا حکم اے مولوی یاں مُلّاں قرآن حدیث تے فقہ توں ای حق دی گل کردا اے پر کیوں جے غریب بندے دی آواز دی کوئی پرواہ نہیں ہوندی ایس لئی جے غریب رب دا حکم وی سناوے تے اوہدے ول توجہ کوئی نہیں کردا۔

غریب نوں رب دی مار

غریب بندے تے جدوں گھنے دُکھ آؤندے نیں تاں آکھدا اے۔

غریبا اوتھے بیٹھ جتھوں اُٹھالے ای کوئی نہ

نمانے، غریب تے بے حیثیت بندے نوں اپنی حیثیت ویکھ کے محفل وچ بیٹھنا چاہیدا اے۔ اپنی حیثیت توں ودھ والی تھاں اُتے بیٹھے گا تے اُٹھا دتا جاوے گا، انسان نوں معاشرے وچ اپنی حیثیت دے مطابق ورتن وہار کرن دی پکّی اے۔

غریبی بڑی بی بی

غریباں دی شرافت دی دس پائی گئی اے۔ اکھان راہیں غریباں نال ہمدردی ظاہر کیتی گئی اے۔

غریباں رکھے روزے دن وڈے آئے

جدوں کسے غریب دے بن دے کم وچ کوئی اڑاؤنی پے جائے تاں آکھدا اے۔

غریباں نوں گگڑی ای کڑھی (یاں) غریباں نوں کھنڈا کڑاہ ای چنگا نہ لنگھو تے کھیودے گھٹ نال لنگھالواں گے (یاں) غریباں نوں کنک ای اناج اے

مخول نال آکھیا جاندا اے کہ جیہڑا فائدہ اپڑ رہیا اے اوہ آ دکھے ہو کے برداشت کرلاں گے۔

غریبی گل دا گانڈھا تے دولت ہتھ دی میل

غربت گلے دی گرہ اے تے دولت ہتھ دی میل مطلب اے کہ دولت سدا کول نہیں رہندی

غریبی وچ حلیمی ہووے تاں گذر ہوندی اے

بندہ غریب ہووے تے انکساری نال ویلا لنگھدا اے کیوں جے دنیا دے حساب نال اوہدے کول کجھ نہیں ہوندا ایس پاروں اوہدی آکڑ کم نہیں آؤندی عاجزی تے انکساری ای کم آؤندی اے۔

غصہ بوہتا زور تھوڑا، مار کھان دے مسالے

بندہ کمزور ہووے تے غصہ بوہتا کرے تے لڑائی مُل لے لوے تے مار ای کھانی سُو

غصہ حرام ہوندا اے

غصہ نہ کرن دی پکّی کرن لئی آکھدے نیں۔

غصہ کھاتے عقلوں جا

غصہ تے کرودھ انسان نوں ذہنی طور تے ہلا دیندا اے ایس لئی غصے وچ بندے دی عقل کم نہیں کردی۔

غصّے وچ آدمی پاگل ہوندا اے

ایہہ نفسیاتی مسئلہ اے انسان غصے وچ تھوڑے چر واسطے آپے توں باہر ہو جاندا اے یعنی اوس نوں اپنے دماغ اُتے قابو نہیں رہندا ایس حالت دا نتارا اے۔ اکھان وچ ایس توں بچن ول اشارہ اے۔ ایسے لئی کہندے نیں غصہ حرام ہوندا اے۔

غم لین دار نوں ہوندا اے

قرض لین والا جدوں تیکر قرض نہیں لیندا اوہنوں اپنی لوڑ دا غم ہوندا اے ات لوڑ ویلے ای بندہ قرض چُکدا اے جدوں اوہ قرض لے کے اپنی لوڑ پوری کر لیندا اے اوہ سکون وچ آ جاندا اے ہُن غم دین والے یعنی لین دار ول منتقل ہو جاندا اے جدوں تیکر قرض واپس نہیں ہوندا اوہدا غم برقرار رہندا اے تے قرضہ واپس لینا اک مصیبت تے مشکل توں گھٹ نہیں۔

غیب دا علم رب جانے

رب تعالیٰ توں کوئی گل گجھی نہیں اوہ کائنات دی ہر شے دا بھیتی تے جانوں اے

غیراں نوں توں اپنا جانیں اپنے تیرے ہتھوں رون

ویکھو: اپنیاں دے گٹے بھناں جناں پیر پرایاں دے

جدوں کوئی اپنیاں نوں نقصان اپڑائے تے دوجیاں نوں فائدہ تاں آکھدے نیں

غیراں نوں توں چھیاں پاویں اپنیاں نوں دھتکاریں

ایجیہے بندیاں بارے آکھیا جاندا اے جیہڑا اپنیاں نوں چھڈ کے غیراں دا بھلا کرے

غیر پھیر غیر، اپنے پھیر اپنے

بگانے کدی سجن نہیں بن دے اوہناں کولوں اپنیاں ورگے سلوک دی اُمید نہیں رکھنی چاہیدی، اپنیاں کولوں چنگیائی دی آس رکھی جاسکدی اے۔

غیر دے پتھر نالوں اپنے دا پھُل ڈاڈھا وجدا اے

اپنا بندہ گھٹ نقصان دے تے اوہ ایس لئی ودھ لگدا اے کہ اوس توں اُمید نہیں ہوندی غیر جے ودھ نقصان دے اے ایس لئی بندہ تیار ہوندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

ف

فاتحہ نہ درُود تے بھاء گئے مرُدود

جدوں میت دے وارث میت دا کوئی ختم درُود وی نہ دوان تے اوہدی جائیداد ہڑپ کرن جان تاں کہندے نیں۔

فاقیاں دی ماری نہ موئی پر غماں دی ماری مرگئی

بندے نوں دُکھ غم تے فکر نہ ہووے تے بھکھیاں وی رہ کے صبر نال گزارا کر لیندا اے، غم تے فکر بندے نوں مُکا دیندے نیں۔

فٹے منہ چڑھائی تے دُر فٹے منہ لڑکھائی۔ سدھا راہ ای چنگا

ویکھو: اونٹھا لہائی بھلی کے چڑھائی، آکھے ہر دو لعنت۔

اونٹھ واسطے میدانی رستہ ای چنگا ہوندا اے۔ میدانی علاقے دی وڈیائی وچ آکھیدا اے۔

فجر دی نہ چنگی نہیں ہوندی

کوئی کم سویرے سویرے شروع کیتا جائے شروع وچ ای انکار ہو جائے تے ایہہ بدشگونی سمجھی جاندی اے۔

فجر دی نہاری نہ دُکھ نہ بیماری

تجربے دی گل اے کہ جے بندہ سویر دا ناشتہ چنگا کرے تے اوس دی صحت چنگی رہندی اے۔

فجر فجراں نیک نظراں

دعاء اے کہ سویر ویلے کسے نیک بندے دے متھے رب تعالیٰ لائے۔

فرخ سیر دی وسّی نگری، سندھ وچ وٹھی مینہہ تے مصری

تاریخی اکھان اے سندھ وچ فرخ سیر دی حکومت دی وڈیائی کیتی گئی اے۔

فضل کرے تاں چُھٹیاں، عدل کرے تاں لُٹیاں

رب نوں آکھیدا اے کہ میں گناہ گار آں جے انصاف کریں تاں گناہواں پاروں سزا دا حق دار بناں گا ایس لئی ایہو عرض اے کہ اپنا فضل کرتاں جے میری نجات ہووے۔

فضل ہمیشہ منگدے تیرا نیک انیک

رب نوں آکھیا گیا اے کہ نیک بندے تے اوہ جیہڑے نیک نہیں سب تیرے فضل دے طالب نیں تیرا فضل چاہندے نیں۔

فقیر دی پُر تے امیر دا دُر برابر اے

ہر کوئی اپنی حیثیت دے مطابق خرچ کردا اے فقیر (غریب) دا پاٹا پُرانا کپڑا اوس دی حیثیت دے مطابق ٹھیک اے جدوں کہ امیر دی حیثیت دُر (یعنی موتی) دی اے، ذِت ذات تے اِکو اے پر ہر اک دی حیثیت دے مطابق اے۔

فقیر دی صورت ای سوال اے

غریبی آپے ای دِس پیندی اے۔

فقیرا فقیر ادعاء کر، اَنے ہورتاں باس ای ہوئی

ودھیرا امیر آدمی ہور لالچ کرے تاں آکھدے نیں۔

فقیراں دا دال ای ساگ اے

غریب آدمی نوں جو چیز آسانی نال میسر آجائے اوہدے لئی اوہ ای اُچ پدھر دی اے۔

فیساں تے جرمانیاں دی بھرلے چٹی، اوڑک بچہ مُولیا توں بہنا ہٹی

ویکھو: اوڑک بچہ مُولیا توں بہنا ہٹی

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اوڑک اوس اصل چیز (مطلب اے آبائی پیشے) ول آوَنا اے تاں آکھیدا اے۔

ق

قاضی دی بکری موئی سارے پنڈ ماتم، آپ مویا کوئی نہ بوہڑیا

ویکھو: بیوی موئی تے سب کوئی آیا میاں مویا تے کوئی وی نہ آیا (یاں) موتہاں دے ملاحظے تے سراں نوں سلاماں۔

دنیاوی لحاظ نال لوک ہمدردی منہ ملاحظے لئی کردے نیں۔

قاضی رشوت تے راضی

جدوں انصاف مُل وِکے تاں آکھدے نیں۔

قاضی مرے قضا نال اسی کیوں مریئے رضا نال

قاضی نوں رب ولوں موت آئی تے مرگیا اسی آپ موت کیوں سہیڑیئے خواہ مخواہ پریشانی نہیں سہیڑنی چاہیدی۔

قاضی نوں شہر دا بھورا (یاں) قاضی جی شکدے جاندے او؟ شہر دے غم وچ

ویکھو: بوٹے لمبڑ دی دھی دا وہیا تے بوٹا بروالا ہتھ جوڑدا پھرے۔

دوجیاں لئی مفت وچ جھورن والے بندے بارے آکھدے نیں۔

قائم دائم رب دی ذات

اللہ تبارک وتعالیٰ ہمیش رہن والا اے اوس نوں نہ فناہ اے نہ زوال، اللہ تعالیٰ دی سب توں وڈی صفت ای ایہہ اے۔ اکھان وچ اللہ باقی تے ہور سب فانی دا تصور پیش کیتا گیا اے۔

قبر چونے گچ تے مردہ بے ایمان (یاں) قبراں چٹیاں وچ مرُدود مرُدے

ویکھو: چٹی قبر تے مُردہ بے ایمان (یاں) چونے گچ قبر تے مُردہ بے ایمان

Dr. Shahbaz Malik

جدوں کوئی عیبی بندہ ظاہری پوچا پاچی نال عیباں نوں لُکان دا چارہ کرے تاں آکھدے نیں۔

قبر کُتے دی اُچھاڑ مشروا دا

ویکھو: کُتے دی قبر تے مشروا دا اُچھاڑ

بندہ اوس قابل نہ ہووے تے اوس نوں وڈیا جائے یاں اوس دی عزت کیتی جائے تاں آکھیدا اے۔

قبر کنجر دی تے اُچھاڑ بافتے دا (یاں) قبر کنجر دی تے دند کھنڈ دا پاڑ چھا

ویکھو: قبر چونے گچ تے مردہ بے ایمان

کسے بدکردار بندے نوں اوہدے مرن مگروں ظاہری ٹیپ ٹاپ نال پیش کر کے اوہدے عیباں نوں چھپان دا چارہ کرن تاں آکھدے نیں۔

قبر لئی سب برابر بھانویں لنگا تیلی بھاویں بہادر

ویکھو: قبر وچ سب برابر

بندیاں وچ اُونچ نیچ، وڈا نکا، کاماں، مالک دنیا دے وچ ای ہوندے نیں بندہ مر جائے مردے اِکو جیہے ای ہوندے نیں قبر واسطے نہ لنگا تیلی غیر اہم اے تے نہ بہادر چودھری اہم اے۔ اکھان ایہہ سبق دین لئی اے کہ موت نے مٹی وچ سب نوں برابر ملا دینا اے ایس لئی دنیا وچ اُونچ نیچ نہیں ہونی چاہیدی۔

قبر وچ سب برابر

اونچ نیچ تے جیوندیاں دُنیا وچ ہوندی اے امیری غریبی دُنیا وچ ہوندی اے جدوں مر گئے تے امیر دی اوسے مٹی وچ جانا اے جس وچ غریب نے۔

قبراں لم سلمیاں اُپر لکھ پئے اوہدروں کوئی نہ آیا ایہدروں لکھ گئے

لمیاں لمیاں قبراں اُتے لکھ پئے نیں مطلب اے اوہناں نوں صاف کرن والا دی کوئی نہیں جیہڑا موت دی وادی وچ چلا جاندا اے اوہ واپس نہیں آؤندا' انسان فانی اے۔

قبضہ ادھی ملکھ

کسے تھاں اُتے جس دا قبضہ ہووے اوہ اک لحاظ نال اوس تھاں دا ادھا مالک ہوندا اے۔ جھگڑا رٹا پاکے پورا مالک وی بن سکدا اے۔

قبلہ اوہدر قطب ایہدر میاں مستا جائے کیہدر

جدوں کوئی بندہ بھلیا، بھٹکیا پھرے کسے معاملے وچ اوہدے جان دی سمت دا پتہ نہ لگے تاں آکھیدا اے۔

قدر پھُلاں دی بلبل جانے پاک دماغاں والی' گرج کیہ جانے سار پھُلاں دی مردے کھاون والی

چنگی تے قیمتی چیز دی قدر' سار اوس چیز بارے سوجھ سُرت رکھن والا ای جان دا اے دوجا نہیں جان دا۔

قدرت بڑی سیانی اے

اللہ تعالیٰ نے دنیا نوں پیدا کیتا اے ایس اُتے غور کریئے تے رب تعالیٰ دی سیانف دا قائل ہونا پیندا اے۔

پچھوکڑ: اک مسافر نے سفر وچ اک ویل نال پیٹھا لگیا ویکھیا تے خیال کیتا کنی نازک ویل اے تے کناں وڈا پھل ایس نوں لگا اے راہ وچ اک تھاں تھک کے بیری تھلے لماں پے گیا خیال کرن لگا ویکھو ایہہ کیڈا اوڈا رکھ اے تے کناں نکا نکا پھل ایس نوں لگا اے اینے وچ ہوا چلی تے اک بیر اوہدی چھاتی تے آن ڈگا جھبدے اوس سوچیا قدرت بڑی سیانی اے جے ایہہ پھل وڈا ہوندا تے اج میں بچ نہیں سکدا ایتھوں گل بن کے اکھان دا روپ دھار گئی۔

قدرت تیری قادرا' بیجی سن تے اُگ پیا باجرہ

محنت کرن مگروں نتیجہ ایہدے توں اُلٹا نکلے تاں آکھیدا اے۔

قد سرلدا اے

جیڈا بندے دا جسم ہووے اوسے دے حساب نال بھار چُکدا اے مطلب اے اپنی ہمت موجب بندہ کم کردا اے۔

قدوں اُچی گل نہ کریئے

انسان نوں مت اے کہ اپنی ہمت توں ودھ نہ گل کریئے تے نہ عمل۔

قرض قیامت تے بھُکھ لعنت

غریبی تے مقروض ہونا دونویں بھیڑیاں تے دُکھ دین والیاں حالتاں نیں۔

قرض گھڑ گھڑیا گہنا' ڈبے ساہ جنہاں نے لہنا

قرض لے کے زیور گھڑایا' جدوں قرض لین والے آون گے تے اودوں دین لگیاں ساہ ڈبن گے' قرض لینا تے سوکھا اے اُتارنا مشکل اے۔

قرض لینا شوق نال دینا ملی دھونس نال

ادھار بندہ لے تے شوق نال لیندا اے پر دین لگیاں اوہ شوق نہیں وکھاندا اوس ویلے دھونس نال ای واپس کردا اے۔

قرض محبت دی قینچی اے

ویکھو: اُدھار دے دونویں گئے

اُدھار دوستی وچ پھک پاندا اے۔

قرض ہے محبت دی سمجھ قینچی لہنے دار مقروض تھیں رہے لگدا
کرے خرچ ودھیک جو آمدن تھیں انت لبھدا پھرے سہاریاں نوں
(مولا بخش کشتہ)

قرضہ حسنہ' جدوں منگو اودوں ہسنا

جدوں کسے نوں قرضہ حسنہ دتا جائے تے اوہ منگن تے نہ موڑے ٹال مٹول کرے ہس کے ٹالے تاں آکھیدا اے۔ قرضہ حسنہ نہ دین دی پکی اے۔

قسم کھان لئی ہوندی اے

جدوں کوئی وعدے توں قول توں پھر جائے تے دوجا اوس نوں وعدہ یاں قسم یاد دوائے تاں اوہ اپنی شرمندگی نوں ڈھیٹھ پنے وچ بدل کے آکھدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

قسمت بھیڑی ہووے تے سونے نوں ہتھ پایئے اوہ وی مٹی ہو جاندا اے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ چنگے دناں وچ ہر کم بندے دا چنگا پیا ہوندا اے تے مندے دناں وچ بنے کم پئے وگڑ دے نیں تاں آکھیدا اے۔

قسمت دا لکھیا مل کے رہندا اے

جیہڑا رزق انسان دے مقدر وچ لکھ دتا گیا اے رازق خدا تعالیٰ ولوں اوہ انسان نوں ضرور ملدا اے۔

قسمت دی رتی کم آوندی اے تے عقل دا من کم نہیں آوندا

ویکھو: کرماں دی رتی چنگی تے عقل دا من کجھ نہ

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ قسمت وچ جو ہوندا اے اوہ ای ملدا اے تاں آکھیدا اے۔

قسمت دے پوّلے کہیں کوں ڈاڈھے کہیں کوں ہولے

بدقسمتی دی سزا کسے نوں ودھ ملدی اے کسے نوں گھٹ۔ حیاتی وچ ہر کوئی تھوڑا یاں بوہتا دکھ اٹھاندا اے۔

قسمت دے روڑے، کہیں کوں ڈھیر کہیں کوں تھوڑے

ویکھو: قسمت دے پولے کہیں کوں ڈاڈھے کہیں کوں ہولے

ہر بندہ زندگی وچ بوہتا تھوڑا دکھ 'غم' تکلیف اٹھاندا اے۔

قسمت دیا ولیا، رِدھی کھیر تے ہو گیا دلیا

ویکھو: کرماں دیا بلیا رِدھی سی کھیر تے ہو گیا دلیا

جدوں کوئی کم چنگے نتیجے دی اُمید نال کیتا جائے تے بھیڑا نتیجہ نکل آئے تاں آکھیدا اے۔

قسمت ستاں بھیتراں وچوں وی آ جاندی اے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ قسمت وچ جے کوئی چیز ملنی لکھی اے تے اوہ ضرور ملے گی۔

قسمت نہ ہوئی اپنی تے ہتھیں آیا کھوہ

کوئی چیز لیکھاں وچ نہ ہووے تے آئی گواچ جاندی اے۔ اللہ تعالیٰ اُتے مکمل ایمان پاروں قسمت اُتے ای توکل کرن دی پکی اے۔

قسمت ہارے کو مَتے واڑے

ویکھو: رب نہ ڈانگیں ماردا کو متیں لا

جدوں انسان دی قسمت ہاردی اے تے رب تعالیٰ اوہدی مت پٹھی کر دیندا اے تے ایہو جیہے عمل کردا اے کہ اپنا بیڑا آپوں ڈوب لیندا اے۔

قسمت ہووے چنگی تے بجھے اُگن موتھ

ویکھو: بھاگ ہون چنگے تے مٹی نوں ہتھ پایئے تے سونا بن جاندی اے (یاں) دِن ہون لدھے تے بجھے اُگن موتھ

بھاگ چنگے ہون تے ہر کم سَور جاندا اے۔

قسمت ہوئی ماڑی متھیوں گئی کیاڑی

انسان دی قسمت خراب ہووے تے عقل دماغ وچوں گچی وچ چلی جاندی اے۔ جدوں بخت چنگے نہ ہون تے عقل کم نہیں کردی۔

قسمتاں نال ولّلی جھگڑے

ویکھو: کرمان نال ولّلی جھیڑے

قسمت نوں بھیڑیاں کہنا بےوقوفی اے قسمت وچ جو ہوندا اے مل جاندا اے

قصائی دے گھانوں کتا کداں کھائے!

قصائی دے گھانوں کتا ایس واسطے نہیں کھاندا کہ اوس نوں اوہدے ہتھ وچ چھری نظر آ رہی ہوندی اے کہ ایہدے بعد اوس نے ذبح ہونا اے، جدوں کوئی ظالم آدمی کسے نال کجھ نرمی دا سلوک کرے تے اوس نوں اعتبار نہیں آوندا۔

قطرہ قطرہ دریا بن دا اے

ویکھو: پھوئیں پھوئیں تلا بھر جاندا اے

ذرّہ ذرّہ مل کے کائنات بنی اے، قطرہ قطرہ مل کے سمندر بن جاندا اے۔ چیز تھوڑی توں ای بوہتی ہوندی اے پیسہ پیسہ اکٹھا کرن لگو تے سینکڑے، ہزاراں تے لکھاں کٹھے ہو سکدے نیں۔

قول ہارن جواناں دا کم نہیں

جوان مرد اپنے وعدے دا پکا ہوندا اے۔ جیہڑا وعدے دا پاس نہیں کردا اوہ مرد نہیں اکھوا سکدا۔

قولاں دے بدھے زمین آسمان کھڑے نیں

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جے ایس دنیا توں وعدہ قول اقرار ختم ہو جائے تے دنیا تباہ ہو جائے۔

قوم دا نک موم دا نہیں ہوندا

موم دے نک توں مراد ہوندا اے کہ کسے چیز دی اپنی مرضی کوئی نہیں اوس نوں کوئی جس پاسے مرضی موڑ لئے۔ اکھان وچ ایس حقیقت دا اظہار اے کہ جدوں کوئی گروہ قوم دا درجہ حاصل کر لئے تے پھیر کوئی دوجا اوس نوں اپنی مرضی نال ڈنگراں وانگوں ہِک نہیں سکدا اوس قوم کول اپنی مرضی، اپنی اَنکھ تے آزادی قائم رکھن دا عزم ہوندا اے۔

ک

کابل دا سر دا فیروزپور دا گردا

کابل دا سر دا مشہور اے تے فیروز پور (مشرقی پنجاب) دی مٹی 'دھوڑ'۔

کابل دے جمیاں نوں نت مہماں

مصیبتاں تے آکھیائیاں جھلن والے بندیاں نے ہر ویلے مصیبتاں تے اوکھیائیاں

Dr.Shahbaz Malik

جھلن لئی تیار رہنا ہوندا اے۔

کاٹھ دی بلی میاؤں کون کرے؟

اجیہا بندہ جیہڑا اوس حیثیت دا اہل نہ ہووے او ہنوں اوہ حیثیت دے دتی جاوے تے اوہ اوس حیثیت دے مطابق اپنے آپ نوں پورا نہ اُتار سکے تاں آکھیدا اے۔

کاٹھ دی تلوار کاٹ نہیں کردی

لکڑی دی تلوار کھدی نہیں پر نقصان تے اپڑ اسکدی اے مطلب اے کمزور وی کجھ نہ کجھ نقصان اپڑا سکدا اے۔ پھوکیاں بڑھکاں لئی وی آکھیدا اے۔

کاٹھ دی کنی مُڑ مُڑ نہیں چڑھدی

اِک بندہ اِک واری ای دھوکھا کھا سکدا اے۔

شمس و قمر دی روشنی مات ہوندی
گھٹا جدوں کالی تیرہ تار چڑھدی
کہیا کسے دانا نے خوب شرم
ہانڈی کاٹھ دی نہیں بار بار چڑھدی (عزیز خاں شرم)

کاٹھ دی کُنی نت بھتکنی

کوئی کم غیر معیاری طریقے نال کیتا جاوے تے کدی توڑ نہیں چڑھدا (بھتکنی اوس ہانڈی نوں کہندے نیں جیہڑی نکے نال چاڑھدے نیں ایہہ کھان والی گھٹ ای ہوندی اے)

کاٹھی تے کاٹھی مریجے آخر جھج پیندی اے

لکڑی تے لکڑی ماریئے آخر ٹٹ جاندی اے یعنی سختی بھانویں تھوڑی کردتاں وی نقصان تے ہوندا اے۔

کاج وہانا تے جانجیاں دامنہ کملانا

خوشی دے لمحیاں دے گزرن مگروں ہر کسے نوں اوہ لمحے یاد رہ جاندے نیں تے افسوس ہوندا اے کہ کاش اوہ جاری رہندے۔

کارا آوے لارا نہ آوے

ایسے بندے نال واہ پے جیہڑا کم کرن والا ہووے لارا لپا لان والا نہ ہووے۔

کاریگروں دو بلائیں پیٹوں بھکھا تے قرضائیں

دستکار دو چارا تنگ دست ای رہندا اے۔

کاسہ دیئیے واسہ نہ دیئیے

ورتن وہار وچ برتن بھانڈے دے دیئیے رہن نوں تھاں مروت وچ آ کے نہ دیوئیے، تجربے دی گل اے۔

کاغذ دی بیڑی اج ڈبی کہ کل

کسے اجیہی چیز دا سہارا لیا جاوے جس دے قائم رہن دا بھروسہ نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

کاغذ دی بیڑی باندر ملاح

ویکھو: ککھاں دی بیڑی تے باندر ملاح

اجیہا کم جیہدے لئی بڑی عقل تے احتیاط دی لوڑ ہووے کسے مُورکھ تے بے ہنرے بندے نوں سونپ دتا جاوے تاں کہندے نیں۔

کرو جہاد خدا دی خاطر موتوں مول نہ ڈرنا
اس کاغذ دی بیڑی کچرک پانی اُتے ترنا (محمد علی فائق)

کاغذ دی تلوار کاٹ نہیں کردی

پھوکیاں بڑھکاں تے دھمکیاں کجھ نہیں وگاڑ سکدیاں۔

کاغذ، گھوڑے، بکرے ساون ملن ادھار

ساون دے مہینے وچ کاغذ، گھوڑے تے بکرے دی طلب گھٹ جاندی اے ایس کر کے ایہہ ادھار وی مِل جاندے نیں۔

کاغذاں دی بیڑی اگ ملاح

ویکھو: کاغذاں دی بیڑی باندر ملاح

کوئی کم جدوں کسے ایسے بندے دے سپرد کردتا جائے جس نال اوہدے نقصان ہون دا یقین ہووے تاں آکھدے نیں۔

کاغذاں دے گھوڑے کدتک دَوڑے

پھوکی شان تے وکھاوے نال کم نہیں چل سکدا، ہمیش عمل تے چنگی کرنی نال ای کم پھبدا اے۔

کافی سووافی

کوئی چیز ودھ مقدار وچ مل جائے تے ودھ ای خرچ ہون لگ پے۔ تاں آکھیدا اے

کال ٹلے لہنے دار نہ ٹلے

قحط گزر جاندا اے قرض وصول کرن والا قرض وصول کر کے ای رہندا اے ایہدے کولوں بچیا نہیں جا سکدا۔

کال دا ماریا جگ ہاریا

قحط دے سامنے اِک فرد دی کیہ پوری وستوں دی پیش نہیں جاندی جویں کہندے نیں کال دے ہتھ کمان بڈھا بچے نہ جوان۔

کال دی بدھی نہ مردی بال دی بدھی مردی

آپ تے بندہ بھکھ وی کٹ کے صبر شکر کرلیندا اے پر اولاد دی تنگی تکلیف نہیں ویکھی جاندی۔

کال دی بدھی نہ منگیا تے بال دی بدھی منگیا

انسان آپ تے بھکھ جھل لیندا اے پر اپنے بالاں دی بھکھ برداشت نہیں ہوندی

کال دے ہتھ کمان بڈھا بچے نہ جوان

موت ہر کسے نوں آونی اے بڈھا ہووے یاں جوان ہووے۔

کال سب دے نال

ملک وچ کال پے جائے تے سب واسطے ہوندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

کال گزر ویندا اے کلّو نہیں ویندی

قحط (مصیبت) لنگھ جاندا اے اوہدے اثر چر تیکر باقی رہندے نیں۔

کال نکل جائے گا پر گل رہ جائے گی

ویلا نکل جاندا اے پر انساناں نال ایس ویلے وچ جو ورتن وِہار کیتا ہووے اوہ یاد رہندا اے، بھیڑے بندے نال گزارا کرنا آوکھا اے۔

کال نکل جائے گا کلیکھاں نہیں

بھیڑا زمانہ نکل جاندا اے پر بھیڑے بندے نال جے واہ پے جائے تے مشکل ای چھٹکارا ہوندا اے۔

کالا اکھر بھینس برابر

لکھے ہوئے حرف دی بڑی اہمیت ہوندی اے۔

کالا باہمن گورا چوہڑا دوناں کولوں بھلا نہیں ہوندا

عام تجربے دی گل اے سیانیاں نے ویکھ ورت کے گل بنائی اے۔

کالا رنگ رتیاں وِکے، گورے رنگ دی نیلامی بولے

بعض ویلے کالا رنگ اینا قیمتی ہو جاندا اے کہ رتیاں دے حساب نال وِکدا اے جدوں کہ سفید رنگ نوں نیلامی کر کے ویچنا پیندا اے یعنی سستا ہو جاندا اے۔ گل ایس دے اُلٹ وی ہو سکدی اے۔

کالی کُتی لال پہنچے

ویکھو: ٹاٹ دی جُلّی ریشم دا بخیہ

بے جوڑ، جوڑ جوڑنا۔

کالی ککڑی وی دھولے آنڈے دیندی اے

قدرت نے جو قانون بنایا اے اوہ بدل نہیں سکدا، ساوے بندے کولوں چنگیائی ای ہوندی اے۔ کالی مرغی وی چٹے آنڈے دیندی اے۔

کالی گھٹا ڈراؤنی دھولی وسن ہار

کالی گھٹا صرف ڈراؤنی ہوندی اے چٹی کھلی ہوئی وسدی اے۔

کالھی اَگے ٹوئے تے ڈِگ ڈِگ موئے

ویکھو: کالھی دی کہانی ادھا تیل ادھا پانی

جدوں باہرا چھیتی کم کرن نال اکثر کم خراب ای ہوندا اے۔

میں وکھلاواں کل نمونے جلدی مول نہ کرنا
کالھاں اَگے ٹوئے ہوندے صبراں دا لڑ پھڑنا (محمد علی فائق)

کالھی دی کہانی اَدھا تیل تے اَدھا پانی

ویکھو: کالھی اگے ٹوئے تے ڈِگ ڈِگ موئے

جلدی کیتا کم غیر معیاری ہوندا اے۔

کالھیاں نوں جھولی وچ تے مینوں ٹِک وچ

جدوں کوئی بندہ کالھیاں نالوں وی کالھی وکھاندا اے تاں کہندے نیں۔

کالے کالے وینگنو کالے کالے رین، جیسا سالا ویکھیا تیسی سالے دی بھین

کالے کالے بتوں کالی رات وانگ ہوندے نیں جیویں دا سالا اے اوہدی بھین وی اُنج دی ہووے گی، جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ سالا کالا اے تے ووہٹی وی کالی ہووے گی تاں آکھدے نیں۔

کالے کدی نہ ہوون بگے بھانویں سو من صابن لگے

بھیڑی عادت چھیتی کیتیاں نہیں جاندی۔

کالے کرماں والے گورے گونہہ دے بورے

عام کر کے ایہہ اکھان کالے رنگ دے بندیاں دے گورے نہ ہون بارے مایوسی نوں دور کرن لئی ورتدے نیں، اُنج پنجابی معاشرے وچ کالا رنگ قسمت والا گنیا جاندا اے۔

کالیاں توں جد بگے آئے موت نشانی آئی

بندے دی عمر بارے گویڑ اے کہ جدوں بندے دے وال، کالیوں چٹے ہو جان تے موت دے نیڑے اپڑ جاندا اے (اُنج تے موت واسطے کالے یاں بگے دا کوئی معیار نہیں کسے ویلے وی آ سکدی اے)۔

کالیاں پچھّاں نوں روناایں، ایتھے کلغیاں والے نہ رہے

جدوں دوجے دے وڈے نقصان دے سامنے اپنے چھوٹے نقصان نوں اہمیت دتی جائے تاں آکھیدا اے۔

پچھوکڑ: کسے بندے دا پُتر مر گیا اوہ رنگ دا کالا سی، اوہ اوہنوں روندا پیا سی کہ اک عورت آئی کجھ دن پہلاں اوہدا کلغی والا ککڑ مر گیا سی پُتر نوں روندیاں ویکھ کے اوہ وی وین کرنی لگ پئی وچ کہندی کہ توں کالے چم والے پُتر نوں روناایں ایتھے بڑے بڑے کلغیاں والے (یعنی ککڑ) مر گئے ایہہ گل مشہور ہو کے اکھان بن گئی۔

کالیاں نال وِگڑی آئے دھولیاں نال سنوارے

جوانی وچ بد، راہ ہویا اے تے بڈھیپے وچ سدھے راہ تے آون دی کوشش کر رہیا اے، ایہہ ممکن اے جے بندہ کوشش کرے۔

کاما اپنی روٹی دا حقدار اے

کم کرن والے دی روٹی دا ذمہ مالک تے ہوندا اے تے اوہ ایہدا حق رکھدا اے

کامے لڑن بختاور دے، بلد لڑن کم بخت دے

جس مالک دے کم کرن والے آپو وچ لڑن، ایس پھُٹ دا فائدہ مالک نوں اپڑدا اے تے جس مالک دے بلد آپو وچ لڑن ڈیہہ پین اوس نوں نقصان اپڑدا اے کہ جے کِسے بلد دا سنگ ٹُٹ گیا یاں سٹ لگ گئی تاں نقصان مالک دا بلد دا کیہ نقصان اے۔

کاں وی اُڈدا اے تے کاں کاں کردا اے (یاں) کاں بولے تے پے گئے رولے

قوم تے برادری دی اہمیت نوں اُجاگر کیتا گیا اے کہ کاں بولدا اے تے کاں

Dr Shahbaz Malik

کاں کر کے رولا پا کے سارے کانواں نوں اکٹھیاں کر لیندا اے' اک جانور ہو کے کانواں وچ اپنا اتفاق اے تے انسان ایس توں سبق نہیں سکھدا۔

کاں دی ریجھ گلیلے تے

اجیہا کم کرن دا چاء کرنا جس وچ نقصان ہووے' کاں تے گلیلے کولوں جاندا اے جے جیہڑا کاں گلیلے نوں کھان دی ریجھ رکھے گا ظاہر اے ماریا جائے گا۔

کاں' کراڑ' کُتا داؤ ساہ نہ کھائیے سُتے دا

کاں' کراڑ تے کُتا اوس ویلے جھٹ نقصان اپڑاندے نیں جدوں بندہ ذرا کو ویسلا ہووے۔

کاں گئے ہنساں دی ٹور سکھن' اپنی وی ونجا آئے (یاں) کاں گئے ہنساں دی بولی سکھن اپنی وی بھُل گئے

جدوں کوئی بندہ اپنی انفرادیت نوں چھڈ کے دوجے دی ریس کرن لگ پئے تے ریس وی نہ ہو سکے تے اپنی انفرادیت وی گوا بیٹھے تاں کہندے نیں۔

کانا کانا آکھیے تے کانا پوے بنج' ہولی ہولی پچھیے تیری کیکر بجی اکھ (یاں) کانے نوں منہ تے کانا نہیں کہی دا۔

جس بندے وچ کوئی عیب یاں کوجھ ہووے اوس بارے اوہدے کولوں منہ پھٹ ہو کے نہیں پچھنا چاہیدا۔ سگوں جے پچھنا ای ہووے تے طریقے نال پچھے۔

کانا کنا وے تے لنڈا لنڈا وے

اپنی گھاٹ بندے نوں گھر بہہ جاندی اے جدوں کوئی ایویں ای کسے گل نوں اپنے ول لے جاوے کہ دوجے نے اوس دی گھاٹ یاں کمزوری دی گل کیتی اے تاں آکھیدا اے جویں چور دی داہڑی وچ تیلا۔

کانا مینوں بھاوے نہ تے کانے بن چین آوے نہ

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا اک پاسے تے کسے نوں پسند نہ کرے تے نال ای اوس توں بنا رہ وی نہ سکے۔

کانواں داناں بدنام گیرے سنج کریندے

گیرے: فاختاواں' سنج: اُجاڑ

کانواں دا تے اینویں ناں بدنام اے فاختاواں فصل دا اُجاڑا کر دیاں نیں بد نالوں بدنام بُرا تاں کہندے نیں۔

کانواں دے آکھے ڈھگے نہیں مر جاندے

ویر ودھ رکھن والے بندیاں دے بُرا چاہن نال بُرا نہیں ہو جاندا۔

ہاتھی نہیں قصور دا قلعہ ڈھائے شیر کھیاں نوں نہیں ماردے نیں
کہے کانواں دے ڈھور نہ کدی مردے شیر بھویاں توں نہیں ہاردے نیں
(وارث شاہ)

کانواں دے بچے کدی ہنس نہیں ہوندے

کاں' کالا ہوندا اے جدوں کہ ہنس چٹا' ایس کر کے کانواں دے بچے کاں ای ہوندے نیں کالے ای ہوندے نیں کاں جے ہنس بنن دی کوشش کرے تے ایہہ ممکن نہیں۔

کانواں دے گھر ٹاہلیاں تے ڈیرے منگو وال

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جس دا تھاں ٹکانہ کوئی نہ ہووے کدی کتے کدی کتے جس بندے بارے ایہہ پتہ نہ ہووے کہ اوہ ایس ویلے فلانی تھاں ہووے گا اوس بارے آکھیدا اے۔

کانواں کولوں ڈھول وجاؤنے بھوتاں کولوں مراداں

ایسے بندے کولوں فائدے دی آس رکھنا جس توں فائدہ ناممکن ہووے تاں آکھیدا اے۔

کانی اکھ نہ رہندی گجھی

عیب چھپ نہیں سکدا۔

کانی کجل تے پالیا ٹمکائے تے تاں جانیے

کجل اکھاں نوں شنگارن واسطے پایا جاندا اے اک اکھ والی نے جے کجل پا لیا تے اوہ اک کجلائی اکھ ٹمکائے مٹکائے یعنی اوہنوں ایس طریقے نال جھپکے کہ سوہنی لگے اوہ انج کر نہیں سکدی' مطلب اے کہ پا تے سب لیندیاں نیں پر مٹکاؤنا کسے کسے نوں آوندا اے۔

کانی گڑی تے زہر دی پڑی

دھیاں تے اُنج ای مشرق وچ ماپیاں اُتے بھار سمجھیاں جاندیاں نیں اوہناں وچوں جے کوئی وچاری اکھوں کانی ہووے تے کیوں جے اوہدا ویاہیا جانا مشکل ہوندا اے ایس لئی اوہ ماپیاں واسطے زہر دی پڑی ہوندی اے۔

کانی ککڑی خش خش دا چوگا

اِک تے لگیے ای اوہنوں گھٹ دسدا اے دوجے چوغہ بریک پا دتا گیا اے کسے کمزور بندے نوں جدوں کوئی اوہدی طاقت توں ودھ وخت پے جائے تاں کہندے نیں یاں اودوں کہندے نیں جدوں کوئی بندہ اپنے ہت توں باہرا کم کرن دی کوشش کرے۔

کانی نوں کان سجھے

ویکھو: چور دی داڑھی وچ ککھ

مجرم نوں اپنا جُرم سجھدا اے۔

کانے دی اِک رگ وکھ ہوندی اے

گل بنی ہوئی اے کہ کانے دی شرارت والی رگ وکھری ہوندی اے جدوں اِک اکھے بندے دی مرضی دوجیاں کولوں وکھا ای دسے تاں کہندے نیں۔

کانے نوں کانا گھر وبدا اے

ویکھو: سلیہار نوں سلیہار نہیں بھوندی۔

اِکو منصب' پیشے دے بندے اک دوجے دے خلاف ہوندے نیں۔

Dr.Shahbaz Malik

کاوڑ ڈاڈھے اُتے اصلوں آؤندی نہیں ہینے اُتے ترے واری آؤندی اے

ویکھو: تگڑے اگے بول نہ سگاں مارے تے گھڑم

آپ توں طاقت ور بندے اُتے غصہ نہیں آؤندا جدوں کہ اپنے توں کمزور تے بوہتا غصہ آؤندا اے۔

کاؤنی نوں کاؤں پیارا، راؤنی نوں راؤں پیارا

حیاتی دا ساتھی ہر کسے نوں پیارا ہوندا اے۔

کاہن، ساہن تے پہلوان تنے مال بگانا کھان

نجومی (راول) سنڈھا تے پہلوان دیس پنجاب دی پرانی رہتل وچ چودھریاں راجیاں دے گھر ہوندے سن۔ سنڈھا پنڈ وچ مجھاں واسطے رکھیا جاندا سی جیہڑا دوجیاں دے مال تے پلدا سی۔ تجربے دیاں گلاں نیں۔

کاہو کوئی کاٹھ نہیں گجر کوئی راٹھ نہیں

کھودی لکڑی نکھد تے گجر بیت ونتا نہیں عام تجربے مگروں سیانیاں ایہہ کاڈھ کڈھی اے بھانویں انسان نے اپنی انفرادی ترقی نال ذاتاں دیاں ایہناں چیزاں نوں کسے حد توڑی اپنے گلوں لاہ سٹیا اے پر پھیر وی ایہہ گلاں اجتماعی پکھوں نیں۔

کاہے ساہے جے آپ نہ ویاہے

فائدہ تے اوسے چیز دا اے جیہڑا آپنے آپ نوں میسر ہووے۔

کبر نوں زوال اے

ویکھو: ہنکار دا سر نیواں ہوندا اے (یاں) ہنکاریا سو ماریا (یاں) غرور دا سر نیواں

غرور کرن والا بندہ ہمیش ناکام ہوندا اے ایس لئی کہ اللہ تعالیٰ نوں غرور بالکل پسند نہیں تے غرور، ہنکار تے کبر کرن والا بندہ برباد ہوندا اے۔

کُبّے نوں لت کاری

کسے نوں کوئی اپنے ولوں تے نقصان اپڑائے پر اوہنوں نقصان دی تھاں فائدہ ہو جائے تاں آکھدے نیں۔ کُبّے بندے نوں کسے غصے نال کُب تے لت ماری اوہدا کُب نکل گیا۔ نقصان دی تھاں اوہدا فائدہ ہو گیا۔

کبیرا تیری جھونپڑی گل کٹیاں دے پاس کرن گے سو بھرن گے توں کیوں بھیوں اُداس

کسے اک بندے دے گناہ کسے دُوجے بندے نوں نہیں ملن گے، جیہڑا کرے گا اوہوای بھرے گا۔

کپاہ چوں کُتا لنگھ کے دوہرا سوا لئے گا؟

کوئی معمولی بندہ کسے وڈے کم وچ حصہ لیندا اوہدے کولوں پورا پورا لابھ نہ چکے تاں آکھیدا اے۔ کسے بے شعور بندے نوں چنگے حالات وی میسر آ جان تے اوہ اوہناں کولوں کوئی فائدہ نہیں لیندا۔

چارے پہلو کوئی سوچ کے سمجھ کے تے پھیر ایس مثال نوں کہہ گیا اے

کُتا لنگھیا کھیت کپاہ وچوں شرم دوہرا اُنا کے لے گیا اے؟ (عزیز خاں شرم)

کپاہ دی پھٹی جتھے دھری اوتھے لٹی

چنگی چیز دا ہر کوئی چاہوان ہوندا اے ایس کر کے اوہدی حفاظت کرنی چاہیدی اے۔

کپاہ نہ گوڈی دو پتی تے توں کیہ لوڑن آئی کوپتی

کپاہ نوں گوڈی نہ دتی جاوے تے فصل تھوڑی ہوندی اے۔

کپتا پتر مویا چنگا

اولاد بھیڑی ہووے تے ماپیاں نوں بڑا خوار کردی اے تے نہ ہووے تے صبر آ جاندا اے۔ حیاتی تے امن چین نال گزردی اے پر کپتی اولاد دی کھنامی ای انسان دی زندگی اجیرن کر دیندی اے۔

کپتی دی پریت تے مرن دی ریت

بھیڑے بندے دی یاری خوار کردی اے نقصان اپڑاندی اے۔

کپتی دا بولیا، ستی دا تولیا، کدی نہ ہووے پورا

دھوکھے باز دا وعدہ تے بے ایمان تولے دا تول کدی پورا نہیں ہوندا۔

کپڑا آکھے توں میں نوں رکھ میں تینوں رکھساں

چنگے کپڑے پائیے تے عزت آدر ہوندی اے۔

کپّی وچ روڑ چھنکاوے انموڑ

بُرے طریقے نال بولن والے بندے بارے کہندے نیں جیہدی کوئی گل پلے نہ پئے، گپاں مارن والے بارے وی کہندے نیں جدوں کوئی ایہو جیہا کم کری جاوے جیہڑا کسے نوں نہ دسنا ہووے تے موڑیاں نہ مُڑے تاں وی کہندے نیں۔

کُپّے وچ گنگکاں ہوکا دراکھدا

کُپّے وچ گنگکاں نیں تے آواز سوگی (کشش) د ے رہیا اے۔ دغا باز تے فریب کار بارے آکھدے نیں۔

کُتا بولدا چنگا ڈھاڑوی بولدا مندا

کتا بولے تے چور ڈاکو بارے لوک ہوشیار ہو جاندے نیں جدوں کہ چور ڈاکو بولے تے پھڑیا جاندا اے۔

کُتا بھونکدا چنگا، دھڑوئی بولدا چنگا

کُتا بھونکے گا تے چوراں ڈاکوواں توں خبردار رکھے گا۔ تولن والا بولے گا تے تولن لکیاں دھارناں دا پتہ لگدا رہے گا جے اوہ نہ بولے تے تولی جان والی چیز دے وزن دا پتہ کیویں لگے؟

کُتا بھونکے وڈھ کھائے، آدمی بھونکے کجھ نہ وگڑے

کُتا بھونکدا اے تے نال وڈھدا اے بندہ بکواس کرے تے بندے دا جسمانی طور تے کجھ نہیں وگڑدا جے اوس نوں ایہہ سمجھ کے سُن دے رہیئے کہ بندہ بھونک رہیا اے۔

کُتا راج بہالیئے تے چکی چٹن جا

ویکھو: اونٹھ جے کنکوں موڑیئے تے وت کنکے جائے، کُتا راج بہالئے تے چکی

Dr. Shahbaz Malik

چٹن جائے۔

کمینی خصلت دا بندہ بھانویں کنی چنگی کُرسی تے جا بہے اوہ اپنی کمینگی توں باز نہیں آئے گا۔

؎ بوند پانی دی ٹپن لگی جھاکا سارا لاہیا
کُتا راج بہا لیا جس دم چکی چٹن آیا (محمد علی فائق)

کُتا روٹی لے گیا روح وڈیاں دی (یاں) کُتا روٹی لے گیا تیرے نِمت

نکمّی تے بے کار چیز دے کے کسے سر احسان چڑھایا جائے تاں آکھدے نیں۔

کُتا سو جو بھین گھر بھائی، کُتا سو جو سوہرے جوائی، کُتا سو جو کُتا پالے، کتا سو جو نانے ہالے، اک کتا ہور وی ویکھو، سوہرا رہوے جوائی کول، اِک کُتا ہور وی بھونکے جیوندیاں دھن پُتراں نوں سونپے

کُتے نوں ساڈے معاشرے وچ بھیڑا سمجھیا جاندا اے۔ کُتا پالن والا وی بھیڑا تے اوہ بندا وی بھیڑا جیہڑا اپنی زندگی وچ دولت پتراں نوں دے دیوے، مطلب اے اوہدی حیاتی کُتیاں وانگ ہو جاندی اے۔

کُتا سو جو کتا پالے، کتا سو جو نانے ہالے، کتا سو جو بھین گھر بھائی، کتا سو جو سوہرے گھر جوائی، وڈا کتا سوای بھال سوہرا پھرے جوائی نال

کُتا پالن والے، نانکیاں گھر دوہترے نوں، بھین گھر بھائی نوں، سوہرے گھر جوائی نوں تے جوائی نال پھرن والے سوہرے نوں ساڈے معاشرے وچ بھیڑا سمجھیا جاندا اے تے اکھان وچ ایہناں نوں نندیاں ہویاں کتیاں دے برابر آکھیا گیا اے۔

کُتا ندی نہاوے کدی نہ ہووے پاک

ویکھو: سے صبوناں دے لگے کالے کدی نہ ہون بگے

جس بندے دے سدھرن یاں چنگیاں ہون دا سوال نہ پیدا ہوندا ہووے، اوس بارے کہندے نیں، اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے بھاویں کجھ وی کر لین اوہناں دا بھیڑ نہ جا سکے۔

کُتا ویکھے گا نہ بھونکے گا

ویکھو: نہ کُتا ویکھے نہ بھونکے۔

دشمن بندے کولوں کم بچا کے کرن دی پکی اے۔ جیہڑا کسے نوں کامیاب نہ ویکھ سکدا ہووے۔ نہ اوہ ویکھے گا نہ بکواس کرے گا۔

کُتا ویری کُتے دا تے مُلاں ویری مُلاں دا

ویکھو: سلیہار نوں سلیہار نہیں بھاوندی۔

اِکوّ پیشے دے بندے اک دوجے نوں ویکھ نہیں سُکھاندے ایہناں وچ رقابت دا مادہ موجود ہوندا اے۔

؎ کُتے دا اے کُتا ویری لوک ایہو آکھدے نیں
آوندے جاوندے کُتیاں نوں کُتا ہوئے تاڑدا (محمد رمضان ہمدم)

کتا وی پوچھل پھیر کے بہندا اے

کسے نوں صفائی دی پکی کرن لئی آکھیا جاندا اے۔

کُتکُتاری اوتھوں تیکر جتھوں تیکر ہاسا آوے

ہر چیز دی اک حد ہوندی اے، تے ہر چیز دی زیادتی بھیڑی ہوندی اے، کُتکُتاری نال جتھوں تیکر تے ہاسا آوندا رہندا اے ٹھیک اے، پر حدوں ودھ کُتکُتاری ہاسے دی تھاں رون تے مجبور کر دیندی اے۔

کتدیاں وی کھانا تے وتدیاں وی کھانا

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑے ہر ویلے چُر دے، ہر ویلے کھاندے رہن۔

کتک برسے میگھلا پھلے پھرن گنوار

پنجاب دیس دی کھیتی باڑی تے موسم دے حساب نال تجربے دی گل اے کہ دیسی مہینے کتیں وچ بارش ہووے تے جاہل ای اے جیہڑا خوش ہووے گا کیوں جے ایس دا فصل نوں کوئی فائدہ نہیں ہوندا۔

کتک دی ڈالی، مگھر دی پالی، جے بیجیں پوہ تاں ہتھیں کھوہ

فصل بارے تجربے دی گل اے (دیس پنجاب دے موسم دے حوالے نال) کتیں وچ ڈالی ڈالی مگھر وچ پالو پال تے بیجیں پوہ وچ تے فصل نہیں ہوندی ہتھاں نال کھوہنی پیندی اے۔

کتک ڈھونڈے میگھلا بھلی پھرے گنوار

دیسی مہینے کتیں وچ بارش نہیں ہوندی جیہڑا منگدا اے اوہ بھلدا اے گنوار تے جھلا اے۔

کتن بیٹھی دیوا بالے، دن گوایا پھِر آل دوآلے

بے سلیقہ تے کچجی رن بارے آکھیا جاندا اے جیہڑی سارا دن تے آوارہ گردی کردی رہی رات پئی تے دیوا بال کے چرخہ کتن لگ پئی۔

کتن کوں روح نہیں چرخے کوں ڈوس

ویکھو: نچ نہ جانے ویہڑے سر دوس (یاں) ٹرسکاں نہ تے پھٹے منہ گوڈیاں دا

کسے کم نوں کرن تے جی اپنا نہ کرنا تے بہانہ بنان دا چارہ کرنا۔ تاں کہندے نیں

کتوں دی لیر کتوں دا پراندا، جوڑا کیہ موڑ مُڑاندا

ایہدروں اوہدروں چیزاں لے کے اپنی شان بنان والے بندے بارے ویکھن والے آکھدے نیں

کُتی تے مر گئی اے پر جے ہوندی تے تیرے پیو نوں وی نہ دیندا

جدوں ایہہ کہنا ہووے کہ بھاویں میرے وچ تیرا کم کرن دی طاقت ہے یاں نہیں، میں تیرا کم اُکّا نہیں کرنا۔

کُتی گوہلاں کھان گئی اُتوں واء نہ وگّی پچھوں روٹی دا ویلا کھُنج گیا

لالچی بندیاں بارے آکھیدا اے جیہڑے بوہتے فائدے نوں حاصل کردیاں کردیاں تھوڑے فائدے توں وی جاندے نیں۔

Dr Shahbaz Malik

ُکتے باجھ سوت نہیں، رَل ملیاں باجھ بھرا نہیں

ویکھو: راہ پیا جانے یا واہ پیا جانے

سوتر نوں جتّاں چر کت کے نہ ویکھیا جاوے اوہدے چنگ مندا دا پتہ نہیں لگدا۔ انج ساک مِلدیاں ذے ہوندے نیں۔ بھرا اوہ اے جیہڑا رَل مِل رہے تے دوست سجن اوہ اے جیہڑا کسے معاملے وچ ساتھ دیوے۔

ُکتے بھونکدے ای رہندے نیں (یاں) ُکتے بھونکدے رہندے نیں تے قافلے چلدے رہندے نیں (یاں) ُکتے بھونکدے رہندے نیں ہاتھی (راہی) لنگھ جاندے نیں

بھیڑے بندے، سڑن والے بندے گلاں کردے تے سڑدے رہندے نیں تے چنگے بندے ایہناں دی پرواہ نہیں کردے۔

ُکتے بھونکن تے چن نوں کیہ؟

نیچ آدمی جے کسے اُچے تے چنگے ظرف دے بندے دی نندیا کرے، تے چنگے تے وڈّے بندے دا کجھ نہیں وگڑدا

ُکتے دی پوچھل ونجلی وچ باراں ورھے پائی رکھی مُڑ کڈھی تے ونگی دی ونگی

ویکھو: ُکتے سندی پوچھلی کدے نہ سِدھی ہووے، (یاں) کال سکھال سے نال تے بھیڑی عادت دے نال۔

جدوں ایہہ دسنا ہووے بھیڑی عادت بندے وچوں گھٹ ای نکلدی اے، تاں آکھدے نیں۔

کفر ایہناں دی فطرت اوسے اندر رنگے
ُکتے دی پوچھل دے وانگوں ایہہ ڈنگے دے ڈنگے (محمد علی فائق)

ُکتے دی قبر تے مشرودا اُچھاڑ

ویکھو: سُوراں نوں کھوراں

کسے غیر اہم چیزیاں بندے نوں اینویں اہمیت پئی دینی، نالی دی اٹ چبارے پئی لانی۔

ُکتے دی موت آئے تے مسیتے چڑھ کے موتر دا اے

ویکھو: سپ دی موت آوندی اے تے راہ وچ بہندا اے۔

جدوں کسے بھیڑے بندے دی شامت آوندی اے تاں اوہ وڈیرے چنگے بندے نوں ستان دی غلطی کردا اے۔

ُکتے دے کتورے کوئی چِٹے کوئی بُورے

کسے نکھد بندے دی اولاد دی اگوں رنگ رنگ دی ہووے تاں آکھدے نیں۔

ُکتے سندی وی پوچھلی کدی نہ سدھی ہوئے

ویکھو: ُکتے دی پوچھل ونجلی وچ باراں سال پائی رکھی مڑ کڈھی تے ونگی دی ونگی (یاں) کال سکھاں سے نال تے بھیڑی عادت دے نال۔

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بھیڑی عادت بندے وچوں گھٹ ای نکلدی اے تاں آکھیدا اے۔

ُکتے کولوں نہ ڈرو، ُکتے دی کتائی کولوں ڈرو

بُرے دی بُرائی، ای نقصان اپڑاندی اے۔

ُکتے کھان جلیبیاں پروٹ بھکھے

چنگے بندے دُکھ بھوگن، تے مندے عیشاں کرن تاں کہندے نیں۔

ُکتے کھڑی چھاننی، کس موڑ کے آننی

کوئی چوٹا، شوہدا بندہ کوئی چیز منگ کے لے جائے تے اوہ واپس نہیں کردا۔

ُکتے نال لاڈ کرو تے اگوں منہ چٹن لگ پیندا اے

جے کسے کم ظرف نال بے تکلف ہو جاؤ تے اوہ سر تے چڑھ جاندا اے تے بدتمیزی تے اُتر آوندا اے، گھٹیا بندے نال بے تکلف نہ ہون دی مت اے۔

ُکتے نوں کھیر نہیں پچدی (یاں) ُکتے نوں گھیو نہیں پچدا

ہوچھے بندے نوں جے رزق جُڑ جائے، اوہ پھٹ جاندا اے اوہنوں پچیا نہیں سکدا۔

بے شک توں سوہنا ایں ایس جگ کولوں مِلدی کتے نہیں تیری نظیر یارا
توں جواساں بے کساں تے ظلم کرنا ایں پھڑ کے ظلم دی ہتھ شمشیر یارا
تیرے وس دی ایہہ تاں گل ناہیں نہیں کجھ ایس وچ تیری تقصیر یارا
ایہہ تے دنیا دی ہے اکھوت ناصر نہیں کتیاں نوں پچدی کھیر یارا
(حکیم ناصر)

کُتیا تے لے دوڑی

جلد باز بندے بارے آکھیدا اے، اُردو وچ، کاتا اور لے دوڑی، اے چیز مکمل ہون توں مگروں اوس نوں تسلی نال ویکھ چاکھ لینا چاہیدا اے تاں جے اوہدے وچ کوئی نقص نہ رہ جائے۔

کُتیا تیرا نہیں تیرے سائیں دا منہ ماردا اے

جدوں کسے دا لحاظ کسے اوس نال تعلق رکھدے بندے وجھوں کیتا جاوے تاں آکھیدا اے۔

کتیں جٹ نوں پئی بیائی، موئی ماں بھڑولے پائی

دیسی مہینہ کتیں پنجاب وچ فصل دی بیائی دا مہینہ ہوندا اے۔ اکھان وچ دسیا گیا اے کہ ایس مہینے وچ زمیندار ایڈا رُجھیا ہویا ہوندا اے کہ موئی ماں نوں بھڑولے پا دیندا اے کہ ویہلا ہو کے دباں گا۔ کاشت کار دے بیائی ویلے رُجھیاں ہون بارے آکھدے نیں۔

کُتیاں بھونکنا، ہواواں وگنا تے چتاں دا کیہ وگڑدا اے؟

چن نے تے اپنے ویلے نال نکلنا ہوندا اے بھانویں ُکتے بھونکدے نیں ہنیریاں یاں ہواواں چلدیاں نیں، مطلب اے کہ اوہ بندے جیہڑے پکے تے سچے دل نال کسے کم نوں کر رہے ہوندے نیں اوہناں دے راہ وچ بھاویں کِنّے ای روڑے

Dr. Shahbaz Malik

اٹکائے جان اوہ اپنے مقصد تے کم وَل روان رہن ایہناں بارے کہندے نیں۔

کُتیاں دے لنگھیاں دریا پلیت نہیں ہوندے

وڈیاں تے ساؤ بندیاں دی سوبھا نکے تے بکواسی بندیاں دے بکن نال نہیں گھٹدی۔

کتھ نہ کتھی نہ آوے توٹ

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ایہہ گل بیان توں باہرا اے اودوں آکھیدا اے۔

کتھے راجہ بھوج تے کتھے گنگو تیلی؟

چھوٹے تے وڈے دا امیر تے غریب دا، تگڑے تے ماڑے دا کیہ جوڑ اے؟

کتھے راوی، کتھے مغلاں جانا

راوی بہت دور اے ایتھے مُغلاں نے اپڑنا اے یعنی جدوں کسے لمی مہم یاں مشکل کم نوں کرن دے عزم دا اظہار کرنا ہووے تاں آکھیدا اے۔

کتا کِلّے دے زور تے اڑاندا اے

کوئی بندہ اپنے مضبوط پچھے پاروں ای آکڑدا اے۔

کتھے اگے گل کرو کتا کرے اگالی

مجھ اگے بین وجانا یاں بے وقوف بندے اگے دکھ سکھ پھولنا یاں اجیہی گل کرنا جس دا اوہدے تے کوئی اثر ای نہ ہووے۔

کٹے نوں متاں دے بھا نال کیہ؟

کھان پین نوں جس بندے نوں مفت لبھ جائے اوس نوں کیہ پئی اے کہ چیزاں دا بھا پچھدا پھرے کٹے نوں تے مجھ دے نال ای کھان پین نوں لبھ جاندا اے۔

کٹھ لوہے دی لٹھ

اتفاق تے ایکے وچ بڑی برکت اے، ایکا اک نہ مٹن والی طاقت ہوندی اے۔

کجل نہ مسواک تے کانی لدھا سوہاگ

جدوں کسے سوانی نوں اجیہا سوہاگ لبھے جس کول کجھ وی نہ ہووے تاں کہندے نیں یاں کانی بغیر ہار سنگار کیتیاں ووہٹی بن بیٹھے۔

کُجا رام رام کُجا ٹیں ٹیں؟

چنگے عمل دے سامنے مندا عمل بے وزنا، چنگی چیز دے مقابلے تے مندی چیز کیہ حیثیت رکھدی اے۔

کجے دا بھانڈا برکتیلا ہوندا اے

ڈھکیا ہویا برتن برکت والا ہوندا اے، کہندے نیں ڈھکی رِجے تے کوئی نہ بُجھے، بندے دا پردہ رہندا اے، بھرم قائم رہندا اے اپنے رازنوں راز ای رہن دتا جائے تے چنگا اے۔ پردہ داری دی اہمیت تے فائدے دا بیان اے۔

کُجھ بتاؤں تتے کُجھ لالہ جی تتے

ویکھو: بابا وی گرم تے بابے دیاں گولیاں وی گرم

گرم مزاج بندیاں بارے آکھیدا اے۔

کجھ چکی ڈِھلی کجھ آٹا گلا

ویکھو: کجھ سونا کھوٹا کجھ سنیارا کھوٹا

جدوں کم دے سلسلے وچ دوناں پاسے کسر ہووے تے کم درست نہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

کجھ دُھوں کجھ دیہوں کجھ تدھوں کجھ مینہوں

لڑائی دے بعد دونویں دھراں صلح صفائی لئی جڑ دیاں نیں تے اوتھے آپو اپنی زیادتی من دیاں ہویاں آکھدیاں نیں۔

کجھ دن رن دے کجھ دن دھن دے

عورت تے جوانی چند دِن ہوندی اے تے دولت وی ہمیشہ کول نہیں رہندی۔

کجھ سونا کھوٹا، کجھ سنیار کھوٹا

کسے وگاڑ وچ چیز تے چیز بنان والے دا برابر حصہ ہووے تاں آکھیدا اے۔

کجھ کمان جھکے کجھ گوشا

صلح صفائی تاں ای ہوسکدی اے کہ جے دونویں دھراں کجھ نرمی پیدا کرن۔

کجھ کنک گلی کجھ جندر ڈھلّی

کجھ کنک دابی گلا سی کجھ بیجن والی جندر ڈھلی سی ایس کر کے کنک چنگی نہ ہوئی مطلب اے کہ کجھ چکی ڈھلی کجھ آٹا گلا یاں کجھ سونا کھوٹا کجھ سنیار کھوٹا کم تے تاں ای درست ہو سکدا اے جے چیز تے کرن والا درست ہون۔

کجھ گیا پنجاونیں، کجھ گیا کتاونیں، گھر جا جھاتا پٹاونیں

کسے نوں ایہدر دیاں اوہدر دیاں مار کے ٹھگ لیا جاوے تاں آکھیدا اے۔

کجھ گُڑ ڈھلا کجھ بانیا ڈھلا (یاں) کجھ دانے گلے کجھ جندر ڈھلا

ویکھو: کجھ چکی ڈھلی کجھ آٹا گلا (یاں) کجھ سونا کھوٹا کجھ سنیارا کھوٹا

دو گھٹیا چیزاں یاں انجان بندیاں دے ملاپ نال کم نہ سورے تاں آکھدے نیں

کجھ نہ کیتی تھوکاں تریہاں، دانداں ہالیاں تے مینہاں

جدوں کسے کم نوں کامیاب کرن وچ پورا پورا زور لایا جاوے، سارے وسیلیاں کولوں فائدہ لیا جاوے تاں وی کامیابی نہ ہووے تاں آکھیدا اے

کجھ ہالی ڈھلا کجھ جوتر اڈھلا

آہلک دے مارے بندیاں بارے آکھیدا اے۔

کچ گھر ڑ حکیم تے جان دا کھو

ویکھو: نیم حکیم تے جان دا خطرہ

اجیہا حکیم جیہڑا انجان ہووے اوہدے کولوں دواء لینا جان دا خطرہ مُل لین والی گل ہوندی اے کہ کیہ پتہ کوئی اجیہی دوا نہ دے دیوے جیہدے نال آرام آون دی تھاں بیمار اگلے جہان اپڑ جائے۔

Dr. Shahbaz Malik

کچّا دل دا سچّا

سادہ بندہ، نا پختہ عمریاں شعور والا اک لحاظ نال سچّا ہوندا اے ایس لئی کہ اوہدا دل صاف ہوندا اے عام کر کے چھوٹے بال منہ تے سچ بول دیندے نیں سادہ لوک وی اک لحاظ نال کچّے اکھواندے نیں اوہ دل دے صاف ہوندے نیں۔

کچّا گھان نہ پھیسے پک آپے پھسے، بھائی نال نہ جھیڑئیے کر کھاجن جھے دشمن ہووے سوکوہ تے کول منجی دے دِسّے

پھوڑا کچا نہیں پھیہنا چاہیدا پک جائے تے آپے پھس جاندا اے۔ انج ای بھرا نال جھگڑا نہیں کرنا چاہیدا، صلح صفائی دے نال وَنڈ کرنی چاہیدی اے۔ انج ای دشمن نوں دُور نہیں سگوں اُکا اپنے کول سمجھنا چاہیدا اے تے اوہدا اُپا کرنا چاہیدا اے۔ دانش دیاں گلاں نیں۔

کچّی چھوہر، آٹا خراب

نا تجربہ کار بندہ کم خراب کر دا اے۔

کچّی رن کچ کماوے یار نوں کھڑی ہتھ نال بلاوے

بے طریقہ کڑی کچّے کم دا مظاہرہ کر دیاں کھلے بندیاں یار نوں ہتھ دا اشارہ کر کے بلا رہی اے یعنی غلط کم جدوں کوئی جاہل آدمی ایس طریقے نال کرے کہ اوہ اپنی غلطی نوں آپ نشر کر رہیا ہووے تاں آکھدے نیں۔

کچّے دا کچ نہ ہوندا سچ (یاں) کچّے دی کچّی نہ ہوندی سچّی

مورکھ، بے وقوف یاں اجیہا بندہ جیہڑا جو کم کر رہیا اے اوہ اوس نوں کرن وچ اجے کچا اے اوہ کم توڑ نہیں چڑھدا۔ مطلب اے اوہدا توڑ چڑھنا جھوٹھ جانوں۔

کچّے گھڑے نہیں تردے

نا پختہ سہارا کم نہیں آوندا بزدل سہارا نہیں بن سکدا۔

کچھّ تھلے قرآن نظر ڈھگے تے

اُتوں تے بڑا نیک پاک بن بن دِسّے پر وچوں بے ایمان ہووے تاں آکھدے نیں۔

کچھّ وچ چھری منہ تے رام رام

اجیہے چالاک تے میسنے بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا اتوں تے بڑا شریف بن بن ڈّسے پر وچوں اصلوں کھوٹا تے دکھ اپڑان والا ہووے

کُچھڑ چکیندا بُھنجے پیندا اے

اک بندے دی عزت کیتی جاوے تے اوہ اوس نوں اہمیت نہ دیوے، جیویں کہندے نیں کہ کھوتے نوں گھیو دیندے سن کہن لگا یار کنّ نہ مروڑ۔

پھر توں چھوڑ اوہناں دے تائیں نہ لا اڈیاں واہیں
جھولی وچوں ڈگے جیہڑا ڈگن دے اُس تائیں (محمد علی فائق)

کُچھڑ کُڑی شہر ڈھنڈورا

ویکھو: پُتر ڈھاکے ڈھنڈورا شہر وچ

چیز اپنے نیڑے پئی ہووے تے دور جا کے جا اوہنوں لبھیا جاوے، گھبرا کے گھر پئی چیز نوں باہر لبھدیاں پھرنا۔

قسمت جیہاں دی نت ہے ماردیندی ہوندا اوہناں دا انج حال یارا
کُچھڑ کڑی تے شہر ڈھنڈوڑے شہر پھردے آون پٹھے منظور خیال یارا
(منظور بٹ)

کچھی سونے دی پچھی

دریا نیڑے دی زمین سونے دی پچھی وانگر دی ہوندی اے۔

کچھے سوٹا تے ناں غریب داس

اجیہا بندہ جیہدی سوبھا تے چنگی ہووے پر اندروں اوہ کھوٹا ہووے داء تے رہندا ہووے اوس بارے آکھیدا اے۔

کد بابا مرے کد بیل ونڈیئے (یاں) کد باپ مرے کد باغ ونڈیئے

جدوں کوئی خود غرض اولاد اپنے فائدے تے لابھ لئی اپنے بزرگاں دی موت منگے اودوں آکھدے نیں

کدُ کدُ مچھلی بگلے نوں کھائے

کسے دی اصلوں ان ہونی گل دی نکھیڑی کرنی ہووے تاں آکھیدا اے۔

کدُن چھڈ تے چالے پو

ایہد را اوہدر دیاں گلاں چھڈ کے اصل کم کر۔

کدی بھٹ منگیاں دی پوریاں پئیاں نیں

ویکھو: منگتیاں کولوں منگنا لعنتیاں دا کم

جیہڑے خود منگتے ہون اوہدے کولوں منگن دا کدی فائدہ نہیں ہوندا، بندے دی لوڑ پوری کرن جوگے کولوں طلب کرن دا فائدہ ہوندا اے۔

کدی پگ بنّھاں کدی پٹکا، دُنیا چار دناں دا لٹکا

چار دناں دی حیاتی وچ کدی چنگی تے کدی مندی حالت وچ خوشی خوشائیں رہن دی مت اے۔

کدی تولہ کدی ماشا، اوہدی گل دا کیہ بھرواسہ

پل پل مگروں جس بندے دا سبھا بدل جائے اوہدی گل تے بھروسہ نہیں کرنا چاہیدا۔ کیہ پتہ کدوں کیہ ہو جاوے۔

کدی چاچے دیاں کدی بابے دیاں، (یاں) کدے تینڈیاں کدے مینڈیاں

آکو جیہیاں دو دھراں دی ٹکر وچ موقعہ ملن تے سر چڑھی واری لاہن دا جتن کرن تاں کہندے نیں۔

دُشمنوں تالئو داساں تائیں رب سر دیاں پائے جے جابے دیاں
ڈنڈی بے انصافی دی پھڑ رہے اداساں چاہڑ کے تکڑی دے چھابے دیاں
پانی چڑھ گیا جے خشکی لاہ اوگلاں کر کے تہانسے دے دابے دیاں
کوئی فکر نہیں ناصر نوں کیہ ہویا کدی چاچے دیاں کدی بابے دیاں (حکیم ناصر)

Dr. Shahbaz Malik

کدّی حسّے دی ٹنگ ونگی کدّی حسّے دی بانہہ ونگی

سدا ای بیماریاں مصیبتاں وچ پھاتھے بندے بارے کہندے نیں۔

کدی دن وڈے کدی راتاں

حیاتی وچ انسان لئی کدی سکھل ہوندا اے کدی آوکھ ہوندا اے۔

کدی ریتوں دیاں وی کہیں رسیاں وٹیاں' کدے جھلیاں دیاں وی کہیں کھاہدیاں کھٹیاں؟

جیویں ریت دی رسّی نہیں وٹی جاسکدی انج ای جھلیاں کولوں کمائی دی آس نہیں ہوندی' جھل ولّلہ بندہ کسے کم کار دا نہیں ہوندا

کدی زہر وی دواء ہو کے لگا اے؟

ہر چیز اپنی حیثیت موجب اثر کردی اے زہر تریاق نہیں تے تریاق زہر نہیں' کسے نوں کوئی نقصان اپڑایا جائے تے اُمید کیتی جائے کہ فائدہ اپڑے گا تاں آکھدے نیں

کدی ککڑی دی بانگ وی رواں ہوئی اے

ان ہونی بارے آکھدے نیں۔

کدی گھمیار کھوتے تے' کدی کھوتا گھمیار تے

سدا دن اِکو جیہے نہیں رہندے حالات بدلدیاں کوئی دیر نہیں لگدی۔

کدی نہ رجی ہاجراں پیو گھر اِکو دھی

اکلوتی دھی (ہاجراں) کدی وی پیو کولوں لیندیاں نہیں رجدی' کلّی دھی نوں حالانکہ ایہہ پتہ ہوندا اے کہ باپ دا سبھو کجھ اوہدا ای اے پھیر وی اوہ باپ کولوں لیندی ای رہندی اے لالچی بندیاں بارے آکھیدا اے' جیہڑے ہوندیاں سوندیاں لالچ کرن۔

کدی نیہوں لگے تے چن چڑھے وی گُجھے رہے نیں؟

ویکھو: پُت جمے تے چن چڑھے لُکے نہیں رہندے

اجیہی چیز جیہڑی لکایاں لُک نہ سکے اوس بارے کہندے نیں۔

کدے نہ کھُسرے رن چڑھن تے کدی نہ بولن بمب

اجیہے نکھد بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے ویلے سر دلیری نال میدان وچ نہ اترن۔

کڈھ کمادوں ماریوں گیوں گوہے گل

کوئی دشمن اپنے ویری دا نقصان کر دیوے تے اگوں اوہدا ہور نقصان ہوندا جائے تاں آکھیدا اے۔

کڈھ گالھ چپ وال' ہور امکی نالوں نال

دوجے نوں گالھ کڈی جائے تے لڑائی تے یقینی اے۔

کراڑ پھاتھا ای پورا تولے

ہندو بنیا اوس ویلے پورا تولدا اے جدوں کتے پھسیا ہووے تے اوس نوں پورا تولن تے مجبور کیتا جاوے' ہندو بنیا کاروبار وچ ہمیش ہیرا پھیری کردا اے ایہہ دس لئی آکھدے نیں۔

کراڑ ہو کے اُڑدا تولے ایہہ وی کوئی بھُل اے' دشمن ہو کے تھیوے اولے گھولے ایہہ کوئی بھُل اے' بیوہ پاوے سُوہے چولے ایہہ کوئی بھُل اے

کراڑ کدی ودھ نہیں تولدا' دشمن کدی واری صدقے نہیں جاندا تے بیوہ سُرخ کپڑے پا لئے تے بے نکاحی نہیں رہندی۔

کراڑی داناں وی کڈا ہیں غلام فاطمہ تھیا اے

ناممکن گل کیوں جے ہندو عورت اپنا ناں مسلماناں والا نہیں رکھ سکدی۔ دو متضاد چیزاں اک تھاں اکٹھیاں نہیں ہو سکدیاں۔

کراڑی نے منکا لبھا دھنی تے لٹکاوے

ہندو بنیئے دی رن نے موتی لبھا اوس نوں نمائش کرن لئی گل پان دی تھاں ڈھڈھ ننگا کر کے دھنی تے لمکا لیا' ہوچھے بندے نوں کوئی اپنی حیثیت توں ودھ شے مل جائے اوہ اوہدی نمائش کردا اے۔

کراں سِدھیاں ہون پُٹھیاں

جدوں قسمت ساتھ چھڈ دیوے تے بندہ کم درست طریقے نال کرے تاں وی توڑ نہیں چڑھدا۔

کر بھلا ہوئے بھلا انت بھلے دا بھلا

دوجے دا بھلا کیتا جائے تے اپنا وی رَب ولّوں بھلا ہوندا اے۔

کرتُمّے دی کاردِسّن دا سوہنا تے عملاں دا خراب

ظاہر دے چنگے تے عملاں دے خراب بندے نوں تربوز وانگر دے ای تمّے نال رُلا کے دسیا گیا اے۔

کر پرائیاں تے آون جائیاں (یاں) کر پرے نوں تے آوی گھرے نوں

کسے دی دھی بھین (اپنی نونہہ) نال مندا سلوک کیتا جاوے تے قدرت ولوں اپنی دھی بھین تے آن بیندا اے۔ کسے دا بُرا کیتا جاوے تے رب ولّوں اپنے اُگے آوندا اے۔

کر دا وی ڈر نہ کر دا وی ڈر

ہر ویلے رَب کولوں ڈرن دی پکی اے۔

کردے وی وِدّیا اے

علم یاں ہنر کوئی وی ہووے ایس دی مشق نہ کیتی جاوے تے ایہہ حاصل ہویا وی جاندا رہندا اے جیہڑا بندہ کوئی کم کردا رہے کردا رہے اوہی اوس کم وچ کمال حاصل کر سکدا اے۔

کر سیو نا نہ مرنا نہ جیونا

کاشتکاری (کرسانی) ودھیرا آوکھا کم اے نہ بندہ مردا اے نہ جیوندا اے۔

کر سیوہ تے کھا میوہ

خدمت کرن والے نوں ہمیشہ فائدہ ہوندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

کرکارنہ آوے ہار

جیہڑا بندہ حیاتی وچ کم کرن دی عادت پالیندا اے اوس نوں کدی تھوڑ نہیں آوندی۔ حیاتی وچ اوس نوں کدی ہار نہیں آوندی مشکل نہیں آوندی۔

کرلیا سوکام بھج لیا سو رام

جیہڑا کم کرلیا جاوے اوہو چنگا ہوندا اے انج ای رب دی عبادت کیتی جاوے تاں ای صحیح طور تے رب نوں منیا سمجھیا جاندا اے دونواں پاسے عمل دی پکی اے۔

کرم پھلن تاں سب پھلن بھیکھ ونج وہار

نصیب چنگے ہون تے منگن توں لے کے تے کاروبار تیکر سب وچ برکت پے جاندی اے۔

کرم دی ریکھا کون مٹاوے؟

قسمت دا لکھیا کون مٹا سکدا اے‘ جدوں کوشش دے باوجود وی ناکامی ہووے تاں کہندے نیں۔

کرم ہین جے جنجے جاوے‘ رُس بہے یاں مکھی کھاوے

نصیباں دا سڑیا بندہ کسے جنج تے وی چلا جاوے یاں تے کسے گلوں لڑ کے رُس جائے گا یاں کھانے وچ مکھی کھا کے الٹیاں کردا پھرے گا۔ مطلب اے بدنصیب بندے نوں ہر تھاں بدنصیبی ای پیش آوندی اے۔

کرم ہین جے کھیتی کرے سوکا پوے یاں بیل مرے

بدقسمت بندہ جیہڑے کم نوں ہتھ پاوے اوہ کم وگڑ جاندا اے۔ نصیب چنگے ہون تے بھجے موٹھ وی اُگ پیندے نیں۔

کرماں دا کوئی شریک نہیں

قسمت دے نال کوئی مقابلہ نہیں کر سکدا‘ چنگی قسمت والا بندہ اللہ ولوں فائدے وچ رہندا اے۔

کرماں دی گت نیاری

خبرے نصیباں وچ کیہ لکھیا اے؟

کرماں دی رتی چنگی تے عقل دا من کجھ نہ

قسمت دے سامنے عقل نوں ہینا دسیا گیا اے کئی عقل مند بندے بھکے مردے نیں تے کئی کوہجے مورکھ بندے عیشاں کردے نیں۔ قسمت پاروں‘ ایسے لئی کہندے نیں روپ رون تے قسمتاں کھان‘ کرماں دی رتی ایس کر کے چنگی اے کہ ایہہ کسے کھوہ نہیں لینی تے عقل دا من دا کوئی پتہ نہیں کہ آیا وی کھس جاوے۔

کرماں دیا بلیا‘ رِڈھی کھیر تے ہو گیا دلیا

کرم ہینے بندے نوں مخاطب کیتا گیا اے کہ بھیڑی قسمت پاروں چنگا کم وی بھیڑا نتیجہ لے کے سامنے آیا اے۔

کرماں نال ولّلی جھیڑے

جو کجھ قسمت وچ ہوندا اے اوہ مل جاندا اے۔ جیہڑا بندہ قسمت دے لکھے تے ایمان نہ رکھدے ہوئے آوگت بھج دوڑ پیا کرے اوہنوں مُورکھ آکھدے نیں۔

کرمزدوری کھا چُوری

اُدم تے محنت کرن والا ای رج کے کھاندا اے۔

پیسے والیاں دی لوک کرن سوبھا جیہڑے کرن مزدوری اوہ کھان چوری
پھریں کم توں جی چراوندا توں تینوں کیوں ہن درم دینا رچھدے
(مولا بخش کشتہ)

کرن دیاں سوراہواں نہ کرن دی اِکو

کسے دا کم کرنا ہووے تے ایہدے لئی سو قسم دے رستے لبھے جا سکدے نیں نہ کرنا ہووے اکو راہ ’انکار‘۔

گرن گراون آپے آون

جو کجھ وی ہوندا اے ربّ ولوں ہوندا اے‘ اوہو ربّ سوہنا سب کجھ کرن ہارا اے

کرنہ کرخداتوں ڈر

ہر آن تے ہر ویلے رب توں ڈرن لئی آکھیا گیا اے ہر آن ویلے رب توں ڈرنا چاہیدا اے۔

کرنی دا پھل ضرور مل دا اے

جیہڑا جس قسم دا عمل کردا اے اوہنوں اوہدا نتیجہ دنیا تے ای مل جاندا اے تے آخرت تے عملاں موجب سزایاں جزا تے مسلماناں دا ایمان اے‘ بھیڑا عمل کیتا جاوے تے ایہدی سزا دنیا تے ای مل جاندی اے۔

کرنی فقیری تے کہیں اداسی (یاں) کرنی فقیری کہیں دلگیری

درویشی وچ توکل‘ قناعت ضروری ہوندی اے۔

کرنی ککھ دی گل لکھ دی

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا گلاں بڑیاں کرے تے عمل تے کرتوت کوئی نہ ہووے۔

کرنی نہ کرتوت چل میرے پُوت

لوکاں نوں کرن دیاں نصیحتاں دینیاں تے آپ کجھ نہ کرنا۔

کرودھی نوں چین نہیں

ظالم آدمی نوں دل دا اطمینان نہیں ہوندا۔

کرومن دی سنو سب دی

صلاح مشورہ ہر اک نال کرلینا چاہیدا اے کرنا اپنے دل موجب چاہیدا ہر اک دی سُنن وچ کیہ ہرج اے خبرے کوئی چنگی صلاح دی مل جاوے۔

کرے کوئی بھرے کوئی (یاں) کرے داڑھی والا پھڑیا جائے مُچھاں والا (یاں) کرے گنگا بھرے بی بی

قصور تاں کسے دا ہووے تے سزا کسے نوں مل جاوے تاں آکھیدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

مرد سورما اوہ دردمند جانو ہووے کسے نوں پیڑ تے مرّے کوئی
کشتہ رب دے کم انو کھڑے نیں کدی کرے کوئی کدی بھرے کوئی
(مولا بخش کشتہ)

کرے مائی سود ھے جائی

ماں کوئی کم وگاڑے تے دھی اوس نوں سوار دیندی اے۔

کڑاں پین' کرماں والیاں نوں

کڑاں پین دا مطلب اے کسے چیز دا پہلے توں علم ہو جانا' قسمت چنگی ہووے تے مصیبت آون توں پہلاں ای بندے نوں علم ہو جاندا اے۔

گُڑتا چکن نال اپنا ای ڈھڈھ ننگا ہوندا اے

گھر دیاں (ذاتی) گلاں باہر جا کے گیتیاں جان تے بدنامی اپنی ای ہوندی اے
گڑ گڑ وڈی تے آنڈے تھوڑے (یاں) کڑ کڑ ڈھیر تے عانے تھولے
رولا بوہتا تے کم تھوڑا۔

گُرم کپتا چنگا گواہنڈی کپتا مندا

کپتے گواہنڈی دی نندیا کیتی گئی اے گُرم جے کپتا ہووے تے اوس تے کدی کدی متھے لگنا اے پر گواہنڈی تے ہر ویلے۔ ایس کر کے بھیڑا تے کپتا گواہنڈی جان دا عذاب ہوندا اے۔

گُرم گُرم رَل گئے وچولڑے کون وچارے؟

اپنا مطلب پورا کرن مگروں جدوں دو دھراں ویلے یاں واسطے نوں وسار دین تاں آکھدے نیں۔

کُرم وگتا چنگا گواہنڈی وگتا مندا

ہمسائے کیوں جے ماں پیو جائے ہوندے نیں ایس کر کے کُرم چُھٹ جائے تے چُھٹ جائے گواہنڈی نہ چُھٹے مطلب اے گواہنڈ نال وگاڑ نہ پوّے۔

گُڑی اے کوتلی روٹی کھا کے پیکے چلی' آئی نوں کھوائی سانوں کیہر کاہدی آئی؟

ایہہ اک سَس اپنی نونہہ بارے آکھ رہی اے کہ نونہہ پیکے جان لگیاں روٹی کھا کے گئی تاں وی پیکیوں آ کے روٹی کھاہدی دسو سانوں اوہنوں پیکے گھلن دا کیہ فائدہ

گُڑی پیٹ منڈے کھیت

ویکھو: کنک کھیت کڑی پیٹ آ جوایا منڈے کھا
شیخ چلیاں مارن والیاں بارے آکھدے نیں۔

گُڑی جمی تے ہڈ چُھٹے

کسے کسُوتے بندے کولوں جان چھڈانی ہووے تے پلیوں وی کُجھ پا کے انج کیتا جاوے تاں آکھیدا اے۔ کسے مشکل وچوں نکلن مگروں وی آکھیدا اے۔

گُڑی گُڑی دی مر گئی' گُڑی کڑیاں وچ رل گئی

جدوں ویاہی کڑی دی اولاد ہو کے مر جائے تے اوہ بِن ویاہیاں وچ شمار ہون ڈیہہ پیندی اے۔

کُڑیاں دھریکاں وانگوں ہوندیاں نیں

کڑیاں چھیتی جوان ہو جاندیاں نیں ایس لئی اوہناں دے ویاہ ول شروع توں دھیان دینا چاہیدا اے۔

کڑھدا گھیو' کڑی دا پیو' جٹ دا شاہ کجھ نہیں وساہ

گھیو کڑھدا ہووے تے کوئی اعتبار نہیں کہ ضائع ہو جائے' کڑی دا پیو ساک دے کے مُکر جائے جٹ دا شاہو کار قرضہ دین توں انکار کر دیوے ایہناں ساریاں اُتے اُکا انحصار نہ کرن دی پکّی اے۔

کسے آں تاپ کسے آں تاپنی ہر کسے آں اپنی اپنی

معاشرے وچ ہر کوئی مصیبت وچ اے (تاپ تے تاپنی دا مطلب اے بخار کسے نوں چھوٹا کسے نوں وڈا) کسے نوں گھٹ مصیبت کسے نوں ودھ' آپو اپنی مصیبت وچ انسان پھاتھے نیں' نانک دکھیا سب سنسار۔

کسے چیز دا گھاٹا نہیں پر گھر بھانڈے وچ آٹا نہیں

بندے کول ہووے تے کجھ نہ پر اوہ ظاہری طور تے "وڈا بن بن بہے تاں اوہنوں آکھدے نیں۔

کسے دا تیل وی نہ بلے تے کسے دا مُوتر وی پیا بلے

سماج وچ اڈو اڈ بندیاں دے اڈو اڈ مرتبے ہوندے نیں کئی بندے قسمت والے ہوندے نیں یاں اوہناں اپنی حیثیت نوں اینا بنا لیا ہوندا اے کہ اوہ گھٹ محنت نال ودھ فائدہ چک لیندے نیں تے کجھ نمانے ودھ محنت کر کے تھوڑے نفع توں وی وانجے رہندے نیں۔

کِسّے دا ٹبّر وڈا تے کسے دا بّبرّوڈا

اک خاندان جیہڑا بہت سارے بندیاں والا اے اوہ اوسے آمدنی وچ ٹبّر پالدا اے' جدوں کہ دوجا خاندان گھٹ جیاں والا بوہتا کھاندا اے۔

کسے دا گھر سڑے کوئی بیٹھا ٹھرے

اک بندے دا گھر سڑ دا پیا اے اوہ تباہ ہو رہیا اے دوجا اوہدی تباہی تے ٹھنڈک محسوس کر رہیا اے مطلب اے خوش ہو رہیا اے' جدوں کسے دا دکھ دوجے دا سکھ بنے تاں آکھیدا اے۔

کسے دا گھر سڑے کوئی اگ سیکے

کوئی بندہ کسے دی مصیبت وچ خوش ہووے یاں اوس توں فائدہ اٹھان دی کوشش کرے۔ کسے بندے دے مکان نوں اُگ لگے تے کوئی اوس اُگ نوں بجھان دی تھاں ایہہ آکھے چلو سردی پئی لگدی سی اُگ سکیئے' دوجے دا احساس نہ کرن والے بندے بارے کہندے نیں۔

توں ای دَس اوہدا اوہر دوکون بن دا سنے ماپے برادری جنہوں چھکیے
ہم نشیناں دی اے رفتار شرم گھر کسے دا سڑے کوئی اگ سیکے (عزیز خان شرم)

Dr. Shahbaz Malik

کسے دا ہتھ چلے کسے دا منہ (زبان)

لڑائی ویلے ٹکڑا ماردا اے تے ماڑا رولا پاندا اے یاں زبان چلاندا اے۔

کسے دی آڈ گندی کسے دا آ ولو گندا

آڈ تے آ ولو ٹنڈاں والے کھوہ دے نال ہوندے نیں' بے ہنرے کساناں بارے آکھیا جاندا اے جیہڑے اپنے کم ول دھیان نہ دین۔

کسے دی چھاہ تے مچھاں نہیں منائی دیاں

ویکھو: بگانی چھاہ تے مچھاں نہیں منائی دیاں

کسے دی آس تے کوئی اپنا نقصان کرے تے آس پوری نہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

کسے دی گل وچ آویں گی تے رورو پچھتاویں گی

دوجیاں دے معاملیاں وچ دخل دے کے جدوں کوئی مصیبت گل پے جائے تاں کہندے نیں۔ بگانے معاملیاں وچ دخل نہ دین دی پکّی اے۔

کسے دے آکھیاں گھمیاری کھوتے تے نہیں بہندی

کوئی بندہ اُنج تے کوئی کم اپنے طور تے کردا ہووے پر جدوں اوس نوں کوئی دوجا اوہ کم کرن لئی اُچیچا آکھے تے اوہ بھاراں تے پوے تاں کہندے نیں۔

کسے دے امب کسے دیاں اَمبیاں

اِکو کم کرن تے اک نوں وَدھ تے دُوجے نوں گھٹ فائدہ ہووے تاں آکھیدا اے

کسے دے ڈیرے جایئے حُقّہ پیئے مُٹھ نال' مجلس کسے وچ بہیئے گل کریئے ٹھُک نال

دیس پنجاب دی رہتل دے حساب نال سماجی ریت روائت دا نستارا اے کہ کسے دے ڈیرے تے جایئے تے حقہ پیش کیتا جاوے تے نڑی نوں منہ وچ پا کے حقہ پین دی تھاں مٹھ وچ لے کے پیئے مجلس وچ بیٹھے ہوئے تے ایسی گل کریئے جیہڑی ٹھکدی مقصد والی ہووے۔

کسے نوں ناہہ مافق کسے نوں بادی

جدوں اکو ای چیز دو بندیاں تے مختلف اثر کرے تاں کہندے نیں۔

کسے نہ ہرائے اولاد ہرائے

بندہ جناں چر آپ ہوندا اے اپنی ہمت تے اُدّم نال جِتاں حاصل کردا رہندا اے اولاد ہو جائے تے بعض ویلے اوہناں دیاں کرتوتاں پاروں بندہ ہار جاندا اے

کسے نے پچھیا لونگاں دا بھا مُور کھ بیٹھا پلا وچھا

جدوں کسے چیز دا ذکر ہووے تے لوڑوندا اوہدا ای سوال پا دیوے تاں کہندے نیں

کسیرے دی گُتی ٹکے دا ٹکر

ویکھو: دھیلے دی بڈھی ٹکہ سر منائی (یاں) آنے دی گھوڑی نو پائیاں دانہ۔

کسے شے دی قیمت اونی نہ ہووے جنی اوس نوں بنان سوارن تے لگے تاں کہندے نیں۔

کشمیر، جنت نظیر

خطہ کشمیر بارے اوس دیاں سوہنیاں وادیاں' پہاڑاں جھیلاں' ڈلاں تے خوبصورت لوکاں پاروں جنت وانگ دی وادی آکھیا جاندا اے۔

ککّا کیرا نہوہ بھرا چھاتی اُتے نہ وال چارے کھودے بے ملن دوروں گنڈھ سنبھال (یاں) ککّا کیرا آدمی تے مچھاں والی رن بُھورا سنڈ اپا کے چوہاں توں بچ نسنگ

ویکھو: گنجا کانا کرکرا چھاتی والا نہ ہوئیویں تھاں بہال کے گئیے پورا سو

چونہہ قسم دے بندیاں' عورت' تے سنڈے دے خطرناک ہون بارے دس پائی گئی اے ایہناں کولوں بچن دی مت اے۔

کگرَ پوہ فائدہ تیلا کرے نہ مُول اِک بوٹا سو شاخ ماہنہ وچ پھڑے طول

پوہ وچ کنک تے ککر پئے تے فائدہ ہوندا اے کہ اوس نوں تیلا نہیں پیندا تے دوجے بوٹے دی برھوتری وچ مدد ملدی اے۔

لِکر گھر' کپتا گھر' گھر کوہنی نار دھریاں اگے بھجیاں چارے نرک سنسار

گھر وچ لِکر دا رکھ ہووے تے ہر ویلے کنڈے ای پئے چُبھدے نیں تے گھر والی کپتی ہووے تے زندگی عذاب ہوندی اے انج ای چنگی بھلی چیز ملے تے بندہ چھڈے تے پھیر رَبّ اوہ چیز اُنج ای کھوہ لیندا اے ایہہ چارے چیزاں سمجھو حیاتی وچ دوزخ نیں۔

ککڑ دی عمر اک سال' بکرا ترے سال سنڈھے دی عمر ست سال ڈھگا نو سال گھوڑا تریہہ سال جے ملے مسالہ مرد دی عمر سو سال جے رہے سوکھالا

تجربے دیاں گلاں نیں ککڑ دی عمر ودھ توں ودھ اک سال' بکرے دی تن سال سنڈھے دی ست سال بلد دی نو سال تے گھوڑے دی تریہہ سال پر جے اوس نوں مسالہ ملدا رہے مرد دی عمر سو سال وی ہو سکدی اے جے اوس نوں دکھ نہ آون۔

لگوکاں کمبو قبیلہ پالنا جٹ سنڈھا سنسار قبیلہ گالنا

اپنے خاندان نوں پالے تاں لگوکاں کمبو اپنے ای خاندان نوں گالے تاں جٹ (زمیندار) سنڈھا تے سنسار نال رلاندے نیں۔

لگو کھیہ اُڈائی تے اپنے سر وچ پائی

اپنے ای خاندان نوں بدنام کرن والے بندے بارے کہندے نیں۔

لگو کھیہ اُڈا سِر پاؤندا جویں' اونویں مٹی سِر رانجھے دے پاؤندا اے پچھے رَن دے ویکھ منظور رانجھا خاندان نوں لیک چالاوندا اے

ککڑ نوں ترکلے دا ڈنب ای کافی

کمزور بندے نوں چھوٹا جنا زخم یاں بیماری لے بہندی اے مفلس بندے لئی تھوڑا نقصان ای وڈا ہوندا اے۔

ککڑی پیر لتاڑیا اَج مَیں وَل نہیں آں

بوہتا ای نازک مزاج بن بن بہن والے بارے کہندے نیں۔

Dr Shahbaz Malik

ککّڑی دی بانگ روانہیں

مرداں والے کم مرداای کرن تے چنگا لگدااے عورت نوں مرد والے کم کردیاں ویکھ کے آکھدے نیں۔

ککّڑی کھاوے گی نہ تے کھنڈاوے گی تے سہی

کمینہ بندہ فائدہ نہ اپڑاسکے تے نقصان ضرور اپڑانداااے۔

ککّڑی نائی دی مجرا مقدم دا

سرکاری اہلکار اپنا ٹوہر بنان واسطے لوکاں کولوں مال لے کے حاکماں نوں دیندے نیں۔

ککّی کیڑی ہاتھی دی موت

ہینا تے نماناں، کمزور تے نتانا کسے ویلے آپ توں کئی گنا ودھ نوں برباد کر دیندا اے جیویں ککی کیڑی ہاتھی دی سُنڈ وچ وڑ کے لڑے تے ہاتھی نوں لے بہندی اے۔

ککھ دے اوہلے لکھ (یاں) ککھ دے اوہلے کوہ (یاں) ککھ نال وی لکھ

کسے چیز نوں نکا نہیں سمجھنا چاہیدا۔ جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بھیڑے توں بھیڑے بندے نال وی بنا کے رکھنی چاہیدی اے تاں آکھیدااے۔

ککھ ہلیا تے چور چلیا (یاں) ککھ ہلیا نہیں تے چور چلیا نہیں

لُک کے عیب کرن والے وچوں تے چور ہوندے نیں ذرا جنی کیڑ نال اوہ نٹھ اُٹھن نوں تیار ہو جاندے نیں۔

ککھاں بھاہ غلاماں دوستی ڈوم پیادہ پوستی

نوکراں، ڈوماں، پیادہ (سپاہی) تے پوستیاں نال دوستی اک قسم دی ککھاں وچ اگ وانگوں ہوندی اے جیہڑی کسے ویلے وی بھڑک کے بھسم کر سکدی اے ایہہ کسے ویلے وی نقصان اپڑا سکدے نیں۔

ککھاں دی بیڑی باندر ملاح

ویکھو: کاغذ دی بیڑی تے باندر ملاح

مُورکھ تے بے شعور بندے نوں جدوں کوئی اجیہے کم دی ذمہ داری سونپ دتی جاوے جیہدے لئی بڑی عقل تے احتیاط دی لوڑ ہووے تاں آکھیدااے۔

ککھاں دی کلی دند کھنڈ داپاڑ چھ

نکھد تے گھٹیا چیز نال وڈھیا چیز دا جوڑ میل ہو جائے تاں آکھیدااے۔

ککھاں کوں کن ہین

ویکھو: کندھاں نوں وی کن ہوندے نیں

گل کرن لگیاں ودھیری احتیاط کرنی چاہیدی اے۔

ککھوں لکھ تے لکھوں ککھ (یاں) ککھوں لکھ تھیندن

دولت دھپ چھاں وانگ ہوندی اے انسان کنگال توں لکھپتی ہو سکدااے تے لکھ پتی توں کنگال ہو سکدااے۔

کل آئی ٹھاہ پرناہی

مطلب اے چٹ منگنی پٹ ویاہ، جلد بازی بارے آکھدے نیں یعنی کل جمی گدڑی تے اج اوہدا ویاہ

کل پئی کال آیا

جس تھاں تے کل، کلے یاں شیطان آ جائے اوتھے خوشحالی نہیں رہندی قحط پے جانداااے، کل ہندو دیومالا وچ ایسی دیوی اے جیہڑی لڑائی کروا ندی اے ہر پاسے تباہی چاہندی اے۔

کل پئی تے گل گئی

کسے کم نوں جدوں کل یعنی دوجے دن تے ٹال دتا جاوے تے اوہ آیا گیا ہو جاندا اے کیوں جے کل تے کدی آئی نہیں، کل جاؤ گے تے اگوں والی کل شروع ہو جائے گی۔

کل جمّی گدڑی تے اَج اوہدا ویاہ (یاں) کل دی بُھوتنی سوّیاں وچ اَدھ (یاں) کل دی فقیرنی دو پہرے دُھوواں (یاں) کل روہائی اج لپوّ لَپ

جدوں کوئی گھٹ تجربے یاں چھوٹی عمر والا بندہ وڈّیاں کماں وچ حصہ لین لگ پوّے تاں آکھیدااے۔

کل جمّی گدڑی تے اَج اوہدا ویاہ ہویا
مورکھے توں سوچ تے سہی آئی کیہڑے وار دی (محمد رمضان ہمدم)

کل دا کھاہدا اگل گیا، کھایئے سُواج

کل دا دن گزر گیا اوہدی بجائے اج دی گل کرنی چاہیدی اے۔

کل دا لپیا دیہوں بہیا، اج دا لپیا ویکھو آ

ویکھو: کل دا کھاہدا اگل گیا، کھایئے سواج

کل دا دن تے لنگھ گیا جو اج ہے اوس ول دھیان کرو۔

کل دی بھوتنی سیویاں وچ اَدّھ

چھوٹی ہستی والا بندہ وڈے کماں وچ حصے جتان لگ پئے تاں کہندے نیں۔

کل دی فقیرنی دو پہرے دُھواں

تھوڑ بتّا بندہ وڈیرے کماں نوں ہتھ پائے تاں آکھیدااے۔

کل دی کل نال نبھے گی

آؤن والی بھلک نوں اللہ تعالیٰ دے حوالے کرنا چاہیدااے آوے گی تے نبھا لئی جاوے گی۔

کل دے موئے کل دَبے گئے

گزرے وقت دی گل کیہ کرنی جو بیت گیا سو بیت گیا اَج دی گل کرو۔

کل کدی آؤنی نہیں

ویکھو: کل نام کال دا

آؤن والے دن دا کوئی بھروسہ نہیں۔

Dr.Shahbaz Malik

کل کرنا سواج کر اج کرنا سو ہُن، عمر ہڈاں نوں کھا رہی جیوں لکڑی نوں گھن

جیہڑا کم کل کرنا اے اوہ اج کرو؟ جیہڑا اج کرنا اے ہُنے کر دو کیوں جے عمر دا، زندگی دے اک پل داوی کوئی بھروسہ نہیں ہر پل انسان نوں انج مکاندا اے جیویں لکڑی نوں گھن مکاندا اے، ویلے وقت توں ہر پل فائدہ اٹھان دی لوڑ اے۔

کل نام کال دا

جیہڑا دن کل آ رہیا اے اوس دا کیہ بھروسہ ہو سکدا اے۔

کل نوں کیہ پتہ ہوئیے کہ نہ (یاں) کل دا کیہ اعتبار (یاں) کل کس تکیا (یاں) کل دی کل نال وہاسی اج دی گل کر

ویکھو: کل نام کال دا

گزرن والے ویلے دی قدر پچھانن دی لوڑ اے، کوئی کم کل تے نہیں پانا چاہیدا

کلّا بندہ ہسدا سوہنا نہ روندا

کلّے بندے دی حیاتی بے کیف ہوندی اے، نہ ہسدا چنگا لگدا اے نہ روندا سماج رل مل کے رہن نال ای سوبھدا اے۔

کلّا دم نہ جھورا نہ غم

بندہ کلّا ہووے تے اوہدیاں ذمہ داریاں بہت ای گھٹ ہوندیاں نیں ذمہ داریاں گھٹ ہون تے نہ کوئی اندیشہ ہوندا اے نہ دُکھ۔

کلّا رکھ نہ وناں وچ ہووے (یاں) کلّا سو جھلا

کلّا بندہ ہووے تے اوس نوں ہمیش نقصان ہوندا اے انج ای کلّا بھاویں کنیاں دی گلاں کرے، اوہ جھلا گنیا جاندا اے۔ گلاں تے بندہ دوجیاں نال کردا اے۔

کلّا رہ، سو بھلا رہ (یاں) کلّا سو بھلا

کلیاں رہن وچ ای عافیت ہوندی اے رل کے رہن نال جھگڑے جھیڑے مصیبتاں ہوند وچ آوندیاں نیں۔

کلّا ککڑ دا، ملنا تتر دا، ماس تتر دا، لہنا چھتر دا

تجربے دیاں گلاں نیں ککڑ دا کلّا مضبوط ہوندا اے، دوست مل جائے بندے دے سو کم سوردے نیں تتر دا گوشت چنگا ہوندا اے تے جے کسے کولوں قرض واپس لینا ہووے تے سختی کولوں کم لین نال ای قرض واپس ملدا اے۔

کلّا کھاوے ریوڑیاں تے اوہ وی کوڑیاں، رل مل کھائیے مٹی اوہ وی مٹھ دی کھٹی

رل مل کے کھان دی پکی کیتی گئی اے۔

کلّا گھر جنّاں دا ڈر

سُنجے گھر وچ بھوت پریت دا ڈیرا بن جاندا اے، سُنجے گھر وچ کھکھراں لگ جاندیاں نیں اکھان ایس معنے وچ وی ورتیا جاندا اے جتھے اہل لوک نہ ہون اوتھے نا اہل آ موجود ہوندے نیں۔

کلراٹھی بھوئیں راہیں تے حاصل مٹی چاہیں

کلر شور والی زمین واہیں گا تے حاصل کجھ نہیں ہووے گا۔

کلّر بھوئیں، نہ نیر رس، مُول نہ ٹھنڈی چھان مٹھا بول نہ جان دے دھن خوشاب گراں

خوشاب دے علاقے بارے اے کہ اوتھوں دی زمین کلراٹھی اے، پانی وچ مزہ کوئی نہیں درخت گھٹ نیں ایس لئی چھاں نہیں تے نہ ای اوتھوں دے لوک مٹھی زبان والے نیں۔

کلّر دا کیہ کھیت کپتّی دا کیہ ہٹھ؟

کلراٹھی زمین دا کھیت کوئی کھیت نہیں۔ ایہدے وچ کجھ وی نہیں ہوندا۔ انج ای کوپتی رن دی ضد کسے کم دی نہیں ہوندی اوہ نکونیاں گلاں تے ضد کر بہندی اے۔

کلّر کھیت، کپت گھر، گھرے کلچھنی نار، تریاں اگے چلنا چارے نرک سنسار

کلراٹھی زمین، گھر وچ ہر ویلے دی لڑائی، جھگڑالو بیوی، تے چلدیاں دے اگے اگے چلنا ایہہ چارے چیزاں دی ہوند انسان لئی دنیا اُتے ای دوزخ مہیا کر دیندی اے

کلّر کھیت، کھیت نہ لگے کھیتی لگ لگ جاندی سُک، بھانوں کتنی رہیاں پُٹ ایتھے مُول نہ رُکھ

تھور والی زمین نہ فصل ہوندی اے نہ درخت اُگدا اے۔

کلّر کھیت، ہل اُکھڑوڈ ھگے بہہ بہہ جان، نار کلہنی کوڑ گاں سب شوکھیاں جان

کلراٹھی زمین دا کھیت، اُکھڑن والا ہل، کمزور ڈھگے، جھگڑالو بیوی تے مارن والی گاں ایہہ ساریاں چیزاں خرابی کرن والیاں خرابی کرن والیاں نیں۔

کلّر کھیتی، کھوہ سیما، مورکھ بیج گوائی، جے زنار بگانی سیویں اوس نوں عقل نہ آئی

کلراٹھی زمین وچ کھیتی، سیم زدہ کھوہ ہووے تے ایس تھاں کیتی بیجائی سمجھو ضائع ہوئی جیہڑا بندہ دوجے دی بیوی نال عشق کردا اے اوہ بے عقل اے۔

کلر ویری کندھ دا بیلیا، مچھی داویری جال

کلراٹھی زمین وچ جے دیوار بنائے تے اوس نوں کلّر لگ جائے تے اوہ ڈھے جاندی اے انج ای جیویں مچھی جال وچ پھس جائے تے اوہدی جان جاندی اے۔

کلی تے لکڑی وی نہیں بلدی

ویکھو: کلّا رکھ نہ وناں وچ ہووے (یاں) کلا سو جھلا۔

معاشرہ بندیاں نال بن دا اے کلّا بندہ معاشرے وچ کوئی حیثیت نہیں رکھدا، کلی لکڑی ہووے اوس نوں بالن واسطے وی نال کجھ رلانا پیندا اے۔ سماج وچ کٹھیاں رہن دی پریرنا اے۔

کلی ہووے نہ وناں وچ لکڑی

دسیا گیا اے کہ اللہ کرے کہ کوئی اجیہا بندہ نہ ہووے۔ جیہدا کوئی سجن نہ ہووے اللہ کرے جنگل وچ کوئی رکھ وی کلّا نہ ہووے کوئی رشتہ دار، سجن بیلی نہ ہووے تے

Dr.Shahbaz Malik

زندگی اجیرن ہوندی اے۔

حال تھیں کر بے حال مینوں ہن کیہ پچھنا ایں ماندی تکڑی وے
تیرے عشق نے ہجر دے مار سنگل ڈاہڈی سخت مضبوط کر جکڑی وے
سارا خوشی دا کھیت ویران کر گئی بے شمار آ غماں دی مکڑی وے
میرے دکھڑے پھولنا ایں کیہ ناصر کلی ہووے نہ وناں وچ لکڑی وے

کلّے دو کلّے دا رب راکھا

اوہ بندے ایہہ اکھان ورتدے نیں جیہڑے کلّے ہون یاں جنہاں دا کسے کم وچ کوئی ہتھ نہ پوائے۔

کلّے قلندر روّسے تے گھڑیوں پانی نسّے

جیہڑے گھر وچ ہر ویلے لڑائی پئی رہے اوتھے برکت نہیں رہندی تے رزق گھٹ جاندا اے۔

آسُن خدا دا واسطہ ای کر لین دے عیش بہار مائے؟
جتھے کلاّ قلندر منظور دسے اوتھے پانی وی ہووے فرار مائے

کلّے ون تے کاں لہے

کلا رکھ ہووے تے اوہدے تے کاں ای ڈیرا لاندا اے تنہا بندے کول اعلیٰ حیثیت دے لوک نہیں آوندے

کم آپو اپنا تے نری سلام علیک

دوجیاں نال بوہتا تعلق واسطہ نہ رکھن لئی آکھیا جاندا اے۔ نہ لینا نہ دینا تے نری سلام علیکی

کم پیارا اے چم پیارا نہیں (یاں) کم بھلا اے کہ چم

مالک نوں نوکر کولوں کم چاہیدا اے اوہ نوکر دے چم نوں نہیں ویکھدا۔ اکھان مالک ولوں وی پایا جاندا اے تے اوہ بندہ وی پاندا اے جیہڑا اپنے بارے دسے کہ میں کم نوں زیادہ اہمیت دینا اپنے آرام نوں نہیں۔

کم خرچ بالا نشین

کسے اجیہی شے بارے آکھیا جاسکدا اے جس اُتے خرچ وی گھٹ آئے تے اوہ معیاری وی ہووے۔

کم دانہ کاج داویری اناج دا

جیہڑا بندہ کھاندا تے ودھیرا ہووے تے کم گھٹ کرے اوہدے بارے آکھیدا اے

کم رہے تے قاضی نہ رہے تاں پاجی

کسے بندے نال جدوں تیکر کم ہوندا اے اوہدی عزت کیتی جاندی اے۔ بعد وچ لوک وسار دیندے نیں بلکہ بھیڑا آکھدے نیں۔

کم کرن نال آوندے نیں

کوئی کم کاروی ہووے جتّا چر ایس نوں عملی طور تے نہ کیتا جائے ایس دی مشق نہ کیتی جائے ایہہ نہیں آوندا۔

کم کرنا جواناں دی موت مرنا ہوندا اے

کسے وی جوان دا جی نہیں کردا کہ اوہ مرے انج ای جے کم نوں موت گنیا جاوے تے کم نوں کرن والے نے ایہہ موت سہیڑی مطلب اے بڑا مشکل کم کیتا' ہمت والا کم کیتا۔

تدھ جہیاں نکاریاں کیہ کرنا جنداں رکھیاں جہیاں پیاریاں جے
کم کرنا جواناں دی موت مرنا بنیاں تدھ نوں مشکلاں بھاریاں جے
(مولا بخش کشتہ)

کم نال ای بندہ سوہنا اے (یاں) کم کردا بندہ چنگا لگدا اے

انسان نوں کم کرن' محنت کرن دی پکّی کیتی گئی اے۔

کم نوں آں ہاں کھان نوں ہوں ہوں

اوہناں بندیاں بارے آکھدے نیں جیہڑے کم ویلے پاساوٹ جان تے کھان ویلے فائدہ لین ویلے اگے اگے ہو ہو بیٹھن۔

کم نہ کر' کرماں دی مار

جس بندے نوں قسمت دی مار وگدی اے اوہ کم نہیں کردا تے ظاہر اے جے کم نہیں کرے گا تے زندگی وچ اوہ کامیاب نہیں ہووے گا۔ تے ایہہ ماڑی قسمت دی نشانی اے۔

کماد آکھدا اے: جے توں لائیں پھگن ویکھ توں میری پھبن' جے توں لائیں چیتر ویکھ توں میرے کھیتر' جے توں لائیں وساکھ مینوں کجھ نہ آکھ جے توں لائیں جیٹھ تے اُڈ اُڈ کے پیا ویکھ

پنجاب دیس دے موسم دے حساب نال تجربے دیاں گلاں نیں۔ کماد نوں پھگن وچ لایا جائے تے چنگا' چیتر وچ چنگا وساکھ وچ مندا۔

کماد اپنی لکھیں آپ ای سڑدا اے

کماد فصل نوں جے کسے وجھوں اگ لگ جائے تے ساری فصل گھڑیاں پلاں وچ سڑ جاندی اے مطلب اے انسان نوں اوہدے اپنے دکھ مار مکاندے نیں

کماد چلے کہ کپاہ ملے

مطلب اے کیہڑے پاسے جائے۔

کماداں وچوں کانگیاریاں نکلدیاں نیں

ویکھو: گنڈھیاں وچوں گنڈھیل نکلدی اے

چنگیاں بندیاں وچوں بھیڑا جم پوے تاں آکھیدا اے۔

کمادی نوں جے پے گیا پالا' شاہاں کڈھ لیا دیوالا' جٹ جا کے منگدا ہالا' کھتری کردا ٹال مٹالا

کماد نوں جے سردی لگ جائے تے جٹ زمیندار برباد ہو جاندا اے اوہدی حالت ایہہ ہوندی اے کہ شاہو کار اوہنوں دیوالیہ قرار دے دیندا اے جے اوہ کھتری کولوں ہل منگے اوہ وی ٹال مٹول کردا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

کماں باجھ نہ ملن مزدوریاں

ہتھ ہلایا جائے، کم کیتا جاوے، محنت کیتی جاوے تاں ای فائدہ ہوندا اے ہتھ تے ہتھ دھر کے ویہلیاں بہن والیاں نوں مزدوری کون دیندا اے۔

کماں نال کوئی نہیں مردا غماں نال مردا اے

انسان بھانویں کنی محنت مشقت کرے مردا نہیں، غم فکر نال بیمار پے کے مر جاندا اے

کماؤ آوے ڈردا تے گواؤ آوے لڑدا

ویکھو: کھٹو آوے ڈردا تے نکھٹو آوے لڑدا۔

اجیہے بندے بارے آکھیدا اے، جیہڑا کماوے وی کجھ نہ تے جدوں گھر آوے اُلٹا پیا رُعب پاوے۔

کماؤ خصم کس نہیں چاہیا؟

کمائی کرن والا، کھٹو خاوند ہر بیوی نوں چنگا لگدا اے۔

کماوے گلا تے کھاوے گلا

جدوں کلے بندے دی کمائی تے سارا خاندان پلے تاں آکھیدا اے۔ (گلا توں مراد اجڑیاں ریوڑ اے)

کماوے کوئی اڈاوے کوئی

کماندا کوئی اے عیش کوئی کردا اے ایہہ صورت ویکھ کے آکھیا جاندا اے۔

کماوے گلا، کھاوے کلا

جدوں کوئی وڈھیرے بندیاں دی کمائی تے گلچھرے اڈائے تاں آکھیدا اے (گلا توں مراد اجڑ، ریوڑ)

کمبلی نہیں چھڈدی میں تے چھڈناواں

جدوں کوئی معاملہ لالچ پاروں آپے گل پایا جاوے مُڑ اوہ گل پیا معاملہ نہ فائدہ دیوے تے نہ گلوں لتھے تاں کہندے نیں۔

پچھوکڑ: کہندے نیں دو یار کتے جا رہے سن اوہناں دریا وچ کوئی کالی چیز رڑھدی آوندی ویکھی۔ اک کہن لگا کسے دی کمبلی رڑھ گئی اے اوس جھٹ چھال ماری تے جدوں اوہدے کول گیا تے اوہ رچھ سی جس نے اوس نوں نور آپھڑ لیا۔ باہر والے نے آکھیا آجا باہر جے آیا نہیں جاندا تے کمبلی نوں چھڈ دے اندر والے نے جواب دتا کمبلی نہیں چھڈدی میں تے چھڈناں واں۔ جیہڑا اکھان بن گیا۔

کمی دی یاری وٹھوہیں دا ڈنگ

کمینے یاں نیچ بندے نال دوستی نہیں پانی چاہیدی کیوں جے ایہہ ٹھوہیں دانگوں ہر ویلے ڈنگن لئی تیار رہندا اے نقصان اپڑان لئی تیار رہندا اے۔

کمیت ٹٹو نہ جائے نکھٹو

وڈھیری کم آون والی شے دی بے قدری کیتی جاوے تاں آکھدے نیں۔

کمیں ہر کوئی جیوندا، بن کمیں تھاویں مسان

انسان کم کرے تاں ای آل دوآلے زندگی نظر آوندی اے جے کم نہ کیتا جاوے تے اوہ معاشرہ قبرستان دا منظر پیش کردا اے انسان نوں کم کرن محنت کرن دی پکی کیتی گئی اے۔

کن دھو کھا کھا سکدے نیں اکھاں نہیں

سُنی سنائی گل تے غلط وی ہو سکدی اے پر اپنے اکھیں ڈٹھی غلط نہیں ہو سکدی۔ اکھیں ویکھے دا اعتماد ہوندا اے۔

کناں دا کچا کسے دا دوست نہیں ہو سکدا

جیہڑا بندہ سُنی سنائی اُتے اعتبار کر لئے تے اپنی سمجھ توں عقل کولوں کم نہ لے اوس نوں کناں دا کچا آکھیا جاندا اے ایہہ ایس واسطے کسے دا دوست نہیں ہوندا کہ کسے دی آکھی ہر گل تے یقین کر لیندا اے انج اپنیاں دے خلاف وی ہو جاندا اے ایس دیاں ہمدردیاں پلاں وچ بدل جاندیاں نیں۔

کناں دا کچا نہ ہوندا کدی سچا

جیہڑا ہر کسے دی گل سُن کے اوہدے تے اعتبار کر لئے اوس بارے کہندے نیں۔

کنتاں باجھ نہ سوہندیاں ناراں بھانویں لکھ حوراں تے پریاں

عورتاں بھانویں لکھ خوبصورت ہون اوہ اپنے خانداں نال ای چنگیاں لگدیاں نیں۔

کنجر سو جو غیرتوں باجھ ہووے

کن جڑ دا مطلب اے جس نے سُن کے جر لیا۔ اک بندے نوں آکھیا جاوے تیری دھی خراب اے اوہ آکھے پھیر کیہ ہویا جس نے وی ایہہ وطیرہ پھڑیا اوہ ای کنجر اے۔ جس نے وی غیرت چھڈ دتی اوہ ای کنجر اے۔

کنجر سو جو غیرتوں باجھ ہووے جیویں بھابڑا بنا اشنان ہووے
(سیّد وارث شاہ)

کنجری دی یاری تے عمر دی خواری

طوائف نال دوستی انسان نوں اقتصادی لحاظ نال تے سماجی لحاظ نال برباد کر دیندی اے ایس لئی عمراں دی خواری آکھیا گیا اے۔

کنجری کوں ڈیون ریت وچ پانی برابر اے

مطلب اے فاحشہ عورت اُتے دولت لٹانی انج ای اے جیویں ریت اُتے پانی سٹیا جائے تے اوہدا پتہ ای نہیں لگدا، کنجریاں اُتے دولت لٹان توں منع کرن دی مت اے۔

کنجریاں نوں پیہنا پے گیا

طوائفاں تے گھر دا کم نہیں کردیاں، جدوں کسے ایسے بندے نوں کم کرنا پے جائے جس کدی نہ کیتا ہووے تاں آکھدے نیں۔

کندھ اوہلے پردیس (یاں) کندھوں پار قندھاروں پار

اکھاں توں اوہلے ہووے تے نیڑے ہووے یاں دُور اکو جیہا ہوندا اے ~

گیا چوراں ہتھ نہ مال ملدا، بھانویں میسنا بھانویں بڑ بول کھڑے
کندھ اوہلے پردیس دانا کہندے لے کے دور جاوے یاں کول کھڑے (عزیز خان شرم)

Dr. Shahbaz Malik

کندھ پچھے بادشاہ نوں وی گالھاں کڈھ لئی دیاں نیں

اکھان اودوں ورتی دا اے جدوں کوئی کسے نوں اوہدے پچھے بُریاں آکھے سامنے نہ آکھ سکے

کندھ رہے گی تے لے بتھیرے چڑھ جان گے

بیمار بارے آکھدے نیں جان بچ جائے کمزوری آپے چلی جائے گی۔

کندھ کولوں وی پُچھ لیئے

کوئی وی کم کرن لگیاں صلاح مشورہ کرن دی پکی اے بھانویں ایہہ صلاح اجیہے بندے نال کیتی جاوے جیہڑا اپنے حساب نال کندھ ورگا ای کیوں نہ ہووے کم کرن توں پہلاں صلاح کرن دی پکی اے۔

کندھ کھادی آلیاں گھر کھادا سالیاں

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ گھر وچ سالے نوں رکھن نال خرچ بوہتا ہوندا اے۔

کندھ نوں گارا تے بڈھے نوں سہارا

بڈھے بندے دا بڑھاپا تاں لنگھدا اے جے اوہدا کوئی سہارا ہووے اوہدا سہارا اوہدی ڈنگور اوہدی لائق اولاد ہوندی اے جے ایہہ ہووے تے جویں کندھ نوں گارا لا کے کھلہار یا جاسکدا اے انج ای بڈھا وی کھلوتا رہندا اے۔

کندھاں نوں وی کن ہوندے نیں

جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ گل کرن لگیاں ذرا دھیان کرنا چاہیدا اے کیوں جے کیتی گل کوئی رُکھ وی سن لیندا اے۔

بندہ سوچ کے منہ تھیں گل کڈھے کن رکھدیاں نیں کندھاں ساریاں بھئی
قصے اساں دے جوڑ سناونے نیں کشتہ ورگیاں آن لکھاریاں بھئی!

کندھی اُتے وسنا تے خواجے نال ویر (یاں) دریا وچ رہوناں تے سساراں نال ویر

دریا دے کنارے وسنا تے خواجہ خضر نال ویر رکھنا چنگا نہیں ہوندا انج ای دریا وچ رہن والا سنساراں نال ویر نہیں رکھ سکدا' اکھان وچ ہمسایاں نال ویر' دشمنی نہ رکھن دی مت اے۔

کندھی دا ہمسایہ نہ بھکھا نہ تریہایا

دریا دے نال لگدی زمین وچ کیوں جے دریا پھیرا مار دا رہندا اے ایس لئی اوہ زرخیز ہوندی اے فصل زیادہ دیندی اے ایس لئی پانی دریا دا وافر تے فصل وی وافر

کندھی دا واسی اوڑک وچ ای ڈھیسی

دریا دے کنڈھے رہن والے آخر کار دریا وچ ای غرق ہوندے نیں خطرناک تھاں تے رہن والے آخر نقصان اٹھاندے نیں۔

کنڈ بانکی مہیں سوہے کن بانکے گھوڑیاں' مجھ بانکی گھبرو سوہے نار سوہے گوریاں

چنگی کنڈیاں کمر والی مجھ چنگی ہوندی اے۔ بانکے کناں والے گھوڑے چنگے ہوندے نیں مچھاں والے گھبرو چنگے ہوندے نیں گورے رنگ دیاں عورتاں چنگیاں ہوندیاں نیں' تجربے دیاں گلاں نیں۔

کنڈا اکڈھان آئی تے گھنڈی بھناں بیٹھی

ویکھو: نماز بخشاون گئے روزے گل پے گئے

جدوں کوئی کسے تکلیف نوں دور کران جائے تے اودوں وی ودھ تکلیف سہیڑ لیائے تاں آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: آکھدے نیں کسے سوانی دے سنگھ وچ مچھی دا کنڈا پھس گیا اوہ کتے کنڈا کڈھان بھج گئی اوہ جتھے گئی اوہ اگوں اجیہے ٹکرے کہ سنگھ تے مُکا مار کے سنگھ دی گھنڈی ای بھن دتی اوتھے کسے ایہہ گل آکھی اے جیہڑی عام ہو کے اکھان بن گئی۔

کنڈے نال ای کنڈا اکڈھیدا اے

ویکھو: لوہے نوں لوہیا کٹدا اے (یاں) بندہ بندے دا دارُو اے۔

مطلب دونویں قسم دا اے کہ جس قسم دی تکلیف ہووے اوس دے برابر دا اُپا کرنا چاہیدا اے کہ بندہ کیوں جے اپنی پاروں کائنات اُتے رب دا خلیفہ اے ایس کر کے بندے دے روگاں نوں رب توں بعد بندہ ای مٹا سکدا اے۔

کنک بھگی نہیں، گھر جھگی نہیں

گھن لگی کنک نوں کنک نہیں آکھیا جاسکدا اوہ بے کار ہوندی اے جُھگی نوں گھر نہیں آکھیا جاسکدا رہن دے قابل نہیں ہوندی۔

کنک دے وڈھ کمادی کیتی کیتا جیاں دا کھوہ

کنک دے وڈھ وچ کماد نہیں بیجنا چاہیدا۔

کنک رہیسو کنک چیسو' جو رہیسو جو چیسو

ویکھو: جو بیجیا سو وڈھے گا۔

انسان دے جس قسم دے عمل ہون گے اوس نوں اُنج دا نتیجہ ملے گا' ایس جہان وچ وی تے اگلے جہان وچ وی۔

کنک کتیں دی پُت جیٹھا

دیسی مہینے کتیں دی کنک دی بیجائی فائدہ دیندی اے انج ای جیویں جیٹھا پُتر چھیتی جوان ہو کے چھیتی پیو دی باہنہ بَل بن جاندا اے۔

کنک کمادی سرسوں' مگھر پوہ توں پھگن سردی مارے جھڑ سن بارش پوے تاں رہے بحال نہیں تاں مالک نوں کرے کنگال

کنک' گنا تے سرہوں سردی زیادہ پین نال جھڑ دیاں نیں پر جے بارش پے جائے تے نقصان نہیں ہوندا۔

کنک کنیاں سو دن گنیا

دیسی مہینے کتیں وچ بارش ہووے تے فصل ودھ ہوندی اے آکھیا جاندا اے کہ کتیں دے مہینے وچ کنیاں پے جان تے اگوں سو دن بارش پین دی آس نہیں رہندی

کنک گونی جوں ٹھگ شاباشے ای باجرہ تدھ نبھائی پگ

کنک دی فصل دا اندازہ ہو جاندا اے جوں دا اندازہ نہیں ہوندا جدوں کہ باجرہ

Dr. Shahbaz Malik

ہمیش فائدہ ای دیندا اے، پنجاب دیس دے موسم تے فصلاں دے حوالے نال تجربے دیاں گلاں نیں۔

کنک ماریا دھرن سولاں تے بتّری، وت نہ لیساں ناں جے ہو یوسُو کھتری

کنک نوں اک پاسے کسے کول امانت ای رکھ دیویئے تے پھیر ایس نوں دونا کر کے لیا جاسکدا اے پر جے ایہہ کھتری (باہیئے۔ ہندو) کول دیو تے پھیر لین دا ناں بھُل جاؤ کیوں جے کھتری لینا جان دا اے دینا نہیں جان دا۔

کنک ورلی تِل سنگھنے، مجھیں جائے کٹ نونہاں جنیاں دھیاں جھگا چوڑ چپٹ

کنک نوں کھلا کھلا تے تِل نال نال لایئے تے نقصان ہوندا اے انج ای ہور نقصان دیاں شیواں نیں مجھاں جے کٹے دین تے نونہاں جے کُڑیاں جمن ایہہ نقصان گھر گالدے نیں۔

کنگالی دا بچپن نری بادشاہی، امیری دا بڈھیپا، بھس چھائی

بال پن بھانویں غریبی وچ گزرے بادشاہی والا ہوندا اے، بڈھیپا بھانویں امیری وچ گزرے بے مزہ ہوندا اے۔

کنگنی دا چور دھپّے مار کے چھوڑ

کنگنی اک اناج اے جس دا دانہ باجرے دے دانے نالوں وی چھوٹا ہوندا اے، عام کر کے پنچھی پکھیرو چن دے نیں معمولی قیمت دا ہوندا اے، ایس بے قیمت جیہی شے دی جے کوئی چوری کر لئے تے اوہدی سزا وی معمولی دھول دھپّا ای ہوندی اے جیویں کہندے نیں بھیڈ دی چوری توں پنڈ نہیں بدھی دا انج ای جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ معمولی جرم دی سزا وی معمولی ہوندی اے تاں آکھیدا اے۔

کنیر سُٹیا، گھر پھُٹیا

کنیر دے پودے توں نسوار بن دی اے جے ایہہ اُگا یئے تے گھر وچ نا اتفاقی پیندی اے۔

کوٹھا اُسریا ترکھان وسّریا

کم پورا ہون مگروں کم کرن والے نوں بندہ بھُلا دیوے تاں آکھدے نیں۔

کوٹھا تے بالن بہوں، گھر اُجاڑ تے یار بہوں

عیاش بندیاں بارے آکھدے نیں جیہڑے اپنا گھر برباد کر کے عیش کر دے تے کروا ندے نیں۔

کوٹھا نہیں چاڑھنا پیسیاں دیاں کندھاں چاڑھنیاں نیں

مکان دی تعمیر وچ رقم خرچ ہوندی اے اک لحاظ نال اِٹاں دیاں کندھاں نہیں ہوندیاں پیسیاں دیاں کندھاں ہوندیاں نیں، ایہہ دسن لئی کہ مکان دی تعمیر وچ بہت رقم خرچ ہوندی اے آکھدے نیں۔

کوٹھی ہتھ نہ لائیں تے گھر بار تیرا

بھڑولے (دانے رکھن والے مٹی دے بنے وڈھے سارے بھانڈے) نوں ہتھ نہ لائیں باقی سارا گھر تیرا، زمیندار دے گھر وچ بھڑولا ای تے اہم چیز ہوندی اے جدوں کوئی دوجے نوں مدد دی دعوت دیوے تے دیوے وی کجھ نہ تاں کہندے نیں۔

کوٹھے توں ڈگ پئی دیہڑے نال رُس پئی

ویکھو: ڈگی کھوتے توں تے غصہ گھمیار تے۔

کسے دا غصہ ہوئے تے کسے تے کڈھیا جائے تاں آکھدے نیں۔

کوٹھے تے چڑھ بوکدی رن سارے لوک دی

اوس سوانی بارے آکھدے نیں جیہڑی گھر وچ ذرا جنی تلخی دی گل ہون تے لوکاں نوں سُنائے۔

کوٹھے تے کھلوتیے کُھڑدا کیہ لگدا ای؟ مونہوں بھرا دلوں سُپتر میں کواری میرے خاوند دا پُتر

کسے حقیقت بارے اوس ماحول دے مخالف ہون پاروں بندہ اُبھا سر وی نہ سکے تے رمز وچ گل کر دیاں آکھدا اے۔

پچھوکڑ: کہانی انج سُنی دی اے کہ کسے کڑی دی کڑمائی کسے منڈے نال ہوئی اوہ گھر آوَن جان لگ پیا تاں کڑی دی ماں نال خراب ہو گیا تے اوہدا اک منڈا وی جم پیا اک دن ایہہ مُنڈا چک کے اوہ کوٹھے تے کھلوتی اوہنوں پرچا رہی سی تے خیال کر رہی سی کہ ماں تے اوہدے منگیتر نے کیہ کیتا کسے اوس ویلے اوہدے کولوں پچھیا اے کُھڑدا کیہ لگدا اے تے اوس اگوں ایہہ جوب دتا۔ جیہڑا مشہور ہو کے اکھان بن گیا۔

کوٹھے دی دوڑ بینرے توڑی

ویکھو: ملاّں دی دوڑ مسیت تک

کوئی بندہ اپنا مطلب حاصل کرن لئی اپنا آخری وسیلہ وی ورت لے تاں آکھدے نیں۔ محدود وسیلے والے اپنے بارے آکھدے نیں۔

کوٹھے والا روئے تے چھپّر والا سونویں

بوہتی دولت والا بندہ بوہتے وختاں وچ رہندا اے تے تھوڑی والا سکھی رہندا اے

کوجھے رون نالوں چُپ چنگی

بھیڑے طریقے نال کم کرن نالوں اوہ کم نہ کرنا ای بہتر اے ایتھوں تیکر کہ جے رونا ہووے تاں وی چج دا رونا چاہیدا اے۔

کوجھیاں کوچجیاں دا آپ ای واہرُو

اللہ تعالیٰ دے نیڑے سارے انسان برابر ہوندے نیں بدصورت تے بے سلیقہ عورتاں، بندیاں دے پردے رکھن والا وی رب تعالیٰ ای ہوندا اے۔ اکھان وچ انسانی کمزوریاں دا اقرار کر دیاں اللہ تعالیٰ کولوں مدد منگی گئی اے۔ تے اللہ اُتے بھروسہ تے توکل کرن ول اشارہ اے۔

کوچجّی نے کھڑکی گھڑی تے کتیاں دِل گیری پھڑی!

اوہ کوچجّی جو ہوئی جے کھڑکی گھڑی وی گئی اے تے اوس نے اپنے کجّ پاروں

Dr Shahbaz Malik

اوس نوں ڈھونا ای نہیں ایس کر کے کتیاں نے کھڑکی دا افسوس کوئی نہیں کرنا کوچج بارے آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: گل انج اے کہ کوچجی آٹا گُنھ کے رکھے تے آٹا کُتے کھا جان تے روز دی ایس بک بک توں اک کے کسے اوس نوں صلاح دتی کہ ویہڑے لئی اک کھڑکی بنوا۔ اوس کھڑکی گھڑائی پر کوچجی سی ایس کر کے اوس آہلک دی ماری نے کھڑکی ڈھوئی نہ ایس کر کے آٹے دا پھیر نقصان ہویا ایتھے کسے آکھیا کہ کوچجی نے بھانویں کھڑکی گھڑا لئی پر کیوں جے اوس نے ڈھونی کوئی نہیں ایس لئی کُتے دلگیر نہیں ہون گے۔

کوڈی حرام تے بنچہ حلال

ویکھو: گڑ کھانا تے گلگلیاں توں پرہیز

اِکو قسم دے کماں وچوں گھٹ اہم ویلے ایمانداری تے ودھ اُتے بے ایمانی۔

کوڈی کوڈی جوڑیاں بنیا لکھ کروڑ

ویکھو: پھوئیں پھوئیں تلا بھر جاندا اے۔

کفایت شعاری بارے آکھیدا اے۔

کوڈی دا مُل کوڈی

گھٹ مُل دی چیز دا مُل گھٹ ای پیندا اے۔

کوڈی نہ پلے تے سیر باغ دی چلے

ویکھو: پلے نہیں دھیلا تے کردی اے میلہ میلہ

اوس تھاں سکھنے ای ترہیے جس تھاں کجھ خرچ وی ہوندا اے۔

کوڈی نہ ہووے پاس تے میلہ لگے اداس

میلہ خوشی دا موقعہ ہوندا اے تے ایہدے وچ بندہ تاں ای حصہ لے سکدا اے جدوں پلے پیسے ہون کوئی کھاوے کوئی پیوے جے پلے وی کجھ نہ ہووے تے میلے دی خوشی کاہدی ہووے گی؟ جدوں کہ میلہ ٹھیک طرح مناوی نہ سکے گی۔

کورا پالے دا دور

اسوں دے مہینے وچ کورا اپنا شروع ہووے تے سردیاں آ جاندیاں نیں۔

کورا بُرے توں بُرا

سیال وچ ککر تے کورا پیندا اے ایہہ فصلاں لئی تے پھلاں لئی بہت نقصان دین والا ہوندا اے۔

کوڑ دے منہ دھوڑ

جھوٹھ دے منہ وچ خاک، جھوٹھے تے لعنت۔ ایہہ چھیتی کھل جاندا اے۔

کوڑ مٹھا تے سچ مرچاں

سچی گل ہمیشہ کوڑی لگدی اے۔

کوڑ نکھٹے نانکاں اوڑک سچ رہے

ہمیشہ ای سچ دی فتح ہوندی اے تے جھوٹھ دی شکست۔ بابا نانک دا بول اے جیہڑا اکھان بن گیا اے۔

کوڑ نہ بجے سچ نوں بھانویں سو گھاڑت گھڑیئے

حقیقت دے نال جھوٹھ نہیں رَل سکدا بھانویں جھوٹھ نوں کتناں وی بنا سنوار کے پیش کیتا جاوے حقیقت پھیر حقیقت ہوندی اے۔

کوڑا بولے بیڑی ڈولے

جھوٹھ تباہی دا باعث ہوندا اے۔

گوڑا چنگا کھیتاں جیوں آدمیاں نوں گھیو نال گوڑے دے کھیتاں ہوون اک توں دو

کھاد دے نال فصل دُونی ہوندی اے، کھاد فصل واسطے انج ای چنگی ہوندی اے جیویں انسان دی صحت واسطے گھیو

کوڑا سوتا کوچجی گُناں دھوتا

ویکھو: اتوں ہویا سوتا کوچجی گُنا دُھوتا

بے سلیقی عورت بوہتی رات گذرے ہانڈی دھردی اے۔

کوڑوں خالی کوئی نہ گھر

جھوٹھ دنیا اُتے انج اپنا پلا کھلاری بیٹھا اے کہ ایس توں کوئی گھر وی بچیا ہویا نہیں

کوڑھی ڈراوے تھک کے

کوڑھا بندہ دُوجے بندے نوں تھک کے وی ڈرا سکدا اے ایس لئی کہ کوڑھے دے کول کوئی آوندا۔

کوڑھی نوں جُوں وی نہیں پیندی

کوڑھ دی بیماری ایڈی نامراد ہوندی اے کہ اوہدے کوئی نیڑے وی نہیں آوندا جُوں نہیں پیندی دا مطلب ایہو اے کہ ہر کوئی اوہدے توں دور رہندا اے۔

کوسے جین اسیسے مَرن

جنہاں بندیاں نوں کوسیا جائے، بددعاواں دتیاں جان بعضے ویلے اوہناں نوں کجھ نہیں ہوندا تے جنہاں نوں دعاواں دتیاں جان اوہ تباہ ہو جاندے نیں یاں مر جاندے نیں۔ کوسن یاں اسیس دین نوں نندن لئی ورتیا جاندا اے۔

کول پئے بھانڈے وی کھیہ پیندے نیں

کٹھے رہندیاں کوئی نہ کوئی گل اجیہی ہو جاندی اے کہ اختلاف پیدا ہو جاندا اے، جس نوں ختم کیتا جا سکدا اے، اختلاف، جھگڑا یاں لڑائی ہون تے کول کول رہن والیاں نوں جھگڑا ختم کرن دی پریرنا دین لئی آکھدے نیں۔

کول ہووے تاں ساڑے سڑے دور ہووے تاں ہاوے مرے

جدوں کسے نوں کسے دا کول رہنا تے چنگا نہ لگے تے دور چلا جائے تے وکھان لئی ہیج پیا لاوے تاں آکھدے نیں۔

گولا اُتر کرودھ نوں تھم لیندا اے

نرم کلامی ظلم نوں ڈک لیندی اے مٹھے بول وچ جادو ہوندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

کولیاں دی دلالی وچ منہ کالا

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ایس کم وچ وچولا بݨن یاں حصہ لین نال بدنامی مفت وچ ملے گی تاں آکھدے نیں

کون سچجی جس دے پچھ تھلے ڈولا

کون سلیقہ شعار جس دی بغل وچ ددھ دا بھانڈا مطلب اے دولت نوں عزت آدر ملدی اے۔

کون سکھی؟ جس دی جائی سکھی

دھی سکھی وسے تے ماپیاں نوں کلیجے ٹھنڈ ہوندی اے۔

کون سیانی؟ جو کنتے بھانی

مالک نوں چنگا لگن والا ای بندہ سیانا یاں عقل مند سمجھیا جاندا اے کیوں جے نوکراں دی سیانف دا معیار جو مالک نے متھیا ہوندا اے اوہ اوہدے تے پورا اُتر دا اے بھانویں ایہہ حقیقی ہووے یاں نہ۔ مالک دی مَن دی پکی کر دیاں کہندے نیں ایہو اکھان خاوند بیوی تے وی لاگو کیتا جاسکدا اے۔

کون صاحب نوں آکھے انج نہیں انج کر

رب دیاں کرنیاں وچ بندہ دخل نہیں دے سکدا۔

اکناں دے گھر پُتر، پتراں گھر پوترے
اکناں دے گھر دھیاں، دھیاں گھر دوہترے
اکناں دے گھر اکو ای، اوہ وی مرجائے
حافظ کون صاحب نوں آکھے انج نہیں انج کر (حافظ برخوردار)

کون کسے دے آوے جاوے دانا پانی کھچ لیاوے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جیہدی قسمت دا کوئی دانہ ہوندا اے اوہ اوہنوں ملدا اے۔

کون کہے رانیے توں اگا ڈھک

وڈے بندے دی غلطی یاں قصور وی چھوٹا بندہ نہیں دس سکدا۔

پچھوکڑ: کسے امیر گھر دی بر بھانی یاں بادشاہ دی رانی کتے بیٹھی سی کہ ننگی ہو گئی سارے اوہنوں ننگیاں ہویاں ویکھ رہے سن پر ڈر نال اوس دی ایس غلطی نوں اوہدے منہ تے نہیں دس سکدے سن ایتھے کسے نے آکھیا کون آکھے رانیے توں اگا ڈھک۔ نگر سچائی ہون پاروں اکھان بن گیا۔

کونج کمادی مہنا جے گھر رہن وساکھ

وساکھ دے مہینے وچ کونجاں اپنے گھر چھڈ کے دور چلیاں جاندیاں نیں۔

کونج وچھڑ گئی ڈاروں

اپنے ہم خیال، ہم عمریاں ہم جماعت کولوں جدوں کوئی وچھڑ جائے اوس بارے کہندے نیں ڈاروں وچھڑی کونج کرلاندی اے تے پھیر ڈار نال رل نہیں سکدی۔

کونجاں جال وچ بچے وبال وچ

کونجاں جے پھس جان تے اوہناں دے بچے بے آسرا ہو جاندے نیں، والدین دے بغیر اولاد مصیبتاں وچ پھس جاندی اے۔

کونجاں تے کڑیاں اک سمان

کڑیاں تے کونجاں نوں ایس کر کے اکو جیہا آکھیا جاندا اے کہ کڑیاں نے پیکے گھر پل ودھ کے ویاہ کے سوہرے گھر چلے جانا ہوندا اے تے کونجاں نے وی اک تھاں نہیں رہنا ہوندا، کڑیاں نوں چڑیاں وی ایسے واسطے آکھیا جاندا اے کہ اوہناں اُڈ جانا ہوندا اے۔

کوہ نہ ٹری تے بابا دھریائی

تھوڑا جیہا کم کرن مگروں تھک کے بہہ جان والے بارے کہندے نیں۔

اوہو گل ہوئی بابا تریہائیاں ن، چلی رج نہ اک دو کوس ہیرے
میاں کشتہ دا آکھیا من لے توں پاسا ایس خیال تھیں موس ہیرے
(محمد بخش کشتہ)

کوہڑے دے بھانڈے کھیر

لدھڑاں دے گھر بیبیا۔

کوہڑے نوں چلی تے غصہ آوندا اے

آپ کوہڑا اے تے کسے جوگا نہیں پر سرجان والے تے اوہ غصہ کڈھدا پیا اے۔

کوئی اکھیاں دے انّھے تے کوئی دلاں دے انّھے

اک تے اوہ انھے نیں جہناں نوں آلے دوآلے کجھ نظر نہیں آوندا اک اوہ نیں اوہناں نوں نظر تے آوندا اے اوہ حقیقت نوں جانن دا وقوف نہیں رکھدے مطلب اے جان بجھ کے حقیقت نوں تسلیم نہیں کردے۔

کوئی تولوں بھاری کوئی مولوں بھاری

اجناس یاں شیواں دی آپو اپنی نوعیت ہوندی اے۔ کوئی چیز جسم وچ بھاری ہوندی اے تے مُل تھوڑا تے کوئی چیز مُل وچ زیادہ ہوندی اے جسم تھوڑا، سونے تے توڑی (بھوسے) دی مثال دتی جاسکدی اے۔

کوئی تولوں گھٹ کوئی بولوں گھٹ

کاروبار وچ گھٹ تولن والا بندہ وی بھیڑا تے بھیڑا بول بولن والا بندہ وی بھیڑا ہوندا اے۔

کوئی جھنڈ سُلکھنا کوئی کھر سُلکھنا

کوئی گھنڈ قسمت والا ہوندا اے کوئی پیر قسمت والا، مطلب اے کوئی ووہٹی آئے تے گھر دے بھاگ سوردے نیں یاں کوئی مجھ گاں، گھوڑی وغیرہ آئے تے گھر خوشحال ہوندا اے، تجربے دی گل اے شگن اے۔

کوئی حال مست کوئی مال مست کوئی روٹی پھلکا دال مست

بندیاں دے دنیا وچ اڈو اڈ حالاں وچ زندگی گزارن بارے دس پائی گئی اے کہ جیہڑے جس حال وچ وی نیں اوہدے وچ ای مست تے خوش نیں کوئی مال دولت وچ خوش نیں تے کوئی غریبی دعوی دی روٹی دال والی حالت وچ ای خوش تے مست نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

کوئی سُوئی جوگا کوئی سلائی جوگا

جس کول سوئی اے اوہ سُوئی دے سکدا اے جیہڑا سلائی جان دا اے اوہ کپڑا سیوں کے دے سکدا اے مطلب اے جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ہر بندہ اپنی استطاعت تے توفیق دے مطابق ای ہتھ پوا سکدا اے تاں آکھیدا اے۔

کوئی کسے دی قبرے نہیں پیندا (یاں) کوئی کسے دی آئی نہیں مردا

انسان نوں دنیا وچ گھلیا گیا اے نال ای اعمال لئی خود مختار بنا دتا اے ہر بندے نے دنیا اُتے کیتے اپنے اپنے عملاں دا دکھ حساب دینا اے مرن مگروں اپنی ای قبر وچ پینا تے اوتھوں ای کلیاں اُٹھنا تے کلیاں ای حساب دینا اے۔

کوئی کھٹے کوئی کھائے کوئی ہتھ ملیندا جائے

دنیا وچ ہر کوئی فرقوں فرقی قسمتاں لے کے آوندا اے کوئی تے حیاتی چنگی گزار دا اے کھندا کھاندا اے تے کوئی وچارا چنگے دناں لئی افسوس کردا ہتھ ملدا ای دنیا توں رخصت ہو جاندا اے۔

کوئی گھر ڈھّے تے بی بی ورلے

اجیہی سوانی جس نوں کوئی ورنہ لبھے اوڑک کوئی سوانی مرے تے اوہدا رنڈا اوہ سوانی کرے تاں کہندے نیں اجیہی تھاں ایہہ اکھان ورتی دا اے جتھے کوئی کسے دے چلے جان یاں مَر جان مگروں اوہدی تھاں ملے انج اوہدے وچ اجیہا گُن نہ ہووے۔

کوئی مَرے کوئی جیوے ستھرا گھول پتاسے پیوے

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا لوکاں دی غمی یاں خوشی وچ خوش یاں غمگین نہ ہووے۔

کوئی نبی اپنے وطن وچ منظور نہیں ہوندا

ویکھو: گھر دے پیراں نوں تیل دے ملیدھے (یاں) گھر دا جوگی جوگڑا باہر دا جوگی سدھ۔

جدوں اپنے ماحول وچ کسے گُن والے دی قدر نہ کیتی جاوے تاں آکھیدا اے۔

کوئی نہ جانے اندھی کُوں تے لتّاں مارے کندھیں کوں

اَنھی نوں جدوں کوئی اہمیت نہیں دیندا تے اوہ کندھاں نوں لتاں مار کے لوکاں دا دھیان اپنے ول کردی پئی اے۔ جدوں کسے نوں کتے کوئی اہمیت نہ ملے تے اوہ بدمزاج ہو جاندا اے۔

کوئی نہ ملیا محرم دل دا جو ملیا سو غرضی

ایس دنیا وچ دل نوں جانن والے نہیں مِلدے ہر کوئی غرض دا ماریا ای اک دوجے نوں مِلدا اے جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ خلوص ایثار تے صدق توں دنیا خالی ہو گئی اے ہر پاسے لالچ تے خودغرضی اے تاں آکھیدا اے۔

کوئی نہیں پچھدا تیرے منہ وچ کِنے دند نیں

کوئی بندہ دوجے بندے دے ذاتی معاملے وچ دخل نہیں دیندا۔

کوئی وی ہر اک نوں خوش نہیں رکھ سکدا

دنیا دا ایہہ دستور اے جے اک بندے نوں خوش کر لیئے تے دوجا ناراض ہو جاندا اے ایس لئی ایس دنیا وچ ہر اک نوں خوش رکھنا مشکل اے۔

کہت کملے سُدت باولے

بے تھویاں گلاں سُن کے اوہناں نوں سچ من کے اگوں سچ کر کے سناندیاں پھرنا کہنا سوکھ کرنا آوکھ

کہن لئی تے زبان ای ہلدی اے پر کرن لئی ہتھ پیر وی ہلانے پینْدے نیں۔ گلاں کرنیاں تے آسان اے تے عمل کرنا بڑا مشکل ہوندا اے۔

کہنیاں وی گھا ای بدّھے

کوئی اصلوں ای اَن ہونی گل کرے تاں آکھیا جاندا اے۔

کہو کبیر چھوچھا گھٹ بولے بھریا ہویا کُبھو نہ ڈولے

ویکھو: تھوتھا چنا باجے گھنا (یاں) سکھنا بھانڈا بوہتا کھڑکدا اے۔

گُن کوئی نہ ہووے تے گلاں بڑیاں کرے تاں آکھدے نیں۔

کہے تے گھمیاری کھوتے تے نہیں چڑھدی

جدوں کوئی اپنی مرضی نال تے کوئی کم کرے پر جدوں اوہدے کرن لئی اوہنوں آکھیا جاوے تاں اوہ بھاراں تے پوَے تاں آکھیدا اے۔

کہیں کوں گٹیں سَٹ تے کہیں کوں بھر بھٹّیں سَٹ

کانی ونڈ' کسے نوں وَدھ کسے نوں گھٹ دین بارے کہندے نیں۔

کہی' کہاڑی' ترنگلی' سنبھل گھاٹا گُنھ' پہلے بھانڈے پائے کے پچھوں تھن نوں چنگھ

کہی' کہاڑی' ترنگلی نوں تے ددھ دین والے جانور دے ددھ نوں احتیاط نال استعمال کرنا چاہیدا اے ددھ دین والی گاں مجھ وغیرہ دا تھن چنگھن توں پہلاں بھانڈے وچ پا کے ویکھ لینا چاہیدا اے کہ خراب تے نہیں پھیر بے شک تھن نال دھاراں لے لوَے۔

کیتا پا' تے بنھیا جا

انسان ایس دنیا وچ جو عمل کردا اے اوس دا ای اوس نوں اگلے جہان وچ بدلہ ملے گا۔ انسان نوں ایس دنیا وچ چنگے عمل کرن دی پکّی اے۔

کیرا بادشاہ' پورا وزیر تے چھٹا فقیر

فصل بیجن لئی بی دا سب توں چنگا طریقہ کیرا اے اوس توں تھلے پورا تے سَب نالوں نکھد چھٹا ہوندا اے۔

کیرا پساری (دھڑوائی) تے چوگا حلوائی ایہناں دوہاں دی پوری کدی نہ پائی اوہ تولا جیہڑا تولدیاں دانے کیرے تے اوہ حلوائی جیہڑا مٹھائی بنان لکیاں کھاندا رہے (چوردار ہے) ایہناں دی پوری نہیں پیندی' مطلب اے ایہہ گھاٹے وچ ای رہندے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

کیڑی دی موت آؤندی اے تے اوہنوں کھنبھ لگ جاندے نیں

کسے غریب نوں نخرہ کردیاں ویکھ کے کھاندے پیندے لوک آکھدے نیں۔

کیڑی گھر سلیمان (یاں) کیڑی گھر نارائن

کسے غریب دے گھر چل کے امیر دا آ جانا۔

ملیا یوسف نوں اوہ وانگ یعقوب میرے نور فیر مڑ کے وچ نین آیا
شرم رکھن نوں جگ دے وچ میری گھر کیڑی دے اَج نارائن آیا
(عزیز خان شرم)

کیڑی نوں مُوتر ای موت اے (یاں) کیڑی نوں ٹھوٹھا ای دریا اے

ماڑا بندہ ہووے تے تھوڑا نقصان ای اوہدا لک توڑ دیندا اے۔

کیڑی وی ہَولی ہَولی پہاڑ چڑھ جاندی اے

جے انسان مستقل مزاجی نال کوئی کم کردا رہے تے بے سروسامانی دے باوجود اوس نوں کامیابی حاصل ہوسکدی اے

کیسرے دی کُتی ٹکے دا ٹلّہ

ویکھو: دھیلے دی بُڈھی ٹکہ سِر منائی

جدوں کسے شے دی سانبھ تے اوہدے مُل نالوں وی زیادہ خرچ ہووے تاں آکھیدا اے۔

کیسر سستا وچ کشمیرے قیمت پچھ لاہوروں

کشمیر وچ کیوں جے کیسر پیدا ہوندا اے ایس لئی ظاہر اے ایتھے ایہہ سستا ہووے گا لاہور وچ مہنگا ایس لئی کہ ایہہ کشمیروں منگوایا جاندا اے' چیز دا مُل اوہدے پیدا ہون والی جگہ دے حساب نال گھٹ یاں ودھ ہوندا اے۔

کیلئے' کیلیے ہتھ نہ پائیں دو کوہ جا اگیرے جائیں

بھیڑی نسل دے ڈنگر نوں کدی نہیں خریدنا چاہیدا ایہدے نالوں دو کوہ دا پینڈا کر کے دوروں چنگی نسل دے پشو خریدنے چاہیدے نیں۔

کیل کریندے ہڈنوں آچنتوں باز پئے

دنیا دیاں رونقاں وچ رُجھے انسان نوں موت باز وانگوں اچن چیت جھپٹا مار کے لے جاندی اے۔

کیہ آس پرائی لسّی دی جیہڑی گھر لگا نے دسّی دی

دوجیاں اُتے آس اُمید نہیں رکھنی چاہیدی۔

کیہ پدّی کیہ پدّی دا شوربہ؟

گھٹ طاقت دا بندہ وَدھ طاقت دے بندے اگے آکھلوئے تے ودھ طاقت والا اوس نوں کوئی اہم نہ دسن لئی آکھدا اے۔

کیہ کروگا پاہدا جس منگ پرایا کھاہدا

ویکھو: اوہ کیہ دیسی سادھو دا جس پن گلولا کھاہدو

جیہڑا بندہ آپ منگ کے کھاوے اوہ کسے دا کیہ سوار سکدا اے۔

کیہ کمّی دی دوستی کیہ سانڈھو دا ساک

کمّی کمین نال دوستی بارے سیانے کہندے نیں کہ ٹھوئیں وانگ ہوندی اے اوہ اپنی کمینی خصلت پاروں ہمیشہ ای نقصان اپڑاندا اے تے انج ای سانڈھو کیوں جے اوسے گھر دا جوائی ہوندا اے جس گھر دا بندہ آپ ہوندا اے ایس کر کے اوہ سڑدا اے ایہہ ساڑا کدی فائدہ نہیں اپڑاندا۔

کیہدی بکری کون پاوے گا

جس دی ذمہ داری اے اوہ ای ایس نوں پورا کرے دُوجا کسے دی ذمہ داری نہیں چُکدا۔

کیہڑا اے تے کیہڑا ای سہی

کوئی کم کرن تے جی اپنا نہ کرنا تے کوئی بے جوڑ جیہا بہانہ پا کے کنارہ کر جانا یاں انکار کر دینا۔

پچھوکڑ: کہانی انج سنی دی اے کہ اک بندے دی سالی دا ویاہ ہویا اوس دا ج وچ گائیں دتی جدوں گھر والیاں جنج ویلے کھلارا پایا تے گائیں داناں ای نہ کیتا اوہناں نوں بڑی کند چڑھی بہانہ پا کے گائیں موڑنا چاہندا سی اوہ سویرے کوٹھے جا چڑھیا تے دب دب کے پیر مارے کڑی دے پیو آکھیا اوہ "بھ" کیہڑا اے اُتے؟ بندے نے متھے وٹ پا کے کہیا "اچھا ہن اسی کیہڑے ہو گئے" تے گاں لے کے ٹرپیا' گل مشہور ہو کے اکھان بن گئی۔

کیہڑے مسلمان مر گئے کیہڑے روزے گھٹ گئے

ویکھو: مرزا مر گیا اے پر سارنگی تے نہیں ٹٹ گئی (یاں) مرزا مر گیا اے کہ سارنگی ٹٹ گئی اے۔

معاملہ اجے ختم نہیں ہویا ایس نوں کسے ویلے وی درست سمت تے چلایا جاسکدا اے۔

کیڑیاں دے گھراں وچ نت دہاڑے پھوہڑی

غریب تے نمانیاں اُتے ہر ویلے کوئی نہ کوئی آفت آئی ای رہندی اے۔

کھ

کھا آوتریاں دا مال تے اگلے نوں وی گال

بے اُولاد بندیاں نوں دھوکھا دین والا بندہ ہمیش ای نقصان وچ رہندا اے۔

کھا پی کے ڈوئی دا منہ کندھ وَل

فائدہ وی اٹھا لینا تے منہ وی سجائی رکھنا تاں آکھیا جاندا اے۔

کھادا پیتا پایا سنتوکھ' بھانڈے مانجے بڑا ای آوکھ

جدوں کوئی کھان نوں تے چنگا سمجھے (سنتوکھ' قناعت' صبر) تے کم کرن ویلے نک منہ چڑھائے تاں آکھدے نیں' کھان پین نوں چنگا تے کم کرن نوں مندا۔

Dr.Shahbaz Malik

کھادا تے پھٹکاریاں تاں دے گھند بھلا پھاڑیا

ویہلڑ تے نکمے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا کھاندا اے سوندا اے گھراڑے ماردا اے تے بستر پاڑدا اے جیویں کم دا نہ کاج دا ویری اناج دا۔

کھادے تے گِھدے دا کدے نہیں بُھلدا

انسان احسان فراموش نہ ہووے تے کسے دے گھروں کھاوے تے کسے کولوں رقم یاں کم لین نوں بندہ کدی نہیں بُھلدا۔

کھا سو پیسو ہو سو موٹے' پھر سد یسو دادے پوتے

بھانویں کتھوں وی کھا کے پی کے موٹے ہوؤ' پھیر وی اپنے ای دادے دے حوالے نال پچھاتے جاؤ گے ہاتھی پھرے گراں گراں جس دا ہاتھی اُس داناں۔

کھا سیر' کما ڈھیر' کھا پاء کما سوا

جے سیر کھانا ہووے تے ڈھیر کماؤ جے پاؤ کھانا ہووے سوا سیر کماؤ' ایس گل دی مت اے کہ جے انسان نے اقتصادی لحاظ نال سوکھا رہنا ہووے تے اپنے خرچ توں ودھ کمائے۔

کھاسی نہ تاں کماسی کیہ؟

کمان والے بندے دی خوراک چنگی ہونی چاہیدی اے۔

کھا کے پچھتاندا اے نہا کے نہیں پچھتاندا

روٹی کھان توں پہلاں نہا لیئے تے نقصان کوئی نہیں ہوندا تے انج کوئی پچھتاوا نہیں لگدا پر روٹی کھان دے نال ای نہا لیا جاوے تے صحت لئی نقصان والا ہوندا اے انج اپنے ایس عمل تے بندہ پچھتاندا اے۔

کھا گیا کوئی تے باندر دے منہ لا گیا

فائدہ کوئی اٹھا لے تے بدنامی کسے دی ہو جائے تاں آکھیا جاندا اے۔

کھا گئے رنگ لا گئے' جوڑ گئے سو بوڑ گئے

اجیہے بندے جیہڑے حیاتی بارے ایہہ نظریہ رکھدے نیں کہ کھا پی کے عیش کرنا ای اصل حیاتی اے تے جوڑنا اک قسم دا حیاتی نوں ڈوبنا ہوندا اے اوہ ایہہ اکھان پاندے نیں۔

کھا گئے گھر والے ناں پروہنیاں دا

ایہہ اکھان اوددوں ورتی دا اے جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اُتوں تے انج لگدا اے کہ خرچ باہر دے بندے زیادہ کر گئے نیں پر ویکھیا جائے تے اوہناں نالوں ودھ خود گھر والیاں نے خرچ کیتا تے ناں پروہنیاں دا لگ گیا۔

کھائے' یاں بول لے

مت اے کہ اک ویلے اک ای کم چنگا لگدا اے بولن لگیاں کھانا تے کھان لگیاں بولنا نہیں چاہیدا۔

کھان پین نوں چنگی بھلی رام چپن نوں گونگی (ڈوری) (یاں) کھان پین نوں دو دو ونڈیاں کم کرن نوں باہاں بھنیاں

اوس بندے دے بارے کہندے نیں جیہڑا فائدہ لین لئی جھٹ تیار ہو جائے تے کم کرنا پئے تے فوراً ای کوئی بہانہ بنا لئے۔

کھان پین نوں کا کو تے دھون بھنان نوں کماں (یاں) کھان پین نوں بھاگ بھری تے دھون بھنان نوں جُماں (یاں) کھان پین نوں باہمنی تے جتیاں کھان نوں بروالی

ویکھو: کھان نوں بلیاں تے ڈانگاں نوں رچھ

اجیہے موقعے تے آکھیدا اے جدوں کسے کم توں فائدہ تے کوئی ہور اٹھا جائے تے نقصان کسے دے پلے پے جائے۔

پچھوکڑ: ایہدے پچھے اِک کہانی سنی دی اے کہ کسے پنڈ وچ کسے دے نال لگدی پیلی وچوں مالک دی دھی کا کو لئی اوہدا نوکر کماں خربوزے توڑ توڑ دیندا رہیا آپ اوہ نہ کھاندا تے کا کو نوں دے دیندا اِک دن پھڑیا گیا تے کُٹ کھادی اپنے کیتے تے پچھتاندا کہن لگا کہ کھاندی تے کا کو رہی اے تے دھون میری یعنی جُمے دی بھج گئی اے۔ گل مشہور ہو کے اکھان بن گئی۔

کھان پین نوں گنگو دی ہٹی سون بہن نوں رحمان شاہ دا تکیہ

کھیچل (تکلیف) کسے نوں دیئے تے فائدہ کسے نوں دیناں تاں کہندے نیں۔

کھان پین وچ کیہ شرم اے

کھان پین لگیاں شرم نہ کرن دی سکھیا اے۔

کھان دی ڈٹی تے کم دی چٹی

جیہڑا بندہ کم کرن ویلے سُست تے کھان ویلے چُست ہووے اوس بارے کہندے نیں۔

کھان نوں بلیاں ڈانگاں نوں رچھ (یاں) کھان نوں لچھو باندری دھون بھنان نوں گھا

ویکھو: کھان پین نوں کا کو تے دھون بھنان نوں کماں (یاں) کھان پین نوں بھاگ بھری تے دھون بھنان نوں جُماں

جدوں کسے کم توں فائدہ کوئی اُٹھائے تے نقصان کوئی ہور تاں آکھیدا اے۔

کھان نوں تے کھا گئے آس پرہن اُگھنا پیا اے

جدوں چالاکی نال کسے دا حق مار لیا جاوے پر مگروں کسے وجوں اوہ واپس دینا پے رہیا ہووے تاں کہندے نیں۔

کھان نوں غلہ مرن نوں اَکلا

ویکھو: کھائے غلہ تے کمائے اَکلا

جدوں کلے کمان والے دی کمائی بوہتے کھان تاں آکھیدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

کھان پینا اپنا تے ٹرّی ساماں لیکی (سلام علیکم)

وکھاوے دے یاراں دوستاں بارے کہندے نیں۔

کھانا پینا خصماں دا، نچھ آوے تے جی ویرا!

سوانی نوں اپنے ماپے ساری عمر نہیں بُھلدے خاص طور تے بھراواں نال تے اوہدی یاد سدا ای ساوی رہندی اے اکھان وچ دسیا گیا اے کہ سوانی کھاندی پیندی آرام آسائش خاوند دی حاصل کردی اے جدوں بیماری توں ہناں نچھ آوے تے کہندی اے ویرا جیوندا رہو۔ یاد کیتا ای' جدوں بندہ فائدہ کسے ہور کولوں لوَے تے گُن کسے ہور دے گاوے تاں وی آکھدے نیں۔

کھانا' پینا' ورتنا تنے کم تت' جاندی واری ستھر یار کھ ہک تے ہتھ

ایسے بندیاں بارے کہندے نیں جہناں دا حیاتی دا کوئی خاص مقصد نہ ہووے۔

کھانا حلوائیاں دے بھونکنا قصائیاں دے

ویکھو: آنڈے کِتے تے کُوکُو کِتے

فائدہ تے کسے کولوں لوَے تے تنگ کسے نوں کرے۔

کھانا سو کھا پچانا آوَکھا

اپنا کھانا چاہیدا اے جنا بندہ ہضم کر لئے۔

کھانا سو کھا نگلنا آوَکھا

بگانا مال ہتھیا تے لیا جاندا اے پر اوس نوں ہضم کرنا آوَکھا ہوندا اے' ناجائز کم ہمیش آوَکھا کردا اے۔

کھانا کھادا تے پتل پاٹی

اپنا مطلب کڈھ کے کوئی اکھاں پھیر لوے تاں آکھیا جاندا اے۔

کھانا خصم دا گیت ماپیاں دے

دھیاں ماپیاں نوں کدی نہیں بھلدیاں' خاوند دے گھر دا کھا کے وی ماپیاں دے گن گاوندیاں نیں۔

کھانا منگ کے مارنے ڈکار

ویکھو: کھانے چھولے ڈکار بداماں دے۔

وچوں کرتوت کوئی نہیں اُتوں شان وکھانا۔

کھاندیاں کھوہ نکھُٹ جاندے نیں

کمایا کجھ نہ جاوے تے کھان تے زور رکھیا جاوے تے ایہہ کم کدوں تیکر چل سکدا اے؟

کھاندیاں نوں ویکھ نہ سکاں' بھکھے مردیاں نوں دے نہ سکاں

جگ دی ریت اے کہ لوک رجے پُجے بندیاں نال حسد کردے نیں تے نمانیاں بھکھیاں دی مدد نہیں کردے۔

کھانگڑ بھیڈ شاگرد جولاہیا نفع نہیں اس مالوں' نہ اوہ رج کے دُدھ پلاوے نہ اوہ کڈھے کالوں

تجربے دی گل اے کہ اوہ بھیڈ جس بچہ دتا ہووے تے پھیر گبھن نہ ہوئی ہووے اوہ دُدھ گھٹ دیندی اے تے کم عقل شاگرد دونویں فائدہ نہیں دیندے۔

کھانے چھولے تے ڈکار بداماں دے

ویکھو: کھانا منگ کے مارنے ڈکار

کرتوت کوئی نہ ہونی تے اُتوں ودھیری شان وکھانی۔

کھاؤ بھلا کہ کماؤ

کمان والے بندے دے بھلے تے چنگے ہون بارے آکھیا جاندا اے تے نرے کھاچھڈن والے دی نکھیدی کردیاں آکھدے نیں۔

کھاوے بکری وانگوں سکے لکڑی وانگوں

بکری تھوڑا کھاندی اے تے انج تھوڑا کھان والا بندہ صحت مند نہیں رہ سکدا۔

کھاوے پیوے ست بلائیں اُٹھ نہ سکے چڑ کے تائیں (یاں) کھاوے پیوے ست بلائیں اٹھی نہ سکے بوہے تائیں

ست قسم دے چنگے چنگے کھانے کھاند!! ر بر حالت۔ ایہہ اے کہ اُٹھ کے ٹُر نہیں سکدا' کھان نوں تیز کم نوں نکھد۔

کھاوے ٹبر سوہدے قبر

حرام دی کمائی تے اوہ کلا بندہ لیاوندا اے تے سارا ٹبر اوہدے تے عیش کردا اے پر جدوں اوہ مردا اے اوہدا عذاب قبر توں ای اوس کلّے بندے نوں ملنا شروع ہو جاندا اے ایہدے وچ ٹبر حصے دار نہیں ہوندا' اکھان وچ ایس گل دی پکی کیتی گئی اے کہ بندے نوں حرام دی کمائی کولوں بچنا چاہیدا اے۔

کھاوے قصائیں' بھونکے سائیں (یاں) کھاوے قصائیاں کنوں بھونکے سائیاں کنوں

کتا مالک دا وفادار ہوندا اے' جدوں کوئی کھاوے کتوں تے فائدے کسے نوں اپڑائے تاں وی کہندے نیں۔

کھاوے منہ تے شرماوے اَکھ

جس بندے نوں پلیوں کھوایا ہووے اوہ اکھاں نہیں چک سکے گا عام کرکے وڈھی دین بارے کہندے نیں۔

کھاہدا سو کھٹیا' جوڑیا سو روہڑیا

حیاتی وچ جیہڑے انسان روزمرہ دے خرچیاں وچ وی کنجوسی کردے نیں اوہناں نوں مت دتی گئی اے کہ ضروری خرچے ای انسان دی کھٹی نیں کہ ایہدے نال حیاتی تے چنگی گزردی اے جوڑیا پیسہ کدی رُڑھ وی سکدا اے ضائع وی ہو سکدا اے۔

کھاہدیاں کھوہ نکھٹ جاندے نیں

جے بندہ بہہ کے خرچ کرنا شروع کر دیوے' کھوہ جنی دولت وی مک جاندی اے' خرچ کرن توں منع تے کمان لئی پریا گیا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

کھائی بھلی کہ جائی (یاں) کھائی بھلی کہ کمائی (یاں) کھائی بھلی کہ مائی؟ مائی دے سر چھائی

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ چنگا اوہوا ے جیہڑا کھان نوں دیوے ایہدے نال سکی ماں یاں سکی دھی دی وی نہیں رل سکدی تاں آکھیدا اے۔

کھائے پیتے ہوئے موٹا تے سدائے دادے پوتا (یاں) کھاسی پیسی ہوسی موٹا پھیر سدا سی دادے پوتا

اِک بال نانکیاں دے گھر کھا پی کے جوان ہوندا اے اوہ پھیر وی دادے دے ناں تے کوایا جاندا اے۔

کھائے گلا تے کمائے اکلا

ویکھو: کھان نوں غلّہ تے مرن نوں اکلا

اجیہے محنتی بندے بارے کہندے نیں جیہڑا گھر وچ اکلا کماوے تے کھان والے سارے ای ہون۔

کھائیے تے کھنڈ کھیر پائیے تے نرما

چنگا کھان تے چنگا پان دا نظریہ رکھن والیاں بندیاں بارے کہندے نیں یاں اوہ اپنے بارے آکھدے نیں۔

کھائیے دال جو نبھے نال

سادہ تے گھٹ خرچ کھانا' کھانا چاہیدا اے. جیہڑا بندہ ہمیش ای کھا سکے' مہنگا کھانا ہر روز تے نہیں کھاہدا جاسکدا۔

کھائیے رج کے نہیں تاں پیئے منہ کج کے (یاں) کھائیے گھیو نال نہیں تے جائیے جیو نال

اجیہے بندیاں دا اصول اے جیہڑے کہندے نیں کھائیے تے رج کے یاں چنگا نہیں تے صبر سنتوکھ نال بہہ رہیئے۔ ایسے انتہا پسند بندیاں بارے کہندے نیں۔

کھائیے مَن بھاؤندا پائیے جگ بھاؤندا

کھانا اوہ کھائیے جیہڑا دل نوں چنگا لگے تے کپڑا اوہ پائیے جیہڑا لوکاں نوں چنگا لگے۔

بھانویں چنگھیں کھانگڑاں یا مکھن کھاویں
لیڑا بانا بھناں جگ بھانا پاویں (فیروز دین شرف)

کھاہدا پیتا لاہے دا باقی احمد شاہے دا

جو کجھ کھا پی لیا جاوے اوہوای چنگا ہوندا اے بچ جاوے تے اوہ ضائع وی ہو سکدا اے۔ تاریخی اکھان اے۔ جس دا تعلق احمد شاہ ابدالی نال جوڑیا جاندا اے۔

کھاہدے اوپر کھانا لعنتیاں دا کم اے

بندہ رَج کے کھالے تے اوہدے بعد جے کھان نوں مل وی جاوے تے کھانا نہیں چاہیدا اے جے کھائے گا تے خراب ہووے گا۔

کھاہدے دا کیہ کھانا؟

اوہ چیز جیہڑی پہلاں کوئی دوجا کر چکیا اے اوہ کیہ کرنی؟ کرے تے اپنی انج انفرادیت قائم نہیں رہ سکدی۔ ایتھاں دی دانش بارے وی آکھیا جاسکدا اے۔

پچھوکڑ: کہانی انج وی سُنی دی اے کہ اک سیانے بیانے اُنھے دی گاں چوری ہو گئی اوس پنڈ وپنڈ تے شہر وشہر اوس دی بھال شروع کر دتی اک پنڈ دی میت وچ اوہ جا ٹھہریا۔ اک بندہ مسافر سمجھ کے اوہدے لئی روٹی لیایا ددھ دی موجودگی پاروں اوس دہائی پا دتی کہ روٹی لیاون والے کول اوہدی گاں اے۔ معاملہ پرھیا کول گیا پینچاں نے پچھیا توں کنج پچھانی؟ اوس آکھیا ددھ توں' اوس دی ایس پچھان نوں پرکھن لئی پرھیانے آکھیا کہ گاں نوں ودھیری ساری کنک کھوائی جائے پھیر جیہڑا اوہ پھوس کرے اوس دا آٹا پیہہ کے روٹیاں پکائیاں جان تے اُنھے نوں کھوائیاں جان انج ای کیتا گیا اُنھے نے پہلی بُرکی کھا کے ای چھڈ دتی تے آکھن لگا کھاہدے دا کیہ کھانا؟ اوہناں پچھیا تے اُنھے نے دس دتا کہ ایہہ اناج گاں نے پہلاں کھالیا اے ایس پچھان دی طاقت نوں مکھ رکھ کے پرھیانے گاں اُنھے دے حوالے کر دتی۔

کھتری کھنڈ ولیٹیا موہرا ہوندا اے

کھتری (ہندو بانیا) زبان دا مٹھا بن کے ای اگلے دیاں جڑھاں وڈھدا اے۔

کھتریاں دے گھر کوئی نکانہ ہووے تے مسلماناں دے گھر وڈا

ہندوواں وچ کھتری بڑی نجوڑی' چالاک کاروباری ذات اے جیویں مسلماناں وچ کھوجے ایہناں دوناں دا اِکو مزاج ہوندا اے ایہناں دے گھر دا چھوٹا ہر اک دی نظر وچ ہوندا اے اوہ اوہدی اپنے ڈھب دی تربیت وچ لگے رہندے نیں جدوں کہ مسلماناں دے گھر کوئی وڈا وڈیرا ہووے تے اوہنوں مردے دم تیکر ذمہ داریاں سونپی رکھدے نیں ہور کجھ نہیں تے ہر معاملے وچ صلاح مشورہ کردے نیں انج کھتریاں دا نکا تے مسلماناں دا وڈا آکھا ہوندا اے۔

کھتی آئی بنّی تے ساون دی مدّ پئی

کھتیاں جدوں سر تے آجان اوددوں ہاڑی دی فصل بیجن دا سماں آیا جانو۔

کھتھی میڈھی ہتھ پراندا

میڈھی وکھری اے تے پراندہ ہتھ وچ اے' ہر ویلے بھیڑی حالت وچ ہونا' عورت دے بے سلیقہ ہون بارے آکھدے نیں۔

کھٹ جیہی سوت نہیں تے ڈیوے جیہی جوت نہیں

چارپائی' منجی جیہی سون دی جگہ کوئی نہیں تے دیوے جیہی روشنی نہیں' پرانے زمانیاں دی گل بنی ہوئی اے جدوں پنجاب دیس وچ جس نوں ایہہ میسر ہو جاندے سن اوہ ایسے نوں بہت سمجھدا سی۔

کھٹ کے کھانا تے جواناں دی موت مرنا' کواجیہا ہوندا اے

نکمے تے کم کاج توں جی چران والے جوان نوں کہندے نیں۔

کھٹا کھائے مٹھے نوں

بُرائی' چنگیائی نوں کھا جاندی اے ختم کر دیندی اے۔

Dr. Shahbaz Malik

کھٹر مٹر تے ہریال ڈولے اِک نہ پاندی دَھار کھٹر مٹر تے ہریال بھانڈا بھن دی سِر دے نال

دودھ نہ دین تے نہ پَسمن تے چُھڑ مار کے بھانڈا بھن دین والی گاں مجھ بارے کہندے نیں اجیہے نکھٹو بارے وی آکھیدا اے جیہڑا کماوے دی کُجھ نہ تے چھڑاں دی واہدے دیاں مارے۔

کھٹن گئے نکھٹو، گھوڑے ویچ لیائے ٹٹو

فائدے دی تھاں گھاٹے وَندی کم کرن والے نوں کہندے نیں۔

کھٹن نہ کھاَن بھیڑا چندرا جماَن

نکھٹو بندے بارے آکھیدا اے۔

کھٹو آوے ڈردا نکھٹو آوے لڑدا

کماوے تے کُجھ نہ تے اُلٹا رعب پیا پاوے اوس نکھٹو بندے بارے آکھیدا اے

کھٹو گیا کھٹن نوں نکھٹو گیا پٹن نوں

کمائی کرن گیاں جدوں کوئی بندہ اُلٹا نقصان کر کے آ جائے تاں آکھیدا اے۔

کھٹی دا ہک ڈینہ تے وڈھی دی ساری مینہہ

حلال دی کمائی دا اک دن تے رشوت دی ساری مدت برابر ہوندے نیں' حلال دی کمائی دی وڈیائی واسطے آکھدے نیں۔

کھٹے دل جے بھلا کماوے اوہ احسان وی برتھا جاوے

جے بندہ منہ وَٹ کے کسے دا بھلا کرے تے ایہہ احسان اِک قسم دا ضائع ہو گیا سمجھو۔

کھٹے نہ کماوے پھلو گلا کھاوے

کھٹدا کماندا کُجھ نہیں تے چنگا کھان دا چاہوان اے۔

کھُجور تے چڑھے ہوئے نوں دو دو دسدِے نیں

مغرور ہوئے امیر نوں غریباں نوں مذاق سمجھدے نیں۔

کھُجوراں دی شرینی بنے بنائے گراہ

کسے بندے نوں تھوڑی محنت وچ وَدھ آمدن والا کم مِل جائے تاں آکھدے نیں

کھِدو پھولیاں لیراں ای نکل دیاں نیں

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ایس معاملے نوں چھیڑیاں یاں پُن چھان تے تحقیق کیتیاں ایہدے وچوں کُجھ وی نہیں نکلنا تاں آکھدے نیں۔

بولیا صالح دیکھو لوکو اکھیں ذرا اگھیڑ و
بِنے آون لیراں لیراں کھدو جدوں ادھیڑ و

کھڈ وڈھ تے گڈ بھرے سوہاندے نیں (محمد علی فائق)

ٹویا پوریا چنگا' پیلی وڈھکے مڑ بیجی چنگی تے گڈا بھریا چنگا لگدا اے۔

کھڈوں نکلے دھکمکوڑے آپو اپنے راہیں دوڑے

اولاد جوان ہون مگروں آپو اپنی کمیں رُجھ جاندی اے۔

کھڈھائے داناں نہیں تے روائے داناں ہوندا اے

ویکھو: ہسائے داناں نہیں روائے داناں اے۔

فائدہ اپڑایا جائے تے نیکی نہ ملے تے نقصان ویلے بدی متھے مڑھی جائے جیویں نیکی برباد تے گناہ لازم تاں آکھیدا اے۔

گھڈے چوہا میوندا نہ تے ڈھاکے بنھے چھج

ویکھو: آپ نہ جوگی گواہنڈ ولاوے

اپنے آپ نوں تے اوتھے پُچھدا کوئی نہیں تے بے وقوفی ایہہ کردا اے کہ نال ہور وی لے جان دا چارہ کر رہیا اے۔

گھر تتا گدوں متا

تر کھے کھراں والا کھوتا' مطلب اے تیز چلن والا ماریا جاندا اے ایس لئی کہ اوہدے کولوں دوجیاں نالوں ودھ کم لیا جاندا اے۔

کھری مزدوری چوکھا کم

کاریگریاں مزدور نال معاوضہ کھرا کر لیا جاوے تے اوہ کم چنگا تے دل لا کے کردا اے۔

کھرے نال کھوٹا اوہنوں درگاہوں ٹوٹا

وہار دے کھرے بندے نال کوئی کھوٹا وہار کردا اے تے رَب وَلوں اوہنوں نقصان اپڑ جاندا اے۔

کھڑا اٹُردے نوں نہیں مِلدا

بندہ کھلوتا ہووے تے ٹُردے نال نہیں رل سکدا' مطلب اے حرکت وچ برکت ہوندی اے۔

کھڑ کھڑ وڈی رکاباں مُنج دیاں

ویکھو: بھکھے شوقین تے بوجھے وچ گاجراں

کپڑیاں دی کھڑ کھڑ نویں ہون پاروں بڑی اے شان بڑی اے پر گھوڑے تے رکاباں مُنج دیاں پایاں ہوئیاں نیں۔

کھڑی مالی ڈاہڈی سوکھالی

موقعے تے حاضر ہون والے بندے دا کم ہو سکدا اے۔

گھسرے کول گھسرا اُستا نہ کُجھ لِتا تے نہ کُجھ دِتا

اجیہے بندے جیہڑے کسے نوں کُجھ دین جوگے نہ ہون اوہ جے مل ورتن کرن تے نتیجہ کُجھ نہیں نکلدا۔

گھسریاں گھر مُنڈا ہویا اوہناں چُھم چُھم مارسٹیا

اجیہے بندے نوں کوئی چیز مل جائے جس دا ملنا اوہدے لئی ناممکن سی اوس نوں اوہ ہوچھیاں وانگ استعمال کردا اے جیویں کہندے نیں ہوچھے جٹ کٹورا لبھا پانی پی پی آپھریا۔

Dr.Shahbaz Malik

کھسم 'پتر نال ہووے بھانویں بارھاں کوہاں دیاں اُجاڑاں ہون

خاوند تے نرینہ اولاد عورت واسطے گل جہان ہوندے نیں جے ایہہ اوس نوں میسر ہون تے آل دوآلے لکھ اُجاڑاں ہون اوس لئی بہاراں ای ہوندیاں نیں۔

کھسم دا کتا سرہانے سُتا

وڈے آدمی دی شے دی قدر و قیمت ویکھ کے آکھدے نیں۔

کھسم کرو گتی 'نہ سر پرانده نہ پیریں جُتی

چنگے دی اُمید تے محنت کرن تے گھٹیا کم کرن مگروں وی مندا حال رہے تاں کہندے نیں۔

کھسم کیتا چُغتا اوہو چکی اوہو ہتھا (یاں) کھسم کیتا بھڑ بھونجا اوہو بھٹھی اوہو ہونجا

ویکھو: تیلی دی کیتا تے رکھاوی کھاہدا

اپنے وَلوں تے اپنی بہتری دی اُمید تے کوئی کم کرے پر بہتری نہ ہو سکے تاں آکھیدا اے۔

کھسمے کرے برابری پھر غیرت اندر پائی

نوکر نوں مالک نال ٹکر نہیں لینی چاہیدی۔

گھسّے نہ کھساوے جُھڈو اُگھر اُگھر آوے

ویکھو: کھوہن نہ کھسے دندوڑ کے ڈٹے

ایسے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا کسے دا کار تے کجھ نہ سکے پر بھج بھج مگر پوے

کھکھے تیتے راریوں پت رکھے کرتار، سوئی ہو کے سنجرے بن جائے تلوار

کھ'ت، ز کھتری بارے اکھان اے جیہدے وچ کھتری (ہندو بنیا) دے بھیڑے وہار نوں ننددیا گیا اے۔

کھلون دی تھاں دیو پیٹھن دی آپ کرلاں گا

کسے بندے دا لحاظ کر کے اوہنوں تھوڑی جنی سہولت دتی جائے تے اوہ پیرا ای پسار لوے تاں آکھیدا اے جیویں اگ لین آئی تے گھر والی بن بیٹھی۔

کُھلے مَتھے ساگ دتا گوشت نالوں چنگا

جے کسے نوں کوئی چیز دتی جائے یاں فائدہ اپڑایا جاوے تے خوش دلی نال اپڑایا جائے، دوجے بنے جے منہ سُجا کے بھانویں فائدہ خوش دلی نال فائدے توں وَدھ ای ہووے سیانے ایس نوں چنگا نہیں جان دے۔

کھمب کُھتھی چڑی گلیلے کھاوے

پرٹی چڑی نوں لوک گلیلے ماردے نیں، جس وچ کوئی گھاٹ ہووے لوک اوسے نوں تنگ کردے نیں۔

کھنڈ کھنڈ آکھیاں منہ مٹھا نہیں ہوندا

ویکھو: اگ آکھیاں منہ نہیں سڑدا

نریاں پُریاں گلاں نال کم کدی توڑ نہیں چڑھدے ایہدے لئی عمل دی لوڑ ہوندی اے۔

کھواؤ جوائیاں وانگ تے کم لؤ قصائیاں وانگ

کھان نوں خوب دیو تے کم وی نیڑھ کے لئو

کھوتر دیاں نوں کھاتر

ویکھو: کھوہ کڈھدیاں نوں کھاتا تیار

کھاتر نا اوہ عمل اے جیہڑا اکھی ورگا اک پرندہ کر کرین اپنی موت دے نیڑے اپنے آلے دوآلے ملائم جیہا چکڑ مل کے اک گھر بناندا اے تے بند ہو کے مرجاندا اے، کھوتر دیاں نوں کھاتر دا مطلب اے بندہ اپنے بنائے جال وچ آپ پھس جائے کسے نوں پھاہن دے منصوبے وچ آپ پھس کے نقصان اٹھائے۔

کھوتا، اُٹھ بکری چوتھا گاڑی وان، ایہہ چارے مینہہ نہیں منگدے بھانویں اُجڑے جہان

چکڑوں کھوتا بکری اوٹھ تے گاڈیبان گھبراندے نیں۔ ایس لئی بارش نہیں منگدے۔

کھوتا اوہا، تھڑا پلانا دوہا

کھوتا اوہو اے تھڑا تے پلانا ہور نیں مطلب اے کہ نویں بوتل وچ پُرانی شراب ای اے۔

کھوتا کولدھا نہیں، جلاہ کو پتا نہیں تیلی سو پتا نہیں

اوہ کھوتا کیہ جیہڑا بھار نہ چکے اوہ جلاہ کیہ جیہڑا لڑائی فساد نوں چنگا سمجھے اوہ تیلی کیہ جیہڑا جھگڑالو نہ ہووے۔ سیانیاں نے تجربیاں مگروں ایہہ کاہڈاں کڈھیاں نیں اکھان ایہناں تناں وچوں کسے تے موقعے سر پائی دا اے۔

کھوتی آں کسے کنجنی آکھ سٹیا اوس گھا کھانا چھڈ دتا

کھوتی نوں کسے کنجنی (رقاصہ) آکھ دتا اوہ اینی پُھل گئی کہ اوس گھا چرنا چھڈ دتا کہ اوہ ہُن کھوتی ای نہیں رہی کجھ ہور بن گئی اے جدوں کسے کم ظرف دی تھوڑی جنی تعریف کر دتی جائے تے اوہ آپے توں باہر ہو کے اپنے آپ نوں ودھیرا کجھ سمجھن لگ پیندا اے کسے نوں کجھ سمجھدا ای نہیں۔

کھوتی تھانیوں ہو آئی اے

ایسے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا اصلوں ہوچھا ہووے تے اتفاق نال اوہدا کسے بااثر بندے نال میل ملاپ ہو جائے تے اوس تعلق تے میل ملاپ وجھوں آکڑیا پھرے تے اپنی حیثیت بُھل جائے تاں آکھیدا اے۔

کھوتی جایا کھوتا اوہ وی وہڑیا

بھیڑے بندیاں نے کوئی کم کیتا اوہ وی غیر معیاری۔

کھوتی سوئی گھمیاری کلّے

ویکھو: سوئے کھوتی تے کلّے گھمیاری

دوجے دے دُکھ نوں ونڈیا نہیں جاسکدا، جس نوں دُکھ اپڑے مدد اوہنوں دتی جائے

Dr. Shahbaz Malik

کھوتی لمبڑدار دی دُشمن جوار دی

زوراوراں نال تعلق رکھن والیاں اگے کوئی کُسک نہیں سکد ابھانویں اوہ کسے دا نقصان وی کیوں نہ کرن۔

کھوتے چڑھی پر کڑماں دے محلّے نہیں گئی

بدنامی تے ودھیری ہوگئی اے پر شکر اے کہ شریکاں نوں پتہ نہیں لگا۔

کھوتے چڑھی تے لتّاں لمکائیاں

جدوں اک وڈی بدنامی پلے پے جائے تے چھوٹی اجیہی بدنامی توں کیہ ڈرنا۔

کھوتے تے کتاباں لدیاں اوہ عالم نہیں بن جاندا

علم اوہدا جیہڑا اوس نوں حاصل کردا اے۔

کھوتے نوں سوٹا عراقی نوں سینت

سیانا بندہ اشارے نال سمجھ جاندا اے تے مورکھ سٹاں کھا کے یاں نقصان اٹھا کے۔

کھوتے نوں گھیو دیندے سُن آکھے میرے کَن مروڑدے او

اجیہے بے شعورے بندے بارے کہندے نیں جنہوں اپنے نقصان تے نفعے دا اندازہ نہ ہووے اوہ کم جو اوہدے بھلے لئی کیتا جا رہیا اے اوہنوں اوہ بُرے وچ شمار کرے اجیہے مورکھ نوں کہندے نیں۔

کھوٹا پُت تے کھوٹا پیسہ بھی ویلے سر کم آوندے نیں

کسے اجیہے تعلق دار کولوں موقعے تے فائدہ اپڑ جائے جیہڑا اصلوں نکما سی۔

کھوجے نالوں سیانا خفتی

اکھان وچ دسیا گیا اے کہ کھوجا (کاروباری طبقے دا فرد) سب توں سیانا ہوندا اے جیہڑا کھوجے نالوں سیانے ہون دا دعویٰ کرے اوہ بالکل پاگل اے۔

کھولیا بقچہ نکلی ستھن

جدوں کتوں حدوں ودھ آس ہووے پر آس موجب کجھ حاصل نہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

کھوہ بارا زمین دا اُجاڑا

کوڑا کھوہ زمین ویران کر دیندا اے۔

کھوہ پیا ویہڑ کا کھسّی وی کرلئو

قابو آئے بندے کولوں اوہدی سہا دے تے مرضی دے اُلٹ کم لین تے آکھدے نیں۔ ویہڑ کے نوں اُنج کھسی کرنا ہووے تے بڑا اوکھا کم اے۔

کھوہ دی مٹی کھوہ نوں پورے (یاں) کھوہ دی مٹی کھوہ نوں لگے

جدوں کمائی کمائی دے سر بندھاں تے ای لگ جائے تاں کہندے نیں۔

کھوہ کڈھے نوں کھاتا تیار

دوجے نوں نقصان اپڑان دا پروگرام بنان والا رب ولوں نقصان اٹھاندا اے۔

کھوہ کڈھدیاں کھاتا تیار ہوندا ایہہ مثل ہے وچ سُنسار ہیرے
ہور اساں کیہ آکھنا تُدھ تائیں تیتھیں نیڑے آپ قہار ہیرے (منظور بٹ)

کھوہ کھارے کدی مٹھے نہیں ہوندے توڑے سے مناں گڑ پایئے

جیہڑی چیز مڈھوں ای بھیڑی اے اوس نوں کسے پکھوں چنگا کرنا ناممکن ہوندا اے بھانویں ایہدے واسطے ودھیرا تردّد کیتا جاوے۔

کھوہ وچ پئی اِٹ سُکی نہیں نکل دی

کسے معاملے وچ پھسیا بندہ لکھ صفائیاں پیش کرے خاص کر کے کسے قانونی معاملے وچ تے اوہ ضرور نقصان اٹھاندا اے۔

گُھوہ وچ چالیاں حصّہ تے جُتیاں وچ اَدھ

جدوں کسے نوں نقصان وچ تے حصہ دار پورا پورا بنا لیا جاوے تے نفعے وچ پُچھیا وی نہ جاوے یاں اصلوں ای گھٹ حصہ دتا جاوے تاں کہندے نیں۔

کھوہن نہ کھُسّے دندوڑ کے وَٹّے

ویکھو: کھُسے نہ کھساوے جھڈو اُگھر اُگھر آوے

وگاڑن جوگا تے کجھ نہیں اینویں پیا کچیچیاں وٹدا اے۔

کھوہوں نکلی کھائی پئے

اک مصیبت وچوں نکل کے تے دوجی مصیبت وچ پھس جانا جیویں ڈگا آسمانوں اڑیا کھجور تے۔

کھیت بیجیا بھُڈیاں دانیاں دا' کاہنوں موت دے ترلے کرنا ایں

بھجے دانے تے اُگنے نہیں جے بندہ آپوں اجیہا عمل کرے جس دا نتیجہ ہر حال وچ بھیڑا نکلنا اے تاں آکھیدا اے۔

کھیت پیا جی مُلک دوراجی

جس پیلی (فصل) وچ پوہلی پیازی ورگیاں جڑی بوٹیاں اُگ پین تے اوہناں نوں تلف نہ کیتا جائے تے فصل تباہ ہو جاندی اے ایس لئی ملک وچ کال پے جاندا اے۔

کھیت گیا جاں پئی پیاجی' گھر گیا جاں پئی بیاجی' روپیہ گیا جاں پیا ویاجی

جے کنک (فصل) وچ پوہلی پیازی ورگی جڑی بوٹی اُگ پئے تے سمجھو فصل تباہ ہوئی' جے گھر وچ سُود دی رقم آجائے تاں گھر اُجڑیا تے روپیہ سُود اُتے کسے نوں دے دتا تے سمجھو اوہ روپیہ وی گیا' تجربے دیاں نیں

کھیتری سالاں سیتری

ورھیاں دی کرڑی محنت مگروں ای کھیتی چنگی فصل دیندی اے۔

کھیتی آئی دُھنی تے ساوَنی دی مُڈ پُنی

فصل دُھنی دُھنی تیکر ہو جائے تے سمجھ لئو کہ کامیابی ہوگئی اے۔

کھیتی بیجی کھان نوں' کھیتی آندی کھان نوں' لڑ پھڑ لیا سُو گھٹ کے گھر نہ دیندی جان نوں

واہی بیجی ایہو جیہا کم اے کہ ایہہ انسان نوں ایس طریقے نال بنھ لیندی اے کہ ہور کسے پاسے دھیان کرن ای نہیں دیندی زمیندار نوں کھیت بیج کے ہر ویلے دھڑکو لگا رہندا اے کہ کوئی آفت نہ آپوے' جناچر دانے گھر نہ آجان اوہدی جان سُکی

Dr.Shahbaz Malik

رہندی اے۔ کھیتی ڈھیر توجہ منگدی اے۔

کھیتی خصم نہ جاوے، کھیتی خصم نوں کھاوے

کھیتی خصماں سیتی ہوندی اے۔ جیہڑا خصم یاں مالک کھیتی دے وچ آپ نہیں جاندا سمجھو کہ اوہ کھیتی کوئی جھاڑ نہیں دے گی تے انج مالک دا نقصان ہوئے گا۔

کھیتی جٹ دی، بازی نٹ دی

کھیتی زمیندار، واہی دان ای بہتر کرسکدا اے جدوں کہ قلابازیاں، نٹ بازیگر ای بہتر لاسکدا اے، پیشہ ور ای اپنے ہنر وچ ماہر ہوندا اے۔ جس دا کم اوسے نوں سجے۔

کھیتی خصماں سیتی (یاں) کھیتی سائیاں سیتی

فصل اوسے مالک دی چنگی ہوندی اے۔ جیہڑا محنت کرے۔ مطلب اے کھیتی دی کمائی مالک دی محنت موجب ہوندی اے۔

کھیتی کرداپاہی سو، جس دا مالک سرپر ہو

زمینداری ایڈی توجہ منگدی اے کہ آکھیا گیا اے کہ واہی بیجی کرر ستے وچ ای سوں جا، کھیتی دے نیڑے رہو کیوں جے جس کھیتی دا مالک کھیت وچ حاضر رہے اوہو کھیت ودھیری فصل دیندا اے۔

کھیتی کرماں سیتی جوکوئی بیج کماوے، سونا روپا پیدا ہووے خوشیاں کرکے کھاوے

واہی بیجی قسمت نال جڑی ہوندی اے جوکوئی دھیان نال کھیتی باڑی کردا اے اوہ اک قسم دی اپنی قسمت آپ بناندا اے تے کھیتی توں سونا چاندی حاصل کردا تے خوش رہندا اے۔

کھیتی بنکیاں موتیاں، کھیتی ہل (گھر) دیاں جھوتیاں

کھیتی باڑی دا کم اک بندے دا نہیں گھر دا ہر فرد ایہدے وچ حصہ لے تاں فائدہ ہوندا اے انج ای گھر دے ہل واہن والے ڈھگے ہون تاں ای کھیتی باڑی کیتی جاسکدی اے۔ مانگویاں ڈھگیاں نال واہی بیجی وچوں کجھ نہیں لبھدا۔

کھیتی رکھے واڑنوں تے واڑ رکھے کھیتی نوں

کھیتی واڑ نوں ایس لئی رکھے کہ مالک کھیتی دی حفاظت لئی واڑ لاندا اے تے اوہنوں قائم رکھدا اے تے ایس دے قائم رہن نال کھیتی قائم رہندی اے جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اک دوجے دا خیال رکھن نال دوناں دا فائدہ ہوندا اے۔

کھیڈاں تے ماناں ممکن تے ای چیتے وچ آوندیاں نیں

کھیڈ مک جائے تے ماں مرجائے تاں ای اوہدی سار آوندی اے۔

کھیڈن دے دن چار

انسان دنیا اُتے آوندا اے بچپن تے لڑکپن وچ کھیڈاں کھیڈدا اے پلک جھمکدے ای ایہہ ویلا نکل جاندا اے انج لگدا اے دوچار دن وچ ای ایہہ ویلا نکل گیا اے، دنیا دی بے ثباتی بارے آکھدے نیں ایہہ دنیا چندروزہ اے۔

کھیر قلندراں ہونجا باندراں

دیکھو: خیر قلندراں تے ہونجا باندراں

کسے دی کمائی کوئی ہور لے جاندا ہووے تاں آکھدے نیں۔

کھیڈ کھیڈیں تاں رون کوڑ

کھیڈ وچ روند مارنا چنگا نہیں ہوندا، کھیڈ نوں ایمانداری نال کھیڈیا جائے تاں ای لطف آوندا اے بے ایمانی یاں روند مارن نال کھیڈ، کھیڈ ای نہیں رہندی۔

کھیل ختم تے پیسہ ہضم

اوس ویلے آکھی دا اے جدوں کسے دا کوئی کم معاوضے تے کیتا جائے کم مکمل ہوئے تے معاوضہ کم کرن والے دا ہو یا۔

گ

گابے ہل وہاون ہاتے داننداں کوں کوئی نہ پچھے

جے وچھے ہل چلان ڈیہہ پین تے بلد (ڈھگے) نوں کون پچھے، تجربہ کار تے اہل دی اہمیت واسطے آکھیدا اے۔

گاجر کتھے سیں تک وڈھنیئے؟ میں خلقت کالوں کڈھی اے! کنک کتھے سیں منہ کالیئے؟ میں ساری دنیا پالی اے

تجربے دی گل اے گاجر اودوں کم آوندی اے جدوں اناج دا کال ہوئے، کنک ساڈے دیس دا بنیادی اناج اے ایہہ ای خلقت نوں پالدی تے بھکھ لاہندی اے۔

گاں تریجے مُول نہ لیجے مجھ پانجے تاں گھر آنجے

مت ایہہ اے کہ گاں تیجے سُوئے تک مجھ پنجویں سوئے تک چنگی رہندی اے۔

گاں چوائی کجڑے نہ گھر وسے نہ اجڑے

تھوڑی آمدنی نال بندہ نہ وسدا اے نہ اُجڑدا اے پر اجیہی زندگی بےسوادی ہوندی اے۔

گاں چونا، منجی اُننی تریاسی بھن، تریہے کم نکم

عورتاں واسطے گاں چونا، منجی اُننی تے رسیاں بھنیاں ایہہ نکے کم نیں۔

گاں سو جو سیال وچ دودھ دیوے

عام تجربے دی گل اے جیہڑی گاں سیال وچ وَدھیرا دودھ دیوے اوہ چنگی گاں گنی جاندی اے۔ دوجی گاں نوں کوئی چنگی نہیں آکھدا

گاں سوئی جو سیال وچ دودھ دیوے بادشاہ سوئی جو شبان ہووے
روگ سوئی جو نال علاج ہووے تیر سوئی جو نال کمان ہووے (سیّد وارث شاہ)

گاں ملے نہ ملے ماسی دودھ دیئیں

اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جنہاں نوں صرف اپنے مقصد نال مطلب ہووے دُوجے دا کجھ خیال نہ ہووے۔

Dr. Shahbaz Malik

گاں میری بکا آنڈا مارے چھڑ بھنّے بھانڈا

فصل گاہن لئی استعمال ہون والی گاں گوڑی ہوندی اے چھڑاں ماردی اے۔

گاں نوں اپنے سِنگ بھارے نہیں لگدے

انسان نوں اپنے عیب نہ دسدے نیں تے نہ بھیڑے لگدے نیں۔

گاں نوں گھاء تے چھڈی دااے روڑی تے نہیں

دھی دا رشتہ کسے چنگی تھانویں کرنا چاہیدا اے۔ کھاندیاں پیندیاں دے گھر اوتھے نہیں جتھے اَگےای بھنگ بھجدی اے۔

گاں نہ وَچھی تے نیندر آوے اچھی

دھن دولت تے مال سباب نہ ہووے تے فکر کوئی نہیں ہوندا تے بندہ اطمینان نال سوندا اے۔

گانا تے رونا کیہنوں نہیں آوندا اے؟

ایہہ دَسن لئی ایہہ آکھان پائی دااے کہ گانا ہر اک نوں آوندا اے ایہہ وکھری گل اے کہ بعضیاں دا گانا رون وانگوں دا ہوندا اے۔

گانواں مجھاں دا کیہا میلا' اوہ چرن جنگل اوہ چرن بیلا

گانواں تے مجھاں وکھ وکھ تھاں چردیاں نیں ایس لئی ایہناں دا ملاپ نہیں ہو سکدا جدوں وکھ وکھ مزاج تے رائے رکھن والیاں بارے دسنا ہووے تاں آکھیدا اے۔

گاوَن والے دامُنہ تے نچن والے دے پیر نچلے نہیں رہندے

جو کم کوئی کر دا اے اوہدی اوہنوں عادت ہو جاندی اے گاوَن والا ہر ویلے کجھ نہ کجھ گنگناوَندا ای رہے گا انج ای نچن والایاں نچن والی ہر ویلے پیر ہلاندی رہے گی

گاوَندا گاوَندا کلونت ہو جاندا اے

کوئی وی کم کردا بندہ اوس کم وچ ماہر ہو جاندا اے۔

گاہک تے موَت دا کیہڑ اویلا اے؟

گاہک کسے ویلے وی آسکدا اے۔ کاروباریاں دکان تے حاضر رہن دی پکّی اے۔

گاہل کڈّھن توں گونگا وی بوَلے

جس کسے نوں بُرا بھلا آکھیا جاوے یاں گاہل کڈھی جاوے نہ بولن والا وی مجبوری دے تحت بول اٹھدا اے۔ ظلم تے زیادتی تے ہر کوئی بولدا اے۔

گائیں کتیں تائیں

ویکھو: گائیں کتیں تائیں' پچھوں ملیاں جھاں دے سائیں

دیسی مہینے کتیں تائیں گائیاں ددھ دیندیاں نیں۔

گائیں کتیں تائیں' پچھوں مِلیاں جھاں دی سائیں

گانواں کتیں دے مہینے تیکر دُدھ دیندیاں نیں ایدوں مگروں اوہو ای ددھ دیندیاں نیں جھاں دے مالک ایہناں نوں چنگا چوکھا چارن۔

گائیں وَچھیاں تائیں پہلوں مَر گئے وَچھے پچھوں مَر گئے سائیں

گائیں دے مگر جو ہووے گائیں اوہدے بچ دُدھ دیندی اے جدوں ایہہ مرجائے تے گائیں ددھ دینا چھڈ دیندی اے 'بھاڑے یاں ہور طریقے نال چونا پیندا اے۔

گُپت کھیڈ ے سونا تھ دا چیلہ

راز نوں لکان دی پکّی کر دیاں آکھیدا اے۔

گُت کراڑے جتّی آوے جاوے

گھر والے توں چوری جٹی نے سودا لیا اے یاں زیور گہنے پایا اے، ہن اوہدی گُت کراڑ دے ہتھ وچ اے مطلب اے ہن اوہ قابو آئی ہوئی اے۔ کوئی بندہ قابو آیا ہووے تے اوہ قابو کرن والے دیاں شرطاں مَن دا اے۔

گِٹھ ہٹے جو آپ تھیں ہتھ پستا ہو

جیہڑا بندہ تیرے کولوں اک گٹھ پچھانہہ ہٹے اوہدے کولوں اک ہتھ پچھانہہ ہو جا۔ مِل وَرتن وچ ایہہ گُر اختیار کرن دی پکّی اے کہ جیہڑا نیڑے آوے اوہدے نیڑے جاؤ جیہڑا دور ہٹے اوہدے کولوں دور ہٹھو' بلکہ کوئی گٹھ ہٹے تے تسی اک ہتھ ہٹ جاوَ۔

گجدی گاجاں مارے چُپاتی کم سنوارے

بوہتیاں گلاں کرن والے گلاں ای کردے رہ جاندے نیں چپ رہن والے (میسنے) اپنا کم سوار لیندے نیں۔ کم کرن والے مشہوری نہیں کردے۔

گجھی رہے نہ ہیر ہزار وِچوں

جدوں کوئی بندہ اپنے گناں یاں آوگناں پاروں لکیا نہ رہے تاں کہندے نیں۔

گجھی گجھی لومڑی تے پدّاں دے سوَاد (یاں) گجھی گجھی لومڑی تے رواہیں پھلیاں

ویکھو: ہلی ہلی گِدڑی روانہہ پیاں پھلیاں

جدوں کوئی بندہ کسے وجہ نال کسے توں فائدہ لے لئے تے مڑ اوہنوں ایہہ فائدہ لین دا سواد پے جائے جدوں کہ نت اوہ حالات نہیں رہندے ایہہ سمجھان لئی آکھدے نیں۔

گدائی بے حیائی

منگنا سب توں بھیڑا کم اے ایس لئی کہ منگن گیا سو مر رہیا تے منگن مُول نہ جا' مگن ویلے بندے نوں اپنی شرم نوں مارنا پیندا اے۔

گِدڑ دا ماریا شینہہ نہیں کھاندے

وڈے لوک اپنے معیار توں نہیں ڈگدے

گِدڑ دی سو دن دی زندگی توں شیر دی اک دن دی زندگی چنگی

گدڑ اک ڈرپوک جانور اے تے شیر دلیر' جنگل وچ شیر ایسے واسطے جنگل دا بادشاہ اکھواندا اے۔ انسان نے مرتے جانا ای اے کیوں نہ ایسی موت مرے جیہڑی دلیری دی ہووے بزدلی دی نہ ہووے ایہہ قول برصغیر دے بہادر سلطان ٹیپو شہید دا اے جیہڑا انگریزاں نال لڑ دا شیراں دی موت نال شہید ہویا۔

گِدڑ دی موت آوے تاں گدھیلے دی مُنی نال کھہندا اے

ویکھو: کتے دی موت آئے تے مسیتے چڑھ کے موتر دا اے (یاں) گدڑ دی

Dr. Shahbaz Malik

موت آئی، شہر نوں بھنا (یاں) گدڑ دی موت آئی شہر دو منہ کیتیں (یاں) گدڑ دی موت آئے شہر ول دوڑ دا اے (یاں) گدڑ دی موت گدڑ نوں پنڈ ول لیائی۔

جدوں کسے دی کم بختی آوے تے اوہ آپ مہارے دوجے نوں تنگ کرن والے کم کردا اے تے نقصان اٹھاندا اے۔

گدڑ دے گونہہ دے لوڑ پئی یار پہاڑ چڑھ گئے

جدوں کسے نیچ بندے گوجرا کوئی کم پے جائے تے اوہ بھاراں تے پے تاں آکھدے نیں۔

پیا گدڑ نال کسے نوں کم ہیسی گدڑ آکھدا سر ہلا کے تے
میں اُتے پہاڑ تے آں مینوں کوئی کمی نہیں ملاں تیں آ کے تے (منظور بٹ)

گدڑ ڈگا گھو ہے اج ایتھے ای رہواں گے

جھلاَ تے آہلکی بندہ جے کوئی نقصان اُٹھا لوے تے اوہ چھیتی اوس نوں پوریاں کرن لئی نس بھج شروع نہیں کردا۔

گدڑسنگی لے جاتے مگر کسے پے جا

جے کوئی کسے توں کم لینا اے تے ایہو گدڑسنگی اے کہ اوہدے مگر پے جا کم لئی اوہدا پچھا نہ چھڈ، ایہو کم لین دا گُر اے (کہندے نیں جس بندے کول گدڑسنگی ہووے اوہدی گل ہر کوئی من دا اے) ایتھے گدڑسنگی مگر پینا اے۔

گِدڑ نوں مارنا ہووے تے گھروں شیر دا سمیان کر کے ٹرنا چاہیدا اے

کِسے وی کم نوں کرن لگیاں اوہدے لئی وڈھیری تیاری دی مت دِتی گئی اے۔

جے نہ کامیاں تے اعتبار کریئے کیکر کم دھندے مہربان کریئے
ہووے گدڑ نوں مارنا جے کشتہ گھروں شیر دا چا سامان کریئے (مولا بخش کشتہ)

گِدڑاں دے سوہرے سُور

جدوں اِکو جیہے نکھد انسان رل جان تاں آکھیدا اے۔

گدوں جواں دا رَاکھا

ویکھو: چوٹی (چوَل) کُتی جلیبیاں دی رَاکھی

اجیہے بندے دے سپُرد یاں اوہدی حفاظت وچ کوئی چیز کر دینی جیہڑا اوہدا آپوں لوڑ وندیاں چور مشہور ہووے تاں آکھیا جاندا اے۔

گدوں دی گون تے مائی دا بھلیکھا

اونھاں وچوں بھیڈ سیہانن والے بندے بارے کہندے نیں، مُورکھ بندیاں دے بارے آکھیا جاندا اے۔ گون دا ایہہ مطلب اے کھوتے تے لدی جان والی پُھٹ، مائی کئی مناں دا تول، مطلب اے کسے نکی جنی چیز وچ وڈا سارا بھلیکھا پے جانا

گدوں ہنکے بھکھ توں، مالک آکھے شکھ توں

کھوتا تے بھکھ دی وجہ نال ہنکدا پیا اے مالک کہندا اے خوشی تے شکھ پاروں بول رہیا اے۔ دوجیاں دی تکلیف دا احساس گھٹ لوکاں نوں ہوندا اے۔

گدی والی کماد دی نالوں چنگا ہے سرواڑ، پھوکن دے کم آوندا کانیاں دی ہوواڑ

جس کماد نوں کیڑا لگ جائے ایہدے نالوں تے سرکڑا چنگا ہوندا اے بالن دے کم آ جاندا اے یاں ایہدے توں واڑلان دا کم تے لیا جا سکدا اے۔

گدھا سواری تے کھلے دا مُکٹ

کھوتے دی سواری جُتیاں دا تاج یان والی گل ہوندی اے مطلب اے کھوتے دی سواری بے عزتی والی ہوندی اے۔ (کھلے: جُتیاں، مُکٹ: تاج/سر دا زیور)

گدھا طویلے بَدّھا، گھاڈھوندی گھوڑی

اجیہے موقعے تے کہندے نیں جدوں چنگے رُلن تے بھیڑے عیشاں کرن۔

مورکھ عیشاں کرن تے عقل مند دَربدر رُلن

گدَھے توں ڈِھٹھی گھمیار نال رُٹھی

ویکھو: ڈِگی کھوتے توں غُصہ گھمیار تے۔

تکلیف کسے کولوں اپڑے غصے کسے ہور تے کڈھے

گدھے نوں امباں دا باغ، کوئل نوں سرہوں دا ساگ

جس دا حق اے اوس نوں نہ دینا، گدھا امب تے نہیں کھاندا جدوں کہ کوئل سرہوں دے ساگ تے نہیں بہندی، کم حیثیت نوں وَدھ حیثیت دے دینی۔

گدَھے نوں سوَٹا عراقی نوں سَینت

سیانے بندے کسے گل نوں اشارے نال ای سمجھ جاندے نیں پر مُورکھ تے بے وقوف نقصان یاں سختی اٹھا کے ای سمجھدے نیں۔

گدَھے نوں کھوایا نہ پاپ نہ پُن

اجیہے بے شعورے بندے نوں فائدہ اپڑنا جس نوں ایہہ شعور وی نہ ہووے کہ اوہنوں فائدہ اپڑیا اے تے کِس اپڑایا اے، کہندے نیں کھوتے نوں گھیو دین لگے سَن تے آکھن لگا یار میرے کن کیوں مروڑ دے او؟

گدّ اسٹیا تے چاپی کھاری

گٹھاسٹیا تے کھاری (ٹوکری) چک لئی، مطلب اے اک کم مُکا تے دوجا کرن لگ پئے پنڈاں وچ سوانیاں وڈھیرے کم کردیاں نیں اوسے پاسے دھیان دوایا گیا اے ہندکو پنجابی دا اک ماہیا اے۔

تلاّں داروں آئی لاری
کے خوشی ڈھول دی اے، گدّا سٹیا تے چاپی کھاری

گدّ پوہ تے ہتھیں کھوہ

پوہ دے مہینے وچ گڈی کنک تھوڑی ہووے گی۔

گڈُی سڑ گئی پٹولیاں توں

جدوں کوئی کسے چیز دی چاہت کردا ختم ہو جائے تاں آکھیدے نیں۔

گڈے، بہن، بھینس دھن، گھر کلونتی نار، چوتھی پٹھ ترنگ دی بہشت نشانیاں چار

سفر کرن واسطے تے باربرداری واسطے گڈا ہووے، گھر مجھ تے دولت ہووے بیوی سلیقے والی تے ہنروند ہووے تے چوتھی چیز ایہہ کہ سواری واسطے گھوڑا ہووے تے سمجھو ایہو دنیا تے جنت اے۔

Dr. Shahbaz Malik

گڈّے جوار تے جمن موتی تے کراڑنوں واہی کھوٹی

کراڑ دا کم کیوں جے ہٹی دا اے کاروبار دا اے ایس کر کے اوہدا اپنے کم وچ فائدہ ہوندا اے جس وچ اوہ تھوڑی رقم لا کے بوہتی کمالیندا اے کراڑ نوں واہی بیجی چنگی نہیں رہندی۔

گڈّے نال گڈّا بدّھا ہویا اے

کسے کولوں کوئی چیز منگی جاوے تے اوہدا دین تے دِل نہ کرے تے انکار لئی اجیہا بہانہ بنائے جیہڑا پھبدا نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

گراہی منہ نوں آوندی اے

لقمہ توڑیا جاوے تے کسے دے منہ وچ تے نہیں پائی دا اپنے منہ وچ ای پائی دا اے بندہ محنت کرے تے اوہدے توں آپ ای لابھ چُکدا اے۔

گرب کیتا کرسانیئے گھر آئے تاں جانیئے

ویکھو: پکی کھیتی ویکھ کے گرب پیا کسان جھکھڑ جھانجا مینہہ ہنیری گھر آوے تاں جان (یاں) پہتی کھیتی ویکھ کے گرب پیا کسان وا مینہہ ہنیریوں بچ کے گھر آوے تے جان

زمیندار غرور کیوں کیتا اے فصل اجے تے کھیت وچ اے پک کے گھر آوے گی تاں جاناں گے۔

گُردیاں دی چربی ڈھلی، بی بی حج نوں چلی

جس ویلے بندہ بڈھا ہو جاندا اے اودوں اوس نوں رب یاد آجاندا اے ایس لئی کہ اوس نوں موت نیڑے نظر آوندی اے۔

گرمیاں دیاں پیڑاں سیال وچ نکل دیاں نیں

سیال وچ کیوں جے جسم ٹھنڈا ہوندا اے ایس کر کے پرانیاں پیڑاں وی نکل آوندیاں نیں۔ انسان نوں اپنے کیتے کماں وَچ گرمی گرمی کر کے اوتاول وچ ہو چلّیاں بھلاں دا پتہ اودوں لگ دا اے جدوں گرمی تے اوتاولی دا سماں بیت جاوے

گُڑ آکھیاں وی کدی منہ مٹھا ہویا اے

منہ دے پلاپکایاں بندہ رَج نہیں جاندا اِجتاں جچر کوئی عمل نہ کیتا جاوے۔

گُڑ تے مکھی آوندی اے

دو لازم تے ملزوم چیزاں بارے کہندے نیں۔

گڑ ہووے تے مکھیاں بہت آون پیسے نال اے ہوندی بہار میاں
پیسے بناں منظور غریب سندی لیندا اکّا بھی کوئی نہ سار میاں (منظور بٹ)

گڑ کھانا تے گُلگلیاں کوں پرہیز

اِکو قسم دیاں دو چیزاں وِچوں اک نوں چنگیاں تے اک نوں مندیاں آکھے تاں کہندے نیں۔

گُڑ کھاوے گی تے ہنیرے وچ وی آئے گی

جنھوں کھان پین نوں چنگا دتا جاوے اوہ کم وی چنگا تے ضرور کردا اے، کھائی بھلی کہ مائی یاں کھاوے منہ شرماوے اکھ

گُڑ کھائیں پُونی کتیں، آپ نہ آئیں ویراں نوں گھتیں

پنجاب دیس وچ دھی نوں چنگا نہیں سمجھیا جاندا سی دھی جمن تے ماتم والی کیفیت ہوندی سی سگوں کہندے سن فلانے نال بُری ہوئی اوہدے گھر کُڑی ہوئی، دھی جے مر جاندی تے اوہنوں دفنان دے نال گُڑ ،رُوں دی پُونی وی دبی جاندی تے ایہہ اکھان پایا جاندا کہ توں ہُن نہ آئیں اولاد نرینہ (بھرا) نوں گھلیں۔

گڑ گیا خدا نوں اوس وی کھالیا

فریاد دا سطے گڑ اللہ کول گیا' اوس وی کھالیا۔ گل سمجھان واسطے بنی اے کہ فائدہ دین والی چیز جس دے قبضے وچ ہووے موقع ملے تے اوہ نہیں چھڈدا۔

گڑ گھچی رن وگوئے، چھلّی پونی ہٹی ڈھوئے

چٹوری سوانی بارے کہندے نیں جیہڑی جیبھ دے سواد پاروں گھر اُجاڑ دیندی اے۔

گڑ نال مَرے تے زہر کاہنوں دیوئیے؟

دشمن جے نرمی تے پیار نال مر جائے تے سختی کرن دا کیہ فائدہ' مقصد تے ویری نوں مارنا ایں سو نرمی نال وی حاصل ہو سکدا اے مٹھیاں بن کے۔

جے مرداَ شربت پیتیاں نہ موہرا دیئیے
ویکھ دلاسا دشمناں نہ غافل تھیئے (پیر محمد)

دلا پیا سمجھاوناں سمجھ تینوں حاصل بدی تھیں اوبیڑی بوڑ کیہ اے
جے میں کٹ تینوں باہر سُٹ دیواں مینوں کسے دی ہٹک تے ہوڑ کیہ اے
ایہہ پر موڑ رہی اِک گل مینوں ایہہ لئے سُن اوہ گل انموڑ کیہ اے
گُڑ دتیاں جو جائے مر ناصر زہر دین دی اوس نوں لوڑ کیہ اے
(حکیم ناصر)

گڑ نہ دیئیے تے گُڑ دی گل تے کریئے (یاں) گُڑ نہیں دے سکدا تے گل تے مٹھی کر

جے بندہ کسے نوں عملی طور تے کوئی خوشی نہیں دے سکدا کسے دا کم کر کے اوہدی حیاتی آسان نہیں بنا سکدا تے کم از کم خوش اخلاقی نال تے پیش آوے ایہدے اُتے تے کجھ خرچ نہیں آوندا۔

گُڑ ہووے تے پُوڑے کڈھاں تیل لَواں ادھار، جے گھر آٹا ہووے

اصل گل گھر وچ آٹا ہون دی اے، گُڑ وی لے لئی دا اے تیل وی بھانویں ادھار ہووے مِل جاندا اے، گھر وچ کجھ ہووے تے کجھ دا اودھا کیتا جا سکدا اے۔

گزر گئی گزاران کیہ چھپّر کیہ میدان

بھیڑے چنگے دن گزارن تے صبر کرن والے بندے بارے آکھدے نیں۔

گُزری تے مٹی پاؤ

جیہڑی گھڑی گزر گئی اوس نوں بھُل جانا چاہیدا اے ماضی دیاں تلخ یاداں دا بھلانا

Dr. Shahbaz Malik

ای بہترا اے۔

گذریا وقت نہ ہتھ آوے، مکھی وانگوں حیرت کھاوے

ویکھو: ویلا وقت وہانیاں کیہ ہوندا پچھوتانیا

گیا وقت پھر ہاتھ آتا نہیں (اُردو) ویلا لنگھ جاوے تے واپس نہیں آوندا' ویلے دی قدر کرن دی مت اے۔

گل پیا (پایا) ڈھول وجانا ای پیندا اے

کسے بندے نال کسے معاملے نال واہ پے جائے۔ جیہدے توں جان نہ چھڈائی جاسکدی ہووے تاں آکھیدا اے۔

گل چلے دی لڑائی پلے دی' کوڈی پلے دی (یاں) گل اوہ جو چلے دام اوہ جو پلے

گل اوہ جیہڑی منی جائے' لڑائی بغیر دولت توں چنگی نہیں لگدی' دولت بھانویں کوڈی ہووے اوہو چنگی جو اپنے کول ہووے۔

گل دا زخم تلوار دے زخم توں ڈونگھا ہوندا اے

ویکھو: تلوار دا پھٹ مل جاندا اے پر زبان دا نہیں ملدا

گل دا زخم دا مطلب اے زبان دے ذریعے کسے نوں دُکھ اپڑانا کسے نوں طعنہ مہنا دینا' کسے تے تہمت لانا' کسے بارے غلط بیانی یاں چغلی کرنا' انج کرن نال جیہڑا انسان نوں دُکھ اپڑدا اے اوہدا اُپا' علاج بہت مشکل ہوندا اے جدوں کہ تلوار دا زخم تے معمولی علاج معالجے نال ٹھیک ہو سکدا اے۔

گل دا گلاواں (گلاّن) بن جاندا اے

ویکھو: گلوں گلائین تے اگوں اگائین (یاں) گلوں گلین تے اگوں اگین

جدوں گل وَدھ کے پواڑا پا دیوے تاں ایہہ آکھیدا اے۔

گل زبانوں تے تیر کمانوں نکلے نہیں مُڑدے

گل کرن توں پہلاں اوہدے تے غور کرنا چاہیدا اے کہ کیہ ایہہ گل ایس موقعے تے کرنی اے کہ نہیں؟ اک واری منہ توں کڈھی گل اوس طرح مُڑ نہیں سکدی جویں کمانوں چھٹا تیر مُڑ نہیں سکدا۔

گل کراں گل نال نک وڈھاں وَل نال

کوئی بندہ اتوں تے ہمدردی جتا رہیا ہووے پر وچوں اوہ جڑھاں وَڈھ رہیا ہووے' اوسے گل نال تاں آکھدے نیں۔

گل کرساں خُدا واسطے' سوٹا مارساں بھرا واسطے

گل خُدا نوں حاضر ناظر جان کے انصاف دی کراں گا پر لڑائی ویلے بھرا ولوں ہو کے لڑاں گا۔ متنازعہ معاملے وچ انصاف دی گل کرنا پر بھرا اُتے بھیڑا ویلا آئے تے اوہدی مدد نوں اپڑنا۔

گل کہندی اے توں مینوں مونہوں کڈھ تے میں تینوں پنڈوں کڈھاں گی

گل سوچ سمجھ کے مونہوں کڈھن دی پکی اے۔

گل گلاں نال مُکدی اے چھلاّں نال نہیں مُکدی

تنازعے وچ گل بات سنارن نال تنازعہ مُکدا اے وَل فریب' دھوکھا بازی نال تنازعہ نبڑدا نہیں' جدوں کوئی بندہ کسے معاملے وچ سدھی گل کرن دی تھاں وَل فریب تے دھوکھے بازی کولوں کم لئے تاں اوہنوں سمجھان واسطے آکھیدا اے۔

گل گئے گلشن گئے جنگلی دھتورے رہ گئے' عاقل گئے سیانے گئے تے بے شعورے رہ گئے

جدوں ایہہ دَسنا ہووے کہ چنگے بندے چلے گئے نیں تے مَندے رہ گئے نیں تاں آکھیدا اے۔

گل لائی گنڈے کوئی روَوے کوئی پٹے

اجیہی گل کرنی جیہڑی تن بدن وچ اگ لا دیوے۔

گل لگنوں جائیے پر منہ لگنوں نہ جائیے

دشمنی اجیہی پانی چاہی دی اے کہ اَت نیڑتا بھانویں جاندی رہے پر سلام دعا تے رکھنی ای چاہیدی اے تاں جے تعلقات مڑ کسے موقعے تے ٹھیک ہو سکن۔

گل مونہوں کڈھی تے پرائی ہوئی

گل اوناں چر اپنی ہوندی اے جناں چر اوہ کیتی نہیں جاندی مطلب اے اپنے کول ہوندی اے جدّوں کوئی گل کر دتی جاندی اے پھیر اوہدے تے بندے دا اپنا وَس کوئی نہیں رہندا اوہ پرائی ہو جاندی اے تے اوہدے کھنڈن تے پھیلن تے قابو نہیں پایا جاسکدا اے عام کر کے راز نہ ظاہر کرن دی مت اے۔

گل نہ آوے ٹھیٹھ دی تے کھوتے وانگر لیٹدی

نکھد تے پھوہڑ زنانی (یاں بندے) بارے آکھیدا اے جس نوں نہ تے گل کلام دا کوئی چج ہووے تے نہ ای مجلس وچ بیٹھن اُٹھن دا کوئی سلیقہ۔

گل وچوں گل نکلدی اے (یاں) گلاّں گلوں اُٹھدیاں نیں

اک گل توں دوجی گل چھیتے آوندی اے۔

گل ہوئی پرانی بکل مار ٹُری سوانی

جدوں اوہدے بھیڑیاں ہون دی گل ذرا کو پرانی ہو گئی اے لوک ذرا کو بھل گئے نیں کہ اوہ بڑی شریف بن کے بُکل مار کے بڑے اطمینان نال ٹُری جاندی اے۔ یاں پرانی گل یاد کران تے کوئی شرمندہ ہو کے کنارہ کرے۔

گلاں کرن سوکھالیاں پر آوکھے پالن بول

صرف گل کر دینی' وعدہ کرنا مونہوں بول کڈھ دینا سوکھا اے پر اوس گل' وعدے تے بول دا پالن کرنا' اوس نوں پوریاں کرنا آوکھا کم اے' بول دا پالن کرن دی پکی اے

.گلاں کرن سوکھالیاں جے ہون پرائیاں

دوجیاں دیاں بدخوہیاں کرنیاں سوکھیاں نیں' اپنی گل آوے تے منہ وچوں لفظ وی مشکل نال ای نکلدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

گلاں کرن نوں اولیا' کرتوتیں کھیہ

ویکھو: گلیں اسیں چنگیریاں اچاریں بریاں (یاں) گلیں باتیں میں وڈی کرتوتیں وڈی جٹھانی۔

گلاں وچ ودھ تے عمل وچ گھٹ بندے بارے کہندے نیں

گلاں نال ڈھڈ نہیں بھردا

نریاں گلاں نال بھکھ نہیں لتھدی جدوں تیکر عملی طور تے روٹی نہ دتی جاوے' مطلب اے گلاں دی تھاں عمل ول دھیان دینا چاہیدا اے۔

گلاں والے جت گئے تے دماں والے ہار گئے

دولت وند دے مقابلے وچ جدوں کوئی بوہتیاں گلاں کرن والا بندہ جت جاوے تاں آکھدے نیں۔

گلاں ولوں میں وڈی عقلوں وڈی جیٹھانی

اوس بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا صرف گلاں باتاں ای کرجان دا ہووے نہ سیانف تے نہ ای عمل اوہدے پلے ہووے۔

گلر اشنا تے گٹے ٹکے (یاں) گلر نال پریت تے گٹے پلیت

گلر کٹورے نوں آکھیا جاندا اے جے اوس نوں دوست بناؤ گے تے اوہ کھیاں نوں وڈھے گایاں پلیت کرے گا کم ظرف دی دوستی ذلت دا کارن ہوندی اے۔

گلفے توں چھڈ کے ہڈیاں چٹّن لگ پیاں

اجیہی کمینی خصلت والے بندے بارے کہندے نیں۔ جیہڑا چنگی چیز ہوندیاں ہویاں بھیڑی مگر لگ جائے جویں کتا راج بھالیے تے چکی چٹن جائے۔

گلوں گلائین تے اگوں اگائین (یاں) گلوں گلین تے اگوں اگین

ویکھو: گل دا گلان بن جاندا اے۔

جدوں گل ودھ کے پواڑا پے جائے تاں آکھیدا اے۔

گلہ غمازی گناہ ہے

مت دتی گئی اے کہ کسے دا گلہ نہ کرو تے نہ ای چغل خوری کرو کیوں جے ایہہ چنگی گل نہیں سگوں گناہ وانگ اے۔

گلی تے سٹیساں گوانڈھن کوں نہ ڈیساں

فالتو چیز بعض لوکی سٹ دیندے نیں ضائع کر دیندے نیں کسے ہمسائے یاں لوڑ وندنوں نہیں دیندے ایہناں بارے آکھدے نیں۔

گلیں اسیں چنگیریاں اچاریں بریاں (یاں) گلیں باتیں میں وڈی کرتوتیں وڈی جٹھانی

ویکھو: گلاں کرن نوں اولیا کرتوتیں کھیہ

گلاں کرن وچ ودھ تے عمل وچ گھٹ بندے بارے کہندے نیں۔

گلیں پئی وستوں گئی

اوس سوانی بارے کہندے نیں جیہڑی دوجیاں دیاں گلاں کردی تے سن دی اے اوہ سن کے بنت دی لڑائی سہیڑدی تے اوڑک اجڑ جاندی اے دوجیاں دیاں گلاں کرن تے کن رس رکھن والی سوانی ٹھک سر وسدی نہیں۔

گلیں گلاں تے دمیں گھوڑے

گلاں نال گلاں ملدیاں نیں تے پیسیاں نال گھوڑے مطلب اے کہ پھوکیاں گلاں وچوں کیہ لبھدا اے کوئی کاروبار دی گل کرو۔

گلیں لگی تے آٹا گنیاں کھاہدا

اوس کوجھی سوانی بارے کہندے نیں جیہڑی گلاں وچ رجھ کے گھر تے ایہناں دیاں ذمہ داریاں نوں وی بھل جائے تے نقصان اٹھائے۔

گلے لون تے پٹھے لوہیا

دکھ تکلیف تے کسے نوں اے تے رولا کوئی ہور پا رہیا اے اکھان وچ اک باریک نقطہ ایہہ وی اے کہ بعض بندے تکلیف نوں رولا پان دی تھاں دل تے لا لیندے نیں تے لون وانگ حل ہوندے نیں تے بعض جیہڑے لوہے وانگ سخت ہون دے باوجود روندے پٹدے نیں۔

گلیاں ہوئیاں وہلیاں لنڈے دا میدان

چنگے لوک چلے گئے تے بھیڑے لوکاں واسطے جگہ کھلی کر گئے۔

گن گناوے ٹوٹا پاوے

انج تے چیز (چاول) دین لگیاں ودھیری تعریف تے وڈیائی پیا کردا اے پر عمل دا ایہہ حال اے کہ چاولاں وچ ٹوٹا رلا کے دے رہیا اے۔

گنا مچھی تے ادھوانا اسوں پکے تیں کھانا

ایہہ تنے چیزاں کتیں توں پہلاں کھاہدیاں جان تے نقصان دیندیاں نیں۔

گناں ہل پنجالی دا رل کے جھگا گالیدا

فصل دے نہ ہون تے غریبی وچ کجھ تے ہل تے پنجالی دا حصہ اے کہ استعمال نہیں ہوئی تے کجھ اپنا من وی حرامی کہ محنت نہ کیتی انج رل مل کے اپنی تباہی دا سامان کیتا اے۔

گنجا کانا کر کرا اچھاتی وال نہ ہوئیوں تھاں بہال کے گنے پورا ستو

ویکھو: کرکا کیرا نہوں بھر اچھاتی اتے نہ وال چارے کھودے جے ملن دوروں گنڈھ سنبھال (یاں) کرکا کیرا آدمی تے مچھاں والی رن بھورا سنڈ اپا کے چوہاں توں بچ نسنگ

ایہہ بندے خطرناک تجربے وچ آئے نیں۔

گنجی پیکے گئی لے جتیاں آئی (یاں) گنجی گئی پیکے لے آئی جوواں

نکمے تے نکارے بندے ودھیری محنت کرن تے وی کجھ حاصل کر کے نہ آن تاں کہندے نیں۔

گنجی چھٹی نہونوں سرتیل کھٹا پونوں (یاں) گنجی چھٹی نہونوں سر ہکل

Dr Shahbaz Malik

پرانداہ پونوں

کسے نوں نقصان ہووے تے اوہدے وچ وی اوہنوں فائدہ اپڑ داد سے یاں اوہ اُنج سمجھدے تاں کہندے نیں۔

گنجی سِکدی رہی والاں نوں

انسان جس چیز توں وانجیا ہووے ساری عمر اوس دی چاہت کردا ای رہندا اے

گنجی نوں ریجھ تیل دی

کوئی بندہ اجیہی چیز دی چاہت کرے جس دا اوس نوں کوئی فائدہ ای نہیں تاں آکھیدا اے جیویں گنجا کنگھی منگے۔

گنجی نہائے گی کیہ تے نچوڑے گی کیہ؟

محدود آمدنی والا کِتنا کو کھلا خرچ کر سکدا اے۔

گند نال گند نہیں دُھپدا

بُرائی دا جواب بُرائی نال نہیں دینا چاہیدا۔

گندی انگلی نوں وڈھنا ای چنگا

بھیڑے بندے توں کنارہ کشی چنگی ہوندی اے۔

گندیاں ماواں دے نمازی نہیں ہوندے

بچے دی پہلی تربیت گاہ ماں دی گود تے گھر ہوندی اے تے جے ماں ای بھیڑی ہووے تے پُتر کیوں جے ماحول توں اثر قبول کرے گا۔ ایس لئی اوہ وی بھیڑا ای ہووے گا' جدوں کوئی بھیڑیاں دا بھیڑا نکلے تاں کہندے نیں یاں بچے لئی صاف سُتھرا ماحول دین لئی آکھیدا اے۔

گنڈے وچوں گنڈیلاں نکل دیاں نیں

جدوں چنگیاں وچوں کوئی مندا نکل آئے تاں آکھیا جاندا اے۔

گنڈھیندیاں چھماہ 'بھڑبندیاں اک کھنوں

بناندیاں چھ مہینے لگ جاندے نیں تے ڈھاندیاں اک پل' تعمیر وچ چر لگدا اے تے تخریب وچ کجھ وی نہ۔

گنڈھوں خالی رَب داسوالی

ویکھو: ہتھ خالی تے رَب والی

بندے دے پلے کجھ نہ ہووے تے رب اے جیہڑا اوہدی لوڑ پوری کردا اے۔

گنگا گئے گنگارام 'جمنا گئے جمنا داس

اجیہے خود غرض تے لوبھی بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا اپنے فائدے لئی نت ای پینترے بدلدا رہے تے موقعے موجب روپ بدل لئے۔

گنگا گئیاں ہڈیاں وی کدی مُڑیاں نیں؟

ایسے بندے دے ہتھ چیز چلی جانی جتھوں مُڑن دی آس نہ ہووے۔

ہتھوں چھُٹے باز پھر نہیں ملدے نہیں چھٹنا ئیں چھوڑیا جے
گنگا ہڈیاں گئیاں نہ مڑدیاں نیں وقت گئے نوں کسے نہ موڑیا جے (سیّد وارث شاہ)

ماپے جوبن جوانی نہ گئے پرتے کاہڈاں دانیاں نے لکھاں کڈھیاں نیں
سچ آکھدے نیں لوک شرم سارے گنگا گئیاں نہ ہڈیاں مڑدیاں نیں
(عزیز خان شرم)

گنہگار دی رسّی دراز ہوندی اے

رب تعالیٰ پاپی نوں کھل دیندا اے کیوں جے پاپ دی لذت نال اوہ پاپ کردا چلا جاندا اے۔

گنے توں گنڈھیری مٹھی گڑ توں مٹھا لالہ' پُتر نالوں جوائی مٹھا بھائیوں مٹھا سالہ

اولاد نالوں پوترے دوہترے پیارے لگدے نیں' لالہ جیہڑا ادھار دیندا اے چنگا لگدا اے' پُتر نالوں دھی دا خاوند چنگا لگن ڈیہہ پیندا اے تے بھرا نالوں سالا بوہتا پیارا ہو جاندا اے۔ تجربے دیاں گلاں نیں۔

گنیاں دار آکھا گِدڑ

ویکھو: جواں دا بوہل تے کھوتا رکھوالا (یاں) چوٹی (چول) گتی جلیبیاں دی راکھی

چیز دے لوڑوندیاں چورنوں اوہدا رکھوالا بنا دینا۔

گنڈیں گنڈیری مٹھی پتروں جوائی مٹھا' بھائیوں مٹھا سالا

تجربے دیاں گلاں نیں گنا چھل کے کٹ کے گنڈیری بن دی اے ایس کر کے مٹھی لگدی اے اولاد نالوں پوترے دوہترے چنگے لگدے نیں۔ جوائی ایس لئی مٹھا ہوندا اے کہ دھی دے سُکھی وسن دا کارن ہوندا اے سالا ایس لئی مٹھا لگدا اے کہ بیوی نوں خوش رکھنا ہوندا اے۔

گوانڈھی کول بھرا دُور

ہمسائے دی اہمیت دسّی گئی اے کہ اوہ بھرا کولوں وی نیڑے رہندا اے تے دکھ سکھ دا نیڑیوں بھائی وال بن سکدا اے۔

گواہنڈن تے میرے سَت پتر

جدوں کوئی اپنی تھوڑی چیز دوجیاں دی بوہتی چیز نال رلا کے اپنا ناں کرن دی کوشش کرے تاں کہندے نیں۔

گواہنڈن دا رُوپ نہیں آوندا تے مت ضرور آ جاندی اے

ہمسائے کیوں جے ہر ویلے نیڑے رہندے نیں ایس کر کے اک دوجے دیاں عادتاں تے سُبھا توں اثر قبول کر دے نیں اکھان وچ ایس نگر سچائی ول اشارہ اے

میں وی ہتھ پیار کے لڑن لگا ڈھٹی کھنگ جے کولوں ہوا جاندی
رُوپ آوے نہ آوے گواہنڈیاں دا دانے مت نیں آکھدے آ جاندی
(فقیر محمد فقیر)

گوڈے توں کاں اڈائیں' ماں دیا آلسیا پُترا

سُست تے آہلکی بندے بارے آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: گل بنی ہوئی اے کہ کوئی بندہ لماں پیاں سی اوہدے گوڈے تے کاں آن بیٹھا اوس نے کولوں لنگھدے بندے نوں آکھیا یار میرے گوڈے توں کاں اڈا دے اوس جواب دتا توں آپ اُڈا لے آکھن لگا توں بڑا آہلکی بندہ ایں اگوں اوس

Dr. Shahbaz Malik

ایہہ آکھان پایا تے مشہور ہو گیا۔

گوڈے ڈھڈ نوں آوندے نیں

ویکھو: پالے وچ گوڈے ڈھڈ نوں آوندے نیں

مصیبت ویلے چیز اپنی اصل ول جاندی اے، خون پکھر نوں نہیں رہندا۔

گوڈے گوڈے کوڑ اڈاہ بیٹھی موہڑا

اوس کوچجی سوانی دے بارے کہندے نیں جیہڑی اک بنے تے صفائی نہ کرے تے دوجے بنے شکینی کرن لئی موہڑا اڈاہ کے بہہ جائے۔

گوروی قسمت نال ملدی اے

انسان نوں قبر وی نصیباں نال ای ملدی اے ایس لئی کہ موت دا اک ویلا مقرر اے پتہ نہیں کیہڑے ویلے آ جانی اے خبرے بندے نے سمندر وچ سفر کردیاں مر جانا اے (جتھے مچھیاں لئی روڑھ دتا جانا اے) یاں ہوائی جہاز دے سفر وچ مر جانا اے ایس لئی دعا اے کہ قبر وچ دفن ہونا نصیب ہووے۔

گورا سلاہے کہ بگا ہر دو لعنت

جدوں واہ پئے بندے سارے ای بھیڑے نکرن تاں آکھیا جاندا اے۔

گور گور ڈِدیا سر سر موت

ہر کسے دی اپنی اپنی سمجھ اے۔

گورو بنا گت نہیں، تیویں بنا مت نہیں

راہبر بنا سلیقہ نہیں آوندا تے دیا ہے بندے نوں عقل سمجھ شعوریاں دانائی زیادہ آ جاندی اے۔

گورو بنا گت نہیں، شاہ بناں پت نہیں

راہبر دی اہمیت بیان کیتی گئی اے۔

گورُو تے چیلہ لالچی دونویں داوٗ داء

جدوں دو دھراں اِک دوجے نوں داء لان دے مَتے پکان یاں داء لان دے عمل وچ ہون تاں کہندے نیں۔

گورو جنہاں دے انّھے چیلے ٹرکاوٗ

جنہاں دے استاد انھے ہون (آل دو آلے) دی خبر نہ رکھن اوہناں دے استاد ٹرکاوٗ (بددیانت) ہوندے نیں۔

گورو جنہاں دے ٹپنّے چیلے جان چھڑپ

جنہاں دے استاد ماہر ہون اوہناں دے شاگرد اودوں وی ماہر ہوندے نیں ایہہ گل چالاکی تے ہوشیاری لئی وی آکھدے نیں۔

گورو جی چیلے بہت ہو گئے نیں، آپے بھُکھے مر دے نس جان گے

جدوں کسے لالچ پاروں کسے دے آلے دوالے لالچی بندیاں دا کٹھ ہو جائے تے اوہ کہندا اے کہ جدوں میں ایہناں دا لالچ پورا نہ ہون دتا تے آپ ای کھِنڈ پُنڈ جان گے۔

گوری داماس چوہنڈیاں جوگا

کوئی چیز صرف دسن دی چنگی ہووے تاں آکھدے نیں۔ یاں سوہنی شے ول ہر کوئی رجوع کردا اے۔

گوری رن، گِٹے دی سٹ، مرد مرے تاں سِر دی سٹ

نقصان دے اعتبار نال دسیا اے کہ بیوی گوری ہووے سوہنی ہووے تے گُھس جائے یاں مر جائے تے مرد دا نقصان ہوندا اے۔ گٹے دی سٹ کیوں جے چھیتی ٹھیک نہیں ہوندی ایس لئی ایہہ نقصان دکھ والا ہوندا اے، بیوی دا خاوند مر جائے تے سِر دی سٹ وانگ خطرناک ہوندا اے کہ ایہدے نال انسان دا بچنا مشکل ہوندا اے۔

گوکے دی کنڈ نوں پالا مہُر ودے سنگاں نوں پالا مَرد دی چھاتی نوں پالا تے کُتے دی بُوتھی نوں پالا

سردی کیہنوں کیہنوں کتھے کتھے لگدی اے اکھان وچ ایہہ تجربے والی گل دی دس پائی گئی اے۔

گولا تھینا، اَدھ جنیا

نوکری تے چاکری نوں نندن لئی کہندے نیں کیوں جے نوکراں، چاکراں یاں خادماں دی حیاتی پوری حیاتی نہیں ہوندی کیوں جے اوہناں دی حیاتی دیاں واگاں مالک دے ہتھ وچ ہوندیاں نیں۔

گولا ہو کے کماوے میاں (راجہ) ہو کے کھاوے

کمان لگیاں خوب محنت کرے تے پھیر کھان لگیاں، اخوب ٹوہر نال کھاوے۔

گولی اندر دَم باہر، سیانا تھانے تے بھایا ہر دوار (یاں) گولی اندر دم برابر

اوہناں نیم حکیماں بارے کہندے نیں جنہاں توں سدا ای جان دا خطرہ رہندا اے ایہناں دی دوائی دا ایہہ حال ہوندا اے کہ کھادی تے بندہ اگلے جہان اپڑیا۔

گولی کیہدی تے گہنے کیہدے؟

کسے گوچرا کم پین تے جدوں اوہ اپنی رضامندی دا اظہار کرنا چاہے تے ایہہ کہندا اے۔ مطلب اے کہ میں تہاڈا خادم آں کم ضرور کراں گا۔

رب چاہیا تے مراں گی نال تیرے تینوں ہوتا لکور کیوں دس دا اے
کر فکر نہ ہیر منظور آکھے گولی کیہدی تے گہنا ایہہ کِس دا اے؟

گوں بھنائے جوں بھانویں گلِیے ای ہون

اپنا کم کڈھن لئی اپنی مرضی دے خلاف کم وی کرنا پیندا اے۔

گوں کڈھ گھمیاری چِتر تھُتھو آلا

ویکھو: اپنا کم کیتا تے کھسم نوں کھائے جمیتا

اپنا مطلب کڈھ کے کنارہ کشی اختیار کر لینی تاں کہندے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

گوں نکلی اکھ پرتی

اپنا مطلب پُورا ہویا تے پاساوٹ لیا' اکھاں متھے تے رکھ لئیاں۔

گونگی پیکے گئی نہ گئی اِکوّا جیہی

ایس لئی کہ پیکے جا کے اوس نہ دُکھ دی کہی تے نہ سُکھ دی سُنی' اجیہی خاموش طبع سوانی بارے وی کہندے نیں جیہڑی اُبھاسرے نہ'

گونگے دیاں سینتاں گونگے دی ماں ای جانے

ایس لئی کہ گونگا اوہناں وچ رہ کے اشارے پکا لیندا اے۔ گول مول تے دل ولینویں والیاں گلاں کردیاں ویکھ کے آکھیدا اے۔

گونگے ہتھ سنیہوڑا گھل بھانویں نہ گھل

جیہڑا بندہ بول نہیں سکدا اوہدے ذریعے پیغام گھلن دا کوئی فائدہ نہیں نا اہل بندے نوں کوئی کم آکھیا جائے تے اوہ نہیں کر سکدا۔

گوہ نوں ملی گوہ جیہی اوہ تیہی اوہ

گوہ کرلے وانگ دا اک رینگن والا جانور اے اُجاڑ تھانواں تے ہوندی اے جس تھاں بیٹھے پکے پیراں نال بیٹھی رہندی اے' اِکو تھاں کئی کئی دن بیٹھی رہندی اے سُست ہوندی اے اکھان وچ دسیا گیا اے کہ جلّھا آہلکس دا مارا بندہ دوجے اپنے ورگے بندے نوں مل گیا اے (کسے زمانے وچ چور گوہ نال رسہ بنھ کے کسے گھر اوس نوں سُٹ دیندے سن اوہ جتھے ڈگدی پکے پیر پا لیندی تے چور اوہدے ذریعے گھر سنھ لا لیندے سن)

گوہے چُن دا مر گیا میڈا دِلّی دا راجہ

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ مرن والا بھکھا مردا مویا اے بھانویں ناں بڑا سی تاں آکھیدا اے۔

گوہے لین جنگل گیا تے سیّہا پھڑ لیایا

ویکھو: گوہیاں نوں جانواں کہ سیہاں نوں؟

جدوں سبب نال بندہ اہم بن جائے تے اپنی اہمیت جتاندا پھرے تاں آکھیدا اے۔

گوہیاں نوں جانواں کہ سَہیّاں نوں؟

جدوں کسے بندے نوں سبب نال کوئی سوبھا مل جائے تے اوہ اوہدے تے آکڑدا پھرے۔

پچھوکڑ: کہندے نیں اک منڈا جنگل وچ گوہے چُنن گیا سبب نال اوتھے اوہنوں اک لسا ماڑا تے بیمار سیہا لبھ گیا اوس گوہے چھڈے تے پنڈ آ کے پھونڈاں مارن ڈیہہ پیا دوجے دن ماں نے آکھیا گوہے لیا۔ آکھن لگا ماں گوہیاں نوں جانواں کہ سیہاں نوں۔ ایتھے گل بن گئی۔

گہنے دا شاہ کاہدا' تے وَٹّے دی کڑمائی کاہدی؟

شاہوکار تے اوہ ای بندے لئی چنگا اے جیہڑا زیورتوں بناں ای قرض دیوے زیور دے کے قرض لیا تے اوہ شاہ کاہدا اے انج ای کڑمائی جے وٹے سٹے دی کیتی اے تے اوہ کاہدی کڑمائی اے کیوں جے سیانے کہندے نیں وَٹے سٹے دی کڑمائی گنجی گئی تے کانی آئی۔

گہنے رکھ کے گہنے پاوے' وڈے ملک دی رن سداوے

زمین' مکان' بھانڈے یاں کوئی چیز گِروی رکھ کے رقم حاصل کر کے جیہڑی زیور گھڑا کے پاندی اے تے وڈے خاوند دی بیوی سداندی اے ایہہ مصنوعی تے دکھاوا اے۔

گئوپُن دی دے دَند کِس گِنے نیں؟

ویکھو: پُن دی گھوڑی دے دند کون گن دا اے؟ (یاں) پُن دی گئو دے دَنْد کون گِن دا اے۔

منگ تنگ کے لئی ہوئی چیز دے معیار وَل کون دھیان کردا اے۔

گئو تر تیجے مُل نہ لیجئے' مجھ پنجے تے گھر اِنجے

تیجے سوئے گاں نہ لئو تے پنجویں سوئے مجھ نہ لئو۔

گئو نوں گھا تے چھڈی دا اے رُوڑی تے نہیں

گاں نوں گھا چنگا لگدا اے اوس نوں گند مند چنگا نہیں لگدا مطلب اے دھی اک قسم دی گاں ہوندی اے ایس نوں چنگا ورمہیا کرنا ماپیاں دی ذمہ داری اے۔

گئی جوانی آیا بڈھیپا صورت رنگ وٹائے' کِھلن چھوہر' بھونکن کُتے بڈھے بھولُو آئے۔

بندہ بڈھا ہو جائے تے جوان اوہدے تے ہسدے نیں ایتھوں تیکر کہ کتے وی اوس نوں رچھ سمجھ کے بھوکن ڈیہہ پیندے نیں' بڈھیپے تے طنز اے۔

گئی سی نتھ گھڑان' نک وڈھا کے آ گئی

ویکھو: کنڈا کڈھان گئی تے گھنڈی بھنا آئی (یاں) نماز بخشان گئے روزے گل پے گئے۔

فائدے دی آس دی تھاں نقصان ہو جائے تاں آکھدے نیں۔

گئے اونٹھ سوا جڑ رلے

گھروں نکلے بھیڑیاں وچ بہہ کے بھیڑے ہو جاندے نیں۔

گئے سرادھ آئے نراتے باہمن پھردے چُپ چُپاتے

ہن باہمناں دے موج میلے دے ویلے گئے ایس کر کے اوہ چپ کر کے پھردے نیں جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ فلانیاں دے موج دے دن ہُن گئے تاں آکھدے نیں۔

گئے سرادھ آئے نراتے باہمن چُھٹے تے نائی پھاتھے

سرادھاں دے دیہاڑیاں وچ وال نہ کٹاون پچھوں نوراں تے آوَن تے نائیاں دیاں ہٹیاں تے بھیڑ لگ جاندی اے۔

گئے کماون دُکھن قسمت دے اوہی لچھن

جنوب دے پاسے کمائی کرن گئے پر اوتھے وی قسمت اُنجے دی رہی جیویں دی

Dr. Shahbaz Malik

گھر سی۔ جدوں کوئی بندہ قسمت سوارن واسطے اپنا گھر چھڈے ڈکھ کٹے تاں وی اقتصادی حالت بہتر نہ ہووے تاں آکھیدا اے۔

گئے وچارے روزڑے رہ گئے نوں[٩] تے ویہہ[٢٠]

کم حالی تقریباً سارا ای پیا ہووے تے اوس نوں کرنا وی ضرور ہووے تاں دل نوں حوصلہ دین لئی آکھیا جاندا اے۔

گیا جو تیتھوں پرے پریرے رڈیا دو جہانوں

رب تعالیٰ بارے آکھیا جاندا اے کہ جیہڑا انسان اللہ تعالیٰ توں دور ہو جاندا اے اوہدی ہدایت دے مطابق ایس دنیا وچ زندگی بسر نہیں کردا اوہنوں نہیں من دا اوہ ایس جہان وچ وی تے اگلے جہان وچ وی نقصان وچ رہندا اے۔

گیان گُنی اوہ مور کھ مارے اوہ جتے جو پہلے ہارے

ڈگ ڈگ کے بندہ سوار ہوندا اے جیہڑا کم کوئی کردا اے اوہدے وچ نقصان اٹھاندا اے پر اوس اٹھائے نقصان توں تجربہ حاصل کر کے پھیر اوسے کم وچ بہت سارا فائدہ حاصل کردا اے اوس دی اوہ پہلی ہار اوس نوں پھیر جتن جوگا کر دیندی اے ایہہ اوددوں آکھیا جاندا اے۔

گینویاں ہڈیاں تے مینوں ایں شورے

کسے چیز دے مستاں گزارے والا ہونا۔

گھ

گھاٹا شادی وال دا پے گیا بُڑاں نوں

جدوں کسے دا نقصان کسے ہور دے کھاتے وچ پے جاوے تاں آکھیدا اے۔

گھار آئے ہوئے مجمان آں ہس کے بلاؤ

گھر آئے پروہنے نوں خوش اخلاقی نال جی آیاں آکھنا چاہیدا اے۔ مہمانداری وچ خوش اخلاقی ضروری اے۔

گھار عذاب تے باہر ثواب

اجہے بندیاں بارے آکھدے نیں جیہاں دے اپنے گھر دے مصیبت وچ پھاتے ہون تے اوہ باہر دوجیاں لوکاں دی مدد کر کے ثواب کھٹدا پھرے۔

گھال گھال بیل مرے کھیتی چرے ترنگا

محنت کوئی کردا مر جائے تے فائدہ کوئی لے جائے۔

گھائیاں دے پُتراں گھا ای کھوترنا اے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اولاد ہمیشہ ماپیاں دا کاروہار کردی اے یاں ماپیاں وانگر دی ہوندی اے تاں آکھیدا اے۔

پئی آوندی رسم ہے پتا پرکھی پُت گھائیاں دے کھودن گھا کشتہ
ملاں اتے برہمن توں ٹکڑیاں دے رہے کاروہار دے نال مطلب
(مولا بخش کشتہ)

گھائیاں دے گھر گھائی آئے اوہ وی گھادریندے آئے

ہر اک طبقے دا اپنا اُٹھنا بہنا ہوندا اے۔

گھُتھی چڑی گلیلے کھائے

مطلب اے راہوں بھُل گئی چڑی مردی اے، تھڑکیا بندہ نقصان اٹھاندا اے۔

گھٹی دا کوئی دارُو نہیں

جدوں رّب نے عمر ای بندے دی اونی لکھی تے کسے دوا دارُو نال اوہنوں ودھایا نہیں جا سکدا۔

گھر آٹا نہیں گھراٹیں سائیاں

ویکھو: گھر تند نہ تانی جلاہے نال ڈانگو ڈانگی (یاں) ہٹی وچ کپاہ میری تانی چالا

گھراٹیں دا مطلب اے 'چکی' گھراس یاں پن چکی' آٹا تے موجود نہیں تے جا کے چکی والے نوں آٹا پیسن واسطے پیشگی دیندا پھردا اے' چیز کول نہ ہووے تے اوہدا سودا کردا پھرے۔

گھر آئے پروہنے چاڑھ بیٹھی وڑیاں

ویکھو: اگے پچھے چنگی دن دیہار مندی

اوس کوچجی سوانی بارے کہندے نیں جیہڑی اگے پچھے تے چنگی ہانڈی پکائے پر جدوں کوئی مہمان آئے تے بھیڑی ہانڈی پکائے۔

گھر آئے پروہنے گئی گڑندے کھائے

گھر پروہنے آئے ہون تے اوہناں نوں جی آیاں نوں آکھن دی تھاں باہر ٹر پئے یاں کوئی بندہ جدوں کسے کم ویلے لانبھے چانبھے ٹر پئے تاں کہندے نیں۔

گھر آئے دا مان رکھنا پیندا اے

چنگے معاشرے دا اصول اے کہ جیہڑا چل کے گھر آ جائے اوہدی عزت کرنی لازمی ہوندی اے اوہدا مان رکھنا پیندا اے۔

گھر آئے کُتے نوں وی نہیں کڈھی دا

چل کے گھر آ جان والے دی آدر بھا کرنی چاہیدی اے بھانویں اوہ دشمن ای کیوں نہ ہووے۔

گھر بہن نال کوئی لفٹین نہیں بن جاندا

'لفٹین' لیفٹیننٹ (فوج دا افسر) بندہ گھر بہہ جائے باہر نکل کے اُدّم محنت نہ کرے تے ترقی نہیں کر سکدا' کوئی عزت والا مقام حاصل نہیں کر سکدا' محنت تے اُدّم کرن دی پکی کیتی گئی اے۔

گھر بیٹھی لکھ دی باہر نکلی ککھ دی

سوانی دا اصل مقام گھر ای اے' گھر داری ای ایڈا وڈا فرض اے جیہڑا ادا ہو

Dr. Shahbaz Malik

جاوے تے بڑی گل اے جیہڑی سوانی گھر چھڈ کے باہر نکلدی اے اوہدی پنجاب دیس دے سماج وچ ایڈی قدر نہیں ہوندی۔

گھر بھکھ تے بوہے اَگے ڈیوڑھی

اپنی ہت تے حیثیت توں وَدھ خرچ کرن والے بارے کہندے نیں۔

ـــ گھر بھکھ تیرے ڈیوڑھی بوہے اُتے خالی ڈور دا ڈھول سہان لگوں (وارث شاہ)
لون پٹنے دی اَج پیڑ تینوں اسمٰعیل دی ریس کمان لگوں

گھر پکدیاں دے انگ سَاک سارے

گھر کھان نوں ہووے تے رشتہ دار وی رشتہ دار رہندے نیں بھکھ ویلے انگ ساکھ وی منہ موڑ لیندے نیں ایس زمانے وچ رشتہ داری وی دولت نال گنی متھی جاندی اے۔

گھر پیا وسّے 'لوک پیا ہسّے

وسدے گھر وچ لوک ہسدیاں ہسدیاں میل ملاپ رکھدے نیں۔

گھر پھا ٹا رزِق دا گھاٹا

ویکھو: کلے قلندر وَسّے تے گھڑیوں پانی تَسّے

گھر وچ بے اتفاقی تے پھُٹ ہووے تے رزق گھٹ جاندا اے۔

گھر پھُٹا راون مَاریا (یاں) گھر دے بھیتی دَھنسر ماریا (یاں) گھر دا بھیتی لنکا ڈھائے

جدوں کوئی گھر دا بندہ کسے بھیت پاروں گھر دے وگاڑ دا کارن بنے' جدوں گھر دے بندے دی وجہ نال نقصان اَپڑ جائے تاں آکھدے نیں۔

ـــ گھر بھیتی نگرے ساڑیا پَر نال توائی
گھر بھیتی دھنسر ماریا اس لنک سڑائی (پیر محمد)

گھر پھُوک تماشہ ویکھو

کئی بندے اپنیاں نال ای لڑ بھڑ کے مقدمے بازیاں کردے گھر اُجاڑ دے نیں تے انج اوہ اپنی وڈیائی سمجھدے نیں اکھان وچ ایہناں دی نندیا کیتی گئی اے۔

گھر تَند نہ تانی جلاہے نال ڈانگو ڈانگی

ویکھو: ہٹی وچ کپا' میری تانی چالا

اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے کسے معاملے وچ آپ تے پوری تیاری نہ کرن تے دوجیاں نوں اینویں بھڑتھو پاندے پھرن۔

پچھوکڑ: اک ایہو جیہی سوانی سی جس جلاہے نال اینویں ای جا کے لڑنا شروع کر دتا سی کہ توں تانی ٹھیک نہیں ولدا نہ ای کپڑا ٹھیک بناندا ایں میری تانی نوں انج نہ کریں حالانکہ تانی اوہدے گھر حالی کوئی نہیں سی اوس آوَن توں پہلاں ای جلاہے نال لڑنا شروع کر دتا۔

گھر چھپری' مال بکری' پُترّ اوہ جو ویلے پکڑی

گھر چھپر والا' مویشی بکری تے اوہ پُترّ جیہڑا ویلے تے کم آوے (پکڑ وچ ہووے آ گیا کار ہووے) چنگا ہوندا اے۔

گھر خیر تے باہر خیر

بندے دے اپنے گھر وچ خیریت' امن امان ہووے تے باہر وی خیر ای رہندی اے گھر دا سکون ای باہر دا سکون پیدا کردا اے۔

گھر دا بھانبڑ وی نہیں دسدا

انسان نوں اپنیاں غلطیاں نہیں دسدیاں۔

گھر دا بھیتی لنکا ڈھائے (یاں) گھر دے بھیدوں دھنسر ماریا

گھر دا بھیتی وَدھیر انقصان کردا اے۔

گھر دا پیر چلھ دا وٹہ (یاں) گھر دا مُلاّں چلھے دا وٹہ

ویکھو: گھر دا جوگی جوگڑا تے باہر دا جوگی سِدھ

جدوں گن والے دی اوہدے اپنے قدر نہ کرن تاں آکھیدا اے۔

گھر دا پیر ہلکا

ویکھو: گھر دا پیر چلھے دا وٹہ (یاں) گھر دا جوگی جوگڑا تے باہر دا جوگی سدھ (یاں) گھر دی ککڑی دال برابر۔

جیہڑی چیز آسانی نال نیڑیوں (یاں اپنے کولوں) مل جائے اوس دی قدر نہیں ہوندی

گھر دا تنّا جھاڑ گیا' جھاڑ نوں لگی بھا (یاں) گھر دی تتی جھڑ کوں گئی تے جھڑ کوں لگی بھا

گھر دے جھگڑیاں توں تنگ آ کے جنگل گیا اوتھے اگ لگ گئی' جدوں کسے تھاں توں کنارہ کر کے کوئی سہارا لبھیا جاوے اوہ وی نہ رہے تاں آکھدے نیں۔

گھر دا جان' مُلکھے دی شہرت

بندہ گھروں رُس کے چلا جاوے تے سارے ملک وچ اِیس دی چرچا ہو جاندی اے تے گھر بدنام ہو جاندا اے' گھر نال تعلق رکھن دی پکی اے۔

گھر دا جوگی جوگڑا تے باہر دا جوگی سِدّھ (یاں) گھر دا پیر چلھے دا وٹہّ (یاں) گھر دی کُکڑی دال برابر (یاں) گھر دے پیراں نوں تیل دے ملیدے

گھر دے گُناں والے بندے دی گھر وچ اونی آدر نہیں ہوندی جنی باہر

ـــ ناصر تے اے گھر دا بندہ' گھر دی کُکڑی دال برابر (حکیم ناصر)

ـــ گھر دا جوگی جوگنا' جانے گُل سنسار
تازہ باسی ہو گیا گل پایا پھُل ہار (محمد رمضان ہمدم)

گھر دا ستھا ماسی گُندنے والی

شہد دیاں مکھیاں گھر دیاں نیں جہناں توں موم نکلی اے تے اپنی خالہ سر گندن والی اے ایس لئی سر دے چنگے گُندے جان دی سو فیصدی اُمید اے' جدوں کسے کم دا سامان میسّر ہووے تے اوہدے مکمل ہون بارے فکر نہیں رہندا۔

گھر دا سڑیا بن گیا تے بن نوں لگ گئی اگ (یاں) گھر دا سڑیا بن گیا تے بَن ہو گیا ساہ

ویکھو: گھر دی تتی گئی جھر کوں تے جھر کوں لگی بھار

Dr Shahbaz Malik

گھر دے دُکھ نوں بھلان لئی جنگل وَل گیا تے اوتھے وی اگ لگ گئی جدوں بندہ سُکھ دی بھال وچ کتے جاوے تے اوتھے ہور دُکھ اپڑے اوہدی بدقسمتی اوتھے وی اوہدا پچھا نہ چھڈے تاں آکھدے نیں۔

گھر دی بلّی چوہیاں تے شیر

جدوں کوئی اپنے گھر وچ اپنے نگدیاں تے رعب پاوے تاں کہندے نیں۔

گھر دی بلی کولوں جدوں چاہو میاؤں کرالو

جیہڑا بندہ زبردست اے اوہدے کولوں ہر قسم دا کم لیا جاسکدا اے۔

گھر دی بلی گھر نوں میاؤں؟

جدوں کوئی اپنا پروردہ بندہ رعب جھاڑن لگ پئے یاں نقصان اپڑان دا جتن کرے تاں کہندے نیں

گھر دی تتی گئی جھر کوں تے جھر کوں لگی بھاء

ویکھو: گھر دا سڑیا بن گیا تے بن نوں لگ گئی اگ

جدوں کوئی کسے مصیبت پاروں جگہ چھڈے جتھے جاوے اوتھے وی آ دُکھا ہووے تاں آکھدے نیں

گھر دی دھی دا میلا نہیں موڑیا جاندا

گھر دی دھی جے غیر معیاری چیز دیوے تے اوہدا دل رکھن لئی اوہ قبول کر لئی دی اے۔

گھر دی سوبھا گھر والے نال

گھر بناندیاں تے سوانیاں نیں پر ایس دی سوبھا گھر والے نال ای ہوندی اے نریاں سوانیاں کیہ کر سکدیاں نیں۔

گھر دی سُوجھ دا ڈیوڑھیوں ای پتہ لگ جاندا اے

گھر دے سلیقے دا ڈیوڑھیوں ای اندازہ ہو جاندا اے۔

گھر دی شکل بُورے ورگی، گڑ چوری دا مٹھا

جدوں گھر دی ناریاں بیوی نوں چھڈ کے کوئی بگانیاں ناراں ول تانک جھانک کرے تاں آکھدے۔

گھر دی کھنڈ کرکری تے باہر دا گڑ مٹھا

ویکھو: گھر دا جوگی جوگڑا تے باہر دا جوگی سِدھ

جیہڑی چیز گھر وچ ای آسانی نال لبھ جائے اوہدی ایڈی قدر نہیں ہوندی۔

گھر دی کھنڈ مٹھی چوری دا گڑ مٹھا

اپنے گھر دی کھنڈ (کمادتوں بنائی) نوں ہر کوئی مٹھی آکھدا اے چوری دا گڑ ایس واسطے مٹھا ہوندا اے کہ اوہ مفت دا ہوندا اے تے مفت دی چیز بوہتا مزہ دیندی اے

گھر دی کھنّی (اَدھی) باہر دی ساری

پردیس وچ گھر ورگیاں موجاں نہیں ہوندیاں بھانویں اوتھے کمائی وَدھ ہووے عام کر کے ساڈے ایتھے ایہہ رجحان اے کہ باہر تے گھر وچ جے ادھو ادھ دا وی فرق ہووے تے اپنا گھر نہیں چھڈنا چاہیدا۔

گھر دے بھانڈے وی آپو وچ کھیہ پیندے نیں

گھر وچ کٹھیاں رہندیاں کدی تلخی ہو ای جاندی اے۔

گھر دے ماہنوں بھکھے مردے باہر شرینی ونڈے

گھر دیاں نوں چھڈ کے باہر دیاں نوں رجان والے بندے بارے کہندے نیں

گھر دے مَنّن نہ تے پروہنے دو دو ہوہن (یاں) گھر دے مَنّن نہ تے پروہنے آکھن دو دو دیو

ویکھو: اوہ پھرے نتھ گھڑاں نوں تے اوہ پھری نک وڈھان نوں (یاں) اکھیں ڈٹھا بھاوے نہ تے چُھوڑ بہے نلج۔

اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جہاں دی اگے ای عزت نہ ہووے۔ تے ہور اُگے اگے ہون۔

گھر دیاں جمّیاں دے دند نہیں گنی دے (یاں) گھر دے وَچھے دے دند کون گِن دا اے

گھر دیاں بندیاں دے گُناں دا تے اوگناں دا پتہ ہوندا اے کتوں پتہ کرن دی کیہ لوڑ اے، جدوں کوئی بندہ کسے اجیہے بندے دے بارے دس پائے جس بارے دو جا پہلاں ای جان دا ہووے اوہ کہندا اے۔

ــ کیہڑی چیز دا مان توں کریں ایڈا کریں اُلٹیاں اکھاں کیوں لال ہیرے
گھر دے جمیاں دے دند گِنی دے نہیں عقلوں سمجھ لئیے عمر سال ہیرے
(منظور بٹ)

گھر ڈانگ نہیں مینڈی ساں گھن آ وَ

پھوکیاں پھونڈاں تے شیخیاں مارن والے بارے کہندے نیں۔

گھر ڈھاتے بالن بہوں

بندہ اپنے گھر دا آپ نقصان کر لئے تاں آکھیدا اے۔

گھر سانجھا گنڈھ نویکلی

سانجھے گھر وچ جے بندہ اندرو اندری کجھ وکھرا کرن دی کوشش کرے تاں آکھیدا اے۔

گھر سَب توں اُتم بھاویں پُورب بھانویں پچھم

اپنا گھر سَب توں چنگی چیز اے بھانویں اوہ کسے تھاں دی ہووے کیوں جے اپنے گھر جنی آزادی دوجے دے گھر وچ کدی نہیں ہوندی۔

گھر سُکھ تے باہر سُکھ

اصل سُکھ تے گھر دا ہوندا اے، بندے نوں باہر ہزاراں سُکھ ہون تے گھر سُکھ نہ ملے تے حیاتی عذاب والی ہوندی اے

Dr. Shahbaz Malik

گھر سنڈھو باہر سنڈھا کدے نہ ہووے اندر ٹھنڈا

جس گھر دھیاں ای جمن تے مجھ کٹی دی تھاں کٹے دیوے اوس گھر دے مالک دا دل ہر ویلے سڑدا رہندا اے مطلب اے اوہ دُکھی رہندا اے اوس نوں اطمینان نصیب نہیں ہوندا۔

گھر سیانا باہر انھا

اجیہے بندیاں بارے آکھیدا اے جیہڑا گھر وچ تے بڑیاں سیانفاں تے عقل وندیاں دسے پر باہر ایہہ صفت اجاگر نہ کر سکے تاں آکھیدا اے۔

گھر شاہ تے باہر وی شاہ

جیہڑے بندے دی گھر وچ سوبھا ہوندی اے اوہدی باہر وی سوبھا ہوندی اے

گھر کاج تے جگ محتاج

انسان دے اپنے گھر وچ کم کار ہووے تے اوس نوں کوئی پرواہ نہیں ہوندی سارا جہان اوس دا محتاج ہوندا اے۔

گھر کوٹھا مال اوٹھا پُتر جیٹھا پھل پیٹھا سبھ چنگے

چنگیاں چیزاں دی دس پائی گئی اے گھر ہووے تے چھتیا ہویا کوٹھا چنگا مال ہووے تے اونٹھ چنگا پُتر ہووے تے وڈا پُتر چنگا پھل پیٹھا چنگا ہوندا اے۔

گھر کھائیں تے خصم داناں گنوائیں

جیہڑی سوانی اپنے گھر دا بیڑا غرق کرے اوہدا تے اوہدے خاوند دا نقصان وی ہوندا اے تے بدنامی وی۔

گھر کھُسّن نہیں تے مرن نوں تیار (یاں) گھر کھان نوں نہیں تے ماں پیہن نوں چلّی

اپنی حیثیت توں وَدھ دَسن والے بندیاں بارے آکھیا جاندا اے۔

گھر، گھر اے

اپنے گھر دے نال کسے تھاں دا مقابلہ نہیں ہو سکدا، جو سکون اپنے گھر وچ نصیب ہوندا اے کتے نہیں ہوندا، گھر توں چنگی کوئی تھاں نہیں۔

گھر گھر پھردی دھی گئی تے بوہتے ہاسیوں نونہہ گئی

جیہڑی دھی گھر نہ بیٹھے آوارہ پھردی رہے تے جیہڑی نونہہ بناں وجہ دے ہر کسے نال ہسے کھیڈے دونویں ہتھوں نکل جاندیاں نیں۔

گھر، گھر والی نال (یاں) گھر تیویاں دے نال مراداں دے

سوانیاں نال ای گھر وسدے نیں تے گھر سوانیاں نال ای سوبھدے نیں۔

گھر گھوڑا تے نکھاس مُل

مُل اوتھے ہونا چاہیدا اے جتھے چیز موجود ہووے گھوڑا گھر ہووے تے مُل بازار وچ کیتا جاوے تے ایہہ پھبدا نہیں اجیہے موقعے تے اکھان پائیدا اے۔

گھر لڑاکی باہر سنگھنی میلو میر اناں

اجیہا بندہ جیہدیاں کرتوتاں اوہدے ناں توں بالکل اُلٹ ہون میلو ناں اے پر لوکاں نوں لڑاندی تے لڑدی پھردی اے۔

گھر لگی اگ باہر لگی بسنت

اوس بندے بارے کہندے نیں جیہڑا صرف اپنے نقصان نوں ای نقصان گنے تے دوجیاں دے نقصان نوں کوئی اہمیت نہ دیوے۔

پچھوکڑ: کہانی انج سُنی دی اے کہ اک بندہ بسنت والے دن گڈیاں اڈا رہیا سی کہ ہمسایاں دے گھر اگ لگ گئی سارے اگ بجھان ول گئے رہے پر اوہ بسنت مناندا رہیا کسے پُچھیا تے آکھن لگا تہانوں پتہ نہیں بسنت اے دوجے سال رب دا کرنا ایہہ ہویا کہ بسنت والے دن اوہدے گھر وچ اگ لگ گئی اوس رولا پا دتا اوئے بچاؤ اگ لگ گئی میرے گھر اگ لگ گئی لوکاں نوں اوہدی پچھلے سال والی گل یاد سی اوہ نہ بوہڑے تے آکھن لگے بھلے لوک ویکھدا نہیں باہر بسنت لگی ہوئی اے۔

گھر مُڈھل دی روٹی تے باہر لمّی دھوتی

گھر وچ رُکھی سُکھی کھا کے باہر عزت آدر نال نکلن والے بندے بارے کہندے نیں۔

گھر نہیں کھان خان کُتے داناں مان خان

جدوں کوئی بھُکھا ننگا اینویں پیا پھونڈاں مارے تاں کہندے نیں۔

گھر والا گھر نہیں تے ہور کسے دا ڈر نہیں

ویکھو: سر تے نہیں کنڈا تے ہاتھی پھرے لنڈا'

مالک سر تے نہ ہووے تے خرابی ہوندی اے۔

گھر والی بِن خالی گھر جو من آوے ایہو کر

گھر والی گھر نہ ہووے تے گھر خالی خالی لگدا اے ایس صورت وچ بندہ من مرضی دا کم کر سکدا اے۔

گھر والے دا اِک گھر بے گھرے دا سو گھر

بے گھرا بندہ ہر گھر اپنا ای گھر سمجھدا اے تے گھر والا صرف اپنے گھر نوں گھر سمجھدا اے اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے اک تھاں نہ ٹکن۔

گھر وچ ووہٹی داناں بیگم رکھن نال کیہ ہوندا اے؟

بیگم ناں گھر وچ رکھ لیا' نہ اوس دے چالے بیگماں والے نہ باہر اوس دی عزت' بیگم تے اوہ اکھوا سکدی اے جیہدے چالے چنگے ہون' جیہدی باہروں عزت ہووے

گھر وسدیاں دے انگ ساک سارے کوئی بھکھیاں دار وادار ناہیں

بندہ اپنے گھر وچ سکھی تے خوشحال ہووے تے رشتے داروی رشتہ جوڑدے نیں غریب بندے نال ملن داوی کوئی روادار نہیں ہوندا۔

گھر وسّدیاں دے، ساک سلدیاں دے تے کھیت واہندیاں دے

آپ وسیئے تاں گھر بن دا اے ملیئے نہ تے ساکاں دی سانجھ گھٹ جاندی اے

Dr. Shahbaz Malik

انج ای کھیت اوس نوں فائدہ دیندا اے جیہڑا آپ واہے۔

گھروں ٹُرے نہیں' پندھ نہ پۓ' راہ تکدیاں دے عقل گئے

جیہڑے بندے گھروں سفر اُتے روانہ نہیں ہوندے ظاہر اے اوہناں نوں نہ راہ دا پتہ ہوندا اے نہ راہ دیاں آوکڑاں دا' جدوں اوہ سفر تے روانہ ہوندے نیں تے اوہ پریشان ہوندے نیں' مطلب اے تجربہ ای انسان نوں سب کجھ سکھاندا اے۔

گھر ونجاوے تے گلیاں ٹولے

مورکھاں والا کم کرنا کہ چیز تے گھر وچ گواچی اے ایس نوں گھر دی تھاں گلیاں وچ لبھدا پھردا اے جویں ڈبی لبھدے لبھد اچڑھدے۔

گھر ویکھ کے دان کریئے' سر ویکھ کے اشنان کریئے

خرچ کرن لگیاں اپنے گھر وَل اپنی حیثیت وَل ویکھ لینا چاہیدا اے انج ای نہان لگیاں جسم دا دھیان کر لینا چاہیدا اے بخار چڑھیا ہووے تے بندہ نہا لئے تے ہور بیمار ہون والی گل اے۔

گھر ہون گیاں روٹیاں تے آپے آوَن گیاں ووہٹیاں

پلے رقم ہووے تے دنیا دے سارے ای کم ہو جاندے نیں گھر بھکھ ہووے تے اجیہے بندے نال ویاہ کون کرائے گا؟

گھر پکدیاں روٹیاں ہون جے کر سندر ووہٹیاں آوَن انیک رانجھا
آکے وس برادری وچ کشتہ کتے دین بھرا نہ چھیک رانجھا
(مولا بخش کشتہ)

گھر ہووے وَسن نوں تے مرد ہووے ہَسن نوں

اک سوانی دی زندگی دی سب توں وڈی چاہت ایہو ہوندی اے کہ امن چین نال وسن لئی اوہنوں گھر ملے تے اوہدا مرد اوہدے تے خوش رہے تاں دنیا وچ ای اوہدے لئی جنت اے۔

گھر ہے ای تے ڈھونڈ کھا' پر گھر منگن مول نہ جا

اپنے گھر وچ جو وی میسر اے لبھ کے کھائے' پرائے گھر منگن نہ جا' رُکھی سُکی اپنی کھان تے دوجے کولوں نہ منگن دی پکی اے۔

گھراں بناں دُھوں کتھے

گھر وسدا ہووے تے اوہدے وچوں دھوآں نکلدا اے۔

گھروں آوے رَجی تے باہروں آوے کجّی (یاں) گھروں جایئے کھا کے باہروں مِلن پکا کے (یاں) گھروں جایئے بھکھے باہروں کوئی نہ پچھے

ویکھو: گھر کھیر تے باہر وی کھیر۔

گھر وچ خوشحالی ہووے بندہ کھاندا پیندا ہووے تاں ای دوجے وی پچھدے نیں تے آدر بھا ہوندی اے کیوں جے سوکوہ تے وی اپنی ای مجھ دا دودھ جا پیوی دا اے۔

گھروں بھیڑا اَجّے نہ تے باہروں بھیڑا آوے نہ

جدوں اپنی اولاد پاروں کسے بھیڑے نال واہ پے جاوے تاں آکھدے نیں۔

گھروں پپیاں جُتیاں باہروں پپیاں کُتیاں

جدوں کسے بندے نوں اپنیاں کرتوتاں پاروں اندروں باہروں بُرا سمجھیا جائے تاں آکھیدا اے۔

گھروں چڑی کڈھیئے باہر بن دے کاں

گھر دیاں نکیاں نکیاں گلاں (تے راز) باہر جا کے وڈے وڈے بہتان بن کے گلے پے جاندے نیں' چڑی: نکی جنی بے ضرر ہوندی اے' کاں: وڈا تے رولا پان والا پرندہ اے۔

گھروں کون متاں دیندا اے (یاں) گھروں کھا کے کون متاں دیندا اے

اجیہے موقعے تے آکھیدا اے جدوں کوئی بغیر کسے خدمت سیوا توں کوئی سکھ مت لین دی کوشش کرے کسے دی کوئی خدمت کیتی جائے تاں ای کوئی چنگے راہ پاندا اے

گھروں گھر گوایا باہروں بھڑ وِدا اکھوایا (یاں) گھروں گھر گوائیں تے بھیتوناں دوائیں (یاں) گھروں گوانا ملکھے دی شہرت

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا بے وقوفی پاروں اپنا نقصان کرے تے نالے الٹی بدنامی وی پلّے پالوے۔

گھروں کھڑایا گھر دے تائیں تے بھیڈو نام دھرایا
پر ایہہ ظلم خدا دا ناہیں اوہناں آپ کمایا (محمد علی فائق)

گھروں کھوان والا مندا تے ودیا کرن والا چنگا

دھی دے پیو بارے آکھدے نیں کہ اوہ پیو چنگا گنیا جاندا اے جیہڑا دھی نوں عزت نال بوہے توں ڈولے پا دیوے ودیا کر دیوے جیہڑا دھی نوں ہک نال لائی رکھے اوہ پیو معاشرے وچ چنگا نہیں سمجھیا جاندا۔

گھروں میں آواں سنہیاں توں دے

جدوں کوئی بندہ کسے نوں کسے بارے جانکاری کرائے پر اوہ اوہدے کولوں ودھ جان دا ہووے تے اوہ اگوں آکھے گا۔

گھڑی دا گُتھا کوہاں تے جا پیندا اے

تھوڑی جنی آہلک تے لاپرواہی نال ودھیر انقصان ہو جاندا اے۔

کھنجا گھڑی دا جا پوے سَے کوہاں سُستی وچ نہیں وقت لنگائی دا اے
غافل کوڑ کریندڑے مان کشتہ اپنی عقل تدبیر چترائی دا اے

گھڑے دا گھیو' کڑی دا پیو' جٹ کا شاہ ایہناں تریہاں دا نہیں وساہ

گھڑے دے گھیو دا اعتبار نہیں ہوندا خبرے وچ کوئی رلا نہ ہووے کڑی دا پیو رشتہ دے تے کسے ویلے انکار کر سکدا اے جٹ شاہو کاروی کسے ویلے وی قرض دین توں انکاری ہو سکدا اے پُرانے زمانے دی پنجاب دیس دی رہتل دا نسار اے۔

گھڑے گھمیار بھرے سنسار

گھمیار بھانڈے بناندا اے تے لوک اوہدے توں فائدہ اٹھاندے نیں

Dr.Shahbaz Malik

جدوں کسے اِک دے کم توں کئی فائدہ اٹھان تاں آکھدے نیں

گھڑے نوں ہتھ لایا تے سارا ٹبر دھر یایا

اک دی ریس کر کے باقی وی اوہ کم کرن ڈیہہ پین تاں آکھدے نیں۔ آپ نہ اُدم کرن تے دوجے کولوں فائدہ اٹھان دے عام رواج ول وی اشارہ اے لوک موقعہ لبھدے نیں کہ کوئی پکی پکائی دے جائے۔

گھڑے وَٹّے دا کیہ نیاں؟

گھڑے تے وٹے وچ انصاف کاہدا؟ مطلب اے اک ظالم اے اک مظلوم اے ایہناں وچ انصاف لئی کسے کولوں پچھن یاں پنچ بٹھان دی کیہ لوڑ اے' ایہہ تے ظاہر گل اے۔ صاف طورتے دِس رہے ظالم تے مظلوم بارے کہندے نیں۔

گھُسناں وچ ادھار کیہا

لڑائی وچ ادھار نہیں رکھنا چاہیدا اے' گھسن وجن تے اوسے ویلے ایہدا جواب دینا چاہیدا اے لڑائی وچ دشمن ولوں کیتے وار داو یلے سر جواب دین دی پکی اے۔

گھلی ہوا سارے جہان نوں لگے

ویکھو: ہوا وگے تے چوہے دی کُھڈ وچ وی لگدی اے۔

کوئی چیز عام ہو جائے تے ہر تھاں اپڑ جاندی اے فیشن ہووے یاں کوئی ہور شے

گھمیار سُپتا نہیں تے تیلی کپتا نہیں!

عام گل بنی ہوئی اے سیانیاں نے تجربیاں پچھوں اکھان بنائے نیں ایہدے وچ وی ضرور کوئی حکمت دی گل اے گھمیار کپتا تے تیلی سپتا گنیا جاندا اے۔

گھمیاری اپنا ای بھانڈا اسلاہندی اے

اپنی چیز دی ہر اِک بندہ صفت تے وڈیائی کردا اے تے اپنی لسی کوئی وی کھٹی نہیں کہندا۔

کہہ دے حضرت ہر اک تائیں بندہ کردا جو من بھاوے
سُن گھمیاری ہر دم اپنے بھانڈے تیک سلاہوے (محمد علی فائق)

گِھن ادھار نہ تھیوا دّھے' مول کِتے سُود دھے

ادھار لے کے بندے نوں اپنی عزت ادھی نہیں کر لینی چاہیدی کیوں جے ادھار وچ اصل زرنالوں سُود دوڈھ دینا پیندا اے۔

گِھن دیون ای وپار ہے

کاروبار وچ لینا' دینا ای ہوندا اے۔ کوئی چیز ویچ دتی کوئی چیز خرید لئی' یاں چیز خریدی تے اوہدی رقم تاری یاں رقم لئی تے اوہدی چیز دتی' ایس وچوں جے اک کم نہ کیتا جاوے تے کاروبار رُک جاندا اے۔

گھن گھن ڈھیر تے رکاباں منج دیاں

دوستی دا بڑا شور سی پر جے نیڑے جا کے ویکھیا تے سب دھوکھا فریب نکلیا' اتوں ہور تے وچوں ہور' ظاہر داری۔

ِگھڈّا نقد تے سونا پسیلا

لینا نقد تے سونا پا ساوٹ کے چنگا ہوندا اے' حیاتی دا اک تجربے والا اصول دسیا اے۔

ِگھنے پڑوپی تے دیوے پنج پنو

لیندا اوَدھا اے تے دیندا گھٹ اے۔

گھوڑ تے گھوڑ نال گت وی

گھوڑا تے گھوڑا اے نال گتا وی اے' مطلب اے جدوں کوئی گھوڑے تے سوار کسے دے گھر مہمان جائے تے نال اک ہور نوں وی لے جائے جیویں کہندے نیں گھوڑی نال وچھیرا' اوس موقعے واسطے اے جدوں اک مصیبت دے نال اک ہور مصیبت وی جُڑی ہووے۔

گھوڑا اپنے پیریں چور

گھوڑے نوں جدوں چور لے کے جاندے نیں اوہ اپنے پیریں ٹر کے جاندا اے' ایسا بندہ جس نوں کوئی اپنی غرض واسطے استعمال کر سکے اوس بارے کہندے نیں

گھوڑا اُس دا جیہڑا اسوار' زن اُس دی جس دے گھار

چیز اوسے دی گنی جاندی اے جس دے قبضے وچ ہووے۔

گھوڑا پیو دا وڈیار دھیو دا

ویکھو: مامے کنیں بیر بلیاں بھینواں آ کڑدا

گھوڑے دا مالک پیو اے تے دھی پئی اپنی وڈیائی دسدی اے' جدوں کوئی کسے عزیز رشتے دار دی چیز اُتے مان کرے' اترائے پھونڈاں مارے تاں آکھدے نیں۔

گھوڑا اُترٹ مویا سواری دی ہوس نہ گئی

ویکھو: بکرے دی جان گئی تے کھان والے نوں سواد نہ آیا

جدوں کوئی خدمت کردا مر جائے خدمت کران والا قدر نہ کرے تاں آکھیدا اے

گھوڑا تے پھوڑا ہتھ پھیریاں وددھا

گھوڑے دا مساج کریئے وددھا اے۔ پھوڑے اُتے ہتھ پھیریئے تے سو قسم دی آلائش لگ کے خراب ہو جاندا اے' تجربے دی گل اے۔

گھوڑا چلاک بھلا پُتر ہشنا ک بھلا

گھوڑا چالاک چنگا ہوندا اے تے پُتر ہوش وند' عقل وند چنگا ہوندا اے۔

گھوڑا دوڑا گھِن' پیر آزما گِھن

گھوڑا خریدنا ہووے تے اوس نوں دوڑا کے چال ویکھ کے خریدنا چاہیدا اے جے پیر پھڑنا ہووے تے اوس نوں کسے نہ کسے کھسوٹی تے پرکھنا چاہیدا اے گھوڑے خریدن تے مرشد پھڑن وچ احتیاط لئی ورتی دا اے۔

گھوڑا گھا نال یاری کر کے کھاوے کیہ؟

جدوں پیٹ دا معاملہ آ جاوے تے کوئی یاری یاں دوستی نہیں ویکھدا۔

Dr. Shahbaz Malik

گھوڑا گھر تے مُل بزار

جدوں کوئی مال سامنے نہ ہووے تے سودا کرے تاں آکھدے نیں۔

- ایس گھنڈ دا خانہ خراب ہووے جس وچ بیٹھا نہ دسے دلدار ہویا
گھوڑا گھر تے مُل بزار اندر ایہہ منظور ہے عجب بپار ہویا

گھوڑا مرد نہ بڈھے ہوندے بچّر ملے مسالہ

جدوں تیکر خوراک مِلدی رہے مرد تے گھوڑا بڈھے نہیں ہوندے تجربے دی گل اے

گھوڑا بھی حاضر میدان بھی حاضر

گھوڑا ازمانا اے تے میدان موجود اے دوڑا کے ویکھ لو' جیویں کہندے نیں ہتھ دے کنگ نوں آرسی کیہ جدوں ایہہ کہنا ہووے کہ چیز نوں ٹھوک وجا کے ویکھ لو تاں آکھیدا اے۔

گھوڑی نے لت چکی کھوتی وی چُک لئی (یاں) گھوڑیاں نعل لگن لگے آن تے ڈڈاں وی پیر آن رکھیا

گھوڑا گھوڑی تے اُتم جانور نیں اوہناں نوں سواری واسطے تے دوڑ واسطے استعمال کیتا جاندا اے اوہناں نوں کھریاں وی لگدیاں نیں کھوتا کھوتی گھٹ اہم نیں جے اہم بندے نال اِک غیر اہم وی ریس کرن لگ پئے تاں کہندے نیں۔

گھوڑی منگی چڑھن نوں وچھیری ملی چُکن نوں (یاں) گھوڑی منگی چڑھن نوں وچھیری ملی چڑھان نوں

کوئی چیز اپنی سہولت واسطے منگی سی اُلٹی ہور کھچل دین والی چیز مل گئی

گھوڑی نہیں چڑھے تے چڑھدے وی نہیں ویکھے

کہ آپ جے اوہ کم نہیں کیتا تے کردیاں تے ویکھیا اے۔ کیتا نہیں تے مشاہدہ تے ہے ناں۔

- گھوڑی چڑھی نہیں تے چڑھدے وی نہیں ڈٹھے میتھوں بھیت نہ پئی چھپا بھابھی
کیوں توں چپ وٹّی بول گنگنے نی کجھ سن تے کجھ سُنا بھابھی
(منظور بٹ)

گھوڑے اپنی شرم نوں آپ بھجدے نیں

گھوڑے دا کم ای بھجنا اے ایس لئی اوہ اپنی شرم رکھن لئی دوڑدے نیں جو کوئی جس کم لئی مشہور ہووے اوس نوں اوہ اپنی شرم رکھن لئی کرنا پیندا اے۔

گھوڑے نوں گھر کیڈی دور؟

جے وسیلے موجود ہون تے منزل نیڑے ہو جاندی اے۔

گھوڑے تے مرد کدی بڈھے نہیں ہوندے۔

جے گھوڑیاں تے مرداں نوں حالات' ماحول چنگے ملن تے ایہناں اُتے بڈھیپا دیر نال آؤندا اے۔

گھوڑے تھانیں مرد میدانیں

گھوڑے دا مُل اوہدے مالک دے گھر پیندا اے تے مرد دا مُل جنگ دے میدان وچ۔

گھوڑے دی پچھ بھانویں کنی ای لمی ہو جائے اوڑک اپنا ای پچھا کجدی اے

کسے دی امیری نال دوجے نوں کیہ بھاگ' غریبوں امیر ہو رہے بندے بارے کہندے نیں کہ امیر ہو گیا اے تے اوڑک اوس اپنا ای ڈھڈ بھرنا اے کسے نوں کیہ؟

گھوڑے دی ہانڈ' گھڑولے دی ہانڈ

گھوڑے تے گھڑولے نوں احتیاط نال استعمال کرنا چاہیدا اے (ہانڈ: استعمال وچ ہون دی حالت)

گھوڑے روڑیاں تے کھوتے کھرلیاں

پُٹھا حساب روا رکھنا' چاہیدا ایہہ اے کہ گھوڑیاں نوں کھرلیاں تے بنھ کے کھوایا جائے تے کھوتیاں نوں روڑی تے چھڈ دتا جائے تاں درست اے' درست بندیاں ولوں لاپرواہی تے غلط بندیاں نوں سہولت دینا گُن والیاں دی بے قدری تے بے گنیاں دی قدر کیتی جان تے آکھیدا اے۔

گھوڑے سائیاں جوڑے نہیں تاں مٹی دے روڑے

گھوڑے اودوں تیکر ٹھیک رہندے نیں جدوں تیکر مالک آپ اوہناں نوں واہے دوجے دے ہتھ جا کے گھوڑے کھیہ ہو جاندے نیں۔

گھوڑے کن برابر ہوئے

گھوڑے دوڑان لگیاں گھوڑیاں دے کن برابر ویکھے جاندے سن اکھان دی پرانی ورتوں ایہہ سی کہ جے اک کم کرن نال دوجا آپوں ٹھیک ہو جاندا تے کہندے سن گھوڑے کن برابر ہوئے پر ہُن ایہدی ورتوں انج اے کہ جدوں ایہہ کہنا ہووے کہ بوہتی محنت کرن نال وی لیکھا پہلا ای اے تاں کہندے نیں

گھوڑے کنگالاں دے گھر نہیں ہوندے تے مجھاں بھکھیاں ننگیاں دے گھر نہیں ہوندیاں

گھوڑے دو دھیر اخرچہ منگدے نیں جدوں کہ مجھاں دا خرچ وی دو دھیرا ہوندا اے۔

- بوک شیر دی بکرے روک سکن کسے بدل دی روکیا اے گج تائیں!
گھوڑے گھر کنگالاں نہیں شرم ہوندے بھکھا ننگا نہیں پالدا مجھ تائیں

گھوڑے گھر سلطاناں تے مجھیں گھر وریاماں

دیکھو: مجھاں گھر وریاماں تے گھوڑے گھر سلطاناں

گھوڑے دا خرچ بوہتا تے فائدہ گھٹ ہوندا اے ایس کر کے ایہہ بادشاہواں دے گھر ای صحیح پل سکدے نیں تے مجھاں نوں سانبھنا ہمت دا کم ہوندا اے' ہمتی رکھدے نیں۔

گھوڑے منش رگ نانیہالی

گھوڑیاں تے مرداں نوں نانکیاں تے آکھن لئی کہندے نیں۔

Dr Shahbaz Malik

گھوڑے نوں تلاّ تے رن نوں کھلاّ

پنجاب دیس دے پُرانے ریت رواج دی گل اے کہ جیویں گھوڑے نوں گھاپانا چنگا ہونداا اے انج ای بیوی نوں جُتی کھلاّ مارنا چنگا رہنداا اے اوہ ڈری سہمی رہے تے بندہ سوکھا رہنداا اے۔

گھوڑے ویچ سوداگر سُتے

کسے کم ولوں بے فکر ہوجانا ذمہ داری پوری ہون مگروں بندہ بے فکر ہوجانداا اے تے اطمینان دی نیندر سونداا اے۔

گھوڑیاں تے مرداں کم پین اوّلے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بندیاں نوں عجب عجب قسم دیاں مشکلاں پیندیاں نیں تے اوہ کٹ لیندے نیں، ہمت دوان لئی آکھدے نیں۔

گھوڑیاں دے دولتے گھوڑے ای سہندے نیں

زوراور دا مقابلہ زوراور ای کرسکداا اے۔

گھوڑیاں گھر نیڑے (یاں) گھوڑیاں نوں گھر کنّی دور؟

سواری ہووے تے پھیر جتھے بندے نے اپڑنا ہووے اپڑ جانداا اے۔

گھوڑیاں نے نعل لگوائے تے ڈڈاں نے بھی پیر چائے

گھوڑیاں نے دوڑنا ہونداا اے منزلاں طے کرنیاں ہوندیاں تیں نعل یاں کُھریاں اوہناں نوں لوائیاں جاندیاں نیں جدوں کہ ڈڈو اِکو تھاں رہن والا گھوڑے دے کُھر نالوں وی گھٹ جسم دا جانور اے اوہناں وی نعل لوان واسطے پیر اگے کردتے جدوں کوئی بندہ اپنی ہت تے حیثیت توں ودھ بن دا چارا کرے تاں آکھیداا اے۔

گھول گھمائیاں سٹھ گز، پاڑ نہ دیندی اک گز

بھانویں سٹھ گز قربان کرن نوں کہہ رہی اے پر اک گز وی پاڑ کے نہیں دیندی۔ مطلب اے گولی تھیواں صدقے تھیواں اے میرے دل وسدی، کھانا پینا اپنا تے جیبھ نہ میری گھسدی، زبانی ہمدردی کرن والے بارے آکھدے نیں۔

گھولی تھیواں صدقے تھیواں اے میڈے دل وَسدی کھانا پینا اپنا تے جیبھ نہ میری گھس دی

ویکھو: ہتھوں دیاں تاں تے موہوں کھاوے بچہ تھیریاں نیں

زبانی ہمدردی جتان والے بارے آکھیداا اے۔

گھیو اُنگلیاں تے تِل چونڈھیاں

گھیو جدوں جم جانداا اے تے ایس توں انگلیاں نال تے تلاں نوں چونڈیاں بھر کے کڈھن دی پکّی اے۔

گھیو جٹی دا تیل ہٹی دا

کسے زمانے وچ جٹی دا گھیو تے ہٹی دا تیل چنگا سمجھیا جاندا سی ہن تے جٹیاں گھیو وچ بناسپتی پا کے جماندیاں تے بڑے بڑے ڈھنگاں نال ملاوٹ کردیاں نیں تے ہٹیاں والیاں دی تے گل ای نہ پچھو جٹیاں تے ہٹیاں نے ہن اپنا بھرم گوالیا اے۔

گھیو دیاں دھارناں تے تھکاں دیاں لکیراں

جدوں کسے وڈے سارے کم وچ نکیاں نکیاں کرساں کر کے وڈا سارا نقصان کرلیا جائے تاں کہندے نیں

پچھوکڑ: پنڈاں وچ عام کر کے رواج سی کہ جٹیاں گھیو تولن لگیاں دھارناں تولن لئی گھیو دیاں لکیراں ماردیاں جاندیاں سن کیوں جے گھیو دی لکیر مندی نہیں سی اک جٹی نے گھیو دی کرس کردیاں تھک نال لکیراں ماریاں جیہڑیاں نال نال سکدیاں رہیاں تے انج تھوڑے گھیو دی کرس تے کنجوسی نال اوہ کئی دھارناں گوا بیٹھی۔

گھیو ڈلھا تھال نہ مہنا نہ گال

نقصان ہوندیاں ہوندیاں بچا ہو جائے تاں آکھیداا اے۔

گھیو سوارے سالنا وڈی بہو داناں (یاں) گھیو سوارے لازمہ تے وڈی ماں داناں۔

سانجھے کھاتے وچوں گھیو پایا تے سالن سوہنا بن گیا پر وڈی نونہہ نے اپناناں کر لیا کہ سالن میں چنگا پکایا اے اصل وچ تے گھیو نے سالن چنگا کیتا سی۔ گھیو دی وڈیائی لئی وی کہندے نیں تے اودوں وی کہندے نیں کہ کم سنوارن دا جیہڑا ناں کر رہیا اے اصل وچ کم ہور وجہ نال ای سوریا اے۔

گھیو کھاندے سُکے، پانی پیندڑے پُھّے

بندہ نرا گھیو کھا کے موٹا نہیں ہوسکدا، پانی نہ پیتا جاوے تے گھیو کھاہدے دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا، پانی دی اہمیت دسّی اے۔ ایہہ مطلب وی ہوسکداا اے کہ چنگا کھان والے کمزور نیں تے پانی تے گذارا کرن والے تندرست۔

گھیو گڑ آٹا تیرا، جل پھوک بسنتر میرا

اجیہے چالاک بندے بارے کہندے نیں جیہڑے کسے کم وچ دوجے دا خرچ زیادہ تے اپنا اُکا گھٹ کر کے برابر حصہ ونڈ لیندے نیں۔

گھیو وچ رنیا بڑا اچنبا

گھیو اک مہنگی چیز اے جے ایہنوں رنیاں نال کھانا شروع کردتا جائے تے ظاہر اے فضول خرچی گنی جائے گی۔

گھیو وی کھاتے پگ وی رَکھ

انسان نوں اخراجات اونے رکھنے چاہیدے نیں جیہناں نال اوہدی عزت بنی رہے مطلب اے کوشش کرنی چاہیدی اے کہ پگ رکھ کے عزت رکھ کے چنگی رہت بہت رکھی جائے

Dr Shahbaz Malik

ل

لاتھی شے آوے کم بھانویں ہووے گوہ داچم

پئی ہوئی چیز بھانویں گوہ داچمڑہ ای کیوں نہ ہووے کسے ویلے کم آ جاندی اے

لاج والے دے گل لاج اے

عزت تے لاج والا رب اے سب دی عزت آبرو اوسے رب سچے دے ہتھ ہوندی اے اوہ ای عزت دیندا اے۔

لاچاری پربت توں وی بھاری

اجیہی مشکل جیہدا حل کوئی نہ ہووے، اجیہی بیماری جیہدا علاج کوئی نہ ہووے، جے بندے تے آ جاوے تے ایہہ پہاڑ نالوں وی بھاری ہوندی اے۔

لاچھڈیں گئے ساری دہاڑی پٹے (یاں) لاواں گئے بھانویں پئی پٹے (یاں) لاویں گئے بھانویں رووے بھانویں پٹے

تجربے دی گل اے کہ گئے دی سٹ بڑی تکلیف دیندی اے۔

لاڈ آیا لڈی نوں تے سوور ھے دی چھڈی نوں (یاں) لاڈ آیا ملیاری نوں ٹھوٹھے مارے کھاری نوں

اجیہے بال یاں بندے بارے کہندے نیں جیہڑا کولیاں چوڑاں پیا کرے۔

لاڈ آیا ملیاری آں، تے ڈٹھے مارے کھاری آں

لاڈی نوں لاڈ آوندا اے تے اوہ ٹوکری نوں ٹھوکراں مارن لگ پیندی اے جیویں چھندا پُوت کناں موت، لاڈلا بال تنگ کردا اے۔

لاڈلا پُتر ماء دانہ پیو دانہ بھراء دا

لاڈلا پُتر جے وگڑ جاوے تے نہ پیو کولوں سُدھر دا اے تے نہ بھرا کولوں، اوس نوں جے سدھار سکدی اے تے اوہدی ماں۔

لاڈلڈا اوے تے پتر ونجاوے

اولادنوں بوہتے لاڈلڈائے جان تے اوہ وگڑ ای جاندی اے۔

لاڈلے پُت سدا رُلدے نیں

بے جا لاڈ پیار نال اولاد نالائق رہ جاندی اے تے ماپیاں دے مرن مگروں پھیر اوہ دردر تے رُلدی اے۔

- مجنوں دوسرا بن گیا رانجھا سی گھجے بھایاں تیر چلادتے
پتر لاڈلے ہین ہمیش رُلدے سچے حال منظور سنا دتے

لاڑے بناں جنج کس کم

جنج وچ لاڑا سب توں اہم ہوندا اے تے پھیر وہٹی جانجی تے میل تے ایہناں دوناں پاروں ہوندی اے جدوں کسے چیز دی ات اہمیت دسنی ہووے تاں کہندے نیں۔

لاگیاں لاگ لے لینے ہوندے نیں بھانویں جاندی رنڈی ہو جائے

مزدوراں یاں کاریگراں نے اپنا محنت دا حق لینا ہوندا اے بھانویں اوس کم وچ مالک نوں نقصان ای ہو جائے۔

لال کتاب فرماوے ایوں تیلی داند بھڑاوے کیوں! کھل کھوا کے کیتا مستانہ داند دادانداں تے پنجی جرمانہ

جدوں کوئی بندہ اجیہی دلیل یاں صلاح دیوے جیہدے نال ہاسا آوے تاں آکھدے نیں۔

لاہ لئی لوئی تے کیہ کرے گا کوئی؟

ویکھو: لج لئی لاہ پھیر پینچاں دی کیہ پرواہ (یاں) منہ توں لاہ لئی لوئی تے کیہ کرے گا کوئی

جس بندے نے شرم حیا ای تیاگ دتی اے اوس نوں کسے دی کیہ پرواہ ہوسکدی اے۔

لال گودڑیاں وچ وی پئے سنجھاپدے نیں (یاں) لال گودڑیاں وچ لکے نہیں رہندے

کوئی گن ونتا بھانویں کنی وی گمنامی دی زندگی بیتار ہیا ہووے اوڑک اوہدے گن لوکاں وچ ظاہر ہو کے رہندے نیں۔

لالچ بُری بلا

ویکھو: لبھدا ڈوجند جان دا بھو۔

لالچ وچ آ کے بندہ کئی قسم دے نقصان اٹھالیندا اے۔

لالچی دا بھرت کدی نہیں بھردا

لالچ دا کوئی حد بنّا نہیں ہوندا۔

لاں چھوڑی گئے، ساری دیہاڑی پیا پٹے

گئے دی سٹ بہت تکلیف دیندی اے چالاک بندہ دوجے نوں انج دا نقصان اپڑاندا اے کہ اوہ دیر تیکر دکھ تکلیف وچ رہندا اے۔

لاون سوکھا تے پالن اَوکھا (یاں) لاون سوکھا ہے نبھاون اَوکھا ہے

دوستی کرتے لئی جاندی اے پر نبھاؤنی مشکل ہوندی اے۔

لاہ لیا پلانا کھوتی اوہو جیہی

کسے بندے کولوں اوہدا عہدہ کھوہ لیا جاوے یاں کسے دے اچانک زرق برق کپڑے لاہ لئے جان تے اوہ بچا کھچا تے اوپرا اوپرا بھیڑا بھیڑا لگدا اے ایہہ اکھان اوس ویلے لئی اے۔

لاہور آکھدا اے لیا ہور

لاہور، پنجاب دیس دا قدیم شہر اے، جیہڑا اں توں آباد شہر دی اک وکھری رہتل

Dr. Shahbaz Malik

الگ پچھان اے تجارتی مرکز ہون پاروں ایس دے وسنیک ہمیش خوشحال حیاتی گزار دے رہے نیں تے ایہہ حیاتی ودھ آمدن دے تحت ای ہوندی سی اوس خوشحال حیاتی نوں قائم رکھن لئی لاہور دے وسنیکاں دا خرچہ دوجے شہراں دے وسنیکاں نالوں کجھ ودھ رہیا اے ایس کر کے لاہور رہن والے نوں ایس دی رہتل لیا ہور آکھدی اے۔

لاہور دا گرد' پشاور دا سردا

لاہور شہر دا گرد غبار' گھٹا مٹی مشہور اے تے پشاور دا پھل سردا مشہور اے۔

لاہور' لاہور اے

لاہور' پنجاب دیس دا قدیم امیر تے رنگلی رہتل دا شہر اے ایہدی اپنی منفرد ثقافت اے آکھدے نیں جس لاہور نہیں ویکھیا اوہ جمیا ای نہیں' مغل دور توں وی پہلاں آباد ایس شہر' ایہدے شہریاں تے ایہدی منفرد ثقافت پاروں آکھیا جاندا اے لاہور' لاہور اے ایس نال کوئی دوجا شہر نہیں رل سکدا۔

لائق نال کریئے' ویر' وہار' پریت

دشمنی' کاروبار تے محبت چنگے بندے نال کرنی چاہیدی اے۔

لائی تے لائی نال نتھ بھی گوائی

دوستی لائی تے نک دا زیور نتھ گوا بیٹھی' مطلب اے کسے نال تعلق جوڑن نال جدوں نقصان ہووے تاں آکھیدا اے۔

لائی دی لائی نالے داتری گوائی

محنت وی کیتی تے نہ تے ناں ہویا نہ احسان تے الٹا نقصان ہو گیا۔ لائی کہندے نیں واڈھی وچ دگار جانا۔

لائی لگ نہ ہووے گھر والا تے چندرا گواہنڈ نہ ہووے

جیہڑا خاوند دوجیاں دے آکھے لگ جائے تے اپنی عقل نال نہ سوچے اوس گھر والے توں اللہ بچائے کیوں جے اوس ہمیش ای دوجیاں دے کہے تے لگ کے تے گھر دا اجاڑا کرنا اے انج ای بھیڑا گواہنڈ وی اک قسم دا روگ ہوندا اے گواہنڈیاں نال کیوں جے ہر ویلے دا واہ ہوندا اے ایس کر کے بھیڑا بھیڑ کھلار کے زندگی عذاب بنا دیندا اے۔

لایاں' کہار تے سکھنا گھمیار

واڈھی کرن والا لائی لا کے ویہلا ہویا بندہ' کہار ڈولی چھڈ کے ویہلا ہویا تے خالی گھمیارا کو جیہے ہوندے نیں ایہناں نوں ویہلے ہون پاروں شیطانیاں سجھدیاں نیں

لب لعنت تے طمع خراب (یاں) لب لعنتی تے طمع خراب

لالچی ہو کے کوئی گھٹیا کم کرے تاں آکھدے نیں۔

لبھ دا ڈوجند جان دا بھو

ویکھو: لالچ بری بلا

لالچ وچ آ کے اپنی حیاتی خطرے وچ پا دین والے بندے بارے آکھدے نیں

لبھدیاں لبھدیاں خدا لبھ جاندا اے

کوشش نال ہر چیز حاصل کیتی جاسکدی اے

لبھی چیز خدا دی نہ دھیلے دی نہ پا دی

بالاں نوں کوئی چیز کتوں لبھ پوے تے اوہ اپنی بنان لئی آکھدے نیں۔

لت دا اتر لت تے مکے دا مکا

جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ سختی دا جواب سختی نال دینا چاہیدا اے۔

لت دی پیڑ تے ہنوں کڈھاوے

تکلیف کوئی تے علاج کوئی' لوڑ دے مطابق کم کرنا چاہیدا اے۔

لت گھسنا سہساں سکھلی بیٹھی رہساں

مار کھاواں گی کم نہیں کراں گی' ڈھیٹھ تے کم چور بندے بارے آکھدے نیں۔

لتری' کن کتری

چغل خور بارے آکھیدا اے کہ اوہدی زبان بڑی چلدی اے۔

لتوں لنگاناں سچالا

ویکھو: اکھوں دسے نہ تے ناں نور بھری

جدوں ناں یاں مشہوری موجب کرتوت نہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

لتو لنگی تے لاہور دا دائیا

اونے جوگا نہ ہونا جیہڑا کم کرن دی کوشش کرنا۔

لتھا طمع وساری اماں

اپنا مطلب نکل گیا تے سکی ماں دا رستہ وی بھل گیا۔

لتھی چڑھی نہ جان دا تے شری (مشری) بے پرواہ

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا چنگے مندے حالاں وچ بے پرواہی دا مظاہرہ کرے ذمہ داریاں نوں ویلے تے محسوس نہ کرن والے بندیاں بارے آکھیدا اے

لتھی ہتھ نہ آوندی دانش منداں دی پت

اک واری جے کسے بھلے مانس یاں دانے بندے دی عزت جاندی رہے مڑ بحال نہیں ہوندی۔

لٹ پئی سولٹن دے

جدوں کسے تھاں لٹ پے جائے تے اوہدے وچ اڑ کا پانا خطرناک ہوندا اے۔

لٹ وچ چرخہ ای غنیمت اے

لٹ پئی ہووے تے چرخہ ہتھ آجائے اوہ ای بڑا اے۔ جاندے چور دی لنگوٹی ای سہی۔

لج لئی لاہ پھیر پنچاں دی کیہ پرواہ؟

ویکھو: لاہ لئی لوئی تے کیہ کرے گا کوئی۔

جدوں بندہ بے غیرت ہو جاوے اوہ کسے دی پرواہ نہیں کردا۔

Dr.Shahbaz Malik

لج مریندا اندر وڑیا مورکھ آکھے میتھوں ڈریا

عزت دار تے بھلا مانس آدمی لچے دی گل سن کے اپنے بھل من ساؤ پاروں کنارہ کر جائے تے لچا اوس دے ایس بھل من ساؤ نال جان نوں اپنی بہادری تے بھلے مانس دی بزدلی کہے تاں کہندے نیں۔

لجاں شرماں سب دیاں رکھے سب دا پردہ پوش

اللہ تبارک تعالیٰ بارے اے کہ اوہ ای ہر بندے دی لج شرم تے پردہ رکھدا اے ہر گھڑی اوہدے فضل تے کرم دی لوڑ ہوندی اے۔

لجاؤ مرے ڈھیٹھا وَ جییئے

ڈھیٹھ بندے ہمیشہ فائدے وچ رہندے نیں تے شرم کرن والے نقصان وچ رہندے نیں۔

لُچا سب توں اُچا

لچے تے جھگڑالو بندیاں نوں ترقی کردیاں ویکھ کے آکھیدا اے۔

لچھو مارے پھوبگانے سردے نال

ویکھو: مامے کنیں بیر بلیاں بھینواں آکڑدا۔

بگانے دمیں شاہو کاربن والے بندے بارے کہندے نیں۔

لچھے سب توں اچھے

خوشامد کرن والے ساریاں نوں چنگے لگدے نیں۔

لدا وے لدیندا وے نال پکیندا وی دے

ہر پاسے توں فائدہ لینا۔

لِد کھانی تاں ہاتھی دی، کھوتے دی کیوں کھائیے؟

جے کوئی غلط کم کرنا اے تے کسے فائدے واسطے کرنا چاہیدا اے ہاتھی توں مراد وڈی دھراے تاں جے اوہدے توں کوئی فائدہ لیا جا سکے۔

لدّ دیو لداد یو لدن والا نال دیو (یاں) لدو لدو ادیو لاہنے آلا نال دیو

ویکھو: لدن وی دیو تے لدا دی دیو

ہر طرفوں اپنا ای فائدہ سوچنا، اگلا سب کجھ کرے آپ کجھ نہ کرنا پئے۔

لدن وی دیو تے لدا وی دیو

ایجھے بندیاں بارے آکھیدا اے جیہڑے فائدہ ایس طریقے نال لین کہ اوہناں نوں اوس بارے آپ کجھ وی نہ کرنا پوّے مطلب اے چیز وی دیو تے اوس نوں لد اوی دیو اسی آرام نال لے کے چلدے بنیے

لدی آوے کیوں نہ بھاوے

جیہڑی نونہہ گہنے نال بھری گھر آوے اوہ آپے ای چنگی لگدی اے۔

لدی دا مر جائیں گا بھائیا کھوتیا، ایس آوے بیٹھ کھلوتیا ایس آوے نہیوں مکنا تے توں نہیوں چھُٹنا

دنیا دیاں ذمہ داریاں بارے کہندے نیں جہاں وچ پھس کے بندہ ساری عمر اداس کھوتے وانگ (ذمہ داریاں نال) ہر ویلے لدیا رہندا اے۔ جیہڑا آدے وچوں اٹاں ڈھونڈا اے۔

لدھڑاں دے گھر بیہا

ویکھو: اِلاّں دے آہلنے وچوں ماس؟

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کسے چیز دی لوڑ وندے دے گھروں اوہ چیز نہیں لبھدی تاں آکھیدا اے۔

لِڈ کی کڑی ڈوماں دی دھاگے توڑے جُلّی دے

ویکھو: لاڈ آیا ملیاری آں تے ڈٹھے مارے کھاری آں

لاڈلا بال دھگانے ای تنگ کردا اے، اوّلے طریقے نال لاڈیاں کردا اے

جیویں چھنداپورت کنالی مُوت

لڈو گئے مک تے یاری گئی ٹٹ

جتا چر دولت رہی لوک فائدہ اٹھاندے رہے دوستی، یاری تعلق قائم رکھیا جدوں دولت مک گئی، فائدہ حاصل کرن دے حالات ختم ہو گئے تعلق ختم کر لیا، جگ دی ایہو ریت اے ایس ول اشارہ کرن لئی آکھیدا اے۔

لڑائی پچھوں گھُسن یاد آیا، ہن اپنے سر مار

مصیبت دا اُپا مصیبت کٹن دے بعد یاد آیا اے کیہ فائدہ؟ ایس قسم دی صورت حال تے آکھدے نیں۔

لڑائی تے کڑمائی دے ڈھائی پھٹ ای ہوندے نیں

کڑمائی تے لڑائی دا فیصلہ چھیتی ای کر لینا چاہیدا اے ایس سلسلہ وچ کالھ کرن دی پکی اے۔ کالھ کرن والا ای فائدے وچ رہندا اے۔

لڑدیاں دے پچھے بھجدیاں دے اگے

ڈراکل بندے بارے کہندے نیں۔

لڑلگیاں دی توڑ نبھائیے

جیہدے نال اِک واری سانجھیاں دوستی کرئیے اوس نوں توڑ نبھانا چاہیدا اے

لڑموئے جوگی کھپراں داہان

ویکھو: لڑن جوگی کھپراں نوں ہان

دو بندے آپو وچ لڑن تے تیجے نوں آپ مہارے نقصان اپڑ جائے تاں کہندے نیں۔

لڑن جوگی کھپراں نوں ہان

ویکھو: لڑموئے جوگی کھپراں داہان

دو بندے آپو وچ لڑن تے تیجے نوں آپ مہارے نقصان اپڑ جائے تاں کہندے نیں۔

لڑن رات آوے وچھڑن رات نہ آوے

لڑائی ہو جائے پر لڑائی دے نتیجے وچ وکھواں نہ ہووے، لڑنا اوناای بہتر اے جس نال تعلق نہ مُٹے۔

Dr. Shahbaz Malik

لڑن مرن نوں نہنگ سنگھ تے قرورہ پین نوں حکیم

ویکھو: کھان پین نوں بھاگ بھری تے دھون بھنان نوں جمّاں
کرے کوئی تے بھرے کوئی۔

لڑی گھمیاری نال کن مُروڑے کھوتے دے (یاں) لڑی گھر دیاں نال دادے پٹے گواہنڈیاں دے (یاں) لڑی گھر دیاں نال رَوہ گواہنڈیاں تے

ویکھو: ڈِگی کھوتے توں تے غصہ گھمیار اُتے
قصوروار کوئی ہووے تے غصہ کسے تے کڈھیا جاوے۔

لڑے فوج ناں سردار دا

کم کوئی کرے تے محنت کرے سوبھا شاباش تے ناں کسے دوجے نوں مِل جائے تاں کہندے نیں۔

لُس زمین ہے بہت سکھالی ہلر مینہہ نہ منگے ہالی

لُس زرخیز زمین تے بھاری زمین نوں کہندے نیں ایہدے وچ بیجائی سوکھی تے فصل وَدھ ہوندی اے اجیہی زمین دا مالک نہ زیادہ روڑی منگدا اے تے ناں ای مینہہ دی زیادہ لوڑ ہوندی اے تھوڑے پانی نال وی ودھیری فصل ہو جاندی اے

لِستا ٹٹو سَد ہیں سواری

کوئی ماڑا تے لِستا بندہ کسے تگڑے تے لمے کم نوں جدوں پہلاں ای شروع کر دیوے تاں کہندے نیں

لَسی تے لڑائی دا کیہ ودھاؤنا؟

لَسی وچ پانی پائی جائیے تے ودھدی جاندی اے تے انج ای لڑائی وچ واہدا کرنا وی آسان ہوندا اے مہنے تے گلاں کردے جاؤ لڑائی ودھدی جائے گی۔
اِکھان لڑائی مکان لئی پایا جاندا اے۔

لَسی جوگے آنا تے ڈولا کنڈی پچھے

ویکھو: نالے منگنا نالے ہُنڈ لکانی
لسی منگن آئی اے تے شرم نال بھانڈا کنڈ پچھے لُکا رہی اے کوئی بندہ کسے چیز دا طلب گار وی ہووے تے طلب نوں منہ تے لیاندا شرمائے تاں آکھدے نیں۔

لَسّی دی کیہ آدرا اے جد گھڑا کول بہادرا اے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ لسی نوں (گھڑے وچوں) پانی پا کے جناں چاہو ودھا لئو۔

لَسی دیوے نہ بے بے مکھن ای دے دے

مطلب اے اک بندہ تعاون تے تیار ای نہیں دُوجا دھگانے ودھ ودھ تعاون دا طلبگار اے تاں آکھیدا اے بلسی تے عام بندیاں نوں وی دے دیویدی اے اوہ تے دیندی نہیں اگلی قیمتی چیز مکھن دی آس لائی بیٹھی اے۔

لُش پُش ڈھیر محبت تھوڑی وکھاون در لنگھاون موری

چاپلوسی تے وکھاوے دی محبت کرن والیاں بارے آکھدے نیں کہ بڑی چاہت دا اظہار کردے نیں وسدے زیادہ نیں تے دیندے گھٹ نیں دروازہ وکھاندے تے موری وچوں لنگھاندے نیں۔

لعلاں دی قدر ونجارے ای جان دے نیں

لعل، موتیاں دی قدر قیمت ایہناں نوں ویچن والے جان دے نیں، چیز دی قدر قیمت اوہدے بارے علم رکھن والے نوں پتہ ہوندا اے۔

لکڑ بھانویں وِنگی ہووے ترکھان سِدّھا ہونا چاہیدا اے

کاریگر سیانا ہووے تے بھیڑے خام مال توں چنگی چیز بنا دیندا اے تے نکھد کاریگر خام مال دا ناس کر دیندا اے ایہہ اکھان اصل وچ ترکھاناں دے پیشے دا اصول اے جیہڑا اک نگر سچائی ہون پاروں عام حیاتی تے لاگو ہو گیا۔

لکڑی تے کھکھڑی تے کیہ بھروسا

لکڑی دے چنگے مندے ہون تے کھکھڑی خربوزے دے مٹھے یاں پھکے ہون دا کوئی گویڑ نہیں لایا جاسکدا۔

لکڑی نال لوہیا وی تر جاندا اے

ویکھو: بیڑی سنگ لوہیا وی تر جاندا اے۔
گن ونتیاں نال کسے ویلے بے گُناں دی وی کامیابی ہو جاندی اے۔

لکشمی اتفاق دی یار

جتھے اتفاق ہووے گا ایکتا ہووے گی اوتھے دولت آوے گی خوشحالی آوے گی۔

لکھ دا گھر تے ککھ دا گھر

گھر بھانویں قیمتی ہووے یاں گھٹ مُل دا اوڑک گھر ای اے، مطلب اے جے انسان نوں اوہدے وچ آسودگی حاصل اے تے ایس دا دارومدار اوہدے قیمتی یاں سستے ہون تے نہیں اے۔

لکھ صبوناں دے لگے کالے کدی نہ ہوندے بگّے

ویکھو: سو صبوناں دے لگے کالے کدی نہ ہوندے بگّے
بھیڑی عادت یاں غلط بنیاد تے بنی شے درست نہیں ہوندی

لکھ لاکھی کول، لکھ پتا کی کول (یاں) لکھ لاکھیں لکھ پتا کیں

یاں لکھ (دولت) لکھ پتی کول ہوندا اے یاں پٹاک پٹاک گلاں کرن والے گپ باز دیاں گلاں وچ۔

لکھ لعنت ای کھیتیئے

کھیتی باڑی، واہی بیجی زمیندارا بڑا اَوکھا کم اے۔ پنجاب دیس دی پرانی رہتل وچ جدوں سارے علاقے بارانی سن، موسم وی بڑا شدید، گرمیاں وچ اَت گرمی سردیاں وچ اَت سردی، واہی بیجی دے سند وی زیادہ نہیں سن پھیر موسماں دی بے یقینی پاروں کسان دی محنت وی ضائع ہو جاندی سی ایس کر کے بعض ویلے ایس کاروبار اُتے لعنت بھیجن نوں دل کردا سی ایہہ اکھان وی ایسے دا اظہار اے۔

لکھ مَرے پر لکھ پال نہ مَرے

سخی نہ مرے ایہہ سمجھاون لئی کہندے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

لکھ ہووے چاننی دن جیہی نہ رات

دن دے نال رات دے چن دی چاننی مقابلہ نہیں کر سکدی مطلب اے کہ رات (بھانویں چاننی ہووے) دن دا مقابلہ نہیں کر سکدی۔ قدرت دلوں ودھ صفتاں والے دیاں مصنوعی صفتاں والا بندہ مقابلہ نہیں کر سکدا۔

لکھے لیکھ مٹاوے کون (یاں) لکھیا نہیں ٹلدا (یاں) لکھیاں دے لیکھ کون مٹاوے (یاں) لکھی نہیں ٹلدی

ویکھو: ہونی ہوون ہار

تقدیر وچ جو لکھیا اے اوہ ٹل نہیں سکدا ایہہ اک مومن مسلمان دا عقیدہ اے۔

لکھے موسیٰ پڑھے خود آ (یاں) لکھے موسیٰ پڑھے خدا

جدوں کسے دا خط پڑھن لائق نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

لکھیں ہتھ نہ آوندی دانش منداں دی پت

عزت دا کوئی مُل نہیں، عزت دی حفاظت کرن دی پکی اے۔

۔ چڑھدے مرزے خان نوں اک مادر دیوے مت
جا بیگانی نار نوں مورکھ پاندے ہتھ
لکھیں ہتھ نہ آوندی دانش منداں دی پت
میں بکرا دیساں پیر دا جے گھر آویں وَت (حافظ برخوردار)

لگ لگ کہے نہ لگے، بناں کہے لگ جائے

پیار تے محبت مرضی نال نہیں ہوندی، آپ مہارے ہو جاندی اے۔

لگا تیر نہیں تے تکا

قسمت آزمائی جائے اک جتن کیتا جاوے کامیابی ہو گئی واہ بھلا نہیں تے نہ سہی

لگا ڈاہواں گھیو تے جیرا کھاواں

سوانی ناؤیں مہینے بال جم لیندی اے دسویں مہینے اوس نوں گھیو دی پنجیری (بھانڈا) کھوائی جاندی اے۔

لگدی کسی نہ ویکھی تے ٹُٹدی نوں جگ جاندا

عشق لگدا اے تے چار اکھاں توں بناں کوئی ایس توں جانوں نہیں ہوندا پر جے ٹٹ جائے تے نشر ہو جاندا اے۔

لگدی نالوں ٹُٹدی چنگی، بے قدراں دی یاری

بے قدراں نال پریت لگی نالوں پریت ٹٹی چنگی

لگی بُری ہوندی اے

اکھ لگی یعنی عشق ہو جانا بھیڑا ہوندا اے، عشق وچ بدنامی توں اڈ ہور بڑا کجھ تیاگنا تے سہنا پیندا اے، عشق دی نکھیدی کیتی گئی اے۔

لگی تاں روزی نہیں تاں روزہ

اوس بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا دیہاڑی کماوے تاں کھا سکدا اے دیہاڑی نہ لگے تے بھکھ آ جاندی اے۔

لگی تاں سانگ نہیں تاں ڈانگ

نشانہ لگ گیا تے تلوار نہیں تاں ڈنڈا' لگا تیر نہیں تے تکا' کوئی کم ایس نظریئے نال کیتا جائے کہ ہو گیا تے ٹھیک اے نہ ہویا تے کوئی گل نہیں۔

لگی جانن دو جنے لوہا تے لوہار

جس تن لگے سو تن جانے دوجیاں نوں کیہ سار اے؟

لگی کار نہیں چھڈی دی

بندے دی روزی لگی ہووے تے چھڈنی نہیں چاہیدی' اودوں چھڈو جدوں اگوں لگ جائے یاں لگن دی پکی اُمید ہووے۔

لگے کھیہ ودھے دھ

پنجاب دیس دی ایہہ ریت روایت رہی اے کہ لوک صحت نوں برقرار رکھن لئی اکھاڑیاں وچ کشتی کردے ہوندے سن سیانیاں نے دسیا اے کہ بدن نوں جے مٹی لگے تے ودھدا اے گھوڑیاں نوں وی مٹی وچ لٹایا جاندا اے ایتھے ایہہ فلسفہ بیان ہویا اے۔

لگیاں توڑ نبھایئے

محبت تے پیار جے ہو جائے تے پھیر قائم رکھنا چاہیدا اے۔

لگیاں تے لاج کاہدی

جدوں عشق ہو جائے تے پھیر شرم جاندی رہندی اے۔

لگیاں دے پنتھ نیارے

محبت تے پیار ذات' مذہب' فرقہ یاں کوئی ہور چیز نہیں ویکھدے' محبت کرن والے بڑے انوکھے ہوندے نیں۔

للّو پُت کرے وپار' لئے وہاجی دیئے ادھار

بے عقل پُتر کاروبار کردا اے رقم بیاج اُتے لے کے چیزاں خریددا اے تے اگوں گاہکاں نوں ادھار دے دیندا اے ظاہر اے ایس بپار وچ اوس نوں گھاٹا ای گھاٹا ہوندا اے۔

للّو کرے ولّلیاں رب سِدّھیاں پاوے

ویکھو: اَلّو کرے ولّلیاں رب سِدّھی پائے

جدوں چنگی قسمت سببوں کسے سادہ سبھادے بندے دے کم پورے ہوندے جان تاں کہندے نیں۔

لمبر دار داز ور' دن دا حاکم رات دا چور

بھیڑے حاکم بارے کہندے نیں کہ دنے حکومت کردا اے راتیں چوریاں کردا اے یاں کروانداے۔

لمّی جیبھ تے چھیتی موت

منہ پھٹ تے چبڑ چبڑ گلاں کرن والا بندہ اپنی ایسے عادت وجھوں اکثر ڈھیر

Dr. Shahbaz Malik

نقصان اٹھاندا اے۔

لمّے دی عقل گِٹیاں وچ

خبرے کسے زمانے وچ کوئی لمّاں بندہ حدوں ودھ بے وقوف ہویا اے جس کر کے ایہہ اکھان مشہور ہو گیا اے پر عام تجربے وچ ایس ویلے ایہہ گل موجود نہیں گٹھے بے وقوف تے لمے عقل وند ودھیرے ویکھے نیں۔ سگوں ویکھیا جاوے تے دنیا دے سارے وڈے وڈے آدمی لمّے قد دے سن ایہہ اکھان کسے لمے قد دے بیوقوف بندے نوں ویکھ کے پایا جا سکدا اے۔

لندنوں گاوندی آئی تے روپیہ نیوندرا

اچھے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا زبانی بڑے ہج لائے پر عمل ولوں کجھ نہ کرے۔ پلّیوں لکھ نہ جھاڑے زبانی جمع خرچ کرن والے بارے آکھیدا اے مطلب اے لندنوں یاں ایڈی دوروں ویاہ وچ شامل ہون لئی گوندی تے خوشیاں کردی آئی پر نیوندرے دی واری آئی' پلے دی واری آئی تے اک روپیہ جُھگے وچوں کڈھیا۔

لُنڈا ڈھگا کھڑا اواڑے' سنڈھا اواڑے انّھے' بگا نے پُت جے وچ بہالے بھر بھر پینڈے چھنّے

ڈھگے نوں تے سنڈھے نوں کوئی روگ اے کسے نوں اوس بارے ونگاریا اے تے اوہ خدمت کرائی جاندے نیں اُپا کوئی نہیں کردے۔

لُنڈی دے گھر لگی منڈی

نکھد' نکمیاں تے ویلھیاں بندیاں کول خلاف معمول کم ویکھ کے تے آکھدے نیں۔

لنگڑا ٹٹو' لاہور دا دائیا

ٹٹو تے لنگڑا اے تے اوس نے لاہور اپڑن دا ارادہ کیتا ہویا اے بندہ اپنے جوگا نہ ہووے جو کرن دی کوشش کرے تاں آکھیدا اے۔

لنگیاں دی اِک رگ ودھیک ہوندی اے

لنگڑے تے کانے بندیاں وچ لوتیاں لان تے اک دوجے نوں لڑان دی شکتی خبرے زیادہ ہوندی اے۔ عام کر کے ویکھیا گیا اے کہ ایہہ الوکار گل ای کرن گے ایہناں دی رائے یاں مرضی اچرج ای ہوندی اے وارث شاہ نے ہیر وچ کیدو لنگے بارے اک توں وَدھ وار آکھیا اے کہ لنگیاں دی اک رگ ودھیک ہوندی اے۔

لنگھے ہتھ نہ آوندے' جھکھّن پانی کال

جھکھّن: پٹھے راہ پینا' بے راہ روی' بندہ پٹھے راہ پے جائے واپسی مشکل' پانی وگدا لنگھ جائے یاں وقت گزر جائے' مڑ واپس نہیں آوندا' گیا ویلا ہتھ نہیں آوندا۔

لوبھ پاپاں دا مول

لالچ بُری بلا ہوندی اے۔ لالچ بندے کولوں کئی قسم دے گناہ تے پاپ کراندا اے۔ سگوں اکھان موجب سارے پاپاں دی جڑھ ایہو لالچ ای اے۔

لوبھ گُناں دا ویری

جتھے لالچ آ جاوے اوتھے گُن تے ہُنر جاندا رہندا اے۔

لوبھی نوں کدے سنتوکھ نہیں

لالچی بندے نوں صبر نہیں ہوندا ایس لئی کہ لالچ دی تے کوئی حد ای نہیں ہوندی ایس کر کے جدوں ایہدی حد کوئی نہیں تے ایہہ ودھدا ای چلیا جاندا اے تے جدوں ودھدا اے تے بندہ بے صبرا ہو جاندا اے۔

لُوٹو دے گھر کوئی نہیں' ہانڈی اے تے ڈوئی نہیں

جیہڑا بندہ گھر نوں سیانا نہ ہووے گھر نوں لٹن والا ای ہووے اوہدا گھر ہمیشہ نامکمل ای رہندا اے' فضول خرچ بندیاں بارے تے اجیہے بندیاں بارے آکھدے نیں جیہڑے ساری عمر گھر بنان ول دھیان نہیں کردے

لوٹے وچ دانے تے کڈّن کتانے

کمینے آدمی کول دولت آ جائے تے اوہ شوخیاں کردا اے۔

لوڑ دا مُل نہیں

لوڑ پوری کرن لئی بندہ چیز دے مُل نوں دھیان وچ نہیں رکھدا اے ایس کر کے ضرورت دے وقت مجبوری دے تحت ہر قیمت تے چیز خریدنی پیندی اے اوس ویلے مُل یاں بھاء قیمت دا کوئی سوال نہیں ہوندا۔

لوڑ ویلے کسے کھوتے نوں پیو آکھیا سی (یاں) لوڑ ویلے گدھے نوں وی باپ آکھ لئی دا اے

اپنا مطلب کڈھن لئی اپنی طبیعت دے اُلٹ بندے دی خوشامد یاں تعریف وی کرنی چاہیدی اے۔

لوڑے دا کھ بجوڑیاں لگر نیجے جٹ

ویکھو: بھیڑے کماں دے بھیڑے نتیجے

جٹ لگر دا درخت بیج کے باجوڑ دے علاقے دے انگور دی آس لاندا اے جو درست نہیں۔

لوڑیدا اگڑ ڈھلا

لوڑی دی چیز صرف اکو ای ہووے تے اوہ وی نکھد نکل آئے تاں کہندے نیں

لوڑھا اڑھ چڑے تے راکھا کیا کرے؟

جدوں راکھا ای چور بن جائے تے کیہ کیتا جا سکدا اے؟

لوک بُوٹا ویکھ کے ای چھانویں بیٹھدے نیں

لوک مدد واسطے اوس بندے کول ای جاندے نیں جیہڑا مدد کرن جوگا ہووے جس دا ظرف اعلیٰ ہووے جیہدی توفیق ودھیری ہووے۔

لوک چلے وساکھی نندا رہے گھر دی راکھی

ویکھو: لوک گئے وساکھی گنجی رہی جواں دی راکھی

کسے اک دے کم توں سوا باقیاں دا کم بن جائے اوس اک نوں آکھدے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

لوک سُتے میں جاگاں میرا اونگلا

معمولی دُکھ تے تکلیف نوں لمیاں تے ودھا کے دَسن والے نوں چھیڑ دیاں کہندے نیں۔

لوک سوارن تے لوک وگاڑن

لوک توں مراد معاشرہ اے' انسان ایس دی اک اکائی' بندے رل کے معاشرہ یاں سماج بن دا اے جے معاشرے دے افراد چنگے ہون گے اوہناں وچ چنگیاں اخلاقی قدراں ہون گیاں تے اگلی نسل چنگی ہووے گی جے معاشرہ وگڑیا ہوئے گا تے اگلی نسل وی وگڑ جاوے گی' مطلب ایہہ کہ کسے وی معاشرے دی طاقت دا سرچشمہ عوام نیں اوہ چاہن تے سوار دین اوہ چاہن تے وگاڑ دین۔

لوک گئے وساکھی' گنجی رہی جواں دی راکھی

ویکھو: لوک چلے وساکھی نندا رہے گھر دی راکھی

ساریاں دا کم بن گیا اک دا رہ گیا۔

لوکاں دی زبان کون پھڑ سکدا اے

عوام دیاں گلاں نوں ڈکیا نہیں جاسکدا' کس کس نوں روکیا جاوے اک نوں روکو گے دو جا گل کرے گا۔

لوکاں دے وچھے میں چاراں میرے کون چارے

کسے ودھ چالاک تے ہوشیار بندے نوں اوہدے کولوں گھٹ ہوشیار چالاک بندہ چارن دی کوشش کرے تے اوہ اگوں آکھدا اے۔

لوکاں مینہہ سجاداں جھکھڑ

لوکاں واسطے بارش اے تے سجاداں واسطے ہنیری۔

لوکاں نوں کہنا برہم گیان' آپ ہورہنا پتھر پران ا

ویکھو: آپ نہ وجھے سوہرے تے لوکاں متیں دے۔

لوکاں نوں چنگے بنن دا آکھنا تے آپ ایس نصیحت تے عمل نہ کرنا۔

لوکاں نوں لوکاں نال گگڑی نوں جوکاں نال

ویکھو: ہوری نوں ہوری نال اُنھے نوں ڈنگوری نال۔

جدوں کوئی ہر ویلے اپنے مطلب دی گل کرے تاں آکھدے نیں۔

لومڑی دے شکار نوں جائیے تے شیر دے شکار دا سمیان کر کے جائیے

ویکھو: گدڑ نوں مارنا ہووے تے گھروں شیر دا سمیان کر کے ٹرنا چاہیدا اے۔

کم لئی ودھیری تیاری دی مت اے۔

لون پانی کھاتے نک دی سیدھی جا

بندے نوں رکھی سُکھی کھا کے تے امن چین تے صبر وسکون دی زندگی گزارن دی پکی اے۔

لون حرامی گناہگار مندے ہوں مندا

کسے نمک حرام بندے دا ذکر کردیاں آکھدے نیں۔

لُون دا آسرا ای بڑا اے

بے آسرا بندے نوں تھوڑا آسرا ای بڑا ہوندا اے جیویں اردو وچ کہندے نیں ڈوبتے کو تنکے کا سہارا۔

لُون نہ ہلاتے کھان گے بلا

بے سوادی ہانڈی بارے کہندے نیں

لُون نہیں تولی دا

پرانے زمانے دی گل بنی ہوئی اے ہن ایہدے تے کوئی عمل نہیں کردا ایس لئی کہ ہن لُون اگے نالوں ودھیرا مہنگا ہوگیا اے ایہہ گل انج وی بنی ہوئی اے جیویں کدی آکھدے سن کہ دالاں تے آٹا کاغذ وچ نہیں پائی دے پر ہن تے ایہہ وی پُڑیاں وچ بجھن لگ پئے نیں۔

لوہا جانے' لوہار جانے' دھکنی والے دی بلا جانے

دھکنی والا ہوا مار دا رہندا اے لوہار لوہا گرم ہون تے اوہنوں کڈھدا اے حساب نال اوس نوں آہرن تے رکھ کے سٹاں مار کے اوہدی من مرضی دی چیز بناندا اے۔ بھانویں دھوکنی والے دے سامنے ایہہ سب عمل ہوندا اے پر اوہ ساریاں گلاں توں بے پرواہ ہوا ماری جاندا اے اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا کسے معاملے وچ کوئی دلچسپی نہ لے تے اپنی دھن وچ مست رہے۔

لوہار جانن تے انگیار جانن (یاں) لوہیا لوہاراں دے گل

مطلب اے لوہار جانے بھٹھی دی اگ جانے' لوہار جانے تے لوہیا جانے' ہر بندے نوں اپنی ذمہ داری آپ چکنی پیندی اے۔

لوہار دی سنھتی کدی پانی وچ کدی اُگ وچ

دھڑے دے پکے نہ ہون والے بندے بارے کہندے نیں۔

لوہکا لدسو یلے آ

گھٹ ذمہ داریاں نال بندہ سوکھا رہندا اے۔

لوہلی دے گل اوہو چولی

محتاج بندہ ترقی نہیں کرسکدا' کیوں جے اوہ اپنے جوگا وی نہیں ہوندا۔

لوہے نوں لوہا وَڈھدا اے

سخت تے تگڑے دا مقابلہ تگڑا ای کرسکدا اے۔

لویرا چنّے دا ہالی بنّے دا

لویرا مطلب اے گاں مجھ اوہ چنگی ہوندی اے جیہڑی اپنے ڈیرے دے نیڑے دی ہووے۔ کیوں اوہدے بارے چنگ مند دا بندے نوں پتہ ہوندا اے انج ای ہالی اوہ ہونا چاہیدا اے جیہدا بنا اپنے بنّے دے نال لگدا ہووے۔ لویرا تے ہالی نیڑے دے چنگے ہوندے نیں۔

لویری گئی چوان تے پھنڈر گئی لتاں بھنان

کم والا بندہ تے کم لئی جارہیا اے پر نکما جیہڑا اینویں ای ٹرپیا اے ایس دا کیہ کم؟

Dr. Shahbaz Malik

لہندے آوے بدلی چڑھدے جھلّے واءڈک ہے سُن بھڈلی اندر منجی ڈاہ

مغرب ول بدلی چڑھے تے چڑھدے ولّوں ہوا آوے تے بارش ہوندی اے۔

لہو لہو نوں نہیں دھوندا

ویکھو: خون، خون نال نہیں دھوئیدا۔

خون دا بدلہ خون نہیں ہوندا، جوش دا بدلہ جوش بے عقلی اے

لہو ویکھ کے جوگ لگدی اے

جتھوں کسے نوں کجھ حاصل ہووے اوس پاسے ای رجوع کردا اے

لے ادھار ادے ادھارا، اوہ وی شاہ نکھٹّن ہارا

کتوں ادھار لے کے شاہوکارا کرن والے بندے دے بارے اے کہ ایہہ کاہدا شاہوکارا اے؟

لیاویں سینہ بھانویں لگے مہینہ لیاویں پُٹھ نہیں تاں آویں اُٹھ

گوشت خریدن بارے تجربے دیاں گلاں نیں کہ بکرے چھترے دے سینے دا گوشت لیاویں بھانویں اک مہینہ خریدن وچ لگ جاوے تے پُٹھ دا گوشت نہ ملے تے واپس اُٹھ کے آجاویں، گل بنی ہوئی اے اجکل دے حساب نال ضروری نہیں

لیس لسوڑی دی تے آکڑ چوہڑی دی

جویں لسوڑے دی لیس بڑی گاڑھی ہوندی اے انج ای چوہڑی دی آکڑ وی بڑی اُتلے درجے دی ہوندی اے۔

لیکھ وچ میکھ کیکر وجّے؟

جو کجھ انسان دی قسمت وچ لکھیا اے اوہدے وچ ادلا بدلا کیویں کیتا جا سکدا اے قسمت موجب ہو کے رہندا اے ایہہ دسن لئی آکھیدا اے۔

لیکھا جو جو دا دان سَو سَو دا

ویکھو: لیکھا ماںواں دھیاں دا تے بخشش لکھ ٹکے دی۔

کاروبار وچ باقاعدہ حساب کتاب کر لین دی پکی اے کیوں جے حساب کتاب اپنی تھاں اے تے رشتےیاں لحاظ ملاحظہ اپنی تھاں۔

لیکھا کر کے دسیا مورکھ ماہنوں ہسیا

اک بندہ پہلاں تے بڑیاں ودھ ودھ گلاں کرے پر جدوں اوس معاملے دی صحیح صورت سامنے رکھی جائے تے قصور اوسے دا نکلے یاں لینے دے دینے پین تاں اوہ بندہ شرمندہ ہوندا اے اینتھے کہندے نیں۔

لیکھا ماںواں دھیاں دا تے بخشش لکھ ٹکّے دی

ویکھو: لیکھا جو جو دا دان سَو سَو دا

کاروبار وچ حساب کر لین دی پکی اے کیوں جے حساب کتاب اپنی تھاں تے رشتہ لحاظ ملاحظہ اپنی تھاں۔

~ لکھ ٹکا بخشش حساب ماںواں دھیاں والا ہن اساں کراونا ایں
تیریاں گلھاں وچ رہندے سُن چول جیہڑے ویلا تیرے اوہ ہتھ نہ آونا ایں (منظور بٹ)

لیکھا نہ کر شاہاں نال مت کجھ دینا آوی

ویکھو: لیکھا کر کے دسیا مورکھ ماہنوں ہسیا

جدوں کوئی بندہ وَدھ وَدھ گلاں کرے تے آکھے کہ میری رقم نکلے گی تے اصل صورت حال دسیاں آکھدے نیں امیر آدمی دا واہ ماڑے بندے نال پے جائے تے کسے معاملے وچ امیر آدمی آکھے گا۔

لینا اک نہ دینے دو

خواہ مخواہ کسے مصیبت وچ پھس جانایاں جدوں کوئی مسئلہ نپٹ جائے تاں آکھیدا اے۔

پچھوکڑ: عزیز خاں شرؔم ہوراں اپنی کتاب ''سچیاں گلاں'' وچ ایس بارے اک کہانی منظوم کیتی اے کہ مُلک فارس وچ اک باکمال شکاری شکار توں روزی کماندا سی اک واری اوہدے پھندے وچ طاؤس پھس گیا۔ جانور نے آکھیا مینوں چھڈ دے شکاری نہ منیا طاؤس نے آکھیا کول دریا وچ میرا یار مگرمچھ اے اوہدے کول لے چل میں مل لواں، اوتھے گئے تے مگرمچھ نے آکھیا طاؤس نوں چھڈ دے تے میں تینوں اک انملا موتی دیاں گا شکاری کہن لگا بھلا وکھا، مگرمچھ نے ڈبکی ماری تے موتی لے آیا شکاری لالچ وچ آ گیا تے آکھن لگا تے ہن تے دو موتی لگن گے مگرمچھ کہن لگا اچھا طاؤس نوں رکھ تے بٹھا کے آ تے موتی لے جا۔ شکاری طاؤس نوں رکھ تے بٹھا کے موتی لین آیا تے طاؤس اُڈ گیا تے مگرمچھ نے موتی منہ وچ لے کے ڈبی مار دتی۔

~ اوہدر چک موتی دونویں منہ اندر مچھ پانی وچ گیا کھلو میاں
مثل تدوں دی شرؔم مشہور ہوئی لینا اک نہ دینے دو میاں

لین بیاجی دین ادھارا، اوہناں دے کیوں نہ رہن کوارے

ویکھو: لے بیاجی دے اُدھارا اوہ وی شاہ نکھٹّا ہارا

ادھار لے کے اگوں ادھار دین والے گھاٹے وچ رہندے نیں۔

لین جائیے ہور مُل، دین جائیے ہور مُل

ایہہ تجربے دی گل اے اِکو چیز ہوندی اے جے خریدن جاؤ تے دکاندار اپنی مرضی دے بھا تے ویچدا اے اوہو چیز جے ویچن جاؤ تے اپنی مرضی دے بھاء تے خریددا اے۔

لین دا شاہ تے دین دا دیوالیہ

اجیہے بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا اپنی رقم لینی ہووے تے پُورا پُورا شاہوکار بن جاندا ہووے۔ جیہڑے رقم وصولن لگیاں ذرا وی لحاظ نہیں کردے جدوں رقم دینی ہووے تے اُکا ای منکر ہو کے آکھ دیوے کہ میرے کول تے ککھ نہیں میں تے دیوالیہ ہو گیا آں۔

لین گئی پُت نوں گوا آئی خصم

ویکھو: کنڈا کڈھان گئی تے گھنڈی بھنا آئی

جدوں کوئی کم فائدے واسطے کیتا جاوے تے اُلٹا نقصان ہو جائے تاں آکھدے

Dr Shahbaz Malik

نیں، جیویں نماز بخشان گئے تے روزے گل پے گئے۔

لیلا گدا اُن کوں ہتوں چرے کپاہ

ویکھو: بھیڈ رکھی اُن نوں بیٹھی کھائے کپاہ

کوئی کم فائدے واسطے کریئے تے اگوں نقصان ہووے تاں آکھدے نیں۔

لین نوں سہنہ باہو تے دین نوں مُرلی منوہر (یاں) لین داشاہ دین دادیوالیہ

اپنی چیز لین لگیاں بے دید ہو جائے تے کسے دی چیز دین لگیاں ڈھیٹھ اوہنوں کہندے نیں۔

لینا نہ دینا کارے نہ مسلے

کسے نال کوئی کاروبار نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

لینا نہ دینا نری سلام وعلیکم

تعلقات نوں صرف زبانی کلامی رکھن والے بارے کہندے نیں۔

لینا نہ دینا وجاڈو ماں وجا

معاوضہ کوئی نہ دینا تے اینویں پیا کم لینا تے رُعب پانا۔

لینوں ہن دینا آ گیا جو اللہ کرے سو ہو

ویکھو: بدھ سنگھ دی بدھ گئی تے عطر دی گئی خوشبو، لینوں ہن دینا آیا اللہ کرے سو ہو

اجیہے حالات جہاں وچ کسے بندے نوں فائدے دی تھاں نقصان پیا ہوندا ہووے اوتھے کہندے نیں۔ اُردو وچ کہندے نیں لینے کے دینے پڑ گئے۔

لینے دینے دے سر خاک محبت بڑی چیز اے

دکھاوے دی محبت تے پیار کرن والے بارے کہندے نیں

لیہے لیہے گڈی چلے، کو لیہے چلے کپت

اولاد دے پُٹھے راہ تے چلن تے آکھیدا اے

م

ماپے حُسن جوانی کالے کیس نہیں لبھنے

مطلب اے دنیا دی کسے چیز نوں ہیشگی نہیں سدا رہن والی اکو رب دی ذات پاک اے کیوں جے کسے وی چیز نوں ہیشگی نہیں۔ ایس کر کے انسان نوں ایس دنیا وچ بوہتا ای دل نہیں لا لینا چاہیدا، تے اوس ہمیش رہن والی ذات نال اپنا رشتہ جوڑنا چاہیدا اے۔

ماپے ماں تائیں حد پیو تائیں

اولاد لئی ماپے بوہتا کر کے تے ماں (باپ دے حیات ہون دے نال) ہوندے نیں جے اوہ مر جائے تے پھیر کسے حد تیکر باپ دے زندہ رہن تیکر، ایدوں پچھوں بھیناں بھرا ہوندے نیں اوہ آپو اپنے گھراں والے ہوندے نیں پھیر ماپے نہیں رہندے، بھرا جھلن نہ جھلن ایہدا انحصار بھر جائیاں تے ہوندا اے۔

مَا جھا ددھ کرائے جدھ گو کا ددھ ودھائے بُدھ، بھیڈاں دا ددھ نہ سُدھ نہ بُدھ

مختلف دُدھاں دی خاصیت دسّی گئی اے کہ مجھ دا دُدھ طاقت ونڈا اے گاں دا دُدھ عقل تے بھیڈاں دا دُدھ کُجھ وی نہیں ہوندا۔

مار دے دے ہتھ پھڑے جاندے نیں کہندے دا مُنہ نہیں پھڑیا جاندا

جدوں ایہہ کہنا ہووے کہ کسے دی زبان بند نہیں کیتی جا سکدی۔ کسے نوں بولن توں روکیا نہیں جا سکدا تاں آکھیدا اے۔

مار کولوں بھُوت وی نَسّے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ سختی کولوں انسان چھڈ کے جن بھُوت وی ڈردے نیں۔ ایس ویلے آکھیا جاندا اے۔

مارن والے چھُٹ گئے تے پچھلے پھڑے گئے

قصور وار چھٹ جان تے بے قصور مفت وچ پھس جان تاں آکھیدا جاندا اے

مارن والے نالوں بچان والا ڈاڈھا اے

مطلب اے اللہ تعالیٰ دی ذات سب توں ڈاڈھی اے بندہ آخر بندہ اے اگر کسے نوں نقصان اپڑان دا چارا کرے تے رب تعالیٰ دا کرم اوس نوں ایس نقصان توں بچا سکدا اے۔

مارنہ کُٹ تے آندر چار گھُٹ (یاں) ماریئے نہ کُٹیئے تے وچلی آندر گھُٹیئے

حکمت عملی کولوں کم لینا چاہیدا اے، ظاہری نہیں اندر دی مار مارنی چاہیدی اے۔

ماری اکھ تے پھڑ کے گوڈا

معمولی تکلیف نوں ودھا کے دسیا جاوے تاں ایہہ آکھیا جاندا اے۔

مارے ماں نہ مارن دیوے (یاں) ماں مارے مارن نہ دیوے

مطلب اے ماں نوں اپنے بال نال انتاں دی محبت ہوندی اے اوہ جدوں مار دی اے اوہدے بھلے واسطے ماردی اے پر اوسے بال نوں جے کوئی ہور مارے تے اوہ برداشت نہیں کر سکدی، ماں دی ممتا تے انتاں دے پیار ول اشارہ اے۔

مارے نالوں بھجایا چنگا

دشمن نوں مارن نال آپ وی بندہ پھاہے لگ جاندا اے ایس کر کے مَت اے کہ دشمن نوں مارن نالوں میدانوں بھجانا چنگا ہوندا اے۔ تاں جے مڑ مقابلے وچ نہ آئے۔

مارے نی بھت چائے نی چیت، خوش رہو گواہنڈ نے لڑدی سیں رَنت

بِھت دروازے دا پٹ، بھیڑے گواہنڈی کولوں کنارہ کر دیاں آکھدے نیں۔

ماڑا اڑے تے اکّ وانگ ہوندا اے

مریڑا بندہ جے اک کے کسے مسئلے تے سامنے ہو کھلوئے تے وڈّے بندے نوں ودھیرا نقصان اپڑا دیندا اے، اک کسے ویلے اجیہا لڑدا اے کہ جان لے بہندا اے انج ای شریف تے ماڑا بندہ جے بدمعاش ہو جائے تے اوہ بڑا نقصان اپڑاندا اے

Dr. Shahbaz Malik

ماڑا ٹٹو سو گتے تیاری

سواری کمزور ہووے تے مشکل راہ اختیار کرن دا چارا کیتا جائے تاں آکھیدا اے۔

ماڑا جٹ وا ہے جھوٹے ماڑا گھمیار وا ہے کھوتے

غریب جٹ زمیندار مجھ دا جھوٹا واہندا اے تے غریب گھمیار کھوتے تے نال بار برداری دا کم کردا اے۔

ماڑا حاکم خدا دا قہر

کمزور حاکم دی حاکمی وچ ظلم، بے انصافی تے دھرو عام ہووے گا تے انج خلق خدا تنگ ہووے گی۔ ایہہ اک قسم دا رب وَلوں قہر ای اے۔

ماڑا ڈھگا چھتی روگ (یاں) ماڑا ڈنگر تے سبھے روگ

ماڑے ڈھگے یاں بندے وچ بیماری نال مقابلہ کرن دی طاقت نہ ہون پاروں بیماری جھبدے ای لگ جاندی اے۔

ماڑا شاہ من دا کھپنا

قدیم پنجاب وچ شاہ، شاہوکاراں نوں کہندے سن جیہڑا زمینداراں نوں قرض دیندا سی شاہوکار جے مالی لحاظ نال کمزور ہووے تے زمیندار ہور کتھوں قرض لے؟ ایہہ اوس لئی مصیبت والی گل اے۔

ماڑا ماڑی لڑے تے چیک جھاڑا پڑے

لِسّے تے ماڑے بندے گھلن دی تھاں گلاں، ہہنے، طعنے تے گالھاں تے زیادہ زور پاندے نیں جدوں کہ طاقتور بندے ہتھیں نبڑ لیندے نیں۔

ماڑا ویکھ کے لڑیئے نہ تے تگڑا ویکھ کے ڈریئے نہ

ظاہری طور تے جیہڑا بندہ ماڑا دسے اوس نال لڑنا نہیں چاہیدا انج ای ظاہری طور تے جیہڑا تگڑا دسے اوہدے توں ڈرنا نہیں چاہیدا کیوں جے ہوسکدا اے ماڑا وچوں دلیر ہووے تے تگڑا وچوں بزدل۔

ماڑے دی ماں کُجھ بیٹھی روئے

ماڑے تے مفلس دی ماں اک پاسے بہہ کے روندی رہندی اے ایس لئی کہ غریب ہون پاروں اوہ گھر نہیں چلا سکدی حیاتی دیاں مانگاں جیہڑیاں اولاد واسطے ضروری نیں پوریاں نہیں کر سکدی تے اک پاسے بہہ کے روندی تے کڑھدی رہندی اے۔

ماڑے سین چنگے ماڑا گواہنڈھ مندا

نال لگ بھیڑے چنگے تے ہمسایہ بھیڑا مندا

ماڑے شاہ دیاں من وچ کھپیاں

ویکھو: ماڑے شاہ دیاں من وچ کھپیاں پنجیں لاں پنجاہیں وِچاں

اپنے دل وچ شیخ چلیاں لان والے بارے آکھدے نیں۔

ماڑے نوں کاوڑ ڈاڈھی آوندی اے

بندہ کمزور ہووے تے قدرتی گل اے اوس نوں غصہ چھیتی وی آوندا اے تے بوہتا وی آوندا اے۔

ماڑیاں دے گُن وِچ

مفلس تے نادار بندہ دوجیاں دیاں نظراں وچ اینویں ای عیباں والا ہوندا اے۔ بھانویں اوہدے وچ کنے ای کیوں نہ گُن ہون۔

ماس تتر دا مِلنا مِتر دا، تے لہنا چھتر دا

تتر دا گوشت چنگا ہوندا اے ملاپ یار دوست دا خوشی دیندا اے تے اُدھار صرف سختی نال ای واپس لیا جاسکدا اے۔

ماس کرے ناس

آکھیا جاندا اے کہ بوہتا گوشت کھانا وی نقصان دیندا اے۔

مَاس کھاہدیاں مَاس ودھے گھیو کھاہدیاں کھوپری دُدھ پیتیاں کام ودھے ساگ کھاہدیاں اوجھری

ایہناں خوراکاں دے جسم تے اثر دسے گئے نیں۔

ماس وچ ای گدود پیدا ہوندی اے

ویکھو: گنڈے وچوں ای گنڈھیلاں نکلدیاں نیں۔

چنگیاں وچوں مندا۔

ماسی چھتر گھاسی

ماسی (خالہ) دا کیوں جے اپنی بھین نال بوہتا پیار ہوندا اے ایس لئی اوہدی آوا جائی بتھیری ہوندی اے چھتر گھساندی آوندی جاندی رہندی اے۔

ماسی ساہ نال ساہ لیندی اے

ماسی (خالہ) کیوں جے ماں دی بھین ہوندی اے ایس کر کے اپنی بھین دی اولاد دی وَدھیری ہمدرد ہوندی اے۔

ماسی کانیئے ہتھ لگن تاں جانیئے

جدوں کسے اچھے بندے داڈ کرنا ہووے جیہڑا توں ایویں جیہا دسے پر وچوں پورا اُتھوہاں ہووے۔ تاں آکھیا جاندا اے۔

ماسی کول بھیوال آیا جان سکھالی رکھن نوں لسّی دی تھاں پانی دیندی انّ نہ دیندی چکھن نوں

ماسی (خالہ) کول بھیوال ایس واسطے آیا اے کہ سوکھی حیاتی گذارے اوس اگوں ایہہ وطیرہ اختیار کیتا اے کہ کھان پین نوں ای کجھ نہیں دیندی، جدوں کوئی کسے رشتے دار کول چنگی آس نال جائے تے اوہدی آس نہ پوری ہووے تاں کہندے نیں۔

ماسی ماں جیہی بھال ہاں نہ امبڑی جیہا

بھانویں ماں ماسی (خالہ) ورگی ہوندی اے پر لبھو دی تے ماں ورگا دل (جیہڑا اولاد واسطے دھڑکدا اے) کتے نہیں لبھدا۔

ماسی ماں جیہی پر ہاں نہ ماں جیہا

ماں دی بھین ماسی (خالہ) ماں وانگ ای ہوندی اے پر اوہدا دِل ماں ورگا نہیں

Dr. Shahbaz Malik

ہوندا، ماں ماں ای ہوندی اے اوہدے نال کوئی نہیں رل سکدا۔

ماگھ چھینا پھگن پرالی، جیون ڈھگے تے مرن ہالی

ماگھ دے مہینے وچ بیجیا دانہ نہیں تے کجھ وی نہ

ماگھ مہلا، چیت گھی، ساون تل چڑا اسوہ کھیر کھلا کے تے بھاوے تے جا

گھوڑے دی پال بارے اے۔

مال اُٹھا، گھر کوٹھا، پُتر جیٹھا

ویکھو: گھر کوٹھا، مال اُٹھا تے پُتر جیٹھا

مال اُونٹھ، گھر چھتیا ہویا، پُتر اولاد وچوں سب توں وڈا، چنگے ہوندے نیں

مال تے زکوٰۃ ہوندی اے (یاں) مال سر صدقہ

جناں مال ہووے گا اوہدے تے اوناں ای خرچ ہووے گا۔

مال حاکم دے کھیڈ اے ساڈی، جے میں میرن تاں وی پھاڈی میں اگلا لیکھا بھرداہاں پر گل کرداوی ڈراہاں

حاکم دے مال نال جے کاروبار کیتا جائے تے بھانویں کِتناں وی اوس نوں نفع کڈھ کے وکھایا جائے اوس نوں پسند نہیں آوندا بھانویں اوس نوں اگلے پچھلے لیکھے کر کے وی مال مہیا کیتا جاوے تاں وی اوہ مطمئن گھٹ ای ہوندا اے جدوں کہ نوکر اپنی کارکردگی دسن توں وی ڈردا اے، مطلب اے حاکم کدی وی نوکر دے کم توں مطمئن ہون دا تاثر نہیں دیندا بھانویں کم چنگا وی ہووے۔

مال دھارے آپ نہ چارے جھک مارے

جیہڑا آجڑی اپنا مال آپ نہیں چاردا اوہ نکھد کم کردا اے بھیڑا کم کردا اے تے نقصان وچ رہندا اے اپنا مال آپ چارن دی نِکی اے جیویں کہندے نیں آپ کاج مہاں کاج۔

مالا تیری کاٹھ دی تے دھاگے لئی پرو، من وچ گھنڈی پاپ دی تے ناں چھپیاں کیہہ ہو

جے اللہ تعالیٰ دی عبادت کرن لگیاں انسان دے دل وچ پاپاں دی گنڈھ بجھی ہووے تے ایہہ عبادت کوئی درجہ نہیں رکھدی ایہہ قبول نہیں ہوندی، عبادت کرن توں پہلاں دل نوں پاک صاف کرنا ضروری اے۔

مالک جے کر رعیت چاہی، تاں اوہ کردی چنگی واہی

زمیندار جے مزارعیاں نال چنگا سلوک کرے تاں اوہ چنگی واہی بیجی کردے تے فصل ودھاندے نیں انج ای مالک جے نوکر نال چنگی طرح پیش آئے محبت تے پیار کرے اوہدا ہر قسم دا خیال رکھے تاں نوکر کم دل لا کے کردے نیں۔

مالک گھر تے پاہو کھلوارے

مالک اصل اوہو ای ہوندا اے جیہڑا گھر ہووے تے اوہدا رقبہ اپنا ہووے کہ کھلواڑے وچ اوہنوں کوئی نقصان نہ اپڑے اوہ مالک کاہدا جیہڑا گھر دی تھاں کھلواڑے وچ ہووے تے کھلواڑے نوں نقصان اپڑ جائے اوہ نکھد مالک اے۔

مالی بھالے میگھلا، گھمیار بھالے دُھپ، جنہاں دو پاسیں دھیاں دتیاں نہ مینہہ منگن نہ دھپ

مالی باغ واسطے بارش منگدا اے گھمیار بھانڈیاں دے سُکن واسطے دھپ منگدا اے ماپے کیوں جے دھیاں تے جوائیاں نال اِکو جیہا پیار کردے نیں ایس واسطے کجھ وی نہیں منگدے۔ ماپیاں دی مجبوری دا نستارا اے۔

مالی بھلا میگھلا دھوبی بھلی دُھپ، بھنڈی بھلا بولنا چوروں بھلی چُپ

مالی واسطے بارش چنگی، دھوبی واسطے دھپ بھنڈ مراثی واسطے بولنا چنگا تے چور واسطے خاموشی، تجربے دیاں گلاں نیں۔

مالی چاہے برسنا، دھوبی چاہے دھپ سس چاہے بولنا، چور چاہے چُپ

مالی درختاں لئی پانی منگدا اے پر دھوبی نہیں منگدا اسگوں کپڑے سُکان لئی دُھپ چاہندا اے انج ای سس چاہندی اے کہ ہر ویلے بولدی رہے پر چور خاموشی نوں پسند کردا اے۔ ایہہ اکھان اصل تے بجھا[illegible] بجھا اے جس وچ آکھیا گیا اے کون چاہے برسنا کون چاہے دُھپ؟ کون چاہے بولنا تے کون چاہے چُپ۔

مال مالاں تے کھیہ دلالاں

چیزاں دین والے یاں لین والے کول رہندیاں نیں دلالاں کول نہیں رہندیاں جدوں نفع تے کوئی لے جائے تے وچولا کھچل وی کرے تے حاصل وی کجھ نہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

مال مفت دلِ بے رحم

کوئی چیز مفت مل جائے تے بندہ بے رحمی نال خرچ کردا اے اوہدے خرچ کرن لگیاں کوئی دریغ نہیں کردا۔

مالیاں دی آشنائی باغوں باہر ہوندی اے

باغاں دے مالی دوستی باغوں باہر باہر ای رکھدے نیں کیوں جے دوستاں دی آوا جائی باغ دے اندر ہوئے تے اوہدا باغ ای اُجڑ جاوے۔ جدوں کوئی بندہ بااختیار ہو کے دوستاں کولوں اکھاں پھیر لئے اوہ آکھدے نیں۔

ماماں گواہ تے بھیڈاں اپنیاں

گواہ جدوں مجرم دے دل دی گل کرے تاں مجرم چُھٹ جاندا اے

مامے کنیں بیر بلیاں بھیواں آکڑدا پھرے

کوئی بُھکھا ننگا بندہ اپنے کسے نگدے دی دولت تے آکڑ آکڑ پھرے تاں آکھیدا اے۔

ماں پتریں تے چلھ انگیاریں نہیں رجدی

ماں پتر جمدی رجدی نہیں تے چلھ اگ نال رجدی نہیں، پتر بھانویں کنے ای ہون ماں اوہناں توں نہ اکدی اے تے نہ ای ہور چاہن توں باز آوندی اے۔

ماں پتھر دی وی مان نہیں

اولاد واسطے ماں دا درجہ اک نعمت والی چیز دا ہوندا اے ایس وچ چنگے یاں مندے دا

Dr.Shahbaz Malik

دی کوئی عمل دخل نہیں، ماں ماں اے بھانویں کیویں دی اے اوہ ٹھنڈی چھاں اے۔

ماں پر پوت، پتا پر گھوڑا بوہتا نہیں پر تھوڑا تھوڑا

تجربے دی گل اے کہ پُتر ماں دے سبھا تے جاندا اے تے گھوڑا، گھوڑے دے سبھا تے بھانویں ایہہ میل تھوڑا ای ہووے۔

ماں پر دھی، پتا پر گھوڑا، بوہتا نہیں تے تھوڑا تھوڑا

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ دھی دیاں عادتاں ماں تے، تے پُتر دیاں عام کر کے پیو تے ہوندیاں نیں تاں آکھیدا اے۔

ماں پُٹھے ہتھ نال وی ٹکر دیوے تے اوہ دُوّھ نالوں چنگا ہوندا اے

ماں اولاد لئی اک نعمت ہوندی اے اوہ اولاد نوں بھانویں بھیڑے طریقے نال وی پالے اولاد اوہدے توں مطمئن ہوندی اے ماں توں علاوہ اولاد مطمئن نہیں ہوندی

ماں پکیّاں ماں نے کھالیاں، دھی پکیّاں دھی نے کھالیاں

بے اتفاقی بارے کہندے نیں۔

ماں پِنّے پُتر گھوڑے گِھنّے

ویکھو: ماں منگے پیہاؤنی تے دھی پتھر دَلے (یاں) ماں پھرے پھوسی پھوسی پتر گھوڑے بخشے۔

ماں منگدی پھردی اے تے پُتر گھوڑے لئی پھردا اے۔ ماڑیاں دا پُتر عیشاں کردا پیا اے۔

ماں پیو جایا نہ لکھیں نہ ہزاریں

بھرا تے بھین دے رشتے دے برابر دنیا دا کوئی رشتہ نہیں ہوندا ایس حقیقت دے اظہار واسطے اکھان اے۔

ماں پیو دی کے لگاّں سسّو سوہرے دے منہ ہگاں

ماں پیو میرے کیہ لگدے نیں تے سس سوہرے دے منہ گند گھتاں، مطلب اے اوس بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا کسے وی رشتے دا احترام نہ کرے۔

ماں پیو دیاں گلا لھاں گھیو دیاں نالاں

ماں پیو اپنی اولاد نوں کسے گلے غصے ہوندے نیں تے ایہدے وچ اولاد دی بہتری ہوندی اے۔

ماں جائے نہ ہوندے بھانویں ہون لکھ کروڑ

اپنے سکے بھراواں نال کوئی رشتہ وی نہیں رلدا

ماں جمی آلی بھولی، دھی جمی بدکار، دوہتا جمیا حرامی جمدیاں نانی دتا مار

ماں نے دھی معصوم جیہی جمی سی اگوں دھی نے بدکار پُتر جمن دھریا جس نے جمدیاں ای نانی نوں مار دتا (مطلب اے اوہ ایسا منحوس سی کہ اوہ جمیا تے نانی مر گئی) جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ کدی چنگیاں دے مندے وی ہوندے نیں۔

ماں جمی نہ جمی پُت چڑھ گیا چنیں (یاں) ماں جمے نہ جمے پتر چھتے آن پلھے

ویکھو: ماں جمی نہیں پُتر کوٹھے تے (یاں) پنڈ بجھا نہیں اُچکے پہلاں ای وسیلہ مہیا ہون توں پہلاں ای اوہدے توں فائدہ چکن والیاں دی تیاری تے آکھیدا اے۔

ماں جمی نہیں پُتر کوٹھے تے

ایہہ اُنج تے اک بجھارت اے جس دی بُجھ دُوھ اے، کیوں جے ملائی بعد آوندی اے پہلاں ددھ ہوندا اے اکھان ایہناں معنیاں وچ ورتیا جاندا اے جتھے کہنا ہووے پنڈ ھ بجھا نہیں اُچکے پہلاں ای۔

ماں جنیدی ست پُتر کرم نہ دیندی ونڈ

ویکھو: ماں دا ڈھڈ گھمیاری دا آوا، کوئی گورا تے کوئی کالا

اولاد اپنی قسمت لکھا کے آوندی اے بال آپو اپنا مزاج، سبھا تے مستقبل رکھدے نیں۔

ماں جیہی ماسی کندھ ایرے اُتے جاسی

دو بھیناں یاں بھراواں دیاں طبیعتاں اک ہون تے ایس گل نوں دسن لئی کہندے نیں۔

ماں چنگا واسطے نہیں مردی

ماں مر گئی تے اولاد واسطے کوئی بہتری نہیں ہوئی سگوں اوہناں اُتے دُکھاں دے پہاڑ ڈھے پئے، جدوں کسے نوں ایہہ آکھنا ہووے کہ فلانے نوں ودھیرا دُکھ اپڑیا اے تے آکھدے نیں فلانے دی ماں مر گئی ایس اکھان وچ دسیا گیا اے ماں دے مرن نال اولاد نوں انتاں دیاں مصیبتاں پے جاندیاں نیں۔

ماں چنگی پیسن ہاری باپ نہ چنگا نہ ہفت ہزاری

ماں بھانویں آٹا پیسن دا کم کردی ہووے غریب ہووے اولاد واسطے اوہ چنگی ہوندی اے ٹھنڈی چھاں ہوندی اے باپ بھانویں امیر ہووے اوہ اولاد واسطے کدی بُرا وی ہو سکدا اے۔

ماں دا اُتار دھی دا شدگار

جدوں ماں دے لتھے پلتھے کپڑے دھی پائے تاں آکھیا جاندا اے۔

ماں دلہُپت سَس دا جوائی

سَس بھانویں پُتر بنا کے رکھے اوہ جوائی رہندا اے تے ماں بھانویں اِک بنے ہو جائے پتر اوہ ماں دا ای رہے گا۔

ماں دا ڈھڈ گھمیار دا آوا، کوئی گورا تے کوئی کالا

ویکھو: ماں جنیدی ست پتر کرم نہ دیندی ونڈ

اکو ماں دے مختلف سُبھا، شکل، کرم، تے رنگ دی اولاد بارے آکھیا گیا اے۔

ماں دا گن

جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ اولاد دی کوئی بھیڑی حرکت ویکھ یاں سُن کے کناں ریہڑے نہیں مار چھڈنے چاہیدے ایہدا اُپا کرنا چاہیدا اے کیوں جے منڈے دی ماں نے کناں ریہڑے مار کے منڈا وی گوایا تے کن وی۔

پچھوکڑ: کہانی انج سُنی دی اے کہ کسے ماں دے پُتر نے کسے دا کھڈونا چک لیا تے اپنے گھر لے گیا۔ ماں نے اوس نوں کجھ نہ کہیا انج ای ہور چیزاں چکدا رہیا تے

Dr. Shahbaz Malik

دھوں نہ کڈھیا اوڑک اوہ پیشہ ور چور بن گیا۔ تے قاتل ہو کے پھانسی پائی، پھانسی لگن ویلے اوس آکھیا ماں نوں بلاؤ۔ ماں آئی تے اوہدے کن وچ کجھ کہن دے بہانے کن تے چک وڈھ کے چالاء لیا تے ماں نے پُچھیا ایہہ کیہ؟ آکھن لگا جے ماں شروع توں ای ٹھاک دیندی تے میں اج پھانسی نہ پاندا

ماں دی سوکن دھی دی سہیلی

گھر دا کوئی بندہ گھر دے دشمن نال سانجھ پالئے تاں آکھیا جاندا اے۔

ماں (مائی) دے جائے تے گاں (گائیں) دے جائے دا انت کسے نہ پایا

ڈھگے بارے بھانویں سیانیاں نے کئی قسم دیاں واقفیاں دتیاں نیں پر پھیر وی ایہہ اندازہ لگانا مشکل ہوندا اے کہ ایہہ ڈھگا چنگا اے وَدھ کم کرے گا یاں گھٹ ایہو گل بندیاں دے بارے وچ آکھی جاسکدی اے کہ کیہڑا کیہ اے؟

ماں دے ڈھڈھوں کون سکھ کے آؤندا اے

کوئی انسان پیدائشی عالم، ہنر مند یاں مہذب نہیں ہوندا، معاشرہ اوس نوں سکھاندا اے۔

ماں دیوے چج چج دھی دیوے کسے بج

ماپے تے دھی نوں جدوں چاہن دے سکدے نیں اوہدی امداد کرسکدے نیں پر دھی ماپیاں نوں بغیر کسے بج دے کجھ نہیں دے سکدی جے بغیر جواز دے دیوے گی تے دھی دے سوہرے ایس نوں مہنا بنا لین گے کہ نونہہ ماپیاں دا گھر بھردی اے۔

ماں دیوے دھی کھاوے گوانڈھن سُکا سر ہلاوے

ماں دیندی اے دھی کھاندی اے گوانڈھن خواہ مخواہ حسد کردی اے سڑدی اے۔

ماں دھی دا اک پڑدہ

تجربے دی گل اے کہ ماں دھی اک دوجے دیاں راز دار ہوندیاں نیں ماں دی اولاد نرینہ نالوں دھیاں نال بوہتی نیڑتا ہوندی اے۔

ماں ڈین وی ہووے تے اپنے بچے نہیں کھاندی

ویکھو: اپنا مارے گا تے چھانویں ای سٹے گا۔

اپنا بھانویں کِناں ای ظالم ہووے اوہ دوجیاں وانگر ظلم نہیں کردا۔

ماں اپنے بالاں واسطے بھیڑی نہیں ہوندی۔

ماں راضی تے رب راضی

ماں نوں ایس جہان وچ سب توں اُچا درجہ حاصل اے ایس نوں خوش کرن والا رب تعالیٰ نوں خوش کردا اے۔

ماں روئے دھی کیتے دھی روئے یار کیتے

ماں ممتا دی ماری دھی واسطے روندی اے اگوں دھی دل دے ہتھوں مجبور اپنے یار (عاشق) واسطے دُکھی اے دل دے معاملے عجیب ہوندے نیں۔

ماں کرے سو دھی کرے پیو کرے سو پُت کرے

ویکھو: ماں پر دھی پتا پر گھوڑا بوہتا نہیں پر تھوڑا تھوڑا

دھی نوں ماں دا سبھا متاثر کردا اے تے پُتر نوں پیو دا۔

ماں گنجی تے دھی کنگھی لیائی

اجیہا کم کرنا جس دا کوئی فائدہ نہ ہووے، دھی دی کنگھی لیائی دا فائدہ تے تاں اپڑے جے ماں دے سر وال ہون آوگت کم کرن بارے کہندے نیں۔

ماں گھمائی نت چھمائی، دھی گھمائی کدے کدائی

ماں تے ہمیش ای دھی یاں اولاد تے احسان کردی اے دھی نوں احسان دا بدلہ دین دا موقعہ کدی کدی ملدا اے۔ اکھان اوہ ورتدا اے جیہنوں کدی کدائیں اپنے محسن دا احسان چُکان دا موقعہ ملے۔

ماں ماسی آئی اے کھاواں تدھ بھینی دا سر، جس آن سنائی اے! ماں سر تے پنڈ سُو! آوے بُچر بھینو دا دم سُو

ماں خالہ آئی اے ماں جواب دیندی اے توں اوس بھین دا سر کھا جس نے ایہہ خبر سنائی، ماں خالہ دے سر اُتے پنڈ اے، ماں جواب دیندی؟ پھیر تے چنگی گل اے کجھ لے کے آئی اے ایس لئی جتناں چِر میں جیونی آں رہے۔ یعنی اجیہے بندیاں بارے آکھیدا اے جیہڑے مہمانداری کسے لالچ پاروں کرن رشتہ داری کسے مطلب پاروں قائم رکھن۔

ماں متری تے پیو قصائی

جدوں ماں متری ہووے تے پیو وی ظالم یاں قصائی بن جاندا اے۔

ماں متریئی ہووے تاں پیو تپندڑ ہو جاندا اے

تپندڑ: تپان والا، دُکھ دین والا، ماں مرجائے تے باپ ہور ویاہ کرلئے تے باپ دی اوہ بیوی متریئی ہوندی اے ایس دی موجودگی وچ باپ نوں پہلی بیوی دے بالاں نال پیار نہیں رہندا متریئی دے سکھاوے وچ آکے اوہ اپنے ای بالاں واسطے دُکھ دین والا بن جاندا اے جیویں کہندے نیں ماں متریئی تے پیو قصائی

ماں مرے ماسی جیوے

ماں دے مگروں خالہ بالاں نوں ماں ورگا پیار دے سکدی اے۔

ماں منسے دھی لئے تے گھر دا گھر ای رہے

ویکھو: انّھا ونڈے ریوڑیاں مُڑ گھُڑ اپنیاں نوں

جدوں کوئی اپنیاں نوں ای فائدہ اپڑائے تاں کہندے نیں۔

ماں منگے پیہاؤنی تے دھی پتھر دلے (یاں) ماں پھرے پھوسی پھوسی پتر گھوڑے بخشے

ماں آٹا پیسن لئی پیسن والی منگدی پھردی اے تے دھی آٹے چھڈ کے پتھر دلدی پھردی خاندانی طور تے بھکھے بندے جدوں اوسے ای حالت وچ اگے ٹرن تاں کہندے نیں مطلب اے کہ ماں باپ دی حالت بھیڑی اے تے جے اولاد دی حالت چنگی اے تے ایہہ کیہ ثبوت، ثبوت تے تاں ہوندا کہ اولاد ماں باپ دی بھیڑی حالت نوں سدھار دی ماں باپ نوں جے پہنی چاہیدی اے تے دھی اگے

Dr. Shahbaz Malik

آوے' گو ہیا کٹھا کر دی پھر دی اے تے پُتر گھوڑیاں والا اے تے ایہدا ایہہ کم چھڈاوے جدوں غریباں دی اولاد اوہناں دی موجودگی وچ عیش کرے۔

مَاں مولی پیو پیاز پُتر داناں حق نواز (یاں) ماں جلاہی پیو ترکھان پُتر دا ناں طاہر خان (یاں) مَاں میگھنی پیو سرّاس پُتر داناں ٹھاکر داس' (یاں) مَاں پٹنی پیو پلنگ پُتر ویکھو رنگ برنگ (یاں) مَاں ٹہنی پیو کلنگ بچے نکلے رنگ برنگ

مَاں تے پیو دے سبھاواں وچ انتاں دا فرق ہون وجھوں اگوں اولاد وی وکھو وکھرے سبھاواں والی جمے تاں کہندے نیں۔

مولی ماں دے ڈھڈوں جمی پیو پیاز ہے میرا
جنم لیا میں جیہے ویلے دیوا بُجھا تیرا (سرشہاب الدین)

ماں موئی تے دھی جمی پھیر تناں تے تن (یاں) ماں موئی رن سوئی پھر تناں دے تن

نفع نقصان پا کے حساب اک برابر رہے تاں کہندے نیں۔

ماں موئی رُکھی دھی دے ناں چوپڑی (یاں) ماں مرگئی پوہ دے پالے دھی داناں انگیٹھی (یاں) ماں مرگئی دُھپے سڑ کے دھی داناں بچھی (یاں) ماں مرگئی بھکھوں دھی داناں رجی (یاں) ماں مرگئی بھکھی ننگی دھی داناں پچھی

اوس بندے بارے کہندے نیں جیہڑا خاندانی طور تے ای بھکھا ننگا ہووے پر آپ ظاہری تے پھوکی شان وکھان دا جتن کرے۔

ماں میرے نانکے بڑے چنگے نیں' پُتر پکے میرے ای نیں

کوئی بندہ کسے دی تعریف کرے تے دوجا تعریف کیتے جان والے بارے تعریف کرن والے نالوں وَدھ جان دا ہووے کہ اوس دا بھیڑا رُخ وی ہے تاں تعریف سنن والا کہندا اے مطلب اے میں تیرے نالوں وَدھ جاننا۔

ماں میں جیہڑے ٹاہن تے پیر رکھاں اوہ کاڑ کاڑ کردا اے

اپنی بہادری یاں جھوٹھیاں صفتاں کرن والے بندے نوں شرمندیاں کرن لئی آکھدے نیں

ماں نال لڑنا تے ہتھ کتھے پانا

ویکھو: مانواں دھیاں لڑدیاں ہتھ کتھے پان

خون دے رشتے دار آپو وچ لڑن تے ودھیرا نقصان نہیں کرسکدے۔

ماں نالوں دھی سیانی رِدّھے پکے پائے پانی

جدوں دھی ماں نالوں وی کوجی ہووے تاں آکھیا جاندا اے۔

مَاں نالوں ہیجلی پھپھے کُٹن

ماں اولاد لئی سب توں ہمدرد ہوندی اے پر جدوں کوئی دوجا (اوپرا) ماں نالوں وی وَدھ ہمدردی دا اتلا اتلا اظہار کرے تے سیانے کہندے نیں ایہدے وچ ضرور کوئی دھوکھا ہوندا اے۔

مَاں نہ بھین کون کرے گاوین

اوس بارے کہندے نیں جیہدا اگے پچھے کوئی وی نہ ہووے۔

مَاں نہ جائی ماسی جائی (یاں) مائی نہ سُوئی تے ماسی سوئی

ماں تے ماسی وچ کوئی فرق نہیں ہوندا۔

ماں نہ ماری پِدڑی پُتر تیر انداز

جدوں کوئی بندہ خاندانی لحاظ نال اوہ نہ ہووے جو اوہ بن دا پھرے تاں کہندے نیں ماں پھرے پھوسی پھوسی پُتر دان کرے' مطلب اے کہ جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بھانویں کوئی کِتناں وی بہادر بن بن وکھاوے اسی اوہدے پوتڑیاں توں جانوں آں اوہ بہادر کوئی نہیں۔

مَاں نی مَاں میرے نَال کندھاں وی لڑدیاں نیں

آپ لڑاکا ہووے تے دوجیاں نوں دوس دیوے' لڑاکے بندے بارے کہندے نیں۔

ماں نی ماں میں رہ نہ سکاں

ویکھو: میں تے وچاری میری جیبھ نہ رہندی ڈاری (یاں) میں تے وچاری میری جیبھ بے اختیاری۔

جیہڑے بندے نوں کسے بھیڑی گل توں منع کیتا جاوے تے اوہ مڑ آکڑاں کرے تاں کہندے نیں۔

ماں نی ماں میں تھانیدار بنیا تے پہلاں تیرے ای پاسے بھنّاں گا

اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جیہاں دے ہتھ جے حکم آ جاوے تے اوہ پہلاں اپنے ای نگدیاں تے حکم چلا کے اوہناں نُوں نقصان اپڑان۔

ماں ورجے دھی کھائے گھر دا پکا باہر نہ جائے

ماں دعوت دیوے تے دھی کھائے انج گھر دا کھانا باہر نہیں جاندا۔

ماں وی اگنی دھی وی اگنی کون لیاوے میری پانی دی مگنی

جدوں اک گھریاں گھر دے سارے بندے اپنے خان بن کے کم نوں ہتھ نہ لاؤن تے کم وگڑ جاوے تاں کہندے نیں۔

مَاں وی اَنھّی دھی وی اَنھّی تے انو کھڑا جوائی خدا نے سانوں بھاگ لایا تے نونہہ وی اَنھّی آئی

جدوں سارے ای رشتہ داریاں تعلق دارا کوا جیہے بھیڑے جڑ جان تاں کہندے نیں جیویں کہندے نیں رب رلائی جوڑی اک اَنّھا اک کوہڑی

ماں وی گبھنی دھی وی گبھنی کون بھریسی پانی دی دھنی

ماں تے دھی حاملہ نیں پانی دی لوٹی کون بھرے گا مطلب اے جتھے سارے ای آہلکی یاں کسے پاروں نااہل ہون اوتھے کوئی کم نہیں ہوندا۔

Dr. Shahbaz Malik

ماں ہووے پر ہووے سَس اوہنوں پیندا اے ڈین دا جھولا

پنجاب دیس دی رہتل وچ سَس اک ظالم دے روپ وچ ویکھی جاندی اے جیویں آکھدے نیں سَس بھانویں ماں ہووے دار نہیں کھاندی نونہہ دھی ہووے تاں وی نہیں بھدی۔ ایس اکھان وچ وی دھی نوں ماں (سَس بنی) وچ ڈین دا جھلکارا نظر آ رہیا اے۔

مانگویاں دھاڑاں کدی کم نہیں آئیاں

اپنے ڈنڈاں دا زور ای کم آوندا اے دوجے دے زور نال جے کم کیتا جاوے تاں اوہدا کوئی اعتبار نہیں ہوندا لڑائی بگانیاں دے سر تے کیتی جاوے تے عام کر کے کامیابی نہیں ہوندی کیوں جے دوجے کسے ویلے وی ساتھ چھڈ سکدے نیں

آوے گل شریک دے ہتھ بھیڑی دیوے جگ تے ڈھول وجا کیدو
دیوے منگویں دھاڑ نہ کم کشتہ آون بھیڑ وچ کم بھرا کیدو

مانگویں پونجی ہُن ہونجی کہ ہونجی

ادھار لے کے جے کاروبار کیتا جاوے تے کاروبار کسے ویلے وی ٹھپ ہو سکدا اے تے ہو تجا پھر سکدا اے مطلب اے دین والا کسے ویلے وی واپس لے سکدا اے۔

مانواں ٹھنڈیاں چھانواں

اولاد واسطے ماں اک ٹھنڈی چھاں (مراد عافیت، سکون، آرام اطمینان) ہوندی اے رشتیاں وچوں سب توں اہم رشتہ ماں تے اولاد دا اے ماں اولاد نال انتاں دی محبت کر دی اے اوہدی خوشی نال خوش اوہدے دُکھ نال دُکھی ہو جاندی اے اولاد کیوں جے ماں دی کُکھ وچوں جم کے اوہدی گودی وچ پلدی اے ایس لئی جمن توں لے کے مرن تیکر ماں اولاد واسطے ٹھنڈی چھاں ہوندی اے۔

مانواں دا دُکھ دھیاں پھرولن پُتّر نونہاں گل نہ گولن

قدرتی گل اے کہ مانواں دھیاں دا پیار بوہتا ہوندا اے ماں نوں دُکھ اپڑے تے دھی نوں دل تے لگدا اے اوہ جے ایس دا اظہار اپنے بھرا تے بھرجائی اگے کرے تے اوہ اوہدی گل اُتے دھیان نہیں دیندے۔

مانواں داہاں پٹ تے بالاں داہاں وٹ (یاں) ماں پیو دا دل پٹ دھی پُتر دا دل پھٹ

ماں دا دل نرم ہوندا اے جدوں کہ اولاد دا دل وٹیا ہویا پھٹیا ہویا ہوندا اے مطلب اے ماں پیو جیڈا نرم نہیں ہوندا (حالانکہ ہونا چاہیدا اے)

مانواں دے ماد لے، گڈاں دی راد لے

ماں دے بھرا، بھانویں کھوتے ہون بھنیویاں بھنیوی آں واسطے عزیز ہوندے نیں

مانواں دھیاں بھیڈنیاں اِکو پتن کھیڈنیاں

مانواں دھیاں دا اک جیہا چالا ہوندا اے جیویں بھیڈاں اک دوجی دے نیڑے رہندیاں نیں انج ای ماں دھی ساری عمر اپنا تعلق برقرار رکھدیاں نیں اوہناں دا وچ چالا وی اِکو جیہا ہوندا اے۔

مانواں دھیاں سیرا (پھپھا) رِدھا مٹھا بے مٹھا

جدوں آپس دیاں اک دوجے دیاں چیزاں دی سلاہنایاں اک دوجے دی تعریف کیتی جاوے تاں کہندے نیں جویں من تورا حاجی بگوایم تو مُرا ملاں بگو۔

مانواں دھیاں گجھیاں کسے نہ بجھیاں

قدرتی گل اے کہ ماں دھی دا آپو وچ پیار ہوندا اے اوہ اک دوجے دا پردہ رکھن والیاں تے رازدان ہوندیاں نیں۔

مانواں دھیاں لڑدیاں لوک آکھن گلاں کر دیاں

ماں دھی دی لڑائی کوئی لڑائی نہیں ہوندی ہنے گلاں کر دیاں لڑ پیاں تے لڑدیاں لڑدیاں مُڑ صلح صفائی دیاں گلاں کرن ڈیہہ پیندیاں نیں۔

مانواں دِھیاں لڑدیاں ہتھ پان کتھے؟

ماں دھی، بھین بھراواں بھرا بھرا آپو وچ لڑ پین تے جے گالھ کڈھن تے اپنے آپ نوں جاوے جے سٹ مارن تے اپنے ای خون نوں وجے، خونی رشتہ دار آپو وچ لڑن تے اک دوجے نوں وڈھیرا نقصان نہیں اپڑا سکدے۔

مانواں دھیاں وچ گم اے

جدوں کوئی کسے دوجے دا حصہ رل کے غضب کر لئے تاں آکھدا اے۔

مانواں نال نانکے تے پیواں نال دادکے

نانکیاں نال رشتہ داری دا واسطہ ماں ہوندی اے تے دادکیاں نال پیو جدوں ایہہ واسطہ ای مک جائے تے پھیر نانکے تے دادکے اوہ نہیں رہندے جیہڑے ماں تے پیو دے جیوندیاں سن۔

مانہہ کیہ جانن گاہ، چھولے کیہ جانن واہ، جٹ کیہ جانے راہ؟

ماش دا اناج گہائی نوں کجھ نہیں سمجھدا، چنے ہل دی واہی نوں کجھ نہیں سمجھدے تے پینڈو جٹ سفر نوں کجھ نہیں سمجھدا تجربے دیاں گلاں نیں۔

ماہ نہ راہیا، وساکھ نہ اوہڑیو، ساون نہ بھاریو ترے گل گیا

ایہناں مہینیاں وچ ہل چلائو۔

ماہل ٹٹی لُنڈا گھوکیا (یاں) ماہل ٹٹی لُنڈا بھبھکیا

ٹنڈاں والے کھوہ دی ماہل ٹٹ جائے تے ٹنڈاں وچ پانی نہیں بھریا جاندا ایس لئی کھوہ ہولا ہو جاندا اے تے ڈھگا چھیتی چھیتی چلن ڈیہہ پیندا اے۔ ویلا لنگھن تے ایویں پھیاں بلبلیاں مارنیاں، ویلے سر نہ تترنا۔

مائی پاگل ہوئی لوکاں دے بھانڈے بھنن لگی

جدوں کسے بندے نوں جھلایاں یاد آ کھیا جاوے پر اوہ گھر نوں بڑا سیانا ہووے دوجیاں نوں نقصان اپڑان نوں جھلا بن جاوے پر اپنے نقصان ویلے سیانا، تاں کہندے نیں جے مائی اصل پاگل اے تے اپنے بھانڈے وی تے بھنے پاگل صرف دوجیاں دے بھانڈے ای تے نہیں بھن دا۔

مائی تیرے ہتھ بڑے نرم نیں، بچہ لگن ایں تے جانیں!

کسے سخت سبھا والے بندے بارے جدوں کسے نوں ایہہ بھلیکھا ہووے کہ اوہ

Dr Shahbaz Malik

نرم نرم اے اوہدے اصل دا پتہ لگے گا تاں کہندے نیں۔

مائی کوکاں مہنے اپنے دیوے لوکاں

دیکھو: بی بی کوکاں مہنے اپنے دیوے لوکاں

جدوں کوئی اپنے عیب دوجے دے سر لائے تے قصوروار ٹھہرائے تاں آکھیدا اے

مائی کولوں دائی کاہلی

دیکھو: مدعی سُست گواہ چُست (یاں) چور کولوں پنڈ کاہلی

اصل بندہ تے سرگرم نہیں ساتھی اگے اگے ہوندا اے۔ بال دا رشتہ ماں نال نیڑے دا ہوندا اے دائی دا پھیرا آوندا اے مالک چپ رہے تے خوشامدی سرگرمی وکھائے تاں آکھدے نیں۔

مائے پُتر جنیدیئے کرم نہ کیتیوں نی ونڈ' اک چڑھدے گھوڑیاں اک کھاندے ٹکڑے منگ

دیکھو: ماں جنیدی ست پُتر کرم نہ دیندی ونڈ۔

ماں اِکو جیہے پتر جمدی اے اوہ اپنی اپنی قسمت والے ہوندے نیں۔

مائے مائے لاڈ آیا چُلھے پچھے ہگن دے

کوئی بال لاڈ وچ اُوّلیاں ضداں کرے تاں کہندے نیں۔

مائیاں کیہدروں آئیاں' بھیناں نے کیہ لینا؟ عورتاں گھراں دیاں دولتاں

دیا ہے جان پچھوں جدوں نرینہ اولاد ماپیاں توں تعلق توڑ لین تے بیویاں نوں ای سبھو کجھ جھن لگ پین تے ماپے ایہہ آکھدے نیں۔

مایا تے گیان سبھے عیب چھپان

دولت تے علم انسان دے عیب چھپا لیندے نیں۔

مایا نوں ملے مایا کر کر لمے ہتھ

دیکھو: خاناں دے خان پروہنے۔

دولت وند نوں دولت وند اُچ تے ملدا اے۔ دولت وند غریب نوں ملن توں پاسہ وٹ جاندا اے۔

مت دین والا مندا تے ہتھوں دین والا چنگا

جگ دی ریت اے کہ جیہڑا مالی فائدہ اپڑائے اوس نوں چنگا سمجھیا جاندا اے تے جیہڑا عقل دی گل دے اوس نوں بھیڑا جانیا جاندا اے۔

مت دییے اوہنوں جیہڑا لوے

عقل ہدایت اوس نوں دینی چاہیدی اے جیہڑا اوس نوں لوے تے اوہدے تے عمل کرے۔

مت کھوتے کولوں وی سیئے

عقل دی گل جے مورکھ کولوں وی مل جائے تے اوہ وی لے لینی چاہیدی اے

مِتر اوہ جیہڑا انی تے کم آوے

دیکھو: یار اوہ جیہڑا انی تے کم آوے۔

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ مشکل ویلے کم آون والا ای اصل دوست ہوندا اے تاں کہندے نیں۔

مِترا پاسٹ جھنگے سرہندے (یاں) مِتر پاست جھگے سڑیندے

مترئی ماں ست گھر تباہ کردی اے' مترے پن پاروں ست گھر سڑدے نیں۔

مِتراں دیا آوگن نہیں چتارے جاندے

دیکھو: یار دی یاری وَل جائیے۔ عیباں وَل نہ جائیے۔

دوست دے گناں ول دھیان رکھنا چاہیدا اے آوگن نوں دھیان وچ نہیں لیاؤنا چاہیدا۔

مِتراں نال کریندے ٹھگیاں تھیندے جنم قصائی کنّھیں فکر تنہاں دا واسا نندیا کرن پرائی!

یار مار لوکاں بارے کہندے نیں۔

متراں نالوں ستراں چنگیاں

دوستاں توں اوہناں دیاں بھلائیاں چنگیاں لگدیاں نیں۔

مَترئی اللہ نہ آنیئے ہے سِرا کی جدوں کسے نوں آوندا ویکھے تاں دیوے ٹکی

کلیجہ ساڑن والی' مترئی ماں دی بدسلوکی دسی گئی اے کہ اوہ اوس ویلے روٹی دیندی اے جدوں کسے نوں آوندا ویکھے نہیں تے بھکھیاں ماردی اے۔

مترئی رب کدے نہ دیئی

سوتیلی ماں اللہ تعالیٰ کسے نوں نہ دیوے' عام تجربے دی گل اے سوتیلی ماں ظالم ہوندی اے ایتھوں ای کہندے نیں ماں مترئی تے پیو قصائی ہو جاندا اے۔

مترئی ست جُھگے سڑیندے

سوتیلی ماں آ جائے تے ست گھر تباہ کردی اے۔

متیں دیندی بنھان گوں لڑھ ویندی آپ (یاں) متیں دیندی بئے کوں لڑھدی ویندی آپ

دیکھو: آپ نہ وںجے سوہرے لوکاں متیں دے

اردو وچ کہندے نیں اوروں کو نصیحت خود میاں فصیحت۔ دوجیاں نوں عقل دینی تے آپ بے عقلی کرنی۔

متھّا ٹیکے زمین تے دِل اُڈے اسمان

دیکھو: سونا روڑیاں تے خواب شیش محلاں دے۔

اپنی حیثیت کولوں ودھ بنن والیاں بارے آکھیدا اے۔

متھے دا لیکھ مل کے ای رہندا اے

جو کجھ قسمت وچ لکھیا ہووے اوہ ای انسان نوں پیش آوندا اے۔

متھے محراب تے اندر خراب

اُتوں نیک پاک (نمازاں پڑھ پڑھ متھے محراب پیا اے) پر دلوں کافر خصلت

Dr. Shahbaz Malik

بندیاں بارے آکھدے نیں۔

مٹی دا پہلوان تے لتاں ریت دیاں

مٹی دے مادھو قسم دے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے اکھوان تے طاقت ور پر اصل وچ بزدل ای ہون۔

مٹھا بول تے کیہ لگدا مول؟

زبان شیری تے ملک گیری' خوش اخلاقی تے انسان دا خرچ تے کجھ نہیں ہوندا۔ منہ توں دو مٹھے بول ای بولنے پیندے نیں پر ایس دا فائدہ وڈھیرا ہوندا اے۔

مٹھا بول تے موتی رول

خوش اخلاق انسان ہمیشہ فائدے وچ رہندا اے۔

مٹھا مٹھا ہپھ' کوڑا کوڑا تھوہ

کسے کٹھی چیز وچوں چنگا آپ چن لئے تاں مندا دوجیاں لئی چھڈ دیوے تاں کہندے نیں۔

مٹھے کنوں وی منہ ترٹ ویندا اے

بوہتا مٹھا کھاندے رہیئے تے دل بھر جاندا اے' انسان کدی نہ کدی عیش تے سکھل کولوں وی اک جاندا اے۔

مجبوری سب کجھ کروا ندی اے

لوڑ (ضرورت) ویلے بندہ چنگا مندا' پسند ناپسند کم کرن اُتے تیار ہو جاندا اے۔

مجھ پانچے گھر آنجے گاں تیجے تاں ڈوماں دے بچے

مجھ بھانویں پنجویں سوئے ہوئے تاں وی لے لئی جاسکدی اے پر گاں تیجے سوئے ہو جائے تے کسے کارے جوگی نہیں رہندی۔

مجھ پھرے ٹھک دی ماری' باہی پھرے چنگھن نوں (یاں چوگاٹ)

مجھ تے گبھن ہون واسطے ٹھکن' ملن واسطے بے چین اے' چرواہا اوہدا ددھ چون نوں اُتاولا اے۔ ایہہ مطلب وی ہوسکدا اے اوہ پھرے نتھ گھڑان نوں اوہ پھرے نک وڈھان نوں

مجھ تھلے دُدھ کہنے چھڈیا اے؟

جتھوں فائدہ اپڑ رہیا ہووے اوتھے فائدہ لین والا بندہ اپنے وَلوں کسر نہیں چھڈدا' مجھ دا دُدھ موجود اے اوہ ہے وی مجھ والے واسطے تے پھیر مجھ والا اوہدے تھلے دُدھ کیوں چھڈے؟

مجھ ڈبی' بھیڈ بھوسلی' وڈھی خور چودھری' مچھاں والی رن چواں توں بچ نسنگ

سیانیاں نے تجربیاں پچھوں ایہناں چاراں نوں نکھد متھیا اے ایہناں توں بچن دی پکی کیتی گئی اے۔

مجھ سی بڈھی بھوہ سی سڑیا ہویا' اوہنوں کوئی پاندا نہیں سی اوہنوں کوئی کھاندا نہیں سی

ویکھو: تینوں کوئی لیندا نہیں سی مینوں کوئی دیندا نہیں سی

جدوں دو اجیہے بندے جیہڑے نکھد ہون اک دوجے دے لڑ لگ جان تاں آکھدے نیں۔

مجھ گاں دم دی' دھی بھین جم دی

مجھ تے گاں (مال ڈنگر) رقم خرچ کے خریدیاں جاسکدیاں نیں دھی تے بھین دا رشتہ پیدائشی ہوندا اے۔ بنایا یا خریدیا نہیں جاسکدا' ایہہ پتر ہٹاں تے نہیں وکدے

مجھ گاں دھن دی' دھی بھین جن دی

مجھ' گاں رقم دے حساب نال چنگی خریدی جاسکدی اے جنی رقم خرچو گے اونی چنگی مجھ گاں لے لئو گے پر دھی بھین دا تعلق رقم نال نہیں ہوندا اوہدا تعلق خاندان نال ہوندا اے ایس رشتے نوں تسی خرید نہیں سکدے۔

مجھ لوہی' بھویں روہی' رن جٹی ہور سبھے کھان دی چٹی

مجھاں وچوں مجھ لوہی' زمیناں وچوں زمین روہی' عورتاں وچوں عورت جٹی چنگی آکھن لئی ایہہ اکھان ورتیا جاندا اے۔

مجھ لیئے چوا' کے گھوڑا لیئے دوڑا کے' گھڑا لیئے وجا کے

چیز لین دے سیانیاں نے اصول دسے نیں مجھ دا دُدھ چوا کے پھیر خریدو' گھوڑا خود دوڑا کے ویکھو تاں خریدو تے گھڑا ٹنکا (وجا) کے ویکھو تاں خریدو ظاہر اے مجھ ددھ بوہتا دیوے' گھوڑا سرپٹ نسے تے گھڑا ٹن ٹن وجے تاں خریدنا چاہیدا اے۔

مجھ ملدی نہیں تے دھالہ دھاراں منگے

ویکھو: اک ڈھکدی نہیں تے آکھے دو دیاں

جس چیز دی مانگ اے اوہدے ملن دا امکان کوئی نہیں ملن والے چوڑے ہو ہو پئے منگدے نیں۔

مجھ موئی' دھی سوئی

دونویں نقصان نیں۔

مجھ نوں ڈبنا مہنا' مردنوں رن وچوں بھجنا مہنا

جیہڑی تر سکے مجھ اصل وچ اوہ ای اے جیہڑا بندہ لڑائی دے میدان وچ ڈٹ جاوے اصل مرد اوہ ہوا اے' مجھ تے مرد دیاں ایہہ پکیاں پیڈیاں قدراں نیں تے جیہڑا ایہناں تے پورا نہ اُترے اوہ مجھ یاں مرد نہیں اکھوا سکدا۔

مجھ ویچ کے گھوڑی لئی دُدھ پینوں گیا لد چکنی پئی

چنگی چیز دے کے مندی چیز لے لئی ایس مورکھتا دا نتارا اے۔

مجھاں بنھیاں سوکھیاں' پہلے گھر سنبھال

بندہ اوہ ای مجھاں رکھ سکدا اے جیہڑا پہلاں اپنا گھر سنبھالے مطلب اے مال ڈنگر رکھنا سوکھا کم نہیں بندہ کلے بنھ تے لیندا اے پر سنبھالنیاں مشکل ہوندیاں نیں ٹہل سیوا بڑی کرنی پیندی اے کہندے نیں گھوڑے گھر سلطاناں تے مجھیں گھر

Dr. Shahbaz Malik

دریاواں (بہادراں زوراواراں)

مجھاں گھر دریاواں تے گھوڑے گھر سلطاناں

ویکھو: گھوڑے گھر سلطاناں تے مجھیں گھر دریاواں

مجھاں طاقتور (بہادر) تے گھوڑے بادشاہ ای رکھ سکدے نیں۔

مجھیں تے مجھانیاں، پھگن ماہ دولانیاں

ایہہ پھگن دے مہینے وچ کمزور پے جاندیاں نیں۔

مجھیں لے گئے چور تے چودھری کٹیاں دی راکھی

اصل دولت تے چور لے گئے نیں ہُن کٹیاں دی راکھی کرن دا کیہ فائدہ؟

مُچّاں دیاں سوٹیاں، بکی دا بھار

ویکھو: جنے جنے دی لکڑی تے اک جنے دا بھار

بوہتے بندیاں دیاں لکڑیاں اک لحاظ نال سوٹیاں ہوندیاں نیں کہ اک اک پھڑی ہوندی اے جے ایہہ سارے اپنیاں سوٹیاں اک بندے نوں دے دین تے اوہدے لئی تے بھار وزن بن جاندا اے اکھان وچ ونڈ کے کم کرن دی مت اے اکھان دا اک مطلب ایہہ وی ہوسکدا اے کہ جے بوہتے بندے تھوڑی تھوڑی رقم اکٹھی کر کے اک نوں دے دین تے اوہدا کم بن سکدا اے۔

مچھی پتھر چٹ کے ای مُڑدی اے

اچھے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا کسے معاملے وچ ضد کر کے اپنا سارا زور لا کے مُڑے تے کسے دے آکھے باز نہ آئے۔

مچھی دریا دی پکائی ہوئی ماء دی

دریا دی مچھی چنگی ہوندی اے (سمندر نالوں) تے بزرگ سلیقہ شعار سوانی (ماں) دی پکائی چنگی تے لذیذ ہوندی اے۔

مچھی دے جایاں نوں ترنا کون سکھاوے

جیہڑی چیز جماندروای کسے دے خون وچ رچی ہووے اوس نوں اوہ کتوں حاصل نہیں کردا۔ اوہ اوہدے وچوں آپ مہارے ای پھُٹدی اے جیہڑا کسے دا خاندانی پیشہ ہووے اوہ اوہدے وچ طاق ہوندا اے۔

مچھی رہی دریا تے رَن مَرچاں کُٹے

ویکھو: سوکوہ دریا ستھن موڈھے تے

کسے کم دے سلسلے وچ بہت پہلاں توں فکر مند ہو جانا۔

مچھی مول نہ ہوندی پچھی بھانویں شوہ دریا دے نہاتی

اچھے بندے بارے کہندے نیں جنھوں چنگے بَن دا ماحول بڑا سوہنا میسر ہووے پر اوہ اپنی کمینی خصلت پاروں چنگا نہ بن سکے ایس چنگے ماحول دا اوہدے تے کوئی چنگا اثر نہ ہووے۔

مچھی نوں اپنے کنڈے نہیں چبھدے

ویکھو: گاں نوں اپنے سنگ بھارے نہیں لگدے۔

انسان نوں اپنے آوگن محسوس نہیں ہوندے۔

محمد شاہ رنگیلا ہکے ساوا ہکے پیلا

مغل بادشاہ محمد شاہ (رنگیلا) بارھویں صدی ہجری اٹھارویں صدی عیسوی) بارے اکھان اے کہ اوہ مستقل مزاج نہیں سی کدی خوش ہو جاندا سی تے کدی اک دم ناراض ہو جاندا سی۔ ایہہ وی آکھیا جاندا اے کہ اوہدے عہد وچ عوام خوشحال نہیں سی نالے انج سی کہ کوئی ساوا یعنی خوشحال تے کوئی پیلا یعنی بھکھا غریب سی۔

محنت کرے تے جھولی بھر

انسان جے محنت کرے تے دولت کما سکدا اے۔

مدعی سست تے گواہ چست

جدوں کسے معاملے وچ اصل بندہ تے پچھے پچھے رہے تے دوجے اینویں اگے پے ودھن تاں کہندے نیں۔

مُدّے پچھوں چن چڑھیا اوہ وی ڈنگ پڑنگا

چراں پچھوں چن چڑھیا اوہ وی ڈنگ پڑنگا۔ مطلب اے مُدتاں پچھوں کوئی خوشی ملے پر اوہدے وچ وی بدمزگی یاں بے لطفی دا پہلو نکل آئے تاں آکھیدا اے۔

مدھری منجی تے لمّاں نائی ایہہ وی رات پڑھانے آئی

پڑھانہ لاہور دے کول بھارتی سرحد دے نال ای اک پنڈ اے کسے زمانے وچ کتوں کوئی نائی ایس پنڈ کسے دے گھر چلا گیا اوس نوں گھر والیاں اوہدے قد موجب چھوٹی منجی دے دتی جس پاروں اوس ساری رات آوکھیاں کڈھی واپس آکے اوس گل بنا کے نہ صرف اوس گھر نوں بدنام کیتا سگوں سارے ای پنڈ نوں بدنام کر دتا جدوں کتے جا کے کسے دی اوہدی حیثیت موجب آدر نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

مدھریاں تے چگریاں متھے جِنہاں دے وٹ، گھوڑیاں ایہو خوبیاں تے رناں چور چوپٹ

سیانیاں نے گھوڑیاں تے عورتاں دے قداں تے کھان پین بارے تجربے مگروں کاہڈ کڈھی اے کہ مدھرے قد دی جے عورت ہووے تے کھائے وَدھیرا تے سمجھو چنگی نہیں تے جے ایہو گھوڑی، گھوڑا ہووے تے چنگا اے۔

مُڈھ دے وگڑے او؟ آکھے ہاں جی! کدوں سنور وگے؟ آکھے نہ جی!

وگڑے بندے جیہڑے پوتڑیاں توں وگڑے ہون اوہ اپنے بھیڑے ہون دا اقرار وی کر دے نیں تے اچھا رستہ اپنان دا اُدم وی نہیں کردے اچھے بندیاں بارے آکھیدا اے۔

مُڈھل راجہ جد سیکوتاں تازہ

مُڈھل کنک باجرے وانگ اک اناج اے جس دے دانے باریک ہوندے نیں ایس دیاں روٹیاں پکدیاں نیں ایس بارے آکھیا جاندا اے کہ ایس دی روٹی چھیتی سُکدی نہیں جے گرم کریئے تے تازی وانگ ہو جاندی اے۔

Dr. Shahbaz Malik

مُڈھ نہ آکھے لگے پر انبل کتھوں لگنا

درخت دا مُڈھ (یعنی ماں باپ) جے کہنا نہیں من دا تے پر انبل (اولاد) کدوں کہنا منّے گی۔

مُڈھوں وڈھ نکّی گاہ، گھاٹا پوَے تاں میتھوں پا

کنک بارے تجربے دی گل اے کہ ایس نوں مُڈھ کولوں وڈھنا تے زیادہ محنت کر کے گاہنا چاہیدا اے جے انج کر کے وی گھاٹا پوَے آکھن والا گھاٹا پورا کرن نوں تیار اے مطلب اے گھاٹا پے ای نہیں سکدا۔

مراثی روندا وی سُر نال اے

مراثیاں دا پیشہ کیوں جے گاوَن وجاوَن دا ہوندا اے ایس کر کے ایہناں دا دھیان ہر ویلے ایس پاسے ای لگا رہندا اے انج اوہناں دی آواز سریلی ہو جاندی اے تے جدوں اوہ آواز کڈھدے نیں دھیان نال کڈھدے نیں اکھان وچ ایس بارے اشارہ کیتا گیا اے۔ ہنر وند دے ہر کم وچ ہنر دِسدا اے۔

مَرد باتے، کُتارا تے گھوڑا ساتے (یاں) مَرد باتیں کُتاراتیں گھوڑا ساتیں

مرد کُتے تے گھوڑے دی چنگیاں یاں گن دے پرکھن دا ویرا اے، کتیاں تے گھوڑیاں دے چنگے ہون دا اصول نیں۔

مرد دا بولیا تے فجر دا گرجیا برتھا نہ جائے

مرد جو بولدا اے زبان دیندا اے ایہہ پوری کردا اے وعدے دا پکّا ہوندا اے جدوں کہ بدّل جے سویرے ویلے آئے تے گرجے ایہہ ضائع نہیں جاندا ضرور وسدا اے۔ تجربے دیاں گلاں نیں۔

مرد دی جُتی دی وی برکت اے

گھر، گھرانہ مرد دے وجود نال ہوندا اے اوہدے گھر وچ موجودگی اوہدا گھر وچ قدم رکھنا وی برکت والا ہوندا اے۔

مرد دی مایا تے برچھ دی چھایا اوہدے نال ای جاندی اے

کسے بندے دے مَرن مگروں دھن دولت جاندی رہے تاں کہندے نیں۔

مرد گھر نوں کہیاں نال ڈھانا چاہے تے نہیں ڈھا سکدا پر زنانی سوئی نال وی ڈھا سکدی اے

گھر نوں بنان وچ مرد نالوں عورت دا زیادہ ہتھ ہوندا اے اکھان وچ ایس گل ول اشارہ کیتا گیا اے کہ عورت جے گھر بنان والی ہووے تے مرد بھانویں لکھ اجاڑو ہووے تاں وی گھر بنیا ای رہندا اے، مرد دی ودھیری غفلت نال کجھ نہیں ہوندا جدوں کہ عورت دی گھر بارے ذرا جنی غفلت نال گھر اجڑ جاندا اے۔

مرد مٹی دا وی مان نہیں

پنجاب دیس قدیم توں مرد دی رہتل دا دیس رہیا اے ایتھے عورت دی تھاں مرد دی اہمیت زیادہ اے عورت بھانویں کنی سگھڑ، سلیقے والی، عقل وند ہووے ایہدے مقابلے وچ کم عقل، بے سلیقہ مرد زیادہ اہم ہوندا اے۔

مرد مکانی تے گھوڑا تھانی

مرد نوں اوہدے مکان توں جس تھاں اوہ رہ رہیا اے، جس ماحول وچ رہ رہیا اے ویکھنا چاہیدا اے تے گھوڑے نوں پچھانن واسطے اوس دے علاقے (تھاں) دا پتہ لانا چاہیدا اے کہ ایہہ کس علاقے دا اے (مختلف علاقیاں وچ چنگی نسل دے گھوڑے پالے جاندے نیں)

مَرد منگے آٹا اوہنوں آٹے دا وی گھاٹا، زنانی منگے پیڑے اوس نوں دین والے بتھیرے

ایس معاشرے وچ مرد دا سہارا کوئی نہیں بن دا عورت دا سہارا بنن والے بتھیرے نکل آوندے نیں

مرد نوں بھجنا مہنا مہیں نوں ڈبنا لاج (یاں) مرداں بھجن مہنا تے مجھاں ڈبن مہنا (لاج)

تجربے دی گل اے کہ مرد نوں میدان وچوں نسنا مہنا اے کہ ایہہ بزدلی دی نشانی اے جدوں کہ مجھ بھانویں کنے پانی وچ چلی جائے اوہ تیر کے پار لگ سکدی اے جے نہ لگے تے اوس نوں بھیڑی مجھ آکھیا جاندا اے۔ مرداں نوں مشکل یاں امتحان وچ ڈٹ جان دی پکی اے۔

مرد اکیہ نہ کردا

کوئی کم جدوں مجبوری دے تحت ہر حال وچ (اپنی مرضی دے خلاف) کرنا پے جائے تاں آکھیدا اے۔

مَرد اہر ہر کردا (یاں) مرد اکیہ نہ کردا

مجبوری دے تحت انسان اجیہے کم کر جاندا اے جیہڑا اوہ عام زندگی وچ نہیں کردا۔

مرداں اتے گھوڑیاں کم پین اوّلے

مرداں تے گھوڑیاں نوں کئی آوکھیاں کٹنیاں پیندیاں نیں، کسے تے آوکھیائی آئی ویکھ کے اوہدا حوصلہ ودھان لئی آکھیدا اے۔

مَرداں گھوڑیاں راہ اوّلے پھیر وی توڑ پوچاؤندے
جہناں نے تھم لئی بھیڈ دی پوچھل اوہناں کیہ لگنا پار
(فقیر قادری)

مرداں بغیر ویہیاں پوریاں نہیں ہوندیاں

لیکھا پتہ، کاروبار تے مرداں نال ای ہوندا اے۔

مَرداں دا وار خالی نہیں جاندا

بہادراں دا حملہ کاری ہوندا اے۔

مرداں دیاں دُور بلائیں

اللہ تعالیٰ بہادر بندیاں نوں دُکھ، تکلیف تے شکست توں دور رکھدا اے۔ بندے نوں مصیبت وچ ویکھ کے حوصلہ دیندیاں آکھیدا اے۔

مرداں، گھوڑیاں رگ دادے ہاری

ہر کوئی اپنے بابے دادے تے ای جاندا اے۔

Dr.Shahbaz Malik

مُردہ بولے گا کھپّن پاڑ کے

کوئی بندہ اوّل تے بولے نہ جے بولے تے ہک ساڑن والی گل کرے تاں کہندے نیں۔

شکل شیشے وچ ویکھ کے تے رانجھا گالاں کڈھ پھرنا تھ نوں ساڑدا اے
اک بولدا نہیں منظور مُردہ جے کر بولدا تے کھپّن پاڑدا اے (منظور بٹ)

مردی دے منہ گھیو لایا میری گھیو کھاندی موئی

جدوں کسے دی ساری عمر تے کوئی خدمت نہ کیتی جاوے تے مرن لگیاں یاں آخری عمرے اپنا ناں کرن لئی خدمت دا ڈھونگ رچایا جائے تاں کہندے نیں۔

مردی ہر ہر کردی (یاں) مردی رب رب کردی

مردیاں اللہ نوں یاد کرنا، مجبوری پاروں رب یاد آنا۔

مُردے تے سَو من مٹی تے ہزار من مٹی اک برابر اے

مُشکلاں تے مصیبتاں دا بھار تے حیاتی دے نال تے حیاتی دے حساب نال ای اے مَرن پچھوں مُشکلاں وَدھ یاں گھٹ ہون نال کوئی فرق نہیں پیندا۔

مرزا مر گیا اے پر سارنگی تے نہیں ناں ٹُٹ گئی (یاں) مرزا مر گیا اے کہ سارنگی ٹٹ گئی اے؟

ویکھو: نہ چور مُکے نہ کالیاں راتاں

حالی گل ختم نہیں ہوئی معاملہ چالو اے ایس نوں کسے وی مرحلے تے اپنی مرضی موجب چلایا جا سکدا اے۔

مَر گئی گڈّی پٹولیاں کھنّوں!

ویکھو: اَنّھے دی ریجھ گلیلے تے

انجان بندہ آؤکھے کم نوں ہتھ پاوے تاں کہندے نیں۔

مرگئی ماسی جس نال سانجھ آ سی

ماں دی بھین (خالہ) دا اپنے بھنویاں، بھنیوی آں نال بہت پیار ہوندا اے اوہ نہ رہے تے اوس گھر نال جس پاروں تعلق سی اوہ ٹٹ جاندا اے۔ اکھان دا مطلب ایہہ ای اے کہ جس پاروں تعلق سی اوہ نہ رہی تے ہن تعلق کاہدا؟

مرگئے اَشناک تے تروئے کون ہنڈیسی

اشناک: نفیس لوک، تروئے: چٹائی، جدوں نفیس لوک ای نہ رہے تے چنگی قسم دیاں چٹائیاں کون استعمال کرے گا، نفیس لوک ای چنگی چیز دی قدر کردے نیں ایہہ دسن لئی اکھان ورتی دا اے۔

مرگئے تے مُکر گئے دا کیہ علاج اے؟

بندے کولوں جے کجھ لینا ہووے یاں گواہی چاہیدی ہووے تے مر جائے ایس دا متبادل کوئی نہیں جے دینوں یاں آکھنوں مکر جائے تے ایہدا وی کوئی اُپا نہیں ہوندا، تجربے دیاں گلاں نیں۔

مرگئے سائیں تے چھڈ گئے جائیں

مالک مر گئے تے اپنیاں جاگیراں (تھانواں) چھڈ گئے۔

مر مر ڈوم گیتاں گاوے رہندیاں لوکاں ہاسا آوے

مراثی وچارا اپنی مجبوری (ڈھڈ دی پالنا) پاروں گیت گا رہیا اے تے لوک اوہدا مذاق پئے اڈاندے نیں جدوں کوئی بندہ اپنے بھیڑے حالات نوں درست کرن واسطے کوئی غیر معیاری کم کرے تے لوک اوہدا مذاق اڈان تاں آکھدے نیں۔

مَر مَر مائی گیتڑے گائے لوکاں بھانے ویاہ

جدوں ویاہ کریئے تے ایہدے وچ خرچ توں لے کے خاندانی جھنجٹاں تیکر کئی کشٹ کٹنے پیندے نیں ایہہ تے اوہو ای جان دا اے جیہڑا ایس کم وچ پئے مطلب اے کہ اوہ مَر مَر کے ویاہ دے گیت پئی گاوندی اے تے لوک اوس دے دُکھ تے تکلیف دا احساس نہیں کردے۔ جس تن لگدی اے اوہ تن جان دا اے۔

مَرن حق دی واٹ

مرنا رب تیکر اپڑن دا صحیح رستہ اے، مرنا برحق

مرن کوئی مہنا اے (یاں) مرن حق دی واٹ اے

ویکھو: جو گھڑیا سو بھجنا

موت برحق اے انسان جیہڑا پیدا ہویا اے اوس اک دن موت دا ذائقہ ضرور چکھنا اے ایہہ کوئی مہنا نہیں سگوں حق سچ دا رستہ اے۔

مرن لگی تے ٹکر ہتھے وچ

ویکھو: مردی دے منہ گھیو لایا میری گھیو کھاندی موئی

جدوں لوڑ سی اوس ویلے تے خدمت نہ کیتی مرن لگیاں لوکاں نوں دسن لئی ہتھ وچ روٹی پھڑا کے ڈھونگ رچایا۔

مرن لگی تے شوکر سامنا

کسے کم نوں کرن وچ کوئی وِہماں والا بندہ جدوں فضول ڈھل کرے تاں کہندے نیں۔

مرن والا مر گیا نسخہ ازمیج گیا

مرن والا مریض تے مر گیا پر اوہدے اُتے جیہڑا نسخہ آزمایا گیا سی ایہدا پتہ لگ گیا، لوک اپنے تجربے واسطے دوجیاں دے نقصان دا دھیان نہیں کردے

مَرنا اِکو وار کہ پھیر پھیر

کوئی اجیہا کم کرن لگیاں جس وچ جان دا خطرہ ہووے دِل نوں دلیری دین لئی آکھیدا اے۔

مرنا مول تے جیون راہا، وچ دلگیری گھاٹا

مرنا مول اے اصل اے برحق اے زندگی فائدے مند تے دلگیری یاں فکر مندی بھیڑی ہوندی اے، جے مرنا برحق اے تے پھیر ایہدے لئی فکر مندی چنگی نہیں انج وی دلگیری یاں فکر مندی نقصان دیندی اے۔

Dr. Shahbaz Malik

مرنوں مرگئی پرچو چلیاں توں نہ گئی (یاں) مرنوں مرگئی پر پٹھ دی لالی نہ گئی

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا کنگال ہو کے وی اپنی ظاہری ہینکڑ نہ چھڈے

مرے نوں مارے شاہ مدار

جیہڑا اگے ای مویا اے اوس نوں ہور مارن والا شاہ مدار ای ہوسکدا اے جدوں اگے ای دُکھی ہووے تے ہور دکھ دتا جائے تاں کہندے نیں۔

مریندے دا ہتھ پکڑیا ویندا اے بلیندے دی زبان نہیں پکڑی ویندی

ماردے دا ہتھ پھڑیا جاسکدا اے بولدے دی زبان نہیں پھڑی جاسکدی، گفتگو اُتے باہر دی پکڑ کوئی نہیں ہوندی۔

مڑ کہاڑی اوسے ونجھ

ویکھو: پنچاں دا آکھیا سر متھے تے پر پرنالہ اوتھے ای رہناں ایں۔

اپنی گل تے اڑے رہنا

مزدوری کرن سنت ہے

گل بنی ہوئی اے کہ حیاتی وچ حلال روزی کمانا سنت نبوی ﷺ اے۔ روزی کمان لئی کم کار کرن وچ کوئی عار نہیں سمجھنی چاہیدی۔

مُسافر مسیتاں نہیں لیندے

جس تھاں کسے عارضی طور تے رہنا ہووے اوس نوں بنان سنوارن وَل کوئی دھیان نہیں دیندا۔

مسکین بھنڈارا پکائے تے جیاں دا ساہ سُکائے

جس کول آپوں کجھ نہ ہووے اوہ خیرات کرے تے گھر دے جیاں نے ای فکری مند ہونا ہوندا اے۔

مسِیت بنی نہیں مُلاں اُگے اُگے

ویکھو: پنڈ بجھا نہیں اُچکے پہلاں ای

کسے چیز دے مکمل ہون توں پہلاں ای اوہدے توں فائدہ اٹھان والے آحاضر ہوں تاں کہندے نیں۔

مُشک لینی اے کہ باغ ڈھانا اے؟

ویکھو: امب کھانے نیں کہ رُکھ گننے نیں؟

مطلب تے مقصد توں ودھ پُچھ گِچھ دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا ایہہ دسن لئی کہندے نیں۔

مصیبت ویلے کجھ نہیں سُجھدا

بندہ مشکل وچ پیا ہووے تے کوئی تدبیر کم نہیں آوندی، بندہ اُنج وی گھبرایا ہوندا اے۔

مطلب لئی کسے کھوتے نوں پیو آکھیا سی

جدوں ایہہ کہنا ہووے کہ اپنا کم سارن یاں مطلب کڈھن لئی کسے بے عزتے بندے دی وڈھپ قبول کرنی پے جائے تے کرلینی چاہیدی اے۔

معاملہ پئے تاں جاپئے اُتوں کیہ پچھاپئے

ویکھو: یاں راہ پئے جاپئے یاں واہ پئے جاپئے

اُتوں بندے دا کیہ پتہ لگدا اے کہ کیہو جیہا اے پتہ تے اوس ویلے لگدا اے جدوں اوہدے نال کوئی معاملہ پئے۔

مغل جٹ نال دھکا کردا اے تے جٹ دھرتی نال

شاید مغلاں دے ویلے دا اکھان اے کہ مغل بادشاہ جٹ زمیندار کولوں لگان لین وچ سختی کردے سن اگوں جٹ زمیندار دا کیوں جے کار وہار ای کھیتی کرنا سی ایس لئی اوہ دھرتی نوں دب کے واہندا تے لگان پورا کردا۔

مغلوں گورا سو کوہڑا، کھوجیوں سیانیا سو کملا

مغلاں دے دور دا شاید ایہہ اکھان اے کہ مغل گورے رنگ دے ہوندے نیں جے کوئی اوہناں توں گورا اے تے اوس نوں شاید کوئی بیماری اے انج ای کھوجا (تے کھتری) پنجاب دیس وچ سیانا سمجھیا جاندا اے جے اوہناں توں کوئی ودھ سیانا اپنے آپ نوں سمجھدا اے تے اوہ جھلا اے مطلب انج ممکن نہیں۔

مفت دی شراب قاضی نہ چھڈی

کوئی بندہ مفت ملی چیز نوں لین لگیاں اوہدے معیار تے اپنے مرتبے (سنے شرعی) وَل نہ ویکھے تاں آکھدے نیں۔

اوتھے کلمہ کلام بھی پڑھو تھوڑا جتھے قورمہ نان کباب ناہیں
مِل جائے جے مُفت دی میاں کشتہ قاضی لئی حرام شراب ناہیں
(مولا بخش کشتہ)

مُفلس اُتے سوال حرام

جیہڑا بندہ کُجھ دین جوگا نہ ہووے اوہدے کولوں نہ منگن دی پکی کیتی گئی اے۔ غریب بندے کسے نوں کیہ دے سکدے نیں؟ ایس لئی اوہدے کولوں منگنا نہیں چاہیدا

مفلسی وچ آٹا گلا

جدوں اگے ای غریبی ہووے تے مڑ ہور کوئی نقصان ہو جائے تاں کہندے نیں مطلب اے غریباں رکھے روزے تے دن وڈے آئے۔

مقدمہ تے کاریگر گھر وڑے مشکل نکلدے نیں

تجربے دی گل اے مقدمے بازی ساڈے دیس وچ جس گھر شروع ہو جاوے ورھیاں بدھی رہندی اے کہ ایتھے جلدی انصاف دا تصور ای کوئی نہیں انج ای راج معماریاں کوئی وی کم کرن والا جے گھر لگ جائے تے کوئی نہ کوئی کم کڈھدا رہندا اے تے گھروں باہر نہیں نکلدا۔ جیویں کہندے نیں راج (معمار) تے جن نوں دھونی دے کے کڈھنا پیندا اے۔

مک اُک کھاتے دوجی تک تیجی بنھی لک تاں چڑھی ڈھک

مکی بارے اکھان اے مکی دا آٹا وکھرا وکھرا رہندا اے جُڑدا نہیں روٹی آہستہ

Dr. Shahbaz Malik

آہستہ پکدی اے تاں ای اک کھاندا تے دوجا تکدا اے چھیتی ہضم ہو جاندی اے جے ڈھگے تے چڑھنا ہووے تے اک روٹی پلے بنھ کے چلئے۔

مکر چکر دی کہانی اُدھا تیل اُدھا پانی

مکر تے چالاکی نال کوئی کم کیتا جاوے تے کاہل نال کیتا جائے تے کم معیاری نہ ہووے تاں کہندے نیں، عام کر کے کاہلی دی کہانی اُدھ تیل تے اُدھ پانی کہندے نیں۔

مکّے جانا تے مجوراں نوں کیہ پچھنا

جے مکّے نال پیار اے عقیدت اے تے عقیدت وجھوں جانا اے تے پھیر اوتھوں دے مجوراں نوں پچھن دی کیہ لوڑ اے؟ نیکی کرن لئی کسے نوں پچھن دی کیہ لوڑ ہوندی اے؟

مکّے دا بدو

ویکھو: ملاح دا تھہ سکا

دُوروں دُوروں، کِنیاں کِنیاں تھانواں توں ہزاراں تے سینکڑے میلاں توں وڈھیریاں آوکڑاں کٹ کے لوک حج کردے نیں پر مکّے وچ رہن والے کئی بدو ایس سعادت کولوں وانجھے رہندے نیں جدوں بڑی آسانی نال مل جان والی چیز بارے کوئی اپنی آہلکس پاروں اوہدے کولوں وانجیا ہے تاں آکھدے نیں

مکّے گیا کھوتا، پرت بنے نہ کھوتا

ویکھو: کھوتی تھانیوں ہو آئی اے

نکھد بندے نوں کسے سببوں عارضی طور تے کوئی مرتبہ مل جائے تے اوہ اوس نوں مستقل ای سمجھن لگ پئے تاں آکھیدا اے۔

مکّے گیاں گل مکدی نہیں جے مَنوں نہ مکائیے

نیت صاف کرن دی پکّی اے، کہ حج ہوندا اے تے جے اک وار نیت نال حج کر لیا جاوے تے اپنے پچھلے گناہاں تے توبہ تے اگوں تائب رہن دا پکا ارادہ کر لیا جاوے تے انسان بالکل اُنج دا ہو جاندا اے جویں بچہ ماں دے پیٹ وچوں نکلیا ہووے پر جے توبہ تائب نہ کیتی جائے دل صاف نہ ہووے تے مکّے جان دا کوئی فائدہ نہیں۔

مکیوں پرے اُجاڑ

جدوں کوئی بندہ کسے معاملے دی اخیر کر دیوے تاں کہندے نیں۔

مکھٹو پُت تے کھوتہ پیسہ آوکھے ویلے ای کم آوندے نیں

بھیڑی تے نالائق اولاد کولوں جے کوئی فائدہ اپڑ جائے تاں کہندے نیں۔

مکھٹو پت نہ جمدے دھی اُنھّی چنگی

بھیڑے پُتراں نالوں گنجی کانی دھی ای چنگی ہوندی اے عام کر کے نالائق پُتراں کولوں اک کے ماپے کہندے نیں۔

مکھن کھادیاں جے دند گھسن تے گھسن پئے، بندگی کر دیاں جے لوک ہسن تے ہسن پئے

ہر قسم دے عیش آرام دے ہوندیاں ہویاں وی جے کوئی دُکھی رہے تے مرے پیا انج ای رب دی بندگی کر دیاں جے مخول کیتا جاوے تاں ایہدا برا نہیں منانا چاہیدا اے۔

مکھی تے کنجری کدی اندر نہیں رہندی

سیانیاں نے تجربے مگروں ایہہ کاڈھ کڈھی اے۔ مکھی گندی ہوندی اے ایس کر کے باہر آ جاندی اے تے کنجری وی گندی ہوندی اے اوس نوں اک دی تھاں کئیاں مرداں دا سواد پیا ہوندا اے اوہ کدی وی گھر دی چار دیواری وچ نہیں رہ سکدی اوہ اپنی عادت توں مجبور ہوندی اے ایس کر کے اوہ چار دیواری وچ بہت گھٹ چر ٹھہردی اے۔

مکھی، مچھی استری تنے ذات کذات

مکھی اپنے گند وجھوں، مچھی اپنی بو وجھوں تے عورت اپنے ہٹھ وجھوں ساڈے معاشرے وچ بھیڑیاں سمجھیاں جاندیاں نیں۔

مگر بگا نے مکیاں بیو دے نسنگ

ستے نوں ستان والے بندے بارے آکھدے نیں

مگروں گورا سو کسوہڑا

کسے کم نوں حدوں باہرا چنگا کیتا جاوے پر چاہن والے ایدوں وی ودھ چنگا چاہن تاں کہندے نیں

مگھر پوہ رادھی کیہی من وچ شادی

دیسی مہینے مگھر تے پوہ وچ فصل چھیتی ہو جاندی اے ایس لئی فصل گھٹ ہووے گی جے گھٹ ہووے گی تے خوشی کاہدی؟

مگھر پئے پالا تے ہالی پئے سوکھالا

مگھر دی ٹھنڈ مٹھی ہوندی اے نقصان نہیں کر دی ایس کر کے ہالی ہل واہن وچ سوکھل محسوس کر دا اے۔

مگھر مُٹھ، پوہ ستھری، ماگھ دی بھری، پھگن جیہی چڑی نہ چڑی

کنک دی فصل بارے اے مگھر وچ مُٹھ مُٹھ، پوہ وچ ستھری (پُولا) ماگھ وچ پُولا بھری بن جاندا اے پھگن وچ اوہدی ہریاول مک جاندی اے بوٹا سخت ہو جاندا اے تے چارے واسطے استعمال نہیں ہو سکدا۔ پنجاب وسیں دی کنک دے حوالے نال تجربے دیاں گلاں نیں۔

مُل بکری تے اُٹھ جھونگا

جدوں کوئی تھوڑے مُل دی چیز نال بوہتے مُل دی چیز مُفت ای لین دی کوشس کرے تاں آکھدے نیں۔

Dr Shahbaz Malik

مِل جائے شکار، نہیں تے کھجل خوار

شکار دی ایہہ ریت اے کہ جے مِل جائے تے پھیر ایہہ پھل ہو جاندا اے شکاری کہہ سکدا اے کہ میں شکار کھیڈیا اے جے نہ ملے نری کھجل خواری اے اوہ ایہہ کہہ نہیں سکدا کہ اوس نے شکار کھیڈیا اے۔

ملاح دا اُتھہ سُکا (یاں) ملاح دے گھڑے دا پانی تر کا ہوندا اے

ویکھو: مَگّے دا بدُو

ملاح نوں پانی بڑی آسانی نال مِل سکدا اے پر آہلک دا ماریا ملاح نیڑیوں پانی نہیں بھردا جدوں کہ دوروں آئے لوک اُدم نال پانی بھر کے لے جاندے نیں اجیہے آہلکی بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے اجیہی چیز توں فائدہ نہ اٹھان جیہڑی اوہناں نوں آسانی نال مِل جاندی ہووے۔

مُلّاں بدھن منظور کیتا ہتھ دیون منظور نہ کیتا

پھڑیا جانا قبول کرلیا' بے عزتی قبول کرلئی پر پلہ نہ خرچیا' پیسے دے پیر بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا پیسے پچھے عزت ویچ لیندا اے۔

مُلّاں اتے مشالچی دوہاں ہِکا چِت 'لوکاں دیون چاننا آپ ہنیرے وچ (یاں) مُلّاں مِثر مشالچی تنوں اک سماں' ہوراں نوں چانن کرن آپ ہنھیرے جان

ویکھو: آپ نہ وِنجے سوہرے لوکاں متّیں دے

لوکاں نوں نصیحتاں کرنیاں تے آپ بے عمل ہونا۔

مُلّاں پڑھے نماز تے ڈھگا نظر وچ

جیہڑا مُلّاں نماز پڑھدیاں کسے دا ڈھگا چوری کرن دا خیال کردا اے اوس نوں مُلّاں دا درجہ نہیں دتا جاسکدا۔

مُلّاں جی کُجھ کھاسو؟ بسم اللہ' مُلّاں جی کجھ دیسو؟ نعوذ باللہ

اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے کھان لئی تیار تے کھوان ویلے نسن والے ہوندے نیں۔

ملاں چور تے بانگا گواہ

ویکھو: خواجے دا گواہ ڈڈو

اپنے زیر اثر بندے نوں کسے کم وچ گواہ بنان والے بارے آکھیدا اے۔

مُلّاں دی دوڑ مسیت تیکر

ویکھو: کوٹھے دی دوڑ بنیرے تیکر

جیہڑا وسیلہ انسان کول ہووے اپنے فائدے لئی اوس حد تیکر ورت لے تاں کہندے نیں۔

؎ توں تے چھڈیا سی میرے پاس بہنا میں ہن چھڈ دتی بات چیت توڑی
تیرا تیرا خیر نہ دید دینی دوڑ مُلّاں دی شرم مسیت توڑی (عزیز خان شرم)

مُلّاں نہ قاضی بستی بے مرادی

جتھے کوئی وڈا نہ ہووے سربراہ نہ ہووے اوہ بستی چنگی نہیں گنی جاندی (پنجابی معاشرے وچ مُلّاں (عالم دین) تے قاضی (اسلامی حوالے نال عدل کرن والا) اہم ہوندے نیں

ملتان دا یار، بنّا عیدگاہ

گل بنی ہوئی اے کہ ملتان رہن والے لوکاں دی یاری دیر پا نہیں ہوندی، بنّا دا مطلب اے حد، یعنی عیدگاہ تیکر کہ بندہ سال مگروں عید ملدا اے تے بس۔

مِلدی مجھ نہیں لتّاں کٹے دیاں بھنّے

ویکھو: ڈِگی کھوتے توں غصہ گھمیار تے

قصور کسے دا ہووے تے سزا کسے ہور نوں دتی جاوے تاں آکھیدا اے۔

مِلدیاں دے سَاک واہندیاں دیاں بھوئیں

رشتہ داری مِلن نال ای قائم رہندی اے تے زمیناں واہن نال ای چنگیاں رہندیاں نیں ساکاں نوں مِلن تے زمیناں نوں واہندے رہن دی لِکی اے۔

مُلک ماہی دا وَسّے کوئی رووے تے کوئی ہَسّے

رَبّ دی بنائی دنیا وچ لکھاں کروڑاں انسان وسدے نیں کوئی جمدا اے تے کوئی مردا اے کسے دا ویاہ ہوندا اے کوئی موت دے بسترے تے آخری ساہ لے رہیا ہوندا اے انج کتے غمی تے کتے خوشی اے، غمی ویلے کتے خوشی یاں خوشی ویلے کتے غمی ویکھ کے آکھدے نیں۔

؎ بھنڈی روز دی آن مکا وساں میں پنڈ کھیڑیاں دے اٹھ نسدا اے
ملک ماہی دا پیا منظور وَسے کوئی روندا تے کوئی ہسدا اے

ملک موئے تے ڈوم راجے

جدوں ناموز عزت دار لوک نہ رہن تے نکھد لوک ای چودھری بن جاندے نیں جیویں کہندے نیں اُجڑے باگاں دے گالھڑ پٹواری۔

مُلک وَسّے امّی جمّی تے منگتیاں نوں کیہ کمی؟

ویکھو: ہتھ ٹھوٹھا تے دیس موکلا

منگنا سیانیاں موجب مر رہنا ہوندا اے جیہڑا بندہ لج شرم لاہ کے منگن ڈیہہ پئے تے پھیر اوس واسطے کوئی کمی نہیں اوس سوالوں بھیڑا نہیں پیندا تے اوس نوں بھیکھ مل دی جانی اے، مانگت قسم دے لوکاں نوں آکھدے نیں، جیہڑے سوالوں بھیڑے نہیں پیندے۔

ملکانی دی باندھی ڈیڈھ ملکانی

ملک دی بیگم ملکانی اوہدی اگوں باندی (نوکر) ڈیڑھ ($1\frac{1}{2}$) ملکانی (ملک دی بیگم مطلب اے سردارنی) ہوندی اے، وڈے لوکاں دے نوکراں دا رعب مالکاں توں وی ودھ ہوندا اے۔

ملیر دی یاری باغوں باہر باہر ہوندی اے

مالی جے یاری دوستی وچ باغ لٹان لگے تے اِک بوٹا وی پھل نہ دیوے مالی

Dr Shahbaz Malik

پھل دی حفاظت بڑا بے لحاظ ہو کے کرداا ے تاں ای باغ وِلوں کجھ لبھت ہوندی اے مالیاں نے ایہہ اک اُصول بنایا ہویا اے باغ دے وچ جا کے اوہ پھل گھٹ ای کھان دیندے نیں اُنج توڑ کے گھر گھل دین تے وکھری گل اے۔

مَن اپنے توں پُچھیے دوجے مَن دی بات

ویکھو: توں مینوں کیہو جیہا لگنا ایں؟ اپنے دل کولوں پچھ لے!

انسان جس قسم دا سلوک کسے نال کرداا ے اوسے قسم دا سلوک اوس نال کیتا جاندا اے۔

مَن اپنے کولوں پچھ کے کیجیے کلّو دی ریت

ویکھو: توں مینوں کیہو جیہا لگنا ایں؟ اپنے دل کولوں پُچھ لے

دوجے بندے دا اپنے نال وطیرہ ویکھنا ہووے تے اوہدے بارے اپنے وطیرے وَل دھیان مارنا چاہیدا اے۔

مَن بھانویں مانی کنک جوائیاں کھانی

جدوں دولت تے کمائی دوجیاں واسطے ہِسے تاں آکھیدا اے۔

مِن پکائے سمجھ الائے کدے خطا نہ جائے

کھان پکان لکیاں لوڑ موجب گِن مِن کے پکائے تے بولن لکیاں پہلاں سوچ سمجھ کے کہ ایہہ گل کہنی چاہیدی اے کہ نہیں؟ اجیہا بندہ حیاتی وچ خطا نہیں کھاندا۔

مَن پھٹدیاں بُدھ پھٹدیاں دیر نہیں لگدی

دل بے ایمان ہوندیاں یاں عقل دے مارے جان لکیاں کوئی دیر نہیں لگدی اِنج ای جیویں دُدھ پھٹدیاں دیر نہیں لگدی۔

مَن حرامی تے حُجتاں ڈھیر

کسے دا کوئی کم کرن تے جی نہ کرے تے اوہ سو بہانے بناندا اے۔

مَن دی جِت جگ دی جِت ہوندی اے

جس بندے نے اپنے دل تے قابو پالیا اوس دنیا نوں مسخر کر لیا۔

من دے لڈوواں نال بھکھ نہیں جاندی

ویکھو: کھنڈ کھنڈ آکھیاں منہ مٹھا نہیں ہوندا۔

دل ای دل وچ بندہ لڈو دا خیال کرے تے بھکھ نہیں دُور ہوندی جدوں تیکر بھکھ نوں ختم کرن لئی عملی قدم نہیں چکے گا۔

من دے ہاریاں ہار اے، من دے جِتیاں جت اے

گل دل دے مضبوط یاں کمزور ہون دی اے بندہ دل چھڈ دیوے تے جِتیا ہار جاندا اے تے جے دل مضبوط رکھے تے ہار وی جت وچ بدل جاندی اے۔

من مانی نوں گالے، من مانی نوں تارے

کسے ویلے تھوڑی جنی کنجوسی نال فائدہ ہو جاندا اے کسے ویلے تھوڑی کِرس نال وڈھیرا نقصان ہوندا اے ایہہ اکھان تاں کہندے نیں۔

مَن مِلے دا میلا (یاں) مَن مَنے دا میلا گورو منے دا چیلا

دل ملے تاں ایہہ میل یاں میلہ ٹھیک ہوندا اے۔ انج ای جے دِل نال من لئے تے اوہ ای گورو ہوندا اے مَن نہ منے تے میلے دا کیہ سواد؟

من منے دے میلے نوں سچ جانیں گورو منے دا چیلا ایہہ بات مائے
سچ دِلوں میں نیارا سمجھے نوں جدوں ہوئی اوہدی ملاقات مائے
(منظور بٹ)

مُن منگے بادشاہیاں میں کتھوں کڈھاں؟

دل تے بڑا کجھ چاہندا اے پر دل دی ہر چاہت یاں خواہش بندہ کنج پوری کر سکدا اے اردو وچ کہندے نیں، ہزاروں خواہشیں ایسی کہ ہر خواہش پہ دم نکلے۔

من نوں بھاوے تے ڈیلا وی سپاری اے

جیہڑی چیز اپنے دل نوں چنگی لگے اوہوای اعلیٰ درجے دی چیز ہوندی اے بھانویں اوہدی اصل قدر قیمت کجھ وی نہ ہووے۔

من نہ من‘ میں دھگانے دی رن

خواہ مخواہ کسے نال اپنا تعلق جوڑنا‘ جیویں کہندے نیں من نہ من میں تیرا مہمان

مَن ہووے چنگا تے کاسٹرے وچ گنگا

ویکھو: دِل ہووے چنگا تے کٹورے وچ گنگا

من دے صاف ہون بارے آکھیدا اے مکے گیاں گل مکدی ناہیں جے منوں نہ مکائیے۔

مناں تے دیوی نہیں تاں پتھر

ویکھو: مَن منے دا میلہ گورو منے دا چیلہ

عقیدہ دلوں کسے چیز نوں من لین دا ناں اے۔

منبر دی لکڑی نہ بالن جوگی نہ ڈیکن جوگی

منبر دی لکڑی متبرک ہوندی اے جتھے مولوی بہہ کے اسلام دی تعلیم دیندا اے ایہو منبر اے جس اُتے نبی آخر الزماں حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم بہہ کے وعظ کردے سن جے ایہہ ٹٹ جائے نہ ویچی جاندی اے نہ بالی جاندی اے۔ کسے قابل احترام چیز یاں شخصیت بارے وی آکھیا جاسکدا اے۔

منتر نہ جانیں ٹھوہیاں ہتھ سپّیں پائے

ٹھوہیں دے ڈنگ دا علاج نہیں جان دا تے سپاں دیاں کھڈاں وچ ہتھ پا رہیا اے مطلب اے کہ اپنے جوگا نہیں جنا کرن دا چارا کردا اے۔

منجی نالوں بھوئیں ستھری

زمین تے سونا ایس لئی بہتر اے کہ ایہدے واسطے کجھ خرچ نہیں کرنا پیندا تے کسے دی محتاجی نہیں ہوندی۔

مُنجی نوں چنگڑ تے توڑی نوں تنگو

منجی نوں چھیڑن لئی چنگڑ ٹھیک ہوندا اے تے توڑی نوں قابو کرن لئی رسیاں دا بنایا

Dr.Shahbaz Malik

ہویا تنگو ٹھیک رہندااے۔

منجھ تنگھدی اے کِلّے دے زور اُتّے

مجھ آکڑدی اے اپنے کلے دے زور تے' اوہ بندے جہناں دا کلّہ مضبوط ہووے مطلب اے جہناں دے پچھلے زور اور ہون اوہ آکڑدے نیں جدوں کوئی طاقت ور دی پشت پناہی پاروں گھمنڈ کرے' غروریاں مان کرے تاں آکھدے نیں۔

مندا بازار تے سُنجا خریدار

کاروبار دا مندا ہووے تے خریدار وی بھاراں تے پینڈے نیں تنگ کردے نیں

مَندا کُتا خصمیں گالھ

ویکھو: بھیڑا کتا خصمیں گالھ

بھیڑے بندے دی کھُنامی اوہدے نالوں ودھ اوہدے گھر دیاں یاں وڈیاں دی ہوندی اے' بھیڑا نوکر ہووے تے بدنامی مالک دی ہوندی اے۔

مندا کیتا خصمیں گالھ

کوئی عوت بھیڑا کم کرے تے اوہدے نال اوہدے خاوند دی بدنامی ہوندی اے

منڈا گھوڑی چڑھیا تاں ایہہ وی سیاپا مُکیا

جدوں کوئی شگناں دے کم نوں مُکا کے ایہہ آکھن دی تھاں کہ اللہ تعالیٰ نے اپنا نفل کیتا اے تے فرض ادا ہویا اے اوس نوں سِروں بھار لہن داناں دیوے تے ایسے احمق بندے بارے اکھان اے۔

مندّے کمیں نانکا جد کد مَندّا اہو

بھیڑے کمّاں دا بھیڑا انتیجہ۔ بابا نانک دا بول اکھان بن گیا اے۔

مندھرا اڈھازِمی وچ ہونداا ے

گِٹھا (نکے قد) دا بندہ ادھا زمین دے وچ ہونداا ے اڈھا زمین دے باہر مطلب اے کہ اوہ نظر چھوٹا آوندا اے اوہ چالاک' ہوشیار تے گھُنا ہونداا ے' چالاک اوہ منفی معنیاں وچ ہونداا ے جیویں کہندے نیں جِتا چھوٹا اونا کھوٹا۔

منڈا بھوتا گُڑی چڑیل پڑھ کے منتر دتے میل

ویکھو: رَب رلائی جوڑی اک انھا تے اک کوہڑی

جدوں اِکوجہے بھیڑے بندے رل جان تاں آکھیدا اے۔

مُنڈا اتے رنبا چنڈیاں کم آوندے نیں

پُتراں دی پرورش وچ سختی کولوں کم لیناضروری اے

مُنڈا جمیا ڈھلے مل سُودک بنج گرائیں

پُتر تے ڈھلے مِلے ڈھنگ نال جم لیا پر ایس دیاں دھماں آلے دوالے دے پنجاں پنڈاں وچ پادتیاں' سُودک توں مراد اوہ ناپاکی اے جیہڑی بچہ جمن پاروں اوس گھر وچ آوندی اے جتھے بچہ جمے۔ جدوں کسے کم نوں اوہدی اصل توں ودھ اہمیت دتی جائے تاں آکھیدا اے۔

منڈا امر جائے تڑاگی نہ ٹُٹّے

ورتن دی کوئی چیز دی مضبوطی بارے عام کرکے مخول نال کہندے نیں۔ کھوہ دیاں ٹنڈاں بنھن والی رسی نوں تڑاگی آکھدے نیں ایہد اینا نقصان والا ہونداا ے

منڈا منگیا تے چرخہ کلّی ٹنگیا

منڈا منگن مگروں چرخہ ایس کرکے کلّی ٹنگ دِتا کہ کڑی والیاں وَلّوں ودھیرا کجھ آجایا کرے گا

منڈا ہووے یاں کُڑی ڈھڈ واندا ہووے

ویکھو: کڑی جمی تے ہڈ چھُٹے

کسے مصیبت کولوں جان چھڈان واسطے آکھیدا اے۔

مُنڈے رَول رنّاں تریوے اجاڑے دابنا

ایہہ تنے حیاتی بارے سنجیدہ نہیں ہوندے تے عام کرکے خرابی دا کارن بن دے نیں۔

اک میں انجان پر لیس دوجا دینا کسے نہ آن دلاسڑا اے
منڈے رَن تے رول دا قول ایویں جویں پانی دے وچ پتاسڑا اے
(مولا بخش کشتہ)

مُنڈیاں دے کہے مُلّاں تھوڑا مر چلیا اے

ویکھو: کانواں دے آکھے ڈھگے نہیں مَردے

لوک اپنے فائدے واسطے جو چاہن اُنج تھوڑا ہوجاندا اے؟

منڈھ پکّے غریب دا' پاند سکے بادشاہ دا

کھالے دے پانی دا منڈھ والا زمیندار بھانویں غریب ہووے اوہدی کھیتی زیادہ پکدی اے جدوں کہ پاند (ٹیل) اُتے بے بادشاہ دی زمین وی ہووے اوہدی کھیتی سکی رہندی اے' زمیندارے بارے تجربے دی گل اے۔

منڈھ دا فقیر تے پاند دا امیر (اک برابر)

کھالے دا پانی شروع وچ غریب نوں ملے تے آخر تے امیر نوں ملے تے پیداوار وچ دونویں برابر ہوجان گے۔

منسے جیوندیاں نہ لبھی ڈھوئی' منسے مویاں سوہاگن ہوئی

خاوند دے جیوندیاں تے اوہدی قربت نصیب نہ ہوئی اوہ نیڑے نہ آیا اوہدے مریاں اپنے آپ نوں سہاگن سمجھ رہی اے۔ جس عورت نوں اوہدا خاوند اپنی زندگی وچ چنگا نہ سمجھدا ہووے اوہدے مویاں آکھدے نیں۔

مُنکھ پر کھیئے وس پیاں' تے سونا پر کھیئے کس پیاں

ویکھو: واہ پئے جائیے یاں راہ پئے جائیے

جدوں کسے بندے نال معاملہ پئے تاں اوہدے چنگے مندے ہون دا پتہ لگدا اے

منگ پرائی خیر تاں اپنی وی ہووے

جے دوجے بندے دا بھلا کریئے خیر منگیئے تے اللہ تعالیٰ اپنا وی بھلا کردا اے اپنی وی خیر ہوندی اے' کر بھلا ہو وی بھلا۔

Dr.Shahbaz Malik

منگ کھاون کولوں بھکھ چنگیری

خیرات منگن نالوں بھکھا رہنا چنگا' کیوں جے منگن گیا سو مر رہیا تے منگن مول نہ جا' دنیا وچ سب توں نکھد سگوں نکھد توں وی نکھد کم منگنا اے۔

منگ وی منگی تے رہی وی ننگی

پہلی منگنی چھڈ کے لالچ پاروں دُوجے نال منگی گئی پر اوہ لالچ پُورا نہ ہویا' جیویں کہندے نیں تیلی وی کیتا تے رُکھا وی کھادا' منگنی توڑنا پنجاب دیس وچ چنگا نہیں سمجھیا جاندا۔

منگتیاں توں منگنا لعنتیاں دا کم

جیہڑے آپ منگ تنگ کے گزارہ کرن اوہ دوجیاں نوں کیہ دے سکدے نیں ایہناں کولوں منگن والے نوں نندیا گیا اے۔

منگتیاں نوں گھرِ اتنے جتنے نین پَران

ویکھو: ہتھ ٹھوٹھا تے دیس موکلا

منگن لئی بندہ جدوں بے شرم ہو جاندا اے اوہنوں منگن دیاں تھانواں ودھیریاں لبھ جاندیاں نیں۔

منگل بُدھ نہ جایئے پہاڑ جتی بازی جایئے ہار

عام کر کے منگل بدھ والے دن شمال وَل یاں پہاڑ ول جان نوں بدشگونی گنیا جاندا اے اکھان وچ منگل بدھ والے دن پربت وَل نہ جان دی پکی اے کیوں جے جان والا جتی بازی وی ہار جاندا اے۔

منگن گیا سو مَر رہیا منگن مول نہ جا

منگن والے وچ آن انکھ مُک جاندی اے تے ایہہ سمجھو کہ بندے وچوں مُرداؤ پنا مر جاندا اے جناں چر مرداؤ پنا رہندا اے بندہ محنت مزدوری کر کے دو دی تھاں اَدھی روٹی کھا لیندا اے پر منگ کے چار روٹیاں وی کھان والے دا مرداؤ پنا مر چکا ہوندا اے

منگل واتی بدھ ویاہی

منگل نوں اک دوجے دی خیر خیر ہوئی یعنی واقفیت ہوئی تے بدھ نوں ویاہی وی گئی' جھٹ منگی پٹ ویاہ (واتی: واقفیت ہونی)

منگی ہِنّی کھائی گِھندا' منداد یہاڑ انہَس ڈٹھا

اوس نے منگ تنگ کے گزارا کر لیا اے ایس لئی بھیڑے دن نہیں ویکھے' اوس بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا اپنے مطلب لئی گھٹیا توں گھٹیا کم کر لئے تے ایہدے وچ کوئی شرم یاں بے عزتی نہ جانے سگوں ایہدے تے فخر کرے۔

منگی ساں تے چنگی ساں ویاہیاں لتھا چاء بُری تے میں تاں لگی جے بُوہے بیٹھی آ

اک نونہہ سَس دے وطیرے دا ویروا کر دیاں کہہ رہی اے کہ منگنی ویلے سَس چنگا سمجھدی سی ویاہی گئی تے اوس کئی چالا ہے پر جدوں وسنا شروع کیتا تے سَس نوں بھیڑی لگن ڈیہہ پئی۔

منگی سی بیٹھ نوں مل گئی اُتے نوں (یاں) منگی سی چڑھن نوں مل گئی چکن نوں

کوئی کم سُکھ لئی کیتا جائے تے الٹا دُکھ پلے پے جائے تاں کہندے نیں۔

منگے ہرڑ دے بھیڑ

سوال کُجھ کیتا جواب کُجھ ملیا اردو وچ کہندے نیں سوال گندم جواب چنا۔

منگیا ایں؟ آہو! پرنیا ایں؟ ہوں؟

ویاہ توں پہلاں منگنی ہوندی اے' جناں چر ویاہ نہ ہووے ویاہ دا چا بڑا ہوندا اے پر جدوں ویاہ مگروں گھر گھرہستی دے جھیڑیاں وچ بندہ پے جائے اوہ چاء نہیں رہندا ایس مکالمے انگ دے اکھان وچ ایہو دسیا گیا اے۔ اکھان وچ ''آہو'' اُچی تے خوشی نال تے ''ہوں'' ہولی تے موئے لہجے وچ آکھدے نیں۔

منگیا تاں ٹنگیا' پرنیاں تاں گلیا' ٹکے وی لگے تے جون وی اریا

شادی توں بعد انسان تے کئی قسم دیاں ذمہ داریاں پے جاندیاں نیں جے ایہناں ذمہ داریاں نوں چکن سنبھالن وچ بندہ کسے وجھوں آ وکھ محسوس کرے تاں کہندا اے۔

منگیا تھیا یاراں توں گیا' شادی تھئی ماں پیو توں گیا بال تھئے آپ توں گیا

گھر داری دے اڈو اڈ مرحلے نیں' بندہ چھڑا چھانٹ ہووے اپنی نیندر سوندا اے اپنی مرضی نال اُٹھدا اے یاری دوستی وچ ویلا لنگھدا اے جدوں ویاہ دا پہلا پڑا شروع ہوندا اے اوہدیاں ترجیحاں بدلدیاں رہندیاں نیں بال بچے داری وچ اوہنوں اپنی وی ہوش نہیں رہندی۔

منگیاں موت نہیں ملدی

موت دا تے اک دن مقرر اے خواہش نال تے مریا نہیں جا سکدا جدوں دسنا ہووے کہ ضروری نہیں انسان دی ہر خواہش پوری ہووے تاں آکھیدا اے۔

منّو ساڈی داتری اسیں منّو دے سوئے' جیوں جیوں سانوں وڈھدا' اسیں دون سوائے ہوئے

پنجاب دیس وچ لاہور دا حکمران میر منّو سی' جدوں پنجاب وچ سکھاں نے لوکائی دا جینا حرام کر دتا سی تے ایتھوں احمد شاہ ابدالی نوں لکھیا گیا کہ مدد کرے اوہ افغانستان توں پنجاب اُتے حملہ آور ہویا تے سکھاں دی سرکوبی واسطے میر منّو نوں لایا جس نے ڈھیر سختی کیتی تے امن امان بحال ہویا ایہہ اکھان سکھاں ولوں گھڑیا گیا تے مشہور ہویا۔

منہ آئی گل (بات) نہ رہندی اے

گل جدوں منہ تے آ جائے تے اوہ ہوا ہو جاندی اے بھانویں اوس نوں کِناں ای ڈکیا یاں لکایا جائے۔

ے جدوں ظاہر ہوئے نور ہوریں جل گئے پہاڑ کوہ طور ہوریں
تدوں دار چڑھے منصور ہوریں اوتھے شیخی نہ تیڈی میڈی اے
منہ آئی بات نہ رہندی اے (بلھے شاہ)

منہ بولے تے ہتھ تولے

تولن والے دے ہتھ تولدے نیں پر اوہدا کم ایہہ وی اے کہ نال نال بول بول

Dr. Shahbaz Malik

که دسدا جاوے دھاراں دی دس پاندا جائے۔

منہ بولے ہینس تولے

ویکھو: مُردہ بولے گا تے کھپھن ای پاڑے گا

اوّل تے گل نہیں کردا جے کردا اے تے اصلوں اَوّلی، کچّی تے نکھڈ ہینس تولدا اے

مُنہ بھیڈ، پوچھ باکری

منہ بھیڈ دا تے پوچھل بکری دی، مطلب اے اگوں ہور تے پچھوں ہور، اتوں ہور تے وچوں ہور منافق بندے بارے، دوغلے بندے بارے آکھیدا اے۔

منہ بھیڑا ہووے تے گل چنگی کرنی چاہیدی اے

جدوں کوئی موقعے محل موجب اُکی بھیڑی گل کرے تے اوہدی نکھیدی کردیاں آکھیدا اے۔

منہ توں لاہی لوئی تے کیہ کرے گا کوئی؟

شرم حیا ای تیاگ دتی تے پھیر کس گل دی پرواہ اے۔

ہجر پنوں پھر کملی کیتا رہیا حجاب نہ کوئی، راول ہوئی
کیہی شرم جہانوں کرنی منہ توں لتھی لوئی، لاج نہ کوئی
صبر قرار نہ آوے مینوں جان لباں پر ہوئی، تیخ پروئی
نور محمد روز ازل دے جو لکھیا سو ہوئی، ہنجو روئی

منہ تے دَدّھر تے کھیڈن دی سَدّھر (یاں) منہ وچ دَند نہ تے داتن دا چاء

ایہے جو گا نہ ہونا جناں بن بن بہنایاں کم کرن دی کوشش کرنا۔

منہ تے گوڑ مارے تے بیا دریا دے پاروں کھڑے منہ دے کڈھے بُرا

منہ تے جھوٹ بولن والے تے دریا دے دوجے کنڈے تے کھلو کے مندا بولن والے دا انسان کجھ وگاڑ نہیں سکدا، تجربے دی گل اے۔

منہ تے مکرنا تے پانی وچ موترنا برابر اے

بے حیا بندے بارے آکھیدا اے، جیہڑا گل کر کے مکر جاندا اے۔

منہ جُٹّن تے کوڑ نکھٹّن (یاں) منہ جُٹے کوڑ نکھٹے (یاں) منہ مِلے تے ستر بلا ٹلے

منہ در موہیں بہہ کے گل کر لین نال اک دوجے بارے غلط فہمیاں دور ہو جاندیاں نیں۔

مُنہ جوگی تے پیٹھے دا رو دی کیہ پچھان؟

سیانیاں نے تجربے مگروں ایہہ کاہڈ کڈھی اے کہ کوئی دوائی جدوں پس جاوے کیہ پتہ اے کہ ایہدے وچ کیہ کجھ پایا گیا اے تے ایہدا اثر کیہ اے؟ اُنج ای جویں جوگی نیا ہووے تے اوہدا کوئی پتہ نہیں ہوندا کہ اوہ چنگا اے کہ مندا؟

منہ چُماں ٹکر دیاں نہ، کھاوے بچہ تھیریاں

ویکھو: ہتھوں دے نہ تے موہنوں کھاوے بچہ تھیریاں نی۔

نری زبانی ہمدردی بارے کہندے نیں۔

منہ چوپڑیا من مندا، چٹے کپڑے تے تن گندا

بندے دا منہ دھوتا ہووے تے دل صاف نہ ہووے یاں کپڑے صاف ہون تے بدن گندا ہووے تے ایہہ اک قسم دی منافقت دی نشانی اے۔

منہ چُوہی تے ڈھڈ ڈھوئی

جیہڑا بندہ جسمانی لحاظ نال کمزور جاپے پر کھاوے حدوں بوہتا اوہنوں کہندے نیں۔

منہ دا مٹھا ساہ اے

زبان شیری تے ملک گیری۔

منہ دی کُولی گلھاں پُٹاوے

نرم طبیعت عورت ہووے تے لوکی اوہدی نرمی توں ناجائز فائدہ چک کے اوہدیاں گلھاں پٹدے نیں، مطلب اے انسان نوں ایڈا نرم وی نہیں ہونا چاہیدا کہ نقصان اٹھاوے۔

منہ دی لہر بہر تے ہتھاں دی ہڑتال

ویکھو: ہتھوں دیاں نہ تے موہنوں کھاوے بچہ تھیریاں نی۔

زبانی کلامی ہمدردیاں عمل کوئی نہ

منہ ڈٹھا کنڈ وکھا

ظاہر توں ویکھ لیا اے اصل دا نظارہ کراؤ، ایس گل دی پکی کیتی گئی اے کہ ہر معاملے دے روشن تے تاریک دونویں پہلو ویکھنے چاہیدے نیں۔

منہ کھاوے شرماوے اکھ

کسے نوں کھوایا ہووے تے اوہ لحاظ کردا اے کھوا کے اک قسم دا احسان کیتا جاندا اے تے ایس احسان پاروں اوہ اکھ نہیں چک سکدا۔

جناں گڑ پایئے اوناں ای ہوئے مٹھا نال، کتاں جوگ نہیں لبھدا اوئے
جیہدا کھایئے اوہدے ای گیت گایئے گیت ہوراں دا کدی نہ پھبدا اوئے
جیہدا ددھ وِکے مکھن کیوں کڈھے ہوندا سادھواں آسرا رب دا اوئے
منہ کھاوے تے اکھ شرماندی توں تے لوکاں دے دانے ای چبدا اوئے
(فقیر قادری)

منہ لایا تے دھنگاڑے نوں آیا

کوئی بندہ جدوں تھوڑی جنی ڈھل دین نال سواری کر لئے اوہنوں کہندے نیں

منہ لایا تے گُن دایا

ویکھو: منہ لایا تے دھنگاڑے نوں آیا

جس نال تھوڑا جناں بے تکلف ہووے تے سرتے سوار ہو جائے اوس نوں آکھیدا اے

منہ لائی کم نہ آئی

تعلق پیدا کیتا پر اوس نے ایس تعلق دی لاج نہ رکھی۔

منہ ماسی تے پچھے چوہنڈیاں

جدوں کوئی زبانی کلامی تے ہمدردی دا اظہار کرے پر وچوں جڑھاں وڈھے تاں

Dr Shahbaz Malik

کہندے نیں یاں سامنے تے تعریف کرے تے بعد وچ بدتعریفی کرے تاں کہندے نیں

منہ مُلاں دا، اکھیں چور دیاں

ظاہر چنگا تے باطن بھیڑا۔

منہ منگیاں موت جے تھیوے تاں دُکھیا اک نہ جیوے

ویکھو: منہ منگیاں موت وی نہیں ملدی

موت دا اک ویلا مقرر اے بندہ موہوں منگے تے موت نہیں آوندی دُکھ تکلیف وچ بندہ موت منگدا اے پر اوس دا تے اک ویلا مقرر اے جے دُکھی بندے دے منگن تے موت ملے تے کوئی دُکھی بندہ زندہ نہ رہے۔

منہ منہ تے کنڈ کنڈ

آمنے سامنے جیہڑی گل ہوندی اے اوہ کنڈ پچھے نہیں ہوندی، منہ دا تے ملاحظہ لج شرم یاں مروت ہوندی اے دید لحاظ ہوندا اے پر کنڈ پچھے ایہہ گل نہیں ہوندی اکھان وچ ایسے فرق نوں مختصرا اکھراں وچ اُجاگر کیتا گیا اے۔

منہ نہ متھا تے جن پہاڑوں لتھا

بھیڑی شکل دسن لئی آکھیدا اے۔

منہ وچ زبان تے ملک میدان

ویکھو: "پھدیاں" پھدیاں دلی لگے جائی دا اے

جدوں بندہ بول سکدا اے اوہدے واسطے سارا ملک اِک میدان وانگ اے اوہ "پھدیاں" پھدیاں جتھے چاہوے اپڑ سکدا اے۔

منہ وچ شیخ فریدؒ تے بغل وچ اِٹاں

ویکھو: بغل وچ چھری تے منہ تے رام رام

منہ توں بابا فریدؒ دے شلوک پڑھدا اے جیہاں وچ پیار تے سلوک دی تعلیم اے پر بغل وچ اِٹاں رکھیاں نیں دوجیاں نوں نقصان اپڑان لئی۔

منہ وچ گڑ اندر وچ لڑ (یاں) منہ وچ گڑ دل وچ لڑھ

زبان دا مٹھا دل دا، دھوکے باز، منافق بارے آکھدے نیں۔

منیا تے دیو نہیں تے پتھر (یاں) منیا تے دے (گورو) نہیں تے کندھ دا لے

ساری گل من تے مکدی اے جے من لیا جاوے تے پتھر وی گورو اے تے جے نہ منیا جاوے تے گورو وی پتھریاں کجھ وی نہیں۔

منیسی تے کیہ کھنیسی رُس گئی تے کیہ گھسیسی

جے من گئی تے کیہ لے کے آوے گی تے جے رُس گئی تے کیہ کھوہ لوے گی، جدوں کسے توں نہ نفع ہووے نہ نقصان دا ڈر ہووے اوہدے بارے آکھدے نیں

منیوا، مٹھا میوا

صلح صفائی، من منوتی، جاں کسے دی گل من لئی یاں اپنی منوالئی ایہدے نال دی چنگی گل کوئی نہیں ہوندی۔

موت امیر غریب نہیں ویکھدی

موت دا تعلق بندے دی جان نال اے اوہدا تعلق اوہدے مال نال نہیں تے اللہ تعالیٰ نے ہر انسان نوں اِکو جیہی جان یاں روح دتی ہوئی اے موت نے اپنے وقت تے آوناں اے، موت کسے نال کوئی امتیازی سلوک نہیں کردی، اکھان قدرتی آفات واسطے وی ورتیا جاسکدا اے جس وچ ہر شے برباد ہو جاندی اے۔

موت بندے دی راکھی اے

انسان نوں جدوں موت آونی اے اودوں ای آونی اے موت انسان دی محافظ اے جدوں ایہہ حفاظت ختم ہوندی اے تے بندہ مر جاندا اے۔

موت تے گاہک دا کوئی ویلا نہیں

ویکھو: گاہک تے موت دا کیہڑا ویلا

موت دا اک وقت متھیا اے پر کسے نوں پتہ نہیں انج ای گاہک نے اپنی ضرورت دی چیز لین آوناں اے پر کس کول تے کدوں ایس دا اوس نوں پتہ نہیں۔

موت توں ڈھویا زحمت قبول کیتی (یاں) موت نوں پھڑئیے تے زحمت قبول دا اے۔

کسے نوں ودھیرے جرمانے دا ڈر پایا جاوے تے تاں ای اوہ تھوڑے جرمانے نوں جھٹ من لیندا اے۔ موت دا پھڑیا بخار تے راضی ہو جاندا اے۔

موت دا دارو کسے نہ لدھا

موت دا کوئی علاج نہیں ہوندا۔

موت دا مزہ سب نے چکھنا اے

ویکھو: جو گھڑیا سو بھجنا

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ہر کسے نوں موت آونی اے تاں آکھیدا اے۔

موت دسیاں زحمت قبول ہوندی اے (یاں) موت سناؤ تپ قبول کریندن

جے بندے نوں ایہہ دسو کہ توں مر جائیں گا تے اوہ موت کولوں ڈردا تھوڑی تکلیف برداشت کر لیندا اے بوہتی تکلیف کولوں ڈردیاں بندہ گھٹ تکلیف برداشت کرن تے تیار ہو جاندا اے۔

موت گمائیاں پیہڑیاں تے رزق گمائی آب

موت نے پیہڑیاں دیاں پیہڑیاں ختم کر دتیاں نیں تے رزق کھان لئی بندہ کئی قسم دیاں تھاواں دا پانی پیندا پھردا اے۔

موت لیاوے دھکے نال زور اور دے اگے

زور اور دے سامنے کمزور بندے نوں اوہدی موت ای لیاؤندی اے۔

موت نہ ہرگز مرنوں موڑے، توڑے پنجر الوہے دا جوڑے

موت لوہے دے پنجرے وچ وی آجاندی اے، جو گھڑیا سو بھجنا موت دا مزہ ہر اک نے چکھنا اے کیوں جے موت دا دارو کسے نہ لدھا۔

Dr. Shahbaz Malik

موتوں بھکھ بُری، راتی سُتا کھا کے دِنے پھیر کھلی

ایہہ عام مشہور فریدؒ دے ناں نال اے پر بابا فریدؒ دے کسے مجموعے وچ نظر نہیں آیا بہر حال اکھان وچ دسیا گیا اے کہ موت ویلے تے بندہ اک واری مر گیا تے چھُٹ گیا پر بھکھ ویلے بھکھ مٹان لئی کھان نوں لبھن لئی بار بار مرنا پیندا اے، بھکھ نوں ظالم دَسن لئی ورتدے نیں۔

موتی دی اِک لکھ تے پچھان والے دی دو لکھ قیمت ہوندی اے

چیز دی قدر تے چیز نوں پچھانن والا ای کراندا اے ایس کر کے چیز نالوں اوہدے پچھانن والے دی قیمت وَدھ ہوندی اے۔

موتیاں دے بازار وچ سِپ دی کیہ قدر؟

سِپ حالانکہ موتی بناندا اے پر جدوں موتی بن جاندا اے اوہدا مُل تے انتاں دا پیندا اے سِپ دا کوئی مُل نہیں پیندا، کیوں جے موتیاں دے بازار وچ تے قیمتی چیز وِکدی اے۔

موٹا بیاج شاہوکاراں کھووے، عورت کھووے ہانسی تے چور نوں کھووے کھانسی

ساہوکار جے حدوں ودھ بیاج لالوَے تے اوڑک نقصان وچ رہندا اے کہ رقم ای ڈب جاندی اے عورت جے بوہتی ہسدی رہے تے ہاسے ہاسے وِچ پھس جاندی اے تے غلط فہمی پاروں نقصان کر بہندی اے چور چوری کردیاں خاموشی چاہندا اے جے آپ ای کھنگن لگ پئے تے پھڑیا جاوے گا تے نقصان وچ رہے گا

موٹا تک ڈریئے نہ، پتلا تک کے لڑیئے نہ

تجربے دی گل اے کہ انسان نوں اُتوں ویکھ کے گویڑ نہیں لایا جاسکدا، موٹا بندہ ہووے تے ضروری نہیں اوہ بہادریاں لڑاکا وی ہووے گا انج ای پتلے بارے آکھیا جاسکدا اے کہ ضروری نہیں کہ اوہ بزدل ہووے ایس دے اُلٹ وی ہو سکدا اے۔ مقابلے ویلے ظاہر دے نال نال اندر جھات پان دی پکّی اے۔

موٹی بنّی کھاوے کھنی کنت آکھے میری کوٹھی بھنّی، پتلی نار کھاوے چار، کنت آکھے میری صرفے دار

ویکھو: پتلی نار کھاوے چار

موٹی عورت خاوند نوں گھٹ کھان دا تاثر دیوے پتلی بھانویں ودھ کھاوے ایہہ تاثر دیوے کہ صرفہ کردی اے مطلب اے اتوں کجھ تے وچوں کجھ۔ کھرانٹ بندیاں بارے اے۔

موٹی کُکڑی آنڈا چھوٹا دیندی اے

امیر آدمی، دولت وند بخل کولوں کم لیندا ہووے تاں آکھیدا اے

موجاں کرن گماشتے ڈھائیں مارن شاہ

اصل مالک آو کھے تے وچولے سوکھے ہون تاں کہندے نیں۔

موڈھے تے بہہ گئی تے شرم کاہدی رہ گئی

جدوں کوئی چھوٹا بندہ وڈھیرے تے عزت دار بندے دے اگے ہو کھلوندا اے تے پھیر جے اوہ آکھے کہ میں تیری عزت کر رہیاں آں ایہہ گل غلط اے۔

مُوذیاں دی کمائی کجھ کھادی کجھ گوائی

موذی دا ایتھے مطلب اے بخیل، کنجوس، بد ذات، ایس قسم دے لوکاں دی کمائی عام کر کے ضائع ای جاندی اے۔

مور پیراں نوں ویکھ کے جھُردا اے

اُنج تے مور اک خوبصورت پرندہ اے، اوہدے کھمب سجاوٹ دے کم آوندے نیں پیلاں پاندا چنگا لگدا اے پر اوہدے وچ اک نقص ہوندا اے کہ اوہدے پیر کوجھے ہوندے نیں، جدوں کسے وچ ساریاں خوبیاں ہون تے کوئی اک خامی ہووے تے اوہدے اُتے اوہ افسوس کردا اے۔

موراں دی ٹور سکھن گئی اپنی وی وسار آئی

ویکھو: کاں گئے ہنساں دی ٹور سکھن اپنی وی بھل آئے

جدوں کوئی دوجے دی نقل کردیاں اپنی انفرادی حیثیت وی ختم کر بہے تاں آکھیا جاندا اے۔

مُورکھ دا ہاسا بھن سُٹے پاسا

ویکھو: جٹ دا ہاسا بھن سُٹے پاسا۔

مخول وچ دوجے بندے دے نقصان وَل نہ ویکھن والے بارے کہندے نیں

ہاسا بُرا اٹھیار تے مورکھاں دا دیوے ماڑیاں دے پاسے بھن ہیرے

جدوں کانگ دریا وچ چڑھے آکے آوکھا مارنا ہے پھیر بنھ ہیرے

(مولا بخش کشتہ)

مُورکھ ڈھونڈے پچھّی وَڈّیا بُدھی دان

بے وقوف آدمی دولت چاہندا اے پر عقل مند علم، کیوں جے دولت تے چوری وی ہو سکدی اے ورتیاں گھٹدی وی اے پر علم چوری وی نہیں ہوندا تے ورتیاں وَدھدا اے، علم دی وڈیائی لئی ورتدے نیں۔

مورکھ کِت گُن موٹا، نہ لاہا جانے نہ ٹوٹا

جاہل بندہ کھوبی نال موٹایاں مضبوط اکھواندا اے اوس نوں اپنے نفعے نقصان دا احساس ای نہیں ہوندا۔

مُورکھ کُڈھے ٹوئے؟ نہ کوئی کھلے تے نہ کوئی روئے

مورکھاں دے کیتے کم تے نہ کوئی ہسدا اے نہ کوئی روندا اے بے وقوف بندے نوں حیاتی وچ اہمیت کوئی نہیں دیندا۔

مُورکھ کیہ جانن لونگاں دا بھاء

بے شعورے بندے کوئی شعور تے سوجھ سیانف والے مسئلے بارے کیہ جانن، گرِج کیہ جانے سار پھُلاں دی مُردے کھاون والی، گھمیار نوں لال لبھا اوس کھوتے دے گل پا لیا، لعل دی قدر تے قیمت تے جوہری جان دا اے گھمیار نوں کیہ سار۔

Dr.Shahbaz Malik

مُورکھ نوں کیہ پند نصیحت پتھر نوں کیہ پَالا' بھورے نوں کھُنب چڑھائیے پھر وی کالے دا کالا

بے وقوف آدمی نوں نصیحت کوئی اثر نہیں کردی۔

مُورکھاں دے پنڈ کوئی وکھرے نہیں ہوندے

ویکھو: پاگلاں دے سر سنگ ہوندے نیں

بے وقوف آدمی اپنی بے وقوفی توں پچھاتا جاندا اے۔

موری دی اِٹ چبارے نہیں لگ سکدی

کمینہ خصلت بندہ اُچے ظرف دے خاندان وچ کھپ نہیں سکدا۔

~ قائم کدوں تک رکھیں گا دَس مینوں ایہہ خیال دے محل اساریاں نوں
انقلاب زمانہ توں شرم ڈھا لگے موری دی اِٹ چباریاں نوں (عزیز خان شرم)

موری وچ اِٹ سُٹیاں چھٹاں اپنے اُتے پیندیاں نیں

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کمینے آدمی نوں جے گل پا لیا جائے تے اوہ اپنی کمینگی نال پلّاں وچ پان پت لا کے اوہ مارے گا۔

موسیٰ ڈریا موت توں تے اگے موت کھلی

جدوں بندہ اپنے ولوں تے کسے مصیبت ولوں جان چھڈا کے اک پاسے ہووے تاں اوہو مصیبت اوتھے وی پے جائے تاں کہندے نیں۔

موسے کنڈ ولائی تے چیرّ اُکھڑ آئی

ترکھان موسیٰ نے لکڑی دا کم کیتا اجے گیا ای سی کہ کیتے کم اُتوں لکڑی دی چیرّ اُکھڑ کے ڈگ پئی' مطلب اے جدوں کوئی بندہ غیر معیاری کم کرے تاں آکھیدا اے

مُول نالوں بیاج پیارا ہوندا اے

دھیاں پُتراں نالوں اوہناں دی اولاد چنگی لگ دی اے اُنج وی بیاج ایس کر کے پیارا ہوندا اے کہ منافع وجھوں آوندا اے مول تے اپنا ہوندا اے تے بیاج دوجے توں آیا۔

مولا تیرے رنگ کوئی پھرے چودھری تے کوئی پھرے ملنگ

اللہ تعالیٰ دی قدرت اے کسے نوں اوس نے عزت دولت شہرت دتی اے تے کوئی انسان وچارا ملنگاں والی زندگی بسر کر رہیا اے تے در در دھکے کھاندا پھردا اے

مُولی اپنے پتراں نال بھاری ہوندی اے

بوہتا' خاندان' ٹبرّ ٹور بندے نوں مشکلاں وچ پاندا اے' مولی دا اپنا وزن تے گھٹ ہوندا اے پتیاں دا ودھ۔ جس دا اپنا گزارہ نہ ہووے اوہ دوجے دی مدد کیہ کر سکدا اے؟

مونہاں دے ملاحظے تے سراں نوں سَلاّماں

سامنے لحاظ زیادہ ہوندا اے تے عزت لوک بندہ ویکھ کے کردے نیں۔

~ مونہاں دے ہن ملاحظے تے گدوں گھرکنی
چلدا ہے وچ جہان دے ہر تھاں پیا لحاظ (مولا بخش کشتہ)

مونہوں تائب دلوں نہ توبہ (یاں) مونہوں تائب دلوں نہ توبہ رَب صفائیوں وانجے' گڑوے وانگوں وچوں آلودہ تے اتوں دِسے مانجے

توبہ اوہ اے جیہڑی دلوں کیتی جاوے صاف نیت ہو کے کیتی جاوے تے دِل وچ کھوٹ نہ رہے۔ منہ توں توبہ کر لئی جاوے تے ایس گڑوے وانگوں اے جیہڑا اتوں تے مانجیا ہووے پر وچوں گندا۔ مکے گیاں گل مُکدی نہیں جے مَنوں نہ مکائیے۔

مونہوں کڈھی گل تے پے گیا ول (یاں) مونہوں نکلی گل تے پا دیوے تھرتھل

گل جدوں مونہوں نکل جاندی اے تے پھیر واپس نہیں مُڑ سکدی جے ایس گل نال کسے نوں کوئی نقصان ہوندا اے تے ایس دا کوئی اُپا نہیں' جدوں کسے دے گل کرن نال کوئی جھگڑا کھلو جاوے تاں کہندے نیں۔

مونہوں مٹھا تے دلوں کھوٹا

ظاہرا طور تے خوش اخلاق تے دلوں کمینی خصلت والیاں بندیاں بارے کہندے نیں۔

مونہوں نکلی تے ترت پرائی

گل جدوں مونہوں نکل جاندی اے پھیر اوہدے لُکان تے بندے دا اختیار نہیں رہندا' بھیت رکھن دی پکی اے۔

موہرے چَرے تے پچھے آوے' وَچھا مَرے ددھ دے ہاوے

جیہڑا وچھا گاں دے پچھلے پاسیوں دُدھ چنگھے اوسنوں ددھ کیہ آوندا اے موہرے ہو کے چنگھے تاں چنگا رہندا اے نہیں تے ددھ دے ہاوے ای پیا مردا اے اگے ہو کے موقعے کولوں فائدہ چکن دی پکی اے۔

موئی تاں جے ساہ نہ آیا

جے ساہ نہ آئے تے تاں ای تے بندہ مردا اے۔ جدوں کوئی بندہ ہار کھان مگروں اجیہے بہانے لائے جنہاں دا سِر پیر کوئی نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

موئی رَن گٹے دی سَٹ' مرد مرے تے سر دی سَٹ

عام کر کے عورت مر جان نال نقصان تے ودھیرا ہوندا اے پر اوہ جرلئی دا اے دوجی رَن کر لئی جاندی اے تاں ماڑا چنگا گزارہ ہو جاندا اے پر مرد مر جان نال جو مصیبت ساڈھے معاشرے وچ پیندی اے اوہ حدوں باہری اے اوّل تے ایتھے نکاح ثانی دا رواج ای گھٹ اے' بیوہ نوں بھیڑا وی سمجھیا جاندا اے اکھان وچ ایہناں گلاں وَل اشارہ اے۔

موئی شوکاں نال ڈبّی بھورے تھلّے (یاں) موئی ریجھاں نال ڈبو بھورے وچ

ویکھو: ریجھ نال موئی اے' بھورے وچ ڈبّو

کوئی بندہ کوئی کم بڑے شوق نال کرے پر اوہدی قدر نہ ہووے یاں اوس نوں نقصان اپڑے۔

~ ریجھ نال موئی ڈبو وچ بھورے کیتی توں بھی ہے اوہو کار دھیدو
گھر وچ حکومتاں چھڈ کے تے بیٹوں آن کاماں خاطر یار دھیدو (منظور بٹ)

Dr. Shahbaz Malik

موئی گاں دُدھلی ہوندی اے

جے کسے کولوں کسے دی پھنڈر گاں مر جائے تے اوہ اوہدے کولوں دودھ دین والی گاں دی قیمت وصول کردا اے ایہہ تجربے دی گل اے کہ جے کسے کولوں کسے دی گھٹ قیمت دی شے دا نقصان ہو جائے تے اوہ اوہدے کولوں دودھ قیمت وصول کردا اے۔

موئی مائی تے چکی اشنائی

ماں مرگئی تے تعلقات ختم ہو گئے' جدوں ماں مرن مگروں ماں دے رشتے دار بالاں نوں ملنا چھڈ دین تاں آکھیدا اے۔

موئی نہیں آکڑی پئی اے

اکوای گل اے۔ مرن مگروں انسان آکڑ جاندا اے' جان دیاں بجھدیاں نہ منّا۔

موئی وَچھی باہمن دے نال

اوہ چیز جیہڑی اپنے کم دی نہ رہے اوہ کسے نوں دے کے احسان جتان تے کہندے نیں۔

موئے بابے (پُتر) دیاں اُکھاں وڈیاں

اوہ چیزیاں بندے دی وڈیائی کیتی جاوے۔ جیہڑی موجود سی تے نندی جاندی سی' جاندی رہی تے تعریفاں ہون لگ پئیاں۔

موئے پچھوں بندے دی قدر پیندی اے

بندے دی اہمیت' قدر تے سارا احساس اوہدے مرن مگروں ہوندا اے جیوندیاں احساس نہیں ہوندا۔

موئے دا رووَن قُلّیں تائیں

مرن والے دا بوہتا افسوس' سوگ قلّاں (دوجے دن) تیکر ای رہندا اے ایہدے بعد ہولی ہولی رونا' پٹنا تھوڑا ہوندا جاندا اے کہندے نیں اج موئے کل دوجا دن' لوک بھُل بھلا جاندے نیں۔

موئے دا منہ چوپڑیا' ساڈا گھیو کھاندا مریا

جدوں جیوندا سی اوس ویلے تے خیر خبر نہ لئی مر گیا تے منہ اُتے گھیو لا دتا لوکاں نوں دسن لئی کہ اوہدی بڑی سیوا کیتی گئی اے جدوں کوئی پہلاں تے کسے نوں پچھے نہ مویاں کھیکھن لائے تاں آکھدے نیں۔

موئے دانے تے ثابت نکلے' نالی راہ جے چنگے پکّے

فصل نوں نالی نال بی پان دی پکی کیتی گئی اے جس وچ زمیندار نوں فائدہ ہوندا اے۔

موئے مُڑ نہیں آؤندے

مرن والے ہمیش لئی وچھڑ جاندے نیں واپس نہیں آؤندے ایہہ اک اٹل حقیقت اے (اسلامی تے فطری نظریہ ایہو ای اے)۔

موئے نوں مارے شاہ مدار

مصیبت وچ ہور مصیبت آ پئے تاں کہندے نیں مشکل وچ پئے نوں ہور مشکل وچ پا دینا۔

کالے کپڑے تے جویں گاں بھوتے جویں فقر تے شوم پھنکاردا اے
موئے ہوئے نوں شاہ مدار مارے ایہو طور سہتی گھلو گھاردا اے
(مولا بخش کشتہ)

مویا پیا جیندے دے وس بھانویں رکھے بھانویں پورے

مردہ وچارا بے بس ہوندا اے جیندیاں دے وس پے جائے تے اوہ جو مرضی اوس دے نال سلوک کرن بے وس لوک دوجیاں دے محتاج ہوندے نیں بے زر تے بے پرنمانا بندہ وی مویا ای ہوندا اے تے خوشحال جیوندے۔ اکھان وچ دسیا اے کہ نمانے نال خوشحال لوک اپنی مرضی دا سلوک کردے نیں۔

مویا لگا کنڈے' جیوندا لگا دھندے

انسان جدوں تیکر زندہ رہندا اے روزی کمان لئی کوئی نہ کوئی کم دھندا کردا رہندا اے مر گیا تے پاسے لگ گیا' جیون واسطے تے ہتھ پلّا مارنا پیندا اے۔

مویا لگے کنڈھے جیوندا لگے کنڈھے

جیوندے نوں لوک موڈھے لاندے نیں تے موئے نوں دب آؤندے نیں۔ مطلب اے جیوندے نوں نہ پچھنا تے موئے دا آدر کرنا۔

مویاں پچھوں ڈوم رانے

دیکھو: پچھ کیہناں بنایا؟ مڑھیاں والیاں۔

جدوں چنگیاں دے نہ ہون پاروں مندیاں نوں اہمیت مل جائے تاں آکھیدا اے

مویاں تے ہل وگدے آئے نیں

بندہ ماڑا ہووے تے ہر کوئی اوہدے تے رُعب پالیندا اے غریبی دی حالت وچ امیر نوں زندگی وچ ہار کھاندے ویکھ کے آکھدے نیں۔

مویاں دے منہ پسیلے

مرن توں بعد مردے دی پرواہ نہیں ہوندی۔

مہر تاں مہر' مہراں دے کامے ای قہر

چودھری' مالک تاں سخت ہوندے ای نیں اوہناں دے کامے' کارندے اوہناں توں وی زیادہ سخت تے قہروان ہوندے نیں۔

مہر جناں دے ماڑے تے چھیکڑ غوطے کھا

جنہاں دے چودھری' آگو بھیڑے یاں کمزور ہون اوہ رعیت آخر رُلدی اے۔

مہر جو چارے راکھا کیہ کرے؟

مالک اپنی شے دا نقصان آپ ای کرن تے راکھیاں دے سر دوس کاہدا' راکھا تے مالک توں علاوہ ہر کسے پاسوں چیز دی حفاظت کردا اے پر جے مالک آپ ای چیز وران کرن ڈیہہ پین تے راکھا وچارا کیہ کر سکدا اے۔

مہری دی عمر ست 7 سال تے بلد دی نو 9 سال

پرانے زمانے وچ بلداں نوں ہل واہن تے گاہ پان توں سوا ہور کجھ کم نہیں ہوندا ایہدے زمینداریاں مہر دی گھر والی مہری منہ ہنیرے کم لگناں تے راتاں پے

Dr.Shahbaz Malik

جانیاں گھرتوں اڈ زمیندارے وچ ای اوس نوں ودھیرا حصہ پانا پیندا سی ایس کر کے اوہدی عمر زیادہ کم کر کے گھٹ ہوندی سی تے اک لحاظ نال بلد وی اوہدے نالوں چنگا رہندا سی، ہن ایہہ گل نہیں رہی۔ بلداں کولوں وی بار برداری دا کم لیا جاندا اے تے عورتاں ہن سُکھ رہنیاں ہو گیاں نیں (یاں) سوانی ویاہ پچھوں پنج ست سال ای بہار ویکھدی اے ایہدے بعد پھیر گھر گرہستی دیاں جھنجھاں وچ پے جاندی اے انج ای بلد نو سال تیکر ای چنگا وگدا اے ایدوں مگروں اوہ ٹہل سیوا موجب ای کم دیندا اے۔

مہنگٹ پچھے پالیاں، مالکاں کھانواں کہ ہالیاں

ڈنگے سنگاں والا ڈھگا مالکاں یاں ہالیاں واسطے نفع والا نہیں ہوندا۔

مہنگن پچھے پالیاں، مالکاں کھاواں کہ ہالیاں

گھنڈی دار پوچھل والا ڈھگا مالکاں تے ہالیاں واسطے نفع والا نہیں ہوندا۔

مہندی پس کے رنگ دیندی اے

جدوں ایہہ کہنا ہووے کہ کسے وی کم وچ انسان اپنے آپ نوں فنا کر دیوے تاں ای گوہر حاصل ہوندا اے۔ محنت تے اُدم دی پکی اے۔

اکھاناں دے اندر ایہہ کہندی اے دنیا دیوے رنگ پسکے ایہہ مہندی اے دنیا
نہیں نام مٹ دا شرف مرن پچھوں، بنی دی سدا زندہ ہوندی اے دنیا
(فیروز دین شرف)

مہندی سو دُکھ سہندی

مہندی جیہڑی ہتھاں تے لگ کے لال رنگ دیندی اے اوس نوں ایہہ درجہ حاصل کرن لئی کئی دُکھ سہارنے پیندے نیں، ایہدے لئی درخت لگدا اے پتے نکلدے نیں توڑے جاندے نیں سکائے جاندے نیں پیسے جاندے نیں گھولی جاندی اے لائی جاندی اے تاں رنگ دیندی اے۔ انسان ادم تے محنت کردا اے تاں ای فائدہ حاصل کردا اے۔

مہنگ ہووے تے حرص ودھ جاندی اے

مہنگائی ہوندی تاں اے جے انسان وچ لالچ تے حرص ودھے، جدوں مہنگائی اپنا پلا اکھلاردی اے تے ایس نوں حرص تے لالچ ہور ودھاندا اے۔

مہنگا رووے اُکو وار تے سستا رووے وار وار

جس چیز تے بوہتے پیسے خرچے جان اوہ چنگی ودھیا تے دیر تیکر چلدی اے جدوں کہ گھٹ لائے پیسیاں والی چیز گھٹیا تے چھیتی خراب ہو جان والی ہوندی اے، چنگی چیز تے پیسے لان لگیاں بندے نوں اَوکھا ہونا پیندا اے جدوں کہ بھیڑی چیز تے نت ای بندہ اَوکھا ہوندا اے۔

مہنگے دا خریدنا تے سستے دا ویچنا، کوئی بہادری نہیں

کاروبار دا اصول اے کہ چیز سستی خرید کے تے مہنگی ویچی جاوے تاں ای منافع ہووے گل جے مہنگی خریدی جائے اوہدے وچوں بچنا کیہ اے۔ مہنگا ویچنا تے سستا خریدنا تے بال وی کر سکدا اے۔ سیانف تے سستے خریدن تے مہنگے ویچن وچ اے۔

مہمان آوے بلا نہ آوے

مہمان تے رب دی رحمت ہوندا اے پر اک ڈھیٹھ پروہنا ہوندا اے، اک دن پروہنا دو دن پروہنا تیجے دن دا دے داڑھی ہگونا، ایہہ تیجے دن والا اوہ پروہنا جیہڑا میزبان دا اوہدے وسائل دا خیال نہ کرے ایہہ بلا ہوندی اے ایس توں پناہ منگی گئی اے

مہنیں گھر نہیں اُجڑدے کرتوتیں اُجڑدے نیں

مہنے تے نریاں گلاں ای ہوندے نیں پر بھیڑیاں کرتوتاں تے بھیڑے عمل دی وجہ نال گھر دا اجاڑا ہوندا اے۔

مہیں لوہی دی ڈھی سلوہی دی

ایہہ چنگیاں ہوندیاں نیں۔

مہیں واہے مہیں گاہے من مانی وادھا پائے

زمین وچ جیہڑا باریک ہل چلاندا اے تے محنت نال گہائی کردا اے فصل وچ جناں چاہے اوہ وادھا کر سکدا اے۔

مہینہ چکی دا پھیرا اے

کرایہ دار تے تنخواہ دار واسطے مہینے دے ۳۰ دن گزردیاں دیر نہیں لگدی انج گزردا اے جیویں آٹے والی (ہتھ) چکی دا پھیر پلک جھبکدیاں لنگھ جاندا اے۔

میاں بیوی دو جنے، کس لئی پیہن جوں، چنے؟

دو جیاں دا خرچہ تھوڑا ہوندا اے ایس لئی اوہناں نوں اپنی محنت نہیں کرنی پیندی

میاں بیوی دی لڑائی، دُدھ دی ملائی

میاں بیوی آپس وچ لڑن تے انج ای اے کہ دودھ نوں کاڑھو تے ملائی بجھدی اے ایس گرمی دا سٹہ بُرا نہیں نکلدا۔

میاں بیوی راضی تے کیہ کرے گا قاضی؟

دو جیاں یاں دو دھراں دا آپو وچ راضی نامہ ہو جائے تے قاضی یاں عدالت دی کجھ نہیں کر سکدی۔

میاں تے مر گیا آئی نال بی بی کیوں مرے رضائی نال

رضائی، رضا مندی، مرضی، کسے بندے نے تے کوئی کم مجبوری پاروں کیتا اے دُوجا جنہوں کوئی مجبوری نہیں اوہ کیوں اپنی مرضی نال دُکھ سہیڑے؟

میاں جی دی داڑھی واہ واہ وچ گئی

میاں جی (بزرگ) دی داڑھی اوہدی تعریف کردیاں مک گئی، جدوں کوئی اپنی تعریف وچ پھل کے اپنا نقصان کر بہے تاں آکھیدا اے

پچھوکڑ: کسے زمانے وچ مسیت دے میاں کول لوک پڑھدے سن ایہناں دی بڑی سوہنی ریشمی والاں والی داڑھی سی اوہ اپنی داڑھی تے فخر کردے سن اک دن اک شاگرد نے میاں جی دی داڑھی دی تعریف کیتی تے سوغات دے طور تے میاں جی کولوں اک وال منگیا، میاں جی نے خوشی نال دے دتا، ایہہ ویکھ کے باقی شاگرداں نے چھٹی لین واسطے وال منگیا میاں جی وال وی دے دتا چھٹی وی دے دتی، پھیر

Dr. Shahbaz Malik

کیہ سی شاگرداں دی قطار لگ گئی اوہ میاں جی دی داڑھی تے واہ واہ کردے تے وال لے جاندے ایہہ سلسلہ راہ چلدے مسافراں تیکر اپڑ گیا انج میاں جی دی داڑھی واہ واہ وچ جاندی رہی تے کسے سیانے ایس تے اکھان بنا دتا۔

میاں رانجھا، سب دا سانجھا

اجیہے بندے بارے آکھیا جاندا اے، جیہڑا ہر من پیارا ہووے۔

میاں سبق نہ دیو تے منڈے نوں وی گھر نہ آون دیو

ویکھو: پیر پتر نہ دے گا تے گھر تے آون دے گا

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کسے کم واسطے ادم ضرور کرو، کم دے پورے ہون دی آس رکھنی چاہیدی اے۔

میاں مویا مہابا چکا

ویکھو: بیوی موئی تے ہر کوئی آیا میاں مویا تے کوئی وہ نہ آیا

اصل وچ مرد دا منہ ملاحظہ ہوندا اے اوہدے تعلقات ہوندے نیں اوہ ای مر گیا تے پھیر منہ ملاحظہ کیہدا ہونا اے، کیوں جے موہناں دے ملاحظے سراں نوں سلامان ہوندیاں نیں۔

میاں مینوں جانے نہ تے کھڑا اکڈھاوے ٹٹو

اصل بندہ تے پچھدا کوئی نہیں دوجا ٹٹو کڈھا کے بیا دیندا اے۔ جدوں جس بندے نوں آدر کرنی چاہیدی اے اوہ نہ کرے تے دوجے آدر کرن نال کہندے نیں

میرے گل نہ تیرے ہتھ

کسے نوں راہبر آگویاں لیڈر من لین تے آکھیدا اے۔

میرے ہتھ چواتی نی کوئی اپنا گھر سڑ الوّے

ہر ویلے لائی بجھائی کرن والے بندے بارے کہندے نیں۔

میریاں باراں، پہلوں سوکن دا اکو ڈٹا

میریاں باراں دھیاں ہو گئیاں، سوکن دا اکو پتر ساریاں تے بھاری اے۔

میسا بولے کفر تولے

اوّل تے میسا بولدا ای نہیں، وچوں وچ کم کڈھدا اے جے بولدا اے جھوٹھ تے بےپردی ہانکدا اے۔ چالاک بندے بارے آکھدے نیں۔

میسا مارے تیسا

میسا بندہ نقصان اپڑاندا اے۔

میسنی کھائے تے منہ نہ ہلائے

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا اوچوں بڑا چالاک ہووے تے اتوں بڑا شریف، جیہڑا اپنے مکر فریب تے دھوکے نوں بڑے ڈھنگ نال لکاوے تے پتہ نہ لگن دیوے اوس بارے کہندے نیں۔

میل چنے دا چاننا وچھوڑا ہنیری رات

ملاپ وچ خوشی تے وچھوڑے وچ غم دا تاثر دین لئی آکھدے نیں۔

میل مانی تے بھڑکن بھُلر

ویکھو: جج پرائی احمق نچے

دوجے دے کم کار وچ خواہ مخواہ پردھان بنن والے بارے آکھیدا اے۔

میلہ میلہ کردی تے میلے دے دن گھر رہی

جدوں کوئی بندہ کوئی کم کرن لئی بڑے پروگرام بنائے، تیاریاں کرے پر ویلے تے اوہ کم ای نہ کرے تاں آکھدے نیں۔

میلہ میلیاں دایاں پیساں دایاں دھیلیاں دا

پیسے پلے ہون تے سجن نال ہون تاں ای میلے دا سواد آوندا اے۔

میلے بیلیاں دے، ترنجن سہیلیاں دے

میلے دوستاں نال چنگے لگدے نیں تے ترنجن سہیلیاں نال چنگے لگدے نیں۔

میلے دی اگاڑی تے ویاہ دی پچھاڑی نقصان والی ہوندی اے۔

پنڈاں تھانواں دے میلیاں وچ لوک عام کر کے بڑے چاء نال اُچ کے حصہ لیندے نیں بھنگڑے پیندے نیں، بلیاں وجدیاں نیں، چھنجاں پیندیاں نیں تے عام کر کے لڑائیاں وی ہوندیاں نیں میلے دی اگاڑی ایس کر کے نقصان والی ہوندی اے تے ویاہ دی پچھاڑی ایس کر کے نقصان والی ہوندی اے کہ ویاہ وچ پیسہ کئی وار اُدھار چک کے لگ دا اے اوہ دینا پیندا اے خرچ ودھدے نیں۔

میلے دے ترے کم پکے، ڈھپ، ڈھوڑ، نکمے دھکے

پنجاب دیس دی رہتل وچ موسمی، درگاہوں دے عرساں تے منڈیاں دے میلیاں دا اک اچیچا تھاں اے۔ ایتھوں دی لوکائی واسطے ایہہ تفریح دا کارن ہوندے نیں پر تجربے دی گل اے کہ میلے وچ دھپ لگدی اے، گھٹا مٹی اُڈدا اے تے بھیڑ کارن دھکے ضرور وجدے نیں۔

میلے وچ چکی راواں دا کیہ وٹیندا اے

کسے وڈے کٹھ وچ اہم بندیاں نوں اہمیت دتی جاندی اے تے عام بندہ اوتھے غیر اہم ای گنیا جاندا اے۔ عام کر کے اوتھے ورتدے نیں جتھے ایہہ دسنا ہووے کہ میاں جتھے وڈیاں وڈیاں پگاں والے آئے ہون اوتھے نمانے تے ہینے بندے نوں کون پچھدا اے؟

میں آئی تے بو گوائی

جدوں کوئی بندہ کتے کوئی نقص کڈھے پر پھیر خود اوس دا حصہ بن کے نقص دا احساس ای گوا بیٹھے تاں آکھیدا اے۔

پچھوکڑ: کوئی سوانی چمرنگاں (چمڑہ بنان والیاں) دے گھر ویاہی آئی، چمڑہ جدوں بن دا اے تے کھل توں لے کے چمڑے دے بنن تیکر کئی مرحلیاں وچوں گزردا اے ایس سارے کار وچ چمڑے دی بو انتاں دی ہوندی اے۔ جیہڑے لوک ایہہ کم کردے نیں اوہناں دی بو مر گئی ہوندی اے ایس لئی اوہناں نوں بو نہیں آوندی۔ نویں ویاہی سوانی نوں پہلاں تے بڑی بو آئی ہولی ہولی اوہدی بو وی مر

Dr. Shahbaz Malik

گئی حالانکہ چمڑا تے انج اوتھے بن داسی، بودی آوندی سی اوہ لوکاں نوں کہن لگی میں جدوں دی آئی آں چمرنگاں دی بومکا دتی اے، ایتھوں گل بن گئی۔

میں آئی تیرے چاء، توں بیٹھا کنڈ ولا

جدوں کسے دے آون تے کوئی جی آیاں نوں آکھے، خوشی نال آؤ بھگت نہ کرے تاں آکھیدا اے۔

میں آیم تیڈے ساہ توں گیوں کنڈ ولا

میں تیرے لئی آیاں توں پچھا کر کے بہہ گیا ایں، جدوں کوئی چاء نال کسے کول جائے اوہ جی آیاں نہ کہے تاں آکھیدا اے۔

میں تے بھابو اکّا لوک پرائے پھکّا

دو دھراں لڑائی مگروں اِک مِک ہو کے لڑائی کران والیاں دی نکھیدی کردیاں کہندیاں نیں۔

میں تے بھیناں (بھابو) اگی پائے[21]

اک بندہ تھوڑا کم کردا اے پر سانجھ وچ ہون کر کے اگے ہو کے سانجھے طور اپنا ناں کر لیندا تے عزتیاں لابھ لے لیندا اے تاں کہندے نیں۔

میں تے چھڈنا آں بھورا نہیں چھڈدا

ویکھو: کمبلی نہیں چھڈدی میں تے چھڈناواں

جدوں کوئی معاملہ آپ ای گل پا لیا جاوے تے پھیر وچوں نکلن اوکھا ہووے تاں کہندے نیں۔

میں تے کھدو، اِکّو مِکّو

جدوں اِکّو مزاج دے بندے رل بیٹھن تاں آکھیدا اے۔

میں تاں لنگھ آواں نمبرداری نہیں آون دیندی

پنڈاں وچ نمبردار بڑے آدر بھا والا ہوندا اے اوہدا بڑا ٹوہر ہوندا اے نمبردار عام کر کے دوجیاں دے ڈیرے تے نہیں جاندا لوک اوہدے ڈیرے تے آوندے نیں کجھ لوک اپنے منصب یاں عہدے دا بڑا احساس رکھدے نیں۔

میں تے لنگھداں میری ملکی نہیں لنگھدی

ویکھو: میں تاں لنگھ آواں نمبرداری نہیں آون دیندی

جدوں کوئی بندہ کوئی کم کرنا چاہے پر اوہدی انکھ، انایاں کوئی مجبوری اوس نوں اوہ کم نہ کرن دیوے تاں آکھدا اے کجھ لوکاں نوں اپنے منصب یاں عہدے دا بوہتا احساس ہوندا اے۔

میں تے میرا ابنا تیجا آدے متھا بھناں

میرے تے میرے خاوند وچ سلوک اے تے دوجے لڑائی کران والیاں دا اسی ناس کر سکدے آں۔ میاں بیوی وچ اتفاق دا سلوک ویکھ کے وی آکھدے نیں۔

میں تے وچاری میری جیبھ نہ رہندی ڈاری (یاں) میں کیہ کراں وچاری میری جیبھ ہے بے اختیاری

ویکھو: ماں نی ماں میں رہ نہ سکّاں

جدوں کسے بندے نوں بھیڑی گل توں ڈکیا جائے اوہ نہ مُڑے تاں آکھیدا اے

میں تیریاں نمازاں پڑھاں تے توں میرے کوزے (استاوے) بھنیں؟

کوئی تاں کسے دا کم ہڈ بھن کے کرے تے دوجا اوہنوں نقصان اپڑان دا جتن کرے۔ اجیہے احسان بھلا دین والے بندے بارے کہندے نیں۔

میں تینوں کیہو جیہا لگناں واں؟ اپنے دل کولوں پچھ!

ویکھو: اپنے من تھیں جانیئے اگلے من دی بات

ملن ورتن تے وہار وچ جویں دا کوئی ہوندا اے اوہنوں معاشرے وچ اوہو جیہا ای سلوک مل جاندا اے۔

میں چگھتاں لوکاں چگھتو میراناں

میں لوکاں دا مذاق، ڈاناں آں میراناں مخولیہ اے، مسخرے قسم دے بندے نوں آکھیا جاندا اے جیہڑا مسخرہ اکھوان تے غصہ وی نہ کرے

میں فقیر گلاں دا روٹی لے کے ہلّاں گا

جیہڑا بندہ گل بات، بول بچن تے چرب زبانی نال اپنا کم سار دا ہووے اوہدے بارے کہندے نیں۔

میں پچی، میرے بول پچّے

جدوں کوئی کم تے بھیڑے کرے گلاں بڑیاں چنگیاں کرے اوس بارے آکھیدا اے

میں کھٹاں تے توں کھاہ میرے گلوں پلّا لاہ

میں ایہہ تسلیم کیتا اے کہ میں کماناں اے تے توں کھاناں اے ایس لئی بحث چھڈ۔

میں لیا منگ تنگ توں لے گئے دی ٹنگ

جدوں کوئی بندہ کوئی چیز آپ منگ کے لئے تے کوئی ہور اوہدے کولوں اوہ منگن ڈیہہ پئے تاں اوہ کہندا اے۔

میں نہ بھُلّی آگے بھُلی پچھی ہیر

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ایہہ غلطی کلی میرے کولوں ای نہیں ہوئی میتھوں پہلاں وی ایس دیاں مثالاں موجود نیں تاں کہندے نیں۔ عام کر کے عشق بارے آکھیا جاسکدا اے۔

پچھوکڑ: کہندے نیں اک دن شاعر پیلو پوٹھوہار دے اک پنڈ وچوں لنگھ رہیا سی کہ کھوہ تے کھلوتیاں کڑیاں نے اوس نوں آکھیا کھوہ تے شعر آکھو اوس نے آکھیا۔

پیلو بیٹھا کھوہ تے، بنھ بیٹھا تدبیر
لوٹیاں گل اریڑیاں جویں چوراں گل زنجیر
بوڑے کھبے انج ملن جویں ملدے سکے ویر
بڑچھے پانی انج وہے جویں حاکم ہوئے دلگیر
کیاریاں پانی انج وہے جویں در در پھرے فقیر
میں نہ بھُلی صاحباں اگے بھُلی پچھی ہیر!

تے آخری مصرعہ مشہور ہو کے اکھان بن گیا

Dr. Shahbaz Malik

میں نہ جمدی توں کتھوں ویاہی دا؟

جدوں کوئی بندہ ایہہ تاثر دیوے کہ اوہدے بناں ایہہ کم ہو ای نہیں سی سکدا تاں کہندے نیں۔

میں نہ کدّاں میری باندری پئی کدّے

ویکھو: مدعی سُست گواہ چُست

جدوں اصل بندہ تے ایڈی سرگرمی نہ وکھائے اوہدا ساتھی ودھ ودھ کے آئے تاں آکھدے نیں۔

میں نہیں تیرے رہندی آکھے' تیری کھاندے دی داڑھی ہلدی اے

ویکھو: آٹا گنھدی ہلدی کیوں ایں

جدوں کوئی کوّلا بہانہ پا کے کوئی کم کرن توں انکار کر دیوے یاں ایسا قصور پلّے پا دیوے جس دا جواز ای کوئی نہ ہووے تاں آکھدے نیں' کھان لگیاں منہ ہلنا اے تے داڑھی وی ہلنی اے آٹا گنھن لگیاں ہلنا تے پیندا ای اے' کوجھے عذر نال کوئی کم کرنا یاں نہ کرنا۔

میں وی رانی توں وی رانی کوں بھرے گا پانی

جدوں اکّو پدھر دے بندے اک تھاں اکٹھے ہو جان تے ہر کوئی کم کرنا اپنی ہتک سمجھے تاں کہندے نیں۔

میں ویکھاں خان آں خان ویکھے تنگلائی آں (یاں) ہم تکوں خاں آن' خان تکّو اسمان آں

جدوں کوئی بندہ کسے معاملے دے حل یاں مدد واسطے کسے وڈے بندے کول جائے تے اوہ اگّوں کنّاں رہڑے مار دیوے' اوہدے ول توجہ ای نہ کرے تاں آکھدے نیں' تنگلائی ضلع مانسہرہ دے قصبہ' بفہ دے پچھے اے۔

مینا کتا' بلد دھتا

مینا کتا: مجھ دا کتا جس دے سنگ تھلے نوں ہون' اکھڑ نہ ہووے' معصوم ہووے'
دھتا: اوہ ڈھگا جیہڑا ضدی' طاقت ور تے اکھڑ ہووے۔ ایہناں صفتاں دے ڈنگر واہی بیجی لئی چنگے ہوندے نیں' پنجاب دیس دی رہتل دے حوالے نال تجربے دی گل اے۔

مینڈے سوہرے دیاں وڈیاں جاگیراں' مینڈی چپنی لمکن لیراں

میں تے پاٹے پرانے کپڑے پائے ہوئے نیں میرے سوہرے دیاں مالکیاں بہت وڈیاں نیں۔ جدوں کوئی دعوے تے وڈے کرے تے کرتوت وچوں کوئی نہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

مینوں کوئی نہ مارے تے میں ساریاں نوں مار کے آ سکناواں

اجیہے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑے کسے قسم دے مقابلے وچ اپنی ہار دا موجب دوجے دی طاقت نوں انج دسّے کہ اوہدے توں ایہہ تاثر پنگرے کہ جے اوہ مقابلہ نہ کردے تے میں اوہناں نوں جت لیناسی۔

مینوں نکّی نہ ویکھ میریاں پنج پکائیں

جدوں کسے نوں اوہدی ظاہری ڈیل ڈول موجب ودھ کھاندا ویکھئے تاں آکھیدا اے۔

مینوں ہنکنی آئی اے۔

اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے کوئی گل نہ پچا سکن یاں اپنی عادت توں مجبور اوس ویلے اوہ کم کرن جس ویلے اوہ کم کرن نال دوجیاں نوں نقصان اپڑے۔

پچھوکڑ: ایس بارے ایہہ گل بنی ہوئی اے کہ اک گدڑ بڑا چالاک سی اوس اینویں ای کھوتے نوں اک کاغذ دکھا کے آکھیا کہ ساڈے کول ایس کھیت وچوں خربوزے کھان دا اجازت نامہ ہے اے آ چلیئے' دونویں ٹر پئے تے رج رج کے خربوزے کھاہدے کھوتا کہن لگا بھرا گدڑا مینوں تے ہنکنی آئی اے گدڑ بولیا ساڈے کول اجازت نامہ ہے اے توں بے دھڑک ہو کے ہنک تے نال ای نسن دا راہ بنان لگ پیا' کھوتا ہنکیا تے گدڑ نس گیا۔ مالک آیا تے اوس کھوتے نوں پھڑ کے خوب کٹیا۔

مینہہ آوے لڑھے نہ بھاہ لگے سڑے نہ

اجیہے بندیاں بارے آکھیا جاندا اے جیہڑے اینے وسائل رکھن کہ اوہناں نوں نہ بارش نقصان اپڑائے تے نہ اگ' صاحب وسیلہ بندے۔

مینہہ اُتھ تے چور ڈُتھ تے (یاں) مینہہ اُٹھے تے چور ڈٹھے تے

مینہہ اوتھے پیندا اے جتھے پہلاں وی وسدا ہووے تے چور اوتھے چوری کردا اے جیہڑی تھاں اوس ویکھی ہووے۔

مینہہ برُو (گھا) ہوندا اے

ویکھو: مینہاں دے برُو ہوندے نیں

بارش پئے تے گھا اُگدا اے' ہر چیز اپنے ویلے تے چنگی لگدی اے۔

مینہہ پوّے اٹھیں دنیں' ساونی پکے سٹھیں دنیں

جے بارش اٹھ دن دے وقفے دے نال ہوندی رہے تے ساونی دی فصل دو مہینیاں وچ تیار ہو جاندی اے' تجربے دی گل اے پنجاب دیس دی واہی بیجی تے موسم نوں مکھ رکھ کے کیتی گئی اے۔

مینہہ پوّے تے چھپڑ اگاہیاں دین گے

اگاہیاں: گواہیاں' مطلب اے مینہہ پئے گا تے نظر آ جائے گا' جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کوئی عمل واپرے گا تے نظر آ جاوے گا تاں آکھیدا اے۔

مینہہ پئے جیٹھ' ساون جاوے لیٹ

جے دیسی مہینے جیٹھ وچ بارش ہو جائے تے ساون دیاں بارشاں گھٹ ہوندیاں نیں' پنجاب دیس دے موسم نوں مکھ رکھ کے سیانیاں نے تجربے دی گل بنائی ہوئی اے۔

Dr. Shahbaz Malik

مینہہ پیا پچھواڑی ہاڑی ہووے ماڑی

پچھیتا مینہہ (بارش) ہووے تے ہاڑی دی فصل گھٹ ہوندی اے، پنجاب دیس دے موسم دے حساب نال تجربے دی گل بنی ہوئی اے۔

مینہہ پیا چیت کنک سوائی کھیت (یاں) مینہہ پیا چیتران نہ ماوے کھیتری

ویکھو: مینہہ پیا چیتران نہ ماوے کھیتر

چیتر دے مہینے وچ بارش ہووے تے کنک ودھ ہوندی اے۔

مینہہ پیا دیوالی، جیہا پھوسی تیہا ہالی، مڑوی لیکھے ہون گے چل کھلواڑی (یاں) مینہہ ورھے دیالی، جیسے اڑک ویسے ہالی، پھر نیتر ے سیاڑاں والی (یاں) مینہہ پیا دیوالی، جیہا سُتا تیہا ہالی سِتا کڈھوواہی والی

موسمی دیہار دیوالی (کتیں دا مہینہ) بارش دے جائے تے ایس دا فصلاں نوں کوئی فائدہ نہیں ہوندا، فصل داسٹہ تے اوسے دا نکلدا اے۔ جس نوں ایدوں پہلاں واہیاں نہیا گیا سی مطلب اے دیوالی توں پہلاں پیلی تیار کر لینی چاہیدی اے۔

مینہہ پیا دیوالی جیہا سوتا جیہا ہالی، سٹہ کڈھوواہی والی

دیوالی دا دیہار فصلاں دی بیجائی توں پہلاں آوندا اے۔ جے ایس موقعے تے بارش ہو جائے تے ہالی سوکھا رہندا اے تے فصل ودھ ہوندی اے دیس پنجاب دے موسم دے حوالے نال تجربے دی گل اے۔

مینہہ پیا سیال کدی نہ ہوسی کال

سردیاں دی رُت وچ بارش فصل لئی ہمیش چنگی ہوندی اے جھاڑ ودھ ہوندا اے تے دانیاں دا قحط کدی نہیں پیندا، دیس پنجاب دیاں رُتاں دے حوالے نال سیانے تجربے دی گل کردے نیں۔

مینہہ پیندیاں کال نہیں، سیانیاں بیٹھیاں وگاڑ نہیں

بارش ہووے تاں فصل زیادہ ہون نال قحط دا سوال پیدا نہیں ہوندا انج ای جیکے تھاں سیانے بندے بیٹھے ہون تے اوہ اپنی سیانف نال اک دوجے نال وگاڑ نہیں پین دیندے۔

مینہہ جے ورھے مگھریں بوہتا کرے خوار، کرنڈ کریندا ہاڑی ساون چیت وگاڑ

جے دیسی مہینے مگھر وچ بارش ہووے کنک دی فصل نوں کرنڈ کر دیندا اے۔ جس پاروں ہاڑی دی فصل خراب ہوندی اے تے اگلی فصل اُتے بھیڑا اثر پیندا اے۔

مینہہ جیٹھی دا پتر پلیٹھی دا

جیٹھ وچ پیا مینہہ کاشتکار واسطے فائدے والا ہوندا اے انج ای پلیٹھی دا پتر وڈا ہون پاروں چنگا گنیا جاندا اے، تجربے دیاں گلاں نیں۔

مینہہ کولوں نسے تے پرنالے تھے پھسے

چھوٹی مصیب توں بچن لئی جتن کیتا تے وڈی مصیبت وچ پھس گئے۔

مینہہ لنگھا ئیے ٹر کے ہنھیری لنگھا ئیے بہہ کے

جے بندہ بارش دے بند ہو جان دی اڈیک کرن ڈیہہ پئے تاں بارش دا تے کوئی پتہ نہیں ہوندا ایس کر کے مینہہ دے بند ہون دی انتظار کرن دی تھاں ٹردیاں رہنا چاہیدا اے۔ ہنیری کیوں جے ودھیرا چر نہیں رہندی ایس کر کے ایہدے بند ہون دی انتظار کر لینی چاہی دے اے۔ کیوں جے چلنا خطرناک ہوندا اے۔

مینہہ (مجھ) لوہی زمین روہی ریتا باہن بیل سلاہن ہنگن لگن تے ٹھوٹھا ڈاہن

لوہی دی مجھ، روہی دی زمین ریتلی زمین دی واہی چنگی نہیں ہوندی۔

مینہہ وساکھ وساوے، پکی فصل گواوے

دیسی مہینے وساکھ وچ تے کنک پک گئی ہوندی اے تے پہلی وساکھی نوں کنکاں دی راکھی مکدی تے واڈھی دی داتری لگ جاندی اے ایس موقعے تے سونے دی کنی دی نہیں وارا کھاندی جے ایس ویلے بارش ہو جائے تے کھلوتی پکی کنک دا نقصان ہوندا اے۔

مینہہ وسن ساون فصلاں دا مُڈھ بنھاون

ساوَن وچ دیس پنجاب دے موسماں دی ریت موجب جے بارش ہو جائے اگوں بیجن والیاں فصلاں لئی وتر پاروں مُڈھ بجھ جاندا اے۔

مینہہ وسے اِک پہر ڈھارا چوئے اٹھ پہر

بارش ہوئے تے کمزور چھتاں چون لگ پیندیاں نیں اوس موقعے تے آکھیا جاندا اے جدوں آکھنا ہووے کہ مصیبت دا اثر دیر تیکر رہندا اے۔

مینہاں دے بُرو ہوندے نیں

ویکھو: مینہہ بُرو (گھا) ہوندا اے

بارش ہووے تے گھا بُوٹ اُگدا اے، چیز اپنے ویلے تے چنگی لگدی اے۔

مینہہ گلاوسے پھگن چیت اَن نہ ماوے کھیت

ویکھو: مینہہ پیا چیتران نہ ماوے کھیتر (یاں) وسے چیتر کھاں (گھر کھلیاڑے) میوے نہ کھیتر

پنجاب دیس دی واہی بیجی دے حوالے نال تجربے دی گل اے بارھویں مہینے (پھگن) تے پہلے مہینے (چیتر) وچ بارش کنک دی فصل لئی اِنناں دی چنگی ہوندی اے کہ اَن سانبھیا نہیں جاندا۔

مھ

مھاڑا ویلا اچھنا تے گوہدم پئی گھنا

میرا ویلا (وقت) آیا تے رولا رپا، دنگا فساد رولا گولا ہو گیا، مطلب اے میرے فائدے دے ویلے حالات ای خراب ہو گئے کوئی رخنہ اندازی ہو گئی رکاوٹ پیدا ہو گئی۔

Dr. Shahbaz Malik

ن

ناچ نہ جانے آکھے ویہڑا ڈنگا

ویکھو: نچن ناچ نہ جاندی تے آکھے ویہڑا ڈنگا

کوئی بندہ اوہ کم آپ نہ کر سکدا ہووے تے بہانے پا کے اوہ کم نہ کرن دے جتن کرے جیویں اٹھ سکاں نہ تے پھٹے منہ گوڈیاں دا۔

ناحق دی شرک کولوں اللہ بچاوے

جھوٹھی بدنامی کولوں اللہ تعالیٰ محفوظ رکھے' کسے بندے اُتے جھوٹا الزام' تہمت لا کے اوس نوں بدنام کر دتا جاندا اے کیوں جے اوہ مجرم نہیں ہوندا اپنی صفائی وی بعض ویلے پیش نہیں کر سکدا ایس لئی اوس نوں ودھیرا دُکھ اپڑدا اے اکھان وچ ایس صورت حال توں اللہ دی پناہ منگی گئی اے۔

نادان دی دوستی آٹیوں گھاٹا

ویکھو: نال ایانے دوستی کدی نہ آوے راس

مورکھ نال یاری نقصان دیندی اے۔

نال ایانے دوستی کدی نہ آوے راس

انجانے تے مورکھ نال یاری دوستی نقصان ای اپڑاندی اے ایس توں منع کیتا گیا اے۔

نالے بندہ گیا نالے جندہ گیا

نالے دولت گئی تے نالے کمان والا گیا مطلب اے دولت دے نال اوہ وسیلہ وی جاندا رہے جیہڑے ویلے نال دولت آوندی سی تاں کہندے نیں۔

نالے پُن نالے پھلیاں (یاں) نالے دیوی دا درشن نالے ونجھاں دا بپار (یاں) نالے حج نالے ونج (یاں) نالے دیوی دا درشن نالے منجن بگڑ دا سواد

ویکھو: نالے کھایئے امب نالے لایئے گٹکاں

اِکو کم کرن نال دو فائدے ہون تاں کہندے نیں۔

ے ونگا وال نہیں ذرا ایہہ ہون دیندا اُنہوں دہر ڈھنگ تے بیج وی اے
پوجا عشق دی آ منظور کریئے اِس وچ ونج وی اے نالے حج وی اے
(منظور بٹ)

نالے چوپڑیاں نالے دو دو

اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے کوئی چیز معیاری وی منگن تے بوہتی وی منگن' مطلب اے ہر پاسیوں زیادہ فائدہ لینا۔

نالے چور نالے چتر

ویکھو: نالے راہ وچ ہگاں نالے آنے ٹڈاں

نالے قصوروار ہونا نالے ودھ ودھ گلاں کرنیاں۔

ے نالے چور تے نالے چتر ویکھو اُلٹے ہتھ رہی اے اگوں ہل بیلی
ہیر وانگ ترکھاندے نال گلاں سک لاہے میں اپنے ول بیلی (منظور بٹ)

ے گھر والیئے وہٹیے بول توں بھی کیہ سوچ وچار وچارنی ایں!
اک چور تے دوسری چتر تینوں وارث شاہ توں پچھ لے ہارنی ایں

نالے فقیرنی لے گیا نالے دھونی بُجھا گیا

اجیہا نقصان کرنا جیہدے بعد اوس نقصان نوں پورا کرن دا وسیلہ وی جاندا رہے تاں آکھدے نیں۔

نالے راہ وچ ہگاں نالے آنے ٹڈاں

ویکھو: نالے کھوتا جوں چر گیا نالے بوتھ چک گیا (یاں) نالے چور نالے چتر

اک تے دوجے دا نقصان کرنا تے پھیر شرمندیاں ہون یاں معذرت کرن دی تھاں اگوں لڑنا

نالے زر گیا نالے یاری گئی

کوئی سجن ہتر روپے پیسے دا دھوکھا دے دیوے تاں کہندے نیں مطلب اے دونواں پاسیوں نقصان ہویا اے۔

نالے کوہندے نیں نالے رون نہیں دیندے

ویکھو: ڈاہڈا مارے وی تے رون وی نہ دیوے۔

نالے دُکھ دینا تے آہ زاری وی نہ کرن دینا۔

نالے کھایئے امب نالے لایئے گِٹکاں دا مُل (یاں) نالے کھا خرمانیاں نالے کھا بدام

ویکھو: نالے پُن نالے پھلیاں (یاں) نالے دیوی دا درشن نالے ونجاں دا بپار

اک کم کیتیاں دو فائدے ہون تاں آکھیدا اے۔

نالے کھوتا جوں چر گیا نالے بوتھ چک گیا

نالے تے اگلے دا نقصان کیتا جاوے تے نالے غُصہ تاں کہندے نیں جویں نالے راہ وچ ہگاں نالے آنے ٹڈاں

نالے ماسی نالے چوہنڈیاں

اُتوں اُتوں ہمدرد تے وچوں جڑھاں وڈھن والے بارے کہندے نیں۔

نالے منگنا نالے ٹنڈ اُکانی

جدوں بندہ کسے کولوں کوئی چیز منگدا اے تے ہینا ہو کے ای منگدا اے تے جدوں ہینا ہوای گیا تے پھیر شرم کاہدی؟ منگن گیاں شرم کرن والے بارے کہندے نیں یاں اوس بارے کہندے نیں جیہڑا نالے منگے نالے اپنے ایس منگن نوں لُکان دی کوشش کرے۔

نام بڑا گراں اُجڑ (یاں) نام وڈا مہراں دا ملکیتا سنج دیاں

ناں بڑا مشہور اے پر رہن والی تھاں اُجڑی پجڑی اے' کسے دی شہرت ودھیری ہووے رہت بہت چنگی نہ ہووے تاں آکھیدا اے

نام بھلا کہ دام

کم ناں یاں سفارش نال نہیں دام یاں پیسے نال سوردے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

نام وَڈّے تے درشن چھوٹے

جدوں کسے دی مشہوری تے نیک نامی موجب اوہدا عمل نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

نامی بانیا کما کھائے، نامی چور ماریا جائے (یاں) نامی شاہ کھٹ کھائے نامی چور بدّھا جائے

مشہوری دکانداریاں ساہوکاراں نوں فائدہ دیندی اے جدوں کہ چوراں نوں نقصان کیوں جے مشہور چوراں نوں پولیس اینویں پھڑ کے لے جاندی اے۔

نان وائی تے حلوائی اگاڑی، قصائی پچھاڑی

تجربے دی گل اے کہ نان وائی تے حلوائی کولوں سویرے سویرے چیز خریدو کیوں جے اوہ تازی ہوندی اے قصائی کولوں آخر تے ایس لئی کہ اوہ چنگا گوشت اپنے لئی بچا کے رکھدا اے۔

ناں بدلیاں ذات نہیں بدلدی

بندہ ناں بدل لئے تے ذات (جس دا تعلق اوہدے ماں باپ دی ذات نال ہوندا اے) نہیں بدلی جا سکدی۔ جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ماں باپ نال اپنی نسبت نوں بدلیا نہیں جا سکدا تاں آکھیدا اے۔

ناں تیرا گراں میرا (یاں) ناں میرا گراں تیرا

پنڈ میرا اے ناں تیرا اے یاں پنڈ تیرا اے ناں میرا اے۔ چیز کسے دی ہووے تے فائدہ کوئی چُکے دوجیاں نوں دھوکے وچ رکھ کے آپ فائدہ لینا دوجے نوں بتا دینا کہ چیز تیری اے پر اصل وچ اوہدی نہ ہووے تاں آکھدے نیں

ناں کُوم دا کلیان ٹبّر دا

جدوں کسے دا ناں کر کے کوئی فائدہ اٹھائے تاں ایہہ آکھیا جاندا اے۔

ناں ملوک زادی تے تکھے (بندے) منج دے

ناں تے شہرت تے بڑی اے پر کرتوت ایہہ اے منج دے کانٹے پائے ہوئے نیں، شہرت زیادہ تے حقیقت کوئی نہ۔ اکھوں انھی تے ناں نور بھری۔

ناں میرا چواتی، نی کوئی گھر سڑوا لئو

ہر ویلے لائی بجھائی کرن والے لڑاون والے لفتے بندے بارے کہندے نیں

ناں میں دا مصری خان منہ وچ پاؤ تاں سواہ وی نہ

مشہوری تے ناں موجب کرتُوت نہ ہووے تاں کہندے نیں، اکھوں انھی تے ناں نور بھری۔

ناں نالے دا، روڑا دوالے دا

کم لگن شاہاں دے سکھاں دی سراں۔

ناں وڈا تے دیہہ سنج

ویکھو: نام وَڈّے تے درشن چھوٹے

مشہوری وَدھیری تے حقیقت تھوڑی۔

ناں وڈا لکھوریے دا ساہ نہ ٹکر تیرے دا

لکھوریے (پنجاب دے وڈیریاں وچوں اک) دا ناں بڑا اے پر کھانا بدمزہ دتا اے، جدوں کوئی وڈا نامور بندہ اپنی شان موجب کم نہ کرے تاں کہندے نیں۔

نانک اگے سو ملے جو کھٹے کھائے

گورو نانک دا شبد اے جس اکھان دا روپ دھار لیا اے اٹل سچائی اے کہ ایس دنیا وچ بندہ جس قسم دے اعمال کردا اے اگلے جہان اوس نوں جدوں حساب دینا پئے گا تے اوہناں اعمال نال ای اوس دی جزا یاں سزا، جنت یاں دوزخ دا فیصلہ ہووے گا (اسلامی تعلیم وی ایہو ای اے)

نانک دُکھیا سب سنسار

ایہہ دسن لئی آکھیدا اے کہ ایس جہان وچ کوئی وی سکھی نہیں۔ بابا نانک دا بول مشہور ہو کے اکھان بن گیا۔

نانکو آیا نانکے سر گھٹا پاؤ چھان کے

نانکے گھر وچ مذاق نال کہندے نیں پر جدوں نانکے گھر وچ نکے دی عزت نہ ہووے اودوں وی کہیا جا سکدا اے۔

نانکے گھر جاواں گے موٹے ہو کے آواں گے

نانکیاں نوں دوہتریاں، دوہتری آں نال بڑا پیار ہوندا اے، نانے نانی تے ماماں کول جے ایہہ جان تے اوہ ایہناں دی بڑی ناز برداری کردے نیں ایہہ تجربے دی گل اے۔

نانگ نے ڈنگن چھڈیا اے شوکن تے نہیں چھڈیا

بھیڑا بندہ بھیڑ نوں بالکل نہیں چھڈ سکدا۔

نانگا مارے چھالاں بیڑی ڈوبن نوں

بے وقوف بندہ بیڑی دے وچ بہہ کے چھالاں ماردا اے تے ظاہر اے اوہدی ایس بے وقوف حرکت نال بیڑی ڈب جائے گی۔

نانگاں دا ماندری سپ دے ڈنگن نال ای مردا اے

سپاں دے ڈنگ دا علاج کرن والے دا انجام سپ دے ڈنگ نال ای ہوندا اے خطرناک کم کرن والے اوڑک اوسے توں نقصان اٹھاندے نیں۔

ناواں تھتھو دا تے تھیّو ابکھُو دا

چیز تے اوہ اصل وچ کسے دی ہووے تے مشہور اوہ کسے دے ناں تے ہو جاوے تاں کہندے نیں

Dr. Shahbaz Malik

نانوں گیا ملتان نہ اِنوں نے نہ انوں آن

ملتان جان تے نہ ایتھوں کجھ لے گیا نہ اوتھوں کجھ لیایا۔ مطلب پرست بندہ خودغرض ہوندا اے۔

نانی اَگے ماملے دیاں گلاّں

چاپلوسی کرن والے تے لیپوسیپاں لان والے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا منہ تے تعریفاں پیا کرے۔

نانی خصم کیتا چٹّی دوہترے نوں

جدوں غلطی تے کوئی کرے تے اوس دا خمیازہ کسے نوں بھگتنا پوّے تاں کہندے نیں۔

میرے کہن تے آپ نہیں عمل کردے لاندے پھر دے اوانج الزام مینوں
نانی خصم کیتا چٹی دوہترے نوں عمل اپنے کرو بدنام مینوں
(فقیر محمد فقیر)

نانی خصم کیتا سچ، کھوہ لوایا جھوٹھ

جس بندے توں ہمیشہ بھیڑ دی ای اُمید ہووے اوس بارے کہندے نیں۔

نانی موئی پڑ موکلا

اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے اپنے نگدیاں نوں ای ایہناں غرضاں تے لحاظ نال تولن جہاں کولوں فائدہ اپڑے یاں اپڑ سکدا ہووے اوہناں دی آدر کرن تے دوجیاں توں جان چھڈان دی کوشش کرن۔

نانے اَگے نانکیاں دیاں گلاّں

ویکھو: نانی اگے مامے دیاں گلاں

چاپلوسی کرن والیاں بارے آکھدے نیں۔

ناہر کُوں آکھیا ہا بھیڈاں چریسیں؟ اوں آکھیا جُتی تے پٹکا وی گے نہ گھِنساں

بگھیاڑ (بھیڑیئے) نوں کسے آکھیا بھیڈاں چرائیں گا اوہ کہن لگا آہو مفت چراواں گا۔

ناہر کھاوے نہ کھاوے رت بھَرے وَت

ویکھو: بگھیاڑ ا(شیرا) کھانہ کھا تیرا منہ لہو بھریا۔

کوئی برائی جدوں کسے دے ناں لگ جائے پھیر بھانویں اوہ نہ وی کرے تاں وی اوہدے سر آوندی اے۔

نائی اِک تے دھوبی رَنت

سیانیاں نے تجربے مگروں کاہڈ کڈھی اے کہ حجامت وغیرہ لئی ہمیش اک نائی رکھنا چاہیدا اے ایہدا فائدہ ایہہ ہووے گا کہ اوس نوں بندے دی پسند دا پتہ ہووے گا۔ تے بار بار اوہنوں دسنا نہیں پوّے گا تے دھوبی اک نہیں رکھنا چاہیدا نت ای بدلدے رہنا چاہیدا اے کیوں جے اک دھوبی کپڑے خیال نال نہیں دھوئے گا اوس نوں ایہہ پتہ ہووے گا کہ گاہک نے ہور تے کتے جانا ای نہیں۔

نائی، دائی، وید، قصائی سوتک چونہہ دی کدی نہ جائی

سُوتک (سُودک): ناپاکی، نجاست، موت یاں پیدائش پاروں گھر وچ آئی ناپاکی۔ نائی، دائی، حکیم (وید) تے قصائی دا تعلق اوہ کم کرن نال ہوندا اے جیہڑے پیدائش یاں موت ویلے گھراں وچ کیتے جاندے نیں نائی، پکوان، جھنڈ، سُنتاں پاروں، دائی بچہ جمان پاروں، حکیم علاج پاروں تے قصائی گوشت مہیا کرن پاروں. گھراں وچ جاندے نیں ایس لئی ایہناں دی ایہہ ناپاکی، نجاست کدی نہیں مُکدی، دیس پنجاب دی رہتل دے حوالے نال تجربے دی گل اے۔

نائیا وال کیڈے ہوئے نیں؟ ججمان تیرے اَگے ای آ جان گے!

جدوں کسے چیز دی پرکھ عملی طور تے سامنے ای ہوسکدی ہووے اوس بارے کہندے نیں مطلب اے کہ کسے چیز دا سٹہ سامنے نتر کے آ ای جانا اے چن چڑھیا ہر کوئی ویکھ لے گا۔

نائیاں دی جنج وچ سبھے راجے

ویکھو: ڈوماں دے گھر سوہلے من بھاوندے گاوَن

نائی دوجیاں دی جنج وچ کم سواردے نیں تے جدوں اپنی جنج ہووے تے سارے ای راجے بنی پھردے نیں۔

نائیاں سُتیاں تے گرائیاں سُتیا ای سُتیا

نائی دی دکان اک قسم دا گراں دا دائرہ ہوندی اے پھر ایہہ کہ نائی آپ ہر گل دی خبر رکھدا اے کم کردا کردا نال خبراں لیندا تے خبراں دیںہ، رہندا اے ایس لئی اکھان وچ دسیا گیا اے کہ جیہڑی گل نائی نے سن لئی سمجھو سارے گراں تیکر اپڑ گئی، تجربے دی گل اے تے ساڈی رہتل دا اک انگ اے۔

رَنت بھوانی چپّے جیڈا

جدوں کسے دی عمر ودھ جائے تے عقل نہ آئے تاں آکھیدا اے۔

رَنت دا بیمار ادھا ڈاکٹر

عام کر کے بیمار رہن والے نوں بیماری دی نوعیت تے دوا دارو نال واہ رہندا اے ایس کر کے اوہ کافی ایس بارے تجربہ حاصل کر لیندا اے تے اک لحاظ نال اوہ اَدھا ڈاکٹر بن جاندا اے۔

رَنت دا پروہنا کرن بھونا (یاں) رَنت دا پروہنا ہک دا ساڑ

پروہن چاری دا اصول ایہہ اے کہ پروہنا کدی کدائیں آئے اوہدی آدر بھا کیتی جاوے پر ہر روز آن جان والا پروہنا نہیں رہندا اوہ اک عذاب بن جاندا اے ایس لئی کہندے نیں اک دن پروہنا دو دن پروہنا، تیجے دن دادے داہڑی ہگونا۔

Dr. Shahbaz Malik

نت دے ساڑن کنوں مارن چنگا

روز دہاڑی دی دُکھ تکلیف نالوں اِکو واری بوہتی تکلیف دی چاہت کر دیاں آکھیدا اے۔

نِت دیہاڑی دا روسڑا مناوے میرا کھوسڑا

جدوں روز دیہاڑی بندہ رُسدار ہے تے اوس نوں کوئی نہیں منانداا ک اڈّھی واری رُسن والے نوں ہر کوئی منان دی کوشش کردا اے۔

نِت کٹیندی پارو دے چھڈاوُ چوکیدارو

کسے زنانی نوں ہمیشہ ای لڑائی سُجھدی تے مارکھان دی عادت ہووے تاں کہندے نیں۔

نِت گھر تِت دے ہنیر ہے بال نہ کھیڈے جت

ویاہ مگروں جے بال نہ جمے تے سمجھو ایس گھر ہمیش دا ہنیرا تے بے رونقی ہوندی اے۔

نج سونوئیے بہیئے کاموں کا جوں رہیئے

جدوں ہمیش ای یاں بہہ رہیئے یاں سُتے رہیئے تے کم کاج تے نہیں کر سکدے ہر ویلے سون، بہن توں ہٹکیا گیا اے۔

نچ نہ جانے ویہڑے سردوس

ویکھو: کتن کوں روح نہیں چرخے کوں ڈوس (یاں) ناچ نہ جانے ویہڑا ڈنگا۔

کم کرن تے اپنا جی نہیں کردا بہانے لا رہی اے۔

نچن لگی تے گھُنڈ کیہا؟

جدوں کوئی کم شروع کر لیا جاوے تے پھیر اوہدے وچ شرماؤنا ٹھیک نہیں ہوندا، جے نچن ای لگ پئی اے شرم لاہ دِتی اے تے پھیر گھنڈ کڈھن دا کیہ تُک اے؟

نچن نچ نہ جاندی آکھے بھوں دوڑی

ویکھو: ناچ نہ جانے ویہڑا ڈنگا

کم کرن دا آپ نوں سلیقہ نہیں بہانہ پا کے دوجے سر دوس لاندی اے۔

نچن والی دے پیر نچلے نہیں رہندے

جیہڑے آدمی دی جیہڑی عادت یاں سبھا بن جائے اوہ اوہدے ظاہر کرنوں نہیں رہ سکدا۔

نِچھ کھائیے نِچھ ہنڈائیے نِچھ پر گھر نہ جائیے

اک بدشگونی دا نشارا اے، دیس پنجاب وچ بہت ساریاں کشومتاں نیں ایہناں وچ اک نِچھ (اُردو: چھینک) وی اے، اکھان وچ دسیا گیا اے نِچھ مارن یاں سُنن تے کھاؤ، ہور سب کم کرو پر گھر وڑن تے جے کوئی نِچھ ماردیوے تے ایہہ بدشگونی ہوندی اے ایس تے گھر نہ جاؤ، بلکہ گھروں نکلن لگیاں کوئی نِچھ ماردیوے تے کہندے نیں نحش ہوندی اے ایہہ ہندو معاشرے دیاں توہم پرستیاں نیں۔

نِچھدے گئے نِچھدے ای آئے

کوئی کم شروع کرن لگیاں یاں کسے کم نوں کرن لگیاں ٹُرن لگیاں جے کوئی نِچھ وج جائے تے اوہ کم پنجابی رہتل دی سوچ موجب نہیں ہوندا، بدشگنی نال شروع ہویا کم کدی توڑ نہیں چڑھدا۔

ندی کناری رُکھڑا اَج ڈِگا کہ کلّ

بندہ بُڈھا ہو جائے تے اوس دی حیاتی دا کوئی وساہ نہیں ہوندا اوس رُکھ وانگ جیہڑا دریایاں ندی دے کنڈے تے ہووے کیہ پتہ کیہڑے ویلے پانی دا ریلا آئے روڑھ لے جائے۔

اخیر آئے گا اِک دن ہڑ ہنیری بن کے تیرا کال
رہے گا نیں کنارے رُکھڑا تیرا کھڑا کد تک (مولا بخش کشتہ)

ندی ناؤ سنجوگیں میلے

ویکھو: بیڑی دا پور ترنجن دیاں کُویاں پھیر نہ بیٹھن رل کے

اوہ ویلا جیہڑا رل کے گذاریا ہووے عام کر کے ایس رَل بیٹھن نوں یاد کر کے کہندے نیں کہ سدا ایہہ میلے نہیں رہندے۔

ندیاں وچ نیر گائیں پیٹھ کھیر

عام کر کے تجربے دی گل اے کہ بارشاں یاں مینہہ کنی وچ گائیاں دُوھ ودھ دیندیاں نیں۔

ندیاں وہن پیّیاں کدے پچھانہہ مُڑدیاں؟

وگدا پانی کدی واپس نہیں آوندا مطلب اے ویلا گزریا مُڑ واپس نہیں آوندا اردو وچ کہندے نیں گیا وقت پھر ہاتھ آتا نہیں۔

ندیدی پلّے گڑ پیا چٹیندی سارا دن گیا

ویکھو: بھکھے جٹ کٹورا لبھا پانی پی پی آپھریا

ہوچھے نوں جے کوئی چیز لبھ جائے تے اوہ اوہدا استعمال بڑے ای ہوچھے طریقے نال کردا اے۔

نراں دے منہ گھراں نوں

نر بندے کامیاب گھر واپس آوندے نیں۔

نردے تھاں گولا

چنگی دی تھاں مندی چیز رکھ دینی تے کم ٹپانا تاں کہندے نیں۔

نردھن تیرے تن ناں لُچا، غنڈا، بے ایمان

جس بندے دے پلّے کجھ نہ ہووے اوہدی عزت دی کوئی نہیں ہوندی۔

نرک نشانیاں چار، کھوتا لدّن، بھوئیں سون، وسلاں نال پیار باہروں

Dr. Shahbaz Malik

آوے کھٹ کے گھر کلچھنی نار

کھوتے لدن داکم' زمین تے سونا' گنڈے بوہتے کھانا تے گھر وچ بھیڑی عورت چارے چیزاں گھر وچ انساں دیاں بھیڑیاں ہوندیاں نیں' دنیا اُتے ای دوزخ جانو۔

نرم مدعی تاں فضل خُدا' سخت مدعی تاں قہر خدا

مقدمے بازی وچ نرم دل مدعی اوہو اقدام کرے گا جو اوہدے نرم مزاج موجب ہون گے اوہ ہتھ ہولا رکھے گا جدوں کہ سخت مزاج والا بہت تنگ کرے گا۔ تجربے دی گل اے۔

نرمی نال سنڈّھے وی پسمالئی دے نیں

گل بات تے بلاری انساں نوں مٹھی رکھنی چاہیدی اے تے لہجہ نرم انج ودھیرے کم سور سکدے نیں تے اجیہے بندیاں کولوں وی کم لیا جاسکدا اے جیہڑے تھوڑی کیتیاں فائدہ نہ دیندے ہون۔

نڑنیویں (۹۹) دا پھیر بُری بلا اے

لالچی بندہ جے لالچ وچ پے جائے تے اوہدا لالچ کدی ختم نہیں ہوندا' نڑنیویں توں مگروں سو ہوندا اے۔ ایس نڑنیویں وچ اک رلان لئی کئی پھیر کردا اے پھیر نڑنیویں اُتے پہنچ کے سو بنان وچ لگ جاندا اے۔

نظر پتھر پاڑ دیندی اے

نظر لان توں مراد ہوندا اے کسے چیزیاں بندے نوں بدنظر نال ویکھنا' حسد نال' اوہدے چنگے ہون تے سڑ بل کے رہ جانا' ایس سلسلے وچ خیال کیتا جاندا اے اوس چیز نوں نقصان اپڑدا اے ایہہ (بد) نظر بڑی خطرناک تے تباہ کر دین والی خیال کیتی جاندی اے۔

نفعے دی چپیڑ وی چنگی ہوندی اے

کاروبار بندہ نفعے دی خاطر کردا اے' جے گھٹ وی نفع ہووے تے نقصان تے نہیں ہوندا۔

نقد اَج اُدھار کل

اُدھار نہیں ملدا نقد لئو۔

نقل لئی وی عقل چاہیدی اے

تجربے دی گل اے کسے وی چیز دی نقل ویلے کوشش ایہو ہوندی اے کہ اصل وانگ ہووے ظاہر اے اصل نال رلان واسطے سمجھ دی لوڑ ہوندی اے جدوں کوئی چیز اصل دے مطابق نہ نکلے تاں آکھیدا اے۔

نک' ایہدروں پھڑ دیاں اوہدروں پھڑو' اِکو گل اے

جدوں کسے معاملے بارے نتیجہ اکوای نکلدا ہووے تے اوس نوں بیان کرن والے اڈو اڈ ڈھنگ نال بیان کرن' تاں کہندے نیں۔

نک کپایا بوجھے پایا' ناں رکھو شرمندی

بندہ ڈھیٹھ چاہیدا اے شرم تے آنی جانی چیز اے' بے شرم نوں شرم حیا دا کوئی خیال نہیں ہوندا۔

نک کپیّاں منہ کُھلدا اے

اک واری بھیڑا بن مگروں جھاکا لہہ جان نال ودھیرا بھیڑا بن جاندا اے۔

نک نتھ خصم ہتھ

بیوی خاوند دے حکم وچ ہوندی اے۔

نک نہ ناساں پلنگھ چڑھ باہساں (یاں) نک نہ ناساں بیٹھی ہوئی کھاساں (یاں) نک نہ ناساں ادھ وچ باہساں (یاں) نک نہ ناساں موڑھے چڑھ باہساں (یاں) نک نہ ناساں نتھ گھڑاساں

بدصورت سوانی اے تے نخرے کردی وڈی بن بن بہندی اے' اپنی اہمیت جتان دا آہر کر رہی اے تاں آکھدے نیں۔

نک نہ کن بھیڑے چندرے دی رَن

جس سوانی دے نک یاں کن وچ کوئی زیور نہ ہووے اوس نوں بھیڑے تے نکھد بندے دی ووہٹی گنیا جاندا اے جیہڑا اوس نوں نکوّں تے گنوں بچیاں رکھدا اے۔

نک وچ اُنگلی کن وچ تیلا' مت کر مت کر' اکھ وچ سُرمہ منہ وچ داتن' نت کر نت کر

مت دتی گئی اے کہ نک وچ انگلی تے کن وچ تیلا نہ پانے چاہیدے تے اکھ وچ سرمہ تے دند صاف کرن لئی منہ داتن ہمیش پانے چاہیدے نیں

نک وَڈِھیاں وچ اک نک والی آ جائے تے اوہ اوہنوں ''ناکو'' کہندیاں نیں

بوہتے سارے بھیڑے بندیاں وچ اک چنگا بندہ آ جائے تے بھیڑے اوہدی چنگیائی دا مذاق اُڈاندے تے اوہدا جینا حرام کر دیندے نیں۔

نک ہووی تاں بو آوی (یاں) نک چوں بو نہیں جاندی

نک ہون دا مطلب اے شرم' حیا' اَنکھ' جس بندے کول ایہہ نہ ہون اوس نوں بے عزتی' بے شرمی' بے غیرتی (بو) دا کیہ احساس ہوندا اے؟

نِکاّ پیِس تے گُنھ گوُ روٹی اُتے ٹکّی دو

آٹے نوں باریک پیسیا جاوے تے ٹھک سر گُنھیّا جاوے تاں ہر پیڑے پچھے اک ٹکی (نکی روٹی) بچدی اے باریک پیسن تے ٹھیک گنھن دی پکی اے۔

نِکاّ نِکاّ چِکّے' چوڑ کریندی جُھگّے

گھر دا تھوڑا تھوڑا مسلسل نقصان کرن نال اک دن پُورا گھر ای برباد ہو جاندا اے

Dr.Shahbaz Malik

نِکّاں نِکّاں کم تے اجڑ موئی رَن

گھر دے نکّے نکّے کم توں سوانی تھک جاندی اے۔

نکٹا بچہ سب توں اُچا

نک کٹیا، بے حیا، بے شرم بال خاندان وچ اپنے آپ نوں اپنی غنڈہ گردی نال سب توں اہم سمجھدا اے۔ جیویں کہندے نیں لُچا سب توں اُچا۔

نکلیا طمع تے کیہ بابو کیہ اماں

لالچ پورا ہویا تے توں کون تے میں کون؟ مطلب اے کم لین مگروں جدوں کوئی محسن نوں بھُل جائے تاں آکھدے نیں۔

نکمّی جِتّی اُن ویلے (یاں) نکمّی جِتّی کھوہے منّس دی پٹی

جس کم وچ محنت وَدھ تے فائدہ کوئی وی نہ ہووے تاں کہندے نیں۔

نکمّے رہن کنوں ٹُرٹ مرن چنگا اے

بیکار بہہ رہن نالوں ٹٹ کے مرنا یعنی اینا کم کرنا کہ بدن ٹٹ جائے تے موت آ جائے ایہہ بھلا اے، مطلب اے بیکار نالوں بیگار بھلی اے۔

نکمیے جٹیے اُن ویل، اُن نہیں تے گھُسن ڈھیر

ویکھو: اُٹھ نی نونہیں نسّل ہو، چرخہ چھڈ تے چکی جھو

جدوں کوئی کسے نوں ویہلا نہ بہن دین لئی نکّو نے کم پیا دَسّے تے پھیر سختی دی کرے تاں کہندے نیں۔

نِکّی جِتّی بگُنی تے وچ سارا کھوہ

چھوٹی جِنی گھڑی تے اوہدے وچ سارے کھوہ دا پانی سما گیا اے، مطلب اے کوزے وچ سمندر بند کر دتا اے یاں کُجّی وچ دریا بند کر دتا اے جدوں ایہہ آکھنا ہووے کہ ڈھیر سارے معنیاں والی گل نوں ات مختصر لفظاں وچ بیان کر دتا اے تاں آکھیدا اے۔

نِکّے ہون تے وَڈّے ہوندے نیں

بالاں دی حفاظت لئی آکھیدا اے کہ نِکّے جے قائم رکھیئے جیوندے رہن تاں ای اوہ وڈّے ہوندے نیں۔

نِکیاں بھُوتاں وڈے بھُوت پڑھائے

جدوں کوئی گھٹ عمر والا وڈی عمر والے نوں جُل دے جائے یاں کوئی چھوٹا وڈے نوں کسے کم بارے مشورہ دیوے تاں آکھدے نیں۔

نِکیاں ماؤ دا جوان ہویا تے پیؤ دا ویاہ ہویا تے بگانی دھیؤ دا

منڈے بارے آکھیا گیا اے چھوٹا ہووے تے ماں دے بوہتے قریب ہوندا اے جوان ہووے تے پیو دے تے ویاہیا جائے پھیر اپنی بیوی دا ای بن کے رہ جاندا اے۔ جدوں کوئی ویاہ مگروں اپنے ماں باپ نوں نظر انداز کر دیوے تاں آکھیدا اے۔

نکیاں ہوندیاں ڈنگر چارے، وڈھیاں ہویاں ہل واہے، بڈھیاں ہو کے پھڑ لئی تسبی، رب دے الاہمے لاہے

اوہناں بندیاں بارے آکھدے نیں جیہڑے ساری حیاتی دنیاداری وچ لنگھا دیندے نیں تے عمر دے آخری حصے وچ رب دی عبادت ول دھیان دیندے نیں

نکھتی رَن جنّے وَنّے دی رَن

گھروں نس کے جان والی عورت ہر کسے دی بیوی ہوندی اے۔

نکھٹو آوے لڑدا کھٹو آوے ڈردا

ویکھو: کھٹو آوے ڈردا نکھٹو آوے لڑدا

جدوں نہ کمان والا بدتمیزی کرے تے کمان والا تمیز نال رہے تاں آکھیدا اے۔

نکھٹو پُتر تے بھجی مونگلی کدی کسے ویلے بُتا سوار جاندے نیں

کم کار نہ کرن والا پُتر تے چول چھٹن والی ٹٹی بھجی مونگلی بعض ویلے کم آ جاندے نیں مطلب اے کہ دنیا وچ کوئی چیز وی بے کار نہیں سمجھنی چاہیدی۔

نلجیا گھیو ڈلھا ای، یار رکھی کھالاں گے

اچھے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا اپنے نقصان دے بعد اوہنوں پوریاں کرن دا عزم نہ رکھدا ہووے۔

نمازاں بخشان گئے روزے گل پے گئے

ویکھو: کنڈا کڈھان گئی گھنڈی بھنا بیٹھی

سَکھل یاں رعایت منگدیاں الٹی آؤکھ یاں چٹی بھرنی پے جائے تاں کہندے نیں۔

نمبردار توں نہ ڈریئے اوہدے گُتے توں ڈریئے

وڈے بندیاں، لوکاں نال ورتن وِہار لئی اگوں وچولے یاں کارندے رکھے ہوندے نیں جیہڑے اوہناں نالوں وی سخت ہوندے نیں تے وڈے بندے اوہناں دی ہر گل من دے نیں۔ اکھان وچ وَڈّے بندے دی تھاں ایہناں کارندیاں کولوں ڈرن دی پکی کیتی گئی اے۔

ننان چرخے دی کان، شریک لوہے دی سیخ لاون لیک مورکھ بُجھ نہ جانے

چرخے وچ ذرا وی کان ہووے تے بھانویں کناں وی سر کھپاؤ اوہ وَل نہیں ہوندا تے تند ٹٹ ٹٹ جاندی اے انج ای ننان وی چرخے وانگوں ونگی ہوندی اے گھر وچ آؤندی اے تے کئی قسم دی نکتہ چینی کردی اے تے کیڑے پاندی اے تے شریک کوشش کردا اے کہ کسے طرح بدنام کیتا جاوے تے تماشا ویکھیا جاوے۔

ننان دا ننان وڈّیا میرا کیہ لگّے ٹھمک ٹھیّا

بہت دُور دے ساک بارے ساکاداری نہ دسن لئی کہندے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

نند دا نندوئی ہووے گل لگ پئی اینویں رووے

نناں دا نناں ویا ہووے تے ایہہ کوئی رشتہ نہیں ہوندا ایس بارے کہندے نیں نناں دا نناں ویا' میرا کیہ لگے ٹھک ٹھیا (مطلب اے کجھ وی نہ) دور دے رشتے داراں نال کسے مرگ تے گل لگ کے نہیں رویا جاندا جے کوئی دور دے رشتے داراں نال نیڑتا داو کھالا کرے تاں آکھدے نیں۔

نند نال صلاح تے ساڑے اکوّراہ

ساڈے معاشرے وچ نناں نوں بھرجائی تے اوہدے نگدیاں وَلوں چنگا نہیں سمجھیا جاندا ایہہ سس دا دوجا روپ ہوندا اے جیہڑی بھرجائی نناں نال صلاح کردی اے اوہ نقصان اُٹھاندی اے۔

نِنّد نہ سلاہ ساڈے اِکّوراہ

نہ بدتعریفی تے نہ تعریف بس اوسے راہ تے لگے جانے آں' جدوں کوئی بے تھواکم پیا کرے جس دی نہ تعریف بنے نہ نندیا تاں آکھیدا اے۔

ننگ لڑے نشنگ (یاں) ننگا دھڑ تے نشنگ لڑ

مفلس بندہ بلاخوف لڑدا اے کہ اوہنوں پتہ ہوندا اے اوہدا کیہ نقصان ہونا اے؟

ننگا سب توں چنگا

بے شرم کسے دالحاظ نہیں کردا۔ لتھی چڑھی نہ جانن والا چنگا رہندا اے۔

ننگا منڈا چوراں وچ کھیڈے

غریب آدمی دا چوراں نے کیہ لے جانا اے منڈا ننگا اے چوراں اوہدے کپڑے تے نہیں لاہ لینے ایس کر کے اوہ بے فکر ہو کے کھیڈدا اے۔

ننگی بھلی کہ بولی

ساری نہیں تے اَدّھی ای سہی' ننگی نالوں کجھ کجّی نیم برہنہ چنگی

ننگی نہاوے گی کیہ تے نچوڑے گی کیہ؟

جیہدی اپنی گذر نہیں ہوندی اوس دوجیاں نوں کیہ دینا ایں؟

نواں گُڑ مٹھا ہوندا اے

جیہڑی چیز نویں نویں آوے اوہ قدرتی گل اے چنگی لگدی اے

نواں نوکر کُتے کولوں ترکھا ہوندا اے (یاں) چھاٹلا تاولا ہوندا اے

کسے دی نویں نویں نوکری لگے تے اوس نوں پکی کرن واسطے مالک دیاں نظراں وچ چنگا بنن واسطے اوہ ترکھے طریقے نال تیزی نال کم کردا اے۔

نواں نوں دن پرانا سو دِن (یاں) نواں گُڑ نوں دیہاڑے

جدوں کوئی پرانے دوستاں تے تعلق داراں نوں چھڈ کے نویاں نال پیار ودھا لئے تاں پرانے کہندے نیں

نور جہاں لدھیاں لانواں گلی کوچے ہاماں کاماں

نور جہاں حرم شاہی وچ داخل ہوئی تے ملک وِچ تھاں تھاں خوشیاں منائیاں گئیاں' تاریخی قسم دا اکھان اے۔

نور نبی ﷺ دا جے نہ ہوندا جگ نہ روشن تھیندا

نبی پاک حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم دا نور جے نہ ہوندا تے ایہہ جہان روشن نہ ہوندا مسلماناں دے عقیدے دے مطابق اللہ تعالیٰ نے فرمایا کہ اے نبی ﷺ جے تینوں پیدا نہ کردا تے جہان پیدا نہ کردا' اک مسلک والے ایہہ وی آکھدے نیں کہ رب نے کائنات پیدا کرن توں پہلاں نبی پاک دا نور پیدا کیتا ایس سلسلے وچ پنجابی وچ کئی نورنامے وی لکھے گئے ملدے نیں۔

نوکر نوں نوکر مناوے' مالک کہے نہ آوے

نوکر جے مالک نوں چھڈ جاوے تے مالک دے آکھے تے نہیں آوندا اوس دا گُر ایہہ اے کہ نوکر' نوکر کول جا کے اوس نوں سمجھاوے۔ تے اوہ کم تے آ جاندا اے اک تجربے دی گل اے۔

نوکر نوں نخرہ کیہ؟

نوکر دا کم اے مالک دے حکم نوں منّا مالک حکم دیوے تے اوہ اگوں نخرہ کرے تے ایہہ کم نہیں چل سکدا کیوں جے مالک ایہہ برداشت نہیں کردا' نوکری وچ نخرہ نہیں چلدا۔

نوکراں اگے چاکر تے چاکراں اَگے چور

کوئی کم کسے بندے نوں کرن لئی آکھیا جاوے تے اوہ اگوں کسے ہور نوں کرن لئی آکھے تاں کہندے نیں۔

نوکراں دے گھر کاغذاں تے

ویکھو: نوکری دی پتھر تے جڑھ اے (یاں) نوکری دی جڑھ زمین توں گِٹھ اُچی' نوکری دے پکی ہون لئی آکھدے نیں کیوں جے نوکر مالک دی رضا تے مرضی موجب ہوندی اے تے مالک دی رضا تے مرضی کسے ویلے وی بدل سکدی اے۔

نوکری تے حاضر کیا کریسی ناظر

جے بندہ اپنا کم درست کردا اے تے افسر اوہدا کجھ وگاڑ نہیں سکدا

نوکری دا اِکو گُر' بھلا جی بھُلیا جی!

نوکری وچ کامیابی اوس نوں مِلدی اے جیہڑا مالک دا آکھیا منّے غلطی ہو جائے تے تسلیم کر لئے' آکھا نہ منن والے تے غلطی نوں تسلیم نہ کرن والے کامیاب نہیں رہندے۔

نوکری دی پتھر تے جڑ اے (یاں) نوکری دی جڑ زمین توں گِٹھ اُچی

ویکھو: نوکراں دے گھر کاغذاں تے

نوکری' ملازمت ناپائیدار دسن لئی آکھیدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

نوکری نہ جانویں بیباڈھولؤیں بھانویں ٹوکری

ایہہ مت دتی گئی اے کہ کسے دی غلامی نالوں اپنا محنت دا کم ٹوکری ڈھونا کرلیا جاوے تے بہتر اے۔

نوکری وچ نہ کاہدی؟

چاکری وچ اپنی مرضی ختم ہو جاندی اے مالک دا آکھنا ہر حالت وچ منناپیندا اے

نوں دِن تے بارھاں میلے تاجاوے کیہڑے ویلے

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا اینویں ای سڑی سیاپیاں وچ اپنے آپ نوں رُجھیاں رکھے۔

نوں دِن نِدھا گھر لوکاں دے نوں ندھے دے گھر، بہہ ندھے نے لیکھا کیتا ندا گھر دا گھر

جدوں کوئی بندہ خرچ بچان لئی لوکاں دے گھر جاوے پر اوہدے وٹاندرے وچ لوک وی اوہدے گھر آون جان تے اوڑک جدوں اوہ حساب لائے تاں لیکھا برابر ای نکلے کہ جیہڑے دناں دا خرچہ بچان لئی اوہ لوکاں وَل گیا سی اوہ لوک آ کے خرچہ کرا گئے۔

نوں سو چوہا کھا کے بلّی حج نوں چلی

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا رج کے ساری عمر گناہ کرے تے آخری عمرے نیک بنن دا چارہ کرے۔

نوں کوہ دریا ستھن موڈھیاں تے

اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے کسے آون والے خطرے توں اگے ای ڈروں ڈروں کرن یاں کسے معاملے پین توں ڈھیر پہلاں پئے اوہدا سامان کرن۔

نوں مَن لوہیا افیم ای سہی

ویکھو: جتھے سو اوتھے نوتر سو

کسے سانجھے نقصان وچ بوہتے نقصان والا تھوڑے نقصان والے نوں پرچا دیوے تے آپ سارا نقصان جھل لئے۔ لین والے کہندے نیں یاں آکھان اوس فضول خرچ بارے اے جس نوں من لوہیاوی افیم کھالئی۔

پچھوکڑ: کہانی انج سنی دی اے کہ اک سوداگر نے سمندری بیڑی وچ نومن لوہیا بھریا تے ٹُر پیا راہ وچ کسے ہور بندے اوسے بیڑی وچ افیم وی لد لئی منزل تیکر اپڑن توں پہلاں طوفان آیا تے بیڑی ڈُب گئی دوہناں نے مساں مساں جاناں بچائیاں سوداگر رووے تے آکھے میرا لوہیا رُڑھ گیا اے افیم والا بولیا وچ میری افیم وی سی سوداگر دا خیال سی کہ نقصان صرف اوسے دا ہویا اے اوہ جدوں ہیک لائے اوئے میرا لوہیا رُڑھ گیا اے افیم والا آکھے میری افیم وی سی سوداگر نے اک کے اوس نوں افیم دے پیسے دے دِتے آکھیا میں سمجھاں گا نوں من لوہیا افیم ای سہی۔

میرے اگے سہتی نے صفت کیتی میں کیہ جاندی ساں ایہدا فن بچہ
نوں من لوہے نوں افیم جاتا پے گیا مینوں دی ظن بچہ!

(منظور بٹ)

نوں نِدھاں تے بارہاں سِدھاں (یاں) نوں ندھی تے باراں سدھی

سارے ای کم سُدھ ہو جان تاں کہندے نیں۔ ایہہ گل اوتھے ودھیری پھبدی اے جتھے چنگے بندے نہ رہن تے کمینے بندے چودھری بن جان تے ایس پاروں اوہناں دے کم سُدھ ہو جان تاں کہندے نیں۔

نوں نقد نہ تیراں اُدھار

نقد نوں[9] چنگے تے تیراں[13] ادھار مندے کیوں جے اُدھار دے ڈُب جان دا ڈر وی ہوندا اے کاروبار وچ ایہہ اصول کم آوندا اے۔

نونہہ بنی تے مینوں سَس نہ چنگی لبھی، سَس بنی تے مینوں نونہہ چنگی نہ لبھی

ایہہ نگر سچائی پنجابی معاشرے وچ عام اے کہ نونہہ مظلوم تے سَس ظالم ہوندی اے اک عورت جدوں نونہہ بنی تے اوس نوں ایہہ گلا سی کہ اوہدی سَس چنگی نہیں پر جدوں اوہ سَس بن گئی تے اوس آپ سَس دا روپ دھار لیا پر حالی وی اوس نوں ایہہ ای گلا اے کہ اوہنوں نونہہ چنگی نہیں لبھی۔ نونہہ تے سَس دے رشتے وچ وی بدگمانی بارے کہندے نیں

نونہہ دا کھاہدا اکٹّی دا لیا ضائع نہیں جاندا

نونہہ کھاوے گی تے پوترے پوتریاں جمے گی تے کٹی کھاوے گی یاں دُدھ پیئے گی تے کل نوں مجھ بن کے دُدھ ای پیائے گی۔

نونہہ سَس لڑیاں اکو چونترے وڑیاں

نونہہ سَس دی کیہ لڑائی ہوندی اے ہنے لڑیاں تے ہانڈی روٹی ویلے اکو چونترے وچ بہہ گئیاں مطلب اے ایس لڑائی وچ کنارہ کشی نہیں کیتی جاسکدی نونہہ سَس دی لڑائی نوں غیر اہم دَسن لئی کہندے نیں کہ ایہدا زیادہ غصہ نہیں کرنا چاہیدا

نونہہ کانی دھی گنجی کھوہ تے ونگی لٹھ گنو راستی کھیتری چارے پیّاں بھٹھ

چار چیزاں کانی نونہہ، گنجی دھی کھوہ اُتے ونگی ٹیڈھی لٹھ تے رستے اُتے بنی پیلی ایہہ سبھو چنگیاں نہیں ایہناں نوں چلھے وچ پاؤ ایہناں توں چھٹکارا حاصل کرو۔

نونہہ کیہڑی جیہڑی گھر گھرستی، دھی کیہڑی جیہڑی کھڑ کھڑ ہسّی

نونہہ تے دھی دے مندیاں ہون دی نشانی دسی اے کہ جیہڑی نونہہ اپنا گھر چھڈ کے دوجیاں دے گھر جا کے سوندی اے تے جیہڑی دھی ایویں ای کھڑ کھڑ ہسدی رہندی اے ایہہ چنگیاں نہیں ہوندیاں۔ پنجاب دیس دی مقامی رہتل دا اک اخلاقی اصول تے تجربے دی گل اے۔

نونہہ منجے سَس دھندے کوئی دیہاڑا سُکھ دا نہ لنگھے

نونہہ دے ہوندیاں جے سَس کم کرن لگ پئے تے سمجھو لوڑائی پئی۔

Dr. Shahbaz Malik

نُونہاں پُتّاں نوں لے گیاں دِھیاں نوں لے گئے ہور بڈھی بڈھا ایویں بیٹھے جویں سنھ تے بیٹھے چور

پُتراں داویاہ کردنا تے نونہاں نال دکھ ہوگئے دھی داویاہ کیتا تے اوہ اپنے گھر جا وسی بھانویں انج اوہناں دی مرضی نال ہویا اے پر اکھان وچ ماپیاں دا اولاد نال پیار تے اوہدا اوچھوڑ ادسیا گیا اے کہ انج لگدا اے کہ اوہناں نال زیادتی ہوئی اے۔ دھیاں پتراں نوں ویاہ ور کے ویہلے ہون تے مخول نال کہندے نیں۔

نُونہاں توں ماس وکھرا نہیں ہوندا

خون دا رشتہ کدی نہیں ٹٹ سکدا۔

نُونہاں مال نماناں

نونہاں وچاریاں نمانیاں ہوندیاں نیں' اوہ کسے دیاں دھیاں ہوندیاں نیں جہناں اوہناں نوں پال پوس کے جوان کیتا تے پھیر اگانے گھر گھل دتا اگوں اوہناں نال خبرے اوہناں دا سلوک کیویں دا اے سکا ساگ تے اوس گھر کوئی نہیں ہوندا ایس کر کے اوہناں نوں نمانیاں آکھیا گیا اے۔

نویں جوانی مانجا ڈھلا

جدوں کوئی جوانی وچ سُستی وکھاوے تاں کہندے نیں۔

نویں جُتی نویں رن' دونویں دُکھ دیندیاں نیں۔

کئی وار نویں جُتی لگن لگ پیندی تے دُکھ دیندی اے نویں ویاہی رن نخرے کردی اے ایس لئی کئی وار بندہ تنگ ہوندا اے تجربے دیاں گلاں نیں۔

نویں ۹ رُوں تے تیرھیں ۱۳ کپاہ

رُوں کپاہ توں بن دا اے تے ہمیش کپاہ نالوں مہنگا ہوندا اے کیوں جے ویلیا جاندا اے اکھان اوس ویلے ورتی دا اے جدوں گھٹیا چیز دا مل ودھ تے چنگی دا مُل گھٹ ہووے یاں خام مال دا مُل ودھ تے بنی بتری دا گھٹ جیویں ثابت مرچاں دا مُل ودھ تے پیسیاں دا گھٹ۔

نویں ستھرے نویں پتھرے

نویں کم لئی نواں سامان کرنا پے تاں کہندے نیں۔

نویں فقیرنی دو پہریں دُھواں

ویکھو: نویں کُڑی کسیدے پئی گن گن پاوے پُھمیاں

اجیہا بندہ جیہڑا کوئی کم نواں نواں کرن لگے تے وکھا وکھا کے کرے تاں کہندے نیں۔

نویں کہانی گُڑ نالوں مٹھی

کسے وی نویں گل وچ دلچسپی حدوں ودھ ہوندی اے۔

نویں گل نوں دیہاڑے

نواں رواج یاں نواں فیشن کجھ دن ای رہندا اے۔

نویں گھوڑی دَند وکھاوے

عام کر کے کھیڈ وچ کہندے نیں کہ کھیڈ وچ شامل ہون والا بندہ آوندیاں ای کھیڈ وچ شامل ہون دا عملی مظاہرہ کرے۔

نہ آوا مکّے نہ کھوتا چُھٹے

ویکھو: لدی دا مر جانویں گا بھائیا کھوتیا' ایس آوے بیٹھ کھلوتیا ایہہ آوا نہیں اوں مکنا تے توں نہیوں چھٹنا۔

دنیاوی ذمہ داریاں بارے آکھیدا اے۔

نہ آوکھے وڑو نہ منتاں کرو (یاں) نہ آوکھے چڑھو نہ منتاں منّوں

بندے نوں مت دتی گئی اے کہ نہ کسے مصیبت والے معاملے وچ داخل ہووتاں جے اوس مصیبت وچوں باہر نکلن ۱۰ اسطے تہانوا اتنگ ور ریاں منت سماجت نہ کرنی پئے' آوکھی گھاٹی اُتے نہ چڑھو (وڈی مصیبت اپنے گل پاؤ) کہ تہانوں اُترن واسطے (ایس مصیبت وچوں نکلن واسطے) پیراں دیاں منتاں منتیاں پین۔

نہ آوے چور نہ کتا بھونکے

بھیڑے بندے نوں سارے ای بھیڑا آکھدے نیں۔

نہ آئے دی شادی نہ گئے دا غم

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا اُکّا ای بے پرواہ ہو جائے نہ کسے دے آون تے خوش ہووے نہ کسے دے جان تے دُکھی' کوئی مرے کوئی جیوے ستھرا گول پتاسے پیوے۔

نہ اگلی توں نہ پچھلی توں میں صدقے جانواں وچلی توں

بچپن تے بڈھاپے دی تھاں جوانی دی عمر نوں چنگیاں کہن لئی کہندے نیں۔

نہ اُنھے نوں سَدّو تے نہ دوآون

انھے دی روٹی ورجیئے تے اوہ کلا تے نہیں آوندا نال اک ہور نوں لے کے آوندا اے تے اوس نوں شرموں شرمی ای روٹی کھوانی پیندی اے۔

نہ اوگر نہ گھر (پار) ادھکڑے وچکار

اوس موقع لئی اے جدوں بندہ نہ ایہدر نہ اوہدر جان دا فیصلہ کر سکے تے وچکار پھسیا ہووے۔

نہ ایہدر دی نہ اوہدر دی تے ایہہ بلا کیہدر دی؟

کسے معاملے یاں جھگڑے وچ دو پارٹیاں وچوں کسے نال وی تعلق نہ رکھن والا بندہ فیصلہ کرن بہہ جاوے تے کیوں جے اوس نوں اصل جھگڑے یاں معاملے بارے پوری معلومات نہیں ہوندیاں ایس کر کے اوہ غلط فیصلہ کر دیندا اے یاں کر

Dr. Shahbaz Malik

سکدا اے ایسے بندے بارے آکھیدا اے۔

نہ باسی رہے نہ کتا کھائے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ چیز ضائع نہ کرنی ہووے، تے اونی ای بنائے جنی استعمال کرے نہ واہدو بچے نہ ضائع ہووے

نہ بانیا میت، نہ ویسو جتی، نہ کاگا ہنس نہ کھوتا جتی

دکاندار کدی دوست نہیں ہوندا، طوائف باعصمت نہیں ہوندی، کاں ہنس نہیں ہوندا اتے کھوتا نفسانی لذت دا تارک نہیں ہوندا، تجربے دیاں گلاں نیں۔

نہ برقع نہ بکل، بی بی مستورا اے

بی بی عورت نے نہ برقع پایا اے تے نہ بکل ماری اے تے آکھ رہی اے کہ پردے وچ اے، عورت نوں پردہ کرن دی پکی اے

نہ بھورے نوں ہتھ پائیے نہ دوشالا پڑوائیے

کسے دا تھوڑا نقصان نہ کریئے تے بوہتا نہ کروالیئے

نہ پرناہیا نہ جنج گیا

کسے نہ تے اوہ کم آپ کیتا ہووے تے نہ کردیاں نوں ویکھیا، نہ کردیاں وچ شریک ہویا ہووے تاں کہندے نیں۔

نہ پٹیئے کھوہا، نہ کھیڈیئے جوآ

تجربے دی گل اے کھوہ پٹنا اک خطرناک کم اے تے جوآ وی بھیڑا اکارا ایہہ وی نقصان دیندا اے دوناں توں منع کیتا گیا اے۔

نہ پنج پڑھیاں نہ تریہہ رکھے تے رب نوں ویکھاں کیہڑی اکھے

اللہ تعالیٰ نے بندے نوں دنیا اُتے کجھ سمے لئی گھلیا کہ اوہ اوہدے دسے سدھے رستے اُتے ایہہ حیاتی گزار کے مُڑ اوہدے کول اپڑے سدھے رستے وچ اوس رب سچے دی عبادت نمازاں تے روزے وی شامل نیں جے ایہہ ای پورے نہ کیتے تے بندہ رب نال اکھاں نہیں ملا سکدا اکہ شرمندہ اے۔

نہ تل چبے نہ دند لگے

نہ ماڑا کم کریئے نہ نقصان اٹھائیے۔

نہ تیا نہ ساتا، مُردا گیا گواتا

پنجاب دیس وچ جمن تے ویاہ جان، تے مرن تے کئی قسم دے رواج نیں، مرن اُتے لوک قُل کردے نیں، تیسرے دن تیا کردے نیں ستویں دن ساتا کردے نیں (جمعراتاں) پھیر چالیسواں ہوندا اے ایہناں رواجاں اُتے کھانے پکدے نیں مسلماناں نے ایہہ رسماں ایتھوں دے ہندوواں کولوں لئیاں جیہڑیاں اجے وی جاری نیں جیہڑا ایہہ نہ کرے اوس نوں مہنا دتا جاندا اے تے اوہدی سماج وچ بدنامی ہوندی اے۔

نہ جُڑے نہ تھُڑے تے ویلا پیا ٹُرے

جدوں بندہ کماوے تے ویلا گزر دا رہے ایس نوں غنیمت سمجھنا چاہیدا اے۔

نہ جُلّے تے کندھاڑے چا کھڑاں نہ کھاوے تے کے کراں؟

نہ جائے تے موڈھے اُتے چک کے لے جاواں تے جے نہ کھاوے تے کیہ کراں؟ مطلب اے کہ جے کوئی بندہ کسے تھاں جان توں انکار کر دیوے تے اوس نوں زبردستی وی چک کے لے جایا جا سکدا اے پر کھانوں انکار کر دیوے تے بندے نوں زبردستی کھوایا نہیں جا سکا، تجربے دی گل اے۔

نہ جمدی نہ دُھوں وَجدا

تنگی تکلیف، دُکھ مصیبت تے پریشانی انسان دی حیاتی دے نال اے تے انسان ایس دنیا وچ آیا تاں اے اوہنوں ایہہ سہنیاں پئیاں دوجا مطلب ایہہ ہو سکدا اے کہ جدوں کسے نوں اولاد دوجھوں کوئی نموشی اٹھانی پئے تے اوہ کہندا اے کہ نہ اولاد جمدی تے نہ ایہہ نموشی آوندی۔

نہ جمے نہ جائے تے ماں ماں کریندے آئے

جدوں کوئی دھگانے دا رشتہ کڈھ کے تعلق پیدا کرن دی کوشش کرے تاں آکھیدا اے۔

نہ جُھومر نہ تاڑی ضائع منہ تے داہڑی

داہڑی دا مطلب اے جوانی، جوانی وچ جے نچنا ٹپنا پوے ہاسا ٹھٹھا جھومر بھنگڑا نہیں تے ایہہ کاہدی جوانی اے۔

نہ چاچا آیا نہ چاچا گیا

ویکھو: نوں دن ندھا گھر لوکاں دے نوں ندھے دے گھر، بہہ ندھے نے لیکھا کیتا ندھا گھر دا گھر

جدوں کوئی بندہ خرچ بچان واسطے دوجیاں دے گھر جاوے پر اوہدے وٹاندرے وچ لوکی وی اوہدے گھر آوندے رہن انج اوہ بچایا خرچہ اوہناں اُتے لگ جائے تاں آکھدے نیں۔

پچھوکڑ: آکھدے نیں اک بندہ اپنے چاچے دے گھر کجھ دن واسطے گیا، تھوڑے دناں مگروں اوہدا چاچا بال بچے سنے اوہدے گھر آ گیا اوہناں دے جان مگروں اوس خرچے دا حساب لایا تے اوناں ای سی جناں اوہدے چاچے دے گھر جان نال بچیا سی ایس موقعے تے اوس آکھیا نہ چاچا آیا نہ چاچا گیا تے ایہہ گل اکھان بن گئی۔

نہ چور لگے نہ کتا بھونکے

ایہو جیہا کم نہیں کرنا چاہیدا جس پاروں بدنامی ہووے۔

نہ چور مکے نہ کالیاں راتاں

ویکھو: مرزا مر گیا اے پر سارنگی تے نہیں ناں ٹٹ گئی (یاں) مرزا مر گیا اے کہ سارنگی ٹٹ گئی اے؟

Dr. Shahbaz Malik

چوروی موجود نیں کالیاں راتاں وی موجود نیں، حالی گل ختم نہیں ہوئی ایس معاملے نوں کسے وی مرحلے اُتے حل کیتا جا سکدا اے۔

نہ چلھہ ڈنڈاں نہ دھاڑ ماراں

آہلک دے مارے اوہناں بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے مساں گزارے جوگا کما کے بہہ رہن۔

نہ چھکیئے کمان نہ پوّے خمان

(چھکیئے: کھچیئے) نہ تیر چلان واسطے کمان کھچو تے نہ لک نوں ول پئے، اوہ کم جس نال نقصان دا ڈر ہووے اوہ بندہ نہ کرے۔

نہ دانا نہ گھاس چل گھوڑیا تیری آس

جے گھوڑے نوں دانا تے گھا نہیں پاؤ گے تے پھیر اوہدے چلن دی آس وی تہانوں نہیں رکھنی چاہیدی۔

نہ دیس ڈھوئی نہ پردیس ڈھوئی

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جنہوں پردیس جا کے وی دیس والے حالات ای پیش آون مطلب اے اوتھے وی سکھ نہ ملے۔

نہ دے بگانی گاں، ماری لت تے بھنی بانہہ

دوجے دی گاں نوں اگے ہو کے اُشکل نہ دے اوہ نقصان اپڑاندی اے۔

نہ دین نہ لین دھگانے دی بھین

جدوں کوئی بندہ خواہ مخواہ دا رشتہ جوڑن دی کوشش کرے تاں آکھیدا اے۔

نہ دیندا بھلّے نہ لیندا بھلّے

ایسا معاملہ کرنا جس وچ کسے دھر نوں کسے بھلیکھے یاں غلطی دا دھڑکو نہ ہووے

نہ دیوے نہ کھاوے تے ضائع شاہ سداوے

جدوں کوئی کسے بارے گنیاں متھیاں صفتاں نہ رکھدا ہووے تے اوہ سداوے تاں کہندے نیں، شاہ دا مطلب اے شاہوکار جس دا کم پنڈاں تھانواں وچ اُدھار دینا ہوندا اے۔

نہ دھرکن نہ پوّی ظن

نہ دوجیاں دیاں گلاں سُن تے نہ وسواس وچ پؤ گلاں سُن کے بندہ کئی قسم دے شکاں وچ پے جاندا اے ایہہ شک پھیر بندے نوں چین نہیں لین دیندے ایس کر کے بگانے معاملیاں وچ پینا ای نہیں چاہیدا۔

نہ دھو بگانی گاں، مارے چھڑ تے بھنے بانہہ

بگانے ڈنگر دا بندے نوں بھیت نہیں ہوندا ایس کر کے ایس اکھان وچ بگانے ڈنگرتوں بچ کے رہن دی پکی کیتی گئی اے۔

نہ رُجی مُونہاں تے کڈھ دتی نونہاں

اجیہی چیز جیہڑی آپ نہ کھادی جا سکے دوجے نوں دے کے احسان کیتا جاوے تاں کہندے نیں۔

نہ روٹی نہ کپڑا اکماں دا ردں تکڑا

کم لین ولوں تے بڑی زبردستی کردا اے پر ایہدے معاوضے وچ کوئی رقم ایتھوں تیکر کہ روٹی تے کپڑا اوی نہیں دیندا۔ ایہہ اکھان، اک سوانی اپنے نکھٹو خاوند بارے وی کہہ سکدی اے تے اک نوکر اپنے ظالم مالک بارے وی آکھ سکدا اے

نہ رہے بانس نہ وجّے بانسری

کسے چیز دی جڑھ یاں مُول نوں ای مُکا چھڈنا، بانس ہووے تے بنسری بنے تے وجے بانس بنسری دی آواز دا مُول یاں مڈھ اے عام کر کے خرابی دی جڑھ نوں مکان بارے کہندے نیں۔

نہ ساگ ٹُٹنا اے نہ پکنا اے

جدوں کسے کولوں کسے کم دی آس نہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

نہ سُتی نہ کتیا

نہ کم کیتا تے نہ ای ایس دلیل کولوں کوئی فائدہ اٹھایا۔

نہ سر ہوسی نہ درد ہوسی

ویکھو: نہ رہے گا بانس نہ وجے کی بانسری

بنیاد ختم کر دین نال معاملہ ختم ہو جاندا اے۔

نہ سوڑے تھیو نہ کوڑے تھیو

نہ نیڑے جاؤ نہ اختلافات پیدا ہون بگاڑ پیدا ہووے، زیادہ تعلقات نال وی بگاڑ پیدا ہوندا اے۔

نہ سوہرا نہ سالا میں آپے ای گھر والا

آپ ہدرے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا بوہتا ای خود مختاری دا دعویٰ کردا اے کسے نوں خاطر وچ ای نہیں لیوندا۔

نہ شوہ ڈٹھا نہ ہاوے موئی

نہ شوہر، خاوند، خصم ویکھیا تے نہ ای اوہدے دُکھ فراق وچ دُکھی ہوئی فریادی ہوئی، جدوں کوئی بندہ کسے تجربے وچوں نہ لنگھیا ہووے اوس نوں کہندے نیں۔

نہ فقیر آؤ نہ کُتا بھونکو

جدوں کسی معاملے دی وجہ نوں مُکا دتا جائے تے اوہ معاملہ نہیں ہوند وچ آوندا

نہ کاہو سے دوستی نہ کاہو سے بیر

بھگت کبیر دا ایہہ بول اکھان دا درجہ حاصل کر چکیا اے جس وچ دسیا گیا اے کہ اوہ سب نوں اکو نظر نال ویکھدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

؎ کبیر کھڑا بازار میں سب کی مانگے خیر
نہ کاہو سے دوستی نہ کاہو سے بیر

نہ کتا ویکھے نہ بھونکے

کسے اچھے بندے دیاں نظراں توں' کوئی کم بچا کے کیتا جاوے جیہڑا دوکھی ہووے تاں کہندے نیں' نہ اوہ ویکھے گا تے نہ ای گلاں بکے گا۔

نہ کروچ نہ بھروچ

بندہ کوئی کم کرن وچ نہ ہووے تے بھرن وچ وی اوہ نہیں ہوندا۔

نہ کرن کھیتی نہ بھرن ڈن

بندہ کوئی کم کرے تے اوس نوں نفع وی ہوندا اے نقصان وی ہوندا اے' کھیتی اک آوکھا کم اے ایس لئی ایس توں بچن واسطے آکھیا گیا اے ایس نوں انج وی لیا جا سکدا اے کہ نہ کوئی بھیڑا کم کرو تے نہ جرمانہ بھرو۔

نہ کرنا نہ کرتوت اتوں لڑن نوں مضبوط

آپ کم کوئی نہ کرنا تے ایویں پیا رُعب پانا۔

نہ ککڑ بانگ دے گا نہ تسی اُٹھو گے

ویکھو: میں نہ جمدی توں کیویں ویاہی دا

اچھے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے جھوٹھا تاثر دین کہ سارے کم اوہناں دے کارن ای ہو رہے نیں۔

پچھوکڑ: کسے کوپتی سوانی نال پنڈ والے لڑ پئے اوہنے اک ککڑ رکھیا ہویا سی جدوں لڑائی دی اخیر ہوگئی اوہ ادھی راتیں اپنا ککڑ کچھے مار کے پنڈوں ایہہ کہندی ٹر پئی کہ نہ میرا ککڑ بانگ دے گا نہ سویر ہووے گی تے نہ تسی اُٹھو گے' سُتے ای سوں جاؤ گے اتھے ایہہ گل بن گئی۔

نہ ککڑ نہ تیتر و

اچھے بندے بارے کہندے نیں جیہدے دھڑے دا کوئی بھروسہ نہ ہووے مطلب ایہہ اے اوہ ہنے اک دھڑے ول اے تے دوجے لمحے اوہ دوجے ول ہو جائے۔

نہ کل آؤنی نہ کجھ ملنا

جدوں کوئی دین دار' کل دا وعدہ کردا جائے تے ادائیگی نہ کرے تاں آکھیدا اے۔ کل تے کدی آؤندی نہیں کیوں جے جدوں کل آئے گی اوہ اج ہووے گی۔

نہ کم نہ کار بھڑ والڑنے نوں تیار

جدوں کوئی بندہ خواہ مخواہ بغیر کسے وجہ توں جھگڑا کرن دی کوشش کرے تاں آکھیدا اے۔

نہ کم نہ کمّوں ویہلی

آو گت کم کرنے ایویں پیا مصروفیت دا تاثر دینا۔

نہ کھا مغل دے رقعیاں دا وساہ' پہلاں بھیجے رقعڑے پچھوں فوجاں لئے چڑھا

تاریخی اشارے دا اکھان اے کہ مغلاں دا کوئی اعتبار نہیں اوہ اک پاسے صلح وا رقعہ گھلدا اے دوجے پاسے فوجاں نال حملہ کر دیندا اے۔ بے اعتبارے بندے بارے آکھیا جا سکدا اے۔

نہ کھیڈاں گے نہ کھیڈن دیاں گے

اچھے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے نہ آپ کوئی کم کرن تے نہ ای دوجیاں نوں کرن دین مطلب اے کہ کُھتی وچ مُوتر جان۔

نہ گوڈے نہ گٹے تے تینوں کتھے پٹے

جس بندے وچ کوئی گن یاں چنگیائی نہ ہووے اوہدے مرن تے رونا کس ہوندا اے روندے تے اوہدے گناں یاں چنگیائیاں نوں نیں۔

نہ مارے نہ ڈنڈیں گٹے اندر واندری سنگھی گھُٹے

ویکھو: مارنہ کٹ آندر چا گھٹ

حکمت کولوں کم لینا چاہیدا اے' مارن کٹن تے ڈنڈے مارن نال گواہی مل جاندی اے جدوں کہ کجھی مار نال انج نہیں ہوندا' ظاہر نالوں اندر دی مار بہتر ہوندی اے۔ اکھان ایسی صورتحال توں بچن دا سبق وی دیندا اے۔

نہ مَرے نہ منجی چھڈے

کسے معاملے وچ اُک کے آکھیدا اے مطلب اے بابا نہ مردا اے نہ منجی چھڈدا اے بیماری اڈی لمی ہو جائے تے پھیر گھر والے وی اکّ جاندے نیں ایسے طرح کوئی معاملہ بیماری وانگوں ای لماں ہو کے ٹکر جائے تاں اُک کے آکھدے نیں۔

نہ میں کہاں تیری نہ توں کہو میری

ایہہ مت اے کہ نہ میں تیری بُرائی کراں تے نہ توں میری برائی کر اصل وچ دوجے نال تعلقات دا پیمانہ تے اپنا دوجے نال ورتارا ہوندا اے جے کسے دی برائی نہ کیتی جاوے تے کوئی وی نہیں کردا۔

نہ نوں 9 من تیل ہووے نہ رادھا نچے

کوئی کم نہ کرنا چاہے تے کرن لئی اجیہی شرط لا دیوے کہ نہ اوہ شرط پوری ہووے نہ کم ہو سکے تاں کہندے نیں

نہ نیتی نہ قضا کیتی

اچھے بندیاں بارے آکھدے نیں جیہاں کوئی کم نہ کیتا ہووے۔

نہ وہائی نہ گہائی اللہ نے نبائی

جدوں بے محنت ای فائدہ مل جائے تاں آکھیدا اے۔

نہ وے دُھوریا میں نہیں جاندی

ویکھو: دھوریا دھکا ای کرنا ایں

Dr. Shahbaz Malik

جدوں کوئی پہلاں تے کسے کم نوں آپ نہ کرے پر پھیر کوئی بہانہ پایا آپ ای چا کرے تاں کہندے نیں۔

نہ ہاڑ سکے نہ ساون ہرے

ویکھو: سجرے نہ بہے تے ہمیش اکو جیہے

جس بندے دی حیاتی وچ ویلے نال کوئی تبدیلی نہ آوے اوس بارے آکھدے نیں

نہ ہک پُنے ہا نہ ڈاہ سُنے ہاں

نہ کسے نوں اک گالھ کڈھو نہ اگوں دس سنو اپنی عزت اپنے ہتھ۔

نہ ہون نالوں کجھ ہونا چنگا اے

بالکل سکھیاں رہن نالوں تھوڑا فائدہ ای بعض ویلے بہت ہوندا اے۔

نہ ہیر مُکی اے نہ سرنگی ٹُٹی اے

ایہہ معاملہ حالی چالو اے پتہ نہیں کدوں تیکر چلے عام کر کے شریکاں نال ٹاکرے بارے کہندے نیں۔

نہالے دی جھڑی تے کیہ پتہ، مہیں دا ہک سنگ سنا تے ہک سنگ سُکا

بھادروں دے مینہہ دا ایہہ حال ہوندا اے۔

نہر بی نہیں سنسار اگے ای آئے کھلو تے

ویکھو: پنڈ بھجا نہیں اُچکے پہلاں ای

کسے کم دے توڑ چڑھن توں پہلاں ای ایہدے توں فائدہ چُکن والے آن چڑھائی کرن تاں آکھیدا اے۔

نہیں ریساں جھناں دیاں بھانویں سکی ای پئی وگے

تیریاں نہیں ریساں تیرے کم کرن دا جواب نہیں۔

نیائیں گرائیں ذات سیانی، ٹبہ رکڑ بہت نمانی، کالی کلّر کھسماں کھانی روہی ریتلی آپ گوانی

واہی بیجی واسطے نیائیاں دی زمین سب توں چنگی ہوندی اے جتھے پانی چھیتی اپڑدا اے باقی ٹبہ، رکڑ، کلّر، روہی سب ایہدے توں تھلے۔

نیت اُلٹی ہر گل اُلٹائے

ویکھو: من حرامی حجتاں ڈھیر

بندے دا دل بے ایمان ہووے تے اوہ پُٹھے طریقے نال سوچدا اے، ہر چیز دا منفی پہلو لبھیندا اے اپنے دل دے اندر بُرائی ہوندی اے ایس لئی اوس نوں بُرائی سجھدی اے۔ بھیڑی نیت والے بندے کولوں کدی کسے نوں فیض نہیں اپڑ سکدا، بھیڑی نیت والا بندہ کسے دا کم نہ کرن دے سو بہانے بناندا اے۔

نیت پر مراد (یاں) نیت وَل مراد

جیہو جیہی بندے دی نیت ہووے اوہو جیہی اوہنوں مراد ملدی اے۔

سدھی گل تے گالیاں دتیاں نی اچھا ایس دی رب جزا دیوے
نیت پر مراد ہے میاں کشتہ گل وچ فقیر سنا ویوے

نیت صاف تے پلے خاک (یاں) نیت کھوٹی تے کھیسہ پُر (یاں) نیت کھوٹی تے پلے روٹی (یاں) نیت بد تے روٹی رج

طنز نال آکھدے نیں کہ کل جگ وچ پٹھا زمانہ آگیا اے بد نیت بندیاں نوں نفع ہوندا اے جیہڑے کہندے نیں یا بے ایمانیئے تیرا ای آسرا اے۔

نیت صاف کھیسہ پُر (یاں) نیت صاف تے کم راس

صاف نیت والے دے کم وچ رب برکت پاندا اے۔

نیت کھوٹی رزق نہ روٹی

انسان دی نیت چنگی نہ ہووے تے اوہدے رزق وچ برکت نہیں رہندی۔

نیڑے پیکے رنت خواری جد جاواں تے گنڈی ماری (یاں) نیڑے پیکے رنت خواری گھر نہ رہندی کر ماں ماری

جس سوانی دے پیکے نیڑے ہون ایہہ قدرتی گل اے کہ اوس نوں اپنے گھر نال اینا لگاؤ نہیں رہے گا۔ انج وی جتھے بندے نے بچپن گزاریا ہووے پلیا ہووے اوہنوں اک دم چھڈن تے جی نہیں کردا یا ہی آکے سوانی ہولی ہولی گھر وچ دل لاندی اے جے پیکے نہ دور ہون تے اوس گھر وچ ہر ویلے کنڈی وی رہندی اے۔

نیک نیت سب جمعیت

نیت نیک رکھن والے اک تھاں اکٹھے ہو جاندے نیں۔

نیکی برباد تے گناہ لازم

ویکھو: کھڈائے داناں نہیں تے رِدائے داناں ہو جاندا اے

کسے دا بھلا کیتا جائے اوہدا ناں نہ ہوئے بھل بھلیکھے وی کوئی خلاف کم ہو جائے گناہگار بنایا جائے تاں آکھدے نیں۔

نیکی تے پُچھ پُچھ

کسے نال نیکی کرنی ہووے تے اوہدے کولوں پُچھنا نہیں چاہیدا تاں ای نیکی دا درجہ ملدا اے پُچھ کے نیکی کیتی جاوے تے اوہ جتاں دے کھاتے وچ آجاندی اے تے اوہدا درجہ گھٹ جاندا اے۔

نیکی کردیاں آوے ہان، تاں وی چھڈ یئے نیکی دی بان

جے نیکی کرن تے نقصان ہووے تاں وی نیکی دی عادت نہیں چھڈنی چاہیدی ہر حال وچ نیکی کردیاں رہن دی پکی کیتی گئی اے۔

نیکی کر کے کھوہ وچ سُٹ

اُردو وچ کہندے نیں نیکی کر دریا میں ڈال، مطلب اے نیکی کر کے بھُل جانا چاہیدا اے نہ جتانا چاہیدا اے تے نہ ای اوہدے بدلے کجھ لین دی آس کرنی

Dr. Shahbaz Malik

چاہیدی اے اوس نوں نیکی دا درجہ تاں ای مِلدا اے۔

کشتی بادے اندر سٹیس مینوں ساقی پیارے
نیکی کر کے کھوہ وچ سٹیس کہندے عالم سارے

(غلام حیدر ترجمہ دیوان حافظ)

نیکی کھوہ وچ پائی ہوئی وی نہیں جاندی

ایس اکھان وچ نیکی کر کے کھوہ وچ سٹن دی پریرنا اے ایس وچ ایس گل نوں اگے ٹوریا گیا اے کہ کھوہ وچ سٹی مطلب اے بھلا وتی گئی نیکی اوڑک نیکی ای رہندی اے تے ایس دا اجر ضرور مِل دا اے۔

نیکی نیکاں تے بدی بخیلاں

نیک بندیاں کولوں نیکی تے بداں کولوں بخیلی دی ای آس ہوندی اے بندہ اپنے سُبھا موجب عمل کردا اے۔

نیم حکیم جان دا دھوکھا (یاں) نیم حکیم جان دا خطرہ نیم مُلاں ایمان دا خطرہ

کسے وی کم وچ نامکمل علم نقصان دا کارن ہوندا اے۔

نین پَران نروئے تاں سبھے سورے ہوئے

جدوں تک انسان دے اپنے نین پران ٹھیک رہندے نیں اودوں تیک اوہ کسے دا محتاج نہیں رہندا تے اوہدے سارے ای کم سوردے رہندے نیں۔

نین دوجے دے پیر دھون ای جان دی اے

جدوں کوئی بندہ دوجیاں دے کم تے بڑے آہر نال کرے تے اپنیاں واری آہلک کرے تاں کہندے نیں۔

نیں لنگھی تے خواجہ وِسریا

ویکھو: اپنا کم کیتا تے خصم نوں کھاوے جمیتا (یاں) کوٹھا اُسریا تے ترکھان وِسریا
کم پورا ہون مگروں کم والے نوں بھلا دینا' احسان فراموشی

نیناں اُتے پھوہڑیاں ڈُب مویاں چوہڑیاں

ہوچھے بندے دے اینویں پئے رون پٹن بارے کہندے نیں۔

نیندر تے سُولی تے آجاندی اے

نیندر آئی ہووے تے اوہ منجی بستر دی نہیں اڈیکدی۔

نیول سپ دا مارو

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کسے خرابی دا توڑ موجود اے تاں آکھیدا اے۔

نیو نندرا تیل مائیوں ای دس پیندا اے

جدوں مُنڈا کڑی تیل چڑھ کے مائیوں پیندے نیں تے اوس ویلے رشتہ دار جو کجھ ورتدے نیں اوتھوں ای اوہناں دے ورتن یاں نیوندرے پان دا پتہ لگ جاندا اے۔

نیواناں دے پانی نیواناں نوں جاندے نیں

ہر چیز اپنے اَصل ول جاندی اے جدوں لڑے بھڑے ساک سین آپو وچ مل جان تاں کہندے نیں۔

نیویں دروازے وچوں اُٹھ کے لنگھ جائیدا اے

مصلحت کولوں کم لین دی پکی کیتی گئی اے۔

نیویں سنجھ دے موئے نوں کوئی کتے تئیں روئے

سویرے دے موئے نوں کوئی کدوں تیکر رووے' مطلب اے دُکھ تکلیف تے کجھ دیر ای رویا' افسوس کیتا جاسکدا اے۔

نیویں کھیتی اُچا ساک جد لگے تد تارے

نیویں زمین وچ پانی ٹھیک دتا جاسکدا اے ایس کر کے اوہدے وچ فصل اُچی زمین نالوں ودھ ہوندی اے اُنج ای آپ نالوں اُچے گھر دی دوہتی مل جائے تے اِک تے جہیز زیادہ آوندا اے دوجے سوہریاں نال رَل کے جوائی اپنے معیار نوں اُچا کر سکدا اے۔

نیہوں نہ لگدے زوریں

زبردستی دا عشق نہیں ہوندا' پیار محبت تے لگن دل دی اُکی مرضی نال ہوندے نیں ایہدے وچ زبردستی نہیں چلدی۔

نھ

نھاتا کراڑ تے بھکھا بگھیاڑ (یاں) نھاتا کھاڑ تے بھکھا بگھیاڑ

نھا کے عام کر کے کہندے نیں بھکھ لگ پیندی اے۔

نھاتی دھوتی رہ گئی اُتے مکھی بہہ گئی

کوئی کم جدوں بالکل نیپرے چڑھن دے کول اپڑ کے نہ ہووے تاں آکھیا جاندا اے

و

واپرے دی وَگے تے چوہڑا چھج کریندا اگے

پُرے دی ہوا نال کنک گاہن وچ مدد ملدی اے تے کنک توڑی نالوں نکھیڑی جاندی اے ایہہ کم چوہڑا چھج نال کردا اے۔

واری آپو اپنی کوئی نہ بنھے دھیر

اپنی واری تے آئی موت نوں کوئی نہیں ٹال سکدا۔
ایس بارے بابا فرید ہوری کہندے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

ـــ واری آپو اپنی چلے مشائخ، شیخ

واری آئی بابے دی سُوت لڑ گھڑم

جدوں بابے دی واری آئی تے کھوہ دی ماہل نوں روکن والی لکڑی لتھ گئی، کم ای خراب ہو گیا۔ کسے دی واری آون تے فائدہ اپڑن دی آس سی اوہ سارا کم ای خراب ہو گیا۔

وادڑیاں سجادڑیاں نبھن سِراں دے نال (یاں) وادڑیاں سجادڑیاں جان سراں دِے نال

ویکھو: کال سکھال سے نال تے بھیڑی عادت دے نال

بھیڑیاں عادتاں دور نہ ہون دی دس پائی اے۔

واڑ راڑ چرے تے راکھا کیہ کرے

جیہڑا ڈنگر وگ توں پرے ہو کے چردا اے جے اوہدا نقصان ہو جاندا اے تے ایہدے وچ راکھے دا کوئی قصور نہیں، اجیہے بندیاں بارے آکھیا جا سکدا اے جیہڑے کسے دے آکھے ویکھے وچ نہ ہون تے نقصان اٹھان۔

واس جنہاں دے وِسیئے ہاں جی ہاں جی کریئے (یاں) واس جنہاں دے وسیئے کہے اوہناں دے چلیئے

جنہاں دے ماتحت ہو کے وسدے ہوئیے اوہناں دی ہاں وچ ہاں ملانی چاہیدی اے۔

واگی تراہ دین سائیں نہیں تراہندے

تراہن دا مطلب اے مال ڈنگر نوں ڈانڈا سوٹا مار کے بھجا دینا، مال ڈنگر چارن والے تے مال ڈنگر نوں ماردے نیں مالک دا کیوں جے مال ہوندا اے اوہ اوس نوں ماردا نہیں تے نہ ای بھجاندا اے۔

وال نہ وِنگا کر سکے جے سَب جگ ویری ہوئے

سارا جہان بندے دا دشمن ہو جائے تے رب نہ دشمن ہوئے تے بندے دا کجھ نہیں وگڑ دا عام کر کے جیہڑا بندہ حق تے ہوندا اے اوہ وڈیری دشمنی تے آکھدا اے۔

والاں نال سر بھارا نہیں ہوندا

ویکھو: اکھیاں تے پپیاں بھاریاں نہیں ہوندیاں

اپنے رشتے داراں دا کوئی بھار محسوس نہیں ہوندا۔

وانڈھے دی مُوڑی جتھاں رکھی اُتھاہیں پوری

خانہ بدوش دی دولت جتھے رکھی جائے پرائی ہو جاندی اے ہر کوئی اوس دا مالک بن جاندا اے۔

وانگوں کنی کاٹھ دی چڑھے نہ دُوجی وار

جھوٹھ تے دھوکے بازی نال اِکو وار کم کڈھیا جا سکدا اے بار بار نہیں۔

وال نال پہاڑ بدھا ہویا اے

ویکھو: لکھ او ہلے لکھ

جدوں ایہہ دسنا ہووے کسے چیز نوں نکا نہیں سمجھنا چاہیدا تاں کہندے نیں۔

واہ بچہ شاہُو بھیجیا لکڑیاں جوگے کپ گھن آیا چھاؤُ

شاباش پُتر شاہو تینوں گھلیا سی لکڑیاں لیاوَن واسطے تے توں چھاؤ ورگی خودرو بوٹی وڈھ کے لے آیا ایں، مطلب اے گھلیا سی کسے کم تے کر آیا کوئی فضول کم، کم کوس تے بے وقوف بندے بارے آکھیدا اے۔

واہ بی بی دی دل، اُتے لگن کھلّے بُجّے تلے پئی کِھل (یاں) واہ میاں دی دِل اتّوں پئے کھلّے تلوں پئی کِھل

وڈیائی اے بیوی دے دل دی کہ اُتوں جتیاں پے رہیاں نیں اوہ تھلے ہس رہی اے، پیار تے معاملہ فہمی وچ دُکھ وی برداشت کر لیا جاندا اے۔ اکھان ایس موقعے دا اے۔

واہ بیوی دا پڑدہ جتھے نو سو لُنڈ اوڑ دا

اجیہے بندے یاں سوانی بارے آکھیدا اے جیہڑا اُتوں تے بڑا پارسا بنے پر وچوں وڈھیرا بدمعاش ہووے

پچھوکڑ: کہانی انج سُنی دی اے کہ کسے لاوارث زنانی نوں ترس کھا کے پنڈ والیاں اک مکان رہن واسطے دے دتا کجھ دناں دے بعد اوہدے کول طرح طرح دے مرد آوَنے شروع ہو گئے اوہدے آکھن موجب کوئی اوہدا ماسی دا پتر، کوئی تائے دا پُتر، کوئی مامے دا پتر کوئی دور دا رشتے دار، پنڈ دیاں سوانیاں نے گلاں کرنیاں شروع کر دتیاں پار سابنن واسطے اوس سوانی پَردہ کرنا شروع کر دتا پر مرداں دی آ وا جائی جاری رہی، پنڈ دیاں عورتاں سب کجھ جان گئیاں اوہدے لنگھدیاں اک نے آکھیا: ستر اوتھے ٹٹ دا جتھے گل گل تے کوئی مردا، دوجی نے آکھیا: واہ بیوی دا پڑدہ جتھے نو سو لنڈا اوڑ دا۔ گل مشہور ہو گئی تے اکھان بن گئی۔

واہ پیا جانے یاں راہ پیا جانے

ویکھو: یاں راہ پیا جانے یاں واہ پیا جانے۔

رستے تے آپ چل کے رستے دیاں مشکلاں تیاوکڑاں توں بندہ جانوں ہوندا اے انج ای جدوں کسے بندے نال کوئی معاملہ کیتا جاوے ورتن وِہار ہووے تاں ای اوہدے چنگ مند دا پتہ لگدا اے۔ کھرے کھوٹے دا نستارا ہوندا اے۔

اہ تینڈی بلانی جُتیاں بُجھا تینڈی کری میز بانی

واہ تیری مہمانی، تینوں جس دعوت دتی اے اوہ جُتیاں کھان دے ڈر نال تیری مہمانداری پیا کردا اے جدوں کسے مہمان دی مہمانی دِلوں نہ سگوں کسے ڈر نال کیتی جائے تاں آکھدے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

واہ جندا پنج

دوجے دی مدد تے سہارا نہ ملے تاں کہندے نیں۔

واہ ڈھا کے دیا بیلا' دو چٹے تے اک میلا

بے جوڑ بارے آکھدے نیں۔

واہ مجھیں دے دل جو پُتر کہاون تے کھیر ڈھاون

وڈیائی اے مجھاں دے دل دی جیہڑیاں سنڈھے کہاندیاں نیں تے ددھ دیندیاں نیں۔

واہ میاں دی چاکری پیٹ بھکھا تے گردن آکڑی

اجیہے بندیاں بارے آکھدے نیں جیہڑے اجیہا کم کرن جس وچ بس ناں ای ناں ہووے مالی فائدہ کوئی نہ ہووے' ملازمت پیشہ لوک بس ظاہری آن بان رکھ سکدے نیں۔

واہ میاں دی دِل' اُتوں پوون کھلّے تلے پیا کِھل

واہ میاں جی دی محبت اُتوں جتیاں وَج رہیاں نیں تے اوہ تھلیوں ہس رہیا اے ڈھیٹھ تے بے شرم بندیاں بارے آکھیدا اے۔

واہ میاں ربی کدی مُٹھہ کدی ڈبی

اجیہے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے مستقل مزاج نہ ہون۔

واہ میاں مسیتا کدی ادھڑیا کدی سیتا

اجیہے بندیاں بارے آکھدے نیں جیہڑے مستقل مزاج نہ ہون (کدی غریب کدی امیر بارے وی آکھیا جا سکدا اے)

واہ واہ پوہا تَرا' دیہاڑی جھڑ تے راتی کھرّا

ہندکو دے علاقے وچ موسم دے حساب نال تجربے دی گل اے کہ دیسی مہینے پوہ وچ دن نوں جھڑ رہندا اے تے رات نوں گورا (ککر) پیندا اے۔

واہ واہ ویکھو رب دے رنگ' کدرے ددھ ملائیاں کدرے بُھجے بھنگ

اللہ تعالیٰ نے انساناں نوں رزق انج دتا اے کہ کتے حدوں ودھ تے کتے اصلوں گھٹ رب تعالیٰ رازق اے ایہہ دسن لئی آکھیدا اے کتے ودھ کتے گھٹ۔

واہ ہل تیرے گھر وچ نوکری

ساڈے دیس وچ واہی بیجی نوں سب نالوں اُتم پیشہ سمجھیا جاندا اے اکھان وچ زمینداراں نوں ایہہ آکھیا گیا اے کہ واہی بیجی کر ہل واہ تے پھیر تینوں بگانیاں نوکریاں دی کیہ لوڑ اے؟ تیرے تے اپنے گھر وچ وی نوکری یاں اُتم پیشہ موجود اے۔

واہ ہل کھا پھل

واہی بیجی کر' تے فائدہ حاصل کر جیہڑا بندہ محنت کر دا اے فائدہ لیندا اے۔

واہنا قصائیاں وانگوں تے کھوانا جوائیاں وانگوں چاہیدا اے۔

کھوان ویلے پورا پورا خیال رکھنا چاہیدا اے کہ کوئی کمی نہ رہ جائے پر واہن ویلے وی ایس گل دا خیال رہے کہ واہن وچ وی کوئی کمی نہ رہے بھانویں ایہدے لئی قصائیاں والا ظالم وطیرہ ای کیوں نہ اختیار کیتا جاوے۔

واہندیاں دی جوگ گئی تے چوبراں دے جم پئی

محنت' دوڑ بھج کے اُدّم کرن والے نوں کُجھ حاصل نہ ہوئے تے ویہلیاں بہہ رہن والا فائدہ لے جائے تاں کہندے نیں۔

واہندیاں دے کھوہ تے مِلدیاں سے ساک

ساکاداری تاں ای قائم رہندی اے' بندہ مِلدا اگلدا رہے۔

واہویں ورھیال بھانویں ہووے کال' لنگھاوے سیال مُولی گاجر نال

زمینداراں نوں مت دتی گئی اے کہ زمین نوں کجھ چر خالی چھڈ کے واہنا چاہیدا اے کیوں جے اک فصل دے بعد اوہدے وچ نامیاتی مادے گھٹ جاندے نیں خالی چھڈن نال زمین ایہہ کمی پوری کر لیندی اے دسیا گیا اے کہ سیال مولیاں' گاجراں کھا کے وی بندہ کڈھ لیندا اے زمین خالی ضرور چھڈنی چاہیدی اے۔

واہنے بھاڑے تے مجاجاں (مزاجاں) اڈیاں؟

پنجابی معاشرے وچ ٹانگے' یکے' گڈ سواری یاں بار برداری دے کم نوں اڈا اُچا نہیں سمجھیا جاندا سی۔ ایہناں کماں دا تعلق لوکاں نال ہوندا سی تے عام کر کے بھاڑا اُڈا ہن والے نیوں کے ای کم کار کردے سن جدوں کوئی بھاڑا اواہن والا کسے قسم دی خودداری دا مظاہرہ کردتاں آکھدے نیں۔

واہی اوہدی جیہدے گھر وچ ڈھگے

جیہدے اپنے ڈھگے ہل واہن نوں نہیں اوہنوں دوجیاں دی متھاجی ہووے گی تے انج اوہ واہی توں پورا پورا فائدہ نہیں لے سکے گا' کسان ای اوہ اے جیہدے اپنے ڈنگریاں واہی وچ ورتیاں جان والیاں چیزاں اپنیاں ہون۔

واہی بادشاہی

پیشیاں وچوں اُتم پیشہ واہی اے ایسے کر کے ایس نوں بادشاہی داناں دتا جاندا اے

واہی بادشاہی نہ جمے تے پھاہی

واہی بیجی پیشیاں وچوں سب توں اُتم پیشہ اے پر جے جم جائے تے جمدا اے اپنی محنت تے اُدم نال جے نہ جمّے تے مصیبت ہوندی اے۔

واہی جٹ دی تے بازی نٹ دی

جیہڑا کم اے اوہو ای اوہنوں چنگے طریقے نال کر سکدا اے واہی جٹ چنگی کردا اے تے بازی بازیگر چنگی ماردا اے۔

واہی دے حق جھوٹا' لدّن دے حق کھوتا

واہی بیجی یعنی ہل ڈھگے (جوان) نال چنگی ہوندی اے تے بار برداری واسطے کھوتا چنگا ہوندا اے۔

واہیاں اوہناں دیاں جنہاں دے گھر دے ہکّے' حُقّے اوہناں دے

Dr. Shahbaz Malik

جنہاں دے گوہے سُکے' گوہے اوہناں دے جنہاں دے منگوڈھکے۔

ڈھلے پکھوں واہی ڈھکیاں' یاں مال مویشی پاروں ہوندی اے گھر دے بکے توں مراد گھر دے ڈھگے بھُے وچ گوہیا (سُکا) استعمال ہوندااے گوہیا مال ڈنگرتوں حاصل ہونداا ے۔

واءآئی پُھرگُم

ہوا آوے تے پُھرنس جانداا ے'ہر چیز دا کوئی اُپااے۔

واءوگے تے کیہڑا رُکھ نہیں ڈولدا

جوانی دی ہوا وچ جدوں کوئی کراہے پے کے کوئی غلطی کر جائے تاں کہندے نیں

وتھ دی پٹھ نہ پُچھے نہ گُچھے

جیہڑی چیز زوراوری نال لے جاتی ہووے اوہدا پُچھنا کیہ؟

وٹو سٹہ اِک سر مٹی اِک سر گھٹا

کُڑی دے کے کُڑی لینی ایس نوں وٹے دا ساک کہندے نیں۔ کیوں جے آموں سامنے ساک ہویا ہونداا ے ایس کر کے جے اِک فرد دی بھیڑا نکل آئے تے چارے فرداں دا بیڑا غرق ہو جانداا ے عام کر کے وٹے دے ساک وچ بکھیڑا ای پیندا اے تے بڑی خرابی ہوندی اے۔

وّٹے پولے اُڑدا تولے

غیر معیاری وٹے (وچوں پولے وٹے) ہمیش اُڑدا یعنی اگے نوں تولدے نیں' درست نہیں تولدے۔

وٹے سٹے دی کڑمائی گنجی گئی تے کانی آئی

وٹے دے ساک وچ عام کر کے نجل کڑیاں منڈے ای ویاہے جاندے نیں کیوں جے ایہہ اک قسم دی سودے بازی نال ہونداا ے وٹے دے ساک دی نکھیدی کیتی گئی اے۔

وجدے دا واجا مارے' چُپ چپاتی کم سوارے (یاں) وجدی دا وج پیا وّجے چپاتی کم پئی کرے

بوہتا بولن والے ناکام ہوندے نیں جدوں کہ خاموشی نال کم کڈھن والے کامیاب ہوندے نیں۔

وجی دا وچ مارے گوُٹھی کم سارے

بچارن جے اک وار بدنام ہو جائے پھیر اوہدے تے کوئی اعتبار نہیں کر دا پر طبیعت دی ڈوہنگی بچارن اندروں اندر سب کم چلا لیندی اے۔

وچ شریکے (شریکاں) وسیئے اندر رویئے باہر ہسیئے

برادری شریکے وچ وسن دی پکّی اے۔ بندہ مشکل وچ وی ہووے تے ظاہر نہ کرے

وچار سمجھ دی ماں اے

غور' فکر' دھیان نوں وچار آکھیا جانداا ے ایہناں دے ہون نال ای بندے دی سمجھ وچ عقل وچ وادھا ہونداا ے۔

وِچّو وچ کھائی جاؤ تے اُتوں رولا پائی جاؤ

اجیہے بندیاں دا اصول اے جیہڑے چالاک ہون' میسنے ہون وچو وچ فائدہ آپ حاصل کرن تے رولا پان کہ اوہناں نوں کجھ نہیں ملیا۔

وچھیاں دے سنگ رلن کٹے اج نہ چٹّن دیہاں پٹے

وچھیاں (گاں دے نربچے) کٹے (مجھ دے نربچے) ایہناں دے مزاج اڈواڈ ہوندے نیں ایس لئی ایہہ رل جان تے نقصان اے۔

وخت پوّے بادشاہواں جٹی کون وچاری

بھیڑا اویلا تے بادشاہواں تے وی آ جانداا ے عام بندے دی کیہ گل اے' بُرا وقت ہر اک تے آ سکدا اے۔

وِڈّیا دھن کولوں چنگی

دولت نالوں علم ایس کر کے چنگا ہونداا ے کہ خرچیاں مکدا نہیں سگوں ودھدا اے

ودھائیوا ای گانیئے! گھوڑیوں لتھاتاں جانیئے

ویکھو: چنگا ور پایا ای نی کانچو' چھو ہر گھوڑی لتھا ای تاں جانن سو۔

رشتے وچ دونویں داگی ہون اک دوجے نوں پتہ نہ ہووے تے جانن والا آکھدا اے۔

ودھوا دی جوانی تے پوہ دی چاننی اینویں ای جاندی اے

ویکھو: غریب دی جوانی تے پوہ دی چاننی اینویں ای چلی جاندی اے۔

بیوہ جوان وی ہووے تے دوجا ویاہ مشکل ہونداا ے جے ہو جائے تے گزارہ' پوہ (سیال) وچ چاننی ٹھنڈ پاروں کوئی مان دا نہیں

وَدھی نوں کوئی خطرہ نہیں گھٹی دا کوئی وی دارو نہیں

عام کر کے بیماری ویلے کہندے نیں کہ جے عمر حالی ہور ہے اے تے کوئی خطرے والی گل نہیں تے جے عمر ای رب ولوں مک گئی اے تے پھیر کوئی علاج ایس نوں وَدھا نہیں سکدا ایہہ اک عقیدہ اے۔

وَدھیا بیج تے بوہتا جھاڑا (جھاڑ)

فصل دا جھاڑ چنگے تے ستھرے بی موجب ہونداا ے جے بی ای چنگا نہ پایا جائے تے زمیندار دی محنت' پانی' کھاد' گوڈی' راکھی سب ضائع ہو جاندے نیں' محنت' پانی' گوڈی' کھاد' راکھی دی موجودگی وچ چنگا بی سونے تے سہاگے دا کم دیندا اے۔

وڈا اوہ جنہوں خدا وڈیاوے' بندہ کون وچارا؟

چودھراہٹ اللہ دی دین ہوندی اے' وڈیاں اُتے رب تعالیٰ دا خاص فضل ہوندا

Dr.Shahbaz Malik

اے تاں وڈے بن دے نیں بندہ کسے نوں کجھ نہیں دے سکدا۔

وڈا بول نہ بولیئے کرتاروں ڈریئے

غرور نہیں کرنا چاہیدا تے رب کولوں ڈرنا چاہیدا اے۔ کیوں جے غرور دا سر ہمیشہ نیواں ہوندا اے سیانے کہندے نیں ہنکاریا سو ماریا۔

وڈا ڈھیر گاہک نوں کھائے چھوٹا ڈھیر مالک نوں کھائے

ویکھو: تھوڑی پونجی خصمیں کھائے (یاں) تھوڑی کھائے آپ نوں تے بوہتی کھائے گاہک نوں۔

کاروبار وچ بوہتا سرمایہ لان دی پکّی اے۔

وڈا اسداون سوکھا اے وڈا بنن آوکھا

وڈا بنن واسطے بندے نوں اپنا ظرف وی وڈا کرنا پیندا اے۔

وڈا شریک سکا بھرا

خون دے رشتے دار سب توں وڈے شریک ہوندے نیں حسد کردے نیں۔

وڈاو ڈیائی نہ کرے وڈا نہ بولے بول، ہیرا مونہوں نہ آکھدا لکھ اساڈا مول

وڈے بندے نوں اپنے مونہوں اپنی تعریف نہیں کرنی چاہیدی کیوں جے ہیرا اپنے مونہوں اپنا مُل نہیں دسدا، سگوں وڈے دی وڈیائی جے دوجے کرن تاں ای وڈا اے۔

وڈی بھرجائی ماں دی جاء

وڈی بھرجائی (وڈے بھرا دی بیوی) ماں دی تھاں ہوندی اے۔

وڈی چیز نکی نوں کھائے ایہہ دستور خدائی

قدرت دا ایہہ اصول اے کہ طاقت ور کمزور نوں ختم کر سکدا اے جیویں وڈی مچھی نکی مچھی نوں کھا جاندی اے۔

وڈی سڑک نہ چھوڑیئے بھانویں ہووے دُور، چھٹڑ رن کدے نہ کریئے بھانویں ہووے حُور

وڈا رستہ اعتبار والا ہوندا اے ایس لئی سفر لئی سوکھا تے محفوظ ہوندا اے بھانویں پندھ زیادہ کرنا پے ایہو اختیار کرن دی پکی کیتی گئی اے انج ای تجربے نال سیانیاں نے کسے دی چھڈی عورت (طلاق یافتہ) نال نکاح نہ کرن دی مت دِتی اے بھانویں خوبصورت ہووے۔

وڈے دا ڈنگ تیز اے کہ نِکے دا؟ ہتھ لا کے ویکھ لے!

جدوں ایہہ دَسنا ہووے کہ واہ پے گا تے آپ پتہ لگ جائے گا کہ کون کیہ سبھا رکھدا اے تے کنے پانی وچ اے تاں آکھیدا اے۔

وڈّے گھراں دے وڈے در (یاں) وڈّے لوکاں دے وڈّے ڈھڈھ

وڈے گھراں وچ وڈیاں شاناں تے وڈے ای خرچ ہوندے نیں۔

وڈّے نے دال کھادی تے کہیا سادہ مزاج اے نِکّے نے دال کھادی تے آکھے کنگال اے

زمانے دی عام ریت اے کہ زوراور تے وڈا آدمی جے کوئی ڈگیا ہویا غیر معیاری کم کرے گا تے اوہ تے سادہ مزاج کہائے گا پر جے ایہو کم کوئی غریب تے نتانا بندہ کرے گا تے اوہدے لئی مہنا بن جائے گا۔ وڈے سامنے زمانہ بول جو نہیں سکدا تے ماڑے تے گھڑم پیندا اے۔

وڈیاں آدمیاں دیاں اکھیاں ہوندیاں نیں کن نہیں ہوندے

وڈا بندہ اوہو بن دا اے جس دے اصول چنگے ہون اکھیں ویکھیا چنگا ہوندا اے تے کنیں سُنیا مندا ایس لئی آکھیا گیا اے کہ وڈے بندے اکھیں ویکھے تے اعتبار کردے نیں کنیں سنے تے نہیں۔

وڈیاں بھانڈیاں دی گھروڑی نہیں مَان

امیر لوکاں دے مالی وسائل زیادہ ہوندے نیں اوہناں دی نکھد چیز دا وی مُل ہوندا اے۔

وڈیاں سِراں دیاں وڈیاں پگّاں

وڈی عزت تے آدر وڈی عقل والے بندے نوں مِل دی اے۔

وڈیاں سِراں دیاں وڈیاں پیڑاں

جنے کم ودھ ذمہ داریاں وَدھ اونے ای معاملے وِدھ ہو جاندے نیں۔

وڈیاں کماں وچ وڈیاں عقلاں چاہیدیاں نیں

کسے وَڈے بندے نوں کسے وڈے معاملے نوں سلجھاندیاں ویکھ کے آکھدے نیں۔

وڈیاں مچھیاں چھوٹیاں مچھیاں نوں کھا جاندیاں نیں

وڈیاں مچھیاں طاقتور ہوندیاں نیں ایس لئی چھوٹیاں کمزور مچھیاں نوں کھا جاندیاں نیں انج ای دھن والے تگڑے لوک غریب تے کمزور بندے نوں کھا جاندے یاں نقصان اپڑاندے نیں۔

وڈیائی عقل سیتی

تعریف ہمیشہ انسان دی عقل دے مطابق ہوندی اے جناں عقلمند ہووے گا اونی ای تعریف تے وڈیائی ہوئے گی۔

وڈھی کم کڈھی

رشوت ہر کم کروا لیندی اے۔

وڈھیئے گا جٹ دا سکھیگا نائی دا

کسے نقصان پاروں دوجے نوں فائدہ ہوندا ہووے تاں آکھدے نیں۔

ورٹھو کراڑی مَنکا لَدھا، نالے نالوں کھول کے پراندے نال بدّھا

ویکھو: بھکھے (ہوچھے) جٹ کٹورا لبھا پانی پی پی آپھریا (یاں) ڈومنی دی نتھ کدی نک کدی ہتھ۔

سفلے بندے نوں کوئی قیمتی شے مل جائے تے اوہ اوہدی بے جا نمائش کردا اے

Dr. Shahbaz Malik

وڑوں گھر بن جاندا اے تے گھروں وڑ نہیں بن دا

گُڑی دے رشتے دے سلسلہ وچ کہندے نیں کہ وَر لبھ جائے تے گُڑی دا گھر بن جاندا اے پر جے ور نہ لبھے تے گھروں ور نہیں کڈھیا جاسکدا' ور تے باہروں ای لبھنا پیندا اے۔

ور ویکھ دھی ودیجے' گھر ویکھ نہ ودیجے

دھی نوں ویاہن لئی ور یعنی ہون والے خاوند نوں ویکھنا چاہیدا اے اوہدے گھر یاں خاندان نوں نہیں ویکھنا چاہیدا۔

وَری تے منگ دَھری

ساڈے سماج وچ ایہہ عام رواج سی کہ پُتر ویاہن لئی ایہدروں اوہدروں چیزاں وستاں پھڑ کے کم سار لیا جاندا سی تے ایس نوں مہنا نہیں سی سمجھیا جاندا کیوں جے وری دی سوبھا تے بس اوس ویلے دے وکھاوے تے ای ہوندی اے تے اوس مڑ واپس آجانا ہوندا اے۔ پر اَج کل دیاں دو دھیاں بڑیاں سیانیاں ہو گئیاں نیں اَج کل وَری منگ کے دَھرنی مہنا بن دی جا رہی اے۔

ورھدے اُتے ورھدا اے

بارش ہوندی اے مسلسل ہوندی جاندی اے بھانویں اوس دی لوڑ نہ ہووے' اللہ تعالیٰ بھرے نوں بھردا اے' غریب سکھنا رہندا اے ایہہ آکھن واسطے اکھان اے۔

ورھدے تے ڈھیراں اتے ورھدے' نہیں ورھدے تے ڈوگیاں اُتے بھی نہیں ورھدے

بارش ہوندی اے تے روڑیاں دے ڈھیراں تے ہوندی اے جے نہیں ہوندی تے کھیتاں اُتے وی نہیں ہوندی اللہ تعالیٰ دی دین اے اوہ بے عقلاں نوں دولت دے دیوے تے عقلمند بھکھے مردے رہن۔

ورھے چیت نہ گھل مِٹے نہ کھیت

ویکھو: دسے چیتر نہ کھان (گھر۔ کھلیاڑے) میوے نہ کھیتر (یاں) مینہہ پیا چیتراَن نہ ماوے کھیتر

چیتر (دیسی دا پہلا مہینہ) وچ بارش ہووے تے اناج کھیت وچ تے گھر وچ نہیں سماندا مطلب اے بہت زیادہ ہوندا اے' موسم دے حساب نال تجربے دی گل اے۔

ورھے ہاڑ ساون سارے رج رج کھاون

پنجاب دیس دے موسماں دے حساب نال دیسی مہینے ہاڑ تے ساون وچ جے بارش ہووے تے فصل زیادہ ہوندی اے۔

ورھیوں گزریا چالھی تے جوان تھیا ہالی

گل بنی ہوئی اے کہ زمیندار' ہالی ہل واہن والا چالھی ورھیاں دا ہووے تے جوان ہوندا اے کیوں جے کم کر کر کے اوہ صحت وند ہو جاندا اے۔

وَڑن توں پہلاں نکلن دا راہ بنالو

کسے وی معاملے وچ پین توں پہلاں ایس دے سارے پہلوواں دا جائزہ لینا چاہیدا اے کہ جے ایس معاملے وچ کامیابی نہ ہو سکی تے پھیر ایس توں بناں نقصان دے پچھا کنج چھڈایا جاسکدا اے۔

وڑھی سڑھی سانجھ سیاپا

سانجھے کم وچ اختلاف پیدا ہوندا اے جھگڑا ہوندا اے وخت پیندا اے۔ شراکت دے خلاف اکھان اے۔

وَساکھ تے جیٹھ سونے دی کنی نہیں پگدی (یاں) وساکھ تے جیٹھ انہیں مہینیں نہ وسائے

وساکھ تے جیٹھ وچ کیوں جے گاہ پے ہوندے نیں ایس کر کے ایہناں مہینیاں وچ بارش کسان لئی نقصان والی ہوندی اے۔

وساکھ جیٹھ گاہ گاہے انہیں' مہینیں نہ وسائے

وساکھ جیٹھ وچ کیوں جے گاہ پئے ہوندے نیں ایس کر کے ایہناں دناں وچ بارش ٹھیک نہیں ہوندی۔

وَساکھ جیٹھ وٹھا' ساون بھادروں مٹھا

بہار دے موسم وچ بارش ہووے یاں موسم گلا ہووے تے خزاں سُکا ہوندا اے

وسدیاں گھراں وچوں دھُوں نِکلدا اے

وسدے گھر ہانڈی پکدی اے اگ بلدی اے جتھے اگ بلے اوتھے دھوں وی نکلدا اے ایہہ گل ایس حوالے نال وی کیتی جاندی اے کہ وسدیاں گھراں وچ دُکھ تکلیف وی موجود ہوندے نیں۔

وسند ڑ بیٹ نہ تن کپڑے نہ روٹی پیٹ

بیٹ دا علاقہ ایہو جیہی جوہ اے کہ جتھے مفلسی مفلسی اے۔ دریا دے کنڈیاں تے رہن والے لوکاں دی حیاتی مشکلاں وچ ای گزردی اے۔

وسواسی دی دال کچی

تجربے دی گل اے کہ وہمی بندہ جدوں کوئی کم کرن لگے اوہ بوندل جاندا اے ایس لئی اوہدا کم توڑ نہیں چڑھدا ایاں نامکمل رہندا اے کیوں جے وسواس اوس نوں ٹِک کے کم کرن جوگا نہیں چھڈدا۔

وَسے اُسوہ اناج دی موج

اُسوہ دے دیسی مہینے وچ بارش ہو جائے تے دانا بوہتا ہوندا اے۔

وسّے پوہ بوہتا دانہ تھوڑا بھوہ

دیسی مہینے پوہ وچ جے بارش ہو جائے تے فصل وچ دانہ زیادہ پیندا اے' پنجاب دیس دی رہتل تے موسم دے حساب نال تجربے دی گل اے۔

وَسّے پوہ جیہے ایہہ تیہا اوہ

ویکھو: وَسّے پوہ اوتھیں ڈھو

پوہ وچ وسن والی بارش نال اگیتی تے پچھیتی فصل نوں اِکو جیہا فائدہ ہوندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

وسّے اَدھ ہاڑ تاں بھرے بھنڈار

دیسی مہینے ہاڑ دے ادھ وچ جے بارش ہووے ایس نوں پہل چھلّا آکھیا جاندا اے ایہہ بارش دانیاں لئی چنگی ہوندی اے' دانیاں نال بوہل بھر جاندے نیں۔

وسّے پوہ بوہتا دانا تھوڑا بھوہ

دیسی مہینے پوہ وچ جے بارش ہو جائے تے کنک دا دانہ موٹا ہوندا اے گاہن تے پتہ لگدا اے کہ کنک بوہتی اے تے توڑی تھوڑی' مطلب اے اناج ودھیرا ہوندا اے

وسّے پوہ تے اونٹھیں ڈھو

پوہ وچ بارش ہون نال دانے اینے زیادہ ہوندے نیں کہ اونٹھاں نال ڈھونے پیندے نیں۔

وسّے پوہیں ماہیں کون آکھے چنگی ناہیں

پوہ دے مہینے وچ جے بارش ہووے تے ایس نوں ہر کوئی چنگا سمجھدا اے تے آکھدا اے فصل چنگی ہووے گی۔

وسّے پھگن بُوٹے لگن (یاں) وسّے پھگن دُون چوگن

دیسی مہینے پھگن وچ جے بارش ہو جائے تے پودے دی بڑھوتری ہوندی اے کنک دا ہر بوٹا درخت وانگ لگدا اے' جھاڑ دونا چونا ہوندا اے۔

وسّے تاں شیر نہیں تاں ڈھیر

بہادر اوہ اے جیہڑا بہادری وکھاوے

وسّے چیتر نہ کھان (گھر۔ کھلیاڑے) میوے نہ کھیتر

ویکھو: مینہہ پیا چیتر ان نہ ماوے کھیتر (یاں) ورھے چیت نہ کھل مٹے نہ کھیت

چیتر وچ بارش ہووے تے اناج زیادہ ہوندا اے۔

وسّے مانہہ تے بوٹے بوٹے کاہ

ماگھ دے مہینے وچ بارش ہون نال کنک زیادہ ہوندی اے۔

وسے مینہہ تاں موہرے مُرک پوّے کال تے موہرے پوولی

مُرک: اک گھا' پاولی: جلاہیا بارش ہون نال گھا تے سب توں ودھ اثر ہوندا اے تے قحط پوّے تے جلاہیا سب توں ودھ اثر ہیٹھ آوندا اے۔

وسّے مینہہ تے مرک الولی' پوے کال تے موہرے پولی

مُرک اک گھا اے جیہڑا ڈنگر بڑا کھاندے نیں ایہہ سرسبزی تے زرخیزی دی علامت اے بارش ہووے تے ایہہ بڑا ہوندا اے جے بارش نہ ہووے یاں کال پئے تے ہر پاسے موہر تے پوہلی ایہہ جڑیاں بوٹیاں نظر آوندیاں نیں جیہڑیاں زمیندار تے فصلاں دیاں دشمن نیں ایہہ ودھ ہون تے کال دی نشانی اے۔

وسّے نہ وسائے اینویں جی ترسائے

ظاہری تے منہ دیاں گلاں تے ہمدردیاں کرن والے بندے بارے آکھیا اے کہ عملی طور تے' تے اوہ کجھ مدد نہیں کردا منہ توں کہہ چھڈدا اے کہ کھاوے بچہ بتھیریاں نیں اکھان وچ ایہے بدل نوں سامنے رکھ کے گل کیتی گئی اے جیہڑا گجدا رہندا اے تے وسدا نہیں اویں جی پیا ترساندا اے۔

وسّیئے شہر بھانویں ہووے قہر

شہری زندگی دی سوبھا کیتی گئی اے بھانویں اوکھی لنگھے۔

وسیئے لاہور بھانویں جُھگی ہووے' کھائیے کنک بھانویں بھُگی ہووے۔

بھیڑے چنگے لاہور وچ وسن تے کنک کھان دی پریرنا اے۔

وطن اوہو جتھے سر سوکھا

جتھے بندے دی حیاتی آرام' اطمینان تے خوشحالی نال لنگھے انسان دا اوہو ای وطن تے رہن دی تھاں ہوندی اے۔

وقت پڑے نوں جانیئے کو ویری کو میت؟

جس ویلے انسان تے کوئی مشکل بن دی اے تاں پتہ لگدا اے کہ اوہدا سجن کیہڑا اے تے دشمن کیہڑا' جیہڑا مشکل وچ دی ساتھ نہیں چھڈدا اوہ سجن تے نس جان والا اصل دشمن ہوندا اے۔

وقت دا اک کو وقت دا سو

ویکھو: ویلے دی نماز تے کویلے دیاں ٹکراں

جیہڑا کم ویلے تے کیتا جاوے اوہدے تے تردد گھٹ کرنا پیندا اے جدوں کہ ویلا کھنج جاوے تے تردد ودھ کرن دی لوڑ پیندی اے۔

وکھو وکھ نہ لگے اکھ

اکھیاں عشق تے مل کے ہوندا اے دوناں دھراں دی مرضی ہووے تے پیار پیندا اے۔

وگ ڈھوئی ملے نہ تے بڑھکدا امیرا

اپنے جوگا ہووے نہ جنیاں ودھ گلاں کرے اوہدے بارے کہندے نیں

وگّجے بگانی ڈھیوڑی تے ہسن ہارا لوک

کسے دی دھی جے اپنے گھر وچ کجھ معاملیاں وچ گھاٹاں یاں کمیاں وجھوں سکھی نہ وسدی ہووے تے شریک خوش ہوندے نیں۔ جیویں کہندے نیں چڑیاں دی موت گواراں دا ہاسا۔ انج ای بگانی دھی تے آوکھیائی کٹ رہی اے پر لوک اوس دی ایس حالت تے طنز وجھوں ہسدے نیں۔

وگدا پانی صاف رہندا اے

وہار چلدا تے اُدھار لہندا ای چنگا ہوندا اے انج ای دریا وغیرہ نوں وگدا پانی سمجھ کے پاک صاف آکھیا گیا اے۔

وگدیاں تلواراں وچوں جنہوں چاہیں رکھیں

جنگ ہو رہی ہووے تے رب تعالیٰ جس دی حیاتی رکھنی ہووے رکھدا اے کیوں جے موت ہر پاسے جلیاں پار ہی ہوندی اے۔

Dr Shahbaz Malik

وَن وَن دی لکڑی تے تلونڈی دا بی

جدوں کسے تھاں مختلف قسم دے بندے کٹھے ہو جان جیہاں دا آپو وچ کوئی جوڑ میل نہ بن دا ہووے تاں کہندے نیں۔

وَن بھیاں کانا وی آواز نہیں دیندا

وَن: جنگل بھیاں: بھجے جاندیاں' کانا' جنگل وچ اُگا سرکنڈا مطلب اے کہ کوئی بجن متر وات نہیں پچھدا۔

ونج آکھیں کانے ڈھگے آں' کیوں کالا کیتا ای بگے آں' اشکر سوہنیاں مرنا ای توں منہ کالا کیوں کرنا ای (یاں) ونج آکھ سلطان ڈھگے کوں لکھ لعنت ہئی کیتے بگے کوں' باقی اے مکالا وی ملنا ہاوی

مطلب اے کہ کانے (سلطان) نوں جیہڑا ڈھگا اے اوس نوں جا کے آکھ کہ توں چٹے والاں نوں کالا کر کے منہ کالا کر لیا اے آخر کار تے توں مرنا ای اے۔ تیرے ایس فعل تے لکھ لعنت۔ جدوں کوئی بندہ غلط کم کر کے اوہدے تے اتراندا پھرے تاں آکھیا جاندا اے۔

پچھوکڑ: آکھدے نیں نواب سلطان نے چٹے وال کالے کر کے گامن سچار (جس گان والے) نوں بلا کے تعریف کرانی چاہی سی اوس اگوں ایہہ اکھان جوڑ کے اشارے اشارے نال نواب نوں ایہہ احساس دوایا کہ تیری ایہہ عمر نہیں کہ توں وال کالے کر کے جوان بنیں۔ گل مشہور ہو کے اکھان بنی۔

ونج پرہتھیں سنہیں کھیتی' کدی نہ ہوندے بتیاں[۳۲] دے تیتی[۳۳]

ویکھو: پرہتھیں ونج سنیہیں کھیتی کدی نہ ہوندے بتیاں[۳۲] دے تیتی[۳۳]

آپ کاج مہاں کاج کم اپنے ہتھیں کیتا جائے تے فائدہ ہوندا اے۔

ونج کپتر سُتھرا بھلا مانس

بپار وچ کوئی رشتہ داری نہیں چلدی بھلا مانس تے ستھرا رہ کے بیوپار چنگا ہوندا اے ونج کرن گے (کرین دے) بانیے ہور کرن گے ریس ونج کیتا سی جٹ نے رہ گئے سو[۱۰۰] دے تیئیں[۳]

بپار تے تجارت کرن دا ڈھنگ تے جاچ صرف بانیاں نوں ہوندی اے کوئی دوجا خاص طور تے جٹ تجارت کرے گا گھاٹا ای کھائے گا۔

ونج وپاری لکھ دھریا' جو دھریا سو کھیتی وچ

بپار' کاروبار وچ کجھ نہیں پنجاب دیس کیوں جے مڈھوں لا ای واہی بیجی دا دیس رہیا اے تے ایتھوں دی دھرتی سونا اگاندی اے ایس لئی ایتھے چنگا کاروبار کھیتی باڑی ای اے۔ اکھان وچ ایہہ سچائی بیان ہوئی اے۔

ونجن اپنے وس' آون پرائے وس

مہمان اپنی مرضی نال آوندا اے پر جاندا میزبان دی مرضی نال اے۔

ونجن پچھ کے' آون دس کے

سماجی اخلاق اے کہ کسے دے اندر جانا ہووے تے اجازت لے کے جانا چاہیدا اے تے رخصت ہون لگیاں اگلے نوں دسنا ضروری اے ایہناں توں اُلٹ کرنا بد اخلاقی گنیا جاندا اے۔

ونجھ گیا سو موتی

کم ہو گیا جویں داوی ہویا اے چنگا اے۔

ونجھاں باجھ بیڑے پار نہیں لگدے

کوئی کم کرن لئی اُدّم دا سہارا لینا پیندا اے اوہدے واسطے کوئی نہ کوئی سامان کرنا پیندا اے۔

ونجھلی دا کیہ وجانا منہ ای وِنگا کرنا اے

کسے دے آوکھے کم نوں خاص اہمیت نہ دین لئی کہندے نیں کہ ایہہ کیہڑا کوئی آوکھا کم اے۔

وَنڈ پئی عقل گئی پیہڑی پئی ساکا داری گئی

جائیداد وچ ونڈیاں پے جان تے عام کر کے لوک اپنے سکے ساکاں نال وی اجیہیاں حرکتاں کردے نیں جیہڑیاں بے عقلی والیاں ہوندیاں نیں۔ پیہڑی دا مطلب اے کہ پڑپوترا جمے تے پیہڑی پے گئی ایس صورت وچ ساکا داری مُڑ نہ بجھے تے مُک جاندی اے ایسے لئی کہندے نیں پڑپیا تے ساک گیا۔

ونڈ کھائیے کھنڈ کھائیے' اڈ کھائیے تے ڈڈ کھائیے (یاں) ونڈ کھائے کھنڈ کھائے کلا کھائے گند کھائے

چیز ونڈ کے کھان دی نصیحت دتی گئی اے۔

ونوں نہ ونوں میکوں پن تیل چادے

بغیر کم دے مزدوری منگنا۔

وَنھ گیا سو موتی' رہ گیا سو پتھر

موتی جے جڑیایاں پرویا ہووے تے اوسے دا مُل پیندا اے جس موتی نوں وِنھیاں نہیں گیا اوہدا مُل کیہ پینا اے؟ چیز اوسے دا مُل پیندا اے جیہڑی کسے کارے آوے۔

ووہٹی آئی پیکے تے جوائی متھا ٹیکے' ووہٹی آئی سوہرے تے جوائی کتھوں بوہڑے

خاوند دا تعلق بیوی نال ای ہوندا اے ایس کر کے پیکیاں ول گئی بیوی دے نال ای اوہ رہندا اے جے ووہٹی سوہرے گھر اے تے جوائی اپنے سوہرے گھٹ ای جاندا اے۔ ووہٹی لاڑے دے پیار ول اشارہ اے۔

وہاجیا' گل پایا

چیز خرید لئی جائے سمجھو گل پے گئی پھیر اوہ واپس کرنا' وٹانا مشکل ہوندا اے۔ مت دتی گئی اے کہ خریدن توں پہلاں چیز تے بھاء بارے چنگی طرح غور کر لینا چاہیدا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

وہتر اپنے پیریں چور ہونداا ے

ڈنگرنوں چُران وچ چوریاں رسہ گیرنوں بوہتا آوکھا نہیں ہونا پیندا ڈنگر آپ ای رسہ گیردے نال لگا جانداا ے۔

وہم دادارُو لقمان کول وی نہیں سی

کسے بندے نوں کسے وہم نوں چھڈن لئی آکھیا جانداا ے وہم تھوڑی کیتیاں جاندا نہیں۔

وہن تے لہن ٹردے چنگے لگدے نیں

پانی چلدا تے ادھار لبھدا چنگا ہونداا ے' پانی کھلو جائے تے بوچھڈ جانداا ے۔ اُدھار نہ لاہیا جاوے تے اگوں نہیں لبھدا تے انج کئی کم رہ جاندے نیں۔

وہندے داندنوں سوٹی نہ مار (یاں) وہندے کوں تلھڑ نہ مار

جیہڑا کوئی کم کر رہیا اے اوس نوں خواہ مخواہ بُرا نہیں آکھنا چاہیدا یاں خواہ مخواہ تے بے موقعہ سختی نہیں کرنی چاہیدی۔ ڈھگا چنگا بھلا وگدا پیا اے نہ کھلوتا اے نہ اڑیا اے تے پھیر سوٹی مارن یاں سختی کرن دا کیہ سوال اے؟

وہندے نہیں سُکے تے کھڑے نہیں اُچھلے

وگدا پانی کدی خشک نہیں ہوندا تے کھلوتا پانی کدی اُچھلدا نہیں

وے بھائی حاجیا میر اچھناں دے جائیں

اودوں آکھیدا اے جدوں کوئی ظاہر نیک بندہ بھیڑا کم کردا اے۔

پچھوکڑ: کسے بڈھڑی سوانی دا سفر وچ کسے چھناں چُرالیا' سفر کردیاں سب نوں ایہہ پتہ سی سوانی بڈھی وی اے غریب وی تے وچاری وی۔ ڈنگوری پھڑن والا وی کوئی نہیں ہر کوئی اوہدے نال ہمدردی رکھدا سی جدوں اوہدا چھناں چوری ہو گیا اوس اُچی ساری آکھیا وے بھائی حاجیا میر اچھناں دے جائیں' جس چرایا سی اوہ جھٹ اوہدے کول آیا تے آکھن لگا لے مائی اپنا چھناں پر ایہہ دس تینوں کیویں پتہ لگا کہ میں حاجی آں اوس جواب دتا ایہو جیہا کم کٹھور دل والا یاں اوہ بندہ کر سکدا اے جس نوں پتہ ہووے اوہدے پاپ حج نال تھوڑے ہو گئے نیں ایتھوں گل بن گئی۔

ویاہ تے گاہ دا بجھیاں کجھ نہیں رہندا

ویاہ وچ بارش ہو جائے تے ویاہ خراب ہو جانداا ے جنج دی اوہ آن بان تے شان نہیں رہندی' گاہ پے ہون جے بارش ہو جائے تاں فصل دا نقصان ہونداا ے۔

ویاہ تے گاہ وچ چیز وَدھی چنگی

ویاہ شروع ہو جائے تے ایس نوں کامیابی نال توڑ چڑھانا اک قسم دی عزت دا سوال ہونداا ے ایس کر کے سیانے کہندے نیں چیز وَدھ جائے تے عزت رَہ جاندی ای۔ ایہو حساب گاہ دا ہونداا ے۔

ویاہ جوگے دے اڑاٹ بھوگے دے

ویکھو: بوٹے لمبڑ دی دھی دا ویاہ تے بوٹا بروالا ہتھ جوڑ دا پھرے۔

کم کسے دا ذمہ داری کسے دی دوجا اینویں ای مصیبت نوں پھڑیا پھرے تاں آکھدے نیں۔

ویاہ دی بھکھ' بیڑی دی دُھپ' زمیندار دی چُپ' متریئی دی مُک بُری

چار بُریاں چیزاں نوں گنوایا گیا اے شادی کروان دی چاہت جیہڑی اک بھکھ وانگ ہوندی اے۔ بیڑی وچ بیٹھے ہوئیے تے دُھپ نوں ڈکن دا کوئی سربند نہ ہووے' زمیندار جیہڑا چُپ رہے تے متریئی جیہڑی مکیاں نال کُٹ دی اے تجربے دیاں گلاں نیں۔

ویاہ نائیاں تے چھنج بھرائیاں

ویکھو: بوٹے لمبڑ دی دھی دا ویاہ اے تے بوٹا بروالا ہتھ جوڑ دا پھرے

کاج کسے دا ہووے تے کوئی دوجا ایویں پیا فکر مند پھرے۔

ویاہ نہیں کیتا تاں جنجے وی نہیں گئے؟

ویکھو: گھوڑی نہیں چڑھے تے چڑھدے وی نہیں ویکھے

جے اوہ کم آپ نہیں کیتا تے کردیاں ویکھن دا مشاہدہ تے ہے

ویاہ وچ بی دا لیکھا

بے موقعہ گل یاں عمل بارے کہندے نیں۔

ویاہ وچ کھاہدی بور (کھنڈ) پھیر کیہ کھائیں گی دُھور؟

ویاہ وچ ویلے سر اپڑن تے چنگا کھانا کھا سکدا اے بعد وچ اپڑ کے کجھ وی نہیں مِلدا۔

ویاہی دھی پردیسیاں دا خل

دھی نوں ویاہ دیوئیے تے بھانویں اوہ کندھ نال جُڑے سوہریاں ول جاوے پردیسن ہوندی اے کیوں جے آکھدے نیں کندھ اوہلے پردیس۔

ویاہی نہ پہنی والی تے مُکلاوے گھنگھریالی

ویاہ ویلے تے کجھ کرتوت نہ کیتی تے پچھوں بچی بنی اوس دا کیہ فائدہ؟

وید کرے ویدائی چنگا کرے خدائی

حکیم دا کم اے علاج کرنا تے رَب دا کم اے آرام دینا۔

ویرپئی ڈومنی گھندوے پاڑے

ماڑا آدمی تگڑے دا کجھ نہیں کر سکدا غُصے وچ جدوں اوہ اپنا ای نقصان کری جائے تاں کہندے نیں۔

ویروار دی جھڑی اندر رہوڑی

عام گل بنی ہوئی اے کہ دیس پنجاب دے موسم دے حساب نال جے جمعرات والے دن بارش شروع ہووے تے ہفتہ ہفتہ مسلسل جھڑی لگی رہندی اے انج ہوندا دی ویکھیا اے تجربے دی گل اے۔

ویری توں بچ پیارے نال رَچ

سجن نال میل تے ویری تے دُشمن توں کنارہ کرن دی پکّی اے۔

Dr. Shahbaz Malik

وَیری دی اَکھ تے دُوتی دی تک بُری

دشمن سامنے کوئی کم نہیں کرنا چاہیدا اوہدی تکنی بُری ہوندی اے۔

وَیری نوں ہینا نہیں جاننا چاہیدا

دشمن نوں کمزور نہیں سمجھنا چاہیدا۔

ویکھ جھلکی تے من گھلکی

روپے دی جھلک ویکھی تے من دی رغبت ہوگئی۔

ویکھ چودھری (بھڑوے) دی آوَنی نہ ہاڑی نہ ساوَنی

بے موقعہ اڑن والے بندے بارے کہندے نیں۔

ویکھا ویکھا سادھیا جوگ، چھجی کائیاں وَدھیا روگ

کسے دی ریس کر کے کوئی کم اپنی بہتری لئی کرنا پر بہتری نصیب نہ ہونی تاں آکھیدا اے۔

ویکھو رب دی مایا کِتے دُھپ کِتے چھایا

دولت یاں عزت بارے کہندے نیں، اللہ نے دتی اے کِتے وَدھ کتے گھٹ

ویکھو شیر دی اکھ، کھواؤ سونے دا نوالہ

اولاد نوں چنگی خوراک دینی چاہیدی اے پر اوہناں اُتے اپنا رعب تے دبدبہ وی رکھنا چاہیدا اے تاں جے اوہ سدھے راہ لگی رہے بھٹکے نہ

ویکھے بدل گھنے تے گھڑے سارے بھنے

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بدل گھلے آئے ویکھ کے آس ہوئی کہ ورھن گے ایس لئی گھڑیاں وچ موجود پانی گھڑے بھن کے ضائع کر دتا، پر ایہہ کیہ پتہ سی کہ ایہہ گھنے بدل ورھن گے وی کہ نہیں، جے اوہ نہ ورھے تے موجود پانی وی نہ ہویا تے کیہ کرو گے؟ سبق ایہہ اے کہ آوَن والی آس تے موجود چیز نہیں گوانی چاہیدی۔

ویکھیا، سکھیا، ترکھیا

بندہ ذہین ہووے تے اوہ ایس اصول تے عمل کرے کہ ویکھے، غور کرے تے سکھ لئے ایہدے بعد آپ کوشش کر کے کرے تے ترکھے طریقے نال اوہ کم کرن جوگا ہو سکدا اے۔

ویہڑے وچ رَن ویہڑا کرے دَھن دَھن، ویہڑے وچ مَاں ویہڑا کرے بھاں بھاں

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا رَن یاں بیوی بناں رہ نہ سکدا ہووے تے ووہٹی دے گھر نہ ہون تے اوہنوں ویہڑا سکھنا جاپے۔

ویہلا بانیا کیہ کرے؟ ایتھوں چک کے اوتھے دَھرے!

ہر ویلے کجھ نہ کجھ کردے رہن والے بارے کہندے نیں کہ اوہ نچلا نہیں رہندا

ویہلا سچ وہاجن آیا

جگ وچ بپار جھوٹھ دا ای چلدا اے جیہڑا بندہ سچ دا بپار کرن دا خیال کرے اوہو مور کھا اے۔

ویہلا دماغ شیطان دی بیٹھک

دماغ نوں کوئی چج دا کم نہ ہووے تے اوہ شیطانی دیاں گلاں سوچن ڈیہہ پیندا اے انگریزی وچ ایسے مضمون دے اکھان دا مفہوم اے کہ ویہلا دماغ شیطان دی ورکشاپ ہوندا اے۔

ویہلی جَٹّی اُنّ ویلے

ویہلے ہون کر کے اجیہا کم کرنا جیہڑا کوئی خاص فائدہ نہ دیوے۔ ایہہ مت وی اے کہ ویہلیاں نہیں رہنا چاہیدا۔

ویہلی رَن پروہنیاں جوگی

ہر ویلے پروہنیاں دی پروہن چارنی وِچ رُجھے رہن والے نوں کہندے نیں۔

ویہلی رن شیطان دا چرخہ

جس عورت نوں کوئی کم نہ ہووے اوہنوں شیطانیاں سُجھدیاں نیں۔

ویلا کھُنجا پھیر ہتھ نہیں آوَندا

اُردو وچ کہندے نیں گیا وقت پھر ہاتھ آتا نہیں، مطلب اے ویلے وقت ہر کم نہ کیتا جاوے تے پھیر اوہ موقعہ ہتھ نہیں آوَندا۔

ہتھوں ویلا نکلیا مُڑ ہتھ نہ آوَنا
ہمدم وقت گوا کے نہ پچھوں تاوَنا (محمد رمضان ہمدم)

ویلا گیا وہا تے گھنے ہُن نہ پا

ہر کم اپنے ویلے تے چنگا لگدا اے جس ویلے گھنے پانے سن اوس ویلے تے پائے نہ تے بعد وچ پان دا کیہ فائدہ؟

ویلا وقت پچھانیے، جے کوئی کڈھے گالھ (مارے اٹ) تے ہاسا کر کے جانیے

ویلے وقت تے موقعے محل موجب عمل کرن دی پکّی اے اِک ویلا اجیہا وی ہوندا اے جے دو جا گالھ کڈھ دے تے بندہ عملی طور تے کجھ وی نہیں کر سکدا اوہدا جواب نہیں دے سکدا ابدلہ نہیں لے سکدا اسیانیاں دا ایس موقعے تے آکھنا اے کہ ایس ویلے درگزر کرنی چنگی اے دوجی صورت وچ نقصان اڑن دا خطرہ ہوندا اے

ویلا وقت وہانیاں کیہ ہوندا اپچھوتانیاں

ویلا لنگھ جان مگروں پچھتان دا کیہ فائدہ جویں اُردو وچ کہندے نیں اب پچھتائے کیا ہووت جب چڑیاں چُگ گئیں کھیت۔

ویلا نکل جاندا اے گل یاد رہندی اے

ویلا تے کھلوندا نہیں اوہ تے بیت جاندا اے تے سجناں دی چنگیائی تے دشمناں

Dr. Shahbaz Malik

دی مندیائی یادرہ جاندی اے۔

؎ خزاں آن کے کرے ویران چمن چند روز ہن اوہدی بنیاد رہندی
غرض کسے دی اٹکدی نہیں شرمؔ وقت گزر جاندا گل یاد رہندی!
(عزیز خان شرم)

ویلا نہ وقت تے بھیتو چڑھی تخت

اپنے کوچج پنے وجھوں کوئی کم ویلے وقت موجب نہ کرنا تے کُوقت کرنا۔

ویلے تے کھوتے نوں وی پیو آکھیدا اے

مطلب لئی کھوتے نوں وی پیو آکھیدا اے، مطلب اے اپنے فائدے لئی نکھد بندے دی وی آدر کرنی پیندی اے۔

ویلے تے نسنا جواناں دا کم نہیں

مرداؤپنا تے ایہہ اے کہ جے کوئی مشکل پیش آجائے تے اوس داہمت تے مردانہ وار مقابلہ کرنا چاہیدا اے بزدلی دا مظاہرہ نہیں کرنا چاہیدا۔

ویلے دی نماز تے کویلے دیاں ٹکراں (یاں) ویلے دی ہانگ کویلے دیاں ٹاہراں

موقعے سر کم کیتا جاوے تے اوہدا فائدہ وی ہوندا اے۔ بعد وچ کرن دا کوئی فائدہ نہیں جویں عیدوں پچھوں تمبا پھوکنا۔

؎ ویلے نال نمازاں آکھن ٹکراں ہین کویلے
فائدہ اوس یقینوں ہوندا جیہڑا ہوندا ویلے (محمد علی فائق)

ویلے سر دا ٹوپہ نواں ٹوپیاں نوں بچاؤندا اے

جس ویلے کسے چیز دی اشد ضرورت ہووے اوس ویلے اوہ چیز مل جائے تے سکھل رہندا اے۔

ویلے دی ونڈ اے کسے نوں بوہتا کسے نوں تھوڑا

ویکھو: رب دی مایا کتے دُھپ کتے چھایا

رزق، عزت رب تعالیٰ دی دین اے کسے نوں بوہتی کسے نوں تھوڑی۔

ویلے سر کوئی کم نہیں آوندا

جدوں انسان اُتے کوئی مصیبت پے جائے تے عام کر کے ایہہ ہوندا اے کہ کوئی مدد واسطے نہیں بوہڑدا۔ بندے نوں یاں دُکھ جھاکنا پیندا اے یاں اوس مصیبت دا آپوں توڑ کرنا پیندا اے۔

ویلے نہ وگی واء کویلے جھکڑ جھلیا

ویکھو: ویلے واء نہ وگیوں پھٹ بھیڑیئے وائے

جس ویلے کسے شے دی لوڑ ہووے اوس ویلے نہ ملے بعد وچ بھانویں بوہتی مقدار وچ مل جاوے تے اوہدا کیہ فائدہ؟

ویلے واء نہ وگیوں پھٹ بھیڑیئے وائے

جس ویلے کسے چیز دی اَت لوڑ ہووے اوس ویلے نہ مِلے تے بعد وچ مِلن دا کیہ فائدہ؟ عیدوں پچھے تمبا پھوکنا۔

ویلے ویلے دا منگل ہوندا اے۔

ویکھو: ویلے دی نماز تے کویلے دیاں ٹکراں

ویلے تے کم کیتا جاوے تے کارگر ہوندا اے۔

ہ

ہاتھی پھرے گراں گراں، جس دا ہاتھی اُس دا ناں

ہاتھی نوں ہاتھی وان بھانویں جتھے مرضی لے کے پھردا رہے ناں ہاتھی دے مالک دا ای ہوندا اے عام کر کے لے پالک بالاں بارے کہندے نیں کہ بھانویں اوہناں نوں کنّے نازاں نال پالیا پوسیا جائے اوڑک ناں اوہدے اصل ماپیاں دا ای ہوندا اے۔

ہاتھی جیوندے دا لاکھ موئے دا سوا لاکھ

ایس لئی کہ ہاتھی دی ہڈی یاں دند بڑے قیمتی ہوندے نیں جدوں کسے مال بارے ایہہ دسنا ہووے کہ پیارہے خراب وی ہو جائے تاں وی اوہ مُل وَدھ دے گا تاں کہندے نیں۔

ہاتھی دا بھار ہاتھی سانبھے

وڈی ذمہ داری وڈا بندہ ای سانبھ سکدا اے۔

ہاتھی دے پیر وچ سارے ای پیر آجاندے نیں (یاں) ہاتھی دے پیر وچ سارے پیر

کوئی اجیہی گل کرنی جیہدے وچ اوہدے متعلق ساریاں ای گلاں آجان تاں کہندے نیں۔

ہاتھی دے دَند کھان دے ہور وکھان دے ہور

اندر تے باہر مختلف حیاتی رکھن والے بندے بارے آکھدے نیں۔

ہاتھی دے سر تے گنڈا نہ ہووے تاں ہاتھی شہر اُجاڑ دیوے

ہاتھی نوں قابو کرن والا گنڈا تے مہاوت نہ ہووے تے مستی نال ایہہ ودھیرا نقصان کرے، زوراور تے قابو پان والی طاقت دا ہونا ضروری اے۔

ہاتھی لنگھ گیا پوشل رہ گئی

کوئی کم تقریباً مکمل ہو جانا تے اُکا تھوڑا جیہا رہ جانا تاں کہندے نیں۔

ہاتھی واناں نال دوستی تے بُوہے بھیڑے

ویکھو: یاری اوٹھاں والیاں نال تے بوہے رکھنے نیویں۔

Dr Shahbaz Malik

اکھان وچ اپنے برابر والے نال سانجھ پان دی پکی اے تے جے آپ توں اُچے نال سانجھ پالئی جائے تے پھیر اوڈا ہونا وی لازمی اے نہیں تے بندہ ٹُرنہیں سکدا۔

عشق پٹ ترٹیاں چوڑ کردا بستر بوریا نہ چھڈے پلنگ پیہڑے
مثل سچ دانا ایہہ شرم کہندے ہاتھ واناں دوستی بوہے بھیڑے
(عزیز خان شرم)

ہار جت اللہ دے وس

کسے کم یاں کھیڈ وچ بازی اللہ دے سپُرد کرن لئی کہندے نیں۔

ہار گیا سنگار گیا منہ تے آئی باسی، پچھوں ملیا پرانا یار کتھے چلی ایں ماسی

جدوں انسان تے جوبن ہووے اوہدے کول دولت ہووے اوہدے تے جوانی ہووے ایہہ سمجھ لو کہ اوہدے کول اجیہی کوئی شے ہووے جیہدے توں کوئی فائدہ چک سکدا اے تاں تے اوہدی وٹک معاشرے وچ ہوندی اے پر جدوں ایہہ نہ ہون تے کوئی نہیں پُچھدا۔

ہار منّی جھگڑا پار، (یاں) ہاریا، سو جتیا

اپنی بھل مانسی نال تھوڑی کسر کھا کے وی جھگڑے نوں مکا دینا اپنی غلطی بھُل دا اقرار کر لین نال وی جھگڑا مک جاندا اے۔

ہارے دانیاں کیہ؟ (یاں) ہارے دا کیہ نیاں اے؟

اپنی شکست تسلیم کر لینی اپنی ہار من لینی ایس صورت وچ نیاں یاں انصاف دا کیہ سوال اے؟ جدوں کہ ہارن والا ہار من ای لوّے۔

ہاریا جواری پگ رَکھے

ہاریا ہویا جواری اپنی عزت وی داء تے لا دیندا اے عام کر کے دو ہٹیاں تیکر پُتر دھیاں تیکر داء تے لا دیندا اے بلکہ ہار وی جاندا اے جواری سامنے اپنی عزت دا وی کوئی مُل نہیں ہوندا۔

ہاڑ دا اک ساوَن دے دو بھادروں دے ترے اَسوں دا سو (یاں) ہاڑ دے ہکے ساون دیاں دو بھادروں دیاں چار اَسوں بھانویں واہ نہ واہ

اڈو اڈ مہینیاں وچ ہل واہن دا اثر دسیا گیا اے۔

ہاڑ دا ہڑ ساون سَوّ، بھادروں دے ترے اَسوں دا اکّ

ہاڑ وچ ہڑ مطلب اے بوہتا پانی ساون وچ سَو چھلا تے بھادروں دے تن چھلے تے اَسوں وچ اکو چھلا مینہہ دا بڑا اے تے فصل لئی چنگا اے۔

ہاڑ سُکے نہ ساون ہرے

ویکھو: تجرے نہ بہے تے ہمیش اِکو جیہے
مستقل مزاج بندیاں بارے آکھیدا اے۔

ہاڑ سونا، ساون چاندی، بھادروں سِکّا، اَسوں کتیں جیہا جُتا تیہا نہ جُتا

زمین وچ ہل چلان بارے درجہ بندی کیتی گئی اے کہ ہاڑ وچ (ہاڑی دی فصل واسطے) ہل واہیا جاوے تے سب توں اُتم یعنی سونا ایہدے بعد ساون وچ چاندی دو جا درجہ بھادروں وچ سِکا یعنی تیجے توں وی تھلے تے اسوں کتیں جے ہل واہیا تے ایس دا کوئی فائدہ ای نہیں پنجاب دیس دی زراعت نوں مُکھ رکھ کے تجربے دیاں گلاں نیں۔ ایس سلسلے وچ آکھدے نیں ہاڑ نہ واہی ہاڑی تے پھٹ بھڑوۓ دی داڑھی

ہاڑ لنگھایا پھلکاریاں تے سیال دوپٹے

جدوں کول پھلکاریاں سن اودوں گرمی سی جدوں سردی آئی تے پھلکاریاں نہیں سن دوپٹے نال گزاریا، مطلب اے کہ جدوں ہے سی اودوں لوڑ نہیں سی جدوں لوڑ سی اودوں موجود نہیں سی۔

ہاڑ مہینے برکھا ہوئی، ہالی گھر نہ رہندا کوئی، ساونی ساری جاندی بوئی

دیسی مہینے ہاڑ وچ جے بارش ہو جائے تے زمیندار زمین تے حاضر رہے تے ساون وچ اوہ بڑی آسانی نال فصل بیج سکدا اے پنجاب دیس دے موسم دے حساب نال تجربے دی گل اے۔

ہاڑ میلہ تے ہاڑو چھوڑا

کھیتاں وچ کم کرن والیاں بارے کہندے نیں۔

ہاڑ نہ واہی ہاڑی پھٹ بھڑوے دی داہڑی

ہاڑ وچ پیلی وچ ہل نہ چلایا جائے کاشتکار تے لعنت اے انج نہ کرن نال فصل چنگی نہیں ہوندی۔

ہاڑ نہ واہیاں، ساون نہ وسیاں، پیکے نہ سکھیاں تنے گلاں کھوٹیاں

تجربے دیاں گلاں نیں دیسی مہینے ہاڑ وچ ہل نہ واہنا چنگی گل نہیں، ساون وچ بارش نہ ہوئی چنگی گل نہیں، کواری کڑی نے اپنے پیکیاں دے گھر سلیقہ نہ سکھیا ایہہ وی چنگی گل نہیں۔

ہاڑ ہاڑے تے ساون چارے

ہاڑ وچ بیجن تے ساون وچ ڈنگراں نوں دب کے چارا پان دی پکی اے۔

ہاڑ ہڑ لے ساون چھلّے

ہاڑ وچ جے بہت زیادہ بارش ہووے تے ساون اودوں ذرا تھوڑی ہوندی اے

ہاڑ وچ اکّیں دا کھیر (دُدّھ) وی سُک وینداا اے

دیسی مہینے ہاڑ وچ انتاں دی گرمی ہوندی اے ایدوں پہلاں جے بارش نہ ہوئی ہووے تے بوٹے اکّ دا دُدّھ وی خشک ہو جاندا اے کہندے نیں ایس صورت حال وچ خشک سالی ہوندی اے۔

ہاڑ ہنیری اشٹمی بدلوں نکلے چن، جٹ کہے سُن جٹیئے وچھے اندر بنّھ

دیسی مہینے ہاڑ دی اٹھویں راتیں جے تر کھمبی بدلی وچوں چن نکلے تے سمجھو کہ بارش ضرور ہوئے گی ایسے لئی جٹ جٹی نوں آکھ رہیا اے کہ ڈنگر وچھا اندر بنھ لئے۔

Dr. Shahbaz Malik

ہاڑ ہنیری اشٹمی بدلیوں نکلیا چن، ڈاک کہے سن بھنڈنی گدھے نہ کھاون ان

جے ہاڑ دی اٹھویں ہنیری ہووے تے نکلیا چن کہندا اے کہ ڈاک سن کھوتے وی ان نہیں کھاندے۔ مطلب اے سہانا موسم ہونداا ے بعضے کہندے نیں ایہہ بدشگونی اے تے کال پیندا اے۔

ہاڑی پکدیاں مجھاں وِکدیاں

ہاڑی دی فصل اوہ اے جیہڑی سارے مرحلے مکمل کر کے پک جائے تے گھر آجائے تے مجھ اوہ اے جس دا ہر ویلے کوئی گاہک ہووے ظاہر اے اوہ چنگی ہووے گی تے گاہک لگے گا۔

ہاڑی جمی گدڑی ساونی وسیا مینہہ، میں اجیہا مینہہ کدی نہیں ڈٹھا

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جس دا عمر تے تجربہ اُکا ای گھٹ ہووے تے اوہ اودوں وی وُدھ پیا گلاں کرے۔

ہاڑی سو ہاڑ وا ہے

ہاڑی دی فصل تد چنگی ہوندی اے جے ہاڑ وچ واہی جاوے۔

ہاڑی نہ ساونی ویکھ بھڑوے دی آونی

جدوں کوئی بندہ کسے وجہ تے وقت توں بغیر آوے اوس نوں بھیڑا اگجھیا جاندا اے

ہاڑی وتر ساونی پتر

ہاڑی نوں وتر تاں ہونداا ے جے ہاڑ وچ بارش ہووے دیس پنجاب دے موسم دے حوالے نال ساونی دی فصل تاں ای چنگی ہوندی اے جے ہاڑی وتر مہیا کر دیوے

ہاڑ دی ہک، ساون دیاں دو بُھاروں دیاں چار اَسوں واہ بھانویں نہ واہ

زمین نوں دیسی مہینیاں دے حساب نال واہن دا ویروا اے۔

ہاسے دا مَنا سا بن جاندا اے

جدوں ہاسے ہاسے وچ لڑائی ہو جائے تاں کہندے نیں یاں ہاسے وچ لڑائی ہو جان دے امکان نوں دسدیاں آکھدے نیں۔

ـــ ہاسا اوہ مناسا بنیا الٹا وخت پیو نیں
جس گل اُتے ہسدے ہیسن اوہو اُلٹ گیو نیں

ہاسے سانجھے ہوندے نیں تے رونے سانجھے نہیں ہوندے (محمد علی فائق)

خوشی تے ونڈائی جاسکدی اے پر دُکھ نہیں ونڈیا جاسکدا۔

ہالا پوے ترکال ہالیا ہل سنبھال، ہالا پوے دِن چڑھیا ہالی ہل چا دھریا

گڈی گڈے دی پینگھ (دھنک) شام نوں اسمان تے پئے تے سمجھو کہ بارش نہیں ہووے گی ایس کر کے ہالی نوں چاہیدا اے کہ اوہ اپنی ہل نوں سنبھالے تے زمین واہے جے پینگھ سویر دے ویلے دِسے تے سمجھو بارش ہووے گی ایس لئی ہالی نوں چاہیدا اے کہ ہل نوں اک پاسے دھر دیوے۔

ہالا پوے ترکال، ہالیا ہل سنبھال

جے شامیں گڈی گڈے دی پینگھ (قوس قزا) پے جائے تے ظاہر اے دوجے دِن مینہہ نہیں پوے گا ایس لئی ہالی نوں دوجے دن واہن لئی تیار رہنا چاہیدا اے۔

ہالا پوے دن چڑھے ہالی ہل واہ دھرے

جے دھنک دن دے ویلے دِسے ہالی سمجھے کہ بارش نہیں ہونی تے ہل واہے۔

ہالا پیا صباحیں مینہہ جانو کدے کدائیں، ہالا پیا دن چڑھے ہالیا ہل چھڈ دے ہالا پیا دن لہندے ہالی ہل وہوندے

دھنک/قوس قزح (گڈی گڈے دی پینگھ) جے سویر ویلے چڑھے تے بارش کدی کدائیں ہوندی اے جے دھنک/قوس قزح دن چڑھے دِسے تے بارش ہوندی اے ایس لئی ہالی ہل چھڈ دیوے جے قوس قزح لوڈھے ویلے توں بعد دِسے تے ہالی بے شک ہل واہندا رہے۔ دیس پنجاب وچ موسم دے حساب نال ہالا چڑھن تے بارش ہون یاں نہ ہون بارے تجربے دیاں گلاں نیں۔

ہالہ تن سہاگے چار، چھولے بیجے ڈیڑھ کنال، سو بھی وڈھ لئے سرکار سانوں کیہ معاملے نال

فصل ای تھوڑی بیجی اے، زمین تھوڑی، اُتوں چھولے اوہ وی سرکار لگان دے عوض وڈھ کے لے گئی ساڈے کول ہور کجھ نہ رہیا۔

ہالی دی گل ہالی جانے ہالی دی گل ماں، اوں سو دی کھلری خبر پیو کاں

ویکھو: گونگے دیاں سینتاں گونگے دی ماں بھین جانے

ہالی دیاں کارستانیاں یاں اوہ آپ جانداا ے یاں اوہدی ماں اوہ سو قسم دیاں کارستانیاں کرے کسے نوں پتہ نہیں لگدا، خبر نہیں ہوندی۔

ہالئے داند گوایا مُڑ مُڑ ڈھونڈے کلّہ

جس ہالی دا ڈھگا گواچ جاوے (یا رسہ گیر چرا کے لے جان) اوہ مُڑ مُڑ کلّے نوں ویکھدا اے کہ ایتھے داند بجھا سی۔

ہالیاں تاں دِتیاں، پالیاں تاں نہیں دینیاں

گھٹ ذمہ داری والا بندہ جے ذمہ داری نہ سمجھے تے پوری ذمہ داری سانبھن والے نوں تے سانبھنی پیندی اے۔

ہالیاں چھڈیا، پھالیاں چھڈیا تے کھسماں تے نہیں چھڈیا

نوکر، کاماں نرا ہل، پھالے واسطے تے نہیں ہوندا جدوں اوہ ایہناں کماں توں ویہلا ہونداا ے تے سائیں اوس نوں زمیندار ے دے کسے ہور کم لالیندے نیں۔

ہاں جی ہاں جی کہنا تے سدا سکھی رہنا

ہاں وچ ہاں ملان والے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا اختلاف نہ کرے تے ہر اک دی خوشامد کر کے سکھی رہے۔

ہان نوں ہان پیارا ہونداا ے

ہم عمراں وچ ربوں ای پیار پنگر پینداا ے۔

Dr. Shahbaz Malik

- نکلے گاریاں نوں جدوں چند لے کے میلہ میلیاں نال سہاوندا اے
ملے ہان نوں ہان جد آن کے تے رب خوشی دا سماں وکھاوندا اے
(مولا بخش کشتہ)

ہانڈی اُبلے گی تے اپنے ای کنڈھے ساڑے (لوہے) گی

حسد کرن والے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا دوجیاں دی کامیابی تے سڑدا اے۔

حسد

- جے گڈے نیں اوہنے ترقی دے جھنڈے
تے کیوں اریکھادے پچھے تینوں کنڈے
شرف تیرے ساڑے کرن گے کیہ اوہدا
اُبالے وچ سڑدے نیں ہانڈی دے کنڈھے (فیروز دین شرف)

ہائے اوئے میریا پہلیا کھسماں

ماضی وچ سکھ اپڑان والے بندے نوں یاد کیتا جاوے تے اگوں طنز نال کہی دا اے
پچھوکڑ: کسے بیوہ نے دوجا ویاہ کرلیا تے اک دن بخار وچ اَت آ دکھی ہو کے پچھلے خاوند نوں یاد کرن لگ پئی جس تے موجود خاوند نے بُرا منایا۔

ہتھ بھنّاں کم کریندا اے دل بھنّاں کم نہیں کریندا

ٹٹے ہوئے ہتھ والے دا جے دل نہ ٹٹا ہووے تے اوہ کم کردا اے نیں پران والا دل ٹُٹن نال کم نہیں کردا' اصل گل بندے دی نیت دی ہوندی اے دل دے مَن دی ہوندی اے۔

ہتھ پچھان پورا ایمان

نیکی دا بدلہ نیکی

ہتھ پرانے کھوسڑے بسنتے ہوری آئے

اچھے نکمے بندیاں بارے کہندے نیں جیہڑے کسے کم تے جان تے ناکام ہو کے آون۔

- ہتھ وچ لے پرانے کھوسڑے اوہ بن کے وانگ بسنتے کنگال آیا
دوجا چیکدا ہیر دا پھڑو جلدی لے کے دھید واج پری جمال آیا؟
(منظور بٹ)

- بھکھے ڈھڈ وجاندے مڑ پے تیری ماں دے جایئے
اٹھ نی کڑیئے بوہا لاہ دے کھتیاں کھٹ لیایئے
کوئی جناتے اگے وَدھ کے دیہڑے پلنگھ وچھایئے
ہتھ پرانے کھوسڑے بسنتے ہوری آئے (فقیر قادری)

ہتھ پلّا سکھنا' خدا پڑدہ رکھنا

ویکھو: ہتھ خالی تے رب والی
کوئی خرچ والے کم وچ خرچ موجب پلے گھٹ جاپے تے اک دعا اے کہ رب تعالیٰ ای اے جیہڑا عزت تے شرم رکھے گا۔

ہتھ ٹھوٹھا تے دیس موکلا

جدوں بندہ لج شرم چھڈ کے ٹھوٹھا پھڑ کے منگن چڑھ پئے تے پھیر اوہدے لئی منگن دا میدان بڑا وڈا ہوندا اے ایس لئی کہ شرم ای سب توں وڈھا اڑکا سی اوہ لہہ گئی۔

ہتھ خالی تے رب والی

ویکھو: ہتھ پلّا سکھنا خدا پڑدہ رکھنا
جس کول کجھ نہیں اوہدا اللہ مالک ہوندا اے' رازق رب تعالیٰ اے۔

ہتھ دا دِتا ای کم آوندا اے

سخاوت یاں دان انسان نوں کئی قسم دیاں مصیبتاں تے مشکلاں وچوں کڈھدے نیں

ہتھ دا کتیا سوتر تے پیٹ دا جایا پُتر کتھوں لبھے؟

اپنے ہتھ دا کتیا سوتر چنگا ہوندا اے یاں ڈھڈھوں کڈھیا پُتر۔

ہتھ دا ہتھیار' پیٹ دا ادھار

انسان دے ہتھ وچ ہنر ہووے تے اوہدے کول اوزار دی ہون تے اوہ کما کھاندا اے۔

ہتھ دی ہتھ رہی منہ وچ رہیا گراہ' لکھ لعنت اوہنوں ستھریا جودم دا کرے وساہ
ویکھو: اکھ پرکھنی نہ ملے تے منہ وچ رہے گراہ
لکھ لعنت اوہنوں ستھریا جودم دا کرے وساہ
موت دا کوئی پتہ نہیں ایس کر کے ساہ دا وساہ کدی نہیں کرنا چاہیدا تے نیک عمل کمانے چاہیدے نیں۔

ہتھ دے کنگن نوں آرسی کیہ؟

کنگن ہتھ وچ پایا ہویا دسدا اے تے اوہنوں شیشے دے واسطے نال ویکھن دا کیہ تک' جدوں کسے معاملے تیکر آپ اپڑیا جاسکدا اے۔ پھیر اوہدے لئی وسیلے دی کیہ لوڑ آپ ویکھ بھال لیا جاوے۔

- مڑ خیال آیا دلا چل تے سہی ایہہ کوئی جھوٹھا ای ہووے ضرور تے نہیں!
ہتھ کنگن نوں بھلا ہُن آرسی کیہ نیڑے ای دسدا اے شہر کوئی دور تے نہیں
(فقیر محمد فقیر)

ہتھ رومال تے رُومال وچ مسراں دی دال

ویکھو: بھکھے شکین تے بوجھے وچ گاجراں
اُتوں بڑی لشک پشک تے وچوں لکھ دی نہ' کرتوت کوئی نہ ہونی

ہتھ سُر کارتاں پیسہ آوے' پیریں سُر کارتاں سفریں جاوے تے جان سرکارتاں کھلّے کھاوے

سرکار مطلب اے خارش یاں کھُرک' کھُجلی، عام شگون اے کہ جے ہتھ وچ کھُرک ہووے تے پیسہ آوندا اے۔ پیراں وچ کھُرک ہووے تے سفر آوندا اے جے بدن وچ کھُرک ہووے تے جُتیاں پیندیاں نیں' تجربے دیاں گلاں نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

ہتھ کار وَل دِل یار وَل

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کوئی کم وی کردیاں ہتھ تے اوہ کم کر رہے ہوندے نیں پر دل تے دھیان یاں دوست وَل ہونداا ے یاں اوس مقصد وَل ہونداا ے جیہڑا اوس نوں بڑا ای عزیز اے

کہندی باپ نوں آندا اے میں کاما بڑا چست چالاک سرکار وَ تے
ایتھے اوہ منظور مثال بن گئی دِل یار وَتے ہتھ کار وَتے!

ہتھ میرے موا تائی کوئی دسّو ویہڑا

اجیہے بندے بارے آکھدے نیں جیہڑا ہر ویلے کوئی خرابی کرن واسطے تیار رہوے اوہدے ہتھ وچ اگ دا شعلہ اے اوس کتے نہ کتے خرابی دی اگ لانی اے۔

ہتھ میرے نیانا' میں تیرا اَگا پچھا جانا

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ میں تیرے بارے ہر قسم دی واقفی رکھنا آں' میں تیرے پوتڑیاں داوی واقف آں تاں آکھدے نیں۔

ہتھ نال چن نہیں چُھپدا

چن چڑھیا ہووے تے بندہ اپنیاں یاں کسے دیاں اکھاں اُتے ہتھ رکھ دیوے تے اپنے بھانے یاں اوس شخص دے نزدیک تے چن چُھپ گیا پر اُنج تے چڑھیا ہویا اے ہر کوئی اوس نوں ویکھ رہیا اے جیویں کہندے نیں چن چڑھیا کل عالم ویکھے' جدوں کوئی کسے وڈے کارنامے یاں وڈی خبر نوں چھپان دی ناکام کوشش کرے تاں آکھیا جاندا اے۔

ہتھ نوُں ہتھ پچھان دا اے

چنگے نوں چنگا' مطلب اے کسے نال چنگا سلوک کرو تے اوہ وی اگوں اجیہا ای جواب دے گا۔

ہتھ نوں ہتھ دھوندا اے

ویکھو: سجّا دھووے کھبے نوں تے کھبا دھووے سجّے نوں۔

باہمی مل ورتن بارے آکھیدا اے۔

ہتھ نہ اپڑے تھوہ کوڑی

ویکھو: داکھے ہتھ نہ پہنچے تھوہ کوڑی (یاں) چھکے ہتھ نہ پہنچے تھوہ کوڑی

کسے چیز نوں حاصل کرن دی ہمت نہ ہونی تے بہانہ پا کے کنڈ ولا لینی۔

ہتھ نہ پلے بزار کھلا ہلے

ویکھو: بھکھے شکین تے بوجھے وچ گاجراں۔

ظاہری ٹیپ ٹاپ والیاں بارے آکھدے نیں۔

ہتھ نہ کن تے جہان خان دی رَن

ویکھو: نک نہ کن بھیڑے چندرے دی رن

نکوں' کنوں بُچی اے تے جہان خاں دی بیوی ظاہر کر رہی اے' پلے کجھ نہ ہونا تے اینویں بن بن بہنا۔

ہتھ نہ لا میں دُکھی آں

بندہ حیاتی وچ کسے پاروں دُکھ وچ ہووے تے اوس نوں کجھ نہیں سجھدا' نازک مزاج بارے وی آکھدے نیں۔

ہتھ وچ پھڑی آ تسبی منہ وچ رکھی آ گالھ' مالا ایتھے رہنی بول چلن گے نال

ایسا انسان جیہڑا رب رب وی کرے تے زبانوں گند بولدا رہے اوس نوں نصیحت اے کہ اوہدا ایہہ عمل اگلے جہان وچ اوہدیاں بُرائیاں وچ لکھیا جا رہیا اے ایس لئی ایہدے توں پاساوٹ لئے۔ اگلے جہان تے چنگے عمل ای کم آون گے۔

ہتھ وچ کوئی کسب ہووے آوکھے ویلے کم آوندا اے

سکھیا ہووے تے کوئی وی کسب مشکل ویلے کم آ جاندا اے۔

ہتھ وچ لکڑی جان تکڑی

بندے دے ہتھ وچ سوٹا' یاں ڈانگ ہووے تے اوس نوں اک لحاظ نال اپنی حفاظت دا سکون جیہا ہوندا اے' پنجاب دی پُرانی رہتل وچ عام لوک ڈانگ سوٹے ہتھ وچ رکھدے سن جیہڑے سپ سلونے تے دشمن دے مقابلے وچ کم آوندے سن

ہتھ ویچے نیں ذات نہیں ویچی

نوکر بندہ وی اپنی عزت آن والا ہوندا اے اوہ نوکری پیٹ واسطے کردا اے ہتھ نال کار کردا اے اپنا بدن یاں اپنی ذات اوس نے نہیں اگلے دے سپرد کیتی ہوندی اودوں آکھیدا اے جدوں نوکری وچ عزت آبرو نال کم کیتا جاوے گا۔

ہتھ ہلائے بغیر منہ وچ گراہی نہیں پیندی

انسان جناچر ہتھ پلا نہ مارے گزارا نہیں ہوندا' روزی رزگار واسطے نس بھج کرنی پیندی ای سبق اے کہ رزق موجود وی ہووے تے پھیر وی بُرکی اپنے ہتھ نال توڑ کے ای منہ وچ پائی جاندی اے۔

ہتھ ہے نیں نال تاں کجھ کرو کھال

بندے نوں کم دھندا' محنت اُدم کرن دی پریرنا اے۔

ہتھاں باجھ کراریاں وَیری میت نہ ہو

کراریاں ہتھاں نال ای جے دشمن نوں ٹکریا جائے تاں ای اوہ دشمنوں دوست بن دا اے یاں کھیتی خصماں سیتی

ہتھاں دی کمائی کھیں دی چوتھ کھیں دی پائی

حلال دی روزی دا ایہہ حساب ہوندا اے کہ بندہ کدی بوہتا کماندا اے کدی تھوڑا پر کماندا ضرور اے۔

ہتھاں دِیاں دِتیاں دَنداں نال کھولنیاں پیندیاں نیں

اپنی نکّی جنی بھُل یاں غلطی پاروں جدوں وڈیرا دُکھ تے مصیبت وچ پے جائے تاں کہندے نیں یاں اجیہے معاملے وچ اگدوں دس لئی کہندے نیں۔

غم دے بحر دے وچ توں سُٹ مینوں ہویوں کھیڑیاں نال تیار ہیرے
ہتھیں گنڈھ دے دندیں جے کھولنی سی کہے منظور نہ پاوندا پیار ہیرے

Dr. Shahbaz Malik

ہتھاں نال لاواں تے پیراں نال بجھاواں (یاں) ہتھاں نال سڈیندن پیراں نال دھکیندن

آپ ای لانا تے آپ ای بجھانا' آپ ای بلانا تے آپ دھکے دینا' بلا کے بے عزت کرنا۔

ہتھاں وچ ہتھ پین تے پھیر پتہ لگدا اے

اگلے دے زور' طاقت' امارت' پہنچ دا تاں پتہ لگدا اے جدوں اوہدے نال معاملہ پئے۔ جیویں پہلوان ہتھاں وچ ہتھ پا کے اگلے دے زور دا گویڑ لاندے نیں

ہتھو ہتھ نبیڑا نہ جھگڑا نہ جھیڑا

سودا نقد بنقدی

ہتھوں دے نہ تے موںہوں کھاوے بچہ تھیریاں نی

ویکھو: منہ چُماں ٹکر دیاں نہ' کھاوے بچہ تھیریاں نی

زبانی کلامی ہمدردی جتانی

~ واہ سبحان اللہ خوب بہت اچھے سب منہ دیاں ہیریاں پھیریاں نیں
ہتھوں دے نہیں سکدی کجھ ناصر موںہوں کھاوے بچہ تھیریاں نیں
(حکیم ناصر)

ہتھوں دیاں نہ موںہوں چواں نہ (یاں) ہتھوں دتا نہ موںہوں ونجایا نہ

ویکھو: ہتھوں دیاں نہ تے موںہوں کھاوے بچہ تھیریاں نی

انجیہے بندیاں بارے آکھیدا اے جیہڑے صرف منہ دی ہمدردی کردے نیں تے عملی طور تے کجھ نہیں کردے' زبانی جمع خرچ کرن والے بندیاں بارے آکھدے نیں۔

ہتھوں نہ دیندی مانگواں' سارا دے لُٹا

منگن تے کسے نوں نہیں دیندی اُنج سارا لٹا دیندی اے' جدوں کوئی بندہ کسے ضرورت مند دی ضرورت طلب کردیاں نہ پوری کرے اُنج ایہدر اوہدر لٹا دیوے تاں آکھیدا اے۔

ہتھوں ویلا نکلیا مڑ ہتھ نہیں آوندا (یاں) ہتھوں چھٹے باز پھیر ہتھ نہیں آوندے

کسے معاملے بارے ویلا تے موقعہ نکل جائے تے پھیر مشکل نال ای ملدا اے ویلے موجب موقعے مطابق فائدہ اٹھان دی پکی اے۔

ہتھیار اوہ جو ویلے سر کم آوے

ویلے تے کم سار دین والی چیز ای اصل چیز اے۔

ہتھیں دا بوجھ ہتھیں ای سنبھالے تاں سنبھالے

جیہڑا کم اپنے ہتھ نال خراب ہویا اے اوہ اپنے ای ہتھ نال درست کرنا پیندا اے

ہتھیں دیئے' ہتھیں لائیے' ہتھیں بنھیئے' ایسا نہ ویکھیا جو پچھے وی کھلے

کوئی کم اپنے ہتھیں تے اپنیاں اکھاں سامنے کرنا یاں کرانا چاہیدا اے مگروں کم دے ہون یاں چنگا تے فائدے وند ہون دی اُمید نہیں لانی چاہیدی۔

ہتھیں کڑے تے ڈھڈ بھکھ نال سڑے

بھکھیاں رہ کے فیشن کرن یاں اپنی حیثیت توں ودھ خرچ کرن والیاں بارے کہندے نیں۔

ہتھیں مہندی' پیریں مہندی' اپنے مہنے بیو میکوں دیندی

ویکھو: بی بی کوکاں مہنے اپنے دیوے لوکاں

کرتوت اپنی کوئی نہ ہووے تے دوجیاں دے عیب پھولے۔

ہٹ کرائے دم بیاجی اوس بھیڑے دی پوری بازی

کرائے دی دکان تے دکان وچ سرمایہ بیاج یاں سُود توں لیا ہووے تے انجیہے دکاندار نوں کوئی فائدہ نہیں ہوندا اوہدی پوری ای نہیں پیندی۔

ہُٹ مویا تے ترُٹ مویا ہک برابر

تھک ہار کے بہہ جان والا تے حوصلہ ہار جان والا اِکو جیہے ہوندے نیں' ودھیری محنت مگروں مقصد حاصل نہ ہووے تاں آکھدے نیں۔

ہُٹ ہُٹ گھڑی' توڑ نہ چڑھی

کم کر کر تھک گئی پر کامیابی حاصل نہ ہو سکی۔

ہٹی کراڑ تے جنگل بگھیاڑ

دکان اُتے دکاندار تے جنگل وچ بگھیاڑ اِک برابر ہوندے نیں مطلب اے دکاندار اپنی ہٹی تے شیر ہوندا اے۔

ہٹی وچ کپاہ میری تانی چالاہ

ویکھو: گھر تند نہ تانی جلاہے نال ڈانگو ڈانگی

کسے معاملے وچ آپ تے تیاری نہ کرنی تے دوجیاں نوں ایویں بھڑ تھوپا دینا۔ کپاہ حالی خریدی نہیں جلاہے نوں آکھ رہی اے تانی لا دے۔

ہٹی وڑنا ملے نہ تے مہتیا پورا تول

ویکھو: اکھیں ڈٹھا بھاوے نہ تے کچھڑ بہے نلج

جدوں کسے بندے نوں کوئی پچھے نہ پر اوہ اینویں ای لاکڑی بن بن بہے تاں کہندے نیں۔

ہُجھاں باندراں تے ٹکر قلندراں

ویکھو: کھان پین توں بھاگ بھری تے دھون بھنان نوں جماں۔

فائدہ کوئی اٹھائے تے دُکھ کوئی جھلے

Dr. Shahbaz Malik

ہنچھا سب دا وچّھا

بندہ بھلا مانس ہووے تے ہر کوئی اوہنوں دُھر بناندا اے۔

ہڈسی تے رنگ کڈھیسی

ہڈ پیر چنگے ہون تے بال وڈا ہو کے جوان نکلدا اے رنگ کڈھدا اے۔

ہڈ شریکا ہوندا اے کرم شریکا نہیں ہوندا

ویر پیا شریک چنگی قسمت وچ تے دخل نہیں دے سکدا۔

ہڈیں دی کمائی کہیں دی چوتھ کہیں دی پائی

ہر اِک نوں اپنی محنت دا پھل مِل دا اے۔

ہڈیں ڈھیریاں دمیں ڈھیر

یاں تے بندہ انتاں دی محنت کرے تاں دولت دا ڈھیر لگدا اے تے یاں ودھیری رقم کاروبار وچ لا کے درست طریقہ اختیار کرے تے نفع ڈھیر ہوندا اے۔

ہڈیں ڈھیریاں کمیں ڈھیر

کم نوں مکمل کر کے چھڈنا چاہیدا اے۔ مطلب اے کہ کم محنت نال ہڈ بھن کے کرنا چاہیدا اے۔

ہر اک تائیں وطن پیارا جو انسان وفائی

جیہڑا بندہ اپنے دیس وطن دا وفادار اے اوس نوں اپنا دیس وطن پیارا ہوندا اے۔

ہر اک رنگ وچ جلوا تیرا ہر اک تھاں نویں دسیں

اللہ تعالیٰ' خالق کائنات بارے مسلماناں دا عقیدہ اے کہ رب تعالیٰ دے جلوے ای ہر پاسے نیں' وحدت الوجود دی گل ہووے یاں وحدت الشہود دی۔

ہر بپار دا پردہ ہوندا اے

ہر کاروبار دا اک راز ہوندا اے جیہڑا ایس نوں پالیندا اے اوہ اوس کاروبار وچ کامیاب ہوندا اے۔

ہر چمکدی شَے سونا نہیں ہوندی

ظاہرا طور تے چنگی لگن والی چیز ضروری نہیں کہ اَصل وچ وی چنگی ہووے۔

ہر رَات کوئی نہ کوئی تھاں ڈھٹھدی اے

ایہہ دَسن لئی ایہہ اکھان پائی دا اے کہ کائنات تے ایس فانی دنیا دے فناہ دا اِک سلسلہ جاری اے جو گھڑیا اے سو بھجنا اے۔

ہر روز عید نہیں ہویا کردی

خوشی دے لمحے ہر ویلے میتر نہیں ہوندے' دنیا وچ خوشی تے غمی نال چلدے نیں

ہر روگ دا دارُو اے

اللہ تعالیٰ نے ہر بیماری دا کوئی نہ کوئی علاج ضرور بنایا اے۔

ہر صوفی' صافی نہیں ہوندا

ہر صوفی اکھوان والا بندہ اندروں صاف نہیں ہوندا' مطلب اے کہ چنگے ناں نال مشہور بندہ ضروری نہیں کہ اندروں وی چنگا ہووے۔

ہر فرعون واسطے اک موسیٰ اے

ہر بُرے بندے واسطے اوس دی بُرائی نوں ختم کرن والا اک بھلا بندہ اللہ تعالیٰ نے پیدا کیتا اے' ہر بُرائی دا توڑ ہے اے۔

ہر کوئی اپنی نظر نال تکدا اے

دنیا وچ ہر انسان کسے وی چیز نوں اپنی نظر نال' نظریے نال' وقوف نال تکدا اے ضروری نہیں کہ کسے چیز بارے ہر بندے دا اِکو نقطہ نظر ہووے۔

ہر کوئی اپنی ہٹی دا ہوکا دیندا اے

جدوں ہر کوئی اپنے مطلب دی گل کرے تاں آکھیا جاندا اے۔

ہر کوئی اپنے آپ نوں سیانا کہندا اے

ویکھو: اپنی عقل تے پرایا دھن بوہتا جاپدا اے۔

ہر بندے نوں اپنی عقل ودھ ای جاپدی اے۔ کوئی وی اپنے آپ نوں بے عقل نہیں کہندا۔

ہر کوئی اپنے عرق وچ غرق اے

ہر بندہ اپنیاں ای مصیبتاں وچ پھاتا اے۔

ہر کوئی اپنے کسب دا چور ہوندا اے

جیہڑا بندہ جو کم کردا اے اوس نوں اوہدی اونچ نیچ دا پتہ ہوندا اے اوہدے وچ جیہڑے پردے نیں اوہناں توں اوہو واقف ہوندا اے اوس کسب وچ اگلے نوں کیویں بدھو بنایا جا سکدا اے ایہہ وی اوہو ای جان دا اے۔

ہر کوئی اپنے گھر نوں سیانا ہوندا اے

اپنا نقصان کوئی نہیں کردا

ہر کوئی اپنے ہتھاں دی کھٹی کھاندا اے

ہر بندہ اپنے عملاں دا صلہ پاندا اے۔ جو بیجدا اے اوہو وڈھدا اے۔

ہر کوئی رب دے دتیاں رجدا اے

اللہ تبارک تعالیٰ مالک کائنات اے روزی دین والا اوہوا اے انسان' انسان نوں روزی نہیں دے سکدا انسان تے وسیلہ بن دا اے اوہ وی رب دا دتا ای اگے دیندا اے ایس لئی رب ای رازق اے

ہر کوئی ساہ دا بھکھا اے

ہر انسان نوں اپنی جان پیاری ہوندی اے۔

ہر کوئی کُرسی نوں سلام کردا اے

حاکمی کردے بندے دی ای خوش آمد کیتی جاندی اے۔

Dr. Shahbaz Malik

ہر گل دی اک حد ہوندی اے۔

کوئی معاملہ ہووے اوس دی کوئی نہ کوئی حد ہوندی اے، خوشی دی حد، غمی دی حد، جھگڑے دی حد، خرابی اودوں پیدا ہوندی اے جدوں ایہہ حد پار ہو جائے عام کر کے لڑائی جھگڑے، ظلم زیادتی بارے آکھیدا اے۔

ہر مَسالے (مصالحے) پپلا منٹ (پیپرمنٹ) (یاں) ہر مسالے (مصالحے) دھنیا موہرے

ہر تھاں ہر مجلس وچ اُگے اگے ہو کے بیٹھن والے بارے کہندے نیں۔

ہر موری وچ انگل نہیں دینی چاہیدی

ہر معاملے وچ دخل اندازی نہیں کرنی چاہیدی۔

ہر ہر گنگا، دھگانے لیا پنگا

آپوں سہیڑی مصیبت وچ پھس کے توبہ کردیاں کہندے نیں۔

ہری کھیتی، گبھن گاں، تد جاناں جد منہ وچ پاں

جدوں تیکر کسے کم دا نتیجہ نہ نکلے اوس ویلے تیکر اوہنوں مکمل نہیں سمجھنا چاہیدا ہری کھیتی پکدی اے وڈھی جاندی اے گاہی جاندی اے جدوں تیکر دانے بھڑولے نہ پے جان مکمل نہیں انج ای گاں جدوں گبھن دا ویلا مکمل کر کے سُونہ پے اودوں تیکر اوہ ددھ تے نہیں آوندی۔

ہزارہ پھُلاں دا کھارا

صوبہ سرحد دا علاقہ ہزارہ اُچیاں اُچیاں پہاڑیاں، چیل، پلدر، سرو، صنوبر، دیار، چنار لانبے تے چھنار دے رُکھاں دا گھوارہ اے ایہدے وچ ندیاں، نالے، آبشاراں، رنگ رنگ دے پکھیرو ہرے بھرے کھیت تے مرغزار روح کھچ لین والے نظارے نیں اک جنت وانگ دا علاقہ اے ایس علاقے دے لوک بڑے جفاکش، ایہناں دی رہتل بڑی امیرا ایتھے پنجابی دا لہجہ ہندکو پنجابی دے باغ وچ اک کھڑیا پھُل اے

ہَس دَنداں دی پریت ہوندی اے

پیار اوتھے ہوندا اے جتھے کوئی ہسدے متھے مِلے، خوش ہو کے ملن نال پیار وَدھدا اے

ہَس گہنا سربت گہنا، غریب دی رَن دا گُت گہنا

خوش اخلاقی اک قسم دا گہنا ہوندا اے غریب آدمی دی ووہٹی گُت کرے ایہو ای اوہدے لئی گہنے دا کم دیندی اے۔

ہسائے داناں نہیں روائے دا ہو جاندا اے۔

نیکی برباد تے گناہ لازم

؎ لڈھن آکھیا بُرا ہے وقت بھیناں سماں نہیں ہے نیکی کماونے دا
ہوندا ہاسے دا ناں نہیں کدی اوڑک چرچا ہوندا اے بنت روانے دا

(مولا بخش کشتہ)

ہسدا ایہو دا روندا ماں دا

روندے بال نوں ماں ای ٹھک سر پرچا سکدی اے۔ پیو پتر نوں اودوں تیکر کھڈاندا اے جدوں تیکر اوہ ہسدا رہے بال رویا نہیں تے ماں نوں دِتا گیا نہیں

ہَسدے ٹھاکر، کھنگ دے چور، دوہاں دا آیا جم دا سینہاں

چور تے خاموشی وچ چوری کر سکدا اے جے اوہ چوری کرن لگیاں کھنگھدا اے تے پھڑیا جاندا اے مطلب اے اوہدی ایہہ کھنگ موت دا پیغام لے کے آوندی اے انج ای مندر دا ٹھاکر اک پادری یاں مولوی دی حیثیت رکھدا اے جے ایہہ مزاخاں کرن لگ پئے تے لوک اوس نوں من دے نہیں۔

ہسدیاں دے گھر وسدے روندیاں دے خانے خراب

ویکھو: ہسنی گھر وسنی (یاں) ہسدیاں ای گھر وسدیاں نیں

خوش اخلاقی ہمیشہ دا سب توں وڈا گُن اے۔

ہسڑ نالوں بھُسڑ چنگا

نہ ہون نالوں بھیڑا چنگا

ہسنی گھر وَسنی (یاں) ہسدیاں ای گھر وسدیاں نیں

خوش اخلاق ووہٹی ای گھر وسدی اے بدا خلاق عام کر کے اُجڑدی اے۔

ہسَوں کڑی تے کڑیوں چھاپ، ہُن تے چھاپوں وی جواب

کسے چیز دا وعدہ یاں اقرار کیتا جاوے تے ہولی ہولی کوئی زبان توں پھردا اوس چیز دا معیار یاں تعداد گھٹاندا جائے تاں کہندے نیں۔

ہسی تے پھسی

سوانی بارے آکھیا جاندا اے کہ جے ہس پوے تے اک قسم دا اقرار دا اظہار ہوندا اے۔

ہسّی دی ہسلی اڑائے ماہلاں دے کے کنکے، ہٹی وچ کراڑ پٹے نہ کہ کیتو ای کنکے

کنک دی فصل نہ ہوئی تے نہ زیور بنیا، اوہدر کراڑ وی پٹ رہیا اے کہ کاشتکار کولوں کنک دی فصل تے جو اوس لینا سی اوہ نہیں لے سکے گا۔

ہک آئے ہک نج آئے

کجھ بندے اجیہے ہوندے نیں جہناں دے آون تے خوشی ہوندی اے تے جی کردا اے اوہ آوندے رہن پر اک اوہ ہوندے رہن جہناں دا اک وار آونا وی دُکھدا اے۔

ہکّ آکھے دُو جھا منّے تریجا خُدا اوندا بھول نہ بھنّے

جے اک بھلا آدمی کوئی مشورہ دیوے تے منن والے نوں چاہیدا اے کہ مشورہ من لئے انج کسے کولوں کوئی غلطی ہو جائے تے رب معاف کر دیندا اے۔

Dr. Shahbaz Malik

ہک اگےّ ای ساون دا چکڑ سائی اتوں بابا مُوتریا

ویکھو: اک کریلا دوجے نِم چڑھیا

جدوں اک مصیبت وچ ہور مصیبت پے کے مصیبت وچ وادھا ہو جائے تاں آکھدے نیں۔

ہک انھا بیا کوڑھی، دوہاں نے رل کے بیڑی بوڑی

دو بھیڑے بندے رل کے جدوں کوئی نقصان کرن تاں آکھیدا اے۔

ہکّ پِنیّ دوجے حلوے دی خیر

ویکھو: اک پِنّا دوجے حلوے دا خیر

منگ تنگ کے ملدی چیز نوں دی چھانٹ کے چنگی لین والے بارے کہندے نیں

ہک ترکھ بیا ڈائن دی سوائی

ویکھو: اک سی کملی مڑ پے گئی مڑھیاں دے راہ

کسے پاروں کسے دی صفت کو صفت وچ وادھا ہو جائے مطلب اے اک کریلا دوجا نیم چڑھیا۔

ہک تِل چوکی، سو سٹّاں کھاوے، گئی مصلحت دل ہتھ نہ آوے

اِک تِل دے برابر بندہ کھُنج جاوے تے سو قسم دے نقصان اٹھاندا اے جس وجہ نال اوہدے کولوں بھُل ہوئی اوہ پھیر ہتھ نہیں آوندی مطلب اے بندہ جیہڑی غلطی کردا اے اوہ غلطی درست نہیں ہوندی، گھڑی دا گھتھا کوہاں تے جا پیندا اے، تالوں کھنجی ڈومنی گاوے آل بتال، نکی جہی غلطی زندگی دا روگ بن جاندی اے۔

ہک جان تے سو جنجاں کیہڑی کیہڑی نال ونجاں

بندہ اک آں تے جنجاں سو نیں۔ کیہڑی کیہڑی نال جاواں، مطلب اے کہ کلی جان اے تے معاملے سینکڑے نیں کیہڑے کیہڑے معاملے نوں نپٹاواں، کلی کلی جان ڈکھ لکھ تے کروڑ، اک سر ہزار سودا۔

ہک چور ڈوجھا ڈِگے دا زور

ڈِگے دا مطلب اے ڈنڈا، چور دے نال طاقت وی ہووے تاں آکھیدا اے۔

ہک خربوزہ تیراں لاگدار

ویکھو: اک نمبو تیرہ بھُسیاں دا

چیز تھوڑی تے لوڑ وند بوہتے۔

ہک ڈائن بیا ترکھ چڑھی

اک تے اگے ای مہاندرا کسوہنا ڈائناں والا اے دوجے بُجو تے چڑھ کے آئی اے۔ اک دشمن نال تے نجٹھیا جاسکدا اے دو نال مشکل ہوندا اے۔

ہک رنّاں، ہک رنوڑ، جھگّے پٹ کریندیاں چوڑ

اک اوہ سوانیاں ہوندیاں نیں جیہڑیاں سلیقے والیاں ہوندیاں نیں اک رنوڑ مطلب اے بے سلیقہ ہوندیاں نیں جنہاں دے پھوہڑ پن دی وجہ نال گھر برباد ہوندے نیں۔

ہک کوجھڑا بیا کُھڑے پڑے

ویکھو: اکھیں ڈُھا بھاوے نہ تے کُھڑے بہے بلج

اِک اُنج بے گُنا تے بدشکل اے دوجے امداد حاصل کرن لئی فائدہ حاصل کرن لئی نخرے کرے یاں خواہ مخواہ اگّے وَدھ وَدھ پئے تاں کہندے نیں۔

ہک مسیت تے حجرے کہساں کسی نوں نہ کہساں

کجھ بندیاں دی ایہہ عادت ہوندی اے کہ کوئی گل اگے ٹورن توں بناں نہیں رہ سکدے، کوئی گل اوہناں نوں ہضم نہیں ہوسکدی کوئی راز اوہناں کول راز نہیں رہ سکدا، اودھ گنتی دی اسلامی رہتل وچ مسجد تے حجرے نوں اک اہم مقام حاصل اے مسیت دے مولوی کول لوک پنج ویلے اپڑدے نیں فیر وعظ تے جمعے دے خطبیاں وچ مولوی ہوری عوام نال مخاطب وی ہوندے نیں ایس کر کے مسیت جتھے لوک پنج ویلے اکٹھے ہوندے نیں یاں حجرے جتھے مولوی صاحب رہندے نیں اتھے جے کوئی گل اپڑ جائے تے اوہ چھپی نہیں رہ سکدی، اکھان وچ طنز نال ایہہ گل آکھی گئی اے کہ جیہڑا بندہ مسیت تے حجرے وچ کوئی گل کہہ دیوے تے ہور کتے نہ کہوے تے اوس نوں ہور کتے آکھن دی لوڑ وی نہیں گل آپے نشر ہو جاندی اے۔

ہکی رنوں دی بھیڑی چال، آٹا گنھے سر کھلے وال روٹی پونجھے مجھلے نال گھر آوس مزمان تے مارے بال

اک عورت دی ایہہ بھیڑی گل اے کہ آٹا گنھدی سر دے وال نہیں کجدی، روٹی نوں اپنی دھوتی نال پونجھدی اے تے جے کوئی گھر مہمان آوے تے اپنے بالاں نوں مارن لگ پیندی اے۔ بے سلیقہ عورت بارے آکھدے نیں۔

ہکّی مجھان آں دُوا مجھان مندا لگے

اک گھر وچ دو پروہنے اجیہے آ جان جیہڑے اک دوجے نوں جان دے نہ ہون تے ہر کسے نوں ایہہ وہم ہوندا اے کہ میزبان اوہدے ول توجہ گھٹ کر رہیا اے ایس حوالے نال اوہنوں دوجا مہمان دِلوں چنگا نہیں لگدا۔

ہک مرے ڈوجھا کاوے تر تجھا بہہ تڈی تے کھاوے

اک مرے دوجا دک جائے تیجا صف تے بہہ کے (آرام نال) کھاوے جتھے اک دے نقصان نال کسے دوجے دا فائدہ ہووے اوتھے آکھدے نیں۔

ہکّے تاں لُون ملونیاں ہکّے تے سُدھا لون

یاں تے کنجوسی تے یاں دریا دِلی

ہکّے تے مُردہ بولے نہ ہکّے کھپّن پاڑے

کوئی چُپ رہن والا بولے تے چیک چھاڑا پا دیوے تاں کہندے نیں۔

Dr. Shahbaz Malik

ہل بلدے جھوٹے دا کم چھوٹے موٹے دا

واہی ڈھگیاں نال ہوندی اے تے کھیتی باڑی وچ گھر دا ہر جی حصہ پاندا اے۔

ہل دا کیہ واہنا' پھڑ جھنگی ڈگا لوہنا' اَوکھا پیہن پکانا تے سوکھا بہہ کے کھانا

سب توں اَوکھا کم آٹا پیہنا تے روٹیاں پکانیاں دسیا گیا اے' واہی بارے ایہہ اے کہ ہالی ہل دی جھنگی پھڑ چھڈدا اے تے ہتھ وچ سوٹا ہوندا اے ڈھگا چلدا رہندا اے۔ ایہہ کم ضرور اے پر سب توں سوکھا کم کیتا کرایا بہہ کے کھالینا اے۔

ہل دیوے چار فصل ہووے مارو مار

زیادہ ہل واہن نال زیادہ فصل ہوندی اے۔

ہل دھڑ کنی رَن کڑاکنی' ڈھگا جاوے اِکوا سا بندے دی نہیں زندگی تے ہالی دا نہیں بھروسا

ہل واہن لگیاں دھڑکے تے ڈھگا ظاہر اے سدھا نہیں جائے گا۔ تے ہالی نوں ہل واہن وچ اَوکھیائی ہووے گی انج ای جیہڑی سوانی گھر والے تے رُعب پائے اوس گھر والے دی زندگی کنڈیاں تے گزردی اے۔

ہل لمّی پا دیو

جدوں کوئی قانون اپنے تے لاگو ہوئے تے اوہدے توں بچن دا آہر کیتا جاوے تاں کہندے نیں۔

پچھوکڑ: ایہہ گل عام مشہور اے کہ کسے پنڈ وچ منڈیاں نے کوئی اجیہی حرکت کیتی جیہڑی خلاف شرع سی لوک شرع دا مسئلہ پچھن پنڈ دے مُلّاں کول گئے۔ مولوی ہوراں نے مسئلہ سُن کے لاحول پڑھی تے آکھیا ایہدی سزا ایہہ اے کہ تُسی روٹیاں پکاؤ تے اینیاں کو پکاؤ کہ ہل نوں کھڑی کر کے اوہدے دوآلے رکھو کہ ہل لُک جائے تے ایہہ روٹیاں ونڈ لوکاں آکھیا مُلّاں جی تہاڈا کاکا وی وچ سی مُلّاں ہوری بولے پھیر ہل لمّی پا دیو۔

ہل نہ پنجالی آیا میرا بھیالی (یاں) ہل نہ پھل میرا بدھو بھیالی

اینویں ای دوجے دے نفع یاں کمائی وچ بھائی وال بنن والے بارے کہندے نیں جس اوس کاروباریاں کم وچ نہ کوئی رقم لائی ہووے تے نہ ای محنت۔

ہل واہ پٹھیاں نوں جانا' جٹ دی جون بُری

جٹ دی کیہ زندگی اے ہل واہنا تے پٹھیاں نوں جانا' اوس نوں ایہناں کماں توں ویہل ای نہیں ملدی زمیندار بارے اکویں دا اظہار اے۔

ہل ہلکنی' گنڈل داتی' گھر آوَن تاں رن لڑاکی' رباہُن مراں کہ پچھلی راتی

دھڑکن والی ہل بُری' گنڈھل دستے والی داتری بھیڑی تے گھر بیوی لڑاکی بھیڑی ایہہ میسر چیزاں والا بندہ ہر ویلے اپنی موت منگدا رہندا اے۔

ہلّے دا کیہ واہن اے پچھے پچھے جان اے' گھاٹے دا کیہ کپن اے بھر کلاوے ستّن اے آوَکھا پیہن پکان اے سوکھا بہہ کے کھان اے

ویکھو: ہل دا کیہ واہنا' پھڑ جھنگی ڈگا لوہنا آوَکھا پیہن پکانا تے سوکھا بہہ کے کھانا

ہل واہنا تھوڑا کم اے بہہ کے کھانا آسان تے پیہنا تے پکانا سب توں آوَکھا کم اے

ہلّے کوں نہ ہیل' ہلّیا آن کھڑسی سویل

جے کسے نوں کوئی سہولت دے دیو تے اوہدی عادت بن جاندی اے تے پھیر اوہ سواری کرلیندا اے ہلّے نوں ہلائیے تے اوہ سویرے آن کھلوندا اے۔

ہلّے نوں ہلائیے نہ تے ہلّے دا بھا گوائیے نہ

اوّل تے کسے نوں کسے گل دی گیجھ نہیں پانی چاہیدی تے جے پائیے تے پوریاں کر دے جائیے۔

ہلی ہلی گدڑی روانہہ پیّاں پھلیاں

ویکھو: گجھی گجھی لومڑی تے پدّاں دا سواد

جدوں کوئی چیز بغیر حق دے لے جائے پھیر لین دی کوشش کرے تاں آکھدے نیں۔

ہلیا لہنے والے کنوں وی بُرا

کسے دا قرض دینا ہووے تے اوہ بُرا لگدا اے پر جس بندے نوں کوئی سکھل دتی جاوے تے اوس نوں اوہ عادت بنا لوَے تے اوہ قرض خواہ کولوں وی بھیڑا ہوندا اے' جیویں کہندے نیں ہلّے نوں ہلائیے نہ تے ہلّے دا بھا گوائیے نہ۔

ہلکیا نہیں تے سَلّھیا نہیں

تھوڑا اجیہا ہلن نال زخمی ہون دا ڈر' مطلب اے کہ کوئی اجیہا کم کرنا جس دلوں تھوڑی توجہ ہٹان نال کم خراب ہو جائے یاں اجیہے بندے بارے جیہڑا بڑا نازک مزاج ہووے ایہناں بارے وِدھیری احتیاط ورتن دی مت دتی گئی اے۔

ہمت اَگے فتح نزدیک

بندہ ہمت تے اُدّم کرے تے کامیابی نیڑے ہو جاندی اے۔

؎ دھر کے متھے تے ہتھ کیوں بیٹھ رہیوں کاہنوں لیندا توں اُبھے ہیں ساہ بچہ
ہمت اگے ہے فتح نزدیک ہوندی بھاگن آکھدی ڈھگی نہ ڈھا بچہ
(منظور بٹ)

ہمت وَالیاں نال رب ہوندا اے

اُدّم کرن والیاں تے محنت کرن والیاں اُتے رب خوش ہوندا اے تے اوہناں دے کم وچ برکت پاندا اے انج اوہناں نوں کامیابی ہوندی اے۔

؎ حصہ نہیں کہ بولے گا اوہ ویکھو باہنواں ننگ جیہڑا کمر کس گیا
ہمت والیاں دے نال رب شرم دا نا ایس مثال نوں دس گیا

ہمسائے دا رُوپ نہیں آوَندا مت آ جاندی اے

ویکھو: گواہنڈن دا رُوپ نہیں آوَندا مت آ جاندی اے

Dr. Shahbaz Malik

کول کول رہندیاں ہمسائیاں دا اک دوجے دے مزاج، سبھایاں عقل مت دے حوالے نال اثر انداز ہونا لازمی ہوندا اے۔ شکل تے اوہو رہندی اے عقل آجاندی اے۔

ہمسائے ماں پیو جائے

ہمسائیاں نال سلوک دا چنگا رشتہ قائم ہو جائے تے بھیناں بھراواں والا حساب ہو جاندا اے۔

ہمسائے نال گوائیے دوہیں جہانیں خطا کھائیے

نال نال رہن والے نال لڑائی جھگڑا بھیڑا ہوندا اے، ہمسایاں نال نیک سلوک دی پکّی اے۔

ہمسایاں دا کھوہ تے چلھا سانجھا ہوندا اے (یاں) ہمسایاں دا اگ پانی سانجھا ہوندا اے۔

نال نال رہن والیاں نال پانی تے اگ دی سانجھ ہوندی اے، ہمسایاں نال چنگے سلوک بارے آکھیدا اے۔

ہمسایاں نوں ویکھنا ای تے شادی کریاں مکان بنا (یاں) برادری نوں ویکھنا ای تے شادی کریاں مکان بنا۔

ہمسایاں تے رشتے داراں دی خصلت دا پتہ اودوں لگدا اے جدوں اوہناں نال واہ پے ایس دا پیمانہ شادی یاں مکان دی تعمیر دسیا گیا اے۔

ہُن تے آں میں اُونی اُونی، پھیر ہوواں گی دُونی دُونی

ایہہ بُجھارت انگ دا اکھان اے کیہ بارے ایہہ گل آکھی جاندی اے۔

ہُن تے اکھاں دیاں سُوئیاں ای رہ گئیاں نیں

سارا کم مکمل ہون وچ بس ذرا جنی کسر رہ جانی پر اوس ذرا جنی کسر بنا کم وی مکمل نہ ہونا۔

پچھوکڑ: کہانی انج سنی دی اے کہ کسے شہزادے تے کسے جادوگرنے جادو کر دتا تے اوہدے سارے بدن وچ سوئیاں ٹھک گئیاں اوہ اک تھاں بے سدھ پیا سی کہ اِک شہزادی دا اوہدروں گزر ہویا اوس شہزادے ول ویکھیا بڑا خوبصورت سی اوس بہہ کے اوہدیاں سوئیاں کڈھنیاں شروع کر دتیاں سارے بدن دیاں سوئیاں نکل گئیاں صرف اُکھاں دیاں سوئیاں رہندیاں سن کہ اک جادوگرنی آ گئی اوس ویکھیا کُڑی نے سوئیاں کڈھ لیاں نیں جے شہزادہ اُٹھ کھلوتا تے ایس کُڑی دا ہو جائے گا۔ اوس پچھے کٹنی لا کے کُڑی نوں کِتے گھل کے پچھوں اکھاں دیاں سوئیاں کڈھ دتیاں۔ شہزادہ اُٹھ کھلوتا اوس اوسے جادوگرنی نوں اپنی محسن خیال کیتا پر کجھ چر مگروں اصل گل نکھر کے سامنے آئی اودوں دی گل بنی گئی اے۔

ہن تے بھیڈاں وی مکّے چلّیاں نیں

بے کار تے نکارا بندہ جدوں کسے وڈے کم وچ حصہ لین لگے تاں کہندے نیں

ہن پچھتایاں کیہ ہووے جد چڑیاں چگ گئیاں کھیت

اُردو وچ کہندے نیں اَب پچھتائے کیا ہوت جب چڑیاں چگ گئیں کھیت' مطلب اے کہ اِک بھُل یاں غلطی پچھوں پچھتانا نہیں چاہیدا۔ بلکہ بھُل یاں غلطی توں پہلاں ای کوشش کرنی چاہیدی اے کہ ایہہ بھُل یاں غلطی نہ ہووے۔

ہُن دی ہن نال اوُدوں دی اودوں نال

ہُن دی گل کرو ہوئی بیتی چھڈو۔

ہُن ہن، ٹُھن ٹُھن تے رڑکن وسدے گھر دی نشانی جان

وسدے گھر وچ لڑائی جھگڑا اوی ہوندا اے، دُکھ تکلیف تے ہاڑے وی گھتے جاندے نیں خوشی تے شادیانے وی وجدے نیں ایہہ ساریاں گلاں وسدے دی نشانی نیں۔

ہنالے دی جھڑی دا کیہ اعتبار، داندا اک سنگ گلّا تے اک سنگ سکّا

گرمیاں دی بارش (خاص طور تے بھادروں دی) دا کوئی اعتبار نہیں ہوندا اک دم بارش شروع ہو جاندی اے پھیر بند ہو جاندی اے اک تھاں وسدی اے نیڑے دی تھاں نہیں وسدی، دیس پنجاب دے موسم دے حساب نال تجربے دی گل اے۔

ہندو دا پیسہ ویاہ یاں مکان اُتے لگدا اے

برصغیر پاک ہند وچ ہندو اک مذہب اے ایس مذہب دے پیروکاراں دی اک خاص نفسیات اے ایہناں وچ توہم پرستی بڑی اے ریت رواج بڑے نیں ایہہ کاروبار بڑی سیانف نال کردے نیں ہور ہر چیز وچ ایہہ کنجوسی کردے نیں پر ویاہ تے مکان دی تعمیر تے کھُل کے خرچ کردے نیں۔

ہُنر ای اصل خزانہ اے

ہتھ وچ دا ہنر یاں علم ای اصل دولت اے۔ جیہڑی ورتیاں گھٹ نہیں ہوندی تے چرایاں چوری نہیں کیتی جاسکدی۔

ہُنر نر تے بے ہُنر خر

بندہ ای اوہ اے جس دے ہتھ وچ کوئی ہنر یاں گُن ہووے بے ہنریاں بے گُناں بندہ کھوتے دے برابر ہوندا اے۔

ہنساں نال کھڈ نڈری میری وچک وچاری، کھل گئے پَر اوس دے وال پہلی اُڈاری

کوئی مرد بندہ زور اور نال ٹاکرہ کرے تے چھیتی ای رہ جائے تاں کہندے نیں ہنکار دا سر نیواں ہوندا اے (یاں) ہنکاریا سو ماریا

غرور کیتا جاوے اوڑک گھلدی لڑدی اے ایس مضمون دا اکھان اُردو وچ: غرور کا سر نیچا۔

ہنگ آئی تے باٹ ای لائی

تھوڑی ورتن والی چیز نوں وی کھلے ہتھیں ورتن ڈیہہ پیتا۔

Dr. Shahbaz Malik

هنگ لگے نہ پھٹکڑی رنگ چوکھا آئے

جدوں پلیوں کجھ خرچ نہ کرن دے باوجود کم بن جائے تاں آکھدے نیں۔

ے نہ ہمت نہ محنت لگے مفتی شوشر جاوے
ہنگ پھٹکڑی لگے ناہیں تے رنگ چوکھا آوے (محمد علی فائق)

ہنوں ہلّے تے بندہ چلّے

داڑھ ہلے مطلب اے خوراک کھائے تے بندہ صحت وند رہندا اے چلن پھرن جوگا ہوندا اے حیاتی دے کم کار چنگے ڈھنگ نال کر سکدا اے۔

ہُنے میر تے ہُنے ہُنے میری

نواں امیر' نو دولتیا

ہنیری آئی اے تے مینہہ وی آوے گا۔

ویکھو: بُور پیا تے پھل وی دے گا۔

آس تے اُمید دے پوری ہون بارے آکھدے نیں۔

ہواؤ گے تے چوہے دی کھُڈ وچ وی لگدی اے

شہراں دی تھاں پنڈاں وچ وی جدوں فیشن دی ہوا اپڑ جائے تاں کہندے نیں

ہوچھا شاہ (شاہوکار) نہ کیجئے مت پچھوں تائیے

ہوچھا شاہوکار خراب کردا اے۔

ہوچھا کیہ سوارے؟ اِک واری کرے تے سوواری چتارے

ویکھو: ہوچھے گھروں کھانا جنم جنم داطعنہ

سفلے تے تھوڑ ے بندے کولوں جے کوئی نکا جناں وی فائدہ حاصل کر لیئے تے اوہ جتا جتا کے مت مار دیندا اے۔

ہوچھی دے گھر آئی کٹوری تے پانی پی پی ہوئی بے طوری

ویکھو: ہوچھ (بھکھے) جٹ کٹورا لبھا پانی پی پی آپھریا

شوہدے تے کمینے بندے نوں اپنی حیثیت توں ودھ کوئی چیز مل جائے تے ہوچھیاں وانگ ورتدا اے۔

ہوچھی رن دی نتھ کدی نک کدی ہتھ

ویکھو: ڈومنی دی نتھ کدی نک کدی ہتھ۔

ہوچھا تے سفلہ بندہ اپنی نکی جنی کامیابی نوں ودھا چڑھا کے پیش کردا اے'
ہوچھے بندے نوں جے کوئی چیز جُڑ جاوے تے اوہ اوہدی بے جا نمائش پیا کردا اے

ہوچھے جٹ کٹورا لبھا پانی پی پی آپھریا

ویکھو: بھُکھے جٹ کٹورا لبھا پانی پی پی آپھریا

کمینے بندے نوں اپنی حیثیت توں ودھ چیز مل جائے تے ہوچھیاں وانگ استعمال کردا اے۔

ہوچھے دی پریت تے بالو دی ریت

کمینے تے سفلے بندے نال دوستی انج ہوندی اے جیویں تپدی ہوئی تھلاں دی ریت مطلب اے بیہودہ' کمینے بندے دی دوستی نقصان دیندی اے۔

ہوچھے دی یاری سدا خواری

سفلے گھٹیا تے تھوڑ ے بندے نال دوستی خراب ہوندی اے۔

ہوچھے گھروں کھانا جنم جنم داطعنہ

ویکھو: ہوچھا کیہ سوارے؟ اِک واری کرے سوواری چتارے

سفلہ بندہ جے کسے نوں اک واری کوئی فائدہ دے دیوے تے جتا جتا کے مت مار دیندا اے۔

ہور کسے چیز دا گھاٹا نہیں پر گھر بھانڈے وچ آٹا نہیں

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا ظاہرا بڑا بن بن بہے تے وچوں لکھ دا نہ ہووے۔

ہوری نوں ہوری نال اَنھے نوں ڈنگوری نال

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ہر اک نوں اپنی اپنی فکر لگی اے تاں آکھیدا اے۔

ہولا بھار تے چھیتی پینڈا

ویکھو: ہولا بھار تے ساتھ دے موہری (یاں) ہولے بھار تے ساتھ دے موہری۔

ذمہ داری گھٹ ہووے تے کم چھیتی نبڑ جاندا اے۔

ہولا بھار تے موہرے ساتھ دے۔

ویکھو: ہولے بھار تے ساتھ دے موہری (یاں) ہولا بھار تے چھیتی پینڈا
سوکھے کم والا چھیتی کم کر کے وہلا ہو جاندا اے تے اگے لنگھ جاندا اے۔

ہولی' لوہڑی تے دیوالی منگل وار ہووے' چر کھ چڑھے گی پرتھوی والا جیوے کوئی

ہندوواں دے تن دیہاراں ہولی' لوہڑی تے دیوالی دے منگل وار دن نوں آون نوں منحوس سمجھیا جاندا اے اوہناں دے سیانیاں دے اکھان موجب انج ہووے تے زمین بھوندی اے (یعنی زلزلہ آوندا اے) تے کوئی قسمت والا ای بچدا اے۔

ہولے بھار تے ساتھ دے موہری

ویکھو: ہولا بھار تے ساتھ دے موہرے (یاں) ہولا بھار تے چھیتی پینڈا
ہولے بھاریاں سوکھے کم والا چھیتی سفر مکالیندا اے تے اگے لنگھ جاندا اے۔

ہولے ہولے چکّے' سُنج کریندی جھگے

آہستہ آہستہ گھر دی دولت کھاندیاں رہنا گھر (جھگے) نوں سنج مسان یعنی تباہ کر

Dr.Shahbaz Malik

دینداا اے (جگے یعنی چرے کھائے) جانور ہولی ہولی دی چگدا رہے پھیر وی سبزہ ختم ہوجانداا اے انج گھر نوں کھاندیاں گھر اجڑ جانداا اے۔ لگاتار نقصان گھر نوں تباہ کر دیندا اے۔

ہون دی بھین نہ ہون دا بھائی، زر پلے دا تے نار کائی کائی

پلے دولت نہ ہووے تے بھیناں بھرا تے بن دے ای نہیں پر وہٹی کوئی نکل آوندی اے۔ جیہڑی بے زری وچ بھیڑ کھدی اے ایہہ وی کوئی کوئی ہوندی اے نہیں تے عام وہٹیاں وی منہ موڑ لیندیاں نیں۔

ہوں نہ کروں گا دھوں ماردی اے

[illegible] گا [illegible] گل [illegible] اھامران نہ دے اوس بارے کہندے نیں۔

ہوں وے داند ہوں، جیہد رخصماں دا منہ

ڈھگا مالک دے حکم دے تحت ہوندا اے اوہ جس پاسے کہے اوسے پاسے وگ ٹردا اے۔

ہوندے سبھ پچھیاں

ویکھو: رج نوں چج اے

پلے ہووے تے ساریاں عقلاں آجاندیاں نیں

ہونی ہوون ہار

قسمت دا لکھیا ہو کے رہندا اے

ہونی سب تے ہو کے رہے وارڈ لکھیا پیش آگیا تقدیر دا اے
مگر مچھ اک وچ دریا ہوندا، خیر خواہ تیرے پر تقصیر دا اے!
(عزیز خاں شرم)

ہُو ورلیاں تے آؤ چلیاں (یاں) ہوئے گار لیا تے آوے گا چلیا

اتفاق بارے آکھدے نیں۔ ایہہ ای ہوسکدا اے کہ قسمت وچ ہووے گا تے ملے گا۔

ہودی ماں بھین تاں رکھ جھکے نین

ماں بھین والا بندہ نظر نیویں رکھدا اے، شرم تے حیا والا ہوندا اے مطلب اے کہ ماں بھین رکھن والے بندے نوں ایہہ احساس ہوندا اے کہ جے اوہ دوجیاں دیاں ماواں بھیناں ول بھیڑی نظر نال ویکھے گا تے اوہ وی اوہدی ماں بھین نال ایہہ سلوک کرسکدے نیں۔

ہووے جس دا ئوت کتے اوس دا سُوت

جس دا پُتر اے اوس دا ای کم کرے گا۔

ہوئی پربھات چناں بدل گئیاں اکھیاں

سویر ہووے تے چن دی چاننی مات پے جاندی اے۔ انج ای کئی دوست دیلا

بدلن تے رویہ بدل لیندے نیں۔

ہویا تاں عید نہیں تاں روزہ

ویکھو: آئے ممن موتھ کڑے من وتا سیس گندا لیا نہ آئے گل وچ پا لیا

پلے ہون تے فضول خرچی یاں عیش کرن، تے نہ ہون ویلے بھکھے بہہ رہن والیاں بارے اے۔

ہے ای تاں کھا، نہیں تاں خُدا

پلے ہووے تے صبر شکر نال کھانا چاہیدا اے نہ ہووے تے رب تے بھروسہ تے توکل کرنا چاہیدا اے۔

ہیا شیر بچے دا ساتھی، تاں اوہ مار پچھاڑے ہاتھی

ہیا مطلب اے دل۔ دل وڈا ہووے دل وچ دلیری ہووے تے بال وی شیر جتی طاقت دا مالک ہوندا اے تے ہاتھی ورگے طاقت ور نوں شکست دے سکدا اے۔ ہمت تے دلیری دل دی ہوندی اے۔

ہیٹھ پرالی اُتے سلے بھیے آئے اجیہے چلے

ویکھو: جدوے جے بودیوں لمے (یاں) جیوں جیوں جے سو بودیوں لمے

زندگی انج گزر رہی اے کہ سون لگیاں بسترا وی نصیب نہیں تھلے پرالی (چولاں دے سکے بوٹے) تے اُتے کنڈیاں والا بھوسہ، مطلب اے دُکھاں مشکلاں وچ گزارن انج ای آئے سال تے انج ای چلے جاندا اے۔ جدوں حیاتی سکھلی نہ گزر رہی ہووے تاں آکھیدا اے۔

ہیٹھ نہ اُتے میں ادھ وچ سوندی آں

جدوں کوئی ایویں ای بے تکلف ہون دی کوشش کرے۔

ہیٹھاں جلا ہووے تے اُتے اللہ ہووے

دنیا وچ ویلا گزارن لئی تھوڑا سا ساز سامان ہووے تے رب تعالیٰ دا شکر ادا کرنا چاہیدا اے، توکل دی پکی اے۔

ہیٹھاں میت اُتے ٹھاکر دوارہ

ان جوڑ کم کرنا۔

ہیٹھوں بھیڈ دا گھر اُتوں بائی رنگ

ان جوڑ بارے اے۔

ہیجڑیاں دے گھر بال نہیں جمدے

کھسرے کیوں جے نہ مرد ہوندے نیں نہ زنانی ایس کر کے اوہناں لئی بال پیدا کرنا ناممکن ہوندا اے، ناممکن گل بارے آکھیدا اے۔

ہیجڑے کوں پُتر لدھا چُم چُم مار گھتن

ویکھو: کھسرے نوں پُتر لبھا اوس چُم چُم کے مار سُٹیا

بھکھے جٹ کٹورا لبھا پانی پی پی آپھریا، کسے اجیہے بندے نوں اجیہی چیز لبھ جانی

Dr. Shahbaz Malik

جس سے کیھن دا اوہنوں خواب خیال نہ ہوئے تے اوہ اوہنوں اپنا ورتے کہ فائدے دی تھاں نقصان ہو جائے تاں کہندے نیں۔

ہیجڑیاں گھر لیلہ جمیا

ویکھو: کھسریاں گھر پُتر جمیا اوہناں چُم چُم مار سُٹیا

جے کسے نوں اجیہی چیز مل جائے جیہڑی ممکن نہ ہووے تے اوہ ہو چھیاں وانگ اوہدے ملن دا اظہار کرے تاں آکھیدا اے۔

ہیرے دا خیر کسے نوں نہیں ملیا

خیرات کدی کسے قیمتی چیز دی نہیں ملدی۔

ی

یا بے ایمانیئے تیرا ای آسرا ای

زندگی دے معاملیاں وچ جہناں بندیاں نے ایہہ اصول بنایا ہوندا اے کہ اوہناں ہر کم بے ایمانی دے آسرے تے کرنا ہوندا اے اوہناں بارے آکھیا جاندا اے

یا دا اے آباد اے بھُلیا اے برباد اے

بندہ ہووے کوئی تھاں ہووے جے اوس نوں یاد رکھیا جاوے تے بندے نوں بندہ ملدا رہندا اے تھاں اُتے رہ کے اوس نوں آباد رکھدا اے جے بھُل گیا تے بندہ ہوی اوہدے بھانے مر گیا تھاں وی اوہدے بھانے برباد ہو گئی۔

یاد خدا دی رکھ ہمیشہ بھُل نہ اپنا مرنا

اللہ تعالیٰ خالق کائنات اے اوہ باقی اے ہور ہر شے فانی اے اوس نے انسان نوں دنیا اُتے کجھ ویلے لئی گھلیا سدھا رستہ (صراطِ مستقیم) وی دس دتی تے اوہدے تے چلن دی ہدایت وی دے دتی انسان نوں چاہیدا اے کہ فانی ہون پاروں اللہ پاک تے اوہدی ہدایت ہر لمحے یاد رکھے موت یاد ہووے تے بندہ ایہہ عمل ضرور کردا رہے۔

یا دغیا تیرا ای آسرا ای

کجھ بندیاں نے اپنی حیاتی دا ایہہ اصول بنایا ہوندا اے جیہڑا ہر ویلے دوجیاں نال دھوکھا تے فریب کرن نوں تیار رہندے نیں۔

یا عیسیٰ یا موسیٰ ڈوڈو

لالچ دے تحت جدوں کوئی کرڑے تے بجھے بجھائے اصولاں نوں وی چھڈ دے تاں کہندے نیں۔

پچھوکڑ: کسے پنڈ دی نمبرداری وچ تن پتیاں سن اِک عیسیٰ دوجی موسیٰ تیجی ڈوڈو' مسیت دا امام تناں دا دِتا کھاندا سی' جدوں قرآن دیاں آیتاں پڑھدا ایاں مسئلے کردا تے اوہدے وچ عیسیٰ تے موسیٰ دا ناں آوندا سی۔ اک دن ڈوڈو تیجی پتی دار نے سوچیا جدوں ملاں عیسیٰ تے موسیٰ دے ناں لیندا اے تے اوہ بڑے خوش ہوندے نیں۔ میری وی برابر دی پتی اے۔ مُلاں میرا ناں کیوں نہیں لیندا۔ اوس مُلاں نوں غصے نال آکھیا کہ اوہناں دے نال میرا وی ناں لیا کر نہیں تے میرے وَلوں تیرے دانے بند' مُلاں کس طرح سمجھائے' آخر اوس اُنج ای اوہدا ناں لینا شروع کر دتا' جتھے یا عیسیٰ یا موسیٰ آوے اوہ نال کہہ دیوے ڈوڈو' ایتھوں گل بن گئی۔

[illegible]

جدوں کوئی بندہ اپنے واقف کاراں نوں بھیڑی چیز مڑھ دیوے تے انج ڈھ بناوے تاں کہندے نیں۔

یار اوہ جیہڑا اوہلے سر کم آوے (یاں) یار اوہ جیہڑا امیدان بجُرے

دوستی دی پرکھ تے اودوں ہوندی اے جدوں کسے دوست تے اوکھا ویلا آوے تے دوست مدد نوں اپڑے۔

یار کیجے گبّر' جیہڑا اپالے سارا ٹبّر

دوست ایہو جیہا بنانا چاہیدا اے جیہڑا امیر ہووے تے سارے کنبے نوں پالے

یار تیلی تے سیندھ میلی

تیلی دوست اے تے والاں دا چیر میلا اے' بغیر تیل دے وال نیں' جدوں کوئی اپنیاں نوں فیض پہنچا سکدا ہووے تے نہ پہنچاوے تاں آکھیدا اے۔

یار دی یاری وَل جائیے عیباں وَل نہ جائیے

دوست دے ہت پیار نوں ویکھنا چاہی دا اے جیہڑا اوہدے دِل وچ دوست لئی اے جے ایہہ ہے اے تے ٹھیک اے اوہدے آوگناں تے عیباں نوں نہیں ویکھنا چاہی دا۔

اوہدے مکھ دی بھُکھ دے لئی دَر دَر دَھکے وانگ زلیخاں دے کھائیے جی جائیے یار دی یاری دے ول ناصرا اوہدے عیباں دے وَل نہ جائیے جی

یار کیہ تے حساب کیہ؟

دوست یاں سجن نال حساب کتاب نہیں کیتا جاندا' اوہناں نال لین دین نوں گنتی وچ نہیں لیائی دا' چنگی دوستی دا ایہہ معیار اے۔

یار یار رَست تے پچا کے وِجن اٹھ

لنگوٹیے یار اک تھاں کٹھے ہو جان تے اوہ ادب آداب اک بنے رکھ دیندے نیں تے عام کر کے محفل دے آداب دا خیال نہ کردیاں بے تکلفی دا مظاہرہ کردے نیں' ایس موقعے دا اکھان اے۔

یار یاراں تے پچا کے باراں

ویکھو: یار یار رست تے پچا کے وِجن اٹھ

Dr. Shahbaz Malik

بے تکلف دوست رل بہن تے محفل دے آداب دادھیان نہیں رکھدے۔

یار یاراں نوں بوہڑدے نیں

دوست دوستاں کول آوکھے ویلے مدد واسطے اپڑدے نیں' چنگی دوستی دا ایہہ ای معیار اے۔

یار یاراں نوں اِنج مِلن جیویں گھڑے نوں وٹہ

جدوں دو دوست اِک دوجے نوں نقصان اپڑاندے ڈسن تاں کہندے نیں۔

یاراں باجھ اُجاڑاں' (یاں) یاراں نال بہاراں جیئے پوں باراں

جس بندے دے کوئی سجن متر نہیں اوہدی کوئی زندگی نہیں ہوندی زندگی دا سواد یاراں دوستاں نال ای آوندا اے۔

~ باغ بہاراں لکھ ہزاراں پاڑا کھاں میں تاڑاں
ہمدم جنت محل منارے یاراں باجھ اُجاڑاں (محمد رمضان ہمدم)

یاراں بھی دغا' پیراں وی دغا

اوس بندے بارے آکھیدا اے جیہڑا دھوکھا' فریب کرن لگیاں کسے دا وی لحاظ نہ کرے۔

یاراں دا آوکھے ویلے پتہ لگدا اے

ویکھو: یار اوہ جیہڑا ویلے تے کم آئے (یاں) یار اوہ جیہڑا میدان بجھڑے

دوست' سجن دا پتہ اوس ویلے لگدا اے جدوں بندے نوں کوئی معاملہ پے اوہدے اُتے کوئی آوکھا ویلا آئے تے یار اوہدی مدد کرے جے نہ کرے تے اوہ یار نہیں۔

یاری اُوٹھاں والیاں نال تے دروازے چھوٹے (نیویں)

جے بندہ اُچی تھاں سانجھ پائے تے اُنج داہو کے ای وکھاوے۔

~ اوٹھاں والیاں نال پیار پا کے نیواں بوہا رکھاونا بہت مشکل
خاطر کسے دی اپنے دِل تائیں بچہ روگ لگاونا بہت مشکل (منظور بٹ)

یاری بہر حال' بسترا اِنجو اِنج (یاں) یاری بہر حال تے بھاجی مُل دی

دوستی تے بہر حال ہے اے پر سونا الگ الگ' مطلب اے کہ دوستی ضرور اے پر خرچہ پانی اپنا اپنا۔ دوستی دے زبانی دعوے کرن والیاں بارے آکھدے نیں۔

یاری لاون سوکھا تے توڑ نبھاون آوکھا

دوستی لا لیتی سوکھی اے پر ایس نوں نبھانا آوکھا کم اے ایس لئی کہ انسان اُتے حیاتی وچ بڑے ویلے ایس قسم دے آوندے نیں جدوں دوستاں دا امتحان ہوندا اے جے دوست ایہناں امتحاناں وچوں کامیابی نال نکلن تاں ای دوستی نبھدی اے ظاہر اے ایہہ آوکھا کم اے۔ دوستی دے تقاضے پورے کرنے آوکھے ہوندے نیں۔

یاری نِری خواری

دوستی خواری ایس واسطے اے کہ ایہہ نبھانی پیندی اے بندے نوں کئی قسم دے امتحان وچوں لنگھنا پیندا اے ایہناں وچ قربانی تے ایثار دی لوڑ پیندی اے کتے گھاٹا پیندا اے کتے وادھا ہوندا اے ظاہر اے ایہہ اک آوکھا پینڈا اے۔

یاری نہ ہوئی چھولیاں دا وڈھ ہویا

یاری نہ پالن والے بندے نوں کہندے نیں۔

یاریں دی بھا بھوتاریں تے

دوستاں کولوں جیہڑی تکلیف اپڑی اے ایس دا غصہ دوجیاں تے کڈھ رہے او ڈگی کھوتے توں غصہ گھمیار تے۔

یارھویں دا پتہ بارھویں نوں لگدا اے

کرن والا کم اوہدے ویلا گزرن توں بعد یاد آوے تاں آکھدے نیں

یاں بیلا نہیں یاں میری نہیں

متضاد طبیعتاں والیاں بارے کہندے نیں۔

یاں پُتروں یاں وہتروں یاں دھاڑیوں یاں گھاڑیوں یاں گوڑیوں یاں ڈھڈ ھ نچوڑیوں

دولت کیوں کٹھی ہوندی اے؟ یاں پتر لائق ہون' یاں مال ڈنگر ہون' یاں ڈاکہ ماریا جائے یاں فصل چنگی ہووے تے گھاڑا (ڈھیر) لگے یاں کسے دی گچی نپ کے اوہدے کولوں کھوہی جائے تے یاں پھیر ڈھڈ نوں نچوڑ کے یعنی فاقہ کشی یاں کنجوسی کیتی جاوے' تجربے دیاں گلاں نیں۔

یاں پُنے جھوٹھ یاں پٹّے جھوٹھ

کسے ویلے جھوٹھ کامیاب کر جاندا اے پر کسے ویلے ایہہ انساں دی تباہی دا کارن بن دا اے تے جھوٹھ بولن والیاں دیاں جڑھاں گال دیندا اے۔

یاں پوں بارھاں یاں تِن کانے

کسے معاملے نوں جت یاں ہار دے اُصول موجب شروع کرنا۔ جت گئے تے ٹھیک نہیں نہ سہی' کسے کم نوں جواء سمجھ کے کرنا تاں آکھیدا اے۔

یاں چُوہا چورا اے یاں گھڈ چورا اے

جدوں کوئی چیز چوری ہو جائے تے اوس تھاں صرف اِکو بندے دی موجودگی ثابت ہووے تاں آکھدے نیں مطلب اے گھڈ تے چور ہو نہیں سکدی ایس لئی چوہا یاں اوہ بندہ ای چورا اے۔

یاں دجپ (ڈرپ) والی وسُو یاں بیٹ والی

ویکھو: اِک میان وچ دو تلواراں نہیں سما سکدیاں دونواں دھِراں وچوں اک دھرا ای رہ سکدی اے۔

یاں راہ پیا جانے یاں واہ پیا جانے

ویکھو: واہ پیا جانے یاں راہ پیا جانے

Dr.Shahbaz Malik

رستے تے چلن مگروں رستے دا پتہ لگدا اے بندے نال ورتن وہار مگروں اوہدی خصلت دا پتہ لگدا اے کہ اوہ چنگا اے یاں مندہ۔

یاں کسے نوں کر لیئے تے یاں کسے دے ہو رہیئے

حیاتی وچ کلّا بندہ تے کجھ وی نہیں رل مل کے رہن نال ای حیاتی سکھی گزردی اے ایس گل دی پکّی کیتی گئی اے کہ انسان اپنے عمل، اپنے سلوک نال فضا بناوے کہ دوجے اوہنوں اپنا سمجھن تے دوجے ایس دے جواب وچ اوسے طرح دے سلوک دا اظہار کرن تے اوہ دوجیاں نوں اپنا سمجھے۔

یاں موئے یاں مار لیا (یاں) شکاریاں کہار

ویکھو: تخت یاں تختہ

کوئی کم زندگی دی بازی لا کے کرنا۔

یائی بائی لیکھا برابر

اجیہے بندے بارے کہندے نیں جیہڑا دوجے نوں دُھر بنا کے ایہدر اوہدر لیاں مار کے حساب برابر کر دیوے تے پلیوں جے کجھ دینا آوندا وی ہووے تے گول کر جاوے

یتیم دیاں آہیں عرش ہلا دیندیاں نیں

جس بال دا پیو تے اوہدی ماں مر گئے ہون تے اوہدے اُتے ظلم کیتا جاوے تے اوہدی فریاد اللہ تعالیٰ تیکر اپڑدی اے تے رب تعالیٰ غضب وچ آ جاندا اے تے ظلم کرن والا تباہ برباد ہوندا اے۔

یتیم رووّن دے ہیلک ہوندے نیں (یاں) یتیم رونے دے ہلتھے ہوئین

یتیم رون دے عادی ہوندے نیں مطلب اے غریب تے نمانا بندہ دکھاں دی حیاتی گزارن دا عادی ہو جاندا اے اُتے تھلے نمانے بندے نوں جے مصیبتاں آون تے اوہ آکھدا اے ہیلک: عادی ہلتھے: عادی۔

یَر کایئے بہکایئے جے اَگلا نہ یَر کے تے آپ یرک جایئے

چالاک بندیاں نے اصول بنایا ہویا اے کہ پہلاں تے دوجے تے رُعب تے دبدبہ پا کے اوہنوں زیر کرن دی کوشش کریئے جے زیر نہ ہووے تے آپ زیر ہو کے کم کڈھ لیئے۔

یکّہ ویکھ کے ای پیر بھارے ہو جاندے نیں

کم کرن لگیاں جے سہارا یاں امداد نہ ہووے تے بندہ اُدّم نال کم کری جاندا اے پر جدوں کسے سہارے امداد دی آس ہو جائے تاں اوہ کم اوکھا لگن لگ پیندا اے جناں چر یکّہ نہیں سی دسیا بندہ ہمت کر کے ٹردا رہیا یکّہ دس پیا تے ہمت جواب دے گئی

یَملا جَٹ تے خدا نوں لے گئے چور

ویکھو: جَٹ یملا تے خدا نوں لے گئے چور

چالاک بندہ یملا بنیا ہووے تاں کہندے نیں

ایہنے ڈام کشمیریاں وانگ لایا جند واہی توں ایہدی گھبرائی اے جی

جٹ یملا رب نوں چور لے گئے مثل ایس نے اَج بنائی اے جی (عزیز خاں شرم)

Dr. Shahbaz Malik

پنجابی زبان وادب

- ★ بابا فریدؒ — مکمل کلام مع اردو ترجمہ
- ★ شاہ حسینؒ — مکمل کلام مع اردو ترجمہ
- ★ سلطان باہوؒ — مکمل کلام مع اردو ترجمہ
- ★ بُلھے شاہؒ — مکمل کلام مع اردو ترجمہ
- ★ ہیر وارث شاہؒ — مکمل کلام مع اردو ترجمہ
- ★ ہاشم شاہؒ (سسی) — مکمل کلام مع اردو ترجمہ
- ★ خواجہ غلام فریدؒ — مکمل کلام مع اردو ترجمہ
- ★ سیفُ الملوک (میاں محمد بخشؒ) — مکمل کلام مع اردو ترجمہ

- ★ احسنُ القصص (مولوی غلام رسولؒ) — مکمل کلام مع اردو ترجمہ
- ★ وڈی پنجابی لُغت (تین جلدیں) (پنجابی سے پنجابی) — اقبال صلاح الدین
- ★ جامع پنجابی لُغت (پنجابی سے پنجابی) — اقبال صلاح الدین
- ★ پاکٹ پنجابی لُغت (پنجابی سے پنجابی) — اقبال صلاح الدین
- ★ پنجابی اکھان (پنجابی سے پنجابی) — اقبال صلاح الدین
- ★ پنجابی کہاوتیں (پنجابی سے پنجابی) — اقبال صلاح الدین
- ★ ساڈے اکھان (پنجابی سے پنجابی) — ڈاکٹر شہباز ملک
- ★ پنجابی کہاوتیں (پنجابی سے پنجابی) — ڈاکٹر شہباز ملک